Petrus de tharenthasia sr
epl̃s pauli. Capitula.

Lyra super Epistolas Apostolorū.

AD ROMANOS

Dedi te in lucem gencium ut sis
salus mea usq; ad extremum
terre. ⁊ c. ysa. xlix. legim(us) gen̄. c.
i. q(uod) fec(it) d(eu)s duo magna lumīa
ut lucerent in firmamento celi. ⁊ il
luminarent t(er)ram. luminare mai(us) ut p(re)eet diei. ⁊ lumi
nare min(us) ut p(re)eet nocti. luminare quid mai(us). i. sol al
legorice sig(nificat) petrum. qui p(ri)nceps ē apl(or)um. sic sol
luminarium. de q(uo) ps. In sole posuit tab(ernaculum). q(ui) p(re)e(ss)e co(m)
misit eccl(es)iam. luminare min(us). i. luna sig(nificat) paulū.
q(ui) ē ultim(us) apl(or)um. sic luna planetarum. s(icut) ī. co(r).
xv. Ego sum minim(us) apl(or)um. de quo salua pace et
pot(est) exponi in bonum ecc(i). xxvii. Stult(us) ut lu
na mutat(ur). sic et luna in maxi(ma) oppo(siti)ōe solis muta
t(ur) ab obscuro ī luminosum. sic paul(us) a stulto in sapi
entē p(er)sequendo xp(istu)m. Dies sig(nificat) statu(m) iudeor(um) lucē
legis ac diuine cog(niti)o(n)is h(ab)entium. de q(uo) ps. dies diei e
ructat u(er)b(um). Nox sig(nificat) statum gencium ī tenebris ydo
latrie manencium. de quib(us) sap. xvii. nec sid(er)um li
pidissime flāme illuminare poterant illam noctē hor
rendam. fc(u)m est. hec duo luminaria ut lucerent in f(ir)
mamento celi. s. ad informacōem fidelium ac celestiu(m)
uiror(um). ⁊ illuminarent t(er)ram. s. ad (con)u(er)sionem t(er)renor(um) et
infidelium. luminare quid. i. petr(us) ut p(re)eet diei. i.
(con)u(er)sioni iudeor(um). luminare min(us). i. paul(us) ut p(re)eet noc
ti. i. (con)u(er)sioni gentilium. Iudei namq; signa pet(unt).
greci sapienciam. i. co(r). i. Ideo petr(us) qui p(re)cellebat ī sig
nis. ap(osto)l(u)s fc(u)s ē iudeor(um). paul(us) u(er)o qui in sc(ienti)a ap(ostolus) gē
cium. s(icut) i(n) gal. ii. c(um) opu(s) ē pet(ro) ⁊ c. hanc officior(um)
distribucōem p(ro)uidens ysa. loq(ui)t(ur) in p(er)sona d(omi)ni ad
paulum. Dedi inq(ui)t te in lucem gencium. Paul(us)
eni(m) doctrine radiis illuminauit tot(um) mundū. hic eni(m) ē fons
paruus qui creuit ī fluuiū maximū. ⁊ in aq(ua)s plu
rimas redundauit. ⁊ in lucem solemq; (con)u(er)sus ē.
... Fr(atr)es quippe paruus ⁊ amarus fuit in statu si
nagoge. s(ed) creuit in fluuiū maximū in (con)u(er)sioe. in
aq(ua)s plurimas redundauit in habundanti p(re)dicacōe.
in lucem solemq; (con)u(er)sus ē in totius mundi illu
minacōe. Sicut aut(em) lux candele a maioribus ī
testa po(nitur) ne uento extinguat(ur). sic paul(us) doctrine sue
in alueo epl(ar)um inclusit ne morte sua extingueret(ur).
q(ue) ē lucerna posita sup(er) eccl(es)ie candelabrum. luc. xi. q(ue)
adhuc illuminat oēs qui in domo d(e)i sunt p(er) cr(e)atur(am) p(re)s(ent)is celebris
... Ita ut adhuc ue(r)um sit q(uo)d ait p(ro)ph(et)a. Dedi te
ī lu. gen. ⁊ c. In quib(us) u(er)bis tanguntur iiii. cause
introductorie h(uius) opis. i. actor. finis. ... ⁊ form(a) ep(isto)la
r(um) actor ē paul(us) edoctus a d(omi)no ih(es)u x(ist)o. Dedi te inquit
paruulus quid adh(uc) paul(us) legem didicerat a gama
liele in p(ri)mis scolis iudeor(um) ut ait act. xxii. Nutrit(us)
ī ciuitate hac secus pedes gamalielis. s(ed) p(ost)q(uam) f(a)c(t)us
ē uir translat(us) est ad scolas magnas angelor(um). s(ed) ra
ptus ē usq; ad t(er)ciū celum. ii. co(r). xii. Ibi a x(rist)o su
mo doctore didicit euuang(elium). gal. i. Notum uobis facio
fr(atr)es euuangelium q(uo)d euuangelizatum ē a me q(uia) n(on)
ē s(ecundu)m hōiem. Ter. in scolis eni(m) ill(is) celestib(us) didicit ordinē
ierarchie sup(er)celestis in distinccōe p(er)sonar(um) diuinar(um). de q(ua)
ro. viii. Scrip(sit) dicens. q(uonia)m estis filii d(e)i misit sp(iritu)m
filii sui in corda u(est)ra clamantem abba p(ate)r. ordinem
ierarchie celestis ī distinccōe ordinum angelor(um). de q(ua)
scrip(sit). i. colo dicens siue troni. siue d(omi)nacōes. siue
p(ri)ncipat(us). siue potestates. ordinem ē ierarchie sup(er)ce
lestis in distinc(ti)one graduum ⁊ statuū eccl(es)iasticor(um). de
q(ua) i. co(r). xii. scribit dicens quosdam posuit ī eccl(es)ia
p(ri)mum quidē apl(o)s ⁊ c. Tres quidē stat(us) in eccl(es)ia dis
tinguunt(ur). Quos p(ro) noē daniel. ⁊ iob. intelligunt(ur).
ez(echiel). xiiii. s. actiuor(um). p(re)lator(um). (con)templatiuor(um). a
q(ui)b(us) no(n) ē. i. celo. an. arch. u(ir)tutum didicit ordine(m)
actiuor(um). in so. s. p(ri)ncipatuū potestatum ⁊ do. ordi
nem p(re)lator(um). In t(er)cia. s. tronor(um) cheru. ⁊ seraphin (con)
templatiuor(um). Unde ⁊ hor(um) ordinū regulas ī e
p(isto)lis suis tradidit. Regulam quidē actiuor(um). i. co(r). v
ii. t(em)p(us) breue ē. reliquum ē ut qui uxores h(ab)ent tā
q(uam) n(on) h(ab)entes. ⁊ qui h(oc) mundo utunt(ur) tamq(uam) n(on) uten
tes. regulam p(re)lator(um). i. thi. iii. op(or)tet ep(iscopu)m sine crimine
ē. Regulam (con)templatiuor(um). ii. co(r). iii. Nos aut(em)
reuelata facie d(omi)ni gloriam speculantes in eandē
ymaginem transformam(ur) a cla. in cla. tamq(uam) a sp(irit)u
d(omi)ni. Finis ep(isto)lar(um) ē gencium illuminatio. In lu
cem inquit gen. hec ē lux de q(ua) ysa. ait. ix. habita
tib(us) in regione umbre mortis lux orta ē eis. h(uius)
lucis ē radius quo gentes illuminauit. s(icut) i(n) ecc(i). xl
iii. tripl(icite)r sol exurens montes. p(ri)m(us) radi(us) poten(tie)
ī miraculis. un(de) ii. co(r). xii. Signa apl(at)us mei
fc(t)a sunt sup(er) uos in omni paci(enti)a ⁊ p(ro)digiis ⁊ c.
Sc(d)s radi(us) sapie(nti)ē in p(re)dicacōe ⁊ in ep(isto)lis. eph. iii.
m(ihi) om(n)ium sc(or)um minimo data ē gr(aci)a h(ec) illuminare oēs q(ue) s(it)
dispensatio sacramenti absconditi ⁊ c. Tercius radi(us)
boni(ta)tis in exemplis. un(de) dicit. i. co(r). xi. Imitatores
mei estote sic(ut) ⁊ ego x(rist)i. h(uius) aut(em) illuminacōis t(ri)plex ef
fectus fuit in gentib(us). Primus fugatio tenebrar(um)
i. error(um) ac peccator(um) p(er) fidem incipientib(us). ro. xiii.
Abiciam(us) inquit tenebrar(um) ⁊ induamur arma lucis. Se
cund(us) confortatio oculor(um) sp(irit)ualium p(er) spem p(ro)
ficientib(us). un(de) eph. vi. Confortamini in d(omi)no. ⁊ in po(tentia)
uirt(utis) e(ius). Tercius inflāmatio desidior(um) celestiū p(er)
caritatē in p(er)fectis. col. iii. Sup(er) oīa h(ec) caritatē h(ab)ete
q(ue) ē uinculum p(er)fectionis. Materia ep(isto)lar(um) ē glo(ria) ē
doctrina saluatoris q(uam) (con)tinet in eis. ut sis inquit
sal(us) mea. i. salutis mee nuncius. Triplex agit eni(m) de
salute gr(aci)e p(er) xp(istu)m in p(re)senti exhibita. tit. ii. Ap
paruit gr(aci)a saluatoris d(e)i n(ost)ri ⁊ c. De salute glorie aīa
r(um) p(ost) mortem p(re)parata. ro. xiii. Nunc eni(m) p(ro)pior ē n(ost)ra
sal(us) ⁊ c. De salute glie corp(or)um ī iudi(cio) expectanda.
phil. iii. saluatorem exp(ectamus) d(omi)nū n(ost)rm ih(esu)m x(ristu)m qui re
for(mabit) ⁊ c. Sibi quidē ut fideli nuncio p(er) tot(um) orbem por
tandū (con)missum ē nomē saluatoris. act. ix. ... portet
aut(em) trib(us) modis in (con)scia ⁊ memoria. i. co(r). ii. n(on) iudi
caui me scire int(er) uos n(isi) ih(esu)m x(ristu)m. Ut possit dicere illud
cant. ... u(er)ba mei commorabit(ur) in lingua ... ut lig
na passo capite nomē x(rist)i insonuit. hic eni(m) est ...
argente(us). s. nomē ih(es)u qui ī ore sacri ... fuit
... fuit. i. ī ore pauli. gen. xliiii. ī scrip(tur)a. un(de) ep(isto)le ē h(uius)

h(uius) aut(em) dico. ·

ōpera

Hunc librum Reu(erendus) in x(rist)o p(ate)r d(omi)n(u)s Jacobus ep(iscop)us
wladislauien(sis) ad eccl(es)iam Gneznen(sem) postulatus
donauit pro collegio domus ierusalem in crac(ouia)
Anno d(omi)ni millesimo cccc° lxxiiii° die sexta Januarii

epistolarum

nomine hunt referte. hic .n. est fem. mell quod in ore leo
nis mortui in doctrina pauli sampson invenit iudic.
xiiii. propter quod mitto de vas electionis. Sed epistolarum est in ter
pres etc. et diversas provincias ad quas sunt misse divisio
quod incipit ad extremum terre. terra .n. ecclesiam significat. de qua in psalmo.
benedixisti domine terram tuam. triplici ratione quod stabi
lis in prosequentibus etc. .i. terra in centrum stat. Quia fecun
da in bonis operibus germinet. terra herbam viren
tem. Quia irrigua gratiis celestibus gen. ii. fons ascen
debat de terra irrigans uni. super terram. Terra hec habet principi
medium et extremum. distinguitur .n. tribus principalibus
linguis quibus inscriptus fuit titulus crucis. Jo. xix. latina
scilicet lingua que famosa erat propter potentiam romanorum. Greca
propter sapientiam philosophorum. hebrea propter legem iudeorum. Paulus
lingua usque ad extremum terre salus fuit in epistolis suis quod
romanis qui latini erant. ac grecis scilicet tam corinthiis quam
grecis et hebreis scripsit. et sic nomen domini coram genti
bus scilicet grecis et regibus scilicet romanis et filiis israel porta
vit. act. ix. quod non in ordine attributorum ut dicit Rich.
i. de tri. prior est potentia deinde sapientia deinde bonitas. Secundo
sic ordine epistola scripta romanis potentibus pri
mo. scripta secundo grecis sapientibus secundo loco. Scripta secundo
hebreis deum colentibus ultimo loco poni debuit. Ergo
patet qualiter paulus in suis epistolis a deo datur fuit
in lucem gentium. et quomodo salus usque ad extremum terre sit et il
luminationis in presenti et salutis in futuro nos de gentibus
ortos et in extremo terre positos principes faciat ipse sal
vator qui est cum patre et spiritu sancto vivit et regnat per infinita secula seculorum.

eptarum

Hunc opus
i. libro glo
sato premittit

Principia rerum et c.

prologum ad explanationem et notificationem sequentium
quasi clavem quandam ad exponendam totius materie sequentis
dominum in quo prologo primo determinatur quedam communia ante libri quidem
dominum in libro ipsum. i. signantis omnibus operis. In prima parte nisi
determinatur satis quod assignat causam operis. Secundo causam excellentie
et frequentationis. Sint vos xo. et causam mi... xo quod
xiiii. secundo causam ordinis. de ordine quidem epistolarum. In prima parte causam
operis assignat. et primo ad fidei defensionem. secundo quo ad mo
rum correctionem. hiis ut patet. In secunda parte causam excellentie
et frequentationis assignat operis excellentiam triplicem. primo in
operis profunditate. Sint omnia. ii. in fidei assertione. In fidei
veri. in gratie commendatione. In gratie omni. In tertia parte de causa
numeri primo determinatur numerum assignando causam hec nunc duplicem continet
continet quedam de epistola ad hebreos errorem. ex precedentis
que patet. In quarta parte causam ordinis ponit. et primo causam primo
namque patet. In quinta parte causam ordinis vel post ratio primo ponitur. In primo parte primo sol
vendo dubium de ordine epistolarum. supponit quod epistolam
ad romanos scripsit de corintho scripsit. secundo quidem dicitur
dam super hoc incidentes ponit et solvit haymo quidem
ab athenis. In secunda causa ordinis assignat. primo ratione romanorum
manorum scilicet iudeorum et gentium introducit. ii. apostoli ad con
cordiam revocantis modum ostendit. hiis vero alterca
bus epistolarum. Assignantis operis omnibus. Hic deter
minat in libro ipso. primo in totum librum. secundo in prima parte
rum librum scilicet in epistola ad romanos. primo itaque epistola. Hic

quod exigit. tunc secundus facilius ponit esse ratio demonstrati
sontra esse causa quia non dat aliquin iretur in infinitum
Respondeo cum accipitur pro negatione non pro principio sicut accipitur in rectho
ricis non sicut in aliis. Item primo legem moysi super
et post legem moysi prophetica doctrina fuit necessaria. quia deut. iiii.
prohibetur ne addatur quicquam ad verba legis. Respondeo
prohibetur additio que sit contraria non que est consonum legi.
Item super i. epistolarum. siquis doctrina legis et prophetie ac
etc. evangelium triplici fune circumligata. quod non solum
testimonia accepit ab evangeliis et lege et prophetis et de libris
historialibus et psalmis et libris salomonis. Respondeo hoc omnia in
telliguntur in prophetis. Item super i. hoc opus ceteris pro
lixius admittitur difficilius est. quia .i. pet. iii. doctri
na presentium facit quod quanto paulus presentior tanto
doctrina eius debuit esse facilior. Respondeo facilius docebat
et predicabat et alium difficilius scribebat propter difficultates que
et calumpniam hereticorum. Item super propter quod summo dig
nus sit supplicio. quod non fuit dominum patrem quod ignorans
fecit. primo ad thi. i. quod nec summo supplicio dignus. Respondeo
intelligi de summo supplicio in genere. de infernali non in
specie. Item super et ille est unicuique plus valet in lingua
sua quam in peregrina. quod omni linguam per hominem scilicet sciebat per
fecte. i. cor. xiiii. Gratias ago deo quod omnium vestrum lingua lo
quor. quod in omni lingua eque valebat. Respondeo communis omni lin
guam sciret. hic tamen hebraicam magis habuit in usu et
in promptu. Item super hanc epistolam de corintho
scripsisse monstratur. ex eo quod dicit commendo vobis phebem. quod
hec totum de alio loco scribere potuit quocienter. Item
tem et si de corintho hanc scripsit non ex hoc sequitur quod epistolam
ad corinthios primo scripsit. Respondeo ex hoc ostendit de corin
tho primo scripsisse quod phebem mulierem commendavit eis in
hac quam post eam misit ut dicit glo. i. xvi. vel post per thi
motheum eius in tertia secundam. Ad secundum respondeo ex hoc patet
quod post epistolam ad corinthios scripsit quod in hac epistola c. xvi. de
collectis achaie in ierusalem per eum deferendis mentionem
facit ad quas faciendas prius corinthios hortatus fuit. i.
cor. xvi. et ii. viii. Item super i. hec epistola ad intelli ce
teris est difficilior. magis quam et apostolus iude proponit. quod quia ceteris ratione
huius est difficilior. Respondeo dif
ficilior est hec epistola non tantum ex modo loquendi et ex sententiarum
profunditate. non sic hoc. aug. Item super i. vel post ro
primo post quod primo gradum errores destruit scilicet superbiam
quia fides est primo initium. quod et infidelitas primo vicium. Respondeo
non sequitur quod non est ordo in viciis. sicut in virtutibus. quod .n.
primo est in construendo ultimum est in destruendo. Item
super et gratia gratis data et reddita. quod quia gratie augeri
tum quam meritis imperetur non est gratia. Respondeo non in
pellit meritis sufficientibus scilicet de condigno aut gratia
manet.

Paulus servus ihesu christi vocatus apostolus etc.

Circa principium hec huius sicut et aliorum librorum theologie magistrorum
specialiter solet inquiri quis in precedenti prologo declarata
sunt. scilicet causa actor quod paulus apostolus. Materia quod doctrina e
vangelica. Quis finis seu intentio quod homines doctrine
evangelice subderentur. Quis modus quod dicitur lus per epistolas

les slam et tres linguas spiritales quibus scripsit diuisit libri in tres partes. Primo scribit latinis scilicet romanis qui preminebant ceteris in potestate imperii et monarchie. Secundo grecis qui preminebant in sapientia mundane philosophie. Tertio hebreis qui preminebant aliis bonitate seu iusticia legis diuine. Primis per se quinque unam solam epistolam. Secundis scilicet xii. scilicet unam solam. Secundo per epistolas scribendo qui prius scribit quibusdam ecclesiis scilicet viii epistolas usque ad thimotheum. Secundo scribit spiritualibus personis scilicet iiii. duas thimotheo unam tito alteram philemoni. In prima parte quasdam ecclesias reuocat a malo et bono scilicet corinthios et galatas. Secundo quasdam reuocat de bono ad melius scilicet ephesios et philippenses. Tertio quasdam confirmat in bono sito contra mala iminentia scilicet colossenses et thessalonicenses. In prima parte prius reuocat corinthios a malo scismatis quod erat contra caritatem. Secundo galatas a malo erroris quod erat contra fidem. In prima parte prius reuocat corinthios a malo scismatis quo diuisi erant inter se quia de baptistis contendebant in prima epistola ut patet scilicet cor. i. et iii. Secundo a malo scismatis quo diuisi erant a capite suo scilicet apostolo quia eum contempnebant et pseudo preferebant. In secunda epistola ut patet ii cor. xii. Galatas uero reuocat a malo erroris quia legem cum euangelio receperant. Unde dicit gal. iii. O insensati galathe.

De bono uero ad melius reuocat quasdam ecclesias dupliciter in agendo scilicet ephesios. Unde dicit c. v. Videte quomodo caute ambuletis. Secundo in patiendo scilicet philippenses. Unde dicit eis c. i. Vobis datum est non solum ut in eum credatis sed ut pro eo patiamini. In bono contra malum confirmat dupliciter uel contra malum culpe scilicet colossenses quos heretici seducere uolebant. Unde dicit c. ii. Videte ne quis uos seducat. Vel contra malum pene scilicet thessalonicenses quos aduersarii tribulabant et hoc dupliciter contra tribulationes minores iminentes in prima epistola. Secundo contra maiores in fine mundi futuras tempore antichristi in secunda.

Post quos scribit epistolas quibusdam singularibus personis. Prius hiis qui preminebant in spiritualibus instruens eos de regimine ecclesiarum ut thimotheo et tito. Secundo hiis qui preminebant in temporalibus instruens de regimine familiarum ut philemoni. In prima parte quia prelato duo sunt maxime necessaria scilicet pietas mentis ad beneficentes et seueritas iustitie ad delinquentes. Primo instruit thimotheum de pietate contra nimiam seueritatem que uigebat. Unde i thi. iiii. Exerce te ipsum ad pietatem. Secundo instruit titum de seueritate contra nimiam pietatem que remissior erat. Unde titum ii. Argue cum omni imperio. Thimotheum instruit de pietate ad beneficia eos pergendo in prima epistola. Secundo eos contra aduersarios defendendo. In secunda epistola mouet eum ad martyrii susceptionem. Deinde philemoni scribit pro famulo benigne commendando. Ultimo hebreis per euangelium supra legem commendando.

Hanc epistolam primo scripsit paulus apostolus romanis qui erant caput ytalie immo tocius orbis. Scripsit autem a corintho per thimotheum deferendam romanis qui forte est phebe cenchris mulier. Dicitur illam romanis cum scribendi fuit quia ex romanis ad fidem conuersi gentiles et iudei inuicem se preferendo discordiam haberent. Causa autem romanorum cum iudeorum et grecorum discordiarum superbia inuenta est. Eos ad concordiam et humilitatem reducere. Quod extra est. Ex dictis epistole dicitur

at hec epistola in iiii partes. Nam prius ponit salutationem secundo exordium scilicet congratulationem seu gratiarum actionem. Post cuius tractationem reuelatur. Sequitur xv. conclusionem c. ult. in fine et que supposita. In prima parte prius describit personam salutantis secundo personas salutatas omnibus qui sunt rome. Tertio salutationis formam gratia uobis. In prima parte prius commendat personam nuncii qui mittitur. Secundo negotium pro quo mittitur quod ait promiserat. Tertio actorem seu dominum a quo mittitur qui factus est ei. In prima parte prius nuncium commendat prius a nomine paulus secundo a conditione seruus. Tertio a dignitate uocatus apostolus. Quarto ab officio segregatus. Dicit ergo paulus nomine scilicet secundum beatum paulum uocatur post conuersionem a uirtute humilitatis respondentis ex opposito superbie nominis saulus quo nomine uocabatur ante conuersionem. Vel secundum ieronimum paulus dictus est a proconsule quem conuertit scilicet sergio paulo ut habetur act. xiii. Unde in signum gratie sibi facte nomen mutatur sicut petrus. Secundo a originem originis non est mutatum non enim ante conuersionem et post. Sed ante et post fuit binomius et dicebatur saulus et paulus et innuitur origine. Act. xiii. Saulus qui et paulus. Hoc autem nomen paulus latine a paululum dicitur et sic sonat modicus. Secundum glossam. Apostolus enim grecos et iustus quietus. Secundum remigium uero iustus os tube. Secundum ieronimum uero mirabilis siue electus. Que omnia bene conueniunt beato paulo. Modicus quippe fuit uirtute humilitatis. i cor. xv. Ego sum minimus apostolorum. Quietus tranquillitate mentis et conuersationis. i thess. ii. Non indigeni fuimus inter uos. Os tube efficatia predicationis. Quia fuit una de tubis de quibus num. x. fac tibi duas tubas argenteas ductiles ad quas conuoces multitudinem. Mirabilis ar et electus quia a modo conuersionis. Quia in ipso actu persequendi effectus est de persequtore uas electionis act. ix. Vas electionis mihi est iste. Paulus nomine seruus conditione non seruitute timoris. Ro. viii. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Seruus ihesu christi quia est nomen seruiens quia eius seruire regnare est secundum glossam. Ihesu id est saluatoris. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum.
Christi id est uncti unctione gratie secundum naturam humanitatis. Ps. unxit te deus deus tuus oleo letitie. Et est uncto christus cum ceteri aliqui uocati fuerunt uncti solo nomine et ante et non christi. Et non omnes quibus rex populi in scriptura dicebatur christus propter unctionem. Ipse dicitur uocatus apostolus et hic dicitur uel uocatus a deo non se intrudens. Hebr. v. Nemo assumit sibi honorem sed qui uocatur a deo tanquam aaron. Gal. i. qui operatus est petro in apostolatum operatus est et mihi inter gentes. Vel uocatus apostolus ab hominibus antonomasice sicut urbs roma et uirgilius poeta. Unde cum dicitur apostolus per se intelligitur paulus. Sicut quod dicit aug. ad orosium apostolus iustus missus et est nomen gratia apostolorum sicut ipse dicit. Quidam enim mittuntur a deo per se ipsum ut moyses exo. iii. Quidam a deo per hominem ut iosue quem moyses de mandato domini ducem populi constituit. Num. xxvii. Quidam per hominem tantum de quibus osee viii. Ipsi regnauerunt et non ex me. Quidam ex se tantum ut pseudo apostoli. Ier. xxiii. Non mittebam eos et ipsi currebant.

Apostolus ante nomina humilitatis et subditionis nomen dignitatis exponens quia se humiliat exaltabitur. luc. xviii. Paulus inquit segregatus dicitur uel a cetu phariseorum et doctorum legalium ut gal. i. Cum autem placuit ei qui me segregauit ex utero matris mee id est synagoge uel segregatus a multo a ceterorum apostolorum et sicut non mittens act. xiii.

Segregatum in barnabam et paulum et c. Segregatus inquam in
euu^m. s. toto corde predicandum et dz euu^m. q. bona annu
ciatio ab eu q. z bonu et angel^s q. z nuncius. pu. xxv. aq^a
frigida aie sitienti nunci^s bon^s de tra longinq^a.
euu^m dico dei .i. a deo firmatum n humana fictione inuentum. gal.
.i. n n ab homine accepi i^d et c. Qz autem h^c commendat
negocium p q^d mittit^r p ab antiquitate q. ait. q. ab actore
q^d intelli in supposito h^c ubi promiserat et a testibus per
prophetas suos. a m. de filio dicit g^o q. euu^m. ant. s. reple
tionem promissionis gtia dei pre. unde n venit in subitum p
missa inq^a prophetas suos qui nullo m mitterent prophe
ta. n. e causa est diuina inspiracio ut euenit in mobili uira
te denunciatis de hac promissione. Je. xxxi. Ecce dies uenit
dicit do. et feriam domui isrl et domui iuda fedus no
uum et c. et ysa. lv feriam uobiscum pactum sempiternum
et c. et h^c in scripturis n solum uerbis ad maiorem s. firmitatem
et permanenciam quod obliuionem scriptis inquam sanctis et h^c q.
ab actore et scriptore sancto q. spiritu s. inspirati locuti sunt
sci dei homines .ij. pe. i. scripturis inq^a q sunt de filio
suo .i. de ipso et consubstali filio n adoptiuo. Ecce firmitas et ma
teria tocius scripture. Q^m sanctis h^c commendat actorem seu do
a q^d mittit. primo ab origine q^d sanctis. so a uirtute q^d p
destinatus et a gratia. s. spiritum. c^o a utilitate per quem accepimus
d^z g^o qui .i. filius sanctis z. n dicit natus ut noteret q n in
illi natus z s. q. artificiali q. de sola muliere artificio
spiritus s. q. n in ea natum z de spiritu s. e. m^th .y. sanctis inq^a ei
.i. ad honorem e. q. ad nomen e^s clarificandum. Jo. xvij.
pr manifestaui nomen t. et c. et ibid. ego te clarifi
caui sup terram et h^c ex semine dauid q. de maria q fuit
ex stirpe dauid et d^r de semine dauid mag^s q abraham ul
alterius ppter regiam dignitatem ut in hoc mag^s commendet et
ostendat xpi nobilitatem. sanctis inq^a secundum carnem n s^m di
uinitatem. Jo. i. Verbum caro f. i. et p hoc dat intelli s^m
in xpo ee n^am c^o actum s. q^d n z sanctis s. p q^d oia facta
sunt. Hic q^s sup i^d paulus. glo. paulus hebraice
nomen z origine et uniuersitate. [q^a] hebi n h^nt lit
tam p. [R^o] cimmus n h^nt literam p. h^nt tn id
equipollens. It ibid glo xiiij anno ... conductum
aplorum ad magisterium gentium z electus. q^a. gal. i. paulus aps
n ab hominibus m^z p hominem. [R^o] ministerium spc. s. fuit
actor. h^c sententia aplorum minister ul executor. act. xiij.
It sup i^d seruus ihu x. q^a. Jo. xv. iam n dicam uos seruos.
[R^o] hic loq^r de seruitute amoris. ubi de seruitute ti
moris. It sup i^d uocatus apls. glo. excellenti et priui
legio nois. q^a petrus erat excellencior. [R^o] petrus erat excellentior auctoritate. s^z paulus in predicatione
It sup i^d segregatus in euu^m. glo. apls destinatus z predica
tor oibus gentibus alij singlis prouincijs. q^a. ij. cor. x.
n in aliena regula s^z s. mensura regule. glo. i. ppti
mei ad mensuram. [R^o] potestas predicandi i paulo
gnalis fuit s^z execucio spal q. n oibus predicari po
tuit. It sup i^d de filio suo. glo. ecce m. q^d sanctis
z. ecce actor. q^a efficiens et m n coincidt i id
s. phim. [R^o] uim z in illis s^z in diuinis n est
uerum. It sup i^d sanctis s. carnem. glo. sanctis z homo
deus. q^a n predicatur de eod^o phapale et simplr. g^o cum
sit ho n s est humanatus. [R^o] simile z in xpo quo

p humanitas ei aduenies aduenit ia existenti unde h^c
modum accidentis aduenit xpo in sua supposito unde h^z
modum sbe. It ibid glo. inmutabiliter manens assumpto mutabili hoie. q^a. g^o n z ho q. assumens n z
assumptum. [R^o] ho accipitur ibi p humana na. It ibi
d^r glo. unigenitus deus so natus z sel de pre sel de ma
tre. q^a g^o bis natus. [R^o] hoc adilbum bis p accipi
large ut dicat solam generacionem actiuam sic concedi
p^t. ul stricte ut dicat incorpoream sic n. It ibi
d^r glo. unum et se minor sanctis z. q^a g^o s. pot d^r q. z sanctis
a se. [R^o] n z simile q. ex h^c sequeretur dualitas
suppositi. ex illo xpo solum dualitas n^e. It ibidem
glo. utrumque deus utrumque ho. q^a g^o x^c z duo. [R^o] utrumque
.i. utriusque n. It ibid glo x^c z deus aia ronal et ho caro.
q^a x^c n z aia ronal. [R^o] expone est h. i. h^z in se h.
It sup i^d ex semine dauid. q^a cantat ecclia n ex uirili
semine. [R^o] ex semine dz sanctis p na^d corpulentiam se
minis n s. ronem seminale. It q^r mag^s d^r ex semine
dauid q^a abraham cui ab hec p^s facta sit promissio. gn.
xxij. [R^o] glo assignat duas rones. p^a ut mag^s insinui
et^r x^c pietas q. dauid pacte fuit gedie ut mag^s i
sinuetur x^c dignitas q. dauid rex fuit.

Qui predestinatus est et c.

Commenda
uit actorem
a q^o missus
z paulus ab origine. h^c so commendat a uirtute. legitur
a^r hoc m^s modis. tribus modis de p^a uno m^o de n h^u.
orig. corrigit literam ita ponens hoc e^s q. z predestina
tus destinatus. d^r s. q. predestinatus z n dum erat destinatus
tinatio a^e z erat. filius a^r dei ab eterno fuit erat. ad h^c
g^o soluendo q. vera litera h^z predestinatus expo h^c glo.
multipl. [q^a] g^o m po dic q. e. filius dei s. q. ho predestinatus z. i. sola g^a n meritis pcedentibus ee filius dei .i. ut
ille ho ee filius dei filius inq^a dei n adoptiuus s^z filius
i uirtute .i. in ead po^a cum pre. hic n. s. q. d^r hyl. et
cetera. filius z origine n adopcione ueritate n nuncupa
tione. natiuitate n creatione. Q^z a^r lr filius dei in ead uir
tute cum pre h^c p^z. eccd spiritum sanctificacionis .i. p spiritum
sanctificantem quo concepte z et natus et e p^z hoc ex resurrectione
mortuorum ihu x. et c. i. ex rsre sanctorum q cum eo surrexerunt. m^th. xxvij. multa corpa sanctorum qui dormierant
surrexerunt. Secundo modo leg^r qui predestinatus z filius
dei in uirtute hoc n mutat. s. q. sit filius dei p^z ex h^c
et s. spiritum sanctificacionis .i. p spiritum actorem sanctificacionis datum
sunt fidelibus. sanctificacionis inq^a inchoante ex resurrectione mor
tuorum .i. ex resurrectione spuali aiarum mortuarum morte pctorum
mortuorum inq^a qui sunt domini nri ihu x. i. in eccia q.
ipse solus et nullus alius p^t nos resuscitare. dic infirmos
de ee illius medici infirmus c^s h^z curam e. Ter^o m^o ex
po s^r qui filius dei s. q. ho destinatus z. i. e humanitas
predestinata e^e ee supple filius dei .i. uniri i unitate p^e
filij dei filio dei. filio inq^a existenti i uirtute ead c^m
patre. s. spiritum hoc restat ab hoc q. pcessit sanctis ex semine
dauid s. carnem. dic sanctis inq^a s. spiritum sanctificacionis .i. p
opationem spiritus s. q. n. m conatus z de spiritu s. et m^th .i. ex
resurrectione. h^c refert ad hoc q. dixit predes. fi. dei. predesti
natus inq^a filius dei q. p ex resurrectione mortuorum .i. sanctorum q

cum eo surrexerunt. math. xxvij. Ubi nos legimus sic qui fi
lius dei in carne erat manens latens predestinatus est. id est prefinitus
esse filius dei. id est manifestari quod esset filius dei manifestatur in
quantum est in virtute. scilicet Ecce nunc sine tunc. id est maxime apparuit in co
nversatione divinitatis. et manifestatur est per spiritum sanctificationis. id est quod
dedit spiritum discipulis. In veritate inquantum. scilicet ex resurrectione mortu
orum ihesu christi. scilicet quia se et alios mortuos resuscitavit. et dicitur
ihesus ab officio salvatoris. ipse enim salvum faciet populum
suum a peccatis eorum. math. i. Christus. ex plenitudine gratie et veri
tatis. io. i. domini ex potestate creationis. quia omnia per ipsum facta sunt. io. i.
nostri. filius ex beneficio incarnationis quia nunc nobis datus. ysa
ia. ix. filius datus est nobis. ¶ Io. quod christus ostenditur esse fi
lius dei per spiritum sanctificationis. vij. modis. primo quod conceptus per spiritum
luce. i. spiritus sanctus superveniet in te. Secundo quod sanctificatus et do
nis repletus per spiritum. ysaia xi. et requiescet super eum spiritus
domini et cetera. Tercio quod demonstratus per spiritum. io. i. super quem videris
spiritum quiescentem. hic est qui baptizat. Quarto quod clarificatus in
mundo per spiritum. io. xvi. ille me clarificabit. V. quod apostolis
insufflavit spiritum. scilicet io. xx. accipite spiritum sanctum. vi. quod post ascen
sionem misit de celo spiritum. scilicet actuum ij. factus est repente et cetera. vij.
quod his qui ad eum convertuntur dat spiritum. scilicet ephesios. i. in quo signati
estis spiritu promissionis sancto. per quem. scilicet ipsum talem et tantum acce
pimus gratiam. id est remissionem peccatorum et apostolatum. id est auctoritatem
predicandi gratiam accepimus communem cum ceteris fidelibus. io. i. de ple
nitudine eius omnes accepimus. sed apostolatum nobis apostolis proprium.
et ipso gratiam apostolatum quod qui gratiam dei non habet apostolatum. id est prelationis
et predicationis officium suscipere non debet. luce. vltimo. sedete in civi
tate donec induamini virtute ex alto. numeri xviij. nolite ascendere
in montem non enim est deus vobiscum. accepimus inquam apostolatum et
hoc in omnibus gentibus. Ubi non et in iudeis qui cohabitant inter gen
tes. vel in omnibus gentibus. id est non solum in una gente. scilicet
iudeorum. sed et gentilium. ysaia xlix. parum est ut sis mihi servus
ad suscitandas tribus iacob et feces israel convertendas. de
di te in lucem gentium et cetera. j. thi. ij. doctor gentium in fi
de et veritate. accepimus dico apostolatum in omnibus gentibus et
hoc ad obediendum fidei. id est ut faciamus eos obedire fidei. ij.
cor. x. in captivitatem redigentes omnem intellectum in obse
quium fidei. accepimus inquam apostolatum et hoc pro nomine eius. id est vice
eius quod sumus eius vicarij et legati. ij. cor. v. pro christo legatione
fungimur. vel pro nomine eius dilatando et predicando. ij. cor.
iiij. Non enim nosmetipsos predicamus. sed dominum nostrum ihesum
christum in quibus. id est inter quos gentes estis et vos romani
tam gentiles quam iudei. vos dico vocati per gratiam ihesu christi. id est a
ihesu christo vel intus per inspirationem vel exterius per predicationem vel
vocati ihesu christi. id est ut sitis ihesu christi quia ab eo empti. j. thi.
vi. empti estis precio magno. omnibus qui sunt. hic describit
personas salutatas ex tribus. scilicet ex dilectione vocatione sanctificatio
ne. Dicit ergo omnibus qui sunt rome. supple scribit paulus. id est tam
maioribus quam minoribus dilectis dei. scilicet fidelibus non aliis. et dicitur
dilectis dei. id est a deo non diligentibus deum a deo quia ipse prius
nos dilexit nos. j. io. iiij. dilectis inquam per predestinationem.
vocatis per predicationem sanctis. id est in baptismo sanctificatis per perseve
rantiam. cum ergo eos ordinat hoc modo. ex dilectione quippe
vocavit et ex vocatione sanctificavit. ro. viij. quos predestinavit
destinavit hos et vocavit. et quos vocavit hos et iu
stificavit. gratia inquam vobis. id est remissio peccatorum et

pax. id est reconciliatio ad deum et tranquillitas mentis et ipso gratia
pax quia sine gratia non habetur pax cordis. ysaia. lvij. non est pax impiis dicit
deus. gratia inquam sit vobis supple a deo qui potest dare. gen. xxviij. ego
deus omnipotens. deo inquam patre nostro. qui vult dare. vel patre et vult. ipse
enim est deus noster creationis pater noster gubernationis vel adop
tionis. Io. xx. ascendo ad patrem meum et patrem vestrum deum meum et
deum vestrum et cetera. a domino ihesu christo. sed quare non dicit ipse enim est mediator patris
per quem pater dat omnia. de quo in ps. emitte manum tuam de alto. per
quem omnis sunt petitiones et orationes eius in ipso terminatur cum dicitur per
dominum nostrum et cetera. ¶ Hic quaeritur secundum primo quod predestinatus glo.
ille homo ut a verbo dei assumptus filius dei esset. Ubi hoc merui
t. ergo homo est assumptus. ¶ Concedimus non est assumptum. ergo deus
non est homo. ¶ Responsio. hic homo supponit pro natura humana. ¶ Item ibidem glo. il
le homo cepit esse filius dei esse cepit. ¶ Contra ille homo est eternus
quod ipse eternus filius dei coniunctus filio hominis. ergo non cepit esse. ¶ Responsio.
intelligendum est cum determinatione ille homo incepit esse in quantum homo.
¶ Item ibidem glo. libera voluntas in illo erat et tanto quam ma
gis quanto peccare non poterat. ¶ Contra liberior est qui est flexibilior
ad utrumque. ¶ Responsio. flexibilitas ad malum non est de esse libertatis
sed defectus. ¶ Item ibidem glo. qui suscepit et quod suscepit
una est in trinitate persona. ¶ Contra ergo natura humana est persona. ¶ Responsio. expo
nendum est quod suscepit et quod suscepit. id est ex eo qui suscepit
et quod suscepit. ¶ Item ibidem glo. ille homo unigenitus filius
dei est non gratia. ¶ Contra per gratiam habet ut sit filius dei. ¶ Responsio. filius dei
est gratia effective. id est per gratiam sed non formaliter. id est filiatione gratuita.
Sicut dicitur quod abundantia de nube effective non formaliter. ¶ Item ibi
dem glo. prius quando erit. Sed non quod in se est nunc genuit in filio.
¶ Contra non est genita. ¶ Responsio. expone genuit. id est gignendo
dedit. ¶ Item ibidem glo. christus secundum quod homo predestinatus est ut sit fi
lius dei. ergo secundum quod homo est filius dei. ¶ Contra nam primum est quod ut sit predestinatus
destinatus est. ¶ Responsio. cum homo dicitur christus secundum quod homo predestina
tus est ut sit filius dei. ipso duplex est. Nam hoc determinatio secundum quod homo
potest determinare hoc principium predestinatus est et sic verum est. vel hoc
verbum sit. et sic falsa. ¶ Item ibidem glo. quia solus unus christus secundum
quod homo sit persona et tamen quod non. ¶ Contra christus secundum quod homo est rationalis nature
individua substantia. ergo persona. ¶ Responsio. non est individua substantia prout accipitur
in diffinitione persone quia et si habeat distinctionem singularitatis quod
partis est et incommunicabilitatis quod non est pars alterius tamen non dig
nitatis quod non subsistit per se in proprio supposito sed coniuncta est
dignitati secundum naturam divinam in supposito divino. ¶ Item ibidem
glo. quia solus unus ille homo sed fuit. et dicitur quod non est predicandum
sine determinatione. ¶ Contra an ille homo sit deus simpliciter concedendum
est. ¶ Responsio. non est simile quia in hiis attributis ipse tantum eo
implicatur negatio que faceret exclusionem alterius nature si simpliciter con
cederetur. ¶ Item hoc est in omnibus gentibus glo. et in iudeis cum eis
habitantibus. ¶ Contra petrus erat apostolus iudeorum non paulus ad galathas
ij. qui operatus est petro et cetera. ¶ Responsio. iudeorum per se habitantium petrus
erat apostolus sed habitantibus cum gentibus paulus ratione domicilii
hij. ¶ Item secundum primo a deo patre ihesu christo. quare quod omittit spiritum sanctum cum in
divisa sunt opera trinitatis. ¶ Responsio. spiritus sanctus. scilicet glo. spiritus sanctus. in
telligitur in donis suis vel intelligitur in patre et filio ut nexus eorum.

Primum quidem gratias ago et cetera. | Post
 | pre
 | salu
tationem. Hic ponit exordium sive congratulationem quia ostendit
se congaudere bonis eorum. ostendit autem hic duplex per effectum

sed per affectum sive desiderium. Desidero enim. Per effectum se ostendit congaudere bonis eorum tripliciter: primo de hiis gratias agendo; secundo pro bonis obtinendis orando: testis enim; tertio ut ad eos venire possit obsecrando: obsecrans et cetera. Dicit ergo. Primum quidem, id est primo dupliciter ordina: tertio primum mihi, dicit. Primum quidem, id est ante omnia gratias ago et cetera. Consuetudo apostoli erat a gratiarum actione incipere quod hoc nobis est melius. Unde Augustinus: quid melius aut corde geramus aut ore promamus aut calamo exprimamus quam deo gratias. Secundo mihi, dicit. Primum quidem, id est principaliter pro vobis quod caput mundi estis. Et dicit gratias in plurali propter pluralitatem beneficiorum, dicit et ago, non dico tantum agam. Unde in glossa: gratias deo agere est sentire omnia bona a deo data esse et pro eo laudare corde, ore et opere. Ago inquam gratias deo meo, qui quidem est deus omnium per creationem, sed meus per specialem gratiam. ¶ Deo. Jo. ... quod dominus est deus omnium per creationem. Mal. ii. Numquid non unus deus creavit nos. Credentium per fidem. i Thi. iiii. qui est salvator omnium maxime autem fidelium. Iustorum per gratiam inhabitantem. ii Cor. vi. Inhabitabo in illis. Et tertio eorum deus apostolorum per electionem specialem. Jo. xx. Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum, deum meum et deum vestrum. Ago inquam gratias et hoc per Ihesum Christum per quem omnia bona data. Jo. i. Gratia et veritas per Ihesum Christum facta est. Ago inquam gratias pro omnibus vobis incipientibus, proficientibus et perfectis. Et hoc ideo precipue quod fides vestra et si non perfecta tamen facilius propter ... annunciatur in universo mundo. Dicit a capite derivatur ... et ... in membra. Ideo autem precipue de fide agit gratias quod fides est fundamentum omnium bonorum et sine fide impossibile est placere deo. Heb. xi. Testis enim. Quasi et utique credendum est michi quod testis est mihi deus qui teste non est cuiquam minus quod ipse est testis et iudex. Jo. xxix. Iurat autem hic apostolus secundum Aug. in quo confundit hereticos qui dicunt non licere iurare. Cui scilicet deo servio in spiritu meo, id est sana et voluntate spontanea. Est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet adorare. Jo. iiii. Vel in spiritu meo, id est in spiritualibus observanciis non in carnalibus ut olim. Gal. i. Continuo non acquievi carni et sanguini. Servio inquam in evangelio predicando. Et est genus nobile servicium evangelii inquam filii eius, non in lege servi. Dicit enim servus differt et filius sicut et lex et evangelium quod lex data per servum, evangelium per filium. Jo. i. Lex per Moysen data est, gratia et veritas per Ihesum Christum. Et Aug.: differentia legis et evangelii timor et amor. Testis inquam quod semper in orationibus meis, id est semper quandocumque oro, memoriam vestri facio, id est vestri memor sum vel deum memorem vestri facio. ii Pe. i. Dabo operam vos habere in memoria. Et hoc sine intermissione horarum debitarum. Ego inquam obsecrans, id est cum adiuratione orans. Obsecratio enim est iurata oratio cum adiuratione sicut per passionem et cetera, in quo notatur vehemens desiderium quod non tantum orat sed obsecrat. Phil. iiii. Cum obsecrationibus loquitur principium obsecrans si quo, id est quocumque modo facili vel difficili. Unde hac de causa forte misit ad Cesarem appellavit. Act. xxv. Tandem post longa desideria et obiectiones multas aliquando hyeme scilicet vel estate prosperum iter habeam veniendo ad vos, id est prosperum, id est proveniendo. Prosperum iter faciet deus salutem vel meorum prosperum. Inquam et hoc in voluntate dei, id est secundum voluntatem dei non contra voluntatem dei. Sic multi desiderant prosperitatem secundum voluntatem suam non dei. Prov. i. Prosperitas stultorum perdet eos. Desidero enim. Hic per affectum ostendit se congaudere bonis eorum. Ostendit autem affectum triplicem: primo eos videndi; secundo ad eos veniendi: nolo autem; iii tertio predicandi: Grecis ac barbaris. Dicit ergo desidero enim, quasi ita obsecro venire

quod desidero videre vos. Gen. ... Mutua sedere visio. Pro. xxvii. Ferrum ferro exacuitur et homo exacuit faciem amici sui. Id est loquar hic singulariter quod mutabiliter loquitur et non utitur auctoritate. Desidero inquam adhuc ut ad vos impertiar gratie spiritualis non carnalis. Ita ut per predicationem meam percipiam vos doctrinam gratie non legis. Prov. xiii. Doctrina bona dabit gratiam. Non dicit ut a vobis percipiam gratie temporalis. ii Cor. xii. Non quero vestra sed vos. Impertiar inquam et hoc ad confirmandos vos. Job iiii. Vacillantes confirmaverunt sermones tui. Luc. xxii. Tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Vult autem eos confirmare secundum glossam quod fidem acceperunt a Petro, sed ut in ore duorum testium stet omne verbum. Unde dicit confirmandos quod iam a Petro erant firmati, a Paulo autem confirmati, id est amplius firmati. Id est, quod desidero videre vos et cetera. Simul consolari in vobis per fidem vestram atque meam, id est propter fidem eam quam invicem est in vobis et in me. Ephes. iiii. Unus dominus et una fides. Que fides invicem est, id est communis mihi et vobis, vel que invicem est ... in me et vobis ... in vobis amorem mei et in me amorem vestri. Et dicit apostolus se consolari de vestra fide eorum, quod magnum solacium doctoris est profectus subditorum. iii Can. Jo. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios in veritate ambulantes. Volo autem quod desidero venire ad vos et videre vos, quod non veni quod prohibitus sum. Nolo autem vos ignorare fratres. Expedit enim subditos scire planum suum ad eos affectum ut liberius eum audiant. Quod sepe proposui, non solum volui, per propositum enim addit firmitatem. Venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc aliquibus impedimentis in quibus innuit quod causa est ... de suis apostolis ... predicent et ... non. Et forte propter peccata eorum prohibitus fuit. Eze. iii. Adherere faciam linguam tuam palato quia domus exasperans est. Proposui inquam ut aliquem fructum habeam in vobis, id est ut fructificatio per predicationem vos fructificare faciendo, vel ut aliquem fructum, id est aliquod premium de vobis acquiram sicut doctor de discipulis. i Tess. ii. Que est enim spes nostra et corona glorie? nonne vos ante dominum. Habeam inquam fructum in vobis sicut et in ceteris gentibus. Erat enim apostolus gentium. Gal. ii. In quo provocat eos ... cedere. Grecis. Hic ostendit affectum et desiderium quod habuit predicandi eis. Vel ostendit rationem quare desiderat eis predicare: primo a parte sui quod debitor est; secundo a parte evangelii quod virtus dei est; tertio a parte dei: iustitia enim dei. Dicit ergo Grecis quasi ideo volo fructificare in omnibus quod debitor sum evangelizare, scilicet i Cor. ix. Ve michi est si non evangelizavero. Et hoc Grecis ac barbaris, id est aliquam legem tenentibus et nullam legem tenentibus. Barbaros enim vocat gentes nullam legem habentes. Proponit autem Grecos propter dignitatem philosophie ab eis, quod secundum glossam omnis mundana philosophia a Grecis sumpsit exordium. Et debitor sum et sapientibus de utroque populo, id est eruditis in moribus humanis, et insipientibus, id est ineruditis. Ita inquam debitor sum ex accepto officio quod in me promptum est, id est quod paratus sum quantum in me est et vobis qui Rome estis, id est non solum Grecis et ceteris predictis, non solum minoribus sed et maioribus evangelizare, id est evangelium predicare. Expressit paratus apostolus, dicit et predicator semper debet esse paratus ut lingua sua sicut apostoli esset calamus scribe velociter scribentis. Non enim, quasi et vere paratus sum, non enim erubesco evangelium, id est predicationem crucis licet stulticia videatur. i Cor. i. Nos predicamus Christum crucifixum Iudeis

il quod scandalum gentibus et stultitiam. stultum .n.
est erubescere euangelium. quia qui me erubuit et sermones meos fi-
lius hominis erubescet eum et cetera. Luce .ix. Non erubesco inquam .n.
quia uirtus dei est .i. uirtutem dei annuntiat ipsum euangelium. duplex
uirtus dei est .i. uirtutem dei nuntiat .i. cor. i. nos predicamus
Christum dei uirtutem et dei sapientiam. Secundo non uirtus dei est .i. uirtutem habet
in remissionem peccatorum. Jo. xiiii. Iam uos mundi estis propter
sermonem quem locutus sum uobis. Uel sic inquam ualens in sa-
lutem omni credenti. sed in condempnationem non credenti. qui .n. cre-
diderit ex hac aqua fiat in eo fons uite salientis in uitam
eternam. Jo. iiii. ualens inquam in salutem omni credenti tamen iudeo pri-
mum .i. maxime et principaliter quia ei prius destinatum. psalmus .xx.
Uerbum misit dominus Iacob. et deinde greco .i. gentili. grece
credenti. in greco .n. sonat gentili ut dicit glo. Uel iudeo prius
supple est necessarium euangelium .i. maxime et greco consequenter quia iudei non solum
seducti erant sed et alios seducebant. gentiles autem seduc-
ti quidem erant sed alios non seducebant. tyto .i. sunt quidem multi
uaniloqui et seductores maxime qui ex circumcisione sunt.
iustitia hoc duplex legitur. primo non sic quia ita euangelium uir-
tus dei est in salutem omni credenti iustitia .n. dei qua gratis iustifi-
cat reuelatur in eo. sed est in euangelio quia iustitia est omni transeun-
ti ex fide unius articuli in fidem alterius articuli .i.
qui iustitia est homini perfecte credenti hoc dicit propter illos qui crede-
bant aliquos articulos aliquos non credebant. sed non secundo iustitia .n. dei qui s.
promissa impleuit reuelatur in eo .s. qui credit iustitia .n.
dico tendens ex fide .s. .i. fidelitate dei promittentis in fide
hominis credentis. quia in eo qui credit probatur deus iustus et fidelis. sicut
quia .s. iustus est ex fide sicut scriptum est abacuc .iii. iustus autem ex
fide .i. ille qui per fidem iustus est ex fide .n. iustus est omnis qui iustus
est .s. .v. iustificati gratis ex fide et cetera. uiuit uita gratie. quia .n.
fides est prima uirtus ideo et attribuitur primus actus .s. uiuere.
Nota autem hic quod quinque modis est transitus ex fide in fidem secundum
glo. primus transitus est ex fide ueteris testamenti in qua unus deus colebatur
in fidem noui in qua trinitas colitur. Secundo ex fide
primi aduentus in fidem secundi. Tercio ex fide praesentium
.s. actuum in fidem secunde .s. corporum. Quarto ex fide promissionis in
fidem impletionis. Quinto ex fide predicatorum in fidem prelato-
rum. Sexto ex fide prophetarum testamentum in fidem apostolorum me-
ritum. Septimum ex fide uerborum in fidem rerum spiritualium ipsi

quinque per quod iustus. Dicens sicut textus per gratiam ago. glo. quamuis
fidem non accepissent secundum regulam traditam a doctoribus

| ueritatis. secundum Io. dicit quia acceperant fidem a petro. Responsio quidam
accepiunt a petro et hii erant bene edocti. quidam a qui-
busdam iudeis discipulis et hii non plene. Textus sup
deo meo. glo. uox ista non potest esse nisi sanctorum. secundum .s. iiii. an in
deo deus tamen non ne et grecorum. Responsio omnium deus est .s. pater
sanctorum per gratiam solum. Textus sup testis est. glo. promis-
sa est hic auctoritas .s. iurament. secundum .v. nolite
iurare omnino. Responsio non prohibetur iurare simpliciter sed iurare
passim et indifferenter sine causa. Textus sup ut aliquid impertiar
gratie. glo. Christus consulens infirmitati humane fide sola
genus humanum saluare decreuit. Contra fides sine operi-
bus non saluat. Jac. iii. Responsio locus de fide operante per dilectionem.
Textus sup exhibitus sum. glo. putetis hominem uel uerum
non ut modo uos dignum putetis. Contra nullum potest facere
dignum. Responsio quamuis non potest facere tamen potest se parare.

ffiat dignus a deo. Textus sup i debitor sum. glo. omnibus euangeli-
zare. Contra non omnibus euangelizauit quia predicauit. Responsio
cum sit preceptum affirmatiuum non obligat nisi pro loco et tempore. ipse
autem predicauit omnibus quibus opportunitas se optulit. Textus sup
uirtus dei est. glo. uirtutem dei annuntiat non infirmitatem. Contra annun-
ciat uero passionem lassitudinem et famem. Responsio haec etiam
infirmitatis nominatio assumpte non deitatis. sed Christo infirmitas
est infirmitas facta non simpliciter. Textus sup iustitia dei. glo. i-
ustitia dei est qua gratis iustificat. Contra immo mala. Responsio iustitia
dei est causa effectiue non iustificatiue qua iustificat formaliter non
effectiue. Textus sup ex fide in fidem. glo. eo quod informitas
illa informis existit fides adueniente caritate for-
metur et maneat. Responsio eodem opinio est quod maneat et formetur.

Reuelatur enim ira dei de celo | Hec est terti-
a pars princi-
palis huius e-
pistole que continet narrationem post premissam salutationem et congratulationem.
Dicitur autem ista pars in .d. partes. Romanos discordantes ad con-
cordiam reducere intendit scilicet ad .xii. c. Secundo reduc-
tos ad concordiam in moribus instruit a .xii. c. usque in finem. quia
quidem potens. In prima parte tangit apostolus generum post gene-
ium redargutionem spiritualem c. isto. Secundo ne ipsos solos cul-
pabiles iudicare uideatur subdit utrumque incepitionem com-
. s. iudeorum et gentium a c. ii. usque ad .ix. et ne gentibus quod contra iu-
deos fauere uideatur ostendit suam ad iudeos affectionem a .c. ix.
usque ad .xii. In prima parte ostendit gentiles a sua condicione fuisse ca-
sos peccato et prima tangit hominis peccati in deum. secundo homines in se ipsum.
secundo ibi propter quod tradidit .s. homines in reprobum sensum ... permanserunt peccati ui-
rum in deum prima ostenditur in genere secundo in speciali. quia cum cognouissent. In
prima parte tangit in eis offensam diuinam. secundo remouet excusatio-
nem suam. quia quod notum. Uel prima ostendit quod de deo cognouerunt. secundo quod
non ... .n. iii. per ea que inuisibilia. Dicit igitur Reuelatur .n. quia ira
ex fide est uita et salus et iustitia fidelium quod probatur ex opposito re-
uelatur .n. ira dei et cetera. legitur hic duplex. quia hoc quod est de celo
duplex potest ordinari. Primo non sic reuelatur ira dei .i. uindicta
peccati quia secundum aug. ira dei uindicta peccati est. Ista .n. dicit affectum
uel turbationem in deo. Jo. iii. ego scio quod dixi dicit deus et non irascar in
perpetuum dei inquam de celo supple uenientis ad iudicium. quemadmodum
.n. uidistis eum euntem in celum ita ueniet. act. i. ira dico pro-
cessura super omnem impietatem et iniustitiam hominum. Secundo sic legitur
sic reuelatur ira dei. reuelatur inquam de celo. quia sicut dicit am-
brosius. celum eos accusat quia indicauit eis creatorem. Sap. xii.
pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. ira dico processura super
omnem impietatem et iniustitiam hominum. non autem super eos impios et
iniustos sed quia plures est sicut omnium impiorum et iniusti .i. sicut omnes impi-
i et iniusti puniuntur. sicut etiam cuncta que fiunt adducet deus in iu-
dicio pro omni errato. eccl. xi. impietas uero hic dicit peccatum contra fidem.
Iniustitia peccatum contra bonos mores. uel impietas peccatum in
deum. Iniustitia peccatum in proximum. hominum dico eorum qui ueritatem dei .i.
ueram de deo cognitionem detinent .i. impediunt ne fluat
in eos. Sicut .n. lux pulsat ad oculum. sic ueritas ad intel-
lectum. apo. iii. ego sto ad hostium et pulso. detinent inquam
et hoc in iniustitia .i. per iniustitiam et malam uitam in qua ma-
net. In maliuolam animam non introibit sapientia nec habitabit eum
in corpore subdito peccatis. sap. i. quia quod notum. quod uero deti-
net et impedit ueritatem putant in se fluere quia et cetera uel

hc. et uisibe ira dei uenit. q3 sup eos q3 legem n accepe
runt. q3 q notum ẽ dei. i. q ductu rõnis nosabile e. e ẽ
de deo. i. q ds ẽ. et q un ds ẽ. q ẽ oim re pri. Q3 ẽ in ill
. i. in se hnt nulem rõm p q possint cogsce q eqd de deo
cogsceibile ẽ ductu rõnis. e. ve m. ds. n. ill manifestauit
p opa q n solum eis nulem rõm q possent cogsce tribu
it. et ẽ cogin sui illuc inseruit ut ait boe. et ẽ extiius
p opa sua t ãndeo ad sui cogin adiuuit. Inuisibilia ẽ.
dei. hoc dupl expo vno m decogne dei q ad eccm t att
buta eẽntia. Alio m q ad psonas. Primo ẽ m ad h dup
leg. k q hoc q ẽ a creatura mundi dup accep. p m
leg s. Inuisibilia q ẽ q ve q notum ẽ dei q ẽ m ill.
Inuisibilia ẽ dei spũs. s. dei. i. n dei inuisibil oia cãns
ẽ ad ee pducens. et d inuisibilia m pli pp multiplice
e noiatoẽm ẽ pp oim re in se silitudine intellecta. i. itel
lectuali cogne cogta n sen ul ymaginaria. ds. n. ẽ hu
m intelligibile q solo intellu capit. p ea q fca st. i. p c
eturas ad fcas. 9spiciuntur. a creatura mundi. i. ab hoie q ẽ a
thono ce creata mundi dr. q hz qddam ptcipui cu oi
creata. pticipat. n. cum lapidibz. viue cu plantis. sen
tire cum alibz. intelligere cum anglis. sic d gg. s. i. d oj.
vel sic pdicante eiis oi creature. Sempiterna q3 uirtus ei. i.
po gubnãs oia et oia portans. et diuinitas. i. bonitas
oia replens. Suple 9spiciuntur ab hoie intellecta p ea q fca
st. Scdo m leg sic. Inuisibilia ipi sempiterna q3 uir
tus eius et diuinitas 9spiciuntur intellecta p ea q fca st a crea
tura mudi. i. a mudi creatoe. i. p creatas fcas a pte creatois m
di. Alio m leg de cogne dei q ad psonar distinctoẽm. s.
Inuisibilia ipius. i. ds pr inuisibil cui spali dr. col. i.
ymago dei inuisi q nunqm s apparuit in spe uisi sic
alie p. et ẽ q quoddam m mag distat a nob q alie p
q ipe a nullo ẽ. alie a p e st. ab a. et nos s ab a. Se
pitna q3 uirtus e. i. dei filius q ẽ dei uirt et dei sapia. j.
cor. i. et diuinitas. i. sps. s. ista g intellecta 9spiciuntur ac
ata mundi. i. ab hoie et hoc p ea q fca st. i. p creatas. a
magntudine. n. creatar cogscit pot q appat pri. Ex specio
sitate et pulcritudine sapia q appat filio. Ex usu earz
et utilitate bonitas q appat spui sco. et ita p creatas
a m hz cogtõ trinitat q ad appata. h n q ad pp
a. talem inqm noticia huerut de deo s ut sint in
excusabiles. q n pst se p ignoranciam excusare.
Aug. in glo. eos sciptura inexcusabiles d quibz
nota ẽ ueritas et pseuat iniquitas. Jam sicut d
aug. de vera relig. hebant scolas sepatas a pplo in
qbz docebant illos qs colebant n ee ueros deos et te
pla coia cum pplo in quibz eis sic diis sacrificabant.
. Jo hic q vij. modis legunt aliq puenisse
ad dei cognitoẽm. p p rõm nalem. ps. Signatum ẽ sr
nos lu. vul. t. i. ts. Isai. ij. ds sicut ho p uultum s
glo. ij. p grẽ infusioẽm. ps. in lumie tuo uidebim
lum. iij. p angelicam reuelaoẽm. sic cornelius. ac. x.
iiij. p doctrinam humanam et erudicoẽm. ro. x. g
fides ex auditu. v. p creatarum 9sideracoẽm. sap. xiij. a
magntudine spei et creature et c. vj. p scripturarz scrutatiõm
Inspexioẽm. Jo. v. Scrutamini scripturas. vij. per
miracloz opaõm ut centurio. m. xxvij. centurio
viso terre motu et c. q cu cognouissent. s3 tangit

peta in deum in spũm. ps pctm obmissiois. scdo pctm co
gitatõis. 9s euanuerunt. t. pctm loquutõis dicentes. q. pctm
opis et 9mutauerunt. D g q. t. ve inexcusabiles sut
q cu cogouissent. p nalem rõm. p dei reuelaoẽm et p creata
ẽ inspexioẽm deum glo. ij. n. pri a q oia. n sic deum. i. sicut
vniusitatis actorem glorificauerunt eum. s. colendo de
bitum honorem ei exhibendo. j. cor. vj. glorificate et
portate deum in corpe uro. aut gras egerunt ut spali bnfi
cio sciam. s. suam et alia bnficia ab ipo recogscendo. s3
pocius sibi attribuendo n attendentes. j. cor. i. ois sapia
a dno deo ẽ. et. j. cor. iiij. q hes q n accepisti. 9s e
uanuerunt in cogitatõibz suis magna de se existiman
tes putantes. s. se ad ee cum n ecent. gal. vi. si qs
putat se ad ee cum n sit ipe se seducit. Je. ij. abie
runt p uanitate creaturarz. s3 k qd de eo iudicatur
et uani fca st. et dicit cogitatõibz suis. i. q ill a seip
sis erant inq s. uane. et io obscuratum ẽ timore
supbie obumbrasse vel puluere uane glorie excecatum e.
Insipiens. i. carens sapia et sapore celestiu cor eo
rum. i. ill rõ ita ut n se ipos cogscerent. glo. q cum
osciare iuenerunt p supbiam pdiderunt dicentes. n. e
e ill ee se ee sapientes in humanis. i. sapiam sua s
attribuentes stulti fca st in diuinis. aug. sapientes
i natis re stulti fci st in deo. Je. x. stult fcs ẽ ois
ho scia sua. et. i. cor. i. Stultam fecit ds sapiam
h mundi. et mutauerunt. i. q. et i tm stulti fca st
q mutauerunt et c q in se fuit gliam incorrupti di
. i. cultum deo debitam q incorrupti in silitudine y
magis hois corruptil. cum tm dicat ds ysa. xlij. glo
riam meam alt n dabo n laude meam sculpti
libz. et n d in silitudine hois. s3 in silitudine y
magis q pcl ẽ. ps. n. fecerunt et coluerunt ymagine
hois dein silitudine illius ymagis h fecerunt roa
ni max ab aduentu enee i ytalia. more grecorum
pri a h ydolatre dup tang sap. xiiij. s. nimi amor
amicorum et nimi timor tyrannorum. n solum cole
bant ymagine hois s3 et uolucru. i. volatiliu et q
drupedum. i. aliu gssibiliu ut bouis i egipto et
et talpas et uespiliones sic d ysa. ij. et spentum
. i. aliu reptilium. et uenatores et hoc addit ad au
mulu sue hebetudinis. sic illi de quibz sap. xi. q da
errantes colebant mutos spentes. h a ymagies
aliu irronaliu max ceperunt cole romani ex q
alexandria ab augusto ẽ uicta max h ydola. Consue
tudo. n. fuit romanis deos gentiu subiugatarz colere
ut sic fauore earz acqrerent. sciebant. n. q nabuch
odonosor deos gentiu ut iudit. i. fcs fuit odiosus.
Dit q sup i de celo. glo. ex ipa celi fabrica ds
ut nal ostendatur. Hoc ex celi fabrica ostendi opuit
Ex celi fabrica ost bonis bonis et mal mali. Jt
unde glo. p legem n potuerunt 9phendere deum soli dili
gendu. 9 multa alia st diligenda. Ex ds sol
diligendus ẽ pp se a xo pp ipm. Jt sr i q notu
dei m. glo. ductu rõis. 9 fides ẽ de n apparentibus
g cu de diuinis sit fides diuina n st apparentia rõi. Ex
appa rõi dicit aliq dup vl cogitatoe apta et de talibz
n ẽ fides vl qualicumqz et de talibz ẽ fides. Jte

inuisibilia

sup i° ds ill' manifauit. glo qz fecit qz opificem ma
nifestet ut p cetum pz facit intutum. q° dic sol intl'
ctior z int' oia sensi^lia dic sol intellial' int' oia intellig
alia. R° ctior z sup^r in suu n° sz n quo ad nos.
Item sup^r inuisibilia di. q^a totum q ind e unu
simp^x z. R° unum z re sz plia rone t nocatone. I
t ibid glo. q eternus sit cogscit^r ex ppetui^te creature. q^a
ad effcm ppetuu sufficit ca ppetua. R° ad effcm p
petuu req^r q ppetua ppetua sz ca p ecia. sic cum p
petuam sz q a^a ca pcedat. It ibid glo. ex magnitu
dine creature intellr ds opifex. q^a effcs finit^r n ostendit
potm infinitam. R° effcs ille qui finit in se sit fini
t^r t q ad nos infinit^r. vl' ds q si finit^r sit p pporm
ad tm ad q tn ad tm a q infinit^r. qz de no. It sr
i° a ca. mundi. glo. ab hoie n solum ab anglis. q^a
b. li. de ghi^re. hec scdla cunes n egent sz ocules. g^o
angli n cogscunt dm p creas. R° ocedo q angli
t si cogscunt dm in creas n tn p creas t q h' d^r no
solum ab anglis respicit ubum h' ppaut^r solum
n decinatom hanc p ea q fca sc. It ibid glo. ho
creat mundi dz ppe excellenciam q excellit int' a^as
creas. q^a n humana n excellit anglicam. sz ma
g oz. ps. minuisti eum paulo ab an. R° glo.
loq^r de creis inferioribz. s. h' mundi n ulr de oibz.
It sr i° p ea q fca sc. glo. ptes t c t a^a creas qs
infce intellexint ipm ditore incopabile mire
ospexint. q^a sap. xi. oia ostituta sc in mensura.
R° infce creas intellexint n sup^r sz q ad
nos. It ibid glo. viderunt ad ce vl' eet p^a t in
comutabil' spes uo q incopabil. q^a ds z meli
or omi creatura. g^o opabil. R° opabil' loquendo ht
n ppe q n z eiusd gnis cum creata t infinit^r ex
cedit eam. It sup i° intellca ospi. glo. e uisio cor
l' ymaginaria intellua de tco gne z uisio ista. q^a
tcia uisio z tcium celum ut d^r glo. ij. cor. xij. g^o
phi rapti fuint usqz ad tcium celum. R° n oni
uisio intelliual' appellat^r tciu celum. sz q^a ad occl
tum t celatum aliu ud. It sr i° t diuinitas. glo.
.i. bonitas di q oia replet. q^a n ex eo q bo^s repl
oia ds. sz ex eo q infinit^s. R° imo ex utroqz n
ex eo q infinit^s replet p eem. ex eo q bo^s replet
p influenciam. It ibid glo. p inuisibilia ptr. p
uirtute filii. p dini^te intellr spc. s. g^o phi p creas
cogunt spm tri^te. q^a exo. viij. d^r glo. aug. q
magi defecint in tcio sig^o q phi n cogunt tcia
p^am in tri^te .i. spm. s. R° n cogunt ppa p^am
sz appa^ta. s. potm sapiam bonitatem t de his t^a
bz atbutis. q de tbz p^u sunt loquti. It sr i°
q cum cogouissent dm. q^a Jo. i. mund' eum
n cogouit. R° mud' cogouit unu dm sz n filiu.

Propter quod tradidit illos deus.

Post pcca hois in dm tang^r hic pcca hois in se
ipm. p turpitudinem in se agendo. fo turpitu
dinem ab alio agi sustinendo. ppe i tbo. In p^e

pte p^a tangit effcm. s. pcm luxie. fo cum ydo
latie. q ommutaunt. In p^a pte p^a tang^r pcm ocupisc
iuctoris. scdo pcm inmundicie exterioris i inmund
ciam. Dic g^o ppe q. q ita mutaunt glam di in simi
tudine nocur^r t e pp q. s. pcm ydolatie q z ca
oim mali. sap. xiiij. infandorum ydolorum cultr ois
malicie ca z t pn^m t finis. tdidit illos ds n cog
tando sz pmittendo. i. tdi pmisit. gen. tbt' hendo.
In desidia cordis eorum. pri^o ut s inflamet^o va
riis desidiis uicius t h hoc n uidr^r ee pena
tn mag^a pena z. ecc. xviij. si pstes aie tue ocu
pias suas facient te i gaudium uenire inimicis
tuis. t pui. xxi. desidia occidit pigrum. t d^r cordis
eorum. i. q a ds s ipsis z relictum t ids ol uitio expo
situm. i ps. dimisi eos s desidia cor. e. ibunt i. ad.
t p^a t uaria desidia interiora tdidit illos i inmu
diciam. i. actualem turpitudinem tantam. ut afficiant
corpa sua. i. applicent t aptent corpa sibi resiste
cia ocumeliis. i. actibz ipi n^e ocumeliosis. q q^a
n^tm que illi^r appetit sua mundiciam. i. cor. vj. Q'
fornicat^r in corp^s suum peccat. ipi dico h'ntes hoc i
semet ipsis. i. a se met ipsis n a ds uel ocumelia
ficis in semet ipsis. i. in eos seyu t in eas p^a qui o
mutauint. hic tang^r cum. s. pcm ydolatrie t p^a in
cultu interiori. fo in cultu exteriori t coluint. d^r g^o
qui. i. tradidit illos ds t c. qui. i. q ipi omuta
uint ueritate di i mendacium. diuinitate s. q xe co o
uenit ydol'. quibz n ouenit mendacit^r atribuen
do. ydol^r. n. n^l z i mundo. i. cor. viij. maxe q ad
nuna q ibi ee credit ab ydolatris. t uocat hic apls
mendacium. sic. n. in signis mendaciu z fla uocis sig
ficato. sic in rebz fla rei appnio vt a' res appz ee
ul' credit^r q n z. t coluint creatam siple diligit ea
ornando ut ht bar. ult^a t diuerse reuent ado
rando t thurificando t sacrificando creature cui de
bebat diuina. gen. ij. diamini piscibz maris t c vni
uise q creare. po q creatori cui uire creatori diuire
tenebant^r. in ps. diuite dno i ri. hoc a d^r q^a eos q
int^e ydolatras sapienciores dicebant se n colere simu
lac^a s eorum signata. s. ela ut igne solem t hi^s. qui
tn creatore q h ab eis q^m in se suo honore puet^r
e bndcs. i. bon^s deus t sup oia exaltat^r. oss. n. creata
naturalit^r bnd^r eum ut pz dan. iij. in cantico t^i
um puerorum bndcs mq^a in secla hoc z sm sm. ad
dm ydolorum q^m bnd^o z. ad tpt am. ofirmatio z
.q. hoc verz z. [illegible] Jo^dum z hic q ds. vij.
modis scpe punit peccores p^a gen. tbt' hendo
deut. xxxij. t ait abscondam me ab eis. ij. de pato
i pecm pmittendo. a d. uls. qui in sordibz z sor
descat adh. iij. ostie remorsum imittendo. ps. gla
di eorum intr^e in corda eorum. iiij. tepalia subsidia tbt
hendo. hic. xxvi. osumet^r in cassum labor ur. n
tra pferet germn suum. n arbores poma portabunt.
v. corpali flagellando. exo. xij. flagellauit ds
pharonem plagis maxis. vj. corpalit^r occidendo. ps.
sepulcrum labiorum suorum interficiet impium. vij. eternalit^r

cruciando. Mt. xviii. iratus dominus tradidit eum tortori-
bus. et est propterea tradidit. Hic tangit penam hominis in se ip-
sum ab alio turpitudinem sustinendo. primo quantum ad iniuriam et fe-
minis. ii. quantum in feminis. nam femine eorum immutaverunt
v. tangit primo peccatum voluntatis. secundo peccatum operis. hinc est. iii. pe-
nam ultimam et mercedem. dicit ergo propterea quia et quia sic fecerunt
propterea tradidit illos deus non incitando sed permittendo in
passiones ignominie .i. in voluptates carnis contra
naturam que sunt passiones nature non sunt nominande. unde sodo-
ma interpretatur muta quia tale peccatum non est nominandum. Eph. v.
omnis immunditia et cetera non nominetur in vobis. Io. et homines hoc
peccatum difficile confitentur. Tradidit deus sic tradidit illos
ut patet per effectum. nam femine eorum .i. eis ad vilem usum
destitute. Gen. ii. faciam in adiutorium viri
gen. ii. immutaverunt naturalem usum. viri legitimi
seu usum que est secundum naturam .i. secundum statum legis instinctu
et destinationem et ordinationem ut sc. femine feminas pol-
luerent quod est contra naturam individui quia per hoc desperant
et contra naturam speciei quia per hoc destruuntur. et contra naturam
generis quia usum aliter sic facit. Similiter et masculi relic-
to naturali usu femine .i. usu concesso. in hoc apparet hiis
esse deteriores qui et masculos polluunt et feminas non
relinquunt. exarserunt igne vehementissime concupiscentie
que ignis est usque ad consummationem devorantis. Job. xxxi
.i. in desideriis suis carnalibus. ecce peccatum volun-
tatis. ipsi dico operantes turpitudinem masculi in mascu-
los turpitudinem. ecce peccatum operis et non specificat que
turpitudinem quia licet omne peccatum sit deformitas
et desperatio anime. illud tamen peccatum dicitur antonomastice turpitudo
hoc peccatum et ipsi demones erubescunt. unde dicitur Eze.
xvi. dabo te in manus palestinarum filiarum que erubes-
cunt etc. legitur et dicitur superbie luxurie etc. sed non
quo specie sodomie. Et ita sunt simpliciter recipientes
mercedem quam oportuit erroris sui .i. pro errore suo
ecce pena peccantis. Apoc. ult. qui in sordibus est, sor-
descat adhuc. recipientes inquam in se metipsis in
natura sive passionibus deum vindicantes. nam quia er-
raverunt contra naturam divinam puniti sunt in natura. Et sicut
non probaverunt. primo peccatum hominis in deum et hominis in se
ipsum. Hic tangit penam hominis in ... et primo tangit peccatum
dei causam .s. reprobationem. secundo effectum .s. peccatorum multi-
plicitatem. repletos. tertio peccantium cecitatem ...
cam. Dicit ergo. Et sicut non probaverunt. hoc duplex legitur. primo modo
de notitia divina. secundo de notitia humana. primo modo sic. et
sicut non probaverunt .i. reputaverunt deum habere in no-
titia peccata .s. hominum .i. quia non crediderunt deum cognoscere
peccata hominum dicentes illud Job. xxii. circa cardines celi per-
ambulat nec nostra considerat. tradidit etc. secundo modo sic. Et sic-
ut non probaverunt .i. non curaverunt deum habere in noti-
tia .i. cognoscere. dicitur tamen hoc sit magna gloria. Iere.
ix. in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. tradidit
illos deus non impetrando maliciam sed gratiam subtrahendo vel
non conferendo gratiam in reprobum sensum. ut .s. non intel-
ligant non quod probat esse dissonum in quibus etiam instinc-
tu rationis naturalis delectantur. Joseph. i. ambulabant
ut ceci quia domino peccaverunt. tradidit inquam ita ut

sophonie p°.

faciant opera ea que non conveniunt vel sic que delectantur in bo-
no et contristantur in malo. repletos. Hic tangit multi-
plicitatem peccatorum. et primo tangit generaliter peccata sive transgressionis
sive omissionis. secundo specialiter peccata transgressionis
malicia. tertio specialiter peccata omissionis parentibus non obe-
dientes. in prima parte peccata transgressionis tangit primo in factis
secundo in verbis susurrones. tertio simul in factis et verbis
contumeliosos. peccata transgressionis in factis tangit triplex. primo
in inferendo proximo nocumentum spirituale. ii. in inferendo no-
cumentum simpliciter plenos invidia. tertio in inferendo nocu-
mentum spirituale contentione. In prima parte primo tangit nocu-
mentum in affectu. secundo in effectu triplici. primo in delectabi-
li fornicatione. secundo in utili avaricia. tertio in ex-
cellenti .s. nequicia. corporale nocumentum simpliciter tangit primo
circa plenos. ii. effectum homicidiis. nocumentum vero
spirituale .s. deceptionis tangit triplex. primo in facto aperto con-
tentione. secundo in facto occulto dolo. tertio in animo maligni-
tate. peccatum vero in verbis tangit duplex. primo susurro-
nes susurr. secundo a parte detractionis detractores. nocumen-
tum sive in verbis sive in factis tangit quadruplex. primo
alios dehonorando contumeliosos. secundo alios se pre-
ferendo superbos. tertio alios non comparando elatos. iiii.
alios corrumpendo inventores. peccata omissio-
nis tangit primo respectu superiorum parentibus. secundo respectu omnium in affectu
respectu superiorum tamen tangit. primo quia sunt parentibus rebelles
secundo quia ex hoc sunt insipientes. nam eruditionem parentum
respectum repellunt. tertio quia ex hoc sunt incompositi. peccata
omissionis respectu omnium tangit tria. sunt et primo sine af-
fectione dilectionis. secundo sine fide societatis absque. tertio sine mi-
seratione compassionis sine misericordia. repletos quia ita tradidit eos
deus in reprobum sensum. ipsos dico repletos omni iniquitate
.i. omni peccato. omne enim peccatum iniquitas est. i Io. iii. Prov.
ii. repleri sunt ut omni iniquitate. dico .s. malicia que est
quando quis dampnum vult alteri. quia iniquus est proximo suo
insidiatur. Iere. ix. fornicatione que est vel naturalis commixtio-
nis preter legitimum matrimonium. Iere. v. equi amatores
in feminas etc. Gen. vi. omnis caro corruperat viam su-
am. repletos et avaricia .i. cupiditate acquirendi et
retinendi. Iere. vi. a maiore usque ad minorem omnes
avaricie student. repletos nequicia .i. temeritate
qua quis audet attemptare quod nequit. Iere. xlviii.
arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis eius
scio et cetera quod non sit iuxta eam virtus eius nec iuxta quod po-
terat conata sit facere. plenos invidia .i. dolore a-
lieni boni. hec est fera que devoravit Ioseph. quia omne
bonum devorare nititur. Gen. xxxvii. plenos et
homicidiis actu et voluntate. Prov. i. veloces pedes
eorum ad effundendum sanguinem. plenos et contentione que
est impugnatio veritatis per confidenciam clamoris. i
Cor. xii. si quis videtur inter vos contentiosus esse nos
talem consuetudinem non habemus. plenos et dolo
.i. simulatione animi decipiendi. Eccl. xix. est qui nequiter
se humiliat et interiora eius plena sunt dolo. plenos
et malignitate que est mala voluntas tamen vult non potest
ipsa .i. auferre malas cogitationes ... susur-
rones .i. inter amicos discordias occulte serentes

tes. leu. xix. ii. ix. birarro in psis. detractores. s.
aliena bona detrahentes. b3 glo que p dentibus gla
dios hz. pu. xxx. et utroq go odibiles hoc d ne
ista leuia putarentur. h. ii. duo impugnant perpu
e caritatem que summe diligit ds. pu. xi. sex sunt
que odit ds et vii detestatur. eum qui seiat inter fratres discor
dias. contumeliosos. i. ds uel facto et pria inferentes
vt illi sap. ii. contumelia et tormento interrogemus eu.
superbos uolentes. s. a se superare in honoribus. ps.
nq ambulaui in magnis neq in mirabilibus super me. e
latos uolentes comparari parem uel superiorem. ps. dne
non est exaltatum cor meum. neq elati sunt oculi mei. Inuento
res malorum. qui nouiter s. genera mali uerbo uel facto in
ueniunt. psa. iii. adinuentiones eorum. ut dicitur. parenti
bus non obedientes. contra illud eph. vi. filii obedite paren
tibus uestris et cetera. et per hoc contra s. parentibus inobedientes
Insipientes non discernentes inter bonum et malum
contra eruditionem parentum repulsam et contra insipientes
uel inconpositos habitu et incessu. ysa. iii. ambula
uerunt extento collo et cetera. sine affectione dilectionis dei et
proximi. tales habent cor lapideum non carneum. ezech. xi. absque
federe societatis propter hoc percussit filios dan ciuitatem lach
is que cum nullo hominum habent quicquam societatis et negocii.
sine misericordia compassionis et miseratorum. iac. iii. iudicium
sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam. qui cum iusticia
am. Hic ostenditur peccatum eorum et hoc duplici
ignorancia. primo de pena operantium. secundo de pena consencientium. non
solum. Dicit ergo qui. s. tales cum dei iusticiam cognouis
sent. i. deum esse iustum et hoc ductu rationis. roin. ne
z deum esse iustum. ps. ds iustus iudex et cetera non intellexe
runt hoc. s. quoniam qui talia agunt. s. predicta mala. digni
sunt morte eterna. stipendia enim peccati mors. i. vi. non
solum qui faciunt ea. supple digni sunt morte. sed etiam qui
consentiunt facientibus. unde auctoritas agentes et con
sencientes pari pena plectendi sunt. et alibi. culpa par
facientis continet et consentientis utroque salis per pena conte
re est consentire ut dicit ambrosius et habetur in glo. tacere cum
possis arguere uel errorem adulando fouere. ‖ Sed
h quot modis committitur homicidium. primo uolun
tarie. s. odiendo. i. io. iii. omnis qui odit fratrem suum
homicida est. Secundo lingua persuadendo sicut iudei occide
runt xpm. iac. ult. occidistis iustum. iii. scriptura
mandando. ii. reg. xi. qui percussit eum et mortuus est. v.
rapina necessariorum sicut ds occidit uriam. ii. reg. xii.
occidisti uriam gladio filiorum amon. iiii. manu p
cuciendo. ii. reg. i. qui percussit eum et mortuus est. v.
rapina necessariorum uite auferendo. ecc. xxxiiii. qui offert
sacrificium de substancia pauperum quasi qui uictimat filium in con
spectu patris sui. vi. in misericordia non subueniendo. ambro.
pasce fame morientem quia si non pauisti occidisti. vii.
negligencia non uindicandi. ysa. i. iusticia habitauit in ea nunc
autem homicide. ‖ Hic queritur super illud ipsi qui faciunt. glo.
peccatum quod ex peccato oritur non solum peccatum est. sed pena
peccati. ‖ Contra omnis pena iusta est et a deo. ‖ Responsio peccatum in
quantum pena est a deo non simpliciter. uel dicendum quod illud intelligitur de pe
na illata non de pena acta. ‖ Item super illud glo. ds

iusto iudicio eorum precordia obnubilat. ‖ Contra ds lux
est. ergo eius est lucere et illuminare non obnubilare. ‖ Responsio per
se illuminat. per accidens obnubilat. s. quia ipsi sibi dispositionem lu
cis subtrahendo. ‖ Item super illud ut contumeliis afficiant.
glo. in ipsius est diuini operari in cordibus hominum inclinando
uoluntates eorum. siue ad bonum siue ad malum. ‖ Contra
ds non est causa mali. ergo numquam declinat ad malum. ‖ Responsio
inclinare dicitur non per se. s. efficiendo. sed per accidens. s. prohibens
remouendo. i. gratiam. sicut qui remouet columpnam incli
nat domum. non tamen est causa ruine. uel dicendum quod ds non subtrahit gratiam
hominibus. ipsi enim eam abiciunt. sed homo se abicit qui claudit fenestram sibi et habet
domum lucem non sol. ‖ Item super illud qui commutauerunt. uel di.
lingua. glo. ueritatem commutauerunt in mendacium. deum nomen dei
dederunt hiis qui non sunt dii. ‖ Contra scriptura nomen dei at
tribuit sanctis hominibus. secundum illud ego dixi dii estis. ‖ Responsio
quamuis attribuat eis non tamen aliquam participationem non tamen
attribuit eis rem nominis sicut ydolatre faciebant. ‖ Item
super illud relicto naturali usu femine. ‖ Contra si usus femine naturalis est et quod non
est culpabilis uti opponit naturalis habetur. ‖ Responsio naturalis est
quod fit per instrumentum illa ad hoc deputata. sed non pure
naturalis quia uolens est uoluntarius. ‖ Item super illud fornicatione ni
quitia et cetera. glo. quomodo fornicacio a luce uero fundit et ex
cludit. ‖ Contra in uita ista nullus ita excluditur a uero lumine
qui possit illuminari non ergo fundit. ‖ Responsio fundit et exclu
dit a uero lumine dupliciter uel quo ad illuminationem fidelem et sic
nullus excluditur uel quo ad gratiam fructum uel actum et sic ex
cluduntur infideles qui carent fundamento fidei. uel
sicut et sic nullus excluditur in uita presenti. ‖ Item super illud
auaricia. glo. auaricia est multa acquirere non superflua
a pauperibus erogare. ‖ Contra ergo si quis dat hystrio
nibus male acquisita nichil eis remanet auarus est ergo simul a
uarus et prodigus. ‖ Responsio in uicio auaricie et prodigalitatis du
o sunt considerare. s. maculam peccati et inclinationem eiusdem quod
est habitus uicii. macula ergo utriusque simul manet per se sed non in
clinatio. nam ex parte sui actionis uel macula peccati contra
habitus contrariorum ex parte consultationis uel habitus opponitur. ‖ Item
super illud inuidia. glo. dupliciter est passio inuidi cum aut quod
ipse est quod alium esse non uult. aut uidens alium esse me
liorem dolet se non esse consimilem. ‖ Contra impfectus prout dolere sine
peccato de hoc quod non est talis ante uiro perfecto. ‖ Responsio dolere
de hoc quod sit talis melior potest homo dupliciter uel propter
suam insufficientiam et hoc est bonum uel propter alterius excellentiam
et hoc est malum. ‖ Item super illud homicidas. glo. philosophus dicit quod
sunt homicida actus et uoluntas. ergo homicida actus et uo
luntatis duo sunt peccata. ‖ Contra actus est peccatum propter uoluntatem
ergo sunt unum peccatum. ‖ Responsio dupliciter est uoluntas occide
ndi quedam coniuncta actui et hec est idem peccatum cum actu. quedam se
parata ab actu et hec est aliud peccatum ab actu. ‖ Item super illud dolo.
glo. dolus est cum aliud agitur et aliud simulatur. ‖ Contra lucas ult. ds
finxit se longius ire ergo dolum commisit. ‖ Responsio sic in
tellige animo decipiendi. sic autem dominus non fecit. ‖ Item super
illud qui consenciunt facientibus. glo. consentire est tacere
cum possis arguere. ‖ Contra ergo quis uidit peccantem et tacet
peccat. ‖ Responsio glo. loquitur de hiis ad quos pertinet ex officio
suo peccantes arguere.

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. in quo enim alium iudicas te ipsum condemnas. eadem enim agis que iudicas.

(margins: q°/r° marks beside the right column; marginal note "hoc dup"; at foot of right margin "cap. ii")

Loquitur iudeis et gentibus specialiter eorum superbiam reprimendo.
Hic secundum glo. loquitur iudeis et gentibus contra eos de hoc
quod se inuicem iudicando contendebant increpando et primo
intendit remouere materiam contentionis usque ad c. v. secundo exhor
tari ad bonum concordie et pacis a v. c. usque ad xv. In
prima parte quia materia contentionis eorum erat quod se inuicem preferebant
et iudicabant ostendit eos pares fuisse et tales primo in sta
tu culpe ante conuersionem usque ad mediam partem c. iii. ibi quid
ergo precellimus. Secundo in statu gratie post conuersionem a loco il
lo usque ad v. c. In prima parte primo ostendit quod in statu ante
conuersionem in culpa erant pares et tales c. isto ii. quod
non iudei qui adhuc erant digniores c. iii. In prima par
te primo utrosque de temerario iudicio increpat. secundo utrosque
quod apud deum equales esse demonstrat. ii. ibi. tertio iudeos tanquam
magis presumentes de se grauius accusat. Si autem tu. In prima
parte de temerario iudicio eos increpat. primo quod faciunt
quod in aliis reprehendunt. secundo quod iudicium dei super se non per
timescunt. Scimus enim. tertio quod penitentiam agere noluit. Secundum
duritiam. In prima parte primo ponit increpationem. secundo increpatio
nis rationem. In quo enim. tertio rationis manifestationem eadem enim. Dicit
ergo propter quod. secundum glo. dupliciter [illegible] continuatur. primo sic quod le
gitur de iudeis et gentibus dictum est. secundo sic quod de iudeis
specialiter. Primo modo sic. quod omnes facientes predicta et consentientes
digni sunt morte propter quod inexcusabilis es o homo car
nalis non spiritualis unus homo sonat hic in culpam non in
naturam sicut. i. cor. iii. nonne carnales estis et secundum hominem
ambulatis. homo inquam omnis iudeus et gentilis qui iudicas
.i. aliud condempnas in quo tu similis re iustum
cum non sis. Secundo modo continuatur sic. quod sicut gentiles
qui predicta faciunt sunt inexcusabiles. propter quod inexcusabilis
es o homo .i. iudee carnalis omnis qui iudicas .i. per legem
instructus alios condempnas et non te ab hiis que faci
unt obseruas. unde dicitur ro. xiiii. tu quis es qui iudicas
alienum seruum. et mt. vii. nolite iudicare. Et ideo
inexcusabilis. In quo enim alium iudicas .i. reprehen
dis te ipsum condempnas .i. tu ipse testis es tue iu
re condempnationis. iii. Reg. xx. tuum est iudicium quod
ipse decreuisti. et luc. xix. ex ore tuo te iudico serue
nequam. Et ideo in hoc te condempnas. eadem enim .i. similia a
gis que iudicas .i. que in aliis condempnas. unde dicit am
brosius. iudicet ... ille de alterius errore qui non habet in
se quod iudicet nec cum de alio iudicat in se ferat sen
tentiam. Scimus enim. Hic increpat de temerario iudi
cio quod ex se iudicium non pertimescit. et primo ostendit quod a deo iu
dicandi sunt. Existimas uero. tangit peccatum eorum scilicet presum
ptionem de impunitate contra penitentiam. secundo quod bonitatem dei contemp
nunt. An diuitias. tertio quod benignitatem dei erga se non co
noscunt. ignoras. Dicit ergo scimus. hoc dupliciter continuatur.
uno modo secundum quod non est ibi enim. alio modo secundum quod est ibi enim. primo modo
sic. scimus quod inexcusabilis es non enim potest se excu
sare nec iudeus per gentis nobilitatem. nec gentilis
per ignorantiam. sed potest scimus quoniam iudicium dei est et cetera. secundo
modo sic. scimus enim. Et ideo inexcusabilis es omnis qui iu
dicas. scimus enim. nos spirituales uiri sicut apostoli quoniam iudicium
dei est secundum ueritatem .i. secundum rei equitatem quod in nullo potest
deprauari. iudicium autem humanum secundum glo. sepe depraua

tur amore uel odio uel timore uel iniuria seu iniuriarum uel ini
uria remissione. Sic iudicium dei. propterea iustus es domine et
rectum iudicium tuum est inquam in eos .i. contra eos qui talia agunt
.i. que faciunt que in aliis condempnant. Existimas quod nos
ita scimus. Aut hoc nunquid. o homo omnis siue iudeus siue gen
tilis qui iudicas .i. condempnas et reprehendis eos qui
talia agunt scilicet que supra memorauimus. c. i. et non facis
ea .i. similia existimas hoc scilicet quod sequitur quod tu effugies que
cumque non iudicium dei siue iudicium generale siue iudicium
sui iudicium particulare mortis. q. d. non debes hoc existimare
quod nullo modo effugies. i. thess. ult. cum dixerit pax et
securitas repentinus superueniet interitus et non effugient
ps. quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. et q. quis dicet.
cur ergo non statim punit. addit. An diuitias bonitatis
eius .i. copiosam eius bonitatem que est respectu omnium peccatorum generalis
et eis multa beneficia conferendo. mt. v. qui solem su
um facit oriri super bonos et malos. Et diuitias patientie
.i. copiosam eius patientiam que est respectu peccantium ex mali
cia eos scilicet punire differendo. Et diuitias longani
mitatis .i. copiosam longanimitatem que est respectu per
seuerantium ex infirmitate eos diu ad penitentiam expectan
do. An inquam ista contempnis. q. d. non debes ista contemp
nere. ignorans quod bonitatem dei contempnis. ignorans
quia benignitas .i. bona uoluntas dei ad peni
tentiam adducit te. que in se est. ysa. xxx. expectat dominus ut
misereatur nostri. ysa. xxx. q. d. non debes hoc ignora
re. ignorans enim ignorabitur. i. cor. xiiii. Nota
hic quod bonitas dei erga peccatores per multos decla
ratur effectus. i. per eos a demonibus conseruando et protegen
do. ysa. xxvii. ego dominus qui seruo eam et cetera. ii. sui bo
nis alendo et nutriendo. mt. v. qui solem suum et cetera. et
ps. qui dat iumentis escam ipsorum. iii. ad penitentiam
monendo cant. vi. reuertere reuertere sunamitis. iiii.
tempus et oportunitatem penitendi impendendo. apoc.
ii. dedi ei tempus ut peniteat sic et cetera. v. diu si peniten
tiam facere uelint expectando. ysa. xxx. propterea expectat dominus
ut misereatur nostri. vi. iustos eos a casu gratiam conseruando
seruando. ps. impulsus euersus sum ut caderem. vii. cor
ad penitentiam illustrando. ii. cor. iiii. deus illuxit in cor
dibus nostris et cetera. viii. si peniteat benigne suscipien
do. ier. iii. uulgo dicitur. si dimiserit uir uxorem et cetera. Secundum duri
ciam. Hic increpat de iudicio a contrario temerario. quod
de peccatis penitentiam agere noluit et primo ostendit quod tales in di
uino iudicio punientur. secundo quo punientur. Hiis qui
uero. primo ostendit retributionem iustorum. secundo retributionem impio
rum. hiis autem. tertio ordinem retributionis iustorum. gloria. Dicit ergo
secundum duritiam et cetera. q. ita benignitas dei ad penitentiam te ad
ducit tu tamen non adducis. autem si secundum duritiam tuam
.i. pertinaciam in malo consenti. zach. vii. posuerunt
faciem suam ut adamantem et audire noluerunt. eccl.
iii. cor durum male habebit in nouissimo. Et secundum cor impe
nitens de malo preterito quod non credere et tamen displicet
malum. Secundum glo. talia sunt grauia peccantium quibus pla
cet et de dei misericordia nimis presumentes in eis perdurant. a
lii quibus mala displicent sed que grauia sunt desperant. Sed inquam hoc thesaurizas tibi iram .i. accu

alii

7

tamlas t peccata deutr. xxxii. nonne hec sunt condita apud me et
signata in thesauris meis et Iob xxxviii. numquid ingressus
fuisti thesauros niuis etc. iram in quam exerendam in die
ire et reuelationis iusti iudicii dei. i. iudicii generalis qui dicitur
dies secundum glo. id est pro tempore claritatis sed pro occultorum reuelatione
dies autem ire dicitur quantum ad peccatores quibus deus apparebit iratus
soph. i. dies illa dies ire etc. dies autem reuelationis dicitur
quantum ad omnes quia tunc reuelabuntur occulta omnium. i. cor.
iiii. illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia
cordium. qui scilicet deus reddet unicuique pusillo et magno
pusillum scilicet et magnum ipse fecit et equaliter est illi
cura de omnibus. Mt. xx. uoca operarios et redde illis mercedem
suam. reddet inquam unicuique secundum opera eius opera comprehendit
cogitatio locutio operatio et obmissio. reddet autem secundum
glo. mala pro malis quia iustus est. bona pro malis scilicet puniendo
quia bonus est. bona pro bonis quia bonus et iustus est. mala
autem non reddet pro bonis quia iniustum non est. non hoc decet diuinam boni
tatem. reddet inquam unicuique secundum opera sua hiis qui sunt
simplex boni operis actores et hoc secundum pactum est quia in hoc
bene uiuunt secundum pactum dei reddet simplex gloriam in secula. ful
gebunt enim iusti sicut sol in regno patris eorum. Mt. xiii.
et honorem i. autem Reg. ii. qui honorificauerit me
glorificabo eum etc. et incorruptionem. i. uitam eternam
tem. hic dicitur secundum glo. ut intelligatur honor ille alius esse quam qui
in presenti quia presens honor honor corruptibilis est et transitorius
hiis inquam querentibus uitam eternam. i. qui hac inten
tione bona operantur scilicet ut acquirant uitam eternam non propter
laudem hominum de talibus enim dicitur Mt. vi. receperunt mercedem
suam. ad col. iii. que sursum sunt querite. hiis autem hic
tangitur retributionem impiorum et primo tangitur culpam eorum secundo
penam. ira. iii. punitionis ordinationem in omni anima.
dicit ergo hiis autem qui secundum reddet bonis autem hiis qui sunt ex contentione
i. qui contendunt inter se quod est contra christianam consue
tudinem. i. cor. xi. si quis uidetur inter uos contentiosus
esse nos talem consuetudinem non habemus. uel qui conten
dunt contra deum contradicendo ei. Iob ix. quis restitit
ei et pacem habuit. et qui non acquiescunt ueritati cum eis
probatur. Iob xxiiii. ipsi fuerunt rebelles lumini credunt
autem iniquitati impunitatem et presumentes et de iudicio
futuro diffidentes. hiis inquam erit ira. i. post iudicium
scilicet pena ignis inferni. ysa. ult. uermis eorum non morietur
et ignis non extinguetur et indignatio ipsorum in iudices
contra se ipsos. sap. v. nos insensati etc. et tribulatio ante
iudicium in presencia mali et angustia in expectatione
futuri mali. sap. v. dicunt inter se penitentiam penitentiam
agentes et pre angustia spiritus gementes. uel ira i. offen
sio irati iudicis que est maxima pena secundum i. Iob xiiii. quis
mihi det ut in inferno protegas me etc. et indignatio i.
redargutio disceptatoris Mt. xxv. esuriui et non de
distis mihi manducare et tribulatio i. pena exterior ignis corpora
secundum Mt. xxv. ite in ignem eternum etc. et angustia i. pe
na interior animis spiritualis ysa. ult. uermis eorum non mo
rietur etc. hec inquam sunt uentura in omnem animam primo et post
in omne corpus. corpus enim sequitur animam siue in pena siue
in gloria. Iob xix. rursum circumdabor pelle mea etc.
animam dico hominis operantis malum. ambro. in hoc ope

non solum secundum figuram sed et pro fide et professionem. iudei tamen primo
i. maxime propter legis scripte preuaricationem quia ubi non
est lex nec preuaricatio secundum iiii. et greci i. gentilis. gloria autem
que isto ordine fiet retributio malorum autem hec gloria
in se scilicet iiii dotes corporis et tres anime et honor respectu aliorum
et pax i. uirtutis quieta contemplatio quia enim pax dicitur incor
ruptionem hic dicitur pacem ysa. xxxii. sedebit populus
meus in pulcritudine etc. hec inquam erunt omni operanti bo
num iudeo tamen primum ipse operantes scilicet et deinde greco
i. gentili. uel iudeo primum i. maxime quia enim melius instruc
tus melius operatur et ideo melius remuneratur et greco i. gen
tili. ambr. iudeum semper anteponit prerogatiua primi
ut aut primus coronetur aut primus dampnetur genus
Non est enim in quo alium iudicas etc. Contra hec
cuilibet peccatori iudicare de aliis. Responsio hec cuilibet
iudicare de aliis reprobando factum sed non condempnan
do personam maxime de eodem crimine in quo est. Item sit
i. contra eum glo. ignorantiam in hiis qui intelligere noluerunt
runt peccatum est. Contra nulla scientia uirtus est ergo nulla ignorantia
peccatum. Responsio ignorantia affectata duo dicitur in quantum ignorantia pec
catum non est sed in quantum affectata i. ipsa est affectio nescien
Item sit i. iudicium dei est secundum ueritatem. ergo cum omnis actio
dei sit instructio nostra iudicium hominis debet esse secundum ueri
tatem. ergo conuictum in iudicio nocentem non debet condempna
re si scit eum innocentem. Contra ambr. dicit quod iudex
debet allegare iudicare secundum allegata non secundum conscientiam suam
priuatam. Responsio iudicando est secundum ueritatem manifestam
i. approbatam non autem secundum occultam. in hoc enim deum imi
tari non possumus quia deo omnia nuda et manifesta sunt non no
bis. Item sit i. in eos qui talia agunt. glo. contra eos qui
ea faciunt que in aliis reprehendunt ergo peccat prelatus
reprehendendo subditum de crimine in quo est ipse. Contra
tenetur subditum peccantem reprehendere ergo bene facit
Responsio si prelatus est in eodem peccato manifesto et reprehendit
in manifesto peccat quia scandalizat. sed si peccatum su
um occultum est reprehendendo occulta peccat. Ad
obiectum. Responsio non peccat tunc quia reprehendit sed quia inor
dinate reprehendit. Item sit i. an ignoras. glo. gra
uissime peccas quia ignoras. Contra ignorantia excusat peccatum — extenuat
catum. Responsio expone grauissime i. periculosissime.
Item sit i. secundum duriciam. glo. sunt alii quibus malum
placet. Contra omnia bonum appetunt ut dicit philosophus. Responsio
malum per se nulli placet sed per accidens in quantum est aliquid
boni apparentiam uel honesti uel utilis uel delectabilis.
Item ibidem glo. peccatum in spiritum sanctum duobus modis committitur
scilicet per obstinationem uel desperationem. Contra magister in iio
sententiarum d. ponit sex species peccati in spiritum sanctum
scilicet inuidentiam scilicet gratie et impugnationem ueritatis cog — fraterne
nite. Responsio hec duo sunt ad remanendum in peccato sed ille
ad peccandum. Item ibidem glo. tamen est labes huius peccati scilicet
in spiritum sanctum ut desperandi humilitate fiat non potest. Contra
semper ante mortem potest homo penitere. Responsio intelligendum est quod non
potest i. uix potest et raro contingit. Item sit i. in die ire. glo. tempore
iudicii artat diem non pro tempore claritatis sed quia tunc omnia
erunt aperta. Contra abac. iii. sol et luna steterunt et
cetera ergo sol erit in superiori emisperio scilicet nostro. Responsio si

dies appellatur solis statio dicerent. Si solis statio sup terram diei fuerit. ¶ Et sup omnes opera sua. ¶ Quia gratia non retribuet punit. ¶ Vel locus de hominibus tempore operum dei. ¶ Et ibidem apostolus quia deus pro peccato temporali punit in eternum. non quod reddit secundum opera eius ultimus. ¶ Vel licet actio sit temporalis tamen voluntas que per penitentiam non mutatur perpetua. ¶ Et ibidem dicit glosa Augustini mala voluntas respectu eorum in quibus sit culpa ut pena tamen. Unde quia culpa est privata in specie et ordine. ¶ Quia crescente culpa debet crescere et pena. ergo crescet culpa in infinitum. si ita sit quod et pena. ¶ Solutio illa mala voluntas peccatum et culpa quia non est ordo ubi est caritas. ¶ Ad obiectionem vel illa positio non est voluntaria simpliciter. ergo quia vi tormentorum extorta. ¶ Et sic deus iudex quod glosa quia meliores instruuntur melius operantur. ¶ Contra ut dicit philosophus in ethicorum: scire parum aut non ad virtutem. ¶ Vel scire in uni parum potest sed scire in principio scilicet applicatum ad opus multum valet.

Non enim est personarum acceptio et cetera.

Postquam increpavit eos de temerario iudicio quo se luce preferebant. Dicit eos apud deum esse inexcusabiles per quod ad iram. supra. ideo quod ad penam condempnationis quo ad culpam. supra. dicit quod supra. quia ita omni homini operanti malum est pena iudeo et greco et omni operanti bonum gloria. ideo ergo eos in gloria et pena equo. supra. personarum acceptio apud deum. supra. ut dicat deus secundum dignitatem eorum vel miseria personarum. Ambrosius non prerogativam gratie sed deus ut suscipiat tamen penitentem diffidentem aut abiciat propter indignitatem personam contempnens. Actus. x. In veritate comperi quia non est personarum acceptor deus pusillum et magnum ipse fecit et equaliter est illi cura de omnibus. Sap. vi. Quicumque enim. Hic ostendit eos esse quoad ad penam et primo tangit punitionem gentilium. secundo iudeorum ibi et quicumque in lege. Dicit quod quicumque quia et ideo non est personarum acceptio et cetera quicumque enim sine lege scripta simpliciter peccaverunt ut gentiles sine lege. id est non propter legis prevaricationem scripture perierunt. id est dampnabuntur. Quia ergo intelligitur hoc de lege scripta per hoc quia sit omni lege non est peccatum. quia secundum Ambrosium peccatum est prevaricatio legis divine et celestium inobedientia mandatorum et quicumque in lege scripta peccaverunt ut iudei prevaricatores legis pro tempore faciendi domine dissipaverunt legem tuam. Psalmus cxviii. Tunc quia sub legis mutaverunt per legem. id est propter legis prevaricationem iudicabuntur ut peccatores. supra. lex accusabit eos. Jo. vii. est qui accuset vos Moyses in quo speratis. Non enim. Hic ostendit eos fore excusables quoad culpam et primo ostendit inexcusabilem culpam iudeorum secundo gentium. cum enim gentes. Dicit quod supra. quia et ideo quicumque in lege peccaverunt per leges iudicabuntur. non enim auditores tantum legis scripte scilicet iudei sunt apud deum iusti ut homines in videant. sed factores et cetera hoc duplex legitur primo non dicit sed factores legis qui scilicet faciunt ea que precipit lex maxime moralia. iustificabuntur id est iusti habebuntur propter opera legis secundo non dicit sed factores legis iustificabuntur. primus scilicet a deo ante quam sunt factores legis sive ad hoc ut sint factores legis. lex enim sufficienter non potest impleri sine gratia. Cum enim gentes. Hic ostendit inexcusabilem

culpam gentium per lumen legis naturale. secundo per testimonium conscientie testimonium et cetera. dicit quod cum enim quia et cetera vere iustificatione factores legis iustificabuntur vel punientur. cum enim gentes que legem scriptam scilicet Moysi non habent sic iudei naturaliter id est filii ratione per gratiam tamen illuminata et sanata faciunt ea que legis sunt discernendo scilicet bonum a malo quia est officium quia per legem cognitio peccati. supra. iii. vel ea que legis sunt faciunt credendo scilicet in Christum quem docuit lex. Deut. xviii. prophetam de gente tua suscitabit tibi deus ipsum sicut me audies. eiusmodi legem scriptam scilicet Moysi non habentes ipsi sibi sunt lex id est valent sicut legem. qui scilicet gentiles ostendunt in dictis operum opus legis id est opera in lege precepta. illa scilicet quod tibi non facias alii et cetera et quod vis facias alii et cetera. Thob. iiii. et Mat. vii. vel opus legis id est fidem que lex precipit quia finis legis ad iustitiam Christus est. supra. x. scriptum id est inscriptum in cordibus suis id est in cordibus eorum naturaliter infixum vel et affectum per gratiam infixum. ut promissum Jer. xxxi. dabo legem meam in cordibus eorum ostendunt in quo et hoc conscientia ipsorum reddente illis testimonium salutis vel dampnationis in futuro iudicabuntur. supra. mortui ex hiis que scripta sunt in libris eorum. Apoc. xx. et non solum conscientia operum ostendit sed conscientia cogitationum accusantium vel defendentium. venient. supra. in cogitationibus peccatorum suorum timidi. Sap. iiii. aut etiam defendentium credentes accusantium inquantum et defendentium inter se invicem bone cogitationes defendunt bonos. male vero accusabunt malos. Vel more grecorum carentium ablativis ponuntur hic genitivi pro ablativis. id est cogitationibus accusantibus et cetera et est eadem sententia et hoc in die scilicet iudicii que appellatur hic dies propter occultorum revelationem. alibi ergo vocatur nox propter impulsionem. Mat. xxv. media nocte clamor factus est et cetera. in die inquam cum iudicabit deus occulta hominum non solum aperta. supra. est ei occultum. Heb. iiii. omnia nuda sunt et aperta oculis eius et deus occulta hominum non demonum. supra. est iudicium disceptationis hominum non demonum. iudicabit inquam per Ihesum Christum. pater. supra. omne iudicium dedit filio. Jo. v. et hoc secundum evangelium meum quod ego scilicet predico. ¶ Nota quod lex dei primo est audienda. Prov. xxviii. qui declinat aurem ne audiat legem oratio eius erit execrabilis. secundo in corde retinenda. Psalmus. lex dei in corde ipsius. iii. meditanda. Deut. vi. meditabis in eis et cetera. iiii. diligenda. Psalmus. quomodo dilexi legem tuam domine et cetera. v. in ore habenda. Mal. ultimo legem requirent ex ore eius. vi. opere implenda. Jac. i. estote factores. ubi. vii. in tribulatione non deserenda. Thob. i. in tribulatione positus mandatum veritatis non deseruit. scilicet legem. viii. contra adversarios defendenda. i. Mac. ii. nunc ergo filii emulatores estote legis. ix. aliis docenda et predicanda. ii. Par. xvii. docebant quod populum habentes librum legis in manibus. Si autem tu. Hec est secunda pars huius capituli ubi iudeos quia magis presumentes gratiam accusat ostendens primo quod ad peccati immunitatem non valuit eis legis acceptatio. secundo quia non valuit eis circumcisio. circumcisio quidem. In prima parte primo tangit vero collatas iudeis prerogativas spirituales. secundo vero ex illis ostendit presumptiones. Confidis. iii. vero eorum increpationes.

peccaverunt

quia etiam gentiles sine lege ea que legis sunt operantes vel consentientes iustificabuntur

cum g. In s. pte tangit p. dignitas prim. h. cult.
decimat obseruandorum legalium. et requiescis. ibi cogno
dinorum. et glariis g. reueso mistiorum. et nosti. v. discreto
optandorum. et probas. dic g. Sia tu. Hic dup. leg. vno
m. e ibi dr et tunc z ptr suspensiua ut ibi nom
n. a. m. n. z ibi dr et tunc lr trec ist vtrobiq tn
z eade sna. dt g. Si a. q. gentil h. q legem illem. Si a.
tu iude cognominaris a iuda patriarcha nobiliore di
cebant. n. hebrei ab habra. israelite ab isrl. Judei a
iuda nobiliore patriarcha sui tribu. hebr. q. i. transeun
tes dicebant tp. preceptorum irenorum. israelite. i. dm ui
dentes tp. contemplationi celestium. iudei. i. confitentes tp
confessiom diuine laudis et suorum peccatorum. et requiescis in
lege. i. in legis obseruancia. n. uagaris p diuisos
errores sic gentiles. sap. v. g. errauimus a uia ui
tatis. et glariis in deo. i. in dei cognitione. ier. ix. In hoc
glet qui glat. scire et nosce me. et nosti uolun te
e de redemptione gnis huani p. prophas tibi mani
festam. vnde luc. iiij. bi sunt isrl. q. placent deo
manifestat nob. ps. n. fecit tali. oi na. te. et probas
utiliora. i. scis eligere meliora. Ier. i. phil. i. ut pbetis
potiora. tc. phas mag. tu dico instructus p legem. tamq
p pedagogum. lex. n. pedagogus nr fuit in xo. gal.
iij. confidis. hic ponit vi. presumptiones certe ex. vi
prerogatiua. p. q. confidit se esse ducem cecorum in fide p
bum. fo lum certacum i morib. p ex. lum. ibi eru
ditorem insipientium in cognitione maiorum rer. eruditore
re magistrum infancium in cognitione rer. minorum magistrum.
vi. pfcm in scia librorum legalium. hentem. dt g.
confidis. q. tu magis q iudeis cognominaris et tot hes p
rogatiuas confidis teipm esse ducem cecorum i fide. i.
gentilium tu inclinitum de quib. cecis luc. xiiij.
exi i plateas et uicos ciuitatis et debiles cecos et
claudos introduc huc. et confidis te esse lum. i. doc
torem eorum q in tenebris st. i. in morib. certacum et
hoc quo ad mores. ysa. ix. pp. q ambulabat i tene
bris vidit lucem. m. confidis te esse eruditorem in
sipientium. i. uidorum n. dum puectorum. et hoc qm ad ma
iorum rer cognitionem. et e magistrum infancium. i. iudeorum
minorum. adh. ce. cla studencium. i. ce. intellm leg
litteralem q uocat cla. gal. iiij. et hoc qm ad cognitione
rer minorum. et confidis te esse hntem formam scientie et
ueritatis in lege. i. pfcom scie et ueritatis legis. pfco
n. z a for. n. sequitur q. dt scie et ueritatis. p. n. ad
hre pfcom scie. alic. q. scit sensum et litte. acto
ris. sz tn n. hz pfcom ueritatis q. nescit quo ill.
ille verus sit. ido dt scie. vt scias. s. litterm legis et
ueritatis vt scias illum sensum esse xm vl quo ille
sensus sit verus. Qui g. hic post quadruplex iudeorum
inspiratio p q. se ipos n. instruunt. ibi. q. xm intelligit
a lege aufunt q. predicas. ibi. q. cultum di alti. a
tribuit q ab hoie. v. ao a x aufert q in lege.
dt g. qui g. q. sic om hes sicut hre te confidis
g. tu qui alium doces te ipm n. doces. q. d. in
ordinate facis tibi. n. primo deberes intende
re et in ordine caritatis. y. thi. iiij. attendere

q. tam i
electu ap
ponit q dei
cas. iiij.

et doctrine tales sunt de quib. m. xxiij. sr cathe
dra. tc. q. dnt facite q. a. faciunt nolite face. q.
predicas n. furandum. scd. preceptum legis. furaris i
rem. s. x. a lege surripiendo. h. z regla aurea
q. furat. z achor. Jos. vij. qui dicis n. mechabe
ris. exo. xx. n. mechabis. mecharis xm. s. sen
sum legis p tuum corrumpendo et fias tradiciones
miscendo. m. xv. irritum fecisti mandatum di
pp. tradiciones uestras. qui abhominaris ydola. tc. q. man
dat lex. exo. xx. sacrilegium facis. cultum. s. di ydo
l. dando sic p. exo. xxxij. vl. i. xo negando. t. i. re
facim furando qui in lege glariis. q. s. legem acce
pisti. n. sic aut gentiles po. n. fec. tali. oi nacioi.
tc. p preuaricationem legis. s. sensum legis ad xm p
tinentem pretermido siue et ipm xm n. suscipiendo q
tn lex mandat. deut. xviij. dm legis amore inho
noras. qm in te z probe inhonoras. nom. n. di. i. xi
qui z ds. illud. s. nom de quo phil. ij. dedit illi
n. q. z sup ome nom. p uos uideor blasphemari
hodie inter gentes q. et uos blasphematis et a dt
ad blasphemandum inducitis. blasphemat. n.
mag. sic scriptum z n. dic. v. q. spualiter loq. ad iude
os qui scripturas nouant. hoc a. k glo. scriptum
z eze. xxxvi. ut hec. ingssi sr ad gentes et pollu
erunt nom sem meum. ba a. hec. e. nom meum blas
phemat p uos in gentib. vl. pot hoc accipi de
ysa. lij. v. de expsse. Juge tota die nom meum
blasphemat. Circumcisio. Hic ost. q. ad pcti
immunitatem n. ualuit eis circumcisio. v. p ost
q. circumcisio ualz. v. z legis obseruatio. ibi. q. ali
equipollet preputio. si aut. ibi. q. preputio equipollz
circumcisioni legem obseruando. Si g. iiij. sedit
horum apud. n. n. Dt g. circumcisio. q. ita legis doc
trina siue obseruancia n. vz ad pcti immunitatem sz
n. ipa circumcisio vz. q. circumcisio q vz et o iu
dee. si legem obserues vtu cum datum z mandatum
de circumcisione dein z abham. et tu g. custodies pac
tum meum. gen. xvij. Si a. preuaricator es legis
n. cdens. s. in xpm ut lex iubz. vtu. jo. v. Si crede
retis moysi crederetis forsitan utiq z m. circumcisio tua p
puacium facta z. i. n. plus vz q preputium. et q. circum
cisio tua si legem preceris fit preputium g. i. ocisio si
preputium. i. quilz gentiles iusticias legis. i. manda
ta legis custodiat vl. fidem x. custodiat n. ne preputium illi
in circumcisionem imputabitur. i. n. ne tm ualebit
preputium qm circumcisio ut. s. sit filius p reputat
sionem. q. d. sic gal. iij. qui ex fide sr hij filij sr
abhe. et iudicabit. q. corpore meliores fa. sic accip.
m. xij. ~~[illegible]~~ viri niniuite surgent
i iudicio tc. preputium. i. gentil. legem consumans
i. pficiens in xm. s. credendo q. i. legis consumacio
finis. n. adstruat x. q. d. s. crede in xm z ei exo ns
p grm tn separata q. sine g. n. z crede in xm
phi. i. vobis datum z n. solum ut i eum c
datis tc. vl. q. ex n. i. preputium. i. gentil. p
legem nale sequens vl. i naturali preputio ma

nem iudicabit te o iudee qui per litteram .i. legem scriptam que data habita est solis litteris in lapidibus impressa .ii. cor. iii. littera occidit. lex autem nova que cordibus est impressa que littera ut habetur Jere. xxxi. et per circumcisionem carnalem prevaricator es legis. Non enim. exponendo .s. in christo quia lex precepit. Non enim. qui etiam bene possunt esse iudei et gentiles et econverso. Non enim. qui in manifesto .i. nomine et natione iudeus vere supple iudeus est. Neque que in manifesto in carne circumcisio extitit .s. facta in ablatione cutis supple illa vere est circumcisio. Sed qui in abscondito cordis iudeus est .i. vere confitens corde ore et opere ille vere iudeus est. et circumcisio cordis .i. mundatio de qua Jere. iiii. circumcidimini domino et auferte preputia cordium vestrorum circumcisio dico facta in spiritu .i. per spiritum .s. non littera .i. non litteralibus cultibus sicut precepit Jos. v. cuius circumcisionis interioris laus non est lex ex hominibus sed ex deo qui solus eam videt. homo enim videt ea que parent deus autem intuetur cor .i. Re. xvi. [Ro]. Hoc quod prelatus sive doctor debet esse primo dux ceterorum ergo vite per prophetas iudaici duces eorum. Ys. lumen ceterorum claritate fame. Mt. v. vos estis lux mundi. iii. eruditor insipientium verbo doctrine. Heb. xii. patres quidem carnis nostre habuimus eruditores. iiii. magister infantium severitate discipline. Zach. xi. pasce pecora occisionis in virga. v. prelatus foris sapiens deut. i. date ex vobis sapientes et gnaros. [Q]ui sine lege peccaverunt per legem iudicabuntur. glo. ignorantia eorum qui scire potuerunt et noluerunt peccatum est. [C]ontra nulla scientia est vel ergo nulla ignorantia peccatum. [R]esponsio ignorantia affectata peccatum est non in qua invincibilis ignorantia sed in qua affectata. [I]tem ibidem glo. ignorantia eorum qui simpliciter nescivit neminem excusat sic ut sempiterno igne non ardeat sed ut minus ardeat. sed pagana non credit quia non audivit quod crederet. [C]ontra ro. x. fides ex auditu ergo qui non audivit credere non potuit ergo totaliter est excusatus. [R]esponsio glo. loquitur de eo qui quamvis non audierit tamen audire potuit si diligentiam adhibuisset. [I]tem ibidem glo. quod dictum est sic salvi erit quod per ignem manente fundamento recte intelligitur. [C]ontra ergo per ce[...] quod tamen retinet fidem salvabitur. [R]esponsio non omnis fidei fundamentum est sed fidei formate. [I]tem sed non auditores legis sed factores. [C]ontra .J. iii. arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. [R]esponsio hic loquitur de operibus moralibus ibi de ceremonialibus vel hic de operibus sequentibus ibi de operibus precedentibus fidem. [I]tem ibidem glo. non aliter sunt factores legis nisi iustificentur. [C]ontra non iustus potest ab adulterio et furto et ceteris abstinere. [R]esponsio quamvis talis faciat legis litteram non tamen legis intentionem. [I]tem super illud Cum enim gentes. glo. lex naturalis est qua quisque intelligit et conscius est quid bonum et quid malum. ergo lex naturalis est conscientia. [C]ontra conscientia dampnabilis est. [R]esponsio tamen lege naturali quia conscientia habitualis est sed lege effective conscientia formaliter sicut homo iudicatur per lucem effective per visum formaliter. [I]tem ibidem glo. in interiori homine innovato per gratiam lex iusticie describitur quam deleverat culpa. [C]ontra lex iustitie naturalis indelebilis est secundum existentiam. delebilis vero secundum apparitionem. [I]tem super illud circumcisio prodest. [C]ontra Gal. v. si circumcidimini christus vobis non proderit. [R]esponsio in loco pro tempore precedens adventum christi. hic pro tempore post christi adventum. [I]tem super illud circumcisio tua preputium facta est. glo. non prodest nisi quia per preputium. [C]ontra plus valebat quod peccatum originale removebat. [R]esponsio non plus valebat finaliter quo ad effectum alterius vite. [I]tem super illud preputium legem consummans. glo. credens in christum qui est ei ex natura. [C]ontra fidei donum est gratie .i. cor. xii. [R]esponsio ex natura est capacitate sed ex gratia completive quia lumine ex gratia consensus ex natura per gratiam illuminata.

Quid ergo amplius iudeo et cetera.

Cap. iii

Ostensum est precedenti quod tam iudei quam gentiles romani fuerunt pares in moribus ante conversionem in gratie quia utrique peccatores. Hic ne videatur lex nullam utilitatem attulisse iudeis ostendit quod iudei maliciosi erant maiores. Ys. movetur dubitationem incidentem. quid enim. iii. excludit contrarium errorem. Ibi vero. In prima parte primo ponit questionem. Secundo solutionem. multum. Tertio solutionis manifestationem. primum dicit ergo quid ergo quia ita est quod iudeus sit gentilem et econverso. Si ergo ita est quid ergo amplius dignitatis supple est iudeis de legalibus observantiis secundum statum priorem quam gentili supple. aut que utilitas circumcisionis est ipsi iudeo. Non enim est nulla ymo multa quia deus hoc titulo dedit iudeis .s. legem et circumcisionem. Psalmus. xlv. non dixi semini iacob frustra querite me. et psalmus. xlviii. ego deus deus tuus docens te utilia. multum supple est iudeo plus quam gentili est multa utilitas et hoc per omnem modum. omnis modus secundum glo. est vel in administratione temporalium vel in revelatione spiritualium. iudeus autem plus accepit in utroque quam gentilis quantum enim ad manifestationem ministrationem temporalium accepit terram lacte et melle manantem. quo ad revelationem spiritualium quia non fecit taliter omni nationi et iudicia sua non manifestavit eis. primum quidem .i. precipuum et maxime quod accepit iudeus non gentilis. quia eloquia dei .i. lex et prophete credita sunt illis .s. iudeis .s. ut amicis. deut. iiii. que est alia gens sic inclita ut habeat ceremonias iustaque iudicia et universam legem et cetera. exo. xx. vos vidistis quod de celo locutus sum vobis et dicit credita quia exigenda cum usuris .s. cum fructu ut patet in parabola de talentis commissis servis. Mt. xxv. notabiliter obmissis temporalibus beneficiis exemplificat de spiritualibus .s. de eloquiis divinis tum quia hec meliora. tum quia eis durabiliora. tum quia non est laus habere sed possidere abiecta temporalia. [No]ta hoc quod eloquia divina multam utilitatem continent. primo quia illuminant intellectum. psalmus. declaratio sermonum tuorum illuminat. Secundo quia inflammant affectum. psalmus. eloquium domini inflammavit eum. iii. quia mundant culpam. Jo. xv. iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. iiii. quia sanant animam. Sap. xvi. non herba neque malagma sanavit eos et cetera. v. quia confortant conscientiam. ii. mach. i. habentes solatio libros sanctos qui sunt in manibus nostris. vi. quia roborant ad pacientiam. psalmus. verbo domini celi firmati sunt. vii. quia fugant cordis duriciam. Jere. xxiii. numquid non verba mea quasi ignis et quasi malleus conterens petras. viii. quia stimulant ad penitentiam. ecc.

Plus. Verba sapientium q. stimuli etc. Iste qui pregnant contra temptationem diabolicam. Pro. xxx. omnis sermo domini clipeus igitur est. Quid enim. Hic mo[vet] et solvit dubitationem incidentem et primo apponit questionem. Secundo solutionem, absit. iii. solutionis per auctoritatem confirmationem, est autem deus. Quid enim. quasi ita credita sunt illis eloquia dei non tamen hoc beneficium evacuatur propter quorundam incredulitatem. sicut quidam forte putaverunt dicentes quod licet sint credita illis eloquia dei non tamen profuit quia non crediderunt. Hic intendit removere apostolus. licet enim quidam non crediderunt alii tamen crediderunt et incredulitas quorundam non nocuit aliis et hoc est quod dicitur quid enim. supple obfuit credentibus. Sed quidam segregantes se a fidei consortio quod non per signum patrum in carne fide iudee. hii enim segregantes se met ipsos a fidelibus etc. quidam inquam illorum non crediderunt eloquiis sibi commissis. numquid incredulitas illorum fidem dei. hoc dupliciter legitur secundum orig. primo modo sic numquid incredulitas illorum fidem dei, id est de deo, id est fidem qua quidam crediderunt in deum, evacuavit, id est minus commendabilem reddidit. Secundo modo sic. numquid incredulitas illorum fidem dei, id est fidelitatem dei evacuavit ut scilicet deus non adimpleat in credentibus quod promisit. absit ut scilicet evacuata sit fidelitas dei ut non faciat quod promisit. ysa. xlv. verbum quod egredietur de ore meo non revertetur ad me vacuum. autem licet post deus est verax in promissis. est enim incommutabilis. Iac. i. apud quem non est transmutatio et in promissis verax et stabilis. psalmus. primo verborum tuorum veritas. num. xxiii. non est deus quasi homo ut mentiatur nec ut filius hominis ut mutetur. omnis autem homo et inde dicitur glo. vel omnis homo incredulus promissis est mendax, ex se per vanitates diffluens. psalmus filii ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. sicut scriptum est adoptio quod deus verax est. ut iustificeris. Hoc legitur quadrupliciter secundum glo. et hoc quod addit veritas legis v. quibus modis. Sed quintus modus ex superhabundanti est nec facit ad propositum. primo modo legitur sic. ut iustificeris continuatur ad id quod precedit in psalmo. ego peccavi ut consequenter mittendo filium de stirpe mea ut promisisti. iustificeris, id est iustus esse appareas in sermonibus tuis, id est implendo sermones tuos ex hoc enim quod ego peccavi apparet quod non propter merita mea sed ex sola iustitia tua mittis filium de stirpe mea et in hoc apparet iustitia tua. et vincas implendo scilicet promissa cum iudicaris, id est cum a populo dei tereris in me propter peccatum meum non debere implere promissa. Secundo modo legitur sic. ut iustificeris et continuatur ad id quod precedit a peccato meo munda me. munda me inquam ut iustificeris in sermonibus tuis, id est iustus et verax approberis implendo sermones tuos de venia ingemiscentis. eze. xviii. quacumque hora ingemuerit peccator etc. et vincas indulgentiam mihi dando. cum iudicaris ab hominibus dicentibus quod non debes mihi parcere quia tam graviter peccavi. Tercio modo legitur sic quod tibi soli peccavi etc. et inquam qui a deo iustus es ut dum ego reos feceris tu solus iustificeris, id est iustus appareas in omnibus sermonibus tuis, id est promissis tuis et vincas deum in iustitia superando. cum iudicaris, id est cum ab aliis in iudicio compararis. Iob. vi. numquid homo dei comparatione iustificabitur. omnis

aut iustitie mee. quasi parum misericordie. psalmus xlviii. lxiii. Quarto modo legitur sic. quasi tibi soli peccavi quia a deo iustus es ut iustificeris, id est iustus comproberis solus in omnibus sermonibus tuis et vincas, id est victoriam optineas cum iudicaris, id est cum iniuste iudicaris ab hominibus dicentibus sic vel sic debuit hoc facere et hoc male fecit et talia. vel quinto modo et vincas cum iudicaris a pylato et iudeis. Jo xviii
Si autem hoc. Hic excludit quorundam catholicum errorem triplicem qui videbantur sequi ex illa auctoritate. Primus est quod homo pro peccato non debet a deo puniri. Secundus quod non debet peccator reputari. si enim etc. Tercius quod utile est peccata facere et non sic. In prima parte querit. in secunda parte quod sit irrationabilis ostendit homo. iii. solvit. absit. dicit ergo Si autem. quasi sic ex iniustitia nostra commendabilior apparet dei iustitia. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat, id est commendabilem ostendit. numquid iniquus est deus qui infert iram, id est penam pro peccatis. Aug. quasi ita dei legis non perturbatio animi humani est, sed iudicium quo irrogatur pena. quasi in hoc videtur deus iniquus quia pro peccatis infligit penam cum ipsa peccata commendent et exaltent dei iustitiam. de hoc ipso tamen dicitur ii. par. xix. non est apud dominum deum nostrum iniquitas. deus enim iudex iustus. Secundum hominem dico. quasi hoc quod carnalium est sic accipitur homo ab humo. i. cor. iii. nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis. absit quod deus sit iniquus. abac. i. mundi sunt oculi tui ne videant malum et respicere ad iniquitatem non poteris. alioquin scilicet si deus est iniquus quomodo iudicabit deus hunc mundum. quasi non posset iudicare. sed equitas enim est potissima conditio iudicis. sap. i. diligite iustitiam qui iudicatis terram. ipse autem mundum iudicabit. ecc. cuncta que fiunt adducet deus in iudicio etc. Si enim. quasi et dicetur non posset iudicare mundum si mea iniustitia commendaret eius iustitiam. Si enim veritas, id est iustitia dei in meo mendacio, id est peccato omne enim peccatum mendacium est ubi sermonis vel operis habundavit in gloriam ipsius, id est si veritas dei gloriosior est ex meo peccato quid adhuc et ego quemadmodum peccatorum tamquam peccator iudicor et in presenti non tamen in futuro. vel quid adhuc et ego consulis tamquam peccator iudicor et post conclusionem. quasi non deberet mihi peccatum imputari ex quo cedit in laudem et gloriam dei. Et si ita est quod peccatum nostrum cedit in gloriam dei cur non faciamus sicut blasphemamur, id est sicut a quibusdam imponitur nobis blasphemando et sicut aiunt nos quidam dicere faciamus mala ut veniant bona. scilicet ut deus inde glorificetur. ex eo enim quod audierunt apostolos predicantes ro. v. ubi habundavit delictum superhabundavit et gratia. dicebant quod deus volebat homines peccare et quod peccata deo placebant ut sic hominibus peccantibus parcendo et maiorem gratiam ostendendo magis misericors appareret. quorum scilicet talia nobis imponentium dampnatio iusta est. et ideo non est eis credendum. nam ad bonum non nisi per bonum venitur. ¶ Hic quod supra dictum est deus autem verax. glo. implens promissa. ¶ Cum vel iudeis mentita promisisse que non implevit. sicut dicitur levi. xxvi. ponam tabernaculum meum in medio vestri et non abiciet vos anima mea. ¶ Sed non fuit promissio absoluta. sed conditionalis. scilicet si servaret mandata etc. ¶ Item supra dicitur omnis homo mendax. ¶ Contra ergo christus mendax. ¶ Sed loquitur de pu-

ris hominibz solum. ¶ Et ibidem glo. ho maxime d n hns nisi ee n inq aditus z. ¶ Xristus ne
m oi statu manz eadem. ¶ R. glo. loq de ee fo. s.
morali n de ee p. ¶ Et ibidem glo. ds ap q n suum
z inmutabile pseuerat. ¶ q g res n sunt ap eum
ut ue s. ¶ R n s ap eum ut ue s i se p
sit h, ut ue s in ipso. ¶ Et sr. i ut iustificeris in
smonibz tuis glo. sol p oia xpm dice potuit
ho ds. ¶ q quibz ho p sp came iudicatum
.... ¶ R. cpuit q in oibz psit caue
iudicium. n tn de omnibz dice xpm. ¶ Et sr. i
si .. iniquitas nra ... di qm. ¶ aug. in
euchidion. malum bene ordinatum qmdat bo
na. ¶ R. qmdat n directe s, sz p accns t
occonaliter. ¶ Et sr. i nunquid iniq z ds. glo. ille re
i ds z ultor cui n z acto. ¶ q g n actor male ac
tois. g n oia actio a do. ¶ R ds n z actor male
actois in q mala sz in q actio. ¶ Et ibidem glo.
n d dni pricium ee iusticie. ¶ Joel. ij. psta
bil sup malicia. ¶ R. pricium instit. i. fautore.
¶ Et sup i si aut ueritas i meo mendacio glo. si ds
pcco meo iust appz q me iudicet tamq pcco
rem. ¶ q ex pctis hoim q ds puiat iustus appz
¶ R n ex pctis hoim z hoc s p accns sz ex pe
na pctorz per se.

Quid ergo precellimus eos et ce.

Ro. c. ubz hic ost pires fuisse iudeos i mori
bz pitate in gne an qusiom. Hic ost is p q
usiom q iudi p pcta n pcellunt gentiles t sta
tu fidei. hoc aut a i dup p ex ipfcoe legis i
tificari n ualentes. c. isto. is. ex pfcoe fidei iusti
acie iustificantes. c. iiij. In p pte in pfcoim legis
iustificare n ualentes pbat dup p q obsuantes
n iustificat. so q i ad iustificacoim iuuat nunc
x sine lege. In p pte q lex obsuantes n iustifi
cat. pbat p pcedentiu pbonu epilogoe. so aucto
ritatis inducoe sicut scriptum ii. ostendendo aut
toritate ad iudeos ptinee. Scim aut. In p pte p po
qom. is. solom nequaq. iis. solois qfirmacoim.
causati. Dic g Quid g. q. ita mitum p om mo
dum ampli z iudo. t multa utilitas circumcisio
nis q credita s ei eloqa di. quid g ex hijs sup
ple seq precellimus eos nos iudei. s. pcellimus ne ge
ntiles in statu fidei p hanc gra elocoz di nob co
missam nequaq. gal. iij. in xpo ihu n z iudeus
n grecus t c. t, Xe n pcellim causati. s. sum i.
rõibz t causas pbauim. orig. ap tamq arbiter
medius int eos tam iudeos q grecos reos ee o
tendit. omis. s. iudeos t grecos sub pcco ee. an. s.
gra fidei pcco eis dnante. q q facit pccm suus
z pcci. Judeos q ostendit ee s pcco p tnsgssio
ne legis nre scripte. eth. ij. grecos aut. i. gentiles
p tnsgssiom legis ne. sup. i. sic scriptum z.
Hic pbat q lex obsuantes n iustificat auc

toritas inductoe in q inche p tang pcca obmissiois
is pcca tnsgessiois. sepulcrm. iij. penam utrazq co
tao. pcca obmissionis tang p quo ad fidem. is
quo ad mores omis declinauint. q ad fide tra p
q n crediunt n intellint n requirunt. q ad mores
tp q declinat quo ad om inutiles s. quo ad pxm
n facint bonum quo ad se ipos. Dic g sicut
scriptum z. q. i omis s pcco s t hoc sic scriptum
z de iudis de quibz mir u. t loq de iudis i iuda
ismo manentibz n de iudis ad fide x qusis. scp
tum z inq ex seq q n z iust. s. p fidem. i. iusti
ficat in xpm credendo p q fidem z iustificatio
.J. v. iustificati ex fide t c. t q n z iust q n z in
telligens xpm. s. ee dm t hoim scptas. s. intelligido o
see. iiij. n z scia di in tra. deut. xxxij. utina sape
rent t intelligerent t c. t q n z intellins q n z re
quirens dm. i. diligent inqrens ueritatem. s. p
scrutando. ysa. xxviij. si qritis qrite t c. omis
declinauint a bono incommutabili ad bo mutabile
a gra ad culpam. dan. xiij. declinauint oculos
suos ne uiderent celum. sir inutiles fci s. i. ali
is nociui. mit. h. d z pl sgt. t d s. q unu
alii adiuuat ch. xxv. suum inutilem mitte i
tenebras exteriores n z q faciat bo. je. v. circuite ui
as ierlm t qrite uirum facientem iudicium t qren
tem fidem t ppici ero ei. n z us ad unu dup s.
ul inclusiue. i. n z in uis. ecc. xij. n z ho iust i
tra. ul exclusiue. i. n z pt unu. s. x qui ue z u
nico hoie nat. ipe aut z qui n fec pccm n i
uent z dol in ore e. i. pe. ij. ecc. vij. uirum u
num de mille repi mulierem ex oibz n inueni.
sepulcrm. Hic tang pcca omissiois p ad indu
cend a in errorem. is. ad inducendu in errore
quor os. Inducere intendunt i errorem tp apte u
bis malis corrumpendo. occulte ubis dolosis de
cipiendo maliciam suam ubis bonis palliando. Indu
cere in errorem intendit tp mala inspirando. pers
uadendo noce plur affirmando. Dic g sepulcrm
q t ue inutiles imo nociui fca. q sepulcrm pag
ens z gutt eoz a i ubis malis apte corrupe
do. Corrumpunt. n. bonos mores eloqa mala. i.
cor. xv. t d sepulcrm patens. q n hnt opcu
lum silencij. unde inmundi s f i d iiii. xix. uas
q n hz opculum inmundu erit. linguis suis do
lose agebant ubis. s. malis s spe tn boni occul
te decipiendo. je. ix. sagitta uulnans lingua eoz do
lum loquta z. uenenum aspidu s labijs eoz
odiu. s. insanabile in corde retinendo. uenenu
. n. aspidum. s. mor ppetuu z insanabile ul
uix sanabile. deut. xxxij. t uenenu aspidum
insanabile. Quor os maledcoe. i. ubis male
dicis mala. s. inprecando. j. cor. v. nz maledici
regnu di psidebunt. t amaritudine. i. cominina
do. ps. intenderunt arcum rem amaram. plenu
z q assidui s talia pferre. ueloces pedes eoz.
i. affcs ad effundendu sanguinem. xpm. s. t suos o

eidē afferendo. psalmi. i. pedes eorum ad malum currunt
et festinant ut effundant sanguinem et dicit ad effun
dendum ad denotandum intelligentie sanguinis xpi et suorum secundum opi
nionem iudeorum. psalmista. sic aqua effusus sum et cetera. contritio.
Hic tangit penam eorum duplicem. scilicet penam que est
pena tantum non culpa. id est. penam que est pena et culpa.
et viam pacis. Dicit ergo contritio. quia hec mala sunt in eis
sed ipse hoc contritio. id est. pena temporalis vnius scilicet captiuitatis
secundum iiii. contritio super contritionem vocata est. Alie enim capti
uitates non fuerunt captiuitates vniuersales quia semper ibi rema
serunt reliquie. sed captiuitas facta a romanis. scilicet
tyto et vaspasiano fuit vniuersalis. et infelicitas eterne
ne dampnationis in viis eorum. id est. in operibus eorum
que sunt vie quibus itur ad celum vel infernum. et quia ideo
contritio et cetera quia viam pacis. id est. xpistum non cognouerunt qui
xpistus est via. Johannis. xiiii. ego sum via veritas et vita. et
via pacis. Johannis. xvi. In mundo pressuram habebitis in me autem pa
cem. non est timor dei ante oculos eorum. id est. non aliquo
timore a malo retrahuntur. per timorem enim domini
declinat omnis a malo. prouerbiorum. xv. et ideo infelicitas
in viis eorum. psalmista. non est deus in conspectu eius inquinate sunt
vie illius et cetera. gregorius. anchora mentis pondus timo
ris. Scimus autem. Hic ostendit auctoritatem ad iudeos perti
nere. et prius ostendit quod hec auctoritas iudeos tangit.
id est. tangendo eorum elationem reprimit ut omne os
id est. reprehendo legis imperfectionem ostendit quia ex operibus dicit
ergo scimus autem. et hoc dicit dauid nos autem maiores scimus
quod ad iudeos loquitur quam scimus quoniam quecumque lex loquitur hiis
qui in lege sunt. id est. iudeis qui sunt in lege ut in rectore
loquitur. hec autem predicta verba scripta sunt in psalmo. tamen eadem esse
scripta in lege. lex enim tripliciter accipitur. scilicet large pro toto
veteri testamento. secundo accipitur hic. et Johannis. xv. ut impleatur sermo
qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt gratis.
stricte pro penthateuco sicut luce. vltimo. oportet imple
ri omnia que scripta sunt in lege et prophetis et psalmis
de me. Strictissime pro preceptis cerimonialibus. infra
ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo.
loquitur inquam ita ut per ea que lex dicit omne os non solum
gentilium sed et iudeorum obstruatur a sua gloriatione
et hoc quantum ad humilitatem confessionis. psalmista. omnis iniquitas oppi
labit os suum. et ut et omnis mundus. id est. omnis homo non so
lum gentilis sed et iudeus subditus fiat deo. et hoc
quantum ad humilitatem operis totum bonum quod habet deo tri
buendo. infra. corinthiorum. iiii. quid habes quod non accepisti et de
bet utique omnis iudeus et gentilis subditus esse deo quia ex
operibus legis. id est. cerimoniis lege institutis et datis sunt
sicut dicit glosa. non iustificabitur omnis caro. id est. homo cuiuscumque
sit. accipitur. ysaie. xl. omnis caro fenum. vel omnis caro.
id est. homo carnaliter viuens non iustificabitur inquam coram
illo et si forte coram hominibus appareat iustus sicut erat
iusticia phariseorum. mathei. v. nisi habundauerit plus iusti
cia vestra quam scribarum et phariseorum et cetera. per legem enim quia
et de per legem non est iusticia. per legem enim est cognitio
peccati tantum et non consumptio. et nota enim. ante legem erat
aliqua peccati cognitio quia aliqua sciebant esse peccata
et puniebant aliqua peccata quia patet quia ioseph accu

satur de crimine inussus fuit in carcere. genesis. xxxix.
fratres et cetera dicebant genesis. xlii. merito patimur hec quia
tum quia peccauimus in fratrem nostrum. tamen et plena erat cogni
tio et rara punitio. per legem enim. quedam sunt cogni
ta esse peccata que ante ignorabantur et quedam que licita esse
ante putabantur et frequentius puniebantur. prouerbiorum. vi.
mandatum lucerna et lex lux et cetera. Ad Johannis
hec sunt id est omnes declinauerunt quia homines declinant de faci
li ad mala. quedam specialiter. primo ad ociositatem. job. xxxvi.
caue ne declines ad iniquitatem. id est. in ocio. secundo ad aua
riciam. i. regum. viii. declinauerunt post auariciam. psalmista.
statuerunt oculos. scilicet declinare in terram. iii. ad
luxuriam. ecclesiastici. ix. ne alterceris cum ea. ne declinet
cor tuum in ea. iiii. ad castra marciam. iudicum.
xix. veni declinemus ad urbem iebuz quem mox primo
sepe. v. ad lasciuiam. osee. iiii. sicut uacca lasci
uiens declinauit israel. vi. ad propriam suam
ysaie. liii. vnusquisque post viam suam declinauit
vii. ad iram. psalmista. ne declines in ira a seruo tuo.
Hic quod supra id est non est qui faciat bonum. glosa. ex operibus potauit que
rere et inuenire quod xpistus erat deus. Qui sciunt legem sunt facti
se filia operum. Vere hec filia opera fecerunt non tamen filii mei quia
xpistus faciebat per impium non per inuocationem. Infra
sunt id est non est usque ad unum. glosa. non vere. Quia aliqui
iudeos erant boni ut gamahel. Vere apostolus
loquitur hic de iudeis carnalibus et non de spiritualibus. Infra
sunt id est quecumque lex loquitur. Quia multa loquitur gentibus
et de gentibus. Vere apostolus non intellexit generaliter sed
de hiis qui loquitur in hoc loco secundum glosam. Infra sunt id est ex
operibus legis non iustificabitur. Quia circumcisio iustificabat.
Vere opera legis vocat que cum lege instituta et da
ta sunt. circumcisio autem que ante legem instituta sunt. Infra
ibidem glosa. cerimonialia nunquam valuerunt ad mundare
conscientiam etsi cum fide et inuocatione fierent. Quia omnes operes
ex fide et deuotione est meritorium facti. Vere opus o
perans iustificabatur sed non opus operatum. Infra sunt
id est glosa. per legem cognitio peccati. glosa. non consumptio. Quia
sunt id est hebreorum. ix. sine sanguine non fit remissio. glosa.
per aquam expiationis fiebat aliqua remissio peccatorum.
Vere loquitur de remissione quo ad penam legalem. non quo
ad culpam. Infra ibidem oppositio genesis. xlii. merito hec
patimur quia peccauimus. ergo ante cognoscebatur peccatum.
Vere non intelligitur hoc generaliter sed de aliquibus ut dicit glosa.
Infra ibidem glosa. caue non facit homo peccatum si non uiuet ergo
liberum arbitrium nunquam potest cogi ad peccandum
dicit. Vere prius caue in quibus peccandum sed non vult.

Nunc autem sine lege iusticia dei et cetera

Ostendit supra quod lex moysi non iustificat. Hic
ostendit quod non ad iusticiam iuuat. et prius ostendit quod credente
tes iustificati sunt per fidem sine lege
id est. concludit quod non est gloriandum in le
ge. vero ergo est. In prima parte primo ostendit
quod sunt iustificati ex lege. id est.
ex fide iusticia. id est. quod vnum

salut[is] fuit p[er] acceptio[n]e .n. .r. e[st] distinctio .iiij. q[uia] g[ra]
tis sine merito precedente iustificati. Dic[it] g[o] nunc
aut[em] q. ex lege n[on] fuit olim iusticia. nunc a[utem] .i. i[n]
adventu x[risti]. nunc .r. suppo[sito] hic p[ro] t[em]p[o]re gr[ati]e de q[uo] .ij.
cor. .vi. ecce nunc t[em]p[u]s acceptabile etc. iusticia
dei. n[on] q[u]a ip[s]e iustus e[st] s[ed] q[u]a de iniusto facit ius
tum. sine lege .i. sine legis auxilio. manifesta
e[st] .i. n[on] solum data s[ed] manifeste data co[n]comitan
tib[us] miraculis. q[uasi] d[icat] iust[icia] iusticia dico testificata p[er]
vos a lege et p[ro]ph[et]is .i. testio legis et p[ro]ph[et]arum p[re]
nunciata. p[ro]vixit .r. lex p[ro]ph[et]am venturum deut. xv
iij. p[ro]ph[et]am de gente tua etc. zac. x. huic o[mne]s p[ro]phe
te testim[onium] p[er]hibent remissionem peccator[um] accipe o[mn]es q[ui]
credunt in eum. iusticia a[utem] q. h[ec] a[utem] iusticia dei q[u]a
iustificamur a deo. d[eu]s .r. e[st] qui iustificat. s. viij. est
q[uia] p[er] fidem iustificat[ur] est p[er] fidem ihu x[risti] .i. q[u]a cre
dit[ur] in ihm x[ristu]m et d[icitu]r ihu x[risti] ut tangat utrumq[ue] .s[ed] oz
articulos .r. crede ad utrumq[ue] nam p[er]tinentes est in o[mn]es in
o[mn]es copiose diffusa. p[ro]pt[er] ap[ud] d[omi]n[u]m m[isericord]ia et co. a. e. re.
et sic o[mn]es q[ui] desup[er] s. celit[us] data p[er]s. iusticia de ce
lo p[ro]spexit. o[mn]es in q[uo]s q[ui] credunt in eum. n[on] t[ame]n q[ui] c[re]
dunt ei vel eum. in quo tangit fidem formata. et
xe in o[mn]es .n. .r. e[st] distinctio iudei et gr[e]ci. gal. iij. in x[risto]
ihu n[on] e[st] s[er]vus n[eque] lib[er] etc. o[mn]es .r. peccaverunt tam
gentiles q[ua]m iudei et hoc vel in se ip[s]is peccatis actu
alib[us] vel in adam peccatis originalib[us]. s. v. in q[uo] o[mne]s
peccaverunt et egent adh[uc] cotidie gl[ori]a dei .i. gl[ori]a dei
iusticia eos liberante p[er] q[ua]m s. d[eu]s app[ar]et gl[ori]osus. Justi
ficati. hic ost[endi]t q[uomodo] iustificati s[unt] g[ra]tis sine merito
precedente. ost[endi]t aut[em] p[er] g[ra]tuite iustificat[i]o[n]is ca[usa]m
formalem. ij. ca[usa]m effi[cien]te[m] p[er] redemptio[n]em. iij. ca[usa]m fi
nalem p[ro]p[ter] remissionem. iiij. ca[usa]m fi[na]le[m] ad ostensione[m]
d[icitu]r g[o] iustificati. q. ita o[mn]es peccaverunt. vn[de] p[atet] q[uod]
iustificati sunt suple g[ra]tis sine meritis preceden
tib[us]. tyt. iij. n[on] ex op[er]ib[us] iusticie q[ue] fecim[us] nos etc.
et hoc p[er] g[ra]tiam ip[s]ius dei. eis infusam tanq[uam] p[er] ca[usa]m
formale[m] et p[er]ficie[n]tem. jo. i. gr[ati]a et v[er]itas p[er] ca[usa]m
x[ristu]m f[ac]ta e[st] et p[er] redemptio[n]em tanq[uam] p[er] ca[usa]m v[e]l a v
niversalem et efficientem. q[ue] redemptio e[st] in x[rist]o
ihu. n[on] in alio. ip[s]e .r. e[st] f[ac]t[us] nob[is] sapi[enti]a et iusticia
s[an]c[t]ificatio et redemptio .i. cor. iij. q[ue]m s. x[ristu]m p[ro]po
suit d[eu]s .i. p[ro]cul ante disposuit. s. ab et[er]no. vel p[ro]
posuit .i. palam o[mn]ib[us] posuit in t[em]p[o]re. bar. iij. p[ost] h[ec]
in t[er]ris visus e[st] etc. p[ro]posuit in q[ua]m p[ro]piciatore[m] .a. mi
tatio[n]em et reconciliatorem ho[min]is ad d[eu]m. j. jo. i. ip[s]e
e[st] p[ro]piciatio p[ro] peccatis n[ost]ris. p[ro]piciatorem dico et h[oc]
p[er] fidem in sanguine ip[s]ius .i. p[er] fidem h[ab]itam de pas
sione ip[s]ius. vel p[er] fidem in sanguine .i. p[er] fidem et
passionem. h[ec] a[utem] duo iungit q[uia] utrumq[ue] necc[essariu]m e[st] et v[ir]
tus passionis in sacr[ament]is et v[ir]tus fidei p[er] q[ua]m dispo[nit] ho[mo]
ad suscipiendu[m] in se effectu[m] passionis. ac. x. fide pu
rificans corda eor[um] et apo. i. lavit
nos a peccatis n[ost]ris sanguine suo
p[ro]posuit in q[ua]m p[ro]piciatorem
et hoc ad ostensione[m] sue
iusticie .i. ut o[ste]nderet se e[ss]e

iudicem in p[ro]missis suis. n[on] e[st] .r. d[eu]s q. h[omo] ut me[n]tia
t[ur]. nu[m]. xxiij. ad ostensione[m] dico q[ue] ostensio nec[essari]a
fuit p[ro]p[ter] remissionem delictor[um] precedentium. hoc dup[licite]r
leg[itur]. p[ri]mo modo sic. p[ro]p[ter] remissionem n[on] solum p[re]senti
um delictorum s[ed] et precedentium q. s. p[re]cesserunt x[risti]
adventum. delictor[um] dico existentium in sustentatio
ne dei .i. in pac[ient]ia et expectatio[n]e q[ua] peccantes ho[min]es in
mundo n[on] statim puniebat. ys[aias] .i. laboravi sus
tinens. hoc aut[em] fec[it] ad oste[n]d[endum] i[d] e[st] in h[oc] t[em]p[o]re. et dic[itur]
co[n]str[uctio] intransitiva it[em] h[oc] q[uia] e[st] delictor[um] et precedentium.
Secu[n]do m[od]o leg[itur] sic ut sit co[n]str[uctio] t[ra]nsitiva sic. q[ue] osten
sio iusticie nec[essari]a fuit p[ro]p[ter] remissionem delictor[um] no[n]
t[ame]n ho[min]um p[re]sentium existentium in mundo s[ed] et ho[minu]m
precedentium x[risti] adventum .i. existentium et detentor[um]
in limbo p[er] passionem .r. x[risti] et existentes in mundo
s[unt] iustificati et detenti in limbo liberati. delictor[um]
dico existentium in sustentatione dei .i. in pac[ient]ia dei
q[u]a pac[ient]ia p[at]res in limbo a pena sensus co[n]servabat
sustentatione dico q[ue] e[st] ad ostensionem iusticie e[ius] .i. exi
gencie bonitatis eius s. in puniendo mal[os] et hoc
max[im]e in hoc t[em]p[o]re gr[ati]e. q[uia] e[st] t[em]p[u]s plenitudinis. gal.
iiij. et dies salutis. ij. cor. vi. ut sit ip[s]e .i. e[ss]e ap
pareat iust[us] in se et iustificans a[lio]s. vel iustos p[ro]mis
sa implendo. et iustificans peccata remittendo. iusti
ficans in q[uam] eum qui ex fide e[st] ihu x[risti] .i. q[ui] e[ss]e iustu[m]
reputat ex fide qua credit in x[ristu]m et n[on] ex lege.
abac. ij. iust[us] ex fide vivit. ¶ Jo[hannes] hic
q[uod] d[eu]s h[um]ano g[e]n[er]i p[ro]posuit x[ristu]m p[ri]mo p[ro]piciatore[m] ut
hic. ij[o]. redemptore[m]. job. xix. scio q[uia] redemptor
m[eu]s vivit. iij. mediatorem .i. tim. i. mediator
dei et ho[min]um. iiij[o]. advocatum seu i[n]tercessorem. j.
jo. i. advocatum h[abe]m[u]s ap[u]d p[at]rem etc. v. p[ro]pug
natorem. ysa. xix. mittam eis p[ro]pugnatorem etc.
vi[o]. legis latorem. p[salmu]s. b[e]n[e]dictio[n]em dabit legis lator.
vij[o]. testem. apo. iij. et hoc d[icitu]r q[uia] m[ihi] testis fidelis.
viij. iudicem. ac. x. ip[s]e e[st] qui constitut[us] e[st] a deo
iudex vivor[um] et mor[tuorum]. ix[o]. salvatorem. phi. iij. sal
vatore[m] expectam[us] dominu[m] ihm x[ristu]m. Ubi e[st] g[o].
Hic ostendit q[uod] n[on] e[st] gl[ori]andu[m] in lege. et p[ri]mo q[ue]
rit an sit gl[ori]andum in lege. s[ecund]o ost[endi]t q[uod] n[on] i[m]mo
in fide exclusa e[st]. t[er]cio co[n]firmat ap[osto]lica auct[oritat]e arbi
tram[ur]. iij[o]. p[ro]bat id q[uo]d ad an iudeor[um]. d[icitu]r g[o]. ubi e[st] g[o].
hoc dup[licite]r leg[itur]. uno m[od]o de gl[ori]atio[n]e vana. alio m[od]o
de gl[ori]atio[n]e v[er]a. p[ri]mo m[od]o sic. q. ex fide sine lege e[st] iusti
cia. ubi e[st] g[o] o iudee gl[ori]atio tua vana q[ue] s. gl[ori]aris
de legalib[us] obs[er]vanciis. p[s]. vn[de] deut. iiij. q[ue] e[st] g[en]s
tam inclita. exclusa e[st] et absoluta. p[er] q[ua]m lege[m]
suple exclusa e[st] f[ac]tor[um] .i. p[er] legem moy[si]. q[ue] d[icitu]r lex
f[ac]tor[um] q[uia] ibi iubebant[ur] op[er]a s[ed] n[on] dabat[ur] g[ra]tia. n[on] sup
ple p[er] legem istam exclusa e[st]. s[ed] p[er] lege[m] fidei p[er] q[ua]m
adipiscit[ur] x[risti] gl[ori]a in q[uo] lex n[on] introducebat.
Secu[n]do m[od]o leg[itur] sic. ubi e[st] g[o] gl[ori]atio tua x[risti] .i. in quo
debes gl[ori]ari. s. in lege an in fide. exclusa e[st] .i.
exp[re]ssa e[st]. o[mnibus] .r. e[st] in quo debes gl[ori]ari. hinc ut
ait aug[ustinus]. exclusores d[icu]ntur quidam argentarii
sic artifices in f[or]o ut excludant eos q[ui] p[ro]bant s[e]

argento · per quam legem · supple excessa factorum · i · per
moysen non sed per legem fidei per quam est iusticia et non per
legem moysi · arbitramur · i · cr · et xpe per fidem est iu
sticia arbitramur · i · nos apostoli qui sumus a deo arbitri
et iudices toti orbis constituti · ad · xii · vos qui secu
ti estis me et cetera · iustificari hominem continuatur et gen
talem quia non est distinctio · ut supra · iustificari inquam
per fidem sine operibus legis ceremonialibus · vel et si
ne operibus moralibus fidem precedentibus · an iu
deorum · hic probat idem ratione quam contra ponit questionem · ideo
subdit solutionem immo · unus · deus · contra solutionem quam · uni
tatem de legis destructione excusationem legem ergo
destruimus · i · et deus iudeorum tantum creator · ut et tantum sit eo
rum iustificator · non ne et gentium est creator et iustifica
tor · ut iudeorum · unde paulus loquens gentibus dicit
ac · xvii · quis cum sumus dei et cetera · ut sap · vi · pusillum
et magnum ipse fecit et equaliter est illi cura de omnibus
quoniam · q · et xpe est deus gentium et iudeorum quia pz · quoniam quidem
unus deus est supple creator omnium · deut · vi · audi israel dominus
deus tuus deus unus est · qui deus iustificat circumcisi
onem · i · iudeos circumcisos et incircumcisos iustificat
supple per fidem secundum glo · aut et per hoc quod dicit ex fide et per
fidem non intendit ponere aliquam diversitatem in re sed solum
in signi · potest tamen poni aliqua diversitas quia in iustifi
catione iudei per fidem ihesu xpi est motus de fide in fide
de fide · s · unius dei in fidem xpi per quam iustificantur · ideo
dicit circumcisionem ex fide · vel sic · notetur quod in iustifi
catione iudei fides non solum est tamen adquisita · sed et a quo
In iustificatione autem gentilis est motus de infidelitate ad
fidem · unde fides est tamen ibi adquisita non ad quam · et ideo dicit per
putium per fidem · legem ergo · q · quia omnis deus iusti
ficat per fidem non per legem · ergo ne legem destruimus
per fidem · i · per fidei commendationem · absit sed potius legem
statuimus · i · firmamus · per fidem · i · impleta est lex
non destructa · ma · v · non veni solvere legem sed adim
plere · ambrosius firmatur status legis per fidem quia ceri
Q° moralia spiritualiter implentur et quia minus in moralibus
continebat in eis additur et quod promittebat futurum fi
des ad venisse testatur · ¶ Dicit quod supra · id est · nunc
9 ȝ autem sine lege glo · iustitia est quia solutum est quod promis
sum est · ¶ Contra deus promittendo non obligatur · ¶ Responsio
deus iustus est ut faciat quod promittit · i · bonitati sue
con sonum quamvis non obligetur · ¶ Item ibidem glo · cum sus
9 ȝ cipit confugientes ad se iustitia est · ¶ Contra immo misericordia ·
¶ Responsio · iustitia sumitur hic dupliciter accipitur · pro modo exigentia divine
bonitatis · ideo modo exigentia meritorum hominis · primo modo ius
te facit recipiendo peccatorem · ideo modo non iuste sed mi
sericorditer · ¶ Item supra · id est · iustitia dei per fidem · glo · fi
9 des impetrat quod lex imperat · ¶ Contra immo caritas
ȝ impetrat quia plenitudo legis est dilectio · ro · xiii ·
¶ Responsio · loquitur de fide formata que secum habet caritatem ·
9 ¶ Item supra · id est · egent gloria dei · glo · nullo preter iusticiam
ȝ dei culpare universos si vellet dampnare ·
¶ Contra ergo posset deus iuste dampnare peccatorem · ¶ Responsio respi
ciendo meritum communiter · s · ne iniustum posset sed respi
ciendo gratiam missa persona non · ¶ Item supra · id est · per fidem in sang
uine · glo · per fidem passionis sine qua nunquam placuit deo ·
¶ Contra ergo cornelius sine fide passionis placuit · ¶ Responsio
habuit fidem passionis implicitam non explicitam
credebat · i · id quod patriarche et prophete iudeorum cre
diderunt · ¶ Item supra · id est · in sustentatione dei · glo · il
li iusti qui precesserunt xpi adventum in inferno de
tinebantur · ¶ Contra peccatum erat eis remissum ergo iniuste
detinebantur · ¶ Responsio · remissum erat quo ad culpam
sed non quo ad penam totam · ¶ Item supra · id est · arbi
tramur · iustificari per fidem et cetera · ¶ Contra iac · ii · fides sine
operibus mortua est · ¶ Responsio hic loquitur apostolus de operibus ce
remonialibus · vel de operibus moralibus precedentibus fi
dem · ¶ Item ibidem glo · bona opera ante fidem inani
a sunt · ¶ Contra opera cornelii · non fuerunt inania ante
fidem · immo utilia · ac · x · ¶ Responsio · habuit fidem im
plicitam in deum est non explicitam ·

Quid ergo dicemus invenisse abraham · III · ca

Postquam ostendit iudeorum et gentilium paritatem ex imperfectione
legis · hic ostendit eorum paritatem per iustificationem ex perfectione
fidei sufficienter iustificantis · quod ostendit exemplo abrahe · et primo
ostendit fidei esse perfectionem in effectu sive in premio · secundo tamen
sine merito · qui quia spem · perfectionem fidei est in effectu
sive in premio ostendit tripliciter · primo quia per fidem consequitur est
iustificationem · secundo quia per fidem consequitur est gentium
paternitatem · et signum quid · iii · quia per fidem conse
quitur est hereditatis promissionem · ibi · non · i · per legem ·
In prima parte quod ex fide sine operibus iustificatus est ·
abraham ostendit primo ratione · secundo auctoritate gen · quid · enim
scriptura · iii · auctoritate psalmi · sicut et david · in prima parte primo
apostolus questionem secundo probat et astruit veritatem · s · quod a
braham non ex operibus legis sed ex fide consequitur est
iustificationem · ibi · non · i · dicit ergo · quid ergo · q · deus iusti
ficat circumcisionem ex fide et preputium per fidem
et quia nemo nisi per fidem iustificatur ergo nec abra
ham et iustus est · quid ergo dicemus abraham patrem
nostrum in quo confidimus et quem imitari debemus ut
io · viii · si filii abrahe estis opera abrahe facite ·
invenisse secundum carnem · i · ex operibus carnalibus sicut ex cir
cumcisione et sacrificiis numquid dicemus eum ex   non
operibus istis invenisse iusticiam · q · dicit quod pz dicit · si
· i · hoc dupliciter legitur · uno modo de iusticia vera · alio modo
de iustitia putativa et gloria vana · primo modo sic · si · i ·
abraham ex operibus legis · i · ex operibus quia lex precepit
precepit · non dicitur · i · erat lex tempore abrahe · iustifi
catus est iustitia vera · i · si ex carnali observatione iustus
est et xpe habet gloriam veram et eternam · sed non apud deum
· i · non a deo · immo a se ipso quod est impium · legitur secundo · ex quo
sequitur · s · quod ex operibus legis vere iustificatus sit ·
secundo modo legitur sic · si · i · abraham ex operibus est le
gis iustificatus sit · iustitia putativa · i · ius
tus ab hominibus reputatus · habet gloriam vanam · sed non
apud deum immo solum apud homines · de quo io · xii · di
lexerunt magis gloriam hominum et cetera · aug · auditu
dominus a nobis talem gloriam et id potius teneamus · qui

glatur in domino glorietur. quid enim. hoc idem probat auctoritate gen. et post probat quod abraham per fidem iustificatus fuit. secundo quod non omnibus fides sola ad salutem sufficiat ei autem. tertio ostendit quibus sufficere possit. ei vero. dicit ergo quod .r. q. et patet quod non ita est. s. quod abraham ex legis operibus iustificatus sit. quid enim scriptura dicit. scriptura. s. sacra quam antonomasice scripturam dicit. quia secundum io. nesciat litteras cum scribas ignoraret. q. d. attende quid dicit scriptura gen. xv. dicit enim. credidit abraham deo promittenti. non ait deum vel in deum. sic enim credebat penitus et reputatum est ipsum credere deo ei ad iustitiam reputatum est ei fuisse sufficientem causam iustificationis et salutis et dicit reputatum quia secundum veritatem iustitie meruit sed quia primus militare ista [illegible]. ei autem qui operatur. hoc dupliciter legitur. vno modo de operibus sequentibus fidem. secundo modo de operibus precedentibus fidem. primo modo sic ei autem q. d. licet abraham per fidem iustificatus sit. cum sola fides non semper ad salutem sufficiat. autem quod licet ei qui operatur .i. qui habet tempus operandi post fidem sicut est adultus. merces non imputatur .i. merces non dabitur secundum gratiam fidei tantum quia fides sine operibus mortua est iac. ii. sed supple dabitur secundum debitum operis sui mat. xx. voca operarios et redde illis mercedem. s. ei vero qui non operatur .i. qui non habet tempus operandi. autem credenti solum in eum qui iustificat impium .i. in christum. hoc est si solum credit in christum licet non operetur reputatur a deo fides sola ad iustitiam sufficientem ut patet in latrone luc. xxiii. i. x. corde creditur ad iustitiam. reputatur inquam et hoc secundum propositum gratie dei .i. secundum gratiam dei omnibus credentibus propositam. secundo modo legitur sic. et agit contra eos qui dicunt se propter precedentia meruisse gratiam fidei. q. abraham ex fide non ex operibus iustificatus est. autem licet ei qui operatur aliqua bona opera ante fidem. merces non imputatur secundum gratiam. i. si merces datur ei propter illa opera non datur ei gratis sed secundum debitum et ita gratia fidei non datur ei gratis sed propter merita quod falsum est. alioquin gratia non esset gratia. ei vero qui non operatur .i. non facit aliqua bona ante fidem opera. s. legis carnalia. credenti autem tantum in eum qui iustificat impium .s. christum reputatur autem fides ad iustitiam sufficientem. et hoc secundum propositum gratie dei .i. secundum decretum dei gratuitum quo decreverat ut cessantibus operibus legis per fidem homines salvaret. sicut et dicit david. hic probat hoc idem per auctoritatem psalmi. et post ponit sensum auctoritatis. secundo ibi. beati quorum. tertio applicat ad propositum beatitudo. dicit ergo sicut et david dicit in psalmo. dicit inquam beatitudinem hominis esse supple hic et in futuro hic per spem in futuro per speciem. hominis inquam illius cui deus accepto supple tempore. s. tempore gratie. ii. cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile et sic accepto ponitur participialiter. vel accepto .i. gratis et acceptabiliter sic sumitur adverbialiter. fert iustitiam .i. dat remissionem peccatorum et hoc sine operibus precedentibus. secundum illud .i. cor. xi. sine

anima penitentia sunt dona dei. et dicit fert quia homo peccatorum tramus est non potest per se assurgere ad iustificationem. sed deus eam sursum afferre ut figuratur io. v. ubi dicit ille. domine hominem non habeo qui mittat me in piscinam. deus in

quo dicit sic. hominis esse beatitudinem dicens sic. beati quorum. hoc dupliciter legitur. primo modo sic. beati sunt illi quorum remisse sunt .i. mitigate et quo ad culpam per baptismum delete iniquitates .i. peccata originalia psalmo. ecce in iniquitatibus conceptus sum. et ideo dicit remisse quia fomes in baptismo non tollitur totaliter. sed mitigatur et remittitur. originale enim secundum ideo transit reatu et remanet actu. et illi quorum tecta sunt peccata actualia ne ultimo videantur ad penam. quia sicut caritas operit delicta operit caritas. beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. originale vel actuale quo ad penam. nam satisfactio hominis non est alicuius ponderis nisi secundum divinam imputationem. secundo modo legitur sic. beati quorum remisse sunt iniquitates .i. peccata contra fidem sive infidelitatis quod dicit peccatum antonomasice io. xvi. ille arguet mundum de peccato et cetera. et quorum tecta sunt peccata contra mores. beatus vir cui non imputavit deus peccatum. quodcumque leve. beatitudo ergo. hic applicat auctoritatem ad propositum. et post ponit questionem secundo querendi rationem dicens. tertio conclusionem solutionem. non in circumcisione. dicit ergo beatitudo quia beatitudo per fidem est. beatitudo ergo hec .s. remissionis peccatorum in circumcisione hoc est in iudeis circumcisis manet tantum supple an et in preputio .i. in gentibus incircumcisis. dicimus enim quod hoc ideo quero. vos enim dicitis loquentes ex sensu legis. quomodo reputata est abrahe fides ad iustitiam. et non dicitis quod circumcisio sit ei reputata. quomodo ergo. q. cum hoc obstet nobis legem intelligentibus. quomodo ergo .i. in quo statu reputata est ei fides ad iustitiam. in circumcisione .i. postquam circumcisus fuit quod falsum est gen. xvii. an in preputio non in circumcisione supple est hec beatitudo tantum hoc est in iudeis sed in preputio .i. in gentibus et sibi non in statu circumcisionis reputata est fides ad iustitiam sed in statu preputii. cum enim mandatum de circumcisione quod datum est gen. xvii. deinde est credidit abraham deo et reputatum est ei ad iustitiam gen. xv.

Notandum quod peccata aliquando dicuntur mundari sive purgari quo ad maculam. eze. xxxvi. effundam super vos aquam mundam et mundabimini et cetera. aliquando tegi sive operiri quo ad deformitatem seu verecundiam. i. pe. iiii. caritas operit multitudinem peccatorum. aliquando deleri quo ad notam in anima relictam. act. iii. penitemini et convertimini ut deleantur peccata vestra. aliquando non imputari seu oblivioni tradi seu dimitti. s. quo ad penam debitam. luc. vii. dimissa sunt ei peccata multa. aliquando non imputari seu oblivioni quo ad rationem reddendam. eze. xviii. omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. aliquando solvi quo ad vinculum peccatorum seu impositum aliquid ex peccato contractum mat. xvi. quodcumque solveris super terram et cetera. aliquando redimi quo ad servitutem diabolicam. peccata tua elemosinis redime. dan. iiii.

Nunc quod super [illegible] habet gloriam. glossa. qui fecit legem implevit. i. non moritur non tamen habebit meritum ex hoc apud deum. contra omne obedientie nutrimentum est.

Ro loquitur deo

Margin notes: antecedentibus; opera; sic beati; abrahe; abrahe

per operatio non de opere operante vel de hiis que faciunt ex
timore non ex amore. Item supra ibidem reputatum est ei ad
iustitiam. glossa. ipsum credere fuit sufficiens causa iustitie ad salu
tem. Contra fides sine operibus mortua est. Iacobi ii.
Responsio. sine operibus precedentibus sufficit. sed non sine
sequentibus si habet facultatem operandi. Item supra credenti in eum. glossa. aliud est credere eum. aliud credere ei.
aliud credere in eum. Contra unus habitus sed habet unum
actum. Responsio. actus quo credere in eum compositus est ex
diversis virtutibus. alii duo communes sunt et fidei que non est virtus.
Item ibidem glossa. quid est credere in eum nisi credendo
amare. Contra fides non est amor. ergo credere non est a
mare. Responsio. hoc dicitur est per concomitantiam non per
essentiam. Item ibidem glossa. ea sola bona opera dicenda
sunt que fiunt per dilectionem. Contra electa ex natura pie
tatis bonum opus est. Responsio. glossa loquitur de bono meri
torio quod est bonum simpliciter. Item ibidem glossa. opera que deus
in nobis remunerat non ex nobis sunt sed ex gratia. Contra
omne meritum ex libero arbitrio procedit. Responsio. non ex nobis
sunt principaliter. Item supra beati quorum remisse.
glossa. per iniquitates intelligit originale peccatum. Contra originale
generaliter in eodem sunt plura. Responsio. unum est in essentia multiplex in
effectu. Item ibidem glossa. dicitur quod originale est fomes
vel concupiscentia. Contra concupiscentia manet post baptismum. originale
non. Responsio. originale peccatum concupiscentia est materialiter. sed nudi
tas iustitie formaliter. manet ergo peccati originalis materia sed non
essentia vel [illegible] reatus. remanet actus. manet autem illa
concupiscentia ut inclinans ad bona commutabilia. sed non
ut avertens a bono incommutabili. Item ibidem glossa. conce
ptum non est sine libidinis concubitus. ob hoc filius
non potest esse sine peccato conceptus. Contra parentes iusti
cum causa prolis solum conveniunt non peccant. ergo sine libidine
conveniunt. Responsio. libido multipliciter accipitur pro inepta volun
tate mixta et sic est culpa vel immoderata delectatione
carnis sic est pena. Item ibidem glossa. peccatum originale
non transmittit propagatio sed libido. Contra tota caro hu
mana corrupta est. ergo inficeret animam etiam
et si libidine conciperet. Responsio. secundum quosdam libido
habitualis transmitteret et sine actuali secundum alios non.

Et signum accepit et cetera.

Hic ponit effectum fidei in abraham scilicet credentium omnium patrem et hanc duplicem scilicet in fide
et in moribus et sic patrem circumcisionis dicit ergo et signum
quasi dicat ita abraham iustificatus est per fidem non
per circumcisionem. sed tamen super hoc circumcisus est. ut non
accepit circumcisionem in causam iustificationis sed in
signum et hoc est quod dicit et signum circumcisionis accepit
id est circumcisionem accepit in signum iustitie
non in causam. unde genesis xvii. circumcidetis carnem
preputii vestri ut sit in signum federis inter me et vos.
Signaculum hoc duplici legitur uno modo quod signa
culum accipitur pro signo tantum. alio modo quod accipitur pro
sigillo et sigillo primo modo dicit signum iustitie scilicet signa
culum iustitie fidei. id est iustitie que est ex fide. Secundo
modo signaculum et est id est sigillum divini secreti
celatum. Iob ix. stellas claudit sub signaculo
que fides est vel iustitia est in preputio. id est ipsi abrahe non
dum circumciso vel in preputio. id est in tempore preputii.
anno enim fuit iustificatus quam circumcisus accepit
in quo circumcisionem in signum et hoc ideo ut sit
id est esse appareat et ostendatur pater id est auctor et exemplar
omnium credentium iudeorum et gentilium. sit in quo pater
per preputium id est et in tempore preputii pater inquam ita ut re
putetur ipsum credere et illis scilicet credentibus ad iustitiam
id est remissionem peccatorum. Ro. x. corde creditur ad iusti
tiam ita sit pater id est auctor et exemplar circumcisionis spiri
tualis de qua supra in circumcisionem cordis et auferte preputia
cordium vestrorum. pater inquam non hiis qui sunt ex circum
cisione corporali id est iudeis qui esse suum spirituale spiritua
le accepit ex circumcisione que fuit sacramentum cir
cumcisionis iudeorum. sed hiis omnibus circumcisis sunt qui
sectantur vestigia fidei ipsius abrahe id est qui ita ple
ne credunt sicut ipse credidit. fidei inquam que
fides est in preputio id est in tempore preputii abrahe patris
nostri id est omnium credentium. Responsio. Iohannes hic querit de
circumcisione propter vii causas data est. que vii tanguntur in
glossa. prima causa est propter signaculum et ostensionem fidei a
brahe. secunda propter meritum et perfectionem perfecte obedientie. tertia
propter distinctionem gentis iudaice. quarta propter documentum
castitatis et pudicitie. v. propter remedium originalis
culpe. vi. propter signum generalis circumcisionis a cul
pa et pena que fiendi est in universitate. vii. propter esse
spiritualis circumcisionis facte. non enim per legem.
hic ponit tertium effectum fidei in abraham scilicet hereditatis
promissionem. et post ostendit quod hereditatis promissio non est
ex lege. sed ex fide. secundo probat specialiter quod non est ex
lege. ibi enim qui sunt. tertio probat specialiter quod est ex fide
ideo ex fide. dicit ergo non enim quasi per fidem est penitus
nec per legem quod patet quia nec promissio est per legem.
non enim per legem est promissio facta ipsi abrahe quia non dum
lex erat quando facta est ei promissio. lex enim per quadrin
gentos xxx annos postea data est. galatas iii. de promis
sione ista habetur genesis xiii. xv. xxii. abrahe inquam et
semini eius id est ad opus seminis eius vel aliter et semini eius id est christo
galatas iii. non dicit et seminibus quasi in multis. sed quasi in v
no et semini tuo qui est christus promissio inquam hec ut
heres esset duplici promissio modo sit ut heres esset mundi id est
dominus et possessor aliquorum de toto mundo scilicet credentium
vel et de lazaro dicitur luce xvi. quod portatus est in sinum
abrahe. Secundo modo sit ut heres esset mundi id est ut
omnium rerum mundi esset heres deo in suo semine scilicet christo.
de quo in psalmo. dabo tibi gentes hereditatem tuam
et cetera sed potius est facta ei promissio per iustitiam fidei id est
iustitiam que ex fide est. si enim hic probat specialiter quod
ex lege non est hereditas et primo probat hoc per evacua
tionem promissionis secundo per infirmitatem legis
lex enim dicit ergo si enim quasi vere per legem non est facta pro
missio. si enim qui ex lege sunt supple tantum heredes
sunt id est esse dicuntur exinanita id est sit exinanita id est frus
trata est fides cui merito abraham iustificatus est.

et f[act]a e[st] ex p[ro]missio. Hoc a[utem] est impo[ssi]b[i]le cum fides i[n]
nitat[ur] p[ro]missio[n]i. et abolita e[st] .i. inexpleta p[ro]mis
sio que f[act]a e[st] credentibus. vt s[upra] ep[isto]la ii. s[ed] n[on] sunt heredes
gal. iii. Si ex lege hereditas iam n[on] ex p[ro]missione
lex. n[am] q. t[ame]n ne ex lege n[on] e[st] hereditas. lex. n[am]. iram
operatur .i. penam uel t[em]p[or]alem. ad l[itte]ram trans
gressores s[ed] extimando. uel et[er]nam occ[asi]onal[ite]r
culpam t[ra]nsg[re]ssionis p[er] occ[asi]o[ne]m augendo. lex. n[am].
subintrauit ut habundaret delictum. s[upra] v. Ubi. n[am].
n[on] e[st] lex scripta n[on] p[re]uaricatio. p[re]uaricatio p[ro]p[ri]e e[st]
transgressio legis scripte. et ideo. Hic p[ro]bat
q[uod] hereditas sit credentibus ex fide. primo p[er] fir
mitatem p[ro]missionis q[ui]a p[er] fide[m] f[act]a e[st] p[ro]missio. sc[un]do
p[er] ius successionis q[ui]a p[er] fidem e[st] abrahe succes
sio et filiatio qui e[st] pat[er]. t[er]cio p[er] b[e]n[e]ficiu[m] uocationis
q[ui]a p[er] fidem e[st] diuina uocatio. qui uiuificat. d[icit]
g[ratia] ideo .q. q[ui]a h[ec] inco[n]uenientia seq[ue]rentur si ex lege
essent heredes. ideo ex fide p[atet] supple q[uod] s[unt] heredes
et hoc ut s[ecundum] gr[ati]am fidei. n[on] s[ecundum] m[er]ita op[er]um legaliu[m] fir
ma sit .i. firmiter co[m]plenda p[ro]missio de heredi[ta]te
sit inq[ua]m firma. omni semini .i. o[mn]i imitatori ab[ra]
he. n[on]. n[am]. et c[etera]. hoc dupl[icite]r leg[itur]. p[ri]mo sic. sit inq[ua]m
o[mn]i semini n[on] solum ei semini qui ex lege e[st] .i. iudeo
qui ex ueteri lege uenit ad nouam. sc[un]do m[odo]
sic. sit inq[ua]m o[mn]i semini n[on] t[antu]m ei qui solum e[st] ex lege
n[on] ex fide. qui s[cilicet] confidit solum in op[er]ibus legis. s[ed]
et ei e[st] firma p[ro]missio qui ex fide e[st] ab[ra]he .i. q[ui] imi
tat[ur] fidem ab[ra]he ex q[uo] h[abe]t esse motus. esse s[cilicet] g[ra]t[ie].
gal. iii. cognoscite q[uod] qui ex fide s[unt] hii s[unt] filii
abrahe. ab[ra]he inq[ua]m qui e[st] pater .i. institutor fidei
ex o[mn]ium n[ost]r[u]m .i. o[mn]ium credentium tam maior[um] q[uam]
minor[um]. pat[er] inq[ua]m sic[ut] scriptum e[st]. gen. xvii. q[ui]a
patrem .i. ideo q[ui]a co[n]stituat[ur] ad illos q[uos] p[re]cedit in
g[e]n[esi]. Non uocabis ult[ra] abram .i. pat[er] excelsus
s[ed] uocabis abraham .i. pat[er] multar[um] et s[ecundu]m nd[e]r
gentium. q[ui]a patrem multar[um] gentium n[on] solum
iudeor[um] posui te. te inq[ua]m qui es an[te] deum q[ui]a ei pla
ces. Un[de] dixit helyas de se. iii Re. xvii. Uiuit
d[omi]n[u]s an[te] c[uius] conspectum sto. an[te] deum inq[ua]m cui credidis
ti s[cilicet] iubenti. gen. xii. egred[er]e et c[etera]. p[ro]mittenti. gen.
xv. temptanti. gen. xxii. credidisti inq[ua]m ei et
mito. q[ui]a ipse e[st] qui uiuificat p[er] fidem et g[rati]am
mortuos p[er] culpa[m] s[cilicet] iudeos peccatores .i. Re. ii. d[omi]n[u]s
mortificat et uiuificat. et uocat p[er] g[rati]am ea q[ue]
n[on] sunt .i. gentiles .i. tamq[uam] ea q[ue] s[unt] .i. iudeos.
uocat ad iudeos mortuos q[ui]a alii uixerunt t[ame]n ne
gando xp[istu]m mortui fuerunt morte culpe. genti
les ad uocat n[on] entes q[ui]a an[te] fidem nulla[m] hab[ue]
runt uitam gr[ati]e. hoc a[utem] ultimum. qui uocat ea q[ue]
n[on] s[unt] et c[etera] t[er]cio expo[nitur] p[ri]mo sic. qui uocat ea q[ue] n[on]
s[unt] tamq[uam] ea q[ue] s[unt] gentiles s[cilicet] sicut iudeos i[us]
tificando. sc[un]do modo sic. qui uocat ea et c[etera].
p[re]destinatos s[cilicet] n[on] dum existentes. ac si
essent eligendo et eis g[rati]am p[re]parando. t[er]cio m[odo] sic q[ue] uo
cat ei et c[etera]. n[on] existentia s[cilicet] sicut existentia cogi
tando. Ro. q[uod] lex dicit op[er]is iram multis

modis. p[ri]mo modo terribil[ite]r co[m]minando ut p[atet] leu. xx
vi. sc[un]do m[odo] g[ra]uit[er] puniendo. exo. xxi. oculum p[ro]
oculo. t[er]cio modo nemini p[ar]cendo. heb. ult. irritam
quis faciens legem moy[si] et c[etera]. Q[uar]to m[odo] co[n]cupiscentiam p[er]
pecc[at]i ostensionem incitando. s[upra] vii. peccatum reuixit
p[er] mandatum. U[e]l q[uin]to m[odo] precepta et prohibitiones multi
plicando. act. xv. hoc e[st] honus q[uo]d n[on] nos n[on] p[at]res n[ost]ri
et c[etera]. U[e]l s[ex]to peccato p[re]uaricationem addendo. s[upra] v. n[am] n[on] lex
n[on] p[re]uaricatio ut h[abetu]r hic. U[e]l [septimo] dyabolum c[on]dempnationi
ad mag[is] temptandu[m] p[ro]uocando. [con]t[ra] i[n] apo. xx. Ue[n]i
et ad nos dyabol[us] h[abe]ns iram magnam et c[etera].
Hic q[uod] sup[ra] d[icitu]r signaculu[m] fidei iusticie. glo.
d[icit] q[uod] circumcisio fiebat s[upra] viii die. C[ontra] exo. xx.
n[on] opus facies in sab[ba]to. R[esponsio]. loq[uitu]r de op[er]e humano
et s[er]uili n[on] de op[er]e diuino et sp[irit]uali ut circumcisio et
sacrificiorum oblatio. It[em] ibid[em] d[icit] glo. q[uod] p[ri]mo data e[st]
circumcisio abrahe ut p[er] obedientiam mandati pla
ceret deo. C[ontra] p[ri]us placebat. R[esponsio]. n[on] ut de nouo
placeret s[ed] ut amplius placeret. It[em] ibid[em] glo.
baptizatus i[n] filium. q[uem] in carne gignit t[ra]nsicit
reatum origi[nalem]. C[ontra] nemo pot[est] dare q[uod] n[on] h[abe]t.
R[esponsio]. baptizat[us] h[abe]t n[on] h[abe]t peccatum origi[na]le in re. h[abe]t
t[ame]n ut in ca[usa]. q[ui]a c[uius]cu[m]q[ue] purgata sit macula t[ame]n
remanet co[n]cupiscentia. It[em] ibid[em] glo. due s[unt] res h[uius]
sacram[en]ti. s[cilicet] circumcisio a peccatis i[n] p[re]senti. et circumci
sio ab o[mn]i corruptione in futuro. C[ontra] unius sacram[en]ti
una d[ebe]t esse res. R[esponsio]. unius sacram[en]ti e[st] una res
p[ri]mo et p[ri]ncipalit[er]. s[ed] s[ecund]ario p[ossun]t esse plures. dico a[utem]
q[uod] circumcisionis res p[ri]mo et p[ri]ncipalit[er] ablatio culpe
origi[nalis]. ex co[n]sequenti u[er]o circumcisio a uiciis hic et ab o[mn]i
corrupcione i[n] futuro. It[em] ibid[em] glo. id[e]m curationis sa
lutifere remediu[m] circumcisio co[n]tra originale peccatu[m] ual
[ebat] n[on] agebat q[uo]d n[unc] bap[tismu]s. excepto q[uod] ianua[m] regni
celestis n[on] dum intrare poterant. C[ontra] si a p[e]cc[at]is p[er]
circumcisionem mu[n]dati erant q[ui]d i[n]iuste detinebant[ur]. R[esponsio].
q[ui]a nullus erat solutu[m] debitu[m] p[ro]p[ter] q[uo]d circu[m]cisi n[on] t[ame]n to[ti]
g[e]n[e]r[is] u[e]l n[ost]ri. It[em] ibid[em] glo. q[uod] ap[ud] nos h[abe]t aq[ua] bap[tis]mi h[oc]
ap[ud] ueteres egit u[e]l p[ro] p[ar]uul[is] sola fides. u[e]l p[ro] adultis
uirt[us] sacrificii. C[ontra] fides parentu[m] m[odo] n[on] sufficit. g[ra]
i[n] p[ar]uulor[um] e[st] q[uo]d t[unc]. It[em] sacrificia ueteris legis n[on] iustifica
bant. g[ra] m[odo] an[te] lege[m]. R[esponsio]. ad p[ri]mo q[uod] fides sola m[odo] n[on]
iustificat p[ar]uulos. n[on] co[n]tingit ex fidei debilitatione s[ed] ex sa
cram[en]tor[um] sup[er]additione. Ad s[ecundum] R[esponsio] uirt[us] sacrificii appel
lat[ur] fides implicita signati. s[cilicet] ueri sacrificii n[on] effi
cacia signi. It[em] ibid[em] glo. i[n] circumcisione t[ame]n peccata re
mittebant[ur] s[ed] n[on] gr[ati]a ad op[er]and[um] dabat[ur] n[ec] uirtutes. C[ontra]
p[e]cc[at]um s[ine] g[rati]a n[on] remittit[ur] n[ec] g[rati]a s[ine] uirtutibus dat[ur]. R[esponsio]. n[on] da
bat[ur] supple i[n] tanta copia sic[ut] i[n] bap[tism]o. u[e]l n[on] dabat[ur] p[er] se
s[ed] q[uod] p[er] acci[dens] q[ui]a circumcisio signabat ablationem mali n[on]
positionem boni. s[ed] t[ame]n n[on] poterat tolli malu[m] n[isi] poneret[ur] bonum. It[em]
s[upra] d[icitu]r patrem multar[um] gentium .i. actorem p[er] fide[m]. C[ontra] sol[us] d[eu]s
e[st] actor fidei. R[esponsio]. ab[ra]ha[m] fuit actor exe[m]plariter. s[ed] sol[us] d[eu]s
actor efficient[er]. It[em] s[upra] d[icitu]r q[ui] uocat ea q[ue] n[on] s[unt]. glo. ap[ud] deu[m]
ia[m] factum e[st] q[uod] futurum e[st]. C[ontra] q[uod] ap[ud] deum e[st] d[eu]s e[st]. R[esponsio]. ia[m]
factum d[icitu]r in s[ua] p[ro]uisi[o]n[e] u[e]l factum p[er] causam n[on] p[er] e[ss]enciam.
Qui contra spem in spe credidit et c[etera].

Ostendit perfectionem fidei abrahe in effectu sive in promotione in actu sive in initio. Et ostendit quod per fidem abraham credidit. Secundo quid ei in se et in suis imitatoribus profuit. Ideo quod perfecte credidit ostendit quia non hesitavit propter rei credende difficultatem. Secundo propter suam et uxoris ineptitudinem. Et non infirmatus est. iii. propter dilationis promissionis dilationem in repromissione. Et dicit sic: Qui contra spem, quia et initio abraham pater est omnium credentium qui scilicet contra ipse contra spem nature credidit deo promittenti in spe gratie. Credidit inquam hoc scilicet ut fieret pater multarum gentium id est omnium credentium. Pater quidem fuit solum iudeorum carne sed gentium in fide. Credidit inquam tam ample secundum quod dictum est ei id est secundum quod promissum ei est hoc scilicet sic erit semen tuum non solum carnale sed spirituale credentium sicut stelle celi innumerabiles, et hoc quantum ad bonos qui comparati sunt ut sint ornatus celi, de quibus iudicum v. stelle manentes in ordine et cursu suo contra sisaram pugnaverunt. Et sicut harena maris quantum ad malos qui in omni bono sunt steriles et undis peccatorum concussi et sibi alterutro humore carnalitatis coherentes qui comparati sunt ut sic coniugati mare eterne scilicet amaritudinis. De ista promissione habetur genesis xxii. et xv. Et non infirmatus est fide id est in fide non hesitavit propter promissionem factam de ysaac id est genesis xvii. Infirma enim fides dicitur fides hesitantis et titubantis. Supra xiiii. Infirmum in fide suscipite. Non consideravit quia non causas dubitando attendere noluit. Quod non consideravit corpus suum emortuum ab opere generandi. Et dicit emortuum non mortuum simpliciter esse propter modicum vite, sed emortuum a vita vite vegetabilis qui est generare cum iam esset fere annorum et ita ad generandum ineptum. Et etiam non consideravit emortuam vulvam sare id est concipiendi potentiam. Sare enim defecerant fluxus muliebria genesis xviii. In repromissione quia non solum in promissione hesitavit sed in repromissione dei id est in promissione de ysaac secundo facta per angelum loquentem in persona dei genesis xviii. Non hesitavit diffidentia id est non solum discredidit sed non hesitavit licet et si impletio promissionis differetur in annum. Luce i. postulet in fide non hesitans. Sed confortatus est fide id est roboratus et confirmatus in fide per secundam promissionem, vel confortatus fide id est de promissionis eventu dilato consolatus per fidem. Ysaia xl. Qui sperant in domino habebunt fortitudinem. Ipse dico in hoc dans gloriam deo de fidei sue constantia. ii esdre viii. Gaudium domini est fortitudo nostra. Vel dans gloriam deo de promissione ipsum non suis meritis sed gratie divine attribuens. Supra iiii. [illegible] honore et gratia. Ipse dicitur plenissime sciens non tamen credens. Confabulabatur enim ei de potentia divina per rationem romanorum et per fidem et per miracula quod quecumque promisit deus potens est facere sicut in principio et ita de facienda promissione. [illegible] et ipse potest omne bonum. Luce i. Non est impossibile apud deum omne verbum. Et genesis xviii. Dixit angelus: numquid deo est quicquam difficile. Et numeri xxiii. Dixit ergo et non faciet. Ideo. Hic ostendit quid ei et suis imitatoribus valuit fides non autem. Primo ostendit quid ei profuit. Secundo quid imitatoribus suis [profuit], quod non solum abrahe sua fides profuit

sed quod imitatoribus suis profuit. Sed et propter nos. Primo ostendit quod prodesse potuit qui fortius est. Dicit ergo: Ideo quod ita firmiter credidit reputatum est illi ipsum scilicet credere ad iustitiam non inchoatam tamen sed perfectam iam. Enim iustus erat. Et dicit reputatum quia nullum opus hominis sufficit iustificare hominem nisi divina reputatione. Ysaia lxiv. Omnes iustitie nostre quasi pannus menstruate. Non autem scriptum est hoc scilicet quod reputatum est illi ad iustitiam propter illum tantum id est propter laudem ipsius predicanda. Enim facta in sacra scriptura continentur non ut particularia per rationem sed ut universalia per exemplaritatem. Sunt enim quasi quedam principia moralia. Sed et scriptum est propter nos instruendos quibus reputabitur ipsum scilicet credere ad iustitiam sicut ipsi abrahe, nobis dico credentibus in eum patrem, non tamen ei [illegible] in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis id est a loco mortuorum scilicet sepulcro. Abacuc iii. Suscitans suscitabis arcum tuum. Ihesus dicitur ab officio salvatoris, christus a plenitudine unctionis, dominus a iure creationis et precio redemptionis, nostrum a beneficio incarnationis. Cum ihesus christus traditus est a patre et a se et a iudeis et a iuda et a pylato. A patre Ro viii. Qui pro nobis omnibus tradidit illum. A se id est per eum ii. Tradebat autem se iudicanti et cetera. A iudeis Io. xviii. Tradiderunt illum pontio et cetera. A iuda Mt xxvi. Luce. Iuda osculo filium hominis tradis. A pylato Luce xxiii. Ihesum vero tradidit et cetera. Traditus inquam propter delicta nostra tollenda vel scilicet pro peccato moriendi, ut i Petri iii. Non tamen dicat eum filius sed et exemplarem. Ysaia liii. Attritus est propter scelera nostra. Et resurrexit propter iustificationem nostram. Fuit iuste vivamus et nos. Licet iustitia sit propter iustitiam facta sit tamen quantum ad signum dicunt quod mortis respondet morti culpe in nobis, resurrectio novitati vite. Supra vi. Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem et cetera. Non est scriptum autem. Non autem scriptum est et cetera. Quecumque scripta sunt propter vii. Primo ad dignationem exodi xvi. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est. Secundo ad divinam confusionem iudeorum. Una mulier hebrea fecit confusionem in domo nabuc. iii. Ad secundum laudem ecclesiastici xliiii. Laudemus viros gloriosos. iiii. Ad peccatorum redargutionem. Psalmus. Filii alieni et cetera claudicaverunt a semitis suis scilicet preceptum. v. Ad pigrorum excitationem. Ysaia li. Attendite ad petram unde abscisi estis et cetera. vi. Ad perfectorum [illegible] ii mac. ii. Memores estote operum patrum et cetera. vii. Ad totius ecclesie consolationem. Ro. xv. Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Hic quod supra qui contra spem in spem. Glossa. [illegible] credidit. Sic non [illegible] gratia gratie, sic non spes nature spei gratie. Secundum quod [illegible] quod in [illegible] gratia. Et sequitur non infirmatus in fide. Contra genesis xvii. Dixit numquid centenario nascetur puer et cetera. Responsio: non fuit quod dubitationis sed admirationis. Et sequitur sic erit semen tuum. Glossa. Innumerabiles erunt boni qui ex te nascentur. Contra Sap. xi. Omnia in numero. Responsio: innumerabiles quod sine certo numero nobis non tamen sine certo numero in se. Et sequitur corpus emortuum. Glossa. Ab opere generandi. Contra post mortem sare genuit filios de cethura genesis xxv. Responsio: emortuum erat ab opere generandi de vetula non de quacumque muliere. Et sequitur emortuam vulvam. Glossa. Ysaac conceptus fuit promissus. Contra

empirea

recuperatione

plaat ope nīli fuit acept. Cxi' regimo po' fuit
miraculosa. oz actus n̄r. Cxi ibi's glo. ñ sine ca
b' t a' g' n'm fec' ds. Cg aug. actio n' n' fac' g' n'
Cxi ubi uocat' n' obedia n'. hic ro cursus n'. C
sup' i' resurrec' p' iustificatōm nr̄am. glo. mors
x' t re' debiti nr̄i tollunt. Cg' ñ sunt g' n' agit
Cxi. sunt in fide ēdencium.

cap. v.

Iustificati igitur ex fide et ca. — Ro. c. v. q' huc loquit' z g' remo' ab

t ad iudeos t gentiles q'ulos ad x'm
eis n' gtentōis. pbauit. n. q' pares erant an' g
uniōm t p'. Hic ro loq' ad eos exhortando eos ad
bonum gcordie t pacis ul' ad. c. ix. p' allegātis re
gciliatōni fcam p' xp̄m q' debz ēē eis cā gcordie. c.
hoc t sequiti. ro allegans euacuatōm legis fcam
p' xp̄m qui olim erat cā discordie. c. vij. t viij. In
p' pte p' o' q' p' x'm reconciliati sunt et iustificati
a pctō. c. isto. i'. o' q' ñ debēt amplius pmane
i pctō. c. sequiti q'uid g' pmanebimus in pctō. In
p' pte. s. in c. isto p' o' q' reconciliati sunt p' x'm.
ro pbat a fili t a minori q' poterunt regciliari p'
um' f glo. ppea sic. In p' pte p' aplect' regciliatō
nis effcm. In ra mod' ut quid. n. xp̄c. In p' pte ef
fcm̄ regciliatōis tangit duplicē. p' in adeptiōe
bōz spūaliū. ro in sustinencia bōz tpaliu' ma
loz ñ solum aut. In p' pte tang' gsō ordine t'
plicē effcm̄. in adeptiōe bōz spūaliū. pm' z remis
sio culpe. scds gra z bone uite. p' q' accessum. t'ci'
spes glie t glans. d' g' Iustificati g'. q' ita pbauit
z q' ab'ham iustificatus z ex fide t ita ex fide t i
ticia. g' nos iustificati ex fide ñ ex lege sic iudi se
iactabant. ñ ex merito nr̄o sic gentiles glabant. g
minat' x' se ap'. eis ne indignet'. pacem hām' ad
dm̄ ñ impugnādo eum i nob' p' pctm̄. In pxs per
cor. scandalum. vl' h' pax h' p' obediāciam mandato
p' di. q' f cassiod'. pacem cū ds hz qui adiutus
mandata ēgia uolunt' ñ litigat. pax. n. xpi z
gcordare moribz pbis t litigare cum uicijs
aug'. de ci. di. pax ad dm̄ z ordinata hōim sb etna
lege obedia. heb. xij. pacē sectāmi cum oībz t scī
mōiam. hām' inq' pacē ad dm̄ nos dico regcili
ati ei p' dm̄ nr̄m. q' m' ad diuinitatē. p' ihm xp̄m
q' m' ad hūani tē. ipē. n. fuit legat' pacis. eph. ij.
ipē z pax nr̄a qui fecit utraq' unū. p' q'. s. xp̄m
effectiue t gcessum hūus. i. meritu t hoc p' fi
dē. formalr' t dispositiue heb. xi. accedēte oz credē
q' z. accessum inq' in gram̄ istā. istā. s. xane religi
onis. s. in ista xp̄ana. de q'. ij. cor. vj. hortam' nos
ne i uacuū gram̄ di recipiatis. t bñ p' x'm hm' ac
cessum in gram̄ di istā. q' ipē z clauig' reg' celes
tis. qui apit t nemo claudit est t hostiū. Jo. x.
ego sum hostiū. est t uia. Jo. xiiij. ego sum ui
a t c. est t ductor p' hanc uiā. deut. xxxij. ds so
l' dux e' fuit. gram̄ dico in q' stam' firmit' spe
celesti erecti ad celū q' cecidim' i adā i infirmi

pla. lxxiij. cecidim'. q. foliū vl' ubi. stam' inq'
ñ cadim' ap' ffortando. pla. x. ne inueniemi sb ui
culo t cū interfectis cadatis. ñ recedim' defici
ete. i. ñ resistebāt cum amb' lant. ñ iacem' pi
gtando. Jos. vij. surge cur iaces pnus in tra.
ñ sedem' t'rena amado t eis pti adhēndo. pa.
surgite p' q' sederitis. ps. stantes erāt pedes. n.
i. a. t. t c. stam' inq' t glam' ia in spe. l' nō
dum in re. i. in ēta expectatōe. ps. glam'
ds r. corde. spe inq' glie filioz di. i. angloz q'
exspitam'. Job. i. cum uenisset filij di t staret
corā dn'o. vl' filioz di. i. hōim scoz. ps. ego dixi
dij estis t fi. excelsi oēs. Cx Jo' h' q' fidi at
tbuit' p' remissio pctoz. act. xv. fide purifi
cans corda eoz. ij. fundamētū uirtutum. heb.
xi. fides z sba re' t c. iij. pductio bonoz opm.
Jac. ij. ostendam t ex opibz fidem meam. q'.
sustinencia reptatōnum t t'blonū. eph. vi.
in oībz sumētes scutum fidi t c. v. intelligia
sc'ptaz. pla. vij. ñ crediditis ñ intelligetis. s'a
lram. vj. exaudicio petōnū. Jac. i. postulans a'
in fide n' hesitās. vij. opō miraculoz. m'. ix. oi
potes ēe oīa pbia sunt credenti. viij. salus aīa
x'. luc. vij. fides tua saluam te fecit. No solū
a'. Hic tangit effcm̄ f. s. in sustinēcia maloz
tpaliū. vl' p' o' quid tollerāt. ro q' tollerāt
scientes t q' ñ frust' tollerent spes aut' ñ g
fundit. Dic' g' ñ solum. q. ita de spe ētne glie
glam'. ñ solum de hoc glam'. oz t illi gtepla
toz glam'. non in mam' in t'blōibz multis q's
p' x' patim'. ij. cor. vij. glamur in t'blōibz i
angtijs t c. glam' inq' t hoc q' sum' scientes
q' t'blo paciām opat' cām. s. exercendo. um cā
augendo t cum cām ostendendo. pacia aut' opa
t' supple pbōm. i. purgōm sic metalla pgāt
t pbant in igne. ecc. xxvij. uasa figuli pbat
fornax. hōies a' receptibiles i camino hūilia
tōis. pbō ro opat' suple. spem. i. etne glie c
titudinem t sic ap' t'blo opat' spem. ij. cor.
iiij. id q' in psenti z momentaneum t leue t'
blois nr̄e sup' mod' i sublimitate glie etnū
glie pond' opat' i nob'. Spes aut' ñ gfundit
. i. ñ fac' spantem erubesce q' implet'. ecc. ij.
q's spauit in eo t gfusus z. q' caritas di. hoc
dupl' leg'. vno m' de cari te q' diligim' dm̄. a'
m' de cari te q' ds dilig' nos. p' m' sic t ve
spes ñ gfundit q' impleb' q' p' z. q' caritas
di q'. s. dm̄ diligim' diffusa z. i. late effusa
sic oleum in cordibz nr̄is occupando. s. tot'
cor nr̄m ut oēs cogitatōes affcōes itentōes
affcōes ordinet' in dm̄ t sic fiat illud m'. x
xij. diliges dn̄m dm̄ tuū ex to. cor. t. t c. ij.
cor. vj. cor nr̄m dilatatū z. diffusa inq' t h'
p' spm̄ scm̄. sine quo ñ pot' ēē caritas nec
ipē sine cari te qui dat' z nobis in arrā t pig
n' rei spate. eph. ij. dedit nob' pign' spc scōs

in leg. sic. q. re implebit q. spat q. p3 p hoc q.
caritas di. s. q. ds diligit nos diffusa e in cordibz
nris. i. clare nob manifesta sic lux. 7 hoc p spm
scm qui dat e nob. in hoc. s. q. tm donu dedit
nob manifeste app3 qnta sit caritas eius ad nos
aug. magna mia di donu dat ecce o. vt qd.
hic ple regat hatois modum ut ex eo pbet ee
scm adhuc firmi. s. spei fructu exspctan. 7 p
bnficium nob in morte x pstitu attollit. so
ex hoc a bnficia pstanda cncludit. cmdat. 7 il
la iam in spe pstita o. n solum aut. In p pte
p o. q. x p ipis mori voluit. so q. hoc valde
magnu sit vt. s. d. g. vt q. s. q. re spes iple
bit. vt q. s. n spes ee implenda. x mortuus
e s tpe. i. ad tps q. p tduu solum t. s. die re
surrexit. mortuus inq. p impiis nob. s. p di
lcoe impior vt p impiis. i. vice impior qui
debitores erat mortis etne. 7 hoc cum adhuc
eem infirmi. t peccores. 7 impii egentes medi
co. aug. magnus ideo venit medic q. mag
n ubiqz iacebat egt. vl p alr ordinari lra
sic. vt q. s. xpc adhuc infirmi. 7 c mortuus e
7 c. 7 manz ead sna q p illis. vix. s. hoc dup
leg. vno m. s q. bon. 7 iustus unu s. alio m
s q. distinit. p m. sic. vix. s. q. re hoc magnu
fuit q. xpc p impiis mortu fuit. vix. s. i. ra
ro p iusto. i. p dilcoe iusti quis. i. aliqs morit
nam. q. 7 ideo dico vix siue raro nam forsi
tan aliqs p invenir q audeat p bono mori vt
boni pastores q ponut aiam suam p ovibz su
is. hoc tn raro q. Secdo m leg. s q. iust. aut
p q hnte excitium utntum. bonus a. p sim
plici innocenti. nam ut d. glo. l3 iust ut sicaui
p sit melior q. bon. tn ee innocens e misera
bilior q. n e hi iusti sine seuitate. d. g.
vix. s. q. re magnu fuit q. xpc mortuus
e p impiis. vix. s. p iusto. i. hnte excitiu u
tutu qs. i. aliqs morit. 7 ideo dico p iusto na for
sitan aliqs pot invenir qui p bono. i. p sim
plici 7 innocenti audeat mori. sic ds. n. Reg. vlt.
ego sum q peccaui isti qui oues s. quid fece
runt. vertat obsecro gladi. 7 c. in hoc a. q. d.
qs audeat notat ut e ee difficile. 3 p dif
ficili 7 rarl. cmdat. h a nob pstanda bnfic
a cncludit. 7 p cncludit q. eos p quibz x c mo
ri voluit saluabit a pena eterna. so q. eos
7 vivificabit i gla. di. s. i p pte p ponit ans
so qns. multo magis. Dic g cmdat aut. q.
ita magnum e q. xpc p nob mortuus e. a
s. ds cmdat. i. valde cmdabile ostendit cari
tatem suam i nob. messui. s. patro 7 filio
7 in hoc laudabilior app3 caritas pris 7 filii
i nob qm cum adhuc peccores eem. i. in gnu
bz peccis positi. tales. s. qt peccores solet ap
pellari. xpc p nob mortu e s tpe. i. qual
sive ad tps q. solum in tduo. s. vi. q. s. mor

tu e peccato mortuus e semel. di. s. maiorem ca
ritatem nemo ht ut aiam sua ponat qs p a
micis suis. mag. fuit caritas x q aiam sua po
suit inimicis ee. si ita e. g. multo magis nos nunc
iustificati. i. a peccis mundati quo ad maculas cul
pe 7 hoc in sanguine ipi. cagnus. s. e vi mundi
ficatiuam h3. apo vij. lauerut stolas suas 7 deal
bauerut eas i sagne agni. ido cum sagne exiuit a
q. Jo. xix. nos inq. iustificati salui erimus ab ira
. i. a pena etna q. ds ctrire sue infligendo inde
bit irat. h3 de eo scptum sit Je. iij. n irascar i p
petuu. soph. i. dies illa dies ire. salui inq. 7 hoc
p ipm n. q. iam mortuus e3 vivere i ecclia. e
s. officiu e saluare a quo 7 nom accep. ch. i.
vocabis nom e ihm. ipe. s. saluu faciet ppl̄m
suu a peccis eor. 7 d. multo mag. q. s glo. g. iu
e p peccato mori 7 peccm tolle q. iam iustos 7 co
opantes saluare. // Hic q sup. e iustifi
cati ex fide. g. fides opatur iustificatoem. Et
amb. egstl. iuci ncutis opit ingsllum. R.
amb. loq. de egslli iuci s ulum q egsl. e abo
pibz iuci cessatio 7 ipat ad iuctutis ingsllum n
s hitum qui e ictificatio. It ibid glo. h d.
ne ipa fide sup̄li sit. q. iurt n p ee iucio
sa. R. fides n pot ee supla formalit e3 m
tr. i. m suplendi. It ibid glo. gra met au
gi. q. gra e simp. qntas g. n p augi. R.
qvis careat qnti molis. h3 tn qnti ute iutu
tis. 7 s hoc p augi. It sr. i. p dnm n. ihm x.
glo. regciliati regciliati sum p gre. i.
ihm xpm. q. g. 7 ultas p ihm xpm sca e.
g. e actor gre. R. actor e ut ds. e3 mister
ut ho. It sup i. glam in spe glo. addita spei
7 bto augmtum pmij facit. q. quantitas p
mij msurat s qnti te caritatis. R. glo. lo
q de augmnto accitcal pmij. It sr. i. tblo
paciam opat. q. aug. d. q. iurt e bona qh
tas q. ds i nob sine nob opat. R. glo. ex
ponit opat. i. auget ul ostendit. It sup i. pa
cia pbom. q. Jac. i. pbo paciam opit. R.
ibi pbo accip p expient. hic p pgatoe. It ibi
d glo. qnto mag quis pacit tanto purior red
dit. q. g. laurenci fuit purior q. iohes e
vangta. R. glo. loq ceteris paribz. It sup i.
p spm scm qui dat e. glo. spc s. e fons a n pot
accipe mali. q. g. mali n pnt s. boni. R.
glo. intelligda e cnuctim. i. manentes mali n.
dilm. It sup i. vix p iusto qs morit glo. e
bon q n e iustus. ut pueri in bapo mundati.
q. g. pueri baptizati s iusti. R. pueri
e iusti s hitum n s usum. It sup i. salui
erimus. glo. grauius e p peccato mori 7 peccm tol
le q. iam iustos 7 coopantes saluare. q. ma
l bonu e gla saluatis q. gra iustificatis. R.
glo. d. i. ee grauius q. difficilius n q. maius aut
melius. It sr. i. xpc p impiis mortuus e. glo.

quis digne eloqui possit quantum diligat unigeniti sui et quanto magis unigenitum suum. Glosa: dilectio dei erga nos divina quia non recipit magis et minus. Responsio: non recipit magis et minus in se sed in effectu suo. Item ibidem glosa aliud modo reconciliationis fuit nostre fuit deo placitus. Glosa: offensa infinita requirit emendam infinitam. Responsio: alius modus fuit reconciliationis possibilis liberando sed non redimendo. Item ibidem glosa per mortem christi iusticia liberavit a diabolo non potentia. Glosa: luce xi. cum autem fortior illo superveniens et cetera. Responsio: utriusque fuit ibi scilicet in passione sed iusticia manifesta potentia occulta. Item ibidem glosa modus quo tradit homo diabolo non ita sed intelligi tacite hoc fecit deus vel inseruit sed permisit. Glosa: omnis pena a deo. Responsio: permissio intelligitur hic quo ad meritum pene non quo ad supplicium. Item ibidem glosa illo deserente propter meritum peccati actore illico invasit. Glosa: statim ut homo peccat diabolus invadit quia plus peccatis deus deserit quia homo peccat. Responsio: hoc tamen contrarius sunt sibi tempore tamen non prius homo peccat deinde deus deserit postremo diabolus invadit ad possidendum et detinendum et puniendum. Item ibidem glosa in quo magis diabolum imitantur homines qui neglecta vel exosa iusticia potentie magis student. Glosa: omnia bonum exoptant quam iusticiam. Responsio: iusticiam per se ut bonum nullus odit sed per accidens in quantum contraria vel dissimilis est.

Si enim cum inimici essemus et cetera.

Locus a maiori conclusio concludit enim primo quod christus eos pro quibus mori voluit multo magis salvabit a pena eterna. Hic concludit quod et eos vivificabit in gratia et post in gloria multo magis dicit quia supra v. quod christus christus salui erimus per christum per christum enim potius esse salus. Supra v. cum inimici essemus id est in tempore quo adhuc inimici eramus quod inimicitie erant ex parte nostra non ex parte ipsius christi enim non diligebamus sed ipse nos semper diligebat reconciliati sumus deo soluto scilicet reatu culpe et pene reconciliati inquam per mortem filii eius que fuit sufficiens precium redemptionis nostre. I. petri i. non corruptibilibus auro et argento redempti estis sed preciosa sanguine quasi agni et cetera. Multo magis reconciliati id est nunc iam amici facti. Io. xv. iam non dicam vos servos et cetera vos autem dixi amicos et cetera. Salui erimus id est non modo ab ira sibi sed in gloria salui. Salui inquam in vita ipsius id est per vitam resurgentis quasi diceret si mortuus potuit inimicos reconciliare multo magis vivens potest amicos salvare. Nota hic quod mors christi fuit convenientissimus modus nostre liberationis multis rationibus. Primo propter mortis eterne sententiam revocandam. Unde osee xiii. ero mors tua o mors. Secundo propter mortis temporalis audaciam prestandam. Heb. ii. ut per mortem liberaret eos qui per totam vitam timore mortis erant obnoxii servituti. Tertio propter vitam gratie

recuperandam. Heb. ix. sanguis christi emundabit conscientiam ab operibus mortuis. Quarto propter vite celestis ianuam aperiendam. Heb. ix. per proprium sanguinem introivit semel in sancta. Quinto propter peccatorum nostrorum gravitatem indicandam. Unde bernardus agnosce o homo quam gravia sunt vulnera pro quibus necesse fuit christum dominum vulnerari. Sexto propter nature humane dignitatem ostendendam. Bernardus attende te homo quam precio nec vilescas. Septimo propter caritatem dei erga homines demonstrandam. I. Io. iii. in hoc cognoscimus caritatem dei quoniam ipse pro nobis animam posuit. Octavo propter dilectionem hominum erga deum inflammandam. Bernardus super omnia te reddit michi amabilem bone ihesu calix quem bibisti opus nostre redemptionis. Nono propter superbiam diaboli decipiendam. Io. xl. numquid capies leviathan hamo. Non solum autem sed illa beneficia iam in spe prestita ostendit post beneficium glorificationis in vita eterna. Secundo beneficium reconciliationis abita per quod nunc dicit quia non solum autem simpliciter salui erimus in futuro sed et gloriamur iam in spe et hoc in deo id est de eo quod erimus vel in gloria eius ipso non per nos sed per voluntatem concordiam. I. cor. vi. qui adheret deo unus spiritus est. Vel gloriamur iam in re et hoc non in nobis sed in deo hoc est in dei cognitione. Ier. ix. in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. Gloriamur inquam non per nos sed per dominum nostrum ihesum christum. Gal. vi. michi absit gloriari nisi in cruce domini nostri id est christi per quem christum accepimus nunc in presenti tempore gratie. II. cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile reconciliationem ad deum. Deus enim erat in christo mundum reconcilians sibi. II. cor. v. Propterea sicut per unum hominem et cetera. Ostenso quod reconciliati sumus per christum hic ostendit quod reconciliari potuimus per eum probat autem a simili et minori quia sicut dampnari potuimus per unum hominem purum ita et multo amplius reconciliari potuimus per unum hominem deum fortiori enim est gratia et vita introducta per christum quam culpa et mors introducta per adam. In parte ista primo donum christi et delictum ade comparat. Secundo donum delicto superhabundare demonstrat sed non sicut delictum. Tertio convenientiam doni et delicti assignat quia sicut per unus in parte comparando donum et delictum ostendit primo peccati et mortis introductionem. Secundo eius dilatationem et ita totius. Tertio eius continuationem et durationem usque ad legem dicit quia propterea quasi ita per christum iusticia et vita et ab ipso procedit in omnes et hoc dico propterea sicut id est propter quod per unum hominem purum scilicet adam qui in tempore primus homo peccatum originale non actuale. Actuale enim non per unum hominem sed per plures intrat scilicet per singulos peccantes in mundum id est in genus humanum. Io. i. et mundus eum non cognovit. Intravit cum prius non esset. Deus enim fecit hominem rectum. Eccl. vii. Augustinus ad iulianum ubi inquam per eos primas intravit peccatum originale in pluribus dicitur cur quisquis occultissimam ruinam cum homines habes aptissimam ianuam per unum inquam hominem et per peccatum ut per eam mors simpliciter intravit per adam quia cum peccato sententiam mortis in omnes introduxit. Gen. ii. quacumque die comederitis morte moriemini. Et i. vi. stipendia peccati mors. Et ita in omnes homines pertransiit mors id est debitum et necessitas moriendi pertransiit id est preter christum transiit. Heb. v. statutum est hominibus semel

ipsum

mori. p hoc aut̄ iudiciū. vl̄ mors ptrāsiit .i. per
fc̄e trāsiit n̄ solum usq̄ ad cor̄ tāne diōm. sz usq̄ ad
cor̄ incinatōm. gn̄. trāges. t i tram ibis. in .x. ix
iij. oēs moriun̄ t .q. aq̄ dilabim̄ t ē in quo hoc
dup̄ leḡ p̄ modo sic. in quo adam ut in m̄ nō
solum t ex ut pelagi dixit. oēs peccaūnt .q. .s. na
ti sūt ex eo s̄ legē ɔcupis̄ .q. uidelz ab eo carnē
uiciatam t corruptā t̄xerūt. vn̄ peccaūnt i eo p
pagatore n̄ soli imitatore. vl̄ in quo peccō ut in
eo oēs peccaūnt .q. peccm̄ ipius fuit eā corrup
tois nē. t ita eā pecci origi in oīb3 usq̄ ad legem
h o peccī durōm t p̄ o durōis tpē. h. durōis op
tim te. peccm̄ aut̄ .r. durōis sig̃ sz regnauit d
g usq̄ ad legem. t hoc dup̄ leḡ p̄ m̄ sic. vsq̄. .q. xe
i ipō oēs peccaūnt .q. n̄ lex t resistē potuit cūm
peccm̄ trāsiret in oēs. vsq̄ ad legem h. inclusiue
.i. t in lege. peccm̄ erat i mūdo .i. in gn̄e hūano
lex peccm̄ auferre non potuit sz auxit. Ro m̄
leḡ sic usq̄ ad legem. .q. t xe in ipō oēs peccaūnt .q.
an̄ legem t peccm̄ erat lz n̄ cogsceēt usq̄ ad legē
.i. t an̄ legem an̄ peccm̄ erat i mūdo .q. uis n̄
puteret vl̄ cogsceēt legē .s. n̄ docente vl̄ os
tendente. peccm̄ aut̄ hoc d dup̄ leḡ p̄ m̄ d
.q. ita peccm̄ erat i mūdo aut̄ sz peccm̄ inputabi
r .i. n̄ cogscebat ita plene cum lex n̄ eēt q̄ p
catum ɔhibet t p q̄ cogsceēt p legem .n. cogitō
pecci .sup .iij. secdo m̄ leḡ sic. peccm̄ .q. ita peccm̄
erat i mundo aut̄ lz peccm̄ n̄ inputabat ap̄ de
um .i. n̄ putabat a dō iudicandum t puniendū
cum lex n̄ eēt q̄ ipm̄ a dō puniens eē ostēdēt
sz regnauit. hoc tpl̄r leḡ p̄ modo de morte
gehenne. secdo m̄ de morte n. t m̄ de morte
culpe. p m̄ sic .q. ita n̄ inputabit eū lex n̄ eēt
sz tn̄ regnauit mors gehēne ab adam usq̄
ad moysen .i. usq̄ ad legem inclusiue. ɔp .s. p
q nondum fcm̄ solom .q. .n. n̄ dū solutū erat
pciūm nr̄e redeptōis oēs .n. t boni ad carce
rē gehēne t̄hebāt. t d idō tē potissime dicebi
t. vn̄ aug. regnū mortis uult intelli qn̄ t
dn̄abit in hoīb3 reat pecci ut eos ad uitā
etnam ueniro n̄ sineēt. sz ad tam mortē gehē
ne t̄het. Ro m̄ leḡ sic. sz regnauit .q. peccm̄ n̄ i
putabit sz tn̄ regnauit mors nē cois .s. ab a
dam usq̄ ad moysen .i. ad legem inclusiue. oēs .n. t
an̄ legē t p legē moriebant sic t m̄ sz tn̄ dice
bat tc̄ mors regnare n̄ m̄ p aduētum x .q. tc̄
hoēs mag mortem timebāt .q. r̄ne n̄ nouāt
tc̄ .n. mors tpal uitam tpalem puniebat t ad ui
tam etnā n̄ introducebat. vn̄ tc̄ erat in uigore su
o. sz t h m̄ uitā tpalem pimit. tn̄ ad uitā etnā
introducit. vn̄ aug. tanta fidi dōs pstitit gri v mors
q̄ uite ɔtrat ēē istam instrim fiet quo pueni
r ad uitā. Ter m̄ leḡ sic .q. ita peccm̄ n̄ inputa
bat̄ n̄ credebat a dō puniend cum lex n̄ eēt. sz
pō regnauit mors culpe ab adam usq̄ ad moy.
exclusiuo sp̄ sepatam i puitatē .q. .n. hoēs n̄ pu

tabāt peccm̄ a dō puniend t idō securius peccabāt. t io
tc̄ an̄ s. legē regnabat peccm̄ n̄ sicut p̄ legē .q. p
ipam cogueūt peccm̄ a dō puniend. t idō n̄ ita au
dacter peccaūnt etiam in eos t c h z tp x hn̄ t q
p lectura p̄ hn̄ z hn̄ aug. t z tal etiam i eos q
n̄ peccaūnt in siltudinē tc̄. t leḡ sic. regnau
inq̄t mors etiā in eos q n̄ peccaūnt .s. ppa uo
in siltudinē puaricatōis adā .i. sic adam q ppa
uolun te peccaūit vn̄ glo. qui n̄ ppa uol peccaue
rūt sic adam. sz origi tn̄ uicio tenebāt obsti
ti. sic sūt puuli de quib3 min uidetur .q. i eos
regnaret mors. ipi .n. fuūt siles ade puarica
tori ppagatōe tn̄ n̄ imitatōe. a lr̄a z amb. t
n̄ z ibi sit t tē leḡ dup̄ vno m̄ de puulis a m̄
de adultis. p m̄ sic regnauit inq̄t ab adā usq̄
ad moy. t in eos qui peccaūnt in siltudinē
puaricatōis ade .i. in puulos qui ab adā pca
tore peccatores nasct. t ita siles ade puaricato
ri ppagatōe t h n̄ imitatōe. sic .n. ex hoīe nas
citur hoēs ita ex peccatore peccatores. Ro m̄ leḡ sic
regnauit inq̄t mors t in eos qui peccaūnt ppa
a uolun te .i. i adultos. peccaūnt inq̄t in siltudi
nem puaricatōis ade. siltudine .s. imitatōis q
.s. neglecto creatore seruierūt creatē ut idolat
e sic adam ɔtempto pcepto creatoris suggestiōi
dyabi acqeuit .q. trāsgssores fuūt leḡ di sic a
dam. a lr̄a inueni in gcis codicib3 t n̄ z ibi t
m3 n̄. t leḡ sic. regnauit inq̄t mors in eos pcipu
e q peccaūnt in siltudiē puaricatōis ade. siltu
diē .s. imitatōis adam inq̄t qui z forma fuit .i.
exemplar x. d2 a adam forma siue exemplar x
inq̄ .r. tōib3 s glo. p .q. sic adam forma fuit dei
ta sn̄ hūano ope. sic x de uirgine sn̄ uirili o
pe. Ro .q. sic adam fuit pri m̄ oīm hoīm s carnē
sic x oīm pri s fidem. t .q. sic adam fuit ac
tor hūane corrūptōis. sic x actor hūane repa
tōis. 4o .q. sic de latē adē dormientis assump
ta z costa vn̄ formata z eua. sic de latē x mo
rientis ɔfluxerūt sacra .s. sanguis t aq̄ p q saluā
ta z ecclā. sz n̄ sic delictū. hic donū x delicto
ade sūt hūnare demōstrāt. p̄ p eam ex pte peccū
q delictū ade unū. g x multip. Ro p effcm
ɔximā ex pte q. filioz q ɔdempnatio ex v
no peccō t iustificatio ex multis peccis. t n̄ sic t
p effcm̄ ultimū ex pte ipoz q p adā puarica
tio uite. p x m regnum uite cū multoz bonoz
adeptōe. di .n. viij. In p̄ pte p̄ affert. Ro pbat
h .n. viij. D g sz n̄ .q. i siles sūt adā t x lz
n̄ p oiā .q. n̄ sic delictum ade i t donū x immo
multo mag z donū .q. delictū vnū. donū m. la
pia .n. uincit maliciā. sap. viij. di .n. .q. t xe for
tius z donū q delictum. si .n. viij. s. ade delic
to multi mortui sūt .i. peccatores ɔstituti t i mor
tui morte culpe nē t gehēne. modicum .n. fer
mtū totā massā hūani gn̄is corrūpit. i. cor. v.
multo mag grā di t donum a grātuitū di do

Ro

nui vl' gr̃a dī in remissiōe pctōꝝ ⁊ donū ī colla
tōe uirtutū. habundauit .i. habundant' tr̃siuit ī plu
res .i. ī maiores q2 in ōs filios dī ⁊ sic plures accip'
abso'te n̄ cōparatiue s̄ glo. si. n. cōparatiue sumet'
s' istū mod' legendi sēm eēt. cum n. pctm̄ ade
ī ōs p ꝓpagatōm tr̃sierit donū x̄ in plures tr̃
sire n̄ potuit. habundauit inq̄ ⁊ h̄ ī gr̃a vnī ho'
ihū x̄ .i. p gr̃m ulēm x̄ de cui' plenitudie ōs accepi
m'. Jo .i. hoc .n. a x̄ in ōs hoēs fideles sic a capi
te ī mēbra descendit. s' n̄ post legi s' q2 h. plures ac
cip' cōparatiue sic. si .n. vnī delicto .s. ade multi
mortui s̄t .i. pctōres cōstituti p ipi' imitatōm
multo mag' gr̃a dī ⁊ donū sic per' habundauit
ī plures cōparatiue q2. s. sunt illi q̄ adā pctōe imi
tant' q2 ⁊ ī eos qui imitat' eum .s. ī pctōres
adultos ⁊ in eos q̄ n̄ imitat' .s. in puulos. habun
dauit inq̄ in gr̃a .i. p gr̃m ulēm vnī' hoīs ihū
x̄ q̄ v' e ẽ vnus hō q2 ex vnico sexu ꝯcept' ⁊ ẽ ī
sūma sua rō tal'. si culpa ade potuit in se mul
tos diffunde' multo mag' nō gr̃a x̄ potit' ī plu
res habundare. ¶ Hic q' sup' i' recapitulati su
mus d'. glo. q' p' iuste tenebam' s' potate dyā
¶ s' dyā' iustm̄ uis' habebat ī nobis. ¶ R. iuste te
nebam' s3 ipē n̄ iuste tenebat. ¶ Jt s' i' sic
p vnū hōm glo. adam. ¶ cōt. xxxvi. a mire fac
tum ẽ ītiam' pctī. ¶ R. mis' fuit ītiam̄ p' ⁊ cō
pletum s3 ut' p x̄m ⁊ cōpletum. ¶ Jt s' i' ī ōms
hoēs mors ptransiit. ¶ cō. helyas ⁊ enoch adh'
viuūt. ¶ R. in eos ⁊ mors ptransiit reatu s3
n̄ actu. differt' quippe mors eoꝝ n̄ auf't'. ¶ Jt
s' i' in quo ōs pctāuit glo. uel in matia. ¶ cō.
aug'. nl'ls pctāt ī eo q2 uitare n̄ pot'. ¶ R. illud
intell'r de pctō pp̃li siue actuali n̄ de pctō siui ori
gl'. ¶ Jt s' i' ul3 ad legem. glo. q2 lex n̄ potu
it aufrre pctm̄. ¶ cō. circumcisio legal' tollebat
pctm̄ origl'e ut d' beda. ¶ R. circumcisio s̄ ḡ
rat ex lege moysi s3 ex patrib3. ¶ Jt s' i' p
ctm̄ n̄ inputabat'. glo. ab hoīb3. ¶ cō. ioseph fuit
posit' in carcē pp̃ adulteriū d' calumpniose īposi
tum. ¶ R. ideo d' n̄ inputabat' q2 aliq' ēē pctā
nesciebant' aliq' leuiora ēē pctā cr̃debāt'. ¶ Jt
s' i' cum lex n̄ eēt glo. q2 n̄ erat siue lex rō
nis in puulo. siue lex l'rē in adulto q' argu'
demōstraret'. ¶ cō. s' lex nē n̄ ẽ in puulo ¶ R.
ẽ ī eo s' h̄itum s3 n̄ s' usū. ¶ Jt s' i' regnat'
mors. glo. q2 trahebat ad gehēnam. ¶ cō. s' ab'
hām ⁊ puuli circumcisi erāt p' mortē ī gehēna.
¶ R. gehēna large accip' siue p pena s' siue p pe
na dampni. ¶ Jt s' i' in eos q' pec. ī sili. pua
glo. qui ita pctāuit ut ei similes in pctō crearē
t'. ¶ cō. s' aīe puuloꝝ ī pctō cāint' a dō. ¶ R.
vbū creatōis pot' refr̄i ad aīm cū corꝑe ꝯiūcti ⁊ d'
s' vl' ad aīm sine corꝑe dis'm ⁊ sic xa. ¶ Jt s'
i' ul3 ad moy' glo. i. ul3 ad legē q2 tūc datū ẽ
hoīb3 remediū quo pl'et liberari. ¶ cō. s' lex
moysi iustificabat. ¶ R. q' posset ꝯparatiue

.q. p pctī cogitōm n̄ effciue .q. p gr̃e īfusionem

Et non sicut per delictum ita et do-

num. ꝓbauit p cām q2 donū x̄ sup'habūdat delicto ade
hic ꝓbat p effcm̄ p x̄m q2 maior iustificatio q'
cōdempnatio q2 p delictum ade fit cōdēpnatio
ex vno pctō ꝓpagatōis vl' imitatōis solū. s3 p
donū x̄pi fit iustificatio ex ōib3 pctīs tā origi
nalib3 q' actualib3 tā imitatōis q' inuētōis ⁊ p s' ad
sint' s' ꝓbat nā iudiciū d' gr̃a ⁊ n̄ sic .q. n̄ solū
cāe s̄t dispares s3 ⁊ effcs q2 n̄ sic p unū pctm̄
ade .s. fit siple .s. q2 vno pctō corrupti s̄t ōs
⁊ dāpnāt' siui pctm̄ illd ad ꝑes tr̃seat p ꝓ
pagatōm ut ī puulos siui ⁊ p imitatōm ut
ī adultos ita ⁊ fit siple p donū īmo pl' fit
p donū x̄ q' p pctm̄ ade q2 p donū ab illo nō solum
pctō iustificat' s3 ⁊ ab ōib3 aliis ⁊ cum hoc
⁊ uirtutib3 īformāt'. nam .q. ⁊ v' e n̄ sic nā
iudiciū d' .i. dāme sn̄tie ex vno pctō .s. ade ab
ipō .s. introducto ul' p ꝓpagatōm ul' p imita
tōm ẽ ꝓcedēs siple ī cōdēpnatōm mortis et'
ne ⁊ tpal'. gr̃a a x̄ ꝓcedit siple n̄ ex vno tm̄
s3 ex multis delictis a q'b3 purgat ⁊ iustificat
q2 n̄ solum iustificat gr̃a dī ab illo pctō ade q2
tr̃siit ī ꝑtos p ꝓpagatōm ul' p imitatōm s3
⁊ ab illo ⁊ ab ōib3 aliis siui origl'ib3 siui actu
alib3 siue imitatōis siue adinuētōis ꝓced' in
q' ⁊ hoc ī iustificatōm .i. ī iustitie īformatōm nō
tm̄ ī pctōꝝ remissiōm effcs. n. donī x̄ ẽ ut ait
glo. remotis ōib3 pctīs origl'ib3 ⁊ actualib3 ōi
iustificatō ⁊ uita etna. si .n. h' x̄ et q2 donū de
licto sup'habūdat p effcm̄ ulterm̄ q2 .s. mal' p
mū ẽ q2 ꝯseq' donū q' suppliciū q2 ꝯseq' delic
tum. ⁊ p' po' aut s' ꝯiū. multo mag' d' gr̃a si
.n. .q. ita n̄ sic p delictum fit ī p donū īmo
amplius. si .n. ī vnī .s. ade delicto vl' origl'i ab
ipō p ꝓpagatōm traducto. vl' actuali p imita
tōm ab aliis in eē assūpto mors regnauit
.i. dissolō corpis ⁊ aīe p unū hōm .s. adā mul
to mag' hoēs .s. fideles accipiētes a x̄ n̄ a se
h̄ntes .i. cor. iiij. q'd h̄es q2 n̄ accepisti habun
dāciā gr̃e .i. remissiōis pctōꝝ ⁊ donatōis .i.
cūmatum ⁊ donoꝝ spūaliū ⁊ iustitie .i. bo
ne opōis regnabūt ī uita etna. v' ōs s̄t reges
apo. v. fecit nos dō nrō regnū ⁊ sacdotes ⁊
regnabim' s' t'ram. regnabūt inq' uel accipi
ētes hoc p unū hōm .s. ihm x̄pm q' v' e ẽ
vn' q2 ex vnico sexu ꝯceptus. ect. vij. viiū
vnū de mille repi. ⁊ ī ps. n̄ ẽ q' faciat bo'
n̄ ẽ ul3 ad unū. ⁊ d' multo mag' vl' q2 mul
to mai' ẽ dignitate ⁊ ualore i' q2 dat' p x̄m .s.
regnum etnū q2 mors q' ꝯsequta ẽ pctm̄ ade. vl'
q2 multo mai' ẽ diutissime duratiōe q2 regnū q2
dat' p x̄m durat etnali; mors a' īflicta p p
ctm̄ ade tpalis ¶ Nota vō q2 mors in' regit

et parat exercet in peccatoribus prout eos doloribus multis
precedentibus affligendo. ps. circumdederunt me dolo
res mortis. Secundo sue ymaginationis horrore con
cutiendo. eccl. xli. o mors quam amara est memoria tu
a. Tertio suis bonis violenter eos spoliando. Job. xxvii.
dives cum dormierit nichil secum auferet. Quarto animam
a corpore separando et educendo. i. Reg. xv. siccine separat
amara mors. Quinto ad vitam istam redire amplius non
sinendo. Job. xiiii. lignum habet spem si precisum fuerit rursum vi
rescit et rami eius pullulant. homo vero cum consumptus fuerit ubi quaeso est.
Sexto corpus in cinerem redigendo. gen. iii. terra es et in ter
ram ibis. Septimo animam in infernum demergendo. Job. xxi.
ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna des
cendunt. Igitur. hic convenienciam doni esse oppositi ad delictum
allegat ostendendo primo quod digne per Christum tollatur peccatum
per adam introductum. secundo quod et digne per eum tollitur
peccatum per legem moysi superadditum. lex autem. in primo pri
mo condignitatem ostendit primo ex comparatione facti ad factum sive
effectus ad effectum. secundo ex comparatione modi ad modum sive
cause ad causam. sic et per unius etc. Sciendum quod ab illo loco
propterea sicut per unum usque huc totum exponi potest dupliciter vel de
peccato propagationis principaliter vel de peccato imitatio
nis. Ratio dicit sicut quod non est donum christi quam
delictum ade. Igitur sic. i. quoniam digne per unius scilicet
ade delictum transiens supple in omnes homines vel per
propagationem ut originale vel per imitationem ut actua
le processit supple dei sententia in condempnationem. i. sic
corporis et anime dampnationem quam scilicet dominus dixit gen. ii.
morte morieris. sic. i. sic digne et per unius hominis scilicet
christi iusticiam valentem supple in omnes homines sufficienter licet
efficienter in solos electos in quos transit eius iusticia per imi
tationem processit supple dei sententia in iustificationem vite
i. quae iustificat et est vite. ysa. liii. in iusticia sua iusti
ficabit ipse servus meus multos. dicit autem in omnes homines secundum glo.
quia non omnes geniti per adam regenerentur per christum. sed
quia sicut nullus carnali generatione est nisi per adam. ita nullus
spirituali regeneratione nisi per christum. sicut enim. quasi et recte sic
per unius delictum et cetera. sicut enim per inobedientiam unius
hominis scilicet ade qui preceptum domini ade datum transgressus est
gen. iii. peccatores constituti sunt multi. scilicet omnes filii ut pre
varicatorem eius imitando vel ab eo peccatum traducen
do. sic et per unius hominis obedientiam. scilicet christi qui factus est o
bediens usque ad mortem. phil. ii. nam sicut dicit b. ne
perderet obedientiam perdidit vitam. adam vero pro voluptate
vite non pro necessitate perdidit obedientiam. scilicet per esum pomi.
unde sicut inobedientia ade fuit in re facillima.
sic obedientia christi in re difficillima. iusti constituentur
multi. scilicet omnes filii accipiendo. scilicet de eius plenitudine. jo.
i. dicit autem secundum glo. per unius hominis obedientiam ne putes antiquos
iustos solum verbi dei fide sine fide incarnationis
liberari. sine qua nec antiqui nec moderni liberari po
tuerunt. lex autem. hic ostendit quod digne etiam per christum tolli
tur peccatum per legem superadditum. unde primo ostendit quod per le
gem habundavit peccatum. secundo quod id superhabundavit et
tollitur per christum. ubi autem. ubi tangit habundantem effectum
gratie christi. primo in remissione peccatorum. ii. in presenti

iusticia bonorum operum ut sicut dicit glo. Lex autem. hic dupliciter legi
tur. primo sic quod cum dixerit ut habundaret. post annos quod posite. secundo
modo sic quod ut teneatur consecutive. iii. modo sic quod te
neatur finaliter et propter hoc primo sic. lex autem. q. per christum est iusti
ficatio. Lex autem. hic lex subintravit. i. post culpam vel le
gem naturalem intravit. Et dicitur subintravit. i. latenter
intravit. et hoc quia uni soli populo data fuit et quia in
loco secreto. scilicet in deserto. ut habundaret delic
tum. i. ut preceptis datis homo fieret transgressor et se
transgressorem esse cognoscens humiliaretur. secundo modo sic. lex.
subintravit ut habundaret. i. ex hoc consecutum est quod delictum
habundavit. lex enim prohibendo ostendebat peccata
quod per legem cognitio peccati. supra iii. ostendendo autem peccata
irritabat concupiscentiam non conferebat gratiam adiutricem et ideo
ex lege consecuta est peccatorum multiplicatio. Tertio modo sic
legitur. lex autem subintravit ut habundaret. i. ut habundancius cognos
ceretur delictum. multa enim erant peccata ante legem que
non putabantur esse peccata vel ad minus non credebantur esse
tanta. supra iii. per legem cognitio peccati. ubi autem. quasi non tamen in
desperandum est quia ubi habundavit et cetera. per legem habun
davit delictum. sed et hic tollitur per christum. ubi autem habunda
vit delictum superhabundavit et gratia et hic triplex habunda
vit quidem gratia delendo culpam originalem et peccata
que erant ante legem. sed condonavit et preterea superhabun
davit et condonando et peccata addita per legem. vel habun
davit gratia relaxando peccata preterita. sed superhabun
davit muniendo contra futura. vel habundavit peccatori
bus veniam conferendo. superhabundavit autem non solum peccato
ribus sed et iustis dona augmentando. ysa. xxxv.
que erat arida erit in stagnum et sitiens in fontes aquarum
superhabundavit inquantum eo tempore vel fine non in
cipit de gratia consilium secundum preter ut ait glo. Sed ut sicut
regnavit peccatum in hominibus peccatoribus. hic est regnum tene
brosum de quo apo. xvi. peccatum inquantum ducens in
mortem. prov. xiiii. est via lata quae ducit ad mortem. matth. vii.
ita et gratia remissionis peccatorum regnet in hominibus iusti
ficatis regnet inquantum per iusticiam bone operationis ducit
eos supra in vitam eternam. Sicut. prov. est via ad vitam.
apo. xxii. in semitis iusticie vita et hic totum est. scilicet gratia iusti
cia et vita. per ihesum christum dominum nostrum. gratia quo ad remis
sionem culpe. iusticia quantum ad meritum vite. vita quantum
ad premium glorie. Quod dicimus. Jo. autem hic quia secundum glo. lex
accipitur vi. modis. primo in se pro scriptura tocius veteris testamenti. Jo. xv.
ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. quia
ad hanc me grece. ... vel libris moysi. Jo. vii.
nonne moyses dedit vobis legem. Tertio pro decalogo
scripto in tabulis digito dei. ro. xiii. qui diligit proximum
legem implevit. Quarto pro mandatis cerimonialibus. heb.
x. umbram habens lex futurorum. Quinto pro precepto legis vel
spirituali intelligentia. psal. vi. mandatum lucerna est. i. lux
intellecta spiritualiter et lex lux. Sexto pro aliqua singulari
observantia. hec est lex hostie pacificorum. lev. iii. Nota
et secundum glo. quod lex vii. causis data fuit. primo propter superborum hu
miliationem. ii. propter durorum ac rebellium flagellationem. iii.
propter rudium et insipientium instructionem. Quarto propter delictorum
ostensionem. V. propter humane infirmitatis manifestationem. vi. propter

gr̃e testificatōm. vij. ꝓ futurę significatōm. Qꝛ sup̃ i° iudicium ex uno in condempnatōm. glo. effc̄s donū ꝛ remotis oībȝ pctīs oīs iustificatio. gꝛ m̄ꝛ iustificatio a multis pctīs. Cōa una ꝛ gra iustificatō gꝛ una iustificatio. Rō una ꝛ iustificatō ꝑ r̃m ad forma m̄ ꝑ r̃m ad m̄am. Jt̃ si n° i° s. ꝛ. in uni delicto mors. Cōa ĩ in duo. s. ade ꝛ eue. Rō qꝛ eua ex adam totum attribuit ade. Jt̃ ibid̄ glo. plēs iustificamur ꝑ xp̄m qꝛ ꝑ adam mortui s̄t. Cōa ĩ oēs iustificati ꝑ xp̄m ꝫ oēs delicto ade mortui s̄t. Rō plēs intelliḡt in gn̄e. s. adulti ꝛ puuli n̄ ĩ uno. Jt̃ si n° ꝑ uni ho obe. glo. sn̄ fide incarnatōis n̄ antiq̄ nec modni libari potuīt. Cōa ꝑ aug. alio mod libati oīs in re ꝑ̄si ꝑ fuit qꝛ ꝑ incarnatōm. Rō alio modo fuit poss ꝫ hoc modo simplo n̄ fuit alr̃ ca l° qꝛ ꝑ fide incarnatōis. Jt̃ id̄ glo. eadē ꝛ fides nr̃a ꝛ illoꝝ. Cōa aliꝑ s̄t ar̄ qꝛ illi credidīt ue̅turum. nos a iam uenisse credim⁹. Rō hinc s̄t ar̄ s̄ dictam. ꝫ differūt accn̄s. nam declata dr̃a tp̃is accidit ar̄ lo. tp̃e ꝛ incerti anima. ut xp̄m alia ĩ carnari ꝛ de sc̄a ar̄. Jt̃ id̄ glo. ꝑ fidē ꝛ sacramentū iustificat adult. Cōa ꝑ gr̃m n̄ ꝑ sacramentū culpa remittit. Rō iustificatio respicit culpo remissione ꝛ poꝛ ĩ boni. iustificatōm. ꝑ fit ꝑ gr̃m ĩmediate ꝑ sacramentū iustificatū ĩmediate. Jt̃ id̄ glo. aug. credeo pctm̄ origīale ex uoluntate eē. Cōa ĩ puulo n̄ ꝛ usus uo. Rō n̄ ꝛ ex uoluntate ꝑp̄a puuli ꝫ remota ꝑ parentis. Jt̃ id̄ glo. d̄ia ꝛ s̄tuati ul opus d̄i. Cōa d̄ia maliū noīat malum xp̄o n̄ ꝛ a d̄o. Rō d̄ia d̄r eē op⁹ d̄i s̄ id qꝛ ꝛ n̄ in q̄m d̄ia ꝛ. Jt̃ s̄t i° lex s̄buīt. ut ha. de. Cōa. J. vij. lex sc̄a ꝛ ꝛc. Rō hoc ūbum tp̄r expo nā ꝑ pos aūs ꝑ ꝯūte. i. ut hūndare delicto hōm hūharet. s̄o m̄ h. ut pos ꝯsecutiue qꝛ ex lege hoc ꝯsecutum ꝛ. ꝑ n̄ h. ut pos finali. i. ut delicti cogitō hūndaret. Jt̃ id̄ glo. iti legis suo tp̄e credita n̄ solum bona tpalia. ꝫ ꝛ uitā ęterna. Cōa oīs descēdebat ĩ infirui. Rō credebat ĩ spe. ꝫ n̄ dū ĩre ul̄ ad tp̄a xp̄i.

Quid ergo dicemus et ceṫ.

Ost̄r. c. ꝓ ce qꝛ ꝑ xp̄m reconciliati s̄t a pcto. hic o⁰ qꝛ n̄ debet amplius manē seu uiuē in pctō. ꝛ ꝑ alligat rōes qꝛ n̄ debet amplius in pctō uiuē. s̄o ꝯcludit qꝛ pō debet fomitis d̄nā tōis resistē n̄ gr̃ regnū. ꝛ mortiꝛ ut de coto d̄ic at iusticie hūanū dico. Jn ꝑ ꝑte ad hoc qꝛ n̄ debeat amplius in pctō uiuē allegat rōes. ꝑ ꝑ uite ꝑ̄site mortificatōm. s̄o ꝑ uite noue ꝯformitate. s. ꝛ. ꝯplantati ūs. ꝑ uite eterne adeptionem n̄ a x moetui in ꝑ ꝑte ꝑ q̄rit an ꝑmandū sit in pctō. s̄o o⁰ qꝛ n̄ qꝛ mortui s̄t pctō absit. ꝛ ꝓbat eos pctō mortuos eē ĩ bapō an ignoratis ꝑ qꝛ ĩ bapō accepit silitudinē mortis x̄. ꝑ qꝛ silitudinē sepultē x̄ ꝯsepulti. ꝛ qꝛ silitudinē rc̄tus x̄ ut quid d̄r gr̃ qꝛ gr̃ dicem⁹ q. ĩ ũ hūndauit delictum ĩ s̄t hūndauit gr̃. qꝛ gr̃ dicem⁹ nunq̄. s. dicem⁹ hoc qꝛ seq̄ ꝑmanebim⁹ ĩ pctō ut gr̃ hūndet ut nob a quibusdam imponit. s̄. iij. s̄ic aūt quid nos d̄r facīam⁹ mala ut ueniant bona. absit. s. ut dicam⁹ hoc ꝑmaneam⁹ ĩ pctō s. ꝛ. aug. n̄ peccauit iusto ꝫ s̄ouenientis auxilio s̄t hūndauit gr̃ ꝓ delictum hūndauit. q. rēba n̄ ꝛ ꝑmandum ĩ pctō q. ꝛ. ut si. ꝛ. mortui sumus pctō. i. in bapō liberi a pctō. qꝛ s̄ ambro. mori pctō ꝛ libari a pctō. quid hoc ꝛ q̄ rōne ad huc pccantes bn̄ficium uiuem⁹ in illo. reddendo uicem hosti deuicto. ecc. xxxviij. qui baptizatur a mortuo ꝛ iterū tangit mortuū qꝛ ꝓdest ei lauatio eius. sic ꝛ. a morte in uitā n̄ ꝛ regressus n̄ dꝫ eē a morte culpe ad uitā culpe. ꝫ n̄ miracula alii facit d̄ns. Pō qꝛ sic n̄ h bent manēt hōes ĩ mala domo ĩ n̄ ꝛ ꝑmanendum in pctō. ꝑ qꝛ pctm̄ ꝛ loc⁹ ĩmundus. Je. xxxviij. posuit Jeremiam in lacu ubi n̄ erat aq̄ ꝫ lutum. ij. qꝛ tenebrosus. thob. quale gaudium m̄ erit q̄ ĩ tenebris sedeo ꝛc. iij. qꝛ angustus. Jsa. xlviij. coangustatū ꝛ strictum ꝛc. ꝑ qꝛ penuriosus. ꝑu. iij. egestas a d̄no in domo ĩpii. ꝑ qꝛ piculos. ij. cor. xi. ꝑiculis flumi. mu. ꝛc. vi. qꝛ lubricus. ps. fiat uia illoꝝ tenebre ꝛ lubricū. vij. qꝛ suspect⁹. gn̄. xxxviij. qꝛ cū uidisset suspicat ꝛ eē meretricē. viij. qꝛ deserta. deut. xxxij. inuenit eum ĩ terra deserta. an ignoratis q. ꝛ utiq ĩ bapō mortui sum⁹ pctō qꝛ ꝑꝫ an ignoratis o frēs. s̄quūt eos de ignorancia reprehedit ut. s̄. ij. an ignoras qꝛ benignitas d̄i ꝛc. qꝛ q̄ꝛ baptizati sum⁹. i. nos cūmꝫ ꝯdicōis ꝛ sex. in x̄. ꝛ. ihū n̄ ꝛ marcus ꝛꝫ sc̄a n̄ ꝛ d̄ns ꝛꝫ lib. ecle cor. iij. n̄ sic erat ecircumcisio remediū ulē ꝫ ꝑticlare iudeoꝝ tm̄ bapō aūt oīm. baptizati in xp̄o ihū. i. ĩ ꝯfidētōe x̄ ihū. s. qꝛ institutū ꝯ. uel. baptizātes eos ĩ noīe pa. ꝛc. ul in x̄ ihū. i. in opē x̄ ihū accedos. s. baptizat exterius ꝛ x̄ interius. Jo. i. s̄t qꝛ uideris spm̄ descendentem. ꝫ ꝛ q̄ baptizat. ĩ morte ipsius. i. in silitudine mortis e baptizati sum⁹ ut sic s̄l mortuus ꝑ uiuit sic ꝛ nos s̄l mortui pctō sp̄ uiuam⁹. trina. ꝛ. immersio repñsentat triduū mortis. ꝛ trina eleuatō resurrc̄ōnē ꝑ triduū. ul in morte ipsius. i. ĩ uirtute mortis ipsius. bapō. ꝛ. hꝫ uirtutem a passiōe x̄ in c⁹ sign̄ de latere eius exiuit sanguis ꝛ aq̄. Jo. xix. ut significaret qꝛ aq̄ bapī hꝫ uirtutē a sanguine passiōis. ūn haymo. mors x̄ ꝛ ci hī passiōis. ꝯsepulti. q. ꝛ xp̄e ĩ bapō assilamur morti x̄. ꝯsepulti. ꝛ. sum⁹ cū illo. i. ad silitudinē e⁹ ꝑ bapm̄. i. in bapō. uetus. ꝛ. hō nr̄ ibi sepelit sicut corpus x̄ ĩ sepulcro. ĩ c⁹ sign̄ hō. q. sepelit in aq̄ ꝛ tingit. qꝛ pctm̄ ibi sepelit sic pharao ĩ mari rubro. exo. xiiij. ex q̄ uꝫ qꝛ ꝯuenienci⁹ ĩmgēdo qꝛ aspgēdo baptizat ꝛ hoc ĩ morte. i. pctōꝛ abolitōm ꝛ destructōm. de hac morte in ps. ꝑciosa in ꝯspectu d̄ni mors

sanctorum est consepulti inquam ad hoc ut quomodo surrexit christus a
mortuis id est a loco mortuorum scilicet de sepulcro et hoc per
gloriam patris id est per ubertatem carnis unitum quia gloria
dei patris quia gloria patris filius sapiens et in psalmo exurge
gloria mea. Vel per gloriam patris id est per gratiam dei quia peccaverunt
et egent gloria dei ita et nos a viciis surgentes peni
tendo in novitate vite ambulemus de bono in melius
proficiendo. ephesios iiii. renovamini spiritu mentis vestre. Si enim
complantati. hic ostendit quod non est permanendum in peccato propter
vite nove conformitatem et post ostendit quod possit esse christus ducendo vitam
spiritualem. Primo probat per fomitis debilitationem scientes
secundo fomitis debilitationem probat per corporis mortificationem quod
enim dicit quasi si enim quasi in novitate vite ambulemus quod
utique possimus. si enim complantati. glossa si plus esse pla
tati de terra propter carnis. genesis xii. egredere de terra tua et
est sensus sumus complantati id est firmiter adherentes ac si
essemus plantati. similitudini mortis eius ut scilicet baptismo
perfecto peccato moriamur amplius supple in eo non vivemus
sed simul id est mox etiam complantati similitudini resurrectionis erimus ut
scilicet de cetero in novitate vite ambulemus. Jeremias xvii. erit
tamquam lignum quod transplantatur secus aquas scilicet baptismi. hoc
scientes. quasi ambulemus in novitate vite nos dico
hoc scientes per fidem et experimentum quia vetus homo noster
id est fomes peccati qui ex nobis est simul cum christo scilicet crucifixus est
id est sublatus passionis debilitatus. Vel vetus homo noster id est vetus
conversatio peccatorum que a nobis. ephesios iiii. exuite veterem
hominem et est simul crucifixa est id est morte christi deleta est in te scilicet ut
non dominante in nobis. destruatur corpus peccati id est universitas
peccatorum et omnia membra peccati. sic ecclesia corpus est congeries bonorum
operum. matthei v. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum
lucidum erit. destruatur inquam ita ut ultra post mortem
christi non serviamus id est servire cogamur peccato. Johannis viii. qui facit
peccatum servus est peccati. qui enim. quasi recte non cogimur servire
peccato quia enim mortuus est supple peccato id est a peccato liberatus ut
nos. sed iustificatus est a peccato id est liber et liber factus ab eo
ut non cogamur amplius servire ei peccato. Johannis viii. si filius
vos liberavit vere liberi eritis. Si autem. Dico quod
non est manendum in peccato propter eterne vite expectationem
et post ostendit quod si mortui sumus cum christo vivemus vitam christi. secundo ostendit
qualis fuerit illa sit vita christi. scientes. tertio hortatur mo
ri et vivere christo. ita et vos. dicit quasi si autem mortui su
mus cum christo id est mortui peccato sicut christus scilicet mortuus est pe
ne. credimus quia simul vivemus vita eterna nos dico
existentes cum eo. ii thessalonicenses v. sic semper cum domino erimus
ii thymotheum ii. si commortui sumus et convivemus. scientes et cetera
hic — ostendit qualis sit vita christi et post ostendit quod christus vivit immortaliter. secundo
quod feliciter mors illi. tertio probat utrumque. quia enim dicit quasi sci
entes. quasi ita vivemus cum christo nos dico scientes
quod christus resurgens iam et iam surgens quantum ad animam
de limbo quantum ad corpus de sepulcro. psalmus non derelinques
animam meam in inferno. non dabis sanctum tuum videre cor
ruptionem. a mortuis id est a loco mortuorum iam post
hoc non moritur corporis et anime dissolutione sicut enim statutum
est hominibus semel mori ita et christus. hebreos ix. ideo post resurrectionem ap
paruit stans in littore non iam in mari. Johannis xx.
mors illi ultra non dominabitur aliqua passione sicut dampnatis

natis non amplius morituris dominabitur mors sicut et in nobis
dominatur. Unde dicit quod enim mortuus est propter peccatum. Johannis viii. quod enim
mortuus est peccato id est pro peccato tollendo. Ysaias liii. vulneratus
est propter iniquitates nostras et est mortuus est semel quia unica mors eius suffe
cit peccatum tollere sicut probat apostolus ad hebreos. Vel quod mortuus est peccato id est — heb
similitudini peccati hoc est carnis passibilitati. mortuus est semel
semel. quia ulterius carnem peccati similem non habet. quod autem
vivit non post resurrectionem. apocalypsis i. fui mortuus et ecce sum
vivens in secula seculorum. vivit deo id est ad similitudinem
dei patris scilicet eternaliter et feliciter. ita scilicet sicut christus et vos existi
mate vos quidem mortuos esse peccato ut ulterius non recidi
tis non actu nec affectu amplius peccato vivatis. hec est mors
preciosa in conspectu in conspectu domini in psalmo. viventes autem vir
tutibus et bonis operibus deo id est ad honorem dei in christo.
vivimus et cetera. actus xvii. et hic totus scilicet mors et vita. In christo
Ihesu domino nostro. ad romanos xiiii. sive vivimus domino vivimus sive
morimur domino morimur. Nota quod vita christi exem
plar est vite sanctorum. primo enim in conceptione christi sequitur apostolus
conceptum nostrum. Ysaias xxvi. a facie tua concepimus et cetera
secundo in nativitate regno novum conversorum id est petri i. quasi
modo geniti infantes et cetera. tertio in passione labor pe
nitentium. galatas v. qui christi sunt carnem suam crucifixerunt
quarto in sepultura requies absolutorum id est cessatio vicio
rum. Job iii. expectant mortem et non venit quasi effodien
tes thesaurum gaudent vehementer cum invenerint se — gaudent quod
pulcrum. quinto in resurrectione nova vita iustorum. colossenses iii. si con
surrexistis cum christo et cetera. vi in ascensione processus virtu
tum et meritorum. psalmus. beatus vir cuius est auxilium abs te. ascensiones
in corde suo disposuit et cetera. vii. in consessione gloria beatorum
apocalypsis iii. qui vicerit faciam illum sedere in throno meo.
Hic quasi sed primo est baptizati quicumque baptizati sumus
in christo Ihesu. glossa. institutione christi Ihesu qui est in nomine tri
nitatis. quasi in primitiva ecclesia baptizabatur in nomine
trinitatis. Contra actus ii et iii et xix. hic quod baptiza
bant apostoli in nomine Ihesu christi. Responsio. in utroque forma potest
fieri baptismus sed in nomine trinitatis de iure communi et simpliciter in nomine
Ihesu christi ex dispensatione et ad tempus. Item super illud in morte
ipsius baptizati sumus. glossa. mors christi causa est huius purificationis.
Contra mors christi fuit temporalis purificatio christo spiritualis. Responsio
mors christi in comparatione ad carnem in qua moriebatur corpo
ralis fuit. in comparatione ad personam que moriebatur et caritate
ex qua virtutem spiritualem habuit. Item super illud si enim com
plantati et cetera glossa. mors christi et crux non tantum res sed et sa
cramenta sunt. Contra non sunt in vii sacramentis nove legis. Responsio
sacramenta sunt large id est sacra signa non stricte et proprie. Item
ibi glossa. christus renovat veterem hominem vetustate ex quo hoc contracta.
Contra christus non contraxit passibilitatem sed assumpsit. Responsio
contracta intelligitur quantum ad parentes christi non quantum ad ipsum. Item ibi
glossa. a peccatis ita quiescamus ut non eorum visio non me
moria habeatur. Contra semper est de peccatis preteritis dolendum. Responsio
glossa loquitur de visione et de recordatione ad delectandum
sic plura. Item super illud vetus homo noster glossa. fomes qui ex
nobis est non ex deo. Contra omnis pena a deo. Responsio. fomes
in ratione pene a deo est sed non in ratione fomitis scilicet in quantum
inclinat ad peccatum. Item super illud ut destruatur corpus peccati.
glossa. qui pependit in ligno non moras duxit. Contra mors

dn̄i z actu̅s n̄ fuā ¶ R̄x moꝛs dn̄i .i. dn̄s mortu̅ꝰ.
¶ It ibid' glo. p vnā die sepulture simpla ē uet
tas. p duas noctes gēinā nr̄a uetas sigt̄. ¶ 9
eād in x̄pō fuit uetas x̄ ⁊ nr̄a. g p eand' rem
x̄pē. s. p noctem debuit sigr̄i. ¶ R̄x eād fuit
x̄pē s3 ibi nobilitate ⁊ cāe differens. ¶ It id' glo.
x̄ deleuit culpam p̄titā p̄sentē ⁊ futam. ¶ 9
q n̄ z n̄ p̄ deleri. culpa p̄tita ⁊ futa n̄ z. ¶ R̄x
culpa p̄tita q'ius n̄ sit actu est tn̄ reatu. cul
pa xo futa q'ius n̄ p̄st remitti p efficatiā tn̄
p̄ p cāe sufficiētiā. ¶ It h̄ 1o q. n. mortui z
pcco. glo. a puulo recent' nato usz ad decrepi
tū senem sic nllꝰ a bapō p̄hibet' sic nllꝰ z q
n̄ in eo pctīs moriat'. ¶ 9 g ficte accedente
⁊ in bapō s̄tificat'. ¶ R̄x. glo. intelliḡ z de debi
to n̄ dispoit' sui q z ex ūtute bapī. vl' dd. q
⁊ ficti moriu̅t' n̄ actu h̄ poꝰ q l acquiu̅t eam
mortis si p̄rea peniteat'. ¶ It id' glo. dd moꝛ
te n̄ fecit h̄ oppo' glo. 1o ecc̄. xi. moꝛs ⁊ uita
dd. ¶ R̄x a dd z moꝛtis suppliciu̅m s3 n̄ moꝛ
tis mitum. ¶ It id' glo. dd actoꝛe n̄ fit hō deti
oꝛ. ¶ 9 p dampnatōm etiā fit hō detioꝛ. g
n̄ z a dd actoꝛe. ¶ R̄x dd actoꝛe fi' dē q fit eiꝰ
uolunte actoꝛe n̄ 9ūte sic punitio maloꝛ.

Non ergo regnet peccatum et cetera

Ost' q n̄ debent ampli' in pcco p̄manē. Hic
o' quō hoc fi' p̄st. s. h̄ n̄ p̄mittat pcc̄i fomite
iam regnare ⁊ p̄ moꝛu̅ ne p̄mittat fomitē iam
regnare. Fo o' q p̄st resistē pctm. ii. assigt
rōm q' debeāt hoc face nescitis in p' p̄te p
moꝛu̅ ne fomes regnz in toto corpe. So ne
regnz in singl'is mēbs u3 exhibe. t' q pō reg
nz dd ⁊ iusticiā i uita s3 exhibere dic̄ g uo
s. q' ita existimate uos mortuos ee pcco ⁊
q i mortuu estis pcco. n̄ g pctm .i. fomes pcc̄i
q dē pctm q' p cām q' inclinat ad pctm reg
net et si sit q̄ ⁊ aug. tolit reatu remanz ac
tu. pctm dico ens in uro coꝛe moꝛt̄li n̄c sū ō
a' i moꝛt̄li si resistitis fomiti q moꝛt̄le hoc in
ducit i moꝛt̄litatē. j. coꝛ. xv. vl' i uro coꝛe moꝛ
tali .i. moꝛtē p hoc si pcco n̄ resistitis n̄ reg
nz inqu̅ ita ut obediens 9sentiēdo ⁊ opando
⁊ ambꝛ. ul' opando ⁊ 9cupiscendo ⁊ aug. 9cu
piscētiis ē. ūe z malu̅s p̄lat' cui multi mali
monachi obediu̅t. ecc̄. xxviii. p' 9cupiās tu
as n̄ eas ⁊ a uolunte tua aūte. h3 u3 q. n̄ so
lum n̄ obediatis 9sentiēdo ⁊ uiteriꝰ delcān
do. s3 u3 exhibeatis mēb' ura aptando. s. m̄
arma iniquitatis pcco ope impetēdo ⁊ ambꝛ. vl'
9cupiscendo ⁊ aug. q p̄cipue fit in pcco luxi
e. oē. n. pctm q'dcu̅z fecit hō ex' coꝛ z qui a' foꝛ
nicat' in coꝛ suu̅ pcc̄at. j. coꝛ. v. s3 exhibe
te .i. facite uos dd eum uīt' in coꝛde suscipien
do ⁊ e uoluntt' 9senciendo. j. coꝛ. iii. teplum

q estis uos ⁊ potestis q̄ estis tamqu̅ ex moꝛ
tuis moꝛte pcc̄i. viuētes i uirtutib3 ⁊ uita g'
cie. cum .n. mortui eētis in delictis 9uiui
ficauit uos. eph. ii. ⁊ exhibete mēbꝛa uēa arma i
ticie ut in eis et p ea impleat' iustie eēciu̅ o
pando ⁊ hoc dd tamqu̅ p̄cipali opanti.
¶ Jo' xo q mēb' exhibent arma n̄ equitatis
pcco in' p' coꝛ ad male ad male cogitād'. p̄u. vi.
coꝛ machinans cogitacōes pessimas. ii. renes ad
male 9cupiscend'. ie. xii. p̄pe es tu oꝛi eoꝛ ⁊ lo
ge a renib3 eoꝛ. iii. aures ad male audiend'
9 1o ecc̄. xxviii. sepi aures tuas spinis ⁊ no
n audire lingu̅ neq̄ itē rem. g'. oculos ad ma
le respiciēd'. gn̄. iii. vidit g mulr q lignu̅ eēt
pulcrum uisu. v'. lingu̅ ad male loqnd'. ie.
ix. sagitta uulnans lingua eoꝛ. vi. man' ad
male opand'. ysa. i. man' uēe sanguine plene
s̄t. vii. pede' ad male ambland'. p̄u. i. pedes e
oꝛ ad malum currūt. pctm .n. hic o' q p̄st
reg' fomitis resistē ⁊ p' d' q fomes n̄ h3 s̄
eos p̄stinā potestatem. ii. 9būt p ip̄oꝛ a lege
ad grām transla tōm. n̄. n. t' moꝛ ⁊ soluit taci
tā obiecōm q' g d' g pctm .n. q. s. debens
resistē pcco ⁊ hoc utiq3 facile potitis si ual
tis. pctm .n. uob n̄ dn̄abi' decetō s3 n̄ uultis
ut olim qm̄ eratis ad simulacra p̄ut duceba
mi euntes. j. coꝛ. xii. hoc petebat dd in ps.
n̄ dn̄et' i me oīs iniqtas. n̄. n. sb lege estis
.i. sb legis suitute ⁊ timoꝛe q n̄ iuuabat.
s3 sb grā .i. sb libtate eīb' uñ ecce dr̄a suitu
tis iudaice ⁊ xp̄ne. s. amoꝛis ⁊ timoꝛis. s'. Rom.
n̄ accepistis spm̄ suitutis i timoꝛe. s3 acce
pistis spm̄ adoptōis filioꝛ. q' g. q. ⁊ q' n̄ su
m' sb lege. q' g faciem'. s. pctabim' q' n̄ su
m' sb lege .i. sb legis suitute ⁊ timoꝛe. s3 sb
grā absit ut p' hoc pctem'. j. pe. ii. n̄ sic uela
m̄ h̄ntes malicie libertatē ⁊ cē ⁊ gal. v. tn̄
ne libtatē uram in occōm detis carnis. vl' g
q g. q. n̄ estis sb lege h3 sb grā. n̄ in hoc pctā
uimꝰ q' g pctabim' qm̄ n̄ sum' sb lege h3 sb
grā .i. num' pctm' tra nsfendo nos de le
ge ad grām. absit ipm̄. n. lex d' leu̅. xxvi. nouis
s̄uenientib3 uetā p̄iciens. nescitis. h' assig
nat rōm q' n̄ debēt p̄mittē pcc̄i fomitē in
se reg' regnē. p' ne fiat s̄ui pcc̄i. ii. q delie
runt ee pcc̄i s̄ui grās. t' q s̄ui iam ē s̄t ef
fecti libam. d' g nescitis. q. n̄ pctare debe
tis q' estis sb grā s3 bene opari. nescitis .n.
uos qm̄ cui exhibetis uolūtarie. alit .n. n̄
efficiemini s̄ui. q' ⁊ gg. debil' z hostis q n̄ ui
cit n̄ uolentem s̄uos ad obediend' 9senciēdo
⁊ opando s̄ui estis deinceps q'dam necessitate
9suetudinis pctm itando et cui obeditis
uolunte ē faciē' .i. p'eē ei obeditis n̄ ante
ē inqu̅ s̄ui pcc̄i. jo. viii. qui fac̄ pctm s̄uus
z pcc̄i. pcc̄i inqu̅ ducētis ad moꝛtē etnā. sr'

pendia .s. pcti mors .i. e. Vl' ad morte .i. ad
a pctm. q pctm q p prium n diluit in ore
suo ponde ad a' tht. f. ggs. siu obedito'is .i.
iusticie obedita .s. p'z iusticie ducentis ad iusticia
maiorem .s. pt. ibunt de virtute in virtute. vl' ad iu-
sticia .i. ad uita etna .in semitis .s. iusticie uita .
pu. xij. gras aut ago deo q z actor ecc .i. ad lo-
cum vn exeunt flumina reuertunt q fuistis
siu pcti .i. q tu alii .s. an nuisionem fuimo s
in pcti. obedistis aut nunc ex corde n spetenti tm
col. iij. q'cq' facitis ex aio opamini. obedistis in
eam tendentes in eam forma doctrine .i. in doctri
na q z fo q aie pfectio .s. thy. iiij. forma habe
sanor vbor meor fo t'diti estis .i. p grm mini
stri sic pui tradunt ad scolas liberati aut a pecto
.i. a fomite ne regnet. lex .s. spc uite liberauit
uos a lege pcti t mortis .s. viij. siu fci estis iu-
sticie ofendo .s. t bn opando cui seruire op
timu z q optime remunat .iij. Re. x. bi ser-
ui tui. humanu dico o q n debet in pecto ma
nere t hoc si possit .s. si n puitat pcti fomite
in se regnare. hic t mouz de certo siuire
iusticie p allegans ra. p h admonitois seu
h seruitutis facilit. fo siuitutis culpe i
comoditate. cum .s. t siuitutis iusticie uti
litate. ncessa' in p' pre p madatu suu fore
leue affirmat. fo pbat sic .s. d
s humanu. q t q liberati estis a pecto huma
num dico .i. quiddam leue uobis pcipio ho
nus .s. iusticie q uult eis impone leue z .q.
xi. iugum meu suaue z t c t hoc dico pp
infirmitate carnis ure q n pz grauia sustine-
spe .s. pmpt z caro aut infirma .q. xxvi. t
sic humanu fic .s. exhibuistis .i. uolutate
spaliter mbra ura siuire imudicie .i. pctis car-
nalibz .s. luxurie que corpus inquinat t iniqta
ti .i. pctis spualibz iniquitati dico ducenti
ad iniquitate .i. ad mali calupniatoin h z
uulis siuitus egipciaca .s. i luto luxrie latere
auaricie paleis supbie exo .i. nunc ite .s.
gre .ij. cor. vj. ecce nc tpe acceptabile t c ex
hibete .i. spante mbra ura siuire opando iu-
sticie ducentem in scificatoin .i. in boni osuma
toin. orig. leue pcepit ea misiua siuire deo
q p famulabim pecto t aug. sic t c nlls
coegit uos ad peccand s libido pcti i uos q
ad ite uindcu n supplicij metu ingerat sed
delcto. [Q]uod z hic q z siuied iusticie sic
siuiebam pecto multipl. p'ibent. ps. uo
luntarie sacrificabo t .ij. letant. iud . uit
erat ppls iouod f facerem scdor .iij. diliget
apu. vj. discere festina ne dederis sompnu o
culis tuis. ec m' . ecc. x. ix. quodcmqz pot manu tu
a. v. celit. ecc. xxxi. in omibz opibz tuis
esto uelox t ois infirmitas nequaqm occurret t .vj
potest. ps. viriliter agite t c. vij. indesinen

t. gal. vj. bonu facientes ne deficiam. [C]um .s.
hic allegat siuitutis culpe icomoditate tplice
p q cu multo damprio. fo q cu fructu nllo
q g fctum. t q cu fine malo. na finis .d. g
cum .s. q. ido t siuiendz iusticie. cum .s. siui
fuistis pcti ubi fuistis iusticie .i. a dnio iusticie.
h z mala libertas ge qua Job. xi. vir uan in
supbiam erigit t q. pullum honagr se libm
putat natum. h libtas po z siuit aug. siu ad
dicti q pot ee libtas. q g. q. h malis huius t
cu nllm fructum q'cm g fctu huius t c
qu erantis siu pcti i illis pctis enormibz icetz in
q memoria nc cu sane mtis fci estis erubes
catis in pctore .s. ro ligata z ut in furioso vt
q tpissimu z iudicet pulcrum. Job. xxx. ee s
sentibz delicias oputabant. q. dicat in illis nl
lum fctum huius .q. n pot arbor mala fc
t bonos face .q. vij. nam. q. de fctu q'io. na
de fine ctum z. nam finis illor pctor mors
z etna .s. ecc. xxi. via pcanciu oplantata
lapidibz t in fine illor inferi t teneb t pe
ne. nc aut. hic allegat siuitutis iusticie utili te
tplicem p de ptito. fo de psenti hetis. t de
futo finm. vo p o q sit finis iusticie. fo pbat
p opposituu fine culpe stipendia. t pbat p eam
.i. p donu gre dine gra. d g nc aut. q. ita fu
is uob t c nc aut liberati a pecto. tuc siui estis.
siui aut fci deo cui seruire regnare z. q n t c
q nemo pot duobz dnis siuire .q. vj. hetis
ia in psenti fctum urm uob ogium vos dico
ducti in scificatoin .i. uitutu osumatoin. gal.
v. fructus aut spc pax pacia t c. t eph. v. fct
lucis z in oi uitate t c. fine uo hebitis sup
ple uita etna. ps. cum dedit dilectis suis sop
nu ecce hedites t c stipendia. q. t ve i z q
pz roppo q stipendia pcti .i. digna retribuci
o militum d ju moes nature gn .ij. qcuq z
die comedis t c. t gehene .x viij. eze. aia q
pcauit ipa morietur. t do stipendiu f glo.
a stipe pendenda .i. pondanda q retributo
dabatur militibz ad pond. gra aut di .i. p gram
di datur uita etna n p h excludit mita. oz h
attribuit gre tamq principali. t h .s. gra ec
uita in x ihu dno nro. Jo. i. g t uitas p ihm
x fca z. t Jo. xiiij. ego sum uia uitas t uita.
[A]n ic q sup id n g regnz. d glo. q lex
carnis pctm z t e remissio fit i bap. [Q]uod
lex carnis p baptm manz. [R]z. lex carnis p
dup osidari vl ut autes ab etius sic pctm
z t reuisitur in bapo vl ut inclinans ad pcabilia
sic n z pctm n mim t manz p bapm. [Q]uod
sit i. oz nz exibe. glo. s. sphibz ocupiscencia
q z in primo motu q n z in potestate nra.
[Q]uod g primus mot n z pctm. [R]z. in potate nra
z quibz mot in pticulari fz n os in uli [Q]uod
t ibid glo. qhibz ne mte delecteris vl' con

lentias concupiscencie carnis. Co° g° om̄s delectatio carnalis peccatum mortale est. Ro. glo. loquitur de delectatione morosa et non completa non consensu. Jt sc̄r 1° sum sub ea cui obe. glo. cogimini quadam necessitate. Co° nullus cogitur ad peccandum quia omne peccatum voluntarium. Re. non est coactio sufficiens sed efficiens et inducens. Jt sc̄r 1° gratias deo quod fuistis servi peccati. Co° de malo non est gratiarum actio. Re. non agit gratias de hoc quod peccatores fuerunt dictum sed de hoc quod cum fuerint modo non sunt conjunctim. Jt sc̄r 1° obedistis ex corde. glo. per naturam non per legem obedistis fidei. Co° g° per sola illa principia crucis eadem articulos fidei. Re. glo. intelligit per naturam gratia reparatam non nudam. Jt sc̄r 1° humanum dico. glo. pro non exigendo plus bonum quam fecistis mali. Co° g° pro peccato unius diei sufficeret pena unius diei. Re. quantitas peccati non tantum attenditur in duratione sed in deformitate. Jt id glo. par est ut contemptnas quod quod te delectabat contempnere et quicquid te terrebat. Co° g° non est in statu salutis qui non est paratus subire martirium quam fiat. Re. parum est intelligit ad quandam perfectam iusticiam. non simpliciter. Jt sc̄r 1° gratia dei vita eterna. glo. intelligamus deum ad vitam eternam pro sua misericordia non pro nostris meritis nos ducere. Co° primum reddere meritis. Re. h' d' quod merita non sunt causa principalis sed gratie dei.

cap. vij.

An ignoratis fratres et cetera.

Supra c. v. et vj. romanos monuit ad pacem allegando reconciliationem factam per christum que debet esse causa concordie. Hic monet eos ad id allegando cessationem legis factam per eundem que erat eis sui occasio discordie. S. c. vij. et viij. V' p° o° non esse permanendum in lege que cessavit. S. c. isto. ro o° po° permanendum esse in christo quod legem evacuavit. c. viij. nichil g° dampnationis. Jn p° parte p° ostendit legis evacuatio. ro. ne per eius evacuationem crederetur fuisse mala post ipsius legis excusatio. q' g° dicemus. t. quod non sufficeret eam excusare post eius commendatio. Jtaque lex quidem sancta. Jn p° parte p° legem evacuatam esse asserit. ro. ad hoc probandum similitudinem de lege matrimonii inducit nam quod t° ex hac similitudine legem non esse tenendam concludit Jtaque fratres. d' g° an ignoratis. h' duplex legis glo. uno modo de lege moysi alio g° a° modo de lege civili i. de lege tali fecit consuetudines et statuta ex ipsa elicita que non est a° quidem lex civilis ambrosius. p° modo sic. An. non ignoratis fratres. dicit fideles vocat fratres quia filii eius d' primus s. dei per fidem et eodem modo eius sunt s. ignoratis inquam quod lex s. moysi in hoc dominatur ita s. ut homo ei obedire teneat quanto tempore vivit ipsa lex s. moysi i. quam diu statum habet et firmitatem h' est usque ad evacuationem factam per christum. sumus non legis christi. J. x. hoc non ignorare non debetis

scientibus non legem loquor i. iudeis specialiter non gentilibus et ne ita est ut patet per similitudinem in lege matrimonii. nam que sub viro est et cetera. ro. modo legitur secundum ambrosium de lege civili sic. et continuat sic p°. an ignoratis fratres quod lex s. civilis in hoc dominatur ut homo teneat ei obedire quanto tempore vivit ipsa lex civilis s. usque ad sui abrogationem vel per contrariam legem vel per contrariam consuetudinem et bene dico an ignoratis quod ignorare non debetis scientibus non legem s. civilem loquor. hoc est vobis romanis qui legem audistis et secundum legem vivitis non barbaris qui legibus non utuntur. et quod i° sit patet in lege speciali matrimonii. s. que est quedam post leges civiles. nam que sub viro est. p° modo hoc quod dico similiter est nota argumenta a simili. ro. modo argumenta a parte. nam quod. hic ad probandum pro° similitudinem de lege matrimonii inducit. et dicit legem coniugii post tangit tempore durationis. ro. tempore cessationis. s. si mortuus. t° effectum utriusque temporis g°. d' g° nam que. et de i° est quod patet per similitudinem. nam mulier que sub viro est i. que mulier coniugata que sub viro est quod viro subiecta. gen. iij. sub viri potestate eris. viri non est capitis. J. cor. xj. vivente viro i. quamdiu vir eius vivit alligata est legi viri et sub duplici legi quia et tenetur ei debitum reddere et non potest licite alteri copulare. et ideo dicit alligata non solum ligata de ista lege. J. cor. vij. mulier sui corporis potestatem non habet. si autem mortuus fuerit vir eius et hoc vel morte civili per professionem ante carnalem copulam vel morte naturali post carnalem copulam soluta est a lege viri. similiter habetur. J. cor. vij. mulier alligata est viro et cetera. S' si lex statum amittit solutus homo a vinculo legis. g°. quia s. vivente viro alligata est vivente viro i. quamdiu vir vivit vocabitur adultera quia ad alienum thorum accedens. Si fuerit cum alio viro non debet se alteri copulare quousque certa sit de morte viri. ch. xxx. que dimittit uxorem facit eam mechari et qui dimissam duxit adulterat. Si autem mortuus fuerit vir eius vel morte naturali post carnalem copulam vel morte civili sive spirituali ante carnalem copulam liberata est a lege viri et hoc ideo ut non sit adultera si fuerit cum alio viro immo cui vult nubat tantum in domino. J. cor. vij. simili lege habita statum peccat que prevaricatur legem si rata est lege et evacuata per christum non peccat qui dimissa venit ad christum. Jtaque. Jn hac tertia parte p° concludit quod non debet amplius tenere legem ro. confirmat per statum corum sub lege et sub conditionem. Cum enim. t° confirmat per statum presentis conditionem nunc autem. d' g° Jtaque quod s. i° est inter virum et mulierem inquam hac similitudine et vos sic vos apostoli mortificati estis legi i. nichil debetis legi quod lege mortua. et hoc per corpus christi i. per incarnationem misterium corporis s. assumpti vel per corpus christi i. per completionem veritatis factam per christum que lex non erat nisi umbra. hebr. x. umbram habens lex et cetera. mortificati inquam ita ut sitis alterius quidem s. legis moysi. s. christi alterius inquam scilicet eius qui ex mortuis i. de loco mortuorum re- No

surrexistis aīa· s· de sepulc̄ limbo corp̄ de se
pulc̄ co ult· quid ḡtius uiuēte cū mortuus
q. d. et debetis eius eē q̄ emit uos p̄pa morte·
i· cor· vj· empti estis p̄cio magno· nec tn̄ debetis
erubescē eē ei· q̄ tamē inuitus ē q̄ ex mortu
is resurrexit· mortificati inq̄ estis uos legi ū
ē nos· et hoc ut uiuat fructificem̄ deo in cuius
p̄ sub lege morti fructificabam̄· hoc ē· enim· t̄pe
fructus· co· xx· cum a t̄pe fetuū ·tc· Cum enim
q. et ex· in ū olim· cum enim eēm̄ in carne ea q̄
carnis sunt opantes t̄pe legis· Sic accip̄ caro
p̄ carnalibz uiciis· i· cor· xv· caro et sanguis reg
nū dei nō p̄sidebunt· vl' in carne· in carnalibz ob
s̄uanciis· sic accip̄ caro· io· vi· caro nō p̄dē q̄
q̄· passiones peccatorum· i· concupiscē q̄ sunt cā peccatorum· q̄
passiones nē diu̅· q̄ eam corrumpunt· que
passiones p legem erant ignite q̄ s· iij· p le
gem cognitio pcti· vl' p legem erant aucte occo
nalit' q̄ uirt' pcti lex· i· cor· xv· opabant' ī
mbris nris· ducendo· s· ea ad mala opa· s· concu
pia uidendi in oculo ducebat oculum ad ma
le uidendum· tren· iij· oculus meus depdat' ē aīam
meam ·tc· et s' de aliis mbris· opabant' inq̄ ita
ut fructificarent mbra nra morti· i· ut digna
facerent opa nra morte· hij sunt fetus pessimi
quos facit arbor mala· s· caro· gal· vj· q̄ seiat ī
carne de carne metet corruptionē· Nunc a t̄pe
grē cum sim̄ ·tc· ij· cor· vj· ecce nunc t̄ps accep
tabile· soluti sum̄ ī remissio iudeorum pctis a le
ge mortis· i· q̄ erat occo mortis eēne· vnū dē
ministro mortis· ij· cor· iij· vl' a lege mortis
q̄· s· erat cā mortis t̄palis q̄ pcantes iubebat
interfici· exo· xxij· maleficos nō pacieris uiuere
heb· x· irritam q̄s faciens legem moysi ·tc·
ē· in q̄ lege detinebam̄ ut captiui· soluti ī
q̄ ita ut s̄uiamus q̄ in nouitate sp̄c· i· ī
opibz noui hoīs p xp̄m sc̄m· eph· v· indui
te uos nouū hoīm ·tc· vl' ī nouitate sp̄c· i·
ī nouitate sp̄ualis intellc̄s· ij· cor· iij· lr̄a occidit
sp̄c uiuificat· nō in uetustate lr̄e· i· nō in ritu
obs̄uancie ueteris lr̄e· heb· viij· q̄ antiquat'
No et senescit p̄pe interitum ē· Jo
q̄ nouitas sp̄c ī multis consistit q̄ p grām h̄nt
p̄ ī nouitate cordium· eze· xi· dabo uob cor· ·tc·
ro· ī nouitate linguarum· ma· ult· linguis loquent'
nouis· t' ī nouitate uestimentorum· i· opum ex
tiorum· iij· re· xij· occurrit ei silonites p̄pha op
tus pallio nouo· e' ī nouitate alimentorum· sap· xi
iiij· ḡtauit nouam escam· v· in nouita
te sacramentorum tit· iij· p lauacrū regnōis
et renouationis· vj· ī nouitate p̄ceptorum· Jo· xii
ij· mandatum nouū do uob· vij· ī nouitate
carminum· ps· īmisit in os canticū nouū·
viij· ī nouitate bellorum· iudic· v· noua bella
elegit dns· ix· ī nouitate p̄miorum· ysa· ult· et
ego creo celos nouos et terrā nouā· Quid

ḡ dicem̄ Hic agit de legis excusatione· et p̄
o q̄ lex nō ē cā pcti· s' q̄ ē solummodo occo pcti· oc
cōe a· t' quō sit occo nō cā pcti· sine lege· In p̄
pte p' querit an p legem sit pcti commissio· s' o't
q̄ nō q̄ p legem ē pcti uitandi cognitio abfit· t'
pbat hoc ex nam concupiscentiam· d' ḡ quid ḡ· q· i' ex
diximus legem eē mortis nō tn̄ credenda ē p̄p
hoc fuisse mala· immo fuit bona· Quid ḡ dicem̄
numquid dicem̄ hoc q̄ sequit' lex pctm̄ ē· i· docens
vl' faciens hoīes pcare abfit ut hoc dicam̄
glo· vno u'bo defensa ē iuītas· q̄ magis ē defen
denda auctoritas legis· enim· po' docet uitare pctm̄
q̄ facere· p̄p transgressiones enim· posita ē· gal· iij·
ps· lex dni immaculata· ex eo nō ē pctm̄ s; pc' uo' m
q̄ pctm̄ nō cognoui· t'pe lr̄e vl' nō cognouissem
de aliquibz pctis q̄ eēnt ~~pcta vl' de aliis nō~~
pcta vl' de aliis nō cognouissem q̄ eēnt tan
ta pcta et tā grauia· vl' de aliquibz nō cogno
uissem q̄ eēnt morte eterna punienda nisi p
legem phibente· exo· xx· cap· vj· mandatū
lucida ē et lex lux· et loquit' hic ap̄ls nō ī p'a sua s;
in p'a hoīs generalit' s' glo· nam concupiscentiam nesciebam
sup' eē pctm̄ vl' eē ita graue pctm̄ nisi lex diceret·
nō concupisces· exo· xx· exemplificat aut' de concupia
q̄ generale uicium ē· vnn̄ glo· bona ē lex q̄ dum con
cupiscentiam phibz omne malum phibz· i· thi· vi·
radix omnium malorum cupiditas occoē· hoc dupl' le
g' vno m' s' q̄ hoc q̄ ē p mandatū deciat hoc
q̄ ē accepta· a' modo s' q̄ deciat optatum ē· d't
g' occoē a· q· ita bona lex ē lex s; tamē pctm̄· i·
fomes pcti vl' dyabolus actor pcti occoē accepta
p mandatum q̄ ipm mandatum ondebat rem
concupiscibilem et sic erat occo concupiscendi· opa
tum ē ī me ·tc· vl' pctm̄ occoē accepta a rebz
s· uisibilibz et concupiscibilibz opatum ē ī me p
mandatum· hoc ē p legē occonalit' q̄ s' glo·
tal' ē nra carnalitas ut ardencius desideret phibita
nitimur· enim· ī uetitū sp cupim' q̄ negata· omnem
concupiscentiam· i· omnem concupiscē generum· s· cogitationem con
sensum et operis· vl' omnem concupiscentiam· i· omnem concupiscē ef
fectum· i· omne pctm̄ ī genere· an enim legem erat
pctm̄ s; nō omne q̄ nō erat eēm p̄uaricationis
s' glo· q̄ p̄pe ē transgressio legis scripte· Hic Q°
q' sr' 1° q̄ lex in hoē dna· glo· lex nē gene
ralis ē s; nō oēs sui ptes ab oībz recipiunt· Co
ptes legis sūt sr' p̄cepta sīlia moralia· nō occi
des ·tc· s; a ab oībz accipiunt' Bz sic p
tes domus q̄dam sūt p̄xime ut tectum pies
fundamentum· q̄dam remote ut lapides et lig
na· sic legis sūt q̄dam ptes sr' p̄ime actuales
ut p'ma pl'r nē· et s; ab oībz recipiūt· q̄dam
xo remote et rare q· p̄oles ut cerimonies q̄ ex illa
elicuit' ul' alia pl'r· et s; nō ab oībz recipiūt·
Sr sr' 1° quanto t̄pe uiuit· glo· d't q̄ lex nalis mo
quā statum amittit· Co sic aīa nūq̄ mo
ritur s; hīt' nal' legis ei impssus· Bz lege ē

nisi legem appellat hic non statuta divina nisi imposita. scilicet statuta humana ex illis derivata. ¶ Item littera ibidem passiones per q. que per legem erant glo. noteret ut auctae. ¶ Contra non augetur per additionem contrarii. quia malum non augetur per additionem boni. ¶ Responsio contrarium non augetur per additionem sui contrarii per se sed per accidens aliquando augetur. unde aqua calefacta fortius congelatur. Sic lex non auget peccatum per se et directe sed per accidens et indirecte quia per peccati occasionem mota est concupiscentia. ¶ Item littera ibidem non in vetustate littere. glo. in gratia sit et morandum ut non addatur de operibus legis. ¶ Contra quia decimas non debemus nec pascha celebrare nec penthecosten observare. hec enim iudei in lege faciebant. ¶ Responsio decimarum datio non erat ex lege sed ante legem. pascha vero celebramus ut ipsi nomine non re quia pascha eorum erat dies egressionis de egypto. nostrum in christo dies resurrectionis domini. Similiter dicendum de penthecoste quia convenimus cum eis nomine non re. Illi enim celebrabant diem lationis legis. que quinquagesima die egressionis de egypto data fuit. Nos diem missionis spiritus sancti. act. ij. ¶ Item littera ibidem peccatum non cognovi nisi per legem. ¶ Contra ante legem peccatum cognoscebatur. unde dixerunt fratres ioseph. gen. xlij. merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. ¶ Responsio secundum glo. per legem peccatum cognitum fuisse dicitur. quia quedam tunc primo cognita sunt fore peccata. quedam graviora fore quedam addenda puniendo. ¶ Item littera ibidem concupiscentiam nesciebam. glo. bona est lex que dum concupiscentiam prohibet omnia mala prohibet. ¶ Contra ergo superfluunt alie prohibitiones. ¶ Responsio prohibitione concupiscentie omnia mala prohibentur in universali et in radice non in particulari. ¶ Item idem opponitur. lex enim non prohibet omnem concupiscentiam sed quandam tantum. ergo et ergo non prohibet in hoc omnia mala et in universali. ¶ Responsio in concupiscentia illarum rerum intelligit lex concupiscentiam omnium rerum prohibitarum a sibi.

Sine lege enim et cetera.

Ostendit quod lex non est causa peccati sed occasio peccati. Hic ostendit quomodo sit occasio peccati et non causa peccati. ostendit primo quod peccatum ante legem minus viguit. secundo quod post legem datam magis invaluit. sed cum venisset. tertio ostendit unde hoc fuit et inventum. quarto ostendit quod hoc fuit ex vitio hominis et non ex lege a. occasionaliter nam peccatum. Dicit ergo sine lege hic duplex legitur. uno modo secundum rem. alio modo secundum continuationem. primo modo sic et continuatur ad id quod precessit peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. quia et ego per mandatum. sine lege enim .i. cum lex non erat peccatum .i. fomes .s. concupiscentia vel concupiscentia que est actor peccati et ad maiorem expositionem dicitur peccatum mortuum erat .i. debile quia nec fomes ita vigebat ante legem .i. et concupiscentia ita seviebat sicut post legem per legem enim irritatur et provocatur concupiscentia et concupiscentia videns legem datam esse homini in adiutorium ad vitandum peccatum magis sevire cepit contra hominem. ego autem homo vel nature communicavit loquitur enim secundum glo. non in persona sua

sed hominis generalis vivebam contra morte .s. mortis sub sequente post legem. vivebam inquam sine lege aliquando .s. ante dationem legis. sed cum venisset mandatum .i. lex que vocat mandatum quia absentibus data est et eis per nuncium missa. ex. xx. peccatum .i. fomes vel concupiscentia revixit .i. amplius viguit et fortificatum fuit et quod invento obice rebellare cepit. ego autem homo communiter mortuus sum .i. peccato occisus augmentato .s. peccato per additionem prevaricationis quia enim prius peccatum erat solum peccatum nunc est peccatum et prevaricatio. Secundum alios legitur sic et continuatur ad id quod precessit. peccatum non cognovi nisi per legem quia et ego per legem cognitio est peccati. sine lege enim .i. cum lex non erat peccatum .i. concupiscentia vel fomes mortuum erat .i. ignotum ac si esset mortuum. secundum illud ps. oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. ego autem homo communiter vivebam .i. videbar mihi vivere quia non putabam me esse debitorem mortis. vivebam inquam sine lege aliquando. ante .s. dationem legis sed cum venisset mandatum .i. lex. peccatum prius ignotum revixit .i. mihi innotuit et dicitur revixit quia vixit in paradiso quando hoc preceptum satis apparebat contemptum. sed cum homines nati peccatores sine mandato viverent peccatum latebat. revixit autem et apparuit dato mandato et sic inventum est aliquid bonum accedente mandatum quod erat ad vitam ipsi observanti et quod erat de interiore dantis. secundum illud deut. iiij. et nunc israel audi precepta et iudicia que ego doceo te. ut faciens ea vivas hoc est mihi non observanti sed prevaricanti ad mortem occasionaliter sicut inebriato vinum non est in culpa. sed male utens vino. unde augustinus contra non est culpa vini sed culpa bibentis. nam quod est et ex mandatum quod erat ad vitam inventum est mihi ad mortem nam peccatum .i. fomes vel concupiscentia occasione accepta per mandatum. glo. quia quod concupiscit dulcius videtur seduxit me .i. falsa dulcedine fefellit et a bono ad malum traxit. et per id mandatum occidit occasionaliter quia me prevaricatorem constituit. vel per illud quod me seduxit. occidit .i. ad mortem eternam traxit. aug. gladio quem portabas inimicus te occidit mandato tamquam gladio armatus erat inimicum occidere quod non vales si de te presumis. Itaque lex et cetera. excusavit legem ostendendo eam non esse malam. hic commendat eam ostendendo eam esse bonam et hic ostendit primo quod ex legis non bonus iubentis mala vetantis. secundo ex testimonio humane nature ea que lex prohibet detestantis. Si autem quod nolo. tertio ex ad interiorem quod lex prestat non est in bonis operandis. Invenio ergo. In prima parte primo commendat legem que precepit. secundo id quod precepit lex et mandatum dicens ergo. Itaque .i. lex peccatum manifestat et est ad vitam. Itaque lex quidem est sup. sancta scilicet honesta .s. et sancta precipiens unde glo. .i. sine dolo. ps. lex domini inmaculata et cetera. secundum .ij. ysid.

lex ẓ iussio scā iubēs honesta ꝓhibēs ꝙ ꝯīa·
⁊ mādatum·i· id ꝙ ꝑ legem ꝑcip̄ scm̄ in se ⁊ ho
nestum· p̄s· eloq̄a dn̄i eloquia casta· ⁊ iustum
in ꝯpōne ad faciētē ꝙ ipm̄ iustificās· ⁊ bonum
h̄ ẓ utile in ꝯpōe ad finem· ꝙ· s· ordinās ad
uitā· bar· iiij· hic lib̄ mādatoꝝ dī ⁊ lex q̄ ẓ ī
etnū oīs q̄ tenēt eam ad uitā· vł scm̄ qͣm ad
cimoīalia· iustum· qͣm ad iudicialia· ⁊ bonū qͣm
ad moralia· vł scm̄ in qͣm ordinat hōim ī se
ipm̄· iustum in qͣm ordinat ad pxīm· bonū in
qͣm ordinat ad sūmū bo'm dm̄· p̄ expō ẓ s
Ro glo·aͨ iſt ex suphūndanti· ¶ Et· ꝯ Io h̄
q̄ lex s· vij· sīu ptes septempli ꝯmdat.
p̄ pa ẓ testia uitatis idō ꝯmdat a uitate
mal· ij· lex uitatis fuit in ore e̾· Scd̄a p̄s
mādata honestatis· idō ꝯmdat a pitate
ps· lex dn̄i īmaculata· tcia ps ẓ iudicia e
qtatis idō ꝯmdat a rititudine· ps· iusticie
dn̄i recte· ⁊c· iiij· ps ẓ exempla scitatis· vn̄
ꝯmdat a scitate ut hic lex scā ⁊c· vª ps ẓ
ꝓmissa remunatōis· idō ꝯmdat a bonitate
s· th̄i· i· scm̄ eum lex bo ẓ· vj· ps· ꝯminatō
ideo nes puitōis· idō ꝯmdat a feruore seu distr
tōe· deut· xxxiij· e ignea lex· vij· ps· cimoie
diui cult ⁊ honoris· idō ꝯmdat a religio
sitate· ij· mach· vj· ꝓ grauissimis ⁊ scīssimis
a legibz honesta morte pfungeꝛ· Qd' g° h̄
qͥt p° an pctm̄ sit ex lege· Ro solūt ꝙ non
sino ex fomite absit· d' g° qd' g°· q· i lex scā
ẓ ⁊ bona· qd' g° bonū ẓ· i· lex q̄ in se bona ẓ ꝯ
ꝑm̄ ẓ ex sua ītute mors· i· cā mortis absit· q· d·
n̄ ẓ i· glo· n̄ ex lege e cā mortis ex exicio hōis ꝙ
n̄ lex s; fomes ẓ efficiēs cā mortis s;· q· ⁊ ve lex
eēt in n̄ ẓ cā mortis s; pctm̄· i· fomes q̄ ẓ cā pctī uł ꝯia
q̄ ẓ actē pctī opatum morte culpe· s· actual·
⁊ h̄ ꝑ bonū legis occōnaly ꝙ· s· dato mādato
⁊ ꝯcupīa mag īflāmat ⁊ ꝯia ꝯ hōim mag
ꝓuocat opatum inqͣ ita ut appeat pctm̄
ꝑ legē n̄ fit· opatum inqͣ in tm̄ ut pctm̄
· fomes q̄ ẓ pctm̄· i· cā pctī· vł ꝯia q̄ ẓ actē
pctī fiat pctans· i· pctare faciēs sup modi· i·
pl' qͣ an̄ ⁊ hoc ꝑ mādatum occōnalir glo·
ſm q̄ n̄ tm̄ ardebat fomes ⁊ ꝑ hoc additi
ẓ p̄uaricatio ⁊ v̄ d' aͣ glo· v̄ n̄ ẓ grā liberato
ris auget pctandi desidiū ꝓhibitio pctoꝝ.
Ro ¶ Scim' a' hic ad euidēciā hōi ꝙ pctm̄ dō au
gmētum ꝑ legem ꝯ° plia rōe· p̄ma ẓ ꝙ
hōis ex ꝓhibitiōe desidium mag inflāmat sī
ut d' Seneca· gloriosus ẓ aīmꝰ ⁊ libtate gau
dēs vn̄ sp tendit in difficile ⁊ arduū· ⁊ idō
nitit in uetitum· ij· ẓ ꝙ ex ymaginatōe
ꝯcupīa excitat eā· s· ꝑ ꝓhibitōm ipm̄ ꝯcu
piscibile ad memoriā reuocat· tcia ẓ ꝙ ex in
uidia āmph' ꝯia ꝓuocat· vidēs· n· legē dī
ēē hōi in adiutoriuim mag ꝯ hōim machi
nat· qͣ ꝙ simplici pctō p̄uaricatio addit

p̄uaricatio· n· ꝓ ẓ trāsgressio legis scpte· ge
m°· n· l; ꝓbat ꝙ soluendo supposuit· s· ꝙ pctm̄
n̄ ex lege s; ex fomite ꝓcedit· ⁊ p° o' ꝙ n̄ ꝓce
dit ex lege· Ro o' ꝙ ꝓcedit ex ꝯcta pctandi
necce· Ego aūt tert° o' ꝑ effcm̄ necctē hāc
nob̄ inesse· qd' n· iiij· ꝓbat sufficientī pciū
enūatōe no· n· d' g° Scim' q· ⁊ ve lex bō ẓ et
ex ea n̄ ꝓcedit pctm̄· Scim' n· ꝙ lex spūal
est· i· spm̄ hōis alens· deut· viij· non in solo pa
ne uiuit hō ⁊c· vł spūal· ꝙ a spū scō data scp
ta· n· fuit digito dī· exo· xxxij· spc a' scs̄ uocat
digit dī· exo· viij· digit dī ẓ hic· Ego aūt ab
hoc loco usq ad finē cap' leg° totum dixit p°
m° de hōe pctore· Ro de homie iā ꝑ grām liba
to· Tang a' hic ut d' glo· ꝙ dup' hō· s· intior
· i· mēs siue rō· ⁊ extior· i· sensualitas siue fomes·
p° g° m° leg° sic de homie pctore ego a'· q· lex spū
al' ẓ· ego a' hō ꝯ ſunꝛ pctōe car' ſum· i· uicio
carnis ꝯcupīe astrictus· ut n̄ possim resistē
dyal°· uēndicat sb̄ pctō· i· sb̄ p'mor pctm̄ uen
ditōe sb̄ pctō ꝯstituꝰ· s· ꝑ cibo modico tot g° hu
manū uēdidīut· ⁊ n̄ iij· ꝯedīut pcōst q̄ ꝯꝛ ꝑ
cibo· vł ⁊ uenūdat sb̄ pctō· i· ꝓ ꝓo actū sb̄ ser
uitute pctī ꝯstituꝰ· sic de achab dē· iij· Re· xxi·
venūdat' es ut faceēs malum· ⁊ ve sb̄ pctō· ꝙ
· n· opoꝛ carne a· delibatiua uolūtē n̄ intelli
go· i· n̄ intelligo eē opandum ⁊ hoc rāli uo
lūtē· i· q° s' hōim exteriorē ⁊ ī uolūtē deli
batiua facio est ꝯ dictam̄ rāł uolūtē· ⁊ ve i
ẓ· n̄ n· ꝙ uolo bonum ẓ· s· q· s' intiorē hōim ⁊ rāͣ
rālem uolūtē approbo hoc facio s' hōim exti
orem ⁊ uolūtē delibatiua· sz ꝙ odi malū· s· ꝙ
n̄ appbo uolūtē rāł illd' facio s' hōim extiorē
⁊ uolūtē delibatiua· ꝯ' instinctum· n· rāł uo
me ⁊ hīt inclinatō fomitis· Jd' ẓ g° ac si dīcēt ꝙ
nolo uolūtē rāł tert' inclinatiōe fomitis nolo
delibatiua uolūtē· ꝓv· xiij· uult ⁊ n̄ uult pig°
ꝓu· xv· cor stultoꝝ dissilē erit· Si a'· ꝙ nolo· h̄ ẓ s
rō q̄ ꝓbat legē eē bonam· s· ex testiō n° ea que
lex ꝓhibz detestātis· ⁊ p° o' ꝙ hō intior legi ꝯse
tit· i' ꝙ hō extior in ꝯuum trahit n̄ a'· ⁊ ꝓbat
ꝙ extior hoc facit scio· n· d' g° scio a· Si a'· q·
ꝙ odi malum h̄ facio· Si a' ꝙ nolo uolūtē n̄
n̄ illd' facio· s· lege illd' ꝓhibente· ꝯsentio in h̄
legi illd' ꝓhibenti quā bona ẓ· i· in hoc testio
niū pibeo legi ꝙ bona ẓ ꝙ uidelz ꝓhibz illd'
cui uoluntas rāł q̄ bo ẓ ꝯd'· l; uoluntas de
libatiua ⁊ hō extior id' facit· nīc a'· ex q̄· s· s'
intiorem hōim siue rāli legi ꝯsentio iā n̄ ego
opoꝛ illd' pctm̄· s· actuale· sz pctm̄· i· lex carnis
siue fomes ꝙ hītat· i· sp manz ꝙ ab origine·
· in me· i· in carne mea uł ī me· i· ꝯ me· ac si
dicat· ex q° mīte ꝯsentio legi dī iam meās sui
hō intior uł uoluntas rāł n̄ inclinat me ad
malum· sz carnis corruptio· Scd̄o m° leg° de
hōe iusto ꝑ grām libato sic· Ego a' hō ꝯ ſunꝛ t'

uenūdatus

per gratiam liberat carnalis sum carnis s. mori uellem
nolim consentiendo uenundatus .i. ex uendicione primo
parentum positus sub peccato .i. sub fomitis uicio .s.
.iii. generis uenundatum esse .s. quia .t. quia et ideo sub peccato quia
.n. operor .i. ipsum concupisco quod uellem nolim facio.
non intelligo .i. non approbo .n. non .n. quod uolo secundum hominem inte-
riorem illud facio secundum hominem exteriorem. quia uellem non con-
cupiscere et non penitus non concupisco. Si autem quod nolo illud
facio .i. quia quod nolim tamen uoluntate concupisco consentio
uoluntate legi quoniam bona est .i. legem in hoc esse bonam ostendo
concupiscentiam .s. quam ipsa prohibet reprobando. nunc autem. q. i. quia
nolo facio. quia tamen nunc .i. post etiam per gratiam liberatus sum
non ego operor uoluntate illud uoluntate .s. consentiendo sed quod habitat
in me peccatum .i. fomes ad hoc me incitando. Item
quod super id sine lege peccatum mortuum glossa non tamen seuiebat ad
illusionem hominis ante legem. Contra prauiores erant in-
ti ante legem. Responsio non ita seuiebat intensiue sed
magis extensiue. Item ibidem glossa mortuum erat .i.
ignotum latebat. Contra genesis .xliii. multo sunt peiora
in quibus peccauimus. Responsio ignotum latebat quia
uel nesciebant eadem esse peccata uel quod grauia uel
a deo punienda. Item super id peccatum seduxit me glossa
a bono ad malum traxit. Contra nullus potest ad malum
trahi. Responsio duplex dicitur aliquis trahi uel cogendo uel ue-
hementer inclinando. Item super id occasione accepta per mandatum
glossa quia quod concupiscentia dulcior fit dum uetatur. Contra
ipsi uetatorum iam sine remorsu conscientie perpetrant.
Responsio dulcior fit sensualitati ad faciendum sed amarior rationi
post factum. Item super id mandatum iustum glossa iustifi-
cans peccatores. Contra galatas iii. ex operibus legis non iusti-
ficabitur omnis caro. Responsio ibi loquitur de cerimonialibus
hic de moralibus uel ibi de operibus operatis hic de operibus
operantibus. Item super id et bonum glossa utile uite
aeterne. Contra ezechiel xx. dedi eis precepta non bona
et iudicia in quibus non uiuent. Responsio bona erant in
se sed mala eis ex eorum uicio. Item super id ego quidem
carnalis sum glossa non potens ante uicio resistere conuincitur.
Contra gregorius debilis est qui non potest uincere non uolens. Responsio
non potens resistere .i. uix potens. Item super id uenun-
datus sub peccato glossa omne semen ade peccato subiunctum est ut
potestate sua uti non possit ad obedientiam legis. Contra
si non potest ergo non est ei imputandum si non obedit legi.
Responsio non potest .i. uix potest uel non potest uti potestate sua
sufficienter sine adiutorio gratie. Item ibidem glossa quia
continere cum posse noluit in fluctum ei non posse cum
uelit. Contra si non potest continere ergo non est ei imputandum.
Responsio potest homo continere a singulis motibus concupiscentie
in particulari sed non ab omnibus in uniuersali. Item super id non .n.
quod uolo glossa subiectus peccato facit quod non uult.
Contra ergo in hoc non peccat cum omne peccatum sit uolun-
tarium. Responsio facit quod non uult uoluntate naturali
tamen uoluntate deliberatiua. Item ibidem glossa uel
tinuat — le nec posse impotens est et tamen habet a uelle uix
non uelle gratie subueniat. Contra uoluntas
non potest cogi. Responsio non potest cogi coactione suf-
ficienti sed efficienti

Scio enim quia in me non habitat etc.
Ostendit quod homo interior legi consentit et homo exterior in
contrarium trahit. hic probat quod homo exterior
et post dicit quod in carne non habitat bonum sed malum. iii.
probat per difficultatem ad bonum operandum. nam uelle .iiii.
difficultatem bonum operandi probat per effectum .s. .n. quod
uolo .iiii. concludit quod homo tamen non est homo interior sed hic
per uicium carnis. Si autem dicit ergo. Si autem .n. Scio .n. le-
gitur autem hic sic in precedenti lectione dictum est duobus mo-
dis uno modo de homine carnali peccatore. alio modo de homine spiritua-
li iusto. postea modo sic scio .n. et continuat ad id quod preces-
sit non ego operor illud sed quod habitat in me. Vere habitat
in me. scio .n. quod non habitat in me hoc est in carne peccatum
mea .i. in homine sensualitati bonum .i. habitus incli-
nabilis ad bonum sed potius malum .i. uicium et corruptio
carnis seu fomes inclinans ad malum. Ieronimus quoque
pergo hostem meum porto. hic est domesticus inimi-
cus. michee .vii. inimici hominis domestici eius. et ideo non
habitat in me bonum sed malum. nam uelle bonum .s. ad-
iacet michi homini interiori .i. iuxta me iacet in mea de-
bile et non ualens surgere ad bonum. hoc est uelle insuf-
ficiens peccatorum sic solent dicere bonum uellem quod deus da-
ret michi gratiam faciendi hoc uel id de quo in psalmo concu-
piuit anima mea desiderare iustificationes et est perficere
autem hoc est ad effectum producere bonum non inuenio in me quia
gratiam dei non habeo. q. d. similiter uolo bonum sed quia sine
gratia sum possibilis dominatione peccati non efficiatur uolo non
perficere ualeo. .n. non .n. quia et ideo bonum perficere non ua-
leo. non .n. quod uolo bonum uoluntate .s. naturali quam semper
habet ut bonum uelit .n. est nobis naturalis amor
boni ut ait boecius. hoc facio quia sine gratia non suf-
ficio. liberum .n. arbitrium est facultas qua bonum
eligitur gratia assistente et malum gratia desistente. Sed
econtra quod nolo malum uoluntate naturali hoc ago uo-
luntate deliberatiua. q. d. quia sine gratia sum bonum quod
mens dictat obmitto et mala committo. Si autem quod
nolo uoluntate et secundum hominem interiorem illud facio carne
non ego .s. homo interior operor id illud inclinando
ad illud. sed quod habitat in me .i. permanens peccatum
.i. fomes uel carnalis concupiscentia ad illud me trac-
hendo. quam dicitur habitare in homine quia quamdiu uiuit
homo minui potest finiri non potest. q. d. sed quod nolo
uoluntate facio carne ergo adhoc non instigat me dic-
tamen mentis sed corruptio et uicium carnis. Inuenio
ergo hic est tercio romanos quod probat legem esse bonam ex ad-
iutorio quod lex prestat homini in bonis faciendis et post ostendit
quod lex homini bonum uolenti consentit. Ergo probat quod
inte naturaliter condelectatur ei quod lex dicit. condelector
et ostendit quod non est alia lex in membris contraria quam tunc
ostendit quod repugnat bono et captiuat in malo.
iudeo .iiii. super tanta miseria exclamatio-
nem facit. Infelix dicit ergo Inuenio. q. enim secundum
hominem interiorem nolim malum sed bonum ergo inue-
nio legem bonam esse super id uolenti bonum
.q. d. cum malum quod lex prohibet nolim et bonum

q lex precipit uelim lex m. uolenti bonu consentit
q lex bo. e. q me iuuat in bono. quo. q. d. et bn
dico m. uolenti tm et n facienti. qm m malu
adiacet. i. m. insidiatur semper me e. s. in carne
mea q n pfciu bonu pficere. mich. vij. ab ea
q dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui
condelector. q. d. lex bo. e. condelector. n. legi s hom
interiorem. i. s mentem et ratiom rom uoles. s.
q ipa uidz et detestans q ipa phibz. ps. q dul
cia faucibz meis eloqa tua. ac si dicat. de lex
bo. e. cui delectat ro s ta. q n uult n bonu. uide
o aut. q. i. condelectare legi s hom interiore aut s
uideo aliam legem. i. illi contrariam i mbris meis
s. fomite q dr lex a ligando q ligat hom
ne possit s assurgere ad bonum repugnante
in bono legi mentis mee. i. legi nat et legi moy
si coniunctis i unum. q lex moysi data e in ad
iutorium legis nat. gal. v. caro concupiscit ad
uersus spm. et captiuantem me i malo. s. p consen
sum et opom in lege peti. s. in se ipa sub concupie
dnio que lex peti e in mbris meis inclinans s.
ea ad malum. Infelix. Hic sup tanta
miseria exclamatom facit. et p miseratom
recognoscit. sed liberatom petit quis me. t. o qs
eum liberabit gra. iij. q ut quo illa liberato
ponit. Igitur. d. g Infelix q. et q i captiuus
sum Infelix ego ho. pp carnem pp peti dnatio
nem. q sine gra priuat illa felicitate in qua
primus ho conditus fuit et in tanta miseria positus
Job. xiiij. ho natus de muliere breui tpe replebitur
multis miseriis qs me liberabit de corpe
mortis h. i. de corpe hoc mortifero et morta
li sub cuius dnio sum captiuus gra di sup. liberabit
me ut iam possim resistere peto n lex ul li
ar. gra inque data p dnm nrm ihm xpm. q gra
et ueritas p ihm xpm facta. jo. i. Joh. viij. cognosce
tis ueritatem et ueritas liberabit uos. Igitur q gra li
berabit me ego ipse uir et idem ho mente. i. s hom
interiorem seruio. i. potens sum seruire iam p gram
legi di. lex n. spc uite in xo ihu liberauit me
a lege peti et mortis. j. viij. carne aut seruio
sup. uelim nolim. legi peti. i. carnali concupie. s
ho m lego hoc totum de uiro iusto et spuali s
Scio. n. qm et. d. i me peti. scio. n. q n h
tat i me bonu s po malu. s. fomitis corruptio
tio inclinans me uelim nolim ad concupis
cend. et q pz nam uelle. s. n concupiscere adia
cet m. i. in ro mea iacet s hom interiore n ua
lens tn assurgere pficere ad bonu. i. pfecte facere
oio. s. n concupiscendo n inuenio i me et hoc pz
n q uolo bonu. s. n concupiscere q uolo s hoi
nem interiorem hoc facio n concupiscendo. s. s
q nolo malu. s. ipm concupiscere hoc ago uelim
nolim. si aut q uolo uolun interiori. s. con
cupiscere hoc facio q uolunte n ego ho inte
ce opor id consentiendo s peti. i. carnis cor

ruptio q inhitat i me. et qu compellit me ad concu
piscendum. Igitur cum n consentia malo. s. ipi
concupiscere s hominem interiorem inuenio legem bo
nam ee sup. m uolenti facere bonu. i. uolen
ti no concupiscere. q dicat ex hoc apte cognosco
q lex bona e. q michi consentit i bono concupiscidz
s. q nolo phibendo et bn dico m uolenti
tm q pficere n possum s uelim qm michi
malum adiacet. i. iuxta me iacet pp q non
possum no concupiscere q ipm cogit me ad con
cupiscend condelector. q. d. uolo bonu condelector
n. legi di. s interiorem hom. i. s mente uoles
s. n concupiscere q lex phibz. Video aut. q. s con
delectare legi di s mentem aut s uideo alia legem
s. legi dei. q. contrariam i menbris meis. s. legem
fomitis repugnantem legi mentis mee et herente
s. in contrarium q lex ei q lex mentis mee dictat
s. ad concupiscend et captiuantem me in lege
peti. i. q. captiuum me tenentem sub dnio
carnalis concupie s. ut uelim nolim concupis
cam que lex e in mbris meis. i. in carne me
a ipa scilicet carnis corruptio et q ita capti
uus sum infelix n mente s corpe ego ho spu
alis et iustus quia infelix sum pp carnis rebel
lionem q caro n obedit spui priuat. s. illa feli
citate in qua primus ho conditus e qn caro obedie
bat roi. quis me liberabit de corpe mortis h
. i. de corpe hoc mortifero et mortali et uiciosio
gra di p ihm xpm dnm nrm sup. liberabit me i fu
turo glorie resuscitando. phi. iij. saluatorem
expectamus et c. Igitur q ita gra liberabit me inter
ego ipse uiuus et idem mente. i. s hom interiorem
seruio legi di concupiscentie. s. n consentiendo q
lex phibz. carne aut seruio legi peti. s. concupie
uelim nolim consentiendo. Jo. hic
q aia ex carne contrahit plura incommoda. p peti
origis inclinatom. Job. xiiij. qs potest facere mun
dum de inmundo concepto semie. Sedo concupie p
uitatem. gal. v. caro concupiscit aduersus spm. Ter
cio bn operandi difficultatem. sap. ix. corpus q corrumpitur
aggrauat aiam. Quarto cognitois obscuritatem. j. cor.
xiij. uidemus nc p speculum i enigmate. V. cu
rarum sollicitudinem. ij. cor. v. i gemiscimus graua
ti eo q nolumus expoliari corpe. Vj. passionu
anxietatem. ij. mach. vj. duros corpis mei
sustineo dolores. Vij. glorie red retardatom. phi.
. i. cupio dissolui et ee cum xpo pp hoc excla
mat aps infelix et c. Sic q sup id sci
o q n hitat in carne mea bo. glo. quo hitat
in carne peti. Ro hitat n ee sibi s colit.
Sic id glo. carnis consortio aia maculat. Sno
bilius ab ignobiliori n patit. Ro s macu
latio n fit agendo s colicando. Sic sup id
uelle adiacet m glo. nale e quidam uelle bo
p rationem s tale e hoc uelle q sp vi carnis
supat. Sed fortior e ro carne. Ro q supat

a carne non est, propter potentiam carnis sed propter negligentiam voluntatis. Et super illud perficere non invenio. glo. et si velle non tamen possum facere bonum. Contra ergo non est ei imputandum. Responsio: quamvis non potest perficere sine gratia potest tamen cum adiutorio gratie quam semper deus dare paratus est. Item super illud sed quod habitat in me peccatum glo. fomes vel carnalis concupiscentia unde omnia oriuntur peccata. Contra peccata spiritualia non oriuntur ex concupiscentia carnali. Responsio: concupiscentia carnalis dupliciter accipitur vel stricte que est de carnalibus vel large que contracta est ex carne et hoc modo non causa est omnium non peccatorum. Item super illud invenio igitur legem glo. ex eo probo legem esse bonam quia facere volo quod ipsa iubet. Contra aliud vult homo facere quod male iubet. Responsio: glo. loquitur de velle firmo non de velle deliberativo. Item super illud malum michi adiacet glo. in carne est ideo cogit ad faciendum quod homo vult. Contra nullus cogit peccare. Responsio: glo. loquitur de coactione efficiente non sufficiente. Item super illud condelector legi dei glo. in anima non habitat peccatum sed in carne. Contra responsio magis est subiectum peccati anima quam caro. Responsio: peccatum accipitur pro causa peccati originalis que traducitur a parentibus. Item super illud repugnantem legi mentis mee glo. legitime factum est ut qui non obediret suo superiori ei non obediat suum inferius. Contra ergo est legitime factum a deo est. Responsio: in quantum pena a deo est non simpliciter. Item super illud quartam exposicionem que super illud consentio legi glo. aliud non vult lex concupiscentiam in primo motu aliud in delectatione et consensu illam quam reprobavit hanc Christo etc. Contra ergo omnis delectatio concupiscentie carnalis peccatum est mortale. Responsio: glo. loquitur de delectatione perfecta id est morosa ubi voluntas delectata consentit.

Nichil ergo dampnationis et cetera

Ostendit capitulo precedenti non esse permanendum in lege que cessavit. Hic Christo ostendit permanendum esse in Christo qui legem implendo cessare fecit et primo ostendit quod permanendum secundo quod in permanendo gratias. Et tertio quod firmiter permanendo quod gratias nos. In prima parte primo ostendit quod sit utilitas in Christo manentium. secundo quorum sit hec utilitas spiritualium scilicet non carnalium que non secundum carnem et tertio ostendit de quorum numero eos esse reputat quod de numero spiritualium vos a Christo. In prima parte primo ostendit quod manentes in Christo a dampnatione liberi sunt. secundo ostendit per quem liberati sunt lex etc. Et quo et per quem liberari potuerint nam quod impossibile. Unde primo ostendit in liberando legis infirmitatem. secundo quod virtute deus filium dicens igitur. q. ego mente servio legi dei sed carne servio legi peccati et quia mente servio legi dei nichil dampnationis id est nulla causa dampnationis est nunc hiis qui sunt in Christo per gratiam et fidem quia nullum peccatum vel originale vel mortale actuale potest esse cum Christo quod sit causa dampnationis hiis scilicet qui non secundum carnem id est carnis concupiscentiam ambulant id est hiis qui non obediunt carni sed agunt bonam vitam. gal. v. spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. lex enim quia et primo sunt ambulare non secundum carnem. lex etc. vel sic continuatur: et ideo nichil dampnationis est hiis qui non secundum carnem ambulant. lex enim spiritus. vel invisibile id est spiritus scilicet qui dedit legem quia docet quid agendum et iuvando posse. lex dei est id est dei lex que est deus vel constitutive lex spiritus id est lex data a spiritu sancto lex scilicet fidei pietatis vel lex clementie fuit in ore eius. spiritus inquam qui est dator vite liberavit me. ii. cor. iii. ubi spiritus domini ibi libertas. ii. cor. iii. liberavit me a lege peccati et mortis id est a lege moysi que dicitur lex peccati et mortis. vel a lege peccati et mortis id est a dominatione fomitis qui est causa peccati et per consequens mortis liberavit me et hoc in Christo Ihesu id est per Christum Ihesum per quem est gratia et veritas facta est. Joh. i. et Jo. viii. veritas liberabit vos nam quod etc. et vere in Christo Ihesu nam quod impossibile est hic littera sic ordinatur nam deus mittens filium suum in similitudinem mortis peccati et cetera id est et de peccato dampnavit peccatum in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis quod impossibile erat legi dampnare scilicet peccatum in quo infirmabatur ipsa lex per carnem hoc refertur ad iustificationis impletionem dicens igitur nam quod impossibile erat legi scilicet dampnare peccatum. lex enim ostendebat peccatum non delebat quia gratiam non conferebat in quo infirmabatur ipsa lex id est in quo infirma et impotens erat scilicet in iustitie perfectione quia heb. vii. lex neminem duxit ad perfectionem. Infirmabatur inquam per carnem id est per carnales observantias que non iustificabat vel per carnem id est per fomitem peccati a plerisque incitatum per legem deus pater filium suum mittens id est visibilem faciens bar. iii. post hec in terris visus est et cetera non secundum divinitatem ibi erat unde missus est. Jo. i. in mundo erat sed non eodem modo quia non per unionem cum natura humana. mittens inquam in similitudinem carnis peccati propter nec in passibilitate phil. ii. in similitudinem hominum factus et non dicitur in carne peccati sed in similitudinem carnis peccati quia sic dicit augustinus cetera omnium hominum caro peccati sola illa non est caro peccati quia non eum mater concupiscentia sed gratia concepit et id est et de peccato dampnavit peccatum in carne. Hoc tripliciter legitur primo modo sic dampnavit peccatum id est destruxit dyabolum qui est actor peccati et de hoc peccato id est propter peccatum commissum super innocentem, scilicet Christum qui in eo non erat. quia enim dyabolus in morte innocentis peccavit, dominus nos nocentes ab eius dominio absolvit. Aman enim suspensus est in patibulo quod paravit mardocheo hester. ii. modo sic dampnavit peccatum id est fomitem debilitavit qui est causa peccati peccatum dico procedens de peccato primorum parentum. dampnavit inquam et hoc in carne filii scilicet quia vetus homo noster simul crucifixus est. ro. vi. et tertio modo sic dampnavit peccatum id est delevit peccata nostra et hoc de peccato id est de peccati hostia id est de se ipso qui fuit hostia pro peccato ubi accipitur peccatum osee iiii. peccatum populi mei comedent et hoc in carne filii oblata pro nobis in cruce. peccata enim nostra pertulit in corpore suo super lignum. i. pe. ii. dampnavit inquam ad hoc ut iustificatio legis id est quod lex promisit non exhibuit figuravit non dedit inchoavit non perfecit impleretur id est perficeretur in nobis. gal. iiii. ubi venit plenitudo temporis et cetera dampnavit igitur peccatum mala auferendo implevit iustificationem bona conferendo in nobis dico

peccatum

secundo fomes peccati a deo est

pro occasione que fuit occasio augmenti peccati lectis [illegible]

carnis

q̇ n̄ ƀ carnē q̄ ſꝑ tendit deorſū· cor̄· ꝗ· q̄ corru
pꝰ aggrauat aīām· ſap̄· ix· ambulam̄ᵒ opa· ſ· car
nis facīdo eꝰ opa detinant· gal· v· manifeſ
ta ſꝫ opa carnis· ꝛ c· ꝭ ambulam̄ᵒ ƀ ſpm̄· q̇ n̄
ſꝫ tendit ſurſū ſpūalit· ſ· cūſando ꝛ ſpūalia
opa facīdo· gal· v· fructꝰ aᷓ ſpc̄ ꝫ caritas ꝛ c· q̇
ꝗ· ƀ carnem· Hic oᵗ qᵒʳ ꝫ ꝭ utilitas q̄ ſpūa
liū n̄ carnaliū· hoc aᷓ pbat tpᵗ ꝓ tplicē deſcrīn
grē q̄ dī adūſarij ſꝫ· in carnalibꝫ· pᵒ ꝓ deſcrīn
ſapiē q̄ carnalit̄ ſapiūt· ij· ꝓ deſcrīn uite q̄
ſpūalit mortui ſꝫ nā pdent· tᵉ ꝓ deſcrīn gᵃ
ae q̄ dī adūſarij ſꝫ· qm̄ ſapiā· ſm̄ pᵃ pte pᵒ
oᵗ in qbꝫ ſit ſapiā carnalit̄· ƀo in qbꝫ ſapiā ſpūa
lꝫ· q̇ uos· ſᵗ in ſcā pte pᵒ oᵗ effcm̄ ſapiē carnalꝫ
ƀo effcm̄ ſapiē ſpūalꝫ pdent̄ xo ſpc̄· dᵗ gᵉ q̇· ꝗ·
· q̄· iuſtificatio implet̄ in nob q̇ n̄ ƀ carnē ꝭ ƀ
ſpm̄ ambulam̄ᵒ alr̄· ꝗ· iuſtificari n̄ potam̄ᵒ· ꝗ·
q̄ q̇ ƀ carnē ſꝫ· i· carni ꝯſenciūt· ꝛ ƀ carnis
deſidīa uiuūt· viue· ꝗ· viuentibꝫ ꝫ eē ƀ phm
ſiē illi qᵒʳ dō uenᵗ ꝫ phi· iij· q̇ carnis ſꝫ ſapi
ūt· i· intenti ꝛ curioſi ſꝫ in carnalibꝫ carnalia ꝑ
ſumus bonis ꝯcupiſcentes ꝛ dō uiſi eē n̄ pſſꝫ
· j· cor· ij· aīalis hō n̄ ꝑcipit ea q̄ ſꝫ ſpc̄ dī· q̇ xo
ƀ ſpm̄ ſcm̄· ſ· ſꝫ· vł ƀ ſpm̄· i· ƀ rōm uiuūt q̄ rō
ni ꝯſentiūt q̇ ſꝫ ſpc̄ ſenciūt· i· ſollicitī ꝛ curio
ſi ſꝫ adimplenda ſpūi ꝯſentanea· ſ· opa iuruī
nā· q· ꝛ xe q̇ ſapit q̄ carnis ſꝫ ſꝫᵒ n̄ ꝫ· nā pdent
carnis dē ul' in agēdis· i· pdentᵃ qᵗ qs ſtudioſe
agit q̄ carnis ſꝫ· vł in credendis· i· qᵃ qs n̄ credᵗ
n̄ q̄ in rē n̄ repit̄ mors ꝫ· i· cā mortis eēne· j·
cor· i· pdeciā pdenciū repbabo· pdecia aᷓ ſpc̄· i·
q̄ qs ſtudioſe agit ſpūalia ꝛ cōit q̄ credenda ſꝫ
uita ꝛ pax· i· ꝫ cā uite ꝛ pacis· uite in ſuō ꝛ pa
cis in pſenti· vł uita ꝛ pax· i· uita pacifica hic ꝛ
i ſutō· fructꝰ· ꝗ· ſpc̄ ꝫ caritas pax ꝛ c· Qm̄ ſapiā·
Hic oᵗ q̄ ꝭ utilitas n̄ potᵉ eē carnaliū ꝓ deſcīn gᵃ
ae q̄ dī adūſariū ſꝫ ꝛ hoc pbat pᵒ ꝑ cām ſcdem
ƀo ꝑ cām mīorem legi· ꝗ· tᵒ ꝑ effcm̄ q̇ aᷓ in car
ne dᵗ gᵒ qm̄· q· ꝛ xe pdens carnis mors ꝫ· qm̄ ſa
piā carnis ſiue i agendis qᵃ oīo itendit carnalī
bꝫ· vł in credēdis qᵃ n̄ cōit n̄ q̄ i rē n̄ repit̄ in
imica ꝫ dō· ſtulticia· ꝗ· ꝫ apᵈ dm̄· pᵒla· xxv· pdā
ſapiām ſapientum ꝛ inſtū imica· legi· ꝗ· dī· i·
bonis dī inſtitutōibꝫ n̄ ꝫ ſbiecta ei· ſ· obedīdo i
mo poᵒ ꝯtēpnit eam· ſapientes· ꝗ· ſeculi pdica
tōm crucis reputabant ſtulticiā· j· cor· i· nec ꝗ·
pot eē ſbiecta ipā q̄ uicīū ꝫ· ꝭ hō ſapiēs illa
ſapiā poſſit n̄ tn̄ q̄ repit̄ illa ſapiā· q̇ autᵉ
· q· nec ſolū illa ſapiā ꝫ īimica dō aut̄ ꝭ ꝛ q̇
i carne ſꝫ· i· in carnalibꝫ actibꝫ i morant̄ ꝛ uiuūt·
dō placere n̄ pſſꝫ qm̄ dm̄· ſ· in carne ſꝫ· ſpc̄
· ꝗ· ꝫ dō· ꝛ eos qui adorāt i ſpū ꝛ ꝟitate opꝫ
adorare· joh· iiij· Uoᵒ hic q̄ pdencia
a ſpc̄ i phibꝫ attēdē ꝛ ꝯgſcatᵉ pᵒ i modeſtia vᵇ
borꝫ· pu· x· q̇ moderat̄ labia ſua pdentiſſimᵒ ꝫ·
ƀo in rectitudine opm· i· ꝫᷓ· xviij· dō qs in
oībꝫ viis ſuis pdent̄ ſeagebat· tᵒ in ꝯpatōē mo
ꝝ· j· thi· iij· oꝫ epm̄ eē pdetē ornatū ꝛ c· iiij· i
tollerāncia adūſarioꝝ· amos· v· pdēs i tpē ille ta
cebit q̄ tpc̄ malū ꝫ· vᵒ in deteſtatōē uicioꝝ· ꝑ
ū· xx· vir pdens ꝯuabit ꝯtumelia· vj· i cau
tela picꝉloꝝ· aſ· x· eſtote pden· ſic ſerpētes·
q̇ ꝑ capite tuendo totᵉ corᵒ expont· vij· i medita
tōē mādatoꝝ dīnoꝝ ps· ſup inimicos meos pᵒ
dētē me feciſti mādato tuo· viij· in intellīa ſcp
taꝝ· pᵒla· iij· pdentē eloqī miſtici· ix· in diſpen
ſatōē boꝝ pſentiū luc· q̄s putas ꝫ ſidelꝫ diſpē
ſator ꝛ pdens· x· in puiſione ſutoꝝ· luc· xvi·
laudauit dōᵒ uillicū iniqtatis q̄ pdētᵉ egiſſꝫ
vos aᷓ ꝭ oᵗ de qᵒʳ· cos eē reputat· ſ· ſpūaliū ꝛ
pᵒ oᵗ q̄ ſi ſpm̄ x hūt tūc ſpūales ſꝫ· ƀo q̄ alr̄
x mbᵃ eē n̄ poſſꝫ ſi qᷓs autᵉ ꝛ c· qᵃ utilitatē hūt
ſi x mbᵃ ſꝫ· ſiᷓ aᷓ i uob· iij· qᵃ utilitatē i ſutō
hēbunt q̄ ſi ſpc̄ dᵗ gᵒ vos autᵉ· q· q̇ i carne ſꝫ
dō placere non poſſunt vos aᷓ o romani i car
ne n̄ eſtis opa· ſ· carnis facīdo ꝭ in ſpū tn̄· ſ· ꝯ
ſentiendo ꝛ hoc ſi tn̄ ſpc̄ dī hītat in uobis
ꝑ grām̄ ut in templo· j· cor· vi· neſcitis qm̄ m̄
bᵃ ura tēplū· ſ· ſpc̄· ſ· ꝛ dᵗ ſi tn̄ ambigue· ſ·
ƀ ambꝫ q̄ in lege inducti n̄ dū erāt pfcē ſꝫ
dei ꝭ ſpes erat pficiēdi ꝛ bn̄ dico ſi tn̄ ꝛ c· autᵉ
aᷓ ꝭ ſiqᷓs ſpm̄ x· i· ſpm̄ dī ꝗ· ꝗ· ꝫ ſpc̄ dī ꝛ x q̄
xᵉ ꝫ dō ꝛ q̄ pris ꝛ filij dō ꝫ ſpc̄· n̄ hꝫ ꝑ grām· hic
n̄ ꝫ eᵒ· i· n̄ ꝫ mēbrum x· fideles· ꝗ· ſꝫ mbᵃ x· j· cor·
xij· vos aᷓ eſtis corᵒ x ꝛ c· cōplant̄ aᷓ ei ꝑ ſpm̄ q̄
ſpc̄ ꝫ q̇ uiuificat mbᵃ· jo· vj· ſiᷓ aᷓ in uob xpc
ꝫ ſiē in aplo· gal· v· viuo ego iā n̄ ego viuit vᵒ
i me xᵉ corpꝰ qdē diuꝑ· pᵒ m̄ ƀ q̄ corᵒ accipꝰ ꝑ ꝑ
te hōīs ſic corpꝰ qd mortuū ꝫ· i· neccitati mo
riendi additum ꝓ pctm̄ orīgīᵃˡᵉ ab adā ꝯtctū· vł
ꝓ pctm̄ uitād manꝫ ꝭ mortalitas i nob ut ſi
m̄ memores ſimꝰ dare de pcō grū· ij· ſcdō m̄
accipꝰ corᵒ ꝑ toto hoīe ſic corᵒ qd mortuū ꝫ ꝓ
pctm̄· i· hō mortuꝰ ꝫ ꝑ pctm̄ ſpc̄ xo uiuit iā i
pſenti uita grē ꝓ iuſtificatōm̄· id ꝫ remiſſi
onē pctōꝝ q̄ erāt uulnā letalia q̄ ſi ꝛ ꝭ iā boᵐ
hētis ꝑ ſpm̄ q̄ ſi ſpc̄ eᵒ dī putās· ſ· jo· xvj· ſpc̄ q̇ a
prē pcedit q̇ ſuſcitauit ihm̄ xᵐ a mortuis· i· de
loco mortuoꝝ· ad uocē· ꝗ· pris excitatꝰ ꝫ ſiē ca
tulꝰ leonis· act· ij· hē ihm̄ reſuſcitauit dō eᵒ
oīs nos teſtes ſumꝰ· hītat i uob· i· finalit̄ ꝛ pſe
uant̄ manꝫ ut dōᵒ hoſpicij n̄ ut hoſpes ſiē
i pſentis alii manꝫ qui· ſ· dō pᵉ q̇ ſuſcitauit
ihm̄ xᵐ a mortuis uiuificabit ꝛ mortalia cor
pa ura· ſpm̄ uiuificātē eis reſurgēdo q̄ nō
decēt ut ſb capite glōſo eēnt mbᵃ n̄ glōſa· j·
cor· xv· ſi xᵉ reſurrexit ꝛ nos reſurgemꝰ· pᵒla· x
xvj· viuent mortui tui ꝛ c· ꝛ dᵗ mortalia corpa
n̄ mortua q̄ ſic uiuificabit ea ut n̄ ſolū non
ſint ꝯpore mortua ꝭ ꝛ n̄ mortalia ſiē corᵒ ade e
rat mortale· j· cor· xv· cum autᵉ hoc morta
le induerit i mortalitatē ꝛ c· viuificabit inqᵐ

& hoc p spm inhitante spm e i nob. vl p gra &
m iam n p mista nra pnpalr. h ex osti ppt
mista nra qr ca aia mereat in coe. ptum z ut remu
nere in coe & id uniqz recipiet ppa coe put gess
sit. ij. cor. xv. Hic q lr. id hyps q e in x
glo. & si macule ex carne st n obst. Co ueniale
n tollit gram q z pulcr aie g n maculat aiam. Rc
ueniale n maculat aiam simpl h & q & dispoit ad
maculas. Jt lr. i q n & carne glo. q n obedunt
carni & si alu cadt. Co p ueniale n pdit aia.
Rc sua rtitudine g n cadit. Rc p ueniale
no cadit qs a domo sz in domo. Jt lr. i a le
ge pcti et mortis glo. a lege moy. q z ca mortis.
Co g lex mala z e st ca mali. Rc ca accip hic
p occone. Jt lr. i similitudine carnis pcti. glo.
n in carne peccatricem h in ei silem p passibilita
te & morte. Co passibilitas carnis nre z passibi
litas octa. passibilitas xo carnis & fuit passi
bilitas assumpta. Rc similitudo h attedz i re
h n in m. Jt ir qd carnis nre hunt pol
lutom tm pcti q ex ocupie motu octa n hunt.
Co tota massa carnis nre in ada corrupta fuit g
p mor ocupie pcti gnamus corrupta tnsfundi
t & n pollutom ohnt. Rc sic in ada n fuit ca
ro nra n in po & n ibi corrupta n in po & hic p
actum gnois ad actu reducitur ne. i p uicii gno
is ad actu ueni. Jt lr & de pcto dapnauit pctm
glo. i. deleuit oe pctm i morte x. Co n oe p
cm tc deleuit z. Rc deleuit p ce sufficien
ca h n p efficiencia. Jt lr. i p carnis. glo.
dign z morte etna q hz pdencia carnis. Co h
e po malor bo rta & sca g pden carnis bo z. Rc
sca notice simplicis de malis bo z h n sca approbo
is. Jt lr. i i inimica z do. glo. qm d fine n osti
tuit g cqz dm fine n ostituit inimic do z. Co
pccans uenialit n ostituit d fine dm. Rc no
ostituit fine dm exponend z. i. ostituit fine do
qui. vm n po neg pura h nego fundita st
osu. Jt lr. i q in carne st do place n pst.
Co g n pst priam age. Rc intelligenda z h
ogo ouictum n dictum. i. q diu in carne st. J
t lr. i h q spm x n hz. glo. ecce vn z & carne
ambulare. s. ex eo q qs n hz spm x. Co defco
gre z ca pcti n est. Rc defco gre z ca pcti
sine q. h pctm z ca ex q rbractois gre. Jt lr.
i h si x i uob z. glo. q id z e spu sco. Co x z a
lr a spu sco n g id. Rc id z neutr lr n mas
culine. Jt lr. i q suscitauit ihm a mortuis
glo. h z ca q suscitabit a q x suscitat z. Co
aia potuit saluari g huanu q p mean rom & tc
no fuisset rc. Rc osus tc fuisset rc. no nc
rc x ca z exemplaris resuscitatois mbror & &
qdam motiua. Jt lr. i p inhitante spm. glo.
n p nra mita. Co spes z ex meritis sci xo spe
rant rone. Rc n p mita intellige pncia
palr h p gram sua. Jt ibid glo. filii z n de a

liq n n d no. Co n mediu int aliq n &
nllam. Rc q dico d no n tm pnat n h q
h ens. filiis a z de fca pris q filius n sit d aliq n.

Ergo fres debitores sumus et ca.

Ost q in x sit mandum. h o quo sit manend
s. uiuendo & spm n & carnem ad hoc a induct t
plicem rom. p p debitum & obligacoin. fo p fut
remunitois magtu nc existimo. xx. t p plete
uelitate s aut. In p pte ad phad q debet ui
ue & spm allegat ca. p q p multa bo hnt a spu
di. fo q st filii di quaqz. t q heredes di sunt filii
di. In p pte mr ocludit ex bois pmissis q de
bitores st spui n carni. ij. o q n debet obedire
carni. di. xx. iij. q debet obedire spui si aut d
g ergo fres. q. i tot bo hms a spu. ex carne a n
z nisi mors. s. & q ita z g fres debitores sum
spui sco. s. ul roi. i. & dictam rois & spc uiue
debem debitores n q n carni ita. s. ut & carne
uiuam. i. & carnis desidia & si. xx. debitores su
m carnis ut ei nec pudeam n tm ut e d
sidia faciam. J. xiij. curam carnis ne fecitis i
desideriis. ec. xxxiij. cibaria & uirga & honus asino
panis & disciplina & ops suo. & xxe n z uiuend scd
carne. si. xx. & carne. i. carnis uoluptates uix
tis uita carnali. moriemini morte spuali. vi
dua. xx. q z in deliciis uiues mortua z. j. thi. v.
sia spu sco. s. vl spu. i. rone illuiata fca carnis
i. opa carnis de quibz gal. v. maifa st opa car
nis & c mortificauitis. i. penit abiectis opa. s.
spualia faci q carne mortificat. ec. xxxi. vi
gilia honestatis tabefaciet carnes. uiuetis ui
ta spuali spc a z q uiuificat caro n pdest qqua
Jo. vj. Qrtum z hic allegat q debet uiue & spm
q st filii di & hoc pbat p ex regimine spc. s. fo
ex dono spc. s. n. xx. acce. t o ex testio spc. s. ipe
xx. spc d g q qz. q. si spu fca carnis & c q uiuqz
facere potestis q filii di estis. qqz. xx. spu di
agunt dup ul agunt. i. regunt & i po. dns regit
me. vl aguntur. i. quodam impetu ducunt
sic dns luc. iiij. agebat a spu in deserto. i. duce
bat. os. iiij. ducet z ihc in deserto & c. hij filii di
st n dui diuetes. s. ei ex amore filiali n ex ti
more seruili. Jo. xv. ia n dica uos seruos. n. xx. & c
estis filii di n. xx. accepistis spm seruitutis ite
p. sic olim in lege. In timore qui uos. s. tiere
pene iuitos cohiberet. i. n accepistis spm serui
& timoris v. xx. spc dni ibi libertas. j. cor. iij.
aug. bius dria legis & euangelii timor & amor.
h accepistis spm adoptois filior. i. spm. s. p q
z adoptio filior. i. donu fidei filial. aug. ca
ue ne diuisum intelligas spm cu sit unus atqz
id. h p diuisa opa diuisimode accip & c. i. p q
nos ibi de utrqz pplo clamam corde & si no uo
ce. exo. xiiij. q clamas ad me dem z ad moy. ta

cete clamant inquit abba pater ad hebreos pater pater ad gen
tiles hec enim duo significant idem unum tamen hebreum et al
latinum. Unde augustinus elegant duarum linguarum usum pro
suit ad significantiam propter universum populum qui de iudeis et
gentibus in unitate fidei vocatus est. ipse enim quia etc.
sumus filii dei ipse enim spiritus sanctus testimonium reddit spiritui
nostro quod filii dei sumus cum enim per spiritum sanctum spiritus noster
bona agit quod est signum divine filiationis hoc signum quo
quodam testimonio eum certificat quod sumus filii dei. hic est
testis dei acceptione maior dicitur Job .xvi. ecce tes
tis meus in celo et conscius meus in excelsis. vel .i. testi
monium et cetera. Si autem filii hic ostendit quod debent vivere secundum spiritum quia
sunt heredes dei et postea ostendit quod sunt heredes. secundo est hereditatis
sunt heredes heredes quidem. tertio est coheredes sunt heredes si tamen.
dicit ergo si autem quia sumus filii dei. si autem filii sumus scilicet et
heredes erimus eorum scilicet glorie principes. Ieremie .iii. quomodo po
nam te in filiis et tribuam tibi heredita tem preclaram. heredes quidem
non christi sed dei cuius scilicet beatitudine fruemur. ysaie .lviii. et
tollam te super altitudinem nubium et cibabo te hereditate
patris tui. psalmus. dominus pars hereditatis mee. sumus autem secundum glo. here
des dei non secundum morem successionis humane. dei scilicet permanen
tis sed per congregationem vel heredes dei quia morientis secundum modum
cognitionis quam nunc est scilicet in speculo et in enigmate. tunc enim
videbimus faciem ad faciem .i. cor. xiii. coheredes autem cri
sti vel cum quo simul erimus. ipse enim est heres principalis. Mathei .xx.
hic est heres et heb. i. quem constituit heredem universorum. cohe
redes inquam sumus si tamen compatimur .i. ad similitudinem eius
patimur hac intentione scilicet ut glorificemur. ii. thi. ii.
si commortui sumus et convivemus. existimo hic ostendit quod vi
vendo est secundum spiritum non secundum carnem propter future remunerationis
magnitudinem hanc autem in sanctis revelandam esse ostendit primo per ca
re expectationem. secundo per expectantium gemitum et afflic
tionem scilicet .n. tertio per certitudinem expectationis spe enim.
In prima parte primo dicit quod passiones presentes in comparationem
sunt glorie in sanctis revelande. secundo revelationem futuram
probat per expectationem creature nam expectatio. Ubi ostendit necessi
tatem expectationis propter vanitatem cui subiacet in prese
nti tempore vanitati dicit ergo existimo quod coheredes erimus
sed si compatimur ut et glorificemur et patiendo est propter hanc
gloriam vivendo secundum spiritum non secundum carnem quod est difficile. exis
timo .n. .i. scio ego bonus rerum existimator. nam et si
imperitus sermone sed non scientia .ii. cor. xi. quod non sunt condig
ne .i. sufficientes passiones sed multiplices. huius
temporis scilicet temporales et momentanee secundum illud .ii. cor. iiii. id quod
momentaneum est et leve tribulationis nostre etc. et si non sunt huius tem
poris scilicet tempore apostolorum multo minus alterius temporis quam tempore
apostoli habundabant passiones sanctorum. condigne inquam ad
futuram gloriam promerendam. unde augustinus tribulatio
num est cum fine merces sine fine et multo ma
ior erit ibi gloria quam hic labor. gloriam inquam que reve
labitur que nunc occulta et abscondita quam oculus non vidit
etc. ysaie .lxiiii. et revelabitur gloria domini. ysaie .xl. re
velabitur inquam in nobis bonis scilicet non in malis nam tol
litur impius ne videat gloriam dei. ysaie .xxvi. Pro
hic quod passiones temporales non sunt condigne ad promeren
dam futuram gloriam propter .vii. primo propter earum paucitatem .ii. pe

.i. modicum nunc si oportet contristari etc. ii. propter earum pau
citatem sap. iii. in paucis vexati in multis bene dis
ponentur. iii. propter earum brevitatem .ii. cor. iiii. id quod in pre
senti est momentaneum et leve etc. iiii. propter privatam
consolationem. psalmus. secundum multitudinem dolorum meorum etc. v.
propter presentem retributionem. psalmus. cum ipso sum in tribulatione et
eccli. ii. in igne probatur aurum etc. vi. propter obligationem quia
secundum gregorium quicquid mali patimur peccata nostra meruerunt. vii. propter
patiendi communem necessitatem. sap. xviii. complacuit homo
regi similia passus. Nam expectatio creature. hoc duplex le
gitur uno modo secundum quod nomine creature intelligitur homo bonus iu
ra creationis servans. secundo modo secundum quod nomine creature intelligitur homo
secundum statum presentis miserie. primo modo sic nam quia et cetera re
velabitur. nam expectatio creature .i. creata expectatio boni
scilicet qui spiritualiter dicitur creata quia servantes iura creationis et i
genuem morem. quia de nichilo ad eternos pergimus secundum illud psalmus. e
mitte spiritum et creabuntur. expectat .i. assidue in actu in
expectandi et geminatio enim notat assiduitatem secundum glo.
psalmus. expectans expectavi dominum. revelationem filiorum dei in
qua revelabitur filiatio dei secundum Io. iii. karissimi filii dei sumus et
nondum apparuit quid erimus etc. et necesse est quod expectat vani
tati enim .i. mutabilitati temporali Job .xiiii. homo natus etc.
nunquam in eodem statu permanet. subiecta est creata .i. boni iu
ra creationis servantes propter quod exclamat apostolus. Ro. vii.
Infelix ego homo quis me liberabit etc. subiecta inquam non tamen
volens quia ipsi boni non amant istam conversationem. sed sup
ple patienter ferens propter eum scilicet deum qui subiecit eam ad a
morem et conservationem humilitatis secundum illud Michee .vi. humilia
tio tua in medio tui. subiecit inquam et hoc non sine spe libera
tionis sed in hac spe. hac scilicet quia ipsa creata .i. homo bonus servans
iura creationis liberabitur in futuro sicut et Christus caput iam
liberatus est secundum illud psalmus. conscidisti saccum meum etc. a servitute
corruptionis .i. corruptibilis corporis quod scilicet corruptibile est hoc in
duet incorruptionem .i. cor. xv. ipsa dico veniet in lib
ertatem filiorum dei .i. scilicet ubi erunt filii dei in gloria. secundo
modo legitur sic. expectatio creature .i. creata expectans scilicet homo scilicet
qui est secundum statum presentis miserie revelationem filiorum dei ex
spectat sic prius et necesse est quia expectat vanitati enim sub
iecta est creata .i. homo qui est in statu presentis miserie qui dicitur
creatura et cetera. Unde dicente Christo omni creature eccl. ii. cunc
ta sub celo subiacent vanitati. subiecta inquam non tamen volens
.i. non sponte sed sponte peccavit. non tamen volens penam sus
tinet nam secundum augustinum pena est afflictio involuntaria. et sic non
volens sed tamen subiecta est propter eum .i. propter iustitiam eius scilicet dei qui subie
cit eam iuste propter culpam suam. subiecit inquam in spe
hac quia et ipsa creata .i. homo secundum statum presentis infirmitatis
liberabitur a servitute corruptionis .i. carnis corruptibilis corporis
que retardat animam et deprimit sap. ix. corpus quod corrumpitur
aggravat animam. ipsa dico veniens in libertatem glorie fi
liorum dei. Io. viii. quia ista libertas erit a
culpa a peccato. Mich. vii. deponet omnes iniquitates nostras.
ii. a periculo. psalmus. laqueus contritus est et nos liberati sumus.
iii. ab omni incommodo. apo. xxi. mors ultra non erit etc. iiii.
a carnis tributo. Job .xxxix. vocem exactoris non audiet.
ysaie .xiiii. quomodo cessavit exactor quievit tributum.
Ergo fratres debitores sumus non carni etc. glo.

caro n̄ ē mal' · s; c'atā di · C9ᵃ · dᵘ · vij · n̄ h'itat in
carne mea bonum · B'ᵒ in carne nr̄a duo sūt
n̄ carnis q̄ bona ē ⁊ vicium q̄ malum ē · Jt' lr' ē
q̄ sp̄ū di agunt' · glo · q̄ impetu gr̄e agunt' · C9ᵃ
gᵘ n̄ mors nisi c̄ p̄statē ⁊ uolun'ᵗᵉ n̄ gᵒ i petuo
se · B'ᵒ impet' sonat hic in uehemiē declina
tōm n̄ coactōm · Jt' lr' iᵈ h; acc · sp̄m adop · fi
glo · scidᵉ ē p̄t' timorē s̄ilem q̄ oībz q̄ oībz iē · e ēᵉ
eē tiorēs · s · mūdanū s̄uilē iniciale castū · C9ᵃ
p̄t' h ē alr' · s · tior h'uan' qᵒ hō nimis timz mor
tē · B'ᵒ tior h'uan' ḡphendit' h' s; mūdano s̄i
ue sit de reb; mūdi amittendis siue a reb; mūdi ·
Jt' lr' iᵈ ipē · n · sp̄ū testim · glo · ue sumꝰ filij di hoc
· n · recognoscere fac' sp̄m nr̄m · sp̄c · s · q̄ gᵒ h'z sp̄m
scm̄ scit se eē filiū di · C9ᵃ ecc' · ix · nemo scit
vtrū odio an amore dignꝰ sit · B'ᵒ h recog'
tō n̄ ē p sciam c'titudīs · s; p ɔfidēciam cduli' ei'
Jt' lr' iᵈ id glo · sp̄c viua fac' mībᵃ n̄ ei q̄ in cor
q̄ uegetat iuenit · C9ᵃ gᵒ p'us ē q̄d iust' ⁊
de corpe eccē qᵉᵃ q̄ de sp̄ū scō uiuificet' · B'ᵒ
viuificatō notat hic uite ɔtinuatōm n̄ isfu
sionē · Jt' lr' iᵈ nā expc̄tatō c'atē · glo · filij n̄
pos appellari c'atura q̄m p eū fca sūt oīa · C9ᵃ
ē hō gᵒ i c'atā · B'ᵒ n̄ dz d' c'atā simpl' s; cū
detīatoē i q̄ᵘ hō ip̄e negotm̄ iplicitā i noīe ē
atē · n̄ ē sile de hoc tio hō q̄ ibi negō alr' ca
nē n̄ implicat · Jt' ibid glo · simpl' c'atā dn̄r
boni q̄ manet in c'atoē · C9ᵃ i imo iura tūs
cedit c'ato'is · B'ᵒ n̄ manet ibi sistendo s; ē
bonū ɔsuado · Jt' lr' iᵈ ipā c'atā liābit' · glo ·
hō signaculo ymagīs p pc̄m amisso · remāsit
tn̄ in c'atā · C9ᵃ ymago incorrupꝉ ē sic ⁊ ac n̄
gᵒ n̄ desīt p pc̄m · B'ᵒ sigᵃculū ymagīs uo
cat n̄ ip̄m ymagīs eēm s; fulgorē eī fulg; q̄m
himīe gracie illustrat' ·

Scimꝰ enim quia oīs c'atura ⁊ cᵉ.

Oīs' futam i scis glie magtudinē p c'atē expc̄tatō
nē · hic ɔtīat idᵉ p expc̄tacōi gemitū ⁊ afflictōm p'
c'atūre gnal'r · scō aplōz sp̄ual'r · n̄ solū · d' gᵒ scimꝰ
· q · i c'atā s'bita ē uanitati ⁊ lib'abit' a s'uitute cor
ruptōis ⁊ ce lib'abit' · scimꝰ · n · nos ap · q · d · ex pre
cedente · q̄ oīs c'atā p' de hoīe sp̄ual'r · scō m' de oī c
atā gnal'r · p' sic · oīs c'atā · i · hō q̄ oīs c'atā ē s gᵒ
gᵒ · i omel · ascensiōis sup iᵈ p̄dicate eūᵐ oī c'atē
q̄ pcipit c̄ oī c'atā ut dē ibid · h; · n · eē c̄ lapi
dib; viuē cū plantis · sentire c̄ alib; itlige cū
anglis · vl' s augᵉ · hō dē oīs c'atā · q̄ oīs c'atā ut
corpal' ut alie ut sp̄ual' ē · ⁊ s; oīs c'atā i hoīe · oīs
ē c'atā · i · hō igemiscit affectu · ⁊ poīt' ubi i
chatūm · q̄ i hoc sp̄ nouā ē s glo · ⁊ parturit
· i · cū dolore operat' i effcū usq; adhuc · i · usq; ad
mortē ul' usq; adh' · i · usq; ad tpē istd · q̄ ⁊ p̄cede
tes s' recert · vl' usq; adh' · i · usq; ad sua liberatōm
q̄ n̄ diu oī ⁊ ei aliqui libati st' · s̄ecdō uī legᵉ oīs

oīs c'atā · hoī · s · dnes ⁊ celor ⁊ celestiū corpor
igemiscit ⁊ parturit usq; adh' · i · q̄ᵘ cū dolore
⁊ labore officia sua pagit · i · ɔtinue mō q̄ mo
l' eēt ei gemiᵘ ⁊ ptinicōis · i · dolaris i sentie
tib; · vn̄ p' hic ingemiscē ⁊ parturire s̄ilitu
dinarie ⁊ po ɔnis p añᵗᵉ ⁊ hoc usq; adh' · i · usq;
p' iudiciū ⁊ hoīs glificatōm q̄n cessabit motꝰ
h' corpm n̄ solū a' illa gemit sup · ⁊ parturit s;
⁊ nos ip̄i apl'i cetīs maiores · p'm · n · gᵒ in
ecc̄a di ē aplatꝰ s iᵈ ephe · iiij · ⁊ ipē dedit q̄sdā
q̄d aplōs ⁊ cᵉ · nos dico p'micias sp̄c h'ntes · i · sp̄m
scm̄ p'us q̄ᵃ ceti h'ntes · vl' sp̄m nr̄m p'mi offeren
tes · et · i · ⁊ ip̄i int' nos gemim' · i · n̄ solum ex' i
carne s; ⁊ intus i mēte affligim' vl' ⁊ intᵘ
nos ⁊ cᵉ n̄ solū ex' p miśiā alior s; ⁊ int' p nr̄a
q̄ int' nos h'ms multiplicē cām gemit · ysa ·
lix · sic colūbe meditātes gemem' nos dico ex
p'ctantes adoptōm p'ctam filior di · ut · s · cor
ē bñficiū adoptōis p'ncipet · ph'i · iij · saluato
rem expc̄tam' dn̄m ih'm x'm q̄ reformabit corpꝰ
⁊ cᵉ · adoptōm dico · s · redemptōm cor' nr̄i · i · ut
iā aīa libāta ⁊ cor redimat' a mortalitate ⁊
corruptōe · ⁊ d' redemptōm · p'us · n · eptū ē a
pcō dn̄itiue · s; tunc iterū emet' a corruptoē
· j' · cor · vj · an nescitis q̄m mībᵃ ura tēplū sūt
sp̄c scī ⁊ n̄ estis uri · ēpti · n · estis ⁊ cᵉ · Qᵉ 9ᵒ
hic q̄ multipl' ē scdm gemitꝰ eī sp̄c scī eos ge
mē facit · p'mꝰ amare ɔpunctōis de eī i ps̄ · la
boraui i gemitu meo · ij · lacrimose ɔfessiōis ·
cant · v · vox turturis audita ē i t'ra nr̄a · ecc' · xx
xv · n̄ despiciet p̄ces vidue · i · aīe pccātⁱ si ef
fundat loqlā gemit' · i · uocē ɔfessiōis · iij · studi
ose meditatōis · ysa · lix · sic colūbe meditātes ge
mem' · iiij · deuote oōis de q̄ · j' · cor · sp̄c postu
lat p nobis gemitib; inenarrabilib; · v · fr'ne cō
passiōis · je · xxvj · addit dn̄s dolorē dolori meo
laboraui i gemitu meo ⁊ requiem ē n̄ iueni · vj'
zeli ⁊ emulatōis · eze · ix · signa thau sup fro
tes uiror dolēciū ⁊ gemētiū sup iniq'tatib;
domꝰ ist' · vij' · desidij uite celestis de q̄ hic
ip̄i int' nos gemim' ⁊ cᵉ · viij · tedij uite p̄se
tis · exo · ij · videt uidi afflictōm ppli mei q̄ ē i
egypto ⁊ gemitū eī audiui · ix · pastoral' cure
⁊ sollicitudīs · job · xxvj · ecce gygantes gemūt
s' aqs · Spe · n · salui · ɔbauit gliam i scis futam
p c'atūre expc̄tatōm ⁊ p expc̄tacōi gemitū
⁊ afflictōm hic ɔbat p expc̄tatōis c'titudinē
⁊ pᵒ oᵗ q̄ iā i spe gliam futam h'm · scō q̄ nō
dum tn̄ eā uidet' spes · uº · q̄r q̄ si uideīt
spare n̄ p'ēt · q̄ · n · uij · q̄ q̄ᵃ uīs n̄ uideāt
paciēt' tn̄ sustinem' · di ax · d' gᵒ spe · n · q̄ · i
expc̄tam' adoptōm filior di ⁊ cū c'titudīe
spe · n · ⁊ s' n̄ dū re salui fci sumꝰ iā a dō glā
m' · n · iā i spe glie filior di · s' · v · heb · vj · q̄
ɔfugim' ad tenēdā ɔpositam sp̄c q̄ᵘ sic an
chorā h'mꝰ aīe tutā ac firmā · spes aū · res

enarrationibus

spata q̄ uidet̄ .i. si eēt uisibil' nō ē spes .i. nō eēt
spei subiecta. hec dē. it. res uocat̄ spande ⁊ nō ap
parētes. heb. xi. fides ē sba rerū sperāndaꝝ rerū argum̄
tum nō apparentiū. nā qd uidet ql' qd spat. q. d. nl'.
Sꝫ spat ē qd nō uidet ⁊ hꝫ nā spei ē cū expecta
tio futuroꝝ bonoꝝ q̄ futura bona s̄t inuisibilia. nā q̄
uident̄ tēpalia s̄t. q̄ aūt nō uident̄ eterna. ij. cor. iiij.
Si aūt qd nō uidem' .n' ē h̄ uide p̄ximū ē .i. ps.
q̄ magna multitudo dulcedinis tue dn̄e q̄ ab
scōdisti timentib; te. sp̄im' p paciām adiuūoꝝ
.s. expectam' .i. paciēter nō inuia expectam'. abac.
ij. si moram fecerit expecta eū qr ueniens ueniet
⁊ nō tardabit. iac. v. ecce agricola paciēter expectat
dōn' recipiat fructū tēporaneū ⁊ serotinū terre. Simi
liter. oīt qr inuedum ē & spm. p' ꝑ debitū ⁊
obligatōm. ij. ꝑ future remuneratōis magnitudi
ne. Sꝫ pbat hoc id' ꝑ p̄sentē utilitatē qr spc
s̄c̄s facit ī eis .p'. ē qr iuuat ad adorand' ⁊ ī pe
tendū. Sed qr oīa ꝯuītit eis ī bonū scim'. iij. qr
nō pot eis inferri aliqd nocumentū. quid g° dice
m'. p' o' qr iuuat adorandū. sed quomodo q̄
deꝫ quō ⁊ qd postulandū nā qd orem' ns. qr fac
sperare ⁊ postulatū quia aūt seruitat' corda
dī g° similit' q. nō hoc solū ē nob a spū aūt sꝫ ē
.i. p eand' grām ⁊ sp̄c adiuuat ad orand' .s. ifir
mitatē nrām docendo .i. nrām ignorāciā ne
uel aūt tpē uel aūt tpe uel ꝯ̄tra petam'. ps. iubo
do ee. fui. s̄t ⁊ spū oris ē oīs uirt' eoꝝ. jo. xvi.
docebit uos oīa ⁊ suggeret uob oīa nā. q. ⁊ uite
ē qr iuuet nā qd orem' ut. s. utile sit sic oꝫ
orare .s. ut debito m̄. s. orem' luc. xviij. oꝫ
.it. sp orare nescim' sepe. it. ut ait glo. fallim'
putantes posse q̄ poscim' cū nō p̄sint qr ⁊ pau
lo ꝯtigit. ij. cor. xij. sꝫ ipe sp̄c .s. postulat ef
fectiue .i. postulare nos facit ꝑ nobis gemi
tib; inenarrabilib; .i. ps' qr dici p̄t uel ge
mitib; ī enar' .i. de re ienarrabili. q. a. q. nec
solum postulat sꝫ solum impetrare facit qr id
spc q̄ seruitat' corda nō. q. q̄rens qr nesciat &
glo. sꝫ qr nō ē occultū ē qr nō sciat. vn̄ uidet ul
los gemitꝰ inenarrabiles. j. cor. ij. spc oīa
seruitat' scit. rapphat qd desideret spc .i. quid
desidare facit qr ipe spc postulat ꝑ scīs .i.
scōs p̄tulare facit. sic dꝫ dies leta qr letos fac
nō ꝑ peccatorib; . peccatores. it. dꝫ nō audit. jo. ix. p'
tulat mq̄ & dm̄ .i. q' ē & dm̄ s nō ꝯ dm̄ sicut
ille de q ī ps. orō ē fiat in peccm̄. scim' aūt. hic
ponit sam utilitatē spc .s. ī sc̄īs ⁊ p' o' qr oīa ꝯ
uertit eis ī bonū. ij. pbat p multiplex bn̄ficiū
nam qd d' g° scim' ⁊ nec solū fac hoc spc
.s. aūt sꝫ scim' nos maiores q̄b; creditꝫ eqm̄ dili
gentib; dm̄ .i. caritatē h̄ntib; oīa cooperant̄
in bonū ⁊ hoc ꝑ spm̄ scm̄. dī. it. s̄t oīa ⁊ cari
tas oīa ꝯtētat qr nō q̄rit q̄ sua s̄t. j. cor. xiij. ⁊
j. cor. iij. oīa ura s̄t. ꝯ nō diligētib; oīa coo
pant̄ ī malū qr pugnabit orbis terraꝝ ꝯ in
sensatos. sap. v. diligētib; nō tm̄ recedentib; sꝫ
hiis q̄ uocati s̄t scī .i. uocati ut eēnt scī uel eēnt
uis p p̄dicatōm. pū. ix. misit ancillas suas ut
uocarent ad arcē ⁊ c. uel intus p inspiratōm
pū .i. uocaui ⁊ renuistis ⁊ c. uocati inquā ⁊ h
& ꝓpositū .i. & dī p̄destinatōm nō & ꝯ sua merita.
s. ix. ut & electōm ꝓpositū dī maneret nō ex opib; sꝫ ex
uocante deū ē ⁊ c. tales. it. ut ait glo. ꝯsolat'
dō ꝑspis ⁊ exercet aduersis nā ipoꝝ infirmitate
exercet' humilitas afflictōe paciā ꝯtradcōē sapiā
odio beniuolencia ⁊ ita oīa cooperant̄ eis ī bonū.
Hic q' s̄t r° qr oīs c̄atā. glo. oīs c̄atr' uel ē
corpal' uel aīal' uel spual'. Ꝯ' nō ē mediū ī
& cor' ⁊ spm̄ sīcā. it. ꝯdēr in corpale ⁊ spuale.
Rº eaꝯ c̄atā aīal' ⁊ spual' sbo sꝫ differt rōe
nā inq̄ rāt uiuific' corpi aīa dr. ī qm̄ sepabit' a
corpe spc. It ibid glo. oīs c̄atā igemiscat
sꝫ nō tpci .i. hō q̄ hꝫ ꝯuenienciā cū oī c̄atā
Ꝯ' nō de cor' celesti ē ī hōe cū tot cor' hōis
sit corruptibile g° nō ē oīs c̄atā p ꝯueniēciā.
Rº ꝯueniēcia hꝫ ī gn̄e nō in spē. It s̄t &
nō solū aūt illa glo. ī hōe cor' ⁊ aīa ⁊ spc dolet.
Ꝯ' corp' p se nō dolꝫ. Rº loq' de hiis ut
s̄t ꝯuncta in hōe .i. hō ꝯuidet ex hiis nō de sin
gulis hoꝝ p se. uel sꝫ dolet qr doloris m̄ā mul
tiꝯ aliī lesio corpal'. aliī ymaginatio spiā
aīal'. aliī ꝯsideꝯ spual'. It s̄t r° adop. fi.
ex. glo. ut cor' ē bn̄ficiū adoptōis recipiat
Ꝯ' cor' nō pot recipe grā adoptōis. Rº
bn̄ficiū adoptōis dic' pot accipi uel ꝯstitue
.i. effcā adoptōis ⁊ sic cor' suscipit illā uel in
tīsi ue .i. grā adoptōis sic nō. It ibid glo.
angli ⁊ si nos iuuāt sn̄ labore hoc facē credē
di s̄t. Ꝯ' oppo' natal' s̄t fi c' id sꝫ angli gau
det de nrō pfcū g° dolet de nrō defcū. Rº
oppo' nata s̄t fi fi c' id nisi altm̄ inseꝑabili' ī
sit sic aūt uꝫ gaudium anglis. It & aliā expo
nē s̄t r° oīs c̄atā glo. oīa elā cū labore sua explet
officia sicut sol ⁊ luna nō sine labore explent sua
officia. Ꝯ' sol ⁊ luna s̄t corpa impassibilia.
Rº glo. accipit ꝯiūs pa̅nte .i. laborē ꝑ motū at
⁊ buendo reb; inaiātis ꝯ s̄t rē aīatoꝝ ī q̄b; mo
tū seq̄ labor. It s̄t r° spes q̄ uidet nō ē spes.
Ꝯ' stephꝰ uidit glām dī act. vij. ⁊ tm̄ spauit.
Rº uidit glām alienam .s. xp̄i ⁊ scōꝝ spauit
ꝓpam. spes. it. nō ē nō de reb; ad se ptinētib;. It
s̄t r° spc postulat. glo. si hō in potāte hret
qr posset nō utiq; peteret. Ꝯ' xp̄c hūit ī potā
te ⁊ tm̄ petiuit. Rº petiuit ꝑ ee' nō ꝑ
suffragiū. It s̄t r° scim' q̄m diligenti
b; glo. si qui hoꝝ deuiāt ⁊ hoc facit eis pfi
cē qr humiliores redeunt. Ꝯ' g° hō sp resᵍ
git ī maiori humilitate g° ī maiori caritate
qr ꝯtutes s̄t eq̄les. Rº nō ē necē qr sp re
sᵍgat hō ī maiori caritate sꝫ pot resurgere
ī minori uel eq̄li .ī. maiori xo humilitate resᵍgit

quo ad usum sed non semper quo ad habitum.

Nam quos prescivit et cetera.

Dixit quod hiis qui secundum propositum vocati sunt electis omnia cooperantur in bonum. hic probat hoc per multiplex beneficium. ponit autem quattuor magna beneficia. primum predestinacionis eternaliter eligendo. secundum vocacionis ad fidem adducendo. quod est quos vocavit. tercium iustificacionis peccata per graciam remittendo quos autem vocavit. quartum magnificacionis virtutibus ampliando et gloria exaltando. quod est autem iustificavit dicit ergo nam certum est quod diligentibus deum omnia cooperantur in bonum et hoc patet nam quos et cetera. legitur autem hoc dupliciter. uno modo secundum quod predestinare accipitur improprie pro effectu predestinacionis. alio modo secundum quod accipitur proprie pro eterna predestinacione. primo modo sic. nam predestinavit id est per appositam graciam ad credendum preparavit illos quos prescivit id est longe ante preconovit. prescivit inquam conformes id est similes fieri ymaginis filii sui id est filio suo qui est ymago eius. colossenses i. ymago invisibilis. similes quidem nunc similitudine gracie. secundum illud ro. xiii. induimini dominum ihesum christum. sed in futuro similitudine glorie. prima iohannis iii. cum autem apparuerit similes ei erimus. secundo modo legitur sic. nam predestinavit id est ab eterno graciam in presenti et gloriam in futuro preparavit quos prescivit id est ante quam essent cognovit. non quod prescientia sit ante predestinacionem sed se concomitantia. prescivit inquam conformes fieri et cetera id est similes filio suo qui est eius ymago conformes inquam ita tamen ut ipse filius sit primogenitus id est ius primogeniture habens. et hoc dupliciter vel quo ad percepcionem hereditatis et eius distribucionem vel quo ad ordinem dignitatis quia primus sine peccato natus ut dicit glosa. vel primogenitus secundum quod deus id est ante omnem creaturam genitus. ecclesiastici xxiiii. ego ex ore altissimi prodii primogenita ante omnem creaturam. primogenitus inquam in multis fratribus id est inter multos fratres scilicet omnes fideles. hebreos ii. non confunditur fratres eos vocare dicens nunciabo nomen tuum fratribus meis et cetera. quos autem predestinavit id est ab eterno ad graciam preelegit. hos et vocavit ad fidem adducendo. et hoc vel exterius per predicacionem vel interius per inspiracionem. galatas i. complacuit ei qui me segregavit ex utero matris mee et vocavit per graciam suam. et quos vocavit sive per predicacionem sive per inspiracionem. hos et iustificavit peccatorum remissione et bona operacione. hee enim sunt due partes iusticie. secundum illud psalmi declina a malo et fac bonum. quos autem iustificavit peccata remittendo. illos et magnificavit virtutibus ampliando vel in gloria exaltando. psalmus in nomine domini nostri magnificabimur.

2°

Illos autem hic quod deus sanctos suos magnificat multipliciter. primo per graciam adoptando ut hic est iustificavit et cetera. secundo bonis virtutibus amplificando. iob i. erat quoque vir ille magnus inter omnes orientales. tercio bonis fortune aliis cumulando. genesis xxvi. ibat ysaac proficiens atque succrescens donec magnus vehementer effectus est. quarto honoribus sublimando. ecclesiastici l. symeon onie filius sacerdos magnus. sapiencie ult. magnificasti populum tuum et honorasti. quinto miraculis illustrando. exodi xi. fuit moyses vir magnus in omni terra egipti. sexto fama operum late divulgando. ii regum vii. fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum. septimo gloria in celo exaltando. matthei v. qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum. Quid ergo dicemus? Ostendit quod spiritus sanctus iuvat eos ad orandum et impetrandum. quia et omnia facit eis cedere in bonum. Hic ostendit quod nichil sunt eis pervenire in nocumentum. ostendit quippe quod nullus potest eis nocere primo persequendo. secundo accusando. quis accusabit. tercio condempnando. quis est qui condempnet. In prima parte primo querit si deus pro eis est quis potest eis nocere. secundo ostendit quod nullus quia deus pro eis est. qui proprio et cetera. dicit ergo quid ergo et cetera. quasi cum tot bona faciat deus electis quid ergo dicemus ad hec id est contra hec. vel ad hec beneficia supervenientes. si deus pro nobis quis contra nos scilicet ad nocendum contra nos esse poterit quasi diceret nullus. iob xxvii. pone me iuxta te et cuiusvis manus pugnet contra me. ideo dicitur luce xii. dico vobis amicis meis ne terreamini ab hiis qui occidunt corpus et cetera. deus est pro nobis qui id est quia proprio et filio suo proprio scilicet consubstanciali qui scilicet est splendor glorie et figura substancie eius. hebreos i. hoc dicit ad differentiam filiorum adoptivorum de quibus iohannis i. dedit eis potestatem filios dei fieri. non pepercit ut nobis parceret. iohannis iii. sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. sed pro nobis omnibus et peccatoribus tradidit illum. ysaie liii. traditus est propter delicta nostra. quomodo quasi et si ita fecit quod maius est quomodo non et cum illo nobis dato omnia nobis donavit quod minus est. omnia scilicet ad salutem necessaria graciam in presenti et gloriam in futuro. psalmus graciam et gloriam dabit dominus. vel omnia scilicet superiora ad fruendum. inferiora ad utendum equalia ad conveniendum. prima corinthios iii. omnia vestra sunt. sapiencie vii. venerunt michi omnia bona pariter cum illa. Quis accusabit adversus. Hic primo querit quis eos accusare valeat. secundo ostendit quod nullus quia deus eos iustificat. deus qui iustificat. dicit ergo quasi et cum hoc ita sit quis accusabit ita scilicet quod accusacio eius sit efficax adversus electos dei. quasi diceret nullus. et si eos accuset eius tamen accusacio non est efficax. apocalipsis xii. proiectus est accusator fratrum. deus qui iustificat supple accusabit ne eos quasi diceret non. deus enim non vult eos accusare sed iustificare. ezechielis xviii. nolo mortem peccatoris et cetera. nullus autem alius potest eos accusare. quis est. Hic primo querit quis eos condempnare audeat. secundo ostendit quod nullus quia christus pro eis interpellat. christus ihesus. dicit ergo quis est quasi et cum nullus alius possit eos accusare. quis est qui condempnet id est morti adiudicet. romanos xiiii. tu quis es qui iudicas alienum servum et cetera. christus ihesus supple numquam condempnabit eos qui christus ihesus mortuus est pro nobis reconciliandis quod magnum est. romanos v. cum inimici essemus deo reconciliati sumus per mortem filii eius. immo qui et resurrexit pro nobis resuscitandis quod maius est. prima corinthios xv. christus resurrexit

principie dextera eius qui est ad dexteram dei qui nobis in celum eleuandis. et maximus est, et dicit est ad dexteram dei uel secundum diuinitatem in summo honore et patris equalitate. psalmus. dixit dominus domino meo sede a dextris meis. uel secundum humanitatem .i. in potioribus bonis patris. qui etiam interpellat pro nobis quod ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. qui etiam interpellat pro nobis. glo. non uoce sed miseratione et representatione humanitatis dum condicionem hominis quam pro nobis assumpsit et genere mortis quam pro nobis sustinuit uultui patris nostri ut nostri misereatur. uel mittit ostendit filio pectus et uulnera. filius ostendit patri latus et uulnera etc. Jo. i. aduocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum. Quis ergo nos. Hic tertia pars principalis huius capituli. cum enim christo sit mandum et quo uiuendo secundum spiritum hic ostendit quod firmiter et inuiolater ab eo discedendum et hoc ostendit omnium apostolorum generaliter. ibi. certus sum quod neque mors ...

in pt per enumeratione ... aliqua que separari potuit. Primo enumerat mala que aliquem separare possunt. tribulatio ... quia per omnia ipsi perferunt sicut scriptum. ibi. et non a christo non separant sed magis ... que coniungunt. Quis. et enim sed patria bona sunt nobis a deo. quis ergo separabit nos a caritate christi. quasi dicat nullus. nichil enim potest hominem a deo separare nisi peccatum. ysa. lix. peccata uestra diuiserunt inter uos et deum uestrum. nunquid separabit nos tribulatio .i. afflictio corporis. aut angustia .i. anxietas mentis. aut persecutio .i. fugatio de loco ad locum. an fames penuria cibi. an nuditas penuria uestimentorum. an periculum .i. apparatus siue metus mortis. an gladius .i. ipsa mors dico an etiam uel hoc non separabit nos a caritate christi. caritas enim omnia suffert omnia sustinet. i. cor. xiii. sicut. quasi non utique separabit nos. sicut scriptum est etc. uel quasi sed mala ista omnino contraria patiuntur sicut scriptum est in psalmo. quia propter te mortificamur .i. uarijs tormentis ad mortem ducimur tota die uite presentis. ij. cor. iiij. semper mortificationem ihesu in corpore nostro circumferentes et tangitur sed ... in martyrio. sed enim propter te. penam mortificamur. presentiam tota die estimati sumus sicut oues occisionis .i. sicut oues que mox ... ... nisi occise. jo. xvi. uenit hora in qua omnis qui interficit uos arbitretur obsequium se prestare deo. sed quasi sed sustinemus sed in hijs omnibus positi superamus .i. uincimus et superiores sumus. uel uincentes ecce iam in summe agone et hoc propter eum .i. uirtutem ... et amorem eius qui dilexit nos non per uirtutem nostram. Certus sum. hic ostendit quod a christo inuiolater est discedendum sicut in spiritu ostendens quod a caritate christi non separabit nos per inferiora neque mors. ibi. per superiora neque angeli. ibi. per inferiora sed mundana. neque instantia. ibi. per eterna alia neque creatura. dicit ergo certus. quasi ita dixi supra. certus sum. et quod neque mors ... ... iiij. neque uita promissa que melior est mors tua super uitas. neque angeli .i. primus et infimus ordo inferioris ierarchie

neque principatus .i. medius ordo eiusdem ierarchie .i. archangeli. archangeli enim dicuntur ab archos quod est principes. neque uirtutes .i. supremus ordo eiusdem ierarchie. cuius est facere miracula. per hos autem quos intelligunt alij quod hijs preceptis quamuis illum et regimen mundi. neque instantia .i. presentia bona uel mala. neque futura bona uel mala. neque fortitudo .i. alia uiolentia. neque altitudo neque profundum. hoc hoc triplicem exponit primo de altitudine hominis et profunditate. secundo de altitudine diaboli et profundo. tertio de altitudine et profundo mundi. primo modo neque altitudo humane potentie. neque profundum humane sapientie. secundo modo neque altitudo .i. eleuatio sathane apparentis in specie sua gloriositate. transfigurat enim se in angelum lucis. ij. cor. xi. neque profundum .i. commotio inferni et ... sicut. neque altitudo .i. prosperitas fortune. neque profundum .i. fortune aduersitas. neque creatura alia a predictis uel de nouo facta ut ... bipes poterit nos separare a caritate dei dupliciter. uel a caritate dei inquam qua diligimus qui est in christo ihesu domino nostro .i. per ihesum christum nobis exhibita. uel a caritate dei inquam creata qua deus diligit nos que est in christo ihesu domino nostro .i. per ihesum christum nobis exhibita. uel a caritate dei nobis ostensa. nam maiorem caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Jo. xv. Iterum ... et apti et primum secundum mito omnibus comparatur. per propter innocentie omnimodam simplicitatem. dicitur ... ubi quasi oues sicut et fecerunt. Secundo propter patientiam in persequtoribus tranquillitate. ysa. liij. sicut ouis ad occisionem ducetur et tamquam agnus coram tondente se obmutuit ... propter immolationis per martyrium. ysa. ... ... estimati sumus sicut ouis ad occisionem. iiij. propter lactis .i. doctrine ... in illa die nutriet homo duas oues et per ubertate lactis comedet butirum. v. propter uelleris .i. consolationis ... et calore. Job. xxxi. de uelleribus ouium mearum calefactus est. vj. propter luporum .i. tyrannorum odium et persequtionem. ... ecce ego mitto uos sicut oues inter lupos. vij. propter generis in partubus ... fecunditate. psalmus. oues eorum fetose. can. vj. gemellis fetibus. viij. propter pastoris eorum obedientiam et agnitionem. Jo. x. oues mihi sequuntur. alienum autem non sequuntur. Hic ... supra ... ... Secundo ... et ... ex opposito dicitur per ... de malis. predestinatio de bonis. ... ... uel ... et sic ... predestinatione. ... ... predestinatus ... glo. interior uocatio tunc electorum est. ... multi uero uocati sunt interiori uocatione ut iudas. ... de uocatione finali non solum que ad tempus. ... ... glo. hoc de presentibus et predestinatis in ... non de alijs. ... iudas fuit magnificus fuit enim apostolus. ... ... de magnificatione finali non ad tempus. ... ... quo non omnia nobis donauit. glo. angeli nunc nobis superiores in futuro

erunt pares. Contra aug. lib. de li. ar. aia est angelo non par officio dispares g. non sunt pares simpr. Responsio pares sunt non mitis si non carnis set dis supiores. Item sup id xpc ihc qui mortuus est et resur. glo. cp maius est. Contra morte x redemptus est mudus non rne. Responsio passio fuit magnus mito. si rne maior dignitate et miraculo. Item sup id qui est interpellat. glo. dum cotidie hom quam assumpsit uultu prio offr. Contra homo ille sp coram pre est. g. off ri non oz. Responsio oblatio h in affcu non in effcu extiori. Item sup id ppt te mortifi. glo. martyrem non facit pena oz ca. Contra g. sine pena p sola uoluntate pot qs ee martyr. Responsio pro pena tm h ca simir. Item sup id neq angli. glo. minor qui est miracula faciu. Contra pncipat est maior ordo qp uirtutes f ggg. qui uirtutes sunt de ultima ierar. phicipat de media. Responsio pncipatus accipit hic p archangel. Item sup id neq altitudo neq pfundu. glo. Contra hoc apponit achab in ysa. qui noleba petere signu neq in alto neq in pfundu contra bellu assiriorum. Contra ysa. vij. leg. q hoc erat contra rasyn regem syrie. Responsio uisio scriptorum assiriros ponit p syris ut cu syris essent assyrii. Item sup id neq ceata aliq. glo. noua contra nam fca ut equus bipes sicut fecerit magi pharonis in egipto. Contra g. magi posuit ceare nouam ceatam. Responsio posuit f appnam et non f eentia. Item sup id a caritate di. glo. caritas rissima mea affco est. Contra g. caritas non est sintus si actus. Responsio debebit hic hunc p actu

ix. Veritatem dico et cetera.

Ps tcia capli in q po narrato q incep i reuela. s. ira di. c. i. diuisi fuit in tres ptes quam p loquitur est spalit giuitbz eos de tnsgssione legis nahl guiincedo. sco simil iudis et gentibz eos ad gaerdia reuocando a sco ca ubz hic h tcio ne iudeos declinare in pre grecu ut earum apls loqu iudis spalit affcm suu ad eos ostendendo. ostendit tpir. p qz dolz de eorum p dicione c isto. ij. quam orat p eorum salute. c. x. tcio qz gentiles repmit ab eorum insultatione. c. xi. f glo. In p pre p exprimit ebrica magnam q ht de gnali pdicone gentis sue. sco aliqd ta gsolom q ht de pmissionu diriarr i alhqbz gsilic ad xm impletione non aut q ecti. tca oexcusat dm ab iniusticia et iniquitate quid g dicem. iij. ponit et soluit obiectom carnal hois uolentis accusare dm dicis itaz. In p pte p exponit magnitudine doloris. sco signu ul effcm doloris optatui. tc cam doloris qui sunt cognati. vs p tangit nam sco gram quorum adoptio. tcio spalem pgaganam q pres d. g. veritate dico hoc dup leg. p nis de tristicia qpassioe p pditione gentis sue. sco nis de passionis effcus p malo xpo. ps nis gtinuat sic. q. a spe loqt est q uideos hoc tn fuit ex dilcone no ee odio. veritate. s. dico de hijs q dixi et q dictur sum. i hoc. s. gfirmat q dicturus est sic dns Jo. xij. am am dico uobis. ego inq existes in xpo. ij. cor. xij. scio hom in xpo et non mentior in aliq pte aliq. s. uera falsitate veritati miscendo. pdicatore. s. veritatis non decz in aliq pte mtiri. ca. v. sit smo uer e. dico et q veritate testiom m perhibente gscia mea. intius si forte uideat uob exterius minus. i. cor. ij. gla nra h est testioniu gscie nre gscia dico fundata in spu sco. ipe. s. sps testioniu reddit spui nro. ro. viij. gscia. s. q non fundat sps. s. non timz mentiri q tristicia magna est michi. i. stupor mtis. q. de re op inopinata et magna et gtinuus dolor cordi meo. i. mtis angustia eos. s. q. dixi set a me m prius gnre et ritu gunncti. dolor. s. est sentis dionis gtinui. i. optabam. q. et ve doleo a do q optabam non a ut opto si optabam. i. optarem si eet posse optari sine pcco. sile ht gal. iiij. si posse eet oculos uros eruissetis et dedissetis m. ego ipe et non alius anathema ee a x. i. separat ad tpc ul inuita. vl et post morte et hoc p frib meis uideis. s. adiuuandis et saluandis qui fres sut gnati mei f carne. i. f carnis ppagatom et ideo mag iuuandi f id. j. thy. v. si quis suorum et maxime domesticorum curam non ht fidem negauit. qui sut isrlite gnre et hoc nis set fres mei. ij. cor. xi. isrlite sunt et ego quorum adoptio est filiorum. i. ad qm p ptinz gra adoptonis. exo. iiij. pmogenitus meus isrl. et quorum est gla. eo q ip si set pplus peculiaris deut. vij. et quorum est testamtu nouu heb. viij. ecce dies ueniunt dic dns et gsumabo sup domu isrl et sup domu iuda testimoniu nouu. et quorum est legis uetelatio. i. quiacp portabat et figabat lex uet. to lis. s. iudis data est lex. exo. xx. et ideo data fuit in solitudine et quorum est obsequiu. i. cultus dini spalit. deut. iiij. q gens tam inclita sb celo q hat cerimonias iusta q iudicia et in ps. notus in iudea ds et quorum set pmissa. i. quibz fcte set pmissiones. gal. iij. abrahe a dce sut pmissiones et sei ei quorum est set pres antiq. i. priarche abraham ysaac. ex quibz pribz. i. ex ipis est xpc f carnem non f diuinitate sic. s. ex solo pre est. nec f aiam. sic. s. a sola trinitate est. Jo. iiij. salus. i. ihc ex iudis est. et ds. i. abraha genuit ysaac. et d. i. qui fco est ei ex seie qui ids est in ps. sup oia celestia terrestria et infernalia. phi. ij. i noie ihu oe genu flectat. ds benedcs. i. bonus dcs. ne

Sup hys

mo. enim bonus non solus deus et hoc in secta ami-
ci. hoc verum est. Secundo modo legitur sic. Veritatem
id est non potuit me separare a Christo olim tamen separatus fui
ab eo unde doleo. Veritatem enim dico ego existens in
Christo cui prius inimicus eram in Christo et non mentior in aliquo pre-
texti. in phi. conscientia mea in spiritu sancto. Quoniam tristicia mihi
est magna id est stupor mentis et continuus dolor cordi me-
o id est cordis compunctio de peccato. Secundum augustinum hic
super doleat et mirum est in dolore quod multum peccavi
optabam enim ego ipse ante conversionem meam ana-
thema esse a Christo id est separatus et alios separans pro fratribus
meis iudeis id est pro iudeorum lege defendenda.
gal. i. amplius emulator existens paternarum mearum
traditionum. Vel pro fratribus meis iam conversis a Christo retra-
hendis qui sunt cognati mei et cetera et ideo magis
peccabam saltem eorum impediendo. Quod sequitur
legitur sicut prius. C[...] quod tristicia
magna in sanctis multis de causis. Primo ex recorda-
tione peccatorum preteritorum. ii. cor. vii. gaudeo quod con-
tristati estis ad penitentiam. Secundo ex consideratione coti-
dianorum incommodorum. ps. tota die contristatus ingre-
diebar et cetera. iii. ex incursu malorum presentium
i. pe. i. modicum nunc si oportet contristari in va-
riis temptationibus. iiii. ex fortitudine futurorum
mt. xiiii. at illi ceperunt contristari. v. ex adversitati-
bus amicorum. phi. ii. dominus misertus est mei ne tris-
ticiam super tristiciam haberem. scilicet de morte epafro-
diti. vi. de calamitatibus hominum. Je. xv. quis con-
tristabitur super te. vii. ex perditione animarum. Ut hic.
Non autem. hic ostendit consolationem suam de promissi-
onum divinarum in aliquibus adimpletione et primo ostendit in
conversis ad Christum promissionum impletionem. ii. ex
ysaac ostendit quod soli electi pertinent ad promissionem. Non
enim omnes. iii. ex iacob et esau ostendit id. Non solum. In ea
parte primo auctoritate ostendit quod soli filii ysaac perti-
nent ad promissionem. Secundo exponit auctoritatem. Id est.
tertio ponit promissionis tenorem. Promissionis enim. dicit ergo
non autem quod ita doleo de perditione gentis mee
iudeorum. scilicet quod non omnes conversi sunt ad Christum. non omnes promissa
receperunt et quamvis ita sit. scilicet quod non omnes credant
autem sed tamen non ideo hoc verum est quod exciderit verbum dei
id est quod inexpleta remaneat dei promissio sed non
omnes salvi sunt. ysa. lv. verbum quod egredietur de o-
re meo non revertetur ad me vacuum. non enim quod et
verbum non est inexpleta promissio si non omnes salvi fi-
unt. non enim ad omnes promissio pertinet. non enim omnes
qui ex israel sunt. scilicet secundum carnem hii israelite vere. scilicet
ad israel pertinentes quia degeneres sunt moribus. simile
hic ro. ii. non enim qui in manifesto iudeus est et cetera.
neque qui semen sunt abrahe secundum carnem omnes filii sunt
scilicet abrahe id est heredes eius ut filii concubinarum
gen. xxv. sed dictum est scilicet gen. xxi. In ysaac vo-
cabitur tibi semen id est filii ysaac reputabuntur tibi
in filios et heredes non filii ysmael. gal. iiii. eice
ancillam et filium eius. non enim erit heres filius
ancille cum filio libere. Et dicitur vocabitur quia sola gratia

divina efficitur quis semen abrahe et heres promissio-
nis secundum fidem. Id est. exponit auctoritatem quia ita dictum est.
in ysaac vocabitur tibi semen. id est non qui sunt filii car-
nis. ut ysmael qui solum secundum carnem natus est. gal.
iiii. hii filii dei. id est heredes promissionum divinarum
sed qui filii sunt promissionis. id est secundum promissionem
spiritualiter nati id est renati per gratiam sicut ysaac secundum pro-
missionem natus est. ideo et dicitur natus secundum spiritum. gal. iiii.
hii inquam estimantur in semine. id est hii vere sunt semen
abrahe id est heredes promissionis secundum fidem. quasi dicat non omnes in-
discriminatim carnaliter nati sunt de abraham heredes sunt
promissionis. nam ad omnes pertinet promissio sed ad illos
solum qui sunt imitatores fidei patris qui digni
sunt promissionis impletione sicut non omnes de abraham
nati fuerunt eius heredes sed solus ysaac qui secundum promis-
sionem natus est. Promissionis enim. quasi et ysaac vere
fuit filius promissionis. promissionis enim verbum
hoc gen. xviii. secundum hoc tempus id est eodem tempore anno
revoluto veniam ad te o abraham et loquitur an-
gelus apparens in persona domini. et sed efficaciam quod erit
sare filius. filius gratie. scilicet ysaac fuit filius
promissionis. Non solum autem hic probat quod soli e-
lecti pertinent ad promissionem ex esau et iacob et
primo dicit quod iacob non esau pertinet ad promissionem
secundo probat per id quod dictum est ante eorum nativitatem Cum
enim. iii. probat id per id quod dictum est post eorum mortem Si-
cut scriptum. dicit ergo non solum autem illa. scilicet sara habuit
simplicem promissionem sed et rebecca habuit promissio-
nem gen. xxv. ipsa dico habens duos filios simplici-
ter ex uno concubitu hoc dicit contra mathematicos ne scilicet ob
diversitatem constellationis putetur hoc evenisse quod unus
fuit bonus alter malus. concubitu dico ysaac patris
nostri id est institutoris nostri hoc dicit ne ob diversitatem paren-
tum crederetur unus esset bonus alter malus. crederetur hoc fu-
isse. ysaac enim fuit pater bonus et rebecca bona mater
et tamen unus filiorum fuit bonus alter malus. Cum enim
quasi et vere habuit promissionem. cum enim nondum nati
fuissent nativitate exteriori sed iam concepti gen.
xxv. aut aliquid boni egissent quantum ad iacob. aut
mali quantum ad esau. Non dico enim habebant usum liberi arbitrii
hoc ideo dicit ne collisio in utero videretur meritum. non
enim fuit meritum sed signum futuri. Non ex operibus id est pre-
missa precedencia vel concomitancia. sed ex vo-
cante id est ex sola gratia dei vocantis dictum est ei scilicet re-
becce gen. xxv. quod maior serviet minori id est
esau iacob serviet. scilicet persequendo ipsum. prover. xi.
qui stultus est serviet sapienti. vel et quod ipsis ydu-
meorum servivit israel tempore david. ii. reg. viii. et sed
et figurabat quod populus iudeorum qui fuit antiquior in
fide serviturus erat populo christiano in novissimis. sunt enim cap-
sarii nostri ut dicit aug. circumferentes libros legis ad
confirmationem fidei nostre. dictum est inquam hoc ante quam nati
essent. et sed ut propositum dei id est presciencia dei maneret secundum
electionem id est intelligeretur impleri secundum solam gratiam dei
non secundum eorum merita sicut quia ita dictum est de eorum meritis
eis nascituris Sicut et scriptum est mal. i. de ipsis iam

mortuus. Iacob dilexi per electionem ab eterno .s. di lectione predestinationis et ex tempore dilectione presentis iustificationis. esau autem odio habui per reprobationem culpe ab eterno .s. odio reprobationis ex tempore condempnationis. ¶ Hic quod supra dicitur tristicia est michi magna et cetera. ¶ Contra .ps. xii. non contristabit iustum quicquid ei acciderit. ¶ Responsio: in loco de tristicia secli, hic loquitur de tristicia secundum deum. ¶ Item supra dicitur continuus dolor et cetera. ¶ Contra nullus potest dolere continue. ¶ Responsio: continuatio habitualis erat non actualis. ¶ Item supra dicitur optabam anathema esse a Christo. glossa .i. separatio. ¶ Contra a Christo non fit separatio nisi per peccatum. ergo pro fratribus optabat peccatum. ¶ Responsio: loquitur de separatione penali non culpabili et quamvis penalis non possit esse nisi ex culpabili tamen potest quis velle unam preter aliam. ¶ Item supra dicitur qui sunt cognati mei secundum carnem glossa non amplius invidi. ¶ Contra ambo dicat quod extranei boni mali filii adoptionem di sunt. ¶ Responsio: glossa intelligenda est certis particibus. Ambrosius loquitur in collatione beneficiorum extrinsecorum. ¶ Item supra dicitur et testamentum glossa novum. ¶ Contra testamentum novum magis est gentium quam iudeorum. ¶ Responsio: utrorumque est sed differenter quia iudeorum est quia eis missum. gentium quia ab eis susceptum. ¶ Item supra dicitur non quod exciderit verbum dei glossa non est valde dolendum de his qui non sunt predestinati ad vitam. ¶ Contra maior est causa dolendi in eis. ¶ Responsio: maior est, sed minus dolendus est minor fructus. ¶ Item supra dicitur qui sunt filii promissionis. glossa quia sola dei promissione generantur ut ysaac. ¶ Contra nec ysaac genitus est sola promissione sed cum actu commixtionis carnis. nec sancti regenerantur sola gratia sed cum consensu voluntatis. ¶ Responsio: non sola excludit causas aliquas principales non varias. ¶ Item supra dicitur non volentis neque currentis glossa preter nostrum meritum vel bonum vel penam quis eligitur sed sola gratia dei. ¶ Contra gratia nullus potest aliquid mereri preter meritum gratiam. ¶ Responsio: loquitur de electione eterna. ¶ Item supra dicitur non ex operibus sed ex vocante. glossa bona vel mala merita non erant futura nisi ex gratia vel apposita vel subtracta. ¶ Contra mali meritum est causa subtractionis gratie non ergo. ¶ Responsio: cum dicitur ex subtracta gratia notatur consequentia non causa. ¶ Item supra dicitur scriptum est iacob dilexi. glossa esau subtracta gratia per iustitiam reprobatur est. ¶ Contra ab eterno reprobatus est. ¶ Responsio: glossa intelligit de reprobatione temporali non de eterna. ¶ Item supra dicitur esau odio habui. ¶ Contra sap. xi. nichil odisti eorum que fecisti. ¶ Responsio: in esau odio habebat culpam non naturam.

Quid ergo dicemus et cetera. Hic est secunda pars principalis huius capituli in qua dominum excusat supra premissis ab iniusticia et iniquitate et primo inquirit utrum deus iniquus fuit sine meritis iacob eligendo. esau reprobando. Secundo ostendit quod non est iniquus eligendo moysi. iiii. ostendit quod nec iniquus est reprobando dicit enim. ibi. concludit quod

tamen dependent ex dei beneplacito ergo. In hac parte primo auctoritatem proponit moysi. secundo ex auctoritate proposita suum concludit ibi. dicit ergo quid ergo dicemus. ita sine meritis huius .s. iacob elegit illum autem .s. esau reprobavit quid ergo dicemus super hoc. numquid iniquitas est apud deum. hunc .s. eligendo sine meritis et illum reprobando sine meritis. Augustinus. iniquum enim videtur ut sine ullis bonorum vel malorum operum meritis deus unum diligat alium autem odit. hoc enim secundum glossa intelligitur tamen de meritis actualibus quam de preteritis. sed absit ut iniquitas sit apud deum. deutero. xxxii. deus fidelis et absque ulla iniquitate et cetera ii. paralipomenon xix. non est apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio. hoc enim huius eligere sine meritis et illum reprobare videatur iniquum non tamen est iniquum quia cum dico eligere vel reprobare sine meritis hoc quod dico sine meritis potest referri ad utrumque verbum a parte suppositi vel a parte appositi. Primo modo eligit sive reprobat sine meritis quia non mora divina ad eligendum meritum futurum sed misericordia sua. similiter nec ad reprobandum ab eterno mora eum futurum peccatum sed sua iustitia. Secundo modo non eligit sive reprobat sine meritis. nullus enim eligitur ad gloriam vel reprobatur ad penam nisi habitus merita effectum electionis vel reprobationis precedentia. moysi. quasi et vere non est iniquitas in dei electione sed potius misericordia. moysi enim dicit vel sic. et vere non est iniquitas immo potius iustitia ut irreprehensibile est dei iudicium. moysi enim dicit enim ipse dominus exo. xxxiii. licet tamen est omnino eadem. ibi enim habetur sic miserebor cui voluero et clemens ero in quem michi placuerit et satis est eadem sententia. dicit inquam sic miserebor. hoc dupliciter legitur primo modo sic miserebor in tempore gratiam apponendo cuius misereor in presciencia ab eterno ipsum predestinando et misericordiam prestabo in futuro tamen eternam et gloriam conferendo cuius miserebor. sed in presenti gratiam apponendo et est sensus conferam gratiam in presenti ei quem ab eterno predestinavi et in futuro conferam gloriam ei cui in presenti contulero gratiam. Secundo modo legitur sic miserebor in presenti apponendo gratiam cuius misereor .i. eius quem ab eterno presciui esse ad me convertendum et misericordiam prestabo ei in tempore peccata remittendo ei .s. cuius miserebor .i. quem scio post errorem ad me convertendum et hoc secundo modo est quia experimento primum. igitur quod et misericordia quos vult vocat non ex meritis. non volentis hominis supple velle bonum. non enim sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis sed sufficientia est supple esse hoc est operari bonum. i. cor. xv. non ego sed gratia dei mecum. sed dei miserentis est. Augustinus. hoc si attenderes o iuliane non extenderes contra gratiam mira voluntatis. psalmus. viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum. dicit enim hoc tempus continuatur secundum glossa. primo modo sic quasi non est iniquus deus sine meritis eligendo sed nec est iniquus est sine meritis reprobando dicit enim. Secundo modo sic quasi ita ex misericordia est velle bonum et facere quod potest quod consequentia est ex iusticia dicit enim. tercio modo sic quasi ita ex misericordia est velle bonum in bonis quod potest in aliis

quod sunt ex eadem massa in quibus non est velle bonum ut in pharone. dicit enim scriptura .i. deus in scriptura pharoni. exo. ix. quod superfluit more hebrei ydiomatis. In hoc ipsum excitaui te. tripliciter est hic lectura. uno modo est ibi excitaui. alio modo est ibi suscitaui. alio modo seruaui. primo modo legitur sic. In hoc ipsum .i. in eandem maliciam. scilicet ut de malo deterior fieres. apo. ult. qui in sordibus est sordescat adhuc. et intelligitur hoc non finaliter sed consecutiue. excitaui te .q. sopitum in malicia .q. malus eras sed tamen .q. sopitus. sed ego omnia signa per moysen fui occasio tue excitacionis. vel suscitaui te .q. iam mortuum apud deum viuere promisi. vel seruaui te .q. iam morti adiudicatum. excitaui in quantum est hic ut ostendam bonus .s. deus. enim. utitur malis ad profectum bonorum. et intelligitur hoc non solum consecutiue sed finaliter. ostendam in quantum est in te indurato. vel in te .i. contra te. uirtutem meam .i. potestatem meam completam in signis .s. egypti. exo. v. vi. usque ad viii. c. et propter inuentis confusionem. annunciet nomen meum in vniuersa terra. ysa. xii. cantate domino quoniam magnifice fecit annunciate hoc in uniuersa terra. gratia .q. quod iacob gratis dilexit. esau autem reprobauit. ergo cuius uult miseretur. gratiam apponendo ut patet in iacob. et quem uult indurat gratiam non apponendo. indurat enim dicitur non inpertiendo maliciam sed non apponendo gratiam sicut dicit aug. sicut sol in elongatione sui a terra indurat glaciem non inpertiendo frigiditatem sed non apponendo calorem. Dicis itaque. hic est tertia pars principalis huius capituli in qua ponit et repellit obiectionem carnalis uolentis deum de iniusticia accusare. ostenso vero primo quod non est iniusticia in electione uel reprobatione paruulorum. secundo quod non est iniusticia in electione seu reprobatione adultorum quod si uolens. In tercia parte primo ponit carnalis obiectionem. secundo arguit opponentem o homo. tercio ostendit stultum esse oppositionem. nunquid. iiii. ex primo inuenit solum aut nunquid dicitur gratia dicis. q. ita cui uult miseretur et quem uult indurat. et quod ita est. Dicis itaque mihi o homo carnalis quid adhuc queritur. hoc tripliciter legitur. secundum hoc uerbum queritur potest accipi impersonaliter vel passiue uel actiue. primo modo sic. quid adhuc queritur .i. inquiritur quia .s. unus est bonus alter malus. sed enim uidentur esse ex sola dei uoluntate quia quem uult indurat et cui uult miseretur. Secundo modo sic. quid adhuc queritur ab homine .i. quod queritur aliquis bonum facere et hoc non sit ab ipso sed a deo. Tercio modo sic. quid adhuc q. .i. quare conqueritur deus quod homo .s. peccat propterea constat ex uoluntate dei esse indurationem voluntati. enim. eius quis resistit .q. d. nullus. et .q. d. ex quo uoluntati eius nullus potest resistere et obduratio est ex eius uoluntate non uidetur inputanda esse homini nec debet deus conqueri si faciat malum. sed male opponit. sed enim deus sine uoluntate dei non sit aliquis bonus uel malus. tamen quod sit bonus est ex uoluntate dei ut efficiente principaliter et ex uoluntate hominis ut efficiente secundario. quod autem sit malus ex uoluntate hominis sola est ut efficiente. ex uoluntate autem

dei ut permittente solum non ut efficiente. O homo. q. sed non hoc dicere. q. o homo carnalis tu quis es .i. quam ualens es. puluis. enim. es. gen. iii. qui respondeas deo dupliciter. primo modo qui respondeas deo .i. qui intelligas que facit deus. eccl. viii. intellexi quod omnium operum que fecit deus nullam possit homo inuenire rationem. Secundo modo sic qui respondeas deo .i. qui rationibus deum arguas. Iob. ix. non poterit respondere unum pro mille. Amb. magna presumptio est hominem contradicere deo. iniquum iusto. malum bono. corruptum perfecto. infirmum fortissimo. mortalem immortali. seruum domino. creatum creatori. Nunquid .q. et vere non potes deum arguere. nunquid. enim. dicit figmentum ei qui se finxit .i. figulo. quid me fecisti sic .q. d. non sit. nec debet homo dicere deo. deus. enim. figulus est qui nos fecit de limo in formatione et reformabit in resurrectione sicut ostenditur. Ier. xviii. in similitudine de figulo. hunc. enim. figulo non potest dicere homo quid me fecisti sic. quare hunc elegisti illum reprobasti. Aug. non potest contra factorem operis suum conqueri. si. enim. pecus loqui posset et diceret deo quare me pecudem fecisti cum istum hominem fecisti non iuste diceret o pecus tu quis es qui respondeas deo. eccl. viii. omne quod uoluit faciet et sermo eius potestate plenus est. nec dicere ei quisquam potest quare ita facis. An .q. et vero non potest hoc dicere figmentum figulo quia an non habet potestatem figulus luti .i. qui operatur de luto ex eadem massa lutea facere aliud quidem uas in honorem .i. in usus honestos ut ad ponendum super mensam. aliud uero in contumeliam .i. in usus contumeliosos .s. ad ponendum in coquina .q. d. potest hoc facere. nec uas quod factum est in honorem potest de se ipso gloriari cum de se non sit nisi lutum sed de industria artificis. nec uas factum in contumeliam potest conqueri de artifice cum sit de materia uili et ad uile opus apta. quia tota massa de qua sumptum est uilis est. secundum hoc cum tota massa humani generis uilis sit et dampnationi obnoxia. propter peccatum primi parentis quod de illa massa predixit faciat quedam uasa in honorem predestinando quosdam ad uitam eternam hoc est ex dono gratie. nec ex hoc potest homo in se gloriari. sed in artifice cui placuit de tam uili massa tam nobile opus facere. Si uero ex eadem massa faciat quedam in contumeliam quosdam .s. reprobando non potest conqueri deo. quia hoc est ex uitio masse corrupte que de se apta est ad hoc ut de ea fiant talia uasa. Si igitur ex ea fiat uasa in honorem misericordia est. si in contumeliam iusticia est. quod hoc ex uitio sua est. de istis uasis habetur .ii. thi. ii. in magna domo sunt quedam uasa in honorem. quedam in contumeliam. ¶ Quod si. [illegible] misericordie et c. quod dicit specialiter misericordiam prestat .vii. generibus hominum. miseretur enim primo se timentium. ps. misertus est dominus timentibus se. secundo se diligentium. exo. xx. qui facit misericordiam hiis qui diligunt eum. iii. se exspectantium. ysa. xxxiii. miserere nostri domine te enim expectamus. iiii. se deuote sequentium. mat. viii. misereor super turbam quia iam triduo sustinent me. v. se humiliter supplicantium. mat. xviii. mis

to dns suus illius dimisit illi .vij. d. eiusdem. deut. xxxij. et in suis suis dns miserebitur. xv. de penitentium. eccl. xij. altissimus odio h3 peccatores et misertus e penitentibus. Hic que sic s. quid g dicemus. glo. sine ullo mito hec ds elegit. illum reprobat. Contra reprobare hom sine mito iniustum e. Resp. dicendum e reprobatio dei quedam temporalis. s. non appositio gre. quedam eterna. s. voluntas non apponendi reprobatione temporali nullum ds reprobat sine mito aut actuali peccato in adultis aut originali in paruulis. reprobatione eterna ds reprobat sine mito vel existenti vel presenti futuro ita quod ponatur destinato h ex parte verbum reprobandi ex parte suppositi. n. a. aliquid mouet deum peccata prauisa h sua iusticia. h non ex parte appositi. n. a. reprobat non futurus peccatores eosdem reprobationis precedencia. Ite sic. i. numquid iniquitas. glo. iniquum videtur ut sine ullius meritis deus unum eligat alium odit. h glo. contra ad dit quod non est propter merita prauisa odit vel diligit. q iniq agit. Resp. dicendum e odium hoc est reprobatio. s. temporale et istud ex mito procedit. et eternum et de hoc distinguendum ut prius quod si h destinato sine mitis ullis destinet verbum odiendi a parte suppositi xa. si a parte appositi f. Ite sic. i. absit. glo. iacob per miam elegit esau per iusticiam reprobauit. Contra sine ullis mitis reprobauit non g per iusticiam. Resp. dicendum e reprobatio temporalis et h ex mitis procedit. et eterna et hac sine mitis reprobauit ita quod ferat destinatio a parte suppositi. h non ita quod ex parte appositi.

Ite sic. i. miam prestabo. glo. illi miam prestabo quem scio ad me conuertendum. h e dare cui dandum e. Contra g prescia mitorum e causa eorum. Resp. h principium dandi notat hic causam h quandam agenciam et concomitanciam. Ite sic. i. non est uolentis. glo. non ex li. ar. hois bonum uolentis e ipsa bona uoluntas vel opo. Contra omne opus mitorium ex uoluntate procedit. Resp. intellige ex li. ar. per se et principaliter ut a causa prima. h conuenit ut a causa secunda. Ite sic. i. dicit enim scriptura pharaoni. glo. gratia subtracta fuit mala. Contra malum e causa subtractionis g e non eius. Resp. absit non notat h causam h concomitanciam seu consequenciam. Ite sic. i. in hoc ipsum excitaui te. glo. in hanc ancud maliciam. Contra ds non incitat ad malum. Resp. excitasse deus in malicia consecutiue non finaliter et occasionaliter non directe. Ite sic. i. quem vult indurat. glo. obduratonis mitum inuenimus. Contra supra e. non ex operibus et c. et glo. h dicit quod ds reprobat sine ullo mito. Resp. non e sile quod obduratio tum temporalis e. i. non appositio gre. reprobatio xo temporalis et eterna. Ite sic. i. tu quis es qui respondeas deo. Contra iob. xiij. vocabis me et ego respondebo t. Resp. dicendum de respondere obediendo h non contradicendo. Ite sup. i. numquid habet po.

et c. Contra dns non e actor mali g non potest aliqua vas facere in contumeliam. Resp. cum dicitur quod ds potest facere quedam vasa in contumeliam potest intelligi quod ex causa respiciat bonum cum sit et sic e falsa vel dictum. ita quod respiciat bonum sine fore et sic uera. Ite sic. glo. quia penam ad originalem penam omnes pares erant. Contra secundum aug. e penam originalem non e equalis in omnibus. Resp. inequalitas ex addito ducitur equalis e et sic e originalis penam. ex equali ratione xo sibi h ut in alio minor sit in alio maior. h h pena e non culpa. vel ex parte subiectionis. s. inequalis culpa e equalis. ex parte xo subiectionis. s. inequalis pena in eis.

Quod si ds uolens ostendere et c.

Hic intendit probare quod iniusticia non e in electione seu reprobatione adultorum quod multa beneficia contulit eis. et multum mala eorum sustinuit. et prius ostendit inmenunitatem dei rationem omnium. secundo specialiter in uocatione gentium. quos uocauit. tertio in particulari questione iudeorum. Ysaias clamat. inquit rationem generalis uocationis gentium et reprobationis iudeorum. quod g. In prima parte primo tangit effectum misericordie reproborum. secundo saluandorum. ut ostenderet. dicit g quod si ds. hoc dupliciter legitur. uno modo de ostensione ire in presenti. alio modo in futuro. primo modo sic. quod iam omnis e quod non eet ds iniquus et si non bona daret hominibus dat autem multa et iniustos ergo h. quid dices supple. vel si e ibi quod supplendum e dicens. Si ds uolens ostendere reprobis iram. s. penam eternam quam eis reseruat quantum quod ostendit ipsos puniendo vel ante coram eis sic ostendit in egypto pharaoni multis plagis et notam facere in presenti ipsis electis potentiam suam qui eos per malos perurgeat purgat.

sustinuit in presenti tempore in multa paciencia expectando. s. ad penitentiam. Sap. ij. an ignoras quod benignitas dei ad penitentiam te adducit. vasa ire. i. dignos offensione et contumelia. i. ipsos reprobos quasi sunt uasa super que effundet irm ps. effunde iram tuam in gentes et c. apta ad mito. In interitum dampnationis eterne. phi. iij. quorum finis interitus. Sustinuit inquam ut ostenderet in presenti per miam quam facit reprobis diuicias glorie sue. i. copiosam et gloriosam miam suam in uasa misericordie. contumelia hoc e in electos ipsos. s. in presenti per malorum persecutiones purgando que uasa preparauit. i. ab eterno elegit in gloriam eternam habendam non in contumeliam. secundo modo legitur sic. quod si ds. i. quod dicens si ds uolens ostendere in futuro iram. i. penam eternam in preteritos quos male usos paciencia sua eternaliter dampnabit et uolens notam facere in futuro potentiam suam in saluandis quos te per potentiam suam glorificabit. Sustinuit in presenti in multa paciencia uasa ire. i. reprobos. apta in interitum eterne dampnationis sustinuit inquam ut ostenderet in futuro diuicias glorie sue. i. copiosam et gloriosam miam dei in electione et glorificatione. diuicias dico reponendas in

vasa mie .i. in electos q vasa pparavit .i. ab eterno p
elegit in gl'iam et'nam h'endam n in contumelia.

Et ideo q d's in p'senti malos sustinet pp mul
tas rones. p ut ipsos conducat ad pniam. sap. xi.
dissimulas pcta ho'um pp pniam. ii. ut p'a iusticia in
fine monstret penam. ysa. xxx. ipsa expectat
d'ns ut misereat' u'ri ideo exaltabit' pcens vob. iii.
ut nos informet ad similem pacientiam. sap. xii. docui
isti p'plm tuu p opa talia q'm oz iustu ee et hum
nu. iiii. ut purget bonos p eoz malicia. ysa. x.
ve assur virga furoris mei et baculus ipse e'. Sugam
de futis augeat spem n'ram. ecc. vii. Temp'n ee
h q pecte p pacientia sustenta'. ego cognivi q'd
eet bonu timentib3 eum. vi. ut pvocet ad laudem suam
ps. confitemi d'no. q. bo. q. in secl'm .i. in o'ib3 potenti
b3 misia e. Quos et vocavit. Hic ost'r sp'alit' effectu
mie in vocatione gentium p quo ad exu'a. ii. q ad
manifestaco'm. Et erit. Dicit g quos .i. electos et vocavit
int'a p p'dicato'm ul' inspiratio'm n solum ab e
t'no ad gl'iam pparavit n solu exiudis s3 et ex ge
ntib3 luc. xiiii. exi cito in vicos et plateas civitatis.
p vicos iudei p plateas latiores gentiles intelligunt.
Vocavit inq'a ex gentib3 sic d't ipse d'ns in osee
ap'ha p osee loquit' osee .i. principiu loq'ndi d'no i
osee. d't inq'a h. vocabo n plebem mea .i. genti
tate legib3 meis non subditam plebe meam
ut me p fide cognoscent q p'us n cognoscebant. et non
dilectam dilectam. ut .s. q m p dilecto'm conuna't q no
diuebat et sic q p'us dilca n erat dilca fiet. et
n m'iam consecutam m'iam consecutam ut .s. ad
gl'iam pveniat. q in m'sia erat. vocabo g n ple
bem mea ple m. p fide et n di. di p cari'te et m'ia
et c. p glificatio'm. Et erit hoc q dictu in loco .i. in
toto mundo. ul' in iudea ul' gentiles sp'alit' hebri
t in opprobio ul' dem3 eis gentib3. q. ex p' d'ni no
plebs mea vos ibi vocabunt a toto mudo ut
ab ipsis iudis filii dei vivi. ad d'm p'doloz. ecce
mutatio magna ut qui p'us n erat subditi sit
et filii. ysaias. hic ost'r sp'alit' effectum mie in pticu
lari conusione aliq'oz iudeoz et p'o ost'r q aliq' ex iu
dis convertent' et salvabunt'. ii. p q salvabunt. v
bum .n. iii. q aut dampnarent' et sic d't g
ysaias. q. ita d't osee de gentib3. ysaias aut cla
mat .i. ap'te et publice p'dicat p isrl' .i. p iudis
h. si fuit n'us filioz isrl' .i. toci' gentis
iudeoz tamq'a harena maris .i. inumabiles sic
harena maris. ul' tamq'a harena ad mod' hare
ne steriles ab humore gre. tu relique .i. pauci q's
reliq' d'i cu a'os reprobavit. ul' relique .i. q ab aliis
relicti .q. viles et pauci. salue fient ut
et erit sic colligens spicas in valle raphaim et c.
Verbu .n. q. et ve salu fiet p v'bu. Verbum .n.
consumans et abbrevians .i. ew'm q'd dr v'bum co'su
mas q ad pfco'm ducet. ag. xix. si vis pfcus ee
et c. abbrevians a'dr q o'ia legalia in xo t'iat

Verbum inq'a consumas et abbrevias faciet sup. d'o
in equitate .i. in eq'litate q eqle p'ori v'bo .s. legi ex
istit in virtute s3 min' sit mole est tn tota in
tota .i. ve. t. i novo sic dr el eze .i. ul' abbrevias
in equitate q q'd equum e retinet .s. p'cepta moral
lia q v' figurati rescidit .i. cimonialia q d'ns sup
t'ra eentes. heb. iii. p'us in t'ris iust' e q .s. p'us fec
v'bum legis p'luxu faciet abbreviatu v'bu .s.
ewa'g q xe e v'bum abbreviatu q q't in
lege p'cipiebat' totu in uno s'mone conplectit'
gal. v. o's lex in uno s'mone impletur diliges
p'x'm tu e t c. et sic. q. ve h v'bum erat nc'o
q sic p'dixit ysaias. ysa. i. n d'ns sabaoth.
.i. virtutum ul' exercituu. subdit' q ei exercit' s
gl'oz hom et demonum. Ideo dr ysa. vi. scs
scs scs d'o. d's sa. reliquisset nob semen .i. v'bum
ew'li. luc. viii. ul' semen .i. x'm de q gn. xv. in
seie tuo bndicent' o's gentes. ul' semen .i. reliquias
salvadas ut aplos. ysa. lxi. isti s't semen cui bn
dixit d'ns sca ee'm sic sodoma q interp'e mu
ta .i. muti ad confessione et os laude et h q ad
fide. sap. xviii. du mediu silencium tenerent o'ia
et sic gomorra q interp' aspa sicl's fuissem
asp'i .s. spinis et tribulis viciorum q t'ra n'ra n'r
a'd q'a spinas et t'blos .i. pecca miora et maiora
pullulabat gn. iii. spinas et t'blos g'minabit
t. d't aut sic et siles ut ondat' sil'ido cul
pe et pene gl'o. Quid g dicemus. h inq'rit
ro'm gnal' reprobatois iudeoz et vocatois genti
u. et p vocatois gentiu. Ro reprobois iudeoz isrl'
xo. In p'a pte p's q'rit p'missarum iusticia aut
veritatem. Ro ost'r intellm p'e auctis .i. q gentes ap
p'hendunt iusticia q gentes. t o ost'r q'a iusticia .s.
xam. d't g quid g. q. ita d'nt aplhe q g di
cem'. .i. q'ntr hoc intelligem' q q'n h utiq3 di
cem' q gentes q n sectabant' iusticia legale
p opa legis q ex legalib3 n credebat iustifica
ri apphendunt firmit' et stabito iusticia ew'ngli
ca. ul' .n. s't conulio. ps. apphendunt iusticia et c.
iusticia a n conemo3 s3 xam .s. q ex fide e de q
cor. vi. p'us q'rite regnu di et iusticia e. isrl' xo
h post ro'm gnal' reprobatois iudeoz et p'o ost'r
q isrl' n pvenit ad xam iusticia. ii. reddit causa
ee. iii. q po excecati s't p p p'fidiam offendunt
d't g isrl' xo .i. multi de ex isrl' .q. i gentes ap
p'henderunt xam iusticia q. isrl' xo .i. multi de
ex isrl' sectando .q. cu devote q l'ram seqbat
n sp'm legem iusticie .i. legem moysi q si bn intel
ligat' e lex iusticie s3 imp'fce. ul' legem iusti
e .i. legis iusticia sup'ficialem n xam in legem
iusticie xe et p'fce .i. in fidi g'm n pvenit et bn
d't sectando q seq'ndo inq'a cons' attingit xam
iusticia. q sup. n pvenit q n ex fide q'rebat
sup. iustificari. s3. q. ex opib3 legis credebat h're
iusticia. n. n. q'rebat fidem sacm'toz latente s3
exteriore sup'ficiem p'ceptoz. offendunt. q. no

Q ut i h ostendat' i m'ia clementia sua. ul' s3 sustinuit i mal' ta p'a cia et c.

disciplina

puenerunt in uanam inaniam. q' s; po' offenderunt in lapidem offensionis .i. in xpm qui dicitur lapis propter iniuriam et scandalum mittentis. s; offensionis propter aduentum sui occultationem et humilitatem que fuit causa offensionis. credebant .n. xpm uenturum s; non in tanta humili statu. propter quod impium existimantes non possunt sic. excecauit .n. eos malicia eorum. lap. ij. et sic in eum sicut in lapidem impegerunt. hic est lapis de quo in ps. lapidem quem reprobauerunt edificantes et c. lapidem inquam offensionis sicut scriptum est ysa. xxviij. ecce ego in eundem pono .i. nasci faciam in syon .i. in iudeis lapidem offensionis .i. xpm quem offenderunt mali

petram. presenti per culpas et penam scandali. mal' .s. in futuro per penam quam .s. ut petra magna conteret iudeos. j. cor. x. petra autem erat xpc. uel petra dicitur petrus eius positionem ante .s. statum passionis et glorificationis lapis post positionem passionis secundum glo. et in utroque statu fuit iudeis causa offensionis. et omnis siue iudeus siue gentilis qui credit in eum fide formata non tantum ei uel eum non confundetur in futuro iudicio. ps. domini ne confundar in eternum. confundentur et re

Hic quod dicitur in uasa misericordie. glo. quanto magis boni ex bonis et mali exercent tanto peiores et meliores reddunt. contra glo. laurentius fuit prior et melior iohanne ewangelista et c. Responsio loquitur de ceteris paribus. It' id' glo. quibusdam deus infert gratiam. que coactus in paulo. contra dicit non uult coacta obsequia. Responsio non fuit coactio sufficiens s; inductio. It' id' glo. placet deo aliquis male uolunt. sunt non habent eos in numero bonorum quos prescita peccata fuit eos reprobos. contra .s. e. et in glo. id. Responsio hic precipuum prescienciam non notat hic causam s; concomitanciam. It' id' glo. iusticia dei non prescita causa est quare alius ex ipso deo sit dignus uite. contra predestinacio causa est gratie et gloriam. Responsio loquitur de prescita simplicis cognitionis non approbationis que est predestinatio. It' sicut id' quos et uocauit glo. paruuli quorum nulla merita dici possunt. contra paruulus baptizatus debet premium uite eterne. ergo habent aliquid meriti. Responsio non habent aliquid meritum proprium s; alienum .s. xpi. It' sicut id' si fuit uiuus et c. glo. s; sunt in uiabiles. contra omnia consistunt in numero sap. xi. Responsio inuiabiles sunt in se s; innumerabiles in nobis. uel difficile uiabiles. It' sicut id' uerbum abbreuians ut compendio fidei per gratiam saluet. contra fides sola non saluat sine operibus iac. ij. Responsio hic loquitur de fide formata que operatur per dilectionem. It' sicut id' in equitate glo. quod moralia retinuit figuralia rescindit. contra ecclesia retinuit decimas primicias purificationem. Responsio non retinuit hic ut figuralia s; ut concessa ritum nouo. It' sicut id' uerbum breuiatum faciet. glo. contra uerbum antiquum quod dicitur fecit ewangelium et legi concinunt. contra ez. i. rota in rota .i. nouum testamentum in ueteri. Responsio obseruancia carnalia secundum gratiam est ewangelio et lex spiritualis concinunt. It' sicut id' dominus exercituum. glo. non per apostolos et alios bonos predicatores esset uerbum dei gentes perissent. contra predestinati non perissent. Responsio predestinati erant sic saluandi. uel non alias perissent supposito quod deus alii

erant

non concinunt. It' id' glo. non relinquisset nobis semen quia aliquos excecauit. contra io. i. illuminat omnem hominem. Responsio excecasse dicitur permittendo uel non efficiendo quod non apposuit lumen gratie eo quod indigni erant. It' sicut id' israel sectando legem iusticie. glo. in dei iniquum attingit spiritualem iusticiam. contra in iudeis multi fuerunt uiri perfecti. Responsio loquitur de iudeis non secundum carnem s; secundum spiritum. It' sicut id' in lapidem offensionis. glo. xpc latet in humilitate habitus secundum quem offenderunt. contra prebuit scandalum actiuum non passiuum. Responsio actiua hic resoluenda est in passiuam ut sit sensus non quod habitus fuit ut ipse eos scandalizaret s; ut ipsi suo uicio scandalizarentur in ipso.

Fratres uoluntas cordis mei et obsecratio.

Postquam ostendit iniusticiam iudeorum in hoc quod dolet de eorum perditione hic ostendit in hoc quod orat pro eorum salute et primo orat ut relinquant errorem. secundo subdit erroris manifestationem finis. .n. tercio hortatur ad fidem s; quod dicit. secundo ostendit non credentium inexcusabilitatem quomodo ergo. In prima parte primo dicit quod orat pro eorum conuersione. secundo ostendit quod iustum est orare testimonium. tercio quod est necesse ignorantes. dicit ergo fratres q. ita dixi quod iudei offenderunt in lapidem offensionis et c. hoc autem dico non ad eorum exacerbationem s; ad eorum correctionem nam o fratres uoluntas quidem cordis mei .i. uoluntas uera non ficta .i. uerum desiderium de intimo cordis procedens et obsecratio uocis que est potissima species orationis que fit pro rebus difficilibus. e. .n. obsecratio oratio cum adiuratione. sit a me pro illis iudeis in salutem ut .s. credant et saluentur. Tangit etiam hic duplex genus orationis .s. mentalem et uocalem de prima. matth. vj. tu autem cum oraueris intra in cubiculum et c. de mentali matth. vi. cum oratis dicite et c. preponit quod mentale uocali tamquam meliorem. unde apostolus j. cor. xiiij. orabo spiritu orabo et mente. testimonium .n. quod iustum est ut orem testimonium .n. perhibeo illis. ego olim eis consimilis quod emulationem quidem dei habent .i. zelum dei s; non secundum scientiam .i. non discretam prout qui docebat ipsum xpm nos arbitrantes se obsequium prestare deo. jo. xvi. talem emulationem et ipse habebat sicut dicit gal. i. amplius emulator existens paternarum mearum traditionum et ignorantes. q. et uere non secundum scientiam quia per ignorantes .n. dei iusticiam non quam ipse iustus est s; qua deus per fidem iustificat secundum id act. xv. fide purificans corda eorum et suam querentes statuere que est per carnales obseruancias et dicit suam eius non quod lex ab eis statuta sit s; quod suis uiribus eam tribuebant in impletionem. iusticie dei .i. fidei iustificanti non sunt subiecti quod tamen debuerunt secundum id ij. cor. x. in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium xpi. Finis enim legis xpc. et quod dei iusticia in meritis consistit non requiritur ad hoc quod homo sit iustus ex operibus. s; mortificatio carnis. ysa. xi. erit iusticia singulum lumborum eius. ij. ut perfecte humilitatis. matth. iij. sic decet nos implere omnem iusti

ciam. iiij. sanctitas conuersationis exterioris. Luc. i. in sancti
tate et iusticia coram ipso. iiij. puritas consciencie interioris.
Luc. i. erant autem ambo iusti ante deum. v. zelus et emu
latio feruidioris. Eccl. Sic iusticiis ecc. iiij. pro iusticia
agonizare pro anima tua et cetera. vi. inflexibilis constan
cia. Prouerbiorum. xij. non conturbabit iustum quicquid ei acci
derit. vij. confidencia securitatis. Prouerbiorum. xxviij. iustus quasi
leo confidens absque terrore erit. viij. propositum perseuerantie
finalis. Eccl. ij. fili accedens ad seruitutem dei sta
in iusticia et cetera. Finis enim. Hic manifestat eorum er
rorem quia ex fide xpisti est iusticia non ex lege et hoc ostendit per hoc
quod xpistus terminauit legem. Ideo quia lex dabat etiam
salutem moysi. iiij. quia fides saluat fidelem et damp
nat infidelem. Quasi diceret. Vnde primo ostendit quod saluat credentem. Ideo
quod dampnat non credentem. Aut glosa dicit glosa Finis enim.
quasi. et vere non sunt subiecti iusticie dei scilicet xpisti immo ignorant eam
quia ignorant xpistum. Finis enim legis xpistus. Finis scilicet non assump
tionis sed consummationis. Mt. v. Non ueni soluere legem sed
adimplere. Vnde hic finis melior est ipsis quam sit ad fi
nem. i. xpistus lege xpistus dico ualens ad iusticiam. i. ad
iustificationem omni credenti iudeo et gentili. Moyses
quasi. i. xpistus uere ad iusticiam et salutem lex non uere. Moy
ses enim scripsit. Leu. xviij. et num. iiij. Quam homo qui
fecit quasi per se sine gratia iusticiam que ex lege est quia
consistit in carnalibus obseruantiis uiuet in ea uita non
i. non occidetur quasi enim transgrediebatur eam occidebatur
Heb. x. irritam quis faciens legem moysi sine ulla mi
seratione et cetera. Non autem dabat uitam glorie quia ex operibus legis
non iustificatur omnis caro. Ro. iij. non uitam glorie quia lex
iram operatur. Ro. iiij. Que autem quasi. Sic dicit moyses de legis iusti
cia. Que autem ex fide est iusticiam dicit sic. i. moyses de illa dicit
Deut. xxx. ut ipsa sic dicit in corde hominis Ne dixeris
et cetera. Hoc dupliciter legitur. Vno modo de quibusdam hominibus generaliter
Secundo modo de xpisto specialiter. Primo modo sic ne dixeris o homo in corde
tuo. i. nec saltem cogites nam prius cogitationes
sequitur a deo. Sap. i. quis enim ascendit in celum per
iusticiam obseruatam. quasi diceret nullus. hoc noli dicere quia
nullus ascendit in celum per iusticiam obseruatam quia id
i. hoc dicere est xpistum deducere. i. deorsum ducere. i. dicere
xpistum non ascendisse in celum. Si enim membra non ascendunt
nec caput ascendit. membra enim sequuntur caput. Aut
ne dixeris quis descendit in abyssum. i. in infernum per
iusticiam non obseruatam. quasi diceret nullus. ne dicas hoc quia hoc
i. dicere est xpistum a mortuis reuocare. i. credere xpistum non
fuisse mortuum nec ad inferos descendisse propter
captiuorum liberationem. Si enim nullus ibi descendit non
fuit necesse xpistum mori et ad inferos descendere propter cap
tiuorum liberationem. Secundo legitur sic et quasi redit in idem. Ne
dixeris et cetera quis ascendit in celum. quasi diceret nullus ascendit
nec ipse xpistus de quo uos predicatis quod ascendit id
dicere est xpistum deducere. i. deorsum ducere. i. dicere xpistum non
ascendisse quod est contra illud ps. ascendens in altum
et cetera. et a summo celo et cetera. Aut ne dixeris quis descendit
in infernum. quasi diceret nullus et ita xpistus non descendit quod est contra illud
Osee. xiij. ero mors tua o mors morsus
tuus inferne. Hoc dicere est xpistum a mortuis reuocare

i. dicere xpistum mortuum non fuisse. mortuus enim descendit
ad inferos. Sed quid dicit. Hic est tertia pars principalis huius capituli
ubi hortatur ad fidem et primo tangit credendi rationem. Secundo
credentium utilitatem quod si confitearis. iiij. utilitatis per auc
toritatis manifestationem. Dicit enim. In prima parte primo
ad propositum auctoritatem inducit. Secundo exponit hoc est. dicit
glosa. Sed quid quasi. ne hoc dixeris sed potius crede de uerbo quod
dicit scriptura. Sed quid dicit scriptura. Deut. xxx. prope est uer
bum. i. uerbum quod Io. i. uerbum. i. doc
trina fidei. prope est. i. utile et adiuncta uel prope. i.
non contrarium quia in eo non est indigens. prope in ore tuo in o
re tuo ad confitendum. in corde tuo ad credendum
ps. testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Hoc est uerbum fi
dei. i. de quo est fides. s. xpistus. uel uerbum fidei. i. uerbum de
fide quod predicamus. Quod si. Hic ostendit credentium u
tilitatem et primo dicit quod credulitas cordis cum oris confes
sione saluat. Secundo quod utrumque requiritur. Corde enim. dicit glosa
quod si. quasi. et debet esse prope uerbum in ore et in corde
Quod autem quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum xpistum
cum alius negat fidem eius. uel confitearis dominum esse
ihesum. i. saluatorem et in corde tuo credideris fide
formata non informi. i. fides enim mortua non saluat
iam et demones credunt Iac. ij. quod deus illum excita
uit illum a mortuis. i. tam facile suscitauit sicut
quis a sompno excitatur. ps. ego dormiui et sopo
ratus sum et exurrexi. ps. excitatus est tamquam dormiens
dominus. Saluus eris. ecce laus fidei siue meritum si cre
didis merces saluus eris. Exprimit autem fidem resurrectionis
specialiter. quia resurrectio magis dubitabilis articulus est circa xpisti
humanitatem. Corde enim. quasi et uere credere dat salutem
quia et iusticiam. Corde enim creditur ad iusticiam. i. ad
iustificationem habendam per misericordiam et fidem purgantur
peccata. Act. xv. Ore autem. glo. post fidem cordis alius enim
non uere. confessio fit ad salutem. i. ad salutis perfectionem
enim proficitur uel inquiritur fides necesse est confiteri per
tempore enim. illo dicitur Luc. xij. qui me confessus fuerit et cetera. Isto
in casu dicitur est et oris confessio et cetera. nam pene omnes
xpistum coram persecutoribus negauerunt quod de illo credebant
corde tenuerunt. Dicit enim. Hic subdit utilitatis per auc
toritatis manifestationem et primo ostendit quod fides saluat cre
dentem. Ideo quod saluat confitentem omnis. In prima parte primo
ponit auctoritatem. Ideo auctoritatis in parte expositionem. Non enim. Tertio
exponit confirmationem nam idem. dicit glosa dicit enim. quasi et uere
corde credere ad iusticiam dicit enim scriptura. Sic autem que auctoritate
scripta habetur Ysa. xxviij. Secundum aliam litteram omnis si
iudeus siue gentilis qui credit in eum non tantum ei ut eum
non confundetur in futuro iudicio sed in presenti coram
tyrannis uideat confundi. Non enim. et confusio adducet
gloriam. Eccl. iiij. Non enim. quasi et bene dicit omnis. non enim est distinctio
quo ad salutem iudei et greci. i. gentilis nam in xpisto ihesu
non est masculus neque femina non est seruus neque liber. Act. x. In ueritate
comperi quia non est personarum acceptor deus et cetera nam idem dominus ca
put omnium iudeorum et gentilium. Mal. i. numquid non unus
pater est omnium uestrum. Eph. iiij. unus deus et una fides
et est dominus utique diues sufficienter ditans. Prou. viij.
mecum sunt diuicie et gloria. diues utique in omnes qui inuo

cant. i. fide et ope int(us) corde uocent eum non in ore q(ui)
non percipiunt eius dimicias. ois. n. sine uiris sine
generis quicunque inuocauerit. i. non solum ore sed in intimo
cordis uocauerit non sicut illi de quibus mt. vii. non omnis q(ui)
d(icit) m(ihi) domine domine et c. nomen domini. i. filium patris per q(uem)
sic p(atris) n(omen) manifestatur. saluus erit in eterna beati
dine. ps. xviii. turris fortissima nomen domini ad ipsum
curret iustus et saluabitur. // Hic q(uo)d sup(ra) i(d est) uolun
tas cor. m. et c. p(er) ill. glo ut Aliud. // Q(uestio). sci(e)
bat eos reprobos. // R(esponsi)o. sciebat in generali de
populo non in parte de p(er)s(on)is singulis. // It(em) su(pra) i(d est) et ob
secratio glo. uoluntas ut ad uerba credenda mo
ueatur non s(ed) sufficit non p(er) gratiam. // Q(uestio). multa uerba
sunt ad fidem catholicam pertinentia credunt sine gratia
na demones credunt iac. ii. // R(esponsi)o loq(uitur) de credu
litate meritoria et salutifera. // It(em) su(pra) i(d est) sed non secundum sci(enti)am
glo. stultum est patrem confiteri et filium negare. ergo ui
detur confitebantur patrem. // Q(uestio). non confitebantur distinctio
nem aliquam in deo. // R(esponsi)o. glo accipit patrem essen
tialiter non notionaliter. // Q(uestio). q(uonia)m quod sit non dicit ad
filium sed ad essentiam. ergo non est stultum patrem confiteri
et filium negare. // R(esponsi)o. immo quia omnis paternitas
q(uae) p(er) paternitatem notatur secundum ap(ostolum). eph. iii. unde si non
esset paternitas notionalis non esset essentialis essentia.
// It(em) su(pra) i(d est) finis legis xc. // Q(uestio). i. thi. i. finis
precepti caritas. // R(esponsi)o. caritas est finis pri
mus sed xc est finis ultimus. // It(em) ib(i) glo. omnis non
humana iustificatio nullo modo p(otest) nisi per fidem et sacramen
tum sanguinis x(risti). // Q(uestio). pueri antiqui iustifica
bantur sola fide sine sacramento. // R(esponsi)o iustifi
cabantur sine signo sacramenti sed non sine signo sig
nato. // It(em) su(pra) i(d est) q(ui) fecerit uiuet. // Q(uestio). eze.
xx. dedi eis precepta non bona et iudicia in quibus non ui
uent. // R(esponsi)o. h(ic) loq(uitur) de uita temporali i(bi) de eterna.
// It(em) ib(i) glo. non est magna iustitia timere non habe mi
tum. // Q(uestio). ecc. i. timor domini expellit peccatum. //
R(esponsi)o. i(bi) loq(uitur) de timore initiali uel filiali h(ic) de s(er)
uili. // It(em) su(pra) e(st) q(ui)s ascendet in celum glo. ne diffi
dat homo x(ristum) spoliasse infernum et cum animabus ascendisse
in celum. // Q(uestio). mt. xxvii. multa corpora sanctorum que eo
ascenderunt surrexerunt. ergo ascenderunt. ergo non solum
anime. // R(esponsi)o utrum corpora ascendissent dubium est sed de
animabus certum est. glo uero de corporibus non negat sed de
animabus concedit. // It(em) su(pra) i(d est) prope est uerbum. glo. non lo
ge a nobis querendum est ratione et locutionis ratione quia nobis dicit
ut credamus. // Q(uestio). sup(ra) rom. et sup(ra) it(em) est par
tium uirginis et hic. // R(esponsi)o loq(uitur) de non temporali superio
ris. s. mentis cui consulit eterna non inferioris que respicit
temporalia. // It(em) su(pra) i(d est) hoc est uerbum fidei. glo. non quia
dicit sed quia credit. // Q(uestio). ad hoc quod fiat sacramentum
non sufficit credere nisi dicatur. // R(esponsi)o. non quia dicit so
lum et principaliter sed quia credit. // It(em) su(pra) i(d est) ore autem
confessio fit. glo. aliter non ualet. // Q(uestio). ergo mutu
denti non ualet fides. // R(esponsi)o. h(ic) intelligitur in eo qui ha
bet potestatem cum adsit facultas et necessitas. // It(em)
sup(ra) i(d est) omnis n. quicunque inuocauerit. glo. ab auctoritate ysa. pro

bat quod dixerat. // Q(uestio). h(ec) auctoritas non habetur in ysa. sed
ioel. ii. // R(esponsi)o. eiusmodi uerba non habentur in ys. sensus
tamen uerborum habetur. xlviii. omnem qui inuocat nomen meum in gloriam meam crea
ui eum. // It(em) su(pra) i(d est) omnis qui credit in eum. // Q(uestio). iudam
non confundetur. // R(esponsi)o. credere in eum proprie non attin
git nisi fide formata. // It(em) su(pra) i(d est) non est distinctio
iudei et greci. // Q(uestio). R(om). i. iudeo primum et greco. // R(esponsi)o
non est distinctio quia ad bona gratie est tamen quia ad prerogati
uam scientie quia iudei michi erant informati per legem.
// It(em) su(pra) i(d est) omnis qui inuocauerit. glo. oratio mentis est. // Q(uestio). ergo
mutus non potest saluari. // R(esponsi)o. duplex est oratio. s. men
talis et uocalis

Quomodo ergo inuocabunt et ca(etera). 10

Hortatur est eos ad fidem. Hic ponit non credentes in
excusabiles et p(ri)mo quantum ad omnes. secundo specialiter iudeos. Se(cun)d(o)
dico nunquid israel. In p(ri)ma parte p(ri)mo o(stendit) quod audire predicationem
nis est necesse ad credendum et confitendum. ii. o(stendit) quod non est defectus
a parte predicationum. sic scriptum est. iii. quod est defectus a par
te auditorum. sed non omnes. iiii. o(stendit) inexcusabiles esse de
fectum. sed dico. In prima parte tangit iiii. p(er) ordi
nem necessaria ad confitendum. uel inuocationem. s. fidem. s(ed) auditum. et
cum predicatio. iiii. missio. d(icit) ergo quomodo. continuatur
ad hoc duplex. Primo modo sic. quia est i(n) g(racia) d(e) modo sic quia est i(n)
ad. p(ri)mo modo sic. q. inuocatio saluat. ergo oportet credere. quomodo
ergo inuocabunt. secundo modo sic. q. omnis qui inuocauerit salu
us erit. et sed quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt
. q. d. nullo modo. ergo ad inuocandum oportet credere. glo. s(e)c(un)d(u)m
. n. ab eo petere salutem qui non credit saluatorem. In
fide. n. dicit inuocatio. iac. i. postulat autem in fide
nichil hesitans. et mt. xxi. si habueritis fidem et c. quecumque
uolueritis petere et fiet uobis. Aut quomodo credent ei quem
non audierunt. d(icit) aut qui non audierunt internus per
spiritum. io. xv. si non uenissem et c. o. e. non fu. p. no
haberent. aut qui non audierunt. i. cui non obedierunt
secundum i(d) e(st). putas ne dei filium credit esse ihesum quisquis
est non promissis allicitur nec terretur comminationibus. nec
preceptis obtemperat. nec consiliis acquiescit. quomodo autem au
dient eum sine predicante. i. non predicante audiant
predicatorem. n. os domini est. Ier. xv. si separaueris preciosum
a uili. q. os meum eris. uel quomodo audient sine predi
cante. i. si predicanti resistant. osee. iiii. populus tu
us sicut hii qui contradicunt sacerdoti. quomodo uero predicabunt nisi mi
tantur. a deo. aliter nam non est predicandum sicut nec ipse filius
predicare uoluit nisi missus. ysa. lxi. spiritus domini su
per me eo quod unxit me ad annunciandum mansuetis misit me. et c
. q. non potest predicare nisi mittantur. sed missi sunt sicut
scriptum est ysa. lii. ut(i) habetur quam pulchri super montes pedes annuncia(n)tis e(t) p(re)dicantis pace(m)
annunciantis bonum predicantis salutem. scriptum est in
quibusdam h(ec) quam speciosi. i. boni fortes pedes. i. aduentus
apostolorum. et c. i. pedes eorum pedes recti. euangeli
zantium. i. annunciantium pacem. i. reconciliationem inter
populum iudeorum et gentilium. ii. cor. v. pro xpo legatione
fungimur. uel est pacem inter eos et deum. luc. x. In
quamcumque domum intraueritis primum dicite pax huic domui.

euangelizantium bona sunt et dicitur bona pluraliter quia ibi sunt infinita bona. luc. xix. quia in pauco fuisti fidelis s. mitte contra. tob. iiii. multa bona habebimus si timuerimus deum. In omnem Io. d. hic quia multa sunt necessaria predicatori. primum sciam diuine legis. mal. i. labia sacerdotis custodiunt scientiam et cetera. f. z eloquentia unde obiciendo de fectum se excusat moyses. exo. iii. obsecro domine non sum eloquens. iii. gratia inspirationis. ecc. xx. homo acharis i. sine gratia quasi fabula uana. quartum uita honeste pro latoris quia uita erat lux hominum. io. i. v. fama bone opinionis. ii. cor. ii. xpi bonus odor sumus deo. vi. pa cientia in aduersis. ps. bene patientes erunt ut annun. vii. zelus sui fructus. carissimi hi. in quia discipuli antequam i rent ad predicandum misit spiritum s. in specie ignis. viii. auctoritas missionis. Io. x. quotquot uenerunt per se s. fu res sunt et latrones. Sed non omnes. Hic ostendit quod defectus z ex parte auditorum ubi primo assumit quod non omnes credunt euan gelio probat ysa. testimonio. ysaias inquit. ex auctoritate concludit quod ad fidem necessarium est euangelii predicatio. Sed non omnes. quasi dicat quia sunt non. q. omnes qui audiunt sed non omnes obediunt euan gelio patet in parabola de semine quia solum quartum genus cecidit in terram bonam et fructificauit. luc. v. iii. gentiles et. et iudei et heretici non obediunt sed so lum boni xpiani. ysaias. et. dixit. liii. significans aliquos obedire non omnes. domine quis credidit auditui nostro quod a nobis s. auditum vel audiunt. uel quod nos ab audiuimus. q. ad credit sed non omnes. baruch i. opus fecisti in diebus uestris quod nemo credet cum enarrabitur. ergo et quia ad credit auditui ergo fides ex auditu. et si et dicitur mihi doceat tamen puto exterius nunciat auditus. et per illud loquitur in apostolis. luc. x. qui uos audit me audit. ii. cor. ult. an experimentum queritis eius qui in me loquitur xpistus. Sed dico hic z iii. ps. ubi primo querit utrum qui non obediunt per ignorantiam se excusare possunt. ho probat quia non potuerunt. et que dicit ergo Sed dico i. quia non omnes obediunt. Sed dico numquid non audierunt illi s. qui non obediunt q. d. imo audierunt. et quasi i. certe. vel equidem i. in omnem terram quasi ad terras medias exiuit i. exiuit post passionem per futuro presenti certitudinem non dum et est impletum sed totaliter sonus eorum i. fama eorum et in fines orbis terre i. in terras extremas uerba eorum i. predicatio eorum. uel sonus eorum i. auditus predi cationis eorum quantum ad non intelligentes et non credentes sonum et. non de se sigt. et uerba eorum quantum ad intelligentes et credentes uerba et. imposita sunt ad significandum apostolorum. et. fuerunt equi uarii et fortes qui querebant discurrere per totam terram. zac. vi. Sed dico numquid et per. Hic ostendit inexcusabilitatem iudeorum specialiter quia non iudei cognouerunt predicationem a postolorum. ho probat quia non per inuidiam excitata in eis accione predicationis illorum primus moyses. et dicit. sed inuidie s. uocationem gentium. ysa. et. iii. ostendit af fectum s. obstinationem iudeorum ad israel et dicit ergo Sed numquid. q. audiuerunt quasi Sed dico de iudeis specialiter numquid israel i. totus populus iudeorum qui a nomine

primus appellatur israel non cognouit deum et cognouisse uel ant glo. doctrinam euangelii et aduenerit x. quia credere non potuerunt rationem uel auctoritate. sed non uere cognouerunt ut mentem eorum bene sederet. primus. q. cognouit utique quia primus moyses i. maximus inter iudeos quia legis lator. deut. ult. non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses et cetera. uel moyses primum dicitur hic. s. antequam alii hoc dixerunt. deut. xxxii. ego pro cabo eos in eo qui non z populus et cetera. ego loquens in persona dei. ad emulationem i. inuidiam uos adducam i. adduci permittam emulationem dico illatam in non gentem uel reputationem i. quantum gentes que non repu tabantur ab eis gentes quia non habebant legem imo po canes. mt. xv. non z bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. uel in non gentem i. quia non sunt in gens quia non uiuunt gentiliter nec sunt esses geniti i. filii ire sed filii gratie et mittam uos in iram i. iram priuatam et indignationem sic filius senior indignatur z de susceptione iunioris. luc. xv. in gentem i. quantum gentem insipientem in rei ueritate i. nullam diuinorum cognitionem habentem quia colebant y dola. ysaias. q. non solum moyses dicit hic et sed ysaias audet i. audacter loquitur et si ex hoc per uidetur sibi imminere penam unde dicit ysa. lxii. propter syon non tacebo et cetera. ysaias propter hec uerba serra lignea a manasse sectus dicitur et dicit in persona xpisti. ysa. lx v. sic hic. uel uos humus quesierunt me qui ante non interrogabant. inuenerunt me qui non quesierunt me. dicitur inquisitio sic. inuenit sum a non querentibus me per se inuestigando i. a gentibus palam i. in manifesto. apparui eis qui me non interroga bant ab aliis inquirendo. ps. populus quem non cog noui et cetera. Et tangit hic duplicem modum quere di deum et inueniendi. uno modo per proprium studium alio non per doctrinam et inuocationem gratia dei sit in plenitudine ysa. lv. querite deum dum inueniri potest. Sed manifesta ap paritio que in futuro. i. io. iii. scimus quia cum appa ruit et cetera. ad israel autem dicit id ysa. lxv. tota die i. toto tempore quo cum eis moratus sum expan di manus meas in beneficia s. largiendo eis. s. per ma num sinistram a malis protegendo et quasi per dexteram bonis tribuendo. ad populum non credentem corde sed contradicentem ore. quia illa duo. s. cum corde creditur ad ius ticiam ore autem confessio fit ad salutem. hic duo reprehen debat in ore moyses. num. xx. audite rebel les et increduli. uel exponitur hoc de expansione ma nuum in cruce et post ibi totus xpistus pre tota die i. per diei quam in cruce pependit. expandi manus meas in cruce pendendo. ad populum non credentem corde sed contradicentem ore s. blasphemando. uel expandi manus meas et si fuit qui aspiceret ad compatiendum sed ad illudendum. Hic est sensus quo credent ei qui non audierunt. glo. quo credent ei cui obedientia ne gatur. Contra quod ergo omnis peccator infidelis z. Ergo non sequitur. credit et. contrarius non perfecte credat. uel infidelis quasi ad dicitur duplex s. uel a priuatione fidei formate uel a per

nomine fidei informis. ¶ Et supra ibi quomodo audient sine predicante. glosa quibus non est predicatum non est imputandum si non credunt. ¶ Ratio et si non audierunt auditu interiori exteriori predicante homine interius potuit audire loquentem deum interius. ¶ Et secundum ibi quomodo predicabunt nisi mittantur. glosa nulla signa virtutum in eis prohibet testimonium. ¶ Contra luce ix. vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia et prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum. ¶ Ratio loquitur de signis etiam virtutum autem non miraculorum. ¶ Et secundum ibi ibi dicitur glosa et presendo bonum nunciantes misit deus. ¶ Contra quia quicumque bonum predicat a deo missus est. ¶ Ratio glosa loquitur de missione commissionis non commissionis. ¶ Et secundum ibi evangelizantium bona. glosa bonum nunciant qui quod ore nunciant opere complent. ¶ Contra quia omnes habuerunt bonum predicatorem bonum predicantem. ¶ Ratio loquitur de missis ad predicandum non de quibuslibet. ¶ Et secundum ibi non omnes obediunt. glosa cum ex gratia sit auditus non cura aliqua gratia quod cor moveant. ¶ Contra tamen gratia per auditum fit gratia et voluntas. ¶ Ratio glosa loquitur de auditu ubi dicitur per predicatores missos. hic autem auditus est ergo gratia predicatoribus data non ipsis auditoribus vel de auditu interiori non exteriori. ¶ Et secundum ibi ergo fides ex auditu. ¶ Contra fides ex infusione divina datur. ¶ Ratio ex auditu est preparative sed ex deo effective. ¶ Et secundum ibi numquid israel non cognovit. glosa cognovit utique. ¶ Contra i. cor. ii. si cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent. ¶ Ratio quamvis primi predicatores non cognoverunt, omnes tamen maiores tamen veritatem predicationis dei cognoverunt quam credere non potuerunt. ¶ Et secundum ibi tota die expandi. glosa quia nullum beneficium eis negavit. ¶ Contra luce iiii. noluit in capharnaum facere miracula. ¶ Ratio nullum beneficium negavit id est nullum genus beneficii scilicet tam corporalia quam spiritualia beneficia eis prestando.

Sed dico numquid repulit et cetera.

Cum supra c. ix. afferm(et) compassionem ad iudeos in hac dolens de eorum perditione et supra modo c. x. in hoc quod orat de non pro eorum salute. hic ostendit in ??? ad homines in hoc quod gentiles reprimit ab eorum insultatione et despectione. hic autem facit primo rationibus sumptis ex parte casus iudeorum. ii. rationibus sumptis ex parte assumptionis gentium. ut si aliquin ex ramis. iii. rationibus sumptis ex parte profunditatis divinorum iudiciorum hos assumentium illos reprobantium. nolo enim vos ignorare. In prima parte triplicem alligat rationem scilicet quod casus iudeorum non est universalis. secundo quod casus eorum non est inutilis. dico ergo. iii. quod casus eorum non est irreparabilis. vobis autem dico gentibus. In prima parte primo ostendit quod non omnes iudei sunt repulsi. secundo cum helye ostendit quod multi sunt assumpti. an nescitis. tertio ostendit qui sint assumpti et qui repulsi quid ergo dicemus. In prima parte primo querit an deus plebem iudeorum repulerit. secundo ostendit quod non quia ipsum qui iudeus est elegit nam et ego. iii. concludit quod non totaliter gens iudeorum repulsa sit. non repulit deus. ergo dico quia quod dixi israel esse populum incredulum et ne aliquis crederet populum israel a deo esse repulsum ergo dico sic numquid

quod deus repulit totaliter et cetera. populum suum id est populum iudaicum qui olim fuit populus suus peculiaris. deuteronomii vii. non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus. sed quia multitudine et numerali consensu et vinculo communionis societatis talis que erat olim populus iudaicus. absit ut totaliter eum repulit. probat quod non repulit de plebe scilicet nam et ego quem deus elegit non repulit. israelita sum id est iudeus cultu. ii. cor. xi. israelite sunt et ego. israelita inquam non proselitus sed natione. ex semine abrahe non ex quocumque semine abrahe quia ex semine israel. sed ex tribu beniamin. philippenses iii. ex genere israel de tribu beniamin. de illo patriarcha dicitur genesis xlix. beniamin lupus rapax et cetera. non repulit quod ex hoc manifestum est quod non repulit deus totaliter plebem suam quam prescivit id est salvandum prescivit unde accipitur prescientia pro predestinatione. an nescitis. Hic ostendit ex helye quod multi sunt et hoc ostendit quod helias putabat se solum relictum esse cultorem dei. sed quod multi erant alii. sed quid dicit. tertio ostendit quod sibi non multi sunt ad exemplum. sic ergo. iiii. ostendit quod per solam gratiam dei. sed quid dicit ergo. an nescitis quod non repulit deus populum suum et hoc patet quia ita factum est nunc sicut tempore helye. an nescitis quid dicit scriptura in helya id est ubi loquitur de helya. iii. reg. xix. scriptura inquam ostendens quomodo interpellat ipse helyas dominum adversus israel id est iudicem advocat. interpellat sic et moyses dicens supple domine prophetas tuos occiderunt tempore iezabel. iii. reg. xviii. c. altaria tua suffoderunt id est a fundamento everterunt et edificaverunt altaria baal. et ego relictus sum solus in cultu divino a persecutione scilicet iezabel que comminata fuerat ei in mortem. iii. reg. xviii. c. et querunt animam meam id est vitam querunt ut auferant eam. sic accipitur anima matthei xvi. qui perdiderit animam suam propter me. sed quid dicit ei helyas putavit se solum. sed quid dicit illi divinum responsum. in spelunca. iii. reg. xix. dicitur inquam sic reliqui id est per gratiam reservavi mihi vii. milia virorum id est omnes bonos qui designantur per numerum septenarium quantum ad universitatem et per mille quantum ad perfectionem quia millenarius est ultimus limes numerorum. cant. iiii. pendent mille clipei omnis armatura fortium. cant. iiii. mille clipei pendent ex ea qui non curvaverunt genua sua non corde non corporis ante baal deum achab et iezabel id est qui non adoraverunt baal. glosa scilicet licet lateret vel per consilium gratia cum et in hoc tempore gratie quod est opportunius ad salutem quam secundum. ii. cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile et cetera. reliquie id est pauci respectu totius gentis secundum illud esaie xxiv. quasi uno pereunte vel reliquie id est viles eorum reputatione. infirma enim et ignobilia elegit deus. i. cor. i. secundum electionem gratie dei id est per gratiam qua electi sunt non secundum merita. tit. iii. non ex operibus iustitie que fecimus nos et cetera. salvos fecit. sed iam in spe secundum illud ro. viii. spe salvi facti sumus non in re. si autem gratia dei salvantur iam non ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. alioquin si ex operibus gratia iam non est gratia sed debitum. gratia enim dicitur eo quod gratis datur. ro. iii. ei qui operatur merces imputatur non secundum gratiam sed secundum debitum. ¶ Ratio quia multe leguntur reliquie. prime reliquie sanctorum. ysa. xxxvii. leva orationem pro reliquiis que reperte sunt. et hec reliquie sancte sunt. secunde reliquie impiorum

ps. sunt relique impior interibunt. Reliquie autem
rel. s. x. s. Tue reliquie intuitum. ps. ethoi inoc. et
vi. ecc. q. sunt relique ho. pacif. Que miciorum ysa. x
iiij. pdam babilonis reliquias et genim. Quite cogi
tationum. ps. relique cogi. di. fes. tibi. Septe relique
ciborum de quibus iudi. i. xix. Reges amputatis
manuum et pedum summitatibus collegebant sub mensa
mea ciborum reliquias. vii. primorum ethoram. se. xv.
Si non relique tue in bonum. tho. ult. Bis ero si fuerit
relique mee ad uidendum claritatem. iii. xiiii. reliquie
supplicionum. ps. in reliqui. t. xxx. e. Quid ergo. Hic
quis sit assumptus ex auctoritate ysa. probat et ceci sunt
excecati. ceci. xv. iii. paucorum. ps. ot caim et mod
excecandum. et dorsum Vel post tangit cam. ex modo sui effectum
obscuret dicit quidquid. Quid ergo sup. ad in his. s. et q
rebant isrl. i. iustitiam ex opibus legis hoc non consequ
secutas. et in debito non querebant. s. ix. isrl. secta
do legem iustitie in lege iustitie non puenit. electio et
i. universitas fidelium per gratiam electa consecuta est iustitiam
sed hic non sequitur. s. ix. gentes que non sectabantur iustitiam
apprehenderunt iustitiam et uocat electos electionem abstra
ctum pro concreto. ad signum quod quicquid boni in eis est gratie
est et electis. ceci. xv. alij ab electis. excecati sunt non so
lum non sunt iustitiam consecuti. sap. ij. excecauit eos
malicia eorum. ch. xv. ceci sunt et duces cecorum. excecati
sunt inquantum sicut scriptum est ysa. vi. vel hinis. vade et dicas
populo huic audite audientes et nolite intelligere et
uidete uisiones et nolite cognoscere. excecati cor populi huius et
c. Scriptum est inquantum sic dedit illis deus spiritum compunctionis. malea.
uidete. que compungitur et dolet de predicatione est et fi
de credentium in eum. haymo spiritum compunctionis appellat
mentem inuidentem que inuidiunt doctrine est. et dat illis ocu
los interiores ut consecutione non effectiue finaliter
non uideant. i. per sensualitatem non intelligant et aures in
teriores ut non audiant. i. ab alio uitante concupiant
uocat. R. rationes oculos in quibus per se conspicit. aures
in quibus a doctore discit. oculos habent et non uidebunt. au
res habent et non audient. et hoc durat usque in hodiernum
diem. ij. cor. iij. usque in hodiernum diem cum legitur moyses
uelamen manet super cor eorum. et dauid dicit in ps. non optan
tis uoto sed predicentis officio. fiat mensa et ce. hic legitur
dupliciter. primo sic. fiat mensa eorum. i. malicia ab eis
orta inquantum delectantur. ps. qui gloriaris in malicia. co
ram inquantum que est coram ipsis. que. iniquitatem cogitat non uitant.
fiat inquantum in laqueum ut eos impediat a bono. et in
captionem ut eos a malo detineat. et scandalum ut
eos de peccato in peccatum ruere faciat. et in retributionem
ipsis. ut eos in gehennam dampnationis mittat. is. consequitur
expo sic. fiat mensa. i. sacra scriptura. ps. posuisti in
conspectu meo mensam. eorum. que eis pre aliis data. mensa dico pre
lata coram ipsis. et que ad intelligentiam carnalem que est et ob
suadas carnalibus delectantur et que ad spiritualem que
intelligere possent si conarentur. fiat inquantum ipsis in laqueum
in erroris. ut. s. ipsa malle intelligencia eos illaqueet
ut occidat. vel quia et sensum et ut dicebant Jo. xviij.
nos habemus legem et secundum legem nostram debet mori.
et in captionem ut. s. sit eis causa captiuitatis pro
manos qui non diu contigatur. et in scandalum ut ipsis iam
in captiuitate positis sit causa scandali et opprobii. tyrus et et.
eorum nobiliores ducebant secum et faciebant de eis
spectaculum. et in retributionem. i. ut sit eis causa eterne
dampnationis. obscurentur oculi eorum interiores ratione
ne uideant lucem euangelice ueritatis. ps. obscu
rati sunt qui repleti sunt terre do. iniqui. et dorsum eorum
i. uoluntatem. vij. glo. h. quo honera diuinorum preceptorum
debet portari. sp incurua. i. a peccatis aggrauane
gat adiuvante gratie. Sinagoga. H. est mulier incur
uata de qua hoc luc. xiij. primum s. oculorum obscuratio
respicit errorem in fide. ex si dorsi incuruatio
errorem in moribus. Dico ergo nunquid
repulit deus glo. deus repulit eos ex parte non ex
toto. Contra jo. vi. eum qui uenit ad me non eiciam fo
ras. nullum repellit. Responsio. repellere dicitur gratiam uenien
di non ipsa. non qui uenientes abicit. Item secundum idem
interpellat deum aduersus israel. Contra ch. vj. orate pro
persequentibus et calumpniantibus uos. Responsio interpellatio hic fie
bat zelo iustitie ut corrigentur non uindicte ut puni
rentur. Item secundum idem relictus sum ego solus. Contra
uere qui fuit tunc qui abdias iam nunciauerat quod
pauisset prophetas. xij. Rg. xviij. Responsio relictum se
solum dicit non solum dei cultorem sed aptum cultorem
et defensorem. Item secundum idem reliqui mihi vij. milia
glo. i. omnes bonos qui per vij. uniuersitas per mille designatur
Contra non omnes boni perfecti. Responsio dupliciter est perfectio. s. iustitie
qui habent omnes boni. et habundantie quam non habent omnes. Item secundum
idem si autem gratia iam non ex operibus et c. Contra nullus per me
rita alia primam gratiam non sibi augmentum gratie. Responsio
imo post secundum idem meritum principaliter est a gratia. vnde gratia ce
gratia post est quasi ex meritis. Item secundum idem ceci excecati
sunt glo. qui eam noluerunt. Contra ceci sunt qui cum que
non crediderunt non sunt culpabiles. Responsio dupliciter est cecitas est
s. culpe hic est causa infidelitatis et pene. hic causa est infi
delitas. Item ibidem glo. deus qui intelligere noluit
eadem. i. deus consilio quia uult ut de ceteris non possit eadem.
Contra aug. potest credere nisi omnium. Responsio non possit. i.
non possit. Item secundum idem dedit ei spiritum compunctionis
glo. mali. Contra deus non est auctor mali.
Responsio dato hic in transitiue intellige non effectiue. permissiue

Dico ergo nunquid sic offenderunt

Ostendit quod casus iudeorum non est uilis. hic ostendit quod non est inutilis set
per incidens utilitatis occasio sit inutilis casus iudeorum. Ex probat
quod non est. quia est occasio salutis gentium. Sed absit. in consequentia
cludit quod rubro magis utilis est finalis conuersio eorum que
sunt delictum dicit. Dico que. sic dicit scripta de iude
is et cetera eorum ne ad uidenter ante quam eorum casus sit occasio
utilitatis. Dico ergo nunquid sic offenderunt ut caderent
tantum supple i. ut eorum casus occasio sit inutilis. Hic dicit ne
ipsi prelati despiciantur a gentibus. Vlt. ne leteris
inimica mea quia cecidi consurgam. ps. nunquid qui
dormit non adiciet ut resurgat. absit ut eorum

cas sit omo impossibile. h̄ po dicit. quod deus omnipotens non si
neret mala fieri n̄ adeo esset omnipotens quod ex malis bona e
liceret. Sed illorum delicto. quia excecati xpm occiderunt.
salus est gentibus occasionaliter. i. eorum peccatum fuit occasio
salutis gentium. quod et. fuit eis peccatum. h̄ fuit sed etiam
et utilitas gentium. s. occisio xpi. vel illorum delicto quia
s. predicationem apostolorum repulerunt salus est gentium quod
pp̄ hoc apostoli agentes cum illis sicut act. xiii vobis oporte
bat primum predicare verbum dei. sed quia repellitis illud ecce
convertimur ad gentes. ut illos emulentur. h̄ dr le
gitur. vnde mi. ergo illos revertentur ad gentiles. quomodo m. p
ut revertentur ad iudeos. et utrumque m. legitur dr. p. g. m. le
sic delicto eorum salus est gentibus i. ut iudei ad xpm n̄
dum conversi illos gentiles dr ad xpm iam conversos.
emulentur invidendo eis. iob. v. parvulos occidit in
vidia. sed m. legitur sic. ut iudei ad xpm conversi illos ge
tiles dr ad xpm conversos emulentur imitando eos
quod gentiles factum est in caput. iudei in caudam. deut. x
xviii. faciet te deus in caudam non in caput. m. m. sic
ut gentiles illos. s. iudeos credentes emulentur
imitando eos in credendo. m. m. sic. ita ut gentiles
illos iudeos emulentur eorum peccata indignando. quod
si delictum eorum. s. infidelitas. dicit sicut iudei. i.
gentium per occasionem n̄ per causam. cuius. ii. n̄ est causa boni h̄ ex
malo bonum elicientis. quod omnia predestinatis faciunt cooperari in
bonum. rom. viii. divicie divicias spirituales n̄ corporales de quibus
ysa. xxxiii. divicie salutis sapientia et scientia. et diminutio
eorum i. abiectio ut apostoli pauci et plurimi. i. cor. i. n̄ mul
tos sapientes elegit deus sed cor. i. quia diminutio quod per
eorum conversionem imminuitur et multitudo iudeorum. sed in
quantum diminutio divicie gentium sunt supple per causam
n̄ solum per occasionem. ipsi enim apostoli ditaverunt gentes di
ciis spiritualibus quanto magis plenitudo eorum. i. plena e
orum conversio que fiet in fine mundi. q. d. si aliquorum pauco
rum conversio n̄ est inutilis quanto magis conversio omnium in fine
mundi erit utilis. vobis enim. hic iii. ostendit quod casus eorum n̄
est irreparabilis et p dr quod laborabat ad conversionem eorum. sed
ostendit quod laborabat quod valde utilis esset eorum conversio. Si
enim amissio. iiii. ostendit quod non frustra laborabat quod post
est conversio et eorum sanctificatio. quod si delibatio et h̄ ostendit
dr. p ex sanctitate apostolorum et aliorum ex iudeis credentium.
sed ex sanctitate patrum antiquorum. et si radix. dr g
vobis enim. q. ita utilis erit plena conversio iudeorum et q.
quis queret potuit ne converti. Respondet. potuerunt uti
que. vobis enim dico gentibus quamdiu quidem ego sum apostolus. quod dominus quia
ego sum gentium apostolus quod est sicut gal. ii. qui operatus est pe
tro in apostolatum operatus est et mihi inter gentes. i. thi. ii. doc
tor gentium in fide et veritate ministerium meum i. apostolatum
meum n̄ diminutum. i. cor. iiii. sic nos existimet ho
mo ut ministros dei honorificabo amplificando. s. et solvendo
hendo ultra debitum. s. laborando ad conversionem
iudeorum. ii. cor. vi. ut n̄ vituperetur ministerium nostrum.
honorificabo inquantum temptando si quomodo i. aliquo modo ad emulan
dum. i. provocare valeam. i. iudeos de quibus natus
sum. quod sunt cognati mei secundum carnem. s. xx. provocabo inquantum ad
emulandum. i. imitandum me. i. cor. iiii. imitatores mei

i estote et sic salvos faciam aliquos ex illis salutem et
si non omnes. Si enim. q. et ideo quod eorum conversio utilis est ad
salutem gentium. Si enim amissio i. infidelitas eo
rum per quam perditi sunt. ie. v. grex perditus factus est po. m.
reconciliatio est mundi i. occasio reconciliationis que assumptio
i. cum valeat erit assumptio reliquiarum iudeorum nisi
vita i. vivificatio gentium per verbum doctrine et ex
emplum vite vita mundi ex mortuis i. ex morte qua per
gentes erant mortue. h̄ dr quod iudei apti erunt ad
convertendos per noticiam scripturarum ut tangitur de a
pollo. act. xviii. quod si. q. et patet quod possibile est eorum assumptio
quod ergo quod si delibatio est sancta i. pauci de illis sanctifica
ti sunt. ut apostoli et alii discipuli. et dr delibatio id est
modicum quod de aliqua massa sumitur ad degustandum et
experiendum sicut modicum vini de dolio. vnde illi pau
ci de iudeis ad dominum conversi vocantur delibatio. osee
ix. q. uvas in deserto inveni israel et q. prima poma
ficulnee in cacumine vidi patres eorum. Si igitur illi pau
ci sunt sanctificati et massa i. tota gens potest sanctificari.
et si radix sancta i. patriarche a quibus humorem fidei tra
xit. hii radix fuit ille de quo ysa. xi. egredietur v
irga de radice iesse et rami potuerunt sanctificari i. qui de
genere eorum exierunt et in eorum fide fundati sunt. osee
xiii. erumpet radix eius ut libani ibunt rami
eius. quod si aliqui. ostendit quod n̄ debent insultare iudeis et eos
contempnere. p rationibus sumptis ex parte casus iudeorum. h̄
ostendit id rationibus sumptis ex parte vocationis gentium. p
ostendit quod n̄ debent contra iudeos gloriari. sed potius in destruc
tionem unde potuerunt gloriari dicens quod si aliqui fracti. tercio sub
dit quod gens que debet a gloriatione reprimi. vide g.
In prima parte quod n̄ debent contra iudeos gloriari. ostendit quod cre
ti iudeorum participes facti sunt. sed quod iudei non boni
ab eis habuerunt. Si autem gloriaris dr g. quod si. q. si ra
dix sancta et rami. quod patet h̄ si aliqui ex ramis fracti
sunt vento. s. infidelitatis et michi tamen a dei promis
sione et fide patrum excisi tu autem cum oleaster
esses i. natura sterilis et amarus. oleaster est oliva
silvestris sterilis et amara natura. quod et ipsi erant ante
conversionem natura enim erant malicia eorum. sap. xii. e
ph. ii. eramus natura filii ire misereris alienam
operis non tuam et contra legem insertus es. quod rami bo
nus in mala arbore inseritur n̄ econverso insertus in eis
nullus factorum et factus es socius radicis olive i. pri
ceps humoris et veritatis fidei patriarcharum qui
fuit radix olive i. populi israhelitica olim fructiferi
Iere. xi. olivam uberem pulcram fructiferam speciosam
vocavit dominus n̄ tamen et in factus es socius pingue
dinis olive i. caritatis apostolorum et ceterorum. Si inquantum ita est
noli gloriari insultando adversus ramos fractos
prov. xxiiii. qui in ruina letatur alterius non erit impunitus
vel adversus ramos stantes. s. iudeos ad xpm conversos
eos contempnendo. quod si gloriaris contra ramos attende
supple dignitatem eorum in radice. quod non tu radi
cem portas i. sustentas sed radix te portat. por
tat. supple. q. d. gens illa nihil habet a te sed tu ab
illa habes fidei humorem ad tui nutrimentum et primum

cerimonie et legis. et prophetarum testimonia et divina miracula et divina promissa. vnde non debes contra eam gloriari. dicis ergo. Hic probat per comparationem quod gloriandi quia habent contra in deos. Ideo positam remoueri fractos. in. 11. heretici ad non gloriandum. noli. dicit ergo dicis gentilis. que. i. contra iudeos in ~~fracto~~ fracti sunt rami uento infidelitatis ut ego insererer loco ramorum. que. hoc contra radicem non possum gloriari tamen contra ramos factos possum. et respondetur apostolus. vnde in prima parte bene dicis. i. in hoc quod dicis quod rami fracti sunt. hoc in parte male dicis. i. in hoc quod addis quod ego insererer. non. n. propter hoc fracti sunt sed propter incredulitate fracti sunt. non ut tu insereris. tu autem fide stas non tu merito es insertus. ij. corinthios. i. fide statis. noli altum sapere. ne et tu per superbiam frangaris. perflauit. n. altissimas uenti. psalmus. domine non est exaltatum cor meum et cetera. sed potius time casto timore. i. deum offendere. ecclesiastici. ultimo. deum time et cetera. xxxviij. beatus homo qui semper est pauidus. Si. n. que. et debes utique timere. Si. n. deus naturalibus ramis non pepercit. i. iudeis. que per successionem et iure hereditario fidem habuerunt. de. i. de noe hebreos. xj. Justicie que per fidem est heres est institutus. unde supple. ne forte nec tibi parcat. ezechiel. n. et si fuerint uiri isti in die iudicii et cetera. proverbiorum. vij.

Iohannes. dicit hoc quod etiam uir iustus arbori mito comparatur. propter multa. primo propter pedes stabilitatis. vnde hic tu autem fide stas. ij. thessalonicenses. ij. non cito moueamini a uestro sensu. secundo propter stipitis. i. spei erectionem et caritatis ardorem. daniel. iiij. arbor alta magna et proceritas eius tangens celum. tertio propter radicis. i. caritatis humilitatem. ephesios. iij. in caritate radicati et fundati et cetera. iiij. propter ramorum. i. uirtutum expansionem. osee ultimo. erumpet radix eius ut libani. ibunt rami eius. v. propter florum et morum pulcritudinem et honestatem. ecclesiastici. xxiiij. flores mei fructum honoris et honestatis. vj. propter foliorum. i. uerborum suauitatem. apocalipsis ultimo. folia eius in medicinam. vij. propter fructuum. i. operum utilitatem. matthei. vij. arbor bona fructus bonos facit. psalmus. erit tamquam lignum. viij. propter umbre. i. misericordie protectionem. osee ultimo. conuertentur sedentes in umbra eius.

Dicit quod fracti sunt. i. numquid sic offenderunt ut caderent immo casus eorum et cetera. Contra malum non est bonum ergo non est utile ergo non est comendandum. Responsio non per se sed per accidens. i. per occasionem. Item super illud quod si delicta eorum diuitie. glossa. de dolore sui de profectu mundi. Contra ergo peccatum iudeorum est diuitiarum mundi per occasionem non per causam. Responsio de delicto iudeorum dicitur est mundus per occasionem non per causam. Item super illud apostolus gentium. glossa. non iudeorum. Contra erant apud romanorum ecclesiam de dictum quibus scribit in quibusdam uerba praecipue erant iudeorum alias gentium. Responsio pharisee erant gentium. ratio et per accidens apostolus iudeorum conuersationem. Item super illud ministerium meum honorificabo. glossa. quod debeo supra addendo ut et in commisso et cui eis praedicare debebat. autem non et in praedicando alieno edificabat. contra ij. corinthios. xi. non in aliena regula. Responsio iudei per se habitauerant in terra

promissionis ad peccatum pertinebant. habitantes vero cum gentibus ratione domicilij per accidens ad petrum pertinebant. vnde non erant debitores eorum nisi per accidens. Item super illud quod si delibatio sancta. glossa. et delibatio unde sumitur est massa non potest esse delibatio sancta et massa immunda. Contra sed aliquando de massa humani generis sunt mundi tamen massa est immunda. Responsio glossa. intelligit de immundicia que contrahitur in sepulcro. Item super illud quod si radix sancta et rami. Contra patriarche fuerunt sancti et tamen multi eorum filij fuerunt mali. Responsio mali eciam sunt quasi rami aridi non sunt rami simpliciter propter quod. Item super illud cum tu cum oleaster. glossa. similis natura et amaritudine. Contra et iudei sunt idem. ephesios. ij. eramus natura filij ire sicut et ceteri. Responsio naturam uocat hic intentionem consuetudinis a patribus traducte non intentionem exigentem. Item super illud noli gloriari. glossa. isti per superbiam frangi meruerunt iste per humilitatem inseri meruit. Contra tytum. iij. non ex operibus iusticie que fecimus nos et cetera. Responsio glossa loquitur de merito congrui non condigni. Item super illud non tu radicem portas. glossa. gentem sanctam nil a te habet. Contra iudei a gentibus habent pharisem. Responsio loquitur de pertinentibus ad salutem. Item super illud noli altum sapere. glossa. time caste non ne incidat in supplicium sed ne amittas tantam gratie beneficium. Contra bonum est timere supplicium inferni. Responsio non debes timere supplicium tantum non potissime sed amissionem gratie diuine.

Vide ergo bonitatem et seueritatem dei. Ostendit quod non debet contra iudeos gloriari et posuit ac remouit rationem gloriandi. hic autem ponit ea quibus possunt et debent a gloriando reprimi. primo. ostendit quod potius et cetera. primo considero in uno. iusticie ac misericordie dei. secundo in se ipsis possibilitatis cadendi. alioquin. iij. in illis possibilitatis resurgendi. sed illi. que. primo asserit secundo probat. ideo efficientie potens est. secundo probat a minori nam si. dicit ergo uide ergo. que. illi propter incredulitatem fracti sunt tu autem stas. uide ergo. i. diligenter attende bonitatem et securitatem dei seueritatem. bonitatem quia tu fide stas. seueritatem quia illi per incredulitatem excisi sunt. hec duo bonitas et seueritas sunt in deo sicut misericordia et ueritas obuiauerunt sibi et alibi misericordiam et misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. attende et deus qui dicebat cantabo misericordiam et iudicium domine. in eos quidem qui ceciderunt iudeos. i. incredulos uide supple seueritatem uirtute gentilium ecclesie uide supple bonitatem. hac tamen condicione si permanseris in bonitate. i. tot quod hec bonitati est attributa. j. corinthios. iiij. quid habes quod non accepisti. alioquin. n. nisi permanseris in bonitate in dampnum tu et excideris. sicut j. y. petri. ij. melius erat illis uiam ueritatis non agnoscere quam post agnitam retrorsum conuerti et est. alioquin nisi permanseris in bonitate et tu excideris sicut et illi et sentiet securitatem. mattheus. iij. iam securis ad radicem arborum posita est. omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur. luce. xiij. succide ergo eam ut quid et terram occupat. sed et illi iudei qui sunt fideles rami si non permanserint in incredulitate frigoris. n. infidelitatis impedit effectum inserentis. inserentur in bonis olivis. i.

in fide priu(m) et ecce inserent(ur). R. q(uia) utiq(ue) si p(er)t(inaces) potens
est (enim) de(us) inserere iter(um) illos tamq(uam) bon(us) agricola. Jo. xv.
iiii. ego sum uitis vera et pater me(us) agricola est. Jo. xiiii.
ug(ra)? h(ec) spe si p(er)sensum fuit (et) fuit uirescat et c(etera).
na(tura) q(uia) (et) utiq(ue) inserent(ur) nam et si tu gentilis ex n(atu)ra
[illegible] i. oliva silvestr(i) h(ec) est sterili et amaro ritu ge(n)
tiliu(m) in q(ua) nat(us) es. excisus es securi ubi di(citur) (et) q(uia) n(on)
i. q(uia) (con)fiictum est tu n(atur)ale. R. est siccutu(m) bone ar-
boris bono trunco inseri. ti(bi) (con)tra n(atur)a(m) cu(m) esses ma-
l(e) siccus inserti es bone olive insert(us) p(er) fide(m) i bona(m)
oliuam. i. in (con)sorciu(m) fidei s(an)c(t)or(um) p(at)riarchar(um) et p(ro)phe(ta)-
r(um). quanto mag(is) hii q(ui) s(un)t s(ecundu)m n(atur)am rami olive. i.
iudei nati in cultu dei et fide priu(m) i(n)seret(ur) sue o-
live n(on) aliene sic(ut) tu. i. p(o)p(u)lo suo antiq(uo)r(um) patru(m)
fidelium. q. d. multo mag(is) inserent(ur) et p(ossi)b(i)l(e) inseri.
Nolo uos ignorare. h(ec) est t(er)cia p(ar)s p(ri)ncipal(is) h(uius). c. p(ri)mo
R. o(stendi)t q(uia) n(on) debet insidiare iudeis ro(mani)s (et) sup(er)bis ex
p(ar)te cas(us) iudeor(um). s(ecun)do ex p(ar)te uocac(i)o(n)is gentiu(m). h(ic) o(stendi)t
i(dem) ex p(ar)te p(ro)fundi(ta)tis diuinor(um) iudicior(um) et p(ri)mo o(stendi)t q(uia) di-
uino iudicio iudei p(ri)m(o) s(un)t excecati et p(ost)mod(um) illuminandi
s(ecun)do o(stendi)t q(uo)m(od)o excecati et q(uo)m(od)o illuminandi s(ecundu)m eu(angelium) t(er)cio
mira(tu)r (et) laudat p(ro)funditate(m) iudicior(um) siue iudi-
cior(um) dei o altitudo. In p(ri)ma p(ar)te p(ri)mo d(icit) q(uia) uult ei(s) re-
uelare q(uo)dd(am) misteriu(m). s(ecun)do o(stendi)t q(uo)d est. i(dest) l. excecatio p(re)-
sens et futur(a) illuminatio iudeor(um) q(uia) cecitas. iii(o) p(ro)bat
p(er) sc(ri)pture testimo(niu)m sic(ut) sc(ri)pt(um) est d(icit) ergo nolo. R. q. et
utiq(ue) iudei iter(um) inserent(ur) sue olive q(uia) intim(us) q(ui)-
d(am) inseruit(ur) in fin(e) s(e)c(u)lor(um). Nolo. R. uos ignorare
fr(atr)es q(uia) doctor ue(st)r sum (et) n(on) debeo uos doce(re). j. Thi.
ij. doctor gentiu(m) in fide et u(eri)tate misteriu(m) h(oc). i. occul-
tu(m) dei iudiciu(m). Simile h(abetu)r j(a). cor. xv. ecce misteriu(m)
uob(is) dico. Nolo inq(uam) uos ignorare ut n(on) sitis uo-
b(is) ip(s)is sapi(entes). i. ne putetis uos u(est)ro ingenio (com)p(re)-
hende(re). ecc(lesiastic)i. vij. alta p(ro)funditas q(ui)s inueniet ea(m).
j. (cor). xij. nolite esse p(ru)dentes ap(u)d uos m(et) ip(s)os. ysa.
v. q(ui) sapi(entes) estis in ocul(is) u(est)ris misterium inq(uam)
h(oc) q(uia) cecitas (con)tigit. i. (con)tinget (con)uer(ti) ne(cessari)o ne(cessita)te
ul n(atur)e. s(ed) ex el(ect)io(n)e arbitri ip(s)or(um) ex culpa. In isr(ae)l
isr(ae)l sonat uir [illegible] uide(n)s de(um). i. in p(o)p(u)lo iudeor(um)
et h(oc) ex p(ar)te. i. i(n) q(ui)b(us)da(m) n(on) in o(mn)ib(us). ysa. vi. exceca
cor p(o)p(u)li h(uius) et c(etera). cecitas inq(uam) duratura donec pleni-
tudo gentiu(m) intraret ad fide(m) et s(ecundu)m glo(sam). adu(er)biu(m) do-
n(e)c notat ca(usa)m excecac(i)o(n)is q(uia) p(ro)p(ter) h(oc) n(on) p(er)misit d(eu)s
eas excecari ut gentes ad fide(m) intraret. et e(st) no-
tat t(empu)s q(uia) p(ost)q(ua)m plenitudo gentiu(m) intrauit illu(mi)-
nabunt(ur) iudei. n(on) est (enim) adh(uc) (con)su(m)p(m)at(um) cu(m) asino re-
dit(um) abs(que) h(oc). i. e (con)sensu asinino g(e)n(esis). xxij. ose.
e. iij. dies multos exp(ec)tabitis me n(on) fornica-
bis et n(on) eris uiro. et sic p(ost)q(ua)m plenitudo gentium
intrauit o(mn)is isr(ae)l saluus fieret. i(n) fi(n)e mundi p(re)dica(n)te enoch
(et) helya ut h(abetu)r apo. xi. et mal. ult. saluus inq(uam)
sic(ut) sc(ri)ptum est ysa. lix. s(ecundu)m interp(re)tac(i)o(n)em lxx. t(ra)ns(la)to(r)
n(ost)ra sic h(abe)t. timebu(n)t q(ui) ab occidente no(me)n d(omi)ni. et q(ui)
ab ortu sol(is) gl(ori)am eius cu(m) uenerit q(ua)si torre(n)s uiole(n)tus q(ue)(m)
sp(iritu)s d(omi)ni cogit et uenerit syon redemptor et eis q(ui)
redierit ab iniq(ui)tate i(n) iacob d(icit) d(omi)n(u)s. sc(ri)pt(um) e(st) i(n)q(uam)

sic ueniet s(ecundu)m carne(m) ex syon. i. de iudeis ex q(ui)b(us) est
x(ristu)s. Jo. iiij. sal(us) ex iudeis est. nu(m). xxiiij. orietur stel-
la ex iacob. et in p(salmo) nu(m)q(ui)d syon dicet h(om)o et h(om)o na-
t(us) est in ea. q(ui) eripiat et m(isereatur). q. uole(n)s q(uia) n(on) ad
iudeor(um) iu(s) (con)uerti(t). et addat in fine. q. de fac-
ili q(uia) (con)t(ra) uoluntate(m) (con)uerte(n)t(ur) impie(ta)te(m). i. infi-
deli(ta)te(m) de u(er)o a iacob. i. a iudeis uel impie(ta)te(m). i. cul-
tu(m) legal(is) obs(er)uancie q(ue) p(ost) aduentum x(rist)i est impie-
tas. s(ecundu)m glo(sam). et h(oc) testamentum. i. firma p(ro)missio
et(er)ne heredi(ta)tis collatiua est s(im)pl(icite)r uel (com)plebit(ur)
illis a me. et h(oc) cum abstulero pecc(at)a eor(um). i. i(n) fi(ne)
mundi q(uia) t(un)c implebit(ur) i(d) michee ult. disponet
o(mn)es iniq(ui)tates n(ost)ras et p(ro)iciet in p(ro)fundu(m) ma-
ris o(mn)ia pecc(at)a n(ost)ra. 2 s(ecun)do h(oc) q(uia) pecc(at)i
effectus est ho(m)i(ne)m sp(irit)ualit(er) excecare s(ecundu)m i(d) sophonie
p(ri)m(o). j. ambulabu(n)t ut ceci q(uia) d(omi)no peccauerunt. s(un)t
(er)go vij. cecitates pecc(at)i s(ecundu)m vij. g(e)n(er)a peccator(um). p(ri)ma
est cecitas sup(er)bie q(ue) est regina uicior(um). de hac ey(echielis)?
xv. ceci s(un)t duces cecor(um). ysa. lvi. speculatores e(ius)
ceci o(mn)es q(ui). s(cilicet) in alto positi s(un)t. Secu(n)da inuidie de q(ua) sap(ientie)
ij. excecauit eos malicia eor(um). et Jo. ix. ut q(ui) uide(n)t
ceci fiant. h(ec). R. p(ro)uenit ex uisa felicitate alie-
na. Tercia iracundie de q(ua) deut. xxviij. p(er)cuti-
et te d(eu)s cecitate et amencia. s(un)t. R. q(ui) s(un)t furiosi. et i(n)
p(salmo). sup(er)cecidit ignis et n(on) uideru(n)t solem. Q(ua)r-
ta accidie de q(ua). ij. pe(tri). i. cui p(re)sto n(on) s(un)t h(ec) cec(us)
est et manu tempta(n)s. accidiosus. R. tempta(n)s et sta-
ti(m) pusillanimitate deserit inceptu(m). ac(tuum). x. cec(us)
sedebat sec(us) uia(m) me(n)dica(n)s. v(t)a auaricie. deut.
xvi. munera excecant oculos iudicu(m). et sedechi-
as leg(itur) excecat(us) in reblatha q(uia) inte(rpretatur) multa
h(ec). iiij. R(eg). xxv. vj(a). castrimargie seu gule et
(con)cupisc(enti)e. pri(mum). xxij. cui suffossio oculor(um) n(on) ne his
q(ui) morant(ur) in uino. his s(cilicet) ebriis (con)uenit i(d) ysa.
lix. palpauim(us). q. ceci p(ar)iete(m). vij(a). luxurie de q(ua) g(e)n(esis).
xix. p(er)cusso hoc(est) illos p(er)cusserunt cecitate sic(ut)
n(on) in foribus uis(cer)a. s(ecundu)m eu(an)g(e)liu(m). h(ic) o(stendi)t q(uo)m(od)o exce-
cati et q(uo)m(od)o illuminabunt(ur). et p(ri)mo o(stendi)t q(uia) p(er) eu(an)g(e)liu(m)
excecati s(un)t p(er) g(rati)am illuminabunt(ur). s(ecun)do o(stendi)t u(ir)tute(m)
est q(uia) illuminabunt(ur) sine p(e)n(iten)tia. t(er)cio p(er) i(d) p(ro)bat q(uia) po-
tuit illuminari sic(ut). iiij. o(stendi)t q(uia) p(ro)p(ter) p(ro)missis s(un)t ex-
cecari s(ed) (con)cludit. d(icit) (er)go s(ecundu)m eu(an)g(e)liu(m). q. t(un)c q(ui)b(us)
(con)u(er)tunt(ur) s(ed) modo q(ui)b(us) adu(er)sarij sunt. s(ecundu)m eu(an)-
g(e)liu(m) q(ui)b(us) n(on) est cre(dere). i. p(ro)p(ter) eu(an)g(e)liu(m) cui (con)t(ra)dicunt q(uia)
u(er)o est legis destructio q(uia) s(ecundu)m (con)tra. g(al). iij. lege g(ra)-
destim(us) p(er) fidem abs(que) s(ed) inimici sunt s(ecundu)m p(ro)p(ter) d(eu)m et ce-
te(ra). q(uia) d(e)o n(on) placet et o(mn)ib(us) ho(m)i(n)ib(us) adu(er)sant(ur)
j. tess. iij. inimici inq(uam) et h(oc) p(ro)p(ter) uos. i. ad uti-
litatem. s(ecundu)m elec(ti)o(ne)m autem. i. p(er) g(rati)am elec(ti)o(ni)s q(ua) aliq(ui) eo-
r(um) eliguntur karissimi q(ui)dam. s(cilicet) eor(um). i. q(ui) fuer-
(un)t re(ue)l in g(e)n(er)ibus q(uia) uictores. vii. s(cilicet). i. i(n) p(ro)p(ri)o p(ri)m(u)m
et g(ra)do elec(ti)o(ne) inq(uam) q(ue) elec(ti)o est eis p(ro)p(ter) p(at)res. i. p(ro)p(ter)
p(ro)missiones patrib(us) f(a)c(t)as. luc. i. ad faciendam
mi(sericordi)am cum patrib(us) n(ost)ris. et est h(ec) s(ecundu)m regula(m) thicho-
nij s(cilicet) locus de duob(us). q. de uno corpe sic(ut) in
p(salmo). e(st) occidet eos q(ue)rebant eum. nam ut aut

glo. de eisdem loquitur dicendo inimici et dilecti quia una gens
erat omnium illorum. alii tamen erant inimici. alii dilecti.
Sine penitentia hic duplex littera est tripliciter. uno modo de penitentia dei. alio
modo de penitentia hominis interiori siue exteriori. et non
de penitentia hominis exteriori tantum donatio et uocatio dei
importat beneficium diuine predestinationis. secundo modo dicit
inspirationis. tercio modo beneficium gratie baptismalis. primo modo legitur
sic. sine penitentia. quia sicut in futuro saluabitur populus trecentis quinquaginta
sancta est promissio sine penitentia. id est sine mutacione diuini intencio-
ne sunt dona. id est promissiones et uocatio dei. id est e-
lectio dei eterna. non enim penitet de eo quod promittit ut
habetur numeri. xxiii. non est deus ut homo ut mutetur nec ut
filius hominis et cetera. malachie iii. ego deus et non mutor. secundo
legitur sic. sine penitentia et continuatur ad id quod precessit
secundum electionem karissimi et bene dico secundum electionem non secundum merita. sine
penitentia. id est hominis precedente sunt dona. id est gratie infusi
o. et uocatio. id est fidei interior inspiratio. Io. vi. nemo uenit
quia predestinauit homines et uocauit. tercio modo legitur sic.
sine penitentia et continuatur ad id quod precessit cum abs
tulero peccata eorum. quia et deo auferente et si modo
non placeat eam sine penitentia exteriori et si interiori sunt
dona dei. id est gratia baptismalis et uocatio ad fidem quia
ut ait ambrosius. gratia dei in baptismo non requirit ge
mitum nec planctum. uel opus aliquod sed solam
fidem et cordis contritionem et omnia gratis condonauit.
Hinc quod legitur in eos qui ceciderunt seueritatem in te
autem bonitatem. Contra. psalmus. in omni opere domini misericordia et
ueritas. Responsio. quamuis in omni opere sit utrumque
tamen in uno magis apparet iusticia in altero
misericordia. Item legitur si permanseris glo. hanc conditio-
nem et si non permanserit nec nomen uestre bonitatis dei
apparebit. Responsio apparebit sed non ita. Item legitur
insertus est in bonam oliuam. glo. id est per fidem in
societatem patriarcharum et prophetarum. Contra caritas secundum quosdam
est uirtus unitiua non fides. Responsio glo. loquitur de fi-
de formata que non est sine caritate. Item legitur contra na-
turam. glo. dicit conditor omnium rerum non facit contra naturam id est na-
turam cuiusque rei nisi est quod facit. Contra suscitatio mor-
tui non est nisi miraculum sed nisi. Responsio loquitur de
natura naturante non de natura naturata uel dicit quod natura dicitur
acceptio uel passiuo. id est lex obediencie naturalis ad
suum creatorem. uel aliquo. id est consuetudinis naturalis.
primo modo miracula sunt naturalia. sed secundo non secundum quod dictum est. secundo mo-
do non sunt contra naturam. Item ibidem glo. contra illam nature
legem a noticia remotam siue impiorum siue in-
firmorum deus nullo modo facit. Contra ipsam legem si-
ne certam siue incertam multi nouerunt. Responsio no-
uerunt eam multi non tamen noticia plena sed semper ple-
na uero remota est a plena noticia. Item super
illud quod auertat impietatem glo. cultu iudeorum ab ad-
uentu christi est impietas. Contra paulus post ad-
uentum christi obseruauit cultum iudeorum. scilicet uotum
nazareorum actuum xxi. glo. impie ergo. Responsio glo.
loquitur de potentibus spem in cultu illo uel post ad-
uentum ubique diuulgatum. Item legitur secundum
euangelium inimici. glo. deo et nobis. Contra euangeli-
um precipit inimicos diligere matthei v. glo. secundum euangeli-
um non sunt inimici. Responsio secundum euangelium. id est
propter euangelium inimici sunt actiue quia oderunt non
passiue quia non oderunt. Item ibidem glo. id est per euangelium
quia contra legem eorum est. glo. euangelium est contra legem contra
legem. Contra eze. id est rota erat in rota. id est testamen-
tum nouum in ueteri. Responsio carnali intelligencia le-
gis euangelio contrariatur post christi aduentum. sed spirituali
conuenit. Item ibidem glo. ut homines male faciant
non est in eorum potestate. Contra contra non est eis imputan-
dum. Responsio non est in eorum potestate libera ad perficien-
dum quod uoluit sed permissiua. Item legitur sine penitentia
sunt dona. id est sine mutatione diuini consilii. Contra ille
qui predestinatur est diuino consilio post dampnari. Responsio
diuisim uel coniunctim. Item ibidem glo. gratia dei
in baptismo non requirit gemitum nec planctum.
Contra adultus non cum peniteat ueteris uite nouam
inchoare non potest. Responsio glo. loquitur de gemitu
et penitentia exteriori non de interiori.

Sicut enim et cetera Hic per similitudinem ostendit quomodo potuit illu-
minari et postea posuit similitudinem. secundo adaptat. ita dicit glossa sicut
quia et utique iudei salui fient. sicut enim et uos o
gentiles aliquando longo tempore plus quam iudei non credidis-
tis deo errantes. id est sicut oues errantes. i. petri ii. glo.
qui racione uos olim permisit deus non credere. scilicet ne eam
superbie humilitas presumeret conuicti nunc quia in tempore gratie
ii. corinthiorum vi. ecce nunc tempus acceptabile et cetera. misericordiam. id est re-
missionem peccatorum et fidei gratiam consecuti estis. osee i. et x.
uocabo non plebem meam plebem meam. et non misericordiam
consecutam misericordiam consecutam. consecuti inquam propter illo
rum. scilicet iudeorum incredulitatem. actuum xiii. uobis oportebat primum loqui uerbum dei sed quia repulistis illud
et apostolorum predicationem repulistis ita et illi
iudei nunc non crediderunt glo. ne per consilium magnam
gloriandi in lege habent in uestram misericordiam. scilicet in fi-
dei et regenerationis gratiam que in nobis est ex dei misericordia. et
dicit uestram propter efficienciam sed causam quia eo sufficien-
ciam non crediderunt. inquam ut et ipsi humiliati post
ea misericordiam. id est fidei gratiam consequantur. sic aliquando medi-
cus permittit augeri morbum ut infirmus timeat
et magis obediens medico fiat et sic sanetur. conclu-
sit. quia uidebatur de iudeis et gentibus secundum est. id est quia
deus conclusit. id est concludi permisit omnia. id est iudeos et gentiles. secundum
acceptionem Io. xii. et exaltatus fuero a terra omnia traham
ad me ipsum in incredulitate. glo. quia aliter ex superbia ru-
erent ut omnium misereatur. ambrosius. conclusit deus omnia
in infidelitate ut de amaritudine sue infidelitatis pe-
nitendo confusi ad dulcedinem sue misericordie conuersi
humiliores permanerent. o altitudo hic admiratur et
laudat profunditatem iudiciorum dei et post tangit diuinorum
iudiciorum incomprehensibilitatem. secundo probat per humanam
sensus imbecillitatem quis enim. tercio confirmat id per humanam
mentis imperfectionem aut quis. ibi. prorumpit in dei
laudem ipsi dicit glossa o altitudo. quia ita excecauit deus
tam gentiles quam iudeos ut omnium misereretur. et hoc

z inçphensibile. o g altido .i. pfunditas. eadem
z diuisio altum et pfundum diuitiaz .i. habundam
et copiositatis. sapie et scie di. in ipo eni est thesauri omi sapie et scie. sap. ij. col. ij. sapie q z
de diuis. ex s aug. sapia z rer diuinaz cognito
scia q z de humanis. est .n. scia cognitio rer huma
rz s eundem aug. de ulis. dicit ysa. xxxiij. diuicie salutis scia et sapia. pu. viij. mecum s diuicie s et gfa oper superbe et. quam inçphensibi
lia s iudicia e .i. dispoes e de rebz. ps. iudicia tua abissus multa. phs sic se hz oculus
noctue ad lumn solis sic intellec nr ad nr
manifestissima multo mag ad ea q sup nram
s occultissima qm inuestigabiles uie e .i.
inçplecoes dispois in quibz omibz z mia et
uitas. vniuse .n. uie dni mia et uitas. eccc.
viij. intellexi q omn opm di nullam posset
homo inuenire ronm. quis .n. qui et de mag
na z h altido qs .n. cognouit sensum dni
de re .s. fca. ul sensus dni in re dispoe. eccc.
.i. sapietiam di pcedete omia. qs inuestiga
uit aut qs gsiliarius eius fuit de re fienda
ul in e q disposuit executioe. iob. xxvj. cui
dedisti gsilium forsitan illi q n hz sapiam
glo. prius gsiliarius unigenit filius z. cuius a
gls magni gsilij ag. ysa. ix. s lxx. n ad ho
ies angls. aut. q. et si n cenr sup sensum
s tn sup mitum. qs .n. prior dedit illi fide
s. et bo opa ut e mito facet ds q facit. et
retribuet ei uites ex debito n ex g. q. d. nl
lus prior ds dedit ei ome .n. datum optim
de sursum z. iac. i. et. j. cor. iiij. qd hes q n
accepisti. qm. q. d. nulls prior dedit ei. s: po
ex ipo tamq ex ca effi te p potm q apprat
pri. p ipm tamq esm exemplarem et dis
ponente p sapiam q appat filio. et in ipo
tamq ca finali et gsuante p boni te
q appat spui .s. sunt oia supiora infiora
et media corpalia spualia ex utisz gposita.
In h g q d te ex ipo innuit trini te p a. ex ipo ar
retur ad prem. p ipm ad filium. in ipo ad
spm .s. p h a q soldit. ipi n ipis nocat cente
uni te. est .n. un ds in tribz p s ipi inq
in gla .i. laus et fama ppetua. et h in secula
gsecutiua seclorz h z sp. amn. gfirmatio z. j.
thi. i. regi seclorz immortali inuisibili soli deo
honor et gla in secla seclorz amn. A tod
h q scia theologie q z scia di excellit aliis iiij.
modis. ps. sbi nobilite q de ds. pu. viij. audi
te me q de rebz magnis locuta sum. so
auctorz dignitate. ij. pe. ij. spu sco inspira
ti loquti s sci di hoes. iij. suauitate
can. iiij. fau distillans labia tua sponsa.
iiij. firmitate. ps. xij. uerbu uitatis
firmum erit in ppetuu. v. decorz aptoe. ps.
xxvij. apta s pfca et appuit unde inuenies.

vj. sensuum multiplicite. iob. xi. ut ds loquere
tecum ut ostenderet s sapie sue et q multiplex sit
lex e. viij. fini unilite. ij. thi. ij. ab infancia sa
cre lras nosti q te pnt instruere ad salutm.
Hic q sr ro p gsecuta eius miam. glo
pbato q deficit na et q p h. ar. iuuari n pot
uis. G g eis n z imputado si despiciet. R
p h. ar. solum su gra n p ho iuuari suffi
ciet. It sr rd ut oim misereat. G n oes
saluat. R oim misea qm z de se. vl
fit distributo p gn sibz singlorz n p singulis ge
nium. It sr ro o altido glo. sol ds oia
sic s intuet. G g aia x n uidz oia.
R solus ds intuet oia p se ipm. s: aia x
uidz oia p ubum o unitum. It sup
ro q gsiliarius e fuit. glo. gsiliari prius z v
nigenit fili. G pe n hz op gsilio. R
gsiliari accipf hic p secretario. It sr
rro ex ipo glo. sola dilectoe caut oia.
G imo pote et sap. R sola diloone mo
uente h n pote exequente et sapia disponente.
It ibid glo. cu audim omia omis nas debe
m intellige. n .n. ex ipo s pcca. G mala
acto z pccm. g n z a do g n ois actio a do.
R mala actio inq actio z a do. s n inq
mala. It ibid glo. n oe q ex ipo z p d de
ipo q n z de sba sua. s hoc g unde q n p d
x gcept de spu .s. s: ex. R h ipo. de a
hi accip effectiue q ex. aliu mitr. It i
d glo. int inte mam et uite nlla impolita
z catur. G n angelica infior z uitate et
nob supior. R digniore uite n n tn ds i
mediatior. It ibid glo. hee res qbz fru
end z eadm q trinitas eqda suma res. G
tres res et una res facuit qtitate. R
una res n gnuat cum tribz q id z e qbz illa
z. It id glo. si tn res d p z n oim rer
ca si tn et ca q q n p gneient d res et ca.
R q res dr a reor reris. ds au n cadit sb
opioe. et ca z c ce seq a ommi an r a sect
ex neci te. It id glo. unu oia ip pa
trin eccha ip filiu gnexa ip spm sem.
G h tria s cen ha g gnit tbz. R
h dr p appiaoem n p ppe te. pri .n. q z pri
cipi dinitatis ut d aug. appata unitas
filio q ymago eqlitas spui .s. q amor co
nexio. It ibid glo. ubi ds nouit oia q
fac p ppm. g pe nouit in filio. G pe
n z sapiens sapia genita. R q s
nouit oia in eo s q h detinatio ubi ul i
eo q detinat ubu a pte appoitu n tn qui
detinat ubum a pte suppositi

Obsecro itaq uos et ce. Hec z pa
ps et tie pns
pn h eple .i. narroi. sa p eos discordantes

ad concordiam reduxerit a loco illo primi c. Reve-
latur enim ira dei usque huc. Nunc uero secundo eos ad concordi-
am reductos in moribus instruit usque usque finem
epistole vel ei autem qui potens est vos xv. c. post. secundum primum huius epistole
capitulum. In hac secunda parte eos in moribus instruere in-
tendit primo verbo usque ad c. ultimum. Secundo epistolam quasi
per unitatis apponendo c. ultimum. Commendo autem vobis.
In prima parte primo instruit generaliter omnes c. isto. Secundo specialiter mino-
res et infirmiores c. xiiii. et xv. In prima parte primo instruit
quomodo se habeant ad deum. Secundo quomodo quomodo ad proximum sicut enim
in uno corpore. In prima parte primo instruit quomodo se habeant ad deum
ex parte corporis. Secundo ex parte anime et nolite conformari. Bene
se habere ad deum ex parte corporis docet dicens primo membra car-
nis mortificando. Secundo non conservando rationabile dicens
obsecro quasi exponens tam ipsum et in ipsis sunt omnia et cetera et cetera in
ipsis sunt omnia obsecro vos non percipio ad philemonem fi-
duciam multam habens imperandi et propter caritatem magis
obsecro o tu vel glo. frequenter eos uocat et ut rogat fra-
ternitas exigit obsecro inquam per misericordiam dei dicens vel per misericordiam
dei mihi impensam id est per applicatum misericordie mihi consul-
tum vel per misericordiam dei vobis impensam id est per remissionem
peccatorum a deo vobis factam magna est hec admiratio ex-
primens maiorem caritatem et maiorem necessitatem obsecro inquam ut
exhibeatis in sponte offeratis secundum vi. sicut exhibuistis
membra uestra et cetera in tabernaculo namque domini nullus offer-
re ultro tenetur. exo. xxv. corpora uestra non tamen animas hosti-
am est mortificatione uitiorum. col. iii. mortificate
membra uestra que sunt super terram. viuentem per exhibitionem bo-
norum operum. sig. enim est ex hoc mortuum est et cum non mor-
tem sed uita. placitam sacrificare sacrificium sancte sanctam id est in deo
firmam perseverantiam. cauda enim percipitur offerri leui-
tici iii. deo placentem per rectam intentionem non sicut ypocri-
te qui immolant demonijs et non deo deut. xxxii. anima
bonorum et cetera enim corpora nostra est hostia deo acceptabilis si ipsa
incontaminata conuenienter et in hijs omnibus rationabile sit
obsequium uestrum per discretionem ut sic scilicet mortificetis
uitia ut non conuertetur in omni sacrificio percipitur offerri sal.
leui. ii. et nolite conformari. Hic instruit bene se habere ad deum
ex parte anime et primo quoad affectum affectum. Secundo quoad intellectum
dico enim in ipsa parte primo docet quod faciant. Secundo addit ut probe-
tis dicens ergo et nolite quasi in exhibeatis corpora uestra et cetera et no-
lite conformari huic seculo secularia scilicet concupiscen-
do et formam seculi induendo que triplex est. cum omne quod est
in mundo aut concupiscentia carnis aut concupiscentia oculo-
rum aut superbia uite. i. io. ii. sed aut nature speci-
alis habet que formam induit est rei ad quam conuenit. Sed
reformamini id est iterum formamini quasi in madia fuistis deformes
enim vel reformamini id est iterum et iterum formamini de die in diem
ad ymaginem dei formositatis ad quam facti estis
genitiui id est reformamini inquam in nouitate sensus uestri id est sic ut
sensus uester innouetur. eph. iiii. renouamini spiritu mentis
uestre. renouamini inquam ad hoc ut probetis id est experi-
mento discatis in uobis. i. thess. ult. omnia probate et quod
bonum est tenete. que sit uoluntas dei id est id quod deus
uult. voluntas inquam bona in se quod non uult nisi
bonum aliis consideratis et perfecta in nullo diminu-

v lectiones

ta. Modo est quod uoluntas dei dicitur primo dicitur bona in prohi-
bitionibus bene placens in preceptis et perfecta in consi-
lijs. vel bona quantum ad statum incipientium. bene placens
quantum ad statum proficientium et perfecta quantum ad statum
perfectorum. vel bona in hijs qui ferunt fructum trice-
simum ut in statu coniugali. bene placens in hijs
qui ferunt fructum lx. ut in statu uiduali. perfecta
in hijs qui ferunt fructum c. ut in statu uirgina-
li de hoc triplici fructu habetur luc. viii. Et sciendum hic
quod multiplex est uoluntas dei quam debemus probare et fa-
cere primo habemus ad penitentie conuersionem. eze. xviii. nolo
mortem peccatoris sed ut magis conuertatur et uiuat. Secundo
conuersorum a peccatis mundatio. mt. viii. tetigit eum dicens
volo mundare. tertia mundatorum per bonorum opera
sanctificatio. i. thess. iiii. hec est uoluntas dei sanctificatio
uestra. iiii. sanctificatorum ad ueritatis cognitionem illumi-
natio. i. thi. i. qui uult omnes homines saluos fieri et ad cog-
nitionem ueritatis uenire. v. illuminatorum ad amo-
rem inflammatio. luc. xii. ignem ueni mittere in terram
et quid uolo nisi ut accendatur. vi. inflammatorum per
tribulaciones probatio. heb. x. pacientia uobis necessaria est ut uolun-
tatem dei facientes reportetis promissionem. vii. tribula-
torum perfecta concordia et unio. mt. xxiii. quociens
uolui congregare filios tuos et cetera. viii. unitorum
perseuerantia finalis in proposito. Io. vi. Hec est enim uolo
mane dominus ueniam et cetera. perseuerantium retributio
et glorificatio. io. xvii. volo pater ut ubi ego sum illic
sit et minister meus. Dico enim. Hic docet eos bene
se habere quoad intellectum et primo docet ut sobrie sapi-
ant. Secundo docet quomodo sobrie sapere ualeant unusquisque dicens
ergo dico enim quasi iterum obsecro iterum exhibeo. dico enim per
gratiam que data est mihi id est auctoritate apostolica. gal. ii. quod opera-
tus est petro in apostolatum operatus est et mihi et cetera et cognouerunt gratiam
dei que data est mihi omnibus qui sunt inter uos tales scilicet non
unum nisi dicit omnibus uobis quod non erant omnes tales sed aliqui
quorum secundum glo. non plus sapere id est de diuinis misterijs inues-
tigare. sapientia enim est cognitio diuinorum quam oportet sapere
damnum id est quod non audiendo est de deo dicere ultra hec que
tradita sunt nobis a sanctis apostolis et prophetis. sed sapere
ad sobrietatem sine presumptione. prouerbiorum xxv. sicut qui mel
multum comedit et non est ei bonum sic qui perscrutator ma-
iestatis opprimetur a gloria. ecci. iii. altiora te ne que-
sieris et cetera et percipio scire sup. unicuique sicut diuisit
deus mensuram fidei. duplex primo non sicut deus ecci. i. secundum mensu-
ram donorum datorum in illo fidei. eph. i. enim mensurate
dedit dona. vt sic intelligatur mensura fidei cari-
tatis. i. cor. xii. diuisiones gratiarum sunt et cetera. Secundo in sicut
est id est secundum mensuram donationis christi eph. iiii. sicut enim. Hec
est sancta pars epistole. vbi ostendit quomodo se habeant ad proximum et primo quomodo
ad proximum bonum quod est de corpore ecclesie. Secundo quomodo ad proximum ma-
lum quod si non sit de corpore ecclesie. benedicite persequentibus
In prima parte primo ostendit quod fideles debent mutuo sub-
ministrare secundum dona sibi collata. Secundo ostendit modum subminis-
trandi quantum ad dona quedam specialia. habentes autem. ii. ostendit quo
ad dona magis communia dilectio. In prima parte primo ad osten-
dendum quod subministrare debent ponit exemplum de corpore. sicut enim

adoptati in corpore mistico ita multi· dicit glossa· omnes· scilicet· qui·
ita unicuique diuisit deus mensuram fidei textus uersus·
Sicut enim· sicut in uno corpore multa membra habemus distincta
omnia autem membra non eundem actum habent ut patet ex diui
sitate instrumentorum· plato enim ar· libro de animalibus naturalis dat
instrumenta secundum opera quibus indiget ita multi per diuersa
dona· scilicet nos catholici· unum corpus sumus unitate spiritus et
caritatis colligati· id est una ecclesia et hoc in christo capite· ipsum
enim· dedit caput super omnem ecclesiam· ephesios i· singuli autem membra
alter alterius inuicem subministrando et alter alterius officio indigen
do· ephesios iiii· quoniam sumus inuicem membra· hanc eandem similitudinem
ponit apostolus· i· corinthios xii· in hoc autem corpore mistico caput
est christus· membra singuli fideles· anima uiuificans spiritus sanctus· ui
ta gratia spiritus sancti· habentes hoc est modus subministrandi quantum ad do
na quedam spiritualia· et primo tangit ista· donorum· secundo
exprimit dona pertinentia ad subministrationem spiritualium
secundum prophetiam· iiii· dona pertinentia ad subministrationem temporali
um qui tribuit donorum pertinentium ad subministrationem
temporalium tangit iiii· dicens· scilicet officium prophetandi· mi
nisteria ecclesie subministrandi· docendi et exhortandi·
Consequenter dona pertinentia ad subministrationem temporalium tangit tria
scilicet largiendi principandi· miserendi· dicit glossa habentes
quia scilicet sumus alter alterius membra inuicem subministrando·
ad hoc autem sumus habentes donationes et cetera· vel sic· quia scilicet su
mus alter alterius membra· quia in differentibus donis hoc agatur
ut alter sit alterius membrum· habentes autem donationes
differentes secundum gratiam differentem que data est nobis· hoc supra
gamus ut simus alter alterius membra et hoc siue habentes pro
phetiam· reuelationem futurorum uel etiam quibus occultorum
est enim prophetia et de presentibus et de preteritis et de fu
turis· habentes inquam hoc sumus membra alterius ut scilicet eius ap
prehensi· habentes inquam prophetiam secundum rationem fidei· id est secundum quod ex
igit fides eorum quibus tamen seruire debemus vel secundum quod ex
igit fides nostra siue habentes ministerium ecclesiasticum· scilicet
dispensationem sacramentorum sumus super membra alterius· in mini
strando· id est in sacramenta dispensando· i· corinthios iiii· sic
nos existimet homo ut ministros dei siue qui docet· id est qui
gratiam docendi habet sit super membrum alterius· in doctrina sua
scilicet docendo· tali· non· dicitur· i· thimotheum iiii· attende tibi et doctri
ne· qui exhortatur· id est gratiam exhortandi habet sit super al
terius membrum· in exhortando· id est· tessalonicenses v· consolamini et edi
ficate alterutrum et cetera· qui tribuit elemosinas tribuit super· in sim
plicitate· id est simplici intentione· scilicet sola intentione uite
eterne ut nesciat sinistra quid faciat dextera· matthei vi· ecclesiastici
id est ve duplici corde· qui preest ut princeps et prelatus presit
super· in sollicitudine sicut paulus· ii· corinthios xi· preter ea
que extrinsecus sunt instantia mea cottidiana sollicitu
do omnium ecclesiarum· qui miseretur· id est gratiam miserendi et operandi
aliis habet in hylaritate super· hoc facit· hylarem enim
datorem diligit deus· idem dicit ecclesiastici xxxv· in omni dato hyla
rem fac uultum tuum· ¶ Hic queritur super illud hos
tiam uiuentem glossa non enim nunc sicut tunc corpora pro corpori
bus imolantur· ¶ quare pro salute corporis et anime corpus
offertur· ¶ Responsio non imolatur in re sed in sacrificio
non enim occiditur sed eius occisio representatur· ¶ Item super illud non
conformari· glossa in mamun· enim· uirtus est· ¶ quia ii corinthios·
iii· non sumus sufficientes cogitare et cetera· quomodo multo minus
hoc facere· ¶ Responsio in mente nostra est sed non totaliter cum
adiutorio gratie· ¶ Item super illud sed reformamini· glossa quia
in adam fuistis deformati quia in eo primum amissa est yma
go dei· ¶ quare ymago simpliciter est et incorporalis· ¶ Responsio
glossa loquitur de amissione quantum ad fulgorem ymaginis
quem habet a gratia non quantum ad essentiam ymaginis quem habet a natura·
¶ Item super illud ut probetis que sit uoluntas dei bona· glossa· quia deus
uult fieri bona· ¶ quare amos iii· sic erit malum in ciuitate
quod deus non faciat· ¶ Responsio malum pene bonum est simpliciter
quamuis sit malum sustinenti· ¶ Item super illud bene placens
glossa deus non uult mala fieri nec tamen uult mala non fieri·
¶ quare de quibus affirmatiue ut negatiue· cum quis uult mala fieri· an
uult non fieri· ¶ Responsio hoc non sequitur sicut affirmatio et negatio cum uterque
sit affirmatiua sed uult fieri et non uult fieri secundum contrarie oppo
nuntur· unum alteram ponit vel id est non uult fieri· ¶ Item super illud
sicut deus diuisit mensuram fidei· glossa dona mensurata que fideles
merentur· ¶ quare unum donum non meretur aliud donum·
¶ Responsio mensura fidei consistit non in habitu sed in usu· ¶ Item idem
glossa christo quia est dei filius non ad mensuram datur spiritus· ¶ quare
sapientie xi· omnia in numero pondere et mensura· ¶ Responsio ad mensu
ram quam simpliciter est absolute sed ad mensuram aliquam comparatiue·
¶ Item super illud siue ministerium in ministrando glossa· assidue· ¶ quare
nullus potest ministrare assidue· ¶ Responsio assidue et ho ministerio
ris optimis non contra·

Dilectio sine simulatione et cetera· Postquam ostendit modum sub
ministrandi quantum ad dona spiritualia hic ostendit quantum ad dona communia primo
in affectum interiorem· secundo in effectum exteriorem honore· In
primo premonet christianos fideles diligere proximos exacte· secundo sa
pienter· odientes· iiii· similiter· adherentes· iiii· unius
sali· caritate dicit glossa dilectio· quia prior predicta est in nobis di
lectio quam diuersa dona uniuntur et hoc sine simulatione·
non ficta sed vera· i· iohannis iii· filioli non diligamus uerbo neque lin
gua sed opere et ueritate· et similiter odientes malum· in persona quam
sapienter diligant· christus ut non odiat est inimicum
secundum psalmistam qui diligit iniquitatem odit animam suam· et similiter et ad
herentes firmiter bono galatas iiii· bonum emulamini in bono
semper similiter et caritate fraternitatis inuicem diligentes· dicit vel ca
ritate fraternitatis· id est quia se fratres inuicem diligunt· vel placeat scilicet
uobis quod se fratres diligunt· hoc enim unum de hiis que placent
deo concordia fratrum· prouerbiorum vi· vel caritate fraterna inuicem· id est quia uos
fratres diligunt uos et uelitis ab eis rediligi· i petri iii· es
tote inuicem benigni fraternitatis amatores· honore hoc est
modus subministrandi in effectum exteriorem· primo monet ad exhibitionem
honoris· secundo ad exsecutionem sue utilitatis sollicitudine· iiii·
ad sollicitudinem presens cum aduersorum in tribulatione· iiii· ad com
municationem bonorum suorum necessitatibus· In ea preparare
unde christus monet corinthios· secundo diligentem sollicitudinem secundo
uero feruentem spiritum· iiii· semper domino· iiii· hylaritate spe· dicit glossa ho
nore· quia· similiter et preuenientes uos honore· id est reueren
tia aliqua· i· petri ii· omnes honorate· et similiter et sollicitudine
in corde non pigri in opere· prouerbiorum vi· uade ad formicam o piger
et cetera· similiter et feruentes spiritu· id est caritate ut frigus tepor et
pigritie a nobis pellatur· apocalipsis iii· utinam frigidus esses
vel calidus sed quia tepidus es incipiam te uomere ex ore meo

Et in omnibus hiis sitis domino servientes .i. servire intendentes per rectam intentionem .i. cor. x. domino vero servite vel secundum aliam litteram tempori servientes .i. oportunitati temporis facientes .s. unumquodque secundum quod tempus exigit. omnia enim tempus habent. ecc. iii. Sitis et spe gaudentes ut .s. per bona facta speretis eterna cum gaudio. phi. iiii. gaudete in domino semper. ro. v. gloriamur in spe glorie filiorum dei. In tribulatione patientes .s. ad patientiam. ii. quia per eam acquiret eam. orationi. Dicit ergo sitis et in tribulatione .s. mala .s. que propter deum occurrunt patientes .s. ex confidentia spei patientes sustinentes. heb. x. patientia vobis necessaria est et cetera et ut pati possitis et orationi instantes. oratio enim impetrat patientiam. luc. xviii. oportet semper orare et non deficere. necessitatibus. hic ponit monens communicare bona sua communicantibus. et sic transeuntibus. hospitalitatem. Dicit ergo sitis et necessitatibus .i. penuriis sanctorum communicantes bona vestra. heb. ult. beneficentie et communicationis nolite oblivisci. sitis et hospitalitatem sectantes .q. assidue ponit enim ubi sequitur tantum ut non ne frequentia hospitum fiat honerosa .i. pe. iiii. hospitales invicem sine murmuratione. benedicite ostendit quomodo se habere debet ad proximum bonum. hic ostendit quomodo ad proximum malum et primo ut eis bonum frequentant. secundo ut malum eis non inferant ibi non altum iii. ut malum ab eis illatum sustineant ibi si esurierit. primo benedicite persequentibus monens quod .s. primo benedicendo. secundo congratulando gaudere. iii. compatiendo flere. iiii. consentiendo ipsum. Dicit ergo benedicite persequentibus vos .i. bona eis orate. pro. xi. anima que benedicit impinguabitur. Simile habetur mt. v. benedicite inimicis et nolite maledicere .i. verba maledictionis inter invicem. i. cor. vi. neque maledici regnum dei possidebunt. iac. iii. numquid fons de eodem foramine manat dulcem et amaram aquam et dicit bis benedicite quia operanda sunt eis bona iure et pro ore sine bona cordis et animo. sic debemus eis orare bona corde et ore .q. et debetis et gaudere cum gaudentibus congratulando .s. eis. luc. xiii. congratulamini michi et cetera. debetis et flere cum flentibus eis compatiendo. job. xxx. flebam quondam super eo qui afflictus erat. id ipsum invicem cum aliis fratribus sentientes ut .s. dolorem sive gaudium ut .s. non sitis discoli. i. cor. ult. id sapite. non alta. hic monet eos ut eis mala non inferant. et hoc quadrupliciter. primo contra eos superbiendo. ii. beneficium subtrahendo nolite. iii. iniuriam inferendo nulli. iiii. scandalum ponendo providentes. Dicit ergo non alta .q. sitis et non alta sapientes .i. per honorem per minimis contemnentes. ro. xi. noli altum sapere sed time. i. pet. v. deus non est exaltatus. eccli. iii. sed potius sitis humilibus consentientes corde non tantum ore .i. humilitatem imitatores. id est eis sentientes. dicit enim superbis resistit humilibus autem dat gratiam. iac. iiii. nolite et esse prudentes apud vosmet ipsos. tantum ut .s. prudentiam vestram in vobis non est ex vobis exercentis. pro. iii. ne sis sapiens apud te metipsum. pro. v. deriventur fontes tui foras. Sitis et nulli malum pro malo reddentes multo magis non malum pro bono sicut illi qui retribuunt mala pro bonis. pro. xx. ne dicas reddam malum pro malo.

Et sitis et providentes bona non tantum coram deo in secreto .s. cordis ubi deus intuetur .i. reg. xvi. sed et coram omnibus hominibus in manifesto operis ne proximum scandalizetis. quia scandalum vitare debemus quantum possumus salua tamen veritate. mt. xviii. qui scandalizaverit unum de pusillis istis et cetera. mt. xviii. ii. cor. viii. providemus bona non tantum coram deo sed et coram hominibus omnibus. si fieri hic monet malum illatum sustinere et hic quadrupliciter. primo pacem eorum servando. ii. non se defendendo non vos. iii. eos beneficiis attrahendo. sed si esurierit. iiii. si non attrahantur saltem per patientiam vincendo noli vinci. Dicit ergo si fieri .q. sitis et si fieri potest quod et ex vobis est .i. quantum est ex parte vestra sed forte non potest malorum iniquitate cogente cum omnibus hominibus pacem habentes. heb. ult. cum omnibus pacem habete. vel si fieri potest pacem habete et cetera habentes et cetera et hic utique fieri potest quod ex vobis est .i. in potestate vestra est habere pacem sed est difficile. ps. cum hiis qui oderunt pacem eram pacificus. et ut pacem habeatis non sitis o karissimi defendentes vosmetipsos in iniuriis repercutiendo. mt. v. si quis te percusserit in unam maxillam prebe ei et alteram. sed potius date locum ire .i. divine dei vel ire adversarii. poeta. dum furor in cursu currenti cede furori. scriptum est .i. debetis dare locum ire. scriptum est enim mihi vindictam retribuam dicit dominus vel vos reservate et ego retribuam .i. iudicando melius quam aliquis posset vindicare. horrendum est enim incidere in manus dei viventis. heb. xi. summitur autem verba ista de deut. xxxii. mihi vindicta mea est et ultionem ego. vel secundum aliquos de eze. ix. appropinquaverunt visiones urbis. ibi enim habet sic. mihi vindictam et cetera. magister tamen dicit quod scriptum est in capitulo. hic non tamen invenitur. sed illud quod sequitur invenitur ibi. ergo et si esurierit et cetera. sed .q. mihi vindictam servate ne vos vindicetis. sed si esurierit et cetera vel sic .q. non solum non vos defendatis sed et si esurierit inimicus tuus active .s. qui odit te non quem tu odis ciba illum. mt. vi. benefacite hiis qui oderunt vos si sitit potum da illi .i. in necessitate eis subveni. hoc enim faciens .s. cibando illum et potando carbones ignis .i. fervorem caritatis congeres super caput eius .i. super mentem eius .s. ad amorem per beneficia attrahendo vel carbones ignis .i. ardorem penitentie .i. induces eum ad penitentiam vel carbones ignis .i. penam gehenne si non convertatur. noli .q. et si penitus tamen noli vinci a malo hominis perdendo .s. patientiam. nam solus patiens vincit. pro. xvi. melior est patiens viro forti. sed vince in bono patientie malum hominis nobilem. enim vincendi genus est patientia et est gloria bonitate contendam cum illis et cetera. bonum contentio et salubre certamen ut sit bonus qui malus non ut sint duo mali.

Io. Dicit ergo quod supra latius persuadet nobis erga inimicos benivolos esse in tribus. primo diligendo. mt. v. diligite inimicos vestros. ii. pro eis orando. luc. vi. orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. iii. eis benedicendo. ut hic benedicite persequentibus vos. iiii. eis benefaciendo. luc. vi. benefacite hiis qui oderunt vos. Sed est iuvenem necessitatem

Nota de inimicis

pro. xxv. si esurierit inimicus tuus ciba illum. v[ersiculus]. eos cum indigent uictu[m] dando. exo. xxiii. si uideris asinum odientis te iacere sub onere non pertransibis sed subleuabis cum eo. v[ersiculus]. mal[um] eorum gaudendo. pro. xxiiii. cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. v[ersiculus]. viii. penitentibus indulgendo. luc. xvii. si reuersus fuerit dicens penitet me dimitte illi. et c[etera]. Item est s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] honore inuicem preuenientes glo. in quibus reuerentia. Contra subditi tenentur reuereri prelatos et non econtra. Responsio immo et subditus prelat[um] ut dei uicarium. prelatus subditum ut dei ymaginem. Item ibidem glo. aliter non est superiores non mutuus se preueniant obsequio. Contra multos diligimus ut fideles quibus non obsequimur. Responsio intelligendum est secundum quod facultas ex parte nostra et facultas ex parte illorum. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] sollicitudine non pigri glo. pigri in gustatione diuina sine spe est. Contra pigritia omnis in diuinis aufert spem gratie caritatis et est peccatum mortale. Responsio loquitur de pigritia que retrahit hominem a necessariis non de quibuslibet. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] spe gaudentes glo. ut non nisi eterna speres. Contra ergo non licet sperare a deo temporalia. ergo nec petere. Responsio sola eterna a deo speranda sunt principaliter. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] nolite maledicere. Contra gen. xxvii. qui maledixerit tibi sit ille maledictus. Responsio duplex est maledictum scilicet quod unum quod fit liuore uindicte et hoc malum. aliud quod fit zelo iustitie et hoc bonum. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] nulli malum pro malo. Contra leui. xxiiii. oculum pro oculo et c[etera]. Responsio quod uidere reddit non est malum sed bonum quod est opus iustitie. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] si potest fieri. glo. in potestate nostra est cum omnibus hominibus pacem habere. Contra non est in potestate bonorum quod nullus eis bellum non moueat. Responsio glo. loquitur de pace pectoris non temporis. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] cum omnibus hominibus. Contra ergo ecclesia debet habere pacem cum hereticis. Responsio cum hominibus pax est habenda bellum cum uitiis. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] date locum ire. glo. ille dat locum ire qui permittit facere aduersario quod uult. Contra bonum est impedire malum. Responsio bonum est impedire precauendo pro posse sed non uindicando pro uiolentiis. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] glo. hic scriptum est in principio. Contra nusquam legitur ibi sed deut. xxxii. mea est ultio. Responsio magister refert intellectum suum ad ea que sequuntur si esurierit inimicus et c[etera]. quod habetur pro. xxv. Item s[ecundum] l[itteram] i[n]d[ucendo] mihi uindictam glo. quod sibi non facit omnino contempnit. Contra ergo eos ob uindictam qui faciunt peccatum mortale. Responsio intelligendum de uindicta quam non leuit.

Omnis anima potestatibus et c[etera].

Postquam uerbo monuit omnes sed specialiter monet infideles quomodo se habeant respectu superiorum. primo ut superioribus subiaceant et obediant. secundo ut eis et aliis debita reddant reddite. v[ersiculus]. ut dilectionis debitum sibi omnes retineant nemini quicquam et c[etera]. In prima parte subiacere superioribus monet eos temporali ratione propter ordinationem diuinam. secundo propter utilitatem suam. nam principes. v[ersiculus]. propter conscientiam ideoque. In prima parte primo monet eos superioribus subici. secundo ex ordinatione diuina ostendit quod bonum est subici. non est enim. v[ersiculus]. ex eadem ostendit quod est malum non subici. itaque. In prima parte quod uolumus sit subici ostendit primo ex parte ordinantis bonitate. secundo ex bonitate ordinationis. que autem a deo. In tertia parte quod malum sit non subici ostendit duplex. primo quod est malum culpe. secundo quod est malum pene. qui autem resistit. dicit ergo omnis anima. i. omnis homo. quia sicut se debent habere contra omnes infideles ita sic se debent habere superiores omnis anima. i. omnis homo nomine anime intelligitur totus homo per sinodochen. sicut. i. pe. ii. in archa pauci. i. viii. anime. i. viii. homines. et ponitur anima pro homine uel fit mentio de subiectione subiectorum ut notetur quod debet esse uoluntaria subiectio non tantum corporis sed etiam anime. potestatibus sublimioribus. i. quod sublimiores sunt. ps. posuisti homines super capita nostra. uel potestatibus sublimioribus. i. in eo quod sublimiores sunt. i. in terrenis subdita sit et maius secundum glo. si enim bonus est quasi tuus est nutritor tuus est. si malus fuerit temptator tuus est. et nutrimenta libenter accipe et in temptatione approbare. heb. xii. obedite prepositis uestris et subiacete eis sicut enim in celesti ierarchia inferiores subduntur superioribus sic debet esse in ecclesia. exo. xxv. inspice et fac secundum exemplar quod in monte monstratum est. non est enim. quia et debet esse subdita non est enim potestas nisi a deo. quod sicut dicit aug. nocendi uoluntas potest esse ab homine sed potestas non nisi a deo dans aut ordinatur excelsus in regno hominum et cuicumque uoluerit dabit illud sap. vi. data est a domino potestas uobis et uirtus ab altissimo. Que autem sunt a deo ordinata sunt. i. rationabiliter instituta. omnia enim fecit deus in numero pondere et mensura. Itaque qui resistit. vi. uel dolo potestati. i. homini potestatem habenti. non enim potestas accipitur hic aliquando pro actione aliquando pro subiecto accidentis dei ordinationi resistit. quia scilicet resistit in hiis que ad potestatem pertinent. ideo dixit dominus ad samuelem. i. Reg. ix. non enim te abiecerunt sed me. ecc. iiii. noli resistere contra faciem potentis. Qui autem et cetera. hic autem non est leue sed graue in tantum quod qui resistit ordinationi diuine ipsi sibi dampnationem eternam acquirit adeo ut patet in datan et abiron qui resistunt moysi. nu. xvi. uel dampnationem temporalem a principe. prouerbiorum. xvi. indignatio regis nuntius mortis. Iterum principes. hic monet ut subiciantur propter utilitatem suam. et primo ostendit quod principes instituti sunt ad terrorem malorum non bonorum. secundo ostendit quod non ad terrorem bonorum. uis non timere. tertio ostendit quod ad terrorem malorum. si autem. uel primo ostendit quod principes timendi sunt malefactoribus. secundo probat quod habent potestatem gladii. non enim. v[ersiculus]. probat eum habere potestatem hanc quia minister dei minister. enim. dicit ergo nam. quia qui resistit potestati dampnationem sibi acquirit et merito nam principes qui sunt non sunt timori boni operis. i. hiis qui sunt boni operis glo. principes instituti sunt ut mala puniant. prov. xx. dissipat impios rex sapiens. ideo dicitur gen. ii. dominamini piscibus maris et c[etera]. non hominibus. i. ratione utentibus

bus scilicet pecoribus bestiis iumentis sive sunt aves celi .i. superbi. sive pisces maris .s. .i. luxuriosi. sive reptilia terre .i. avari. Vis autem non timere similiter potestatem .i. hominem potestatem habentem sive bonum sive malum. bonum fac et habebis laudem ex illa et hic vel coronaberis si mala est dum tu est maioris corone vel ex illa .i. ab illa causa si bona est instituta non est ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum .i. pe. ii. Prov. xxv. aufer impietatem de vultu regis et firmabitur clementia thronus eius .i. clemens erit tibi. Dei enim q. tibi habebis laudem dei enim minister est tibi psal. .i. homo potestatem habens est a deo datus in bonum tuum .s. ut te tueatur secundum glo. Luc. xxii. qui potestatem exercent in eis benefici vocantur. Si ergo quia bono non est timendum. Si autem malum feceris time. male enim tibi est ab eo. quia malo debetur pena. non enim quia debes timere. non enim sine causa gladium portat .i. iudiciariam potestatem habet. qui per gladium intelligitur. vnde antiqui imperatores nudos enses portabant. b. non enim sine causa gladium portat evaginatum ad nutum sacerdotis et iussum imperatoris. Dei enim q. tibi non sine causa dei enim minister est. ideo et principes vocantur dii. ex. dii ministri. Exo. xxii. diis non detrahes et c. minister inquam vindex in iram .i. in offensam dei vindicandam vel in iram dei in futuro offendendam ex per penam presentem quam infligit a principe temporali hic pena infligenda in futuro a deo. vindex inquam est in eum .i. ad dampnum eius qui malefacit .i. ad ipsum puniendum. Ideoque necessitate. hic et monet ut subiciantur propter conscientiam et propter monet ex subiciatur propter conscientiam. ii. o. quia debet quia solvunt tributa propter subiectionem manifestandam. Ideo enim et subdit etiam causam solvendi. s. propter rem publicam defendendam. quia ministri dicitur ergo ideoque quia et quia ministri dei sunt ideoque necessitate divine dispositionis subditi estote potestatibus sublimioribus. Ideo non volumus ut faciatis de necessitate virtutem. subditi inquam non solum propter iram principis vel dei vitandam et propter conscientiam mundam conservandam quia d. h. non solum consilium sed preceptum. exo. xx. honora patrem tuum et c. Ideoque enim quia et debetis esse subditi ideo enim ad ostendendam subiectionem et tributa prestatis principibus non autem datis sed prestatis quia .s. redditis vos tuendo et defendendo. vnde si non faciunt sunt rei puniti. ministri quia prestatis et prestare debetis. ministri enim dei sunt. Sap. vi. cum essetis ministri regni eius non recte iudicastis in hoc ipsum servientes. hic dicitur leges propter ministerium. ex tributa prestatis vos dico in hoc ipsum id est prestando tributa servientes deo et ministri enim servientes ministri dei sunt ipsi dico servientes vos in hoc ipsum .i. propter tributa et de tributis ipsis enim principes sustentantur [illegible] non dum. vnde stulti erant iudei volentes se eximere a tributo ut dicitur glo. Mt. xxii. Reddite ergo. hic [illegible] cap. inquit monet ut eis debita reddantur et post monet reddere debita in genere. exemplificat in spirituali in debito temporali .c. tributum et exemplificat in debito spirituali cui timorem dicit ergo.

reddite .q. et quia debetis eis ergo reddite omnibus debita hic .n. est iustitia. quia iustitia est constans et perpetua voluntas ius suum unicuique tribuens. Mt. xxii. reddite que sunt cesaris cesari etc. cui tributum debetis tributum solvite sicut dominus propter exemplum solvit Mt. xvii. et maria et ioseph. Luc. ii. exiit edictum etc. cui vectigal debetis vectigal solvite et differt tributum id est quod solvitur regio. vectigal quod solvitur vna vice [illegible] ut mercatores qui solvunt pedagia et vecturas etc. aliter. vel tributum est quod domino solvitur. vectigal quod domino debetur in domo ipsius domini. cui timorem inferioris reverentie debetis timorem reddite timor enim debetur domino. Prov. xxiiii. time dominum fili mi et regem. cui honorem exterioris reverentie debetis. super ut assurgat et huiusmodi honorem reddite. Mal. i. si ego dominus ubi honor meus. Ergo [illegible] potestatibus sublimioribus debemus multa. i. Pe. ii. estote subiecti omni humane creature propter deum sive regi quasi precellenti. ii. honorem. i. Pe. ii. deum timete. regem honorificate. iii. timorem. Prov. xxiiii. time deum fili mi et regem. iiii. fidelitatem. i. Reg. xxvi. ostendit fidem et fidem. et i. Reg. xxvi. in omnibus sic deus fidelis. v. tributorum solutionem. Mt. xxii. reddite ergo que sunt cesaris cesari etc. i. Cor. ix. quis militat suis stipendiis unquam. vi. obedientie promptitudinem. Jos. i. obedivimus moysi. ita et obediemus tibi. Heb. ult. obedite prepositis vestris. vii. orationum assiduitatem. i. Thi. ii. obsecro fieri orationes etc. pro regibus et hiis qui in sublimitate sunt. et Baruch. i. orate pro nabugodonosor et etc. vita

Hic querit primo omnis anima potestatibus sublimioribus. glo. et malis. Contra. in quo non debemus pares sumus ergo boni malis superioribus non debent obedire eis non tenentur. Responsio. in hoc superiores sunt licet non in officio. Item ibidem glo. in hoc quod sunt sublimiores .s. in mundanis. Contra ergo si preciperet mihi dare aliquid .c. debeo obedire. Responsio. hic intelligitur de hiis solum que pertinent ad regimen rei publice. Item super illud non est potestas nisi a deo. Contra. Osee. viii. ipsi regnaverunt et non ex me. Responsio. potestas a deo est. abusus potestatis non. vel ibi loquitur de potestate usurpata. hic de potestate legitima. Item super illud itaque qui resistit. Contra ergo qui resistit temptationi diaboli peccat quia diabolus habet a deo potestatem temptandi. Responsio. potestas hic est permissionis non commissionis. vel deus quia potestas a deo est hic non abusus resistendo. Item super illud principes non sunt timori. glo. non sunt ad timorem huius qui bonum operatur sed male. Contra ergo bonus non debet timere principem. Responsio. timere debet timore reverentie non servili. Item super illud vindex in iram. Contra. [illegible] non vindicta. Responsio. quia facit princeps ut minister dei dicitur facere. Item super illud in hoc ipsum servientes. glo. propter tributum. Contra. ergo premium principis est temporale. Responsio. tributum non est premium laborantis sed stipendium laborantis.

Nemini quicquam et cetera. Hec est iiii pars principalis huius e. In qua monet ut debitum dilectionis semper et ad omnes retineant. commendat et dilectionem duplici ratione quia ex proximi

z impletio legis dei .i. qr p ipm z optunitas bn
opandi. z hoc scite scientes. In p pte qr p ipm
fit impletio legis o d. p qr p ipam z opo oil boi
.i. qr p ipm z declinatio ois mali dilcio dei. In p p
te p moni ad dilcoem. ho assignat rom. s. legis in
pletoem qui .n. tcio pbat assigtam rom nam no
adultabis. D g nemi. q. oibz reddite debitum. s
.s. ut nemi quicq debeatis. n ut inuicem diliga
tis. q. ca cetra oia soluite ut n debeatis ad cari te
xo ita soluite ut sp debeatis. nam ut ait aug.
sola caritas e n reddita sp detinz debitore. J. co. iij.
filioli n diligam ubo nz lingua h ope z ui te
Jo. xv. madatum nouu do nob ut diligatis inui
cem. q. n. q. z debeatis dilige. qui .n. dilig pxm
legem impleuit. in dilcoe. n. pxi ptinet dilcio
di ut finis. in dilcoe. n. di implent mandata p
table. q ordinat hom ad dm. In dilcone pxi ma
data se q ordinat hom ad pxm. z i in dilcoe pxi
implet lex. m. xxij. in hijs duobz madatis tota
lex pendz z pphe. slam. q. z ve ita z nam h pcep
tum n adultabis in q phibet nocumtu pxi i p
s iuncta. qr una caro sr uir z uxor. gn. ij. n
occides in q phibet nocumt pxi in ppa p. n fu
raberis. in quo phibet nocumtum pximi i
rebz suis. hoc. n fsm testim dices. in q phibet
nocumt pxi ubo. Non cocupisces in quo phibet
nocu pxi in pposito seu cogitatoe. z h sui q ad
p am iunctam. sui q ad re exteriorem. z sic z a
madatum. s. p e se table. honora prem z c. z t
a pcepta p e table cph inq hoc pceptor in h
ubo. i. in h mandato qr hr leui. xix. instaura
t. i. implet diliges pxm tuu sic te ipm. i. sic de
bes dilige te ipm. i. in bono n in malo. q. n.
dilig iniq te odit aiam sua. q aut s neq t
bonus. ecc. xiij. dilcio hic p d qr p cari te z
toci mali declinatio. i. cocludit qr dilcio z legis
plenitudo g d g dilcio. q. z ve p dilcom pxi
mandator z impletio. qr pz qr dilcio pxi malu
n opat aliq. s. mortale. J. cor. xiij. n ag p pera
n inflat imo po opit multitudine peccor. p
u. x. uniusa delicta opit caritas. pleni do g
legis. i. ca plenarie impletois est dilcio. J. thi.
.i. finis pcepti z caritas n finis osupotis h9
fumatois. Scientes Hic omdat cari te co q
p ipm z optunitas bn opandi. z p d q p dilco
ne z optunitas ad bn opand. i. moni bn opa
ri abiciam. tcio d mod bn opandi n in comes
sa. In p pte p d q hora z bn opandi. i. pbat
ex ppinquitate pmij. tc. n. i. o id ex statu men
di nox pcessit. D g z hoc scientes h z d n z
s hoc d lectura. unio m n z ubi tpe z t leg
sic. z hoc. q. n solum h fac caritas. h z nos tum
h scientes qr hora z. ho m z i tpe z t leg sic.
z h. q. pleni do leg z dilcio qr io nos scientes
hoc tpe abiciam opa tenebrar z c. qr hora z t
d g z hoc scientes tpe gre. s. ecce. n. nc tpe
accep ecce nc dies salutis. ij. cor. vj. qr hora z. i. o
pruritas. h. dui. J. cor. xv. tpe due z. J. Jo. ij.
filioli nouissima hora z. iam e e q tpe dilcois
adueniit. ecc. iij. tpe dilcois z tpe odij. nos de sop
no surge. de sompno. s. pcti. eph. v. surge qui dor
z ex una mor. ul de sompno torporis z neglige
cie. pro. vj. usq piger dormis. nunc. n. q z debem
surge. nunc. n. ppior z nra salus. i. mag debi nob
ta p opa bona q tum credidim. i. q cu oli
fidem recepim. n dum. s. hntes bo opa. age
do. n. pniam appinqt regnu celor. m. iiij. ul
nc ppior z nra sal. i. pmior tpe. qr mors ppior
z. q cum cdidim. Jac. ult. ecce iudex an ianu
am portam assertio z io surgend qr nox i fideli tat
z ignorantie pcessit. i. transiuit q h recessit. sap.
xvij. solum aut illis supposita erat grauis nox y
mago tenebrar. dies aut. i. btudo eterna appi
quit aduenientes. s. fide. h diei pis assign
.xij. hore. s. tres dotes aie. iiij or cor is. z refec
to. v. sensuu. ul sic nox pcessit. i. uet ho fo
mes pcti siu pctm origi le. fuit q. h recessit
in bap. Job. iij. sit nox illa solitaria n laude
digna. dies a. i. x appinquit p fide iac. iiij.
appinquate do z appinquabit uobis. abi
ciam. hic monz bene opari z p monz in
ca abice. ho uirtutes indue. z induam. i.
bn uiuie sic in die. d g abiciam. q. e e q ho
ra z iam nos de somp. sur. z nox pces. z c g ab
iciam. i. pcul a nob iaciam. s. actu z radice
z occom. ysa. iij. pdam babilonis n reliquias z
pgeniem. opa tenebrar. i. pcta q diu opa te
nebrar s glo. qr ex tenebris ignorant ueniut. te
nebras amat. z ad tenebras ducit. ex tenebris
ignorant uenerunt. qr s phm ois mal e i ras tene
bras amat. Jo. iij. qui male egit odit luce. ad te
nebras ducit qr m. xxij. ligatis pe. z ma. m. e.
in te. ext. z induam tamq ornamtu arma
lucis. i. uirtutes q sr arma illuminacia aiam. de
quibz i lib de cosol. talia t ctulam arma q
n pos abiecisses inuicta te firmitate
z sic indui uirtutibz. ambulem pfici do de bo
no i melius apo. xvj. bs qui c. uesti. s. ne. nu.
amb. z honeste inq sic decet sup. in die fidi
z gre ambulare. J. tess. v. os uos filij lucis estis
z filij diei. Non in comessatoibz. h docz mod bn
opandi z p remoz pcta carnalia. ho pcta spualia.
n in contentoe ij. ponit hijs cotia h induimi. d
g n in comes. q. ambulem inq honeste n u
tiqz in comessatoibz. i. luxuriosis conuiuijs. p
o. xxiij. noli esse i conuiuijs potatorz z c. z ebrie
tatibz. i. potatoibz imodatis. luc. xxij. atten
dite ne grer. z. u. c. cpi. aut eb. Non in cubilibz
.i. pigricijs dormicionu. pro. xxvj. sic hostiu uertit
i cardi. s. sic piger in lec. s. amos. vj. q dormitis
in lectis eburneis z lasciuitis in stratis uris
z in pudicicijs. i. luxuriosis actibz q oriut ex pre

missis. s. ex superfluitate cibi et potus. et sompni. ysa. xvi.
h fuit iniquitas sodome saturitas panis et habunda
cia et ocium. non in contencione. q. s. unus contendit contra alium. i.
cor. iii. Si quis videtur inter vos contentiosus esse. nos ta
lem consuetudinem non habemus et emulacione. qua unus alii
invidet de sua promocione. pro. xiiii. putredo ossium
invidia. Sed potius contra peccata spiritualia. induimini dominum ihesum xpistum.
i. formam patris. similitudo. ephe. iiii. induite novum
hominem qui secundum deum creatus est. hec est vestis nuptialis sine
qua nullus potest ingredi ad nuptias agni. mt. xxii. amice
quomodo huc intrasti. non habens vestem nuptialem. et carnis curam ne
feceritis. contra peccata carnalia. ne feceritis in qua in desideriis.
sed tamen in necessariis. i. thi. vi. habentes alimenta et quibus tegamur. his
contenti simus. sicut enim dicit aug. in glo. sumenda sunt alimenta sicut
medicamenta. gal. v. spiritu ambulate et desideria car
nis non perficietis. Glosa. hec quatuor virtutes dicuntur. ar
ma lucis propter mirabiles rationes. Primo propter celestem originem.
iac. i. omne datum optimum et cetera. ii. propter impassibilitatem. unde
ii. mt. x. apparuerunt v. viri. quorum duo medium ma
chabeum habentes armis suis circumseptum in
columem conservabant. iii. propter levitatem seu agilitatem
mt. xi. iugum meum suave est et honus meum leve. iiii. propter subtilitatem
sive penetrabilitatem. ii. cor. x. arma militie nostre
non sunt carnalia. sed potentia deo ad destructionem
municionum. v. propter splendorem seu claritatem. i. mach. vi.
refulsit sol in clipeos aureos et cetera. propter pulcritudinem. ecc. xliiii.
homines divites in virtute pulcritudinis studium habentes.
vii. propter preciositatem sap. viii. quibus nichil utilius est in vita
hominibus. viii. propter hostium excecationem. unde ii. mach. x.
unde et illi confusi cecitate et repleti perturbatione cade
bant. ecc. xliii. tradidit obcecat oculos. Hic queritur
super istud. nemini quicquam debeatis. glo. nullum tempus est in quo caritas
impendenda non sit. Contra non potest impendi semper affectu nec ef
fectu. Responsio semper impendi debet alterutro actu vel habitu. Item super
qui diligit proximum legem implevit. sed in effectu excolit.
Responsio. qui diligit proximum legem implere debet per
certum. quia dilectio movet eum ad implendum totam legem.
Item super ibi. in hoc verbo instauratur. glo. continetur
et impletur. Contra nec implicite nec explicite videtur in
dilectione proximi omnia contineri. Responsio. continuum dicit non actu
sed potentia. sicut in causa. Item super ibi. diliges proximum. glo. hec
regula dilectionis constituta est ut diligas proximum
propter deum non ex toto corde. Contra sed est homini iniuria impossibile.
Responsio. duplex est totalitas dilectionis. una que excludit
contrarium dilectionem. alia parte que excludit et divisum.
Item super ibi. dilectio proximi malum non operatur. glo. quod aliter se di
ligit iniuste se diligit. quia ad hoc se diligit ut sit
iniustus. Contra omnis homo bonum naturaliter diligit. ut sit iniustus.
Responsio. licet accipitur consecutive non finaliter. Item
super ibi. plenitudo legis. quanto minus in est ut tanto ma
gis in est vicium. Contra cum nulla virtus in est ei in est contrarium vicium.
Responsio. glo. notat hic virtutem et vicium non habitus con
pletos sed inclinationes quanto enim quis minus dispositus est
ad virtutem aliquam tanto magis est dispositus ad oppositum
vicium. Item super ibi. propior est nostra salus. Contra vita
signum est et causa salutis. Contra quod est sacramentum. Responsio.

nondum sequitur quia non est signum institutum. Item ibi. glo. baptismus
eternam vitam bona et ad coronam. Contra parvuli
baptizati decedentes non habent coronam vite eterne.
Responsio. vitam eternam habent. sed non in ratione corone. quia ex do
no non ex debito.

Infirmum autem in fide et cetera.

Instruit deinceps se habendi. primo generaliter. c. xii. ii. specia
liter maiores. c. xiiii. hic instruit specialiter maio
res perfectiores quomodo ad minores se habeant in declina
tione. post in declinatione mali. s. eos non spernendo nec
scandalizando. c. ultimo. ii. quomodo in opere boni. s. eos fo
vendo et sustinendo. c. xv. In prima parte primo monet ut
infirmiores non iudicent seu contempnant. ii. ut eos
non scandalizent seu offendant. non tamen amplius in prima parte
primo monet ut eos curandos assumant. ii. ut
non contempnant. ibi qui. iii. subdit rationes quare hoc facere
debeant. ibi quis es. in prima parte primo monet perfectos
ut infirmiores curandos assumant. ii. ostendit quod sunt
quidam qui assumi possunt. nam alius. iii. quod
sunt quidam qui assumi indigent quod est infirmus. dicit
ergo infirmum in fide. quod ita in conversatione honesta sitis
et perfecti ut decens est. Sed infirmum in fide. quod. s. nondum
perfecte credit qui iudicat cibos debere discerni sicut
lex precipiebat leui. xi. assumite ad curandos vos.
qui estis perfecti in fide non iudicantes cibos discer
nendos sicut medicus assumit infirmum. Jer. Sanctus v. sus
cipite infirmos inter romanos. erant quidam qui disce
nebant cibos sicut lex preceperat et hii erant in fide
infirmi. alii vero erant perfecti et hii non discernebant
cibos. assumite igitur. non in disceptationibus cogita
tionum. i. non disceptando vel iudicando de cogitationibus
eius. solus enim deus scit cogitationes hominis. act. i. tu solus
nosti corda. alius enim quod et sunt qui possunt assu
mi. alius enim credit se perfectus. s. in fide. credit manducare
se posse licite omnia. sicut dicitur i. thi. iiii. omnia munda mundis.
hic habet rectam fidem de cibis. qui autem sed dicit legem uno
modo de infirmo in fide. alio modo de infirmo in moribus.
primo modo sic. qui autem infirmus est in fide. s. cibos discernendo.
olus manducet. ad litteram. de quo nulla est du
bitatio quin licitum sit comedere. gen. ix. quasi olera
virentia dedi vobis omnia. ii. modo. sic. qui autem infirmus est
in moribus. s. pronus ad casum libidinis. olus man
ducet. i. cibos aridos per quos non provocetur libido.
iii. qui monetur ut eos non contempnant. et primo monet
non spernendi abstinentes. ii. non iudicari comedentes ibi.
iii. subdit utriusque rationem. deus enim. dicit ergo is qui. quod et est sed
ita sit. s. is. s. perfectus in fide qui manducat omnia in dif
ferenter. non discernendo cibos. non manducantem. i. eum qui ab
aliquibus cibis abstinentem et inter cibos discernentem non spernat.
dicendo. i. quod in fide est vel ypocrita ysa. xxxiii. ve qui
spernis. et qui non manducat omnia. sed inter cibos — in me in ipso spernis
discernit. manducantem non iudicet. tamquam ex hoc reum
vel gulosum. sicut multi utrosque iudicant. mt. vii.
venit iohannes baptista non man. nec bi venit filius hominis

et suscep m.

man. xiv. et dicatis ecce homo vorator etc. deus enim
q. et uere uenit dz aliquem iudicare l' spernere. deus enim illum
utrumque et manducantem et non manducantem. assump
sit ad fidem. s. christus prelatos m. et cor. s. a. m. tu quis
es. hic ponit rationem quare infirmos assumere pre-
cipit iudicare l' spernere debeat. p. r. sunt a parte eius
qui iudicat. ij. a parte rei de qua iudicium agitur
non aliter. iij. a parte eius ad quem iudicium spectat. nemo
iiij. a parte eius qui temere iudicat. tu es. i. p
parte non est iudicium infirmi. d. p. quia alterius seruus est illi
let. ij. quia alteri stat l' cadet. suo domino. iij. quia
stare non potest. stabit est. dicit g. tu qui es. i. e.
aut. qui iudicas. i. contempnas alienum seruum. q. d.
temerarium est iudicium cum in ullo nullam iurisdictionem
habeas. suo domino. quasi non debes iudicare alie
num seruum. sed suius dei. quia suo domino stat aut cadit.
i. ad commodum l' ad incommodum domini sui pertinet. si stat
aut cadit non ad tuum commodum l' incommodum. l' suo
domino. iudicio domini sui. stat aut cadit. i. ipsum per
tinet iudicare si stat aut cadit. stabit est. i. sta
re poterit et si discernis cibos. quia esus non facit
ad rem. non est enim regnum dei esca et potus. i. e.
l' hoc refertur tantum ad predestinatos. et prius ad presci
tos s. stabit est finaliter per finem gratie. et si modo non
stet. potens est deus statuere illum. i. in bono stabi
lire. prius. quasi po. s. pe. pe. m. a. h. est quod dicit p. suo domino
stat aut cadit. insinuat quod contingenter potest et
quod potest stare et cadere. in hoc est quod addit stabit est.
notat quod presumendum est de melius. nam alius. hic o.
quod non debet iudicare infirmos ex parte rei de qua
iudicium agitur. et prius dicit quod diuerse sunt obser
uantie concedendo. ij. monet ut quilibet perficiat
in modo suo. unusquisque. iij. o. quod non perficiat. quia totum
potest fieri sine peccato. qui sapit. v. p. o. quod non peccat
qui diem in abstinentia discernit. ij. quod non ille qui omnis
cibos indifferenter comedit. et qui manducat. iij.
quod non ille qui ab aliquibus cibis abstinentiam facit.
et qui non manducat dicit g. nam alius. q. et utrique nullus
concepto est preter esum. nam alius iudicat. eligendum esse
simpliciter ad abstinentiam. diem inter diem. i. diem
interpositum inter diem iudicat uno die abstinendum. et
alio ad comedendum. ut ephe. luc. xviij. ieiuno bis
in sab. alius iudicat omnem diem. simpliciter eligendum esse
abstinentie. glo. quidam certis diebus. quidam omni
tempore putant abstinendum esse. Io. uero omni tempore ieiunare
posse. sic faciebat iud. viij. c. qui ieiunabat
cunctis diebus preter sabbata et neomenias et festa
domus israel. unusquisque eorum in suo sensu. i. secundum suam con-
scientiam. habundet. in melius continue proficiendo. l' un
usquisque sensu habundet. i. suo consilio dimittatur.
quantum ad hoc. ad quorum neutrum preceptum est aliquis uo
qui sapit. q. et potest utrumque fieri sine peccato. quia qui sapit
diem. i. discernit dies abstinentie. domino sapit. i.
ad honorem dei discernit. et qui manducat omnia
indifferenter. non discernendo cibos. domino. i. ad lau
dem et gloriam domini manducat. f. i. corinth. x. siue

manducatis siue bibitis omnia in gloriam dei facite. gratias
q. ad honorem domini. gratias enim agit deo pro bonis crea
turis in usum sibi datis. dz enim quibuslibet reddere gratias
est. domini. Io. vj. accepit ihesus panes et gratias agens
benedixit etc. colo. iij. grati estote. et qui non manducat
i. qui abstinet ab quibusdam cibis domino. i. ad hono
rem domini non manducat. i. abstinet nolens se exce-
ssiuum offerre domino hostiam uiuentem. s. xij. et uere deo
abstinet. et prius quod gratias agit deo pro collato sibi
dono abstinentie. sic enim potest homo esse continens nisi deus
det. sic non presciis abstinentes sap. viij. nemo. hic
ponit rationem ex parte eius ad quem spectat iudicium et prius d.
quod nullus sibi uiuit aut moritur. ij. probat quod omnes
uiuimus aut morimur. siue enim. iij. concludit quod in utroque
statu eius sumus. siue g. c. iiij. confirmat quia propter hoc
christus mortuus est et resuscitatus. in hoc enim. dicit g. nemo
enim. q. et debemus edere l' abstinere domino. nemo enim nostrum
etc. legitur autem hoc totum dupliciter. prius in de uita corporali et mor
te. ij. in de uita et morte spirituali. nunc prius in sic
nemo nostrum. s. fidelium. i. sue uoluntati. l' suo
iudicio relictus. uiuit uita gratie sui uirtutibus sed
potius ad honorem dei. et nemo sibi moritur in
bap. g. vj. consepulti sumus cum illo per baptism
in mortem. immo potius ad honorem dei. et secundum eius iudi
cio. siue enim uiuimus. uirtutibus domino uiuimus. i. ad
eius laudem. l' secundum iudicium domini. apo. xiiij. beati mor
tui qui in domino mo. Ber. cui mihi uiuendum est qui enim
non pro me moreretur non uiuerem. iuxte sibi iudi
cat uitam meam qui pro mea dedit suam. siue g. ui
uimus uirtutibus siue morimur uitiis domini sumus. l' de
iudicio. in hoc enim. quod et uo. siue morimur siue uiuimus
domini sumus. In hoc enim christus mortuus est et reuixit. ut et
uiuorum uita gratie et mortuorum morte culpe dominetur
scilicet. i. dominari intelligatur et omnibus dominatur. id dicit. ge. vj.
data est mihi omnis potestas etc. ij. m. legitur sic. nemo uiuit
fide fidelium sibi. i. sue laudi l' suo iudicio ui
uit. uita nostra et nemo moritur sibi morte nostra. sed
potius ad honorem dei. quia enim uiuimus uita nostra deo.
i. eius laudi. l' iudicio. uiuimus. uita nostra deo. i. eius
laudi l' iudicio uiuimus. act. xvij. in ipso enim uiui
mus. morimur et sumus. siue morimur morte ista deo
morimur. quia preciosa in conspectu domini m. s. e. siue g. uiuimus
uita nostra siue morimur morte nostra. domini sumus. uita
d. et mors ei famulantur. i. re. ij. deus mortificat et ui
uificat. et uere ita est. in hoc enim christus mortuus est et resurrexit
et uiuorum uita ij. et mortuorum morte nostra dominetur
i. dominari omnibus dicatur. ipse enim est constitutus cum deo iudex
uiuorum et mortuorum. act. x. tu autem. hic ponit ratio
nem ex parte eius qui temerarie iudicat. p. quia
fratrem suum sibi parem contempnit. ij. quia omne iudicium
christo pertinet. omnes enim. iij. quia aciem eius in iudicio latere
non potest. scriptum est. iiij. quia pro se rationem reddere pro se
oportebit. itaque dicit g. tu autem. q. cum solius christi
omnium discernere et ad ipsum pertineat iudicium omnium
discernere. tu. s. qui manducas omnia indifferenter. quid
pro quare manducas contempnando fratrem tuum.

non manducantem. autem tu non manducans. sed cibos dis-
cernens. quod hereticus fecerunt. tamen omnia indifferenter manducan-
tem. quod dicitur malefacis. Ergo vel quod despicit. vel quod indignatur
preter omnes enim. quia et neuter non debes ita facere. Omnes enim
primi et magni et mediocres stabimus iudicandi.
ante tribunal christi. id est ante christum iudicem. Tribunal enim est
sedes iudiciaria in alto et in eminenti posita. in qua
sedens iudex ut ab omnibus videatur. sic et christus ab omnibus
videbitur. ii. cor. iiii. Omnes nos manifestari oportet ante
tribunal christi. Jo. v. Omne iudicium dedit filio. Scriptum
est. quia et vere omnes stabimus ante tribunal. Scriptum est
enim. ysa. xlv. Vivo ego dicit dominus. qui olim mortuus
fui. et ecce sum vivens. et est quoddam genus iuramenti
quasi dicat. per me vivens in eternum. quia mihi flectetur in iudicio
omne genu. id est omnes portabunt inimicorum. phi. ii. In nomine
ihesu omne genu flectatur et cetera. ps. Adorabunt eum
omnes reges. et omnis lingua confitebitur. scilicet id est confiteantur que
eadem est sup omnes. exterior non lingua dicta est.
genesis xi. confitebitur deo. id est mihi qui deus sum. Itaque unusquisque nostrum.
scilicet id est testimonium illi reddere conscientia nostrorum et cetera.
iterum. quia scriptura ita dicit. unusquisque nostrum. pro
se non pro alio reddet rationem deo cuius enim dicetur illud
luce. xvi. Redde rationem vil. t. Nam si nosmetipsos
diiudicaremus non utique iudicaremur. Non
ergo quasi temerarium iudicium est iudicare male. id est
de occultis. i. cor. iiii. Nolite ante tempus iudicare et cetera.
ii. de dubiis. eo. vii. Nolite iudicare. glo. de du-
biis. iii. de sibi soli notis. que in ore dei. ....
o. libri. iiii. de aperte contrariis. ysa. v. Ve qui dici-
mus bonum et cetera. v. de futuris. luce. vi. Nolite condempnare
et cetera. vi. de ipsa .... eo. ii. quis te constituit iudicem
super nos. vii. de consiliis. ro. ii. In quo alterum iudi-
cas te ipsum condempnas et cetera. Scio et confido in domino ihesu. firmum
in fide. Augustinus. glo. perfecte fidei est nullum cibum dis-
cernere et immundum putare. Glo. Et in fide perfecti mul-
tos cibos reputantur immundos ut lac et sal. Re.
glo. loquitur de immunditia spirituali. scilicet peccati. non de corporali.
Et sequitur. non indiscrete cogitata. glo. non
est dampnandus cuius cogitatio non est apta. Ex
quo nescitur quale post futurus sit. Ergo nullus dampnan-
dus est aperte malus. Re. aperte mali quorum
cogitatio non sit apta in se. et tamen apta in signo
suo. scilicet in maleficio exteriori. Et sequitur. olus
manducet. glo. in qua omnis secta consentit. Contra sunt
quedam heretici qui credunt quia et in oleribus animas
mortuorum transcendi credunt. Re. omnis secta
intelligitur non hereticorum. sed credentium tamen iudeorum quam
christianorum. Et sequitur. glo. infirmus est qui cibos discer-
nit. qui iudicio suo relinquendus est dicit apostolus. Contra. dis-
cernere cibos heresis est. de qua. ii. thi. iiii. absti-
nere a cibis et cetera. Re. pro tempore illo non dum cum
gratie veritatis evangelice non erat heresis.
sed modo est. Et sequitur. non manducantem non spernit. glo.
voluntas est edere vel non edere. Contra. immo necessitatis est edere.
Re. edere simpliciter necessitatis est. sed edere hoc vel non hoc voluntatis est.
Et sequitur. stabit enim. glo. sed ostendit quod absque

debemus in meliorem partem cogitare. Contra. filii fidelis
est peccare quod bonum fecerit. Re. quoniam fidelis sed tamen
dominum et non convenienter. Et sequitur. quia sapit diem domino
sapit. Contra. gal. iiii. reprehendit paulus galathas
quia dies observabant et annos. Re. observan-
tia dierum et temporum duplex est. quedam superstitionis et halo-
mala. quedam devotionis.
Et sequitur. ut et vivorum et mortuorum. Contra. Contra.
xxii. non est deus mortuorum sed viventium. Re.
loquitur ibi de illis corporis et anime simul quos credebant
saduceiu. sed hic de morte corporis solum. Et sequitur.
omnes stabimus ante tribunal christi. Contra. apostoli iudicabunt et non iudi-
Re. iudicio retributionis omnes iudicabuntur sed
non iudicio discretionis.

Non ergo amplius iudicemus et cetera.

Hec fuit pars principalis huius capituli. propter quod eam monuit. et
in firmiorem fratrem non iudicent aut contempnant.
hic monet ne eos fratres suos scandalizaverit vel
offendant. et primo monet ut non scandalizet in ede-
do. ii. ut magis edificet in abstinendo. igitur in prima parte primo
ponit ad monitionem ad fratres. ii. rationem adsuadendi.
sed enim secundum scilicet ad monitionem primo monet ut in cibo ca-
veat fratres scandalum. non ergo. ii. ostendit quod hoc non
dicit propter cibum ipsum. scio. dicit ergo non ergo. quasi ex quo
unusquisque pro se non pro alio debet rationem reddere. ergo non
amplius sit hactenus iudicemus alios. eo. vii. Nolite
iudicare. sed hoc iudicate magis. id est hoc magis ob-
servando. decernite. ne ponatis fratri offendiculum.
id est causam peccati vel scandalum. id est causam tristicie in comedendo.
scilicet quantum enim possumus salva triplici veritate.
scilicet vite doctrine et iusticie. scandalum fratri vitare
debemus. nam qui scandalizaverit unum ex pusillis expedit
ei ut suspendatur mola asinaria et cetera. eo. xviii.
Scio. quasi non ex dico offendiculum in esu eo quod cibus
sit immundus quia scio et pro certo confido. id est scio quia confido
in domino ihesu. qui absolvit nos a lege et observan-
tiis legalibus. lex enim spiritus vite liberavit me et cetera.
quia nichil commune. id est immundum accipitur sit. act. x. omne commune et
immundum non comedi. omnem in quam per ipsum deum vel per ipsum. id est per
eius adventum. quia per eius adventum soluta est lex.
de ciborum discretione. he. xi. sed et. i. thi. iiii. omnis cre-
atura dei bona et cetera. vel per ipsum. id est ex eius creatione.
Contra. matheum. quia omnia valde bona. gen. i. nisi in quantum
non ei qui existimat quid. id est aliquid commune esse id est immundum. cui
scilicet conscientia dictat cibos esse discernendos. illi igitur commune est
id est immundum propter conscientiam manentem. scilicet talis conscientia. po-
test esse primo. et est tractum a natura vel a iudeis. di-
cebantur enim natura omnia. non sancta apta et dedicata
cultui divino. iudei tamen quasi a deo eligentes erant
populus omnibus et immundi. per electionem et non divina fecit esse
peculiaris et sancti. sed ponit rationes ad persuadendum.
per superiores ex parte fratris infirmi in fide. quia non est scan-
dalizandus in cibo non. ex parte fratris firmioris in fide.
quia nichil perdit. propter fratrem a cibis aliquibus abstinendo
regnum. rationes ii ex parte fratris infirmi tangit tres.

p ne caritas ledat. ij. ne xc meo cotemp nat. noli
cibo. iij. ne bonu nrm per. no g. dic g. si ei. q. id
caue ne ponas offendiculu fri. si ei pp cibu. gru
fr tuus. pxim tuus. contristat. no dico scandaliza. q
ma z grauiu e. ia n s carit ambulas. mi dic z pl sgt
. i. q carit facis que oio caue offensa fris. z. xiij.
dilectio pxi malu no opat. z id. noli cibo tuo
illu pdere. q plus e q contristare p q x morai e.
qc cu s morte potes cognosce quatu uals sal
fris s d. B. attende te h d ex pto ne ualescas j.
cor. viij. pibit ei i fru i tua gtia. fr pp q x mor
tuus e. n g. q. z qr no g. blasphemet. i. obtus
cet. p h malu. bon nrm. s bon n z bo fama. na
meli e nom bon q ugueta ptiosa. pu. xxij. l sic.
n blasphemet bon nrm. i. comestio q i se bo
e. n fiet blasphemabil. alij nocedo. no e ei. h
ponit rones supals ex pte fris firmioris i fide.
v ad ondend q tali n depit abstido. p & q
regnu di j abo no consistit. ij. i quibz consistit. s
iustitia. iij. pbat q i hijs consistit. qui ei dic g
no e. q. id z abstine. z qr p h n depit saluti
no e ei regnu di. p cam. i. ca regni dei salutis
etne. esca z pot. i. cor. viij. esca no comdat nos
do. s iustitia. i faciedo bon faciedo. fri q sibi
uelles fi. s v. di. vj. qcuqz uultis ut faciat uob hoes.
z uos facite ill. z pax q oritur ex iustitia i caued
malu n faciedo. s fri q sibi uolls fi. tho. iiij. q t
odis fi ne alii facias. ysa. xxxij. eu op iusti pax
z gaudiu i spu s. i. gaudiu spale q orit ex pace.
qr q pacis teue consilia seq eos gaudiu i hijs i g
v ex hijs e regnu. q ei. q. z ue i hijs e regnu di. q i
h. s iustit z pace z gaudio x fuit placi do. p gau
diu spc. hijs lgre ei datore dilig ds. z pbat e in
oibz p iustit z pace na iustit cauz ab usurpa
do pri. pax ab iferedo mala sibi z sic tal pui
dz bona. no tm cora do. s z cora oibz hoibz.
sic h z. xij. z ij. cor. viij. Ergo. h q dca ci
bu sinu du in ita scaueda. p illut mod ac
quisitois. tho. y. videte ne forte furtiuus sit.
no ei lic nob de furto ede. au conge. ij. m. pro
catia libidis. vn s. e. q i furtu e ol maduca. i.
q pu ad cibu libidis maduca cibos cauos. iij.
sfluitas sati. iiij. oppssio seu ebrietas ea e
ronis. luc. xxj. attedite ne g. v. e. v. curiositas
q fuit ppato q fuit i filijs hely dicetibz. i. re. y.
n accipia ate carne cocta. s cruda. sut lau
pparet. vj. anticipatio hore seu tpis. ecc. xj. ve
t tra e rex pu e. z c pncipes mane comed. vij. au
ditas cplatois. ecc. xxxvij. noli ee auid i oi epla
toe. viij. i cepta letitia dissolutois. Je. xx. effusi
estis sic uituli sr hba. ix. scadalu fris. i. cor.
viij. si esca scadalizat frem meu z c. Iterum
monuit ut n scadalizet ededo. h monz q po
ci edificet abstido. z p ponit ad monitom ad fa
ced. ij. rones. ad psuadedu. bon e. i p pte p mo
uz ut studeat paci z edificatoi. ij. declarat

m q. s. i abstinetia cibi suspecti. noli. iij. o. qr. s
n pp cibi i mudicia. s pp conscitam i firmi. oia dic
g. itaqz. q. z qr disceptato concordia petit. itaqz q
pacis sut secte m. abstido s a malo. dimissis te
matijs iudaijs. he nt. pace sectmu z scanoma.
z q edificatois sut i iuice. iuds erga gentile z eo z
pfcos i fide erga i pfcom. ctodia. pficido i bono. j thes.
v. edificate alt uti sic z facitis. noli q. ut au pa
ce suies noli pp esca suptu l n supta destrue
op di. i pxio. i. pp fide z alias uirtutes qs ds i nob
s n nob opat. sic dic aug. l noli z c. i. q id abstine
a scandalo fris i esu ne pp esca destruat op di i
fre. oia qd. q. h ex dico n pp esca. qr i muda sit.
qr oia quid muda sut i se. i. tht. iiij. oia mda m
dis. z act x. q ds purificauit tu ne comune dix
eris. s h po dico. qr malu e hoi q p offedicm
di. l alioz. bon maducat. i. qui q pp esca sua
dm offedit. l pxi scadalizat. bon e. hic ponit
rones ad psuaded. qr bo e ij ex pte el cui suadz
cui suffic de cib ededis hi credere. tu fide. iij. ex
pte i firmi p quo suadz q potuz maducado q
no credit lice. q d. dic g bon e. q. z qr malu e
malu e maducare c offedicl o. bon e n maduca
re carne. alig. au no bibe uinu. h duo ponit
tag n exhibeta denotice uite qr uinu uite hois
ag z panis. ecc. xxxix. uz alig fac. i quo fr tuus
offedit. i. pbat nesiens q teneat. vn a fide
discedit. l s gilos. pbag ut tandu credeat au
scadalizatur. i. tristat mala istu selu. q mor
te opat. ij. cor. vij. au i firmat. i. hesitas z du
bi i fide effic. glo. i firmat qui n recedit. s du
bitare incip. tu qui fide. h ponit ronem suptam
ex pte ei cui suadz cui sufficit de cibis ededis
hi credere. de p ondit q fri firmiori sufficit
de cibis bon credulite here. ij. q n oz. eu cora
i firmo cibos ill suspectos ede. h c. dic g. tu q. bo
nu e no manducare carne z c. z h p hi fide.
tu q fide hes. q oia. s. credis ee muda. penes te
iz ipm. i. i corde. corde ei credit ad iustitia.
he cora do tm. no cora abstinete ne ei noceas.
i. secu i occulto n i manifesto. i. cor. xvj. h iud
ca q pareret. d s a i tu. cor. b q n iudicat semz ipm.
. i. condepnabile se reddit. n cedo. alijs i eo q p
bat. i. i eo q bonu iudicat i se. l b q n iudicat
semz ip. i. iudicio alioz se exponit ipe dico pma
nens in eo q pbat. i. appbat n abud facies. q q
bon extimat. q d. hic ponit rom suptam ex pte i
firmi p q suadz. i p dic q i firm peccaret contra
conscitam maducado. s o pbat q h n eet sn pecco
de ei. dic g. qui. q. ille q d b s q n iudicat z c. q
q discernis cibos. i. credit discernedos. si maduca
uit. eu illa conscia cibos quos reputat i mudos.
dapnat e. i. dapnatoem i currit n pp cibu.
s pp conscitam. qr n ex fide. i. qr c consciam madu
cat siple. l qr n ex fide. i. qr i fidelit eg discernedo
cibos. oe q q n e ex fide. i. q credulite conscie. pctm

e et si in se sit bonum. vel omne quod non est ex fide. i. omnis vita
infidelium peccatum est secundum glo. sed in quantum fideles sunt. vel peccatum
est. i. cum peccato. — Hic queritur super id. non ergo amplius
iudicemus glo. temerarium iudicium est quod in certum est quo
animo quisque faciat esse sit. vel cum incertum sit qualis quisque futurus
sit. Contra. utrumque semper incertum est. ergo semper est iudicium temera-
rium. Responsio. quamvis animus facientis in speciali sit incertus. i.
qua intentione faciat. in generali tamen aliquando certum est de quibusdam
factis que bona intentione nec ea facere non potuit. Item
super illud. nihil commune per ipsum. glo. i. per se immundum. Contra. multa
enim sunt immundi ratione ut late et alia. Responsio. loquitur de im-
munditia speciali non corporali. Item super illud illi commune est. glo.
Consciencia quam habet existimat. ergo conscientia erronea ligat.
Contra. fortior est veritas falsitate. ergo non ligat contra veritatem.
Responsio. non ligat simpliciter sed ut nunc. non ligat ut
falsitas sed in quantum credit veritas. Item super id. si propter
cibum frater tuus scandalizatur. Contra. ergo si frater meus scandalizatur
quod comedo panem debeo abstinere. Responsio. certum est in talibus
necessariis non suspectis ut panis. et in talibus non necessariis et
suspectis. quia lege divina quondam erant prohibita.
levitici xi. non vitalis revocare prohibitionis. ad hunc omnibus
non erant. Item sed super id. regnum dei non est esca et potus.
glo. non usus ciborum. sed concupiscentia est refrenanda.
Contra. ergo non est abstinendum a cibis sed solum moderate
utendum eis. Responsio. non usus propter se quia in se malus. sed propter
concupiscentiam. quia contra est concupiscentie refrenandus est. Item
super id. qui in hoc servit. glo. qui nulli scandalum facit.
Contra. Christus xvi. sed quia audito hoc verbo scandalizati sunt. Responsio.
non ipse illis fecit sed ipsi quia non fuit scandalum acti-
vum sed passivum. Item super id omne quod non est ex fide. glo.
omne enim quod contra conscientiam peccatum si aliter fiat dicitur esse pecca-
tum. Contra. conscientia erronea sequenda est. Contra. nullus
tenetur sequi errorem. Responsio. conscientia erronea ligat
ut conscientia non ut erronea ut eam tenetur quis
sequi non simpliciter. sed quia diu manet errante. quia non sit
expectare nullus tenetur sequi. sed si nescit tenetur propter aliquem
sequi. Item ibidem glo. omnis vita infidelium peccatum
Contra. ergo dando elemosinam peccat. Responsio. intelligendum
est hic ubi non per se infidelium quia infideles per vel certum est
per comitantia. Item ibidem. glo. nullum bonum est hominis
sine summo bono. Contra. multa bona sunt in peccatoribus.
Responsio. glo. loquitur de bono sufficienti. Item ibidem glo.
ubi deest agnitio in commutabilis veritatis falsa virtus
est et in optimis moribus. Contra. ergo philosophi non habuerunt
veras virtutes politicas. Responsio. falsa vocatur
imperfectam quia caret fore et fine debito. sed caret non
falsam. i. simulatam cum habeat rationem virtutis vir-
tutis sic denarius argenteus si non bene mone-
tatus aut figuratus potest dici falsus.

Debemus autem nos firmiores et cetera.

Instruxit. s. precedentem maiores et perfectos quomodo se
haberent ad infirmos in declinatione mali. s. eos non
spernendo nec scandalizando. hic instruit eos quomodo se
habeant ad eosdem in operatione boni. s. eos sustinendo

Item super illud omnia munda. contra act. xv.
ut abstineatis a sanguine et suffocato
Responsio. quamvis illa iam essent munda tamen ad
tempus propter scandalum iudeorum fuerunt prohibita

et promovendo et primo ponit eorum exhortationem.
secundo suam erga eos excusationem. ibi certus sum autem.
In prima parte primo monet ut eorum infirma sustineant. secundo
ut eos sanandos suscipiant et ad meliora promo-
veant. ibi quia suscipite. in prima parte abstinendos eos per
allegat debitum. ibi propter quod et cetera. ibi addit
ordinis suffragium. in prima parte primo ponit ordinem. secundo
exhortationem unusquisque vestrum et cetera. dicit ergo. debemus
quasi infirmis in firmis in fide. sed ecce quod contrarium dampnaverat.
autem per se nos firmiores. in fide qui sumus
quasi firmissimum fundamentum ecclesie edificii. de quo
ii. thi. ii. firmum fundamentum dei stat debemus imbe-
cillitates. i. defectus et infirmitates infirmorum in fide
sustinere non contempnere vel provocare. i. thess. v. susti-
pite infirmos de galat. vi. alter alterius onera por-
tate. nullus enim est qui non habeat aliquid in se ad suppor-
tandum. et non nobis placere. non omnino secundum placitum nostrum
facere non attendendo quod proximo expediat vel pla-
ceat. ambrosius. ille dicitur qui placet sibi qui ita facit
quod sibi bonum videtur et non curat sive placeat sive non pla-
ceat proximo. unusquisque nostrum placeat in quo sibi. sed potius
unusquisque nostrum caritatis studens proximo suo pla-
ceat. i. placere curet et intendat in bonum non in malum
i. cor. x. sine offensione estote iudeis et gentibus
et ecclesie dei. sicut ego per omnia omnibus placeo et cetera.
hic ponit exemplum proprie auctoritatem. secundo ostendit quod
auctoritas prima ad instructionem eorum. quecumque
dicit ergo. et enim quasi et vera non debemus nobis placere.
et enim et non sibi placuit. i. non fecit quod placeret sue
sensualitati. sed potius quod placuit patri. Christus xxvi.
verumptamen non sicut ego volo. sed sicut tu vis. sicut
scriptum est in psalmo. improperia iudeorum improperantium tibi me.
o pater sicut enim verba filii ad patrem. sicut enim pater
glorificatur in filio. sic dehonoratur in filio. super illud
Jo. viii. qui me odit patrem meum odit. ceci-
derunt super me. ad me opprimendum. i. fuerunt causa op-
pressionis mee coram quecumque enim scripta sunt de christo in li-
bris sacris. non ex decreto apostoli in scriptura. quia sacra
scriptura antonomasice scriptura dicitur. Jo. nescit litteras
qui sacras ignorat. ad nostram doctrinam scripta sunt.
omnis enim scriptura divinitus inspirata utilis est ad
docendum. ii. thi. iii. ad nostram doctrinam. dico ut per
patientiam adversorum edoctam ex libris in quibus
nobis ostenditur ex scripturis patientie et eius utilitas.
iac. ult. exemplum accipite fratres laboris et patientie pro-
phetas et cetera. et consolationem scripturarum consolantem eos
nos in incolatu huius miserie. i. mach. xii. habentes
solatia librorum sanctorum et cetera. spem habeamus. spes enim
in promissionibus scripturarum concipitur. ps. memor
esto verbi tui servo tuo. in quo mihi spem dedisti. et
tangitur hic quadruplex utilitas scripture sacre.
s. doctrina contra cecitatem ignorantie. patientia contra an-
gustias malicie. consolatio contra incolatum huius miserie.
spes contra dilationem patrie. deus autem quasi scriptura
est ad hoc dicit autem patientie dator. phil. i. vobis do-
natum est non solum ut in ipsum credatis. sed ut pro illo

et primo confirmat exemplo

quasi hic quod dicit pro hoc et
ad nos pertinet quia.

penitentium. et solatium. ii. cor. i. qui consolatur nos in omni
tribulatione nostra det vobis sapere. i. sentire. idipsum in
differenter. in alterutrum. i. conformiter ut quisque unus sentiat
hoc quod alter sentiat. supra. xii. idipsum invicem sentientes.
et ii. cor. ult. exhortamini idem sapite et hoc secundum
christum ihesum. i. secundum doctrinam christi non secundum doctrinam hereticorum
ut unanimes. i. eadem voluntate sitis in ecclesia primi-
tiva ubi erat cor unum et anima una in domino uno
ore. i. eadem vocis confessione. ps. confitemini domino
quoniam bonus. i. simul laudemus. honorificetis deum.
i. illum qui est deus essentie unitate et patrem. i. qui est
pater personali proprietate. pater inquam domini nostri. quantum ad
divinitatem ihesu christi. quantum ad humanitatem qui est donator
spiritualis creationis nostre beneficio incarnationis. ihesus of-
ficio salvatoris. christus plenitudine unctionis.

Illos hic quod multiplex est liber in quo que scribuntur
ad nostram doctrinam scribuntur. primus predestinationis
eterne in quo scripta sunt nomina electorum. apo. xx.
alius liber presens est qui est vite. secundus presentis vi-
te in quo scripta sunt nomina vocatorum. de quo
luc. x. gaudete quia nomina vestra scripta sunt
in libro vite. tertius humane in christo nature in quo scripta
sunt stigmata apostolorum passionum et clavorum.
ysa. viii. sume tibi librum grandem. et scribe in eo sti-
lo hominis. quartus liber virginis marie in qua scripta
sunt omnes mores de quo mat. i. liber generationis ihesu christi
etc. quintus totius creature in qua scripta sunt vestigia
creatoris invisibilium. ysa. xxix. erit visio omnium sic-
ut verba libri signati. sextus. scripture sacre in quo
scripta sunt verba divinorum mandatorum. baruc. iiii.
hic liber mandatorum dei. septimus conscientie in quo
scripte sunt note peccatorum. dan. vii. iudicium sedit
et libri aperti sunt.

Propter quod suscipite. hic monet
ut se invicem suscipiant et ad meliora promo-
veant. et post ad hoc proponit christi exemplum et de susceptione
tam iudeorum quam gentilium. primo probat susceptionem
iudeorum. dicens. iii. probat susceptionem gentium ge-
tes. iiii. per eis ut hi sanctificant orant ad deum. ibi autem
vel probat susceptionem gentium ponit ad eam proban-
dam quatuor auctoritates. primum ibi. gentes autem. secunda ibi
et iterum dicit. tertia. et iterum laudate. quarta ibi et rursus
dicit ysa. propter quod. quasi ita unanimes honorificetis
deum propter quod. i. ut deum honorificetis. suscipite
invicem in firmos ad sanandum. sicut et christus suscepit nos
infirmos. magnus enim venit medicus. quia magnus
usque iacebat egrotus sicut dicit aug. luc. i. suscepit
israel puerum suum. et in ps. et exaltabo te quoniam susce-
pisti me. suscepit inquam. et hoc in honorem dei. i. ut in
nobis honoraretur deus. dico quod et utrosque susce-
pit vos tam iudeos quam gentes quod probat et post de iudeis.
dico enim christum ihesum ministrum. i. apostolum et predica-
torem circumcisionis. i. populi circumcisi. i. iudeorum
ad quos corporaliter missus fuit. mat. xv. non sum mis-
sus nisi ad oves que perierunt domus israel. et hoc propter ve-
ritatem dei conservandam. i. in promissorum impletione. est
enim deus verax. Ro. iii. propter veritatem dico. i. ad confir-

mandas promissiones patrum. i. factas patribus. luc. i.
sicut locutus est ad patres nostros abraham et c. gal. iii. abra-
he dicte sunt promissiones. gentes autem dico supple
secundum misericordiam. exhibita sine precedenti promissione eis facta
debere. i. honorare deum. misericordia enim domini plena est terra.
gentium enim assumptio fuit ex misericordia. quia sine promis-
sione. sed iudeorum assumptio fuit ex debito post
promissionem secundum misericordiam dico sicut scriptum est de gen-
tium assumptione. propterea et cetera. illud propterea continuatur
ad id quod precedit in ps. deus qui das vindictas mihi et sub-
dis populos etc. propterea confitebor tibi in gentibus. i. faciam
ut gentes confiteantur voce laudando. loquitur enim christus
ut caput in membris suis. o domine pater. ps. confiteantur tibi
populi deus. et nomini tuo cantabo. corde exultando. i.
faciam ut cantantes cantico laudis. ps. cantate domino
canticum novum. et iterum dicit scriptura in ysa. lxv. ubi
habemus exultabo in ierusalem et gaudebo in populo meo.
vel ysa. xxxv. ubi habemus. letabitur deserta et invia et exul-
tabit solitudo. vel de cantico deut. xxxii. ubi dicitur. lauda-
te gentes populum eius. et c. dicit in quo sic. letamini
gentes assumpte et adiuncte cum plebe eius. i. iu-
deis. factum est enim unum ovile de gentibus et iudeis.
Jo. x. et iterum david dicit. laudate eum omnes gentes. var-
tale greco et latine. dicit malach. i. ab ortu solis
usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus.
et magnificate eum omnes populi. glo. xii. tribus. domine enim
iudei specialiter populus quia sub uno. populus est multitudo ho-
minum iuris consensu et utilitatis communione so-
ciata. iudei autem tales. ideo in ps. nos autem populus eius
et cetera. et rursus ysa. ait. c. xi. erit radix iesse
i. iesse qui et ysai. propter quod pater david. i. reg. xvi. erit ra-
dix genealogie regalis. et dicitur radix quia sicut ra-
dix latet sub terra. et non apparet supra terram. sed quod
ex radice appareret supra terram iesse quod latuit sub
terra. quia non fuit rex. sed homo popularis. sed ex ipso
reges processerunt huius radicis david arbor fuit
qui per terram [illegible] fructum protulit christum et
de hac radice supple erit ille qui exsurget
a morte ex sepulcro surgens. et etiam in eternum
regere gentes per fidem et opera bona. et ideo in eum gentes sperabunt.
genus persona ipse erit expectatio gentium. agg.
i. veniet desideratus cunctis gentibus. deus autem quem moneo
vos invicem suscipere. deus autem spei dator. vel in quo
sperandum est ps. sperate in eo omnis congregatio populi. re-
pleat vos omni gaudio spirituali expectatione fu-
ture remunerationis. phil. ult. gaudete in domino semper.
et pace ut possitis gaudere. quia sine pace non est gau-
dium. pace dico bona credendo. gaudio quo ad
nos. pace quo ad proximum. in credendo quo ad deum. is-
tis tribus repletur anima. gaudio enim impletur concupi-
scibilis. pace irascibilis. fide rationalis. repleat inquam ad
hoc ut in ista vita habundetis in spe. i. certiores
sitis de vita eterna. spes. n. est certa expectatio
future beatitudinis et in virtute spiritus sancti. i. fortune bone
operationis. quod dat spiritus sanctus. ideo dicit ce. fi. et spiritu
oris eius omnis virtus eorum. Certus autem sum fratres mei et ego de vobis placere.

glo. quia in uice caritatis agere debemus. Q. soli p̄-
lati curam h̄nt subditorum. R. glo. loq̄ de cura
caritatis ex zelo n̄o de cura prelationis ex officio.
It. se. id ē unusquisque proximo suo placeat. Q. gal. i.
si hominibus placerem ẋ seruus n̄ essem. R. n̄o est in-
tendo placere hominibus p̄p se. s; p̄p deum. It. se. ẋ q̄ scrip-
scripta sunt. glo. q̄ uita uite nr̄e ẋ morum ē discipli-
na. Q. uita xp̄i fuit in infinitum excedens uitam
nr̄am sic ei gr̄a nr̄am gr̄am. R. q̄uis in infini-
tum melior sit tam in q̄tum h̄o. It. se. i. ẋ ipm̄
sapere in alterutrum. glo. t. in differentes ut q̄ unus sentit
alius sentiat. Q. q̄ sentit fidelis n̄o d; sentire fi-
delis. R. id ipm̄ s ipm̄ x̄ n̄ simpl. It. se. id
si. deum ẋ p̄la. Q. idē ē id d; ẋ p̄r̄ g male gmi
mittunt. R. id ē s; differunt r̄o. q̄ unum dr̄ ab
solute aliud relatiue. It. ibid. glo. n̄ id capitulis
deum honorare p̄positis. Q. g qui h̄nt opiniones g-
trarias peccant. R. glo. intelligit de necessariis ad salute.
sunt in fide sunt in moribus n̄o de aliis. It. se. i. ipsum
ẋ ministrum circumcisionis. Q. immo dominum. R. e. xxi.
dr̄ uir noster. R. d; ancille. s; ministrum hūlitatis. It.
se. id gentes aut sup̄ mīa. Q. sūr ẋ iudeos. ẋ sūr. fc̄a
ē eis mīa. R. q̄uis utrisque sit mīa tam eam decen-
apparet in gusione gentium. It. ibid. glo. sup̄ mīa.
exhibita sine p̄missione. Q. ysa. liiij. letare
steril' ẋ c̄. sūr ẋ in multis aliis locis p̄mittitur gūsio
gentium. R. q̄uis p̄missio fc̄a eēt de eis tam eis.

Certus sum autem ẋ cetera.

hic p̄ eorum exortacōem reddit suā g erga
eos excusatiōem. ẋ p̄ excusat se de h. q̄ tale. q.
arguendo eis p̄ ep̄lam scripsit. ij. de h. q̄ n̄o eos p̄
presentia uisitauit. p̄p q̄ impediebar. in p̄ parte ad
excusatiōem suā p̄ponit p̄ suā de eis bonā
opiōnē. ij. officij sui auc̄te audacter. iij. aut
debitum usus. h̄glo. iiij. intendi temporantium sit a
p̄dictum. dic g certus sum. q. ẋ si sic uos moneo.
n̄ tam q̄s indigetis. certus sum aut ẋ ei fr̄es mei in
fide ẋ ego ip̄e. q̄ ita loquor de nobis. et ig̃ de
h. q̄m ẋ ipi n̄o solum ego pleni estis dilectōe.
quia. s. uultis ẋ diligitis deum. glo. p̄ h̄ac laude
p̄uocat eos ad meliora more exortantis. poterat
laudata q̄ ita creuerit ẋ in sūm gl̄a celerat h̄r.
ẋ estis ẋ repleti oī sciā. q̄ cognoscere bonū p̄ūs.
oī sciā. ueris. s. ẋ no. legis. que dr̄ ois sciā. q̄
p̄ Rom. nescit litteras qui caritatis ignorat. reple-
ti mag̃. ita ut possitis alterutrum monere. n̄ cāpa m̄ea
impediat. h. ei duo requirūtur ad mouendum ẋ suf-
ficiunt. s. plenitudo sciē ẋ caritatis. tangit a h. d̄ r̄one p̄
fectōn. s. plenitudo dilectōis quo ad affectum. s; plenitudo
sciē quo ad intellectum. ē aut plenus dilectōne q̄ dilig̃
oia diligenda. plenus sciā q̄ scit oia scienda.
Solo q̄ h̄it q̄ plenitudo caritatis. vij. ingenites p̄
fectōnis excludit. p̄ iudic ẋ intentōis. j. cor. xiij. ca
ritas n̄ emulatur. ij. tionis serui. j. io. iij. amoris

Perfecta caritas foras mittit timorem. iij.

carnalis. can. ult. fortis ē ut mors dilectio. iiij. pi
grcie ẋ torporis. Jo. ult. currebant duo simul
s; iohes cucurrit citius petro. q̄ ut dic̃ gg. qui
amat ardentius currit uelocius ẋ puenit citius. v. si
mulatōis. i. io. iij. filioli n̄ diligamus uerbo sine
lingua ẋ c̄. vj. mercennarie cupiditatis. i. cor. xiij.
caritas n̄ q̄rit q̄ sua sunt. vij. elatōnis ẋ in flatōis.
i. cor. xiij. n̄o in flat n̄ ē ambitiosa. Audacius
q. ẋ pleni sitis dilectōe ẋ sciā. tam p̄ h. tam audacius
i. audacter scripsi uobis fr̄es. ij. cor. xi. in q̄ q̄s aud;
audeo ẋ ego ex parte h. tripl' p̄ exponi. p̄ modo sic
scripsi uobis audacius ex parte. s. p̄ tercium. nam q̄ ad alios
scribere n̄o eēt audacia. ij. m̄ scripsi uobis audacius
ex parte eccē dei. s. n̄ tam ex parte mea. iij. m̄ scripsi uo
bis audacius ex parte aliqua. s. h̄ri ep̄le. scripsi ig̃ tam
q̄ uos reducens in memoriam eorum. s. q̄ prius didice
ratis n̄o tanq̄ de nouo uos instruens. q. incipie
tes. in h. aut s glo. eos. q. oblitos. latenter instruit. heb.
x. rememoramini p̄stinos dies ẋ c̄. audacter
ig̃ scripsi. s; n̄o temere p̄p gr̄am ap̄latus. s. gal.
ij. cognouerunt gr̄am q̄ data ē m̄. que gr̄a da
ta ē m̄ a deo. i. cor. i. paulus ap̄ls p̄ uoluntatem dei ẋ ē.
data ig̃ ad h. s. ut sim minister x̄ ihu. aut ihu
instructus. gal. i. n; ei ab homine accepi illud ẋ c̄. ij.
cor. xi. ministri x̄ sunt ẋ ego minister ig̃ in gentibus spe
cialiter. i. thi. ij. doctor gentium in fide ẋ ueritate minister ig̃
sanctificans. i. scām ondens ẋ gfirmans uerbo operacōe ẋ mi
raculis euangelium dei. ẋ h. ut oblatio gentium. i. gen
tilitas p̄ me deo oblata. h. ē oblacō de qua
mal. i. in oi loco offertur noi meo oblacō munda.
fiat accepta. i. grata deo fidei p̄fectōne sui qua
in p̄ole ē placere deo. heb. xi. ẋ scificata. uerbo opacōe
quo ad mores. s. xij. offeratis corpora ura hostiam
uiuentem scām ẋ c̄. ẋ h. in sp̄u scō. aliq̄ fides ẋ bonū
op̄. habeo. q. ẋ q̄ sic ago. g habeo gl̄am. i. mīr
dignum gl̄a in x̄ ihu n̄o in me. gl̄a gal. ij. uiuo ē
iā n̄ ego uiuit ij in me x̄. gl̄am ig̃ referendā.
ad deum. soli. n. deo honor ẋ gl̄a. i. thi. i. n̄o ei. q.
ẋ uere habeo gl̄am. n̄ ei audeo ad loq̃ eorum q̄ p̄ me.
a meo ministerio n̄o efficitur x̄. n̄o sic p̄seudo q̄ dn̄t
ẋ n̄ faciunt. g. xxiiij. iactabant se de miraculis
que n̄ faciunt ẋ p̄dicabant scitate q̄ n̄ tenebant.
ẋ q̄ dicat que p̄ me efficit x̄. n̄o que ego facio. dicat
totum ei attribuit x̄ s illud. Jo. xv. sine me nichil potes
facere. ẋ ysa. xxvj. oia opa nr̄a opatus es in nob deus.
efficit ig̃ in obedientiā gentium. i. ut gentes obediant.
efficit ig̃ uerbo p̄dicatōis. ẋ factis bone opatōis.
in uirtute signorum. i. miraculorum minorum. ẋ p̄digiorum.
i. miraculorum maiorum. sic dr̄ act. vij. de stepho
p̄ faciebat p̄digia ẋ signa magna ẋ c̄. p̄dica
bant ig̃ ap̄li dn̄o cooperante ẋ sermone gfirman
te sequentibus signis. p̄digiorum ig̃ factorum. in uirtute
sp̄c sci. ita. q. p̄ me ig̃ ita efficit h. ita ut ab
ierlm incipiendo. ibi ei incepit p̄dicatio ap̄lorum
s illud. ysa. ij. ex syon exibit lex ẋ uerbum dn̄i de ierlm
per circuitum eius eciāq; usque ad illiricum mare.

grecie. s. repleuim. i. plene predicaui in euangelio xpi. vn de ipso h dicit in ps. velociter currit sermo eius. ipse eni fuit unus de illis de quibus ysa. lx. qui sunt isti qui ut nubes volant. sic et. i. in tali loco. predicaui euangelium hoc. non ubi nominatus est xpc. hic dr legatur pro in sit. non ubi nominatus est xpc. i. prius predicatus a pseudo apostolis. et hoc feci ne super alienum fundamentum. i. supple alienam doctrinam a recta fide edificarem. ambro. non sine causa hoc apostolus fecit. quia iam sciebat pseudo apostolos sub nomine xpi falsa docere quos post eum corrigere maior labor erat. ideo sollicitus erat eos preuenire et ueritatem integrare. ut integre lineas superficies ordinata in columne fundamentum robur haberet. Ro in leg sit. non ubi nominatus est xpc. i. prius predicatus ab apostolis. et hoc feci ne super alienum fundamentum. i. super gentem ab aliis apostolis iam conuersam edificarem. nolebat enim in aliena regula gloriari. ij. cor. x. hui autem uero fuit quia multi erant de nouo conuertendi quibus magis necesse erat predicare. sed ita feci sicut scriptum est. ysa. lij. quam illi quibus non est nuntiatum prius de eo xpo. uidebunt. i. credent. credere enim est uidere quodam. s. per speculum in enigmate. j. cor. xiij. uidemus nunc et cetera. et qui non audiuit prius predicatorem alium intelligent meae predicationis ueritatem. ambros. ut nec uius esset et inuiolabilis in talis de illis dicit festinauit apostolus gentes in urbe. Hic quasi super illud. certus sum et quia pleni estis dilectione. Contra nullus per se est certus de se ipso super illud eccles. ix. nemo scit et cetera. quanto minus de alio. Re. hoc est pro tanto de se quam de alio certitudo conscientie non scie. Item super id. repleti omni scientia. Contra i. cor. viij. scientia inflat non quo repleri. Re. scientia cum caritate repleri. sed sine caritate inflat. Item super id. ut possitis alterutrum monere. glo. probat laude prouocat ad meliora. Contra ecc. xj. ne laudes hominem ante mortem. Re. vel quia laudare. de superbo pessimus uitiis laudandus est homo qui timet. ecco elacionis non. Item super id. hec quasi gloriam. glo. multum dignum gloria. Contra ro. vij. non sunt condigne passiones huius temporis et cetera. Re. quamuis non sunt condigne. sunt tamen digne. condignum uocat multum sufficientiam. sed condignum est ad premium comparatum. Item super illud ne super alienum fundamentum. ne predicaret iam per alios conuersis. Contra scripsit epistolam hebreis. Re. aliud est epistolam in absentia ad exhortationem scribere quam presentibus quibuslibet et alienis soddaris facere aliud ipse sancta predicare et docere. Item ibi glo. non quia hoc non faterent sed conuersis. Contra ij. cor. x. non in aliena regula. Re. sed conuersis. i. corporis fuisset tunc enim ipse supplendum deesset utile et licitum foret.

Propter quod impediebar et cetera. Hic ro excusat se quare non uenit ad eos per presentiam uenit et se allegat impedimentum. ij. ondit ueniendi ad eos propositum. iij. propositi implendi ordinem et fructum. iiij. petit orationis suffragium ad implendum. ob hoc sic dicit ipse quasi ita arctum ut ad illud

repleui euangelium. propter quod impediebar plurimum uenire ad uos. causa qua fuit impeditus sed absit est ut excluderet predicatione conuicta pseudo apostolorum. s. i. sepe uolui uenire ad uos sed prohibitus sum usque adhuc. nunc ergo ultra locum non habens. i. certum morandi in hiis regionibus grecie. cupiditatem habens. i. desiderium uehementem ueniendi ad uos. s. i. desidero uidere uos et hoc ex multis precedentibus annis cum in hispaniam proficisci cepero. ad quod tamen uenire tardauit quia ad illos difficile iter fuit pseudo apostolis. sed ideo dicit ut ait ambro. quia et hanc preoccupare festinat. spero de dei misericordia quia presens quia longa mora non indigetis uideam uos. vnde iterum uos ne me a uobis retardetis. et a uobis deducar illuc. in hispaniam. romani enim erant domini urbis. et habebant hispaniam tributariam ut habetur i. mac. viij. deducar inquam ita tamen. si uobis primum ex parte usus. erat illa. s. quem dilectores est vel ex parte temporis. ergo diu fruar fructu. i. de fructu uestro letatus. nunc ergo hoc ondit propositi sui implendi. i. ueniendi ad eos ordinem et fructum. et primo dicit se iturum prius iherusalem. sed se postmodum ad eos uenturum. hic ergo. in ipsa parte per dicit. quia ad ministrandum dominum sanctis in ierusalem ibit. ij. ondit quid eis ministrabit. probauit. iij. probat quia ita erit placitum. iiij. ondit quia ita esse congruit. nam si spiritualium. dicit ergo. nunc ergo. q. et quia desidero uidere uos et locum non habeo in regionibus huius gratie. i. in urbe proficiscar ierusalem ministrare sanctis pauperibus qui omnia ad pedes apostolorum posuerunt act. iiij. ideo sancti dicuntur. quia sunt terra. hii enim ut ait ambrosius. totos se dederant obsequiis diuinis. et nichil mundanum curantes exemplo bone conuersationis prebebant credentibus. de hiis rogatus fuerat paulus ab aliis apostolis. gal. ij. tamen ut pauperum memores essemus. talibus autem sanctis pauperibus prepue bene faciendum est. ecc. xij. bene fac iusto et inuenies retributionem. da bono et ne recipias peccatorem. probauerunt et q. quasi quereret de quo ministrabis eis respondet. probauerunt enim. i. approbauerunt non ego coegi eos macedonia et achaia. prouincie grecie vel metropolis philippis. et thessalonica uicina achaia. grecie in metropoli. corinthus. collationem aliquam facere. i. collectam aliquam faciendo. quia quibus dominus coniunctus. tunc in simbolo in pauperes sanctorum. i. existentes de numero sanctorum qui sunt in ierusalem. vnde multa mala patiebantur ab aliis iudeis. et ideo omnes apostoli curam habebant eorum placuit enim. q. et bene dico probauerunt placuit enim eis. vnde fecerunt non ex tristitia. aut ex necessitate. ij. cor. ij. et debitores sunt eorum pauperum propter rem dati et accepti quia enim ab eis acceperunt spiritualia debent eis ministrare temporalia. ecc. iiij. declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde debitum. nam q. et ne debitores eorum sunt. nam si spiritualium bonorum eorum. s. iudeorum. i. predicationis et sacramentorum. participes facti sunt gentiles. illi enim sunt predicatores ad gentes de israelis. super illud ysa. ij. de syon exibit lex et cetera. debent et in carnalibus bonis suis ministrare eis. i. cor. ix. si uobis spiritualia seminauimus magnum est si carnalia uestra metamus. q. d. non est magnum. gal. vj. communicet ei qui ei cathechizat illo

ei qui se catherizat in oibz bonis. Nos u q
pauperibz in eta debem9. debem9 ei p diligere. luc.
xvi. facite uob amicos de mamona iniquitatis.
ii. honorare. iac. ii. nonne deus elegit pauperes
z c. uos aut exhonorastis pauperes. iii. fouere.
Job. xxix. pr eram pauperum z causam q nesciebam di
ligentissime inuestigabam. iiii. defendere. ps. iudicate
egenos z pupillo humile z pauperem iustificate.
v. exaudire. ecc. iiii. declina pauperi sine tristitia
aurem tuam z redde debitum. vi. liberare. Job. xxix.
auris audiens beatificabat me eo q liberassem pauperem
uociferantem. vii. z ultio sustentare sicut habe
tur z pu. xxxi. ca. de muliere forti palmas
suas extendit ad pauperem. z pu. iii. de primitiis
frugum tuarum da pauperibz. Hoc g dat h dicit
postmodum ad eos uenturum z p dicit quicumque
ii. q n iniuste ueniet. scio dicit g. h g ce sit pla
cuit ill collectoem facere z c. g cum consumauero hoc
i. cum pfecto opus ministrationis. z assignauero eis. i
q. sub signo z sigillo. exit cuiusque offerendo. fruc
tum hunc. i. elemosinam que e fructus arboris pietatis z bone
uoluntatis. G. vi. arbor bona bonos fructus facit
pficiscar p uos i hyspaniam. z ideo uos itero
corrigite. scio aut quoniam ego ueniens ad uos iam diu
uoto z desiderio. ueniam scd. i habundantia benedicto
nis xpi. i. tam ita q multum uobis pdero p benedictionem
x cuius e dare benedictionem. i ps. z eum benedictionem da
bit legis lator. bonis aut e tam inuocare. nu. vi.
inuocabunt n. meum sr filios isrl z ego benedicam
eis. obsecro h petit orationis suffragium ad imple
dum ppositum. z pmo rogat eos orare p se. scd ut
facilius acquiescat orat z ipse p eis. ds aut dicit g.
obsecro g. q z q2 uenturus sum ad eos uos. g obsecro
uos o fres p dnm nrm ihm xpm. i. si eum diligitis.
fortissima e h ad inuitando. z p caritate spc sci. si cari
tatis spc sci e i uob. aut caritas spm sco.
q excellentior e inter oia dona. i. cor. xii. ut adiu
uetis me i orationibz urs dicitis ad dnm. ecce
tam pfect9 petit se minorz orationibz adiuuari. sic h
betur heb. ult. orate p me. z i thess. ult. fres
orate p nob. amb. non id h dicit q ipse nun9
megeat q illi minores. h ordine sequitur z ab
eccam p rectore suo fiat oro. z bn rogat apls
minores p se orare. multi eni minimi dum congregat
unanimes fiunt magni z impole e ut pces mul
torum non impetret. ad iuuetis i q ut lib ab infi
delibz qui sunt i iudea ne q defero auferant.
hii ei spiue insidiabant ei. z sit oblatio ob
sequii mei in ab aplis inuiti. gal. ii. tam ut
pauperum memores essem9 fiat accepta scis
i ierosolimis. i. sufficiens eorum idigentie sup
plende. l' fiat accepta. i. eis grata ita q pli cari
mea erga se intelligant. amb. magis pfes
e ei cuius ministerii multi leti dnm laudant. orate
i q. ita ut h scd. ueniam ad uos i gaudio gau
dendo de bono uro. z h p uoluntate di. nam aut

nolle uenire. iac. iiii. p ut dicatis si dns uo
luerit. z refrigerer uobiscum uos. s. i malo xi
quilite consolando q utique fiet uobis. paratus
uenebat ei i scandalum eorum. ii. cor. xi. quis scan
dalizatur z ego non uror. damus aut q. sine uia si
non deus pacis. i. xpc qui e princeps pacis. ysa.
ix. sit cum oibz uobis i carpientibz z pficientibz
z pfectis. amen. confirmatio sui desidii. Huc
q s r d. nunc aut locum non hns. glo. i. causam mora
di. q adhuc multi erant ibi conuertendi. Re q
uis haberet causam erant ubi conuertendi. uale non tam ita
necessariam ut prius. cum iam prinliori pre eent cu
si. z p eos alii posset conuerti. Ite s r ill.
si p uob fruitus fuero. q aug. solo deo fruen
dum e. Re. frui non accipitur h pprie s impe.
i. destructum letari. It s r d. pficiscar ministrare sanctis.
q ut q male faceret pdicationem pp ministra
tionem temporale dimittendo. q ill. act. vi. non e
equum nos relinquere uerbum di z ministrare mens
sis. Re. non licet pdicationem pp ministrationem
temporale dimittere generaliter s i casu z ad tpe. It
s r d. i pauperes scorum. glo. hii totos se dederunt di
nis obsequiis n mundanis curantes. q apls
ii. thess. ii. repehendit quosdam q n operabantur
s isti male faciebant. Re. apls repehendit
illos qui diuinis intenti non erant z tamen a labore
humano uacabant. It s r d. debent i carnalibz
q soli plati a subditis carnalia exigere pos
sunt. s solum illis debentur. Re d e debitum q
dam ciuile ex q nascitur actio. tale e r platorum.
q dam nile ex quo n nascitur actio. tale e z r eorum
qui gratis seruiant spiritualia. It s r d. pficiscar p uos
i hyspaniam. g paulus fuit i hyspania. yu
ysid. ita de ortu z obitu scorum z incipiens paul9
a ierosolemis usque ad illiricum z ytaliam z hys
paniam pcessit. uir z menenis eccam ab eo fun
datam dicit. yu z usus ibi descripsit hec. paul' p
co crucis e dat primordia lucis. ad id e ill.
Ier. de uiris illustribz p9 passionem i qnit dni
xxv. anno neronis. ii paulus roma uinctus mit
titur. z p biennium i libera mansit custodia sac
dum aut postea paulum i p satisfactione a nero
ne dimissum. ut euangelium xpi i occidentis q ptibz p
dicaret. quartodecimo aut neronis anno eod
die quo petrus crucifixus e capite truncatur.
q i decretis d. xi. c. quis nesciat z c. dicit
nocentius q nullus alius apls n petrus p uincus s. ytalia in hys
lia. gallias hispanias affricam. sicilia z
i insulis i tracentibz pdicauit. Re. ce h e dr
optio. quid ei dni q nr hispanos s q dam q n
uinit. s ire posuit.

Commendo autem uobis z c.

Instruit eos moraliter uerbo. a. c. xvi. h i scd
ex ponit eis psonas quasdam commendabiles z

mutabiles. et hic ponit exemplum ad bonum operandum. sed
exemplum ad malum vitandum. rogo autem vos. iii. exemplum ad perse-
verandum [in] glo. salutat vos timotheus. exemplum non uno
perandi. ponit post magis specialia in personis magis fa-
miliaribus et magis notis. ii. exempla minus specia-
lia minus familiaribus et minus notis. salutate apol-
lem. iii. exemplum generalia in personis non notatis. salu-
tate invicem. exemplum vero in personis magis familiaribus
et magis notis. ponit post tangendo personas magis
notas ratione temporalis beneficii. ii. ratione spiritualis amici-
tie sive propinquitatis. salutate epenetum. iii. ratione fami-
liaris consortii. salutate aquilam. in prima parte primo no-
tas ratione beneficii tangit dupliciter. primo ratione beneficii
impensi sibi et aliis generaliter. ii. ratione beneficii impensi sibi
specialiter. salutate priscam. in prima parte describit primo quam rogat.
ii. negocium de quo rogat. ut eam. iii. causam quare ro-
gat. et ei dicit commendo quasi ita faciatis ut dign[um]
et in hiis mittam vos. commendo autem vobis. i. commenda-
bilem predicto plebem sororem nostram in fide que est in mi-
nisterio ecclesie. que est thenecis [Cenchris] portus illius loci. qui est
portus chorinti. illam autem ecclesiam de sua [sub]stantia sustenta-
bat. erat autem mulier ditissima. in hiis non innuit quod in-
cedendum est per veneficiis [beneficiis] apud eos qui possunt iuvare
exemplum hic hospitis. iiii. re. iiii. de heliseo qui inducta
vit sunamiti[s]. certe sedule in omnibus ministrata no-
bis quod nisi ut faciatis in aliquid habet negocium et nisi
ut loquar regi pro te sive principi militie. commendo
igitur ut eam suscipiatis in domino. i. pro domino tuto ei pro-
fecta erat romam ob aliud negocium. et per eam
forte habet epistolam misit. suscipiatis igitur digne
i. ut est dignum sanctos suscipere vel sicut suscipi. vel sic
aliam litteram. digne sanctis. i. valde honorifice
et honeste. et ei quasi et hoc iustum est. et ei prepara quod assi-
tat in aliis sanctis. i. et in ipsis ministrando. sive tertia. hebr.
xiii. in quo minime mensi fuitis remetietur vobis.

Nō
Sed nota. Hic quod sanctis hospitalibus debemus per affectuosam
invitationem. luc. ult. mane nobiscum etc. et coege-
runt eum. ii. letam susceptionem. luc. xix. excepit illum
gaudens in domum suam. iii. largam procurationem. gen.
xviii. et ille cucurrit ad armentum. et tulit vi-
tulum tenerrimum et optimum. iiii. si secreta pedes
lavent. si hospitio recepti. v. quiescendi opportunitatem.
gen. xxiiii. preparavi domum et locum camelis. gen.
xviii. requiescite sub arbore. vi. securitatem et protec-
tionem. gen. xix. tantum ut nichil istis noceatis
mali. vii. in recessu amicabilem deductionem
gen. xviii. abraham simul egrediebatur deducens eos.

Huius
petiti lo-
cum in
ii. viii.

Salutate priscam hic tangit personas notas ratione
beneficii sibi impensi specialiter. ubi ostendit quod multo
salutandi quibus causa mortis salutari et eorum
familiam et domesticam. dicit ergo. salutate priscam
mulierem et aquilam virum eius de quibus habetur. act. xviii.
preponit autem mulierem viro. quia forte prius credidit.
et ordo gratie preiudicat ordini nature. vel forte quia fer-
ventior in fide. adiutores meos in christo ihesu. i. in predi-
catione christi ihesu. unde et cum eis moratus fuit. qui

pro anima mea. i. vita liberanda suas cervices sup-
posuerunt ministrando. sive in victu et in mortis periculo
hiis nota causa habebat ad apostolum. ut dicitur ei causa
nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis.
quibus ei non solum gratias ago. quasi. ego magis eis gratias
ago tamquam gratius eorum beneficiis. sed non ego solus
sed et cuncte ecclesie gentium debent vobis gratias agere. quasi. ad
presentem gentium laborant ministrando apostolo gentium. col.
iii. grati estote etc. et salutate domesticam eorum
ecclesiam. i. familiam eorum christianam. congregationem fidelium
ecclesia enim non attenditur lapidibus sed hodie reputetur. fi-
mich. iii. syon quasi ager arabitur. et ierusalem quasi acervus
lapidis erit. salutate ephenetum hic ponit exemplum bonum
operandi in personis magis notis ratione spiritualis amicitie. sive pro-
pinquitatis. et hoc tripliciter. primo ratione amicitie in credendo. secundo in labo-
rando. salutate andronicum. dicit ergo salutate e-
phenetum dilectum in amore spirituali. qui est primitivus
asie in christo. i. primus de asia credens in christo. tales honoran-
di sunt causa per gratiam sicut econtrario apostolus retardate conversi-
onis dicit se ipso. i. cor. xv. ego sum minimus apostolorum.
salutate mariam qui multum laboravit pro vobis
ad concordiam reducendis. ipsa enim discordiam iam eorum
retulit ad apostolum ut ipse eos ad concordiam redu-
ceret. et sicut illa maria multum salutanda erat. quanto
magis virgo maria que multum laboravit in nobis. exemplum
gratia qui salutavit eam luc. i. Salutate andronicum et
et iuliam cognatos. quasi secundum carnem. in quo commendat eos
a dignitate generis. et concaptivos meos. quia pro fide
captivitatem passi. et in hoc commendat eos a fervore fi-
dei. qui sunt nobiles in apostolis. i. famosi inter predi-
catores accipiendo large nomen apostoli in quo com-
mendat eos ex prefama predicationis. qui et ante me fuerunt
in christo. i. in fide christi. isti enim forte fuerunt conversi ante
passionem. paulus autem post ascensionem. in hoc autem commendat
eos ex antiquitate sue conversionis. conservatoris. salu-
tate ampliatum. hic ponit exemplum in personis notis specialiter
ratione consortii. et hoc tripliciter. primo in vinculo amicitie specialis
ii. in officio predicationis. salutate urbanum. iii. in af-
fectu sive carnalis. et stachin. dicit ergo. salutate am-
pliatum dilectissimum michi in domino. aliter nulla est amici-
tia nisi sit in domino et dicit dilectissimum quia specialis ami-
cus eius est. unde ponit eum in superlativo gradu respectu aliorum
quos hic salutat. salutate urbanum nostrum adiu-
torem in christo ihesu. i. predicantem filium et exhortatorem et sa-
lutate et stachin dilectum meum dilectione speciali. sa-
lutate apellen. hic ponit exemplum minus specialia in personis
sibi familiaribus et notis. primo exemplum fidei. secundo exemplum bone
operationis. salutate tryphenam. in signum concordie et uni-
tatis. salutate asincritum. In prima parte ponit iiii. sa-
lutationes. in sua duas in tertia duas. dicit ergo
salutate apellen probum in christo. i. probatum per temptationes
ecclesiasticus. xxvii. vasa figuli probat fornax. saluta-
te eos qui sunt ex aristoboli domo. i. de domo
eius familia. vel de fidelium congregatione quod hic
solet esse facte. salutate herodionem cognatum meum.
i. iudeum sicut supra. ix. qui sunt cognati mei secundum carnem

instantia
est ipsa
to salutan-
te

salutate eos qui sunt ex narcisi domo. h[ic] erat q[ui]-
dam p[res]b[ite]r qui p[er]egrinando c[on]firmabat fr[atr]es.
tu[n]c q[ua]n[do] aberat. v[nde] eu[m] n[on] salutat. s[ed] ei[us] familia.
qui sunt i[n] d[omi]no. qui .s. soli digni sunt salutatio[n]e.
salutate triphenam et triphosam q[ue] laborant i[n] d[omi]no. mi-
nistrando se[ruiti]is et multa sustinendo. salutate p[er]sidi-
am k[arissi]mam q[ue] multa laborauit i[n] d[omi]no. pl[us] q[ua]m p[re]-
dicte. Salutate ruphu[m] electu[m] i[n] d[omi]no .i. ad sacerdotiu[m]
assumptu[m]. P[er] electio[n]e[m] e[st] .i. pe. ij. vos estis genus electu[m]
regale sacerdotiu[m]. et matre[m] ei[us] carne. et mea[m] b[e]n[e]fi-
ciis. et seruitute. Salutate asincritu[m] flegonta[m] patr[o]-
ba[m] herma[m] et q[ui] cu[m] eis sunt fr[atr]es. hos om[n]es sil[icet]
salutat. q[uia] sciebat eos sil[icet] iunctos i[n] eade[m] ami-
citia. Salutate philologu[m] et iulia[m] nereu[m] et sorore[m] ei[us]
olimpiade[m] et o[mn]es q[ui] cu[m] eis sunt s[an]c[t]os. hos om[n]es sil[icet]
salutat. q[uia] sil[icet] erant unanimes. salutate i[n]uice[m].
h[ic] ponit ex[empl]a generalia i[n] q[ui]b[us] n[on] nominatis. p[ro]p[ter] i[n] eis cap[itulis]
ij. salutat uos. d[icit] e[rgo]. salutate inuice[m] o[mn]es uos
osculo s[an]c[t]o. n[on] carnali i[n] mundo. sil[icet] h[abetur] .i. tess. ult.
salutate fr[atr]es om[n]es in osculo s[an]c[t]o. mos en[im] erat i[n] p[ri]-
mitiua eccl[es]ia. q[uod] recipientes ep[isto]las ap[osto]li se mutuo
salutabant et osculabant[ur] i[n] signu[m] concordie suscep-
tionis et ad impletionis ad monitionis. Salutat
uos o[mn]es eccl[es]ie x[risti]. hor[um] s. locor[um] i[n] q[ui]b[us] ego fui. ij. cor.
ult. salutant uos o[mn]es s[an]c[t]i. — Dicit q[ue] s[unt] illa.
q[ue] mando et c. glo. phebe mulier ditissima p[er] q[uam] h[anc]
ep[isto]lam forsitan misit. Q[uestio]. Ergo d[icit] q[uod] p[er] thimo[theum] ea[m]
misit. R[esponsio]. Forte thimo[theus] uiuit c[um] ea. u[e]l p[ro]p[ter] p[er]icula
uiar[um] ep[isto]lam duplicauit. Jt[em] s[u]p[er] id. q[ue] p[er]ic[u]la
m[ihi] et m[ihi]. s[ed] glo. p[ro] uita suscepta. Q[uestio]. magis
d[e]b[et] h[om]o diligere uita[m] sua[m] q[uam] uita[m] alteri[us]. R[esponsio]. magis
q[ui]d[em] d[e]b[et] h[om]o diligere uita[m] sua[m] q[uam] uita[m] alteri[us] corp[ora]le[m]
alteri[us]. s[ed] uita ap[osto]li erat uita mult[or]um sp[irit]ualis.
Jt[em] s[u]p[er] id. q[ui]b[us] n[on] solu[m] e[go]. glo. v[nde] et roma[ni] eis
obedire d[ebe]nt. Q[uestio]. obedie[nti]a debet[ur] p[re]latis. R[esponsio].
d[icitu]r de honestate n[on] de necc[ess]itate. u[e]l d[icitu]r de ma[n]-
dato ap[osto]li. Jt[em] s[u]p[er] id. q[ue] multu[m] laborauit i[n] uob[is].
glo. q[uia] discordia[m] eor[um] p[ro]tulit ad ap[osto]l[u]m. Q[uestio].
e[rgo] diffamauit eos. R[esponsio]. diffamauit q[uia] denu[n]tiauit
ei q[ui] poterat p[ro]desse n[on] ob e[ss]e. Jt[em] s[u]p[er] id. salutate
apelle[m] p[ro]bu[m]. glo. q[uia] salutat et si n[on] amic[us] su[us]
e[ss]et. Q[uestio]. diligebat eu[m]. R[esponsio]. n[on] erat amic[us] su[us]
amicitia sp[irit]ali. Jt[em] s[u]p[er] id. salutate p[er]sida[m] q[ue]
multu[m] laborauit. glo. labore i[n] exhortatio[n]e ex
ministerio sc[ilicet]. Q[uestio]. .i. thi. ij. doce[re] mulieri n[on] p[er]-
mitto. R[esponsio]. loq[ui]t[ur] de exhortatio[n]e p[ri]uata n[on] pub-
lica. Jt[em] s[u]p[er] id. salutate rufu[m] et matre[m] ei[us].
glo. matri filiu[m] p[re]ponit p[ro]p[ter] eccl[es]iastico officio.
Q[uestio]. exo. xx. honora patre[m] et matre[m]. e[rgo] maior honor
debet[ur] matri q[uam] filio. R[esponsio]. m[ate]r d[e]b[et] honorari a filio
sublimato. n[on] t[ame]n seq[ui]t[ur] q[uod] ab aliis q[uia] n[on] e[st] m[ate]r eor[um]
ip[s]a et d[e]b[et] honorare filiu[m] r[ati]o[n]e p[re]lationis.

Rogo autem uos fratres et cetera.

Postq[ua]m ap[osto]l[u]s posuit ex[empl]a ad b[e]n[e] op[er]andu[m]. h[ic] ponit

ex[empl]a ad malu[m] uitandu[m]. mone[n]s uitari. ho[m]i[n]es sedi-
ciosos. et p[ri]mo admonet tales uitari. ij. o[sten]dit r[ati]o[n]e[m]
q[ua]re sunt uitandi. huiusmodi. iij. ad h[ec] facie[n]d[um] op-
tat eis gr[ati]am d[e]i. gr[ati]a d[omi]ni. dic[it] e[rgo]. rogo. q[uia] p[re]d[ic]tos
salutate. s[ed] hos de uitate. rogo et uos fr[atr]es. i[n] p[re]ce-
to ad phil[emonem]. fiducia[m] multa[m] h[abe]ns i[m]p[er]andi t[ibi] p[ro]p[ter] cari-
[tatem] mag[is] obsecro ut obs[er]uetis eos. eos. s[cilicet] p[ro]ui[de]nt[er] disce[r]-
nendo. et cognoscendo qui dissensiones in fide et of-
fendicula i[n] morib[us] faciunt. q[uia] d[icitu]r de p[ri]mis crede[n]-
tib[us] q[uod] multitudinis credentiu[m] erat cor unu[m] et a[n]i[m]a
una. uel dico existentes. p[re]t[er] doc[tri]na[m] pacis et u[n]itatis
q[ua]m uos didicistis a u[er]is ap[osto]lis. ij. pe. ult. custo-
dite uos ne i[n]sipientiu[m] errore traducti excida-
tis a p[ro]p[ri]a firmitate obs[er]uetis i[n]q[ua]m et declinate ab
ill[is] eor[um] societate uitando. q[uia] q[ui] tetigit pice[m]
i[n]quinabit[ur] ab ea. ecc[lesiastic]i. xiij. i. tess. iij. denu[n]tiam[us]
uob[is] ut subtrahatis uos ab o[mn]i fr[atr]e ambulante i[n]-
ordinate. ij. jo. si quis uenit ad uos et h[an]c doc-
trina[m] n[on] affert nolite eu[m] recip[er]e i[n] domo et c. huius-
modi hic ponit r[ati]o[n]es q[ua]re tales uitandi sunt.
et p[ri]mo assignat r[ati]o[n]em ex p[ar]te ip[s]or[um] uitandor[um]. ij. ex p[ar]te
uitantiu[m]. uel e[ti]a[m]. iij. ex p[ar]te sui mouentis. gaudeo.
iiij. ex p[ar]te d[e]i iuuantis. d[eu]s au[tem]. d[icit] e[rgo]. huiusmodi.
q[ui]a declinate ab ill[is] et debetis. huiusmodi e[ni]m ho-
mines n[on] s[er]uiunt x[risto]. q[uia] s[er]uiendo e[st] r[ati]o[n]e pie[ta]tis et
b[e]n[e]ficiis. x[risto] .n. m[ihi] p[ro] uita est d[omi]no cui s[er]uiendo e[st] r[ati]o[n]e p[re]ta-
tis. d[eu]s e[ni]m n[on] e[st] p[re]latis s[ed] p[ro]p[ri]o s[er]uiunt. s[ed] suo u[e]n[t]ri.
aliq[ui] e[ni]m adulant[ur] aliis detrahunt ut possint u[e]n-
tre suu[m] i[m]plere. phi. iij. quor[um] d[eu]s u[e]nt[er] e[st] et p[er] dul-
ces s[er]mones de reb[us]. s. quas p[er]suadent. p[ro]u. v. fa-
uus distillans labia meretricis. s. h[er]esis et b[e]n[e]-
dictiones de p[ro]p[ri]is quib[us] p[er]suadent de istor[um] b[e]n[e]dictionib[us]
d[icitu]r mal[achie] ij. maledicam b[e]n[e]dictionib[us] u[est]ris. sedu-
cunt. seorsum a ueritate ducunt corda i[n]noce[n]-
tiu[m] .i. simpliciu[m] ubi s. t[ame]n co[m]positis suas tra-
ditiones fallaciis ornando sic decipit[ur] i[n]nocens
credit o[mn]i u[er]bo. u[est]ra e[ni]m. q[uasi] i[d]eo uos et sp[irit]ualit[er] mo- p[ro]u. xiiij
neo hos uitare. u[est]ra e[ni]m et c. u[e]l sic. q[uasi] et scire
se[n]tire uos rogo. u[est]ra e[ni]m obedie[n]tia .i. p[er]fecta et fa-
cilitas obedie[n]tie. et no[m]i[n]at p[otius] obedie[n]tia[m] q[uam] alia[m]
u[ir]tute[m]. q[uia] melior e[st] obedie[n]tia q[uam] uictime. j. re[g]. xv.
i[n] o[mn]em locu[m] diuulgata e[st]. q[uia] estis i[n] capite m[un]-
di. v[nde] sic a capite ita a roma t[ra]nsit i[n] totu[m] or- [e] diuersos sensus i[n] mo[tus]
be[m]. deriuatio s[cilicet] et mor[es] sp[irit]uales. s[ed] .i. fides u[est]ra i[n] menbra.
a[n]nu[n]tiat[ur] i[n] uniu[er]so mu[n]do. et q[uia] ita e[st] gaudeo
e[rgo] i[n] uob[is]. gaudiu[m] e[ni]m p[re]lati e[st] obedie[n]tia s[u]bditor[um].
iij. ca. io. maiorem hor[um] n[on] h[ab]eo gr[ati]am q[uam]
ut audia[m] filios meos i[n] ueritate ambulare.
S[ed] uolo uos sapientes e[ss]e i[n] bono. simplices in disce[r]nendo i[n] faciendo.
malo. uitando ne sitis s[ed] aliq[ui]d plica et sine
aliqua p[ar]te mali. m[at]h. x. estote prude[n]tes sicut s[er]pentes
et simplices sic[ut] columbe. i. cor. xiiij. nolite pu[er]i
effici sensib[us]. s[ed] malitia p[ar]uuli estote. deus
aute[m] pacis dator cui clamat eccl[es]ia. da pace[m] da pace[m]
d[omi]ne i[n] dieb[us] n[ost]ris conteret. i. totalit[er] teret. sathana[m].
.i. falsos p[re]dicatores q[ui] saluti u[est]re adu[er]sant[ur]

ps. deus conteret dentes eorum in ore ipsorum. vel sathan .i. aduersarium saluti mee adversantem siue demonem siue homi nem sub pedibus uestris ut uos .s. ledere non ualeat. ps. super aspidem et basiliscum ambulabis et c. conteret igitur uelociter .i. in aduentu meo. ideo dicit mathanas .i. mach. ii. hodie extollitur et cras non inuenietur. gratia domini q. h. an fiat gratia domini et c. vel deus conteret et c. iterum a. gratia domini nostri ihesu christi sit simpliciter nobiscum. sicut quod non potius stante .i. cor. xv. non ego s. gratia dei mecum. ¶ Modo est hic quod multiplex est seruitus mala. per legis mosayce. gal. iiii. syna mons est in ara bia qui coniunctus est ei que nunc est ierusalem et seruit cum filiis suis. secunda infidelitatis et ydolatrie .s. .i. seruierunt potius creature quam creatori. iii. uoluptatis et immunditie. iiii. gulositatis et castrimargie ut hic. hi christo do mino non seruiunt. s. suo uentri. v. cupiditatis et auaritie. vi. non potestis deo seruire et mammone. vii. uanitatis mundane. deut. v. ego deus qui eduxi te de do mo seruitutis. viii. presentis miserie. ysa. xiiii. et erit in die illa cum requiem dederit tibi deus a seruitute tua dura et c. ¶ Salutat uos. posuit exempla ad bonum operandum et male declinandum. hic ponit exempla ad bonum perseuerandum secundum glo. et post ponit nomina eorum salu tantium alienigenarum. secundo indigenarum. salutant uos erastus. iii. ponit formam salutationis siue modum. gratia domini. dicit glo. salutat .i. salutem et gratiam nobis optat. thimotheus adiutor meus cum quo scripsit apostolus duas epistolas et lucius iason sosipater cognati mei genere quia iudei vel fide quia christiani. amb. ecce tot et tanti gaudium tempore uestro. vnde perseuerare uos decet. saluto uos ego tercius nomine non numero quia scripsi epistolam. iste enim erat notarius apostoli cui concessit apostolus eos sub nomine suo salutare. ego inquit existens in domino quia fi delis et christianus. salutat uos gaius hospes meus. hic est ille gaius cui iohannes scripsit tertiam canonicam. seniore gaio et c. apud quem aliquando hospitabatur paulus. et salutans uos et uniuersa ecclesia alterius prouincie vnde gaius erat. nam ut ait glo. tamen .s. corinthus. salutat uos omnis ecclesia christi. tantus erat iste uir non superfluum posuit hic quod dicit hic refertur ad ecclesiam alterius prouincie. alioquin superflueret. salutat uos erastus archarius .i. princeps ciuitatis athenensium. vel archarius ab archa .i. custos arche publice ubi ponebatur census tributorum. vel archa rius ciuitatis .i. dispensator ciuitatis eorum .s. que dere publica dispensabant in ciuitate et salutat uos et quartus nomine non numero frater in fide. gratia quia isti inquit salutant uos et sic gratia. vel et est vel sit. q. ista salutant uos. et c. ipse sub scribo sic. gratia domini nostri ihesu christi sit simpliciter uobis cum omnibus uobis. maioribus et minoribus et mediocribus amen. confirmatio est ei a. hic est iiii. pars principalis huius epistole .s. epistole conclusio in laude dei cuius primo tangit potestatem in credentium. confirmatione. ii. tangit eius bonitatem in misteri sui reuelatione. secundum reuelationem. iii. eius sapientiam pro fundit in misterii reuelati perfectam et singularem cognitionem. cognitum. hic est tota per epistolam legi. primo tamen est in bra. s. cui et cum legitur dupliciter. primo modo secundum quod est per ihesum christum

determinat hoc principium alio modo secundum quod dirigit hoc uerbum sic sub intellectum. tertio modo legitur secundum quod non est ibi. primo secundum modo le gitur sic. ei a. q. ego quidem sic uos moneo. ei a. .s. toti trinitati vel deo patri qui potens est confirmare uos in fide perfecta. ii. pe. ult. ipse perficiet. confirmabit soli dabit. quare et in ps. confirma hoc deus et c. ei inquam sit simpliciter honor et gloria. confirmare inquam iuxta euangelium meum .i. predicationem meam et predicationem ihesu christi. que duo non discor dant. s. potius idem sunt. vnde. ii. cor. ult. an experimentum queritis eius qui in me loquitur christus. quod euangelium et predicatio est secundum reuelationem misterii .i. in reuelatum de occulto dei misterio et consilio. vel quod euangelium est secundum reuelationem misterii et consilio .i. reuelatus ipsum misterium de redemptione hu mani generis. misterii dico. temporibus eternis tacitum .i. ante mundi exordium non dum manifestum. et sic accipitur tempus in tempore pro duratione eternitatis. vnde glo. tempora eterna eterna dicit que precesserunt mundi exordium. vel temporibus eternis tacitum .i. mundi exordio. quod ut ait glo. licet aliquatenus patribus antiquis cognitum fuisset. plene tamen a nullo fuerat penetratum. quo usque suo tempore per christum sunt reuelata. et sic accipitur eternum in tempore pro lon ga duratione misterii dico. quod nunc patefactum est per ihesum christum. qui enim habet clauem dauid quo aperit et ne mo claudit. apo. iii. et hoc per scripturas prophetarum. apo. .s. secundum reserata et manifestata. luc. aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. patefactum inquam secundum preceptum .i. dispositionem eterni dei. sic accipitur eternum ipse pro carentia principii finis et omnis mutationis. aliquando autem secundum glo. accipitur pro carentia finis tamen patefactum dico ad obeditionem fidei et cunctis gentibus .i. ut cuncte gentes obediant fidei in bene operando .i. thi. iii. predicatum est gentibus creditum est in mundo. misterii dico cognitum perfecte soli sapienti deo quia solus est sapiens per excellentiam. alii autem per participationem. ipsi deo per ihesum christum per quem patefactum est. est honor et gloria. clara fama cum laude. in secula continua. seculorum .i. presenti seculo et futuro amen. confirmatio est .s. thi. i. soli deo honor et gloria et c. alio modo legitur secundum quod per ihesum christum determinat hoc uerbum sit sic ei qui potens est et c. sit simpliciter honor et gloria. et hoc per ihesum christum. cui ihesu christo est honor et gloria. iii. modo legitur secundum quod non est ibi. cui sit. ei qui potens est et c. est honor et gloria et c. et tunc est plana lectura. sed secundum aug. de ibi apponi cui. ¶ Hic queritur de illo. sapientes in bono et simplices in malo. ¶ Contra omnium contrari orum eadem est disciplina. ergo si sint sapientes in bono erunt et in malo. ¶ Responsio. eadem est disciplina contrariorum in cog noscendo sed non in operando. ¶ Item secundum .c. deus conteret sathanam. glo. primos motus sensualitatis. ¶ Contra primi motus necessario surgunt. ergo non possunt conteri. ¶ Responsio. possunt conteri ne procedant. non tamen omnino ne surgant. ¶ Item secundum .c. ei honor et gloria. glo. a quo solo omnia bona sunt. ¶ Contra multa bona sunt a creaturis. ¶ Responsio. a solo deo sunt omnia bona primo ut principali. a creaturis uero sunt. aliqua bona secundario. ¶ Item secundum .c. temporibus eternis. glo. eterna tempora dicit que precesserunt mundi exordium. ¶ Contra tempus incepit cum mundo. ¶ Responsio. tempus eternum accipit ibi

in ipse per eterna duratione. Item sic .i. soli sapienti deo.
quia multi sunt sapientes homines. Glosa. solus deus sapiens
est per essentiam. ceteri per participationem. Item ibidem glosa. si
dixisset soli patri non inde separasset filium. Quia sic dixisset
dicit solus pater generans. non inde separat filium. Sed non
est sic. quia in sapientia unum sunt. in generatione distinguuntur. Item
sic. per ihesum christum. glosa. potius est verba filii per gignen-
tem patrem quam eorum. Quia verba filii est essentia divina que
personalis est. Glosa. expone verba filii .i. filius qui est verbum.
vel dicit quod sibi verba patris in se considerata non est. per aliquid. quia
tamen ipsa sit in filio est per ipsum. Explicit epistola
ad romanos. Incipit epistola prima ad cor.

Paulus apostolus ihesu christi et cetera.

Hanc epistolam secundam scripsit pau-
lus apostolus ecclesie corinthiorum que erat
metropolis achaie. hiis per apostolum conversis qui se-
dit ibi predicando per annum et dimidium. actuum xviii.
Postmodum uero per quosdam pseudo predicatores de-
cepti in multos errores et scismata ac contentiones in-
ciderant. causa quare scribendi fuit pro revocatione eorum
ab erroribus ad veritatem a scismatibus ad unitatem.
In hiis epistole eorum errores et vitia. In tertio ab
hiis eos revocare. modus agendi patet per divisionem epistole.
Hec enim epistola tota in .iiii. partes dividitur principales. In
prima ponitur salutatio. In secunda de bonis eorum
gratiarum actio. gratias ago. In tertia eorum a malis re-
vocatio. obsecro autem vos fratres. usque ad ultimum
.c. In .iiii. que est epistola conclusio epistole moralis instructio
sive ad bonum exhortatio. c. ultimo. In prima parte tangit
personas salutantes. ii. personas salutatas. ecclesie dei.
iii. modus salutationis. gratia vobis. dicit ergo paulus a pau-
lulum dictus .i. modicum. quia qui se humiliat exaltabitur.
luce. xviii. prescribit autem nomen suum tanquam celebre omnibus genti-
bus secundum glosa. vocatus apostolus. et hic vel a christo. actuum ix. vas electio-
nis et cetera. vel ab omnibus antiochie sic enim romani dicitur civitas
sic paulus antiochie apostolus et non dicit servus. ut in e-
pistola ad romanos. quia secundum ambrosium. opus erat hic commendatione
et auctoritate potius quam humilitate quia dubia eorum quibus vul-
nerat. apostolus igitur ihesu christi non antichristi. sicut pseudo et hoc
per voluntatem dei non hominum. sicut pseudo de quibus. ieremie xxiii.
non mittebam eos. et ipsi currebant. et sostenes frater.
hunc adiungit quia per eius sollicitus erant. et de eis apostolo
nuntiavit. ubi in quibusdam scribitur ecclesie dei non hominum contra
eos qui de baptizatis et doctoribus contendebant. que
ecclesia est corinthi. ecclesie dico .i. scitatis .i. mundatis in bapti-
smo. in quantum autem vitiorum. scitatis in christo ihesu .i.
per operationem christi. non per homines. solus enim christus baptizat
interius. Ioannis .i. hic est qui baptizat. vocatis sanctis .i.
vocatis ad sanctitatem vitam et hoc sive a predicatoribus
vocatione temporali. proverbiorum ix. misit ancillas suas
ut vocarent ad arcem vel vocatis a deo .i. per electis ad
sanctitatem. vocatione scilicet eterna. ro. iii. qui vocat ea
que non sunt et cetera. isti igitur cum omnibus .i. et omnibus scilicet suffraga-
neis corinthiorum qui invocant .i. intus vocant quod non
possent credere nisi crederent. ro. x. quomodo quia invocabunt
in quem non crediderunt invocant igitur nomen domini nostri ihesu
christi in quo solo est salus. actuum iiii. non est aliud nomen in quo
oporteat nos salvos fieri. invocant igitur in omni loco ipso-
rum .i. qui est in provincia corinthiorum et nostro. ponitur nobis omnis
solo. istis igitur talibus scribit sic. gratia vobis. sic supple.
.i. peccatorum remissio. et pax .i. mentis tranquillitas et recon-
ciliatio ad deum. et bene ponit gratiam prius quam non est
pax impiis. dicit dominus ysaie xlix. sic igitur. a deo patre nostro
qui est pater unigeniti per naturam. sed noster per adoptionem.
osee .vi. pater noster et cetera. a quo est omne bonum. iacobi .i. omne da-
tum optimum et cetera et a domino ihesu christo per quem pater dat omnia.
sicut per manum. psalmus. emitte manum tuam et cetera. Glosa.
quia preparavit virginis matrem sancta domino proverbiorum .iiii. ... quia
mundi possidere puritatem. iob. xvii. tenebit iu-
stus viam suam et mundis manibus addet fortitudinem.
ii. quia sunt terra per terrenorum abiectionem. colossenses .iii. que sur-
sum sunt querite. iii. quia firmi per perseverantiam longani-
mitatis. psalmus. verbo domini celi firmati sunt. iiii. quia sangui-
ne christi per passionem et imitationem. apocalypsis .vii. lave-
runt stolas suas et cetera. gratias ago. Hec est secunda pars principalis
huius epistole. in qua post salutationem ponit gratiarum
actionem. et tangit .iiii. scilicet donorum innumerorum a deo
eis factam collationem. ii. collationis sufficientiam et
perfectionem sicut testimonium. iii. collationis confirmatio-
nem. qui confirmabit. iiii. confirmationis certitudinem.
fidelis. dicit ergo gratias ago non dico solum sed ago. glosa.
corde et ore et opere. hic est mos apostoli. quia fere incipit a
gratiarum actione et ut habetur et vo. vi. .i. deo meo quem
cum angelis. deus est omnium per naturam cunctorum. sed eorum ipse
deus dicitur qui illum possidet. exodi .iii. ego sum deus abra-
ham et cetera. semper .i. horis determinatis ut sit distributio
accommoda. ego igitur pro vobis. et hoc in gratia dei .i. in con-
sideratione gratie dei. non in gratia seculi carnali. psalmus. vt.
fallax gratia et cetera. que data est vobis in christo ihesu .i. per
christum ihesum. non viris meritis reddita. Ioannis .i. gratia
et veritas per ihesum christum facta est. igitur que multiplex
est. quia in omnibus donis scilicet spiritualibus. divites facti estis
in illo .i. in christo qui ideo pauper factus est ut nos ditaret
ii. cor. viii. scitis enim gratiam domini nostri ihesu
christi et cetera. divites igitur in omni verbo .i. in omni genere linguarum
quia ad predicandos qui in eis erant vel in omni verbo .i. in omni mo-
do predicandi. scilicet maioribus minoribus et mediocribus.
et in omni scientia .i. in omni scripture intellectu. scilicet hystorico
morali. allegorico. anagogico. sicut quia ditati
facti estis in istis. et hoc ita tenetis. sicut testimonium christi
.i. testimonium de christo confirmatum est in vobis .i. a me
corroboratum in vobis. scilicet per miracula. vel confirmatum .i. a no-
bis firmiter retentum. confirmatum igitur ita ut nihil vo-
bis loquitur de sensibus spiritualibus. desit in illa gratia ad sa-
lutem necessaria. hec est perfecta sufficientia. quia perfectum est cui
nihil deest. de qua perfectione. matthei vi. estote ergo perfecti et
cetera. vobis dico exspectantibus cum desiderio et amo-
re. luce xii. vos similes hominibus exspectantibus domi-
num suum et cetera. revelationem domini nostri ihesu christi .i. eius visi-
onem et agnitionem apertam. scilicet in morte que visio est

Jo. xvij. h' ē uita eťna

uita eťna ut cognoscāt te ⁊ c'. l' reuelatoēm do-
n. ihu x'. i. eius ⁊ uidītio manifestatoēm. aba. ij.
apparebit in fine ⁊ nō mētiet'. qui ⁊ ɔfirmab'
ī domis. s. collatis uos singlos. l' uos. i. totā ecctām
⁊ h' usq; in fine. l' in fine auq;. i. usq; ad morte
. i. pe. ulť. ipē ptinet ɔfirmabit solidabit. q2 l' us;
ī fine gnale sclī. ɱ. xxviij. ecce ē uobcū sū usq;
ad ɔsūmatoēz sclī. ɔfirmabit īqꝫ ita ut sitis sine
ɔmīe. nō dic' sīn pccō. qr̄ dixerim' qr pccm n̄
hīmꝰ ⁊ c'. s; sīn ɔmīe. i. sīn gnu ⁊ mortali pccō.
ɔmīe ēi ē pccm atculatōe ⁊ depꝑuatoē dignis
simū. uos dico tedētes ī die aduēt' dn̄i nr̄i ihu
x'. i. ī die iudicij. qui dr̄ dies q2 tūc manifeste
ueīet. apo. i. ecce uenit cū nubibꝫ ⁊ uidebit eū
oīs oculus. pin' ꝯ aduenit' fiut de nocte. sap.
. xviij. dū mediū silentiū ⁊ c'. fideľ q. ⁊ ueɔfir-
mabit uos. fidel' ē ds. i. uerax ī pmissis. pc.
fidel' deus ī oībꝫ ūbis suis. p q̄ uocati estis cū
ēētis ab eo ausi. uocata ī qꝫ ī societate grē ⁊
glē. filij eius nō solū anglor. aū pātarchar.
s; filij dei. s. dn̄i nr̄i ihu x'. i. jo. i. ⁊ societas nr̄a
sit cū deo pr̄e ⁊ dn̄o nr̄o ihu x' ⁊ c'. ⸗ Nōs h'
q. iij. sūt gnā diuitiar. pme carnales de qbꝫ
ī ps. diuitie si affluāt ⁊ c'. se spūales de qbꝫ
ysa. xxiij. diuitie salutis sapiā ⁊ sciā. tcie ce-
lestes de quibꝫ pu. viij. mecū sūt diuitie ⁊ glā
⁊ opes sbie. quarte s'r celestes de quib ro.
. xj. o altitudo diuiciar sapiē ⁊ sciē di. obsec̄ a'

3ᵃ pᵃ ⸿ h' ē tertia ps eple pncipal' ī qua ponit' eor
āmal' reuocatio ⁊ p' reuocat eos ab errorib;
ce ea q̄ a do p hoīem fcā sūt in eis ipis. usq;
ad. c. v. sedo ce ea que fiut ab ipis. a. c. v.
usq; ad. xij. iij. ce ea q̄ fiedā sūt a do ī me
diate ī ipis. a. c. xij. usq; ad. xvj. ī p' pte p re

fr̄ ce' ervim' q̄ ē ꝑmotū salutis

uocat eos ab errore ce baptm qui ē collatī
uus salutis nō ī sapiā ubi. In p' pte p mo
ꝫ eos ad fidei ⁊ caritatis unitatem. p̄o ōn
dit' necitatē monēdi. s. eor errorē signcat.
iij ponit erroris destructoēm. dicit ē x pē. ī p'
pte p mon2 ut id sentiāt. ij. pfcē id sentiāt
scitis. dicit g' obsecro a'. q. ita p bonis gras
ago. aū s; obsecro uos. aliōs o fr̄es n̄ dic'
impero. ad phil'. fiduciā mltā hn̄s ī pandi
⁊ pp caritatē mag' obsecro. obsec̄ ī quā p

. i. pncipes

n' dn̄i nr̄i ihu x'. i. si uultis ēē eī participes
sabitis. ihc ēi nomē salus. ut id ipm q' pdā
boī ⁊ s' quo ad fidē dicatis oīs dcōne ī uicā
cordis ⁊ eccioū uocis. ro. xv. unanimes uno
ore honorificetis dm̄ ⁊ n̄ sit ī uob scismata
. i. diuisiones quo ad caritatē. eph. iiij. solli
citi suare unitatē spc ⁊ c'. uō ē ēi scidēda
tunica dn̄i. jo. xix. n̄ scidam' eā ⁊ c'. sitis a'
pfcā pfcōne sufficiētie ī eod' sensu. ī eadē uo-
lūte ē pdcās. act. iiij. erat eis cor unū ⁊ aīa
una ⁊ ī eād' sniā. i. scīa. ro. xij. id ipm sen

M̄ q̄

tiētes. ⁊ u' cor. ulť. id sapite. ⸗ ⸿ h' q' sr̄ c'

paulus uocat' ⁊ c'. putabāt sacramta ma' ecs
usus. si p bonos tractarent' ⁊ c'. ⸿ Cū uī' q' ita sit
qr spē scs dabāt' p man' īposicōne apłor nō
alior. ac. viij. ⸗ ⸿ R' s; nō erat bōne mīn cor
solū. s; bōne pōcia' sciet' ecce p'mitie ī quo uisi
bil' dabāt spē scs. ⸗ ⸿ Jt ibidē glo. formiore
ꝯ qui errorē p'us tenebāt mł se ēē sēebāt. ⸗
⸿ Cū uī' q' n̄ malle fātent qr mali tolsendi sūt
a bonis. ⸿ R' mali occulti tolłandi sūt. mali
uō apti abiiis qui possūt corrige corrigēdi
sūt. ⸿ Jt sr̄ i'. uocatus scis. glo. h' id dicit
ut ondat n' bō ēē ex hoīe. s; totū ex hoīe do.
⸿ Cū. ɱ. xij. bon' homo de bono thesauro cor
dis pfert bna. ⸿ R' totū ē ex do p' ⁊ pnat
palr. ⸗ ⸿ Jte sr̄ i'. qui īuocāt n' dn̄i. glo. g'
tas se uiř de' coli ⁊ diligit. ⸿ Cū g' qui diligit
dm̄ pp bn̄ficia sua pccāt. ⸿ R' n̄ dꝫ diligi
pncipalr̄ pp bn̄ficia. s; assen acćessorie pot.
⸿ Jtem sr̄ i'. a do pr̄e ⁊ do. ihu x'. ⸿ Cū ī diuisa
sūt opa trinitatis q' debuit addē ⁊ spū scō.
⸿ R' spūs. s. intelř ī dōit suis. l' pr̄e ⁊ filio quor
ē nexus. ⸿ Jt sr̄ i'. ita ut nł desit uob ī ulla gra. ⸗
⸿ Cū ī solo x' fuit uniusalr oīs grā. ⸿ R' h' loq
de grā ad salutē necciā. ⸗ ⸿ Jt sr̄ i'. exspectanti
bꝫ reuelatoēm sua. glo. cū desiderio. ⸿ Cū amos
. v. ve desideantibꝫ dīe dn̄i. ⸿ R' desidare ɔcp
siptoē mitor suor malū s;. desidare ex spe
diuie mne non est malum.

Significatum est enim michi.

Postq̄ monuit eos ex fidei ⁊ caritatis uni tē
ꝫ ondit monēdi necitatē. s. eor errorē quo
ɔtēdebāt de pminētia baptistar ⁊ pmo on
dit q' int' eos ē dissensio. ⁊ p ondit q' int' eos
so. de quo ē dissensio. s; a' dico. dic' g' signcatū. a'
ita moneo ut sitis pfcī ī eod' sensu ⁊ c'. s; aū
dico. id ēi qr signcatū ē mich' de uob p his.
o fr̄es mei. licet errātes uocat eos fr̄es ut
ceccl' ūbū attrahat ⁊ reuocet ad unitatē
ecc. vj. ūbū dulce mltiplicat amicos ⁊ c'. sig
tū ī ꝯ ab eis qui sūt cloes ī loco illo. l' qui sūt
cloes. i. illi' matrone que sic appellabāt.
qr ɔtēcōes sūt int' uos. de disciplina dn̄ica.
j. xij. si q's int' uos uīr ēē ɔtēciosus nos tales
ɔsuetudinē n̄ hn̄s. iaco. iij. v' zelus ⁊ ɔtēcio.
ibi ī ɔstātia ⁊ c'. s; a'. q. n̄ solū scio ūba q' di
citis. s; a' dico q' un' quisq; urm̄ dicit. ali'. s.
dicit ego quidē sū pauli discipls l' filr. qr ab
eo baptizatis. ego a'. dic' ali' sū appollo. qr
fuit eor epc ɔstitut'. de quo act. xix. ego
a' dicit ali' sū cephe. i. petri. jo. i. tu uocabis
cephas. ego a'. dicit ali'. sū ali'. sū x'. qr bap
tismo x' baptizat'. hij sola bn̄dicebāt. ⁊ sa
end' q' sic dicit ambro sb' ꝯ noīe suo ⁊
apłor bonor. notat pseudo. ne si eos noīar;

uero eius inuidie. uel ut ostendat quod si nomine istorum non est
gloriandum multo minus illorum. Diuisus est christus. Hic subdit
erroris destructionem. contendebant enim de preeminentia
baptistarum. Ad quod remouendum primo ostendit quod nullus
sicut ipse sine alius baptizat in christo. ij. et quod ipse paucos
baptizauit ecclesie. gratias. In prima parte quod nullus baptizet
sicut ipse sine alius ministerium probat triplici. per a causa efficiente. ij.
a causa meritoria. Numquid paulus. iij. a causa formali.
Aut in nomine. Dicit ergo. diuisus est christus. Hic primo exponit triplex
glossa. Primo sic. quasi ita dicit unusquisque ego sum pauli. alius
ego sum cephe. et cetera. et sic per uos diuisus est christus. quia
uos multa sunt datores gratiarum. et ita multi christi.
et ita plura hostia et plura fundamenta. Aliud nemo
potest ponere. i. iij. Secundo modo sic. Diuisus est christus quia per uos di
uersimode operantur per diuersitates baptistas. quia dicitur
certitas inter baptismus et bonitatem baptiste. quasi sicut di
uisa baptismata et ita diuiditis christum. ephe. iiij. unus
dominus. una fides. unum baptisma. Tertio modo legitur sic. Diui
sus est christus a uobis propter peccata uestra. quia talis est talia dici
tur. ysaia. xlix. iniquitates uestre diuiserunt inter nos
et deum. Numquid. quasi traditis. ego sum pauli et
cetera. Numquid enim paulus crucifixus est pro uobis. ut sit uobis
auctor salutis. Sicut neque apollo aut cephas. quasi
dicat non. sed solus christus. ysaia. liij. torcular calcaui solus.
Aut numquid in nomine pauli. id est inuocatione nominis pauli
baptizati estis baptismo interiori. quasi dicat non. sed
in nomine trinitatis. matthei. ultimo. baptizantes eos in nomine patris.
et filii et spiritus sancti. gratias ago. Hic ostendit quod paucos
baptizauit ecclesius. et primo exprimit quosdam quos
baptizauit. ij. dicit quod nullum de contentiosis
se baptizasse recolit. tertium. iij. subdit rationem. quare
paucos baptizauit. non enim dicit ergo. gratias.
quasi et quia de baptistis contenditis. et gloriamini. gratias
ago deo quod neminem uestrum contendentium baptizaui.
nisi non possum excipere. immo possum probare. sed crispum bap
tizaui qui erat princeps synagoge. de quo
actus. xviij. crispus archisynagogus credidit
domino. et gaium cum forte iohannes scripsit tertiam epistolam.
isti enim non erant de contentione uestra. ne quis. quasi
ideo gratias ago non quia baptizare sit malum. sed ne
quis dicat quia in nomine meo. id est inuocatione nominis mei.
baptizati estis. de quo magis gloriamini. habet ex
parte ut ait augustinus. potuit deus dare homini. ut scilicet
in nomine eius daretur baptismus sicut in nomine christi uoluit
uel in nomine trinitatis. sed noluit ne spes in homine po
neretur. baptizaui autem. quasi non solum illos duos bap
tizaui. autem sed et baptizaui et domum. id est familiam
stephane illius matrone que non est de hac contentione.
ceterum. quasi tertius sum quod istos baptizaui. ceterum
nescio si quem uestrum. qui sit de contentione bap
tizauerim. non enim. quasi ideo autem tam paucos baptizaui.
non enim misit me christus baptizare. quia a minoribus fi
eri potest. et hoc ne predicatio retardaretur. sed euangeli
zare quod solum a maioribus fieri potest. ¶ Nota quod multi
plex est potestas baptizandi. prima est auctoritatis quam deus nulli da
re potuit. secunda subauctoris seu cooperatoris quam ut dicit

glossator. dare potuit homini sed noluit. quia alios non
potuit. quia potestas credendi implicat. tertia inuoca
tionis. ut in nomine petri uel pauli baptismus fieret quam da
re potuit. sed noluit. quarta excellentie in iuuandum al
to excellentius baptizaret. hanc sibi dare potuit.
sed noluit. quinta. ministerij exterioris hanc dedit.
sexta instructionis. hanc soli christo dedit. sed tamen etiam da
re potuit. vij preparationis hanc iohanni baptiste
deus dedit. Non in sapientia. postquam reuocauit eos
ab errore circa baptismum. hic reuocat ab errore
circa euangelium. errabant enim. quia propter simplicitatem uerborum
et predicationem apostoli et predicatorem contempnebant.
et primo ostendit. ostendit quod non debent contempnere sim
plicem predicationem. usque ad capitulum iiij. secundo quod non sim
plicem predicatorem. capitulo iiij. In prima parte quod non debeant
contempnere simplicem predicationem ostendit tribus modis.
primo ex parte materie. secundo ibi. Et ego cum uenissem. ij. ex parte predicantis
capitulo ij. tertio ex parte auditorum. i. cor. c. iij.
In prima parte primo ostendit quod deus eum ad predi
candum simpliciter sine sapientia mundana misit.
ij. quod potius in predicatoribus huius mundi sapientiam
reprobauit. ubi sapiens. iij. per exemplum in seipsum
hoc ostendit. uidete. In prima parte primo modum et causam
huius missionis assignat. ij. manifestat causam
ibi uerbum. iij. utrumque per auctoritatem confirmat. scriptum
dicit ergo. Non in sapientia. quasi ita misit me deus non
baptizare. sed euangelizare. et hoc non in sapientia
uerbi. id est sapientia philosophica et mundana. que est sapientia
uerbi. id est uerbalis. ornata enim ad sapientiam diuina nominatur
est tamen non realis. unde per siliquas porcorum signatas.
luce. xv. Secundo modo in sapientia uerbi. id est philosophia uerbosa.
que facit homines uerbosos. unde philosophi operantur ia
nus per ... exo. viij. prouerbiorum. xiiij. ubi plurima uer
ba. ibi frequenter egestas. Tertio modo. non in sapientia
uerbi. id est scientia que est in ornatu uerborum. et hoc. ut non
euacuetur crux christi. id est crucis uirtus quod negat philosophia
dum deus mori posse aperte negat. uel ut non
euacuetur crux christi. id est crucis utilitas dum apertius
saluus posse non sine cruce arguit. dicit enim quod
homo per liberum arbitrium sine uirtute passionis potest sal
uari. et si sic esset frustra christus crucifixus esset
et tota utilitas crucis euacuaretur. uel ut euacu
aretur crux christi. id est laus crucis predicate. dum predi
cator propter ornatum uerborum laudatur non ipsa crux
que predicatur. uerbum enim. quasi et uere euacuaretur
crux christi. uerbum enim crucis. id est predicatio pereuntibus
quidem. id est sapientibus huius seculi quorum sapientia pri
us periit facit. et ideo pereuntes per sapientibus posuit.
sapientia enim seculi illaqueat ad multa peccata. stulti
tia est. id est esse uidetur quia stulti sunt non recipiunt nisi que
eorum rationi uel ueritati consentiunt. prouerbiorum. xviij. non recipit
stultus uerba prudentie nisi ea dixeris que uersantur
in corde suo. hiis autem qui salui fiunt fiunt. id est
nobis. scilicet credentibus. uirtus dei est uel fortitudo. id est esse intelligitur.
ibi enim confregit potentias. quia de uia fortiter. luce. xj. cum
fortis armatus custodit atrium. iob. xl. uel uirtus dei est efficatie

* patris et cetera uel in nomine christi sic enim baptizabantur in primitiua
actus. xx. iussit eos baptizare in nomine

·i· dat uirtutem credentibus. tren. iij. dabis eis scutum cordis laborem tuum. sepium q. id est. non misit me euangelizare in sapientia uerbi. quia sepium erat quod tales in colloquio predicatorum non recipet. sepium est ei et cetera quia sepium est quia eorum sapientiam sufficeret. sepium est ei in abdia. secundum quosdam in heb. perdam sapientes de ydumea et prudentiam de monte esau. ysa. xxix. secundum alios. ubi dicitur hic peribit sapientia a sapientibus et intellectus prudentium abscondetur. perdam id est. s. sapientiam sapientium. huius seculi qui se estimant habere de diuinis et pendentia prudentium. qui se reputabant habere de humanis uel mundanis reprobabo faciendo contra solitum cursum nature id est in hijs enim quia in firmitatis fuerunt id est ut incarnatione et passione prestitit eorum sapientia quia nichil tale de deo existimare poterat. Jn hijs autem quia in ueritatibus et miraculis fuerit perit eorum prudentia quia est de humanis. quia nichil tale de homine cogitare ualebat. ¶ Glo. quod multiplex est uirtus crucis. quia patet enim per ligno uite in medio paradisi propter uite reparationem. gen. ij. secundo. arche noe propter mundi salutationem. gen. vj. iij. uirge moysi. propter mirabilium operationem. exo. iiij. sume uirgam in qua facturus es signa et cetera. iiij. ligno dulcorantis aquas propter dulcorem tribulationem alleuiationem et consolationem. exo. xv. v. serpente eneum gestanti propter temptationum liberationem. Jo. iij. sicut moyses et cetera. vj. clauis domus dauid propter celi apertionem. ysa. xxij. dabo clauem domus dauid et cetera. sceptro aureo assueri propter clementie diuine demonstrationem. hest. viij. viiij. vehiculo solutionis propter credentium ad terra euectionem. cant. iij. ferculum fecit sibi rex salomon de lignis libani. ¶ Jtem queritur super id. ego autem et cetera. glo. hic nomen hostium et sibi preter retinuit. ¶ Contra. cant. ul. si ostium est et cetera. ¶ Respondeo solus christus est ostium primum principale sed uerba uirgo secundarium. ¶ Jtem super id. diuisus est christus. glo. uehementer istis errabant cum unum sit fundamentum ecclesie. s. christus. ¶ Contra. apo. penult. fundamenta ciuitatis. xij. ¶ Respondeo fundamentum primum et principale unum est. sed fundamenta secundaria multa. ¶ Jtem ibidem glo. potestatem baptismi potuit christus seruis dare ut tanta uim haberet baptismus serui quanta uim habet baptismus a domino datus. sed noluit. ¶ Contra sed potuit dare sequitur potestatem gratiam in aliam creandi quod uidetur impossibile cum potestas creandi sit infinita. ¶ Respondeo. glosator credit quod potuit deus dare potestatem gratiam cum christo ipso principaliter creandi. non ista potestas sed auctoritas est infinita. sed potestas auctoritatis alij uero dicunt quod non potuit. sed potestatem autem ad gratie susceptionem disponendi. sicut nunc dedit potestatem corporis organizandi dare potuit. ¶ Jtem eadem glo. christus potuit seruis dare potestatem remittendi peccata quam habet. ¶ Contra illa potestas autem est potestas auctoritatis autem ministerij. sed auctoritatis. ¶ Contra illa in deo solo est. sed ministerij. quia illam dedit. ¶ Respondeo. loquitur glo. loquitur de potestate auctoritatis. i. cooperationis in ordinis non auctoritatis quod ut magis dicitur christus seruis dare potuit. sed alios uero non potuit. sed potestatem excellentie. sed potestatem excellentie et inuocationis. ¶ Jtem ibidem glo. nemo nouit premium nisi filius et cetera. ¶ Contra non quia spiritus sanctus. ¶ Respondeo dictio exclusiua addita uni persone non excludit alteram ab attributis essentialibus quibus unum sunt. sed a personalibus. ¶ Jtem super id. numquid paulus et cetera. glo. peccata dimittit per nomen eius non per nomen hominis alicuius. ¶ Contra. sed in nomine ihesu christi in nomine eius est in quantum homo est. ¶ Respondeo glo. non intendit dicere non per nomen hominis puri. ¶ Jtem super id. non misit me deus baptizare. ¶ Contra. mat. ult. euntes in mundum et cetera. ¶ Respondeo non misit ad baptizandum principaliter sed secundario. ¶ Jtem ibidem glo. hic a minoribus fit per. ¶ Contra quia minus est officium baptizandi quam euangelizandi. quia iohannes baptista minor est matheo euangelista cum tamen de eo dicatur. mat. xj. inter natos mulierum non surrexit et cetera. ¶ Respondeo officium quod baptizandi generaliter minus est. sed officium baptizandi christum maius. ¶ Jtem super id. non in sapientia uerbi. ¶ Contra augustinus de doctrina christiana. sicut ab egyptijs uasa aurea et argentea abstulerunt filij israel. ita si qua uera dixerunt philosophi ab eis tollenda sunt. ¶ Respondeo predicatio uel doctrina euangelica non debet fieri in sapientia uerbi uel de principaliter dicitur ante. sed ut ad minucias et similia. ¶ Jtem ibidem glo. sapientia uera philosophorum que dicitur sapientia et si non sit. ¶ Contra immo philosophia uera uere est sapientia. ¶ Respondeo glo. loquitur de philosophia applicata diuinis. ¶ Jtem super id. ut non euacuetur. glo. per illam sapientiam impossibile uidebatur ut deus inmortalis moreretur. ¶ Contra hic est impossibile ut diuina essentia moriatur. ¶ Respondeo diuina essentia quia unus non possit mori. tamen diuina persona mortua est non ut diuina sed ut humana. ¶ Jtem ibidem glo. quod fidem christi uerbis exornat obscurat illam splendore ueritatis. ¶ Contra sancti de fide christi ualde ornatis uerbis locuti sunt. ¶ Respondeo hic faciebant non ut fidem ornarent sed ut auditores et lectores ad libentius audiendum et legendum allicerent.

Ubi sapiens et cetera.

Postquam ostendit quod deus eum ad predicationem dumtaxat simpliciter sine sapientia mundi misit. hic ostendit quod procul in suis predicatoribus mundi sapientiam reprobauit. et primo ostendit quod predicatoribus primis ecclesie sic fuit sapientia mundana. ij. quod post eorum predicatio uidetur in mundo stultitia. nam quia. iij. quia ostendit quod ab eis predicata uera sapientia. nos autem in prima parte per a predicatoribus primis excludit mundanam sapientiam. secundo ostendit cum ueritate commendandam. nonne. dicit quod ubi sapiens. quasi ita sepium est perdam sapientiam et cetera. et sic secundum est uel ei est sapiens inter. s. primos predicatores ecclesie. quasi nullus inter eos est sapiens sapientia mundana. siue in moralibus siue in naturalibus post eum sapiens pertinet ad sapientiam naturalem et moralem. deinde subdidit propter cum dicat. ubi scriba. i. doctor melius. ubi conquisitor huius seculi. i. physicus naturalis inquirens. s. de rebus naturalibus huius seculi proprietatibus. quasi diceret nullus talis est inter primos predicatores. sumitur autem hoc tamen uerba de ysa. xxxiij. ubi est litteratus. ubi uerba legis ponderans ubi doctor paruulorum alio modo legitur sit ubi sapiens siue sapientia naturali siue morali. quasi nusquam est qui cum deo non est. ubi scriba. i. doctor iudaicus qui filium dei incarnandum

ꝙ fundamenta diuina facere ꝑ timebat

finita

non credit ee pphatu. v. conquisitor h' sch. i. doctor
gentilis qui dixit dnm incarnatu fuisse credit
stultu. q. d. nusq3 sunt. si ei cu do qui ubiq3 e n sunt
nusq3 sunt. nonne stultu fecit sapiam h' mdi de
clarando. s. fore post q illa i post iudicabat sic
uirgine parere z h' p h ei ad atq3 logicalia sigi
celunt. sic pepit. q cu muro concidunt z uoces iules
destruxit opa sr nulla faciendo. z i uocs morale
hoiem. s. sbito iustificando q moral' ex frequenti
bn agere fit dic. Jer. x. stult' fact' e ois ho a sapia
sua. z j. iij. sapia h' mdi stultitia e ap dm. nam
qr h ondit q pdicato eor nr mdo stultitia. z p
ondit q md' eor pdicatoem reputat stultitia.
nō qr i reddit cam. qm mdi. dic g na. q. z uc
ds sapiam h' mdi stultitia fec. ita qr md'. i.
mdani hoies. Jo. i. mdus eu n cognouit. nō
cognouit p sapiam. i. p sapientiam mundana. dm
qr ea q de do pdicabant' uidebant' contra mdane
sapie. ut uirgine parere z h'. vm mori z c. n cog
nouit i cq z h i di sapia. i. i di filio i carnato.
litz aliquo m dm n cognouit. n tn i filio i car
nato cognouit l' n cognouit i di sapia. i. q n
cognouit q fcm e di sapia. i. alto di consilio.
platuit do p stultitia pdicatois ipertos. z ydi
o. i. p pdicatores ipitos z ydiotas sic h' act.
iiij. l' p stultitia pdicatois. i. p rem pdicata que
stulta uidebat' mudanis. saluos face credentes.
qm. q. z io nō cognouit z c. qm iudei z c. l' sic qm.
q. ita pdicato eor ur mudanis ee stultitia z h io
qm iudei alieni ab antiq' signa petunt. s. signa
ptatis nescientes di humilitate. luc. xj. gno h sign
qrit. z c. z Jo. iiij. n signa z pdigia uideritis nō
creditis. z greci sapiam qrunt que e s humanas
rones. bar. iij. filij q agar qui exqrunt prudentia
que de tra e. io paul' q pminebat i sapia
miss' e ad grecos. petrus q i signis ad iudeos.
nos at. h ondit q ab eis pdicat' uera sapia.
z p ondit q apli pdicant sapiam. s. q pdicant
sapiam uera. qr q stultu dic g. nos at. q. iudei
signa petunt z greci sapiam. nos at apli pdicam'
x crucifixu. ecce bo m c pdicatois. ij. cor. iiij.
nō nosmet ipos pdicam'. s, ihm xpm. xpm icq
iudeis quid qi existente scandalu nō signu
potentie scadalizabant ei qr eis iponebat' ca
fixio i nocentis. act. iiij. uultis sr nos i duce sag
uine z c. gentib3 at existente supple stultitia scd
eor reputatoem gentiles. n. reputabant stulti
tia crede i mortuu. vn act. xxvj. dixit festus ad
paulu. insanie o paule z c. ipis at uocatis. i. p
destinatis. quos ei pdestinauit hos z uocau
ro viij. z in ts itelligit' s glo. de uocatoe spa
li p gram gnali. uocatis in q. iudeis atq3 grecis.
ex n. duob3 pietib3 constat eccia. hos ei duos con
didit i semet ipo. eph. i. istis i cq i cq pdicam' x
v crucifixione. di uirtute z di sapiam. i ipa eni
ondit' di ur z di sapia. dicit qr p xpm di sa

dicta
pientiam, superauit sapia. qr ei astutia dece
pit. occultando. sez' diuinitatis, sicuti carne humanitatis.
vn qn credidit mordere i carne humanitatis capt' e ha
mo diuinitatis. z sic capt' e leuiathan hamo. alio
m leg. nos pdicam' xpm. i. x fide z passione ee.
di uirtute i operando. qr p ipm z pcca remittuntur
z miracla fiunt. z di sapiam i cognoscendo. qr p
ipm ds cognoscit'. qr q z uere i crucifixione d
e mor'. z sapientiu. qr q stultu e dei. i. q de do ur
stultu sapientib3 mdi. sic crucifigi e sapientib3
hoib3. i. q hoies pt ee s itellige. ambro. sine
dubio celestia uincunt trena. sic ei ocul' noctue
ad lumine sol' ita itells nr ad diuina. vn id e ac si
diceret. sole obscuru. qr n pot uide eu. nocte
n clara. z q i firmu e di. sic mori forti' e hoib3.
glo. qr moriendo morte uicit q nlls gygas e
ualit ut ei x i infirmitate p fca fuit. ij. cor. xij.
p infirmitate x uict e dica'. q e fortior oib3 hoib3.
nō ei e ptas sr tra q ei copari possit. Job. xlj.
videte. h ondit p ex' i se ipis q sapia mudi i
pmis pdicatorib3 repbata sit. v pmo ondit q p
psonas magnas i mudo nō fuit fca eor uoca
tio. ij. q pcs p modicas i mudo. s, q stulta. iij.
ondit q totu d3 attribui nō hoi s, do. ex ipo. dt ita
g. videte ei q q i firmu e di z c. z h i nob ex
pni pbs. videte ei uocatoem uram fres. i. p
quos uocati estis. qr n mlti. i. nulli int aplos p
mos sapientes p firmda cognitoe s carne. i. scd
humana sapiam. na s gg nō elegit ds rethores
z phos. s, piscatores simplices z liualis scie pror
sus ignaros. l' nō mlti. i. pauci int p credentes.
h dic pp se s glo. ipe ei fuit sapies i scptis. n
mlti potentes. l'a dnatoe. misit ei aquilas z c.
pu. xx. i. pdicatores i firmos z uiles. n mlti no
biles genis claritate i sign q nich ad dm genis
claritate. ynus ei e pr oim nrm. mal. i. s, poci q
stulta sunt mudi. i. i pitos humane sapie ignaros.
elegit ds. act. iiij. mirabant' cognito q hoies ydio
te eent. elegit i q ut confundat. i. erubescere faciat
sapientes phos. h sunt noua bella que elegit do'
md'. v. h uictoria figata fuit i illa uictoria. q
fca e p pedissecos pncipu p uiuitate. iij. Re. xx.
z i firma mdi elegit ds. i. i potentes ut confundat
fortia. i. reges z potentes. aug. uenit humil' ds. q
rens humiles. qr z si p' elegit pauperes i doctos z i fir
mos nō tn requirit sapientes dites z nobiles. s,
si p' eos eligeret mito taliu ret uidet' sibi eligi atq3
i fata. de bys relz salute humilitatis n recipent.
io q3 n elegit reges l' senatores l' phos. l' orato
res i mo elegit plebios paupes i doctos piscan
tores. n ei fidelis pcedet piscatore n humilis seqre
t orator z ignobilia mdi. quo ad p sapia z io
temptibilia quo ad fortuna. q pl' e elegit deus
iaco. ij. nne ds elegit paupes i h mudo z c. z ea q
n sunt. qr n' uidebant' ee quo ad fama. ro. iiij.
uocat ea que n sunt z c. ut ea q sunt. i. q ad ee

possunt

iudeus destrueret. i. uitando humiliaret per piscatores. humiliauit in piscatores et hoc ideo fecit ut non gloriaretur. s. ex suo merito aliquis homo. omnis caro. i. aliquis homo peccator uel iustus sic accipitur caro ysa. xl. omnis caro fenum in conspectu eius. i. in conspectu dei uel sui et dicit omnis caro non omnia ut per hoc exprimat rationem non gloriandi quia s. caro est ipsi. quia tales elegit deus et. s. uos estis et cetera. uel sic ita non debet gloriari omnis caro et cetera. est tamen alia gloria. omnis caro et cetera bona quia glorianda est in christo. nam uos estis in christo ihesu. i. in fide ihesu. ex ipso. i. per ipsum christum. act. xvii. in ipso uiuimus mouemur et sumus. qui christus factus est nobis a deo sapientia. illuminans ad cognitionem ueritatis et iustitia primus per gratiam bone operationis et sanctificatio ad hunc primus per mundationem baptismatis et redemptio. ad hoc primus per uirtutem passionis. hec iiii. ponuntur ordine retrogrado. primus enim redemptio uirtute passionis. ii. mundatio baptismatis. tertio gratia bone operationis. iiii. cognitio ueritatis. uel sapientia in predicatoribus uita et iustitia in bone operationis et sanctificatio in toto uel sanitatis dono et redemptio in premio. uel possunt hec referri ad iii. nobis in sancta expeditio. s. beda. ut sapientia sit contra ignorantiam. iustitia contra malitiam. sanctificatio contra concupiscentiam. redemptio contra infirmitatem et hoc totum ideo sit factum est. ut quemadmodum scriptum est. ier. ix. qui gloriatur in domino glorietur. non in homine seipso uel alio. ier. ix. in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. et ii. cor. x. qui gloriatur in domino glorietur et cetera. Nota quod est multiplex est dei uocatio. prima ad fidei cognitionem. i. pe. ii. qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum. ii. ad penitentiam et conuersionem. mt. ix. non ueni uocare iustos sed peccatores ad penitentiam. iii. ad statum conuersionem. i. tess. iiii. non enim uocauit nos deus in inmunditiam sed in sanctificationem. iiii. ad religionis professionem. ysa. xli. quis uocauit ab oriente iustum ut sequeretur se. v. ad prelationis officium et dignitatem. mt. iiii. ambulans ihesus iuxta mare et cetera. vi. ad donorum distributionem. mt. xxv. homo quidam peregre proficiscens uocauit seruos suos. vii. ad reddendam rationem. luc. xvi. uocauit illum et ait redde rationem et cetera. viii. ad eternam retributionem. mt. xx. uoca operarios et redde illis mercedem.

Sic quemadmodum scriptum est. i. quia sapientes uel scribe gloriantur predicatores. Contra. os. xxiiii. ecce ego mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas. Responsio hic loquitur de sapientia mundana ibi de diuina. Item sed contra dionysius conquisitor huius seculi conquisitor est qui non sentencia timatur tales non recipit deus in predicatores. Contra recepit dionysium ariopagitam qui astronomus erat. So. Responsio apostolus intelligenda est conuersione non diuisi nam quod recepit tamen talia curiosa non amplius inuenit. Item sed contra. nonne stultam. glo. sapientiam mundi est. quia impossibile iudicat quod in nichilum redit. Contra quod non est possibile secundum naturam simpliciter est impossibile. Responsio quamuis sit simpliciter impossibile. possibile est tamen deo quod illi negabant. Item ibidem glo. hanc stultam fecit deus possibile fore declarando quod illa iudicat impossibile. Contra secundum uirginem parere erat possibile. secundum non est impossibile. Responsio impossibile declarauit sibi non simpliciter. Item sed contra. deus uirtutem et sapientiam. glo. si filius solus ibi intelligeret ad illam reduceretur absurditatem ut sapientia sapientiam non genuit. Contra sapientia idem est quod essentia que non generat non generatur. Responsio quamuis idem sit re. differunt tamen in significandi modo. unde facilius trahitur sapientia ad supponendum pro persona quam essentia. Item sed contra. non multi sapientes. ipse solus inter apostolos litterarum scientiam inueniebatur et retinebat operum diuersi et romane dignitatis potentia conspicuus fuit. Contra parentes eius tharsenses fuerunt non romani. Responsio quamuis non esset romanus dignitate et libertate quia ciuilitatem romanam consecutus fuerat pater eius.

Et ego cum uenissem ad uos fratres et cetera.

Ostendit quod non deuitet gloriam predicationem suam supra ex parte dei mittentis. hic ostendit idem ratione supra ex parte predicationis. s. sue et primo ostendit quod predicauit eis in simplicitate non in sublimitate. ii. ostendit quod hoc fecit quod hoc fecit non ex defectu sapientie. sapientiam ex. ii. ostendit. unde habet hanc sapientiam. s. ex dei reuelatione. nobis autem reuelauit. In prima parte quod in simplicitate predicauit ostendit dupliciter. primo quia humilis fuit apud eos predicatio sua. ii. quia humilis fuit persona sua. et ego. In prima parte quod humilis fuit predicatio sua ostendit dupliciter. primo ex modo quo predicauit [ex parte predicatum] non enim dicit fratres. et ego. quasi ita simplices. non sapientes huius mundi elegit ad apostolatum. et ego qui sapiens eram fui quasi non essem sapiens. hoc est quod dicit et primo. ego cum uenissem ad uos. o fratres ueni non in sublimitate sermonis predicationem. s. meam confirmando per rationes logicas quod ad scientiam [iii.] sermocinalem aut sapientie confirmando. s. per rationes physicas et hoc quantum ad scientiam naturalem. pertinet. dispendat deus in potentia uniuersa. la. do. et linguam magniloquam. et ysa. xxxiii. populum alti sermonis non uidebis et cetera. sed potius ueni annuntians nobis testimonium christi. i. testimonium prophetarum de christo. act. x. huic omnes prophete testimonium perhibent et cetera. act. i. eritis mihi testes et cetera. non enim quasi et re sic bene. non enim iudicaui me scire. i. iudicatum me scire aliquid inter uos. minus capaces. nisi ihesum christum. ipse enim liber grandis in quo scripta sunt omnia. ysa. viii. sume tibi librum grandem. hunc nosse uita est eterna. io. xvii. et hunc et cetera. crucifixum. primus quamuis ad gratie plenitudinem. et enim interpretatur unctus. ypo. eum. unxit deus oleo letitie et cetera. s. cuius crucifixio ad nostram redemptionem. s. nos predicamus christum crucifixum et cetera. Nota quod in sermone vii. sunt precipue uitanda. i. uerborum pompa siue sublimitas. i. Responsio ii. nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. iii. curiositas seu subtilitas. ysa. xxx. confundentur qui operabantur linum plectentes et texentes subtilia. iiii. falsitas seu duplicitas. ii. cor. i. sermo meus et predicatio mea non fuit in illo. est et non.

C. ap. ii.

Nota

iiij. obscuritas eph. vj. ut det m sermo i apertioe oris mei. v. plauitas ysa. x. ubu abbreuiatu faciet ds sr terra. vj. iactantie iianitas. ij. cor. iiij. no eni nosm ipos pdicam s; ihm xpm. vij. dissoluta scurilitas ecc. x. i risu faciut panem z c. B ondit q mr eos hiut fuit psona sua z p ondit q affectibz ap eos fuit. ij. q efficacia tm sermo ei fuit z sermo d g. z c. q. hiut fuit mr nos pdicatio mea. hiut z p. z p z. ego fui ap uos i infirmitate. i. i tribulone. ij. cor. xij. libent gliabor i infirmitatibz meis. i. i tribulacoibz z timore ai. qui e iir horror penar. no tidre hiuano. de illo. n. d. nolite timere eos qui occidut corpus z pu. xxviij. iust q. leo gfides absq; tirore erit. z tremore in lto cors z tu sermo me pruat z pdicatio mea coss z publica fuit. l no i psuasibilibz hiuane sapie ubis. i. n i psuasione hiua. s; in dira. s; fuit sipleronsio ne spc sci. c. i collone donor z i osione uirtutis di. i. i opatione miracloz. ps. dabit uirtute uoci sue uoc uirtutis. z h io feci. ut fides ura n sit i sapia hoim. fudata siple. s; i uirtute di. i. no attribuat hiuane sapie q uos credidistis. s; potentie diuine. na ut ait greg. fides n hz meritu e hiuana ro pbz experimtu. sapiam a. h e sa ps. c. i q ondit q pdca no deferit defcu sapie z p dit q mr pfectos loquitr sapiam. ij. ondit q n loq di sapiam mudo abscodita. s; loqm. iiij. pbat ea mudo fore i cognita. sici dit g sapiam a. q. ita mr nos no capaces sip locut sic au. s; sapiam que e destus di. loqm int pfectos. i. mr auditores capaces. heb. v. pfectoz e solidus cibz sapiam uo siple loqm n h sci. q i mitie hiuasz rombz. nz sapiam pncipu h sch. i. demonu. io. xij. pnceps mudi eiicitur foras. z. pncipu h scli. i. phoz. io. vij. n q ast expncibz credidit i eu. qui pnceps destruuntur. i. quoz sapia destruit. s. i. pdca sapiam sapietu z c. s; loqm di sapiam. i. x pdicam i quo oma sa e di sapia. loqm i q i mistio exponedo mistia. ver. ad ipm ptinenta que sapia abscodita e. a pseudo z a sapietibz h sch. coll. i. mistiu q ab sconditu e a schis q sapiam pdestinauit. i. p parau ds ant schla. i. ant q mud eet. schm dz a sequedo. vn qn i corp duro succesiua i corp sechm. h e fuit qmud i corp pdestinauit i q gliam nram. l spealite. c. aploz q ea pdicam generale oiu. c. credetu qui ea cognoscim. q q z bn dito abscodita. q. i. q ea nemo pnci h sch. i. demonu cognouit. excecauit ei eos malicia eoz. l nemo pncipu z c. i. phoz. io. h doct pplo nesciuit z c. l nemo pncipu z c. i. doctor i lege. ysa. xxix. dabit lib scieti liras z c.

Hic q sr d uen n i solumine sermonis z c. glo. ut logitas uobz interpretatu phicis specla coibz gfirmare. q. i. xv. pbat uobm ex lilibz. Re. gfinaba quid alii lilibz gris seu

similitudibz s; n arguntis au de mostracoibz. Jt r de glo. que duo i pseudo laudatis q dm. Q. nap scia uo e z a co. Re scia uo e. s; abusus scie no e uon. Jt sr i. n iudicaui me scire ii ihm z c. q. alii pdicaui eis de ptinetabz ad mores ut de matrimonio. J. vij. Re. i x crucifixo p glo. i tellugit pdicatoez fidi z mor. Jt sr i. i tidre z timore z c. q. pu. xxviij. it. q. leo gfides z c. Re h lat de tidre nli. l de c spa bli. c. hiuano z mudano qn hs nimis timz pelli sue l rebz suis. Jt sr d q nemo pncipu cognouit. demonu l phoz l doctor i lege. q. luc. iiij. exibat demonia clamatia q tu es filius di. Jt phi locuti sr de sapia di. Jt doctores iudeoz cognouit ipm ee messia i lege pmissu ut d glo. j. e. Re ad pmu demones n cognouit sapiam di i carnata certitudinalr s; gecturado. Ad s q phi locuti sut de sapia di etna q e ecetia di no de sapia i carnata. ad te cu s. doctores iudeoz qnuis ei cognouerit cu ee messia n tn filiu dei.

Si enim cognouissent z c.

hic pbat sapiam q pdicat sapiam q p dicat mudo fuisse i cognita dupl. p p ioim. ro pauca. s; sic scptu e dicit g. si ei. q. ita pdicam di sapiam q nemo pncipu h scli cognouit q i de apparet. si eni cognouis set z c. h dupl leg. vno m de notitia sipli cis cognicois. alio m de notitia approbatiuis cognicois. approbatois. p m p legi l de demoi bz l de iudeis z h ta maioribz q minoribz. p leg sic. si ei cognouisset. ipi demones ipm. c. x h ee gliand. n q dnm gle. ds glorie cruci fixisset. i. crucifigi suggessisset. ps. de uirtu tu ipe e rex gle. alio m leg de iudeis sic. si ei cognouisset iudei iudeoz ipm ee filiu di n q dnm gle crucifixisset. i. crucifigi p curasset. act. iij. z nc fres scio q p ignorantia fecistis sic pncipes uri. alio m leg de noti tia pbatois sic. si ei cogno. notitia. c. appba tois sit. i. si i ei credidisset n q z c. s; no cog nouit siple. sic scptu e ysa. lxiiij. q ocls n uidit. q n e color. n auris audiuit q n e so nus n i cor hois ascedit. z h l q n e res tre rena hiuano corde i ferior imo poci eo sride z id dz no ascende i cor hois imo pocius des cede. q de sursu uenit. l i cor hois n ascedit. i. i cor carnale. s; solis spnale l i cor hois n as ce. q ea cor hiuanu plene n capit ea. c. q pparauit ds ab etno. hiis q diligut illu. c. ipoz dm. z di sapiam q ds scis pparauit i pmu. pu. viij. lignu uite e hiis qui appheterit ea. nobis a. q posteri ondit q n e de fcu sapie

ipm. c. ee messia ul' si cognouisset maiore iudeoz ipm.

Sapiam mudana a do repbata. sapiam uo e x poci loq.

aliter. i. prima parte postea ostendit et quod eis reuelauit.

eis simpliciter predicauit. hic ostendit unde illam sapientiam
habuit. scilicet ex dei reuelatione. et postea ostendit quod deus sapientiam
suam reuelauit ueris apostolis. secundo quod eam pseudo non
reuelauit. quia per spiritum sanctum. ii. quare eis reuelauit. quia
habent per spiritum dei. non per spiritum mundanum. nos autem. iii. propter
postea ostendit quod spiritus eis reuelauit. iiii. quod reuelare potuit.
spiritus enim. ad probandum satis in minori inducit. quis enim. iiii. ex
illo propositum euidentur. Ita et que. dicit glosa. uobis autem. quia illi non
cognouerunt. autem sed nobis apostolis spiritualibus reuelauit
deus ea. scilicet que preparauit hiis qui diligunt illum. Mt. xvi. caro
et sanguis non reuelauit tibi et cetera. dan. ii. est deus in celo
reuelans misteria. reuelauit inquam per spiritum suum. intelli
gimus enim per spiritum domini preparatum sanctis in premium. gen. xv.
ego protector tuus et merces tua magna nimis. spiritus enim. quia et
potuit utique reuelare per spiritum. spiritus enim et non alius omnia
scrutatur diuinus uel scrutari facit uel omnia cognoscit ac si scrutaretur.
sap. vii. est enim in illa spiritus intelligentie sanctus omnem habens
uirtutem omnia prospiciens uel essentiam omnia scrutatur. i. scru
tari nos facit. et profunda dei. i. diuina. et secreta mistica
ut de eternitate diuina et huius. quis enim. quasi. et uere omnia scrutatur et hec
probat a minori. quis enim. scit hominum. i. que sunt hominis. i. se
creta et uoluntates et cogitationes. nisi spiritus hominis ipsius
non alius. qui est in ipso. quasi dicat. nullus. Jer. x. prauum est cor hominis
et inscrutabile. et quis cognoscet illud. ambro. manifestum
est cogitationes nostras a nullo sciri nisi ab auctore nostro. hic
est et quod per hoc quod deus cogitationes uidet uidebat deus esse proba
batur. dicitur autem hic spiritus hominis secundum glo. uel anima ipsius. uel ipsius anime po
tentia rationalis. Ita et que dei sunt. i. secreta diuina. nemo. i. nullus
cognoscit. ro. xi. o altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei quod (margin: nisi spiritus dei)
reuelat ea sanctis. Job. xxxii. inspiratio omnipotentis dat intel
ligentiam. nos autem. hic ostendit quare deus eis reuelauit
eis. scilicet quia spiritum sanctum habent non spiritum mundanum. (margin: spiritum) et quia postea ostendit
quod ipse cum ceteris spiritum sanctum accepit. et ad quid ac
cepit. ut sciamus. iii. quod per eum sibi reuelata aliis
tradit. que et loquimur. iiii. quibus hec innotescit. spiritualibus
et cetera. dicit glosa. nos autem. quasi. ita nemo nouit que sunt dei nisi
spiritus dei. spiritum autem illum nos habemus. nos autem spiritum huius mundi
accepimus. i. spiritum phitonicum per coniecturas diuinan
tem ut habuit diuinatrix sibilla. uel spiritum huius mundi. i. spiritum
elationis secundum sapientiam mundi habitus quem habent philosophi. sed ac
cepimus spiritum qui ex deo est. i. spiritum sanctum qui a patre proce
dit. Jo. xvi. accepimus inquam ad hoc ut sciamus per eum
que a deo donata sunt nobis et sic de donis suis ei gratias
agamus et ea non nobis ipsis attribuamus. gregorius. qui dona
accepta sibi arrogat suis contra dominum donis pugnat
aug. multa habent dei dona et nescientes unde habeant
impia uanitate iactantur. que dona et loquimur.
i. aliis tradimus. loquimur inquam non in doctis humane sapientie
uerbis. i. non in uerbis persuasibilibus humane sapientie. et hoc et ratione
uel ornatu uerborum compositis. sed loquimur in doctrina spiritus sancti.
scilicet qui docet interius auditores. Mt. x. non enim uos estis
qui loquimini sed spiritus patris uestri et cetera. et in ps. lingua mea
calamus scribe. nos dico comparantes. i. tradentes et
comparantes spiritualia documenta spiritualibus audi
toribus. Mt. vii. nolite spargere margaritas ante por
cos. et eccl. xxii. cum dormiente loquitur qui narrat stulto

sapientiam. ¶ Nota hic quod sancti acceperunt septemplicem
spiritum qui a deo est secundum septem dona spiritus sancti. scilicet primo spiritum sapientie in per
gustatione eternorum. pro. xxvii. homo sapiens in sapientia
manet sicut sol. ii. spiritum intellectus in scilicet penetratione secre
torum. dan. ii. porro pueris hiis dedit deus et cetera. iii. spiritum
consilii in discretione agendorum. Job. xxix. iterum tacebant
ad consilium meum. iiii. spiritum fortitudinis in perpessione dif
ficilium. heb. xi. fortes facti sunt in bello. v. spiritum scientie in
usu temporalium. sap. x. dedit illi scientiam sanctorum.
phil. iiii. scio et humiliari et habundare et cetera. vi. spiritum pietatis in
compassione afflictorum. eccl. xliiii. hii sunt uiri misericordie
et cetera. vii. spiritum timoris domini in consideratione diuinorum iudiciorum.
Job. xxxi. quasi tumentes fluctus super me timui dominum.
animalis autem. hic ostendit quod pseudo non reuelauit. et postea dicit
quod homo bestialis spiritualia non capit. ii. reddit causam. quia scilicet ea
non intelligit. stultitia. iii. probat a contrario quod spiritualis
homo omnia cognoscat. spiritualis autem. iiii. ad id probandum auc
toritatem inducit sicut scriptum est. v. postea ostendit quod tales non
cognoscunt sensum diuinum. vi. quod hic ostendit quod nos sensum eorum.
nos autem. dicit glosa animalis. quasi. ita nobis spiritualibus deus reuelauit.
animalis homo ut sunt pseudo non percipit. i. perfecte ca
pit ea que sunt spiritus dei. ut presentium ligat et retinet mor
morum et huius. sapientia. i. in maliuolam animam non introibit
sapientia et cetera. et intellige hic animalis homo duplex secundum glo. uel animalis
uita qui irrationabiliter ad modum bestie uiuit. Joel.
.i. computruerunt iumenta in stercore suo. uel animalis sensu
qui irrationabiliter de deo sentit. carno. unde. animales
spiritum non habentes. aug. homo dicitur animalis uita uel sensu uita
dicitur animalis qui sequitur dissoluta lasciuia anime sue sensu
dicitur animalis qui ipse de deo iuxta corporum fantasiam uel legis
litteram uel tantum philosophicam iudicat. stultitia enim est illi secundum
reputationem suam et secundum sensum humanum et cetera. et non
potest intelligere. pro. xviii. non recipit stultus uerba
prudentie nisi ea dixeris que uersantur in corde suo. et non potest intelligere.
spiritualia scilicet non sensus carnalis apprehendit intelli
gibilia. quia spiritualiter examinatur. hec dupliciter exponitur. uno
modo secundum quod animalis accipitur in persona. alio modo secundum quod acci
pitur passiue per modum sic quia spiritualiter examinatur. i. quia per
spiritualia que ipse non capit examinat. i. probat eius animali
tas. spiritualis autem homo omnia iudicanda iudicat. i. discernit
et intelligit non omnia ut ait aug. que continent diuina scripta
sed que ad uitam et iustitiam sufficiunt. dicitur autem homo duplex uel
uita. scilicet qui spiritum domini rectorem habens animam regit.
uel scientia. scilicet qui de deo non secundum ymaginem corporum uel litteram
uel humanam philosophiam sapit. et ipse a nemine. i. a nullo
homine carnali iudicatur intellige et bene uel male iu
dicetur. uel iudicatur. i. reprehenditur. sic scribitur ysa. xl.
ut dicitur ro. xi. quis audiuit spiritum domini et cetera.
quis enim animalis homo cognouit sensum domini. de iure
facit. quasi. scilicet. hic fecit qui sapientia mundi stultam iudi
cat animalis quis instruxit eum de faciendis. quasi dicat. scilicet faceret
nos autem. quasi. et si sensum domini intelligere perfecte possimus non
tamen intelligere potuit quia nos uero sensum habemus cer
ta fide tenentes que uero sunt discipulis bene edocti. dicitur
habere sensum magistri. Jo. xv. et in eis loquebatur et cetera.
ii. cor. ult. an experimentum eius queritis qui in me loquitur

(margin: i. spiritualis fit an[illegible] iudicio spiritualis [illegible] quia [illegible] examinatur)

xpo. Hic q ſꝛ i°. ſi eū cognouiſſent. glo. demones.
Cō. luc. iiij. exibāt demonia ⁊c. ꝗꝛ cognouīt
ipm ee filiū dī. Re. ꝑ glo. illd dicerūt ex ſuſpi
tōe n̄ ex ctitudīe. It ſꝛ i° dn̄m glie. glo. talis
fuit illa ſuſcepcio q faceret dm̄ hoīem ⁊ hoīem
dm̄. Cō. ꝯ nl'ſa ſcīo ī ē dō. Re ſuple faceret ⁊ ee
.ſ. ħ aꝰ ſiam ē ſcōne huāne n̄ n̄ dine pſone.
ſic hō fit alt' ꝯcēalīū facione que ē ī alto
ciuſimutate locū nō ī xpō. It ſꝛ p. n̄ auris au
diuit. glo. uiſu corꝯ ꝉ auditu n̄ ꝑ cognoſci.
Cō cognoſcit fide. fides aꝰ ex auditu. ro. x. Re
fides ex auditu ꝯtioꝛi ē occōnalr ⁊ excitatiē
ſꝫ ꝯtioꝛi caāſr. loqͣ aꝰ de cognitōe ī mediata.
n̄ mediata. It ſꝛ i° ſpc oīa ſcīa ſcrutat
⁊ pfunda glo. id ē ſcrutari facit. Cō pꝛi
xx. qui pſcrutator ē maieſtatis ⁊c. Re ibi
loquiꝛ de pſcrutatōe temaria ſꝫ de modeſta.
It ſꝛ p quis eī ſcit hoīm ⁊c. glo. maīfeſ
tū ē cogitatōes nr̄as a nllō ſciri n̄ ab aīo
nr̄o. Cō aug ſꝛ gen. xij. ꝑ maīfeſtū ē cogi
tatōes hoīm ſepe a demonibꝫ enūciatas. Re
ſꝫ nō ē nō qꝛ ſciant. ſꝫ qꝛ p ſigna qdā ꝯiecturāt.
It ſꝛ i°. ita que dī ſūt nemo ⁊c. Cō n̄ g°
pꝛ aū filius. Re dcīo excluſiua addita uni p°
nō excludit aliā ab attributis eēntialibꝫ ſꝫ p
ſonalibꝫ. It ſꝛ p nos aꝰ n̄ ſpm hꝰ m̄. glo.
.i. ſpm phitonicū qui p ſibillā locut' ē. Cō ſi
billa de miſtio incꝛa nā p dixit q tn̄ ut eod
dem ē. demōis latuit. Re p° eos latuit. ſꝫ
ſciri ex ſcriptis noſſe potant. ꝉ reuelatōibꝫ
bonoꝝ angloꝝ. It ſꝛ p. ſꝫ ſpm q ex dō ē.
glo. ſpc ſcs dī ſpc pris ⁊ filij. ⁊ ſpc nr̄. Cō
nō ħn̄ dī filiꝰ nr̄. g° n̄ ſpc nr̄. Re n̄ ē ſile.
qꝛ filius ꝯpilliꝰ dicit relacōem oiigīs pas
ſiue q ſpc. vn̄ p illd n̄ dr a nob filiꝰ gniari.
ſꝫ p ħ n̄ ſic apparet ſpc ſcs a nob pcede. It
ſꝛ illd. ſpūal' oīa iudicat. Cō dicit aug lib°
de uera religione q de lege etna nlli aīe
iudicare pmiſſū ē. Re glo. ſoluit dicēs
q iudicat oīa ſ. iudicanda. nō .n. iudicat oīa
ſ. q ptinēt ad ſciam dinā. ſꝫ qui ad ſalutē
huānā.

Et ego fratres ⁊c.

Oñdit q ſimplicitas pdicatōis eꝰ ꝯtēpnā
da nō erat ex pte dī inſtēcis ⁊ ex pte ſui p di
cantis. ħ oñdit eē ex pte auditoris. ſ. ex pte ipoꝝ
pp eoꝝ īcapacitatē ⁊ p° eos carnales tūc fu
iſſe ⁊ ad huc fore oñdit. ſo eoꝝ carnalē ſēſū
q. erroneū redarguit. quid g. iij. ad depo
nēd' hꝰ errorē ⁊ pmanēdū ī fide hortat ⁊
īducit neſcitis. ī p pte excuſando ſe de ſiph
citate pdicatōis ſue. p° oñdit q tūc carnales
erāt. ij. q ⁊ ad huc ſūt. ad huc. ī p pte p° oñ
dit q pp eoꝝ carnalitatē ſimp eis pdicare op
tuit. ij. q ħ diligēt fec. tāq paruulis. iij. q ita

facte n̄tce fuit. nō dū. dic g° ⁊ ē. q. ſēſū hmi ⁊
tn̄ ego fratres qui utiq poſſē ꝯtrariū iure ē ſi uellē.
nō potui ī xpo ex pte uri. i. nō debui. ex. xxij.
ꝟ nō ē auditꝰ nō eſſudas ſmonē uob loq. q. ſpūalibꝫ
.i. ſic ſoleo loq ſpūalibꝫ. ſ. ſpūalia. ſꝫ q. carnalibꝫ
.i. geſta ⁊ hyſtorica ſic de īcarnatōe ⁊ paſſione
xpi ⁊ ħ diligēt feci. qꝛ dedi uob lac potū. ad facile
īcompand .i. doctrinā nudā facilē ħn̄ intelcē n̄
eſcā .i. doctrinā altiorē ad maſticandū que pfcoꝝ
ē. heb. v. pfcoꝝ ē ſolidꝰ cibꝫ. ⁊ ħ tāq paruulis ī xpo.
.i. ī x cognitōe. heb. v. fcī eſtis quibꝫ lac opus
ſit nō ſolido cibo. i. teſſ. ij. fcī ſum' paruuli ī me
dio urī tāmq ſi nutrix foueat filios ſuos. nōd' eī
q. ⁊ nūc ħ feci. nōdū eī q dīu uobcū erā potatis
cape eſcā .i. altiorē doctrinā ut ſpūales. Jo.
xvj. ml'ta ħeo uobcū dcē. ſꝫ n̄ ptis portare m̄.
ſꝫ n̄ nūc quidē ptis. qꝛ ī ead diſpōne pmanes
ad huc eī. ħ oñdit q ad huc carnales ſūt ⁊
p° ħ aſſerit. ij. pbat qꝛ ī uicē ꝯtēdūt. cū eī ſit.
iij. oñdit de quo ꝯtendūt. cū eī quis dr g° ad
huc. q. n̄ dū quidē ptiatis. ſꝫ n̄ nc poteſtis. ad
huc eī carnales eſtis uita q. ⁊ ſenſu id ē aꝰ
carnal' ⁊ aiāl'. ſꝫ carnal' dr a carne. carnalis
aiāl' ab aīa. ꝑ glo. cū eī. q. ⁊ uē ita ē. cū eī
ſit int uos zelus in corde. ſ. īuidia de baptiſ
tis ⁊ ꝯtēcio. ī ūbis ⁊ de pmencia baptiſtaꝝ.
iaco. iij. ꝟ zelꝰ ⁊ ꝯtēcio ibi īconſtācia ⁊ oē opus
prauū. nōne carnales eſtis carnalr ſētiēdo eo
q aliqꝰ ab hoīe eē putatis. ⁊ ꝑ hoīem ambulatis
.i. ī pra° pfictis aſſidue deficiēdo ſic hō ꝯtīnue
deficit. qꝛ uetꝰ hō corrūpit de die ī die. ij. coꝝ
iiij. cū eī quis uīm. dic ego quidē ſū pauli. filiꝰ
.ſ. ut ab eo baptizatꝰ. ē aꝰ ſū apollo. ſic filiꝰ q
fuit ep̄s coꝝ. nōne hoīes eſtis. i. carnales ſpā
tes ī hoībꝫ n̄ ī dō ſolo. q illd. Je. xvij. male
dictꝰ qui ꝯfidit ī hoīe ⁊c. q g. ħ ē ſa pſ. c. ī
quo ſēſū coꝝ carnalē redarguit ⁊ erroneū
eē oñdit. q. ſ. doctores ecce ⁊ plati nō ſūt ac
tores ūre gre ut uidebāt opinari ſꝫ ſolū
miſtri. ⁊ ħ oñdit p° ex ſui ⁊ alioꝝ cōit. ij. ex ſui
qui ceteris maior erat ſpālibꝫ ꝑ gram. In
p° pte p° oñdit q doctores ⁊ plati ecce n̄ ſūt
gre actores ſꝫ miſtri. ij. oñdit q nllagn ħnt p°
tatē gram ꝯferēdi. ego plātaui. iij. q mlto
differēter remunerabūtꝛ p mēſura laboris ſui
vnuſqſq. In p° pte p° qrit q poſſūt doctores
ecce ⁊ plati. ij. reſpōdꝫ q ſolū ſūt dī miſtri. miſtri
iij. q dīuſa ħnt miſterij officia ⁊ unicuiqꝫ dr
g°. quid g°. q ⁊ qm̄ qdē ī hys glārū. q g° ē apol
lo qui mīor ē. quid n̄ paulꝰ qui maior ē. miſtri
eꝰ cui credidiſtis. ſ. x. nō actores gre ſic x. pſa
xlij. x. lxj. uos aꝰ ſacdotes uocabimī miſtri
dī nr̄i. dicetꝛ uob. heb. iij. moyſ. fidelꝰ ī oī domo
eius. tāq famulꝰ ⁊ unicuiqꝫ. q. ita miſtri ſūt
⁊ nō miſtrāt uno ⁊ eod m̄. ſꝫ unuſqſqꝫ miſtrat
ſic dš dedit unicuiqꝫ. i. ſic dš diuiſit ſingulis.

offitia ephe. iiij. dedit in ecclesia quosdam quidem apostolos
et cetera. ego plantaui. hic ostendit quod nullam humanitate sibi
gratiam conferendi. et post ostendit quod in hominum iussione opera
tur homo. et quid deus. hic concludit quod homo non operatur in
terius. Itaque. iii. quod eque bonum operatur unus sicut alius qui
plantauit. dicit ergo ego plantaui. quasi ita unicuique minister
sicut deus dedit unicuique ego enim plantaui per predica
tionem. scilicet ad fidem conuertendo. Ier. i. ego plantaui
te uineam electam. Apollo rigauit. id est scilicet a me con
uersos baptizando. ecc. xxiiii. dixi rigabo or
tum plantationum et cetera. sed deus non nos. incrementum dedit
gratiam. scilicet interius infundendo. Io. dicitur gen. xxvi. creuit
crescere faciat deus et cetera. quasi dicit. nullus alius per. Itaque. quia
solus deus incrementum dat. neque qui plantat predi
cando ut paulus. est aliquid. id est aliquid magnum uirtutis in dan
do ex se gratiam. neque qui rigat baptizando ut
Apollo. sed interius qui incrementum dat gratiam in
fundendo. est aliquid. scilicet deus. ideo ipse solus deus agricola
dicitur. Io. xv. pater meus agricola. apostoli non sunt eius
operarii. aug. frustra operarii omnia mouerent ex
trinsecus nisi creator intrinsecus latenter operaretur. qui
plantat autem predicando. scilicet paulus. et qui rigat
baptizando. scilicet Apollo. unum sunt. id est indifferentes
in operando quia extrinsecus tantum operantur quamuis alter
maior sit altero. aug. unum sunt sicut genere non
similitudine uel ratione quia deus equaliter operatur sed diuisi te
mus ... unusquisque habet ostendit quod differenter re
munerabuntur per mensuram laboris sui et post ostendit
quod secundum mensuram laboris sunt sunt remunerandi. hic
ostendit quod merito quia sunt adiutores dei. dicit. ibi
ostendit in quo. scilicet in effectum duplicem. dei enim agricultura:
dicit ergo unusquisque et cetera. quasi ita in operando et dando
non differunt. sed in labore et mercede. unusquisque enim
propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. id est secundum mensuram
laboris sui quo laborauit operando extrinsecus
in ps. labores manuum tuarum quia manducabis
et cetera. et mt. xx. uoca operarios et redde illis mercedem
suam. dicit. hic. quasi et bene dixi mercedem dei enim adiutores
sumus in colenda. scilicet uinea domini. non propter eius indigen
tiam. sed propter meritum nostrum. et hic habet propter quia dei agricul
tura estis. in extirpatione uitiorum. Io. xv. omnem pla
palmitem in me non ferentem fructum purgabit eum
et cetera. dei edificatio estis in positione uirtutum. hec duo ad
solum deum pertinent. uel agricultura refertur ad uitam
actiuam edificatio ad contemplatiuam. ¶ Notandum uero
quod offitium plantandi sicut agricole circa arbusta multi
plex est. primo euellendi uitia extirpando. Ier. i. ut
euellas et destruas. ii. plantandi uirtutes inserendo
do. ysa. ut plantes celos et fundes terram. iii. fo
diendi terram ab eis euacuando. Job xxix. terram
ungula fodit. iiii. stercora mittendi defectus suos
et peccata sua eis ostendendo. luc. dimitte eam et hic anno
usque dum fodiam circa eam. et mittam stercora. v. rigandi
compatiendo flendo et orando. Job xxx. flebam quon
dam et cetera. ii. cor. ii. et defleam multos ex eis. vi.
putandi corrigendo et emendando cant. ii. tempus
putationis aduenit. vii. custodiendi diligentem cu
ram adhibendo. cant. ult. posuit me custodem in
uineis. viii. fructus colligendi uisitando et inquirendo
... ¶ Venit querens fructum et cetera. secundum gratiam. hic ostendit
quod doctores plantandi et cetera non sunt arbores grece. sed mult
tum est sui spatio ... per dicit se fundamentum fidei p
posuisse ad fidem eos conuertendo. monet autem quod su
peredificet super fundamentum operando unusquisque. ibi. iii.
reddit rationem cauendi quia fiet operum manifestatio.
si quis autem. iiii. ostendit quod et cui. scilicet per ignem in iudicio
dies enim domini dicit ergo secundum gratiam. quasi ita nos estis dei edi
ficatio in quo ego. secundum gratiam que data est mihi a deo. sed id est per
quam accepimus gratiam et apostolatum ut sapiens. id est discre
tione. utens architectus. id est princeps edificii spiritualis.
ps. constitues eos principes et cetera. fundamentum posui
fidem. scilicet que dicitur fundamentum apostolorum et cetera. eph. apo.
xxi. fundamentum primum iaspis qui suo uirore fi
dem designat. mt. xvi. super hanc petram edificabo
ecclesiam meam. alius autem edificat super hoc fundamentum
scilicet bona opera. i. pe. ii. superedificamini domus spiritua
les et cetera. unusquisque autem uideat. id est diligenter attendat
quomodo. id est cuiusmodi opera superedificet an scilicet in ore
stulti. an in ore sapientis. mt. vii. nam in uia dei ali
ter. aliter scribat fundamentum. quasi et quod super edificatione
tamen uidendum est. fundamentum aliud nemo potest ponere.
ad quod tamen innititur pseudo. preter id quod positum est a
me. scilicet qui est xpistus ihesus. id est fides que per dilectionem operatur. ysa
ia xxviii. ecce ego mitto in fundamentis syon la
pidem angularem. scilicet xpistum in spirituali eius edificatione
fundamentum est illud ad quod tendit pondus edificii.
est autem pondus quoddam in elementis deorsum. secundum glo. si quis autem.
quasi ita autem uideat quisque quid superedificet. quia uniuscuiusque
opus quale sit manifestabitur. si quis autem. legitur autem hic
dupliciter uno modo de uita alio modo de doctrina. primo modo sic
si quis autem superedificat super fundamentum hoc fidei catho
lice aurum argentum lapides preciosos. id est opera perfec
tionis. aurum. scilicet in contemplatione et amore dei. argen
tum in dilectione proximi. lapides preciosos in operibus bonis
secundum hug. uel si superedificat ligna fenum stipulam fenum
id est peccata uenialia sua opera. ipso facto nisi mortalia destruunt
fundamentum. unde non dicit secundum greg. ferrum es plumbum. sed ligna.
id est peccata uenialia maiora fenum. id est mediocria. stipu
lam. id est minora. unde secundum hug. per lignum intelliguntur affectus con
iugatis qui magis adheret per fenum affectus posses
sionis qui minus adheret. per stipulam affectus famu
liaris qui minime ... superedificauit. id est iunxit sicut
dicitur in ps. qui firmauit terram super aquas. id est iuxta. si quis
in quo habet uel illa superedificauit. uniuscuiusque opus quale sit
manifestum erit in fine et si non modo quando deus illuminabit
abscondita tenebrarum. i. iiii. secundo modo legitur sic. si quis autem
superedificat super fundamentum. hoc aurum argentum lapides
preciosos. id est doctrinam sanam in auro intelligatur intellectus
ueritatis in argento sonoro eloquium ueritatis in la
pidibus preciosis ex ueritatis. uel si superedificat.
ligna fenum stipulam. id est doctrinam uanam et friuolam
ut in ligno intelligatur falsitas ignorantia dictorum in feno

ter siccitas. in stipula curiositas secundum hug. permittuntur
opus quod superedificauerunt manifestum erit in fine. Et
quod sequitur. non potui uobis loqui quasi spiritualibus. glo. eadem
predicabat apostolus carnalibus et spiritualibus. Contra sup.
ii. sapientiam autem loquimur inter perfectos. Responsio glo. intel
ligit de necessariis ad uitam. Item sequitur tanquam paruulis in christo.
glo. in christi cognitione. Contra paruitas ad quantitatem pertinet
cognitio ad qualitatem. Responsio quantitas intutius qualitas
est. Item sequitur lac potum uobis dedi. glo. non est necesse
ut aliqua secreta taceantur paruulis. dicenda perfectis.
Contra non possunt omnia capere paruuli que capiunt perfecti.
Responsio hic intelligendum puto solum de necessariis ad salutem.
Item sequitur adhuc enim carnales estis. glo. car
nales enim sunt qui et animales. Contra caro et anima eon
tialiter differunt. Responsio caro et anima pro ut hic accipiuntur
idem sunt. scilicet sensualitas. hic caro nominat eam a parte
materie. Item sequitur cum enim quis dicit ego sum pauli.
glo. non est hic peccatum minus aggregare. Contra peccatum
est errare in omnibus quam in aliquo. Responsio non est minus peccatum
igne. quia utrumque est infidelitas. hic in isto minus est.
Item sequitur. nisi eius cui tradidi. glo. si magis per me
liores datur in baptismo quam per minus bonos. Contra per me
lius ministrum sit melior actio nisi uel similis
est instrumentum aliquod secundum philosophum. Responsio per meli
us instrumentum sit melior actio in instrumentis. hic non actio
que est solius agentis per instrumentum. Item sequitur qui
plantat et qui rigat unum sunt. glo. sic genere non
tamen ministerio idem. Contra alius est ministerium plantan
di alius rigandi. Responsio glo. intelligit de ratione minis
terii generali non speciali. quasi scilicet exterius operantur ambo
hic differenter. Item sequitur unusquisque propriam mercedem ac
cipiet secundum suum laborem. Contra merces mensuratur secundum
charitatem non secundum laborem. Responsio apostolus loquitur hic
mercede accidentali non essentiali. Item sequitur dei enim adiu
tores. Contra psalmus bonorum meorum non eges. Responsio dei ad
iutores sumus ex parte operis operati non ex parte operis
operantis. Item sequitur quod est christus ihesus glo. id est fides christi
ihesu. Contra edificium spirituale manebit fides non ma
nebit. Responsio non est fundamentum edificii spiritualis simpli
citer. hic in statu isto. Item ibidem glo fides que per
dilectionem operatur in fundamento posita neminem perire
sinit. Contra fides forte semel habita non semper ma
net. Responsio glo. intelligenda est coniunctim. scilicet quamdiu fi
des manet non dimittit. Item sequitur ligna. fenum. stipula. glo.
hic tria de minimis operibus accipienda sunt. Contra
tamen dicitur quod sunt immoderate cupiditatis uel uenialia.
Responsio hic tria supponunt pro uenialibus non pro mortalibus
que dicuntur mala opera simpliciter.

Dies enim domini et cetera.

Ostendit quod cautus esse debet qui superedificat quia
fiet operum manifestatio hic ostendit quando fiet et
quomodo fiet. scilicet per ignem et iudicium. Primo dicit quod quia in ig
ne iudicabitur. ii. quod per ignem opera singulorum exa
minabitur et unusquisque. iii. quod opera perfecta statim
remunerabit. sicut opus. iiii. quod opera imperfecta per ig
nem purgabit. si cuius opus exarserit. dicit ergo dies
enim. quasi ita unuscuiusque opus manifestum erit et uere. dies
enim domini et cetera. hic legitur tripliciter. uno modo de die iudicii
generalis. secundo modo de die iudicii particularis uel mortis.
iii. sit. dies enim domini id est dies iudicii generalis in quo
enim est dies hominis preuolutus sua agentes hic tunc erit
dies domini. psalmus cum accepero tempus et cetera. declarabit opus
cuiuslibet quale sit. quia in igne precedente faciem iudicis
reuelabitur id est manifestabitur dies domini. scilicet ignis ante
ipsum precedet et cetera et unuscuiusque opus quale sit. utrum firmum
uel solubile ignis scilicet futuri iudicii probabit. in igne
enim probatur aurum et cetera. ecclesiasticus ii. si enim fuerit opus firmum et
perfectum ignis non nocebit. si imperfectum ignis eum cre
mabit et sic purgabit. si cuius opus manserit
inconsumptum. scilicet ab igne ut opera sancti exarauerunt que
numquam excidit. i. xiii. opus inquam quod superedificauit
super fundamentum fidei mercedem accipiet quia nichil de
opere suo perdet et quod amauit inueniet. si cuius opus
arserit. id est in crematione ab illo igne fuit ut opus
imperfectionis. ecclesiasticus xiiii. omne opus corruptibile in fine defi
ciet detrimentum patietur in iudicis gloria. quia non ita cito
glorificabitur. uel est detrimentum alicuius pene. ipse enim sal
uus erit. quasi licet et detrimentum patiatur tamen saluabitur
propter fundamentum quod stat firmum. scilicet fidem per dilectionem
operantem augustinus quia dicitur saluus erit. contempnitur ille
ignis grauior tamen erit ille ignis quam quicquid homo pati
potest in hac uita saluus inquam. sic tamen quasi per ignem quia
ab illo igne affligetur. quasi uero cremabile secundum beneplacitum
suum. xiii. omne quod potest transire per flammam igne purga
bitur. secundo modo legitur sic. dies domini id est dies mortis uniuscuiusque
in qua deficit dies hominis. declarabit opus cuiuslibet
quale sit. quia in igne reuelabitur. in igne scilicet purgato
rio. Job. xxviii. aurum locus est in quo conflatur et uniuscuiusque
opus quale sit. firmum aut solubile. ignis scilicet purga
torius probabit. si cuius opus manserit inconsumptum ab ig
ne purgatorio opus inquam quod superedificauit mercedem
accipiet statim. quia statim euolabit. quasi non habet purga
dum. si cuius opus arserit. id est crematum fuit ab igne
purgatorio. detrimentum patietur uel in iudicis gloria
quia non ita cito glorificabitur. uel alicuius pene quia in igne pur
gatorio cruciabitur ipse enim saluus erit tandem. sic
enim quasi per ignem purgatorium per quem transibit. iii. modo legitur
sic dies domini. scilicet dies presentis tribulationis in qua facit deus
quod uult et non quod hominis uoluntas. declarabit opus cuiuslibet
quale sit. quia in igne id est in presentis tribulationis ardo
re reuelabitur uniuscuiusque opus quale sit ignis id est ardor
presentis tribulationis probabit et cetera. uasa figuli probat
fornax et cetera. si cuius opus manserit inconsumptum ab ig
ne tribulationis. opus inquam quod superedificauit super fun
damentum fidei ipse mercedem accipiet pro illo opere. si
cuius opus arserit. id est ardore presentis tribulationis
consumptum fuit detrimentum patietur in iudicis gloria uel alicuius
pene. ipse enim saluus erit in fine. sic tamen quasi per ignem
id est per ardorem presentis tribulationis. nescitis. hic est. iii. pars
capituli in qua sensum carnalem deponere eos monet

et inducit. et post in ducit eos ne spirituale edificium
in se destruat. ii. ostendit quomodo non destruat. sed si erro-
rem deponant. nemo. iii. ut possint deponere morem ut
in hominibus amplius spem non ponant. Itaque in prima parte primo
ostendit quod ipsi sunt templum spiritus sancti. ii. quod templum eiusdem
non debet violari. si quis. iii. probat per sanctitatem ipsius templi. tem-
plum enim dei. Dicit ergo nescitis quasi et deberetis cavere quod si edifi-
cetis nescitis enim quod et templum dei estis. i. vi. nescitis
quod membra vestra templum sunt spiritus. levitici xxvi. ponam taber-
naculum meum in medio vestri sive in corde. et per quod spiritus dei
habitat in nobis et in templo. psalmus dominus in templo sancto suo. si quis
autem templum dei violaverit. vel in se vel in aliis sicut per secundo
qui fundamentum huius templi mutaverit errore. disperdet il-
lum deus. i. in corpore et in anima perdet sicut sacrilegum hoc est contra vio-
latores monialium et sacrarum virginum perdet quibus psalmus
prophetia. polluerunt templum sanctum tuum. templum quod et mirum
disperdet illum deus. templum enim dei sanctum est a tempore baptismi.
psalmus domum tuam domine decet sanctitudo quod estis vos. sed autem
et secunda corinthiorum. sicut enim tabernaculum dividebatur legale in duas
partes. una pars dicebatur sancta. altera sancta sanctorum. hebr.
et. nemo. hic ostendit quomodo non violabitur nec destru-
etur edificium spirituale. sed si errorem deponant et per
morem ut caveant decipi. ii. ostendit quomodo caue-
bunt. scilicet sapientiam mundi deponendo. si quis. iii. osten-
dit per rationem quod debet deponi sapientia. iii. continuat
autem dupliciter sententiam dicit ergo. nemo. quasi ducat
vaco in fallentes nos cum vos et cetera. qui enim se ipsum
seducit liberius alium seduceret. galatas vi. se existi-
mat aliquid esse cum nihil sit ipse se seducit. sed potius si
quis inter vos videtur non est talis enim sapiens potius est
apparens quam existens. sapiens esse in hoc seculo. i. secundum sapi-
entiam huius seculi. stultus fiat apostolus se sensum. scilicet fidei contrarium
deponendo. i. iiii. nos stulti propter christum et hoc ut sit sa-
piens. sapientia divina vere scilicet credendo. luce. xix. legitur
quod zacheus ascendit super ficum fatuam ut videret
ihesum. i. factus est stultus secundum mundum ut esset sapiens secundum
deum. sapientia. quasi et mirum hoc facientes est sapientia enim huius
mundi. de qua iacobi. iii. non est ista sapientia desursum et cetera.
qui potius dicitur astutia. augustinus. sapientia alium potest per
astutiam abusione alibi non proprie. stultitia est apud
deum. quia deus facit contrarium iudicio sapientie mundane
ysaia. xix. stulti principes thaneos sapientes con-
siliarii pharaonis et cetera. ut enim esse sapiens. horreat di-
latare ad capiendas stultus fiunt et tamen divitiis
hoc proponentem dicitur est. luce. xii. stulte hac nocte et cetera.
scriptum est enim iob. v. ubi habetur qui apprehendit sa-
pientes in astutia eorum et consilium pravorum dissipat.
comprehendam. i. facias ostendam. sapientes huius mundi a
astutia eorum faciendo. scilicet aliter quam ipsi credant posse
fieri ysaia. xliiii. convertens sapientes retrorsum et scientiam
eorum stultam faciens. et tamen scriptum est in psalmo. novit
dominus cogitationes sapientium. licet eas a domino velint
abscondere. ysaia. xxix. ve qui profundo estis corde
et cetera. et ponit hic sapientum loco eius quod est hominum. quia homo
est animal rationale discretivum. quoniam vane sunt. i. false. sapientia.
i. auferet se a cogitationibus quas (?) (?) Itaque

hic ad deponendos errorem morum ut de certo in hominibus
spem non ponant. et post ponit admonitionem. secundo
rationem omnia. iii. rationis recapitulationem ut addat
omnia. dicit ergo itaque. quasi et quia mundi sapientia mundi stulti-
tia est apud deum. Itaque nemo glorietur in hominibus in baptis-
mis vel doctoribus. quia scilicet sit baptizatus a paulo vel ab apol-
lo. sed in solo deo qui est actor gratie. homo autem minister solum. quia
omnia. quasi si deberetis gloriari. omnia enim vestra sunt ad serviendum
vobis. scilicet nobis data. non est autem gloriandum in de rebus excel-
lentioribus. ro. viii. diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum. omnia inquit et hec sive paulus qui de maiori-
bus. sive apollo. qui minorem paulo. sive cephas qui
maximus omnia. sive mundus ad utendum vel etiam mundana ad
fruendum. sive vita presens ad merendum. sive mors.
. i. finis vite presentis ad recipiendum. ecclesiastici xli. o mors
bonum est iudicium tuum et cetera. vel sive vita. i. doctorum
conversatio ad imitandum. sive mors. eorum ad dolendum
vel sive vita. i. boni angeli in auxilium. sive mors. i. mali
angeli exercitium. apoc. vi. nomen illi mors. sive presen-
tia ad sustinendum. can. v. lena est sub capite meo
et cetera. sive futura ad sperandum. math. xxv. venite benedicti pa-
tris mei percipite regnum. quod. vi. pro est et cetera. omnia enim vestra sunt
glo. que sunt in mundo. psalmus. omnia subiecisti sub pedibus
eius et cetera. Ideo homo post omnia conditus est. gen. i. vos autem non
hominis. ideo non in homine deberetis gloriari. sed in christo quia christi estis
pretio magno et cetera. christus autem dei patris et filius. i. xi. caput christi
deus. ¶ Modo secundum id quod ad sanctificationem templi spiritualis
requiritur in littera quod solet fieri in sanctificatione templi materialis
postquam debent ossa infidelium eici. i. peccata per confessionem. Ie-
remie viii. eicient ossa regum iuda et principum. ii. cineres in
pavimento spargi per cordis humilitatem. sic faciebat ge-
nesis xviii. loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis
. iii. duo littere alphabeti inscribi per legem dei studium
et meditationem. psalmus. quomodo dilexi legem tuam domine et cetera. iiii. aqua
benedicta habundanter aspergi per lacrimarum assiduitatem. psalmus lavabo per singulas noctes et cetera. v. cruces
in parietibus depingi per carnis et sensuum mortifi-
cationem. galatas vi. stigmata domini ihesu et cetera. vi. de-
pinde crismate inungi per mentis sanctam leticiam
ac alacritatem. math. vi. tu autem cum ieiunas et cetera.
unge caput tuum. ecce crisma. vii. luminaria illis
accendi per splendidam conversationem. luce. xii. sint lumbi vestri precincti
et lucerne ardentes. viii. circuitus plures circa ecclesiam per multam
diligentiam et circumspectionem. can. iii. surgam et
circuibo civitatem et cetera. ix. sancti alicuius nomen intitulari
per sanctorum imitationem. i. mach. ii. memento operum
patrum que fecerunt in generationibus suis. x. missa celebrari
per assiduam dei laudem et gratiarum actionem. psalmus immo-
la deo sacrificium laudis et cetera. ¶ hic quod secundum
in igne revelabitur. dicit glossa. duos ignes futuros
legimus unum eternum quod sequitur iudicium alterum quod prece-
det. ¶ Unde ysaia ultimo. dominus in igne veniet. glossa. ignis
eternus erit qui malos involvet et quod post purgabit quod
in bonus purgandum est et secundum id est. Responsio. quod dicit quod duo
sunt per essentiam et quod in glossa illa ysaia ultimo. fit vel (?)
plex non personalis sicut si dicas mulier quod dampnavit

saluauit. alii dicunt quod duo sunt per effectum non per essen
tiam. Ibi est .i. detrimentum patietur. glo. mino
ris glorie. Contra preciosa caritas non minuitur. alioquin
quomodo peccata multiplicata totaliter destruerent. sed non gloria.
Responsio glo. loquitur de minoratione glorie quo ad extensio
nem diuisionis non quo ad intensionem. Ibi est ipse autem sal
uus erit. quasi per ignem. glo. post istius corporis mortem si
super derelictorum qui edificauerunt lignum fenum stipu
lam. hunc ignem dicunt propterea quod non sentiatur non
tedarguo. quia forsitan hic unum est quod dubium est. Contra si
des uera supponit esse purgatorium. Responsio in dubitatione
est hic unum est. sed ideo forsitan addit. quia in sacra scriptura
expressum est non est. Ibi ibidem glo grauior est ille ignis
quam quicquid homo pati possit in hac uita. Contra uenialia
sufficienter et tamen digne puniuntur aliquando per se tantum pena.
quod ulterius condignum puniuntur pena purgatoria. Responsio
si utrique esset in eodem foro bene concluderet. Sed mutato
foro mutatur pena et minor illa est et si sit maior
ponderem non tamen ualore. quia minus habet de uoluntario.
Ibi in eodem glo. de minimis peccatis non illic purgatoris
obtinent qui in hac uita meruit. sed in dampnato
ueniale eternaliter punietur. Contra differt mortale
et ueniale male ueniale minus hic quia illi debetur pena eter
na huic temporalis. Responsio per se debetur uenialia peccata
pena per se temporalis per accidens tamen ratione ad uincti mor
talis debetur ei pena eterna proportionalis tamen pene
peccati mortalis. Ibi ibidem glo. opus quod ardet de ma
la doctrina est. Contra mala doctrina peccatum mortale
est. sed dampnat. ergo falsum est quod sequitur saluus erit.
Responsio mala doctrina duplex est uel errans in necessitate et ex
obscuratione hic peccatum mortale est. uel non in necessitate et
ex surreptione hic est ueniale peccatum. Ibi ibidem glo.
cum perdidit in eternum pereat prodesset illi et uel ex parte cre
didisse. Contra .ii. pe. ii. melius erat illis non cognoscere uiam ueritatis
non agnoscere et cetera. Responsio melius erat illis sed quod quia de
apostasia punietur non simpliciter. Ibi est .i. templum
dei sanctum est. glo. quem spiritum sanctum susceperunt consessus ille
cum patre et filio qui nos eadem sede facit dignos.
Contra sedes illa quomodo est increata. Responsio eadem .i. in simili.
Ibi ibidem glo. deus habitat apud se. Contra Jo. .i. ubi
erat apud deum glo. ut alius apud alium. sed ipse hic in propor
tate distinctionem personarum. Responsio apud se hic exponendum est
per priuatione et positione. Ibi est .i. stultus fiat
glo. deum. Contra nimium credit posse. Contra aug. actor
ne ... facit contra ... Responsio facit contra non cursum. hoc non
obedientiam. Ibi est .i. nemo glorietur in hominibus. Contra
.ii. cor. .i. gloria uestra sumus. Responsio non est gloriandum in homi
bus principaliter. sed in deo solo. Ibi est .i. siue cephas.
glo. qui magnus est. Contra in caritate ei restitit glo.
tamquam par. Responsio pares erant officio predicationis
sed non platonis. Ibi est .i. et uos autem christi. glo. et christus dei
deus pater non tamquam diuersi alius alterius. sed tamquam filius
patris. Contra sed christus pater sed nimium diuinitatem. sed non est equalis patri.
Responsio quia ipse hunc diuinam nimium christus patri non tamen sed ei sed
secundum humanitatem

Sic uos existimet homo et cetera.

Postquam a loco ipso illo primi capituli non in capitulo
uerbi arguit eos qui contempnebant simplicem
predicationem. hic arguit eos qui contempnebant predicatorem
et primo ponit increpationem. ii. increpantis ostendit
affectum. non ut confundam. Iz. In prima parte primo increpat
qui uero apostolos contempnebant. ii. qui de suis gloriabantur
et contendebant. hic autem fratres. iii. quia de se mi
nus presumebant. iam saturati. In prima parte primo agit
de contemptu suo et aliorum communiter. ii. de contemptu suo specia
liter. mihi autem. In prima parte primo monet ut bene de ueris apostolis
sentiatur. hic iam quod dicit sic nos. quasi omnis sui est quod solus
deus est actor gratie nos autem auditores solum et ministri
et ideo nos existimet homo. quilibet homo .n. est de homine
bona sentire. ro. xii. compati intuente sentientes et ministros
non non dominos quo ad officium. i. pe. v. non ut dominan
tes in clero et cetera. ministros christi non autem ut pseu
do. ii. cor. xi. non mirum si ministri sathane transfi
gurantur uelut ministri iustitie et dispensatores .i.
distributores quo ad usum ministrorum dei .i. sacra
mentorum diuinorum. uel ministrorum .i. ecclesiasticorum offici
orum. hic iam quod sic de nobis existimandum est. sed tamen hic .i.
inter nos corinthios. iam in presenti. cum exspectandum esset
diuinum iudicium uel glo. quod a uobis queritur inueniatur inter
dispensatores ut fidelis. cum sic possit credi quod bene
dispensent. prouerbia xx. multi homines misericordes uocan
tur uirum autem fidelem quis inueniet. luc. xii. quis putas
est fidelis dispensator et cetera. Nota hic quod mali dis
pensatores infideliter dispensant. viii. sunt ecclesie stipen
dia quia quod pauperum sunt expendunt in superfluis. oz.
xv. non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. ii.
ecclesie beneficia quia dant prebendas nepotibus et consanguineis.
mich. iii. ve qui edificant syon in sanguinibus. iii.
ecclesie sacramenta quia ministrant ea peccatoribus
manifestis et usurariis et he. os. vi. nolite
sanctum dare canibus. iiii. ecclesie documenta quia non predicant
temporibus oportunis. ysa. lvi. canes muti non ualen
tes latrare. v. ecclesie iudicia quia non bene seruient
oppressis. ysa. i. pupillo non iudicant et causa uidue non
ingreditur ad eos. vi. ecclesie officia quia cum fiunt ordi
nes et curas personis non ydoneis. contra illud deut. i. date
ex uobis uiros sapientes et cetera. vii. ecclesie uasa. quia
tractant ea manibus pollutis. contra ysa. lii. munda
mini qui fertis uasa domini. viii. ecclesie templa. quia non
purgant a sordibus non ornant debitis ornamen
tis. ita ut dici possit illud .i. mach. ii. templum eius sicut
homo ignobilis. mihi autem. hic agit de contemptu suo speciali
ostendens quod non debent eum iudicare propter .iiii. rationes.
primo quia non timet iudicium eorum. ii. quia ipse audet iudica
re seipsum. sed neque. iii. quia ad deum solum pertinet eius
iudicium. qui autem. iiii. quia nondum est tempus ad iudican
dum. itaque nolite. dicit ergo mihi. quasi ita quod inter dispen
satores et cetera. sed quisquis de aliis mihi pro minimo est .i. mi
nimum reputo et parum curo propter testimonium con
scientie. ii. cor. i. gloria nostra hec testimonium conscientie nostre.
ut a uobis iudicer. quasi infidelis dispensator pro magno
non habeo et cetera. si a uiris spiritualibus. sed pro minimo

Margin notes: transitione; aliq; obstinacione; so ondit quod male sentiebant; panem

q a vob carnalibus. aut ab humano die dicitur dupliciter
pre modo ab humano die. i. ab iudicio humano.
qui non videt occulta. i. reg. xvi. homo videt ea que etc.
secundo modo. ab humano die. i. ab homine dum est in suo
die. s. in vita presenti. Job xiiii. breves dies hominis
etc. sed neque meipsum iudico. ego qui melius me no
vi quam alius. tanta enim est profunditas cor
dis humani ut lateat ipsum hominem etc. Jere. xvii.
pravum est cor hominis et inscrutabile. nichil enim. q.
et recte non iudico meipsum. nichil enim mihi conscius
sum. conscientia remordente. act. xxiii. viri fratres
ego in omni conscientia bona conversatus sum ante deum
usque in hodiernum diem. sed non in hoc iustificatus
sum. i. non ideo me iustum reputo. quia potest
esse aliquod delictum quod nescio. delicta quis intelli
git. ecce. ix. nemo scit utrum odio an amore
dignus sit. qui autem. q. neutique ego debeo me
iudicare nec vos. autem sed. qui iudicat me.
i. qui potest et debet me iudicare dominus est. qui so
lus omnia novit. ps. deus iudex iustus etc. itaque.
q. et solus deus debet me iudicare. itaque nolite
ante tempus iudicare. s. iudicare. mt. vii. nolite iu
dicare etc. ro. ii. inexcusabilis es o homo omnis qui
iudicas. quo adusque veniat dominus. ad iudi
candum. ysa. iii. dominus ad iudicium veniet cum se
nioribus populi sui. qui et illuminabit. i. aperta fa
ciet abscondita tenebrarum. i. peccata occulta.
mt. x. nichil opertum quod non reveletur. ps. revela
bit condensa. et manifestabit consilia cordium.
i. cogitata. quia tunc libri conscientiarum aperientur.
dan. vii. iudicium sedit et libri aperti sunt. et
tunc erit a deo laus. i. remuneratio secundum merita
unicuique bene agenti. et bene cogitanti. hic autem
ut ait ambrosius nescitur quis sit laude dignus.
eccl. xi. ne laudes hominem in vita sua. pv. ult.
laudent eum in portis opera eius. Hec autem
fratres. hic secundo arguit quia de pseudo gloriaba
tur et contendebant. et primo ostendit quod in hominibus
gloriari non debeant. secundo quod in solo deo gloriari
debent. quis enim. Ubi primo ostendit quod solus
deus animas iustificat. secundo quod solus deus bona prestat.
quid enim habes. tercio concludit quod nullus de bono quod
habet gloriari debeat. hec autem. dicit glosa. hec autem
q. ita dixi scilicet non est gloriandum in nobis. et po
sui exemplum de me et apollo. hec autem o fratres transfi
guravi. i. figurate dixi. in me et in apollo.
i. in me et apollo proposui figuram pro aliis. ac
si diceret non monui vos non gloriemini in me
et in apollo. quia in nobis gloriemini aut gloriare
mini in nobis. sed in pseudo. sed figurate loco
pseudo posui me et apollo. amb. nominati
illos designato non figuratim. ne maior nas
ceretur discordia. nemo enim audiens nomi
num ut eius cui timet obnoxius est tacere.
tacito vero nomine audiens aliquid de se dom.
dissimulat et hoc feci propter vos. i. propter utilita

tem vestram hanc. s. ut in nobis qui maiores sumus
discatis. ne supra quam scriptum est. Jere. ix. ubi
nisi in solo deo gloriari precipimur. unus adversus alte
rum inflatur pro alio. i. adversum pro se contemptu
sit alius. i. melior alio. vel pro alio. s. doctore
ut baptizat tamquam sit a meliore baptizatus
vel edoctus. quis enim. q. nec debes gloriari nisi
in deo. quis enim te discernit a massa. s. perditorum
nisi deus. q. d. nullus alius. quid. q. si dicas iusticiam
meam me discernit quid habes boni. quod non ac
cepisti a deo. q. d. nichil. Jac. i. omne datum
optimum etc. si autem accepisti a deo quid gloria
ris. in te vel in alius quod non acceperis a deo sed
a teipso vel ab alius. ps. non nobis domine non
nobis. sed nomini tuo da gloriam. vel quid habes a
pseudo. s. quod non accepisti a nobis. q. d. nichil bo
ni habes a pseudo quod non acceperis a nobis. si autem
accepisti a nobis quare gloriaris contra nos. quasi
non acceperis a nobis. Jam saturati. hic argu
it eos quia de se nimis presumebant ostendens yro
nice primo eorum presumptionem. secundo apostolorum abiectionem.
puto. eorum presumptam perfectionem
describit in tribus. primo in spiritualibus deliciis.
secundo in spiritualibus diviciis. Jam divites. tercio
in spiritualibus honoribus. sine nobis. dicit glosa. iam sa
turati. q. in aperto quidem vos. sed non recte
videor hec facere. et est yronia. quia iam sa
turati estis. i. pleni spiritualibus deliciis. ps.
Edent pauperes et saturabuntur. Jam divites
facti estis. q. et alios ditare potestis. apo. iii. di
cis quia dives sum etc. sine nobis regnatis. i.
regitis vos. apo. i. fecit nos deo nostro regnum
et sacerdotes. et utinam regnetis vere. i. bene
vos regatis. sen. dabo tibi magnum imperium
impera tibi. et ut nos vobiscum regnemus nos
dico vos vobiscum quia dedignemini nos regere
puto enim. hic ostendit yronice apostolorum abiectionem.
primo secundum reputationem divinam. secundo quo ad
existimationem humanam. nos stulti. tercio
quo ad veritatis existenciam usque in hanc
horam. dicit glosa. puto enim. q. ita dixi quod
sine nobis regnatis. puto enim. yronia est. quod
deus nos apostolos novissimos ostendit. i. vilis
simos de quibus non curatur. tamquam morti des
tinatos. i. ad nullam utilitatem valentes
sed ad mortem reservatos. ps. estimati sumus
sicut oves occisionis. vel potest legi sine yro
nia sic. puto. q. ideo nobiscum regnare debe
tis quia puto. i. certus sum. quod deus nos apostolos no
vissimos vocavit elegit. i. similes novis
simis scilicet in tribulationibus. s. enoch et he
lye. xi. tamquam morti destinatos. i. morti
reservatos. quia spectaculum facti sumus mundo
quia ad nos concurrunt ad videndum ut ad mon
stra. glo. ita sit nobis ut illis qui a vic
toribus morti sicabantur etc. spectaculum

queriebat pplus. Job. xij. deridetur iusti simplicitas. et angelis et hominibus. glo. quod nomine dilectionis subdit. et an. et ho. tam malis quam bonis ut confortent et laudent malis ut insultent et irrideant. nos stulti. hic tangit despectionem apostolorum secundum estimationem humanam in terris. primo in scientia. secundo in potestate. nos infirmi. iij. in reverentia. nos nobiles. dicit ergo. nos stulti propter christum. cuius crucem predicat que a gentibus reputatur stulticia. nos vero prudentes in christo reputamini. scilicet tacendo secundum glo. prov. xvij. stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur. nos infirmi. id est afflicti. ij. cor. xi. libenter gloriabor in infirmitatibus meis. vos autem fortes. id est potentes et securi. vos nobiles. id est tenendi nobilitate carnis non spiritus. nos autem ignobiles. id est despecti. contra id. i. reg. ij. qui contempnunt me erunt ignobiles. Michi pro minimo est ut a vobis iudicer. contra ecc. vij. curam habe de bono nomine. Responsio. de iudicio bonorum curandum est sed non malorum de iudicio malorum. Item supra id. sed neque meipsum iudico. contra i. cor. xi. si nosmetipsos iudicaremus. et cetera. ergo bonum potest homo se iudicare. Responsio. verum est iudicio discussionis sed non diffinitionis. vel accusando se non iustificando. Item supra id. nichil michi conscius sum. glo. in nullo remordet me conscientia. contra. nullus est sine peccato in terra ista. i. jo. i. si dixerimus quia peccatum et cetera. Responsio. remorsus proprie est de mortalibus sed punctura conscientie de venialibus. Item supra id. nolite ante tempus iudicare. glo. suspiciones vitare non possumus quia homines sumus. contra. nullus peccat in eo quod vitare non potest ait aug. Responsio. non possumus. id est vix possumus. vel in particulari possumus quamlibet. sed non vitare omnes. Item supra id. manifestabit consilia cordium. glo. tunc erunt omnia omnibus nota. contra. ps. quorum tecta sunt peccata. ergo peccata penitentium non erunt omnibus nota. Responsio. non erunt nota ad eorum verecundiam. erunt tamen ad dei gloriam. Item super illud. hec autem transfiguravi in me. glo. cum nullus forsitan hec dixit. contra. ergo paulus mentitus est. ergo. i. alius quidem dicit ego sum pauli. et cetera. Responsio. non dixit asserendo. sed exemplificando. Item supra id. quid habes quod non accepisti. glo. sciendum quod nullus potest discerni a massa perditionis nisi qui hec credit. contra. parvulus baptizatus non credit hec. Responsio. credit habitu et si non actu. vel glo. loquitur de habentibus usum rationis. Item supra id. puto enim. glo. quod nullo modo putandum est. contra. ergo male putabat. Responsio. yronice dicit non assertive.

Usque in hanc horam. hic ostendit despectionem apostolorum seu defectum non spiritualem sed corporalem. secundo virtutis exigentiam consistentiam in terris. primo quia bono privantur. secundo quia malis affliguntur. affliguntur. iij. quia vilissimi reputantur. tamquam purgamenta. In prima parte primo ostendit quod privantur

bonis necessariis triplex. scilicet cibo. potu. indumento. secundo quod privantur bonis utilibus tribus. scilicet pace. stabilitate. quiete. dicit ergo. usque in hanc horam. id est continue usque ad hec tempora. et esurimus carentes necessario cibo. et sitimus carentes potu. et nudi sumus. carentes indumento. ij. cor. xi. in fame et siti in frigore et nuditate. heb. xi. egentes angustiati afflicti. rationem autem huius assignat amb. dicens. liberi enim et sine adulatione veritatem predicantes. et gesta prave vite arguentes gratiam non habent apud homines. secundum enim tullium. hoc tempore obsequium amicos. veritas odium parit. et colaphis cedimur. unde act. xxiij. princeps sacerdotum iussit paulum percuti. et instabiles sumus. de loco ad locum fugientes. supra id. mt. x. cum vos persecuti fuerint in civitate una fugite in aliam. et laboramus manibus nostris operantes. ut acciperemus nobis necessaria. quia nemo dat nobis. act. xx. ad ea que michi necessaria erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. i. tess. ij. nocte et die operantes manibus nostris ne quem vestrum gravaremus. maledicimur. hic ostendit quod affliguntur malis. et primo quod affliguntur malo maledictionis. secundo malo persecutionis. persecutionem. tertio quod malo vituperationis. blasphemamur. dicit ergo. maledicimur. quia male nobis imprecantur. et benedicimus hortando scilicet ad bonum. et optando bona eis qui nos maledicunt. exemplo sui. qui cum malediceretur non maledicebat. i. pe. ij. ro. xij. benedicite persequentibus vos et nolite maledicere. persecutionem patimur. id est tormenta dura. et sustinemus. patienter. immo et gaudenter. act. iiij. ibant apostoli gaudentes et cetera. blasphemamur. quasi malefica vituperamur. apo. ij. blasphemaris ab his qui se dicunt iudeos esse et non sunt. et obsecramus deum pro illis blasphemantibus. mt. v. orate pro persequentibus vos et calumpniantibus. vel obsecramus eos ut desistant quia hec faciendo peccant. tamquam purgamenta huius mundi. quibus scilicet mundus purgari debeat. et quibus in mundo manentibus inquinetur mundus. facti sumus. id est reputati sumus. cum econtrario dicat apostolus. heb. xi. quibus dignus non erat mundus. et facti sumus omnium peripsima. id est purgamenta. peripsima dicitur purgamentum pomi. illud scilicet quod tollitur a pomo ut scilicet natura appareat. quod est cortex et purgamenta terrarum. et civitatibus mundi. usque adhuc. id est continue usque ad hoc tempus. non ut confundam. post increpationem ponit correptionem ad eos affectivam. sive affectionem. ubi ostendit quod peccata non scripsit eis ut confundantur sed ut se corrigant. et primo utitur monitione ostendendo primum affectum. secundo rogatione proponendo se in exemplum. vo. go. iij. comminatione. predicendo affectum adventus sui. venias. In prima parte primo monet eos ut filios. secundo ostendit quod sic sunt filii. nam si. iij. hoc probat quia scilicet per evangelium eos genuit. nam in christo

d(icit) g(losa). non ut confundam. q(uasi) d(icat) et si diximus uos inflatos
esse et dure uos increpauimus. tamen non scribo hec
ut confundam uos. i. erubescere faciam. sed potius
ut uos corrigam. Ambrosius. aliqua blandiis miti
gat ut salutaris medicus. primo .n. infundit
uinum. modo infundit oleum. luc. x. sed mo
neo uos ut filios meos karissimos. per quibus tot
mala passus sum. vocat autem eos karissimos
quia dilexit post pluchra sua. plus quam suos. et plus
quam corpus proprium. omnia quippe sua dimise
rat propter euangelium. matth. xix. ecce nos reliquimus
omnia et c. Item corpus proprium exposuit. ii. cor. xii.
superimpendar pro animabus uestris. Item dimiserat
suos. gal. i. continuo non acquieui carni et san
guini. nam. q(uasi). et bene dico filios. nam si .x. mi
lia. i. quantalibet multitudinem habeatis pedago-
gorum. pedagogorum. i. eruditorum. pedago
gus enim est doctor puerorum a pedos quod est puer et
gogos ductio. sed non multos patres. in christo. i. in fide christi
sicut .n. in generatione carnali unius generationis est
unus pater. sic in spirituali. s(upra). iii. ego plantaui
et c. nam. q(uasi). et ideo non multos patres. nam ego
solus. et non alius genui uos in christo ihesu. non
in me. gal. iiii. filioli mei quos iterum parturio
donec formetur christus in uobis. genui inquam.
per euangelium. i. per predicationem meam. ubi enim est
dei semen est spiritualis generationis. luc. viii. semen
est uerbum dei. Jac. i. uoluntarie genuit nos
uerbo ueritatis. rogo ergo hic uenit rogatione proponens
se in exemplum et primo rogat ut imitentur
eum. secundo dicit quod propter hoc misit ad eos thymo
theum. ideo misi. tertio ostendit quod oportuit ita
ipsum. tamquam d(icit) g(losa). rogo ergo. q(uasi). et quia uos ge
nui in fide christi. ergo rogo uos fratres. ubi non est ca
ritatis non auctoritas. ad phil. multam fiduciam
habens imperandi tibi propter caritatem autem magis
obsecro. imitatores mei estote non pseudo.
Sicut hic. phil. iii. et infra xi. imitatores mei
sicut et ego christi imitator sum. unde me imi
tando errare non poteris. sicut enim erat expressus
imitator christi ut diceret non se uiuere uel loqui
sed christum in ipso. gal. ii. uiuo ego iam non ego ui
uit uero in me christus. et .ii. cor. xiii. an experimentum
eius queritis qui in me loquitur christus. Ideo s. ut me imite
mini. misi ad uos thymotheum. per quem
misit epistolam qui erat eius imitator tamquam
exemplum ab eo transsumptum. unde ait. qui est
filius meus in fide et imitatione karissimus in
caritate. et fidelis in domino. i. domini predicator.
luc. xii. quis putas est fidelis seruus et prudens
et c. thymotheus inquam qui uos commonefaciat.
i. misi eum ad hoc ut commonendo uos doce
at. uias meas. i. instructiones meas et o
perationes meas. pro. iii. vie eius uie pul
cre. que uie sunt in christo. et ideo tenende. quia
in ipso non contingit deuiare. Jo. xiiii. ego sum uia

ueritas et uita. ita .s. sicut ubique doceo in omni
ecclesia doceo. ego eas tamquam autenticas et uniuersales
erat enim doctor uniuersalis. rom. in omnem terram et c. tamquam
et opus erat eum mitti. quia quidam ex uobis
sic inflati sunt de philosophia mundana quasi esset quasi
uenturus. unde col. ii. inflatus sensu carnis sue.
tamquam non uenturus sim ad uos. cum tamen re uera sum
uenturus. ueniam autem. hic terret eos predicendo
aduentum suum ad corrigendum. et primo predi
cat se uenturum. secundo ostendit ueniendi causam. et cog
noscam. tertio inquirit ueniendi modum. quid
uultis. d(icit) g(losa). ueniam. q(uasi). ita inflati sunt quidam
q(uasi). non sim uenturus? autem. sed. ueniam ad uos
cito si dominus uoluerit. s(cilicet). nisi culpa uestra impediat.
Jac. iiii. pro eo ut dicatis si dominus uoluerit et c. et cog
noscam. i. probabo. et inquiram. non sermonem
humane sapientie eorum qui inflati sunt humana munda
na scientia que inflat. s(upra). viii. sed uirtutem eorum in
fide. s(cilicet). et bona operatione. non enim. q(uasi). et merito
non inquiram de sermone. quia non in sermone solum
est regnum dei. i. ecclesia regni dei. sed in uirtute boni
operis. sicut hic. ro. xiiii. non est regnum dei esca et
potus. sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. quid
uultis. q(uasi). ego quid ueniam. sed quid uultis horum
duorum. s(cilicet). an in uirga ueniam ad uos. i. in uir
tute correctionis. ubi est et si sit caritas. quia uirga
scilicet egreditur de radice iesse. i. de incendio ca
ritatis. ys. xi. non tamen ita asperum exterius quia omnis disci
plina in presenti quidem uidetur non esse gaudii. sed me
roris. heb. xii. mich. vii. pasce populum tuum in
uirga. an in caritate. i. in manifesta dilec-
s. ut bona suppleam. et spiritu mansuetudinis.
ut prius parcam. glo. superuenit mansuetudo
et corripiemur. aduenit quidem in magnitudine est
mansuetudine est corripiendus supportandus.
sed in uirga non est recusandus. aug. abbas ut pii
filii dicentes. si in uirga uenturus es noli uenire.
melius est enim erudiri in uirga patris quam perire
in blandimento predonis. Noto quod regnum dei per
multas uirtutes acquiri dicitur. primo per uirtutem
penitentie. matth. iii. agite penitentiam et c. secundo
per uirtutem uoluntarie paupertatis. matth. v. beati pau
peres et c. iii. per uirtutem patientie in aduersis. matth.
v. beati qui persecutionem patiuntur et c. iiii. per
uirtutem innocentie. et simplicitatis. matth. xix. si
nite paruulos uenire ad me. v. per uirtutem
humilitatis. luc. xii. nolite timere pusillus
grex et c. vi. per uirtutem affectuose supplica
tionis. luc. xxiii. memento mei domine et c. vii. per
uirtutem laboriose conquisitionis. matth. xi. regnum ce
lorum uim patitur. et c. viii. per uirtutem doctrine
et sancte predicationis. matth. v. qui fecerit et docuerit
et c. ix. per uirtutem perseuerantie finalis. luc. xxii.
uos estis qui permansistis mecum et c. Nunc
quod supra dixit glo. usque in hanc horam. glo. libere et sine
adulatione ueritatem predicantes gratiam non habent

hoīes. q°. Je. x. sic ego p oīa oib; placeo. s° q̄s
lib' p̄dicaret tn̄ gratiā hoīm hēbat. Rx°. ta
les nō hnt gratiā ap̄ malos s; apud bonos. It
sup i°. labores ma. ii. ex h' ut q' aplōz imita
tores et p̄dicatores debēt laborare manib;
suis. Rx°. glo. soluit dicens q' nemo dat nob'.
in casu quidem tali oms tenent. It sup ut
ut n̄ ofundat nos h' scribo. q°. etc. xiiii. ē o
silio adducens gl'am. Rx°. n̄ dr itendi p̄n
cipalr osilio. s; correctō. It s' i°. i xp̄o. n. ihu.
q°. aug°. xxiii. p̄rem nolite ueare sup ētum.
Rx°. soluit deus p̄r est auctē. s; hō ministro. It
sup i°. sicut ego ubiq; in omī ecc̄a doceo. q°.
nūs dr doce in ecc̄a aliena. Rx°. distributō est
accomoda p ecc̄iis gentiū ad quas uelet q̄
omī ei' erāt apls gentium. gal. ii. qui ope
ratus est petro.

Omnino auditur int' uos ⁊c. reuo
cauit eos ab erroribus ētra ea que sunt
ab aliis hic reuocat eos ab erroribus ētra ea q̄
sunt ab ipsis. ⁊ p̄mo reuocat eos ab errore ē
emēdatōm delictoz ⁊ delinquentium. c. isto ⁊ se
quenti. sed ab errore ētra coplam matrimonij ⁊ uir
ginitatis statū. c. vii. iii. esum ⁊ abstinentiā
ciboz. c. viii. ix. x. ē orandi ⁊ ōicandi mod.
c. xi. In p̄ma pte p̄mo reuocat eos ab erro
re ētra emendatōm delictoz ⁊ deliqntiū p se
ipsos. s. q' publicū fornicatorē sustinebat. c.
isto. sed p alios q' fres ad iudicia detrahe
bant. c. vi. In p̄ma pte p̄mo arguit eos de
sustinentia publici fornicatoris. ii. ondit q'
de hoc aliās scripsit eis. scripsi. In p̄ma pte
p̄mo arguit eos q' publicum p̄dorē susti
nebant. s° q' hoc faciēt nichil' se uidētes
eē iactabant n̄ est bona. In p̄ma pte p̄
exprimit illius culpam notoriam. s° arguit
eoz in corrigendo negligentiam. et uos. ii.
ipē in eum pfert sniam. ego quid. d' g°.
omo. q. ita quero an i uirga ueniā ad
uos. an in spū mansuetudinis. ⁊ tamē
opus est ut in uirga ueniā n̄ uos corriga
tis. q' omo. i. ab oib; auditur int' uos eē
fornicatio. restitui in famis. q' sm gls. p̄
ccata carnalia minoris sūt culpe ⁊ maioris
infamie. et n̄ qualisq; fornicatō. sed
talis fornicatō qualis nec int' gentes. i.
gentiles qui dm̄ nesciūt. ysa. xxiii. eru
besce syon ait mare. m°. xii. uiri nini
uite surgent in iudicio cū gn̄atione ista.
⁊ ōtempnent eam. talis inqm̄. ita ut ali
quis hēat. i. publice teneat uxorē patris
sui. s. nouercam suam. q' est incestus. leu.
xx. qui dormierit cū nouerca sua morte mo
rietur. ⁊ deu. xx. n̄ accipiet homo uxorē
pris sui. gen. xlix. n̄ crescas q' ascendisti
cubile p̄ris tui. i aim int' uos sit tn̄ scel'.

uos inflati estis uicio supbie. de quo pstant
altissima uenti ⁊ nō huistis luctum. i. dolo
rem p pctō illius magis quā inflationē. aug.
plangis mortuū. magis plange uiuū. an
nō sunt in te uiscā s̄ane mīe ut plangas
cor a quo recessit aīa. ⁊ n̄ plangas aiam
a qua recessit ds. n̄ huistis ipsū luctum.
ita. s. ut tollat' de medio urm̄ qui hoc op'
fecit. i. separaretur a ōione urā q' oms
estis p̄cipes quodāmō minores fouendo. ma
iores tollendo. deut. xvii. aufēs malū de
medio tui. ⁊ nu. xvi. recedite a tabnacul'
hoīm ipioz. Ego quid. hic psr̄ in eū sniam.
ubi p° ondit suam sollicitudinē. sed suam
auctēm. in noīe. iii. sua intentionē. i intē
ritū carnis. d' g°. ego quid. q. uos n̄ tulistis
eum qui p̄sentes eratis. s; ego quidē. qui
etiam absens corē p̄sens autē mente ⁊ spū.
i. mētis sollicitudine. col. ii. nam ⁊ si corpē
absens sum s; spū uobcū sum. sic hr̄ de
helyseo. iiii. r°. v. iam. i. sn̄ mora iudicaui
ut p̄sens. i. ac si eēm p̄sens. eum q' sic ope
ratus est. ⁊ hoc p̄ famā publicam q' sicut
dr aug. euidentia p̄petrati sceles n̄ indiget
clamore accusatoris. Judicaui igr̄ i noīe dn̄i
nr̄i ihu xp̄. i. uice ei' tamq̄ ei' legatus. sm i°.
ii. cor. v. p xp̄o legatione fugimur. ut iudi
caui hr' tradē in noīe dn̄i n. ihu xp̄. i. ad ho
norem ei' ōgregatis. iudicaui inqm̄ sic. ōgre
gatis nobis sn̄ aliqua dissentione. i. ōgrega
ta ecc̄a ⁊ meo spū exīte uobcū. i. mea auc
toritate. cū uirtute dn̄i ihu. suffragante. tra
dere ⁊c. i. iudicaui ut uos ōgregati unanimi
ter mea auctē ⁊ uirtute xp̄ suffragante tra
datis hr' sathane tradē ⁊c. hoc dupl' legitur.
uno m° de traditione corpali. alio m° de tra
ditione spūali. p̄mo m° sic. iudicaui tra
dē hr' fornicatorē sathane corpalr uexand'.
⁊ h' in interitum carnis. i. ut sathanas eū
corpalr uexet. ⁊ sic resipiscat. hanc ei potestatē
dr ap̄. huisse ut quē a pctō suo n̄ posset euellē
traderet eum sathane corpalr uexand'. quis;
peniteret. s° m° sic. iudicaui tradē hr' satha
ne spūalr. s. ipm excōicando. ⁊ hoc i interitū
carnis. i. p̄rem carnis. ita ut liberē possit ex
ercere interitum carnis. i. p̄rem carnis. ut spc.
hoc dupl' leg. s. de spū creato ⁊ increato. p°
m° sic. tradē inqm̄ nō ut caro intereat finalr
s; ut spc saluus sit. sic dn̄s tradidit iob sa
thane. Job. ii. uītamen aīam illi' serua.
saluus inqm̄ in die dn̄i nr̄i ihu xp̄i. i. i die
grē in p̄senti. uel in die dn̄i. ⁊c. i. in die
iudicij qui dr dies dn̄i. q' exaltabit dn̄s so
lus in die illa. ysa. ii. s° m° sic leg. ut spc
macetur. i. spc scūs saluus sit in eo. i. ut
ipē n̄ frustretur spū sc̄o in die ⁊c. nō est

bona. hic arguit eos qr se iniuste esse iacta
bant. et primo ondit qr frustra se iactant qr
diu illum inter se tolerant. 2o monet ut illum abi
ciant. expurgate. 3o subdit causam quare hec
facere debeant. etenim. In prima parte primo ostendit
qr frustra se iactabant. 2o. quare qr quicumque
illi fornicatori corrupta erant. dicit ergo. non est.
.quasi. et qr talem fornicatorem sustinetis. non est
bona gloriatio uestra. quia. s. uos iustos esse iac
tatis. nescitis. q. et uere non est bona. nescitis
enim. qr modicum fermentum. i. consensus ta
ti peccati. totam massam corrumpit. i. omnes
uos contaminat. uel modicum fermentum. i. iste
uiuens parue et fornicator tota massa cor
rumpit. i. exemplo suo omnes inficit. sicut habetur gal.
v. ecclesiastici. xiii. qui tetigerit picem inquinabitur
ab ea. expurgate uetus fermentum. i. purgate
uos eiciendo illum ueterem peccatorem qui uos
corrumpit qui est membrum ueteris hominis uel uetere pecca
corruptum. mt. v. si oculus tuus scandalizat
te erue eum et proice eum abs te. expurgate inquam
ita ut sitis noua conspersio. i. pura congrega
tio innouata. s. uirtutibus per penitentiam. conspersio
enim est farina per aquam conglutinata sine fermen
to sicut leguntur tulisse filii israel. exo. xii.
sicut estis. i. sicut sancti estis in baptismo azimi. i.
sine fermento corruptionis peccati. dicitur. n. azima
ab a. quod est sine. et zima grece fermentum latine. etenim.
hic subdit causam quare hoc facere debeant.
ubi primo ostendit qr christus pro eis est immolatus. 2o mo
net ad ipsum edendum. itaque. 3o subdit mo
dum edendi ipsum. non in fermento. dicit ergo. etenim.
.q. et utique puri esse debetis. etenim christus immolatus
est pro nobis in passione. ysa. liii. sicut ouis
ad occisionem ductus est. christus inquam qui est
pascha nostrum. i. agnus paschalis quem edere
debemus. Jo. i. ecce agnus dei et cetera. apo. v.
dignus est agnus qui occisus est et cetera. hoc a
nomen pascha secundum glo. non grecum est ut quidam
putant. sed hebreum. est tamen ibi quedam conue
nientia utriusque lingue. qr secundum grecos pascha
dicitur a paschin quod est pati. et est idem quod
passio. secundum hebreos a phase quod est transitus. et est
idem quod transitus. itaque. et qr pascha nostrum
est. itaque epulemur. nos ipsum incorporando
secundum illud. nec tu me mutabis in te et cetera. sed tu
mutabis in me. luc. xv. epulari et gaudere
oportebat. et cetera. epulemur inquam. non in fermento.
.i. in corruptione. ueteri. originalis. s. culpe.
unde agnus paschalis praecipitur edi. exo. xii.
fermentum enim pacem est. osee. vii. quieuit ci
uitas paulisper a commixtione fermenti et cetera. neque
in fermento malicie. i. culpe actualis in deum
et nequicie. i. culpe actualis in proximum. sed
in azimis. i. in puritate sinceritatis a ui
ciis quo ad declinationem mali. et ueritatis

quo ad operationem boni. uel in azimis sinceritatis
.i. noue uite quo ad conuersationem et ueritatis
contra ypocrisim. et simulationem. uel sinceritatis in
affectu per ueritatis amorem. ueritatis in intellectu per
ueritatis cognitionem. Nota quod 8 quae multa sunt
necessaria ut agnum paschalem. s. christum sumamus.
que erant necessaria ad agni paschalis legalis
lis comestionem. primo enim necesse est ut carnes
agni assemus. s. per deuotionis intime flammam
.ii. par. xxxv. assauerunt phase super ignem
iuxta quod in lege scriptum est. 2o. ut panes azi
mos edamus per conscientiam puram. gen. xix. tu
lit uitulum uitulum tenerum et coxit azima.
et comederunt. 3o. ut lactucas agrestes ad
hibeamus per peccatorum amaritudinem. et penitentiam.
iere. vi. luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.
4o. ut renes accingamus. per carnis continenti
am. luc. xii. sint lumbi uestri precincti. 5o. ut calci
amenta habeamus in pedibus per sanctorum imitationem
et uitam. can. vii. quam pulcri gressus tui in cal
ciamentis filia principis. 6o. ut baculos in ma
nibus teneamus per custodiam et cautelam contra ca
nes infernales. gen. xxxii. in baculo meo transiui
iordanem istum. deut. vi. iiii. custodi te ipsum
et animam tuam sollicite. 7o. ut festinanter co
medamus per bonorum operum sollempnitatem et dili
gentiam. heb. iiii. festinemus ingredi in illam
requiem. eccl. xxxi. in omnibus operibus tuis esto uelox. 8o.
ut nichil ex eo incomestum relinquamus. per fidem inte
gram. can. v. comedite amici. et cetera. 9o. ut
postes nostros sanguine tingamus. per iugem pas
sionis christi memoriam. sic faciebat sponsa
cant. i. fasciculus mirre dilectus meus michi
et cetera. scripsi uobis. arguit eos de sustinentia
publici fornicatoris. hic ostendit quod de hac alias
scripserat eis. et primo ostendit quod alias scripsit. 2o quod
nunc expressius scribit. nunc autem. In prima parte
primo ostendit quid scripserit. 2o qualiter intellexerunt. non
utique. 3o. quod ita intelligi debuit. alioquin.
dicit ergo. scripsi. q. ita monui uos expurgare
uetus fermentum et sine hoc debuistis hoc
facere. nam scripsi uobis in epistola alia que non
habetur. scripsi inquam ne commisceamini fornicari
is. cohabitatione et familiaritate. s. cum eis luxu
riando. ii. cor. vi. que societas lucis ad tene
bras non utique fornicariis huius mundi. i. gentibus
qui fornicantur a deo. de quibus in ps. perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. mundus uocatur hic eos
qui non sunt de ecclesia. Jo. xvii. de mundo non estis sicut
ego non sum de mundo. ac si diceret. non intellexi ut non
commisceremini cum gentilibus. sed cum fornicatoribus
christianis. aut auaris huius mundi in retinendo. aut
rapacibus in acquirendo. aut ydolis seruien
tibus. ydola colendo. alioquin si precepisse gentilibus
non commisceri. debuistis de hoc mundo exisse. i. opor
tet uos de mundo exire cum ubique sint tales. uel

nescitis

expurgate. q. et qr modicum fermentum uos cor rumpit

p gratiam

digne

amatoris

aucqn si gmisceami debuitis de hoc mdo ex ille .i. meli eet nob mori. amb. gpendiu e male agentib si cui mouiant q diui i p catis ulcentur. nc aut. hic o q de hoc nc publice scribit. ubi pmo o se scpsisse ut euitet frem publice peccante. ii. o q hoc ido dicat qr infidelib n ht dare legē. quid ei. iii. spali monz abiice illu fornicatore auferte. d g. nc aut. q. tunc scpsi et nō bn intellexistis. nc aut scpsi nob. det iqtate n gmisci talib. fornicariis. scripsi mq hoc m. si is qui fr nominatur et nō est ue s est de illis de qb ii. thi. iii. hntes spem pietatis uirtute aut eius abnegantes. est fornicator notori eo p snīam gdepnatus. aut auar in retinēdo aut ydol seruiens ydola colendo. aut maledicus .i. detractor aut ebriosus aut rapax eo hi. iussi et iubeo nec abu sume. ii. tess. ult. denūciam nob fres in noie dni ut subtrahatis uos ab omi fre ambulante iordinate. in hoc a q d fr. o q cu infidelib n phibuit cibu sume. in hoc aut q d noiatur o n teme s p iudiciu eccē auferendi males ab eccē gione. et si per iudiciu auferri n possunt. po tollandi sut. quid ei. hic o q de infidelib n ht dare legē. et p d q ad eum n ptinet iudiciu infideliu. ii. hoc o ex eor rōne. iii. o rōne. qr hoc ptinz ad solum deum. nam eg. d g. quid ei. q. de frib scpsi n de aliis. quid ei est m de hiis q foris sut .i. de infidelib qui sut ex ecctam. iniuro et iuo. iudicare. q. d. ad me n ptinz s po est eis blandiend. ut guttant. sic et dns noluit luc. xii. o ho quis me gstituit iudice aut diuisorem sup uos. n eni erant de ei discipulis. nnc de hiis qui intus sut .i. i eccta iuro et si n iniuro. n de aliis. uos maiores iudicatis. q. d. sic nō de aliis. nā eos qui foris sunt .i. ex ecctam. s. infideles. apo. ult. foris canes et c. dns iudicabit iudicio gdepnationis n disceptationis. vn nō nobis iudiciu eor gmisit. auferte. q. qr g nō scpsi nob n gmisci talib. auferte malu homine publicu fornicatorem ex nob ipis qr ex ei societate iquinamini. deut. xix. auferes malu de medio tui ut ceti timorem heant. ¶ Ego qdē sup i. oio audit int uos. glo. erant et ipi pncipes diuin patēnt uelut ingentes pcti icorrectu seni querere. ¶ g. g q aliqs patiuntur prelatorem notoriu seni querere in eccta peccat. ¶ R. qui patitur dissiuando al possit corrige peccat. ul glo. loq in casu i q prelatus eccē tale diuturn mandauat. ¶ Ite sup i. in interitu carnis. ¶ g. excoicato dz eē medicinal n mortifera. ¶ R. mortificato ad tps ut postea uiuificet. ¶ Ite ibi id. glo. om carnalis uoluptat a dyab e. ¶ g. duplex e temptato. queda a carne. queda ab hoste. ¶ R. a dyab e ut a ca pxima ul remota. qr eius suggestione i pmis parētib corrupta est nā. ¶ Ite sup i. modicu fermtu. glo. iudicis n est sin accusatione dapnare. g nō licet iudici ex offo inquirere et corrige. ¶ R. i manifestis n requiritur accusato s in occultis. ¶ Ite sup i. pascha nrm. glo. pascha nom est n greca sicut quida estimat. ¶ g. exo. xii. glo. phase hebrum nom est. pascha grecu. ¶ R. utrūq; est et cu utruq participat. dz ei ul a phasan q est pati grec ul a phase q est trāsire hebrice. ¶ Ite ibi i. scpsi uob. glo. significe puis scpsisse alia eplam. ¶ g. g s n e pma ad cor. ¶ R. pma est n qua misit s u eaz quas in coe eplaz eccta retinuit. ¶ Ite sup i. n utiqz for. glo. gentib. ¶ g. g modo licet cu gentilib ul iudeis hitare. ¶ R. n licz qr m sut pauciores et magis obstinati. u n est spes gusionis eor. ¶ Ite sup i. cum hi nec cibu sume. g quilz publicu peccor dz uitari. ¶ g. n omis sut excoicati. ¶ R. aplis loqtur de eo qui noiatus est p snīam eccē. ¶ Ite ibi illud. eos qui foris sut deus iudicabit. ¶ g. io. iii. qui n credit iam iudicatus est. ¶ R. iudicatus est per prescientiam s non per ultimam snīam.

Audet aliquis urm et c. reuocauit ab errore cta emdatom deliquentium pseqtr. qr publicu fornicatore sustinebat hic reuocat ab errore cta emdatom p alios. s. qr fres ad iudiciu infideliu ire cogebant et pmo arguit eos qr gtendut in iudicio. et maxie infideliu p rer repetitione. so o q hoc n dicat qn liceat sua in iudicio repere. oia. In pma pte p arguit qr ad iudices infideles ibat. so qr iudices isufficientes in eccta istituebant. scda. iii. qr iuicem gtendebant et fraudabant. Jam qd delictu. In pma pte pmo arguit qr iudices infideles et n scos requirūt. so ondit q sci debent iudicare qr de toto mdo iudicabut. An nescitis. iii. ondit ide q et angelos iudicare hebunt. nescitis. In scda pte pmo ponit q min ur. so gcludit q magis ur. et si. sili in tcia pte p poit q minus ur. nescitis. scdo gcludit q magis ur qn tomagis. d g. audet. q. diui q de hiis qui intus sunt tm iudicandu est. et tam audet. audacia. s. temitatis aliqs urm fideliu. nemine noiat. qr qui noiatim uocatur irritat po q corrigatur. hns negociu q est mata iudicii. negociu. q. negat ociu. aduersus altm. fidele. s. iudicari apt iniquos. glo. infideles qui iniqui sut ex ecctam

.s. qui leges diuinas aut ordo spiritus. aut etiam
exponere intepretantur. ut ait Amb. et non apud
sanctos fideles. glo. deum timentes iudicia serua
rent et legis ueritati salua ueritate iudicando
seruiret. h' erat causa infirmus redeundi ad
ydolatriam. et causa oppressionis fratrum. ideo constitu
tum fuit in lege ut alienigena non esset prin
ceps. deut. vij. et deut. i. date ex uobis uiros
etc. An nescitis. q. et utique sancti debent de his iu
dicare. An ergo nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt
non de superiori. Jo. xviij. regnum meum non est
de hoc mundo. Judicabunt. glo. auctoritate et potesta
te. quantum ad maiores ex perfectis. mt. xix. sedebi
tis super sedes .xij. iudicantes .xij. etc. et si in uo
bis. glo. per aliquos sanctos ex uobis. iudicabitur
mundus. indigni estis qui de minimis. s. nego
ciis cotidie cum gentibus iudicetis. q.d. non mi
nima secundum aug. sunt bona fortune. magna
bona nature. maxima bona gratie et glorie. nescitis.
.q. et uere potestis iudicare de illis minimis. nam
na nescitis quoniam angelos apostatas iudicabi
mus comparatione alicuius melioris facti. quanto ma
gis secularia potestis simpliciter iudicare .i. de
rebus huius seculi. q.d. multo magis. nam ut ait
aug. de uera relig. omne illud de quo quis iudi
cat minus est eo qui iudicat. g. ij. spiritualis
homo iudicat omnia. Hoc est hic quod multiplex
est iudicium quo iudicabitur mundus. primum iudicium
purgatorie auctoritatis. quo iudicabit tota trinitas.
ps. cum accepero tempus ego etc. secundum discussionis seu
comparationis sue quo iudicabit solus christus. de quo. Jo.
v. pater omne iudicium dedit filio. iij. iudicium
assessorie dignitatis. quo iudicabunt sancti perfecti.
sap. iij. iudicabunt sancti nationes. iiij. iudi
cium comparationis. quo iudicabunt et imperfecti
et etiam aliqui minus mali. mt. xij. uiri niniui
te surgent in iudicio etc. v. iudicium dis
ceptationis quo iudicabuntur soli fideles christi
fideles. mt. xxv. vi. iudicium remunerationis quo
iudicabuntur omnes mali et boni et mali. ij.
cor. v. omnes nos manifestari oportet ante tribu
nal christi. vij. iudicium dispositionis. quo iam iudi
cati sunt infideles et increduli. Jo. iij. qui
non credit iam iudicatus est. Secularia g.
h' est secunda pars prime partis. ubi arguit quod
iudices insufficientes in ecclesia constituebant.
et primo eos yronice arguit. secundo yronice se
loqui exprimit. ad uerecundiam. iij. mito ar
guendos o. sic non est. dicit ergo. secularia. q.
non quod iudicare debetis. g. si iudicia secularia habe
ritis. glo. hoc dicit quod nec uenalia sunt non quia
nullo modo liceat sed tamen quia non expedit pro pro
uinia testium. et etiam aduocatorum. contemptibi
les. i. indiscretos et uiles qui sunt in ecclesia
constituite ad iudicandum. q.d. ita facitis et
male quod ex h' compelluntur recurrere fideles ad iu

dicium infidelium. ad uerecundiam. q. hec autem di
co ad uerecundiam uestram ut inde erubescatis
et corrigatis. exo. xviij. prouide de omni plebe
uiros potentes etc. secundo modo loquitur sine yronia
sic. contemptibiles. i. minus sapientes in spirituali
bus. s. prudentes in temporalibus. illos constituite
etc. talibus enim debet committi iudicium secularium rerum.
sapientes autem in spiritualibus qui sunt nobiliores
debent uacare spiritualibus. ij. thi. ij. nemo
militans deo implicat se secularibus negotiis. ad
reuerentiam uestram dico. i. in hec reuerentiam
impendendam uiris spiritualibus signifco ne implica
rentur secularia. sic non est. q. et uere deberetis erubes
cere. si tales iudices constituitis. nam sic non est.
etc. uel sic. quasi et uere non deberetis iudicari apud
infideles. nam sic non est inter uos sapiens quisque.
.i. non est aliquis de uobis fidelibus sapiens a deo in tem
poralibus. s. qui possit iudicare inter fratrem suum
et fratrem simpliciter. tales enim. s. sapientes in tempora
libus constituendi sunt iudices. unde greg. hii sapi
entias esse examinent. qui rerum exteriorum sapi
entiam perceperunt. qui autem spiritualibus donis
ditati sunt. terrenis non debent negotiis implica
ri. aug. christum teste inuoco quod mallem per sin
gulos dies aliquid manibus operari quam tu
multuosissimas causarum perplexitates pati. sed frater
cum fratre in iudicio contendit. quod malum est.
greg. nichil in hoc mundo similius est actibus demonum
quam lites exercere. et hoc apud infideles. quod peius
est quia sunt suspecti iudices. Jam quidem. h' est
tertia pars prime partis. ubi primo arguit culpam
secundo predicat penam. an nescitis. In prima parte
primo arguit in eis discordie culpam. secundo predi
cat penam. culpam impacientie. quare non. tertio cul
pam iniusticie. sed uos. dicit ergo. Jam quidem. q. et
quod in iudicio contenditis apud infideles uestra
repetitis. Jam quidem omnino. i. perfecte. delictum
est in uobis. concipitur enim peccatum in cogitatione
paritur in consensu. consumatur in opere secundum illud.
concupiscentia cum conceperit peccatum parit. etc. Jaco. de
lictum inquam quod. i. ex eo quod iudicia habetis inter
uos. aug. ex hoc attestatur quod iudicium habere contra
aliquem peccatum est. ysa. lviij. ecce ad lites et
ad contentiones ieiunatis. et omnes debitores
uestros repetitis. quare non magis iniuriam.
.i. apertam uiolentiam accipitis quam alios
ad iudicium trahatis. Jo dominus ait. mt. v. si quis
uoluerit tecum in iudicio contendere et tunicam
tuam tollere dimitte ei et pallium. quare non
magis fraudem. i. uiolentiam occultam patimini
quam. s. fideles trahatis ad iudicium infidelium.
hoc enim secundum glo. apostolus tribuit prohibet. sed coram fide
libus iudicari permittit infirmis. sed. q. et
hoc facere deberetis. sed uos potius iniuriam facitis. i.
apertam uiolentiam dum in iudicio con
tenditis. et fraudatis occulte contrahendo iu

dicet dominus. et hec sibi faciat sacerdos qui tepidus est. ipsos et peccatores innuere debeat. An nescitis h' predicatorum penam. et primo predicit iniquos omnes puniendos generaliter. secundo per partes exprimit diuersas differentias iniquorum specialiter. nolite errare. iiii. ostendit quod tales fuerunt sed mundati sunt semel. et hec aliquantum. dicit glossa. An nescitis non ita debeatis facere. an enim nescitis quia iniqui quicumque regnum dei non possidebunt. iustorum enim est regnum celorum non iniquorum. nolite errare. id est nimis de misericordia dei presumere. omnis error summopere cauendus est. dico enim uobis quia neque fornicarii. id est opus luxurie cum solutis exercentes. neque ydolis seruientes. quod aliquando contingit ex fornicatione. numeri xxv. fornicatus est populus cum filiabus moab. que uocauerunt eos ad sacrificia sua. neque adulteri. cum ligatis opus luxurie exercentes. neque molles. in seipsos opus luxurie operantes. nec masculorum concubitores. contra naturam in consimilem sexum peccantes. neque fures aliena inuito domino per fraudem acquirentes. neque auari. sua nimis tenaciter et cupide retinentes. neque ebriosi. precipue gule uacantes. neque maledici. aliorum famam denigrantes. et eis detrahentes. neque rapaces per apertam uiolentiam aliena rapientes. nulli istorum regnum dei possidebunt. singula enim horum sufficiunt ad regnum tollendum. sicut habetur ad gal. v. manifesta sunt opera carnis et cetera. et ponit hic apostolus decalogum uiciorum quo peccatur uel in deum per ydolatriam. uel in seipsum per fornicationem. molliciem sodomiticam. ebrietatem. uel in proximum per alia. v. et hec. quod ista regnum dei non possidebit et hec. id est tales aliquando fuistis. ante conuersionem. i. x. scitis quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta et cetera. sed abluti estis in baptismo quantum ad emundationem uiciorum. zach. xiii. erit fons patens domui dauid in ablutionem peccatoris et menstruate. nec tamen abluti sed sanctificati estis id est spiritu dato ad bonum operandum confirmati. phil. confirma hoc deus quod operatus es in nobis. sed iustificati estis. id est in bono opere exercitati. ro. viii. quos uocauit illos et iustificauit. et hec totum in nomine. id est in iustificatione. inuocatione domini nostri ihesu christi. sic enim fiebat baptismus in primitiua ecclesia. act. ii. et iii. et in spiritu dei nostri. id est in operatione spiritus sancti. s. nomine eius ut inuocabatur exterius spiritus sanctus operabatur interius. jo. iii. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto et cetera. Hic que supra id. an nescitis quoniam sancti iudicabunt. 9a. jo. v. omne iudicium dedit filio. Re°. illud intelligitur de iudicio discussionis. id est placitorum siue causarum iudicandarum. Jtem supra id et idem. iudicabunt sancti auctoritate et potestate. 9a. penes solum christum erit auctoritas iudicandi. Re°. iudicabunt auctoritate assessoria. non principali. Jtem supra id. angelos iudicabimus. glo. apostaticos. 9a.

iam iudicati sunt secundum id. jo. xii. princeps huius mundi iam iudicatus est. Re°. de primo patet in d'mgmusso iam iudicati sed de patet contrarium quia in uno exercitio emittitur iudicandi sunt a sanctis. Jtem supra id. secularia iudicia si habueritis. glo. que nec habenda sunt. 9a. g° male facit ecclesia habendo iudicia. Re°. hec dicit quia non expedit habere. non quia non liceat. Jtem supra id. ad uerecundiam uestram. 9a. g°. iiii. non ut confundam uos et cetera. Re°. intendebat in eis inducere confusionem que oritur ex penitentia. non illam que oritur ex superbia. Jtem supra illud. contemptibiles qui sunt in ecclesia. glo. illos qui sunt minoris meriti. 9a. g° non debent episcopi de causis audiendis se intromittere. Re°. uerum est ubi spiritualia agenda instant. et ubi ex quadam necessitate. Jtem supra id. eadem glo. illos qui sunt minoris meriti. qui spiritualibus donis dotati sunt. non debent terrenis negociis implicari. 9a. g° religiosis non debent temporalium administrationes aut causas committi. Re°. pro necessitate ecclesie debent. aliter non oportet. Jtem supra id. iam quidem omnino delictum. glo. ex hoc apparet quod peccatum est iudicia habere. 9a. g° nulli licet in iudicio sua repetere. Re°. glo. loquitur de iudicibus nimis litigiosis. non de modestis. et iuste uolentibus sua prosequendo. Jtem supra id. quare non magis fraudem patimini. glo. perfectis licet repetere sua simpliciter sine clamore et lite et sine iudicio. 9a. g° religiosis non licet sua in iudicio repetere. Re°. non licet ut sua sed ut communia. Jtem ibidem glo. infirmis uero licet repetere sua mouendo causam. sed non contentiose nec fraudulenter. nec apud iudices infideles. 9a. g° fideles qui sunt in terris infidelium non possunt per eos res suas repetere. Re°. glo. intelligit ubi per fideles possunt habere ius suum.

Omnia michi licent. hic est secunda pars capituli. arguit enim eos quod in iudicio contendebant apud infideles pro rerum suarum repetitione. hic ostendit quod hec non dixit quia non liceat. sed quia non expedit sua in iudicio repetere. et primo ostendit quod pro sustentatione corporis in seruicio dei non in luxuria licet sua repetere. secundo ostendit quod corpus non debet fornicationi sed deo seruire. nescitis. iii. monet fornicationem seu luxuriam fugere. fugite for. Jn prima parte primo ostendit quod licet non expedit sua in iudicio repetere. ii. ostendit quare licet. scilicet pro corporis sustentatione. esca. iii. ostendit ad quid sit sustentandum corpus. scilicet ut seruiat deo non luxurie. corpus autem. Jn prima parte primo ostendit quod licet. sed non expedit. ii. ostendit quare non expedit. omnia. Jn secunda parte sic. primo dicit quod esca necessaria est uentri. ii. ostendit quod non tamen propter hoc expedit sua repeti. dicit ergo. dicit glossa. omnia mihi et cetera. hec secundum glo. legitur quadrupliciter. primo ut de rebus suis in iudicio repetendis sic. omnia mihi licent .q.d. non est contendendum in iudicio pro rerum repetitione. tamen omnia mea. s. mihi licet repeti. i. omnia mea

licitu est m̄ repetē in iudicio. s; tn̄ oīa non
expediūt. i. n̄ expedit ut oīa pertinencia in
iudicio repetam. vn̄ q̄z n̄ expedit n̄ repetā
q̄z licitū sit. oīa m̄ licet. i. oīm bonoꝝ me
oꝝ repetitō michi licet. ꝛ dic dr̄ h'. q̄z hoc
est licitū ꝛ in lege s̄ꝑti ꝛ in lege scripta.
s; ego sub nll'ꝰ. c. hoīs iudicis. ut sub nll'ꝰ
rei temꝑalis redigar ꝑtāte. q̄ tn̄ fieret
si mea in iudicio repetem. redigerer. n. s;
ꝑtāte iudicis. vn̄ n̄ repetam. esca. q. ꝛ nec
oīa mea licet m̄ repetē. ꝛ h' ꝑꝑ uite neci
tātē. q̄z esca = debetur uentri ad eiꝰ susten
tatōm ꝛ uentꝰ escis ad coꝛꝑis sustentatōm.
s; oī repetam q̄z dꝫ ꝛ hūc uentrē ꝛ has
escas destruit. ḃo mꝰ legꝰ de cibis diūer
uendis sic. q. ita in ꝑdcīs offendis s; ꝛ in ci
bz. na oīa m̄ licet. i. oīm comestio m̄ licet.
ro. xiiij. oīa munda mdis. s; tn̄ n̄ oīa expe
diunt. i. n̄ expedit oīm comestio. ꝑꝑ con
sciām infirmoꝝ. oīa m̄ licet. i. oīm aboꝝ
comestio. s; ego sub nll'ꝰ redigar ꝑtāte.
sub nll'ꝰ. c. esce comedendo etiam cū alicuis
scandalo. esca. q. ꝛ nec oīa oīa michi licet.
q̄z esca debetur uentri ꝛ uentꝰ debetꝰ escis.
aūc s; tn̄ n̄ edam cū aliciꝰ scandalo. q̄z dꝫ
ꝛ hūc uentrē ꝛ has escas destruit. tcio mꝰ
legitur de sūptibz accipiendis sic. oīa. q. ucꝫ
me ꝯtēpnitis q̄z sūptus n̄ accipio cū tn̄
possem accipe. q̄z oīa michi licent. q̄ licet
coaplis meis. vn̄ n̄ licꝫ m̄ sic eis sūptꝰ acci
pe. s; tn̄ n̄ oīa expediūt. n̄ eī expedit sūptꝰ
ab eis accipe. ꝑꝑ coꝛ auariciā. oīa m̄ li
cent. que ꝛ aliis aplis. s; sub nll'ꝰ hoīs re
digar ꝑtāte. accipiendo. s. munā ꝛ per
hoc arguendi libtātē amittendo. amb̄. nō
ꝑd mitant argui a quo accipitur esca. q.
ꝛ nec licet m̄ accipe sūptus ꝑꝑ coꝛꝑis susten
tatōm. q̄z esca debetur uentri. ꝛ uentꝰ debe
tur escis. s; tn̄ n̄ ꝑꝑ hoc accipiā. q̄z dꝫ ꝛ hūc
ꝛ has destrueret. quarto mꝰ legꝰ de sūptcīs
ꝑtīs uitandis sic. oīa. q. ita ꝑdcā mala ui
tanda q̄z oīa m̄ licent. i. supposito q̄ omnia
ꝑdcā m̄ liceant ut uꝫ eo q̄ in lege n̄ puni
untur aliqua istoꝝ. s; tn̄ n̄ oīa expediūt.
q̄z ꝑ se mala sūt ꝛ uitanda sūt. oīa michi
licent. i. ꝛ si licet oīa ꝑtīa n̄ puniuntur
pena temꝑali s; tn̄ ego sub nll'ꝰ rei. c. ꝯcupi
te. redigar ꝑtāte ꝛ ut ab nll'ꝰ ꝑtāte uolo
redigi. q̄z nec ꝛ ꝑ esca. q̄z esca uentri ꝛ
uenter escis. i. ꝛ si debeatur esca uentri
et uenter escis. aūc s; dꝫ ꝛ hūc ꝛ has destr
ꝫ. Hodꝰ q̄ n̄ expedit in iudicio ꝯtendere
ꝑꝑ multas rōes. pꝰ ꝑꝑ ꝯseruand honorē uirtu
ꝑu. xx. honor est hoī qui separat se a ꝯtē
tionibz. ij. ꝑꝑ maioris boni ꝑpedimentū. ꝑꝑ
q̄ d̄r dūs ap̄. v. siqs uult tecū in iudicio ꝯ

tendē ꝛc. iij. ꝑꝑ ꝑiculū iurgioꝝ. gen̄. xiij.
ne queso sit iurgiū int̄ me ꝛ te ꝛc. iiij. ꝑꝑ
fallaciā aduocatoꝝ. de quibz ꝑs. tota die
iniusticiā cogitauit lingua eiꝰ tua. v. ꝑꝑ aua
riciā iudicū. ysa. i. ꝑncipes tui infideles socij
furū. vi. ꝑꝑ multiplicatōm ꝑctoꝝ q̄z multa
sunt ibi. ideo s; e. Jam quidē delictū ē ī uob
ꝛc. vij. ꝑꝑ nimiā sollicitudinē ꝛ angustiā
aīoꝝ. ꝑꝑ quā monꝫ dūs ap̄. vi. nolite solli
citi ꝛc. Corpus aūc. hic oñ q̄ coꝛꝰ n̄ debet s'
uire fornicatōi s; dō. ꝛ ꝑmo hoc oñ. ij. oñ q̄d
remunerabit ꝑ seruitio. d̄r uō. dr̄ g°. corpus.
.q. ita esca debetꝰ uentꝰ ꝛc. aūc. s; corpus
n̄ fornicatōi suple debetur. sic eī eēt ualꝫ
turpe. īmo ꝑꝰ dꝫ possidi in scificatōe et
honore. j. tess. iiij. ut sciat unusqsqꝫ uas suū
ꝛc. s; debetꝰ ꝑꝰ dn̄o ad seruiend. ro. xij. exhi
bete corpa uīa hostiā uiuentē ꝛc. ꝛ dūs de
betur corpi. ut eiꝰ glificatoꝛ. phil. iij. sal
uatorem expectamꝰ ꝛc. dꝫ uō. q. ꝛ utiqꝫ
soluet debitū. dꝫ uō ꝑr ul' tota trinitas.
ꝛ dūm. s. xp̄m qui est rex regū et dūs dūan
tium. apo. i. suscitauit a mortuis. ꝛ nos
suscitabit. in futuro. ro. viij. qui suscitauit
ihm xp̄m a mortuis suscitabit et morta
lia corpa uīa. nescitis. hic oñ q̄ coꝛꝰ n̄ debet
lugē s; ꝑꝰ dō seruire ꝛ ꝑmo dr̄ q̄ corpora
nīa sūt mēbra xp̄i. sc̄do oñ q̄ n̄ debet mēbra me
tricis fieri. tollens. tcio oñdit q̄ mēbra metric̄
fiunt si iungantur meretrici. an nescitis. ꝫ
ꝑmo dr̄ q̄ qui iungitur meretrici unū efficitꝰ
cū meretrice. sc̄do ꝑbat testio scripture. erunt
mqꝰ. iij. oñ q̄ meliꝰ sit dō adherere. qui aūc ad
heret. dr̄ g°. nescitis. q. ꝛ ꝑꝫ q̄ coꝛꝑa n̄ debentur
fornicationi. s; dn̄o nescitis eī qm̄ corpa
uīa. n̄ solū aīe. menbra sūt xp̄i tamquam
capitis ut ei seruiant. sed eī aug'. q̄z xp̄c
naturā nr̄am totam assūpsit sc̄dm eam
totā caput nr̄m qui ex aīa ꝯstamꝰ et coꝛꝑe.
ep̄h. vi. mēbra sumꝰ coꝛꝑis eius. tollens g° a
seruicio xp̄i. menbra xp̄i. faciam mēbra
meretricis. ut. s. eius seruiant uoluntati sic
menbra eiꝰ. absit. hoc eī eēt sacrilegiū
sicut dehonestare mēbra reliquiaꝝ scoꝝ. ij. coꝛ.
vi. que ꝯuentio xp̄i ad belial. an nescitis.
.q. ꝛ nec hoc n̄ dꝫ fi. q̄z an nescitis q̄z qui ad
heret meretrici corde ꝛ carne cū ea carna
lit' ꝯmiscendo. unū coꝛꝰ efficitꝰ. unū. s. sic in
nā ita in macula. ambꝰ. fornicatō ambos
unū facit. ut quō in nā. sic in macula idē
sit. ꝛ n̄ aīe unꝰ sp̄c q̄z ibi totus hō caro effi
citur ꝑ aug'. erunt eī inqꝰ scriptura. gen̄.
loquens de licite ꝯiunctis. duo in carne una
.i. in uno carnali ope. s; g° licite ꝯiuncti in
actu carnali efficiunt caro ꝛ una caro. mlꝰ
tomagis ꝛ illegitime ꝯiuncti. qui aūc. q̄.

et qui alii adheret meretrici et cetera. Aut. sed qui adheret
deo sp eius uoluntatem faciens. unus spiritus est. pro
capitatione blandimus in futuro. hec petijt xpc
discipulis. Jo. xvij. ut sint consummati in unum.
et cetera. vel vnus spiritus est copula dilectionis in spiritu. au
humilitas nos deo sbiecit. puritas iungit. cari
tas vnit. et dicit spiritus non vnus simpliciter quia in unum
spirant per concordiam gratie non unus simpliciter per
ydemptitatem substancie. fugite. hic tercio monet ut ipsam
fugere triplici ratione. primo ab effectu fornicatio
nis. secundo ex dignitate corporis. an nescitis. tercio ex
debito diuine seruitutis. et non estis uestri. vbi primo
allegat diuine seruitutis debitum. secundo probat per
emptionis precium. empti enim. monet impendere
emptori debitum obsequium. glorificate. dicit ergo.
fugite fornicationem. nomine fornicationis intelli
git omnes illicitos usus venereos. quantum ad alia peccata
dicitur. Jac. iiij. resistite dyabolo et fugiet a uobis.
quantum ad istud dicit fugite. quasi diceret. cum aliis uiciis potest
expectari conflictus. confligitis. sed hanc fugite ne
appropinquetis. quia non aliter melius potestis uincere. omne
peccatum. quasi diceret debetis hoc peccatum specialiter fugere. quia
omne peccatum. cordis. oris. operis. in deum in seipsum
et in proximum. quodcumque fecerit homo excepta fornica
tione. extra corpus est. triplicater. primo non ex corpore.
id est sine corporis contaminatione. potest enim esse peccatum gule
sine corporis contaminatione committi. hec autem non sic.
qui autem fornicatur in corpus suum peccat. illud scilicet
maculando et contaminando. secundo nisi sic. extra
corpus est. id est extra seruitutem corporis. in aliis enim vi
ciis corpus non dicitur tale. qui autem for. in corpus
suum pec. in eius scilicet seruitutem se redigendo. quia ut
ait aug. in. glo. totus homo caro efficitur.
ut nichil animo illo momento ualeat cogitare quod
non absorbeatur. iij modo sic. extra corpus est. id est extra
coniugis offensam. quia corpus viri dicitur. ephesi. vi.
viri debent diligere uxores suas ut corpora sua.
qui autem for. in corpus scilicet peccat. id est in uxorem suam
fidem scilicet ei non seruando. an nescitis. quasi ideo
est fugienda est fornicatio. An nescitis quoniam
membra uestra templum sunt spiritus sancti. dicitur scilicet
corpora spiritus sancti in templo. qui spiritus scilicet in uobis est. quia
deus templi est. vnde patet quod spiritus sanctus est deus. non enim
habet templum nisi deus. quem habetis a deo patre et filio.
Jo. xvi. quem ego mittam a patre. et ideo
debetis fugere fornicationem. quia non estis uestri in
vic. scilicet quia sine vicinius sui mortem domini sum.
ro. xiiij. et uere non estis uestri. empti enim estis precio
magno. scilicet sanguine xpi. i. pe. i. non corruptu
bilibus auro uel argento redempti estis. et cetera.
aug. attende te homo ex precio ne uilescas et
quia ita est glorificate bene operando. et portate
deum in corpore uestro. carnis tribulationes et mo
lestias paciencer sustinendo. gal. ult. stig
mata domini ihesu in corpore meo porto. Hic quod sequitur
illud. omnia michi licent. glo. omnia mea licet mi

repetere. Contra. luc. vi. qui aufert que tua sunt ne
repetas. Responsio. consilium est non preceptum. uel licet repe
tere sine scandalo sed non cum scandalo. Item super
idem glo. omnibus quos esca uesci licet. Contra. act. xv.
ut abstineatis uos a sanguine et suffocato.
Responsio illud statutum fuit ad tempus propter uitandum
scandalum iudeorum non imperpetuum. Item super illud.
sed non omnia expediunt. glo. tanto magis est gratiosa
quanto magis indebita. Contra. ergo uotum reli
gionis diminuit meritum operum religionis.
Responsio. glo. loquitur de hiis que debita sunt ex necessitate
non que ex uoluntaria obligatione. sed enim ma
gis grata sunt. quia semel offert homo deo et opus
ipsum et libertatem operandi oppositum. Item super illud
tollens membra xpi. glo. nec illi dicendi sunt
manducare membra corporis xpi qui sunt membra
meretricis. Contra. ergo mali non sumunt sub specie panis
verum corpus xpi. Responsio. mali corpus xpi mandu
cant alii sacramentaliter. sed nunquam spiritualiter. Item
super id. erunt duo in carne una. glo. in uno
opere carnali quod inter coniuges sit post suum peccatum.
Contra. aug. sine libidine non est penitus concubitus
libido uero peccatum est. Responsio. libido equiuoce dicitur
uel pro pruritu carnis et sic est pena. uel pro im
bibitate uoluntatis et sic est culpa. Item super id.
omne pec. quodcumque fecerit. glo. cetera peccata animam tantum
maculant. Contra. crapula et ebrietas etiam
corpus maculant. Responsio. hoc accidit. non enim semper
hec faciunt sed aliquando. fornicatio uero semper macu
lat.

De quibus autem scripsistis et cetera.

Postquam autem reuocauit ab errore contra cor
rectionem delinquentium et delictorum duobus capitulis
precedentibus. hic reuocat ab errore contra matri
monium et uirginitatem. et primo agit de matri
monio. secundo de uirginitate. de uirginibus autem. In
prima parte primo agit de matrimonio contrahendo.
secundo de contracto non separando. hiis autem. In prima par
te primo concedit matrimonium contrahere. secundo mo
net postquam contractum debitum reddere. uxori. tercio
ostendit quod concessio de matrimonio contrahendo in indulgenti
am cadit non preceptum. hoc autem. In primo. hortatur
tur ad continentie propositum. dico autem. In prima
parte primo dicit quod bonum est continere. secundo quod melius
licet contrahere. propter fornicationem. dicit ergo. de quibus
autem. quasi. fornicatio fugienda est sed nubere licet. de
quibus autem scripsistis mihi. scilicet utrum liceat nubere. glo.
cum enim pseudo ut ceteris puriores uiderentur nup
tias reprobarent quia hoc non placuit corinthiis. hic
solum per epistolam quesierunt. de hoc ergo. sic suple. bonum
bonum est homini mulierem non tangere. sunt enim eunu
chi qui castrauerunt se propter regnum celorum. de quibus
math. xix. hiis eunuchis promittit dominus se daturum
rum melius nomen a filiis et filiabus. ysa. lvi. propter
for. autem. quasi et licet hoc sit bonum. autem. sed. propter fornicationem
uitandam non committendam ut glosant heretici. vnusquisque

habeat suam non alienam. nam qui cum uxore
proximi sui dormierit morte moriatur. deut. xxii.
uxorem. non concubinam. et uxorem non uxores. gen.
ii. erunt duo in carne una. duo non plures. ex
hoc enim reprehenditur lamech. gen. iiii. et unaqueque
mulier suum, unum uirum habeat. et tangitur hic
una causa institutionis matrimonii. scilicet propter forni-
cationem uitandam. Notandum autem quod multe fuerunt
cause matrimonii instituendi. una conseruatio et
multiplicatio humani generis. alia impletio numeri
superne ciuitatis. tertia uinculum humane ami-
citie et societatis. quarta uitatio fornicatio-
nis. quinta significatio future christi et ecclesie coniunctio-
nis. sexta diligens instructio et educatio
prolis. Uxori. hic primo monet debitum inuicem
reddere. secundo assignat causam quia uterque potestatem
habet in alterius corpore. mulier. tertio ostendit quod non nisi ex con-
sensu debent debitum subtrahere. nolite. dicit ergo.
uxori. quasi unusquisque suam habeat etc. et postquam
coniuncti fuerint per matrimonium. uxori uir de-
bitum reddat. nam hoc iusticia exigit quod
reddit unicuique quod suum est. ro. xiii. reddite
omnibus debitum. similiter autem et uxor uiro. in hoc
enim inuicem sibi subiecti sunt et pares licet
quantum ad alia uir prelatus quia caput mulieris. i. xi.
et hoc intelligendum est nisi causa licita impediat. ut
causa infirmitatis uel loco uel tempore indebito.
mulier. quasi hoc autem ideo precipio quia mulier potestatem
sui corporis non habet. scilicet ad alium uirum recipiendum.
uel ad corpus suum uiro suo negandum. sed uir
habet eius potestatem. similiter autem et uir potestatem
sui corporis non habet. ad aliam uxorem recipiendam
uel ad corpus suum uxori negandum. sed mulier
habet eius potestatem. In hoc enim sunt pares.
nolite. quasi et quia neuter habet potestatem sui corporis
nolite fraudare inuicem subtrahendo de-
bitum. nisi forte ex consensu. id est ex condicto et
hoc ad tempus. tempus enim amplexandi et tempus
longe fieri ab amplexibus. eccl. iii. et hoc ut
uacetis expeditius orationi que exigit spiritum a
carne abstrahi. Joel. ii. egrediatur sponsus
de cubili suo. etc. et iterum. post tempus orationis
reuertimini in idipsum in naturalem usum.
ne temptet uos sathanas de adulterio
uel fornicatione. temptet inquam propter incontinen-
tiam uestram. eph. iiii. nolite locum dare
diabolo. hoc autem. hic primo dicit quod contrahere
concessit propter indulgentiam. secundo quod melius magis
optaret eorum continentiam. uolo. tertio quod
nullum astringit ad eam. sed unusquisque. dicit ergo.
hoc autem totum quod dixi de matrimonio contrahendo
non de debito reddendo. hoc enim necessitatis est. dico
secundum indulgentiam non secundum imperium. id est concedo
non precipio. et loquitur hic de indulgentia concessio-
nis que est de minori bono non permissionis
uel remissionis. que est de malo. Uolo. quasi hoc in-
dulgeo autem. sed tamen uolo. id est uellem si possibile esset.
omnes homines esse sicut me ipsum. id est castos et absque
uxoribus. ipse enim uirgo fuit. uide supra ix. act. ix.
uas electionis etc. glo. quia integer carne. sed licet
ita uellem. unusquisque proprium donum habet a deo. quia competens
habet a deo. utrumque enim tam coniugium quam abstinen-
tia a deo est. 1 cor. xii. diuisiones gratiarum sunt. ad
dat enim deus unicuique secundum propriam uirtutem. mt. xxv.
alius quidem sic. scilicet in coniugio saluari potest. alius
uero sic. scilicet in continentia uirginali uel uiduali.
augustinus. li. quasi in uia dei alius sic alius sic itur. Dico
autem. hec est quarta pars in qua primo non nuptis sua-
det continere. secundo si non continent permittit contrahere. quod si. tertio
subdit rationem quare. melius. dicit ergo. dico. quasi ita
coniuncti debitum reddant autem. sed dico non nuptis
id est uirginibus que nunquam nupte fuerunt et uiduis
que a uiris destitute sunt. dico inquam hoc. bonum
est illis. bonum. scilicet erogationis non necessitatis. si
sic permaneant caste. scilicet sicut ego. i. cor. xi. imi-
tatores mei estote etc. et gal. estote sicut
ego quia ego sicut uos. quod si non continet ab opere
carnali. nubant licite. nuptie enim institute ^{ad}
sunt primo in officium in paradiso ante peccatum. gen.
ii. deinde uero in remedium post peccatum. melius
est enim nubere quam uri. id est ardere libidine.
non quod hoc sit bonum. sed comparatio est abusiua.
luxuria enim est ignis usque ad consummationem deuorans
Job. xxxi. Notandum quod bonum est uirginibus ut contineant
primo propter maiorem puritatem. de talibus enim dicitur apo.
xiiii. sine macula sunt ante thronum dei. secundo propter ma-
iorem libertatem. ro. vii. mulier alligata est uiro
etc. tertio propter maiorem pacem. nam coniugati dicun-
tur esse in mola. id est in continuo labore uite huius.
luc. xxi. duo in mola. etc. quarto propter maiorem
sanctitatem. i. cor. vii. que enim innupta est uirgo cogi-
tat etc. quinto propter maiorem utilitatem. luc. viii.
attulit fructum ad centesimum etc. sexto propter ma-
iorem christi conformitatem. apo. xiiii. secuntur
agnum quocumque ierit. Hic queritur in primo de
quibus scriptum. glo. matrimonium est coniunctio ma-
ris et femine maritalis inter legitimas personas
indiuiduam uite consuetudinem retinens. Contra.
matrimonium initiatum et matrimonium istud
licet utrumque diuisibile. Responsio. descriptio non datur
de quocumque matrimonio generaliter. sed de matrimonio
perfecto. scilicet rato et consummato. Item ibidem glo. matri-
monii causa efficiens est consensus per uerba de pre-
senti expressus. Contra. ergo dissensus est causa des-
tructiua matrimonii. quia contrariorum contrarie sunt
cause. Responsio. sicut consensus est causa constructiua
matrimonii fiendi non facti. ita dissensus causa des-
tructiua. Item ibidem glo. bona coniugii tria sunt.
fides proles et sacramentum. Contra. coniugium est sacramentum
nec aliud est bonum sui ipsius. Responsio. matrimonium sacramentum
dicitur. quasi materialiter. sed indiuisibilitas matrimonii
quasi formaliter. sicut ymago dei et tabula et picta.

Jt ibid' glo. cõiu' debet separari ca' fornicatõis.
Co. g' male facit qui retinet cõiuge fornica
tem. Re. debet separari simple si incõs petit
n' aliter. Jt si' i. unaqq: suu' uiru' hat. glo.
bonu' est uiro mulierem n' tangere. q' dz uniq̃sq:
fidel' principalit' obseruare. Co. g' quilibet
fidelis debet cõtinere. Re. glo. loq' de debito
honestatis n' necessitatis. Jt sr' i. sibi' & uir
n' h't po. glo. redde' debitu' cõiugale nulli' est
criminis. Co. gg'. d' q' licita cõmixtio uiri
& mulieris n' sic sin uoluptate. n' uoluptas
sin pcto. Re. gl'. loquitur de cõmixtione ca'
incõtinentie. Jt sup' i. reuertimini in idipm.
glo. in nullem usu'. Co. si est illic n' e' culpab'.
Re. usus ca' incõtinentie illic est a na' corrup
ta. vn' nichil' pcõm h't. Jt sup' i. hec aut
dico s' indul. glo. peccat qui sic agit. Co.
g' peccat qui sic ag cõtrahit. Re. glo. loq'
de eo qui cõtrahit ca' incõtinentie. hec eni'
peccat uenialit'. Jt ibid' glo. cõiubentes nca'
ca' gñandi inculpabil' e'. & ipse solus e' nupti
alis. Co. g' cõiubitus ca' incõtinentie forni
carius e'. Re. utrq: nuptial' est. s; ille a p'
ma institutione nuptiaz. hic ex cõsequenti. Jt
sup' i. uolo .o. ho. ee' sicut me. Co. ulls
sapiens uult impossibile. s; cum multi ee'nt
corrupti impossibile erat eos uirgines ee'. Re.
uoluntas rõnal' absoluta n' est de impossibili.
s; cõditõnalis .i. uellem si posset. &c. Jt
ibid' oppo. g' uolebat nu'm elcoz impleri
mane'. Re. n' est u'm. qr si om's boni ee'nt
forsitan tunc nu's elcoz cõpleretur ee't. Jt
sup' i. meli' est nube' q'm uri. glo. desideriis
angi ul' uinci. Co. meli' est uirginitatem
seruando de luxuria temptari. q' cõtrahe' ma
trimonium. Re. loq' de desideriis cum cõsensu
delectationis ul' opis.

His autem qui matrimonio &c.
Egit de matrimonio cõtrahendo. hic agit de
cõtracto n' separando. primo int' psonas eiusd' cultus.
.s. quaz utrq: est fidelis. scdo int' psonas dis
paris cultus. s. quaz alt' est fidelis. alt' infi
delis. nam ceteris. Jn p'ma pte p'mo pcipit
uxori uiru' n' dimitte'. scdo. si dimiserit ob
ca'm fornicationis o' q' non dz se alti copl'
are. q' si discesserit. iij. simil' uiro pcipit
uxori inseparabilit' adhere. et uir. d' g'. his
aut'. q. hec cõsulo his qui n' sunt cõiuncti ma
trimoniali. his autem qui matrimoniali
cõiuncti sunt. q. quodam uinculo. matrimoniu'
eni' est licita cõiunctio maris & fe'ie. his iq'm
pcipio n' ego. q. s. hec pceptum ex me adi
uenerim. s; dn's. in p'a psona pcipit. ca.
xx. quos deus cõiunxit homo n' separet. pcipio
inq' uxorem a uiro non discede'. & intellige
dum est hec excepta ca' fornicatõis. vnde

aug'. ca' fornicatõis q'm x' excepit hic tacet.
qr notissima est. hanc solam excipit dn's.
ceteras om's molestias iubet p' fide cõiugij for
titer sustinere. ca'. xix. quicuq: dimiserit
uxorem sua' & aliam duxit excepta ca' for
nicationis mechat'. h' aut' q' dz hic s' glo.
aug'. de cõiectis matrimonialit' quoz utrq: e' fidel'.
q' si du' discesserit p' ca'm fornicatõis. pcipio
inq' manere innuptam. uiuente uiro qr
soluitur matrimoniu' quo ad thoz n' quo ad
uinculum. aut uiro suo reconciliari. s. si no'
cõtinet. & simil' uir uxorem n' dimittat n'
ob ca'm fornicationis. aug'. similis forma ser
uatur i' uiro & i' mulie'. vn' supplend' est q'd
de uxore pmisit. s. q' si dimiserit n' ducat
aliam. ul' reconcilietur uxori. s; breuit' uir dice'
amb'. vn' dicit. ido n' subdit de uiro sic de
muliere qr licet uiro aliam duce'. qr mulioz n'
oia h' ac lege utitur qua & potior. s; mag'
ditu' q' hec a falsariis creditur ee' apposita
& ido nullaten' est tenendum. Jo' hic q'd
vij. sunt casus in quib; x' ob ca'm fornicatio
nis uir no' pot' uxorem dimitte'. primus q'n
ipem eam pstituit. scds q'n ipse cum alia fuit
fornicatus. t'ci q'n ipse dedit ei ca'm mecha
di uir qr n' uult redde' ei debitu'. quart' q'ndo
ipsa credens pbabilit' uiru' mortuu' alti nup
sit. q'ntus q'n fuit ui ab alio oppssa. sext'
q'n sub spe' uiri fuit ab alio ignorant' cog
ta. vij'. q'n fuit a uiro post adulteriu' mani
feste deprehensum nichil' retenta. na' ceteris.
hic agit de non separando matrimonio psoraz
dispariu' cultus. s. q'n alt' est fidel' alt' infidel'.
& p' d' q' fidel' n' dimittat infidelem uolete'
sin cõtumelia creatoris cohitare. ij. q' si non
uult fidelis n' tenetur eum sequi s; pot' alti
nube'. q' si infidelis. iij. q' nisi infidel' prior re
cedat fidelis deb; patient' cõmane'. vn' eni'.
Jn p'ma pte p' post admonitõm. ij. admoni
tõis rõnem. scilicet. Jn p'ma pte p'mo loquitur
gñalit' tam uiris qua' feminis. sc'o sp'alit' uiris.
siquis. t'cio sp'alit' feminis. & siqua. d' g'. na'.
q. ubi utrq: fidel' est. hoc pceptum dni dedi. na'
ceteris. ubi. s. n' est utrq: fidel'. s; un' fidel' alt' infi
delis. ego dico cõsulendo n' pcipiendo n' dn's.
dicat hec ore xp'o ac si dicat & hec dicat ex deo.
ipe' tn' n' dicit hec ore xp'o. dico inq' hec. siquis
fr'. fidel' cõiugis. s. ad fidem in cõiugio. intelli
eni' hec de his qui in fidelitate cõiu'nt n' de his
qui in dispari cultu. tunc eni' nullum ee't mat'.
s; ee'nt separandi sic fecit esdras. j'. esd'. x. siq'
inq' talis. h't uxorem infidelem & hec cõsentit
habitare cum illo. sin cõtumelia. s. creatoris. n'
dimittat illam. cõsiliu' est n' pceptu'. ut qui
contrariu' agit n' sit transgressor s'm glo. et
sili'. si qua mlr' fidel' h't uirum infidele' & hic

consentit habitare cum illa. sine contumelia sibi creato
ris. nam si nolit cohabitare sine contumelia nominis
christi debet eum fidelis dimittere. et contumelia creato
ris solvit ius matrimonii secundum glo. et potest fidelis
contrahere. si tamen ita est. non dimittat uirum. consi
lium est non preceptum. licet enim fideli infidelem dimittere.
sed tunc non expediebat. sanctificatus. hic ponit ad
monitionis rationem ubi primo allegat exemplum. secundo
proficuum. alioquin. tertio fructum. nunc autem. dicit glossa. san
ctificatus. quia ita infidelis infidelem uolentem cohabita
re non dimittat. hec autem ideo dico. sanctificatus est
enim et cetera. hec dupliciter legitur. primo modo sic. sanctificatus est
enim uir infidelis aliquando per mulierem fidelem. id est ali
quando contigit et potest contingere quod unus per alium conver
titur ad fidem. et sic sanctificatur. et hoc iam fre
quenter contigit sicut sisinnius per theodoram rome tempore
clementis conversus est et sic. sanctificata est mulier in
fidelis per uirum fidelem. per ipsius admonitionem et
doctrinam. alio modo legitur sic. ita fidelis in
fidelem non dimittat. sanctificatus est enim uir et cetera.
id est nullam immundiciam contrahit fidelis ex cohi
tatione infidelis. et commixtione. sed servat ueram
pudicitiam etiam cum infideli coniuge secundum aug.
alioquin. hec dupliciter legitur. uno modo de filiis
nasciturus. alio modo de iam natis. primo modo
sic. alioquin. id est si discederitis et uos aliis co
pulatis. filii uestri. qui de hac copula nascen
tur immundi essent. id est spurii. quia non de licito
matrimonio. nunc autem. si permanetis sancti sunt.
id est mundi. quia de licitis coniugiis nati. secundo modo legitur
sic. alioquin. id est si discederitis. filii uestri. iam
nati immundi essent. id est in infidelitate remanerent
sequentes scilicet maiorem partem. que tunc erat infide
lium. nunc autem. si permanetis sancti sunt. id est iam
sunt. quod si infidelis. dixit quod fidelis non debet in
fidelem cohabitare uolentem dimittere. hic dicit quod
si non uult cohabitare fidelis non tenetur eum sequi.
sed potest alii nubere. et primo dicit quod infidelis debet permittere
discedere. secundo quod tunc fidelis non tenetur eum sequi et cohabi
tare. non est enim. tertio quod nichilominus debet ei occasionem
discedendi dare. in pace. dicit glossa. quod si. quasi diceret
quod fidelis non dimittat infidelem uolentem cohabita
re. quod quidem pro se. si infidelis uir uel mulier dis
cedit a fideli odio fidei discedat non pro eo fi
delis fidem deserat. et tunc potest fidelis qui dimitti
tur contrahere. primum enim matrimonium dissolubile erat
quia numquam fuit ratum. non enim servituti coniugali
subiectus est frater aut soror fidelis in huiusmodi. id est in
cohabitatione. et huiusmodi fidelis non cogitur sequi in
fidelem odio fidei discedentem sicut dicit glo. Jo. viii.
si filius uos liberavit uere liberi eritis. in pace autem.
quasi scilicet fidelis non est subiectus servituti et cetera. nichilominus
tamen non debet occasionem discordie et dissidii prebere.
sed pacem servare. autem. sed in pace uocavit nos
deus. non enim est deus dissensionis sed pacis. Jo. xiiii.
unde enim. hic dicit quod si infidelis non discedat. fidelis

debet patienter commanere. ad quod allegat primo spem
aliene conversionis. secundo permanentiam in statu
proprie uocationis. unusquisque. tertio exemplum in ritu circumcisio
nis. circumcisus. quarto exemplum in statu condicio
nis. servus. In prima parte primo innuit quod
mulier fidelis uirum infidelem commanendo potest
convertere. secundo quod similiter uir fidelis mulierem infidelem
potest salvare. aut unde. id est quod ideo debet pa
tienter commanere. nam. dicit glossa. vii. n. q. et ille debet
fidelis manere cum infideli. enim quid unde scis. id est
scire potes o tu mulier fidelis si uirum infidelem
salvum facies. scilicet commanendo. et ad fidem conver
tendo. quasi diceret. hec potest contingere. amb. hec ideo dicit
quia forsan possunt credere qui horrent nomen christi.
aut unde scis. id est scire potes o tu uir fidelis
si mulierem infidelem salvam facies. etiam ad
fidem convertendo. quasi diceret. hec sperare debes. nisi
unicuique. hoc dupliciter legitur. primo modo sic. quasi unde
scis hec nisi ita te habeas simpliciter ad tuam comparem.
sicut dominus divisit unicuique. scilicet uiro preesse et uxori
subesse. secundo modo legitur sic. quasi unde scis hec non simpliciter
patienter expectes sicut divisit dominus unicuique.
quem scilicet credat et quem salvetur. Ro. xii. unicuique
sicut divisit deus et cetera. unumquemque. quasi et quod scis hec
o uir uel mulier. nisi quisque ambulet perseveranter
ita sicut deus uocavit unumquemque. id est in eo statu in quo
deus unumquemque uocavit non a quo. sicut. quasi et hoc ita
predico in ecclesia uestra. sicut in omnibus ecclesiis doceo.
unde debetis uos conformare uniuerse. turpis
enim est pars que suo toti non congruit. circumcisus.
hic ponit exemplum et primo ponit ipsum exemplum.
secundo rationem exempli. circumcisio. tertio regulam ge
neralem. unusquisque. dicit glossa. circumcisus. quasi unusquisque
ambulet in eo statu in quo uocatus est ne
ubi gratia circumcisus quis uocatus est. id est in ritu
iudaico non adducat. id est non cogitur adducere prepu
tium. id est ritum gentilium. in preputio. id est in ritu
gentili. quis uocatus est non circumcidatur. id est non
cogatur ad ritus iudaicos. aug. servat
ubique apostolus quod congruit inter ecclesias sive iudeorum
sive gentium. neque eis aufert consuetudinem que servata
non impedit salutem. circumcisio nichil est. id est nichil
prodest. et preputium nichil est. id est nichil prodest. quasi
dicit. talis uel talis ritus uiuendi nichil prestat
ad salutem. gal. ult. in christo ihesu. neque circumcisio nec
aliquid ualet preputium. sed noua creatura. amb.
ad salutem nec prodest nec obest uita iudaica
aut gentilis ritus. sed observatio mandatorum
dei. aliquid prodest. sap. vi. custoditio legum
consummatio est incorruptionis. unusquisque. quasi ita
gentilis non adducit circumcisionem uel econverso. sed potius
unusquisque in qua uocatione uocatus. id est in ea condicio
ne uocationi non repugnante. in ea permane
at et dicit in qua. non a qua. glo. aug. hec ad
eas consuetudines uel condiciones retulit que nichil
obsunt fidei bonis. quam moribus. sicut enim quidam sic et

latro ad fidem uocatur. si ille in coniugio. non a coniu
gio. iste uero a latrocinio non in latrocinio. non enim
necesse est ut coniuges desinant esse coniuges propter xpi
fidem. sicut necesse est ut latrones desinant esse
latrones. Nota hic quod obseruatio mandatorum dei quod obseruatio mandatorum dei aliquid est
quod multa bona facit. ps. n. iuuenis intellexi. ps.
a mandatis tuis intellexi. secundo delectat affectum.
ecc. xxiiij. nichil dulcius quam respicere in man
datis dei. tercio a malo liberat. eccl. viij. qui
custodit preceptum non experietur quicquam mali. iiij.
quia in bono conseruat. ecc. xv. si nolueris manda
ta conseruare conseruabunt te. v. graciam impetrat. Jo.
xvi. si diligitis me mandata mea seruate et
ego rogabo patrem etc. vi. acquirit sapientiam
ecc. i. fons sapientie uerbum dei in excelsis. et in
gressus illius mandata eterna. vij. pacem cum
deo facit. ysa. xlviij. utinam attendisses
ad mandata mea facta fuisset sicut flumen
pax tua. viij. ad uitam introducit. mt. xix.
si uis ad uitam ingredi serua mandata.
Hic quod supra id. vir a muliere non discedat. glo. so
lam causam fornicationis dominus excepit ceteras
uero omnes molestias iubet fortiter sustineri.
Contra. leui. xiij. precipit lex leprosum extra castra
eici. ergo propter lepram debet uxor a uiro discedere.
Responsio. quamuis possit ob lepram discedere a cohi
tatione non tamen a thoro. quin aliquando teneatur
reddere debitum propter eam manendo. Item supra id.
aut uiro suo reconciliari. Contra. deut. xxiiij. dicit
quod semel repudiata non potest amplius reconciliari.
Responsio. illud habebat locum in repudio legali.
illud uero in diuorcio euangelico. lex enim erat se
ueritatis. sed euangelium pietatis. Item supra id. uir uxo
rem non dimittat. glo. ideo non subdit de uiro
sicut de muliere quia licet uiro aliam ducere. Contra. aug.
dicit hic quod similis forma debet seruari in uiro et
muliere. Responsio. hec glo. id primum in libris ambrosii a fal
sariis creditur additum. uel dicendum. quod illud ambrosius
intelligit in repudio hec in diuorcio. nam in
repudio legali licebat uiro contrahere non uxori.
quia licebat antiquitus uni uiro habere plures
uxores non econuerso. per repudium uero non soluebatur ma
trimonium. Item supra id. nam ceteris ego dico non
dominus. Contra. mt. xviij. qui uos audit me au
dit. Responsio. non dominus docet ore proprio sed inspirando.
Item supra id. si quis frater habet uxorem. glo. quia
fideli licuit post uxorem dimittere infidelem.
Contra. ergo catholica potest dimittere hereticum. Responsio.
glo. loquitur de infideli qui caret sacramento fidei
non solum habitu fidei. Item ibid. glo. non est imputandum
matrimonium quod extra decretum dei factum est. Contra. ergo
matrimonium contractum causa uoluptatis non est ma
trimonium. Responsio. extra decretum dei matrimonium
contrahi dicitur quando contrahitur inter personas lege
diuina prohibitas. Item supra illud. si qua mulier habet.

Contra. ergo iudea quia non debet dimittere uirum in
deum cohabitare uolentem. Responsio. secus est hodie
quam tempore primitiue ecclesie. quia tunc erat spes
conuersionis. nunc uero preteriit spes conuersionis. Item
supra id. quod si infidelis. glo. recte dimittit mulier si
dicat uiro non ero uxor tua nisi mihi de latrocinio
dicas congregas. Contra. mt. xix. excipitur sola causa
fornicationis. Responsio. tunc debet dimitti ut scan
dalum ad tempus non ut scortum. s. imperium. Item
supra id. non est enim seruituti subiectus. glo. contumelia
creatoris soluit ius matrimonii in eo qui re
linquitur. Contra. matrimonium non est nisi inter duos. ergo
in utroque soluitur. Responsio. matrimonium soluitur tantum
sed impedimentum ex matrimonio resultans ma
net in discedente solum. Item supra id. circumcisio
nichil est. Contra. circumcisio prodest si legem obserues.
Responsio. ante xpm proderat sed postea non prodest. Item
supra id. vnusquisque in qua uocatione. glo. ad
salutem nichil prodest uel obest iudaicus uel
gentilis ritus. Contra. gal. v. si circumcidamini xpus
uobis nichil proderit. Responsio. glo. loquitur de ritu conuer
sandi inter homines non de ritu deum colendi.
Seruus uocatus es. hic ponit exemplum in statu
humane condicionis et primo ponit exemplum. secundo ro
nem exempli. qui enim. tercio regulam generalem.
vnusquisque enim. ubi autem ponit rationem exempli
primo ponit rationem seruorum. ij. a parte liberorum. sili
ter a precio et pretio. precio. dicit ergo. seruus. q.
vnusquisque in qua uocatione uocatus est in ea
permaneat. v. g. seruus sic uocatus es. ad fidem s.
xpi. non sit tibi cure. q. sed uelis effugere. unde
honesimum seruum philemonis qui ad eum
confugerat cum paulus remittit ad dominum ut
patet in epistola ad phile. sed potius si potes fieri liber
magis utere seruitute. quia causa est humilitatis.
et sicut ait ambrosius. quanto quis despectior est in
hoc seculo propter dominum tanto magis exaltabitur
in futuro. qui enim. q. et uere non debes curare
enim quia qui in domino. hoc est in fide domini. uo
catus est seruus seruitute corporali. libertus est domini.
.q. a domino manumissus libertate spirituali. i.
ac si esset seruus domini ereptus est a seruitute
peccati. Jo. viij. si filius uos liberauit uere liberi eritis.
ro. viij. nunc uero liberati a peccato. similiter et fratres dico et
c. liber et qui liber uocatus est. libertate corporali.
seruus est xpi spirituali. unde ro. i. paulus seruus xpi ihu
etc. precio. q. sui liberi sint simul. omnes tamen sunt
serui xpi et hoc iustum est. quia precio empti estis.
non dicit quo precio. quia precio inestimabili. s. sangui
ne xpi. i. pet. i. non corruptibilibus auro uel ar
gento redempti estis de uestra uana conuersatione. sed
precioso sanguine etc. et quia tanto precio empti
estis. nolite fieri serui hominum. postponendo
seruicium dei. et uos humanis supersticionibus oc
cupando. hec enim faciebant illi. unde supra. i. ego
sum pauli ego autem apollo. vnusquisque ergo. q. et quia

ca[r]nalis et spiritualis. Unusquisque et hic dicitur manere si
cut uocatus est. quia unusquisque in quo statu .s.
uocatus est fidelis .i. fidelis. in hoc permaneat
apud deum. in obseruatione .s. diuinorum manda
torum. qui enim perseuerauerit usque in finem saluus
erit. mt. xxiiij. De uirginibus hucusque egit
de matrimonio. nunc agit de uirginita
te. et primo agit de uirginibus. secundo de uirginum
custodibus. Si quis autem turpem. In prima parte
primo dat uirginibus permanendi in uirginitate consi
lium. secundo nubentibus eis ostendit bonum uiuendi modum.
hoc itaque. ibi. ostendit quod magis expedit eis seruare
continentiam continentie proposito. uolo autem uos.
In prima parte primo uirginitatem consulit et laudat.
secundo matrimonium iam contractum concedit et approbat. al
ligatus. ibi. matrimonium contrahendum defendit et a
peccato excusat. si autem acceperis. In prima parte pri
mo uirginitatem consulit. secundo laudando consule
rem ostendit. existimo. dicit ergo. de uirginibus. que de con
gratias preceptum dei. autem. sed. de uirginibus pre
ceptum domini non habeo. ut contineant .s. uel nubant
quia cum de hoc diceret dominus mt. xix. dixit consu
lendo. qui potest inquit capere capiat. uirginitas
enim secundum aug. res est uoti non precepti. suaderi
potest imperari non potest. consilium autem do .s. de continendo.
consilium .s. michi a spiritu sancto inspiratum. tob. iiij.
consilium semper a sapiente perquire. do inquam consilium
et hoc tanquam consecutus a domino misericordiam .i. apo
stolatum michi misericorditer concessum. i.
thi. i. misericordiam consecutus sum quia ignorans feci.
consecutus inquam ita uel ad hoc. ut sim fidelis in
dispensatione michi credita. unde credendum
est michi in consiliis. luc. xvi. quis putas est fidelis seruus
et prudens. et cetera. existimo. quasi et quia fidelis consiliarius
sum. existimo ergo hoc bonum esse. manere .s. in
uirginitate. bonum .s. honestum propter puritatem. utile
propter mercedem. delectabile propter libertatem. bonum inquam.
et hoc propter instantem necessitatem coniugii .s. uitan
dam. quibus multe necessitates insistunt. unde dicitur
esse in mola. mt. xxiiij. existimo inquam et uere. quoniam
bonum est homini sic esse .s. in uirginitate que ei debetur
aureola. et fructus centesimus. luc. viij. augustinus
in glo. supergreditur uirginitas conditionem humane
uite. per quam homines angelis assimilantur. maior enim
tamen est uictoria uirginum quam angelorum. angeli
enim sine carne uiuunt. uirgines in carne triumphant.
Nō Nota quod sancta uirginitas magnum bonum est propter
multa. primo quia carnis mundiciam consuetat. apoc.
xiiij. hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquina
ti. secundo quia animam decorat et ornat. can. iiij.
tota pulcra es amica mea. iij. quia angelis
celi assimilat ut dicitur hic glo. et mt. xxij. in
resurrectione neque nubent neque nubentur. sed sunt sicut
angeli dei. iiij. quia christo desponsatur. ij. cor.
xi. despondi uos uni uiro et cetera. v. quia deo con
git et appropriat. sap. incorruptio facit proximum
deo. vi. quia certis statibus respondet. ecc. xxvi. omnis
ponderatio non est digna continentis anime. vij.
quia odorem bone fame spirat. cant. ij. sicut
lilium inter spinas et cetera. viij. quia ad nuptias eter
nas inuitat. mt. xxv. que parate erant intrauerunt
cum eo ad nuptias. Alligatus. hic matrimonium
contractum concedit et approbat. et primo dicit quod alligatus
coniugatus non debet querere diuortium. secundo consulit
quod solutus non querat coniugium. solutus. dicit ergo.
alligatus. quasi et licet continentia sit bonum. tamen si alli
gatus es uxori noli querere solutionem. math.
si bona est. ecc. vij. noli discedere a muliere sen
sata. et dicitur alligatus. quia duplici uinculo ligatus
.s. consensu per matrimonium initiatum. et copula
carnali per matrimonium consummatum. si enim
tamen uno uinculo .s. solo consensu ligatus esset
posset querere solutionem intrando .s. religionem.
solutus es ab uxore noli querere uxorem
si potes continere. quia sicut dicunt apostoli. mt. xix.
si ita est causa hominis cum uxore non expedit nubere.
si autem acceperis. hic matrimonium contrahendum con
tra hendum excusat a peccato. et primo ostendit quod matrimonium
potest contrahi sine peccato. secundo quod leuius est esse sine con
iugio. tribulationem. dicit ergo. si autem. quasi si solutus es noli
querere uxorem. autem. sed tamen si acceperis uxorem
bono .s. fine. non ad expletionem libidinis.
non peccasti. hoc est augustinus euidens contra hereticos qui
condempnant matrimonium. de quibus .i. thi. iiij. pro
hibentium nubere. et si nupserit uirgo. non uirgo
deo dicata. quia secundum ieronimum uouentibus uirginitatem non
solum nubere sed et uelle nubere dampnabile est.
non peccauit nubendo. alioquin peccasset beata
uirgo cum desponsata esset ioseph. tribulationem
tamen carnis. hoc est afflictionem pro rebus necessariis
prouidendis sibi et filiis suis habebunt huiusmodi .s. con
iugati. unde leuius est esse sine coniugio. ego autem uobis
parco. quasi consulo euitare coniugium. quod tamen concedo
parcendo in hoc infirmitati uestre. quasi e. hoc autem
dico secundum indulgentiam. uel sic. ego autem uobis
parco. in hoc quod consulo cauere tribulationes carnis.
hoc autem dico. hic est secunda pars. ubi nubentibus
seu nuptis ostendit bonum uiuendi modum. docens
primo qualiter utantur uxoribus. secundo qualiter
fortune casibus seu euentibus. et quod fletus. tertio
qualiter mundi rebus seu possessionibus. et qui emunt.
quarto ostendit qualiter uti debeant acquirendis. secundo
qualiter acquisitis. et qui utuntur. tertio subdit
rationem omnis. preterit. dicit ergo. hoc itaque. quasi ita non est peccatum
nubere. hoc itaque dico o fratres. si coniugimini. tempus
breue est. quo .s. non generatione carnali propagandus
est populus dei. sed regeneratione spirituali colligendus
secundum glo. et quia tempus breue est reliquum est
.i. hoc solum restat agendum ut qui habent uxores
sint tanquam non habentes. ✝ non dicit tanquam non habentes sic
erant antiqui patres. propter quod dicit aug. quod celibatus
iohannis non prefertur coniugio abrahe. et qui flent

✝ studendo deo tamen sicut non operi carnali reddendo
.s. debitum non exigendo unde dicit sint tanquam non
habentes.

p casibz 9iugij. ul' p aliqua t'rena sec'li. sint
tamq' n̄ flentes 9solati. s. spe futu' boni app'
qui9s. ps. xij. n̄ 9turbabit iustū qcq' ei ac
ciderit. et. ij. cor. vij. q' tristes sp aūt gau
dentes. et qui gaudent p aliqua psp'itate
sec'li. tanq̄m n̄ gaudentes. s3 sp in timore ex
istentes. timore. s. iminentis mali. et p'iculi.
ecc'. xi. in die malorum bonorum ne imemor sis
malorum. et qui emunt ut faciūt 9iugati. ad
p'uidend' filiis. sint tamq' non possidentes.
i. posit' s3 t'rena sedentes. s3 sup' n̄ appōnendo
s. cor rebz p'ituris. ps. diuitie si affluant
nolite cor appone. et ut ul'r colligam qui
utunt' hoc mūdo. i. rebz hu'anis. n̄ dico fru
untur ut mali qui de uia faciūt fine. qui
dn̄t sap. ij. fruem' bonis que sūt. i. p'sentibz
s3 qui utūtur ea ad fine debitū referendo ista
inq̄m sint tamq' n̄ utentes utant'. ut. s. nō
nimis delectentur in rebz m̄di. s'. thi. vj. hn̄
tes alimēta et quibz tegam' his 9tenti sim'.
p'terit. q. id' aūt m̄dana q' n̄ sint estimanda.
p'terit eī figura. i. exterior pulc'tudo n̄ sba hui'
m̄di. ul' figura. i. q' est ibi fictile quiens
statu fragilitatis. tn̄sibūt enī qualitates
mortales et remanebūt imortales. j. jo. hic
m̄dus tn̄sit et 9cupiā ei'. Vnde q̄ fit ē. si po
test fi' lib'. glo. q̄nto quis p' deum despectior
est in hoc sec'lo. tanto magis exaltabit' i futō.
9. g' magis exaltabit' bon' subdit' q' bon'
platus. Hec. glo. intelligēda est in ceteris
p'ibz. Jt' sup' id. vnq'q' in quo uocatus. glo. sta
tu. 9a. g' qui uocatus est in statu sec'lari n̄
d3 intrare religionē. Hec. ap' loq' de statibz
p'mouentibz ad salutem n̄ de ipedientibz.
Jt' fi' id. existimo hoc bonū ēē. glo. maior est
uictoria uirginum q' angelorum. 9. g' maior
corona. g' hoies erunt maiores angel' n̄ so
lum equales. Hec. maior extensiue. i. multi
plicior q' hebunt aureolam. n̄ solū aurea'.
Jt' sup' id. bonū est hoi sic ēē. glo. in uirgīta
te. 9a. gen. i. crescite et multiplicamini
v'ginitas aūt est 9tra hunc p'cepto. Hec. illud
p'ceptū n̄ est p'petuū. s3 datum us3 ad temp'
multiplicationis sufficientis huāni gn'is. Jt'
fi' id. qui hn̄t uxores. glo. beatiora 9iugia
iudicanda sunt que pari 9sensu 9tinētiam
s'uare potuint. 9a. tn̄ unūqq' beati' q̄nto
magis 9tingit fini suo. finis aūt 9iugij est
g'nio p'lis. Hec. expone 9iugia. i. 9iuges. ul'
dr. q' ille n̄ est ultim' finis 9iugij. s3 adipletō
nūi elector'. qui cit' implet'ur si oms 9tinerēt.
Jt' sup' id. p'terit figura m̄di. glo. i iudicio
mūdanorum ignium 9flagratione p'ibit hui' m̄di
n̄ sba s3 figura. 9a. ij. pe. ij. p q' celi magno
ipetu t'nsient et c'. Hec. ille t'nsitus et illa solo ac
cidentalr' ē n̄ sbalis. s. f' qualitates n̄ fm sbam.

Volo autem uos et c'. postq' uirgibz uirgi
tatis 9siliū dedit et si nupsint mod' bn̄ 9u'sandi
ot'. hic ot' q' s'uare p'positū 9tinētie magis expe
dit. p'mo rōne maioris tn̄quillitatis. ij. rōe
maioris scitatis. et mlr'. iij. rōne maioris uti
litatis. porro. Jn p'ma pte p'mo dt' q' uult
eos ēē sn̄ sollicitudine sec'li. sed' dt' q' 9tinentes
possūt ēē solliciti in his que sunt dei. q' fu.
.iij. q' 9iugatos o3 ēē sollicitos in his q' sūt
mundi. qui aūt. dt' g'. volo aū'. q. si nubitis
p'dca face' 9silio. aūt s3 magis uolo uos ēē
sn̄ sollicitudine rei uxorie. phil'. iiij. nichil
solliciti sitis. et as'. vij. nolite solliciti ēē aīe u're.
et recte hoc uolo. q2 qui sn̄ uxore ē sollicit' est
que dn̄i sūt ut 9pleat ea. n̄ enim ht' excusa
tionem illorum qui dn̄t luc. xiiij. vxorē duxi
n̄ possū uenire. sollicit' inq'. s. quom' placeat
dō. interiori. s. pulc'tudine. de qua in ps. spē tua
et pulc'tud' tua et c'. qui aūt cū uxore ē in
matrio sollicitus est que sūt m̄di. de regimine
.s. familie et h'. vn̄ iacob acceptis uxoribz ait
gen. xxx. iustū est ut aliqn̄ p'uideam domui
mee. sollicitus inq'. quō placeat uxori. vn̄
hec fiue pot' se h' licite ornare. nam mag
na amaritudo in domo uxor t'istis fm glo. et
talis diuisus est non nā s3 actu. dione. s. offi
cij. non intentionis p'ncipalis. et mlr'. hic
ot' q' magis expedit s'uare 9tinentie p'positū
rōe maioris scitatis. et p'mo dt' q' mlr' innupta
cogitat totalr' place' dō. s'o q' mlr' nupta co
gitat p'tim place' m̄do. que aū'. dt' g'. et sir'
mlr' innupta. i. uidua et uirgo cogitat. i. ma
iorem ht' facultatem cogitandi que dn̄i sūt.
.i. sp'ualia et et'na. cogitat inq' ut sit scā. ma
gis quā nupta. mlr' eī nupte scē sūt. aug'.
ampliore n̄ nuptarum et in corc' et in sp'ū scifica
tionem intelligi uoluit. n̄ cor' nuptiarum oīo
scificatione p'uatur. vnde. n̄ pot' fi'. ut non
sit scm cor' quo scificatus utitur sp's. scā igr'
corpe. i. corpalibz actoibz. et sp'u. i. actoibz
sp'ualibz. scā cor' q' uicia carnalia. scā sp'u
9tra uicia sp'ualia. que aū' nupta ē cogitat
que m̄di sūt. s. de cura filiorum. de regimine
domus. de amore mariti et h'. vn̄ p'entes
monuerūt sarā honorare soceros. dilige ma
ritū. rege familiā. gubnare domū. et c'. tob. x.
cogitat inq' quō placeat uiro. vn̄ s3 solo fine
ornantes se n̄ pecāt. v'nuptā mag' debet stude'
ornare se n̄ pecāt. v'nuptā mag' debet stude'
place' eis ornatu morum quā uestimentorum. j. thi. ij.
mlr'es in hitu ornato ornantes se nō i tortis
crinibz auro. et c'. porro. allegat t'cia rōm
.s. maioris utilitatis et p'o ot' q' uale ē 9tine'.
s'o q' hōestū est et facile. s3 ad id. dt' g'. porro.
.q. 9silio n̄ nube'. porro hoc ad utilitatē u'ram
maiorem. s. dico. ut expeditius dō s'uiatis. as'.
xix. si ita est cā hois cū uxore n̄ expedit nube'.

dico inquam. non ut laqueum fornicationis. i. c. ig-
nientes estis uobis iniciam. aliquid difficile su-
per hoc statuendo. sed potius tendens et monens ad
id quod honestum est. i. ad sanitatem corporis et anime.
non ut coniugatus status non sit honestus sed quia minus
honestus. aug. non inutiliter turpe esse monstra-
uit sed quod honestius erat generaliter honesta nomine
commendauit. et monens ad id quod facultatem
prestat alicui obsecrandi se domino. i. ad seruien-
dum domino. et hoc sine impedimento quod est in coniugio.
ii. cor. xi. despondi uos uni uiro uirginem
Nota de sollicitudine — castam exhibere christo. Contra hic quod in scriptura
est sollicitudo bona. prima pastoris. ro. xii.
qui preest in sollicitudine. secunda predicatoris
ii. cor. ii. fiduciam huiusmodi loqui ad uos
ubi in multa sollicitudine. iii. dilectionis. eph.
iiii. solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pa-
cis. iiii. compassionis. ii. thi. i. cum uenissem
romam sollicite me quesiuit et inuenit. v. deuo-
tionis. mich. vi. sollicite ambulare cum deo
tuo. vi. circumspectionis. deut. iiii. custodite animas
uestras sollicite. vii. actionis. luc. x. martha
martha sollicita es et cetera. viii. prouisionis. ro.
xii. sollicitudine non pigri. Solutio. aug. superius
egit de uirginibus hic agit de uirginum custodi-
bus. ostendens primo quod licet eis uirgines suas
coniugio copulare. secundo quod non sit nuptias licet mu-
lieri post mortem uiri contrahere. mulier. In prima parte
primo dicit quod custos potest dare uirginem suam
coniugio. secundo quod non peccat hoc faciendo. non
peccat. iii. quod et bene facit seruando. nam qui. iiii.
quod licet utrumque bonum tamen hoc melius illo. glosa. et qui-
dicit glosa. siquis. q. esse sine coniugio honestius est
et expeditius. aug. sed tamen siquis turpe se uideri
existimat apud iudicium hominum. super uirginem
suam. timens ne corrumpatur. hoc ideo quod sit super
adulta. i. ultra pubertatem iam in annis nu-
bilibus et ita oportet fieri. ut nubat quia uirgo non
uult continere. quod uult uirgo faciat custos.
eccl. vii. trade filiam et grande opus feceris et ho-
mini sensato da illam. non peccat custos. si
nubat uirgo. hoc ideo dicit secundum glosam. ne et si uirgo non
peccat custos uideatur peccare. nam. q. ideo dicit
dico quod non peccat qui tradit uirginem. nam de
alio qui seruat eam patet quod bene facit. nam qui
statuit in corde suo firmus in proposito non curans
uel sobolem uel huiusmodi. non habens necessitatem tra-
dendi eam cum uirgo uelit continere. potes-
tatem autem habens sue uoluntatis. perficiende. scilicet
alumpne continentiam. et hoc iudicauit in corde
suo. ex iudicio mentis non ex leuitate. i. thi. v.
sine preiudicio nichil faciens. Judicauit inquam
seruare uirginem suam. amb. non ignorans ei fomitem
nuptiarum. eccl. vii. filie tibi sunt serua corpus illarum.
qui statuit inquam sic bene facit. Igitur. q. quia ita oportet
fieri ut diximus. igitur et qui matrimonio iungit uirginem

suam bene facit. quia licitum est quod facit. et qui non
iungit cum uirgo acquiescat continere melius facit.
glosa. melius facit qui apud deum meritum sibi col-
locat et a seculi sollicitudine illam liberat. melius
enim est quod licet et expedit. quam quod licet sed non
expedit. hic enim bene utitur bono malo. ibi bene
utitur bono. bene utitur quis bono continentiam
dedicans deo. male utitur bono continentiam de-
dicans malo. male utitur quis malo concupiscentiam
relaxans adulterio. bene utitur malo concupiscentiam
restringens connubio. secundum aug. in glo. unde
aug. bonum est pudicitia coniugalis. sed melius est con-
tinentia uirginalis. uel uidualis. mulier. hic dicit quod
non sit coniugata non uiro mortuo potest contrahere.
et primo dicit quod coniugata non potest alteri nubere uiro
uiuente. secundo quod mortuo uiro potest alteri nubere.
quod si dormierit. iii. quod melius est illi continere. bea-
tior. iiii. quod debet consilio eius credere. puto autem
dicit glosa. mulier. q. qui non iungit uirginem suam melius
facit. et uere melius quia mulier alligata est et cetera.
uel sic. q. ita uirgo quocumque tempore potest nubere. sed
uxorata non. quia mulier alligata est legi ita quod
non possit alteri nubere quanto tempore uir eius uiuit.
ro. vii. que enim sub uiro est mulier uiuente uiro
alligata est legi uiri. quod si dormierit sompno
mortis. Jo. xi. lazarus amicus noster dormit. uir
eius. aug. non dicit primus uel secundus uel tertius uel quo-
tus. nec nobis diffiniendum est quod non diffinit apostolus.
unde nec ullas nuptias debeo dampnare nec eis
uerecundiam [ ] auferre. si dormierit
inquam. liberata est a lege. unde permittitur ei nubere. hic
patet quod resurgentia non tenetur copulari. cui uult
nubat. iniuste enim nuptie solent malos habere pro-
uentus. et ideo dicit gen. xxiiii. uocemus puellam et
queramus uoluntatem eius. nubat inquam tantum in domino
. i. uiro sue religionis. in disparis cultu prohibetur
in lege mosaica. deut. vii. per hanc licentiam apostoli
reuocate sunt omnes pene et infamie que secundum
leges humanas infligebantur olim mulieri secundo
nubenti. j. tit. luctus. l. j. annum. beatior autem
. q. et si nunc licet ei nubere secundo. beata autem sed tamen
beatior erit si sic permanserit. i. innupta. et hoc
secundum meum consilium. glosa. c. datum. habebit enim fructum
sexagesimum qui debetur uiduis. luc. viii. aug.
sanctus dicit beatam esse post mortem uiri secundo nu-
bentem. sed beatiorem non nubentem. puto autem
quod et ego. sicut ceteri apostoli spiritum dei habeam. unde
non est contempnendum consilium meum. ro. viii. sed et
nos ipsi primitias spiritus habentes et cetera. Hic contra
supra ideo. ro. uos sine sollicitudine esse. Contra. ro. xii.
sollicitudine non pigri. Solutio. ibi loquitur de sollicitu-
dine spirituali. hic de temporali. Item supra ideo. et
diuisus est. Contra. osee. x. diuisum est cor eorum nunc
interibunt. Solutio. ibi loquitur de diuisione intentionis
principalis. hic de diuisione actionis. Item ibidem. placeat
uiro deo. placeat mundo. Contra. mt. vi. nemo potest

duob; dnis seruire. Rto. uim ē ita q equalit̃ utriq;
ut in eo q duo sunt. i. ꝯiu. Jt sr id. mlr innup
ta cogitat que dei sunt. glo. iam nō cogitat
ne dapnetur a dō. ꝯa. dapnari pōt ut pȝ
in parabola de fatuis uirginib; Rto. n̄ cogitat
hec solum. s; cum hec ē ne offendat sponsū.
Jt sup id. ut sit scā corpe & spū. glo. n̄ potest
ẜ ut nō sit cor9 scm quo scificatus utitur spc.
ꝯa. spē sc; usus est lingua cayphe n̄ scā. Jo. xi.
Rc. utebatur ea ut spē n̄ ut sc;. Jt sr illd
ad id q honestum. ꝯa. g° matrimoniū turpe.
Rto. ꝑ glo. positiuū posuit ꝑ ꝯparatiuo. Jt
sup id. qui n̄ iungit meli9 facit. glo. hic
enim. s. in ꝯiugio bn̄ utitur homo malo.
ꝯa. cui9 usus bonus est ipm quoq; ma bon.
Rto. illud intelli de usu rei ꝑ se. s. ad quem
ordinata est nō ꝑ accns. s. ad quē prudentia
utentis ordinatur. Jt ibid glo. meli9 est
bn̄ uti bono quā bn̄ malo. ꝯa. hec difficili9
illo. Rto. loquitur hic de malo uicij n̄ sup
plicij. Jt sup id. cui uult nubat. glo. pme
nuptie tm̄ sunt a dn̄o instituite. sedē pmisse.
ꝯa. g° sc nuptie n̄ sunt a dō nec bone. Rc.
in eo q nuptie sunt instituite sunt a dō. s; nō
in eo q sc. s; ex sequnti. Jt. sup id. si dormi
erit uir. quid si resuscitat9. Rto. requirit9
ꝯsensus noui9. Jt sr id. puto q spm dei ham.
ꝯa. ro. viij. eius sui q n; moes n; uita. &c.
Rto. ꝑ glo. n̄ dr hec dubitando s; quasi in
crepando.

De hiis aut̄ que ydolis &c. Exclu
so errore ctra correctōm criminū. c. v. & vj.
Jt ctra uirginitatē & matr9. c. vij. hic excludit
errorē ctra esu & abstinentia ciboꝝ. c. isto.
& ix. & x. loquens de hiis que ydol' imolaba
tur. a quib; qm̄ in se licita abstinē monz
pmo ꝓponendo eis scandalū fr̄m infirmoꝝ.
. c. isto. sc̃o ex9 sui qui ꝓp alios abstin; ab
exceptōe sumptuū licitoꝝ. c. ix. tcio ex° pe
ne iudoꝝ post tanta dei bn̄ficia in deserto
ꝑseuatoꝝ. c. x. Jn pma pte pmo oñ q in
se licita est comestio ydolis imolatoꝝ. sc̃o
niche9 monz abstine ꝓp scandalū ꝓp frm
ifirmoꝝ. videre e. Jn pma pte pmo dr
q maiores eoꝝ hnt sciam de ydolotitis. sc̃o.
qualem sciam hnt de eis. de escis. tcio qd
quida infirmi hat scia carent. s; non ī oib;.
. iiij°. q alii coram eis ydolatica ede n̄ debet
esca aut̄. Jn pma pte p° dr q de ydolo
titis sciam hnt. sc̃o q sn̄ caritate inutili
hnt. scia inflat. tcio oñ a quib; hatur
h scia insufficient. siquis aut̄. iiij°. a qb;
sufficienter. siquis aut̄ diligit. dr g°. de
hiis aut̄. q. ita de pdcis scripsistis & que
sistis a me. de aliis ā ut de imolatis y
dol' n̄ fuit nccē querē qz oms scitis. h est

q dr. de hiis aut̄ que ydol' imolant̃. an li
ceat ede ut n̄. scim9 ego & uos. s. q lic; come
dē ꝑ illud. oīa mīda mīdis. nō tn̄ ī ueniat
ne ydoli nec cū scandalo fr̄is. scim9 inqm̄.
qz oēs sciam hnus. ego. s. & uos ꝑfti inter
alios sciam de creatore & creatura. scia.
. q. hnus quid sciam s; n̄ ual; nobis qz sup
bitis inde. scia cū si sola est inflat. ecc. i.
in multa sap. multa est indignatio. act.
xxvi. multe lre te faciūt insanire. h ent
fuit plaga egyptioꝝ. i. sapientiā hui9 mdi
uesicetur gentes. exo. ix. caritas edificat
infirmos. qz n̄ querit q sua sunt. j. xiij. vn̄
addenda est scie caritas. aug. addite g° sa
entie caritatē & utiľ erit scia. ꝑ se eī inal'
est. ex caritate util'. siqs aut̄. q. hnus sciam
s; n̄ ꝑfctam. qz siqs uitm se existimat scire
hnus. s. sciam sn̄ caritate. aliq. uti. s. q lic;
uti ydolotitis. n̄ dū tn̄ ꝯgnouit. qz n̄ se ꝯg
nosce fcīt o°. qm̄ opoꝝ quō oporteat eū scire.
. i. quali' debat uti scia. scire eni dr dupl'r.
. s. hre sciam & uti scia. sicut uidē hre usū
& uti usu. d; eī uti scia in edificatē n̄ in
nocumtū illoꝝ. v nō ꝓbat ap9. multa scire
si mod' sciendi nesciebit. mod' sciendi ē ut
sciat quo ordine. quo studio. quo fine nos
cē q; opteat. ut & id p9 maturi9 ad salutē.
quo studio. ut id ardenti9 & uehemti9 ad
amorem. quo fine ut n̄ ad ianē gl'am ul'
curiositatē ul' aliq' sile. s; ad sā edificatōm
tui & ꝓximi. sunt nāq; qz scire uolut eo fi
ne tm̄ ut sciant. & turpis curiositas ē. qda
ut sciant^ & uanitas est. quida ut sciam uē
dant & turpis questus est. quida ut edificē
tur & edificent & prudentia est. siqs aut̄.
. q. hic pfcē qui nesciat qadm oꝝ eū scire. aut̄
s;. siquis diligit dm̄ & ita cum scia hr carita
tem. hic cognitus est. i. ꝯplaitus ab eo. nou
eni d's qui sunt ei. ij. thi. ij. vn̄ tal' uestio dō
ꝯplaite qz bn̄ utitur sua ꝓp caritatē ānexā.
Nod' hic q ad hec q aliquis sciat qadm oꝝ
eum scire. ix sunt necīa. pmo scire huilit
sn̄ inflatione. ꝓv. si n̄ humilit sencietā. phil.
. iiij. scio humiliare. scdo sobie sn̄ ꝑsumptione
ro. xij. n̄ plus sape qm̄ oꝝ. &c. g°. i. n̄ iudi
caui me scire ad int̃ uos n̄ ihm xpm &c. tcio
certitudinalit sn̄ hesitatione. ij. thi. i. scio cu
credidi & certus sum. iiij. ueraciter & sn̄ errore.
. ij. thi. iij. sp discentes & nūq ad sciam uita
tis puenientes. qnto simpl'r sn̄ falla & deceptōe.
. j. thi. vi. opposes fli nois scie. vi°. salubit cum
caritate & dulcē dei. j. xiij. si hub oem sciam
caritatē aut̄ n̄ heam &c. vij. utilit cū ꝓxioꝝ
edificatē. j. xij. alei sino scie &c. viij. libera
lit cū gratuita coicatione sap. vij. pona in
luce sciam tuam ei9. n̄ abscondā. ix. effica

ar' cum bona operatione. scientia enim bona et non facta cum peccatum est illi. Iac. iiii. De escis autem. hic ostendit qualem scientiam habent de ydolotitis. ostendens primo quod sciunt ydolum nichil esse. secundo quod sciunt omnia a deo esse. nam et si. dicit glossa. de escis quasi praeteritis modis non valet scientia. autem. sed tamen de escis que ydolis immolantur scimus scientia vera. s. quod in se sunt licite. nec per ydola sunt immunde. et hoc quia ydolum nichil est in mundo. hoc tripliciter exponitur. primo modo sic. ydolum nichil est in mundo. i. inter creaturas mundi quantum ad formam ydoli. licet enim materia ydoli sit aliquid. s. cuprum vel aurum vel huiusmodi. forma tamen nichil est. forma. s. que creditur ibi esse ab ydolatris qui credunt ydolum esse deum. ysa. xli. ecce vos ex nichilo et opus vestrum ex eo quod non est. secundo modo sic. ydolum nichil est in mundo. i. ipsum quod putatur ydolum nichil est. s. persona subsistens ex simulacro et spiritu presidente. ex illis enim duobus nichil fit sicut putatur ab ydolatris. Ier. x. confusus est omnis artifex in sculptili. quia falsum est quod sufflavit et non est spiritus in eo. tertio modo sic. ydolum nichil est in mundo. i. nullius rei que est in mundo habet similitudinem. differentia est enim inter ydolum et simulacrum quia simulacrum dicitur quod fit ad similitudinem rei alicuius. ydolum quod ad nullius rei fit similitudinem. sicut si addatur corpori humano caput equinum. ysa. xl. cui similem fecistis deum et c. Et scimus quia nullus deus nisi unus. deut. vi. audi israel dominus deus tuus deus unus est. nam. hoc dupliciter legitur. uno modo de diis dictis per adoptionem. alio modo de hiis qui dicuntur dii sola nuncupatione. primo modo sic. nam. quasi et vere non est nisi unus deus. nam et si sunt qui dicantur vel dii. s. participatione deitatis ut sancti viri. sive in celo ut sancti in celo recepti. sive in terra. ut sancti adhuc in terra manentes. siquidem sunt dii multi. vel participatione dignitatis ut sancti. ps. ego dixi dii estis. et domini multi. qui aliis presunt ut prelati et apostoli. nobis tamen et c. alio modo legitur. nam si sunt qui dicantur dii etc. s. nuncupative secundum gentiles. sive in celo ut sol et luna. sive in terra ut apollo et c. siquidem sunt dii multi. sola. s. nuncupatione secundum gentiles. ps. omnes dii gentium demonia. Ier. x. dii qui celum et terram non fecerunt pereant et c. et domini multi. qui aliis presunt. nobis tamen unus tamen est deus. s. pater ex quo omnia sunt per primam auctoritatem. ro. xi. ex quo omnia et c. et nos in illo per gratiam. act. xvii. in ipso vivimus movemur et sumus. et unus dominus ihesus christus. Io. x. ego et pater unum sumus. per quem omnia. creata sunt secundum illud. Io. i. omnia per ipsum facta sunt. et nos per illum sumus in deo secundum gratiam. ro. i. per quem accepimus gratiam etc. sed non in omnibus. hic primo ostendit quod in quibusdam deficiat scientia de ydolotitis. secundo quod propter hoc esu ydolotitorum polluitur eorum conscientia. quidam. dicit glossa. sed non. quasi nos hoc scimus quod. s. ydolum nichil est. sed non

in omnibus. s. infirmis est scientia hec. quidam. quasi et vere non in omnibus quidam enim et c. vel sic. nos scimus quod ydolum nichil est in mundo. quidam autem cum conscientia ydoli. q. s. putant ydolum aliquid divinum esse. usque nunc. i. post conversionem sicut ante. manducant ydolotitum. i. de sacrificiis ydolorum. et hoc non quasi cibum simpliciter. sed quasi ydolotitum. s. in reverentiam ydoli. et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. per illos qui habent verbum scientiam. sed non cum caritate per quos in hunc errorem infirmi inducuntur. esca autem. hic ostendit quod scientes ydolotita comedere non debent. et primo ostendit quod hoc nichil prodest apud deum. secundo ostendit et probat quod non prestat aliquod boni augmentum. neque dicit glossa. esca. quasi vel noceat vestra comestio vobis autem non prodest. esca enim nos non commendat deo. sed recta fides in edendo. nam nec esau esu lenticule iustificatur. nec helyas esu carnium polluitur. ro. xiiii. non est regnum dei esca et potus. heb. ult. optimum est gratia stabilire cor non escis. neque enim si non manducaverimus deficiemus. i. minus de bono habebimus. neque si manducaverimus habundabimus in virtutibus quia esca ventri non menti proficit. gl. vi. Iob ro. xiiii. qui manducat non manducantem non spernat. videte autem hic est secunda pars capituli. ostendit enim quod in se licita est comestio ydolotitorum. hic monet abstinere ab ea propter scandalum eorum. et primo monet ne offendant fratres sua comestione. secundo quomodo possunt offendere. si quis. tertio ostendit malum quod inde potest accidere. et peribit. quarto proponit se in exemplum abstinendi. quapropter. dicit glossa. videte autem. quasi quamvis ad nos nichil est esca ipsa. autem sed tamen videte ne forte hec licentia vestra quia dico vobis licet comedere de ydolotitis. offendiculum fiat infirmis. in fide quia nondum sciunt ydolum nichil esse. i. pe. ii. non quasi velamen habentes malicie libertatem. si enim quis viderit eum qui habet scientiam recumbentem in ydolio. i. in presentia ydoli. nonne conscientia eius cum sit infirma per scripturam edificabitur per factum tuum. ad manducandum ydolotita. i. sacrificia carnes sacrificiorum in reverentiam ydoli. quasi dicit sic. levit. xix. coram ceco non pones offendiculum. et peribit. hic ostendit malum quod inde potest accidere propter scandalum proximi. secundo offensa christi. sic autem. dicit glossa. et peribit infirmus in fide in tua scientia frater. quia te sapientem videt comedere putans quod sub ydoli veneratione comedas propter quod salvandum christus mortuus est et ita graviter peccas. ro. xiiii. noli cibo tuo illum perdere pro quo mortuus est christus. sic autem peccantes in fratres propter scandalum. et percutientes conscientiam eorum infirmam gladio mali exempli. eccli. xxi. romphea bis acuta omnis iniquitas. in christo peccatis. cum eius membra sunt. non autem in christum secundum glo. aliud enim peccare in christo aliud in christum. in christum peccare est negare christum. s. peccare in fide. in christo peccare est peccare in moribus. in hiis s. que sunt christi. quapropter. nec peccem in christum si esca

scandalizat fratrem meum non manducabo carne
aliquam. non solum ydolotica. metimum. Si g. pro scan
dalum fratrum abstinendum est a quibus vite necessarijs. mul
tomagis a superfluis. et hoc non quod esca in se
mala sit. Sed ne scandalizem fratrem meum. nam qui
scandalizauerit unum de pusillis istis et cetera. Mt. xviij.
Qo 9o Scio quia et cetera. Scientia inflat. glo. sed per se inuti
lis est. 9o. sed per se bona est. Glo. inutilis est ad
salutem et non utilis ad multa alia. Ibi Scientia illud
caritas edificat. 9o. sic scientia inflat per causam sed
per occasionem. sic et caritas. Glo. non est sicut quia
scientia hominum se manifestat non sic caritas. Ibi in
scio ydolum nichil est. glo. materiam et formam
sed similiam hominum formam dedit. 9o. omne est a
deo. ergo omnis forma. Glo. glo. loquitur de forma pic
tatura non de uera. Ibi supra idem glo. forma ho
minis facta in ydolo non uera per uerbum. 9o.
Jo. i. omnia per ipsum facta sunt. Glo. ymago forma
hominis et materia illa sit facta per uerbum. non tamen in y
dolo. i. ad colendum. Ibi ibidem glo. ydolum nichil
est quia nullius rei que sit in mundo similitudinem
habet. 9o. non potest artifex cogitare uel formare
nisi qualia uidit. Glo. non habet similitudinem in to
to quia sed in partibus. Ibi sup idem. ne putet esse
deus nisi unus. glo. hic dicitur ne putet esse deus in ydo
lo. 9o. deus est ubique. Glo. in ydolo est per presen
tiam non per presidentiam. uel ymonem ut putabant
gentiles. Ibi ibidem glo. trinitas pater non est unus
9o. cuilibet in trinitate persone est unitas. Glo. trinitas
non est unus simpliciter. sed unus personaliter. Ibi sup illud.
et si sunt qui dicantur dij. glo. participatione
diuinitatis. 9o. deitas est impartibilis. Glo. par
ticipatio sed per causam est. non per essentiam. Ibi ibidem
glo. quorum uere angeli uocandi sunt dij. Glo. qui
nus participent diuinitatem. tamen sed glo. non sunt dicen
di dij propter periculum adorationis. Ibi Scio illud. no
bis unus deus pater. glo. trinitas est nobis unus pater.
non tamen ille qui est tertia in trinitate persona. nec
alius. 9o. idem et dulcius inmediate diuidunt
eius. Glo. quamuis idem et dulcium diuidat eius
causam. non tamen materiam. quia ibi est ydemptitas
in essentia cum dulcitate in persona. Ibi Scio
illud. non in omnibus est scientia. 9o. omnes sciam hominis.
Glo. illud non intelligitur ubi sed de maioribus sed glo.
Ibi Scio illud. esca nos non commendat deo. glo. superflua uel
non superflua. 9o. ergo abstinentia nichil meretur. Glo.
non uirtus esse. sed uirtus abstinentie procedit. Ibi
Scio sed esca sed. 9o. ergo pro scandalo fratris a
carne uel vino abstinendum est in perpetuum. Glo.
non est sicut de necessarijs et de superfluis. uel loquitur
hic de scandalo actiuo non passiuo. uel per
fectioris est hic necessarius.
ix. ii Non sum liber et cetera. Monuit cauere
ab edendo ydolotica coram infirmis propter
scandalum fratrum infirmorum. hic proponit se in exemplum
qui propter alios abstinet a quibus sibi licitis. scilicet ab ac

ceptatione sumptuum et prius ostendit multipliciter quod licitum
est sumptus accipere. Secundo quod nichilominus non uult accipere. ego
autem nullo. In prima parte quod licitum sit sumptus acci
pere probat primo per auctorem. secundo per rationem. si nos
seminauimus nobis. Item. per exemplorum similitudinem.
nescitis quod hij qui in sacrario. In prima parte
primo probat per auctorem. apostolice dignitatis. secundo
per auctorem humane consuetudinis. quis mili
tat. tertio per auctorem diuine legis. numquid secundum
hominem. In prima parte primo probat quod sit apostolus
generaliter. secundo quod sit apostolus corinthiorum specialiter. et si alijs.
tertio quod potest accipere sumptus licenter. numquid potesta
tem. In prima parte primo querit an habeat li
bertatem accipiendi sumptus. secundo an sit apostolus.
nonne sum. tertio probat duplici ratione quod sit li
ber et apostolus. nonne dominum. dicit ergo. non sum liber.
. q. abstinere ab hoc licito. scilicet ab esu ydoloti
corum. quia et ego abstineo. a stipendiis cum tamen
habeam libertatem accipiendi. numquid et non sum li
ber accipere stipendia. q. d. sic. et uere sum liber.
numquid enim non sum apostolus. immo uere sit apostolus.
Gal. ij. qui operatus est petro in apostolatum.
operatus est et michi inter gentes. et uere sum apostolus. et cetera.
nonne dominum ihesum christum uidi. hoc dicitur propter pseudo
qui dicebant ipsum non esse apostolum. quia non fuerat
in societate domini sicut ceteri apostoli. quem autem
uidit eum iam inmortalem secundum glo. uel in uia.
act. ix. uel in templo act. xxij. act. ix. bar
nabas apprehensum illum duxit ad apostolos et
narrauit eis quomodo in uia uidisset dominum. i. xv.
nouissime omnium tamquam abortiuo uisus est michi.
et patet quod sum apostolus. nonne uos opus meum uos estis
o corinthij sicut templum opus architecti. Supra
iij. ut sapiens architectus fundamentum posui.
Ibi ut filios operis genuerit. Supra iiij. in christo ihesu per
euangelium ego uos genui. opus michi meum. et hoc
in domino. i. domino cooperante. uel in domino. i. ad glo
riam domini. et si alijs. hic primo dicitur quod est apostolus
corinthiorum. secundo probat per effectum. nam signaculum.
tertio ostendit quod defendit illum defendit se esse apostolum.
in ea. dicit ergo. et si alijs. quia et uos opus meum estis.
quia et si alijs. scilicet iudeis quorum legem euacuo.
non sum. i. non esse uideor apostolus. sed tamen uobis sum.
quia per me quasi estis specialiter. ro. xi. quamdiu
gentium sum apostolus ministerium meum honorifi
cabo. nam. q. et uere uobis sum apostolus. nam uos
estis signaculum apostolatus mei. i. forma et si
gillum. quia apostolatus meus impressus est in uobis
sicut sigillum in cera. glo. in uobis apparet quod
sum apostolus domini hominis ea per me que alij per
alios apostolos. ij. cor. xij. signa tamen apostolatus
mei facta sunt super uos. estis michi et hoc in domino
. i. domino auctore. et uere ita est. quia mea defensio
ad eos qui me interrogant. ut uidelicet scilicet sum apostolus.
hoc est uos. scilicet per uos enim ostendo me esse apostolum.
numquid non habemus. hic primo querit an habeat potestatem

sūptus accipiendi . ḟo an̄ an hat potātem
mlīem q̄ ei mīstret secū ducendi . nūq̄ nō
hm̄s . t̄cio an ip̄e sol⁹ ⁊ barnabas sīt hac
potātē p̄uati . aut ego . dicit g°. nūq̄ . q̄ . ⁊
cum sim ap̄ls . nūquid n̄ hm̄s ego ⁊ mei pot
ātem manducandi ⁊ bibendi uīctā . ḟ ⁊ ui
uendi de stipendiis ā uris . aug°. p̄misit d°
n̄ iussit ap̄lis accipe uīctā a subditis . nūq̄
n̄ hm̄s ego ⁊ mei potātē mlīem sororem
in fide c̄ducendi nobcū̄ p̄p̄ sūptus mīstrādos
sicut ⁊ ceti ap̄li . ut h̄r act̄. vj . sicut ⁊ ip̄e
dn̄s ducebat luc̄ . viij . ⁊ xij . ⁊ sicut f̄res
dn̄i . i . cognati qui maiores sūt . gal̄ . ij . ia
cobz ⁊ iohēs qui uidebant̄ colūpne ēē ⁊ c̄.
⁊ sicut cephas qui maxim⁹ īt̄ ap̄les . vn̄
cephas intp̄ caput . amb°. n̄ hoc rep̄hēd°
ap̄ls . ſ͡ʒ coꝝ more sibi ꝑbat licē ideirco
aut̄ ut ait aug°. dn̄s mlīes mīstrātas
sequi uoluit ondens quid debētur a ple
bibz euūglistis . id° ⁊ ne uideātur alie
ne a salute . aut nūq̄ ego solus ⁊ barna
bas . isti ei sūnt quncti ad p̄dicand̄ gētibz .
act̄ . xiij . segregate michi barnabā ⁊ pau
lū in opus ad q̄ assūpsit eos . n̄ hm̄s ḟ
op̄ione uīram potātē hoc op̄andi . ḟ . mlīes
cīrcum ducendi ⁊ sūptus accipiendi . q̄ . d̄ . ī
mo hm̄s sicut alij . quis militat . hic ꝑbat
ꝑ auctēm huāne c̄suetudis . p̄mo ī statu
militis . ḟo in statu agricole . quis plantat .
t̄cio in statu pastoris quis pascit . militi c̄
ꝑatur platus hic q̄ ad suffragiū . agric°
le p̄p̄ ubū . pastori quo ad ex̄ . d° g° . quis
militat . q̄ . ⁊ utiq̄ hm̄s potātē accipiendi
sūptus . quis . n . militat suis stipendiis ūq̄
. q̄ . d̄ . nulls . dabantur ei militibz stipendia
de re publica . vn̄ Jo . d° . luc̄ . iij . c̄tenti esto
te stipendiis uris . sic p̄dicatores et p̄lati
n̄ tenent̄ militare suis . ſ͡ʒ accipe possūt sūp
tus a subditis . i . thi . i . vt milites ī illis
bonā miliciam . quis ⁊ plantat uineam
⁊ de fructibz ei⁹ n̄ edit . vinea dn̄i ē eccīa . ys̄ .
v . vinea dn̄i sabaoth dom⁹ isrl̄ ē . ap̄li ā
sūnt plantatores hui⁹ vinee . c°. iij . ego
plantaui apollo rigauit . q̄s ⁊ pascit gregē
⁊ de lacte ei⁹ n̄ manducat . q̄ . d̄ . nulls . grex
dn̄i sūt fideles eccīe . eze . xxxiiij . uos greges
pascue mee . ⁊ c̄ . ⁊ luc̄ . xij . nolite time
pusillus grex . h⁹ gregis pastores sūt p̄lati
et p̄dicatores . vn̄ p̄mo p̄lato ē dcm̄ pasce
oues meas . Jo . xxi . tales debent pasci de
lacte gregis q̄ possūt accipe sūptus a subdi
tis . ſ͡ʒ de multis pot̄ dici i°. eze . xxxiiij . lac
comedebatis gregem aut̄ meū nō pasce
batis . nūquid ḟ hōiem . hic ꝑbat ꝑ auctē
dīne legis ⁊ primo o° q̄ lex hoc d° . ſc̄do
ubum legis posuit . sc̄ptum . t̄cio qualit̄
intelligend̄ sit ondit . nūquid de bobz . ubi p̄mo
o° q̄ lex n̄ intendit de bobz . ḟo q̄ intendit
de p̄dicatoribz . nam p̄p̄ nos . d° g° . nūq̄d .
. q̄ . ita ondi rōne huāne c̄suetudinis q̄ licz
nob̄ sūptus accipe . ſ͡ʒ nūq̄ ḟ hōiem . i . ḟ hu
manam c̄suetudinē ul̄ silitudinē tm̄ hoc
dico an ⁊ lex moysi diuinit⁹ p̄mulgata .
hoc eni dicit . q̄ . d̄ . īmo d° . sc̄ptū ei est ī le
ge moysi . deut̄ . xxv . ⁊ h̄r idem . i . thi . v . n̄
alligabis os bouis triturantis . ut . ḟ . possit
de labore suo uiue . i . n̄ p̄hibebis p̄dicatorē
uiuē de eu°. triturare ei ē separe granū
a paleis . q̄ facit p̄dicatoꝝ abstrahendo aīa͞s
a t̄renis . discernendo uirtutes a uiciis . utilia
a uanis . Je . xv . si separaueris p̄ciosum a uili
q̄̄ os meum eris . nūquid . q̄ . hoc aut̄ de bob⁹
sp̄ualibz . h̄ est de p̄dicatoribz intellr̄ . nūq̄ eni
de bobz iuisibz cura ē d° . ut de eis in lege p̄
cipiat . an p̄p̄ nos hoc utiq̄ d° . q̄ . d̄ . utiq̄
p̄p̄ nos hoc d° . nam p̄p̄ nos sc̄pta sūt . ſ͡ʒ ⁊ sīlia
ro . xv . quecūq̄ sc̄pta sc̄ ad nr̄am doctinam
sc̄pta sunt . p̄p̄ nos inq̄m ideo . quī debet qui
arat . i . p̄dicatoꝝ qui corda ap̄it ad fidem
arare in sp̄e stipendioꝝ t̄palīū . n̄ tn̄ ꝑpter
spem hanc . debet ei p̄mo querē regnū dei .
et qui triturat . i . bonis a malis . q̄ . grana
a paleis discernit p̄dicando . ḟ . ad mores dz
hoc facē . in sp̄e fructus p̄cipiendi . ij . thi . ij .
laborantem agricolam oꝫ p̄mū de fructibz
ede . si nos . postq̄̄ ꝑbauit ꝑ auctēm ꝑbat
ꝑ rōm . q̄ aut̄ liceat ei sūptus ab eis accipe .
p̄mo ꝑbat ex eoꝝ obligatione . ḟo ex c̄pendio
accipientiū ab eis c̄paratione . si alij . t̄cio
d° q̄ nichil⁹ uti uoluit hac potātē . ſ͡ʒ n̄ usi .
d° g° . sing . q̄ . ⁊ uic hm̄s potātem accipien
di sumptus a nob̄ . si ei nos seminaui⁹ sp̄u
alia nob̄ . sp̄m urm̄ alentia ul̄ a sp̄u sc̄o
mīstrata . magnū est si nos metam⁹ . ad sus
tentatōm nr̄am ura carnalia . i . t̄palia
ad carnis sustentatōm c̄cessa . q̄ . d̄ . n̄ est
magnū . gal̄ . vi . c̄icet is qui cathezizatur
ubo ei qui se cathezizat in oībz bonis . ro .
xv . si sp̄ualiū eoꝝ ꝑticipes f̄ci sūt gentiles
debēt ⁊ in carnalibz mīstrare . si aut̄ alij
pseudo . ḟ . quos n̄ exp̄mit ex noīe ne c̄fun
dant̄ . vocat aut̄ oīs alios . q̄ . eēs a c̄sortio
eccīe diuisos . oīs ei catholici unū est . Jo . xvij .
vt sint unū ⁊ c̄ . si inq̄ isti alij potātis ure
ꝑticipes sūt . i . tam potenē utunt̄ bonis
uris . quare n̄ po⁹ nos ap̄li q̄ ca saluti ure
laboramus . eccl̄ . xxij . da bono ⁊ ne receperis
pctōrem . ſ͡ʒ non . q̄ . ecce p̄z q̄ licz nob̄ acci
pere sūptus . ſ͡ʒ tn̄ n̄ usi sum⁹ hac potātē . s°.
vi . oīa m̄ licent ſ͡ʒ n̄ oīa expediunt . n̄ sum⁹
inq̄ usi . n̄ q̄ n̄ indigem⁹ . sz etatis . h̄ est
t̄cia pars p̄me p̄tis . vbi ꝑbat ꝑ exemploꝝ

similitudine quod licet accipere sumptus. et post inducit similitudinem eorum qui templa reparant. secundo eorum qui in templo ministrant. qui altari. tertio dicit quod similiter dominus ordinavit in hiis qui evangelium predicant. ita et dominus dicit glossa. nescitis. quasi et vere licet mihi accipere. nescitis enim quoniam qui in sacrario .i. in templo iudeorum vel gentilium operantur ut artifices. que de sacrario sunt edunt. sustentabantur artifices de denariis qui in gazofilaciis templi offerebantur ut patet iiii regum. iiii. et xii. et qui altari templi jerosolimitani vel ipsi templo iudeorum deserviunt .i. devote serviunt. una enim de abusionibus .xii. est irreverentia coram altari. cum altari participant. quia partem habent de hiis que offeruntur in altari. ut patet per totum leviticum. nehemie. vi. et vii. c. et sicut hic sic ita et dominus ordinavit rationabiliter disposuit. hiis qui evangelium nunciant de evangelio vivere. hoc ordinavit math. x. et luce. x. dignus est operarius cibo suo. Notandum vero quod apostolus nominibus multorum officiorum predicatorem hic designat. quia vocat eum primo militem. propter officium ecclesiam contra adversarios defendendo. i. thimothei. vi. nemo militans deo etc. ii. cor. x. arma militie etc. secundo vinitorem propter officium palmites superfluos .i. malos resecandi. osee. ii. dabo eis vinitores ex eodem loco. tertio pastorem propter officium subditos bono exemplo pascendi. actuum. xx. pascite qui in vobis gregem dei. iiii. bovem propter officium maturitatem in operibus prendendi. proverbiorum. xiiii. ubi non sunt boves presepe vacuum est. v. aratorem propter officium corda hominum ad fidem et penitentiam aperiendi. osee. x. arabit iudas confringet sibi sulcos iacob. vi. trituratorem propter officium malos a bonis separandi. ysaie. xli. ego posui te quasi plaustrum triturans novum. vii. seminatorem propter officium frequenter et utiliter predicandi. luce. viii. exiit qui seminat seminare semen suum. viii. templi architectum propter officium ecclesiam construendi et reparandi. i. cor. iii. ut sapiens architectus fundamentum posui. ix. altaris ministrum propter officium deo devotionem sinceram impendendi. seu sacra ministrandi. i. cor. iiii. sic nos existimet homo ut ministros christi. Hic quod super id. non sum liber. glossa. ipse potestatem apostolica dignitate habebat non operari manibus sed de evangelio vivere. Contra. ergo qui predicant non habentes apostolicam dignitatem non possunt sine opere manuum de evangelio vivere. Responsio. glossa. loquitur de potestate qua potest invitos ad dandum cogere. non de spontanea qua potest a voluntarie dantibus petere et accipere. Item super illud. numquid non habemus potestatem manducandi. Contra. math. x. gratis accepistis gratis date. Responsio. gratis .i. sine precio. sed non sine stipendio. Item super id. qui pascit gregem. glossa. ex evangelio viventes panem gratuitum comedere manducabant. Contra. subditi tenebantur dare. Responsio. gratuitus erat ex parte accipientium quia huius non potestative accipiebant debitus ex parte dantium. Item super id. numquid de bobus. Contra. deut. vi. cura est illi de omnibus. Responsio. ibi loquitur de cura generali .s. providentie. hic de speciali .s. discipline. Item super id. dicit in spe qui arat. Contra. spes non est nisi de invisibilibus et eternis. Responsio. spes accipitur equivoce. Item super id. in spe fructus percipiendi. Contra. non debet poni lucerna predicationis sub modio rei temporalis. Responsio. predicare in spe rei temporalis non est ponere lucernam sub modio sed predicare propter spem. Item super id. si nos vobis spiritualia. Contra. galath. vi. que seminaverit homo hec et metet. ergo qui seminat spiritualia debet metere spiritualia non carnalia. Responsio. ibi loquitur de messione mercedis. hic loquitur de messione stipendii.

Ego autem nullo horum etc. Hec est secunda pars. ubi postquam probavit quod licet sibi accipere sumptus ostendit quod nichilominus non vult accipere. sed abstinere tribus rationibus. primo propter intentionem premii. secundo propter amorem evangelii. nam cum liber. tertio propter expeditionem cursus sui. nescitis. In prima parte primo dicit quod non vult accipere ne gloriam suam evacuaret. ii. ostendit quod accipiendo evacuaret. nam si evangelizavero. tertio quod non accipiendo gloriabitur. que est autem. In prima parte primo dicit quod potestate accipiendi uti noluit. ii. quod nec uti intendit. nec autem scripsi. tertio quare hoc facit. bonum est. dicit glossa. ego autem. quasi tot modis constat quod licet michi accipere sumptus. autem sed tamen ego nullo horum. auctoritate. s. vel exemplo ad accipiendum usus sum. ipse enim vel ab aliis ecclesiis accipiebat. ut ii. cor. xii. alias ecclesias spoliavi etc. vel manibus operabatur. actuum. xx. nec autem. quasi non sum usus. sed nec uti volo. non enim scripsi hec. s. quod liceat mihi accipere. ut ita fiant in me sicut scripsi .i. ut ego accipiam. quia non quero datum sed fructum. philippensium. iiii. bonum. quasi et vere non ideo scripsi hec ut accipiam. nam si acciperem perderem gloriam meam quam ulterius facerem. bonum enim est mihi magis mori. non solum egestate sumptuum affligi. quam ut gloriam meam quam habeo de sinceritate predicationis et de non gravando ab aliquo importune. vel evangelizando christum sumptus. multi tamen hodierni doctores gloriam istam evacuant. Job. xii. ducit sacerdotes inglorios. nam si evangelizavero. hic ostendit quod accipiendo evacuaretur eius gloria. ubi primo ostendit quod si evangelizat non ex caritate non est ei gloria. secundo quare non esset ei gloria. necessitas. tertio ostendit quod si ex caritate predicat quod est ei gloria. si autem volens. dicit glossa. nam si evangelizavero. hoc totum dupliciter legitur. primo modo sic. nam si quasi. utique evacuaretur gloria mea si ideo predicarem ut sumptus acciperem. nam si evangelizavero tantum. ita quod non ex dilectione dei et proximi hoc faciam non ex libera voluntate. non

est mihi gloria. si autem volens hoc ago. apostolus dicit m
necessitas enim preceptum quod non audeo obmittere mihi in
cumbit. vnde solo timore servili predico. ve enim
.i. eterna dampnatio michi est si non evangelizavero.
sicut mihi iniunctum est. ysa. vi. ve michi quia
tacui. si autem nolens. quasi si necessitate hoc facio
non est mihi gloria. si autem volens hoc ago .i. si vo
luntatem adiungo necessitati mercedem eternam
habeo. si autem invitus .i. solo precepto coactus
evangelizo suple dispensatio mihi credita est
sicut servo. ut .s. dispensem ad eorum utilita
tem et non meam. quasi dicit aliud perficio mihi non.
intellige enim hic de dispensatione servili non
filiali secundum glossam. i. xiii. si caritatem non habuero factus ·/·no
sum velut es sonans aut cimbalum tinniens.
secundum magistrum legitur sic. nam si evangelizavero. pro
sumptibus .s. accipiendis non est michi gloria de
superrogatione in predicando. precepto enim contra
.i. mat. x. gratis accepistis gratis date. ne
cessitas enim vite sustentande mihi incumbit. quia
per necessitatem vite predico. ve mihi enim michi est.
.i. famis cruciatio. si non evangelizavero
si autem volens .i. si non pulsus necessitate sed
per caritatem hoc ago mercedem eternam habeo.
si autem invitus .i. necessitate vite coactus su
ple evangelizo. dispensatio mihi credita est.
sicut servo. que est ergo. hic ostendit quod non accipiendo
sumptus gloria eius cumulabitur. et primo querit
secundo solvit. ut evangelium. dicit ergo. que est ergo merces
mea .i. quid faciendo mercedem accipiam.
ut evangelium. quasi hoc modo mercedem accipiam et
hoc est nimium mercedis. ut .s. ego predicans
evangelium sine sumptu ponam .i. firmius stabili
am evangelium. ysa. xxviii. ponet triticum per ordi
nem et ordeum et milium et viciam in finibus
suis. hoc autem faciebat secundum glossam ne evangelium venia
le putaretur. sine sumptu inquam et hoc ut non
abutar potestate mea .i. mihi concessa. in evangelio
predicando. quod esset si acciperem indiscrete quia
predicatorem auferrem libere arguendi. eccl. xx. xe
nnia et dona excecant oculos iudicum.
et quasi mutus in ore avertit correptionem [C]um
hic quod multiplex est merces sive utilitas predi
catoris ex predicatione. prima quia augetur ei
gratiam. prov. xi. anima que benedicit impin
guabitur. et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
secunda quia confert proximo veniam. jo. xxiiii. si
nota fecissent populo meo verba mea avertissem
eos a via sua mala. tertia quia impetrat gratie
habundantiam. prov. xiii. doctrina bona dabit
gratiam. quarta quia excitat in eo devotionem
multam. je. xxiii. nunc verba mea quasi ignis
et c. quinta quia auditores obligat ad hono
rem et reverentiam. i. thi. vi. qui bene presunt
presbiteri duplici honore habeantur maxime qui
laborant in verbo et doctrina. vi. quia acquirit
in ecclesia laudem et famam. eccl. xxx. splendidum
in panibus benedicent labia multorum. vii. quia lu
cratur mercedem eternam. prov. xi. seminanti iu
sticiam merces fidelis. viii. quia promeretur specialem
gloriam .s. aureolam. dan. xii. xii. qui ad iu
sticiam erudiunt multos fulgebunt quasi stelle
in perpetuas eternitates. nam cum liber. ostendit
quod non vult sumptus accipere sed abstinere propter inten
tionem et spem premii. hic ostendit idem propter amorem
evangelii. et primo dicit quod omnium se servum fecit. ii.
quomodo omnibus se contemperare studuit. et factus. tertio
quare hoc fecit. omnia autem facio. dicit ergo. nam.
.q. sine sumptu ponam evangelium. non propter evangelium
est maius factum. nam cum liber essem ex omnibus.
.i. nulli nimis obnoxius. omnium me servum feci.
omnibus me contemperando per humilitatem. et quasi
debitorem constituendo. ro. i. grecis ac barba
ris et c. debitor sum. ii. cor. iiii. non enim nos
metipsos predicamus sed ihesum christum. nos autem
servos vestros per ihesum. et hoc feci ut plures
lucrifacerem. per huius conformitatem. querebat enim
non res sed animas. ii. cor. xii. non quero
vestra sed vos. et factus. hic ostendit quod omnibus se contempera
re studuit. et primo dicit quod contemperavit
se nondum conversis. ii. quod etiam conversis. factus sum
infirmus. tertio quod generaliter omnibus. omnibus. In pri
ma parte primo dicit quod contemperavit se iudeis
secundo quod samaritanis. hiis qui sub lege. iii.
quod gentilibus. hiis qui sine lege. dicit. et factus
sum iudeis tamquam iudeus .s. aliqua legalia
servando. sicut in discretione ciborum. vel in
circumcisione thymothei. act. xvi. vel et in pu
rificatione legali. et act. xxi. potest autem
hoc intelligi dupliciter. vno modo secundum Jo. factus sum
iudeis tamquam iudeus. per simulatoriam dispen
sationem. simulabat enim se servare legalia ali
qua sed non servabat. alio modo secundum aug. et factus sum
et c. id est condescendebat eis in observantiam
aliquorum legalium propter piam passionem et hoc
feci ut iudeos lucrarer christo .i. eos ad fidem
christi converterem. et factus sum et hiis qui sub le
ge moysi sunt .i. samaritanis qui non
sunt iudei. sed assyrii qui fuerunt adducti
ad inhabitandum terram israel. iiii. reg. xvii.
isti erant sub lege moysi quia tamen quinque
libros moysi recipiebant. hiis ergo factus sum
quasi sub lege essem. approbando .s. legem et
ex ea docendo christum. cum tamen ipse sub lege
moysi non essem. secundum litteralem observantiam
vel servilem quia iusto non est lex posita .i. thi.
.i. et hoc ideo feci ut eos qui sub lege erant.
.s. ipsos samaritanos lucrifacerem eos
ad fidem christi convertendo. et factus sum hiis qui
sine lege erant .i. gentibus. ro. ii. cum enim
gentes que legem non et c. tamquam sine lege
essem. assentiendo rationibus eorum et bonis

positionibus phor. ut pz act. xvij. cum sim
lege dei n eem. ro. vij. mte sino legi dei. sed
in lege eem. n iudaica s; xpi. qui deus est.
n sicut moyses. de qua lege xpi. gal. vi.
alt alt bona portate et sic adimplebitis lege
xpi. et hec ideo feci. ut lucrifacerem eos qui
sn lege erant. eos ad fidem convertendo. s. ge
mes. factus sum et infirmus in fide infirmis
abstinendo. s. a licitis. ij. cor. xi. quis in
firmatur et ego n infirmor. sic facit bonus
medicus qui comedit cibum infirmi ut eum
provocet ad comedendum. et hec feci. ut infirmos
lucrifacerem eos in fide roborando. et breuiter
omnibus omnia factus sum. q. eem omnium sectarum. ideo
dr. j. x. p omnia omnibus placeo. et hec ut omnes
facerem saluos. sic viri spirituales salua uite
et religionis sue obseruantia omnibus se debent
conformare. q3 secundum hec omnis aliis dissimi-
litudo non appetenda est. omnia autem facio propter
evangelium. sine impedimento predicandi. et hec ut par
ticeps eius. i. promissionum eius efficiar. mt. v.
qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur
in regno celorum. nescitis. hec est tercia ro quare
apostolus abstinet. s. propter sui cursus et agonis
expeditionem. et primo ostendit quod oz in stadio expe
dite currere. secundo quod sim in agone oz expedi
te stare. ois est qui in agone. tercio quod ipse
facit utrumque. ego g. In prima parte primo po
nit exemplum expedite currentium. secundo mo
net eos ad sic currendum. sic currite. d g.
nescitis. hec tripliciter potest continuari. primo in
sic. q. recte abstineo a superfluis sumptibus ut
particeps evangelij efficiar. nam si n abstine
rem a quibus evangelium nos eem particeps. nescitis
enim quod hi qui in stadio currunt omnes quidem
currunt et c. ul sic. nescitis. q. hoc facio ut
particeps evangelij efficiar. et utique possum ee
particeps. nam n sic est de brauio cursus ut
vnus tantum accipit brauium hic non omnes. nes
citis enim. et tercio modo sic. nescitis. et. q.
ideo dixi sic misto. quod licet multi sint curren
tes pauci tamen pervenientes. nescitis enim quod
hi qui in stadio currunt omnes quidem
currunt. i. in labore pares sunt. sed vnus
tantum accipit brauium. i. premium cursus. stadium
enim est spacium in quo pedites currunt quod hercu
les dicitur statuisse. pertinet autem stadium. c.
xxv. passus. et dr stadium a stando. q3 hercu
les tot passus currebat et postea stabat et
respirabat. In fine huius stadij ponebatur
aliquid quod erat premium cursus ut equus ul pa
nus purpureus. et hec dr brauium. et licet omnes
in hoc stadio curreret. vnus tamen solus accipi
ebat h brauium. s. qui citius pervenit. sic
in cursu spirituali vnus tantum. i. perseverans acci
pit brauium. q3 qui perseuerauit usque in finem saluus

erit et q3 vnus accipit brauium. sic currite per
viam caritatis perseuerantes. ut comprehendatis s.
brauium vite eterne. heb. xij. per pacientiam curram
ad propositum nobis certamen. ois qui. hic ostendit quod
in agone oz expedite stare. et primo ponit
exemplum agonizantium. secundo premium. et illi.
d g. ois. q. et ideo sic currendum est quod pz in exemplo.
ois enim qui in agone contendit. ab omnibus impe
dientibus se abstinet. vnde et iudei agoniza
bant in palestina. attende ait aug. quod de re
bus n laudandis multe trahuntur similitudines.
et illi quidem abstinent ut corruptibilem coronam accipi
ant. nos autem abstinere debemus ut accipiamus
incorruptam. s. coronam uite. iac. i. beatus uir
qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuit
accipiet coronam uite. amb. nobis enim n ter
renis et marcescentibus floribus s; eternis conserta
gemmis in modum regalis dyadematis corona
seruatur. Ego g. hic ostendit quod ipse utrumque
facit et primo qualiter utrumque facit. secundo quare
facit. s; castigo. d g. ego g. q. et q3 talis coro
na seruatur. g ego sic curro. bonum operando. n
quasi incertum faciendo. aliqua ex quibus sim
certus de premio. et aliqua ex quibus n sim certus.
s; pono ad destinatum perseuerior brauium. phil.
iij. sic pugno contra hostes declinando malum.
n quasi aerem uerberans. i. n uibus tamen s; factis. non
enim in sermone est regnum dei. s. iiij.
ul n quasi aerem uerberans. i. n inanis me fati
gando et aduersarium n ledendo. s; castigo corpus
meum per declinationem mali reprimendo
s. illicitos motus. ps. castigatio mea in ma
tutinis. et d castigo n occido. ro. xij. racio na
bile obsequium uestrum. et in seruitute redigo per
operationem. s. boni. corpus. s. spiritui seruire co
gendo. et sensualitatem racioni. sic de beato
martino legitur. carnem spiritui seruire cogebat. et
hec facio. ne forte cum aliis predicauerim. ipse
reprobus efficiar. aug. sino timore n tremo
apostolus. quid n. facient agni ubi aries timet ul
tremit. ipse reprobus. i. a deo reprobatus effi
ciar. quod turpe esset. ro. ij. qui predicas non
furandum furaris. de hoc possit dici illud. iob. iiij.
ecce docuisti plurimos et c. nunc autem uenit super te
plaga et defecisti. Nota quod agonizanti
seu pugili. vij. sunt necessaria. primo eum oz ca
pillos tondere per temporalium abiectionem. eze. vij.
tonde capillum tuum et proice. secundo iungi oleo
per mentis alacritatem. ps. vnxit te deus deus
tuus oleo leticie. tercio baculum cornutum tene
re per crucis assiduam meditationem. memoriam
et recordationem. ut possit dicere illud abac. iij.
cornua in manibus eius. j. re. xviij. tulit ba
culum quem semper habebat in manibus. iiij. scu
tum gestare per fidei fortitudinem. eph. v. in
omnibus stantes scutum fidei. v. tunica rubea

induta eē per caritatē. apo. xix. uestitus e
rat ueste aspsa sanguie. vi. artē pugnā
di nosse per discretionē. mt. x. estote pru
dentes sicut serpentes et c. vii. audacē fore
p spei aīositatem. ps. viriliter agite et ɔfor
tetur cor urm oēs qui speratis in dno. Ibid.
q. sup illud. meli' est m mori et c. ɔtra
glā n euacuatur nisi p pcm. g° accipere
eet ei pcm n g° licitu. Rx. glā eēlis per
hec n euacuaret. s3 glā accītalis de hoc ope
supererogationis. It sr id. nā si euan. nō
est michi glā. ɔ. euuglizanti et sumptus
accipienti debetur 3 aurea et aureola. Rx
glo. exponit qū euuglizant' ex necitate ti
moris. ul ex cupiditate incedis temporalis.
It sr illud. dispensatio michi credita est.
glo. n debem' euuglizare ut manduce
mus. ɔ. g° pdicatores ɔsuarii peccant
mortalr qr faciunt q n debent. Rx. si pp
questu pncipale pdicant peccant. s3 ppter
fructu spūalem inde puenientē bn faciunt.
It ibid glo. pp regnum dei debemus opari
oīa n solum ul cū regno dei incedē temporalē
meditari. ɔ. g° qui uadit ad eam pro
distributionibz peccat. Rx. im est si solu
pp hoc ul pncipaliter. It sup id. ut n abutar
potāte glo. q eet si acciperet. ɔ. plautu
s. e. q licet ei accipe. Rx. intellige si acci
peret indiscrete et īmoderate. It sup illd.
oīm me suū feci. ɔ. s. vi. nolite effici
serui hoim. Rx. hic loquitur de suitute
caritatis. s. de bono. ibi de suitute iniquitatis.
.s. de malo. It sup id. factus sum iudeis et c.
glo. in cibis accipiendis ul non. ɔ. g°
iniuste repphendit petru de discretoe ciboz.
gal. ii. Rx. imo bn qr petrus discedebat cū
scandalo gentiu. s. in locis gentiliu. paul'
non. It sup id idem. glo. pp scandalu iudeoz
circūcidit thymo'. act. xvi. ɔ. ueritas doctrine
vite et iusticie n debz dimitti pp scandalum.
Rx. ul3 ad diuulgationem euuglii nō e
rat de ueritate doctrine. seu uite ne hoies cru
ciarentur. s3 ne spem ponerent in circisione.
It sup id. ut oēs facerem saluos. ɔ. sacbt
n oēs saluandos. Rx. oēs in particulari
.i. quilibet p se. n oēs in uli. It sup id. oēs
quidē currunt. glo. in spūali agone quotquot
pseuerant accipiunt. et qui uenit expectat ut
coronetur cū posteriori. ɔ. vnusqsq3 i morte
coronatur. Rx. hic intellr de morte g de glā
corporis nō aie. It sup id. ne forte cū aliis p.
glo. suo timore nos terret aps. ɔ. i. jo. iiii.
pfcā caritas foras mittit timorem. Rx. ue
rum est timorē pene s3 n timorem separa
tionis ul offense.

Nolo enim uos ignorare et c. px
monuit abstinere ab ydolatria pp uitand'
scandalū infirmoz fratrum. c. viii. et x. pp ex
sium qui abstinz pp alios ab acceptione sup
tuum. hic mon3 ad idem ex ɔsideratione
pene iudeoz. in deserto ydola ueneranum.
et pmo exemplo pene illoz mon3 abstinē
a ppetratē pctoz similiu. scdo spālr a co
mestione ydol' imolatoz. pp q bini. In
pma pte p° o° q' antiqs iudeis ɔtigit. scdo
q n pp se tm s3 pp nos corrigendos ita eis
euenit. h aut in figā facta. tho ut ex° eoz
caueant ɔcludit. Itaq3. In pma pte p°
tangit bnficia grē eis ipensa. sc° flagel
la pp ingratitudinē iflicta. s3 nō in plibz.
In pma pte p° tangit bnficia pstita: in
egsu de egipto. scdo pstita in desto. et oēs
eandē escam. In pma pte tangit tria bn
ficia pmū in ptectoe nubis. sm in trāsitu
rubri maris. et oēs mare. ius. i purgōne
baptāis. et oēs. dicit g°. nolo eni uos. qsi.
sic agend' est sicut monui uos. n ei sufficiunt
uob sacra suscepta. sicut nec iudeis dei bnfi
cia postea peccantibz. nolo eni uos ignorare
et c. hec dup' legr. vno m° de bonis et malis
coīter. alio m° de bonis spālr. pmo m° sic. no
lo uos ignorare fres qm pres nri. institu
tores fidei nrē oēs tam boni q mali. sub
nube ptegente fuunt. exo. xiii. dns pcedebat
eos ad ondendā uiā p diem in colupna
nubis et c. ul sub nube. i. sub figā et umb'.
heb'. x. vmbrā hns lex futuroz bonoz et c. et
oēs mare rubē. submissis hostibz trāsierūt.
n de vna ripa ad ripam oppositam s3 ad eād'
vn trāsierunt qndam sinū maris. s. et oēs
in moyse. i. in ducatu moysi baptizati sūt
in nube et in mari. i. p uisa illa ligna pur
gata. s. p fidem. act. xv. fide purificans
corda eoz. vl in moyse baptizati sunt. i. signū
bapti receperunt. nam bapt ɔstat ex aqua
et spū. jo. iii. nisi quis renatus fuit ex aqua
et spū sco et c. nubes aut symbolū erat spc uo
d° dāni. mare uo aque. et oēs eandē escam
spiritalem manducauerunt. mana. s. de celo.
uocat aut eam spiritalem n qr n eet corpalis
s3 quia miraculose fuit data. de hoc hr exo.
.xvi. et sap. xvi. panem de celo pstitisti eis et
oēs eundem potū spirituale bibunt. i. aquā
de petra. n nāe lege s3 miraculose fluentē
de petra. num. xx. loquimini ad petrā et
ipsa nobis dabit aquā. ps. qui percussit petrā
in heremo. bibebant aut de petra spirituali. q
dr spiritualis pp effectū miraculosum ul ppt
significatum. petra dico ɔsequente eos dupli
ul ɔsequite. i. satisfaciente uolūtati et desidio
eoz. ps. desideriū eoz attulit eis dns. aque
eni ubiq3 sequebantur eos. ysa. xlviii. sciderit

petram et fluxerunt aque. vel continue eos .i. sustam
entatem significe. petra autem erat christus. non per
sonam sed per significationem. hic est lapis quem repro
baverunt edificantes etc. alio modo legitur de bo
nis spiritualibus sic. nolo vos ignorare fratres quoniam pa
tres nostri. institutores fidei nostre. omnes boni
spirituales. unde dicit patres nostri non illorum. sub nube fuerunt
et omnes mare transierunt et omnes in moyse
baptizati sunt in nube et in mari sicut prius
et omnes eandem escam manna spiritualem
manducaverunt .i. corpus christi in signo spiritua
liter intellecto. unde eandem escam spiritualem
manducaverunt. idem .s. quod nos. sed aliam escam
corporalem quam nos. et hoc contrarium ad maiores
qui credentes christum manducabant christum
spiritualiter sed id est crede et manducasti. et omnes
eundem potum spiritualem biberunt .s. sangui
nem in signo. sic loquitur de cibo et potu spirituali
per fidem non de corporali. bibebant autem de spiritua
li etc. sicut prius. sed non in pluribus. hic tangit fla
gella et primo offensam secundo penam. nam
prostrati. dicit glossa. sed non in pluribus .q. huius omni
bus beneficiis usi sunt iudei. sed non in pluribus eorum
beneplacitum est deo. in illis .s. qui deum offen
derunt. sed tamen in duobus .s. caleph et iosue quibus
solum concessum est terram promissionis. numeri .xiiii.
malachias .i. non est mihi voluntas in vobis. nam prostra
ti sunt in deserto. deinde eis erat eis quod iacent in
deserto cadavera eorum. numeri .xiiii. Nota hic.
quod damascenus. l. iiii. c. de baptismo distinguit .ix. genera
baptismatum. primum aqua diluvii. genesis .vi. secundum
mare rubrum. de quo numeri .xix. et exodi. xiiii.
tertium aqua expiationis. de quo numeri .xix. quar
tum baptismus iohannis. de quo matthei .vii. quintum baptismus
quo christus baptizatus est luce .iii. sextum baptismus
spiritus super discipulos venientis. vos autem baptiza
bimini spiritu sancto etc. septimum baptismus penitentie et
contritionis de quo ecclesiastici .xiiii. qui baptizatur
a mortuo et iterum tangit mortuum. etc. viii.
baptismus sanguinis. de quo luce .xii. baptismo habeo
baptizari etc. nonum. baptismus aque et spiritus. de
quo io .iii. nisi quis renatus fuerit ex aqua
et spiritu etc. Hec autem in figura facta sunt. hic
ostendit quod non propter se tantum sed propter nos corri
gendos ita eis evenit. et primo ostendit quod propter nos
corrigendos a peccato predicta facta sunt. secundo quod
propter hoc non sunt scripta. hec autem omnia. In pri
ma parte ostendit quod ideo facta sunt ut cohibeamus
a peccato. primo a peccato cordis. secundo a peccato o
peris. neque ydolatre. tertio a peccato oris. neque mur
muraveritis. In secunda parte tangit tria peccata operis.
primo ydolatrie. secundo fornicationis. neque for
nicemur. tertio temptationis divine. neque temp
temus. dicit glossa. hec autem in figura facta sunt
nostri. non ficta sed vere facta. omnia enim in figura
contingebant illis. s. e. in figura nostri. ideo

.s. ut nos considerantes eorum supplicia. non simus concu
piscentes malorum sicut et illi. concupierunt
glossa. concupierunt concupiscentiam in deserto. et numeri
xi. dicitur. quod vulgus promiscuum quod flagravit de
siderio carnium. sicut enim in bonis longe est de
melius est quod figuratur quam ipsa figura. ut regnum
celorum quam terra promissionis. ita in malis longe
peius est quod figuratur quam figura signis secundum augustinum.
illa enim supplicia que sustinuerunt figura
gehenne que omni pena maior est ut dicit glossa.
neque ydolatre efficiamini. ydolatrias nescedo.
in veneratione ydoli vel in scandalum infirmorum.
sicut quidam illorum. supple ydolatre fuerunt. exodi.
xxxii. glossa. et fecerunt vitulum in oreb et adora
verunt sculptile. quemadmodum scriptum est. exodi. xxxii.
sedit populus .i. quidam de populo. manducare
et bibere. coram ydolo cui similes sunt qui come
dunt in ydolo ydolum venerando. et surrexerunt
ludere .i. ludum facere. sicut coreas et huiusmodi in vener
ationem ydoli. vel surrexerunt ludere .i. ydol
invocare adorare quod est simile ludo facere puerorum
qui faciunt ymagines luteas. neque fornicemur
ut quidam inter vos. supra. v. omnino auditur forni
catio inter vos. sicut quidam ex ipsis fornicati sunt.
cum medi   numeri. xxv. et ideo ceciderunt
una die. xxiii. milia. immo. xxiiii. ut habetur numeri.
xxv. sed maior numerus non excludit minorem. unde
non dicit hoc cum passione. vel forte vitium scriptorum
est. neque temptemus christum. diffidendo de potentia eius
sicut illi qui in nobis desperavit de vite. sicut
quidam eorum temptaverunt dominum vel christum in moy
se dicentes numquid poterit parare mensam in deserto
et ideo a serpentibus perierunt. dicit glossa. serpens
eneus erectus est ad cuius aspectum sanabantur.
de hoc habetur. exodi numeri. xxi. neque murmuraveritis contra me
vel minores contra maiores. sapientie .i. custodite
vos a murmuratione. sicut quidam eorum murmura
verunt contra moysen. numeri. xvi. murmurava
vit omnis congregatio filiorum israel contra moysen. et
ideo perierunt ab exterminatore ab angelo .s.
qui exterminis terre promisse eos percussit. hebreorum.
xi. exterminati sunt et ad inferos descenderunt.
hec autem. hic ostendit quod predicta scripta sunt propter nos.
primo in significationem. secundo in correctionem. scrip
ta. dicit glossa. hec autem .q. ista contingunt illis. et hec non
tamen propter sua peccata. autem sed hec omnia in figura
nostri .s. contingebant illis. erat enim tunc tempus
figurarum. scripta sunt autem ad correctionem
nostram. quecumque scripta sunt ad nostram doctri
nam scripta sunt. ro. xv. nos dico in quos
fines seculorum devenerunt .i. sexta etas que est
ultima etas laborantium. i. io. ii. filioli
novissima hora est. vel in quos fines seculorum
devenerunt .i. in quibus per cognitionem est fini
ta est scilicet etas. phil. iii. nostra conversatio in
celis est. Itaque. hic concludit quod exemplo eorum debent

caue a malo. et primo monet ut caueatur ca-
sum. secundo ostendit cauendi modum. temptatio. tertio ostendit
parati adiutorium. fidelis. dicit ergo. itaque. q. ita illi
quorum beneficiis dei unum quorum patres pena perierunt
itaque ex eorum consideratione qui se existimat stare
id est uere stare in gratia et caritate. sic stabat iohannes ut
ait aug. Jo. i. stabat iohannes quia credebat christo. et
dicit stabat existimat. nullus enim scire potest. ecc. ix.
nemo scit utrum odio an amore dignus sit. uide-
at. id est diligenter attendat. ne cadat peccando
uel alios peccare faciendo. ps. cadent a latere tuo
mille et cetera. col. iiii. uidete quomodo caute ambuletis.
temptatio. q. et ne cadatis. temptatio. id est peccati
delectatio. non uos apprehendat trahendo uos
in consensum peccati. nisi humana. hic duplex expositio.
uno modo de temptatione minori et tunc est permis-
sio. q. d. nulla peccati delectatio uos apprehendat nisi
forte uenialis. sine qua uita humana non ducitur.
non est enim homo super terram qui faciat bonum et non
peccat. iii. reg. vi. i. Jo. i. si dixerimus quia peccatum non
habemus et cetera. alio modo intelligitur de temptatione ex-
teriori et tunc est exhortatio sic. temptatio uos
non apprehendat nisi humana. scilicet humana uos
apprehendat. scilicet tribulationis preteritum propter christum tolleran-
tia. aug. propter christum pati humana temptatio
est. fidelis. q. uos ad hoc hortor et moneo. et
secundo. fidelis est deus. id est uerax in promissionibus. ps.
fidelis dominus in omnibus uerbis suis. ipse autem dicit in ps.
cum ipso sum in tribulatione. qui non patietur uos temp-
tari super id quod potestis. quia itaque potestas dyaboli si permit-
teretur. quod non est potestas super terram que ei comparetur. job
xli. sed faciet cum temptatione et prouentum. id est uir-
tutis augmentum. ysa. xl. dat lasso uirtutem.
aug. qui dat temptanti dyabolo licentiam
ipse dat temptatis misericordiam. prouentum inquam ita.
ut possitis sustinere ne deficiatis in lucta. scilicet
uincatis quod fit per humilitatem. ut dicit aug. illi
enim non crepant in fornace qui non habent uentum
superbie. Propter quod karissimi michi. hec est secunda
pars. scilicet ubi specialiter monet caue a comestione
ydolis immolatorum et primo ponit monitionem
secundo monitionis causam. quid ergo. tertio cauendi
modum. omne quod. In prima parte caue ab
ydolis immolatorum comestione monet primo ex
timore pene consilius. secundo ex ratione sacri alta-
ris. ut prudentibus. ex similitudine sacrificii le-
galis. uidete israel. In prima parte primo quod dicturus
est supponit eorum iudicio. secundo ostendit quid
est illud. scilicet quod per communionem eucharistie
efficimur unum cum christo. calix. tertio probat quod
ita est. quia omnes sumus unum in corpore eius multi
uo. quoniam unus panis. dicit ergo. propter quod. quia
et quia sacra sola non saluant et qui cadit punietur
et auxilium dei non deest. propter quod karissimi mei fugite
ab ydolorum cultura. id est ab omni ydoli ueneratione.
hec est enim spiritualis fornicatio. gen. vi. fugite for-

nicationem. glo. ideo apostolus istos hortatur fugere
ab ydolatrie superstitione uel ne comedant sapi-
entes ydolatica cum offendiculo infirmorum quibus
ydolatrare uidentur. uel ne ipsi infirmi ydo-
latre sint edendo sub ydoli ueneratione. fugi-
te ergo ab ydolorum cultura. uel putatiua quo
ad esum sapientum. uel uera quo ad esum
infirmorum. ut prudentibus. q. ut autem fugia-
tis. ut prudentibus uobis. scilicet loquor uelut loquitur
sum prudentibus uobis loquor. uel et ideo uos ipsi
uiatores iudicate quod dico. Job. xxxi. si contempsi
subire iudicium cum seruo meo. Judicate inquam.
calix benedictionis. id est potus calicis per quem participan-
tes benedicuntur. luc. xxii. similiter et calicem et cetera.
cui benedicimus. id est quam nos fideles exaltamus.
credendo et gratias agendo. uel cui benedicimus.
id est quem nos sacerdotes consecramus. nonne communicatio
sanguinis christi est. faciens nos unum cum ipso
secundum illud aug. nec tu me mutabis in te sicut ci-
bum carnis sue. sed tu mutaberis in me. q. d. ideo
fugite ab ydolorum cultura. quia sicut participans cali-
cem domini fit unum cum eo. sic participans calicem
demoniorum fit unum cum eis. et panis quem frangi-
mus. id est sumptio panis fracti. nonne participatio
corporis domini est. faciens nos unum cum ipso. quia
sub specie panis sumitur corpus christi. quoniam. q.
et probat quoniam per hoc sumus unum cum christo. quoniam unus
panis. unione fidei spei et caritatis. et unum
corpus multi sumus. per subministrationem operum
caritatis. corpus. scilicet illius capitis quod est christus. multi di-
co. scilicet omnes qui de uno pane et de uno calice parti-
cipamus. digne participatione spirituali non sacramentali
tantum. aug. typice unus panis et unum corpus
ecclesia christi dicitur. pro eo quod sicut unus panis ex multis
granis et unum corpus ex multis membris compositum. sic
ecclesia christi ex multis fidelibus caritate copulatis
connectitur. de ista unitate corporis multa dicitur sa-
tis hic. i. cor. xii. Jdeo dixit supra ideo. qui stat ui-
deat ne cadat. quia ad casum impellunt nos
multa. primo debilitas uirium. ysa. xxxv. con-
fortate manus dissolutas et genua debilia
roborate. secundo honus peccatorum. ps. sicut honus graue
et cetera. tertio multitudo trahentium. pro. xxiiii. erue
eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad
interitum liberare ne cesses. iiii. lubricitas uiarum.
tren. iiii. lubricauerunt uestigia nostra in itineribus
platearum nostrarum. v. uarietas offendiculorum seu
laqueorum. ecc. ix. in medio laqueorum ingredie-
ris et super arma dolentium ambulabis. sexto
ponderositas corporum. sap. xi. corpus quod corrumpitur
aggrauat animam. et cetera. vii. exempla cadentium.
ps. cadent a latere tuo mille et cetera. Nolite quia
supra ideo. omnes in moyse baptizati. glo. per mosa-
ica purgati. Contra. legalia non iustificabant.
Solutio. iustificabant dispositiue a remotis non
completiue. quia per modum signi non per modum cause.

Jte sup id. petra erat xpc. glo. n pet dedit aqs
s3 x. Q. nui. xx. loquimini ad petra et
illa dabit aquas. R°. petra dabat origina
lr n effectiue. Jte sup id. omes eande esca.
glo. siqs manducauit ex hoc pane n morie
tur inetnu. s. qui manducat corde n qui p
mit ore. Q. g n oz sacratr manducare.
R°. n qui pmit ore solu. s. Jte sup id. eude
potum spirituale. glo. ide est effcus in illis sac
mentis s3 n tm quu in nris. Q. sacmta
ueta n efficiebant q figabat. R°. ide est
effcs s3 alr. nam illoz p mod signi. nroz
p modu cae. Jte sup id. h aut in figura fca
sunt. glo. omis pene sunt minores gehenna.
Q. carentia uisionis dei maior pena e q ge
henna ut dr criso. R°. glo. loqa de penis te
palibz. Jte sup id. ceciderunt. xxiij. milia Q
nu. xxv. dr q ceciderunt. xxiiij. milia. R°
maior nus n excludit s3 includit minorem
vn utrqz uim est. vl uitiu est scriptor. Jte
sup id. qui stat uideat. glo. n q sit aliquis
penitus si casu. Q. nlla sit si mortali R°.
duplex est casus. vnus a domo p mortale. alt
in domo p ueniale. Jte sup id. fidel ds rc. glo.
qui dat temptanti dyalo licentia dat temp
tatis mium. Q. q sit de licentia licite sit.
g licite dyas temptat. R°. licentia hic ac
cipitur p pmissione n p concessione. Jte sr
id. nos ipi iudicare. Q. nd est inferiorz iudi
care de fcis superioz. R°. n debent iudicare
iudicio superordinatois s3 discretionis. Jte
super id. cui bndicim. glo. nos sacdotes. Q.
heb. vi. q minus est a meliori bndicitur. R°.
in sacro altaris bndco sacdotis fertur super
tminu a quo. i. sup pane. n sup tminu ad q
. i. sup cor xpi. Jte sup id. panis que frangim
Q. iam tunc n erat ibi panis. R°. po sig
natu p signo. i. panis p spe panis. Jte sup
illud. sine pticipato. glo. p ptes manducat
in sacro et manz integ totus in celo. Q. x
sub sacro impartibile est. R°. p ptes sacri n
sui. Jte ibidem glo. in illo sacro cor suum
et sanguinem gnicaunt q et fecit nos ipos. Q.
n fecit nos cor xpi um. R°. qd. i. cui signati
vn uelo est simplx.

Videte israhel scdm carne. monuit
abstine a comestione ydoloz imolatoz ex ti
more pene gsiliis et ex timore gione altaris
hic monz ad ide ex silitudine sacficij legalis et
vbi pmo excitat attentom so pponit itetone.
sine qui. dr g. uidete isrl. legitur a hoc dupr.
vno mo de sacrificiis iudeoz. alio mo de sacri
ficiis gentiliu. pmo mo hoc q dico isrl est
n accati casus. scdo mo ucatiui. pmo m le
sic. q. mlti unu corp sum qui de uno pane
et de uno calice pticipamus et hoc pz p hanc

silitudine. videte. n. isrl scd carne. amb lante
suple. i. carnalibz sacrificiis deseruiente. hoc
dicit ad drzam isrl scd spm. de utroqz ro. iij. nd
e qui in maifesto iudeus e rc. nne qui edut
hostias legales pticipes sut altaris legalis
sicut qui edunt carnem xpi et sanguinem pti
cipes sut cors xpi. scdo m legitur. videte rc.
. i. o isrl. i. nos qui estis isrl spual. s. uidentes
dm videte ea que sut scd carne. i. in ydolatie
ritu carnali. nne qui edunt hostias. ydolis
. s. imolatas pticipes sunt altaris. demoniu
et ydoloz. q. d. sic. quid g. posuit admoitoem
ut caueant ab ydolotiis. hic ponit cam ad
monitionis. ponit aut quatuor cas quare dz
ab ydolotiis abstine. pmo pp uitanda demo
nu societate. scdo pp uitandam sacre coionis
exclusione. n potis. tcio pp uitanda dei indige
tiam. indignationem. an emulam. uij. pp
uitandam fcm lesionem. omia michi. Jn p
ma pte pmo or q hoc n dr eo nqd aliqu uim
tas reputet ydolu ul ydolotiu. scdo q poci ideo
q demoibz est imolatum. s3 que. iij. q non
uult eos ee socios demonu. nolo. dr g. quid g.
. q. ido moneo caue ab ydolotiis. quid g dico.
. i. quid dice uideor hoc monendo. nuqd h suple
. s. q ydolu imolatu sit ad. magnu ul aliqu
uirtutis. aut q ydolum sit aliquid ueneratione
dignu. q. d. no. g. viij. ydolu nich e i mdo.
s3. q. hoc n dico. s3 hoc poci. s. qd q imolant
gentes ydolo demoniis imolant, n do. q in
ydolo demon colitur. ps. omis dij gentiu demo
nia. deut. xxxij. imolauit demoniis et n do. no
lo aut uos. qui fideles estis socios fi demonioz.
edendo. s. de hiis que ydolis imolantur. ij. cor.
. vi. que societas lucis ad tenebs. n potestis. hic
ponit scdam cam quare abstinend est ab ydo
lotiis. s. pp uitandam sacre coionis exclone.
v pmo or q hius comestio excludit a coione san
guis xpi. scdo q et a coione corpis xpi. n potis
mse. dicit g. n potis. q. nolo uos fi socios demo
nioz. hoc aut ido dico. q n potestis calicem
dni bibe. potu spuali n carnali tm. ps. calice
salutaris accipiam et calicem demonioz. simr
et hoc quo ad sacrm sanguis. n potis mse dni
pticipes esse. quo ad sacrm cors et mse demonioz.
que cui guento xpi ad belial. ij. cor. v. an
emulamur. hic poit tcia ubi p or q ds puoca
tur tali comestione. so q stultu est eum puo
care. nuqd fortiores. dr g. an emulam. i. ad
iram puocare uolumus dnm. comedendo ydo
lotica. ul an emulam dnm. i. inuidem ne ei.
ut. q. in gtemptum eius hoc faciam. nuqd. q.
nec debem eum puocare. nuqd. n. fortiores
illo sum. n possum ei resiste. q. d. no. Job. ix.
si fortitudo qr robustissim est. oia m. h ponit
quarta cam ubi pmo or q talis comestio come

dena n pficit sed q alim ledit. oia licet. d°g.
oia. q. r si illis peccare dicat qui comedunt ydolo
tica. n tn dico cibos illicitos. q oia. q ad escam
ptinent m licent ul r si oia m licent s; nō
oia expediunt. i. adiuuant me in cursu meo.
Sile q°. vi. oia licet. i. r si oia licent. s; nō
oia edificant pximos s; que caritatis sunt. S°. viij.
scia inflat caritas edificat. nemo. q. r q n
oia edificant. nemo q suu est querat tm. cari
tas eī n querit q sua sunt. i. xiij. s; q alteri. i. qd
alii psit. q°. id phil. ij. oia omis que sua sunt
querunt. Nota q est quedam societas bona q
dam mala. Societas bona quad'. pma psonaz
diuinaz. de qua. i. Jo. i. ut societatem hēatis
cum deo. r societas nra sit cum spū sco. scda
angloz. de qua tob. Angls dei bonus comi
tetur uobiscum. tcia uiroz. gal. ij. iacob' r iohes
dextras dederunt m r barnabe societatis. qrta
boz. apo. i. ego iohes fr ur et socius in tribulae
r regno. Societas uo mala mltiplex. pma a
pte maloz. de qua ysa. i. pncipes tui infideles
socii furum. scda ypocritaz. Job. xxix. fr fui dra
conū et socius strucionū. strutio qui alas hēt
ut et uolare n pt ypocritā signt. tcia demonū.
Job. xviij. ntent in tabnaclo ei' socii eī q n e.
quarta dāpnatoz. ij. cor. vi. que societas lu
cis ad tenebras. Omne q in macello ḡ. ē tcia
ps lcōe pars pncipalis hui'. c. Ubi o' cadendi mod
ostendēs qn liceat ede et pmo o' an liceat ede
So qn n licet. siquis aut dixit. tbo quid i utroqz
debent attende. siue g°. In pma pte ponit
duos casus in quibus licet ydolotica comede. p
mu qn comedunt p se. scdo qn comedūt cū
aliis. siqs aut infideliū. d°g°. omne. q. r q oia
lic; ede. s; non expedit sic g° edite. omne q in
macello ueit. i. uendit'. manducare si multis.
oīs eī creatura dei bona r nich reiciend r c.
i. thi. iiij. uos dico nich interrogantes. s. an sit
ydol' imolatum ul n. r hec p7 gsciam. alta
tis infirmi. dni. q. r hec licere potis ēē q
dni est tra et plenitudo ei'. i. oia quibz tra i
pletur. ps. mei sunt oms be siluaz r c. altro.
n pot eē immidu q dni est. siquis aut infideliū
. i. gentiliū n cū iudeis ede phibitū est. xxxviij.
. q. i. omis deinceps clici siue laici iudeoz quiuia
uitent ut eos ad quiuiū q gs recipiat q cū
apud xpianos coibz cibis n utant' indignum
atz sacrilegum est eoz cibos a xpianis sumi. si
quis aut infidelium. i. gentiliū. uocat uos
ad cenam r uultis ire. i. placet uob' inuita
tio. omne comestibile q uob' appo' manduca
te. gcessio enī nō iussio. luc. x. manducate
q uob' apponuntur. nl dico nich interrogantes
an sit imolatū ydolis ul n. r hec p7 gsciam
infirmoz. siquis aut dixit. hic o' q n licet
comede ubi assignat triplice cam quare nō
licet comede. p° alti' gsciam. sc° dāpnatōm
ppam. ut quid enī. tcio ipitoz blasphemiā.
si ego. d°g°. siquis aut dixit r nō interrogat'
hec imolatū est ydol' nolite manducare r h'
p7 illū qui indicauit. illud eē imolatum
ydol'. ne. s. credat te manducare sub uenera
tione ydoli. n q abz de se sit immidus. ro.
xiiij. scio r gfido in dno q nich hoz cōe per
ipm n illi qui existimat ad cōe eē. et p7
gsciam. alioz infirmoz gsciam eā dico nō
tuam s; que firma est. s; alterius. s. infirmi.
ut quid eī. q. nolite manducare p7 gsciam
infirmi. ut quid eī libertas mea. i. q mich
licitum est. iudicatur ab aliena gsciā. i. m
sit dāpnabile p7 alterius gsciam rōne scan
dali. q. d. si comedo cū alti' scandalo de licito m
me facē dāpnabile. m°. xviij. qui scandaliza
uit unū de pusillis istis expediret ut suspen
deret' mola asinaria r c. si g° cum gra. i. cum
graz actōe. pticipo. i. comedo. sic n. sp sumid'
est cibz. Jo. xiij. gras agens benedixit r fre
git. quid blasphemor ab ipitis dicentibz
me ydolatrare. blasphemor inqm p eo quod
gras ago. Siue g°. hic o' quid in utroqz de
bent attende. r p° o' q sp debent querere
dī gliam. scdo q debet caue alioz offensam.
sn offensione. d°g°. siu g°. q. r q h mala
gtingunt. g° siue manducatis siu bibitis
que sunt opa necitatis. ul a° quid facitis cū
iucatione ditoris. sile col. iij. oia qcqz fa
citis in ubo aut in ope oia in gliam dei fa
cite. aug. h si uerbo fiunt laudes dei sint.
n solū g° uox tua sonz laude di. s; r opa tua
a gcordent cū uoce tua. cū n. d; laudat' de
bono ope dm laudas. r cum blasphematur
d; de malo ope tuo dm blasphemas. sn offē
sione. q. r ut oia in glam dei fiant. sn offē
sione estote iudeis qui adherent ydola. r
ido in tali comestione scandalizant'. et gentibz
que p hu' comestione in errore gfirmant'.
r ecce dei. qntū ad infirmos qui sunt i ecca
dei. qui inde scandalizantur r offenduntur.
ro. xij. si fi' pot q ex uob' est cū oibz hoibz
pacem hntes. sicut r ego p oia oibz placeo
sn scandalo cuiqm ageus. ego inqz n quēs
q mich utile est tm. s; q multis. ecce optim'
mod' placendi oibz. si oim utilitas n pua
tur gmodum paruus. ido caritas n querit
que sua sunt. i. xiij. q est utile inq multis
r hec n ad aliq gmod' temale. s; ad h' ut
salui fiant. phil. iiij. n quero datū s; fructū.
Nota q multa sunt que faciunt placē hoibz
pmi pdentia in gsiliis. gen. xli. placuit
pharaoni gsiliū et oibz seruis ei'. ecc. xx. uir
prudens placebit magnatis. scdm iudicia in
feris. ij. rg. ij. puer aūt samuel crescebat et pfi

actat et pla. tam deo quam hoibz. titulus. capitula in lib.
Josue. xxij. placuit sermo cunctis audientibz.
eccl. xx. sapiens in ubis seipsum amabilem fa
cit. quartum fortitudo in bellis. j. reg. xviij. dixe
runt servi Saul ad david ecce places regi et omnes
servi eius diligunt te. quintum pietas in subventi
onis. unde de sepultura abner dicitur. ij. reg. iij. pla
cuerunt populo omnia que fecit david. Sextum cle
mentia incensis. ij. par. x. si placueris populo hu
ic et leniveris eos ubis clementibz servient tibi.
Septimum largitas in beneficiis. i. mach. xiiij.
quesivit bona genti sue et placuit illis
potestas eius. Glose. Item quare supra i. nolo vos socios
esse demo. glo. ad hec genus pertinet quod fiunt
in quibusdam rebz suspendendis vel alliga
dis. Contra. Sed suspensio breviu ad collum vel
carticulatur que fit solz ad ydolatriam pertinet.
Responsio. aut hec habent aliquam virtutem naturalem ad ef
fectum illum aut non. in primo casu non pertinet
ad ydolatriam sed in secundo. sicut cedule contra
tinent sola verba sacra et ex hoc credunt habere
virtutem. aut non. in primo casu non pertinet ad y
dolatriam sed in secundo. Item supra i. omnia michi
licent. glo. potestate s. arbitrii et doctrina legis natura
lis. Contra. secundum legem naturalem multa sunt illici
ta. Responsio. hic loquitur de aliis spiritualibus. Item ibidem
glo. precepto domini nullo prohibentur. Contra. levit.
xi. et act. xv. Responsio. illa precepta sunt ad tempus
sed revocata sunt. Item supra i. nichil interroga
tes. Contra. thob. ij. videte ne forte furtivus
sit. Responsio. non est simile quia alienum furtivum come
dere non est licitum in se. sed ydolo immolatum sic
nisi propter scandalum alterius. Item supra i. omnia in glo
riam dei facite. Contra. quia nullus actus est in
differens. Responsio. immo quia vel est in gloriam dei
vel in actu vel in habitudine seu aptitudine
referendi. que non est solum in bonis sed etiam in indif
ferentibz. Item supra i. sicut ego per omnia omnibus
placeo. Contra. gal. i. si hominibz placerem christi servus
non essem. Item quod placebat persecutoribz
suis. Responsio. placere volebat hominibz propter deum non
propter se. Ad secundum intellige hoc non de omnibz genera
liter sed de electis viris secundum glo.

Imitatores mei estote. Excluso errore
de comestione delicatorum et delicatarum. c. v.
et de esu et abstinentia ciborum. c. ex. vi. et de usu
matrimonii. c. vij. et de esu et abstinentia
idolaticorum. c. viij. ix. x. hic excludit errorem de
orandi in ecclesia et communicandi modo. et primo de mo
do orandi. secundo de modo communicandi. Primum quidem
convenientibz. In prima parte reprehendit quod tam
viri quam mulieres non communicantes velati orabant
ostendens quod viri non debent habere velamina sed mu
lieres. iiij. rationibz. primo ex comparatione mulieris ad
virum. secundo ex comparatione viri ad deum. vir quidem
non debet. tertio ex naturali iudicio consuetudine ipsorum. quarto

ipsi indicate. iiij. ex consuetudine aliarum ecclesiarum. si
quis autem videtur. In prima parte primo hortatur eos ad
tenendum suam traditionem. secundo explicat tradi
tionis seriem. nolo autem vos. In prima parte primo
hortatur eos expresse. secundo tacite. s. sub tropo y
ronie. laudo. dicit ergo. imitatores. q. ita dico
ut sitis sine offensione iudeis et ceteris. sicut ego per
omnia omnibz placeo. et propter hoc ut sitis sine offensio
ne. estote imitatores mei sicut et ego christi. ac
si diceret. si estis imitatores mei non errabitis
quia me sequendo christum sequimini. stigmata. n. domini
ihesu in corpore meo porto. gal. ult. simile habetur. phil. iij.
et supra. iiij. laudo autem. q. de aliis vos culpa
m. autem sed de hoc laudo vos o fratres. s. quod estis
memores mei. i. mee auctoritatis. per omnia. et est
yronia secundum ambrosium. non enim ita erat. debent subditi esse
memores prelatorum suorum. heb. ult. mementote
prepositorum vestrorum. per omnia autem debent esse memo
res ipsorum. s. per precepta et consilia per exempla. pre
cepta respiciunt auctoritatem prelatorum seu potestatem. con
silia sapientiam. exempla bonitatem. et teneatis
precepta mea sicut tradidi vobis. i. ita perfecte.
yronice loquitur. q. d. non ita servatis precepta mea
sicut tradidi vobis. Volo autem. hic exemplifi
cat explicat traditionis sue seriem. et primo
ostendit quod mulier immediate ordinatur in virum. et vir
in deum. secundo quod ideo non vir sed mulier debet velare
caput suum. omnis vir. tertio probat per convenientis
manifestum. virum est. n. dicit ergo volo. q. ita
non teneatis precepta mea. autem. sed tamen volo vos sci
re. hoc quod sequitur valet. s. ad sequentia. quod omnis viri
caput. et cetera. hoc dupliciter legitur. uno modo proprie. alio modo
methaphorice. primo modo sic. christus est caput. i. auc
tor vel dominus. omnis viri. quia vir per eum immediate
creatus est. caput autem mulieris. i. principium sui vir
vir. quia mulier de viro formata est. gen. ij. ephes.
v. caput mulieris vir. caput vero christi. i. principium
deus. pater quia ab eo genitus est. vel caput christi secundum quod
homo est deus trinitas. et nota quod secundum glo. unitatem deitatis
divisam hic intelligimus. aliud est enim viri ca
put christus. aliud mulieris vir. aliud christi deus. quia christus est caput
viri per creationem. vir mulieris per formationem.
deus christi per generationem. Alio modo legitur sic. omnis viri.
i. vonis melioris hominis qui nomine viri intelligitur.
caput. i. rector est christus. quia per christum dei sa
pientiam homo regitur. vir autem. i. ratio. est ca
put. i. rector mulieris. i. sensualitatis que no
mine mulieris intelligitur. caput vero christi deus. sicut
prius. omnis vir. hic ostendit quod non vir sed mulier debet velare
caput suum. et primo ostendit quod vir non debet caput suum
velare. secundo quod mulier debet velare. omnis autem
mulier. dicit ergo. — omnis vir. q. ita christus est immedia
te caput — viri et vir immediate subiectus
christo. et ideo in signum huius immediationis omnis
vir. s. mag nus vel parvus vel mediocris or
ans. i. ad a deo petens et intelligit hoc de oratione

publica et collpni n de pvata aut pphans.
·i· scripturas referens collpnis in ecca n alibi.
uelato capite. q. n sit libe mentis n imedi
ate subiectus x°. deturpat caput suu. i. turpit
t indecent agit qtra caput suu. in signu
hui amplioris libtatis t imediatois eccia
hnt coronas. ido t eps deponit mitra cum
uult orare. ois aut mlr. que inferior est sub
iecta uiro. orans. i. aliquid a do petens. aut
pphans. i. dm in eccia laudans. nam docere
no pmittebat eis. i. thi. ij. sic accip pphã
re. i. par. xxv. ubi dr ydithu in cythara pph
tabat n uelato capite sn signo subiectois
r uiri. q. nich sit mediu int ipam t xpm.
deturpat caput suu. i. turpit agit qtra ca
put suu. unu est. hic pbat q mlr dz uelare
caput p qgruens manifestu. ubi pmo dicit
q si mlr no uelat dz tonderi. scdo q si no
uult tonderi dz uelari. si uo turpe. dr gn
num. q. ita mlr orans n uelato capite detur
pat caput suu. unu est ei. tandem est ad tur
·i· pitudine t ita indecens est. s. n uelare caput.
ac si decaluet. nã. q. t pz q ita indecens est.
nã si n uelatur mlr tondeat. q. d. oz altm
istoz si n uelat. s. ut q decaluetur ul qd
tondeat. ut ex quo n uult hre uelu uestiu
nec heat uelu capillor. ex quo. s. uult hre ca
put libm n obumbratum. si uo turpe e. mlri
·i· uerecundum mlri tonderi aut decaluari. h
eni reputare solent mlres turpe. un qn ton
dentur mutuant capillos alienos. uelet cap
suu. in signu subiectionis r uiri. uir quide
h est scda ro sup ea ex qparatione uiri ad dm.
ubi pmo or q uir n mlr est ymago dei imedi
ata. scdo pbat q uir est ca pducende mlris.
n mlr viri. n etei. iij. or q lz in pma qpar
ita sint i condiciona tn utrq e ca alti. unptu.
In pma pte pmo dr q uir est gla dei. scdo q
mlr viri. mlr ea. In sa pte pmo dr q i pri
ma qdone uir sint ca pducende mlris. n
mlr uiri. so pbat q mlr fca est in adiuto
riu uiri. etei. tio dr q ido caput mlris in
signu subiectois dz uelari. ido. dr g. uir qd.
hoc dr legitur. uno m pie. alio mo metha
pmo m sic. uir quide. qui imediate subiectus
est do. n debz uelare caput suu. i. signu subiec
tionis t mediatois hre. t hoc qm ymago
et glia dni est. in hoc q pncipalr ipm repre
sentat. ymago a t glia dei n dz abscondi. ab.
iggruu est q ymago et gla dei celet q ut in
viro. dz aut uir spali ymago di. scd glo. q
ab uno hoie sit omis hoies sic [illegible] a do oia.
ul q de late dormientis formata [illegible] e eua. sic
de late xpi dormientis forma[illegible] ta e eccia. ul
q i uiro magis uiget ro q in [illegible] mlre. mlr
a gla uiri e. q fca in adiutoriu ei. gen. ij.

faciam ei adiutoriu sile s. n ei uir. i. ada ex
mlre est suple formatus. s mlr. s. eua. ex uiro
ada formata e. etei n est creatus uir ada pp
mlrem. i. in auxiliu eue. s mlr pp uiru. s. in
eius adiutoriu. finis aut nobilior e hus que
sunt ad fine. ido. q. t q mlr est subiecta uiro.
ido ad hec ondend. mlr debz hre uelam sup
caput suu. ut n hat caput in eccia libm s
uelamie tectum. gen. xx. hec erit t i uelam
ocloz. t h pp anglos. i. sacdotes q sut di nucij
ut sic coram dei uicariis ondat se subiecta vi
ro. ul pp anglos. i. sacdotes ne irruent ad
qcupiam. ul pp anglos. i. pp psentia ange
loz qui assist diuis officiis ut dr hic glo. scd
m legr sic. uir quid. i. mis supior aie. s. ratio.
que noie uiri intellr q dz rege inferiore sic uir
mlrem. n debet uelare caput suu. In signu
.s. q imediate do n sensualitati. qm ymago
et gla dei est. q. s. inhet qtemplande imuta
bili ueritati. mlr aut. i. sensualitas ul uis
inferior que regit temporalia. gla viri. i. ronis
est. q ab ea regitur t in adiutoriu ei fca e.
n ei uir. i. ro. ex mlre est. i. a sensualitate regit.
s mlr. i. sensualitas ex uiro. i. p rom regidz.
etei n est creatus uir. i. ro pp mlrem. i. pp se
sualitatem. ut. s. ei seruiat. s mlr. i. sensu
alitas pp uiru. i. rone ut ei seruiat. ido. q.
t q sensualitas dz subee roni. ido ad hoc sig
ficandum dz mlr hre uelam sup cap suu
pp anglos. in signu. s. q sensualitas q p mlre
signatur n est subiecta do imediate. s roni.
Qd uo q sacdotes anglis qparant hic pp
multas roes. pmo pp sciam secretoz dinoz.
mal. i. labia sacdotis custodiunt sciam t c. ij.
pp offm pdicatois. q nunciant mandata dei.
ps. qui facit anglos suos sps t c. iij. pp mundã
castitatem. mt. xxij. in rone nz nubent nz nu
bent s sunt sicut angli dei. iiij. pp exemplu
splendide qusatois. act. vj. intuebant uul
tum ei tamq uultum angli. v. pp custodia
diuina qgregis. ps. anglis suis ds mandauit t c.
vi. pp obedientiam diuine uoluntatis. ps. omis angli
ei ministri ei qui facitis uoluntate ei. vij. pp
ministeriu in qspectu diuine uoluntatis maiestatis.
dan. vij. milia miliu ministrabant ei. viij. pp
assiduitate diuine laudis. ysa. vi. clamabat
alt ad altm scs. s. s. t l. sup muros tuos
ierlm t c. Et hic qr super i. sicut ego xpi.
qui nlli offendit. Contra ro. ix. lapide offen
sionis t petra scandali. Respo. x. de petra of
fensionis passiue n actiue. Item ibi. cap xpi
ds. glo. genitor. Contra. gr mgr genitor caput
est. g mgr genitor supior est genito. Respo.
iqnt genitor caput e silitudine originis non
potius. Item ibid glo. caput hois est aie maritus.
Contra. sps t aia ide aut sm aug. Respo. pur nonat

stam ide sit. pur pr diffinio. Jt ibid glo.
In xpo sut oms spuales et. 9a. n est in eo fides
et spes. Re. qr ius in eo n sit fides et spes e tn
in eo id q succedit loco fidei et id q spei. Jte
ibide glo. filius pri dz q dz. pr uo nli. 9a. g
pr magis liber est filio. Re. debitu n ipor
tat hic vinclm obligatois. s3 exigentia ori
ginis nlus quo filius est ex pre no eco. Jt sr
illud. ois uir orans aut pphans. 9a. g no
licet orare aut lege nisi capite nudo. Re.
hoc intelli de orone et lcone publica. et solu
in ecca. Jt sr illud. uir n dz uelare ca
put. 9a. g peccat uir qui stat in ecca opto
capite. Re. scd glo. hoc intelli n de quocq
uelamine s3 de quoda osueto de quo antiq
utebantur sili uelaminibz mlrum. Jt sup id
uir est ymago dei. g uir ad ymagine dei
fcus est n mlr. 9a. gen. 1. ad ymagine di
fecit illos. Re. mlr ymago dei est sicut uir
s3 n ita expssa quo ad aliqs odones tam ex
pte corps qz uir pncipiu est oim hoim. qz ex
pte aie. qz magis uiget ro in viro. Jte
sup id. mlr gla uiri. glo. n hebant tuc cor
corruptibilia antqm mortalitas ex inadet.
9a aug. dubitatur n nisi mortaliu ee pot
g hebant pmi parentes corpa mortalia et
corruptibilia. Re. corrupte dr dr. silr et morte
ut a necitate ul a possibilitate. Jt sup id.
uir est ymago. alia glo. ex ea pte q itend
inisibile no est ymago dei. 9a. aug. cu y
maginem dei in aia querim in tota qri
mus. Re. aia tota s stam est ymago dei.
s3 no tota s officia. ymago eni est s officium
contemplois etnor. non scdm officium ad
mistratois temporalium.

Verumptn neq3 uir sine mlre. ot
q uir no mlr est ymago dei imediata et
pbauit qz in catione pma uir fuit ca di
cende pducende mlris n mlr uiri. h ondit
q natura ne in cotidiana gnone un ne
sn altro. scd q pos un est ex altro. na sicut.
.uj. q utq3 ex do. oia. dr g. vmptn. q. qus
in pma odone n sit uir de femina s3 eco. ue
rumptn in subsequti gnoe nq3 uir sn mlre.
est suple. nc mlr sn uiro. et hoc in dno. i. s
opatione dni. qi gen. ij. erunt duo i car
ne una. s. gignenda. ul sic. vmptn. q. et
licet mlr uiro subiecta sit et p ipam puari
tatis cepit nq3 uir sn mlre. neq3 mlr sine vi
ro est suple in dno. i. in fide dni. na sic mlr
de uiro. In pma. s. odone formata fuit. ita
et uir p mlrem in cotidiana gnone. oia
aute. i. corpus et aia. utriq3 ex do sunt su
ple. q est otra manicheu qui corpus ponit
ee a pncipe tenebrarum. ro. xi. ex ipo et p ipm
et in ipo sunt oia. uos ipi. h est tia ro sup

ta ex nrli iudicio ipoz. et pmo h ominatur nrli
iudicio oscide ipoz. scd or q hoc e nec onom.
nec ipa. dr g. uos ipi. q. et h ita pbata sut uos
ipi iudicate. illud q seqr. sic hyl. s. x. Job
xxxi. si otempsi subire iudiciu cu suo meo. iu
dicate inqm hoc. decet mlrem no uelata ora
re dm. h n est oideand quid libeat sed quid
liceat et quid deceat. et q expediat. neq3 ipa
na. i. osuetudo uetus. qi p na molita. uel
ipa na. i. honestas nre osrua. docet nos. hoc
suple. s. mlrem n uelatam orare. q. eni no ·/· qi et ete ve
expedit na no docet. h s3 po contrarium. q p quia
uir quide si comam nutriat ignominia est illi.
s legem q hoc phibet. eze. xliiij. caput non
radent nq3 coma nutriant. mlr uo si comam
nutriat gla est illi. qm hoc naturalr hnt. qm
capilli ei p uelamine data sunt. coma ei indi
ciu est uelaminis. Siquis aut. h est quarta
ro: sumpta ex osuetudine aliaz eccaz et s or
q alie ecce obsuant. scd pcipit ut ita faciat.
hoc aut. dr g. siquis. qi et na docet tradito
nem meam. siquis aut uir otentiosus ee no
lens acqescere nre traditoi. nos apli de iudeis
osu. talem osuetudine n hms. quale uos
de oueniendo ad eccam. nec ecca dei de gentibz
ad fidem xpi uocata. q. nec moy. nec xe ita
docuit. hoc aut. s. q dcm est de uelaminibz
pcipio auctte aplica. pcipio inqm. no laudans
q oueitis. i. ad n imeli. i. ad usu
pfcois. ut deceret s3 in deterius. i. in detrimentu
dapnatois et no q otra otemptores aucte
utitur. otra simplices humilitate. apd philem.
fiduciam mltam hns ipandi tibi. pp caritate
aute magis obsecro. Primum quide. h e scda
pars pncipal huius c. ubi excludit errore cca
mod oicandi excluso errore pus cca mod orandi.
excludit errorem cca mod oicandi. et pmo rep
hendit modum indebitum. scd psuadet mod
debitum. pter aut. In pma pte mod indebi
tum rephendit pmo rone sumpta ex oicatan
tiu indeuotoe. scd rone sumpta ex dni instiu
tione. quid dicam. tio roe sumpta ex ipius sa
cramenti signe. quocienscumq3 enim. In pma
pte indeuotoni oicantiu tangit or et redar
guit pmo ex puitate status. scd ex ordine
tpris. oueientibz g. uj. ex irreuerentia loci. nu
quid domos. In pma pte pmo or q scismata
sunt inter eos. scd quare ds hoc pmittat sr. s.
pp bonos. nam oportet. dr g. primu. q. n lau
do q in deterius oueiatis pz mlr. primu quid pz ex
hoc. q. s. oueientibz uob in ecclam. ubi sic oiunt
corpaliter ita debent oueire spualiter. hugo. de. scd
vic. quid pdest si nos otinet una domus et sepat
diuisa uoluntas. audio scismata ee. i. discordi
as inter uos. et dr pmu malu inter uos e dissen
tio. unde cetera mala oriuntur. ubi ei dissentio

ubi nichil est rectum. sed ut Iac. iii. ubi zelus et conten
tio ibi nichil constantia et omne opus pravum. et
excepte credo. i. in quibusdam ipsorum credo ita esse.
nam oportet. q. hec autem non est utile bonis. nam
oportet. i. utile est hereses esse. sic habetur Mt. xviii. necesse
est ut veniant scandala. oportet inquit. ut qui pro
bati sunt in vobis. i. approbati a deo inter vos. mani
festi fiant hominibus. Aug. hii deo probati sunt qui
possunt bene docere. sed hominibus manifesti esse non possunt
nisi qui docent. Idem Aug. omnis insania eorum vel
errore cecati vel malicia depravati plurimum esse.
quia si accipiunt potestatem corporalis affligendi
exercent eis pacientiam. si vero male sentiendo ad
versantur exercent eius sapientiam. ab adversario
enim mota est questio discendi est occasio. convenientibus
hic indevotionem communicantium ostendit et redarguit ex ordine
dine temporis. ubi primo dicit quod non licet eis man
ducare dominicam cenam. secundo assignat causam.
unusquisque. dicit ergo. unusquisque. convenientibus. q. et quia in vobis
scissure sunt. ergo convenientibus vobis in unum quod sibi
dicitur tam corporum consortio quam cordium glutino.
glo. non ad sacrum caritatis concordia non est acce
dendum. iam. i. ex hoc solo malo discordie. vel
iam. i. in presenti hoc dampnum habetis quod non est. i.
non licet vobis dominicam cenam manducare. i.
eucharistiam. Aug. dominica cena dicitur acceptione
eucharistie. hec est cena de qua Luc. xiiii. homo
quidam fecit cenam magnam. unusquisque. hoc dupliciter
legitur. uno modo de cena non consecrata. alio modo
de cena consecrata. primo modo sic. unusquisque. q.
ideo non licet. unusquisque enim vestrum convenientium
suam cenam non consecratam. presumit. i. ante cenam
dominicam sumit. quam tamen ieiuni sumere debent.
ad manducandum. non ad erogandum pauperibus.
secundo modo legitur sic. unusquisque cenam suam consecratam. i.
panem oblatum ad consecrandum presumit. i. post
consecrationem totum sumit. atque alius esurit.
presumit inquam ad manducandum. non ad communicandum
non habentibus. et alius quidem esurit. cui s. nichil
datur nec ipse habet quid offerat ad consecrandum. alius
autem ebrius est. cum tamen debet equaliter distribui. ii.
Cor. viii. ut fiat equalitas sicut scriptum est. etc.
hec autem ebrietas potest intelligi de vino non sacro quando
sumebant. vel de speciebus cibi sacri. secundum Amb. de quibus
tamen sumebant quod inebriabantur. numquid domos.
hic reprehendit indevotionem eorum. ex irreveren
cia. primo quia tales inordinationes faciunt in
loco sacro et publico. aut ecclesiam. non privato
secundo quia faciunt in loco sacro. et publico. aut
ecclesiam. dicit ergo. numquid. q. hec faciatis quia saltem
facienda essent in domibus vestris. numquid enim do
mos non habetis ad manducandum et bibendum.
non dicit ad iebriandum. aut ecclesiam dei. domum s. orationis
contempnitis. talia s. faciendo in ecclesia. aliquando
dicuntur ipsi homines alii domus ipsa de qua secundum glo. hic
loquitur. cui reverentia magna debetur. ps. domine

dilexi decorem domus tue. et confunditis. i. erubescere
facitis. eos qui non habent. eccl. iiii. est confusio addu
cens peccatum. Nota quod duplex cena hic commemo
ratur. est enim cena bona et cena mala. ce
na bona quadruplex est. quedam corporalis in qua
pauperes reficiuntur. de qua Luc. xiiii. cum facis
ac prandium aut cenam voca pauperes. alia
spiritualis in qua domus dei anime saciantur. apo.
iii. ego sto ad hostium et pulso. siquis michi aperuit
intrabo ad illum et cenabo cum illo. iii. sacramentalis.
qua fideles in altari pascuntur. Mt. xxvi. ce
nantibus autem illis accepit Ihesus panem. iiii. celestis
qua beati fruuntur. apo. xix. beati qui ad cenam
nuptiarum agni vocati sunt. Cena vero mala
quadruplex est. quedam voluptatis in qua
homines inebriantur. Iudith. xii. olofernes fecit cenam
magnam servis suis et inebriatus est. secunda cru
delitatis in qua iusti opprimuntur. Mr. vi. cum
dies oportunus accidisset. Herodes natalis sui cenam
fecit et in ea Iohannem occidit. tertia ambitionis.
in qua superbi extolluntur. de qua Mt. xxiii. a
mant primos accubitus in cenis. quarta est
supersticionis et erroris qua demones coluntur.
de qua. Cor. x. siquis infidelium vocat vos ad
cenam. Quid dicam. Hec secunda vero supra
ex domini institutione. et primo eos reprehendit. secundo
ex institutione in forma panis eos reprehensibi
les fore ostendit. ego enim. tertio ex institutione in
forma vini idem ostendit. simili et calicem. In prima
parte primo continuatur. secundo exequitur. laudo. dicit ergo. quid
dicam vobis. q. d. non invenio quid dignum dicam
vobis. hoc tamen dico vobis. laudo vos in aliis. in
hoc tamen non laudo. vel sic. laudo vos in hoc non
laudo. ego enim. hic ex institutione in forma
panis primo ostendit quid deus fecit. ii. quid dixit.
accipite. dicit ergo. ego enim. q. ideo non laudo vos quia
corpus domini est quod sic indigne sumitis. ego enim ac
cepi. i. didici a deo. Gal. i. neque enim ab homine acce
pi illud neque didici. quod et tradidi vobis. non
abscondi. sapientia enim abscondita et thesaurus invi
sus que utilitas in utrisque. eccl. xx. accepit ihesus
hoc quod dominus Ihesus in qua nocte tradebatur. i. iam immine
te passione. cum nocte traditus fuit est in vespe
re. s. xiiii. luna. secundum preceptum. exo. xii. ac
cepit panem. Mt. xxvi. et gratias agens de reparatione
hominum sic futura. fregit. fractio illa in specie panis
erat vera non erat fantastica ut dixerunt
quidam. quia nichil aliud ibi fit in agere per signis
secundum Amb. et dixit hoc. accipite et manducate.
quidam dicunt quod dando tradebat sua secreta non
tute aliud dicunt quod prius tradebant et postea dixit
accipite etc. hoc. i. hoc sub specie contentum est corpus me
um non natale. sed sub alia specie quod pro vobis tradetur. hoc fa
cite. i. corpus meum accipite in meam commemoratio
nem. i. in memoria mee mortis et passionis. Hic
queritur. vii. quid si comitat. Nota. iiii. vi.

nazarei iubent nutrire coma. ¶ Contra. 1º contra bigam quod tempore testamenti veteris optinebat. Sed in novo testamento optinet quod non tempore est revelate gratie quod tunc non erat. ¶ Item sup. id. mulier si coma nutriat. glo. quod non vir. Sed hec ¶ Contra. Filii uiro filii coma crescat. ¶ Responsio. mulier dicitur hec non viro. quia ex ordine nature quo dicitur esse subiecta viro hec ei convenit. vel ex naturali honestate qua dicitur esse magis pudorata quam vir. ¶ Item sup. id. quoniam capilli pro velamine. glo. ideo vir non est naturaliter comatus quia non est velandus. ¶ Contra. sicut mulier vir et viro filii coma erat. ¶ Responsio. ut prius. ¶ Item sup. id. idem. lex prohibet virum esse comatum. ¶ Contra. non invenitur hec in lege moysi. ¶ Responsio. lex accipitur hic pro toto testamento veteri. Sed et invenitur eze. xliiii. comam non nutrient et caput non radent. ¶ Item sup. id. primum audio scissuras esse. glo. primum malum dissensio est. ¶ Contra. ecc. x. initium omnis peccati superbia. ¶ Responsio. loquitur de peccato multitudinis non persone. Primum quod precedit superbia. primum vero exterius est dissensio. ¶ Item sup. id. oportet hereses esse. glo. utile est. Quod non est bonum quomodo non est utile. ¶ Responsio. utile est per accidens non per se. ¶ Item ibidem glo. hereticus est qui alicuius temporalis commodi et maxime glorie principatusque sui gratia falsas vel novas opiniones vel gignit vel sequitur. ¶ Contra. Ergo omnis falsa opinio ad vanam gloriam inventa heresis est. ¶ Responsio. glo. loquitur specialiter in materia fidei. ¶ Item sup. id. iam non est dominicam cenam. glo. licet christus post cenam dedit discipulis suis corpus et sanguinem suum. non ideo tamen calumpniandum est universe ecclesie quod a ieiunis sumitur. ¶ Contra. omnis christi actio nostra est instructio. ¶ Responsio. duplex est instructio vel ad credendum vel ad operandum. ¶ Item sup. id. alius ebrius est. glo. alius non conantes soli simulabant ut inebriarent. ¶ Contra. sola species inebriare potest non. Ergo species que sunt accidentia. ¶ Responsio. quamvis sint accidentia tamen habent modum et vigorem substantie.

Similiter et calicem. hic ostendit eos reprehensibiles ex institutione in forma vini. et primo ponit quod pertinet ad consecrationem. secundo quod pertinet ad sumptionem. hoc facite. dicit gre. simile. quasi ita fecit in institutione huius sacramenti in forma panis simile. id est per nostra exhortatione et salute. et calicem accepit gre. postquam cenavit. iam finito veteri pascha. ex hoc patet quod iam sumpserant discipuli corpus. et sic patet quod tunc laycos et non se expectabant sicut dixerunt quidam. accepit inquam dicens. hec quod sequitur. hic calix. id est contentum in hoc calice. novum testamentum est. id est novum testamentum sive nove doctrine confirmatum. vel novum testamentum. id est nove promissionis confirmatum. in meo sanguine. effuso. id est meus sanguis contentus in hoc calice confirmatum est novum testamentum. testamentum in mortuis confirmatur. hoc facite. scilicet accipite et bibite quotienscumque biberitis. id est sanguinem meum sumetis in specie vini. et hoc in meam commemorationem. id est in memoriam mee passionis. quo

tienscumque. Sed est dicta ratio supra ex sacramenti significatione. vel prius ostendit quod sacramentum eucharistie sumitur in mortis christi commemoratione. secundo concludit quod reus est mortis qui sumit indigne. Itaque dicit gre. quotienscumque. quasi ideo autem sumere debetis in memoriam mei. enim quia quotienscumque manducabitis panem hunc sic consecratum qui est panis singularis. de quo sap. xvi. panem de celo prestitisti eis. et calicem id est contentum in calice. bibetis mortem domini pro vobis factam annuntiabitis. id est representabitis. noluit enim deus tanti beneficii vos oblivisci. Unde id. ecc. xxix. gratiam fideiussoris ne obliviscaris. annuntiabitis inquam. quod utique faciendum est. donec veniat dominus ad iudicium. mt. ult. ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Itaque. quasi et quia in commemoratione mortis christi debet sumi. Itaque quicumque manducaverit ex pane et biberit calicem domini indigne. Ambrosius. indignus est qui aliter celebrat mysterium quam a christo institutum est. aut qui non devotionem accedit. aut in voluntate peccandi manens. talis inquam reus erit corporis et sanguinis domini. quia beneficium christi in irritum ducit. vel reus erit etc. id est ac si christum occideret punietur. vel reus erit etc. id est de bono male sumpto mala contrahet.

¶ Nota quod multiplex est panis spiritualis a nobis sumendus. primus intelligentie. de quo ecc. xv. cibavit illum pane vite et intellectus. ii. doctrine. tren. iiii. parvuli petierunt panem etc. iii. penitentie. de quo ps. cinerem tamquam panem manducabam. iiii. eucharistie. de quo. Jo. vi. ego sum panis vivus qui de celo descendi. v. consolationis divine. de quo ps. panis cor hominis confirmet. vi. devotionis. gen. xlix. aser pinguis panis eius etc. septimus refectionis eterne. de quo luc. xiiii. beatus qui manducabit panem in regno dei. Probet autem. postquam reprehendit modum communicandi indebitum. hic docet debitum in duobus. primo ante horam communionis se probando. secundo in hora communionis ordinate accedendo. Itaque cum convenitis. In prima parte probare se ante horam communionis monet. primo propter sacramenti dignitatem. secundo propter indigne sumentis dampnationem. qui enim. iii. propter temporalem in presenti punitionem. Ideo inter vos. vel primo ostendit quod propter indignam sumptionem a deo puniuntur. ii. quod si se prius probarent non punirentur. Quod si iiii. ostendit quomodo sine puniantur. dum iudicamur. dicit gre. probet. quasi qui sumit indigne reus est corporis et sanguinis. et ideo ne hoc contingat probet seipsum homo id est examinet et purget. gal. vi. opus suum probet unusquisque. et sic securius accedens de pane illo celesti edat. Jo. v. ego sum panis vivus qui de celo descendi. et de calice bibat. ps. calicem salutaris accipiam. qui enim. quasi et necesse est se prius probare. quia qui enim manducat et bibit indigne. scilicet in crimine existens. vel indigne. id est irreverenter. iudicium. id est dampnationem. sibi manducat et bibit. id est manducando et bibendo sibi acquirit. nam si digne

sumi̅ti est aut ẏdoru̅. tn̅ indigne sumi̅ta est
venenu̅. Job. xx. panis ei' i utero ei' uter' i fel
aspidu̅ intrinsecus. ide' dico n̄ diiudicans. i. ab
aliis cibis discernes cor' dn̅i. h' p'g sui uena
tione sumes. aug'. ptemptu̅ solu̅ n̄ uult
iste cibus sicut nec manna fastidiu̅. ido. q.
7 q' indigne sumu̅t. ido int' nos multi i̅firmi.
febribz 7 aliis infirmitatibz. 7 imbecilles lōga
ualitudine. 7 dormiu̅t multi. i. moriu̅tur
corpali morte. q' cibz uite male sumitibz fit
cibz mortis. Jo. xi. lazar' amic' n̄r dormit.
q' si. q. h' mala ex indiscreta 7 idigna sup
tione puenīut. q' p h' si nos met ipos indi
caremus. ntīs nr̄e tribunal ascendentes
accusante cogitacōe. teste 9sc'a. timore
carnifice ut d' gg'. sic faciebat Job. xxiij.
ponam coram eo iudiciu̅ meu̅. 7 os meu̅
ipleb' increpationibz. n̄ utiq3 iudicaremur.
.i. a d'o puniremur. q' n̄ iudicabit d's bis
i idipm̄. nau̅. i. dum iudicamur. q. ita si
nos iudicarem' n̄ iudicaremur. nichilo' tn̄ iudi
cati pene tempal' iudice d'. aug'. h'. dn̅ iudica
mur penis tepalibz a dn̄o corripim'. i. aliq
ex' nri̅. sed id. pu'. xix. pestilente flagella
to stultus sapiencior erit. 7 est s'cda regula
tichonij. ul' a dn̄o corripim'. nos ipi. Job. v.
b's qui corripit' a dn̄o. corripim' ingm'. ut n̄
cum hoc mu̅do. i. cu̅ infidelibz de quibz in ps'.
Jn labore hōim n̄ sunt 7 c'. dāpnem'. dāpnatōe
etna. Jtaq3 hic docet mod' debitu̅ 9ueniendi in
hora 9ueni ordinate. accedendo 7 p'mo mo
nz ut sil' 9ueni'. s'cdo ut si esuriat n̄ in eccl'a
h' domi manducet. sicq' iij. us3 ad ad
uentu̅ suu̅ reseruat alioq' dispōni. cetera a'.
dicat gl'. itaq3. q. ne sitis pena. s. uob' 9gregat.
fr'es mei. ido est caritatis n̄ auctis. cu̅ co
uenitis q' debetis facere n̄ tm̄ localr̄ h' me
talr̄ q' sac'm est caritatis 7 unitatis. que
nitis ing'm ad manducand'. cor' dn̅i iuice
expectate 7 ieiuni. ut multoz obl'o simul cele
bretur. q' ubi duo ul' tres 9gregati i no. me.
ibi su̅ in me' eor. m'. xviij. sigs esurit et
ipaciens famis n̄ uult expectare. domi ma
ducet. tc'ens cibos. nec post euchariam sumat.
7 hec facite ut n̄ i iudiciu̅ dāpnatōnis
9ueniatis. sicut hi de quibz. ps'. pncipes que
uerunt in unu̅ aduersus dn̅m. 7 c'. cetera a'.
ad hu' sacri ordinē ptinentia. cu̅ uenero
ad uos. dispona. h' huius que dixi ad p'sens
cauē n̄ potestis. i. q' maiora sunt. ysa. xxx
viij. dispone domui tue q' morieris tu 7 n̄
uiues. Jo d' q' in iudicio pure iudex ē d'. ns
osee. ij. iudicate m'rem u'ram. tribunal
sui ud'. pu'. xx. rex qui sedet in solio iudicij 7c.
carnifex timor. ps'. 9fige timore tuo carnes
meas. accusatrix 9sc'a cogitatōi. ro. ij. inter

cogitatōnu̅ accusantiu̅. testis 9sc'a. ro. ij. testi
moniu̅ reddente m̄ 9sc'a mea. sangs lacrime
gen'. ple. lauabit in uino stolam sua̅ 7 in
sanguine uue palliu̅ suu̅. Jn hic q'o sup id.
sili 7 calice postq̄ cenauit. 9a. oīs x' actō
nr̄a est instructio. g' post cena' debem' 9tra
re. R'o. oīs xpi actio nr̄a est instructio ul'
ad credend' ul' ad imitand'. Jt' sup id. hec
facite i mea̅ 9me. glo. int' noue legis sacra
excellit eucharie sac'm. 9a. bap's regnat q'
n̄ euchia. R'o. bap's excellit in efficiendo.
euchia in 9tinendo. Jt' ibid' glo. int' ueteris
legis sac'a p'cipuu̅ erat sac'm agni pas
calis. 9a. circu̅cisio mu̅dabat ab originali et
ntm̄ aliud. R'o. circu̅cisio n̄ erat sac'm le
gale ppe h' p' institutōne. s. p sola̅ applica
tionem. ul' circu̅cisio maior erat in efficiendo
agn' in significando. Jt' ibid' glo. vinu̅ opat'
sanguinem in quo sedes aīe a physicis ee
d'r. 9a. Jd' d' q' sedes aīe est in capite siue
in cerebro. R'o. in sanguine est quo ad opa
tiones uitales. in cerebro quo ad alias. Jtem
ibid' gl'. huic uo' 9uire q' uitalis aīe. n̄ hec cor'
q' indiuidis manducatur i ebas 7 c'. 9a. nq'
legitur h' in exo'. R'o. ita n̄ legitur. h'
uis 7 s'nia ulioz. Jo. vi. sp's est qui uiuificat
caro n̄ pdest q'q'm. Jt' ibidē glo. dn̅s q'd
accitu̅a illa p'o sit su̅ s'bo q' in s'bo. 9tra.
accitu̅s ee est inee. R'o. illud intelli' de ee
nali. ee uo h' est supn̄le. Jt' ibid' glo. sacra
dum q' a brutis cor' xpi n̄ sumit. 9a. q'a
sumit spēs 9tinentes sumit 9tentu̅ corp'.
R'o. bruta n̄ sumu̅t spēs ut spēs. s. p ordinē
quē hn̄t ad 9tentu̅. h' s'od ee absolute. Jtē
sup id. itaq3 quicu̅q3 mandu. glo. idign' est
qui n̄ deuota mēte accedit. 9a. g' qui sine
deuotōe accedit pecat mortalr̄. R'o. pecat
qui accedit sin̄ deuotione ul' actuali ul' habitu
ali. i. cu̅ opposito deuotōis. Jt' sup id. sic de
pane illo edat. glo. qui n̄ dimittit debitoribz me
ntis. 9a. g' qui n̄ dimittit peccat dicendo pa
ter nr̄. R'o. si dicat in psona sua 7 intellit quid
dicat peccat. Jt' sup id. qui eni̅ manducat.
glo. n̄ pt ee iquinare malus. 9a. i. cor.
v. modicu̅ fmentu̅ 7 c'. R'o n̄ pot' per se
sin̄ 9sensu tuo.

xvi.

DE spu̅alibz autem etc. h' ē t'cia p's
hui' ptis p'ncipal' hui' eple. s. narra
tionis que incepit ibi obsecro u̅ uos. p'mo
eni̅ exclusit ee ea q' fca̅ sunt p hoīes i eis
ab illo loco us3 ad. v. c. s'cdo ctā ea q̄ fiunt
ab eis. a. c. v. us3 huc. nc̄ icipit excludē erro
res ctā ea que facienda sunt a d'o imediate i
eis. 7 p'mo ct̄ dona grē in p'senti us3 ad. xv. c.
s'cdo ct̄ dona gl'e in futu'. c. xv. Jn p'ma pte p'
excludit errorē gn̄alr̄ ct̄ dona grē sine grat

fraternitas sui gratis date. c. xiio. secundo specialiter
ostendit dona gratis gratias date ut prophetiam et donum
linguarum. c. xiiii. In prima parte primo excludit
errorem circa causam efficientem donorum. secundo ostendit
ordinem donorum. et quosdam posuit. In prima
parte primo ostendit quod omnia dona ab uno fonte ma-
nant. s. a spiritu sancto. secundo quod multiplex est multiplex
donorum divisio. divisiones. iii. assignat quare sit
huius divisionis gratia ratio. sicut et. In prima par-
te primo asserit quod vult eos docere de donis spiritu-
alibus. secundo per simile in contrarium probat quod omnium donorum
actor sit spiritus sanctus. s. scitis enim. iii. manifestat idem
per effectus. ideo ostendens primo quod nullum malum est a
spiritu sancto. secundo quod nullum bonum est nisi a spiritu sancto.
et nemo. dicit glossa. de spiritualibus autem. q. ita certa-
tim venio disputatam. augustinus. secundum. in titulum de spi-
ritualibus donis. s. nolo vos ignorare unitatem
o fratres. hec dicit quia multipliciter errabant. primo quia
meliores de ipsis habitis contra minores superbiebant.
secundo quia minores per ipsis non habitis melioribus invi-
debant. iii. quia minora dona melioribus preporta-
bant ut donum linguarum caritati. iiii. quia ea
spiritui sancto non attribuebant. scitis enim. tamquam expe-
rti. quoniam cum gentes essetis. i. gentiliter viveretis
eratis euntes. q. assidue ad symulacra muta de
se contrarius dyabolus quamquam in eis sensa daret. euntes ita
qualiter ducebamini a maligno spiritu
sicut. s. equus et mulus quibus non est intellectus. ideo
q. hec scitis quia. s. per malignum spiritum ductum ad omne
malum. ideo per hoc simile in contrario. notum vobis facio
quod per spiritum sanctum abstinetur ab omni malo. et fit
omne bonum. hoc est quod dicit. ideo notum vobis facio.
quod nemo in spiritu dei movente ipsum loquens lau-
datione perfecta. s. corde ore et opere. anathema ihesu. dicit.
vel dicit anathema ihesu. i. facit aliquid per quem separatur
a ihesu. anathema enim idem est quod separatio. et sic debet
esse ablativi casus. ut dicit anathema ihesu. i. aliquam
blasphemiam ihesu. et sic ihesu est dativi casus. et
nemo potest dicere devotione perfecta. corde. s. ore. et opere.
dominus ihesus. confitendo. s. ipsum esse salvatorem et domina-
torem. nisi in spiritu sancto. i. per spiritum sanctum. a quo est
omne verum. quia secundum ambrosius. omne verum a quocumque di-
catur a spiritu sancto est. divisiones. hec est secunda pars
prime partis. ubi ostendit quod multiplex est donorum divisio
quam tangit. primo communiter et in generali. secundo per partes et in
speciali. unicuique. In prima parte circa divisionem do-
norum in generali primo tangit huius donorum gratuitorum.
secundo effectus ad alterum. et divisiones ministrationum. dicit
glossa. divisiones. q. hec est omnibus omnibus quod nemo potest
vitare malum et facere bonum nisi per spiritum sanctum.
sed tamen multiplex divisiones gratiarum sunt. i. graduum eccle-
siasticorum. divisi enim gradus sunt in ecclesia. idem autem
spiritus. distributor graduum et ordinum. vel divisi-
ones gratiarum sunt. i. divisorum donorum gratuitorum.
ro. xii. habentes donationes etc. idem autem spiritus.
dator omnium donorum. quia ipse est primum donum. in quo

omnia dona donantur. et divisiones ministrationum sunt
i. divisi effectus gratie vel aliorum. idem autem dominus. filius
dans singulis pro arbitrio suo ad quem pertinet ministra-
re. math. xxx. non veni ministrari sed ministrare.
et divisiones operationum sunt. i. divisi effectus gratie
comparati ad se. idem vero deus. pater. dator omnium qui est prin-
cipium totius divinitatis. et cui comparatur potentia a
qua exit operatio. datur autem hic intelligere apostolus. et vero
equalitatem in essentia in hoc quod dicit idem dominus deus spiritus. et
trinitatem in personis in hoc quod tribus nominibus vocat
eos. qui operatur omnia in omnibus. non omnia in singulis.
quia non omnia sunt in singulis. sed omnia sunt in omnibus. ut
quod non habet quis in se habeat in aliis. unicuique datur.
hic tangit divisionem donorum in speciali. et circa quam
divisionem primo tangit causam finalem. per quam
dividuntur. secundo modum quo dividuntur. alii
datur. iii. actorem a quo dividuntur. hec autem omnia.
ubi autem tangit modum quo dividuntur primo tangit
dona pertinentia ad regimen bone vite. alii datur.
secundo quedam pertinentia ad confirmationem fidei.
alii fides. tertio quedam pertinentia ad utrumque.
alii prophetia. dicit glossa. unicuique. q. dona sunt divisa.
hoc est quia dantur non solum ad meritum singulare
hominis. sed ad communem utilitatem ecclesie. unicuique enim
datur manifestatio spiritus. i. gratia que manifestat
spiritum in eo ad utilitatem ecclesie. datur enim talen-
tum non ut reponatur sicut fecit servus piger
luc. xix. sed ut comedatur. ut. s. unusquisque sicut accepit
gratiam illam administret. i. petri. iiii. alii quidem
datur gratias per spiritum non per meritum. sermo sa-
pientie. i. facundi. s. de contemplatione celestium quod pertinet
ad vitam contemplativam. alii autem. datur sim-
pliciter sermo scientie. i. facundi. s. de actione temporalium.
et hoc secundum eundem spiritum. hec sunt duo luminaria mag-
na ut sapientia sicut sol. scientia sicut luna. alii
fides. i. constantia fidei vel firmo fidei. datur simpliciter
in eodem spiritu. fides enim donum est spiritus sancti. secundum augustinum. posse
credere natura est omnium. sed credere gratia est fidelium.
alii gratia sanitatum. i. curandi infirmos datur
simpliciter. in uno spiritu. alii operatio virtutum. i. mira-
culorum que sunt contra naturam. alii prophetia. i.
predictio futurorum. alii discretio spirituum. i. gratia
discernendi quo dicitur quo spiritu dicitur. alii genera
linguarum. i. loqui diversis linguis. alii inter-
pretatio sermonum. i. scientia interpretandi diversas
linguas. vel interpretatio sermonum. i. visionum et
sompniorum sicut ioseph. gen. xl. vel interpretatio ser-
monum. i. obscuritatem scripture. hec autem omnia li-
cet diversa sint operatur unus in substantia cum patre et
filio. atque idem. invariabilis spiritus. dividens singu-
lis. manens tamen indivisus. prout vult. s. gratis.
et sicut cuique scit expedire. io. iii. spiritus ubi vult
spirat. Modo quod spiritus vite manifestatur esse in ali- 2º
quo multis modis. primo per consensum prudentie dis-
cretionis. i. ii. spiritualis homo iudicat omnia et ipse
a nemine iudicatur. secundo per motum bone operationis.

gal'. vi. si spu uiuim⁹ spu ⁊ ambulem⁹. iij. per
ubu recte locutois. Jo. iij. sps ubi uult spirat.
et uocē ei' audis. iiij. p gemitu mētis cōpunc
tionis. ro. viij. sps postulat p nob' gemitibʒ
inenarrabilibʒ. v. p flatu siu suspiriu tone
⁊ scē meditatois. ps. os meū apui et attraxi
spm. vi. p aspectum siu faciem pulcre quer
satois. Jo. xx. palpate et uidete q̄m sps car
nem et ossa n̄ ħt. vij. p gustu dīne dulce
dinis. vn̄ dn̄s Jo. ult'. ħns hic ād q̄ man
ducetur. viij. p tactum pbōis in adulis.
Job. ij. tange os eius et carnem ⁊ c̄. sicut
eni. h̄ est cita p̄s p̄me ptis. c. vbi o' q̄ sic
diōnis donoꝝ ro. quā o' p similitudinē di
uisitatis mbroꝝ in huāno corpe. p̄ma ro
est p̄p officioꝝ ⁊ opatōnū dulcatꝝ necita
tem. scda ratō p̄p cor̄s integ'tatem. nē ē
posiuo. iij. rō p̄p mbroꝝ īuicē mutuā īdi
gentiam. et subuentōm. nō p̄t aut̄ dicē.
Jn p̄ma pte p̄mo d' q̄ dulca mbra sunt in
cor̄e vno. sco q̄ singula sunt neca in cor̄e ipo.
nam ⁊ cor⁹. tcio q̄ alt' n̄ eēt officioꝝ et opa
tionū sufficiens diuis'. si totū. Jn p̄ma pte
p̄s d' q̄ sicut multa mbra sunt in vno cor̄e ita.
sic mlta fideles in vno cor̄e mistico. sco o' per
quid ōstat h̄ vnio. etei. d' g°. sicut. q. ideo
quid dantur dulcis dulca dona. sicut enim
cor⁹ humanum. s. vnū est ōiunctōe mbroꝝ. et
mbra mlta ħt dulca. oīa aut̄ mbra corpis
cū sint mlta in se. vnū cor⁹ sunt p mutuam
subministratōm. ita et x̄. caput. s. cū mbris
est vnū cor⁹ siple. h̄ eadē similitudo ro°. ro. xij.
sicut in vno corpe ⁊ c̄. etei. q. p hec aute
unū sum⁹. etei p quia. oīs nos siu iudei
siu gentiles ōtitū ad dulsitatem nationū.
siu serui siu libi. ōtitū ad dulsitatē ōdōnū.
baptizati sum⁹. i. abluti a pcc̄is. ⁊ unum
cor⁹ eēē. dcī p hec. sicut eni vna aīa facit
dulca mbra eē vnū cor⁹. ita vn⁹ sps ī ecca
facit oīa mbra eē vnū corꝰ. ⁊ oīs ī vno
spu potati sum⁹. tanq̄ fonte uite. ps. ap'
te ē fons vite. ⁊ d' baptizati sum⁹ q̄nt' ad
remissionē pcc̄oꝝ. s; potati q̄nt' ad acceptōm
dulsoꝝ donoꝝ. nam ⁊ cor⁹. hic o' q̄ singla
mbra sunt neca in corpe x̄po. et p̄mo hec o'
gnalr'. de mbr' oībʒ. sco spālr' de mbr' inferi
bus. si dixit pes. tcio spālr' de mbr' supiorib⁹.
et si dixit auris. d' g°. nam. q. et bn̄ oīs
fideles sunt vnū cor⁹. nam ⁊ cor⁹ huānū. cu
cor⁹ eēē sic est. non est vnū mbrꝝ s; mlta.
sic eccā mlta mbra et diffēntia. si dixit. q.
et sic cor⁹ est mlta mbra. q̄ nllm mbrꝝ pt̄ se
absentare ab hac vnitate. q̄ si dixit pes p
quē intllr' aliq̄s hūs donū inferius. q̄m nō
sum man⁹. i. n̄ sū tam dignus ut ille cui o
pato uirtutū dat'. ⁊ ideo n̄ sū de cor̄e. n̄ ideo n̄ ē

de cor̄e. i. de cor̄s integ'tate ⁊ cōi nccī⁹. q. d. i
mo est de cor̄e. ⁊ si dixit auris. ās hūs donū
scīē. q̄m n̄ sū ocls. tam dign⁹. i. qui ħt donū
sapiē. n̄ sum de cor̄e. i. corpi necī⁹. n̄ ideo n̄ est
de cor̄e. q. d. imo. si totū. hic ōndit q̄ aliter
n̄ eēt in corpe. officioꝝ sufficiētꝭ diuo. p̄mo p ex̄
uisus qui ē s' disciplinabil' p inuentōm. scdo
p ex̄ audie qui est sensus disciplinabil' p eru
ditionem. ⁊ si totū. d' g°. si totū. q. ⁊ pꝫ q̄d
quodlibet mbrꝝ requirit ad corpis integrita
tem. nam si totū cor⁹ eēt siple ocls v' audit⁹
. i. auris. ⁊ si totū auditus ubi eēt odoratus
. i. nares p quod intllr' hūs discretōm sexuum
g°. sic uarietas mbroꝝ p dulca officia et ro
bur cor̄s sicut ⁊ pulcritudinē repsentat. s'
uarietas psonaꝝ p dulca officia distribu
ta ⁊ fortitudinē et uenustatē scē eccē ma
nifestat. ⁊ sicut indecoꝝ est ut in cor̄e huā
no alīm mbrꝝ alteius fungat' officio. ita nox
uim simlr' ⁊ turpissimū. si singla rex iudicā
psonis eadē n̄ fuint distributa. ❡ Jtē hic q̄
sup i°. nemo pot̄ dicē dn̄s ihc n̄ in spu scō.
❡ ō°. m̄t. vij. nō oīs qui d' dnē dnē ⁊ c̄.
❡ so°. h̄ loq' de dōne pfcā. s. cordis oris. ⁊ opis.
ibi uō de ipfcā. s. soli⁹ oris. ❡ Jt' ibid' glo. o'
apls nllm bn̄fm eē huānū s; donū dei. ❡ ōt
multa bn̄ficia pstantur ab opibʒ. ❡ so°. glo.
loq' de bn̄ficiis spūalibʒ n̄ tempalibʒ. ❡ Jtē
ibid' glo. oīnē um a quocūꝫ dicat' a spu
scō est. ❡ ō°. ilium fornicari ē uin. g° illū
fornicari est a spu scō. ❡ so° falla ōpōnis
et diōnis est. sit. n. pcessus de dcō ad rē. sic
si dicatur audio angl'os canē. g° audio cā
tū angloꝝ. ōsimlr' eī audiā q̄ angli aliqn̄
cantant. nuq̄ua tn̄ audio cantū coꝝ. ❡ Jt'
sup i°. diōnes g̃raꝝ. glo. nemo pot̄ uitare
malū nec facē bonū nisi p spm scm. ❡ ō'
nllʒ cogitur ad malū. g° solo libo ar°. pot̄
uitare malū. ❡ so°. ōuis n̄ sit coactō ex toe
est tn̄ uehemens inclinatō. ut nemo pot̄
uitare uitorie. ❡ Jt' sr' i°. aliꝫ sinō sap. gl.
in eternus n̄ est nisi x̄s. ❡ ō°. aug°. li. solilo
oꝝ. nich tam eternū quā ro circuli et duo et
tria eē quinꝫ. ❡ so°. hic accip' eternū p̄e p
re que caret p̄n° duratois. ibi p re q̄ caret
fine. ❡ Jt' sup i°. aliꝫ opatō uirtutū. glo. mira
culoꝝ ōtra nām. ❡ ō°. aug°. ō actoz n° nich
facit ōtra nām. ❡ so°. nich facit ōt° nām obe
dientiam facit tn̄ ōt° solitū cursū n°. ❡ Jt' sup
i° h̄ oīa opatur. glo. intm̄ donū dī ē iq̄nciū
opatur. ❡ ō°. g° n̄ est donū n̄ ex tempe. ❡ so°
donū accipi alū ab actu donandi. alū ab
aptitudine. ❡ Jt' ibid' glo. ita dat' sic dei do
num ut ⁊ seipm det sicut x̄s. ❡ h°. distō
requirit' int' dantē ⁊ datū. ❡ so°. datū vno
m° iportat emanatōm. alio m° solam coi

eatorum. quod non requirit diversitas distinctionem
inter dantem et datum. Secundo modo non Est lectio 1[a] omnes
unum sumus in christo. glo. qui omnia dona ad u-
num efficiendum dirigit. Glo. singula dona habent
proprios effectus. Glo. effectus primum diversi sunt in ef-
fectibus ultimus conveniunt.

Nunc autem posuit etc. hec est secunda
ratio quare oportuit esse diversa officia in corpore
ecclesie. scilicet propter corporis integritatem et primo dicit quod deus ap-
tavit multa membra ad constituendum unum corpus.
secundo quod alii si unum deficeret non esset corpus integrum.
quod si. ratio quod propter hoc necesse fuit esse in corpore fuit esse
diversitas membrorum. nunc autem multa. dicit glo. nunc
autem. quasi si totum corpus esset oculus ubi auditus. quasi dicit.
nisi esset membrorum diversitas nulla convenientia seque-
retur. Nunc autem. propter hoc convenientia vitanda. po-
suit. id est rationabiliter et provide aptavit deus membra
ipse enim est qui format hominis naturam. ii. Mac.
vi. et unumquodque membrorum posuit simplex in corpore. id est
in corporis constitutione. sicut voluit. quod si essent
omnia membra unum membrum. tamen. ubi esset simplex corpus.
quasi dicit. non solum multitudo sensuum perit. sed et corporis
integritas. quia corpus organicum requirit diver-
sitatem organorum. Sed et. ne scilicet corpus periret. mul-
ta quidem membra sunt unum autem corpus. ex omnibus
membris constitutum. non potest autem dicere. Hic est tertia
ratio diversitatis donorum. scilicet propter mutuam membrorum in-
digentiam et subventionem. Ubi primo dicit quod membra
nobiliora indigent vilioribus. secundo dicit quod ideo
debent contempni sed honorari viliora a nobi-
lioribus. et que putamus. iii. dicit quod ita ordina-
vit deus. Sed deus. In prima parte primo ostendit quod
membra nobiliora non possunt carere vilioribus.
ii. quod viliora aliqua magis necessaria sunt no-
bilioribus. Sed multo magis. dicit glo. non potest autem. quasi
multa quidem sunt membra in corpore. et tamen nullum
superfluum. immo omnia omnibus necessaria. non enim potest
dicere oculus. qui est membrum nobilius manui o-
pera tua. id est operatione tua non indigeo. quia quod oculus pro-
videt manus operatur. aut iterum. non potest simplex
dicere caput pedibus non estis mihi necessarii. quod enim
providet caput ad hoc ducunt pedes. oculus
contemplativos significat. manus activos. et contem-
plativi indigent activis et econverso. similiter per caput
significantur prelati. per pedes subditi et prelati
indigent subditis et econverso. glo. in ecclesia non potest
dicere prior inferiori non es mihi necessarius. potest
enim humilis quod non sublimis. potest servus quod non potest
dominus. Sed multo magis que videntur membra corporis
infirmiora. id est viliora esse necessaria sunt. alia sicut
maioribus necessaria sunt minores et quodammodo ma-
gis quam econverso. quia sine eorum labore nec vivent quod
est prime necessitatis. Et que putamus. hic ostendit
quod non debent contempni sed honorari. viliora mem-
bra a nobilioribus. et primo est humani corporis
ostendit quod membra viliora magis debet hono-

rari. secundo ostendit quare. quia scilicet nobiliora membra non
indigent honorari. honesta. dicit glo. et que pu-
tamus ignobiliora esse membra corporis. ut pu-
denda que per naturam non sunt ignobiliora. sed secundum
reputationem nostram. et propter mortalitatem qui
magis in membris illis regnant. his honorem
habundantiorem vestimentorum. scilicet et his. circumdamus.
magis. id est tegimus vestimentis hec membra quam alia.
ita et minoribus habundantius spiritualia ministranda
a maioribus. quia magis indigent. ut amplior
doctrina et exhortatio. et que inhonesta sunt membra
ut pudenda que dicuntur inhonesta. propter usum
non propter naturam. augustinus. absit ut in membris sanctorum sit a-
liqua turpitudo. sed dicuntur inhonesta quia non
habent eandem speciem decoris quam habent ea que in promp-
tu sunt. vel propter legem multorum que de precepto
venit. hec inquam inhonesta membra habunda-
tiorem honestatem habent exterius a nobis
clamantibus ea. vel dicuntur membra inhonesta in
ecclesia egeni fratres qui exterius sunt minus honestates.
et tamen melius sunt interius et honestiores intus.
honesta autem nostra que scilicet de se satis honesta sunt
ut facies nullius egent ad suam honestatem eorum
scilicet que in membris honestis sunt. Sed deus. hic ostendit
quare deus ita ordinavit et primo assignat dupli-
cem rationem quare ita ordinavit deus. Secundo ostendit quid
ad eos pertinet ex ordinatione huius. vos autem.
In prima parte assignat duplicem rationem primo
mutuam conveniantiam in agendo. secundo mutuam
conveniantiam in patiendo. et siquid patitur. dicit glo.
sed deus. quasi. ita quedam sunt honesta membra quedam
inhonesta. sed deus temperavit corpus humanum. scilicet tem-
peratissime complexionis est homo inter cetera animan-
tia. secundum ar. et ideo prudentior. temperavit inquam et
membro cui deerat honor ex seipso. habundan-
tiorem tribuendo honorem per membra digniora. ita
ut non sit scisma. id est discordia in corpore humano.
vel etiam mistico. sed in idipsum idem distincte per invi-
cem. ita pro aliis sicut pro se. sollicita sint membra.
ro. xii. sollicitudine non pigri. et quid patitur
unum membrum ad mala sustinenda. compatiuntur
id est compati debent omnia membra. sic paulus qui dice-
bat. ii. cor. xi. quis infirmatur et ego non infirmor.
sive glorificatur. id est de bonis letatur unum membrum. con-
gaudent. id est congaudere debent omnia membra. Unde apostolus
ro. xii. gaudere cum gaudentibus. vos autem. quasi dicit. que-
reret quid ad nos pertinet hec verba. vos autem
estis corpus christi. tamquam capitis. ipsum enim dedit
caput super omnem ecclesiam col. i. et membra de-
pendentia de membro. duplex. vel de membro principali.
id est capite christo qui est caput et membrum. caput
excellentia gratie. membrum conformitate nature.
vel de membro non principali. id est de merito cuius predi-
catione conversi estis. Secundo quod sicut unum membrum
alteri. ita unus fidelis alteri debet. vii. Primo inseparabiliter
coherere per concordiam et amorem. ephesios. iiii. sol-

Nota

sollicite seruare unitatem spiritus in uinculo pacis.
secundo prouidere in necessitatibus per curam et sollicitudi
nem. ecc. xxvi. inuitauit illis unusquisque de
proximo. iii. iuuare in bonis per cooperationem
pro. xviii. frater qui adiuuatur a fratre. q. ciui
tas firma. quarto protegere a malis per defen
sionem. ysa. i. defendite uiduam. exo. ii.
surrexit moyses et defensis puellis adaquauit
gregem. v. congaudere in prosperis per congratula
tionem. ro. xii. gaudere cum gaudentibus. vi. dole
re in aduersis per compassionem. Job. xxx. flebam
quondam super eo qui afflictus erat. vii. ad
ministrare per subuentionem et operationem. i. pe. iiii.
unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam
administrantes. et quosdam. hic est sexta pars capituli
in qua excludit errorem circa ordinem et post tan
git ordinem donorum adinuicem. secundo ordinis neccessita
tem. numquid omnes. iii. monet ad appetitum meli
orum. emulamini. iiii. promittit ostendere quid inter
illa sit optimum. adhuc. In prima parte post magis
dona prima. secundo media. deinde uirtutes. iii. pos
trema. optat ?peres et in sexta lib. dicit go. et quos
dam. q. uos estis unum corpus et membra diuisa. quia
quosdam quidem dulces posuit deus in ecclesia pri
mum dignitate et tempore apostolos. eph. i.v. ipse dedit
in ecclesia quosdam quidem apostolos et cetera secundo prophetas.
misticam scripturarum reuelantes uel futura predi
centes. tercio doctores. precepta uiuendi tradentes
ut predicatores. uel doctores pueros imbuentes.
deinde uirtutes. i. eos qui miracula faciunt
contra naturam. exinde gratias curationum. i. eos
qui infirmos curant secundum naturam curabiles. deinde
opitulationes. i. eos qui maioribus ferunt opem.
ut archydiaconi episcopis. gubernationes. i. mediocres
uel prelatos ut sunt presbiteri. genera linguarum. i. ha
bentes scientiam diuersarum linguarum. et nota quod ideo
s. genera linguarum ponit ultimum secundum glo. quia ipsi
putabant ipsum primum. numquid. q. diuisis hiis
datur et recte. quia non omnibus omnia danda sunt.
numquid. i. non omnes apostoli non solum qui a deo electi fue
runt. luc. xii. elegit. xii. quos et apostolos uoca
uit. nominauit. numquid omnes prophete. non. immo pauca.
num. xi. quis michi det ut omnis populus prophetet. numquid
omnes doctores. non. immo plures quia stultorum
infinitus est numerus. eccl. i. numquid omnes uirtutes
. i. miracula contra naturam facientes. non immo ualde
pauci. numquid omnes gratiam habent curationum.
infirmitatum naturaliter curabilium. non.
diuisiones enim ministrationum sunt. s. c. numquid
omnes linguis locuntur. i. habent scientiam lingua
rum pro se quasi non. numquid omnes interpretantur. scripturas
uel linguas. q. d. non. emulamini. quia diuisa
sunt dona. debitis autem emulamini. i. deside
rate et appetite. carismata meliora. i. do
na utiliora. si enim bonum desiderandum magis
bonum magis desiderandum. ro. xii. bonum e

mulamini in bono semper. et adhuc. preter predicta do
na excellentiorem uiam eundi ad deum. s. ca
ritatem. que est uia qua deus uenit ad nos
et nos ad ipsum. uobis demonstrabo. pro. iiii. ui
am sapientie monstrabo tibi. ¶ hic queritur super id
non potest dicere caput. glo. potest ad humilis quod
non potest sublimis. ¶ contra. hoc. quod non potest inferius min
or potest superior et non conuertitur. ¶ Responsio. hec intelle
in uiribus coordinatis ad eundem finem et super
eandem materiam. aliter non. ¶ Item ibidem glo. ipsa
enim dignitas sui obiectus contemptibilis est ¶ con
tra qui resignauit honorandus est uo ext.
¶ Responsio. contemptibilis est de sed non de iure. ¶ Item su
pra illud que uidentur membra corporis infirmiora
. glo. ipsa inferiora a superioribus non deberent spe
ni. sed amplius honorari. ¶ contra. superiora ma
gis digna sunt honore ¶ Responsio. in honore du
o intelliguntur secundum glo. exo. xx. exhibitio. s.
reuerentie et sustentatio necessitatis. quo ad primum
superiora sunt magis honoranda quia magis
digna. quo ad secundum inferiora quia magis indi
gent. ¶ Item super id. sed inuicem pro inuicem. glo.
ut non minus pro aliis quam pro se sint sollici
ta. ¶ contra. magis debet quilibet se diligere effectu
et affectu quam alterum. ¶ Responsio. non minus. i. dissimile
non tamen equaliter. ¶ Item super id. primum apostolos. glo. dig
nitate et tempore. ¶ contra. prophete precesserunt a
postolos. ¶ Responsio. secundum glo. loquitur hic de prophetis. no
uis. non ueteris. ¶ Item super id. adhuc excellen
tiorem uiam. glo. caritas maior omnibus donis est.
¶ contra. sapientia supremum donum est. ¶ Responsio. sapientia non est
sine caritate. importat enim cognitionem et affectionem
et melior est ex parte affectionis quam cognitionis.

¶ Si linguis hominum loquar et c. e
git de donis gratie tam gratis datis quam
gratum facientis [.] hic agit de donis gratie
gratum facientis. s. de excellentia caritatis
specialiter. ostendit autem excellentiam caritatis inter
cetera dona dupliciter. primo quia utilior. secundo quia diutur
nior. caritas numquam excidet. In prima parte quod
sit utilior ostendit dupliciter. primo quia cetera bona non
ualent sine caritate. secundo quia ipsa per se multum
ualet. caritas paciens est. In prima parte quod cetera
bona non ualent sine caritate ostendit tripliciter. primo
de pertinentibus ad locutionem. secundo de pertinentibus
ad cognitionem. et si habuero. iii. de pertinentibus ad
operationem. et si distribuero. dicit ergo. si linguis
. q. ad hunc excellentiorem uiam uobis demonstro
hec autem est caritas sine qua nichil ualent alia
bona. nam si linguis hominum loquar et an
gelorum. hoc tripliciter exponitur. primo modo sic. si linguis ho
. s. minus perfectorum. et minus scientium loquar
et lin. angelorum. i. hominum magis perfectorum. de se
cundo autem dicit quod angelus dei exercituum est. mal. i.
secundo modo sic. si lo. lin. ho. omnium. s. et angelorum. i.
nutibus angelorum quibus angeli locuntur ad

anglorum. tacio in sic. si linguis loquar hominum. quibus homines loquuntur ad homines. et linguis angelorum. i. revelationibus eorum quibus angeli loquuntur ad homines. caritatem autem non habeam. sine qua lingue possunt haberi. factus sum velut es sonans aliis. s. sugerant et sibi ipsi inutile. et se destruent. aut cimbalum tinniens. alios. s. delectans et seipsum consumens. luc. xix. ex ore tuo te iudico serve nequam. et si habuero omnem prophetiam. i. futurorum cognitionem. quam et habuerunt mali ut balaam num. xxiiij. et cayphas jo. xi. et noverim omnia misteria. occulta veteris testamenti et novi. ut scribe quibus dicitur matthei xxiij. ve vobis scribe qui tulistis clavem scientie. et omnem scientiam. divinam et humanam que potest haberi sine caritate. ut patet in demonibus qui a scientia demones appellantur. ut si habuero omnem fidem. i. fidem de omni re credenda. quorum quedam sunt preterita. quedam presentia. quedam futura. fidem inquam ita perfectam. s. ut montes transferam virtute fidei duplex. vel montes corporales ad litteram secundum id. mathei. xvij. si habueritis fidem sicut granum synapis diceretis monti huic transi et transibit. vel ita ut montes spirituales. s. demones transferam. i. ab obsessis expellam. caritatem autem non habuero nichil sum. quantum ad id esse meriti. de quo loquor. esse enim quo ordine retinet substantia nichil. i. nichil michi prodest ad vitam. et si distribuero. i. discrete tribuero. ita ut ardeam. i. ad comburendum se tradere laurentius quod et iactavit sine pro sicut patet in heretics. caritatem autem non habuero. sine qua possunt hec haberi. nichil michi prodest ad vitam. et si prodest ad tollerabilius eternum supplicium sustinendum secundum aug. caritas paciens est. hic ostendit quod caritas presertim multum valet et hoc tripliciter. primo faciendo bonum. secundo cavendo malum. non emulatur tercio utrumque perseverando. omnia suffert. cavet autem malum tripliciter. primo quia non male utitur alienis bonis. non emulatur. ij. quia non male utitur malis. non irritatur. dicit glosa. caritas paciens est. quantum ad habitum patientie in mala. benigna est. i. larga egenis. caritas non emulatur. i. non invidet vel tristatur super aliena felicitate. non agit perperam. i. perverse impediendo bona ne fiant. non inflatur contra proximum. et si proximus excedat eum. supra. viij. scientia inflat caritas edificat. non est ambitiosa. i. non vult aliis preponi. non querit que sua sunt tantum. sed que aliorum sunt curat. vel non querit que sua sunt. i. sibi ablata non repetit. s. cum scandalo. non irritatur. i. non provocatur ad iram vel vindictam pro iniuria sibi facta. non cogitat malum facere alii nec facit. et si provocatur. non gaudet super iniquitate. s. potius dolet si videt aliquem peccare. ij. cor. xi. quis scandalizatur et ego non uror. congaudet autem veritati. in operibus iusticie. ij. jo. maiorem horum non habeo caritatem quam ut audiam filios me

os in veritate ambulare. vel congaudet quia veritati. i. ubi est veritas. omnia adversa suffert. actu pro veritate. omnia credit. que veritas suadet. nec dicit omnibus credit. sed soli veritati. omnia sperat. que veritas promittit. omnia sustinet. i. promissa omnia paciens expectat. ponit autem hic. xv. fructus caritatis. quasi. xv. gradus ascendendi in celum. caritas numquam excidet. hic laudat caritatem quia diuturnior. primo ostendit quod caritas manebit cetera dona evacuabuntur. secundo ostendit quare evacuabuntur. ex parte. iij. probat per simile quod evacuabuntur. cum enim. iiij. ex simili ostendit modum quo evacuabuntur. videmus. In prima parte primo ostendit quod caritas manebit secundo quod cetera evacuabuntur. sive prophetie. dicit glosa. caritas. quasi i. commendabilis est caritas quia ceteris donis utilior et est quia diuturnior. caritas enim numquam excidet. nec in hoc seculo nec in futuro. sed potius augmentabitur ysa. xxxi. vivit dominus cuius ignis in syon et caminus in iherusalem. non excidet inquam. sive prophetie. futurorum evacuabuntur in futuro quando omnia erunt presentia. ita ut dici possit tunc ut patet. iam non est prophetia. sive lingue cessabunt in futuro quando omnes sciemus eadem. sive scientia destruetur quantum ad actum qui est ratiocinari vel quantum ad quod ad discursum. vel quantum ad scientiam acquisitam. vel et scientia donum quantum ad actum qui est cause [illegible]. ex parte enim cognoscimus. hic ostendit quare cetera dona evacuabuntur et primo ostendit quod cetera dona habent imperfectionem. secundo quod evacuabuntur adveniente perfectione. cum autem venerit. dicit glosa. ex parte enim. i. imperfecte cognoscimus propter imperfectionem intellectus et tenebrositatem presentis status. et ex parte. i. imperfecte prophetamus. i. futura predicamus. cum autem venerit quod perfectum est. i. futura beatitudo que est status omnium bonorum aggregatione perfectus secundum boetium. evacuabitur quod ex parte est. i. quod imperfectum est. s. scientia. prophetia. et fides. cum enim. hic ostendit per simile quod evacuabuntur. et primo proponit simile in statu etatis imperfecte. secundo in statu etatis perfecte. quando autem factus sum vir. dicit glosa. cum enim. quasi. quod predicta dona evacuabuntur apparet per simile. quia cum enim parvulus loquebar imperfecte ut parvulus. more pueri balbucientis. ier. i. a. a. a. domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. sapiebam ut parvulus. res. s. humanas. parvulo enim melius sapiunt crepundia [illegible] poma quam utilia. cogitabam ut parvulus. s. de minimis et presentibus. quando autem factus sum vir. i. perfecte etatis. evacuavi ea que erant parvuli. i. omnia illa postposui. quia maledictus puer. c. annorum. ysa. lxv. videmus nunc. hic ostendit modum quo evacuabuntur. et primo ostendit quod nostra obscura cognitio in apertam mutabitur. ij. ostendit quod sicut quod nunc [illegible] perfecte cognoscetur. nunc cognosco. iij. ostendit per quas virtutes ad illum statum pervenitur. nunc autem. quarto ostendit quod inter illas caritas melior habetur. maior autem. dicit glosa. videmus. quasi. ita quando factus sum vir evacuavi que erant parvuli. sic et nos tunc evacuabimus quod

q est ip̃sonis hic n̄. Videm⁹ enim nc̃. dm̄. c. p speculũ; obscuram similitudinẽ creaturaꝝ. et in enigmate. i. p obscuram allegoriam. verborꝝ scripturaꝝ. vl' p speculũ. i. p aiam in qua relucet ymago dei. sꝫ in enigmate. i. obscure. tuc autẽ. in futura bitudine. videbim⁹ supple facie ad faciem. i. manifeste videbim⁹ eũ sicuti ē. i. io. iij. nc̃ cognosco. q. nec solũ ī aliis vtã est. sꝫ et ego. nc̃ cognosco ex pte. i. obscure et ip̃fce. tuc autẽ in futuro cognoscã sic et cognitus sũ. i. pfce et p̃sencialr. vl' sicut et cognitus sum. i. p̃latus cognoscẽ. nc̃ aũ. q. tuc cognoscã apte. intm̃ aũ ut ad illud puenam nc̃ manent. fides. spes. caritas. fides in visibili. spes in inestabili. caritas in incorruptibili. tria h̃. pauca sꝫ utilia. hic est funiculus triplex qui difficile rũpit'. ecc̃. iiij. hii sunt tres panes de quib; luc. xi. amice cõmoda m̃ tres panes. maior aũt hoꝝ ē caritas q̃ cetis decedentib; pmanebit. Quod uo q eã que sunt puuli inbicauit que euacuare debem⁹. p̃mo q bonũ et malo ñ discernũt. deuc̃. i. puuli qui hodie boni ac mali ignorant distanciam. scd̃o q eum p uo facile credũt. eph. iiij. ñ efficiamini sicut puuli fluctuantes oĩ vento doctrine. iij. q puuli ĩutilia uilib; p̃fũt. pu. i. vsq; puuli diligitis infantiam. iiij. q ludis assidue intendũt. Job. xxi. puuli eoꝝ exultant lusib;. v. q libent' dormiũt et uix suscitari possũt. amos. vij. quis suscitabit iacob q puulus est. vi. q erga opes suos indicatim gerũt. Job. v. puulũ occidit inuidia. vij. q solidas cibos capere ñ possũt. i. cor. iij. tamq; puul' ī xp̃o lac potũ dedi uob ñ escã. et c. viij. q laborare nequiũt. gen̄. xxxiij. hẽo puulos tenellos quos si plus in ambulando fecero laborare deficient vna die cuncti greges. ix. q frequent' comedere nolũt. tren̄. iiij. puuli petierũt panẽ. et c. x. q q. simil' sb timore viuũt. gal. iiij. qm̃ tp̃e hẽs puul' ē nich differt a seruo. Hic q'r sr̃ id. similiter ho. lo. et an̄. glo. quib; angeli sũiores signo minorib; q de uolũtate dei intelligunt. Cõ. ñ solũ suiores angli intelligũt loquũt'. sꝫ et inferiores. Rñ. suiores loquunt' inferiorib; reuelando. sꝫ inferiores suiorib; et maiorib; cõsulendo. Itẽ sup id. sicut es sonans glo. respice ad muñ'a ecce et vniuersis excellentius caritatis muñ' ee cognosce. Cõ. caput est mun⁹ donũ suprimũ. Rñ. q sit donũ suprimũ hoc hẽt ex pfecta caritate sibi cõiuncta: non p se. Itẽ ibidem. caritas est fons ōiũ bonoꝝ qui ñ querit aliena. Cõ. iudas aliũ habuit caritatem. Rñ. ñ querit finalr'. ul' ñ querit manens aliena. Itẽ ibid' glo. aliena muñ'a sine caritate nich' p'sũt. Cõ. ĩse bona sũt. Rñ. nich' p'sunt p se ad p̃miũ uite eterne. sꝫ ad multa alia ualent. Itẽ sup id. si tradidero corꝰ. glo. opa bona ñ ex quãtitate sui sꝫ ex caritate plus uel min⁹ hũt plus. Cõ. g' tm̃ ualꝫ ex eadẽ caritate dare vnũ obolũ. quã dare mille marcas. Rñ. glo. intelligenda est quo ad p̃miũ essenciale ñ quo ad aliã. Itẽ sup id. ñ querit q̃ sua sũt. glo. sibi ablata ñ repetit. Cõ. g' qui repetit cõtra caritatem facit. Rñ. ñ repetit. s. cum scandalo et cõtentione. Itẽ sup id. oĩa credit. glo. ñ d' oĩb; q tm̃ deo credit. Cõ. imo credit multis bonis. Rñ. illis ñ ñ p'p' dm̃ credit. Itẽ sup id. siue p'phie cessa. glo. in futuro. qñ oĩa erunt presencia. Cõ. in sãs ascões et agitatiões ãliũ curre erant cerne. Rñ. oĩa de quib; ē p'phia tunc erunt p̃sencia. Itẽ sup id. siue lingue cessa. quid ei alicui dicetur ubi omnis eadẽ sacient. Cõ. p quosdam laus uocalis erit in p'ria. Rñ. cessabũt lingue quo ad officiũ instruendi intellcm. et si nõ quo ad officiũ excitandi affcm. Itẽ sr̃ id. siue sciã destruet. Cõ. sciã ñ oppõ' uisioni. Rñ. hoc intellig' quo ad usũ scie qui nc̃ est. s. ratiocinando ñ quo ad habitũ. Itẽ sup id. cũ uenerit q pfcm est. Cõ. caritas est ex pte q ip̃fce diligim⁹ in p̃senti. Rñ. pfcõ illa ex pte diligencis est ñ ex pte caritatis. Itẽ sup illud. tuc aũt facie ad faciem. Cõ. imo uĩr q'd ē nc̃ aliqui uiderũt facie ad faciẽ. Rñ. visio illa ñ fuit' p'ia in nr̃a sꝫ in creatura assumpta. Itẽ sr̃ id. tuc cognoscam sicut et cognitus sum. Cõ. g' cõphendet dm̃. Rñ. similitudo attenditur in gñe ñ in spẽ. cognoscet enim pfcõ. sꝫ nõ pfcõne cõphensionis. Itẽ sr̃ id. manent. fides. spes. caritas. glo. fides ñ ē pia sine caritate. Cõ. bona ē et donũ dei. Rñ. q'rs bona ñ tn̄ meritoria. vl' pia ĩce. sꝫ ñ ĩessẽ q ñ facit bm̃ suũ p'ui.

Sectamini caritatem. Egit de donis gr̃e tam gratis date quã gratũ faciẽtis cõiter. c. xij. et de donis gr̃e gr̃m̃ faciẽtis. s. de p̃minentia caritatis. inter alias uirtutes sp̃alr'. c. xiij. hic agit de donis quib; da gr̃e gratis date. s. de dono p'phie. et de dono linguaꝝ sp̃alr'. excludẽs circa h' dup' errorẽ eoꝝ. p̃mo circa eoꝝ affectũ ostendẽs q eoꝝ sit magis appetendũ. scd̃o circa eoꝝ usum ostendẽs quõ utrũq; sit utend'. q'' g' est bres. In pte p̃ma o' q donũ p'phie sit magis appetend' qm̃ donũ linguaꝝ tripl'r. p⁰ p utilit; donũ uince optatõm. s⁰ p donũ linguaꝝ p se cõsiderati inutilitatẽ. nc̃ aũ si uenero. t'io p ex sui similitudine. gratias ago. In p̃ma pte donũ p'phie dono linguaꝝ pre xiiij

intellectum. ostendit primo ratione maioris instructionis. ii.
ratione maioris efficacionis. qui loquitur lingua. iii.
ratione maioris dignitatis. Volo autem vos. In
prima parte primo monet preoptare donum prophe-
tie magis quam donum linguarum. ii. subdit rationem
quare magis instruit intellectum. qui enim. In pri-
ma parte primo monet ut principaliter appetant
caritatem. secundo ut secundario appetant prophe-
tiam. Emulamini. dicit glossa. sectamini. quasi ita ma-
ius donum inter omnia est caritas et quia ita est secta-
mini toto desiderio caritatem. ei non operatur aliud.
Jo. viii. qui sequitur me non ambulat in tenebris.
Augustinus. caritas est dulce et salubre vinculum men-
tium sine qua dives pauper est. et cum qua pauper est dives.
Emulamini. quasi et nichilominus post caritatem emu-
lamini. id est desiderate spiritualia. alia scilicet dona
spiritus sancti. supra. xii. emulamini karismata
meliora. magis autem. supple emulamini. ut
prophetetis. id est donum prophetie quam scilicet donum linguarum.
Qui enim. hic ostendit quod donum prophetie magis instruit in-
tellectum quam donum linguarum. et primo ostendit quod donum
linguarum per se non instruit intellectum. ii. quod donum
prophetie per se instruit intellectum. nam qui prophetat.
dicit glossa. qui enim loquitur lingua. ignota et peregri-
na. Ambrosius. id est ydiomate extraneo. vel qui loquitur
lingua. nota sine intellectu. id est qui profert signa que
non intelligit. ut pharao de vaccis. Gen. xli. non
hominibus loquitur. id est non intelligentie vel profectui ho-
minum. nisi eorum in quorum lingua loquitur. sed loquitur
deo. cuius laude dicit. nemo enim audit. id est intelligit.
Luc. viii. qui habet aures audiendi audiat.
Spiritus autem scilicet. per eum scilicet. non ipse cum nullus eum intel-
ligat. vel spiritus. id est vis anime inferior in qua rerum
ymagines imprimuntur. loquitur misteria. id est occul-
ta. nam qui. quasi. de isto qui loquitur linguis bene
dico quod non hominibus loquitur. nam qui prophetat. id est scrip-
turas exponit. hominibus loquitur. id est intelligentie ho-
minum. loquitur magis ad edificationem incipientium
et exhortationem proficientium et consolationem desolatorum.
ii. Thi. iii. omnis scriptura divinitus inspirata
utilis est ad docendum et arguendum et corripiendum.
etc. Qui loquitur. hic ostendit quod donum prophetie excellit
ratione maioris edificationis. et primo ostendit quod donum
linguarum non edificat nisi loquentem. secundo quod donum
prophetie edificat ecclesiam generalem. qui autem prophe-
tat. dicit glossa. qui loquitur lingua. id est ideo melius est prophe-
tare quam loqui linguis. quia qui loquitur lingua.
edificat semetipsum. ad plus si tamen intelligit.
qui autem prophetat. id est scripturas quod est loqui utile. vel
qui prophetat. id est futura predicit aperte. ecclesiam
edificat quantum in se est. ideo Pro. xxix. cum pro-
phetia defecerit dissipabitur populus. Volo autem
hic ostendit quod donum prophetie precellit ratione maioris
dignitatis. et primo dicit quod quamvis velit eos
loqui linguis. tamen magis vult eos prophetare.
secundo subdit rationem. quia dignius est donum prophetie. nam

maior. dicit glossa. volo autem. quasi licet sic preferam
donum prophetie. autem sed volo non prohibeo omnes vos
loqui linguis diversis. magis autem volo vos
prophetare. id est scripturas exponere vel futura predicere.
nam maior est. id est dignior qui prophetat. id est qui scripturas
exponit. vel futura predicit. quam qui loquitur
linguis. diversis et ignotis. sicut dignior est actus
intelligere quam loqui. maior tamen. nisi forte ille qui
loquitur linguis interpretetur. id est exponere valeat quod
loquitur. quod raro contingit. interpretetur inquam ad hoc ut
ecclesia accipiat edificationem. Nota hic quod ver-
bum prophetandi multipliciter accipitur. nam aliquando pro
actu futura predicendi in tempora longa ut est pro-
phetare. aliquando pro actu occulta preterita narrandi.
ut Moyses. Gen. i. aliquando pro actu presentia remo-
ta cernendi ut Heliseus. iiii. Reg. v. aliquando pro
actu prophetias recitandi. i. Par. xxv. qui propheta-
rent in cytharis. etc. aliquando pro actu laudes
dei canendi. i. Reg. xix. prophetavit sab[?] Saul nu-
dus tota die illa. aliquando pro actu scripturas ex-
ponendi. ut hic. aliquando pro actu verba pro altero
proponendi. Exo. vii. Aaron erit propheta tuus.
aliquando pro actu ad finem exitus sui perlegendi. Ecc.
xlvi. Moyses Iosue successor Moysi in prophetis. Nunc
autem. hic est secunda pars qua probat quod donum pro-
phetie magis sit appetendum quam donum lin-
guarum. scilicet per donum linguarum sine interpretatione
inutilitatem. hic primo ostendit quod in se ipso quod nichil
prodest donum linguarum sine dono interpretationis. secundo
probat idem per exempla in rebus inanimatis. tamen que sine
anima. tertio monet ut petant a deo donum inter-
pretationis. sic et vos. dicit glossa. quasi et vere maior est
qui prophetat quam qui loquitur linguis. et hoc in me
ipso videte potius. quia o fratres in fide sinceri. quamvis scilicet
iam fideles estis. venero ad vos linguis diver-
sis et ignotis loquens. quid prodero. quasi dicat. nichil. mul-
tominus et infidelibus prodero. debet enim doctor loqui
non linguis sed facile et plane. Pro. xiiii. doctri-
na prudentium facilis. i. Esdre. viii. attulit Esdras
librum legis et legit in eo distincte et aperte ad
intelligendum. nichil magis prodero. nisi vobis loquar in revelatione.
id est exponendo revelationem que est ubi per figuras
aliqua ostenduntur. aut scientia. id est exponendo
ea que ad illuminationem fidei pertinent. aut prophetia.
exponendo scripturam que de futuris agit.
aut in doctrina. id est exponendo scripturas que mores
informant. In revelatione glossa in revelando mis-
teria. in scientia demonstrando eterna. in prophetia predi-
cendo futura. in doctrina docendo moralia. vel
in revelatione narrando ostensa per spiritum omnia. in scientia
ostendendo per se investigata. in prophetia notificando
pariter per spiritum revelata. in doctrina legendo
ab aliis edocta. tamen que sine anima. hic probat idem
per exempla in rebus inanimatis. per similitudinem instrumentorum
musicorum que sunt ad delectandum. secundo per similitudi-
nem eorum que sunt ad significandum. etenim. tuba ad ap-

tat ad proficiendum. ita et vos. i. ubi per vos cum sit sine in-
terpretatione inutilis est eis linguarum locutio. iii. ex-
tat quod est tantum aeris verberatio. certis iii. concludit
idem in se ipso. si ergo. deinde ergo. tamen. q. per me qui
conatus sum probo quod dixi. tamen et per inanimata post idem
ostendit nam que sine anima etc. vel sic. quamvis linguas
appetatis. tamen que sine anima sunt vocem vel sonum
dantia nam vox proprie solius animalis est. sive
tybia que sonat flatu oris. sive cythara que
sonat tactu manus. nisi distinctionem sonituum
.i. sonos distinctos dederint quomodo scietur id quod cani-
tur tibia. aut quod cytharizatur. i. quomodo poterit
quis iudicare modos vel consonantias canti-
lene. sic nec inepta locutio de divinis delectabit
audientem. que tamen divina habent alias delecta-
re. eccl. xl. tibia et psalterium suavem faciunt
delectationem melodiam. et super utraque lingua
etenim. q. et vere de istis nescitur quod canitur
ut patet et in tuba. etenim si incertam vocem. i. sonum
det tuba. quis bellum non sequetur. differenter enim
antiquitus modos resonabant in festis et bellis.
tuba enim habebat. iiii. usus. et secundum hoc. iiii. dis-
tinctos sonorum modos. ut patet num. x. erat enim
ad movendum castra. ad exhortandum ad bella.
ad indicandum festa. ad convocandum conventus.
si incertam vocem dedit. quis parabit se
ad bellum. q. d. nullus. quia nullus intelliget eam.
ita et vos loquentes per linguam. i. per quorumlibet
signorum prolationem in lingua nota. vel per lin-
guam ignotam et peregrinam. non manifestum
sermonem dederitis. manifestum. s. per interpretatio-
nem. quomodo scietur ab aliis id quod dicitur a vobis.
q. d. nullo modo. eritis enim in aera. i. in aeris
ictu sive sonitu loquentes. quia ad aures non ad in-
tellectum. tam multa verba. s. verbi gratia genera
linguarum multa. s. sunt in hoc mundo. sunt enim.
lxxii. ut probat aug. super gen. x. et xi. et ideo
dominus ad predicandum ubique elegit. lxxii. luc.
x. q. d. apostolus idem erit. at si loquerentur omnibus
linguis quas nullus intelligeret. et nichil sine vo-
ce est. i. nulla res est sine sua voce in una
quaque lingua. vel sibi propria vel equivoca. si ergo.
q. et quia aliqui sine interpretatione non intelligunt. si ergo
nesciero virtutem vocis. i. significationem vel significatio-
nis interpretationem. nam dictio significativa habet
vocem. q. loco corporis. significationem. q. loco anime. ero
ei cui loquar barbarus. i. quem instruere debeo
ero barbarus. i. non intelligar ab eo. et loquar secun-
dum usum. quo barbarorum dominus quod non intelli-
gimus. et qui loquitur michi. i. qui me instruit
vel audit per aliam linguam. erit supple michi.
barbarus. i. non intelligitur. sic et vos. hic monet
ut petant a deo donum interpretationis. et primo mo-
net ut querant habundare donis precioribus ad e-
dificationem. secundo ideo monet quod huius donum lin-
guarum querat a deo interpretationem. et ideo. iiii. or

triplicem utilitatem sive necessitatem. nam si. prima est
propter sui ipsius instructionem. secunda propter alienam
confusionem. certum. tertia propter aliorum edificationem.
nam et quod. deinde ergo. sic et vos. q. sicut dico de
me ita dico de vobis. et ideo vos. quoniam quidem e-
mulatores etc. vel sic. si nesciero virtutem vo-
cis ero ei cui loquar barbarus. sic et vos nec si-
tis. s. barbari. quoniam emulatores estis spirituum.
.i. spiritualium donorum. sic accipitur ysa. xi. replebit
eum spiritu sapientie et etc. querite a deo qui dat omnibus
affluenter. et non improperat. iac. i. ut habundetis
donis. s. spiritualibus. et hoc ad edificationem ecclesie.
quod est per interpretationem et ideo quoniam edificare debetis
qui loquitur lingua oret deum ut interpretetur. i. ut inter-
pretandi gratia sibi detur. vel oret. i. sic loquatur
ut interpretetur. i. exponat quod loquitur. nam. q. et necesse
est hoc. nam si orem lingua. i. loquar sine
interpretatione. spiritus meus orat. i. spiritus. s. mi da-
tus facit me loqui. vel spiritus meus. i. ratio mea
vel spiritus meus. i. vis interior anime. ubi rerum cor-
poralium ymagines imprimuntur. mens autem mea
.i. intelligentia sine fructu est. quia sine intellectu.
quid ergo est faciendum. s. orabo. i. loquar spiritu. i. vo-
luntate. vel spiritu. i. lingua a spiritu sancto data. vel
spiritu. i. vi ymaginativa signa formando.
orabo et mente. i. intellectiva virtute. psallam
spiritu. i. media cantus quod minus est. psallam
et mente. i. spiritualia intelligentia virtutis quod maius est. ce-
terum. q. ita orandum est et psallendum ut dixi. ce-
terum si benedixeris. i. bona aliqua dixeris. spiritu. i.
lingua per spiritum data. quis supplet locum
ydiote. i. illitterati et rudis. q. attestando.
.s. litterati doctorum. q. d. nullus et sapiens. et quia
non intelligit idem est. ac si respondens in scolis non
intelligeret opponentem. quomodo dicet aliquis
multum intentus. amen. i. verum est. super bene-
dictionem tuam. q. d. non potest dicere. ex hoc loco
forte sumpsit ecclesia carnotensis quod non respondet
amen. ad significandum quod in unoquoque viris pruden-
tibus ornata sunt ita quod nullus erat ibi ydio-
ta. quoniam. q. nullo modo respondet quoniam quid dicas
nescit. i. non intelligit. nam tu. q. ideo dico de
tua benedictionem. nam tu quidem etc. vel sic. i. ho-
c dico quod ydiota non habet locum. nam tu quidem
bene. quo ad deum gratias agis ipsi deo. sed alter
.i. proximus non edificatur et ideo non sufficit. ro.
xii. providentes bona non solum coram deo. sed et
coram hominibus. Gratias ago. hic quod orationem vocat exhortationem
ad utilitatem. patet ad proximorum satisfactionem. ecc. iii.
qui diligit deum exorabit pro peccatis. secundo ad de-
functorum absolutionem. ii. mac. xii. sancta et salu-
bris est cogitatio pro defunctis exorare etc. iii.
ad proximorum edificationem. unde dominus io. xi. ego sci-
ebam quia semper me audis. sed propter populum qui circumstat
dixi. iiii. ad demonum expulsionem. q. virtute
illorum. ii. mac. xii. capientes prima voce et cum

hymnus clamore extollens. fugat gorgie mi
litibus incussio. ag. ix. gen. demonior. et c. V.
ad devotionis et mentis excitationem. unde de dono i
signum huius legitur. luc. ix. factum est dum oraret species
eius altera. VI. ad rerum benedictionem sanctificatione.
i. thy. iiii. nichil reiciendum quod cum gratiarum actione p
cipitur. sanctificatur enim per verbum et orationem. VII. ad
dei laudem et gratiarum actionem. ecc. xxxix. ipse tamquam imbres
mittet eloquia sapientie et in oratione confitebitur domino et c.
Hinc quod scriptum est. sectamini caritatem. glo. toto
corde. Contra. sed aug. in presenti non potest quis diligi toto
corde. Responsio. non potest impleri preceptum de diligendo
deo totalitate perfectionis ex toto corde. sed potest totalitate
vie. s. ut s. non fiat contrarium. Item. unde glo. cari
tas est dulce et salubre vinculum mentium.
Contra. unio per pax. eph. solliciti servare fidem. Responsio.
utrumque. sed unum per aliud. s. caritas ut causa prima
pax ut causa secundaria: effectus caritatis. Item sequitur
id. ad mysteria. glo. ut exponat ea que ad sacerdotes
pertinent nam docet. Contra. divina pertinent
ad sapientiam. Responsio. ut gustanda in se per
tinent ad sapientiam. ut perscrutanda per rationes
humanas ad scientiam. Item supra id. aut in doctri
na. glo. prophetia est ut ysa. et certum est quod sine industria
humana spiritus sanctus paulatim revelat. Contra.
quandoque. s. subito operatur sine glo. act. ii. nescit tar
da molimina spiritus sancti gratia. Responsio. singulas visi
ones subito revelat. sed divisas paulatim. i. una
post aliam. Item quandoque est de se subito revelat.
aliud tamen paulatim propter dispositionem suscipientis. Item
sequitur id. tamen que sine anima sunt vocem dantia. Contra. vox
est sonus ab ore animalis prolatus. Responsio. sumpsit accipitur
pro genere. i. vox pro sono. Item sequitur id. nichil sine vo
ce. glo. nulla res est sine sua voce in unaquaque
lingua. Contra. plures sunt res quam vocabula. dicit philosophus.
Responsio. glo. loquitur de rebus notis. sed adhuc opponitur.
quia multe res dulce eadem habent vocabula equivo
ca. non ergo unaquaque res habet suam vocem. Responsio. si
vox dupliciter est dicta. vel propria vel communis. Item sequitur.
mens mea sine fructu est. Contra. ergo instructio
sua est oratio laica dicitur pater noster qui non intelligit
quod dicit. Responsio. mens supponitur hic pro parte intellecti
va solum non pro affectiva. nam talis oratio caret fruc
tu cognitionis. sed non devotionis.
Gratias ago. hec est tertia pars in qua donum
prophetie preoptandum est. s. per exemplum suum aliorum
in ipsa inducat exemplum. secundo adducat auctoritatem. in lege.
iii. superinducat rationem. si ergo convenerit. In prima
parte primo ostendit se habere donum linguarum. secundo quod
nichilominus magis vult loqui ad intellectum. sed in
tertia. iii. monet eos ad similiter faciendum. fratres no
lite. dicit ergo. gratias ago. q. ita dixi preoptandum
esse donum prophetie dono linguarum. hec autem non dixi
ex invidia. q. despiciens in aliis quod ipse non
habeo. gratias enim ago deo meo de hoc quod omnium vestrum
lingua loquor. i. lingua qua quilibet vestrum

loquitur. ex hoc videtur plane quod loqueretur omni lingua
sicut dicitur act. ii. audivimus unusquisque lingua sua il
los loquentes. Aliqui tamen dicunt quod loquebatur lingua
materna que tamen omnibus videbatur propria quod non est proba
bile. sed tamen volo magis. s. in ecclesia causa utilitatis
quinque verba loqui. v. verba. i. pauca sensu meo
i. ita ut intelligam sententiam et efficiam et hoc
ut et alios instruam de fide et moribus. quam x.
milia verborum. i. infinita verba. sine fructu pro intellectu.
in lingua tamen sine intellectu. ideo dicit dominus. mt. vi.
orantes nolite multum loqui. per verba. v. verba potest
intelligi doctrina. v. librorum moysi. vel. v. verba sunt
quid credendum. quia. xii. articuli. quid faciendum
quia decalogus. quid fugiendum. quia. vii. peccata.
quid appetendum. quia paradisi gaudia. quid
timendum quia inferni supplicia. fratres. q. sic facio
et vos similiter debetis facere et ideo o fratres nolite
pueri effici sensibus. per ignorantiam. qui. s. verba ex
primunt que non intelligunt. ysa. prouerbium. maledictus
puer. c. annorum. sed malicia parvuli estote
s. per innocentiam i. pe. ii. quasi modo geniti infan
tes sine dolo et c. sensibus autem perfecti sitis. ut
intelligatis quid dicatis et utilibus attenda
tis. ro. xvi. volo vos sapientes esse in bono.
simplices autem in malo. Nota quod duplex est per
fectio sensuum. una sensuum carnalium. altera
spiritualium. de primis gen. gen. ix. qui secundus
hominis in mat. de sedis cap. iiii. tam sunt sensus
hominis. perfectio sensuum carnalium quintuplex. pri
ma perfectio visus retrahendo oculos a specta
culi vanitate. can. vi. averte o. t. a me quia ipsi me
avolare fecerunt. ps. averte oculos m. ne vi
deant. secunda auditus retrahendo aures a ver
bis detractionis. ecc. xxviii. sepi aures tuas
spinis. et noli audire linguam detrahentem.
tertia odoratus. retrahendo olfactum ab odorum
suavitate propter id. ysa. iii. erit pro suavi odore
fetor. quarta gustus retrahendo os a cibo
et sapore delectabili. Job. v. aut gustare potest
aliquis quod gustatum affert mortem. V. tactus retra
hendo membra a carnali voluptate. col. ii.
ne tetigeritis precem neque contrectaveritis que sunt
omnia in interitu ipso usu. Perfectio quoque sensuum
spiritualium quintuplex est. prima visus appli
cando mentem ad videndum dei claritatem. sicut ille
gen. xxxii. vidi dominum facie ad faciem et salva
facta est anima mea. ii. auditus. applicando mentem
ad audiendam dei vocem. ps. audiam quid loquatur in
me dominus deus. heb. iii. quia propter sicut dicit spiritus sanctus. ho
die si vocem eius audieritis et c. iii. odoratus
applicando mentem ad sentiendum divine pi
etatis odorem. can. i. trahe me post te cur
remus in odore. v. t. iiii. gustus. ad gustandum
divine bonitatis dulcedinem. pro. ult. gustavit
et vidit quoniam bona est negociatio eius. V. tactus ad
experiendam divine suavitatis. sicut io. i. quod audi

num⁹ q̄ uidim⁹ q̄ meau⁹ nēc ꝯtredaxunt
de illo uite. In lege. hic adducit auctem et
p̄ ponit illa auctis ꝯ ꝯcludit ex eis. Itaq; d̄
ḡ. in lege. q. id ait n̄ ꝯruit loqui linguis
eni q̄ in lege scptū ē. hec. s. q̄m in alus lin
guis. i. diūsis ḡnib; linguaꝶ. et labus alus.
ꝛ alio ydiomate. vl' in alus labus. i. alio m̄
loq̄ndi q̄d in ueteri testamento. s. uerbis spūalib;
vl' i labus alus. i. alit̄ q̄ fidelib;. s. obscure
et parabolice. loquar ꝑplo huic. i. iudaico q̄d
fctm est. act̄. ii. ꝑ. n̄ sūt loq̄le neq; s̄mones
quoꝶ n̄ audiant⁹ uoces eoꝶ. ꝛ nec sic exau
dient me dicit dn̄s. in signo. s. tam mirabili
in quo notat linguas ēē datas in signū īfi
delib;. itaq;. q. s. diūsis linguis locut⁹ ē ut
hec signo crederent. lingue in signū sūt. date
n̄ fidelib; qui dn̄m oīa posse credunt. vn̄ mi
raclis n̄ indigent. s; infidelib; ut moueant̄
. s. ad fidem ꝑbāni ꝑ miracli nouitatē. sic
fctm est in aliquib;. act̄. ii. ꝑphie aūt. date sūt
simpliciter n̄ infidelib; ne fctm derideant credidib;. act̄
. vii. s; fidelib;. ut edificentur. si ḡ. hic sīl
ꝑinducit rōm ondēs ꝑmo inconuenient q̄ seq̄t
ex inordinata linguaꝶ locutione. ꝯ duplex bon
q̄ seq̄t ex usu ꝑphie. si aūt. ꝑmi bonū ē reue
lonis. sed ꝯuersionis. ꝛ ita. d̄ ḡ. si ḡ. q. ꝛ q̄
lingue sūt in signū n̄ in edificatōm. si ḡ ꝯ
ueniat uniūsa eccl̄a. i. om̄s fideles de eccl̄a
in vnū. ꝛ om̄s linguis loquant̄ si interpre. in
trent aūt ydiote. qui n̄ intelligant. aut
infideles qui n̄ credant. nōne dicent corde ul'
ore quid insanitis arreptici. namq; uide
buntur ꝑꝑ uoꝶ tumultū sīl' stultitia. si aūt
om̄s ꝑphent. i. scripturas exponant. Intret
aūt quis infidel' ul' ydiota ꝯuincit̄ ab om̄b;
de aliquo suo errore. diiudicatur. i. ꝯdemp
nabil' ondit̄. ab omib; de aliquo suo pccō. spū
al' ei hō iudicat oīa. s. ꝑ. vii. occulta eī cordis
eius. i. pccā sua que nesciebat ēē pccā. ma
festa sūt ei ꝑ eoꝶ expōnes. ꝑ. xx. lucerna dn̄i
spiraclm hoīs ꝛc. ꝛ ita cadens in faciē. i. se
se humilians n̄ cadens retrorsum. sic hely.
. i. r. iiii. adorabit dn̄m. qui se sibi ꝑuos noti
ficauit ꝑnūcians. ore q̄d hēt in corde hec. s.
q̄ ds̄ uere. n̄ ficte ut ypocritas. sap. i. spc̄. s. dis
ciplinē effugiet fictum. in uob' sit. habitat
ei in celis. i. in scīs uiris. zach. viii. ibim⁹
uobis. audiuim⁹ eī q̄m ds̄ uobis est. quid ḡ.
exclusio errore ēē ꝯruat ꝑcedeꝶ donoꝶ h'
excludit errorem cō usu eoꝶ ondēs quom
utroq; sit utend'. ꝛ ꝑmo determinat quali ul'
donis sit utend'. sed a quib; ꝑsonis sit ute
dum. mlier. tacio o' q̄ debet tenē modū
istis. an a uob'. In ꝑma ꝑte ꝑmo declat
qualit' utend' sit ꝯter utroq;. sed spāli
quali dono linguaꝶ. sit ꝯ linguam. tacio

qualit' dono ꝑphie. ꝑphe aūt. d̄ ḡ. quid ḡ.
. quid ḡ. q. ꝯ quid euenit de locutoib;
linguaꝶ. quid ḡ est fr̄es agend'. s. cū ꝯ
uenitis sit uniusquisq; uēm. q. d. nullꝯ ꝑt
se excusare a mutua edificatōe. psalmū
hēt. i. laudē dei cū cantico ul' psalmū. i. ī
stm̄ psalmoꝶ. doctrinā hēt. spūale de mori
b;. ul' doctrinam. i. prudentiā docendi. apo
calipsim hēt. i. reuelatonē. linguā hēt. i. ḡ
ciam linguaꝶ. interpretatōm hēt. i. ḡciam
exponendi linguas ul' scripturas. ꝯ sunt
illa. v. uba. que sup̄. ē. dixit ap'. ꝛ cū ꝯ
hēatis oīa. ꝛ hec et alia ad edificatonē
eccl̄e fiant. dz eni ihrlm. i. eccl̄a edificari ut
ciuitas ut quib; laboret ad eī edificatōnem.
vnū eī edificantes ꝛ alt' destruentes que ualitas
nisi labor. siue sed linguā. hic ondit spāliter
qualit' utend' sit dono linguaꝶ et ꝑmo ꝯlt'
utend' sit cum interpre. sed qualit' sī interpre.
si aūt. d̄ ḡ. sīl'. q. certa ad edificatōne sīlis
modis agenda sūt. dono uo linguaꝶ sic v
tendum est. siue quis. i. si aliq̄s ꝯ linguā loq̄t.
. i. ꝯ diūsitatem linguaꝶ. sed duos fiat sim
ple locutōe. aut multum tres ne totū diē
detineant. et ꝑ partes. i. diūsis tempib;. ul'
ꝑ partes. ꝑꝑli. ul' ꝑ partes. i. uicissim. et
q̄uis aliquis loq̄t vnus. ille idē ul' ali⁹ int
ꝑtetur. i. exponat q̄ loq̄t. Si aūt n̄ fuit in
ꝑtes aliquis. in eccl̄a taceat. ille qui linguis
loq̄t. ne. s. barbar⁹ uideatur ut. s. ē. sibi
aūt. i. ad sui edificatōm ꝑutatu. loquatur
et dō. ipsū ꝑuiate orando. ul' dō. i. ad ho
norem dei ꝛ laudem. ꝑphe. hic o' qualit'
utend' sit dono ꝑphie. et ꝑmo declat unum
ꝑphantiū. ꝯ ordinē ꝑphandi. quod si aūt.
tacio ordinis possibilitatē. et spc̄. d̄ ḡ. ꝑphe.
. q. sic utend' est dono linguaꝶ. ꝑphe aūt
duo ul' tres dicant sigillatī q̄ tot suffi
ciunt. in ore. ii. duoꝶ ul' triū testiū stabit
omē ūbum. act. xviii. et deut. xix. et ceti
tacite diiudicent. q̄ dīct aūt bonū sit ul'
n̄. ꝯ. Jo. iiii. nolite omī spūi crede'. q̄ si aūt
meli⁹ reuelatum fuit sedenti. qui ꝑ⁹ audi
ebat reuelatur eni alicui minori q̄ n̄ maiori.
luc. xi. abscondisti a sapientib; ꝛ ꝑdentib;
ꝛ reuelasti ea ꝑuul'. ꝑior ꝑphans. taceat
dans illi locū. potestis enim. q. ꝛ id det ei locū
eni. q̄ potestis om̄s ꝑ singlos. i. sigillatim.
ꝑphare ne ꝑturbatio fiat. ita. s. ut ordina
to usu ꝑphie om̄s discant ꝛ maiores a mi
norib;. ꝛ om̄s exhortent' alios ꝛ ipsi mi
nores. et spc̄. q. et utiq; dz ꝑior crede' ꝛ pt.
q̄ spc̄ ꝑphaꝶ. i. spc̄ scī qui in se vn⁹ est.
s; pluraliter dr̄ ꝑꝑ plures ꝑphetas quos re
plet ul' plura dōa. ꝑphis. i. uolūtati ꝑphaꝶ
subiecti sunt. q̄ non cogit eos loq̄. ut spc̄

phitonice. Job. xxxii. coartat me spc uteri mei. vl pphis. i. donu pphaz. subiecti sunt. q subministrat eis. Jo xiiii. suggeret suggeret uob oia. 7c. no eni. q. tacite subiectus e spc pphaz ipis pphis. no eni dissensionis. i. discordie est ds. ut pphas quos replz sic loqui cpellat. nec pmittat unu alii cedere. sz pacis. ro. xvi. ds aute pacis sit cu oibz uob. sicut in oibz eccliis. maioribz mioribz mediocribz priarchalibz. metropolitanis. epalibz eccliis mgr scor. ad dctam eccio ma lignantiu. doceo vnu ten'e debetis q n est nouu nec singlare q dico. mlres. hic ondit a quibz psonis sit utend hu9 do nis. et ps papie mlribz tace. scdo subditam q i subiectoe debent ee. n ei. iij. pmat donu uiros interrogare sicq aute. iiij. o q n debent publice in eccla face. turpe. d g. mlres. q. ita dixi q oms potis pphare. mlro9 tn mlres in eccliis taceat. ut n lo quantur linguis nec pphetent. n eni per mittatur eis aliqua aucte. loqui in eccla. sz subditas ee iuris q uelu innuit. g. xi. subditas mgr. sicut lex d. gen. iij. sb uiri potestate eris. siquid aute uolunt discere domi tn viros suos interrogent. vn 7 pmi pcep tu p uiru datum est mlri gen. ij. de omi ligno 7c. a capite eni sensus 7 mot9. vir aute est caput mlris. g. xi. turpe. q. 7 bn dico domi. turpe est ei. q. c. g ecclastica disciplina. 7 qua uerecundiam que dz mlribz ine ob puaricatom. mlri loqui i eccla uel pcepta hz. i. thi. ij. mlr cum silencio dis cat. nam sicut d eclo9. semel decuit et oia pfica sut. an a vob. hic o q debet suare modu istu 7 pmo o quare suare debet scdo repetit quid suare debent. Jtaqz. Jn pa ptc o q seruare debent pp tria. pri mo pp alioz obsuantiu cformitatem. scdo pp dni papientis auctem. sicut uir. iij. pp ctempnentiu reprobonem. siquis aute ignorat. d g. an a uob. q. debens mutare q tradidi. an ei a uob ubu dei processit ad uos. c. 7 no po9 eg. a uob ad uos. ys. ij. de syon exibit lex et ubu dni de ierlm. q an ad uos solos peruenit ipm ubum. q. d. n. imo ad plures alios. vn q alij te nent 7 uos debetis tene. ps. in oem terram exiuit sonus eoz. 7c. siquis. h d legitur. pmo m sic. q. 7 debetis tene q dixi. siquis eni uidetur ppha ee. i. pdicens futura. aut spualis noscens occulta. cognoscat. h. s. que scribo uob. q dni sut mandata. n mea. ij. coz. xiij. an expimtu queritis ei9 qui i me loquitur xps. scdo m sic. sicqs. q. tenete q dixi. 7 spualit intelligite. siquis ei uidetur ppha esse

uel uos. aut spualis. cognoscat. i. spualiter intelligat que scribo uob 7c. siquis aute ignorat. h ee dni mandata 7 no uult in acqui escere ignorabit. a do in futuro. i. reprobabitur. m. vij. n noui uos 7 loquitur de ignorantia affectata. s. uoluntate acquiescendi. Jtaqz fres. hic repetit q obsuare debent et pmo monz pphie donu appetere. scdo donu linguaz n reprobare. et loqui. iiij. ordinare oia fac'e. oia. d g. itaqz. q. et quia ppha edificat lingua no. itaqz fres. in fide emulamini. i. desiderate pphare. i. futura pdicere. ul scripturas expone'e. et tn loqui lin guis diuersis nolite phibere. tamqz sit malu. ne s. fiat dissensio. oia aute sit locutio linguaz siue pphia. honeste cu pace 7 p ordinem pcedentia fiant in uob. Jud. v. stelle manentes i ordine et cursu suo ctra sisaram pugnauerunt. Et hic q supra sensibz puli estote. glo. salomone dicente scire legem sensus e optimi9. Contra hec hl sap. vi. scd aliam lram cogitare de illa sensus e csumatus qui lib n est salomonis. Resp. qmuis n sit editus a salomone e tam editus in psona salomonis. Jt sup v. Jn lege eni scriptu est. Contra. imo i ysa. ppha ysa. xxviij. Resp. lex accip hic large p ueteri testamento. n stricte p penthateuco. Jt ibidem. Jn linguis aliis. glo. lingue i signu sut no ad edificatonem. Contra. illam e q no ad edifi catom. vn g. xij. vnicuiqz datur manifestatio spc ad utilitate. Resp. pmo 7 imediate e ad admiratom donu linguaz. sz scdario 7 ex co sequtia ad edificatom. Jt sup v. lingue in signu sunt infidelibz. glo. ne eis reueletur ueritas. Contra. p osten linguaz reuelatur ueritas. Resp. loquitur de linguis p se sn interpreta tione. Jt sup v spc pphaz pphis subiecti sunt. Contra. eccl. viij. no est in hois potestate p hibere spm. Resp. ubi loquitur de spu uite. hic de spu pphie. Jt unde glo. spc. sc qui uni9 est. Contra. spc sc nlli subiectus e. Resp. actor donu pon hic p usu doni sicut ca p effectu. Jt ibidem glo. spc n cogit pphas ut loquatur ul taceant. Contra. Je. xix. factus e i corde meo. q. ignis es tuans et defeci ferre n sustinens. Resp. n cogit coactoe sufficiente sz iducente p uehementia amoris. Jt sup v. n est ds dissensionis sz pa cis. Contra. m. x. no ueni pacem mitte sz i tra sz gladiu. Resp. ubi loquitur de cordia i malo. hic de ccordia in bono. Jt sup v. n pmittatur eis loqui. glo. aliqua aucte. Contra. delbora fuit pphissa i ue. t. iud. v. 7 anna i nouo t. luc. ij. Resp. piuilegia paucoz n faciunt legem cem. Jt sup v. siquis ignorat ignorabitur. glo. a do reprobabitur. Contra. ignorantia est i intellcu. pc catum uo i affctu. Resp. duplex e ignorantia qda simplex 7 h pctm e no tn sz ignorantia sz ignorantia affectata.

c. xvi

n Notum autem vobis facio. Excludit
errorem contra opera dei in hominibus immediatam
presenti. s. contra dona grēe. hic intendit excludere
contra opacion immediata in futuro. s. contra dona glīe.
agit enim hic de resurrectione xpi et nostra. et primo p
bat resurrectionem et convincit negantes eam per rationes
fidei. secundo per exempla nature. ibi dicet aliquis. In prima
parte primo ostendit xpi resurrectionem iam factam. secundo per eam
probat nostram resurrectionem futuram. ibi autem xpc predicatur.
iij. ostendit resurrectionis nostre futuram possibilitatem. et causam
efficientem. nunc autem xpc resurrexit. et c. iiij. ostendit
inconvenientia que sequuntur negantes resurrectionem. alioquin
quid facient. In prima parte resurrectionem xpi iam factam
astruit multis testimoniis. primo testimonio scripture et
sue traditionis. secundo testimonio dominice apparitionis. et quia
visus est cephe. iij. testimonio proprie visionis. no
vissime omnium. iiij. testimonio apostolice predicationis.
sive enim ego. In prima parte testimonio sue traditionis
eos ad memoriam reducit. primo in generali. secundo
in speciali. tradidi. dicit ergo. notum. q. de quibusdam h
ius dicam. sed mihi o fratres notum vobis facio evangelium
de resurrectione mortuorum. i. bonam nunciationem. evangelium
enim proprie bona nunciatio per quam proprie ad regnum
dei et ad remissionem peccatorum pervenitur. sic dicit glo.
super .i. quod predicavi iam alias. unde non est no
vum quod dico. quod et evangelium et accepistis. i. dignum
acceptione iudicastis. in quo et statis. i. per
quod in bono statu estis sine quo caderetis. nam
fide statis. ij. cor. i. per quod et salvamini
iam in spe. tandem in re. hoc enim est illud quod per
salutare animas. statis inquam. si tenetis. i. reti
netis illud evangelium de resurrectione. qua ratione ratione predi
caverim vobis. s. per xpi resurrectionem astruendo nostram.
nisi. q. teneatis autem. nisi et frustra credidis
tis. i. sine aliqua utilitate. vel salvemini nisi
non frustra credidistis. quantum. s. ad conquirendum finem
ultimum. et sic non est contrarium quod ait ambrosius. prodest cuip
riam fidem vel ex parte tenuisse. tradidi enim vobis
in primis. i. inter prima et maxima. quod et accepi.
a spiritu sancto. non ego finxi a me. supra xi. accepi a
domino quod et tradidi vobis. quoniam xpc mortuus est pro peccatis
nostris. non pro sua necessitate. mortuus inquam secundum
scripturas que hoc predixerant. ysa. liij. tamquam
ovis et c. et quia sepultus est. sunt secundum scripturas.
ysa. liij. dabit impios pro sepultura. et ysa. xi. erit
sepulcrum eius gloriosum. et quia resurrexit tertia di
e. ut gloria potestate credatur nos suscitare pos
se et hoc secundum scripturas. osee. vi. vivificabit post
duos dies. et tertia die suscitabit nos. et quia visus.
hic probat hic idem testimonio dominice dominice apparitionis.
et ponit quadruplex testimonium per ordinem. dicit ergo. et quia
visus est cephe. i. petro plus quam aliis viris quibus
apparuisse legitur in evangelio. de hoc luc. ult. et io. xx.
et postea xi. apostolis in galilea. thoma presente.
io. xx. alii habent xij. quod per synecdochen intelligitur. quia
mathias nondum loco inde erat constitutus. sic dicitur
dicunt tamen et xij. pro ibi francie quasi unus decet.
Deinde visus est plus quam quingentis fratribus de h
non legitur in evangelio. ex quibus multi manent adhuc quod
testes sunt huius si ab eis requiratur. quidam
autem dormierunt. i. mortui sunt in hoc testimonio
permanentes. deinde visus est iacobo. singulari
ter. iacobo. s. alphei qui dictus est frater domini. qui fuit
episcopus ierosolimitanus. quia enim sicut dicit haimo. vo
verat se non manducaturum quousque dominum post
resurrectionem non vidisset. ideo deus ei apparuit. hoc tamen
non legitur in evangelio. deinde apostolis omnibus visus est in
ascensione. luc. ult. et act. i. novissime hic
probat hoc idem testimonio proprie visionis. et primo dicit quod
xpc sibi apparuit ultimo. secundo quare quia indignus
erat nomine apostoli. ego enim. iij. ostendit per quid factus
est apostolus quia solo munere divino. gratia autem. iiij.
ostendit quod bene usus est dono sibi collato. et gratia
eius. dicit ergo. novissime autem omnium. i. post ascensio
nem tamquam abortivo. i. mihi abortivo. visus est
et mihi. primum in via. act. ix. postea oranti in templo
act. xxij. comparat autem se abortivo triplici ratione.
primo quia sicut abortivum quasi per coactionem quandam
nascitur. sic ipse qui per quandam coactionem in xpo
est renatus. act. ix. secundo quia ad modum abortivi
extra tempus proprium est renatus. s. xpc iam reg
nante ideo in bulla ponitur a dextris paulus. tertio quia
ad modum abortivi minor fuit aliis. sic exponitur
hic. ego. q. et recte post omnes mihi apparuit. ego
enim sum minimus apostolorum. s. ex precedenti consideratione. vel etiam
quia ultimus tempore. qui non sum dignus vocari
apostolus. si mea precedentia merita attendantur.
aliter intelligitur cum humilitatis. aug. qui cum hu
militatis mentitur. mentiendo efficitur quod vitare
non sum dignus inquam. quoniam persecutus sum ecclesiam dei
act. ix. i. thi. i. prius fui blasphemus et persecutor
gratia. q. licet non sim dignus autem. sed tamen gratia dei sum
id quod sum. s. apostolus. sine gratia enim homo nichil est
supra xiij. et gratia eius. i. apostolatus michi gratis da
tus. in me vacua non fuit. i. otiosa. ij. cor. hor
tamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis. sed
plus habundantius omnibus illis singulatim laboravi.
et hoc et intensive quia sine sumptu accepto. ut supra
ix. et extensive. quia in pluribus ecclesiis. ij. cor. xi.
in laboribus pluribus. non ego autem solus laboravi
sed gratia dei mecum. cum licet ait. ij. cor. iij. non sumus
sufficientes cogitare aliquid ex nobis. et c. sive
enim. i. xpc resurrexit et c. et ve. sive enim ego sive
illi. alii apostoli sic predicamus ubique xpm. s. surrex
isse et sic credidistis. unde turpe est relinquere. vel sic
laboravi et ego et alii apostoli in hac predicatione
sive enim ego sive illi et c. sicut prius. vel sic. q. ego la
boravi. non tamen solus. sed gratia dei mecum et vere
ita est sive enim ego sive illi sic predicamus. s. per gratiam
et sic credidistis. s. per gratiam. Nota. quod xij. le
guntur apparitiones domini post resurrectionem suam ante
ascensionem. prima qua apparuit soli magda

lene ad monumentu plorant. Jo. xx. secunda q
apparuit aliis mulierib; cu eade redeuntib; a
monumento. Jo. xx. iii. qua apparuit symoni
petro. de qua. luc. ult. surrexit dns uere et
apparuit symoni. iiii. qua apparuit duob;
discipulis euntib; in castellu emaus. luc. ult. v.
qua apparuit. x. apostolis absente thoma. Jo. xx.
vi. qua apparuit. viii. die. x. eisde thoma pre
sente. Jo. xx. vii. qua apparuit petro pis
canti et sociis eius ad mare tyberiadis. Jo. xxi.
viii. qua apparuit. xi. discipulis i monte in
galilea. mt. ult. ix. qua apparuit discipulis
suis in cenaculo syon ce recubentib; . i die as
censionis. mr. ult. x. qua apparuit eis eade
die i monte oliueti ascendens in celu. act.
i. xi. qua apparuit iacobo alphei epo Jerosoli
mitano q comemorat h apostolus. xii. qua appa
ruit plus q quingentis fratrib; simul. qua sic h co
memorat aplus. xiii. ponit euangeliu nichodemi
dicens eu apparuisse primo ioseph ab arima
thia posito ppter sepulturam ei in carcere. s; ev
angeliu n est autenticu. Si aut xps pdicatur.
hec est secunda pars prime ptis pncipal. in qua
post rronem xpi pbat rronem nram futuram
et primo p rronem xpi nram astruit. secundo ne
gantes xpi rronem p multa inconuenientia co
uincit. Si aut x n resur. In prima pte pmo
arguit a pone antecedentis. ii. a destructione
consequentis. Si aut ro mor. dr g. Si aut. q. ita
constat xpm surrexisse. Si aut x qui e ca
rronis efficiens. pdicatur ab oib; uobis aplis.
q resurrexit a mortuis. i. de loco et numero
mortuor. quo quida in uob narrantes.
dicti ab aliis dnt. qm rro mortuor n est.
q. d. maledicunt. et est hic argumentum a ca
efficiente q xps est efficiens ca nre rronis.
q si x eo q filius dei p gratiam glorie resurrex
it. g a simili omnes filii dei. sustinet q. ita di
cit. Aut s; si rro mortuor n est nec x resur
rexit. qui oia ppter suos fecit. resurrexit ei
ut daret spem resurgendi et pt ee argu
mentum uel a ca uel a simili. si aut x. hic here
ticos negantes rronem xpi ad sex inconuenientia
ducit. primu est inutilitas pdicationis a
pli. secund inutilitas fidei xpiane. inanis. ca
sitas testimonii aplor. inuenimur. quartum
falsitas ipsor corinthior. q si x e. v. est dapna
to oim in fide xpi defunctor. ergo. vi. est
miserabilior ceteris condicio scor xpianor. si in hac
vita. dr g. si aut x no resurrexit secuntur
multa inconuenientia. primu est q inanis e pdi
catio nra. inutil q sine mercede. inanis e. i. i
nutilis fides nra. q sine remuneratione. inueni
mur. q. nec solu hec inconuenientia secuntur s; inuenimur
falsi testes dei. qui no de falsa laude irascuntur
testes eni erant apli act. i. s; no falsi. nam

testis falsus n erit impunitus. falsi in hoc qm testati
sumus aduersus deum. hec. s. q suscitauit xpm.
que tm n suscitauit si mortui n resurgunt.
aug. pphorrendum est aliquid falsi de deo dicere. etia
si ad laude eius uideatur ptinere. q n minori
s; maiori fortassis scelere in deo laudatur falsitas
qua uituperatur ueritas. nam. q. et pz q falsum e
q ds suscitauit xpm si mortui n resurgunt.
nam si mortui n resurgunt nec x resurrexit.
et est argumentum a simili. sicut si aia sortis n e
inmortal nec aia platonis. nam si consimilis ro
est utrobiq. s. iusticia retributionis integre
in aia et corpe. sicut ho meruit in aia et corpe
uel est argumentum a ca. q rro xpi. ut capitis
est ca rronis membror et exemplaris motiua.
q si x n resurrexit uana est fides nra. i. falsa.
n tm inutilis. adhuc. q. et uere falsa. adhuc eni
post baptm estis in pctis uris. que p fide xpi
in bapto remissa credebatis. baptismus eni gerit ty
pum mortis et rronis. ro. vi. si aute falsum e
signum n hz uirtutem in remissione pctor.
g. q. et q adhuc uos estis in pctis uris. g
et qui dormierunt in xpo. i. in fide x mortui sunt.
perierunt. q et ipsi erant in pctis. [C]ontra. apo. xiiii.
bti mortui q in dno moriuntur. si in hac. q. ita
si x no resurrexit h inconuenientia sequuntur. q si i
hac uita tm in xpo. i. in fide xpi sperantes essem
us futuram rronem n sperantes miserabiliores essem
oib; hoib;. qui saltem hec seclo fruuntur. q et
cor e magis macerat sustinens. s. c. iiii. puto
nos ds nouissimos aplos ostendit et c. et in aia.
miseri essemus p errorem. [N]otandum q quadruplex
testis in scriptura reprehenditur. falsus qui aliqua me
dacia confingit. pu. xii. testis falsus n erit impuni
tus. fraudulentus. qui uera contra conscientiam ne
gat et abscondit. pu. xii. qui mentitur testis
est fraudulentus. qui dubia p certis asserit.
pu. xii. qui testis est repentinus contuat lin
guam mendacii. Iniquus qui bona i malu co
tit. ps. testes iniqui insurrexerunt aduersum me.
et for. q. a. m. Nc aut. h est iii. ps prime ptis
pncipal. i qua ostendit rronis futurae possibilitatem sui
cam efficientem. ubi primo tangitur potestas xpi
in mortuis resuscitandis. secundo in resuscitatis.
deinde finis. In prima pte primo dr q x primo re
surrexit. ii. q alios suscitare potest. quamquid.
iii. q omnes suscitabit et sicut. iiii. quo ordine
suscitatio erit. unusquisq. dr g. nc aute. q. et
h inconuenientia sequerentur si x resurrexisset
et si ro no esset. nc aute pz q xps resurrexit a
mortuis. i. a loco mortuor et numero. ipse dico
primicie. i. primus tpe et maximus dignitate. dor
mientium. i. morientium. qui de facili et iterum
surrecturi sunt. col. i. qui e primogenitus mor
tuor. qm. q. et pz q p ipsm poterunt resurgere.
qmqde p hoiem priu mors uenit. cap. i. cor.

morte non fecit. sic hec est quod per hominem. dominus noster mortu
os erit. et licet in aliis terminis non valeat illud
argumentum quoniam facilius destruitur quam construitur. tamen
in hiis terminis valet. quoniam potentior est homo quam in con
struendo quam homo prius in destruendo. et sicut
in adam omnes. quasi sicut et filii sui moriuntur. mor
te corporali que hoc iudicium a deo omni carni. exo
yli. ita et in christo omnes vivificabuntur. qui filii
eius spirituali regeneratione. unusquisque. quasi omnes
quidem certe resurgent. aut. sed tamen. unusquisque
resurget in suo ordine. id est in sua dignitate.
ut martir in ordine martirum. et cetera. unde in
domo patris mei mansiones multe. Ioh. xiiii.
vel potest referri ad illos quatuor ordines qui
erunt in iudicio de quibus in glossa. Vel ita vi[…] iudi
non resurgunt. primicie. quasi talis erit ordo ille.
que primicie. id est primus tempore et maximus dignitate
erit christus. cui enim mors reddidit primicias de
spoliis suis. sed decimas reddet in fine totius
etatis. deinde in fine seculi qui sunt christi. id est fideles
suscitabuntur non prius ordine temporis. que in mo
mento et cetera. sed ordine dignitatis. qui in adventu eius
crediderunt. id est in christum ad iudicium venturum.
alia littera non habet crediderunt. sed in adventu
eius simpliciter resurgent. ¶ Hic queritur. super illud. nisi
frustra credi. glossa. fides non accipitur nisi spe
rantis. ¶ Contra. fides non precedit spem nec econverso.
Responsio. spes informis sequitur fidem informem. sed spes
ex auditu acquisita antecedit fidem informem.
¶ Item super illud. tamquam abortivo. glossa qui coactus
est ad deum conversus. ¶ Contra. quia non vult coacta sunt
eta. ¶ Responsio. coactus fuit correctione inducente
non trahente sit sufficiente. ¶ Item super illud. ego sum
minimus apostolorum. ¶ Contra. gal. ii. in facie ei resti
ti. glossa. sicut par. ¶ Responsio. non erat minimus simpliciter.
sed secundum quid. quia scilicet ex persecutore conversus et vocatus
conversus. ¶ Item super illud. qui non sum dignus vocari apostolus.
¶ Contra. ergo malefaciat vocando se apostolum in principio
epistolarum suarum. ¶ Responsio. dignus erat dignitate gratie
presentis. non dignitate meritorum precedentium. ¶ Item
super illud. non ego sed gratia mecum. glossa. si gratia se ab
straxerit cadet homo. ¶ Contra. per solum liberum arbitrium potest homo
peccato non consentire. ¶ Responsio. potest dispositione qua potest fa
cere ut gratia assit. sed non potest complecione sine gratia.
¶ Item super illud. si autem christus predicatur quod resurrexit. glossa. quod
est efficiens causa nostre resurrectionis. ¶ Contra. tamen
cede rationem sufficientiam divina virtute nutu et potestate.
¶ Responsio. ratio christi est causa efficiens dispositive. sed virtute
divina completive. ratio enim christi est nobis causa mo
tiva ad credendum rationem nostram gloriosam. fides
autem rationis est nobis causa motiva ad gloriose re
surgendum. ¶ Item super illud. si resurrectio mortuorum non est neque christus resur.
¶ Contra. sed rationem christi impossibile est non fuisse. ergo
rationem nostram necesse est fore. ¶ Responsio. necesse est necessitate
conditionis. scilicet supposita ordinatione divina. non antecedente.
¶ Item super illud. inanis est fides. glossa. id est inutilis. cum

nulla remuneratio sit futura. ¶ Contra. nichilominus erit re
muneratio animarum. ¶ Responsio. remuneratio animarum completa
non erit. sine remuneratione corporum. que non merentur sine
corporibus. ¶ Item super illud. invenimur autem falsi testes glossa. non
minori sed maiori fortassis scelere modo laudatur
falsitas quam vituperatur veritas. ¶ Contra. illud fit ex beni
volentia dei hoc ex malivolentia. ¶ Responsio. putatur
hec melius ubi falsitas laudatur sciente et ubi ve
ritas vituperatur ignorante non generaliter. ¶ Item
super illud. miserabiliores sumus. ¶ Contra. dicit augustinus. quia
maior est delectatio in virtutibus quam in viciis et peccatis
dicit. in custodiendis illis retributio multa. ¶ Responsio.
hoc contingit ex spe futuri premii. secus si nullum spe
raretur. ¶ Item super illud. primitie dormientium. glossa. primus tempore
et dignitate. ¶ Contra. mathei xxvii. multa corpora sancto
rum eo surrexerunt. ¶ Responsio. non surrexerunt secundum
quosdam ratione gloria sed ad tempus. vel forte
eo resuscitato postea statim surrexerunt. vel exponitur
primus augustinus nullus. non postea omnes alii. ¶ Item super illud.
sicut per hominem mors. ¶ Contra. facilius est destruere
quam construere. ¶ Responsio. augustinus non verum simpliciter
sed in hiis terminis. quia quamvis simpliciter facilius sit destru
ere quam construere. tamen homo quam potentior est ad constru
endum quam homo prius ad destruendum. ¶ Item super
illud. sicut in adam omnes. ¶ Contra. dampnati non vivi
ficabuntur in christo qui tamen in adam moriuntur.
¶ Responsio. omnes in ipso vivificantur quo ad sufficientiam
vel omnes eius per gratiam filii.

¶ Deinde finis et cetera. ostendit potestatem christi
in mortuis suscitandis. hic ostendit in suscitatis et postea dicit
quod ratione completa christus totum regnum ecclesie patri tradet.
secundo quod tunc inimicos ecclesie suos plene sibi subiciet.
ordo autem. tercio auctoritate probat quod omnia preter patrem sub
iciuntur ei. omnia enim. quarto ostendit quod ipse filius erit
subiectus patri. cum autem omnia. In secunda parte primo ostendit
quod subiciet ea que adversantur sibi. ordo autem. secundo
quod subiciet ea que adversantur suis. novissima autem.
dicit ergo. deinde. In tercia parte primo ponit auctoritatem omnia.
secundo eius determinationem. cum autem. dicit ergo. deinde.
ut primicie christus deinde hii qui sunt christi suscita
buntur. deinde completa scilicet ratione erit finis. id est
consummatio. augustinus. impleta ratione finis erit iudicii
et consummatio omnium. eze. vii. finis venit venit
finis. finis inquam tradiderit ipse christus regnum et cetera. hic
dupliciter legitur. uno modo secundum rem. alio modo secundum mani
festationem. primo modo sic. cum tradiderit. id est presenta
verit ipse christus regnum. id est totam ecclesiam quam in presen
ti et deo patri. id est visioni et presentie dei patris qui est
deus ipsius et creator secundum quod homo et pater eius secundum quod deus
deus. Jo. xx. ascendo ad patrem meum et cetera. secundo modo
sic. cum ipse christus tradiderit regnum deo et patri. id est deum
patrem regnare manifestaverit in regno et in
fidelibus de ecclesia. modo enim creditur in eis regnare
sed tunc manifeste videbitur. cum evacuaverit. quasi et tunc
erit finis cum evacuaverit omnem et cetera. dupliciter.
primo modo cum evacuaverit. id est abstulerit omnem

principatum tam angelorum quam hominum et demo
num et omnem potestatem et virtutem. Dum enim du
rat mundus angeli angelis presunt, demones
demonibus, homines hominibus. Sed omnibus collectis iam omnis pla
tio cessabit secundum glo. Tunc enim implebitur illud Ysa. ii.
exaltabitur autem dominus solus in die illa. Alio modo
legitur sic. Cum evacuaverit. id est cum deus solo fu
ture ostenderit omnem principatum et cetera et distin
guitur ibi tria et in angelis et in hominibus. Per
principatus id est in angelis intelliguntur angeli
superiores. per potestates medii. per virtutes infe
riores. In hominibus autem per principatus intelliguntur
prelati maiores seu principes. per potestates prelati
vel principes minores. per virtutes homines fortes pri
vata fortitudine vel naturali vel acquisita. Oportet
id est tunc aperte regnabit. Aut sic oportet illum
regnare occulte per fidem donec in futuro ponat
omnes inimicos suos sub pedibus eius. id est ex plena
subiectione sibi subiciat. vel sub pedibus eius. id est hu
manitate que est inferior natura in eo. sicut pedes
inferior pars corporis. Accipitur autem hic donec in
clusive non exclusive. non quia tunc non regnaturus
non sit nec potestas eius potestas eterna. que non aufer
tur. Dan. vii. Unde accipitur hic donec sicut Mt. i. do
nec peperit filium et cetera. Alio modo legitur sic. Oportet id est ita
tradet regnum deo et patri. Aut sic oportet illum tamen reg
nare. id est regnum eius manifestari interim donec
ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius. et hic in pre
senti voluntarios vel in futuro coactos. Novissima
id est non regnat ... et tunc regnabit. Aut sic novissi
ma destruetur inimica mors. quando mortale
hoc induit inmortalitatem. tunc nichil erit mortale
nichil corruptibile. et ita destruetur mors. Ysa. l. precipi
tabit mortem in sempiternum. Et dicitur mors tamen
inimica. quia inimicatur et contrariatur saluti et cor
desidio naturali et sancti enim ... post ceteros inimicos
... subicietur. Omnia enim id est ponet inimicos
sub pedibus eius. et hec utique potest. enim quia omnia scilicet
celestia terrestria et inferiora ... subiecit
deus pater sub pedibus eius. ... Phil. ii. In nomine
Ihesu omne genu flectatur et cetera. Cum autem dicat scrip
tura. scilicet quod omnia subiecta et cetera. Cum autem dicit scilicet quia
quod omnia subiecta sunt ei. christo intellige. sine dubio pre
ter eum deum patrem qui subiecit ei omnia. Cum autem id est quando il
le non est ei subiectus sed potius ergo erit. quia cum subiec
ta fuerint. id est et innotuerint illi filio omnia. Aut
tunc res dicitur fieri quando innotescit. tunc ipse filius secundum
quod homo cum corpore suo mistico scilicet ecclesia. subiectus
erit illi qui sibi subiecit omnia. id est subiectio eius
manifestabitur eo presenti. licet enim modo subiectus sit
tunc tamen manifestabitur. ita tamen ut ipse sit deus
ipse dico erit omnia que desiderari potest in
omnibus membris. quia nichil aliud preter ipsum desiderabunt
vel desiderare poterunt. Aug. premium virtutis erit
ipse qui dat virtutem. Vel sic. Tunc ipse filius secundum quod deus sub
iectus erit illi et cetera. id est ab ipso se esse ostendet. ita

tamen ut ipse sit deus. Unus cum patre. in omnibus. id est in omni condicio
ne. ipse dico erit omnia. id est omnium causa. vel quantum ad
utramque expositionem. ut sit deus et cetera. id est ut ipse filius
sit deus eius omnia volita. id est in omnibus volentibus. id est in
omnibus sanctis. qui nichil volent preter eum. Quod quia
quadruplex est subiectio hominum ad deum. Una occul
ta et voluntaria. qua modo boni subiciuntur ei. A
lia occulta et involuntaria qua modo mali subici
untur ei. Alia aperta et voluntaria qua in
futuro boni subicientur ei. Alia aperta et involun
taria qua mali in futuro subicientur ei. Alioquin
quid facient. Hec est tertia pars prime partis principalis.
Ubi ostendit inconvenientia que sequuntur negantes
resurrectionem generalem. et primo manifestat errorem.
secundo monet eundem cavere. Solvite. In prima parte ponit
inconvenientia. iiii. primum est a parte baptismi. quia baptismus
non delet peccata. Secundum a parte apostolorum quia frustra
sustinent tot mala. ut quid. Tertium a parte sui specialiter
quia frustra est eius contra adversarios resurrectionis negantes
pugna. Si secundum. Quartum a parte omnium credentium quod
potius manendum est in vita voluptuosa. Comedamus. In
prima parte primo ostendit quod si vere mortuorum baptizari de
cipiuntur. ii. probat quod pro nichilo baptizantur. Si omnino.
In secunda parte primo querit ut quid secundo probat quod quere
re supposuit. Cottidie. Dicit ergo. Alioquin. id est et ita
mortui resurgent. Alioquin. id est si vere mortuorum
non est quid facient. cum non sit homini vita qua
intendunt. qui baptizantur pro mortuis corporaliter.
vel quid baptizantur pro mortuis. id est pro peccatis delendis.
quasi dicat frustra baptizantur. Eccli. xxxiiii. Qui baptizatur a
mortuo et cetera. Vel qui baptizantur pro mortuis. id est pro se ipsis morti
ficandis. Ro. vi. consepulti sumus per baptismum in mortem.
Vel tangit errorem quorumdam qui baptizabantur
pro amicis suis sine baptismo defunctis. ac si possent eis
prodesse baptismus. non quia apostolus illum errorem approbet. sed potius
reprobet. quasi dicat. si stulti ita certi videntur de resurrectione.
ut pro amicis suis defunctis baptizentur. ut baptismus
corporis prosit eis post mortem. multo magis vos
non debetis de resurrectione dubitare. Si omnino mortui
non resurgunt. ita ut nec christus resurrexerit. ut quid
et baptizantur pro illis. id est pro peccatis suis delendis.
vel pro illis. id est pro se ipsis mortificandis. quasi dicat frustra.
vel pro illis. id est pro amicis iam ante defunctis. glo.
non factum illorum probat sed fixam fidem resurrectionis ostendit.
Ut quid. quasi et si ita est. ut quid et nos periclitamur. id est pericula
patimur omni hora. quasi dicat frustra. ii. Cor. xi. peri
culis fluminum et cetera. Cottidie. quasi et quod ita sit probo.
Cottidie enim morior. id est pericula mortis subeo. Col. iii.
semper nos qui vivimus in mortem tradimur propter Ihesum.
morior inquam per gloriam vestram. id est ut sic certa gloriam
consequamini. o fratres. vel per gloriam vestram id est
scilicet quam gloriam habeo iam in spe. in Christo Ihesu domino nostro.
domino conferendo eum per passionem glorificatum. Si secundum. quasi
si resurrectio non est. Si ego secundum hominem. agendo. scilicet id est humana
bilis. quia humanum est credere non mori hominem ut bes
tiam. pugnavi. id est disputavi ad bestias. Eph. i.

9tra ephesias bestialr inmentes. q̄ m̄ p̄dest. c
talis pugna. si tales mortui n̄ resurgunt. q. d.
nichil. s3 aūt h̄ restat ut manducem9 et biba
mus cras. eī. i. in p̄senti morienī. supra ē
de ysa. xxii. ecc. iii. nō meli9 ē comedere et
bibere et c. aug. hec d'r ip̄ eos q. q. nichil futurū
sit post mortem tm̄ uentri studet. dicitur ergo
inde uenit. q̄bz ꝯndā ē. si ip̄i tunc surgeret
credentes. cū omnis surrexit et n̄ credis. crederes
pristinum mortuō. et n̄ credis iam īmortalē. noli
te seduci. hic monz caue errorē. et p̄o morte
ut caueant seduci. p̄o o'r modū seducendi.
corrumpunt. iii. docet modū cauendi. euigila
te. iiii. o'r necessitatem p̄dicandi faciendi. igno
rantiam. d'r ergo nolite. q. et tam h̄ ignorantia ad
tingerent si v'r n̄ ced. nolite seduci per
pseudo. eph. v. nemo uos seducat inanibz
uerbis. corrumpunt. q. ut aūt n̄ seducamini
cauete eorū colloquia. corrumpunt. n. bonos mo
res colloquia p̄ua. hereticorū. uitates eī uerab
dū r'ōnem intimiunt. i. thi. iii. s'mo eorū ut
cancer serpit. amb'. assiduitas prauī colloqū vi
tiat mentē. euigilate. q. ad cauendū uos se
ductōm euigilate a torpore mentē excutiendo.
et h̄ ut sitis iusti et nolite peccare. uel ꝯsenti
endo. ap'. xii. q' vni dico oībz dico vigilate.
ignorantiam. q. nec debetis eis ꝯsentire. ignora
tiam enī dī quidā hīt. s. pseudo et ideo n̄ est
eis credendū. ad reuerentiā uobis loquor. tripl'r.
uel ad reuerentiā. i. ut reuereamini illis credere.
vel ad uerecundiam. i. ut uerecundemini credere igna
ris. uel ad reue. i. ad utilitatē uestram et ho
norē. Sz dicet h̄ ē s'a p̄s p̄nalis totius capli. p
batur enim r'ōnē futuram p̄ rōnes fidei. hic
p̄bat p̄ exempla nature. et p̄mo o'r r'ōnis pos
sibilitatē. ii. resurgentiū diuersitatē. n̄ omīs.
iii. resurgendi modū et ordinē. ecce mis
tium. iiii. que futura sunt post r'ōnē. In pri
ma p̄te p̄mo ponit incipiens duplicē ꝯōm.
ii. sua ad utramq. ꝯclusionē. insipiens. p̄ma
de r'ōnis ueritate. s'a de qualitate corporis resurge
ntis. et q' seminas. p'o quō ad statū imortalitatis
s'do quō ad statū r'ōnis. ergo d'r s3 dicet. q.
p h̄ p̄dicta p̄batur r'ō mortuorū. s3 tm̄ dicet
aliquis ignorantium d'm. quō resurgunt mor
tui. q. d. quō potest h̄ ee s'm opinionē illorū. sap.
ii. de nichilo nati sumus et post hec erim9. q̄si
n̄ fuim9. aut quali corpore uenient. q. d. n̄ pot
ee n̄ in corpore ꝯsimili. sicut lazar9. Io. xi. insipiens tu
quia. s. n̄ attendis q' cotidie uides. q' seminas ꝯ
nū. s. n̄ uiuificatur uīcat uegetatiū n̄ p'9 mo
riatur. i. putrefiat. Io. xii. n̄ ꝯnu frumenti
et c. et q' seminas n̄ corp9 q' futurū ē. i. quale futurū
est. qualitate accidentali n̄ s'bali. seminas. s3 seminas
nudū granū. ut puta granū tritici. aut
alicuius ceterorū seminū. d's eī dat illi grano corp9

sicut uult. paleā et aristā uestitū. sic corp9 hu
manū putrescit in terra puluis ꝯ̄ suscitabi
tur ꝯditionibz et p̄prietatibz uestitū. et ē aug'
tale. si corp9 minus nobile resurgit melioris
ꝯditionis quā fuit seminatū. ergo multomagis corp9
nobili9. et unicuiq. semi. dat ꝯ̄ supple p̄p̄ū
corp9 q' n̄ s'bē d3 hēre. s. sp̄eī sue quelibet. uel
p̄p̄ium corp9. i. ex eadē materia ex qua p'9 fuit ex
eisdē puluibz fiet r'ō. nō oīs caro. h' ē s'da
pars s'de p̄tis p̄ncipalis. in qua o'r resurgentiū di
uersitatem. et p̄mo o'r bonorum in gradu glorie
r'ōnis d'ām. s'o eorū in spē glorie quietantiā.
seminatur. in p̄ma p̄te d'ām bonorum in gl'a r'ōnis
o'r. quadrupla exemplo. p̄mo rerum terrestrium
sol. ii. celestium et terrestrium sil'. et sunt corpora.
iiio planetarum et stellarum sil'. alia claritas.
iiii. stellarum sil'. sol'. stella eī. d'r ergo n̄ oīs. q. eadē
corpora resurgent de eadem materia. s3 erit d'ā
in gl'a et dignitate. sic n̄ oīs caro eiusdē digna
tis ē. n̄ eī oīs caro eadē est eadē caro. i. eiusdē
dignitatis. maioris eī dignitatis est caro humana
cū sit finis aliarum q' oīa data sunt sibi ī esca
gen. ix. quā alia caro. s3 alia ē caro hōim.
que ē nobilior ornat9 terre. alia pecorum medi
ocris ornatus terre. alia uolucrum ornat9 aeris.
alia piscium ornat9 aq. vn̄ tm̄ genera carnis cū
sint mortalia distant ī dignitate. ita tunc caro
humana īmortalis distabit in gl'a. et ē sunt corpora ce
lestia ut uolatilia. ap'. xiii. uolucres celi et c.
uel ipsa corpora celestia sol et luna et c. uel ipsa corpora
humana resurgentia. et sunt corpora terrestria. ut
terre nascentium. vel ē h̄ corpora inferiora. uel corpora
humana adh̄ mortalia. s3 alia. q. nec solum
terrestria int' se distingunt. s3 ē a celestibz alia
quidē est gl'a. i. dignitas et pulcritudo celestium.
alia autē terrestrium et etiā celestia int' se dif
ferunt. q2 alia ē claritas solis alia claritas
lune. alia claritas a p̄dictis stellarum. taliter ali
a claritas xp̄i. alia b'e virginis. alia aliorum
s'corum. vel p sole intelliguntur illi quibz debet
fructus centesim9. p luna q̄bz lx9. p stellas
quibz. xxx9. stella n. q. nec solū stelle diffe
runt a p̄dictis in claritate. s3 ē int' se. stella
eī a stella in claritate. sic et r'ō mortuorum erit
supple ī corporibz. s. ꝯsimilibz genere differentibz gl'a
et dignitate. Mod'o q' r'ō mortuorum ī nō. s. mi
rabilis p̄batur. p̄mo auctoritatibz scripture. ap'. xxii.
de r'ōne mortuorum n̄ legistis. ii. similitudinibz
exemplorum nature. ut hic insipiens tu q' seminas.
iii. ex xp̄i. i. cess'. v. si eī credim9 q' ih'c mor
tuus est et c. iiii. o'r potentia dei. ap'. xxii. er
ratis nescientes scripturas neq3 uirtutem dei.
Mod'o ē sup'ius euigilate iusti. q' ad mult'a h
uigilare debent. p̄mo ut insidias dyaboli ca
ueant. i. pe. v. vigilate q' aduersari9 n'r et c.
s'do ut mala mundi euadant. ap'. xxvii. vigi

later orare ut n intretis i temptatom. tacio u
vita a malis corrigant. apo. iij. esto vigilas
et confirma cetera q moritura erat. iiij. ut ipsi tā
bona sua pficiant. ecc. xxxi. vigilia sui ta
bescere faciet ipsum. v. ut dm digne deprecari va
leant. ecc. xxxix. huic cor suu tradet ad vigi
land diluculo et c. vij. ut sapiam discant.
ecc. xxiiij. qui mane vigilaverint ad me inveni
ent me. viij. ut adventu dni preveniant. luc.
xij. illud aute scitote qm si sciret prfa et c. viij.
ut bndcom etnam a do accipiant. ecc. xxxiij.
qui vigilaverint accipient bndcone a do.
Sic qr sup i. cu eua. glo. du durat md
angli angelis. demones demonibus. hoies hoibz p
sunt. q. ij. pe. i. n servaverunt suu principatu
sr angeli. s sup demones acceperunt. L.
Je ibid glo. tunc cessabit ois plato i aglis
et hoibz. q. g evacuabit ordo potestatu dna
tonu et principatuu. L. manebit plato
dignitatis no officij ut intdconis. Je ibid
glo. cessabit timor regnabit caritas. q.
ps. timor dni scs pmanet. L. cessabit tribu
lacione. manebit timor reuerencie. Je sup i.
ut sit ds oia i hoibz. glo. in quibusdam etius
pot ee aliqua distancia. ipa aut etnitas
absq distancia misura e. q. etnitas nulla
est etnor. g intellus nulla pot ee distancia.
L. etna accipitur hic ipo pro ppetuis. Je
ibid glo. erit in dispari claritate par gau
diu. q. no erit equale oim sciorum pmium.
L. par. i. gne vel sile n equale. Je sup i.
p glam uram. glo. iur iurare n e pctm.
q. qui iur iurat sm ca assumit nomen dei i
vanu. L. iur iurare iqntu h n e pctm.
s p accns pot ee pctm uo qn sn ca iuratur.
Je ibid glo. sim iurare grauissimu pctm. q.
nulla sunt alia grauiora ut homicidiu. L.
expone grauissimu. i. valde graue. Je sr illud.
ignorat dei. quida ha. q. dam. oibz ogrudendi
dm ognitio ab ipo nlt incerta e. L. apls
loqr de ignorancia que est pnata cogitois
gratuite n nre. Je sup i. quali corp ve.
glo. no potest ei ee qua n. contra. uin ih
dinte. L. ad acceps hic p aliqo. Je sr i. v
mauq se pp. cor. glo. qr no de quo pullulat
granu n de eo q seiatu. q. de pluma pul
lulat. L. n de alio gno pullulat. s de ali
a macla. in grano eni seminato e tota ratio
seminar granorum futuror. s n tota m. Je
sup i. sic et rs mor. q. quodlibz corp erit
glosum. erit oio obscuritati oprimeru g.
clarissim. g oia eque clara. L. etnitas
claritatis n tm misurat penes recessu a
timo a quo. sni et suo ptuo. s penes accessu ad
dm ad q. s. ad supmi i suo gne.
Seminatur in corruptione. ordo

corpis sorum in gradu glie dcam. hic o eorum in
spe glie gnatiam u primo o q oia corpa glo
sa resurgent a nisa in glam. ij. pbat mu
tatom hanc futuram. h est corp aiale. tcio o
mutatois huius ordine et gentia. s no pz.
iiij. o mod pueniendi ad mutatom ista
bnam. g. In prima pte pmo tangit gntia.
i ppetate icorruptois. ij. in ppetate noblica
tis. seminatur i igno. tcio i ppetate uitutis.
seminatur in infirmitate. iiij. i ppete spualis.
seminatur corp. d g. seminatur. q. ita resur
gent in differenti gla hoc m erit eis eë. s. i
corp. seminatur ei. i. sepelitur vel moritur i cor
ruptione. i. ut corrumpatur. vel seminatur i cor
ruptione. i. gnatur corle. surget i icorrup
ne. i. icorle et imorle erit ipassibilitas. semina
tur. i. sepelitur i ignobilte. i. sn honore et cum
multa vilitate surget in gla. i. glosu et
clarum. erit claritas. seminatur. i. gnatur
i infirmitate. i. fragilitate paciendi. surget
i uirtute. i. tale qu nichil nocere possit. vel seia
tur in infirmitate. i. sepelitur ipo se movendi.
surget i uirtute. i. vivu et agile. erit agi
litas. et uo tot oplectar seiatur. i. gnatur
corp aiale alimonia egens et aiam solu no
glificatam surget corp spuale. i. sbtile sile
spui in aliquibz ppetatibz. n tn spc sic ut
dicit aug. cu opidone repulit dns. jo. xx. di
cens palpate et uidete et c. ite. iij. dotes no
tantur sap. iij. fulgebunt iusti et c. sic corp
hic pbat hanc mutatom futuram et p assit qd
corpa mutabuntur ab ali ppetate i spuale.
scdo pbat p auctem. sicut scptu e. d g. si
est. q. vere resurget spuale qr sic e m corp
aiale. est. i. ostat quia ee spuale. q. d. ab op et
positis qr oia sunt qs duplicia unu qs unu.
ecc. xlij. ut e et spuale. i. pz q est et spualle.
a vlis qr frustra diceretur aiale n ad dram
spualis. aiale dixi. sicut scptu e gen. ij. fuit e
pm adā aquo oms alij nati sunt. i aiam vi
uentem. i. vitam dantem p nutrimenta ci
bor. i. i uita aialem abis egentem. s. ligno
uite et alius lignis padisi. gen. ij. nouis
sim adam. i. xc qui tantus est inceps ut ada
ex cuius late formata est eua. qui et ostitu
tus est dns oim. qui et est spuale pncipiu
oim qui dr nouissim qr nllus sucessit ei suis. ecc.
iij. vivis e et scdm n h. iste inq scs e i spm
uiuificante. i. uiuificare potente. i. i uita
spuale abis n egentem. s no pz. hic o huius
mutatois ordine. et gentia et p post dicat
q prius oz ee corp aiale. qs spuale. sco o in adā et
in xc ita fuisse. pm hz. tcio o in nob ita futurm
eë. qualis terenus. d g. s no p. q. ita x sex
est in spm uiuificantem. s tn n pz sunt
in xpo q spuale e s q aiale. p sunt. deinde

q spuale est. qr p' huiꝰ cor' passib'le. deinde spual
sib' nā cui sp nobiliore fcom supordinat' i
signu dut hui' caut qs statu mdi iforme.
deni formauit et distixit. gn. i. pmꝰ ho. q.
tuc pmꝰ ada fcs est in anima alem. pm. n. ho
pncipiu omn corp'les. de tra. q. de pulue tre ex
quo p comyxtione hmdi fco hmo. et ido trenꝰ
i. alis et passib' ex nā. gen. iij. tra es et in
tram ibis. scds ho xpc. pncipiu omn spu'les
de celo. i. vnitus ne celesti. jo. iij. nemo
ascendit in celu n qui de celo descendit rc.
vl de celo. i. celesti m concept' luc. i. sps. s. sup
ueniet in te. et ido celestis. i. spual' i vbne.
qls trenus pz. i. aial' et mor'. tales sut et tre
ni hntes terre ppetates que opponuntur ppe
tatibz corpu glificatoz. s. aiales et mor'les.
gnat eu ad ymagine et silitudine sua. gen.
iiij. et qual celestis. pz. s. spualis et imortal'.
tales et celestes erut. i. clari. agiles. i. subtiles.
ipassibiles. igitur. hic ondit modu pcedendi
ad illam gemblam mutatoem. et p moz ut
ex xpi celestes efficiam'. fo o q alr ad illa
gliam n peruenimus. h itaq3 dc gs. gs. q. qr ta
les erunt celestes. g ut possimꝰ eo celestes
sicut portauimꝰ an bapm ymagine. i. expssi
sam vite silitudine trenu qr ad eiꝰ silitudi
nem trena dileximꝰ. ita post bapm portemꝰ
et ymagine celestis. sectando iusticia et uita
tem. ad hec ide moz Ap'. ro. xiij. in dnm
dnm ihm xpm. gal'. vi. stigmata dni ihu
in corpe meo porto. hec aut. q. et nece e ut
portemꝰ si uolumꝰ fi' celestes. aut qr h dico.
qm caro et sanguis rc. hec triplr expo'. p
modo sic. caro et sanguis. i. hoies dedia vi
cus q de carne et sanguie oriutur. regnu
di n possidebut. cor. vi. nolite errare nz for
nicarij rc. regnu dei no possidebut. scdo m
sic. caro et sanguis rc. i. opa carnalia in
celo n erunt. p opiom mdoz. de q. af. xxij.
tcio m sic. caro et sanguis rc. i. infirmitas
carnis et sanguis et corrupꝰ in celo no erut.
nz. q. et ue qr nz corrupꝰ rc. tripl'r. pmo m
sic. nz corrupto. i. ho seruiens corruptoi
que e effcs carnis et sanguis. icorrupte
lam. i. cor regnu cor'le possidebit. sco m
sic. nz corrupto carnis. s. ob quā sut uelut
opa carnalia icorruptelam possidebit. i.
in celo n erit. tcio vl sic. nz corrupto. i. cor
ruptabilitas et mortalitas icorrup. possidebit.
i. in celo n erit vbi e omoda icorrupto.

Nota qd hic qr ymagine xpi. i. expssam siltu
dine portare debemꝰ i mltis. pmo i humi
litate cordis. mt. xi. discite a me qr mitis sum
rc. ij. i puritate cusatois. i. pe. ij. sequimi uesti
gia eius qui pccm n fec. iij. i mansuetu
dine mutue dilcois. jo. xv. hoc est pceptu m.
ut diligatis rc. iiij. in tolantia psecucois. jo.
xv. sufficit discipulo ut sit sic magr ei. sime pse
cuti sunt et uos psequnt. v. in obediencia dnoz
mandatoz. phil'. ij. hoc sentite i uob. et post
fcs obediens rc. vi. in beniuolentia inuicem.
mt. v. diligite inimicos urs ut sitis filij pris
uri qui in celis est. vij. in instancia oronis. mt.
xxvi. n potuistis vna hora vigilare mecu rc.
viij. in exhibitoe mortuoz obsequioz. jo. xiij.
exemplu dedi uob rc. Nota qd q mltiplx est
ymago celestis. vna nc q sp qs gcia portat.
de qua ps. vnnpem i ymagine ptu. ho. ij. gre
que ad mandr. ij. cor. iij. nos reuelata
facie in eande ymagine tnsformam. tha
mte que p mitu acqui. de qua af. xxij. cuiꝰ
est ymago h rc. iiij. gle q i pmiu datur.
sap. vij. emanatio est claritatis et ymago
bonitatis illiꝰ. Ecce mistiu. h est quarta ps
pncip'. in qua ondit resurrec mod et ordine. et p
ondit in quibz rb gloria fiet. ij. qm cito fiet.
In momto. iij. quo fiet. cany. qrto que fiet
oz. dc gs. ecce misteriu. i. quidda uob occultu. uo
b dico. i. apio. hoc. s. omis qd resurgent. s. et
hoies tam boni qm mali si dixim' secu ultimo
morituros. ul omis. qui in aduentu dni mor
tui iuenientur. s3 no omis imutabimꝰ. i. in
meliorem statu imutabimꝰ. imo soli sci. re
surgemus nq3 et hec i momto. i. breuissimo tem
pis spacio. i ictu ocli. i. qm cito aaes ocli pau
lo uelsa. ul qm cito pautr a palpebra. et hec
i nouissima tuba. i. p magna uoce et ultima.
postqm n est alia. cany ei tuba. uoce tube a
liq euidens et pclaru signu intellig. q uox
archangli dz. i. tess. iiij. dz et clamor. af.
xxv. media nocte cla. fcs e. et forte erit uox
xpi qui archangl's dz. i. pnceps angloz. ul
erit uox ad iussum aliqꝰ angli. et mortui. i. p
catores ul et omis gnalr resurgent p uoce
illa. ps. dabit uoce sue. vo. uitu. resurgent
inqm icorrupti. i. sn aliqua diminucoe mbz.
ascendent eo ossa ad ossa. rc. ut ondit e eze.
xxxvij. et nos. scz. s. imutabimꝰ. i. in gliam
mutabimꝰ. oz. q. et ue ita erit. oz eni. ppt
le s. boni sicut nitm. et ppt dipniusam. corrup
h coe ide mid. job. xix. que incuruꝰ sic ego rc.
indue. tamq ornamtu. icorrupcoem. ut ulo
n esuriat et hm'. apo. xix. n esurient nz sitiet
ampli'. et mor'le h indue imor'le. ut ulo n dissol
uatur. h sut uestimta salutis. ysa. lxi. gau
dens gau. rc. qr indu. me ds uestimt salutis.
ecc. xv. stola gle induit eu. Nota qd aut qd
illud signu euidens quo fiet rb. qnq3 appella
tur uox filij dei ppt auctem diuinitatis. jo. v.
qnq3 uox archangli. s. y ppt ministeriu humanitatis
s. tess. iiij. qnq3 clamor ppt euidentiam. ut. af.
xxv. Cum aut. h e qrta pars se ptis pncip'.

qnq3 tuba dei ppt uehementiam terroris ut hic.

Vbi o^e ea q^i facta sunt post resurr^m. et p^o o^o i sac mor
tis p destructionem. ij. post sed^m q^e morte insultatio
nem. V^i est mors. iij. p huius oibz subd^r gratiarum
actionem. Deo aut^m. iiij. hortat^r eos ad tenendam
directe v^{num} fidem. Itaque fr^s. d^c g^o. Cum autem.
q^i ita h^c mor^{le} induet immortalit^{te}. Cum aut^e imor^{lo}
h^c id^e in^d usu dem^{le}. induit inmort^{te}. tunc fiet
i. implebitur s^mo qui scriptus est ysa. xxvi. viuent
mortui tui d^c. et ysa. xxv. precipitab^t mor. i sempit^m.
et osee. xiij. ero mors tua o mors et c. ps. lxx. ab
sorta et c. h^c tripl^r leg^{ur}. p^mo in^o sic. Absorta e^e
mors. i. destructa est mors om^s. et h^c i victo^r x^r.
s. in eius resurrecc^{ne}. ij^o. sic. Absorta est mors. i. dya^o.
deuictus iam in pte. tunc totalr. et hec i victo^r.
i. eo quod mod^s vincendi hoies excessit x^pm.
s. aggrediendo. iij^o. sic. Absorta e^e mors. i. car
nalis consuetudo peccandi. et hec i victo^r. i. i hac
q^a sci vincunt concupias in p^senti. Vbi e^e mors
hic ponit sedm^{is} contra mortem insultacionem. et p^o
insultando querit vbi sit victo^r mortis. ij^o querit
vbi sit ea mortis. V^i est. ij^o. o^o q^i sit ea mortis.
stimulus. iij^o. o^o q^a p legem aucta n^i ablata sit
ea mortis. Victoria. d^c g^o. vbi est. et las^o i p^a
resurgentium. vbi est mors vic. t. qua d. o^es
vincebas. ysa. xiiij. in die illa cum requie^m dederit
tibi dn^s a labore tuo et a confusione tua dura
sumes parabolam istam dicens. quo cessauit
exactor et c. Vbi e^e mors stimulus tuus. i. orig^{le}
pecc^m q^o ea sunt mortis. quo stimulo puncti
et uenenati omnes sumus. uel sic. vbi e^e mors
i. o. diabole stimulus tuus. i. ac^{le} pecc^m. q^o dya^o
facit. de quo stimulo. ij^o. cor. xij. dat^s e^e m^i sti
mulus carnis m. angelus sa. et c. uel sic. V^i e^e mors
i. carnalis consuetud^{inis} delectacio. stimulus t. i. pecc^m quo
fca e^e delectacio carn^l consuetud^{inis}. stimulus aut^e mortis
h^c. pecc^m est. om^{le}. s. x. ro. vi. stipendia pecti mors.
uel sic stimulus ei^s mortis. i. dia^{li}. pecc^m e^e actu^{le}.
s. q^o s. dya^s facit. uel sic stimulus aut^e mortis
i. praue consuetudinis. pecc^m e^e. i. usus peccandi.
v^{tus} u^o. i. augmentum pecti lex. p occasionem. q^a v^i
n^o est lex nec preuaricatio. ro. iiij. hec aut^e d^o
ne credatur q^o lex sufficiens adiutorium contra
pecc^m huius et lege. Deo aut^e gras ago qui ded^{it}
nob^s. x^{ps} se ei n^i indigebat nec pugna n^e victo^r.
victoriam pecti mortis. et dya^{li}. et h^c p eo^m. n. l. x^{m}.
n^o p legem ipse enim vicit h^c oia p obediam
pris. s^a ro pu. xxi. vir obediens loquitur vict.
id^e ab^ac. vocat eum victorem. abac. iij. sup
mea deducet me victor. itaque. q. et q^a p x^m
viam^s. Itaque fr^es mei p fidem dilectissimi p
caritatem stote stabiles estote p vos ipsos
in fide. s. v^{nis}. p fidem ei est stare. ij^o. cor. i.
nam fide statis. g^o x. qui stat uideat ne cadat.
et inmobiles ab aliis. ne s. moueamini ad er
rorem a pseudo. ij^o. thi. ij. ne moueamini a
uro sensu. vos dico habundantes in omi ope

dni sp. i. in omni ope bono in spe. s. future re
mis. s^o. tess. iiij. rogo ut habundetis magis. itque
dico sacientes. i. firmit^r sperantes. q^a labor v^r
non est inanis. i. Itaque in obsequio dei n^o n^i est inanis.
i. fructuo sus immo p^o bonorum laborum gloriosus e^e
fructus. sap. iij. et g^o. iij. vnusquisque p^{ia} merce
dem accipiet s sum laborem Contra mors
q^a d^r occidenda osee. xiij. ero mors tua et c.
q^a destruenda. g^o e. nouissime omn^i inimica
destruetur mors. q^a precipitanda ys. xxv. p
cipitabit mortem in sempiternum. q^a absor^{da}
ut hic absorta et c. Contra q^r sup i^d. surget
corpus spirituale. glo. i sim spc^e huius. Contra. g^o erit
q^a Contra. i. non silem spui. sili^{te} ac corp^{li}. n^i ecclesi^e.
Itē sup i^d. omnes quidem resurg. glo. tam boni q^a
mali. Contra. x^a. n^i resurg. ipsi Contra. n^i resurget
in iudicio actiuo ut iudicent s^z passiuo ut
iudicentur Itē sup i^d. i momento. glo. i minimo
temporis spacio. Contra. r^o fiet diuino miraculo.
g^o subito. Contra. plurim collecio fiet in tempore
cum sit motus cor^m. s^z corporum formacio et uiui
ficatio subito. Itē sup i^d. i ictu oculi. glo. q^a radii
radius citius ad remota et transuolat media.
ac si ibi sint p^o et posterius. cum q^a totum sit ibi.
Contra. aug^s radi^s oculi n^i pueniunt cit^s ad pp^inqua
q^a ad remota loca. g^o sil. Contra. aug^s. loq^{ur}
s appenciam. Itē sup i^d. nouissima tuba. gl.
i. p uocem magnam et ultimam post q^m n^i erit
alia. Contra. postea erit acceptacio iudicii et
laus sedm in patria. natalis s quosdam. Contra.
n^i erit alia p^o. i. ad sile officium. Itē sup i^d. mor.
resurg. i cor^m. gl. sui diminucione mbrorum Contra.
aliq^a sunt diminuta mbris a n^e. Contra. n^i e^e n^i illa
tanta s^z defect^s qui tolletur et supplebit^{ur} iuirtute
diuina. Itē sup i^d. oz enim. glo. ut q^a siuum^s
ut q^a pmissum e^e. Contra. q^a n^i obligat^{ur} hoi.
Contra. nec obligatur cum pmissio s^z bonitas
sua. Itē sup i^d. stimulus mortis pecc^m e^e. glo.
paulatim subrepens delectacio ueniandi morti
cat animam Contra. g^o ueniari e^e pecc^m mor^{le}.
Contra. u^m e^e huius quibus ueniacio pphana e^e. vel q^a
obmissio eorum ad que ho^s tenetur e^e annexa.
Itē sup i^d. virtus pecti lex. glo. lex prohibendo
augit concupiam. Contra. g^o si augit malum g^o ma
la. Contra. augit p occasionem n^i p causam.
De collectis autem. h^c e^e. iiij. ps p^{nt} xvi.
h^{ius} epl^e. s. consolo. nam p^s pma e^e salutatio.
deinde gratiarum actio. deinde narratio. v^i p^o eorum
a malis reuocatio. hic aut^e in conclone p^o eorum
ad bonum exhortatio. et p^mo hortat^r eos ad bonum
faciend^m aliis. sedo ad bn^i faciend^m in seipsis.
vigilate. tercio psonas imitabiles ppont eis
in exemplum. obsecro. iiij^o. ostendit suum et alior
sedm de eorum pfectu desiderium. salutant. In pma
pte p^mo monet et ordinat collectas fi ante
aduentum suum. sedo pmittit se uenturum.

veniam. iii. monet ut intm̄ digne tractent thymotheum ab eo premissum. si autem venerit. In prima parte circa collectas primo dicit modum faciendi. scdo modum conservandi. unusquisque. tertio modum mittendi. ait ergo presens. dicit glo. de collectis .q. de aliis super vos monui. et. sed de collectis que fiunt in sanctos. i. in usus sanctorum. s. pauperum fidelium qui erant in ierusalem qui sua vendiderant que sua erant. et omnia sua ad pedes apostolorum posuerant act. iiii. hoc autem mandaverunt apostoli paulo. gal. ii. tantum ut pauperum et c. sicut ordinavi in ecclesiis galatie est faciendum et tenendum. ita et vos facite. hic collectas et hec per unam sabbati. dupliciter. vel per una sabbati. i. per una die septimane. ut sabbatum accipiatur pro tota septimana. sicut luc. xviii. ieiuno bis in sabbato. .i. in septimana. vel per una sabbati. i. per unam diem post sabbatum. i. die dominicam. sic accipitur Jo. xx. una sabbati maria et c. unusquisque. q. sic autem faciatis. unusquisque vestrum apud se reponat. ne excusationem habeatis de depositariis vel ministris infidelitate. recondens. ne ipsum illud ad usum suum accipiat. sicut decima ad usus pauperum reponebatur intra ianuas. deut. .xiiii. recondens in thesauro. quod si bene placuerit. ne gravetur eum. ii. cor. viii. non ut vobis tribulatio aliis autem remissio. exo. xxv. ab omni qui offert sponte et c. hoc non. q. ideo hoc preparate. ut si cum venero tunc collectes fiant. postquam gravaret eos si subito totum daret per glo. Itaque ne cum venirent fideles aliarum ecclesiarum cum paulo esset confusio de imparatione eorum. ii. cor. ix. Cum autem presens fuero. apud vos. quos probaveritis. i. idoneos iudicaveritis. hos mittam per epistolas. i. cum epistolis meis et vestris et commendaticiis de fidelibus. mittam ipsum. perferre. i. ad presens in ierusalem pauperibus. s. fidelibus. gratiam vestram .i. donum a vobis gratis impensum. quod si dignum fuerit. ut et ego eam. s. si quantitas donorum hoc exegerit. in quo tacite invitat eos ad largiendum. atque ad quod invitat expressius. ii. cor. ix. qui parce seminat et c. mecum ibunt. deferentes. non dicit ego deferam. ad hoc ad tollendam suspitionem de collectis in usum suum pervertendis. veniam. hic promittit se ad eos venturum. et primo ostendit quare ad eos veniendi. ii. apud eos propositum morandi. apud vos. tertio tempus huius propositi. volo enim. iiii. causam adventus sui retardandi. permanebo. dicit glo. veniam. q. ita faciam cum venero. vel veniam ergo ad vos cum macedoniam pertransiero. .i. cum omnia loca usque ad macedoniam transiero. stam macedoniam pertransibo faciliter non contendo ibi morari. quia opus non erat ibi morari. apparuerat enim ei in visione vir macedo dicens. transiens in macedoniam adiuva nos. act. .xvi. apud vos autem forsitan manebo vel etiam hyemabo. quia multa erant ibi facienda et corrigenda. sicut medicus ubi sunt multi egrotantes diutius manet. manebo inquam. ita. s. ut et vos me deducatis quocumque iero. in quo captat benivolentiam ostendens suam ad eos familiaritatem. nolo. q. manebo inquam. nolo enim vos modo in transitu videre. talis enim visitatio parum proficit. Jo. xiiii. ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. spero enim aliquantulum temporis manere apud vos. mansit enim apud eos in conversione eorum per annum et dimidium. act. xviii. et hoc si dominus permiserit. quod quidem semper est apponendum et subintelligendum. iac. iiii. pro eo ut dicatis si dominus voluerit. et si vixerimus faciemus. hic autem iiii. permanebo autem ephesi usque ad pentecosten. ab epheso enim misit hanc epistolam ut dicitur per hyeronimum. act. xix. permanebo inquam. hostium michi apertum est. i. ingressus ad corda hominum. s. multa corda parata ad credendum. hostium inquam magnum. propter credentium multitudinem. et evidens. propter credendi facultatem et promptitudinem. quia non contradicunt predicatori. et adversarii multi. qui conantur impedire. unde necesse habeo ibi morari. non timebat morari paulus cum adversariis. si. i. ne timeat et faciat eorum et c. si autem venerit. hic monet ut digne tractet thymotheum ab eo premissum. et postea ei monet ut digne suscipiant et tractent. ii. ut cum ad ipsum venire voluerit deducant eum. deducite. tertio excusat se de apollo quod non misit eum. de apollo. In prima parte primo monet ut tractent eum de securitate. ii. ut cum honore. neque. In secunda parte primo monet ut deducant eum. so. scdo dicit causam quia expectat eius adventum. expecto. in tertia parte ubi excusat se de apollo primo dicit quod noluit venire nunc. de apollo. ii. quod veniet tempore oportuno. veniet autem. dicit glo. si autem venerit thymotheus. ad vos intm̄ videte diligenter cavete. ut sine timore sit apud vos. forsitan enim sibi timuerat propter commotionem pseudo. ex hoc patet quod legati domini propter debent custodiri ut sint securi et deducantur a fidelibus. opus enim domini operatur. s. opus euangelii ad quod dominus venit. luc. iiii. aliis civitatibus oportet me euangelizare. ad hoc enim veni. operatur inquam sicut et ego. i. ita fideliter. ii. thi. iiii. opus euangeliste. et quia sic facit nemo ergo illum spernat. luc. x. qui vos spernit me spernit. deducite illum in pace. cum securitate. ut veniat ad me. expecto. n. illum cum fratribus qui secum sunt. de apollo autem et c. hic apollo erat eis ab apostolo est ordinatus. de quo .i. cor. iii. ego plantavi apollo rigavit. et act. xviii. dicitur. quod erat vir eloquens potens in scripturis et fervens spiritu loquebatur. hic enim non valens eos sedare venit ad apostolum quod requisierat ut eis remitteretur. sed ipse venire noluit quia adhuc non erant plene sedati. et hoc est quod dicit dicitur.

de apollo aut(em) fr(atr)e uob notu facio q(uonia)m mltu(m)
rogaui eu(m) ut ueni(re)t ad uos cu(m) fr(atri)b(us) qui secu(m)
sunt ul quos mittebam cu(m) eo. (et) utiq(ue) n(on)
fuit uolu(n)tas eius ut ueniret n(un)c q(ui)a timet
nos n(on)du(m) ee correctos nec ego uolui eu(m)
cog(er)e. ueniet a(utem) cu(m) ei uacuu(m) fuit. i. optu
nu(m) cu(m) n(u)llu(m) h(ab)ebit i(m)pedime(n)tu(m). s. cu(m) correcti
fu(er)itis. Q(uo)d q(uod) p(re)lati n(on) sunt sp(er)nendi sed
ualde honorandi p(ro)p(ter) multas r(ati)ones. p(rim)o. q(ui)a
sunt dei in t(er)ra vicarii. (et) ministri. ro. xii. mi
nist(er) dei (et) uindex i(n) ira (et)c. ii. q(ui)a xp(ist)i i(n) m(un)do le
gati. ii. cor. v. p(ro) xp(ist)o legat(ion)e fungimur. iii.
q(ui)a dispensatores in domo dei. i(a). cor. iiii. sic
nos existimet ho (et)c. iiii. q(ui)a angli d(omi)ni. mal.
i. angls d(omi)ni exercituu(m) est. v. q(ui)a p(at)res n(ost)ri.
exo. xx. honora pa(trem) t(uum) (et) ma(trem) (et)c. vi. q(ui)a colu(m)p
ne celi. Job. xxvi colu(m)pne celi (con)tremiscu(n)t.
vii. q(ui)a luminaria mu(n)di. m(a)t. v. uos estis lux mu(n)
di. phil. ii. i(n)t(er) quos lucetis sicut lu(min)aria i(n)
mundo. viii. q(ui)a iudices s(e)c(u)li. i. cor. vi. nes
citis q(ui)a angl(o)s iudicabitis (et)c. Vigilate.
h(ec) est s(e)c(un)da p(ar)s p(r)i(n)c(ipa)l(is). ubi hortat(ur) ad bene
se h(ab)endum in seip(s)is. p(ri)mo in fide. s(e)c(un)do i(n) morib(us).
viriliter. d(icit) g(lossa). vigilate. q(uia) iam ueniet cum
optimu(m) fuit. uos a(utem) vigilate q(ui)a n(ost)ris (con)
stituatis d(iabo)l(u)s. i. pe. v. sobrii estote et uigi
late. state in fide. (contra) pseudo. g(lossa). (et) mo. sta
biles estote. viriliter agite mi(ni)m(e) n. e(st) sed
s(er)uitia. ps. viriliter agite (et) (con)fort(etur) cor. v.
(et) (con)fortami(ni) in d(omi)no. s. glo. ut in u(ir)tute u(est)ra sit
p(er)fectis. eph. vi. (con)fortami(ni) in d(omi)no (et)c. (et) o(mn)ia
u(est)ra (et) correctio. in caritate fiant. n(on) ca
lumpnie. g(lossa). u(bi) h(ec) iuriditatis ve(r)mis
boni op(er)is n(on) maneat in radice bone car(itati)s.
Q(uo)d aut(em) ad bellu(m) sp(irit)uale (con)fortare et
stare nos multa debe(n)t. p(ri)mo ducis n(ost)ri
ex(emplu)m. i. pe. iiii. x(risto) i(n) carne passo (et) uos ead(em) cogi
tatione armamini. s(e)c(un)do gesta s(an)c(t)or(um). ysa(i)e. ii.
(con)u(er)tite(m) ap(er)i p(r)im(u)m (et)c. t(er)cio debilitas hostium
nos s(ed) (con)sensu n(ost)ro uince(re) n(on) ualentiu(m). ysa. li.
d(icit) (con)t(ra)rio t(ibi) d(omi)ne tue i(n)carnatio ut t(er)ruissetam. iiii.
multitudo adiutor(um). iiii. re(gum). vi. noli time
re plures n(ost)ri sunt nob(is) q(ua)m cu(m) illis. v. i(n)formatio
pot(ens). i. machab. vi. adolescentib(us) ex(emplu)m forte re
linq(uam). vi. magnitudo p(re)mior(um). apo. ii. q(ui) vi
cerit dabo ei (et)c. vii. iusticie ca(usa) p(ro) qua pug(na)
eph. vi. (contra) sp(irit)ualia nequicie in celestib(us).
i. p(ro) celestib(us). viii. auxiliu(m) diui(n)u(m) p(re)paratu(m). eph.
vi. (con)fortami(ni) in d(omi)no (et) po(tentia) u(ir)t(utis) e(ius). Obsecro. h(ec)
t(er)cia p(ar)s p(r)i(n)cipal(is) hui(us) c(apituli). ubi p(ro)ponit eis
quasda(m) p(er)sonas imitabiles in ex(emplu)m. p(ri)mo ex
bono q(uod) fac(er)unt s(an)c(t)is (con)ferre. s(e)c(un)do ex bono q(uod)
fac(er)unt eis gn(erali)t(er) sp(irit)ualit(er). gaudeo. In p(ri)ma p(ar)
te p(ri)mo ponit p(er)sonar(um) meritu(m). s(e)c(un)do hortat(ur)
ad imitand(um). (cog)noscite. d(icit) g(lossa). obsecro. q(ui)a
p(re)ce(de)nt facite ut dixi. In hui(us) aut(em) h(e)c imita

mini. obsecro uos fr(atre)s. c. qui nostis domu(m)
stephane. s. illi(us) matrone de qua. s(upr)a. i. bap(tizav)i
a(utem) stephe domu(m). (et) fortunati (et) achaici. hii fu
erunt cu(m) ap(osto)lo in p(re)dic(ati)one corinthior(um). obsec
ro q(uod). o ut s(u)bditi sitis eiusmodi reue(re)ndo. et
aq(ui)escendo (et) debetis. q(uonia)m sunt p(ri)mitie achie.
s. qui p(ri)mo crediderunt. achachia e(st) quedam
p(ro)uincia i(n) grecia cui(us) metropolis e(st) chorinth(us).
(et) ordinauerunt seip(s)os in ministeriu(m) s(an)c(t)or(um). i. ut
ministrarent s(an)c(t)is. eiusmodi u(ir)i q(ua)s. (et) omi
cooperanti. s(e)c(un)do alii p(r)incipali op(er)antu(m) (et) la
boranti p(r)incipali(ter) p(er) se. glo. in nob(is). gaudeo
aut(em) in p(re)sentia stephane (et) fortunati (et) achaie.
s. q(ui)a p(re)sentes nobis sunt ad imitand(um). ul q(ui)a
mich(i) uenerunt p(ro) uob(is) ministrare. stephana(s)
aut(em) p(ro)p(ter) (con)iu(n)g(em) mulierem q(ui)a forte p(ri)or crediderat.
q(uonia)m id q(uod) uob(is) deerat in sp(irit)uali doct(ri)na (et) i(n)stru
ctione. suppleuerunt docendo. ul id q(uod) uob(is)
deerat in modo ministerii suppleuerunt modo
ministrandi. refecerunt eni(m) (et) meu(m) sp(iritu)m lei
cia ul m(ihi) n(e)c(essari)a ministrando. (et) u(est)r(u)m caritate
ul q(ui)a me uob(is) sociaunt. cognoscite g(lossa). i. hono
rate qui eiusmodi sunt. Salutant uos. h(ec) est
iiii. pars p(r)i(n)c(ipa)l(is) hui(us) c(apituli). in qua o(mn)i(u)m suu(m) (et) alior(um)
s(an)c(t)or(um) de cor(inthiis) p(ro)fectu(m) desiderium. (et) p(ri)mo salute(m) eis op
tat ex p(ar)te alior(um). ii. ex p(ar)te sua. salutate.
In p(ri)ma p(ar)te salutat ex p(ar)te om(n)i(um) eccl(esi)ar(um). s(e)c(un)do
ex p(ar)te quar(un)da(m) sp(irit)ualiu(m) p(er)sonar(um). salutant
uos multu(m). iii. ex p(ar)te singlor(um) fr(atru)m. salutat.
d(icit) g(lossa). salutant uos. i. salute(m) uob(is) optant
ecc(lesi)e asye minoris. cui(us) metropol(is) ephesus unde
scribit. salutant uos in d(omi)no multu(m) aquila
(et) p(ri)sca uxor ei(us). alibi (con)uenit p(re)mitte(re)
uxorem p(ri)scam. p(ro)p(ter) maiore(m) feruore(m) fidei. h(ic) ro.
ul(tim)o. (et) h(e)c facit ne uideatur facere (contra) doct(ri)na(m)
traditam i(n) hac eade(m) ep(isto)la. s(upr)a xi. caput mulie(ri)s
uir. et domestica sua ecc(lesi)a. i. fr(atru)m (con)gregatio(n)e
que est in domo cor(um) que s(ib)i salutat uos. a
pud q(uo)s (et) hospitor. de hiis act. xviii. salutat
uos om(ne)s fr(atre)s sigillatim. salutate. hic op
tat salute(m) ex parte sua (et) p(ri)mo mon(et) q(uod) sa
lutent se inuice(m) ex p(ar)te ei(us). s(e)c(un)do ip(s)e p(er) se sa
lutat. salutatio. t(er)cio ponit for(ma)m seu mod(um) salu
tationis. gr(ati)a. In s(e)c(un)da p(ar)te p(ri)mo fideles salu
tat salutatio. s(e)c(un)do se infideles salutare demo(n)
strat. siquis. in t(er)cia p(ar)te p(ri)mo optat gr(ati)am
ad d(eu)m. gr(ati)a. s(e)c(un)do caritate(m) ad p(ro)xi(mu)m. caritas.
d(icit) g(lossa). salutate inuice(m) ul aliu(m). in osculo s(an)c(t)o
n(on). s. corde in signu(m) pacis (et) (con)cordie sicut mo
ris erat cu(m) recipiebant ep(isto)las pauli. fil(ius) h(eb)rea
ro. ul(tim)o. eph. ul(tim)o. ii. tess. ul(tim)o. salutatio mea
scripta e(st) sup(er)ple manu pauli. h(ec) erat signu(m)
in omi ep(isto)la. ut h(eb)rea. ii. tess. ul(tim)o. siq(ui)s. q. fide
les salutate. na(m) siq(ui)s n(on) amat d(omi)n(u)m n(ost)r(u)m. ih(esu)m
x(ristu)m. diuini uite creationis. n(ost)r(u)m b(e)n(e)fic(io) i(n)carnationis.
ih(esu)m officio salutis. xp(istu)m plenitudi(n)e unctionis.

ipse h. iiij. est amandus. sit anathema. i. separatus uel
condempnatus. sola enim caritas deo coniungit et unit. Sed
augustinus. anathema magis maranatha. i. in aduentu
domini. uel usque ad aduentum domini. nam marana
tha interpretatur deus uenit. tunc enim parebit malorum
anathematizatio. mal. ult. quando dicetur ite maledicti et c.
gratia domini nostri i. x. et c. uobiscum sit suple. ecce op
tima societas gratie ad xpm spiritum. sap. viij. ipso
sum illam adducere in et c. caritas mea cum omnibus
uobis. maioribus mediocribus et minoribus. uel cum
sapientibus p[er]ficientibus et perfectis. i. ea caritate
qua nos inuicem diligite sicut ego uel deum dili
git ego. optat autem eis in fine caritatem que uniat
nos deo contra scismata. et discordias que erant in eis.
de quibus s. v. et xi. et quia caritas est consummatio
spiritualis edificij. est enim cubitus in quo consummatur
archa. gen. vi. caritas magis et hec non est amore
soli. sed in domino nostro ihesu christo. i. ponitur h. c. q. continue
dominum nostrum ihesum xpm. quia s. b. ihesus mel est in ore.
melos in aure. iubilus in corde. amen. benedictio
nis est confirmatio. et consolatio totius epistole. Hic
sup. id. de collectis et c. contra. c. vi. nolite cogita
re de crastino. Solutio. ibi prohibetur cogitatio dif
fidentie non prudentie. Item sup. id. que fiunt
in sanctos. glo. non in quolibet. sed danda est elemosina sanctis
non aliis. contra. eccl. dicitur quod non est distinguendum
in pauperibus. Solutio. utilius dandum est sanctis et non sanctis
sed magis sanctis. Item sup. id. unusquisque reponat apud
se. contra. quia nec est in contrarium dicitur reponi. Solutio. nondum
erat consuetudo tradendi sua possessa. sed inuitatur et desti
natur. Item sup. id. preter gratiam uestram. glo. donum.
contra. debitum erat contra id. ro. xv. si spiritualium eorum
participes facti sunt. et c. Solutio. non erat debitum necessita
tis paste sed honestatis. Item sup. id. si dignum fuerit
ut et ego uadam. contra. act. v. non est equum nos relinquere
re uerbum dei et c. Solutio. non ipse hec relinquisset quia eundo
per loca predicasset. Item sup. id. opus domini opera
tur sicut et ego. contra. non erat apostolus sicut ipse.
Solutio. loquitur de similitudine apostolus non auctoritatis. Item su
p. id. de apollo autem. hic erat eorum episcopus. qui cum non
posset eos sedare uenit ad apostolum. contra. uidetur quod
male fecit dimittendo gregem. Solutio. dimisit eorum
curam quia ipse eam ad apostolum uenit. Item sup
id. ueniet cum uacuum ei fuerit. glo. cum correcti fue
rint. contra. luc. v. non egent qui sani sunt medico
sed qui male habent. Solutio. cum fuerint correcti. i. ad
correctionem parati. Item sup. id. estote in fide.
glo. quia satana non obrepit sopitis. contra. pro. xxiiij.
septies cadit iustus. Solutio. loquitur hic de sopno
culpe mortalis. Item sup. id. omnia uestra in caritate
fiant. contra. nullus potest in omnibus semper de deo cogitare.
Solutio. potest habitu non actu. Item sup. id. ut et uos
subiecti. contra. non erant eorum prelati. Solutio. loquitur
de subiectione reuerentie non ordinis. Item sup. id.
ordinauerunt se ipsos. contra. heb. v. nemo
sibi sumit honorem. Solutio. ministerium hic erat ob

sequium caritatis non officium honoris. Item sup. id.
id quod uobis deerat suppleuerunt. glo. docendo. contra.
stephana erat nuncius misi autem docere non permittitur.
i. thi. ij. Solutio. mulier docere potest priuatim non publice.
Item sup. id. sit anathema. contra. ro. xij. nolite
maledicere. Solutio. prohibetur maledictio que fit li
uore uindicte. non que fit amore iustitie.

Explicit epistola prima ad corinthios.

Incipit epistola secunda ad corinthios
statim post.

Paulus apostolus et c. Hanc secundam
scribit paulus chorinthiis. causa scribendi fuit
quia per primam epistolam fuerant conturbati et eorum
aliqui correcti aliqui non. scribit ergo apostolus uolens
s. incorrectos principaliter. intentio eius est incorrectos
eius corrigere et correctos ad ulteriora prouocare. mo
dus agendi talis est. diuiditur enim hec epistola q. i. iiij.
partes. primo enim ponitur salutatio. secundo gratiarum actio. tertio
iij. principalis narratio non enim uolumus. uel ut sine
epistole. iiij. conclusio circa finem ubi dicitur tertio hoc. In pri
ma parte s. in salutatione primo ponitur persona salu
tantis secundo persone salutate ecclesie dei. iij. forma
salutationis. gratia. dicit g. paulus nomen est humilitatis
apostolus non est auctoritatis. humilitas enim est meritum exaltationis
quia qui se humiliat exaltabitur. luc. xiiij. ihesu.
i. saluatoris quantum ad diuinitatem. xpi. uncti quantum
ad humanitatem. per uoluntatem dei que semper est rationalis
non per uoluntatem hominum ad dictam pseudo. et thymo
theus. hunc adiungit quia primam eis epistolam detulerat
ad signum quod per eum de statu eorum certificatus fuerat. ita
magis scribunt ecclesie dei congregationi fidelium que est corinthi
hec est metropolis achaie. cum omnibus sanctis plures qui
maxime debent esse sancti. ut sanctis in lapso sanctificatis
qui sunt in uniuersa achaia cuius metropolis est corinthus
gratia. i. remissio peccatorum qui est primus effectus gratie sit
uobis suple et pax. i. tranquillitas mentis uel rectus
ordo quia non est pax impiis. ysa. lvij. sit inquam a deo
patre nostro a quo omne bonum datur. iac. i. omne datum
optimum et c. et domino ihesu christo. per quem omnia facta sunt
ipse quia omnis ordines ecclesie continuantur per do. n. et c. bene
dictus. hec est secunda pars principalis. s. gratiarum actio. ubi primo de
consolatione diuina in suis tribulationibus gratias agit. ij. hec
sibi per utilitatem eorum prouenire ostendit. sin autem. In prima pa
rte primo ostendit consolationis efficaciam. ij. effica
tiam ut possimus. iij. humiliationem quam sic. dicit g.
benedictus. et in fine exaltatus est qui in se exaltari
non potest. ipse accedit homo ad cor altum et exaltabitur deus.
et pater domini nostri ihesu christi. deus s. eius quantum ad diuinitatem. uel
deus per essentiam. pater per generationem. pater inquam misericordiarum. i. pater
misericors imitatione per participationem quo ad liberationem
a malo culpe. et deus misericordiarum pluraliter ipse plures effectus
misericordie que tamen in se unica est et deus totius. i. perfecte conso
lationis dator. non qualis est consolatio mundi uana et hec pa

pue qu̅nu̅ ad liƀatoi̅m a malo pene. benedc̅ ig̅
qui. i. qui ip̅e ɔsolatur nos suos sp̅ali. ī om̅i
tribl'oe n̅ra. glo. in tribl'oe corp̅. et adde qd̅
dr̅ bis ɔsolam̅. ysa. xl. ɔsolami ɔsola. po. m.
ɔsolatur inq̅m ad hoc ul' ita ut possim̅ ⁊ ipi
ɔsolari. ecc̅. xxxiiii. qui n̄ ē teptat' qualia sciō.
ɔsolari ig̅ eos qui in oi̅. i. ī quacu̅q̅ p̄ssura sc̅
vn̄ accipit' ubi signu̅ distributiē n̄ collectiue ɔ
solari ig̅ per exhortatoi̅m q̄ exhortam̅ ipi a
do. i. p ɔsol'om de p̄tat' q̄ ē exhortatō ad su
sta sustinenda. qm̅ ⁊ qi. possum̅ alios ɔsolari
qm̅ sicut hundant passoēs xp̄i. i. p noīe x̄
ul' ex x̄. in nob qui sum' eiꝫ locus ita ⁊ per
x̄ hundat ɔsol'o n̄ra. p̄s. ſ multitudine do. m.
ɔ ⁊ c. j. vii. repletus sū ɔsol'oe ⁊ sup̄hundo gͣ
gaudio. q̄ue sunt de aqua in ydriis tam sunt
de uino tota eni̅ aqua ɔu̅sa ē in vinu̅. Jo. ii. siu̅
aut. h̄ oꝰ hec sibi puenire p coꝝ utilitate. ⁊ pº
oꝰ utilitate sue tribl'ois. seō utilitē sue ɔsol'ois.
siu̅ ɔsolam̅. tercio utilitate sue exhortatois. siu̅
exhortam̅. p̄ oꝰ fact̄e sue ī eis fructu̅ seō pre
sente efficien. q̄ opat'. iii. siu̅ primu̅. sacies
doꝰ gͦ. siu̅ al' tribl'am̅. p̄sens pono qꝛ tribl'o
sp̄ erit eis p̄sens hoc ɔngit p n̄ra exhorta
tione in p̄sinti ⁊ salute et'na. i. cor. xx. cotidi
e morior p̄p̄ gliam u̅ram f̄res. siu̅ ɔsolam̅
hec ɔngit p n̄ra ɔsol'oe ut ɔsolemi de n̄ra
liƀatoē sicut credētes de liƀatoē petri. act. xii.
ul' p n̄ra ɔsol'oe. i. ut sil'em spetis ɔsol'om.
siu̅ exhortam̅ ad maiora sustinenda. h̄ fit
p n̄ra exhortatoē p̄sinti ⁊ salute et'na que
exhortatio ⁊ salus ip̄ata opatur ī uob. s. to
l'antia. i. stabilitate qua tol'atis eaꝫdē pas
sionu̅. i. silium l; n̄ equaliu̅ quas ⁊ nos pa
tim'. opat' inq̅ intm̅ ut spes n̄ra firma sit
p nob. s. p ɔstantia n̄ra ⁊ salute. gͦe. tanto
spes in dō solidior surgit q̄nto quis g̅uiora p
noīe ei' patit'. scientes. q. spes inq̅m n̄ra sit
firma ⁊ h̄ qꝛ sum' scientes qm̅ sic socii tri
bl'onu̅ estis in p̄senti sic eritis in futō ⁊ ɔso
l'onis et'ne. glo. qꝛ equa gl'a latori meō retr̄
buetur. ii. thi. ii. si sustinem' ⁊ ɔregnabim'
apo. i. particeps in tribl'oe ⁊ reguo. Nō uo
q' inita sc̄ q̄ nos in p̄s'tibꝫ tribl'oibꝫ ɔsolat'.
p̄mo ex sc̄oꝝ patru̅. he. xii. hītes tantā nube
testium p paciam currā' ⁊ c. scdō diuinitā
sep'aratē. ro. xv. p paciam ⁊ ɔsol'om sc̄ptā
rum spem heamus. iii. spes p̄missoꝝ. p̄s. me.
es. n. t. s. t. in quo m̄ sp̄e de. h̄ me ɔso. ē. iiii.
pensata utilitas ⁊ breuitas tribl'onu̅. j. pe. i.
modicu̅ nē si oꝫ ɔtristari ⁊ c. v. memoria diu̅
ce crucis et passois. p̄s. virga. t. ⁊ ba. t. i. m.
ɔso. ⁊ c. vi. pgustatō celestis dulcedis. iiii. re.
iiii. affere ī qͥd heliseus farinā ⁊ misit ī olla
⁊ n̄ fuit ul' q̄q̄ amaritudinis in ea. vii.
ɔsideratio pietatis diuine nos adiuuātis. ecc̄.

ul'. respiciēs erā adiutoriū hoīm ⁊ n̄ erat ⁊
c. viii. dulcedo bone exhortatois. ruth. ii. ɔso
latus es m. ⁊ locut' es ad cor ancille tue. non
eni̅ nolum'. h̄ ē scd̄a pars p̄n' ep̄le hui'. s. nar
ratio que diuidit' in. iiii. pte'. p̄. n. loq̄' correc
toē n̄ indigētibꝫ se eis in exemplu̅ patiē p̄pō
q̄. siciliis seu pig'is corrigi incipiētibꝫ ⁊ negli
gentibꝫ eos corripiendo. ibi. cum aut̄ hec uo
luissem. c. i. usꝫ ad. vi. c. t'tio iam correctis
et penitentibꝫ eos ad meliora puocando. a. c.
vi. adiuuātes usꝫ ad. x. c. iiii. ī correctis in
sua malicia p̄seu'antibꝫ eos increpando. a. x.
c. usꝫ ultiis fine ep̄le. decerto. In p̄ma pte ꝰ
p̄pōit se p̄p̄is in exm̄ patiē p̄mo ondit q̄nta
sustinuit. ii. quare ⁊ cu̅ tanta sustine' per
misit. sꝫ ipi. iii. quā magnifice eu̅ liƀauit
qui de tantis. iiii. vn̄ h̄ paciā ī eo surgit
nam gl'a. dͦ gͦ. nō eni̅. qi. sicut socii estis
passionu̅ ⁊ c. reuera ei passoēs sustinemus
nō ei nolum' uos ignorare o f̄res. uocādo
se f̄rem subditoꝝ caritatē p̄l hu̅ilitatē p̄la
tis insinuat. ecc̄. xxxii. correctore te posuīt
noli extolli ⁊ c. de tribl'oe n̄ra q̄ fc̄a ē ī asia
. s. ephesi. de qua h̄r act. xix. amb. ideo p̄su
ras tribl'onu̅ indicat ut ondat q̄ mala salu
tis coꝝ cā paciebatur. Jc̄ ut ai sc̄ ɔp'atione
magr̄i siu̅ pua pati cognouīnt accepta
ɔsol'oe debere desistant ꝑ glo. qm̅ sup̄ mod'
ɔsuetā tribl'onu̅ p̄sentiu̅ p̄cedentiu̅. g̅uati
ecc̄. xxi. prudēs grauabitur ɔtumelia. sup̄
uirtute n° n̄ g̅ue. g̅uati inq̅ ita ut tederet nos
quodam tedio uite. amb. ut desp'arem' q̄
dam uite diffidēcia ⁊ uiuē qꝛ max° ē optabile. sꝫ
qi nec solu̅ tedebat uiuē sꝫ ipi ī nob'metipis
responsum mortis hu̅im'. i. certitudinē mortis
q̄ q dictabat nob mens n̄ra. vt nō. q. ita a
pmisit d̄s. ut nō sim' ⁊ c. ul' hunc' sensum mor
tis h̄. s. ut nō sim' ul' fidentes in nob qꝛ ipa
mors iminēs docuit nos in nob n̄ ɔfidē. Jere.
xvii. maledc̄s homo qui ɔfidit in hoīe. sꝫ ī do
Jē. xvii. benedc̄s uir qui ɔfidit in dn̄o. in dō ig̅
in quo ɔfidendum. qui. i. quia ip̄e suscitat
mortuos morte corp'li ad uitam ul' morte sp̄uali
ul' ē morte reputatiua. i. eos qui p̄ miseria
qi mortui reputant'. qui de tantis p̄iclis eri
puit nos in p̄itō. j. xi. p̄iclis fluminu̅ ⁊ c.
⁊ eruit cotidie in quo speramus. p̄s. sperate ī eo
o. ɔ. po. qm̅ ⁊ adhuc eripiet in futō eripiet
inq̄ ⁊ hec adiuuātibꝫ ⁊ uob n̄ solu̅ nob ī orōe
sc̄a p nob. sic petr' est de carcē liƀatus orōibꝫ
ecc̄e. act. xii. ut ex multaꝝ. hec ep̄lo legi. p̄ m°
sic eripiet inq̄ ad hec ut ex p̄sonis. i. a p̄sois
multaꝝ g̅tium facieꝝ. i. diu'saꝝ etatu̅ sic ītm̅
tum puoꝝ ⁊ c. p multos paciper ei' donatois q̄
nob est agantur g̅re dō. s. p nob. i. p n̄ra libe
ratione. scdō m° sic. ut ex p̄sonis. i. a p̄sois

militaz fitiez. i. dui' siaz. itutu' et sa. intoz sa cui ognoscitur in ecca p suas uirtutes et multa sic homo p fatiem. sicut job p patiam moy ses p mansuetudinem p multos agat' gre p nobis. gre inq' ei' donatois que i nob' est. i. p nra libatione sta' dno mund'tio m° legitur f litam amb'. que talis est ut multoz faciem. i. in ospectu multoz. s. i quetu ul' cetu ogregatoz gre agant p nob'. i. p nra libatione. Hic qr' sup i°. a do pre nro. Contra pr' aut accipitur ecntr' et ita male coplatur in dno ihu x. aut plr' et ita male addit' nro. Rx°. ecntr' po' quo ad signm et ido addit' nro. p sonalr' tn quo ad suppom appatum et ido additur in dno ihu xpo. It' sup i° et dno ihu x. Cq°. indiuisa sut opa trinitatis g° et debuit ad de et spu. s. Rx°. qr. s. intllr' in dno domis sius ul' in extinus tamq' nexus. It' sup i°. sic socij passionu. glo. de qua gla dabit' laboru. Cq°. qr remunerat sup' odignu. Rx°. glo. lar' de qualit' iustic' que attende in portione no pondis in qntitate. It' sup i°. de tribl'e q' fca est in asia. Cq°. act'. xvij. uetati sut a spu. s. loqui u'bum in asia. Rx°. postea sut pmissi. It' sup i°. sup' uirtute grauati. Cq°. i. cor. x. fi del' qr qui n' patiet' nos teptari sup' id q' pot'. Rx°. glo. loq' hic de uirtute n' n' de uirtute p gram ad iuta. It' sup i°. ut tederet nos. Cq°. j. xiij. pp quod placeo m' in tribl'oibz. Rx°. tediu erat sensualitatis placentia rois. It' sup i°. ex mlt' taz psonis faciez. glo. faciesdicit infantiu puoz et c'. Cq°. p infantes n' possut agi gre. Rx°. infantes uocat post septenniu n' ante.

Nam gla nra hec est. et c. H est qrta pars illi' ptis in qua, pouit se pfecs in ex'm patie. ondit eni qnta sustinuit et quare q' pmisit eu tanta sustin'e et quali' eu libauit. hic ond' unde h gliencia libatois in eo surgit et pmo d' q d' scia sua dat ei bonu testim osciac' ipoz. n' est. iij. d' q' sp' e osonabit. hebr. iiij. q' hac gliencia ad eas uoluit uenire. et hac. d' g°. na gla. triplex est hic ontinuato' f glo. pmo modo sic. nam. qr adiuuantibz uob' in oribz et c'. et debetis orare pro nob'. nam gla nra et c'. ul' sic et oroes ure possunt nos iuuare. nam gla nra. ul' sic ita eripuit nos et adhuc eripiet. ido aut' n' diffidit de auxilio di. na gla nra h est. i. id un glat' testim osciac' nre. pu'. xv. secura mes qi iuge ouiuiu. testim ig' hec q' in simplitate itentois recte ont' dupli citatem ypocrisis. ecc'. ij. ne duplici corde. ul' in simplicitate fidei otra errores et sincitate di q' est ad ueritatis. s. pure. j. cor. v. n' i fmto ueti et c'. n' in sapia carnali pdicando iuxta sensum mdi ut placendo ne aliq's offendeo ul' pdicando legalia ul' qsius ca'. Jac. iij. n' e ista sapia desursum et c'. j. tess'. ij. n' sum' an' i ser

mone adulatois ont' simplicitate n' i cecone a uariae ont' sincitate nec qrentes ab hoibz glam otra sapiam carnale s in gra dei. i. f dictam gre dei. h ei' unctio que docet de oibz. j. jo. ij. h est lux dirigens in uiam pacis. luc. i. ouisati sum' in h' mdo. q' difficile e' qr totus md' i ma ligno positus. j. jo. v. hundantius aut' ad uos quibz cessim' de iure nro qr n' solu a uob' idebita n' extorsim' s debita dimisim'. s. supt' pdicato nis. j. xi. quas eccas spoliaui et c'. no ei. q' et ue ita est sicut et ipi scitis. no eni alia id qria. scribim' uob' qua que legistis. i spiciendo eplam pmam. et cognouistis uidendo int' uos ouisato nem mea. attestat' ei in eo opa doctine et c'. eij. ro. xv. n' audeo aliq' loqui et c'. amb°. ea scd' scribe que n' solu lris cinent s et opibz ei' manifesta hent. spero aut' q' usq in fine cognoscetis qr no mutabo ppositum. ecc'. xxvij. homo scs in sapia manet sicut sol. j. xi. e' ueritas xpi i me. sic et ognouistis nos ex pte. qr cognouistis opa s non radicem. satis eni q' abstinui s no qnta dilcoe cognosceretis inq' hec. s. qm gla ura etia sum' sic et uos nra. i. p uram instructom osequimi glam etnam. et nos sue. j. tess'. ij. que e' enim spes nra aut corona gle none uos et c'. gla ij et hec in die dni nri ihu x. i. in die iudicij que d' dies dni. n. et ei qr tunc cessabit onus pntia tus et exaltabit' solus in die illa. ysa. ij. ne d' e' dies nra. et ind' xvij. et quid in hac die tua. et hac ofidentia. q. s. uro testio bn ouisatus sum ap' uos. ul' hac ofidentia qr gla ura sum' sic et uos nra. ul' hac ofidentia qr. s. iam quida urm correcti sunt uolui s n' fca p quod uult i telli aliquos int' eos quoz ea dimisit. p'us uenire ad uos qm in macedoniam. ut p meam pntia secdam gram heatis. s. ofirmatom fidei que fides est pma gra. ro. i. desido uide uos ut aliquid impiar uob' gre spual'. et p uos p'us ofirma ros. i. uro ducta. transire in macedonia et itm uenire ad uos. ut m'apli' uos ofirmare. et a uob' deduci in iudeam. ad deferend' collectas. Cq°. no q' sci glantur de mltas pmo de pfcu alioz. j. tess'. ij. que e' spes mea aut corona gle nne uos an' dm. ij. in ouisatione priore. ecc'. xlviij. quis pt' e' sile glari qui sustulisti mortuu ab iferis. tio in exspectatoe pmioz. ro. v. no solu aut s glam' in spe gle filioz dei. iiij. in otemptu t renoz. ecc. x. qui glatur i paupertate qnto magis in diuicis. v. in tollantia tribl'onu. j. xij. glamur i tribl'oibz in angustijs p xpo. vi. in puritate osciaz ut h gla nra ij. tess'. osci. n. vij. in reuelone celestiu mistioz. j. xij. si glari oz n' expedit quid ueniam a' ad uisio nes. viij. i memoria crucis xpi et suaz passio num. gal'. vj. m' absit gliari nisi i cruce dni n. i. x. Cum a' h uoluisse. h e' fca pars tre ptis

principat. i. narrationis in qua lasciuos pigros seu fictis
corrigi inchoatibus et negligentibus eos corripit. Hu-
ius quedam mala s. inconstantiam et carnalitatem Pau-
lo imponebant et ei in locis multis predicando preferre-
bant et ideo impediebant eum. Paulus ergo primo se
excusat de malis que sibi imponebat. c. i. et sequenti.
ii. commendat se de bonis quibus ei pseudo prelatant. c.
iii. iiii. et v. In prima parte quia imponebant ei in-
constantiam et carnalitatem eo quod cum dixisset se uenturum
ad eos non uenerat. Propter remotionem causas tales quales ei
imponebant propter quas eum non uenisse putabant
c. isto. ii. assignat ueras causas quare eum detinuerant
c. sequenti. In prima parte causas tales quas ei imponebant
remouendo exprimit secundo uero causas declarat. Fidelis. Ideo in-
constantiam confirmat quod pro bono eorum uenire dimisit.
Ego. dicit ergo. Cum autem. q. ita uolui prius uenire ad
uos et non feci. Cum autem hoc uoluisse facere et non
feci numquid leuitate usus sum. scilicet causa rationabili
mutando. q. d. non. hebr. xv. ne putare de-
beas si dulcia mutemus ex causa nostri leuitate uel
re. ps. in populo graui laudabo te. Aut que cogi-
to secundum carnem. i. secundum carnalem uoluntatem. cogito
ut s. remaneam alibi causa maioris lucri. i. xiiii.
in carne ambulantes non secundum carnem militamus
leuitate numquam ita s. ut sit apud me. i. in inten-
tione mea sicut apud homines leues et carnales
est et non. i. affirmatio in ore et non. i. negatio
in corde. ut sim duplex ita quod affirmatio sit in
promissione negatio in impletione. uel ut sit apud
me est et non. i. ut ad agendum quod sciam agendum. uel
utile. i. ut aliud sit in ratione dictante aliud in uolun-
tate exequente. Fidelis. hic causas tales quales ei impo-
nebant destruit. et primo se esse ueracem ostendit
secundo probat per hoc quod Christus uerax sit cuius predicator est sui
uerax. Dei enim. tercio ostendit quod Christus uerax sit. Quotquot enim.
iiii. bonum quod dixerat deo non sibi attribuit. Qui autem.
In tercia parte quod Christus uerax sit primo probat per locum ab
effectu. Quotquot enim. ii. per locum ab auctoritate. Fidelis. dicit
ergo. Fidelis. q. et uere non est in me est non autem sed potius
fidelis. i. uerax est deus qui misit nos. deut. xxxii.
deus autem fidelis non mittet uicios infideles. ps. fi-
delis dominus in omnibus uerbis suis. et quod sit fidelis patet in nobis missis.
quia in illo sermone s. nostro. qui fuit apud uos. i. nostre predi-
cationis. Fuit apud uos non est est et non est. i. af-
firmatio et negatio de eodem ut aliud sit in ore aliud
in corde uel aliud in ratione aliud in uoluntate. mt. v. sit ser-
mo uester est est non non. Dei enim. q. et patet quod in nobis non est
fuit est et non quia in magistro quem sequimur non fuit est
quia in illo qui est dei filius ihesus christus. i. in predicatione
dei filii pro quo legatione fungimur. ii. v. Non
fuit est et non. i. contrarietas et inconstantia
ut aliud esset in ore aliud in corde sed est est in illo fu-
it. i. simplex ueritas. Jo. xiiii. ego sum uia ueri-
tas et c. uel non fuit in illo est et non. i. aliud in ratione
aliud in uoluntate ut aliud uellet quam sciret uti-
le. sed est in illo fuit. quia nichil aliud uoluit quam quod utile

fuit ihesus christus inquam qui in uobis per nos predicatus est. i. cor. i.
nos predicamus christum crucifixum et c. per nos s. per
me et siluanum. ipse est sylas de quo act. xv. sed hely.
et thymotheum. ob quam causam et posuit eum in salu-
tatione. Quotquot. q. et hec patet. non est enim cre-
dendum quod ille sit mendax per quem patet uerax
apparuit contra glo. per christum autem apparuit uerax quotquot
enim promissiones dei patrum sunt suple in illo. i. per
illum est. i. ueritas et impletio. quia per ipsum omnes promissi-
ones patrum sunt adimplete. ideo quia per ipsum implete
sunt et per ipsum christum dicimus suple amen deo. quod est at-
testatio ueritatis. i. dominus cum esse ueracem. et hoc
ad gloriam nostram qui hec predicamus. et per quos hec
manifestatur. quia secundum glo. per hec probatur uera pre-
dicatio. Qui autem. q. hec autem non attribuo mihi sed
deo. Autem. sed qui confirmat nos nobiscum. i. et uos
similiter. i. christo. s. i. fide stabiliendo. et qui unxit nos
unctione spiritus s. tamquam reges et sacerdotes in baptismo.
i. jo. ii. uos unctionem habetis et c. apo. i. fecit nos
deo nostro regnum et sacerdotes. dominus est. suple qui
signauit nos. i. in libro uite scripsit. luc. x. gaude-
te quia nomina uestra et c. uel signauit. i. ab infidelibus sig-
no crucis distinxit. eze. ix. signa thau et c. et
dedit pignus spiritus. instituere. i. spiritum s. in pignus
et certitudinem huiusmodi hereditatis. eph. i. in quo cre-
dentes signati estis spiritu promissionis sancto. qui est
pignus hereditatis nostre. uel pignus spiritus instituere
i. dona que in pignus ipsius spiritus. dedit inquam in cordi-
bus nostris. Ego autem. hic inconstantiam confirmat quod
pro bono eorum uenire dimisit. et primo dicit quod eis parce-
re hoc uoluit. secundo parcendi modum declarat et ex-
ponit. Non quia. tercio expositionis et determinationis
causam reddit. Nam fide. dicit ergo. Ego autem testem deum
inuoco in animam meam. i. contra animam meam si mentior. quod
parcens uobis. ne uos offenderem uel contristarem aspere
corripiendo. parcendi enim est mansuetudinis. timebat
enim propter quorundam incorrigibilitatem dissensionem
excitari. Non ueni ultra. i. post primam uicem uel
postquam discessi inde. corinthum. parcens dico. non quia
dominamur fidei uestre ut fides uestra coactione domini pa-
ciatur. non enim sumus tiranni. Ego. in eo in quo non deli-
quimus pares sumus. i. petri. v. neque dominantes in clero.
sed adiutores sumus. corripiendo et docendo nos
gaudii uestri causa. uel correctoris de qua gaude-
bitis. Nam. q. et bene dixi fidei uestre. Nam fide sta-
tis sed non cadentes. i. cor. xv. stabiles estote et in-
mobiles. Ideo quod fides multa bona facit. primo a
peccatis purgat. act. xv. fide purificans corda eorum.
secundo uitam prestat. abac. ii. iustus meus ex fide ui-
uit. iii. Christum in nobis habitare parat. eph. iii. habi-
tare christum per fidem in cordibus uestris. iiii. a dyaboli-
cis actibus et temptationibus conseruat. eph. vi. in omnibus
sumentes scutum fidei. v. de mundo triumphat. i. jo.
v. hec est uictoria nostra que uincit mundum fides nostra. vi.
miracula impetrat. mt. xvii. si habueritis fidem sicut granum
et c. vii. orationes impetrat. Jac. i. postulet in fide nichil

hesitans. viij. cui ait saluat. luc. xvij. fides tua te
saluum fecit. Sic qui lit. .id. nam gla ei here. Cg.
eccl. ix. nullus scit utrum amore .et c. quia non est in dicto tes
timonio consciencie gloriandi. Be. quia non possit sari pre
mi probabiliter coniecturari. Tc sup. id. non enim alia scri
bimus. Cg. hec epistola superfluit. Be. non scribimus
alia .i. superflua quia. sic gal. ij. siquid addi
cantur .i. confusa. Tc sup. id in die domini n. i. x. glo. qui
omnia erunt aperta. Cg. contra ubi quorum tecta sunt peccata.
Be. aperta erunt uestra peccata ad dei laudem. sed tec
ta ad eorum confusionem. Tc sup. id. non sic apud me
est et non. glo. mendacium est ficta uocis significatio cum
intentione fallendi. Cg. in mendacio iocoso fal
lendi non est intentio fallendi. Be. immo habitu sed
non actu est enim intentio dicendi id quod aptum natum est
fallere sed non fallat. Tc sup. id. fidelis est deus. glo.
si mendax essem qui sum doctor eius fidelis non
esset. Cg. christus habet multos doctores mendaces. Be. qui
mendaces non sunt doctores eius sed antichristi. Tc sup. illud.
non fuit in illo est et non. glo. numquam aliud noluit quam quod
utile fuit. Cg. noluit et petiit transferri calicem
matth. xxvij. Be. glo. loquitur de uoluntate rationis non
sensualitatis. Tc sup. id. quotquot promissiones
dei. glo. in illis inuitas per spiritum eternam et per animam
corpus suscepit. Cg. quia quattuor sunt in christo
.s. deitas christi et anima et corpus .s. Be. christus et anima idem
sunt (sed) sed distinctio rationis. nam christus dicitur secundum uires intel
lectuales a corpore separabiles. anima secundum uires ex quibus
quibus corpori unitur. Tc sup. id. pignus christi. glo.
spiritum arram sanctum gle. Cg. differt pignus et ar
ra quia quando soluitur precium pignus recipitur ar
ra non. ergo male exponit pignus per arram.
Be. hic loquitur utrumque est. sed pignus quo ad dona que
euacuantur ut fides. arra uero quo ad dona
que perficiuntur ut caritas. Tc sup. id. testem
deum inuoco. Cg. matth. non iurare omnino. Be. non iu
rare omnino est non iurare indifferenter ex quacumque causa
non est idem quod non iurare ullo modo negatio enim sic
distributionem non exigit.

Statum autem hec ipsum et c. Hec est secunda
pars illius partis in qua se excusat de malo que
ei imponebatur. remouit enim causas falsas obiectas cum non
uenisse putabatur hic assignat causas ueras quibus
eum detinuerunt et primo ostendit quod eorum culpa retarda
uit suum ad eos aduentum. ij. quod per retardatio
nem tyti impeduit suum apud alios profectum. cum
autem uenissem. In prima parte primo ostendit quod ideo non
uenit quia nolebat eos adhuc incorrectos apostolus
offendere. secundo ostendit quod prius uult huius qui eum offenderat
peccatum. siquis autem contristauit. In prima parte primo
dicit quod eos uidendo amplius contristari noluit. secundo pro
bat quod eorum contristationem non correctionem non contristationem.
Si enim ego. iij. confirmat per hoc quod prius hoc et ut cor
rigantur non ut contristentur eis scripsit. et hoc ipsum
.iiij. ut corrigantur non contristentur ostendit quanto et
quali affectu eis scripsit. Nam ex multa. Dicit ergo statum.
.q. prius uobis non ueni. autem. sed postquam statum apud
me .i. firmiter dispositum in corde. nam bonum propositum
uiri sancti debet esse quasi statutum. contra iuratum et statu
tum hoc ipsum .i. hoc idem quod propositum ex quo primam epistolam
misi. ne. scilicet iterum in tristicia uestra uenirem ad uos.
contristarem enim uos per primam epistolam et nolui iterum
uos contristare per meam presentiam. uel ne iterum in
tristicia mea et est de incredibilitate uestra. et est uestra
contristatus enim sum primo audiendo culpam uestram.
et amplius contristarer si uenissem uidendo incorrigi
bilitatem uestram. Si enim. q. et uere de presens uestris nil
est tristicia quia de correctione est mihi leticia. si enim contristo
uos corripiendo et increpando et .i. uos supple me
contristatis. et quis est qui me postquam uestris contrista
tum letificet nisi qui contristatur salubriter ad
correctionem. ex me .i. ex mea correctione. q. d. quod
contristo uos hoc non est nisi ut corrigendo uos
letificetis me. et ideirco est quia correctionem uestram
desidero hoc ipsum .s. quod nemo me letificat nisi
qui contristatur ex me scripsi uobis et uos correctos
inueniam ut sic non cum uenero ad uos habeam tristiciam
de incorrectione uestra super tristiciam de culpa uestra
habita. mestum de quibus .i. de uobis incorrectis de quibus
oportebat non solum non contristari me gaudere. et non contristari
filius cum sapiens letificat patrem. scripsi dico confi
dens in uobis in omnibus uobis. quod est .s. de certo gaudeo
in uobis et debetis ad hoc laborare. quia meum gau
dium omnium uestrum est .i. uestrum reputatis. sicut enim
caritas communicat gaudia et dolores. ro. xij.
gaudere cum gaudentibus et c. Nam. q. et tristiciam
etiam habui. nam ex multa tribulatione exteriori in
corpore. et angustia cordis interiori in mente. ij. vij. fo
ris pugne intus timores. scripsi uobis. quod patet
quia per multas lacrimas .i. cum multis lacrimis scripsi.
ie. ix. quis dabit capiti meo aquam. et c. et hoc dico
non ut contristemini. rememorando causam tristicie
mee. sed ut sciatis quam caritatem .i. quantum desideri
um uestre correctionis habeam habundantius in uobis
quam in ceteris. uel habundantius quia preter alios quod
uobis de iure meo dimisi. s. non accipiendo a uo
bis sumptus. ij. xij. alias ecclesias spoliaui et c. ij. vi.
os nostrum patet ad uos o chorinthij cor nostrum dilata
tum est. Nota quod multa sunt genera lacrimarum.
sunt enim primo lacrime naturalis affectionis. gen. xliiij. com
mota sunt uiscera eius super fratre suo et erumpebant
lacrime. ij. gratuite dilectionis. ij. thi. i. memor
lacrimarum tuarum ut gaudio implear. iij. amare
compunctionis. ps. lacrimis meis stratum meum
rigabo. iiij. intime deuotionis. ebr. v. qui orationes
cum lacrimis ego optuli et c. v. temporalis afflictionis
tren. i. plorans plorauit in nocte et lacrime eius in
maxillis eius. vj. humane pietatis. ij. mach. iiij.
flexus antiochus ad mundum lacrimas fudit. vij.
diuturne compassionis. ie. ix. quis dabit capiti
meo et c. Siquis autem. Hec est secunda pars prime partis
in qua ostendit quod prius uult eis qui eum offenderat

parcerent quam latenter tangit publica fornicatoris of-
fensam. Ideo dicit quod sufficit pena excommunicationis ei imposita.
Sufficit. ii. monet quod consolentur et confirment ei veniam. Propter quod.
iii. ostendit se propter eos ei fecisse indulgenciam. Cui autem.
In prima parte primo ostendit quod ille fornicator contristavit
eum. ii. quod et aliquos eorum. Sed ex parte. In secunda parte
primo ostendit quod pena ei illata debet sufficere. Sufficit. ii.
quare debet sufficere. Ne forte. In tercia parte primo
monet ut remittant illi. Propter hoc. Secundo ostendit quod debet
quia ideo scripsit eis. Ideo. In quarta primo ostendit quod ipse remittit
propter ipsos remittit. Cui autem. ii. ostendit quare autem remi-
sit. Ut non. Dicit ergo. Si quis. q. ita scripsi vobis
ut non contristemini. licet autem aliquis vestrum me con-
tristavit non facio vim. Si quis autem contristavit
me. ut. s. ille publicus fornicator quem non nominat
ne confundat. non me contristavit solum simpliciter sed et vos
sed ex parte simpliciter contristavit vos. i. aliquos vestrum non
omnes. s. bonos. Hoc autem dico ut non onerem omnes
vos duplici vel onere pene et vice legis promisse. i.
ut non imponam vobis omnibus hoc onus quod doluerit de
peccato eius quod utique debuissetis. vel ut non onerem vos
omnes honere. s. culpe dicendo. s. nullum vestrum dolu-
isse de peccato eius quod utique culpa esset bonum est doluere.
Sufficit. q. licet autem me et vos contristavit sed tamen suf-
ficiat ei qui eiusmodi est. i. qui tantum deliquit obiur-
gatio hec. i. excommunicatio et increpatio que fit a
pluribus a quibus congregatis traditus est sathane. i.
cor. v. Ambrosius. magnum dolorem patitur qui delictum
suum plures videt horrere. Sufficit dico ita ut econ-
trario magis donetis. i. quanto plus obiurgastis
tanto magis condonetis offensam remittendo. eph.
iiii. donantes invicem et c. et consolemini de spe ve-
nie exhortando. consolemini dicit Ambrosius. per exemplum domini
quod aliorum quibus indulta est venia et per dominum ita dicentem
nolo mortem peccatoris et c. eze. xviii. consolemini
inquam ne forte qui eiusmodi est habundanciori tristicia
quod opus sit absorbeatur. a dyabolo. cadendo in des-
perationem. cum videt se tam diu separatum a communione
ecclesie. Ambrosius. absorberi est desperantem ad peccata con-
verti. ii. Reg. ii. an ignoras quod periculosa est desperatio.
Propter quod. s. ne absorbeatur obsecro vos ut con-
firmetis in illum caritatem. quam concilia. ut. s. cari-
tatem quam huiusmodi corrigendo consumetis condo-
nando. et consolando et in communionem aliorum suscipiendo.
Ideo enim et scripsi ut cognoscam experimentum vestrum. i. ut
experientia cognoscam. s. an in omnibus obedientes
sitis. ut sicut obedistis mihi in eiciendo ita et in
recipiendo. Hebr. ult. obedite prepositis vestris. et sub-
iacete eis. Cui autem. quem et donare debetis. autem sed quia
cui aliquid donastis et ego donavi. unde et debetis do-
nare cui ego. Et vere ita est. Nam et ego quod do-
navi. i. remisi. sed quid donavi hoc dicit quia non
passim factum est huius donatio. non enim passus fuerit
suas indulgentias propter vos. unde multo magis
vos propter me. Ambrosius. si magister discipulorum donavit
amore multo magis discipuli propter magistrum id de-

bent facere simpliciter donavi et hoc in persona christi. i. vice
christi. ac si christus donasset. i. v. pro christo legatione
fungimur et c. Hoc autem dicit ut ratam suam dona-
tionem apud deum ostendat et hoc facere debemus. Ut
non circumveniamur. i. decipiamur a sathana consentien-
tes eius occulte suggestioni. ne. s. de zelo seve-
ritatis mittamus fratrem in desperationem. non enim. q. ita
metuendum est caveamur. non enim ignoramus cogi-
tationes eius. glo. qui quos consentiendo nequit
decipere facit nimis asperos. Iob. xl. revelabit fa-
ciem indumenti eius. Cum autem venissem. Hec est secunda
pars principalis huius capituli in quo ostendit quod culpa
eorum impedivit tytum retardando suum aput eos pro-
fectum. Et primo ostendit quod tyti retardatio apud eos
sue predicationi impedimentum prestitit. Secundo quod nichilominus illud
impedimentum non inutile fuit. Deo autem gratias. In prima parte
primo ostendit quod propter absenciam tyti apud troadem pro-
ficere non potuit. ii. quod ideo in macedoniam tran-
sivit. Valefaciens. Dicit ergo. Cum autem. q. parcens
vobis non veni chorinthum. autem sed postquam Cum ve-
nissem troadem. propter evangelium christi predicandum. Dis-
currebant enim predicando ubique. quia erit de illis
nubibus. ysa. lx. qui sunt isti qui ut nubes vo-
lant et hostium mihi apertum esset. i. corda auditorum pa-
rata ad recipiendum evangelium et hoc in domino. i. in deo
hoc faciente non habui requiem spiritui meo. i. non
potui satisfacere voluntati mee de predicando eo quod
non invenerim tytum. non enim potuit eis plene tradere
quia solus non poterat et fideles instruere et infidelibus
repugnare. tytum dico fratrem meum. filius erat sed
fratrem vocat ex humilitate. Sed valefaciens eis
credentibus. s. profectus sum in macedoniam. Act. xvi.
visio per noctem paulo ostensa est vir macedo et c. Deo
autem. Hic ostendit quod impedimentum non fuit inutile. Ubi primo
ostendit sue predicationis in macedonia utilitatem.
secundo sui ad predicandum ydoneitatem. Et ad hec. In pri-
ma parte primo ostendit que sit utilitas. ii. quibus profuit.
quia bonus. Dicit ergo. Deo autem. q. ita profectus sum in mace-
doniam et hoc non inutiliter. autem sed postquam Deo gratias qui
triumphat nos. i. triumphare nos facit quantum
ad victoriam inimicorum. In christo ihesu. i. in eius christi
ihesu. et odorem noticie sue. i. christum per quem magis
per odorem predicationis notificatur. vel odorem noticie
sue. i. miracula eius et predicationem. manifestat per
nos. s. per nostram predicationem. et hoc in omni loco.
ubique enim predicabant sicut dicitur Act. ult. per nos inquam
quia christi bonus odor sumus quia in nobis bonum christi apparet
in predicatione et moribus. cant. ii. odor eius tam-
quam malorum. bonus inquam deo placens. s. quod deum
est in vice victime legalis hostie. de qua lev. i. in odorem
suavitatis domino. et hoc in hiis qui salvi fiunt.
qui bono odore recreantur. et in hiis qui pereunt
qui odorem abhominantur sicut floretes odorem
deserunt. Sumus inquam bonus odor. Aliis quidem
sumus odor mortis. culpe tendentis in mortem
gehenne et hec occasionaliter non ex intentione sicut dominus

per scandali. ysa. viij. aliis q. odor uite gre te
dentis e uita gle. et hec causalis et ex intentione. ex
adh. hic ostendit ad predicandum ydoneitatem et primo in
nuit q sit maxime ydoneus predicator. ij. platon. non
enim. dicit g. et ad hec. s. ad ecclesiam bonus odor x
in predicatione. quis de pseudo e tam ydoneus
sicut ego suple. q. d. nullus. non enim sumus plurimi
pseudo adulterantes uerbum dei. carnalem. s. sensum
ewangelij predicationi miscentes. ysa. i. s. lxx.
caupones qui uino aquam miscent. sed loquimur uerbum
dei ex sinceritate. i. sincera intentione. ij. tessalonicenses.
i. non sumus alii in errone auaritie et c. sic ex deo
monente. ayo x. non eni uos estis qui loquimini et c.
coram deo inspectore intentione. s. ei placendi.
et hec in x. tanquam tota materia predicationis.
Odor quo multiplex e bonus odor scilicet primus humilitatis.
cant. i. dum esset rex et c. nardus mea que e herba hu
milis dedit odorem suum. secundus castitatis. ecc. xxiiij.
quasi mirra electa et c. iij. deuotionis. ecci. xiiij. ego
quasi uitis fructificaui suauitatem odoris. quartus
pietatis. can. i. currem in odorem vnguentorum. c.
v. orationis apo. v. habentes phialas plenas odo
ramentorum que sunt orationes sanctorum. vj. predicationis
ut hic qui odor e noticie sue et c. can. vij. odor
oris tui sicut odor malorum. vij. conuersationis. gen.
xxvij. statim ut sensit uestium et c. ait ecce odor
filij mei et c. viij. in operibus. ecc. xlix. memo
ria iosie in oratione facta et c. Hic queritur super i. ne
cum in tristicia. glo. uos contristans. Contra contristare
peccatores ad penitentiam est bonum. Responsio tristicia inmoderata
bona est inmoderata nocet. Item super id. quis e
qui me letificet. glo. nullus me letificat nisi
qui contristatur. Contra boni prelati letificabantur cum qui
tamen non contristabantur ab eo. Responsio loquitur specialiter de idi
gentibus correctione et contristatione. Item super id. suffi
cit illi qui eiusmodi e. Contra post absolutionem ab excommuni
catione requirebatur satisfactio. Responsio sufficiebat
hoc ad emendam publicam licet forte non ad peniten
tiam. Item super id. ut econtrario magis donetis. glo.
uera penitentia est cessare a peccato. Contra oportet dolere de
preteritis. Responsio cessare a peccato non tantum actu sed habitu
in quo includitur dolor de preteritis uera penitentia est.
Item super id. an in obediencia sitis. Contra non tenentur subdi
ti prelatis in omnibus obedire. Responsio immo in omnibus perti
nentibus ad cathedram. Item super id. in persona x. glo.
ac si x donasset. Contra ergo prelatus potest relaxare to
tam penam sicut x. Responsio ex hec non sequitur quod potestatem
tantum. sed quatenus se extendit limitatio potestatis
clauium a deo. uel deo quod potest ex causa clauem non errante.
Item super id. non ignoramus cogitaciones eius. Contra ipse ignorat cogi
tationes nostras quas solus deus nouit etc. Responsio noui
mus cogitationes dyaboli in uniuersali non in particulari.
Item super id. eo quod inuenerim. glo. in quo non potuit per
cere quod lingua eorum tytus expositus loqui potuit.
Contra paulus per spiritum sciebat omnes linguas. Responsio
quamuis sciret omnes linguas. non tamen omnes modos pro
nunciandi. Item super id. qui semper triumphat nos. Contra non semper opti
nebat propositum. Responsio immo semper optinebat finem in se licet
non finem in alio. Item super id. x bonus odor sumus. Contra
hij qui pereunt reputabant eos malos. Responsio quod
in se bonus odor erant et illis. sed illi non percipie
bant. Item super id. ad hec quis tam ydoneus. Contra
j. cor. xv. ego sum minimus apostolorum. ergo non reputa
bat se maxime ydoneum. Item alij sancti reputant
se indignos. ysa. i. Responsio comparatio hec refertur ad apostolos
cor. s. pseudo non ad ueros apostolos. Ad secundum Responsio illi
dicunt se indignos ex humilitate hic uero dicit se ydo
neum ex caritate propter pseudo repellendos.

Incipimus iterum nosmetipsos commendare.

Secunda pars huius epistole que incipit ubi habundat et c. dila
tatur in iiij. partes. quarum primo loquitur pluribus correctione non
indigentibus. c. i. usque ad locum illum. cui ergo hoc uolu
issem. secundo corrigi uolentibus sed negligentibus ab
illo loco secundum glo. usque ad. vi. c. tercio iam correctis et peni
tentibus a. vi. c. usque ad. x. quarto incorrectis in suadu
ricia perseuerantibus. a. x. ca. usque ad locum illum uha
ca. de certo tres. In secunda parte primo uitat excusationem
de malis que sibi imponebant a loco isto primo. ca.
cui ergo hec. usque ad tercium. c. secundo commendare de bonis
in quibus ei pseudo preferebant a. iij. c. usque ad. vj.
hoc enim duo erant impedimenta quare non corrige
bantur per epistolam pauli premissam. prima parte
terminata incipit secunda. Incipimus iterum et c. que
diuiditur in tres. primo enim commendat se a dignitate offi
cij administrati. c. isto. secundo ex modo administrationis
.c. iiij. tercio ex primo administrantis. v. ca. In prima
parte primo ostendit commendandi se rectam intentionem.
secundo destruit commendationem qui se ydoneos. In prima
parte primo proponit duplicem questionem. secundo soluit ad
secundam. epistola. tercio ad primam. fiducia. secundum glo. dicit ergo.
Incipimus. q. diximus quod sumus odor uite et c. sed hec
dico. numquid incipimus. glo. q. semper in hec nouum
sumus iterum sicut in epistola precedente. j. cor. vij.
uolo omnes homines esse sicut me. et cum melius e michi
mori. quam ut gloriam meam. quis euacuet. nosmetipsos
commendare. et non propter xpm. q. d. non. pro. xxvij. lau
det te alienus et non os tuum. aut per c. nam licet
diminutiua propter sufficit alteram parte esse ueram uel
falsam. numquid egemus sicut quidam. glo. pseu
do quos nulla uirtus commendat. signo autem particulari
absque proprio nomine designantur quia se ab unitate ecclesie
segregantes. can. inde. hij sunt qui segregant semet
ipsos. commendaticiis epistolis. ad uos misis ab aliis
aut ex uobis ad alios. Epistola hic respondet ad secundam
questionem. q. d. uere non indigemus quia uos estis epistola
nostra. glo. instructio nostra quia in nobis sufficienter
apparet uita et sancta nostra. sicut prudentia magistri
in discipulo. scripta in cordibus nostris per assiduam
curam et memoriam. uel. i. memoria uestri tacto
semper. subdita ei semper debent esse in corde prelati. in figura
huius nomina aliorum israel debebat summus pontifex porta
re descripta in rationali in pectore. exo. xxviij. qui

sat. i. scrit per te et hec ad cognoscendum et legitur. i. legi potest ad
discendum imitari nos secundum glo. ab omnibus hominibus ut quod solent
bus ut sit accomodata distributio manifestati per fidem
et opera exteriora quoniam estis epistola christi a christo principaliter
scripta. vii. i. cor. ult. an experimentum eius queritis qui
in me loquitur christus et ad christi exemplar principaliter scripti
scripta. gal. iiii. filioli mei quos iterum parturio donec
formetur christus in vobis. ministrata a nobis. i. scripta ministerio
ministerio nostro sicut calamo. ps. lingua mea calamus
scribe. scripta non atramento. glo. i. debilibus vel tetris
litteris heretice pravitatis. ii. ca. io. nolui per cartam et
atramentum scribere vobis. sed spiritu dei vivi. ad dextram
dolorem. spiritus enim sanctus digitus dei est quo scribit le-
gem suam in cordibus hominum. de quo luc. xi. si in digi
to dei eicio demonia et de quo exponitur illud io. viii. di
gito scribebat in terra. non in tabulis lapideis. sicut lex
moy. exo. xxxii. quod fatetur ad significandum eorum quibus lex
dabatur duriciam. sed in tabulis cordis latis per caritatem
et planis per mansuetudine carnalibus. i. mollibus et
ad impressiones recipiendas aptis per obedientie promptitu
dinem. eze. xi. auferam a vobis cor lapideum. hee tabule
cordis possunt dici tres potentie. ymaginis. memoria intel
ligentia et voluntas. prov. iii. misericordia et veritas non te deserant. de-
scribe eas in tabulis cordis tui. ¶ fiduciam hic respondet
ad primam questionem. q. d. non volumus nos ipsos commendare
sed potius christum. aut per se. fiduciam talem. i. talia de nobis
dicendi habemus per christum. actorem omnium bonorum. non per considerati
am nostrorum meritorum. tit. iii. non ex operibus iusticie et c.
ad deum referendo. s. totum. quod laudando nos dicimus. ie.
xvii. maledictus qui confidit in homine. non quod tamen quod suffici
entes simus. i. esse nos reputemus. cogitare aliquid ex nobis minus
velle vel facere. phi. ii. deus est qui operatur in nobis
velle et perficere. aliquid. rem aliquam valoris. s. aliquid
magnum bonum. a nobis. q. ex nobis. principaliter procedat. quasi
quamvis omne bonum quod agimus sit a nobis. ut a causa secunda
ria. non tamen ex nobis. q. ex causa primaria. sed ex deo. i. cor.
xv. non ego sed gratia dei mecum. sed sufficientia. s. cogitandi
bonum vel volendi vel faciendi. ex deo est. quia sufficientia
donum perfectum est. Jac. i. omne datum optimum et c. desiderium quid
omnis ex nobis est. opposita vero non sunt ex eadem principia. sed
sufficientia non est ex nobis. qui et ydoneos. postquam ostendit commendandi
se rectam intentionem. hic subiungit commendationem
commendando ministerium evangelii super ministerium legis. primo ab
efficacia. 2o a gloria. quod si ministratio. iii. ab eiusdem
stabilitate. dicit ergo. qui et ydoneos. glo. perfectos scientia
et vita. prov. ult. omnes domestici eius vestiti duplicibus
ministros novi testamenti. i. evangelii. luc. xx. hic calix no
vum testamentum est. ie. xxxi. feriam vobiscum pactum novum.
dicitur autem novum testamentum quadruplici ratione. primo propter novas
ordinationes testatoris seu mandata. io. xiii. mandatum
novum do vobis. ii. propter nova heredi tamen nova promissa
apo. xxi. dixit qui sedebat in trono ecce nova facio omnia.
iii. propter nova relicta seu legata. io. xv. pacem relinquo
vobis et c. non quomodo mundus dat et c. ex quo testamentis excipit
legatarium lites et discordie. iiii. propter nova testimonia et si
gilla. act. i. eritis mihi testes et c. non littera occidente tamen sed

sicut faciebat lex moy. sed spiritu vivificante. exultet? ii. apostoli
ministri non tamen littere occidentis sed spiritus vivificantis. quia eorum ministerio
dabatur in sanctis. act. viii. tunc imponebant manus et c.
littera enim sine spiritu docens. s. tropum adiuvante non cooperans qualis
erat lex vetus occidit. cum sit in se mortua. occidit
quidem morte spirituali per occasionem triplicem secundum glo. primum
per scientiam augendo. 2o prohibendo simplices prevaricatores legis scrip
te addendo et concupiscentiam irritando. spiritus autem gratie.
qui ministerio nostro datur in sacramentis evangelii. vivificat. io.
vi. spiritus est qui vivificat. ¶ Quod si ministratio. hic
evangelici ministerium preponit legali ex gloria. ostendens prius quod gloria
est maior. 2o quod incomparabiliter est maior. nam nec dicitur glorificatum. quod
i. sed. si ministratio mortis. i. legis moy. mortem infligen
tis. sive temporalem transgressoribus. secundum illud heb. x. irritam
quis faciens legem moy. et c. sive spiritualem infirmioribus
simpliciter ut dictum est. litteris deformata. i. deformiter
scripta. quo ad quedam superficialiter intellecta. ut de precibus
seminifluorum et menstruorum et huiusmodi. levi. xv. vel deforis in
tabulis plene formata. in lapidibus. i. tabulis lapide
is. fuit in gloria. i. in claritate vultus moy. ita
ut non possent intendere filii israel in faciem moy. ad litteram
propter gloriam vultus eius. i. claritatem quandam in eius facie.
quando de monte descendit apparentem. exo. xxxiiii. que
evacuatur. quia ista claritas nec in moyse permansit
nec in eius successoribus fuit. vel non possent in faciem eius
i. in intellectum legis spiritualem propter gloriam vultus eius.
i. propter figurarum legalium superpositionem. que evacuatur. quia adveni
ente veritate cessat figura. quomodo non magis ministratio
spiritus. s. legis. in qua confertur spiritus. act. ii. adhuc loquen
te petro et c. erit ministratio. s. huiusmodi. in gloria eterna. nam
si. quod quicredo proponit nec assendo asserit ministratio
no dampnationis. i. mortis. ro. xiiii? ipsi sibi damp
nationem acquirunt. i. legis mortem temporalem dantis
vel spiritualem occasionaliter. transgressoribus inferentis.
in gloria est ut prius. multo magis habundat ministerium iusticie
i. evangelii iustificantis. prov. xiii? doctrina bona dabit
gratiam. in gloria. eterna. s. ministratio. ecc. xv. stola glorie induet
eum. vel in gloria. i. in laude dei. quia maior est laus in peccatorum
salute quam in morte. secundum glo. nam nec. ostendit quod gloria evangelii
ministerii est multo maior hic ostendit quod incomparabiliter maior. dicit
ergo. nam quod claruit in hac parte. i. moy. qui claruit
in facie non in toto corpore. non est glorificatum. i. gloriosum
comparative. propter excellentem gloriam. ministrorum novi
testamenti. quia incomparabiliter maior est gloria christi et discipulorum
eius quam moy. vel sic. nam quod claruit. i. moy. non est
glorificatus in hac parte. i. vel hoc propter figuram. non est glo
riosus. propter excellentem glo. nostram. s. vel sic. sic claritas
stelle quamvis sit magna de nocte non tamen apparet in die
propter excellentiam claritatis diurne secundum amb. si enim quod
evacuatur. i. vetus testamentum. heb. vii. translato
sacerdotio et c. in gloria est aliquanta multo magis quod
manet. i. novum. t. mat. xxiiii. celum et terra transibunt verba
autem mea non transibunt. in gloria est. s. maiore eterna.
¶ Ad hic supra illud. aut numquid ego sicut quidam et c. glo.
pseudo. ¶ q. et boni viri aliquando talibus indigent. unde
paulus commendat thimo. i. cor. xv. et marcum. col.

Ex° h' n' e q' ipi indigeant ipi se q ip aliq' qbz iga
sunt. Ite sup id. n' atramto. glo. delebi. Cg. g' cari
tas p spm sem' cordi iscripta n' pt amitti. Ex°.
n' est delebil' sc'ptura spc. s. ex pte ei' q' scrib. s; ex
pte ei' in quo scrib. Ite sup id s; in tabul' cordis
dr glo. q' lex uet' n' fuit scripta i cordibz. Cgnra.
decalog' sc'ptus est in corde. Ex°. illud itellr quo
ad ea que fuit ppa legis moy. n' quo ad ea que
sut coia oi legi ut moralia. Ite sup id. fiducia
hmi. dr glo. q' ueter' n' hueriit eam. Cg. mlti
fuint pfci in uet' testo ut ppte. Ex°. gtiuc cet'
inuet' testo tn n' erant ueter' s; noui. & ad no.
t. ptinentes. qui sunt ex amore n' ex timore.
Ite de h' q' dr. n' sum' suffices cogitare. Cg. eze.
.ui. sup id. cap'm of meu. dr glo. initia bone uo
luntatis anb sut. Ex°. duplr e actu qda mle. s.
inclinato nlis & actitat ad bonu h' e anb. qda
forile q' est pz boni opis h' a do. Ite de s; sufficiencia
nra ex do est. g' n' pt homo op' de gnē bonor fa
ce p se. g' nec dare elam paupi ex nli pietate
g' deteriors gdoms est q' bruti. Ex°. ex nli pie
pt s; ex piete xana n' pt sn aliqua gra. Ite dr
litta. occidit. Cg. g' mala e. Ex°. occide de mor
te spuali que mala e p occom n' p cam. Ite
Ite de hoc q' dicit ppt excellentem glam. Cg. sim
tlr de etna hac & moy. huit si de tepali hanc
huit maiore. Ex°. de etna itellr & glo. & ptius
moy hac hat n' tn ex ui legis s; eva. Ite de hoc
q' dr q' euacuat. Cg. m. v. n' ueni solue lege s;
iple. Ex°. euacuat quo ad itellcm carnalem
s; ipletur et manz quo ad carnale. spualem.

Habentes igitur talem spem &c. h' pfcit
h' initiatu eningelie legali ex euidencia onis p. xc.
.v. i' no. obscuritate. fo obscuritatis illi' i iudis
us; nc datom. s; obtusi. uij. ei' in quibus ad x' fu
tura admonitor. qui a quibus. uij. ei' i credentibz
iam fcam reuelom. nos uo. dr g'. g'. q' nos
ministri no. t. cu sim' de tanta gla nos hntes
tale spe uidendi. s. glam di. j. jo. uj. uidebim' eu
sicuti est. multa fiducia. utim' fiducia alr ueritate
pdicando. bn gulando & adu'sa sustinendo. deut.
xxxuj. amantissim' dm hitabit gfidenr. & no
siple poim' uelam sup facie. i. n' celam' sensu
nrm. sic moy ponebat uelam ad lrz. exo. xxxiiij.
spuale uo ponebat uelam legalm figuraz obscu
ritate sup faciem. i. sup spuale legis itellcm q'
uelam figuraz euacua doctrins nris & ex opo
nibz ut pz heb. ix. tabnaclm fcm e pmu &c. s;
obtusi. hic o' triplice cam durans obscurita
tis in iudeis pma e elctudo rois. sca e obscuri
tas lrois. us; in hodiernu. tria cecitas cordis
s; us;. dr g'. s; obtusi st. i. cecati sensus cor
spuales. s. ro & intellcs ro. i. obscurata e i iupies
cor eor. ps. obscurentur ocli eor ne uideat. us;
in hodiernu. n. diem qn nox transiit & pz uitas
ro. xiij. nox pcessit. idipm uelam. q' n' aliter
n' intelligut q' pius. in lcone ue. t. manz. s. lege
et pphaz. n' reuelat & q' sic uelam. q' in x'. i. in
xpi fide et doctina. euacuat. uu i ei' passioe uelu
tepli scissu e. q'. xxvij. & luc. ult. tc apuit illis
sensu &c. s; us; in hodiernu diem. qn ia ueritas
p ueta et ex' & miracla et martiria plata. qui
legit moy. i. qnus legat & exponat lex moy. act.
xv. moy. p omne sabbtm hnt qui eu legat. uela
m poitu e s' cor eor. i. cecitas deprimes eor item.
Cum aut. hic o' ei' in quibus sursum ablom. p'
mo ponet esseom sed cam do' a'. dr g'. qui a quibus
fuit ad dm. s. xpm a'. s. eor. nec dr quis. q'
paucia uere quitiur auferetur uelam de corde ei'
p spm. s. aut p q'. spc e dns. uu pt illuiare q'
uult. Jo. iij. spc ubi uult spirat. u' a' spc do. s. sco
inhitans. ibi libtas melindi & orandi q' q' spu di
aguntur hij sut filij dei. ro. viij. filij aut sunt
libi. m'. xvij. qui qui' si. ad do. x' auferet uelame
s; q' do' e spc. i. spual' cenna. Jo. iiij. spc e dr. &
ido dat legem & itellcm spuale. ubi aut spc do
i. lex & itellcs spual' ibi libtas. Nos uo. h' o' ia sim;
in credentibz reuelom. dr g'. nos uo. q'. iudei adh'
hnt uelam. nos uo. xani oms glo. & minores n'
solu maiores aut mediocres. reuelata facie. ex
pedita mte remoto uelamine. di glaz cernit. i. dm
glosum speculantes a speclo n' a specla g' glo. i. dm
p similitudine seu ymagine ei' inti ipsa. gtepla
tes id. i. cor. xiij. uidem' nc p speclm. i eandem
ymagine. s. diuam q' speculam'. i. dei gformitate
ut de hoibz dij sci audire possim' id ps. ego dixi
dij estis. transformam'. a forma obscura culpe et
ignoie in forma lucida gre & uirtutis. transim' nos
dico euntes a claritate fidei in claritate spei
ul' a claritate creatois in claritate iustificato
nis. ul' a clarite moy. in clarite xpi. taq' a do
spu duci qui e sic oipr facit q' uult. j. cor. xij.
n' a spu hueno ul' angelico. ul' i clarite tata quata
decet dare spm dei. alio m' expo'. glam dei pris
.i. filiu pris. ps. exurge gla mea. in eade yma
gine filiu qui e ymago pris s; eide fide. transform'
.i. p gformitate xpi a forma obscura i lucida
transim' a claritate minoris gdonis. i claritate
maioris. taq' a spu do duci. Cg. Tanguntur
aut. iiij. gradus gtemplois. q'z pm' e facie re
uelato. sca s; gle dei speculato. iij' in eade ymagine
transformato. iiij' de clarite i clarite transitato. pm' n'
oclis expeditur. sco in objm dirigit. iij' illi assila
tur. iiij' amp' & ampli' ad gscend' clarificatur.
de pmo gen. xx. ecce dedi t' mille argenteos. h' erit
tibi i uelam oclor. de so. ps. reuela oclos. t. & q'
siderabo mirabilia. t. de iij'. ps. ego dixi dij estis
&c. de iiij'. ib ps. ibunt de uirtute i uirtute &c. Cg.
h' de h' q' dr uo n' itendet. Cg. g' uidebat eis sensu
spuale. Ex°. n' occultabat ex iuidia s; ex caute
la q' oclos spuales hebant ualde debiles uu i cadi
sent in multos errores. sic ex eo q' moy. dixit se ui

dixisse posteriora domini. exo. xxxiii. dixit deus michi videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.
ta cora. Item sup. id. in vita aduenia. glo. tunc vide
bimus quod nunc credimus. Ergo non est maior gratia quam gratia.
Glo. comparatio illa dicitur intelligi in genere non in specie. Pasce.
Item dicitur reuelata facie. Contra. i. cor. xiii. videmus
nunc in enigmate. Glo. enigma quod est ex impositione
ad imitationem. in nouo testamento sed non id quod est ex interpositione
medii. scilicet obscuritatis figure. Item eandem yma
ginem. glo. filius est ymago patris, eadem autem per
quam ymago accipitur personaliter et sic filius est eadem per
sona cum eo. Glo. sed filius pater est ymago filii. Ergo
personaliter accipitur et quod dicit eandem exponendum est
id est eiusdem scilicet.

Ideo habentes hanc ministrationem et cetera. Commen
datur se ex dignitate officii administrati. Hic commendat ex
debito non deficiendi. Primo quia ministrat a parte sua
quia humiliter non enim nosmetipsos. Secundo quia praedicat. Habemus
autem thesaurum. iiii. quia fideliter. habentes autem eundem spiritum
fidei. In prima parte primo ostendit quod impedimentum ob
scuritatis in ministrando non est a parte praedicantium. Secundo quod
si est hoc est ex parte auditorum. quod si opertum. In prima
parte primo ostendit quod non est impedimentum ex parte praedicanti
um quo ad vitam. Secundo quod nec quo ad doctrinam.
neque adulterantes. iii. quod nec quo ad famam. commendantes.
Dicit ergo. Ideo. Continuat sic. quia tanta claritate habemus
a spiritu nos habentes hanc administrationem. id est hanc dignitatem
scilicet ministrandi alios spiritum. scilicet sicut patet actuum viii. et hic no
minatus videtur. Sed iuxta quod misericordiam consecuti sumus id est per
dei misericordiam. i. thi. i. misericordiam consecutus sum. quia ignorans
feci et cetera. non deficiamus. ps. scilicet aliquid adulteran
tes. immo magis proficimus. gal. vi. bonum facientes
non deficiamus sed abdicamus. id est. paulus abicimus.
occulta dedecoris. intelligitur id est occulta dedecoro
sa. id est peccata operis que fiunt in occulto. non solum aperta
mala. ro. xiii. abiciamus opera tenebrarum et cetera. non sic
illi de quibus eph. v. que in occulto fiunt ab eis
turpe est dicere. vel occulta dedecoris id est peccata cordis
non solum operis. Ier. ii. lava a malicia cor tuum
Ierusalem. neque dico non ambulantes quo ad vitam in astutia
id est in calliditate hypocrisis que occulta dedecoris non
abdicat. Iob xxxvi. simulatores et callidi provocant
iram dei. nec adulterantes quo ad doctrinam verbum dei
per falsitatis. scilicet admixtionem. vel per quaestum praedicantes.
ysa. i. vinum tuum mixtum est aqua. ii cor. ii. non sumus
sicut plurimi adulterantes verbum dei. Sed ambulantes
simpliciter in manifestatione veritatis quo ad vitam
et doctrinam. Ideo apostoli dicuntur lux. mt. v. vos estis
lux mundi. ecc. iiii. non abscondas sapientiam in decore
suo. nos dico commendantes nosmetipsos id est commendabi
les reddentes nos a parte ad omnem conscientiam hominum. non
solum ad exteriorem apparentiam hominum. i. reg. xvi. homines
vident ea que patent sed ad conscientiam interiorem que non
ita facile errat sicut oculus exterior. ii cor. v. spero in
conscientiis vestris manifestos nos esse. et hoc coram
deo. id est intentione manente coram deo vel coram deo id est teste
deo. ro. xii. providentes bona non solum coram deo sed et
coram omnibus hominibus et cetera hic per glo. ostenditur se implere duplex praeceptum
evangelicum. In hoc enim quod dicit commendantes nosmetipsos et cetera implet
id praeceptum sic luceat lux vestra coram hominibus et cetera. mt. v.
In hoc autem quod dicit coram deo implet id praeceptum mt. vi. At
tendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut
videamini ab eis. Quod si opertum. Hic ostendit quod si est aliquod im
pedimentum quod hoc est a parte audientium et primo ostendit in quibus
est impedimentum. Secundo per quid in quibus deus et cetera. tertio ad
quid. ut non fulgeat. Dicit ergo. quod si. quasi ita ambulamus in ma
nifestatione veritatis et quo ad vitam et quo ad doctri
nam et quo ad famam. quod per sed si opertum est evangelium id est si
praedicatio nostra est occulta non manifesta. in hiis qui
pereunt est opertum. id est hoc non est culpa nostra. sed pereuntium
scilicet non credentium quia vos cecus perientibus quid claritas
est. i. cor. i. sic si ostendat aliquis alicui diem ac digito solem
et ille non videat quomodo habet de lippitudine oculi sui non
de ostendente. in quibus. scilicet pereuntibus deus huius seculi et cetera. hoc
exponitur quadrupliciter. duobus modis de bono deo. et duobus de
malo deo. Primo modo sic. deus huius seculi creator. gen. i. in
principio creavit deus celum et terram et cetera. excecavit. id est ex
cecari permisit mentes infidelium. Secundo modo sic. deus huius
bonus scilicet permisit mentes hoc excecavit per misericordie
mentes infidelium huius seculi. seculariter viventium. tertio modo
sic. deus huius seculi id est dyabolus qui secularibus dominatur princeps
Io. xii. princeps huius mundi eicietur foras excecavit sug
gestione. quarto modo sic. deus id est peccatum scilicet superbia vel
gula vel luxuria quam seculares tamquam deum colunt. phil.
iii. quorum deus venter est. excecavit efficienter mentes
infidelium sap. ii. excecavit eos malicia eorum. ex
cecavit dico mentem ut non fulgeat in mentibus scilicet il
lorum illuminatio evangelii id est doctrina evangelii. quod quidem evangelium
lucerna est. in ps. lucerna pedibus meis verbum tuum. hoc
est enim luminare maius quod fecit deus in firmamento ecclesie ut
preesset diei gratie. gen. i. fecit deus duo luminaria et cetera.
evangelii dico glorie christi id est in quo gloria christi. gloria scilicet di
vinitatis praedicatur non solum fragilitas humanita
tis. Io. i. vidimus gloriam eius et cetera. i. thi. i. evangelium glorie
beati dei. qui scilicet christus. est ymago dei id est patris et nota quod
filius dicitur ymago quia scilicet equalis patri et similis et ab illo
que tria requiruntur ad perfectam rationem ymaginis.
distinctio. n. glo. ista tria. similitudo equalitas et yma
go. potest enim esse similitudo et ymago ubi non est equalitas sicut
in ymagine in speculo resultante potest et esse similitudo
et equalitas non tamen ymago ut in duobus paribus quia
unum non est ab alio. ymago autem est cum genito est per
imitationem per phi. li. top. aliud autem similia ita se
quuntur sed non perfecte ut sit similitudo et equalitas
et ymago. ut in filio parentis est similitudo et yma
go et aliquando equalitas quando iam pervenit ad perfectionem patris
excepto tempore quo precedit parentes. in filio autem
suo perfectissime ista tria quia ab ipso genitus per omnia similis
et equalis ideo perfectissime est ymago patris. Non enim
nosmetipsos. hic ostendit quod administrat humiliter. per exemplum
praedicationis. quia non se praedicat. Secundo ex officio quia non se sed
eos quibus praedicat magnificat. nos autem. iii. ex actore
quia scientiam et officium praedicandi non sibi sed deo arrogat.

quoniam dicit. de gloria. non enim. quasi. verbi dico evangelium glorie. i. quo
gloria christi predicatur non nostra. non enim nos ipsos predica-
mus. i. predicatio nostra non tendit ad gloriam nostram.
vel ad lucrum nostrum. turpe est valde se ipsum predicare.
thema enim est valde stile et pauca de eo possunt
dici de themate. supra xi. non enim qui se ipsum commendat ille
probatus est. sed ihesum christum dominum nostrum. i. predicatio nostra tendit
ad gloriam christi quem predicamus salvatorem esse et
dominum nostrum. nos autem dominus. servos vestros. i. ministros
vestros. i. cor. ix. cum liber essem ex omnibus omnium me ser-
vum feci. et hoc per ihesum. qui nobis hoc iniungit. luc. xxii.
reges gentium dominantur eorum et cetera. vos autem non sic. sed
qui maior est in vobis fiat sicut minor. et qui pre-
cessor sicut ministrator. gen. xxv. maior serviet
minori. hoc autem facimus. quoniam deus qui dixit. i. iusso
fecit. ps. dixit et facta sunt. de tenebris. i. de mundo te-
nebroso et informi et sic. l. de. te. inde. vel de te-
nebris. i. post tenebras. ut de teneat ordinaliter. ut
de mane fit meridies lucem splendescere. gen. i. fi-
at lux. et non quod dicit splendescere quod est verbum inchoativum
illa. n. lux non erat lux perfecta et consummata sed quedam
nubecula lucida. unde propter eius insufficientiam postea
.iiii. die factus est sol. ipse illuxit. s. per lumen fidei in
cordibus nostris. ps. deus dominus et illuxit nobis. et hoc ad il-
luminationem scientie claritatis dei. i. ut nos alios il-
luminemus scientia claritatis dei. i. que est de claritate
dei. et sic legitur. vel ad illuminationem et cetera. passive
ut nos. s. illuminemur scientia claritatis dei. apo. v.
vidi deum et claritas et sapientia et cetera. et i. thi. i. lucem
habitat inaccessibilem. in faciem christi ihesu. i. per christum
ihesum. qui est facies patris per quem sicut homo per faciem
agnoscitur. de ista facie hest. xl. facies tua ple-
na est gratiarum. habemus autem. hic ostendit quod admiranter patet
ostendens magnitudinem patientie sue primo ex carnis
fragilitate secundo ex passionum quas in carne susti-
nuit multiplicitate. in omnibus. iiii. ex patiendi di-
uturnitate scilicet per mortificationem. dicit ergo. habemus. quasi deus
illuxit nobis ad illuminationem et scientie autem per sed habemus thesaurum
istum. i. scientiam dei quam alios docemus. prov. xxi. thesaurus
desiderabilis et oleum in tabernaculo iusti. et col. ii. omnes thesauri
sapientie et scientie. dicitur et regum. ce. similis est homini patrifamilias. qui profert de
thesauro suo nova et vetera. in vasis fictilibus. i. in corporibus
fragilibus. dicuntur autem corpora sanctorum vasa fictilia primo propter
materie conditionem quia de terra. eccl. xvii. deus de terra cre-
avit hominem. secundo propter materie propriam vilitatem quia de luto. job.
xxxv. ecce me sicut te fecit deus et de eodem luto ego formatus.
formatus sum. iii. propter artificis gratuitam et variam formationem.
iere. xviii. sicut lutum in manu figuli sic vos in manu mea. ys.
.lxiiii. nunc domine pater noster es tu nos vero lutum. iiii. propter vi-
lem vilitatem. ii. thi. ii. in magna autem domo sunt vasa fic-
tilia et cetera. v. propter nimiam fragilitatem. ps. aruit tamquam testa
virtus mea. vi. propter reparationis difficultatem. phil.
.iii. reformabit corpus humilitatis nostre et cetera. habemus dico
in vasis fictilibus et hoc ut sublimitas. i. tota altitudo
et dandi et conservandi. sit virtutis dei. et non ex nobis. eph.
.ii. dei enim donum est et non ex operibus ne quis glorietur. i. ps. non

nobis domine. non nobis sed nomini tuo da et cetera. In omnibus. hic ostendit magnitu-
dinem patientie sue ex passionum quas in carne pertu-
lit. s. multiplicitate quasi diceret. vasa sunt fragilia quod patet quia
in omnibus tribulationem patimur. i. nullo modo tribulationis excepto.
supra vii. omnem tribulationem passi sumus. sed non angustiamur.
in animo immo potius dilatamur. sicut aurum sub malleo. ps.
in tribulatione dilatasti me. aug. quod fornax auro quod li-
ma ferro quod flagellum grano hoc tribulatio viro iusto. deinde
enumerat quasdam tribulationes dicens. aporiamur. i. depau-
peramur. aporos enim grece pauper latine. eccl. xviii. a
porta hominis in cogitatu illius. sed non destituimur a the-
sauro suo a deo quem diximus sustentamur. ps. non vidi iustum
derelictum et cetera. job ax. vi. nolite solliciti esse et cetera. perse-
cutionem patimur. s. de loco ad locum. heb. xi. in soli-
tudinibus errantes. matth. x. persequentur vos de civitate in
civitatem. sed non derelinquimur. a deo in manus persecutorum.
jos. i. non dimittam nec derelinquam te. sap. x. hec vendi-
tum iustum non dereliquit. humiliamur. i. affligimur et tribulamur
tamquam cinis. tren. iii. replevit in filia syon humiliatum et
humiliatam. sed non confundimur. i. erubescimus immo potius
gloriamur. eccl. iiii. est confusio adducens gloriam. act. v.
ibant apostoli et cetera. aliqui tamen libri non habent hanc clausulam
deicimur in diversa pericula et in presentia mortis sed non
perimus. i. a bono non cessamus. job. xi. quasi meridianus
fulgor consurget tibi ad vesperam et cum te consumptum
putaveris orieris ut lucifer. Glossa hic primo de hoc
quod dicitur in manifestatione veritatis Glossa. ii. per. ultimum. de quibus
sunt verba ista. licet paulus scripsit nobis in quibus sunt quedam
difficilia intellectu. Glossa. aperte predicabat obscure scri-
bebat propter veritatem et pseudo dicta eius pervertentium ex-
clusione. Item de hoc quod dicit deus excecavit Glossa excecat.
idest non est causa oppositorum. deus bonus est causa illuminationis
non generaliter excecationis. Glossa. excecare deus permissive non
effective. Item de hoc quod dicit ut non fulgeat illuminatio Glossa.
job. xxv. luna que non fulget lumine illius. Glossa. illa enim illu-
de lune non habet de luce gratiam facientem. Item de
hoc qui est ymago. quare de illo est et illi equalis. Glossa. sed
spiritus sanctus. s. filius ymago. Glossa. quod dicitur de illo intellegitur pa-
ter ita quod de illo solo. quia non spiritus sanctus. s. quia a duobus procedit
ideo neuter est ymago. quare neuter est expressa expressio
expressissima similitudo. Item de hoc non angustiamur
Glossa. i. xxi. in angustiis et propter. Glossa angustie erant
in sensualitate non in mente.

Semper mortificationem. ostendit magnitudinem
patientie sue ex carnis fragilitate et ex passionum multi-
plicitate. hic ostendit idem ex passionum diuturnitate ostendens primo diutur-
nitatem passionum ab aliis illatarum. secundo eius non voluntarie
assumptarum. secundo diuturnitatem passionum ab aliis illatarum.
semper enim nos. iii. ut utrique essent. quoniam mores. dicit ergo. semper
et cetera. quasi in omnibus tribulationem patimur et cetera. nos dico cir-
cumferentes. i. vel ad exemplum aliorum ferentes mortificationem
ihesu. i. similem mortificationem mortificationi quam ihesus sus-
tinuit. job. xxiii. vestigia eius secutus est pes meus.
vel mortificationem ihesu. i. per christo ihesu. ps. propter te mor-
tificamur tota die. in corpore nostro. non solum in mente. gal.
ult. de cetero nemo mihi molestus sit stigmata enim domini

ihu in corpore meo porto. h aut facim ut et uita ihu. i. uita gre q ihc dat. ul uita glie ad q ihc p passiones puenit. luc. xxiiii. nonne oportuit xpm pati et ita intrare in gliam suam. manifestetur. i. manifeste appareat i mnicis d glo. in futuro. s. vel nunc ut et n i uita g. in cordibus nris. n tn i actibz. Jud. vii. fractis lagunculis apparuit lucerne et ideo ut d amb. n timebunt mori p vbm futuri pmissa. Sp. n. q. ita conferim p x et c. et ue. Semp enim nos qui uiuim. i. licet uiuam uita illi. gen. ii. fcs est ho in aiam uiuente. ul qui uiuim. i. qui uiuim uita spuali fidei. s. de qua abac. ii. iustus ex fide uiuit. in morte. i. tribulones ducentes ad morte. tradimur ab aliis. ps. estimati sum sic oues occasionis et hc p ihm. i. p ihm omis enim qui pie nolunt uiue in x psecutoz patient. ii. thi. iii. h aut sustinem h sine ut et uita ihu. i. similis uite ihu. s. impassibilis et imortal. sicut uita ihu. phi. iii. reformab cor humilitatis nre confi. cor. claritatis sue. i. io. iii. cu apparuit siles ei erim. manifestetur. i. manifeste appareat in carne nra mortali. adhsf exinte q uiuq fiet qm mortale h induet imortalitate. i. cor. xv. g mors. hc dupl leg. actiue et passiue. passiue sic et qr hc patimur g mors operatur. i. fit a psecutoribz in nob. uita at in nob. i. p h fit uita in nobis. i. fides p qua uiuitis plantatur i nob. acte. dupl. primo m sic. h patimur g mors operatur. i. dnatur siue exer. in nob. vita at. s. voluptuosa. operatur. i. dnatur i uob. qr sn passionibz et tribloibz viuitis. scdo m sic. ita p morte ihu uitam oseqmr. g mors n est i uob. uitalis. s operatur ad magnu. in nob. vita at uoluptuosa qua in terris delectamini operatur in uob. morte eterna. Ido quod paulus tangit h. viii. q sustinuit. p ce gen tblonu. In oibz tblo. et c. ii. paupertate rer. aporiamur. iii. psecutoem de loco ad locu. psecutoz et c. iiii. uilificatoz contumeliaz. humiliam. v. multitudinez piculoz. deiciam. glo. in diuisa picula. vi. tolerantia diuisaz penalitatu. sp mortificationem. vii. sustinentia multoz martyrioz. sp. n. viii. continuu mortis dnuu. seu oflictum. ergo mors. hntes at. hic o q mult fideli et primo o fidelitate sua in pdicando. ii. in sustinedo. ps q no deficim. In pdicando primo o fidelitate sua ad dm. scdo fidelite sua ad pxim. oia enim ps uos. d g. hntes. q. h patim uet tn ps h a pdicatione desistimus. aut p s nos hntes eund spm fidei dattore. s. que et sci antiqui hunt. i. cor. xii. alii fides in eode spu. hunt dico quia scpe e de qda alioz. s. dd. credidi ps q locut sum. alr ei n eet pfca fides. et nos ex o coz credim fide pfca n tm do. ul dm s in dm ps q et loqm. alr no eet pfca credulitas. ro. x. corde credit ad iusticiam ore aut ofessio fit ad salutem. q. xii. hundantia cordis os loq. act. iiii. n pos

sum que uidim et audiuim no loq. loqm di co securi no timentes mala. scientes. qr sum scientes ctitudine spei ul reuelois. qm q suscitauit ihm a morte et nos suscitabit. ro. viii. qui ihm suscitauit suscitab et mortalia corpa nra. et h cum ihu. i. ad silitudine ihu. ul ut sim in eadem gla cu ihu ut d ac n dicatr simlitate tpis s silitudine rmis. col. iii. cu x apparuit uita nra tc et uos appebitis cu ipo i gla. h aut amb dt sm quosda negantes rone quos in pma epla arguit. i. cor. xv. et oftituet nos uobcum. in eade domo. qr amb. in glo. oms uni fidei pticipes i una domo patalcevit de qua jo. xiiii. in domo pris mei mansiones multe st. glo. n dico uos nobis. s nos uobis ut n iferiores s pares nob sitis si uolutis. nobai dico. oia enim suple que facim. ps uos instruendos ex nro facim. i. cor. iii. oia uira sut ita. ul ad h. ut g hundans in uob hundat i uob et p uos in aliis. et ita p multos hundet in grlaz actone sca. s. p multos ut. s. et nos et illi grias referatis. s. i. ut ex multaz psr p. facier ei que i nob est donatois p multos gre agantur do et h i glaz dei. i. ad onad dm glosium. i. cor. x. oia in glaz dei facite. ps q et c. hic o fidelite sua in sustinedo et p o fidelite ad pxi qr sustinm p cor utilitate. scdo fidelitate ad dm qr sustinm celestis pmii osideratoe. id enim. d g. ps q. i. qr oia facim ad istructionem uram no deficim in tribloibz. s magis pficim ut uos imitemini. heb. xii. recogitate eum et c. ut n fatigemi aiis uris deficientes. s lz ho ut. i. caro. ul qui foris est. mal. s. corrupit. corrupat. scap. ix. cor q corrupit aggruat aiaz. tn is qui intus est. i. spc ad ymagine di fcs. n tn sut duo hoies s utq vnus ho et ab eode fcs. renouat de die i die. i. assidue et i psnti pior effici p tblacs. eph. v. renouamini spu mitis ure. in futuro a et ipe ho exterior renouab. apo. ult. ecce noua facio o. duplice enim uetustate ab ada oxim. s. culpe q renouo p gim et misie q p glaz. id enim et c. h ond fidelitate sua ad dm qr. s. sustinm osideratoe celestis pmii et p o q sit pmiu. scdo quoz sit no otemplantibz. iii. in quibz rebz. que enim. q. non n deficim in tribloibz. id n. s. modicu. ii. mac. vii. fres mei modico nc dolore sustentato sb testamto uite etne effecti sut. q in psenti est et ita succesiuu n totu sil psens est aius p pnitic. et p futura e momentaneu. i. cito trasiens. aug. aut p uos trasient tribloes. aut nos p illas. aut tnt cunt nob uiuentibz. at desinut nob morientibz. ysa. liiii. i momto indignatois abscondi parup faciem meam a te. et leue. i. puum affliges opatione. tribloes n tribloni multaz. nre. i. nris culpis debite ul nre. i. nob utilis. s mod. o modicu qd notatur p h q dico. id in sublimitate o h q dt in psenti. eze. xxxiiii. in pascuis uberrimis pasca

eal'i mõtib; excelsis. eternũ g° montaneũ. glie
g tribloris. pond' g leue. opat' in nob g nre.
Montur aut' hic vi. gdes tribl'is p'sntis p'
q's dilig'a a tribl'be futa inetnali. p'mo ei tag'
triblis p'senas puitate. id eni. i. pe. i. modic
nc si oz gtristari. s'o successione. i p'sna. cap.
xij. p'cib; indicatis tal locũ p'nie. iij°. biutate.
momentaneũ. ysa. xxvi. vade p'pls me' absc'de
modic ad momtũ don' p'trãseat idignatio me
a. iiij. tolablitate leue. iob. ix. aufat a me
uirga sua. zc. uirga tolabil' est. v°. paucitatem
tribl'is. ñ d' t'blonũ plo. cap. iij. i paucis
uexati i mlt'is zc. vi. utilitate. me. aug. q'
fornax auro q' flagellũ gño q' lima fro h' t'la
cit tribl'o iusto iusto. Cuj'a' i etnal' t'bl'o h' oppoi
tal gdes p' magtudine seu imlitate. cu. ij.
magna e' sic mare gtritio tua. s'o stablitate
apo. xx. p'lloz in stagno ardete. stagnu dr
a stando. iij. deminablitate. ys. ult. uinus eoz
ñ morie' z ignis ñ extiguetur. iiij. iportablit'e
apo. vi. dicent motib; cadite sup nos. lib'eti
p'ttarent motes qui tñ sut iportabiles. v°. mlta
plicat°. ign' z sulph' z sp'e p'cellaz ps calicis eoz.
mlto plura erut in toto. vi. inutilitate. abac.
ij. laborabt' p'p' i mlto igne gètes i vacuũ z defi
cient. sic io q' i p'snti zc. opatur in nob' tantam
glaz. nob' dico ñ gtemplatib; . i. ñ itendetib; ul'
appetentib;. que uidentur. i. t'pala. sic illi de
quib; i ps. statuert' oculos suos declinare i terra.
dan. iij. ñ erat ibi q'sq' p't duos senes absc'o
dicol gtèplabes ea. s; que ñ uidetur. celo. i. eeth.
ysa. lxiiij. ocls ñ uidit ds absq; te que p'past ex
spectantib; te. sc'i ei i p'snti sola inuisibilia tenet'
in cui' signũ in trãsfiguratõe do' leg'. q'. xvij. le
uãtes ocls neiez uideruñt nisi sol' ihm zc. mu
to. que ei uidentur celo eet'. temp'alia sunt
z uanitas. ecc'. i. vidi cuncta que sb sole fiut
z ecce vniuersa uanitas. que aut ñ uidet' et
na. iõ moriz ap'. col. iij. que sursũ st' q'rite zc.
Vo' q' g mltitudine p'ssoz triblonũ q's sanus
cruciatur surgit mlta que ip'm i dñs t'blonib;
gsolabantur. p'mi est fuoz fidei. hntes a' eude
sp'm fidei zc. sm e' spes p'mij. scietes qm quib'
attulit. t'ciu' est edificatio p'xi. oia ei p'p' uos.
quartũ gl'a dei. ut gra hundans. zc. qntum
renouatio intis s; licet is qui defoms e' zc. vj.
gparo gl'e z tribl'is. id eni q' i p'senti. vij. gte
plato celestas no' gtemplatib; zc. Cõ s; p'mo
sup i°. g' mors opatur zc. glo. p' hec p'z g nos
hnis eunde sp'm que p'phe hunt. Cõ g sim
bra qui no' credutur. Cõ gius credant
ñ tñ p' fide s; p' infideli'e p'phe aut' credebat'
sicut ap'li p' fide z p'dicatione ueritats Cõ sup
i°. nos credim°. zc. glo. ñ p'se' i credidit q' loq'
noluit. g' ñ p'se credit qui no' p'dicat fidem.
Cõ. no' intllt sol' de sone p'dicatõis. s; oioms

z h' ñ q'ng; s; tp'e necitatis. Cõ id' sr i°. hntes eund'
sp'm fidei. glo. tp'a uariata sut ñ fides s; enu
ciablia s't uariata qr illi credebat xp'm passu
rũ ñ passũ g° enunciablia ñ sut articli. Cõ
q'uis ymaginatio seu formatio sit de iq'plexis tñ
credulitas sp'e e' de gplexis. qr credulitas g phz e'
actus itllc' gponetis ul' didentis. Cõ. qudã u'
cancell'. dixit q'rtes p' se z sp' sut ar'li ecclia
bilia uo p' actus et ut nc. Alij ut guill'. alti
siod'. q' enũciabilia de'iata s't ar'li z q'uis s't ua
riata. tñ h' uaria° est accintal' ñ eeñr. idem e'
enũciabile sed' q'az passurũ ee' pati z passũ ee.
Alij dnt z melt' q' enũciablia indeciata. ut
xp'm pati alii ul' nata sut articli simplr' et sp'
enũciabilia uo deciata ut passurũ ee' ul' passũ
ee' sut ar'li q' quid z ut nc z mutatio actu'l'
est ñ eent'. Cõ sr sup i°. gstituet nos uobc'ũ. glo
ut ñ inferiores s; pares nob' sitis si uolutis Cõ g.
g° poterant si uolebant ee' ap'li. Cõ. intllr q°
ad p'mũ eeñte ñ actu'le ul' quo ad mũuũ ñ quo
ad statũ seu offitũ. Cõ sr sup i°. in gl'am dei. glo.
cui' gtumelia e' si ueiant pauci g° do' p't ista
gtumelia. Cõ. gtumelia e' ei g' appentia' ñ
s'm exista'. ul' q'ntũ in eis est ñ in se Cõ sr q'
dels' q' d' glo. qui a mune suo nllm uult ee' ali
enũ. Cõ. g nlls est alien' qr oia q'oz uolunt
fecit Cõ. nllm uult uolutate antecedte. q' ñ
uolutate gñte.

Scimus enim qm si terrestris et c. p'g'
gmdau' se ex idignitate officij admistñ z ex
debito iur' adminstandi. h' gmdat se ex p'mio ad
ministratois. z p'mio o° q' eius est de p'mio ad
ministratois. s'o o' q' efficax sit in eo h' certitudo
audetes g'. certitudine de p'mio ondit' tplr' p°
ex mito uite seu pacie. s'co ex desidio gl'e. na
z in hoc. t'cio ex dono gre. qui a' efficit. d' g.
sam° eni. q. uere opatur pond' gl'e. qr non
solũ in aia s; z in corp'e. eni qr. scim' certitudie
.s. spei p' q' edificatoim. i. mansione edifica
tam. ex do. i. a do apifice. heb'. xi. expectabat
fundamta hnte ciuitate cui' artifex z gditor
ds. hnis. ñ d' hebim°. s; hmis in p'senti p'p' c'ti
tudine. glo. i. a hmis in spe q' hituri sumi' de
domũ. i. corp' in quo hitat aia. domũ dico. no'
manufactam. i. ñ huane gnois ope p'ducta.
z formata. s; diuno ope reformata. phi. iij. sal
uatore expectam' qui reformabit corp' hu
militatis nre. etna. i. ab etno p'destinatã z sic
etnũ accipit' p'pe. ul' etna'. p'petua si fine da
turam. luc. xvj. facite uob' amicos de mamo
na i. ut cu. de. te. uos i etna tabnacla. i celis
.i. int' celestes incolas ubi p'petua q'es. ysa. xx
xij. sedeb' p'p' me' i pulcritudie pacis i tabnacul'
fiducie et i req'e opulenta. hnis inq' si domus
nra. i. carto mort' in qua aia hitat. Job. iij.
qui hitat domos luteas z t'renũ hnt fudamt'.

celestis. q. s. de terra terra et prelius ad eterna. hui habitationis. tam inquiete. ubi sp inquietat aia. caro
enim concupiscit adversus spiritum. gal. v. pu. xiv. terra iugis pestilentia et litigiosa miv. s. caro.
dissoluatur p x. destruatur p tribulaciones quas
p eo patimur. scimus inquit quoniam habebimus si dissoluatur.
ut notetur alia et eterna et gaudia. alii enim legunt superflue.
tangit autem hic tres conditiones corporis ad hanc mortalitatem
et tres oppositas corporis glorificati. primo enim tangit
corporis mortalis mutationem. terrestris domus nostra inquietudinem
huius habitationis. glo. in qua quidem sp inquietatur.
corruptibilitate dissolutam. ex primo tangit corporis
glorificati nobilitatem edificium habemus ex deo. incorruptibilitatem domum non manufactam. s. eternam. quietem sic tamen
qualitatem. in celis. Nam et in hoc. et c. hic ostendit
certitudine de primo ex desiderio glorie. postea ex desidio
perfectorum scilicet ipsorum. nam et qui. dicitur g. nam et in h.
q. terrena habitamus domo et c. nam et in h. i. non
solum pro presenti habitatione. sed ex desiderio huius eterne
glorie. ingemiscimus. i. intus in corde. non solum exterius
in voce gemimus. ro. viij. ipsi intra nos gemimus
et c. ysa. lix. q. columbe meditantes gememus. et non
quod dicat ingemiscimus quod est ibi inchoatum. quia sp gemere
incipimus in figura huius duplicis gemitus. s. pro
incomodo celestis presentis habitationis et pro desidio
celestis. petivit axa a patre duplex irriguum
s. superius et inferius. Iud. i. ingemiscimus dico habitationem nostram. i. corpus in quo habitat aia. que de
celo est. i. celestibus similem. i. impassibile claram
subtilem agilem. dan. xij. fulgebunt iusti sicut
sol. superindui. i. supindumentum aie. s. indumentum
immortalitatis. indui cupientes. quod utique fiet. si tamen vestiti. s. vestimento virtutum. de quo mt. xxij. quid
huc intrasti non habens vestem nuptialem. apo. xvi.
beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet.
ne nudi inveniamur. vel sic cupimus superindui
et c. si tamen vestiti stola glorie prius fuerimus. i. cor. xv.
cum mortale hoc induerit immortalitatem. non nudi inveniamur.
cum malis. de quibus ysa. lix. tele eorum non erunt
eis in vestimentum. quare. quia telas aranee texuerunt. sic dicitur ibidem. nam et qui sumus et c. hic predicto legitur
duplex. primo modo de gemitu desiderii ipsorum vere habitationis celestis et expoliationis vestis huius et sic li
eo accipitur pronominaliter et li quod nominaliter. sic ita perfecti
gemunt pro desidio celestis habitationis non mirum.
nam et nos minus perfecti cum quibus se enumerat ap. ut
alios animet proponentes ad minus de se sentiendum.
deut. xxxij. sicut aquila provocans ad volandum
et c. qui sumus. i. ad hoc esse volumus in hoc tabernaculo
s. corporis. ingemiscimus. desidio celestis habitationis.
nos dico gravati. i. depressi eo corpore. s. sap. ix.
corpus quod corrumpitur aggravat animam. quia corpore licet
eo gravati sumus nolumus expoliari non. s. corpore. licet
corruptione bene vellemus expoliari. sed supervestiri
i. super vestem nostri corporis stola glorie et immortalitatis
indui. cor. xv. stola glorie induitur enim. i. tamen absorbeatur quod mortale est a vita. ut. s. non fiat iniuria
vestimento celesti ut sub incorruptione maneat corruptio. sed mortalitas et corruptio absorbeatur
ut nusquam sit. i. cor. xv. absorta est mors in victoria. secundo modo legitur de gemitu timoris iustorum et perfectorum
pro exutione corporis et de expoliatione vestis istius. s. carnis et tunc li eo accipitur adverbialiter pro ideo et li quod
quidem conditionaliter. sic. nam et qui. q. de dilatione beatitudinis
gemimus. nec mirum quia de eo quod minus est gememus
pro corporis s. exutione. dicitur g. nam et qui sumus in hoc tabernaculo. i. in corpore in quo sicut in tabernaculo militamus. Iob. vij. milicia est vita hominis super terram. ij. pe.
i. scio quoniam velox est depositio tabernaculi mei. ingemiscimus timore depositionis corporis gravati eo. i. gravius
depressi eo. i. propter hoc. quod nolumus expoliari et c. i.
nollemus si fieri posset. sed supervestiri et c. ut suprascriptio modo expositum de gemitu orationis pro vitanda exutione vestis spiritualis et de expoliatione huius vestis. et
li eo quod accipitur sic secundo modo sic. bene dico si inveniamur
vestiti virtutibus non nudi. nam et qui sumus in hoc tabernaculo gravati passionibus et tribulationibus. ingemiscimus.
i. ingemiscendo oramus. eo quod nolumus expoliari
veste. s. virtutis et gratie. sed supervestiri. i. super gratie vestituri veste glorie. luc. xv. cito proferte stolam primam et
induite illum. ut sic. s. absorbeatur quod mortale est a vita. tunc enim sicut glo. superindui promissa gratia poterimus
si exuti corpore non dispoliati a spiritu sancto fuerimus. qui
autem efficit et c. hic exponitur quod epistola sic continuatur vel triplicem
precedentem expositionem. primo modo sic. nos gemimus desidio celestis habitationis. qui autem efficit nos in hoc ipsum
ut. s. ideo gemamus et etiam desideremus deus est. secundo modo sic
nos nolumus expoliari corpore. sed supervestiri immortalitate. qui autem efficit nos in hoc ipsum. ut. s. immortalitatem
cupiamus deus est. tertio modo sic. nos nolumus expoliari
veste spirituali. sed supervestiri. qui autem efficit nos in
hoc ipsum deus est. i. qui hoc in nobis perficit ut non
spoliemur deus est. qui deus in certitudine huius rei quidem
dedit nobis pignus spiritus. i. spiritum s. in pignus. quia cum non
vult solvere non dat pignus creditori. haymo. tamen
est pignus quantum est hereditas. s. ij. dedit nobis pignus
spiritus. et ephe. ij. signati estis spiritu promissionis sancto qui est
pignus hereditatis nostre. Nota quod sancti gemunt sic ploratur
in scriptura. viij. modis. pro incolatu huius miserie. ps. heu me
quia incolatus et c. ij. pro dilatione premii. ro. viij. nos ipsi primicias spiritus habentes gemimus adoptionem filiorum dei expectantes. iij. pro proximorum calamitatibus. Iob. xxx. flebam quondam super eo qui afflictus erat. iiij. pro tribulationibus. tren. i. postquam in captivitatem redacta est israel
sedit ieremias flens et c. v. pro dei iniuriis. phi. iij. nunc
autem flens dico inimicos crucis xpisti. vj. pro mundi peccatis. ie. ix.
quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum et c. vij. pro istorum scandalo. quis scandalizatur et ego non uror. ij. cor. xi. pro peccatis propriis. ps. lavabo per singulas noctes et c. Hic est de hoc quod
dicitur h. scimus. Eccl. ix. nescit homo utrum amore an
odio et c. Hec lex hic de certitudine spei. ibi de certitudine

a pte regnis. ul' ap' sacdat renelde sibi fa in
mptu. i. xii. n qui statu r c. ¶ Jt sup id. n ma
nifstum. glo. n gplee hom statm ¶ g. ide erit
cor' r eude gplois. Job. xix. in carne mea in
debo r c. ¶ lc'. ide erit s' lbet si alio n' refort q'
fortum sunt p'. ¶ Jt si id. ex do. glo. tu. ¶ grat.
angli colliget elect a quatuor plagis. co. ¶ b'c
quo ad fortom solus d's erit artifex. s' quo ad
puluer' collodz ministrabut angli. ¶ Jt sup id. si
tn uestiti. glo. gla pmissa. ¶ g. g' dampnati
qui n sunt eam hituri n desidant cor' reindui.
g' hi appetitus n est ml. ¶ lc'. mali desidat
corpi appetitu nli n delibatuo. boi utroq:
modo. ¶ Jt d'z nolum' expoliari ¶ g. phil. i. cu
pio dissolui r c. ¶ lc'. uolutate nli nolum'. volu te
delibatiua uolum'. ul' ipti nolut de q'bz loq h'
pti nolut. ¶ Jt sup id. ut absorbeatur. glo. no
oia mcia sut a carne. ¶ g'. ro. vii. q' inhitat
i me pctm. glo. fomes seu carnal' gcupia ex
qua oia mala oriutur. ¶ lc'. ibi ei sit distributio
p gnibz singlor. hic p singul' gnu. vl' acipit
carnal' gcupia large p oi corrupne aie que
puenit ex gtactu carnis infecte. hic stricte p
ordinato amore rer carnaliu. ¶ Jt ibid d' glo.
si caro corruptibil' aiam peccatrice facit. s'
peccatrix aia facit carne corruptibile. ¶ g. cu
pctm caro aie potest ascripi. g' erat corruptibl'.
¶ lc'. corruptibl' erat uno m. s. a possibilite corru
pendi. n alio. s. a necitate corrupendi.

AUDENTES IGITUR ET CETERA. Pr'g' o' q'd
certus e de pmio. hic ondit q' efficax sit in
eo h' certitudo. h' aut o' p effcm tplice. quor pm'
est audacia bone opnis. sc'h instantia pdica
tionis. sacientes g'. tatus gtempt' toti carna
litatis. scit nos ex hoc. Jn pma pte pmo o' au
daciam quam h't dn a do pegrinat in cor'. so
ondit q' po' uellet a cor' quam a do pegrinari
ee. audemus. iii. q' pp hec sp nitatur do bn ope
rando place. omis enim nos. d' g'. ita d'z facio nos
ctos de imortalitate r p spm s. datum i pign'
g'. ido sp sum' audentes. i. audact' bn opantes
no dimittetes pp morte cor's. pu. xxviii. iust'
quasi leo gfidens abs trore erit. et scientes. s.
sum' h' q' gfirmat in nob' audacia ut mori pro
xpo no timeamus. qm n dum sum' in h' cor'e
mor'li. ro. vii. infelix ego ho quis me libab' de
cor'e mortis huius. pegrinam'. i. remoti sum' a
dno. s' sp tendentes in eum ut pegrini remoti
sunt a pria tn sp tendut ad priam. heb. xi
gfitentes q' pegri r hospites sut sup tra. i. pe.
iii. obsecro uos tamq adueñas r pegrinos. r
ut pegrinam'. p fidem enim. s. inuisibiliu que q'de
fides est uie r pegrinatois. infideles ei sut ex
uia' bi i patria soli fideles in via. amblam'
i. ad dnm tendim'. ps. ibut de uirtute i uirtutem
r c. r no p spem. i. p psntia et aptam uisione
que erit in pria. i. cor. xiii. videm' nc i speclo per
speclm r i enigmate r c. audem'. q. n pp h' desis
tim' timore. s. mortis aut p s' audem'. i. fidu
cia mira in bn opando utim' r bona uolutate
hntis. n nimiantes in tribulaoibz. luc. i. r in tra
pax hoibz bone uolutatis. cupientes. s. magis
siple q' hic morari pegrinari a cor'. i. remoui
a cor'. cum sp tn uertate gnictois. que iportat
noie pegrinatois. phi. i. desidiu hns dissolui r c.
ps. educ de carce aiam mea. r gsentes ee ad dm.
ps. sitiuit aia m. ad dm r c. ¶ Do q' sci more pe
grinor. viii. facie debet. pmo de sufficienti uiatico
sibi puide. pu. ult. fca est q'i nauis institoris de
longe portans pane suu. ii. masione i uia no edi
ficare ul' qre. heb. xi. n hns hic manete ciuitate.
iii. necca n supflua portare. i. thi. vi. htes alim
ta r quibz tegam' hiis gteti sim'. iiii. meliore
via elige. Je. vi. intrrogate de semitis antiquis
q' sit bona via. v. bone societati se giuge. Gen.
ii. n est bonu hoiem ee solu. vi. alienis negociis
se iplicare. ii. thi. ii. nemo militans do iplicat
se sclaribz negocis. vii. pecunia sua celare n
ostentare. gg'. depdari desidat qui thaurum
in uia publice portat. viii. de pria sua frequter
loqui r cogitare. Je. li. ierlm ascendat super
cor urm. et ido. s. ut alia psntes sim'. gtendim'
i. oibz modis tendim'. luc. x. gtendite intrare
p angusta portam. talis erat gtento martiri
vn d'z de mauricio r sociis. s. sola erat int' eos
de glose mortis acceleratoe gtentio. eg'. de q'bz
ii. mach. iiii. pmos quid honores uich' hntes gre
cas glas optimas arbitrabant'. quar gra piculosa
eos gtento habat. gtendim' dico. siu absentes
s. ne quo ad uisione seu appntia s' q'mis ubiq:
sit d's s' psntiam eem. siu psntes. ut s' tuc q'n
ei psentabim'. place illi. r ne sic expedit. ut
sic psntes erimus. omis enim nos. siu bonos siu
malos apo. i. videbit eu omis oculs. manifesta
ri o3. q' ibi nich' abscondetur. i. cor. iiii. illu
abit abscodita tenebrar. ante tribunal xpi.
tribunal d'z sedes iudicij. ro. xiiii. o's stabim'
an tribunal x'. r apo. xx. uidi mortuos magnos
r pusillos stantes in gspectu troni. ut refat ad
mod messor. ps. ueientes ueient r c. pu. ult.
date ei de fructu manuu suar. vnusqs. i.
cor. iii. vnqs ppia mcedem accipiet s' sui labore.
ppia cor's que gesta sut in statu cor's qui sol'
qui sol' est stat' mendi. ag'. h' oe mitu gtat
quo posz quispia post morte releuari uel
grauari put gessit. glo. siu plus siu min'. r d'c
put q' n tn p fco s' r p meo iudicabut h' es
Jos'. vii. peccaui r sic r sic feci. siu bonu siu ma
lum. ecc's. ult. cucta que fiut adducz d's i iudi
ciu p oi errato siu bonu siu malu sit. sacies
r c. hic ponit s' effcm hui' ctitudinis q' e insta
tia pdicatois r p'o' q' pp pdcam ctitudine no

cessat a predicando. Sed quia hic dicit ipse eos non se commen-
dando. non iterum. tertio quia adhuc urget eum Christi dilectio.
caritas enim. In prima parte primo ostendit quod predicatio
ipsius sive intentionem. ostentationem. deo autem. dicit ergo. scien-
tes ergo timorem dei. id est qualiter et quantum ipse peccata
timendus est deus. hominibus suademus. ut deum scilicet credat
et timeat etc. vel deum timere. deo autem in hoc ipso scilicet
manifesti sumus. id est a deo approbati sicut amici. Jo. xv.
Jam non dicam vos servos. non sicut pseudo quibus
dicetur in die mt. vij. non novi vos. non solum autem deo si-
mul manifesti. sed et pro hoc. spero vos manifestos. id est
approbatos esse in conscientiis vestris. et si non ore hoc
confiteamini. supra iiij. commendantes nosmetipsos ad
omnem conscientiam hominum. non iterum. hic ostendit quod hec dicit ipse
eos non se commendando et primo ostendit quod hoc dicit ipse pseu-
do repressione. secundo quod hec dicit ad honorem dei et
ipsorum commendationem. edificationem. sive enim mente. dicit ergo.
non iterum. quia ita audaces sumus et in verbo operando
et predicando. hic autem dicendo non iterum sicut in precedenti
epistola. nos commendamus. arrogare vobis. infra xi. non
enim qui seipsum commendat etc. sed occasionem vobis damus
id est materiam gloriandi. ad pseudo. qui gloriabantur
se ad doctos ab hiis quod non dati sunt. me vero ab Anania.
act. ix. gloriandi dico. pro nobis. ga. i. gloria vestra sumus
et nos vestra. pro. xvij. gloria filiorum patres eorum. et hoc
utique necesse est. ut habeatis. quid. scilicet dicere possitis ad
eos. scilicet reprimendos. qui in facie gloriantur. hec lege dicit.
primo modo sic qui in facie. id est in ostentatione exteriori ad
homines gloriantur non in corde. id est non intus ad deum. Jo. xij.
dilexerunt gloriam hominum magis quam dei. glossa. id est superbe.
gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. et in ps. omnis
gloria eius filie syon ab intus. secundo modo sic qui in facie glo-
riantur. id est in exteriori et carnali legis observantia
et iustitia. et non in corde. id est non in spiritualia et interiori
iustitia. sive enim mente hic expositio duplex. uno modo
de excessu contemplationis. et alio de excessu commendationis.
primo modo sic. ita damus vobis occasionem gloriandi pro nobis,
et prius utique. enim quia sive mente. id est contemplatione excedimus
temporalia. scilicet a temporalibus ad eterna per contem-
plationem nos elevando. deo. cui scio. scilicet de nobis hic.
in ps. ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu.
infra xij. scio hominem et cetera raptum huiusmodi usque ad tertium celum.
sive sobrii sumus condescendendo et sermone nostrum attemperando
nostre contemperando. vobis. id est hoc est ad utilitatem vestram
et edificationem quod enim poteratis capere sublimia. i. cor.
iij. tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non
escam. sic enim doctores excedunt in contemplatione sobrii sunt
in predicatione. primum ad deum. secundum ad homines. hii sunt
angeli ascendentes et descendentes per scalam. gen. xx-
viij. Jo. i. videbitis filium hominis et angelos ascendentes
et descendentes. secundo modo expositio sic. sive enim mente excedi-
mus. commendando nos et sublimia de vobis dicendo. ita
ut mente excedisse putemur. infra xij. factus sum insipiens
vos me coegistis. deo. hoc ad honorem dei. sive deo di-
mittendum est non ab homine iudicandum. sive sobrii sumus
humilia. scilicet de nobis sentiendo et dicendo vobis. id est hoc

facimus ad utilitatem vestram. Quaestio. hic primo de hoc pergimus.
a deo. Contra. act. xvij. in ipso vivimus movemur et sumus.
Responsio. presens nobis est per essentiam ut omnes nos continens. sed non
per speciem ut obiectum nos beatificans. sicut lux oculo ceco pre-
sens est per essentiam non per apprehensionem. Item dicit. per fidem
enim ambulamus. Contra. immo per caritatem que est maior ex-
cellentior. i. cor. xiij. Responsio. in fide formata de qua
loquitur intelligitur caritas. vel dicit quod ambulamus per fidem ut
ostendentem viam. per caritatem ut moventem. sicut homo am-
bulat per lucem et pedem. Item ga. ij. dicitur fide statis.
non ergo fide ambulatur. Responsio. status oppositus et casui et
ambulationi et seu motui. primo modo accipitur ibi non secundo.
Item supra id. non per speciem. glossa. homo ista vita agens non
potest contingere ut sine nebula fantasmatum corporalium serenis-
sima incommutabilis veritatis luce potiatur. Contra. paulus in
raptu vidit deum secundum glossam. infra xij. sed tunc mortuus erat.
Responsio. intelligitur hoc de agente vitam istam. act. ij. qui
est sentire vel moveri non actu prout qui est vivere. Item omnes
nos etc. Contra. peccatores non iudicabuntur ut dicit glossa. Et illud
ps. ideo non resurgent impii etc. Responsio. licet non iudicentur in
iudicio generali tamen iudicantur iudicio preclari in mor-
te. vel melius quamvis non iudicentur per iudicium discep-
tationis tamen iudicantur iudicio retributionis premiorum.
Item supra id. propria corporis. glossa. ullus nietur non in corpore. Contra.
ergo sancti nec merentur in celo. ergo per merita eos iuvamus.
Item angeli merentur quamvis non sibi autem. Responsio. post hanc vitam
non est merendi sibi sed aliis et sancti merentur nobis non sibi.
Ad aliud. Responsio. angeli habent actum contemplandi in quo non
merentur et officium ministrandi in quo merentur. sed dicitur non habere
officium ministrandi sed actum contemplandi solum. Item sive illud.
prout gessit. Contra. ergo peccata omissionis non puni-
entur. Responsio. gerere accipitur large sive operando indebitum
sive cessando ab opere debito secundum quod dicit glossa. Et ro. vij. non
ego operor illud etc. opere illud et non opere prout sunt ad
opus. Item parvuli nichil gesserunt ergo nichil referent.
Responsio. licet non gesserint per se tamen gesserunt per alium ut dicit
glossa. sicut homo gerit per procuratorem et gessisse ut quippe
alium gessit. Item dicitur hic glossa. quod quibus prosunt suf-
fragia ad hoc prosunt ut tolerabilior sit damnatio. ergo suf-
fragia prosunt damnatis. Responsio. damnatio accipitur
hic non pro pena eterna inferni sed pro temporali purgato-
ria. Item supra id. sive mente excedimus. glossa. solus deus ex-
cessum novit mentis. Contra. immo et angeli novit.
Responsio. solus facit hic conclusionem accomoda hominum
non angelorum.

Caritas enim Christi urget nos et cetera.

Ostendit quod predicta non dicit se commendando. hic ostendit quod Christus ad
hoc urget eum Christi dilectio. dicit ergo ita vos pro nobis est et pro vestra uti-
litate. caritas enim Christi. id est caritas qua Christus erga nos ex-
hibuit nobis condescendendo. urget nos ut scilicet omnia
que pro vobis faciamus. caritas enim est ille stimulus
de quo act. ix. durum est tibi contra stimulum calcitrare.
nos dico estimantes hoc quoniam si unus etc. hic expositio triplex. scilicet
de morte culpe. gratie et nature. primo modo sic. quoniam si unus
scilicet solus iustus et sine peccato. ps. non est qui faciat bonum
non est usque ad unum. pro omnibus. scilicet mortificandis. mortuus

est. i. cor. xv. sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes vivificabuntur. ergo omnes mortui sunt. i. mortui sunt morte culpe in adam. aliquin non indigerent vivificatione. ro. v. in quo omnes peccaverunt. secundo modo sic. si unus pro sc. i. sufficiens cum legalibus. pro omnibus mortuus est. ergo omnes mortui sunt. i. mori possunt vetustati per ipsum legalibus. tertio modo sic. si unus solus non plures pro omnibus. i. vice omnium mortuus est ergo omnes mortui sunt. i. mori deberent per christo morte non. propter quod verbum domini et cetera. calicem salutaris accipiam et cetera. pro omnibus. quia ita dixi sub conditione et veritate ita est quod. s. pro omnibus mortuus est christus. jo. xi. ihesus moriturus erat pro gente et non tantum pro gente. sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. ro. viii. pro omnibus nobis tradidit illum. ut et qui vivunt. potest hoc exponi dupliciter. s. de vita gratie et nature. primo modo sic. ita pro omnibus mortuus est christus ad hoc. s. ut qui vivunt. vita. s. spirituali gratie. iam non sibi vivant. s. sibi hoc attribuendo. osee. xiii. perditio tua israel tantum ex me auxilium tuum. sed ei. s. christo attribuant qui pro ipsis mortuus est. ut. s. morerentur pro peccato. et resurrexit. ut. s. resurgant in novitate vite. ro. iiii. traditus est propter peccata

nostra resurrexit propter iustificationem nostram. secundo modo exponitur sic. ut et qui vivunt. vita. s. nature corporis iam non sibi. i. sue voluntati vivant. ro. xiii. curam carnis ne feceritis in desideriis. et ro. xiiii. nemo nostrum sibi vivit aut sibi moritur. sed ei. i. voluntati eius vel ad honorem eius qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. ut. s. non in spe terrenorum sed in spe eternis vivant. Nota super hoc quod dicitur. caritas christi urget nos. quod caritas christi urget sanctos ad multa. primo ad mundi relinquendum. act. iiii. at illi continuo relictis omnibus et cetera. ii. ad christum sequendum. act. xix. ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te et cetera. iii. ad mortis appetitum. phi. i. cupio dissolvi et cetera. iiii. ad divine visionis desiderium. ps. sitivit anima mea et cetera. v. ad subeundum martirium. luc. xxii. tecum paratus sum et in mortem et in carcerem ire. vi. ad contemplationem celestium quia ignis est semper tendens sursum. can. ult. lampades eius lampades ignis. vii. ad edificationem proximi ut hic. caritas christi urget nos. viii. ad compassionem miserorum. ii. cor. xi. quis infirmatur et ego non infirmor. ix. ad correctionem delinquentium. ysa. xi. egredietur virga. s. correctionis de radice iesse. i. de arbore caritatis. iesse. n. interpretatur incendium. itaque nos ex hoc ostendit quod efficax sit in eo caritudo primus pro tanti effectus qui est contemptus totius carnalitatis et per hoc ostendit quod caritudine future glorie omne carnale sibi vilescat. secundo ostendit quod in mito quia christus omnia renovavit. si qua ergo. tertio ostendit quid omnia renovavit quia deus per ipsum mundum reconciliavit. omnia autem. iiii. ostendit quod hic reconciliationis ministros apostolos fecit. et posuit. dicit ergo. itaque nos. hoc totum usque ibi. ecce omnia facta sunt nova. legitur tripliciter. primo in principio hoc quod est secundum carnem accipitur pro carnis appetitu sic. itaque. quia. s. hic est quod christus pro omnibus mortuus

est nos ab eo cum simus de gratia quod ex hoc. i. amodo. neminem novimus. i. laudamus secundum carnem. i. secundum carnis appetitum viventem et carnalia querentem. nec hoc debet aliquis facere et cetera. quia si cognovimus in statu. s. infidelitatis. ante. s. conversionem. christum secundum carnem. i. in carnis infirmitate putantes. s. eum purum hominem. nec valentem retribuere. sed nunc iam. s. in statu fidei non novimus. quia credimus eum verum deum potentem retribuere. si qua ergo in christo nova creatura. i. si quis in christo renatus est novus. vetera transierunt ei. s. i. vetus conversatio carnalis et ecce facta sunt omnia nova. ei. s. quia in spe transiit ei vetustas immortalitas et tandem transibit in re. et dabitur nova immortalitas apo. xxi. ecce nova facio omnia. secundo modo exponitur sic ut quod est secundum carnem accipiatur pro carnis corruptione penali. sic itaque. quia. christus. s. resurrexit. nos ex hoc tempore neminem fidelium. novimus secundum carnem. i. in carnis mortalis corruptione viventem. sed potius in statu immortalitatis qui ita certi sumus de gratia quod etiam consideramus. quia iam omnibus fidelibus presentem. et merito. quia et si cognovimus. aliquando. s. christum secundum carnem christum. i. christum in mortali carne viventem antequam resurgeret. sed nunc iam. s. post eius resurrectionem non novimus quia christus resurgens ex mortuis iam non moritur. ro. vi. ergo. quia resurrectionem christi iam in spe etiam habemus quia in christo sumus spe et si non re. secundum glo. si qua in christo nova creatura. i. si quis est in christo per gratiam renovatus vetera transierunt ei. i. vetustas mortalitatis in spe. et ecce facta sunt ei. s. iam in spe et si non in re. omnia nova. i. novitas immortalitatis. Tertio modo exponitur ut secundum carnem accipitur pro carnali ritu. sic itaque. quia. s. unus solus. s. christus pro omnibus mortuus est et pro omnibus sine legalibus sufficit ad salutem. nos ex hoc. s. tempore neminem novimus. i. neminem approbamus secundum carnem. i. secundum carnales legis observantias viventem imo potius reprobamus. gal. v. si circumcidimini christus nichil vobis proderit. et recte. quia et si cognovimus. aliquando. s. ante conversionem et fidem susceptam. christum secundum carnem. i. secundum carnales observantias venturum et in lege promissum credidimus. ut. s. legalia observaret et observanda preciperet. sed nunc iam. s. post fidei susceptam veritatem. non novimus. i. non credimus imo potius credimus quod adveniente veritate debent umbre cessare. ergo. quia. s. legales observantie cessare debent per christum. si qua in christo nova creatura. i. si quis in christo renovatus est per fidem. vetera. i. veteris status observantiarum carnalium. transierunt ei et ecce statim facta sunt ei. s. omnia nova. i. observantie novi testamenti. Nota quod omnia nova facta sunt in christo. quia novus rex. act. vii. ubi est qui natus est rex iudeorum. exo. i. surrexit rex novus super egiptum et cetera. novum testamentum. 2. cor. iii. qui ydoneos nos fecit ministros novi testamenti. novum sacramentum luc. xxii. non bibam amodo de genimine vitis donec bibam illud novum et cetera. novus spiritus. eze. xxvi. dabo vobis cor novum et spiritum novum. novum mandatum. jo. xiii. mandatum novum do vobis. nova vita. ro. in novitate vite ambulemus. nova hereditas. apo. xxi.

vidi celu novu et tram nova. oia a re. q. ita dixi
p x vetra transire et nova fi. que p h. tn oia a
s. ex deo pre a quo oe dat optimu et oe don pfectm
Jac. i. qui nos. s. q erant na filij ire. eph. ij. re
conciliavit sibi et c. et h p xpm. eccl. xliiij. in
tpe iracudie fcs e reconciliatio. ro. v. cu inimici
essem reconciliati sum deo p morte filij ei. ipe
eni est pax nra qui fecit utrq unu. eph. ij.
et dedit nob. s. apostol x uicariis ministeriu reco
ciliatois. ut. s. p nos et pdicatom nram ali
ij sibi reconciliarentur. abd. i. legatus ad gentes
missus est p pace. s. reformanda. q specialit
conuenit paulo. gal. i. qui opatus e petro i aplatu
tum opatus est et m int gentes. qm. q. ita reco
ciliavit nos sibi p xpm et h utiq potuit. qm
quid deus. s. pr qui oia pt erat in xpo. Jo. x
iiij. ego i pre et pr i me est et ideo p xpo potuit
fi reconciliatio. mudu. i. electos de mudo. reconcilians
sibi p xpm. Jo. iij. sic deus dilexit mudu ut filiu
suu unigenitu daret. reconcilians dico h m. non
reputans illis delicta ipo. i. no puniens eos
et habens p delictis ac si delicta n reputaret et hec
esse fit in bapto in quo simul remittitur culpa et
pena. ps. bt uir cui reputavit dns pctm. mi
cheh. vij. deponet oes iniquitates nras et proiciet
in pfundu maris oia pcta nra. et posuit. h
ondit q hui reconciliatois nuncios aplos fecit et
pmo ostendit offm reconciliatois sibi qmissum.
so hortatur ad reconciliand. tamq deo. tio in
ducit rom ad psuadend. eu qui n noverat. deo
s. et posuit. q. ita deus p xpm mud sibi reconcili
avit. et nob dedit misteriu reconciliatois et ut
h reconciliato oibz nota sit. posuit in nob aplis
s. n in pseudo. posuit ingt sicut i vasis. act.
ix. vas electois michi est iste. vbu reconciliatois.
i. pdicatom fidei p q fit reconciliatio. pu.
vbu dulce multiplicat amicos et mitigat inimi
cos. et qr sic posuit g p x. i. vice x ut ad ho
norem xpi. legatione fungim. eph. v. p quo
legatione fungor. Jo. q aplis debeat ma
nium legatois. gal. i. qui opatus e petro et c
vbu legatois. i. exorn. gal. i. nq ei ab hoie i
s. evgm. signa legatois. gal. vi. stigmata
dni ihu i corp meo pto. tamq deo. q. ita fungim
legatione et ideo obsecramus p xpo. i. vice
x. ut obsecram reconciliamini deo patri p x. i. amo
re xpi obsecram inqm. tamq deo exhortante
p nos. q. x. no eni vos estis qui loquimini
etc. et J. xiij. an expimentu eius queritis q i me
loqtur xps. eum. q. ita obsecram ut reconciliamini
et vere debetis et potestis. q. s. deus pr eu. s. x. qui
no noverat pctm sua expientia. i. pet. i. q pctm
n fecit etc. p nob pctm fecit. h leg tpl. pmoni
sic. p nb pctm fecit. i. hostia pcti. sol ei i scptra
hostia p pcto uocari pctm. osee. iiij. pcta ppli
mei comedent. i. oblata p pctis. so m sic. pro

nob pctm fecit. i. hoiem pctorem mortalem pcto i pena si
milem. ro. viij. filiu suu mittens in similitudine car
nis pcti. de pcto dampnavit pctm. tio ml sic. p nob
fecit pctm. i. pctorem reputari. et no solu pctorem
imo pctm. i. maxim pctorem. ysa. liij. cu iniqs
reputat e. fecit inqt pctm ad h ut nos. s. apli ef
ficerem iusticia dei. i. n solu iusti s iusticia. aliqs
iustificantes iustio in ipo xpo. vl ut nos oms
efficerem iusticia dei. i. iustificati a deo. et ponit ab
stractu p concreto ad maiore expssione. in ipo x.
i. p ipm. s. x. Hic qr p de h q dr caritas x
urget nos. glo. ut oia p nob faciam. q. g oi
moni metatur. Je nra faciebat aliqs de
causis. Re. distributio est accomoda p hus de qbz
loquebatur. Je sup i. et si novim s carne xpm.
glo. n potis cape spm. s. qdiu me s carne nosse
psistitis. q. g cu passiom n hueris spm. s.
Re. n potuit cape in tanta humilitate ut post et
tam maiestate. Je sup id. deus erat in xpo. glo. ibi
unitas et nra divitas. q. ali pr ali filius.
Re. distinctio est pone int prem et filiu. s no
divisitas sbe. Je ibid dr glo. ymago eorum et filii dr
una e. q. ac ymago et filio accip pr et sic
sut una p q e heticu. aut essent et sic essent inter
ad prem et filiu. g ab inuic distinguunt. Re. ymago
et silitudo hic nec pure accipitur psnt. nec
pure essent s mixtim. suppont eni p essentia i q
filius unitur prem et e ei silis.

ADIUVANTES autem exhortamur. locut est
apls pteris correctione no indigentibz e. p.
so nolentibz corrigi s tardantibz a loco illo pmi
cap. cu g h etc. usq ad locu istu. hic incipit tcia
pars pncipal narratois in qua loqt iam correctis et
penitentibz que durat usq ad x. caplm. In pma
pte g ista iam penitentes et correctos horta ad p
fcm et p hortat eos ad pfcm quo ad opa iusticie
et nctitatis in ca isto et seqti. so quo ad opa mie
et pietatis. ca. viij. et ix. In pma pte monendo
eos ad opa iusticie et nctitatis p hortat eos rex supra
ex pte sua exhibite. so ex pte gre pmisse. c. vij.
In pma pte pmo hortatur eos pncipalit ad opa
tom. so ad declinatom mali nolite iugi etc. iste
ei sut due ptes iustitie declinare a malo et facere bon.
In pma pte p hortat eos ad gre suscepte usu suey
ceratom. so ad eius ostensione. nemi dantes.
uj. ad ei qsuatom. per arma. iiij. ad ei multipli
catom. os nrm pz. In pma pte pmo mont ad gre
bonu usu. sed allegat tpe optimu. aut ei. dr g.
adiuvantes. q. ita x nos reconciliavit et reconciliatois
ministros fecit et ido nos adiuvantes uos v bo. s. ex
et ozois suffragio. illis eni ctibz mod adiuvabat eos.
magnu adiutoriu e ubu. mai ex. maxim suffra
giu. exhortamur uos ne i vacuu gram dei recipi
atis. i. remissom pctor q ex pura gra n ex opibz
dimittuntur. q s gl. i uacuu recip gm hd p pctor
dimissom n se exercet i bonis opibz. J. cor. v. gra

ud

dei ī me uacua n̄ fuit. heb. xii. cōtēplantes neq̄s desit gr̄e dei. Qo. q̄ vi. mod quis gr̄m dei ī ua cuū recipit. p̄mo m̄ gr̄as agit. q̄ s̄ b. ingratitudo est uētus urens exsiccans sibi uenas mīe fonte pietatis. s̄o q̄n bonū q̄ h̄t ex gr̄a sibi attribuit. q̄ i. ī. cor. iiii. quid h̄es q̄ non accepisti. iii. q̄n gr̄a accepta uti opando negligit. q̄ i. thi. iiii. noli negligere gr̄am dei. iiii. q̄n gr̄am collatam n̄ p̄seuando retinet. s̄ i. osee. pietas usl̄ bonis rc. v. q̄n gr̄am sine lege n̄ sufficere credit. gal. v. a. euacuati estis a xp̄o nob̄ nich̄ p̄dest. vi. q̄n gr̄e in aliis inuidus existit. Job. v. puulū occidit inui dia. ait ei. q. n̄ recipiatis ī uacuū gr̄m q̄m utiq; recepistis. ait eni dn̄s. c. p ysa. xlix. loq̄s de xp̄o gr̄e. ō h̄o tempe accepto rc. c. ul' ē tibi ad salute exaudiui te. a mal. c. liberando. gal. iiii. v. uenit plenitudo tēpis rc. et in die sa lutis. q̄n. c. salus nata ē ī mūdo. c. ihc. q̄s. vi. uocabis nomē ei' ihm ip̄e ei saluū faciet rc. ul' in die salutis in qua. c. h̄o p̄t sua salute opa ri. Jo. ix. uenit nox in qua neo potest opari. adiuui te. ad bonū gr̄m adiuuātē. dein expōit p̄phiam. q. ita dixit dn̄s ip̄e ē rc. ecce nc̄ tp̄s acceptabile. c. ad liberand a mal. vii. gl. quo morb' sp̄ualib; medicina salutaris inferditur. ecc. iii. gr̄a temp' et deuita a malo. ecce nc̄ dies salutis ad adiuuand. c. in bono. ul' ecce nc̄ tp̄s accep'le p̄p opitunitate merendi. ecce nc̄ dies salutis. p̄p opitunitate p̄miandi. q̄. c. nc̄ statim post obitum fidelib; salus dat'. n̄ ī cras

Luc. xxiii

tinū differtur. luc. ii. hodie mecū eris in padi so. q̄ in lege et an̄ legem differebat' in crastinum. vn̄ jacob. gen. xxx. cras r̄ndebit m̄ iusti' mea. et nō cū hec q̄ d' ecce tangit tempis facilitate in hec q̄ dicit nc̄ breuitate. In hec q̄ d' tp̄s iueme abilitatem. In h' q̄ d' acceptabile utilitate. Nemini rc. hic monz ad gr̄e collate manifesta tionem seu ostensione et hec quad'. p̄mo scan dala cauendo nemi. s̄o aduersa sustinendo. q̄ in oib;. iii. bona opa faciendo. in laborib;. quarto bn̄ ad alios gueniendo seu se h̄ndo. ī suauitate. d' g. nemini. q. ita exhortam' nec dico nemini dantes ullam offensione. i. nemine uito ul' fc̄o scandalizantes et hec ut ministeriū nr̄m. i. nr̄ apl'at' nō uituperetur. q̄ utiq; uituparetur si utiq; scan aliquē scandalizaremus. amb'. uituparet cor ministeriū si ea que uiuis docebant opib; suis ut si erent ex' nō docerent. ul' sic. nemini. q. n̄ ī ua cuū gr̄m dei recipiatis uos dico nemi dantes ulla offensione. ī. cor. x. sine offensa estote. et hoc ut n̄ uitupet'. c. p nos ministeriū nr̄m. q̄ utiq; uituparetur si male nos haberes. ecc. xxii. gr̄a fio pris ē de filio īdisciplinato. q̄ in oib;. q̄ ne mine offendam' q̄ p' exhibeam' nosmetip̄os. i. uoluntarie ostendam' in oib; sicut dei ministros et si n̄ omnes sumus ministri dei. ecc. x. s̄ iudice p̄p sic et

mist' eius. et hec ī multa pacia. c. cordis opis. et opis. pu. xix. doctrina viri p paciam noscit'. pacia dico h̄ita in tribulatiōib; dein subdit in necessitatib; h' est in defectu necesso. c. victus et uestitus. ī. cor. iiii. usq; in hanc horam esurim' et sitim'. et nudi sum'. in angustiis. c. cura animi et timore. ī. xi. in stancia mea cotidiana sollicitudo oīm eccl'. ī pla gis. i. corpor uulnib;. ī. xi. a iudeis quinquies qua dragenas una min' accepi. ī carcerib;. act. xvi. qui cū tale p̄cepisset accepisset misit eos ī carcerem interiorem. c. paulū et sylā. ī seditioib;. i. gmotio nib; pp' q̄ se. sic p; act. xvii. et xix. in laborib; . c. manuū. i. thess. ii. nocte et die opantes et c. la borabant eī manib; ne quē grauarēt et h' quia corinthii adh' erant nouelli ī fide et p modico re putabant se grauatos. Jd q̄ apli edocti erāt a sp̄u sc̄o et ideo n̄ indigebat studio et potant uaca re labori manuū. In vigiliis. c. noctē laborādo ī offo' sibi delegato. amb'. tā sollicit' erat c̄ca co missum sibi offiū ut nec nocte cessaret. act. xx. p texit simone usq; ad media nocte. In ieiuniis sp̄o taneis ul' coactis. ī. cor. iiii. usq; in hac ora. rc. ī castitate in sc̄ia. i. in castitate h̄ita in sc̄ia. glo. ut mens adulterine opinionis admisceat. ro. xii. nō pl' sape q̄ oz sape. ul' ī castitate mētis et corpis. in sc̄ia. scripturar ut sciam' quid oz gr̄sari ad ali os. pu. xvi. acceptus est regi minist' intelligens. ī longanimitate expectatoris p̄mii. Jac. v. ecce agri cola pacienter expectat rc. ī suauitate affa bilitatis suauitate dico h̄ita ī sp̄u sc̄o. n̄ sicut qui p dulces sermones seducunt corda innocentiū. ro. xvi. ecc. xlv. In fide et lenitate sp̄i' sc̄m fecit illū. in caritate n̄ fic. i. fragili ul' simulata. ī. cor. iii. nō diligam' uerbo nec lingua. q̄ ope et ueritate. ī uerbo ueritatis. p̄dicando ul' et docendo. ysa. ecc. xxxiii. an̄ oīa ūb' uerax p̄cedat rc. ī uirtute dei. i. sperando et confidando in dn̄m n̄ ī nob'. ysa. xl. qui sperant ī dn̄o mutabunt fortitudine rc. ul' ī uirtute dei. . c. faciendo miracula. ut ea faciam' ad utilitate n̄ ad iactantiam. Per arma. hic monz ad gr̄e accepte gsuatoem et h' tripl'. p̄ tenēdo uia. p arma. ii. tolerando hoim īfamia p glam. rc. iii. gtepnendo eor de nob' reputatoem fallam. ut seductores. d' g. p arma. q. exhibeam' nos sic' di ministros et h' per arma iur'. i. p̄ iuciā q̄ loco armor ptegit nos. eph. v. induti lorica iustic'. h' sunt arma milit'. x. ī. x. arma milicie nr̄e rc. arma dico ptegentia nos a dextris p̄speritatis. ne . c. eleuem' in p̄spis et a sinistris aduersitatis ne fugiam' aduersis sic accip'. dextra et sinistra in p's. cadet a late tuo rc. p glam et ignobilitate. i. ut n̄ curem' de gl'a hoim ul' ignobilitate. p̄hs. gl'a est frequens fama cū laude ul' p glam rc. i. ut ī glo ria de xp̄o et ī que uidem' ignobilia p̄dicem'. ī. cor. i. nos p̄dicam' xp̄m rc. p īfamia et bona fama . i. siu īfamem' siu bona fama h̄ius nec de fama

extollamur nec de falsa infamia doleamus. erant enim
alii adversantes etc. Sequitur ut seductores. hic monet
eos ad conservationem gratie comprehendendo bonis de eis repu
tationem falsam. et primo circa defectum bonorum spiritualium
.1 secundo circa defectum bonorum corporalium. ibi vivam expose.
.q. morientes. tertio circa defectum bonorum temporalium exterior
sicut egentes. dicit ergo exhibeamus nos etc. nos dico
reputati ut seductores et tamen veraces existentes. unde
non possit ut vel quia in aliis auctoritate possit. itemque vel quia propter
defectum virtutis et ideo non est curandum. dicitur enim qui est
veritas reputatus est quod est seductor. Ioh. xxvi. sicut
qui ignoti et .i. a deo reprobati. et cogniti .i. autem tamen
sumus a deo approbati et eius familiares. ephe. ii. cives
sanctorum et domestici dei. .q. morientes morte corporali.
reputatione hominum. act. xiiii. existimantes eum
mortuum etc. ps. propter te mortificamur etc. et ecce vi
vimus. .i. autem tamen vivamus vita eterna. vel quia morie
tes. vita morte spirituali et tamen ecce vivimus vita
spirituali. ut castigati. scilicet flagellis et pressuris ut scilicet
cessaremus a predicatione. act. v. cesis denuntiaverunt
ne omnino loquerentur. in nomine ihesu. et non mortifica
ti. scilicet desistendo a predicatione. vel et moriendo corporaliter.
quasi tristes reputatione hominum de tribulationibus. semper autem
gaudentes. phi. iiii. gaudete in domino semper.
sicut egentes. bonis temporalibus. heb. xi. egentes
angustiati etc. vel sicut egentes reputatione
hominum bonis spiritualibus multos autem locupletantes. bo
nis scilicet spiritualibus. erant enim divites in virtute. eccl.
xliiii. unde sibilla in paupertate sermonabit dicitas.
tamquam nichil habentes boni scilicet spiritualis vel temporalis. repu
tatione hominum et tamen omnia possidentes. .i. post omnia
sedentes secundum nominis ethymologiam. phil. iii. posteriora
oblitus ad anteriora me extendo. glo. hec fuit gloria
apostolorum nichil omnino possidere sine sollicitudine esse et tamen
rerum omnium quod dominum eorum possidere quia omnia ad pedes eorum
mittebantur. act. iii. v. et notandum quod malis que eis imponuntur
et adversis que eis infliguntur addit quia. non enim
sunt vera sed fantastica et quia per scriptum glo.
bonis vero que habent vel que agunt non addit quasi
quia sunt simpliciter et vere bona. Queritur hic super id. ne
in vacuum gratiam etc. glo. ne in vacuum gratiam etc. glo.
gratia dei est remissio peccatorum. contra. per gratiam fit remissio
peccatorum. Responsio. sumitur gratia pro gratie effectu non pro habitu. vel
descriptio data est per causam non per essentiam. sicut cum dicitur.
dies est sol lucens super terram. Item ibidem ait glo.
gratiam dei in vacuum recipit qui non se exercet in bonis
operibus. Contra. ergo qui in articulo mortis penitet vel
baptizatur nichil ei proficit. Responsio. loquitur in habentibus
tempus operandi. Item super id. ecce nunc dies salu
tis. glo. statim in obitu fidelis datur salus. Contra.
non omnes fideles evolant quam moriuntur. Responsio. quantum
est ex parte temporis gratie statim datur sed aliunde ex
statu spiritualis persone impeditur. Item super id. ut non
vituperetur. quod vituperaretur si quod verbo predicamus
exemplo non exhibemus. Contra. ergo quicumque predicat tenetur
facere quod predicat. ergo qui predicat ingressum religionis
tenetur intrare. Responsio. quilibet tenetur facere quod predicat faciendum
ex debito non ex consilio et quod ex debito cuilibet non specialiter
alicui statui vel persone. non enim secularis qui predicat re
ligiosis abdicare proprium tenetur abdicare. Item super
illud. in multa patientia. glo. ut moveamur. Contra. nullus
est sine vitio qui passionibus non movetur. Responsio. loquitur
de motu vitii. scilicet impatientie. non nature seu naturalis angustie.
Item super id. in laboribus opponit glo. id. math. xi. venite
ad me omnes qui laboratis etc. ergo qui ad christum conver
titur venit de labore ad requiem. autem tamen contrarium appa
ret. Responsio. labor est exterius in corpore quia ex difficul
tate operis. sed requies intus in corde ex spe et
amore mercedis. Item super id. in caritate non ficta. glo.
ficta caritas est in hiis qui in adversitate deserunt
fratres. ergo vera caritas non est que postea amittitur.
Responsio. ficta accipitur hic pro fragili non pro falsa. Item super
id. in virtute dei. glo. qui predicat habet facere miracula
ad conversionem infidelium. Contra. multi sancti miracula non
faciunt ad conversionem infidelium. Responsio. glo. loquitur ex
ypothesi. .i. ex suppositione. si enim facit miracula
propter conversionem infidelium. non facit propter iactantiam.
vel dicit quod facit miracula .i. facit prout cuilibet est de mi
ro vite. Item super id. per infamiam. ergo non est curandum
de infamia. Contra. Ioh. crudelis est qui famam negli
git. Responsio. curandum est de fama propter aliorum edifica
tionem non propter propriam laudem. ita tamen quod si sine vitio non
potest sustineatur bonus bona conscientia. Item super id. quasi tristes.
Contra. ad the. ii. ut tederet nos etiam vivere. ergo erant vere
tristes. Responsio. ibi loquitur de tedio sine tristitia nature. hic de
tristitia vitii.

Os nostrum patet ad vos etc. Monuit superius
apostolus corinthios ad gratie suscepte exercitationem. consequenter monet
ad conservationem. hic monet ad eiusdem gratie multiplica
tionem et primo hoc dupliciter. primo monet proponendo se eis in exemplum. secundo ad
iungendo premium. eandem autem etc. dicit ergo. os nostrum.
.q. multa de nobis diximus in quorum dictorum multiplicitate
et virtute os nostrum. quo tanta diximus patet. .i. apertum
est ad vos corrigendos. scilicet et instruendos o cho
rinthi. math. v. aperiens os suum docebat eos. psal.
ult. os suum aperuit sapientie et vino. quia cor nostrum dila
tatum est. .i. plenum bonis spiritualibus. et sic dilatatum
sicut saccus plenus dilatatur. et postea quasi per contrarium
dicere. unde quia sic dilatatum est et plenum donis spiritualibus
ideo non erubesco eas dicere. math. xii. ex habundantia
cordis os loquitur. Nota hic quod os prelatorum debet patere ad sub
ditos ad sex. primo. ad docendum. math. ult. euntes doce
te omnes gentes etc. secundo. ad arguendum. ii. thi. iiii.
argue obsecra increpa. tertio ad exhortandum. ii. mach.
xii. fortissimus iudas exhortabatur populum continere
se a peccato. quarto ad confortandum. Iob. iiii. vacillantes
confirmaverunt sermones tui. v. ad defendendum.
iiii. re. iiii. numquid habes negotium et vis ut loquar
pro te regi aut principi militie. vi. ad orandum. ro. i.
memoriam vestri facio semper in orationibus meis. non angus
tiamini. .q. ita cor nostrum dilatatum est et bonis spiritualibus
repletum. et ideo non angustiamini in nobis. .i. siquas

angustias sed ut boni paratum. h' nō ē ex defectu uro
s3 p° ex defectu uro. aut s3. angustiamini i uisceribz
uris. i. in uris cordibz duris que p's duricia
n̄ possūt ad bona dilatari et bonis repleri. eandē
aut s3. dico uob' tamq' filiis. i. cor. iiij. tanquam
filios karissimos moneo. dilatamini et uos. s. karit
et uos habundancia. s. sacre scripture. ysa. liiij. dila
ta locum tentorii tui. ps. dilata os tuum et implebo illud. q'
cū sp' pacis ē dare. dum' cor latum ad capiendum iusticiam.
Iac. i. qui dat oibz affluenter. eccl. ii. desiderabilis ua
sic erat olim helisei. iiij. R'. iiij. uas dico uacua. i. hi
turos spirituales eandem remuneratorem quia nos h3 sibi
te n̄ tantū. unus ē eī denarius. s. di uisio. mt. xx. de
dit illis singulis denarios. ¶ Nolite iugū. et cetera. mo
nuit ad operationem boni. hic monet ad declinationem
mali et primo ponit simplicem admonitionem. 2° probat
p multiplicem rōm. que eī participatio. 3° confirmat
p auctoritatem ps' exite. dicit g°. nolite. q. ita mo
nui uos ad dilatationem et uos dilatamini nolite
iugum ducere cum infidelibz. p consensum in malum. ysa.
v. ue qui trahitis iniquitatem in funiculis uani
tatis et q. uinculum plaustri peccatum. tales enim arant
in boue et asino q. est prohibitum. deut. xxij. ysa. x.
computrescet iugum a facie olei. que enim et cetera. h' ponit
quinque rōnes ad h' persuadendum. prima rō ē q. ipsi sunt
iusti. 2a. illi impii. 3a. q. ipsi sapientes illi ignorantes
aut q. societas. 4a. q. ipsi sunt membra xpi. illi
membra diaboli. que aut conuentio. 4a. q. ipsi sunt
fideles illi infideles. que aut ps'. 5a. q. ipsi sunt tem
pla dei illi ydolorum. quis aut consensus. dicit g°. ita dixi
nolite et cetera. nec debetis. cum q. q' participatio iusticie cum
iniquitate. q. d. nulla. sic nec iusti ad iniqui. uos au
estis iusti illi iniqui. eccl. xiij. q' communicabit sanctus homo
ad canes. ier. xxiij. quid paleis ad triticum. aut q.
societas lucis ad tenebras. q. d. nulla. diuisit enim deus lucem
a tenebris gen. i. uos autem estis lux p sciam et cognitionem
dei. illi autem tenebre p ignorantiam. i. tes. v. omnes
uos filii estis lucis. et eph'. v. eratis aliquando tenebre.
nunc aut lux in dno. q' aut conuentio xpi. cum s. membris estis ad
belial. i. diabolum cuius ipsi sunt membra. belial n. interpretatur
apostata et signat dyabolum. qui ab illo celesti or
dine apostatauit. q. d. nulla ē conuentio. q2 s' glo.
xpc oia bn agit. dyabolus oia male. mt. vi. n' potestis
deo seruire et mamone. i. cor. x. n' potestis calicem dei
bibere et calicem demoniorum. q' aut ps' fideli cum infide
li. q. d. nulla. uos eī estis fideles illi infideles. gal.
iiij. n' erit heres filius ancille cum filio libere. i. esd'. iiij.
n' ē nob' et uob' edificare domum deo nro. q' aut consensus
templo dei cum ydolis. q. d. nullus. templum eī dei sanctum est
ps. adorabo ad templum s. tuum. templum uo ydolorum
prophanum. uos eī estis templum dei uiui. i. cor. iij.
templum eī scm ē q. estis uos. et vi. nescitis quoniam m
bra uestra templum sunt sps sci. ipsi aut sunt templa et pha
na ydolorum. g° nullus consensus. sicut dicit deus. h' probat p auc
toritatem. dixit. s. q. sint templum dei et p' expositionem litte
rae duplicem. s. de aduentu dei in mentem uel in carnem. p' m°
sic. sicut dicit deus. quid. quoniam inhabitabo in illis inhabitando p'
gratiam. apo. xxi. ecce tabernaculum dei cum hoībz et habitabit
cum eis. Io. xiiij. ad eum ueniemus et mansionem apud eum
faciemus. et inambulabo inter illos eos ad bonum et de bono in
melius promouendo. ps. ibunt de uirtute in uirtutem. deut.
xxiij. dns ambulat in medio castrorum tuorum. et ero
illorum deus eos fouendo et protegendo. gen. xv. ego
protector tuus et merces tua magna nimis. et ipsi
erunt mihi populus. s. prompte obediendo. ps. beata gens cuius
est dns deus eius populus quem elegit et cetera. 2° exponit sic exposi
inhabitabo in illis carnem. s. assumendo. Io. i. uerbum caro factum
est et habitauit in nobis. et inambulabo inter illos. s. cor
poraliter inter eos conuersando. baruc. iij. post hec in terris uisus
est et cum hoībz conuersatus est. et ero illorum deus eos ad fi
dem meam et aliarum conuertendo. et ipsi erunt mihi populus.
mihi inseparabiliter adherendo. ps. populus quem n' cognoui ser
uiuit michi in auditu auris obediuit mihi. pt
aut h' auctoritas sumi de eze. xxxvij. ubi dicit. sic firmabo
eos et multiplicabo et dabo sanctificationem in medio eorum in ppe
tuum et ero eis deus et ipsi erunt michi populus. uel potest su
mi de leuit. xxvi. ubi dicit sic. ponam tabernaculum
meum in medio uri et n' abiciet uos aīa. mea. ambul
abo inter uos et ero uester deus. uosque eritis populus meus.
propter q. q. s. templum dei estis uel q2 spiritale templum uos
elegit sibi deus in populum. dicit deus. ysa. lij. exite et c'. et no
q' s' glo. n' loquitur de separatione corporali. sic enim n' possumus
boni a malis separari in presenti cum totus mundus plenus sit ma
lis. s3 de separatione spirituali. possunt autem illa uerba ex
poni duobus modis. qui tamen q. in idem redeunt. primo
m° sic. ecce de medio eorum. eos. s. et eorum peccata in
pando. et separamini ab eis. in eorum peccatis n' consen
tiendo. et in mundum. i. peccata eorum immunda ne tetige
ritis complacendo. s. et delectando in peccatis eorum. 2°
m° sic. exite de medio eorum. eos. s. arguendo. et
separamini ab eis. eos corrigendo et uos opponendo
ut dicit glo. separamini. i. seorsum sitis parati contra eos et immun
ne tetigeritis uolūtatem eis consentiendo. et possunt illa
uerba aptari illis rebz que in lege excommunicandorum
uel excommunicatorum ponuntur. q. d. n' prebeatis consilium uel
auxilium uel fauorem. uel postquam dissolutatis impediatis
detestamini. et ego recipiam uos. ab eis. s. expul
sos. s. peccata remittendo. Io. vi. eum qui uenit ad me
n' eiciam foras. et ero uobis in patrem p gratiam. s. spi
ritualem uel gratiam adoptionis conferendo. rom. vi. p'ter nr̄ et cetera.
et uos eritis mihi in filios. quo ad perfectos. et filias
quo ad infirmos mihi. s. obediendo. osee. i. in loco ubi
dictum est n' populus meus uos dicetur eis filii dei uiuentis.
dicit deus. qui. s. n' mentitur. num. xxiij. n' est deus quasi ho
ut mentiatur nec ut filius hominis ut mutetur. omnipotens
qui ē oia potest et p' q. permittit facere. sap. xij.
subest eī cum uoluerit posse. ysa. lix. n' ē abbreuiata
manus dei ut saluare n' possit. ¶ Has. supra 1° quia dicit
nolite iugum et cetera. q. multiplex ē iugum. s. legis mo
saice. gal. v. state et nolite iterum iugo seruitutis
contineri. perfectionis euangelice. mt. xi. iugum enim
meum suaue est. culpe. ysa. ix. iugum honoris eius et cetera.

puritas mutie. eccl. xl. iugum grave sup filios ade. luc.
xiiij. iuga boum emi quinque. carnalis voluptatis
eccl. xxviij. sic iugum boni quo modo sic mlr nequissima. ma
le lingue. eccl. xvi. iugum illius iugum ferreum est. disci
pline. eccl. xxxviij. iugum et lorum curvant colla
et durum et c. Quod hic dicit oculum pro . et c. Eccl.
viij. xix. vae qui non habet opaculum inundum erit.
Ergo. ostendit patere ad vana claudi ad utilia. Ite
super id. angustiamini autem. glo. dura corda habetis
vel in pseudo prophetis . mali erant. Eccl. stratum
nocte eos mibra et repleti specie. c. erant boni.
Ergo. Regula exitorum loquitur dulcis pro eis de
mansuetudinis. per malos devincit bonis. in prophetis. cum occi
dere eos querebant cum Ite lecto id. quae participatio. Eccl. ysa.
xi. habitabit lupus cum agno. Ergo. hoc intelligitur dictum
de lupo de lupo converso in agnum non convicti de lupo ma
nente lupo. Ite sup id. quae conventio. glo. est
omnia bona. dyabolus omnia male. Contra. quod xpo motu
sensualitatis movetur quo passione contristare ora
ui. Item. quod dyabolus omni motui presidet. Eccl. iac.
ij. demones credunt et contremiscunt. hic autem est boni.
Ite de corporibus obsessis ad preceptum domini exeunt quod similiter
boni est. Ergo ad primum dicendum meruit omni motu volun
tatis deliberative. sed non vanitatis seu sensualitatis. Vel
dicendum quod movetur et motu sensualitatis inquantum extra
rationem ipsius et ordinatus non inquantum a sensualitate
elevatus. Ad secundum dicendum. in dyabolo quod triplex est mo
tus. vanitas quo non meretur nec demeretur. pure volunta
rius quo semper demeretur. et coactus. s. extortus quod
sed tamen actus non demeretur. ut credendo vel exeun
do. sed in eo demeretur per constantiam qua remunerando
hic facit. Ite super id. ne tetigeritis. glo. tactus. i. de
lectatio est primus motus mortalis peccati. Ergo delectatio mor
talem. Ergo. primus motus mortalis peccati dicitur quod primo du
cit ad mortale. non quia sit primum in genere mortalis. Ite
super idem dicit glo. si collegium recedit supra dictum est et salva
tionis. Contra. licet et expedit a malis aliis et collegium
recedere. Ergo. duplex est collegium colligatio. s. publi
ca et privata. privata propter malos non licet deserere nec
ecclesiam vel claustrum suum sed privatam licet.

Has igitur habentes promissiones. Moni
tos ad perfectam considerationem gratie exhibite in appa
rentia. hic monens ad id considerationem gratie promisse et
post ponit exhortationem ad perficiendum in bono. Postea ostendit
suam consolationem de eorum correctione a malo. multa mihi
fiducia. In prima parte primo monens eos ad sanctitatem perfectam
postea ponit se eis in exemplum capite nos. tertio excusando
se ostendit suam affectionem. non ad condempnationem dico. Has
gratie. quae utique promittit se dominus futurum nobis in patrem. Gal.
o karissimi. habentes has promissiones quia. s. dicit habita
bit in nobis et recipiet nos. mundemus nos. hic legitur
tripliciter. uno modo secundum quod est ibi et sic mundemus nos
ab omni inquinamento carnis quo ad peccata carna
lia ut sunt gula et luxuria. ro. xiij. curam carnis
ne feceritis in desideriis. et spiritus quo ad peccata spiritu
alia ut sunt ira invidia et c. eccl. xv. quod de corde

exeunt illa coinquinant hominem. nos dico perficientes. s. bonis
operibus. sanctificationem inchoatam in baptismo. i. tessal. iiij.
hec est voluntas dei sanctificatio vestra. et hoc in timore
domini. quia sicut dicit glo. qui sine timore domini hic agit
securus non est et non dicit. eccl. ij. qui timent dominum preparabunt
corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.
duobus modis legitur secundum quod non est ibi et. uno modo secundum quod inqui
namentum carnis accipitur pro peccatis carnalibus
sic. mundemus nos ab omni inquinamento carnis. i. a
peccatis carnalibus nos dico perficientes sanctificationem
spiritus. i. anime in timore dei sicut prius. alio modo legitur
secundum quod caro accipitur pro carnalibus observantiis et
spiritus pro spiritualibus. sic. mundemus nos ab omni inquinamento
carnis. i. carnalium observantiarum que olim tempore in
quinant corpus. nunc autem inquinabant et spiritualiter.
s. post evangelium divulgatum. nos dico perficientes
sanctificationem spiritus. i. spiritualium observantiarum que sancti
ficant. et hoc timore dei. Jo. vi. spiritus est qui vivifi
cat caro autem non prodest quicquam. Quod hic quod mundat
animam ab inquinamentis animam a peccatorum multis modis. primo per
passionem. apo. i. dilexit nos et lavit nos et c. Se
cundo per ubi dei virtute. Jo. xv. iam non dicam vos mundi es
tis propter sermonem quem locutus sum vobis. iij. per baptismi
ablutionem. ephe. v. mundans eam lavacro aque. iiij.
per eucharistie perceptionem. greg. fit ablutio scelerum.
et c. v. per fidem. act. xv. fide purificans corda eorum.
vj. per contritionem. ps. lavabo per singulas noctes et c.
vij. per confessionem. ps. tua est unda. i. confessio scelerum
eius. viij. per elemosinarum largitionem. luc. xi. quod superest da
te elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. ix. per tribulationem.
malach. iij. sedebit conflans et emundans argentum.
capite nos. hic proponit se in exemplum. q. ita dixi mundemus
nos et c. et ut hoc melius faciatis sit si ad hoc faciendum
exemplo indigetis capite nos in exemplum. i. cor. x. imita
tores mei estote. Jud. ix. quod me videritis facere hoc
facite. et hoc utique debetis facere. quia neminem nocuimus
s. lesimus per violentiam sive qualibet iniuriam. nemi
nem corrupimus per falsam doctrinam admissionem. s.
falsitatis. i. cor. xv. corrumpunt bonos mores col
loquia prava. neminem circumvenimus per vitorum
fraudulentiam sive astutiam. i. xij. numquid per aliquem
eorum quos misi ad vos circumveni vos. i. tessal. iiij. ne
quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum.
hoc autem dico non ad condempnationem vestram. glo. ut abi
ciam vos qui in illis peccastis. sed ut corrigatis
vos moneo. predixi enim quod in cordibus nostris estis per curam
s. et affectionem. gal. iij. epistola nostra vos estis scripta in cor
dibus nostris estis dico ad commoriendum et ad convivendum. i. tanta
affectione ad vos ut vestram mortem in peccatis reputem
q. meam. et vestram vitam in virtutibus. q. meam. vel
ad commoriendum et c. i. ut pariter sic nobiscum compati et reg
nare. apo. i. particeps et socius in tribulatione et regno.
multa mihi fiducia et c. hic ostendit gaudium suum et consolationem
de eorum correctione et malo. et primo tangit consolatio
nis habundantiam. secundo consolationis magnam indige
ntiam. nam et cum. iij. consolationis multiplicem causam.

s; qui gsolatur. d. g. multa rc. q. ita dixi h' non
ad gdepnatom s; ad gmonitom urãm. t h' ido. qz
mlta michi fiducia ē. i. multa spes de bono futo.
apud uos. i. dum gsido bona que sut ap' uos
s. correctom urãm. heb. vi. gfidim' de uob melio
ora et uiciniora saluti. mlta michi glatio p uo
bis. s. ad alios. i. mlta exultatio de bono p̃sen
ti q uido in uob. qz gl'a pris filius sapiens.
pu. x. l alia' tnslatom videtr d. g. ne sit va
na repletus sum gsolae. audita. s. correctoe ura.
ps. l m'ltitudine dolor meor in corde meo gsolaes
tue rc. nec h' tm imo h; sup'hūdo gaudio i om̄i
tribloe nra. i. gaudiu de correctoe suphūndat
tribloni quã hẽo in aio p pccis uris t p alijs ab
flictoibz uris. luc. vj. msura bona t gfertam
t coagitata t supeffluente dabut in sinu urm
tribloe dico que uẽ magna fuit. na cu uenisse
mus macedonia. i. philippis que ē pma pars
macedonie admoita. s. p uisione sic ht' act. xvi.
nllaz reqem hbuit caro nra. h; aia sp in do hbet
quietem. l glo. ij. mach. vj. duros corpis mei sus
tineo dolores. l aiam uo libenter hec patior. s;
oem tribloem. glo. l cor' t aiam passi sum'. s.
iiij. in oibz tribloem patim' rc. foris pugne. hec
expo. uno m sic. foris. i. extius in cor pugne. s. tri
bloni. s. iiij. licz il qui deforis est nr ho corru
patur rc. Int'. s. in aia timores ne corde deficeem
sicut d. glo. sco m sic. foris pugne. i. ab hijs qui
foris sunt. s. infidelibz qui sut ext' ecclam. sic acci
pitur. i. cor. v. quid mi de hijs qui foris sut iudi
care. Intus. i. ab hijs qui intra ecclam sut fide
libz. timores. ne. s. deficeent et morerent. vl intus
i. de hijs qui int' ecclam sunt uido n̄ mito. timo
res qz magis timid' est familiaris inimic'. j. jo. ij.
ex uob pdierunt s; nõ erant ex nob. deut. xxxij.
foris uastabit eos gladi' t intus pauor. tri. iij. for
ris interficit gladi' t domi mors simil' ē. s; q gsola
tur. hic o' gsolaois sue mltiplicẽ cãm pmac ẽ ẽyia
reuelo. sa ipor correctio. n̄ solu aute. tcia ppona su
adiplemo et maifestatio. g' rsi. quarta ipi'
misaj missi gaudiu et gsolao. In gsolae aĩ nra.
d. g. ita guit passi sum'. s; de qui gsolatur hu
miles. s. qui hnt uirtute humilitatis gsolat ē nos
Iac. iiij. ds supbis resistit humilibz at dat gram. vl qui
gsolat' humiles. i. abiectos t afflictos. gsolat' rc.
ps. qui sanat gtritos corde rc. Jud. viij. exspectem
us humiles gsolaom. gsolatus dico. in aduentu tyti
de cui'. s. absentia tristes eram'. s. ij. nõ hui reqem
spu meo eo q n̄ iuenirem tytu frem. nõ solu. h'
ponit sam cãm sue gsolois. ubi pmo ondit se
gaude qz eos correxerat. sco o' q ideo ia n̄ penitet
si eos gristauit. qm t si. tcio o' quare n̄ penitet
s. qz illa tristicia ualde utilis fuit. gristata ei. iiij.
o' utilitates q's illa tristicia attulit. ecce enim. d. g.
nõ solu. t gaudet. q. tacite obiectoi. possent enim
ei dice. n̄ gaudes ppt nos ul correctom nram. imo ppt

amica p̃sentia cum quodi gaudz dicẽs. n̄ solu. q. uim
est q gsolatus sum ppt aduentu ei' aute. s; n̄ solum
in aduentu ei' suple gsolatus su. s; et i gsolaoe qz
gsolatus est ptitus ipe ei tytus. in uob. i. i cor
rectoe ura. i. qz uidi ipm in g correctoe ura glo
latu. ro. xij. gaude cu gaudentibz. gsolatus est
dico referens nob urm desideriu. s. correctois. i. ppo
situ cauendi a malis futuris. urm fletu de p
ritis malis gmissis. uram emulatom. i. indigna
tom g pseudo. p me. i. p defensione mea. vi
dentes enim caritatem apli circa se erga se ceperit
eu defende g aduersarios. l glo. ita ut mag' gau
derem de bonis. s. m de uob relatis quã dolere de
tribulone mea. iij. ca. jo. maiore hor n̄ hẽo g'
ciam qz ut audiã filios meos in uitate ambulares.
et ex hoc pz q gaudeo de correctoe ura. qm t si
gristaui uos. dure corripiendo. in epl'a. s. pma.
v. ca. maxime me n̄ penitet m. t si p ẽius pe
niteret p' qm indignati estis. hec d. l glo. ne in
deatur inhumanus qui de alior tribl' gaudet. videns
q epl'a illa t si ad hora. i. ẽius modico tpe uos co
tristauit. i. pe. i. modic' nc si oz gristari rc. mom
tanea enim est tristicia peritetur. s; ipenitentiu ẽrit
etna. nc gaudeo. gaudeo inq' n̄ qz gristati estis. s.
gtrarie qz h' est penm. s; quia gristati estis ad
pniam. ppendentes. s. errore urm. eccl. vij. p
tristiciam uultus corrigitur aim' delinqntis.
Quo hic sup i. iquinamto spc. glo. ut ira. Co.
gal. v. apls nuat iram int' opa carnis. Rx. iqna
mitum carnis dupl' accip'. ul mlr quod iquinat
carne ul originale qz oritur a carnis corruptoe.
pmo nl accipi hic t sic ira n̄ est iquinamtu car
nis. sco nl ira dr opus carnis. gal. v. Co sup illd.
pficientes scificatom. glo i bap' scificatia ichoata.
Co. in bapo fit pfca ab oibz pccis sacicatio. et
mdatio. Rx. scificatio alia dr mudatio a pccis. alia
t exaltatio in bonis opibz. sco m' accip' hic nõ p'.
Co sup i. in timore dei. Co. timor n̄ pficit imo
pfca caritas foras mittit timorem. j. jo. iiij. Rx.
triplx est timor. bon'. s. offense. i. filialis. t pene
i. seruilis. t mixtus qui ē tam pene quã offe
se. i. inicialis. pmus stat cum pfca caritate et
pficit. scds t tcius nõ. Co nllam reqem. glo. aia
t in aduersis nllam spe futi' reqesat. Co. gal. v.
caro gcupiscit rc. Rx. reqescẽ dr a motu iraq
pacie s; a motu nlls desiderij. Co sic i. oem tbloe.
glo. l cor' t aiam. Co. statim dixit q l carnem
solu t q aia requiescebat. Rx. l pte bonis su
piorem qescebat. l mfiorem dolebat sic t i xpo.
ul reqescebat in spe dolebat in re. Co sup i. ta
penitet. Co. aut bn fecit gristando eos. t tu sic nqm
debuit penite aut male t sic nq debuit gaude. Rx.
qnt in se ē bn fecit s; illi malu fuit inde a p'n fecit
qz inde scandalizati a p'n fuit.
Contristati enim estis secdm dm rc. h' ondit
q tristi illa bona t utilis fuit. p' qz in nullo dapno. scdo

ab

qr al magno lucro. que enim secundum deum. dicit glossa. ita contristati
n estis ad penitentiam et ne ad penitentiam contristati enim etc.
uel sic continua. ita dixi quod non penitet me de hoc quod contris-
taui uos immo gaudeo et ne gaudere debeo. enim quia con
tristati estis secundum deum. i. secundum dei uoluntatem. s. pro peccatis uestris
hec est bona tristicia de qua in psalmo. tota die contristatus ingredi
ebar. contristati dico. ita ut in nullo detrimentum patiamini ex
nobis. i. ut uestra correctio uel contristatio in nullo uobis no
ceat immo magis proficiat. non enim debent subditi a pre
latis pati detrimentum. sed potius emolumentum. quia potestatem de
dit eis deus in edificationem non in destructionem. infra x. et xiii.
quia facilius est destruere quam construere ideo plures
destruunt qui deberent construere. ysaias xlix. uenient struc
tores tui destruentes te. que enim. quasi uere non nocuit
nobis ista tristicia sed magis profuit. enim quia tristicia que secundum deum
dum. s. pro eo tristis est quia fecit quod deus odit. operatur
penitentiam. i. satisfactionem in salutem. i. que ualet uel
que ordinatur in salutem stabilem. i. eternam. pluris
enim salus non est stabilis. Jacobi iiii. que est uita uestra.
uapor est ad modicum parens. sed salus eterna est salus
stabilis. unde stephanus uidit ihesum. i. salutem stantem. actuum
vii. ysaias xlv. israel saluatus est in domino salute eterna.
hec autem operatur tristicia secundum deum. Jo. xvi. tristicia uestra uertetur
in gaudium. seculi autem tristicia que non est ad correctionem
s. dum peccator dolet se esse deiectum mortem spiritualem
et eternam operatur. et ideo cauere eam dicit glossa. proverbiorum
xvii. spiritus tristis desiccat ossa. ecclesiastici xxxviii. a tristicia
festinat mors. Ecce enim. hic ostendit utilitates
quas illa tristicia attulit. primo in speciali. secundo in generali.
in omnibus. dicit ergo. ecce enim. quasi tristicia secundum deum operatur
salutem et hoc ipsum experti estis in nobis. ecce enim hoc ipsum. s. con
tristari uos secundum deum quantam in uobis operatur solli
citudinem. s. emendandi quod deliquistis. quasi dicat ualde magnam.
michee vi. quid dignum offeram domino. non hoc
solum sed etiam operatur defensionem. s. mei contra pseudo
detrahentes michi. uel defensionem uestri a gehen
na quia secundum glossam. penitere est defendere se a gehenna.
nec solum hoc. sed etiam operatur indignationem contra uos
ipsos pro malis que gessistis. Job vii. factus sum michimet
ipsi grauis. nec solum hoc sed etiam operatur timorem. s. ue
niendi. ne decidatis ad talem uobis contingat. proverbiorum xxviii.
beatus homo qui semper est pauidus. nec hoc solum. sed etiam operatur
desiderium. in melius. s. proficiendo. nec hoc solum sed etiam operatur
emulationem. i. bonorum imitationem et zelum. nec hoc solum
sed etiam operatur uindictam. i. punitionem qua puniatis uos pro
peccatis gestis. Jeremie xxxi. postquam ostendisti michi percussi
femur meum. Notandum quod hic tanguntur vii. effectus
uere penitentie. primus est sollicitudo emendandi. proverbiorum vi. discurre
festina suscita amicum tuum. secundus defensio contra temptatio
nes et insultus dyaboli. ephesios v. induite uos armaturam
dei. tercius indignatio contra feditatem status preteriti. ysaias
xliii. indignatio mea ipsa auxiliata est michi.
iiii. timor treadum. ecclesiastici xxvii. si non in timore domini
instanter te tenueris cito subuertetur domus tua. v.
desiderium proficiendi. psalmo. concupiuit anima mea etc. vi.
emulatio boni exempli. galatas iiii. bonum emulamini

in bono semper. vii. uindicta in castigatione corporis sui.
i. corinthios ix. castigo corpus meum etc. In omnibus. hoc potest legi
dupliciter. uno modo de omni negotio uel sic. in omnibus. quasi ita per
ista bona que operata est in uobis illa tristicia apparet
quod contristati fuistis secundum deum et ut hoc ubique pateat in omnibus
s. rebus exhibuistis uos. i. fecistis penitendo incon
taminatos esse. i. ut sitis incontaminati negotio quoque
s. christiano. secundo modo legitur de quodam negotio particulari
sic. in omnibus exhibuistis uos. i. ostendistis uos puniendo
do. s. fornicatorem incontaminatos esse negotio. i. peccato
in illius peccato. cui prius consentiendo uel non arguendo con
taminati eratis. quia modicum fermentum totam massam
corrumpit. i. corinthios v. Igitur. hic ponitur tercia causa consolationis eius. s.
de pleno profectu suo ubi primo ostendit quare eis scripsit. secundo
quod de adeptione profectu sui gauisus sit. ideo et consolata.
dicit ergo igitur. quia. s. ita correcti estis et si scripsi uobis non
propter eum etc. hoc potest legi dupliciter sicut precedens. primo modo
sic. non propter eum qui fecit iniuriam. i. fornicato
rem de quo. i. corinthios v. tamen supple scripsi uobis. nec propter
eum qui passus est. s. patrem cuius rapta fuit uxor. quasi dicat.
non est in epistola ista admonitio particularis sed generalis. luce xi. quod
uni dico omnibus dico. secundo modo sic. non propter eum qui fecit
iniuriam. quicumque. de quo secundum. uos iniuriam facitis.
nec propter eum qui passus est quicumque generaliter supple scripsi
uobis. ambrosius. ostendit non tantum causa eorum qui peccauerunt
scripsisse quam causa totius ecclesie. sed supple scripsi uobis ad
manifestandam sollicitudinem nostram. colossenses ii. uolo uos
scire qualem sollicitudinem habeam pro uobis. infra xi. preter
que extrinsecus sunt instantia mea cotidiana solli
citudo omnium ecclesiarum. sollicitudinem dico quam habemus pro uobis.
s. emendandis. ambrosius. totum propter sollicitudinem se fecisse ostendit
ut. s. uisa crimina et polluta sanarentur et cetera re
galarentur. habemus dico coram deo. i. teste deo. sicut
enim coram deo in christo loquimur. ad philippenses i. testis est michi
deus quomodo cupiam uos omnes etc. et ideo. quia. s. hoc intendi
et euenit. consolati sumus. proverbiorum xxiii. desiderium si comple
atur delectat animam. et ibidem. lignum uite desiderium
ueniens. In consolatione. hic ponitur quarta causa sue conso
lationis. s. gaudium nuncii ad eos missi. ubi primo ostendit quare
titus in eis gauisus sit. secundo quomodo per hoc fama in eis com
mendatio iustificata sit et liquido. iii. quantum propter hoc ipse de
eis confidit. gaudio. dicit ergo ita consolati sumus. autem
sed. in consolatione nostra habita. s. de uestra consolatione correctione
et gaudio titi. habundantius gauisi sumus. quam. s. do
luerimus de tribulatione. sed adhuc magis supple gaui
si sumus super gaudio titi. quia titus secundum glossam. non solum
gaudebat de correctis. sed etiam de hiis quos sperabat
corrigi. et magis bonum est correctio aliquorum cum spe cor
rectionis aliquorum quam correctio eorum sine spe correctionis
aliorum et ideo maior materia gaudii. quia refectus
est spiritus eius. non dicit caro. sed enim plus curant de refectio
ne spirituali quam corporali. ab omnibus uobis. quia. s. quidam iam
correcti sunt et de aliis sperant correctionem. et ideo
quia ita refectus est. si quid apud illum de uobis gloriatus
sum. commendando. s. uos ei. secundum glossam. multa in gloriatio
pro uobis. non sum confusus. i. non erubesco me falsum dixisse.

de mdacio. n. ɔfundet homo. ecc. xiii. de mdacio eru
ditois tue ɔfunde. Sed sicut oia uob. s. corrigendo
uos. in ueritate locuti sum⁹. sicut appz in correc
tione ura. q2 p glo. ueritas arguentis apparz
in correctoe eo4 qui arguuntur. ipi eni diu cor
rigitur testim phibet arguenti. g⁹. i. simo nr
qui fuit apud uos nec e. n in illo e. ɔ nc ita. et
glatio ura que fuit ad tytu. s. de uob ueritas
facta est. i. apparuit ei ee uera. tuc ei dz ueritas sed
aug. qn inotescat. ɔ ideo. q2. s. uidet pectin uirm.
uiscera eius. i. intima caritas. sic accip. luc. i. p
uiscera mie ɔc. in uob sut. habundanti supple q
antea uidisz. pectin urm. ul habundatu q i alius
ei⁹ dico reminiscentis omi urm obediam. i quo
ut d glo. o⁹ tytu laudasse eos. q2. s. sollicita cepit
obedire ei. heb. ult. obedite ppositis uris ɔc.
obediam dico. s. quo. i. q deuote cu timore. s.
cordis et tremore. corpis. excepistis eu. ɔ e hay
gumtai q cu multa reuerentia legati dni ppe
recipiendi sc. i. mac. iii. placuit ppło exage
ures glose. qui eni eos recipit recipit eu cu
qui eos misit. ɔ. x. ɔ q2 sic i illo egistis q
ego miserarn gaudeo. q q2 i oibz. s. rebz no
sol i bona uoluntate sz e in bonis opibz co
fido in uob. heb. vi. ɔfidim⁹ de uob dilectissimi.
ɔc. Circa hoc sup id. ut i illo de tnitu pa. glo.
oia ura uob pficit. Contra a pn⁹ fuit de epla scanda
lizata g⁹ nocuit eis. Solo. ɔ si a pn nocuit ad qc.
tn simp ɔ finalis pfuit. q2 fuit causa corrigedi
ul illud nocumitu fuit no ex eo sz ex ipis fuit.
Item sup id. que s dm tristicia. glo. du peccator tristis
est q2 fecit q d odit. Contra sz tristi e pena q2 est
dolor ɔtrois g⁹ no optat penam. Solo. sz tristicia
est pars pene interioris. s. est a ca pene exterioris
vn dicit glo. penam. i. satisfcom. Item sup id. secli
tristicia. glo. qua peccator dolet se detectum. g⁹ talis
dolor malus est. Contra de sua diffamatione ho
dolere dz. Solo. peccatum detegi pt dupr. ul ad diffama
tom ɔ sic malu e. ul ad correctoz ɔ sic bonu n
de hoc e dolend. Item sup id. morte operatur. g
ois talis tristicia mortal ɔ nlla uenial q tm e. Solo.
operari morte dupr e. ul p causam ul p occone. p
m⁹ morte operatur peccatum mortale. so m⁹ ueniale q
in se e. Item sup id. in oibz exhibuistis ɔc. Contra
in aliquo deliquerat si ɔtaminati fuerat. Solo.
loquitur de ɔtaminatoe que e p penam n q p ino
centia. Item sup id. mag gauisi. glo. magis
gauisus fuit sup gaudio tyti qm sup correc
tione eo4. Contra maius bonu ɔ magis ge erat eo4
correctio q gaudiu tyti. Solo. n intendit glo. ɔpa
re p̄ase alti⁹ alti. sz duo uni. nam in tyti gau
dio melliti matia gaudii duplice. s. correctoz
quo4da ɔ spem de alio4 correctoe. q duo mai⁹
bonu sut qua sola quo4da correctio. Item sed
in oibz ɔfido in uob. Contra ie. xvii. maledictus q co
fidit in hoie. Solo. in solo deo ɔfidend e pncipalr.

in hoie uo pt sz ɔfide ɔntr. s. ei dino adiutorio.

Notam autem uob facim⁹ fres ɔc.
Postq egit de opibz iustie ɔ necitatis. h icip
agere de opibz mie ɔ pietatis. s. de elis que mitte
uellent ad sanctorum p pceis pdictas ɔ p mo
net ad colletas faciendas. ca. illo. so declarat mo
du qualr faciende sut. ca. ix. In pma pte mo
net ad colletas faciendas quadruplici ɔsideratie.
pmo ad eos puocand allegando macedonu lib
tate. so x caritate satis ɔtiz. tio ipo4 utilitate
ɔ ɔsiliu. iiii. nao4 ad hoc multo4 sollicitudinem
et auctem. gras ago. In pma pte p ponit
exemplu macedon. so hortat⁹ ad imitand. sz sic
in oibz. ex⁹ macedonu o⁹ imitatoe dignu i quiqz.
pmo q2 dederut gaudent. so q2 simpr. ɔ altissi
ma pau. iii. q2 habundant q2 uirtute. iiii. q2 sued
aim multa exhortatoe. v. q2 ordiab. ɔ n sic spe
rauim⁹. d⁹ g⁹. notam. ɔtinua sic. q. ita de uro
pfectu ɔfido ɔ ideo ut amplius pficiatis ppono uob
ex⁹ macedonu ɔ h e q d. notam aut uob facio fres
glo. fres eos uocat q2 correctis eis loquitur n terrentis.
gratiam dei. i. donu di gratuitu. s. datois elazo. ecc.
v. uir cui ds dedit diuicias atqz substam potestate tri
buit ei ut comedat ex eis ɔ fruat parte sua ɔ le
tet⁹ de labore suo h donu di e. gram dico q data est
in ecclis macedon. in. s. ul illis macedonibz. corin
thius no erat metropol achaie. q in multo expi
mto tribulois. qua. s. sustinuit. habundantia gau
dii ipo4 fuit. s. h e i sustinenda tribuloni gauisi
sunt. ul in multo expimto tribulois ure. s. qbi
sustinuim⁹ sicut dz act. xvi. ibi eni fuit paulus
in carcere ɔ sylas cu eo. habundantia gaudii ipo4
fuit. s. h e in uris tribulonibz n sut scandaliza
ti. Jac. i. oe gaudiu existimate fres mei cu i ua
rias temptatoes incideritis. ro. xii. in tribloe gau
dentes. ɔ altissima paupertas eo4. glo. mag
na ul noblissima benignitate mentis ɔ ue mag
na et alta. q2 de tra attingit usqz ad celu at
v. bi paupes spu qm ipo4 e regnu celo4. habundauit
in diuicias simplicitatis eo4. i. maior fuit e diu ex
simplici aio ɔ recta intentoe de sua paupertate
uolunt alios ditare ul habundauit in diuicias ɔc.
q2 licet eent paupes i mundo tn diuites ɔ fuint i celo
q2. s. simplici aio ɔ ɔsciam pura dederut p glo. luc. xii.
si ocls tuus fuit simplex totu corpus tuu lucidum erit.
Nota hic q alta est paupertas eo4 q paupertatem
sua eqnimiter susceperunt dicentes. id. tob. iiii. pau
pem quide uita gim⁹ ɔc. altior eo4 qui paupta
tem. q. diuicias amplectutur ɔ diligunt. g⁹. vi. tanq
nichil hntes ɔ oia possidentes. altissima eo4 q
de sua paupertate ɔ aliis subueniunt. sic hii ɔ
sic tob. faciebat tob. i. Item alta e eo4 q diuicias in
pposito hnt sz n amant. altior eo4 q solu in gi hnt
n⁹ tn amat. altissima eo4 qui nec in pposito n in
gi hnt nec amant. q2. q. uera ita fuit q2 ego
testim illis reddendo. q. s. s uirtute. i. ut. s. pue

portant supflua dando. ecc. xiiii. fluvius ex
porrigens da paupi. et sup virtute. s. verbi suaz.
neccia. s. dando itaut et post egenr. voluntarii fuit.
ad dand. s. nemine exigente. tob. iiii. si mlt ti
fuit habundant tribue. si exiguu fuit et exiguum
libent ipartiri stude. ipi dico cu mlta exhortatione
obsecrantes nos. amb. ut ul latius egenr a
se accipi qd accipiend no videbatur. qr plus e
rat qua portat eoz vba ne forte egestas boni o
pis pnitm suaderet. gratiam. i. ut eos pnitem hre
re gratiam largitois elaz. et coicatoim ministii. i. co
ministrois elaz. volebant eni sua dare qr coia. s
glo. heb. ult. bnficientie et coionis nolite obli
visci. ministii dico qr fit in scos. i. in paupes ia
nos qui erant in ihrlm. qui oia sua dimiserat
et ad pedes aplor posuint. sicut hr act. v. et n
suple dederut sua sicut speravim. i. eu intentioe.
qua speravim. i. timuim ut acciperent spem
tpe. spes eni est de bono. timor de malo. n eni
dederunt sua p turpis suis redimedis ne argue
rent a nob sacientes qm munia excecant oclos
iudic. exo. xxiii. sz semetipsos dederunt pmi dno.
emdantes. s. errores pstinos et do obedientes.
alr eni munia eoz do no placerent. gen. iiii. res
pexit ds ad abel et muna ei. deinde nob dederut
se ad obedid. et h p voluntate dei. qui vult ho
mines subdi suis vicariis qui a potestati di or
dinatim resistit ro. xiii. et luc. x. qui nos audit
me audit. ita. i. itm insisterit nob ut ex eoz
pcanti ghidentes nos siliis actiuos rogaremus
tytum ut quemadm cepit in uob. s. bnficed. i. ut sic ex
hortando sua huius bnficium in vob in ceteris rebz ita
et pficiat i nob. n tm alia bona q icepit. sz eciam
gratiam istam. s. largitoim elaz in scos. [Quod] qd
ela appellatur hic gra propter multos effectus gre
quos hr. pmus est qr pctm remittit. tob. xii. ipa
est que purgat pcca. scds qr ardore teptatois
extinguit. ecc. iii. ignem ardentem extinguit aq.
et ela resistit pctis. tertius qr a morte eterna defedit.
tob. xii. ela ab omi pcto et a morte liberat et n
patietur eiam ire in tenebras. quartus qr vitam
eternam acquirit. tob. xii. ipa e que facit invenire vi
tam eternam. v. qr do acceptabilem reddit. tob. iiii.
fiducia magna erit cora summo do ela. vi. qr
hoibz gratiam facit. ecc. xvii. ela viri qs sacculus
cu ipo et gratiam hois. i. gratiam humanam n solu diuina
q. pupilla gseruabit. [Vii] qr augmentum virtutu
tribuit. [ii]. i. ix. augebit icrementa frugu iusticie
vre. sz sicut in oibz. hic hortatur ad imitand
pdcam ex duplici roe. pmo eni allegat eoz
in aliis bonis pfectum. scdo alioz in hoc bono sol
licitudine. nd qr. In pma pte tangit. v. bona
eoz quor tria pertinent ad cognitiua et duo
ad motiua. dr g. ita rogam tytum ut pficiat
in nobis istam gratiam. et n quoquomo. sz sic pfia
at. ut sic in oibz. s. aliis bonis habundatis. i. cor.
.i. in oibz diuites facti estis in illo. i oibz dico. s. fi
de et simone. i. gra loqdi et scia scripturaz. et solli
citudine bnfaciendi. Insup et caritate vra. i.
dilcoe spuali. caritate dico hita i nos. mto e
h bona ultio ponit caritate tamq consumatoz
oiu boni. i. thi. i. finis pcepti est caritas. ut
et in hac gra. s. largitoe elaz. habundetis habundat
s. dando. i. ix. qui pce seiat pce et metz. no q.
ipans. q. ita vtu rogam nec solu ipm rogam.
sz ipemz dico n tn q. ipans. ut ita dico ut habu
detis. no tn dico h. qsi ipans. ne sitis transgresso
res. hic est argumentum q plata raro debet uti
ipio. eze. xxxiiii. cu austeritate ipabatis eis et cu
po. et dispse sunt oues mee. scn. s gnoscit e aiis
hois. facili. ducitur q trahatur. sz suple dico
gprobas. i. gplare volens. et suade nob ut lar
gi sitis in elis. bonu ingeniu vre caritatis. ca
ritas eni valde ingeniosa est in bonis opibz
ut pz. i. cor. xiii. et et al per alioz sollicitudi
ne. i. ex macedonu ut gmemoratoz paupum
de quibz debetis ee solliciti. [Glo] hic sup illud
notam nob facim vre. glo. ab aliis n grum a
correctis quibz suade n pdest [Contra] g prodi
n pdest pctori dare elam. g p mcho ait gregor.
interim fac qcqd boni potes ut de or tuu illus
tret ad pnitem. [Resp] n pdest ela pctori. ad mi
nu vite etne. sz pdest ad multa alia bona tam
temporalia qua spualia. [Ite] sup id. sup virtutem
glo. ut et post egenr. [Contra] qui seminat ul orat su
pra virtute male facit g sili qui dat elas. [Resp]
dare sup virtute rez suaz dupr est. aut cu spe
aliquo licito modo neccia hendi aut pcurandi et
hc spem ut in decreto. in p cau n e pctm. sz pfec
tionis gsiliu. vn laudat vidua q obtulit tot victu
suu. ar. xii. in scdo cau pctm est. [Ite] sup id. n sicut
speravim. glo. p culpis redimedis. [Contra] culpas elis
redimie boni est. dan. iiii. pcca tua elis redime.
[Resp] culpas redime dupr est. ul apud dm satis
faciendo. ul apud hoies. q. munibz ipunitate
a platis emdo. pmu est bonu s malu. [Ite] sup
id. dederunt se pmu do. glo. alr n erat accipiend
ab eis. [Contra] a predonibz licz accipe elam. [Resp] a
predonibz licet accipe. n tn a predonibz volentibz p
elas. q. per quedam munia ipunitatem eme et
iudicis oclos excecare. [Ite] sup id. n qr. q. ipans.
glo. ne sitis transgressores. [Contra] dare elas et collatas
facere aut erat opus necitatis. et ita si ipio no
onstendo eent transgressores. aut supergatois et
ita n portat eis ipare. [Resp] qius eet opus supero
gatois tn p qui vale et necitate eede portat im
pari maxime qr iam ipa anno priore in hoc co
senserant.

Scitis enim per gratiam dni nri ihu x.
hic ppoit eis in ex caritatem xpi. p carita
tis affectu sco efficiu. qui hec. tdo fructu ut illius
d g. ita moneo vos ad elaz largitoem et h debetis

Gaudens

facte ex Christi. cum quod scias certitudine. scilicet fidei que est argumentum non apparentium. Heb. xi. gratiam. id est caritatem que gratia dicitur antonomastice. i. Cor. xii. adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. domini nostri Ihesu Christi. hanc scilicet. quoniam propter vos egenus factus est. scilicet in carnis assumptione. Ps. egenus et pauper ego sum. Zach. ix. ipse pauper sedens super asinam etc. Tren. iii. recordare paupertatis mee etc. cum esset dives. non dicit fuisset quia paupertate assumpta et divitias non amisit. unde Aug. Intus dives foris pauper. latens deus in divitiis apparens homo in paupertate. unde Ps. simul in unum dives et pauper. ut illius inopia vos divites essetis. Amb. Omnes divites facti sunt in paupertatem Christi credentes. nemo ergo se contempnat pauper in cella dives in conscientia. securior dormit in terra quam in auro dives in purpura. non ergo expavescas tuam mendicitatem ad illum accede qui indutus est nostra paupertate. non se depauperavit nos ditavit. Nota quod Christus paupertatem multipliciter approbavit et predicavit. primo de matre paupere nascendo. Luc. ii. hec vobis signum invenietis infantem etc. secundo paupertatis signa in nativitate monstrando. Luc. ii. hoc vobis signum invenietis infantem etc. iii. in paupertate inter homines conversando. Mt. viii. vulpes foveas habent etc. iiii. pauperes discipulos eligendo. Jac. ii. nonne deus elegit pauperes etc. v. pauperes spiritu beatificando. Mt. v. beati pauperes spiritu etc. vi. paupertatem consulendo. Mt. xix. si vis perfectus esse vade et vende etc. vii. pauperibus libenter predicando. Luc. iiii. evangelizare pauperibus misit me. Et consilium. hic allegat ipsorum utilitatem et primo ostendit quod congruum et utile est eis hoc consilium. secundo hortatur ad id perficiendum. ibi nunc vero. iii. ostendit rationale perficiendi modum. ibi si enim. iiii. modi illius fructum. non enim. dicit ergo. ita Christus pro vobis egenus factus est et ideo in hoc. id est in consideratione tanti beneficii do consilium. ut elemosinas faciatis. Tob. iiii. consilium semper a sapiente perquire. hoc enim. scilicet facere elemosinas. vobis est utile. plus enim utile est facienti quam ei cui fit. sicut dicit Aug. Act. xx. beatius est dare quam accipere. vobis dico qui non solum facere sed et velle quod plus est quam facere. cepistis ab anno priore. vel possunt hec duo. scilicet velle et facere referri ad diversos sic. vobis dico est utile qui cepistis facere et non solum vobis sed et hiis qui velle. scilicet ceperunt ab anno priore. nunc vero et facto perficite illud. scilicet quod incepistis velle et facere. vel referendo ad diversos sic. nunc vero et vos qui incepistis velle et vos qui cepistis facere facto perficite quia dei debent esse opera perfecta. Deut. xxxii. perficite dico ita ut quemadmodum promptus est animus voluntatis. id est prompta dilectio volendi voluntatis ita sit et prompta. scilicet dilectio perficiendi. ut voluntas que latet intus in corde appareat in opere perficiendi. dico et hoc ex eo. id est secundum id quod habetis. id est secundum plus et minus prout facultas permittat. Tob. i. miseruit eis qui erant cum eo in urbe prout potuit uniuscuiusque manus intendere. Tob. iiii. si multum tibi fuerit habundanter tribue. si exiguum fuerit et exiguum libenter impertiri stude. et bene dico ex eo quod habetis. si enim voluntas prompta est. scilicet ad dandum. secundum id quod habet dando. scilicet accepta est. ut scilicet necessaria retineantur.

non tamen. scilicet dando secundum id quod non habet. id est ultra vires. sufficit enim ad meritum quod detur secundum facultatem possibilitatis. non enim. quasi diceret secundum id quod habetis vos dare moneo. non enim suppleo volo vel moneo ad dandum ut aliis sit remissio. id est vacatio ab operando. ut scilicet otiose de vestro vivant. vobis autem tribulatio. id est afflictio ex nimia paupertate. Ro. xii. rationabile obsequium vestrum. sed postea suppleo volo vel hoc moneo. ut vestra habundantia. in bonis scilicet temporalibus. eorum inopiam. in eisdem temporalibus suppleat in presenti. scilicet tempore modico et ad benefaciendum apto. ii Cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile. et hic ex equalitate quod potest intelligi tripliciter. primo sic. ex equalitate. scilicet dationis et retentionis. ut quantum vobis retinetis tantum detis et e converso sicut Zacheus. Luc. xix. dimidium bonorum meorum do pauperibus. secundo modo sic ex equalitate. equalis sustentationis. ut scilicet sustententur de bonis vestris. sicut vos. tertio vero sic. ex equalitate dationis mutue et acceptionis. ut scilicet detis eis carnalia et ipsi vobis spiritualia. i. Cor. ix. si seminavimus vobis spiritualia magnum est si carnalia vestra metamus. ut et. quasi ita vestra habundantia in temporalibus suppleat illorum inopiam. ut et eorum illorum habundantia. scilicet in bonis spiritualibus. vestre inopie in eisdem spiritualibus fiat supplementum. et hoc ut fiat equalitas quod potest aliter sic intelligi tripliciter. primo de equalitate remunerationis sic ut fiat equalitas dantium. scilicet et accipientium in eadem remuneratione licet non tanta. secundo vero sic. de equalitate recompensationis sic. ut fiat equalitas in datis. scilicet et acceptis ut sicut datis eis temporalia ita dent vobis spiritualia. tertio vero sic de equalitate voluntatis in dando licet non operis. sic. ut fiat equalitas in voluntate. scilicet dantium. scilicet sive divitum sive pauperum. et per consequens premiorum licet non sit equalitas in opere. sicut scriptum est. quasi ita fiat equalitas sicut scriptum est in signum. scilicet huius rei. Exo. xvi. ubi dicitur non qui plus collegerat habuit plus nec qui minus collegerat habuit minus. et hoc est quod dicit hic aliis verbis. qui multum. scilicet collegerat de manna. scilicet plus quam gomor. non habundavit. id est non habuit plus. et qui modicum. scilicet collegerat minus scilicet quam gomor. non minoravit. id est non habuit minus. non intelligendum est quod hoc fieret per miraculum. sed sicut dicitur Exo. xvi. quantum collegerunt ponebant simul et mixta sunt ad mensuram gomor. et dabatur cuilibet mensura gomor. et sic fiebat equalitas. Quod autem super id. sed non vobis utile. Glo. plus est utile facienti quam cui fit. ad idem. Act. xx. beatius est dare quam accipere. Respondeo. quod melius est propter Christum pauperem fieri et mendicare an sic opus perfectionis quam propter Christum divitias retinendo eas dare. Respondeo. si accipere accipitur unde melius est dare quam accipere. si non cum hac circumstantia quod est propter deum sua reliquisse et mendicare sic melius est hoc modo accipere. Item super id. sed et velle. glo. quod plus est quam facere. Quaeritur. immo. Respondeo. licet per se facere quam velle ergo et in bonis melius. Respondeo. cum comparatur motus interior exteriori tale melius est velle quam facere quia potest esse sine merito. si vero motum exteriorem cum interiori melius est facere voluntarie quam solum velle. Item super id. secundum id quod habet. glo. ut necessaria tamen retineantur quia non est accepta nisi deo omnia superflua. Respondeo. sic aliquis

supfluu e capita pp se q tn pretu e pp omnib iq̄ui
tib3 demandans. ita ad superfluu e alicui pc pp se q
tn pp alios quib3 ht dispensare n est supfluu.
Et sup id. no s id q no ht. glo. n tn accepta
est atrido ultra uires. q. s. e. laudamus ma
cedones q dederunt ultra uires. Aug. tn accipit
hic quichonal et exclusiue no noial et q̄pan
ne. ul dare sup uires indiscrete. s. cum piculo
sui et suor n est tn laudabile. s3 dare discrete sic.
Et sup id. n ut alus sit remissio. glo. ut alii
de uris ociose uiuant. q. uiue de alienis sine
labore manuu malu est. Aug. n solu labor
manual excludit ocui. s3 labor spual. na me
li9 est negociu orari alium qui n perit q qui
perit s q mori do Jo. v. operamini n abu qui
perit. etc. Et sup id. uob aut tribl'o. glo. i. an
gustia paupertatis. n hoc d q n meli9 eet s3 de in
firmo timz. q. meli9 e q mag s ordinatam
caritatem puide sibi qua alii. Aug. puide s
nota meli9 est. s3 pp nota meli9 est alteri. vel
dd q paupertatis tribl'o est maior punctio in
spualib3 qm ne in temporalib3. Et li i. ex equalitate.
glo. n plus exigitur q sibi retine dz. q. oz sal
tem dare tm q̄nt ho sibi retinz. q. dimidiu
ei9 q ho ht aliu est ei par. et tuc oz plus retine
q dare aliu nimiu et tuc e contro. Aug. plus et mi
d h comparacoin in gne n pasam. i. si mitai intai
si par parum. Et sup id. uiue iopie. sit supple.
glo. qui ei uiuunt in hoc seclo no hnt unita sub
stantia ad uita etna. q. mita uiuetes i hoc
seclo. hnt caritatem. Aug. loq de uiuetib3 i hoc
seclo n tm actu s3 e affcu secla qui seclaria di
ligunt. et iod de stali n uiuent ordib3 i petm
cadunt. Et sup id. n minorauit. glo. i q alga
batur q q maiora hnt unita et q minora i etno
minio eand sunt sui retdom. q. n hebunt
equalem retrudoin. Aug. hebunt eande i spe s3
equalem. Et sup id d glo. qui mitai dat et
qui par si equa uolutas est segestem hebit mce
dem. q. g quitatas ele nich pdest ad mitu.
Aug. q̄ius in equali uolutate nich psit ad
mitai coale uite etne pdest tn ad mitu accid
dumissionis pene per modu satisfcois et per
modu orois quia magis obligat recipie
tes ad orandu p se.

Gratias autem deo qui dedit etc. hic
allegat maior multor sollicitudine et auc
toritatem et primo omdat tyta. q. pncipale mi
ciu sed lucam ul barnabam socii sui misim etc.
iii. apollo cor epm misim aute. iiii. hortat ad dig
nam susceptoim cor. ostensione. dicit g. ita roga
ui tytu ut pficiat in uob istam gram. gras aut
etc. ut continuatur ad id q dixit gsilui a do ihoc.
q gsulo. gras aut supple ago. deo a quo ome bon
iad. ome datum optimu et oe donu pfcm desur
sum est. etc. qui dedit in corde tyti eande solli

citudine q ego ipse hed. w. xii. qui pest i sollicitudine
sollicitudine dico pro uob. ad clar. s. largitoi3 exhor
tandis. et uela ita est qm exhortatoim quide su
ple urm sit a uob sup hoc sibi factam suscepit
s3 cu sollicitor eet de uob. s. sua uolutate q supple mea
exhortatione n'et audita. s. correctione ura p
fectus est ad uos. qui tn primi rogatus excusabat se
pter icorrigibilitate uram. misim et h omdat
barnaba ul luca. icertum est eni quis illor duor
sint missus cu tyto et primo omdat missi psona
so assignat mittendi roim. deuitantes d. g.
misim et c. q. n solus tyt9 pfect est ad uos. s3 et cu
eo misim fratem nrm lucam. s. cui laus e i euag.
s. scripto q ipse scripsit. laus dico p omis eccias.
vl misim et cu illo fratem nrm. s. barnaba. cui9
barnabe laus e in euag. pdicata et h p omis eccs.
no solu aut supple laus ei9 est in euo. s3 et. i. et ordi
natus est ab ecclis. s. uide comes pegrinatois nre.
i. nre pdicatois. qua indiu sicut pegrini circuimi9.
de barnaba pz h act. xiii. segregate m barnaba
et paulu in opus ad q assupsi eos. de luca a d. jer
in plogo luce. q usq ad glorm ei9 paulu secut9 est.
in hanc graz. h legit dupl. primo m de gra largi
tois clar sic. ita ordinatus e comes et h i hac gra.
s. clar largitoim que ministrat a uob. i. cui nos
ministri sum9. ro. xv. ne pficiscar irlm ministrare scis
ministrat dico ad do glam q d inde glificat ut
ut d inde glificetur. et ad uolutate nram. s. oplenda
qua uolum9 ut deus clas. uolutate dico destinata.
i. pdestinata a do. Et scdo m le de gra pdicatois
gentiu sic. ordinatus est comes. in hanc graz pdi
catois. s. gentiu. que minist a nb. i. cui nuc sum9
gal. ii. qui operatus est petro in aplatu operatus e et m
m gentes. ministratur dico ad do glaz sic p9. et et
ordinetus e comes ad destinata uolutate nram. i.
ad oplenda pdicatoim gentiu q uolo. et cui destina
tus sum et a do ordinatus. hoc aut misim9 deuita
tes neqs nos uitupet. g. vi. ut no uitupet
ministeriu nrm. vitupet dico in hac plenitudine. s.
largitois clar dicens. s. uos defraudare paupes et
musi nrui gutte. que. s. plenitudo clar ministrat a
nob ad dni glam. i. ut d inde glificetur. amb tn
h no port. s3 glo. ponit. vl sic deuitantes neqs nos
uitupet. in hac plenitudine. s. doctine et miraculor
dicens. s. nos negligentes ee in cura paupu. ut
dicatur bn quid pdicat s3 no est memor scor pau
peru sicut alii apli. de hoc eni apli int se gdixat
et paulu rogauant. gal. ii. tm ut pauper memo
res eemus. vt g onded sua sollicitudine erga
paupes misit tales intios plenitud dico q plenitudo
doctine minist a nob. et h ad dni glam. i. ut deus
glificetur et bene dico deuitantes. eni q puide
m bona. i. ut opa nra sint bona. n solu cora deo
ut. s. ei placeant ad remunerand. m. vi. pat tuus
qui uidet in abscondito reddet tibi. s3 et cora holb3.
ut. s. eis placeant ad imitand. m. v. sic luceat

lux ura corã hoibz ut uideant opa ura bona. ecc.
xli. curã hẽ de bono noie. ro. xij. puidẽtes bona
n solu corã deo s3 et corã oibz hoibz. glo. ppe nos q
scia nra sufficiat nob. ppe uos aũt fama nra
n pollui s3 polle dz in nob. due res sunt scia et
fama. scia tibi fama pximo. qui enim bone con-
sciencie fidens famã negligit crudelis e. Aug. q
quadruplex est prudencia. scłaris in multiplicãnte
palud. luc. xvi. filij huius sceli prudentiores sunt filiis
lucis i gñone sua. Carnalis. In pcurãt deliciarum car-
nalium. de qua ro. viij. prudentia carnis mors e.
Naturalis. In puisione necc. gen. xxx. iuste e ut
aliquñ puideam domui mee. Spualis. in cura rerum
spualium. deut. xxxij. utinam saperent et itelligerent ac no-
uissima puiderent. misimus aũt cum illo et c. q. ita mi-
simus illos nec solum illos. ad. s3 et i. et misimus cum ill
fratrem nrm. s. apollo. de quo. j. cor. iij. ego plantaui
ui apollo rigauit. quẽ pbauimus experimto i mul
tis sepe sollicitum eẽ de salute. s. ura. nunc aũt pbau
mus. suple ipm eẽ sollicitiorem q pus. cum au
diuit nos correctos. et subiugit triplicem cam am
plioris sollicitudinis dicens confidencia sollici-
tiore dico confidencia. i. p confidentia multa hi-
ta i uob. s. de ura correctione. siue suple sollicito
rem p tyto qui de uob mira bona ei retulit
et tm cum quo libenter ibat qui. s. tytus est socius
meus. q. s. ex hoc ul qr assumpserat eum i sociũ.
siue suple sunt sollicitiores fres nri. deficit lra. i.
p illis qui sunt fres nri apli eccliarum a quibus. s. ro
gatus ibat. littera amb. siue p fres nros aplos
eccliarum. qr multarum aliarum eccliarum illi pdicare negotia
rat eu apli dico. glorie xpi. i. q ipi sunt apli eccliarum
hoc est ad gliam xpi. et qr tales misim ad uos. ergo
ostensionẽ que e caritatis ure. q. s. alius ostendi
tis et nre glorie p uob. i. quã hms in uob. ppt. s.
uram correctionem. in illos ostendite. i. ppt. s. bn re
cipiendo. glo. pt dilcois exhibitõ e opis. et
hoc in faciem eccliarum. i. apte et manifeste. ut alie
eccle agnoscant uera eẽ bona. que de uob au
dierunt. et tunc de uob exemplum accipiunt. hic pt accipi
argumentum q legati dei ppe recipiendi sunt
cum pcessione ex hoc q d in faciem eccliarum. Cõ.
hic sup id sua uoluntate pfectior est qui ppo desid
io ad psma cui ipant hanelat unitate obediẽ sibi
euacuat. ergo cum tytus offin legatonis sponte
suscepit unitate obediẽ sibi euacuauit. ergo de
hoc comendandus ab aplo n erat. Rõ. in officio
isto plus erat onus q honoris et plus utilitatis
q [illegible]. Ide sup id. misim et cum illo. Gr
omis ẽ actio nra est instructio. xe dispensatore
temporalium fure hunc. ergo aplus in ministris elemosinarum
colligendarum tantum unum facere n debuit. Rõ. x
fure n elegit s3 eum qui occulte malus erat tollã
uit. in quo nos docuit malos n elige s3 occul
tos tolerare. Sz numquid in dispensatore rerum nra-
rum malum et occultum debemus tollare. Rõ. duchõ

dispensatorum publicarum ex potestate ordinaria. aut
puatarum ex potestate comissa. In pma casu n pt aliquis
dz deponi. ppe cum occultum. i scdo pt. Glo. ad hoc q ob. q
omis xpi actio nra est instructio. uel quantum ad fidem
actionis. uel quantum ad aliquid et consciãtia. In hoc aũt x nos
docuit fures dispensatores ponere. s3 de rebus tpali
bz n multum curare. Ide sup id. puidemus bona.
glo. qui consciãe fidens famã negligit crudelis est.
Cõ. i. cor. iiij. m p minimo est ut a uob iudicer.
et c. Rõ. quantum in se e sapiens dz hoc de bona fama cu
rare. s3 tn ppe aduersariorum maliciam n pualet
dz puipendere et consciã contentus ee. Ide sup illo.
s3 et coram hoibz. Cõ. cõ. vi. attendite ne ius
ticiam uram faciatis corã hoibz. Rõ. corã hoi
bz fc bonum dupliciter est aut ppe eorum edificatoem q
bonum est aut ppe ppam ostentatoem et laudem
q malum est. unde dns addit mathei. vi. ut ui
deamini ab eis.

Nam de ministerio qd fit in scos et c. Po
suit ad collectas faciendas hic determinat mo
dum faciendi. s. habundant et liberalis ad hoc aũt eos
inducit pmo ex pmptitudinis eorum comendatione. ijo
ex nunciorum ad hoc pmissione. misim aũt. iij. ex
futura retributione. hoc aũt dico. iiij. ex psona
utilitate potens aũt est. In pma pte pmo
tãt eos pmptitudine eorum comendando et hoc dupl
pmo in se scdo in aliorum comparatione. qm et achaia
dr. ergo. ita de receptione eorum uos moneo. nam de mini
sio. s. elemosinarum q fit in scos. s. ad sustentatoem scorum
pauperum qui sunt in ierlm. i. cor. xvj. de collectis
aũt que fiunt in scos sicut ordinaui et c. ex hun
dante. i. supfluum est m scribere uob ad id. s.
uos amplius exhortando. et uere supfluum. scio
enim pmptũ aĩm urm. ad hoc faciend. s. viij. n
solum facere s3 et uelle cepistis ex priore anno p
quo. s. aĩo pmpto ul qr hns aĩm pmptum
de uob glorior apud macedones. dicens suple hoc qm
et achaia cui metropolis est corinthus cui sicut
capiti ceteri alij pueniti sunt parata e ciuitate. s.
macedonum ducta. ab anno priori ro. xv. pla
cuit macedonia. et achaia collationem aliquam facere
in pauperes sctorum qui sunt in ierlm. et urm emula
tio. i. amor et studium imitandi uos qr audierunt
uos bn correctos pfecte. puocauit plimos. s. ad
pficiend. pu. xvij. ferrum ferro exacuit et ho exa
cuit faciem pximi sui. Misimus hic inducit eos ex
nunciorum pmissione. ubi ostendit se pmisisse nuncios
pmo ad pparand. scdo ad large pparand. nam de
ergo. ita scdum est m scribe uob potest aliquis dicere ex
quo supfluum e scribe ad quid ergo misisti fres. quid
dicens. aũt. s. misim fres n ut hortent uos
ad hoc. s3 ut parati sitis ut ne p nos q gloriam de
uob euacuetur in hac pte. s. si inuenta fuitis ipam
ut quem dixi. ille. s. corã quibus gliabar de uobis
uos ee paratos. parati sitis. et ideo debetis ee parati ne
cum uenerint macedones mecum ad uos. s. et inuene

Iudas

rint uos ipsos erubescam nos. q de uob gloriatum.
s. si uenerint mecum macedones. etc. iiii. de macedo serui
tois tue confunde. nos dico ut n dicam uos. i. ut
de uob taceam de qb; multo mag' timere q erubesce
tis & erubescere deberetis. in hac sba. i. in hac dande
elemosine que sba dr qr ea paupes sustentantur. necessarium
e. q. g. ne hoc sic ul' accidat. necessarium existimaui
rogare fres. s. lucam tytu & apollo. ut preueniant
me. s. eundo ad uos et preparent. i. preparando fa
ciant ut parata sit. qm uenimus hanc benedictionem.
i. elemosina largitionem repromissa. i. sepe promissam
ro. xv. placuit eis et debitores sunt eorum. parata
dico. sicut. q. benedictionem. i. qr op' largitatis & caritatis
dignum. s. benedicendo. n qsi auariciam. ut. s. parum
et dolenter aliquid detur. Nota h q elemosina dr benedictio p
pr benedictionem accipientis. Job. xxxi. benedixerunt pitiua sua me
uelebat. scdo pp benedictionem ipsi uidentis. eccl. xxx.
splendidum in panibus benedicant labia multorum. iii.
pp benedictionem iudicis retribuentis. mt. xxv. ue
nite benedicti patris mei. iiii. pp benedictionem heredum
sic scis ipsius dantis. in ps. tota die miseretur et
commodat & semen eius in benedictione erit. Hoc aut
hic inducit eos ex futura retributione & primo ad dand
habundanter. scdo ad dand hylariter. vl' primo mo
net ad largitatem dati scdo ad largitatem animi. vii
quisq;. dr g. hoc aut dico. s. q illi preparent uel
q uos large detis. & qui parce seminat dando. s. p
ua elemosina. parce & metet in retributione. gal. vi.
q seminauit ho h et metet. et qui seminat in benedictionibus
i. large & caritatiue. de benedictionibus & metet. lar
gam. s. retributionem. Jo. iiii. qui metit mercede
accipit. pu. xi. seminanti iusticiam merces fidelis.
Jdo dr osee. x. seminate uob in iustitia iusticiam & m
te i ore mie. Nota hic q elemosina comparat semini et elemosine
largitio seminationi pp vii. rones. primo pp largam
plena manu effusionem. tob. iiii. si multum tibi fuerit habun
danter tribue. ii. pp discretam distributionem. ps. dis
persit dedit pauperibus. iii. pp secretam occultationem eccl.
xxix. conclude elemosinam in sinu pauperis. iiii. pp copio
sam irrigationem. Job. xxxi. siccata quidam sup eo
q affluentis erat & anima mea compatiebatur pauperi.
v. pp rei ad tempus amissionem. eccl. xxix. perde
pecuniam pp fratrem. vi. pp fructus expectationem
seu dilationem. eccl. xv. mitte panem tuum sup tran
seuntes aquas & post multa tempora inuenies eum. vii.
pp fructus multiplicationem. j. e. multiplicabit
semen uestrum &c. Unusquisq;. q. qr sicut quis seminauit ho
sic hoc et metet ideo unusquisq; supple det ut seminet.
sicut prout destinauit in corde suo. i. prout ordina
uit se uelle dare & hoc n ex tristicia. glo. q
cum dat ut careat tedio interpellantis n ut refi
ciat uiscera indigentis et rem & meritum perdit quicq
g boni facis cum hylaritate fac. & tunc bn facis.
si aut cum tristicia facis de te sic n tu facis. eccl.
vii. declina pauperi sine tristicia aurem tuam & redde
debitum. aut ex necessitate. i. coactus sz sponte et
hylariter. hylarem enim datorem diligit deus. i. approbat &
remunerat. sc dr eccl. xxxv. In omni dato hylarem
fac uultum tuum. & ro. xii. qui miseretur in hylaritate.
Quod hic dr id. ex habundanti. glo. i. superfluum. g
pretium. nam sic sermo superfluum pretium est ita scriptus. Contra
superfluum est scribere inducendo eos ad uolendum.
sz n ad faciendum. Jt sup id. sicut prompitum Cont.
g p nichilo mittat nuncios ad parand. Rno. parati erant
affectu sz n effectu. qr n dum collecte facte erant. Jt sr
illud. parce metet. glo. retributionem. Contra. deus
largissime sp retribuit et. sr condignum Rno. n
per simplr. sz comparatiue seminantium in benedictionibus. Jt
sup id. qui seminat in benedictionibus. glo. ubi plus pensat
animus q census. Contra. plus est dare q uelle dare. Rno.
plus pensatur animus p se q census p se. sz tamen
minus q census cum animo. Jt sup id. n ex tristicia. gl.
si tristicia facis n de te sic n tu facis. Contra. multa n
ad auariciam prompti sunt. nec sine tristicia pecuniam dare
possunt g n merentur. Rno. h q hic dr intellr
de tristicia ronis n sensualitatis

Potens est deus et cetera. hic monet eos
ad collectas faciendas ex consideratione pluritatis mi
tatis & p ex utilitate in se ipsis. scdo in aliis. qm
ministerium. utilitatem a' in se ipsis primo in bonis spiritualibus
scdo & in bonis temporalibus. qui aut. tuo in bonis operibus.
& augebit. iiii. generalr in bonis omnibus. ut in omnibus.
dr g. potens est &c. & pt h lra dupl' continuari.
quia quidam libri hnt aut quidam enim. primo m con
tinuatur sic. ita uos moneo. aut sz potens est
d &c. q. ego solum uos monere possum sz deus pot fa
ce. scdo n sic. ita uos moneo ad large et hyla
riter dand & nolite diffidere. enim qr potens est d omnem
gratiam. n solum hanc gratiam largitionis elemosine. sz &
quamcumq; aliam. habundare facere in uob. ut in cordibus
uris & aliis likg. Jac. i. qui dat omnibus affluenter et
n improperat habundare dico ita ut in omnibus. i. in omni
statu uro omnem. i. perfectam sufficientiam hntes. i.
uos hre reputantes. ph. iiii. ego didici in quibus
sum sufficiens esse. et g. iii. sufficientia nra ex deo est. habun
detis in omne bonum. s. in dante elemosinam. & in aliis
bonis. habundetis dico sic scriptum est de uiro iusto
in ps. dispersit. i. diuisit sparsim sicut semen. ysa.
xxxii. bi qui seminatis sup omnes aquas. dedit
gratis n uendidit. mt. x. gratis accepistis g
tis date. pauperibus. n diuitibus. luc. xiiii. cum
facis conuiuium noli uocare amicos &c. ne fiat
retributio. uoca a' paupes debiles &c. ysa. lviii.
frange esurienti panem tuum &c. & ideo qr dispersit
&c iusticia eius. i. merces iusticie manet in seculum seculi. vl'
meritum. sap. i. iusticia perpetua est & immortalis. Et no
hic sup hoc q dicit potens est d omnem gratiam &c.
q multiplex nob necessaria est gratia. primo ad cognoscend.
gal. i. uocauit p gratiam suam ut reuelaret filium suum
in me. scdo ad bonum uolend. aug. gratia preparat
uoluntatem ut uelit & obsequitur ne frustra uelit.
iii. ad agend. j. cor. xv. plus omnibus laboraui n

ego s3 gr̃a dei mecũ. iiij. ad largiẽdũ. cor. iiij. sino ut̃
sp̃ in gr̃a sic sale conditus. v. ad pñciãd. i. cor. xv.
gr̃a dei i me uacua n̄ fuit. vj. ad pseuand. heb.
ult. optimũ est gr̃a stabilire cor. vij. ad gͥsicand.
sup̃. i. in gr̃a gͥsicati sum⁹ ⁊c. qui aut̃. q. n̄ soluͫ
m̃ces iute ethe dabit aut̃. s3 ⁊ qui administrat semĩ
vñ. s. s̃tã ut̃ eẽ seiãda. i. faciẽt el'as. ⁊ panẽ. i.
neccã uite. sic accipitur panis. gen. xxviij. dixit
iacob si dedit m̃ panẽ ⁊ c. ad mandu̾. n̄ ad lux̃
iand p̃stabit n̄ dicit dab⁹ q2 ꝑ ip̃o pane tenem̃
ei s̃uire ⁊ requirit̃ seruiciũ n̄r̃m. q. d. ap̃. sic
dat vñ possitis face sic dabit vñ sustentemini.
⁊ ido isto timore n̄ debẽs dimitte face el'as. m̃.
vj. nolite solliciti eẽ aĩe urẽ q̃ manducetis
⁊ c. ⁊ nõ solũ panẽ ad mandu̾. p̃stabit. s3 ⁊ mlͭ
uplicabit semĩ urm̃. ut possitis pl'es el'as face.
ysa. xxx. dabi̾ pluuia semĩ tuo. leu̾. xxv. da
bo bñdcõm mea̾ uob̾ anno. vi. et faciet fruct⁹
triũ annoz. pu̾. xi. quidã diuidũt ꝓ̃a et dito
res sunt. ⁊ augebit incrementa ⁊. i. uoluntatem
⁊ facultatẽ dandi el'as. frugũ iusticie urẽ. i. mu
toz ⁊ p̃mioz ex iusticia puenienciũ. Jac. iij. fruct⁹ iusti
i pace seiatur facietib3 pacem. augebit ing̃ itm̃
ut i oib3. i. in omĩ statu urõ locupletati ꝑ urãm
reputatõm. hñdentes in cem̃. i. ꝑfcãm reputa
toz simplicitͤ. i. largitõm simplicẽ aĩo factãm.
vl' in cem̃ simplicͤ. s. cordis. oris. et opis. quo. s.
largitõ simpͣ aĩo facta opatur ꝑ nos. qui simul
ministri h⁹ largitõis. gr̃az actõm dõ. q2 de hec agim⁹
gr̃as dõ. ⁊ ido facienda est. qm̃ ministiũ. h⁹ o' fruc
tũ et utilitatẽ in aliis ⁊ p⁹ o' mltiplicatẽ fructuũ.
ꝓ sup h⁹ laudat dm̃. gr̃as aut̃. Jn p̃ma pte o'
fructũ quadruplicẽ. p⁹ q2 el'az largitõ scõz inscit
sustentat. ꝓ q2 ad gr̃az actõz puocat. s3 ⁊. iij.
ad gl'ificand dm̃ ⁊ exorand ꝑ largitorib3 iuitat. gl'i
ficantes. iiij. q2 ad diligend hos iclinat dicit
dermanent. dicit g⁹. ita agitur gr̃e dõ ⁊ h⁹ idõ. qm̃
ministiũ hui⁹ officij. s. largitõis el'az. n̄ solũ suplz
ea q̃ desunt sc̃is. s. paupib3. j. xi. quod michi de
erat suppleuerunt sc̃i̾ fr̃es. qui uenerunt a mace
donia. s3 ⁊ hundat gr̃az actõe. que fit supple ꝑ
mltos. q2 multa inde agũt gr̃as dõ. ⁊ h⁹ in dño
mouetẽ ad hec ad gr̃as. s. agend. ꝑ mltos ing̃
ꝑ ꝓbõm ministij h⁹ q2 applaut ⁊ laudãt hanc mini
stratõm urãm multi ing̃ gl'ificantes dm̃. nõ
solũ i una largitͤ s3 inde accepta occõne. i obedia
cõfessiõis urẽ. q̃. s. fide cõficemini. ro. x. corde credi
tur ad iusticiã gre a cõfessio' fit ad salutẽ. obedia
dico hita in eu̾⁰ x̃. i. q2 obedistis eu̾⁰ xp̃i. ⁊ gl'i
ficantes. s. dm̃ in siplicitate cõicatõis urẽ. i. q2
urõ siplici aĩo cõicastis. ul' q2 alij ex⁰ urõ pau
pib3 sua cõicant. heb. xij. beneficẽcie ⁊ cõionis
nolite obliuisci cõicatõis dico fcẽ. s. i illos. s. scõs
paupes ꝓ̃pos ⁊ i omĩs egentes suple ⁊ gl'ifica
tes. s. dm̃. ⁊ ipsoz. s. scõz paupũ obsecratione
ꝑ uob factã. s. ab ipsis ad dm̃ ipsoz dico desiderancũ

uos supple uidẽ. ul' sicut i eterna btitudie. ro. i. de
sidero eñ uidẽ uos ⁊ h⁹ ꝓp̃ gr̃az dei. i. caritͤ eminẽ
tẽ i uob. gr̃as dõ supple ago sup dono ei⁹. s. carit̃s
dono ing̃ inenarrabili. i. q⁹ n̄ pt̃ sufficient̃ enar
rari. eph. iij. qui potens est face oĩa supabũ
danẽ qm̃ petim⁹ ul' intelligi. ul' enarrali. i. dig
no enarrari. tob. xij. uos aut̃ bñdicite dm̃ et
narrate oĩa mirabilia ei⁹. Nõ hic mltiplicẽ
effcm̃ elee i p̃sita. p̃mo ei t̃palia bona mltiplicat
pu̾. x. honora dnm̃ de tua sba ⁊ c. iplebũt hor
rea tua ⁊ c. ij. uitam dantis plongat. i. thi. iiij.
pietas ad oĩa utiliũ ẽ pmissõm hñs uite q̃ nc̃ est
⁊ futurẽ. iij. scõz necitates sustentat. vñ ad phi
lim. uiscera scõz requieunt ꝑ te. iiij. q2 bonoz sub
fragia ipetrat. ecc̃. xxix. cõclude el'am i sinu pau
pis. ⁊ ipa exorabit ꝑ te. v. inimicos expugnat.
in eod. sup scutũ ⁊ lanceam aduisus inimicũ
tuũ pugnabit. vj. bona spũalia cõsiat. i eccle
el'a uiri. q. sacculus cũ illo. vij. amicos mltipli
cat. luc. xvi. facite uob amicos de ma. iniq. ⁊ c.
Cetꝰ hic sup id. iusticia ei⁹. Cõ⁹. el'a ẽ op⁹ mĩe
vñ mlat̃ inẽ opa mĩe. m̃. xxv. Rõ. op⁹ iusticie
est i necitate. opus mĩe pt̃ necitatẽ. ul' op⁹ iusticie
est qñ fit de supfluo mĩe nõ qm̃ de neccõ. ul' opus
iusticie gn̄alis n̄ sp̃alis. Jtẽ ibid glo. iustus est
qui bona mũdi sic p̃mij eẽtũ cõia reputat. g⁰ qui
ꝓ̃pria reputat n̄ est iustus. Rõ. loq⁹ glo. i articlo
necitatis n̄ simplr̃. ul' de iusticia ꝑfcã n̄ siplici. Jtẽ
sup id. frugũ iusticie. glo. iusticia ẽ caritas ⁊ bo
na uita. Cõ⁹. hij sũt effcs iusticie. Rõ. describit
iusticiã n̄ ꝑ eẽm s3 ꝑ eẽm. Jtẽ caritas et bona
uita idẽ sũt g⁰ alẽm supfluit. Rõ. caritas acci
pitur h⁹ stricte ꝑ declinatõe a malo. bona uita
ꝑ opẽ boni. que sũt due ptes iusticie. alñ uniuz
accip⁹ ꝑ utroq3 sil'. Jtẽ sr̃ id que desũt scĩs. Cõ⁹.
ps. nichil deest timẽtib3 dm̃. Rõ. nichil dẽe eis bo
noz spũaliũ ad salutẽ neccioz. s3 t̃paliũ ad dẽe.
vl' dẽ q̃ aliũ ad decẽt eis in re. s3 n̄ in eoz repu
tatione q2 cõtenti sũt eo q̃ hñt.

Jpse autem ego paulus. h⁹ ẽ q̃rta ps p̃n
narrõis. pq̃ eñ locutus ẽ p̃iũs correctõe n̄ idi
gentib3 uis3 ad illũ locũ. cũ g⁰ h⁹ uoluissem. ⁊ deiñ
corrigi uolẽtib3 s3 negligẽtib3. a loco illo ꝯ glo. uis3
ad. vi. ca. deinde iam corrĩtis ⁊ penitẽtib3 a. vj. ca. uis3
ad. x. hic incipit loqui incorrectis ⁊ adh⁹ i sua
obstinatõe pmanẽtib3. q̃s p⁹ redarguit q2 eũ ⁊ doct̃
nã eius reprehendebant. c. isto. scõ q2 ei pseudo ꝓ̃
uebant. ca. xi. ⁊ xij. tão tercie hortatur ut se
corrigant. c. ult. Jn p̃ma pte p̃mo agit cõtra
reprehendentes se de carnalitͤ. ꝓ cõtra reprehendentes
de potestas usurpatẽ. n̄ ei audem⁹. Jn p̃ma pte
ꝓpedit quad̃r. ꝑ monẽdo. ꝓ se ab eoz cõmend. Jn
carne. n. iij. pseudo quos ipi cõmẽdabant se ꝓ̃po
sedi̾ facie. iiij. ex tiendo ⁊ cõminando. ut autem.
Jn p̃ma pte p̃mo b obsecrat ꝓ rogat. rogo a
d⁰ s⁰. ipe aut̃. q. ita gr̃as ago ꝑ correctis ⁊ ip̃s

ego ad eras ĩmto nos aut alios qui me dep̃mitis ip̃e
paul' c auctas n̄ ẽ contẽpnenda. obsec̃. i. aduuo uc
cũ nõ posse ĩpare. ad philem. pp̃ q multã fiduciã
hñs ĩpandi tibi. obsecro inq̃ p mansue.ne ĩ fcãs
x modestiã ĩ ubis x̃. ie. xi. ego q̃i agnus mansue
tus qui ptat' ad uictimã. ap. xi. discite a me q̃
mitis sũ x c. ego ig̃ q in facie hq̃d. h ẽ extĩ uo dicat
humil' sũ. ecc. xix. est qui neq̃r se humiliat x ĩt'iora
eĩ plena s̃ dolo. humil' inq̃ int' uos. i. dũ sũ in̄ uos
p̃sens nob absẽs a. dũ nõ timeo ad ui mali sũ ut
dicatis ɔfido in uob. i. ɔfidenti ago ĩ uos aspe ues
redarguẽdo. nec solũ obsecro aut h x rogo uos. ut
.s. tales uos exhibeatis ne p̃sens. s. cũ uenẽ au
deam. i. audacter puniã. j. xu. in q̃ q̃s audet
audo x ego. pũ. xxviij. iust' q̃i leo ɔfidẽs abs
t'roze erit. audeã inq̃ p eam ɔfidẽtiã qua existi
mor. s. a uob audẽ. cũ absens sũ audeã inq̃ ĩ q̃s
dam qui arbitrant' nos tamq̃ s carnẽ ambulem'
ĩ more carnaliũ q̃rẽtes carnalẽ ɔmod. s. i. ai g̃ hc
uoluisse nq̃ leui'te usus sũ. aut que cogito sedm
carnẽ cogito. In carne. h ɔmdat se p oñ'do sp̃iritualẽ ĩ
ĩcorpoĩs dr̃oĩs x ɔsac. ij. ĩuite dec'he. nã arma. do
zelũ iusticie erin pmpti. d g. ita quidã arbitrã
tur x male. in carne n. ambulantes. i. corr̃e fragili
degentes. et bñ d' ambulantes n̄ stantes p torpore
x pigriã. ap. xx. q h stasis tota die ociosi. n̄ cade
tes p actõm malã. pp̃ ibi ceciderẽt q opãr' ĩ q̃h ɔ
utrisq̃ dicit ambulantes. bar. iiij. ambulate filij
ambulate. n̄ s carnẽ militam'. i. n̄ p carnalẽ ɔmodo
militiã p̃dicatoĩs a do nob datã exercem'. uocat a
offm p̃dicatoĩs militiã. i. thi. ij. nẽo militãs do
ĩplicat se s'clarib; negociis. nã arma. h o' ũni
tem doctrine sue in. iiij. p calliditat'bs obuiando.
scdo ɔsilia p̃uisa destruendo. ɔsilia. iij. argumẽ
tis resistendo. x oẽm altitudinẽ. q̃rto ad fidẽ ɔu.do
in captiuitatẽ. d g. s̃ ita n̄ militam' s carnẽ
nã arma militie nrẽ. i. uirtutes x miracula p q̃
ĩ p̃dicatõe militam' n̄ carnalia. i. debilia supple s̃
ut n̄ carnalia ĩt'ent'. i. n̄ eis utim' intẽtõe car' car
ɔmodi. s po. i. fortia do. i. p dm. eph. vi. accipi
te armaturã dei. ũc. talia t' ɔsulũt arma q
n̄ pot abiectis iuncta de ĩnt'nũ'te tuent'. potẽ
dico x h' ad destructõm munitonũ. i. calliditatũ hoim
ul demonũ q se diuisis calliditat'bz muniũt ɔ eccm.
ecc. ix. ciuitas pua. s. eccã x pauci ĩ ea uiri. s. a
ls uelloris. uenit ɔ eam rex magn'. i. dyã et
uallauit eã exstructis munitõẽs. s x cũ exatu a
plorã subito leuauit obsidionẽ. vñ seq̃ iuẽt' est
in ea uir paup x c. militam' dico inq̃ destruẽtes
ɔsilia mala. s. hoim ul demonũ. x destruẽtes oẽm
altitudinẽ. i. p̃funditatẽ ĩtellec. tam legisp̃itoq̃ q̃ pho
rum. ro. viij. nẽ altitudo nẽ p̃fũd'. x c. altitudinẽ dico
extollẽtẽ se aduersus sciam dei. i. fidẽ que ẽ scia di.
q̃ de do dr. s. ĩpugnat pnũ uigs x hi. ysa. xi. re
pleta ẽ t'ra scia dñi. x x redigẽtes ĩ captiuitatẽ per
uictoriã fidei. j. jo. v. h est uictoria q uicit mũdũ

fides nrã. oẽm intellem supple x ɔ'dutẽ p' ĩ obsequium
supple ducẽtes ut. s. cũ s̃te repugnauit huiu ue
obedient. x ĩ pmptu. q. s. n̄ uos remordet q uos
recitat. j. cor. iiij. nich̃ m ɔsci' sũ. ulcisci. s. puni
endo oẽm ĩobedientiã minoq̃ x maioq̃ x mediocrũ ul
ĩobed'. facti ubi x obmissionis. ro. xiij. si male fecis
time. n̄ enĩ sine cã gladiũ portat. q utiq̃ faciem'
cũ ĩpleta fuit nrã obedi'. h est digna uictõ s glo.
ut p̃sidia ab his qui t defend't d'pnentur. p'mo
eĩ ɔfirmãdi s̃t toĩ qui puni'di mali. apo. vij. noli
te nocẽ t'rẽ x mari nẽ arborib; quoad. sig. s. dei
nri x c. Cto. h' sup' d. destruentes ɔsilia. q ẽ ɔ
silium quadrup'x. p'm ẽ ɔsiliũ dia'li ĩ dignitatũ am
bitẽ. iiij. rg. ult. ascende ĩ ramoth galaad x p'spa
beris. ij. est ɔsiliũ mũdi in diuiciaq̃ ɔgregatõe. luc.
xij. destruã horrea mea x c. iij. ẽ ɔsiliũ carnis in
deliciaq̃ p'catõe. ecc. v. hoc m' uisũ est bonũ ut comedat
x c. Quartũ ẽ ɔsiliũ q ĩ hoq̃ oim abiectõe x ɔtẽptu.
ap. xix. si uis p'fcs eẽ uade x c. q s faciẽ. hic agit ɔ
rep'hẽdentes se de carnali'te. pseudo quos ipi ɔmdabãt
ip̃o'do x p' o' se n̄ eẽ eis inferiore. s'co o' se eis sup'iore. nã
x si amplius. dicat g. ita multa dixi ad ɔmdatoẽ meã.
h uos ipi uidete s. q s faciẽ. i. s apparentiã supfi
ciellem sunt sedm apparẽ uirtutẽ. sunt supple ĩ uob
ul que s faciẽ. i. s appentiã s'ficialem sunt supple
in pseudo. cũ aliter sit intus. sig's. s. pseudo ut p̃su
metur de se ɔfidit p aliq q in se hẽ. s. fidẽ ul a'd
donũ. g se eẽ xpĩ. s. ut discipulm. h cogitz itm ap'
se. q m sicut ip̃e xp̃i est ita et nos. q eade dona hẽms
que ip̃e. job. xij. michi est cor sicut uob. n' ĩferior
uob sum solũ ita imo aplĩ'. nã et si amplius ad gla
tus suo supple q ip̃e in potestate nrã. s. aplica qm
nob dedit dñs x nõ illis. act. xiv. uas elctõis m ẽ
iste x gal. ij. qui opat' ẽ petro in aplatũ opat' ẽ x m
int' gentes x c. x act. xiij. segregate m barnabã
et paulũ. dedit inq̃ in edificatõm x nõ ĩ destruc
tionẽ. i. ut uos ex'o x doctrina edificem' n̄ ut erro
rib; x in aliis moribz corrũpam' ut pseudo. si inq̃
glorior sub nõ erubescã. cũ pp̃ rei ueritatẽ. tu q h n̄
dicam ad iactantiã. s ad utilitatẽ urã. erubescẽ
enĩ dz qui se ĩpudent' iactat q̃ oĩs laus ĩ p̃prio
ore sordescat. ut aut. h' predict ɔtra rep'hẽdentes
se eos deterrendo et p o' quale eũ reputãt s'co q̃le
se eis exhibebit. hoc cogitet. d g. ita pmpt' sũ ul
cisci oẽm ĩobediaz. ut aut nõ existimz. s. a uob
tamq̃ t'rere uos p ep'las. sic quidã existimat. qm
quidẽ. ep'le quidẽ graues sunt ad intelli'd x fortes
ad terrend p̃sentia a' corp's infirma. ɔ fortitudinẽ
x h' pp̃ timidi'te et sermo ɔtẽptibl' ɔt' grauitatẽ. quia
sine argumentis x floribz. j. cor. ij. x ego cũ uenissem
ad uos fr̃es ueni n̄ ĩ sublimi'te sermonis aut sapiẽ
tie. ig̃ tal' n̄ existimz. hoc cogitz q eiusmodi ẽ. qui
.s. talia existimat de uob. q quales sum'. i. qm
aspi sumus per ep'las absẽtes. s. aspe ɔminando. ta
les x ĩ f'co p̃sẽtes supple erim'. camelcon. n. aial
t'nsmutans colores ĩ mũdũ est. leu. xj. id sc̃a uole

ee discolores. Je. xi. Si mutare potest ethiops pellem suam aut pardus varietates suas, et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. ... discolor hereditas mea
a me. numquid avis tincta per totum. Glo. Qui supra id est per modes
tiam. glo. similitas ut quomodo puniam vos. Ro. ex
cedere modum est malum est. Ro. modus suppositus hic pro
nobis levis sit per mansuetudinem non per mensuram debi
tam puniendi. Glo. Sed si id est rogo autem. glo. per solum
obsecro. Ro. plus est obsecrare quam rogare. Ro.
quanto plus sunt in se apud aliquos tanto plus valet super
et humiliter rogare quam fortiter admirare. Glo. Sed super illud.
in carne non ambulantes. Ro. Ro. viii. qui in
carne sunt deo placere non possunt. Ro. ibi caro so
nat vitium hic in naturam fragilem. Glo. Sed super
id. cum impleta fuerit obedientia. Ro. Prius est extirpare
vitia quam virtutes plantare. Je. i. ut evellas et cetera.
Ro. unum est in eisdem prius sed non in diversis prius est etiam ut
applicationis vitia primo destruantur postea bona
et sic destruuntur illius adiutorio parte adducta. Glo. Sed
super illud que secundum faciem sunt videte. Ro. Sap. i. nolite iudi
care secundum faciem. Ro. hic appellatur vitalis apta. hic
ubi vitiatis apparentia. Glo. Sed super id. non in destructionem
Ro. Je. i. ut evellas et destruas. Ro. destruit vitia
a non est simpliciter destruere. sed quiddam magis est construere
sicut negare negationem est affirmare. Glo. Sed super illud.
epistole graves. ut quod verum dicebant. ii. pe. iii. in
quibus sunt difficilia intellectu. Ro. in hoc verum
dicebant. sed in hoc quod sequitur sermo contemptibilis et cetera. non
dicebant verum. Glo. Sed quare quia ita difficilem scribebat
cum scriptum sit Eccli. xiiii. doctrina prudentum facilis. Ro.
hec faciebat duplici ratione. Una ratio est propter humilitatem. Ali
a ratio est quia nolebat quod pseudo epistolas suas intelligerent
ne eas depravarent. sed in presentia sua loquebatur facili
quia potens erat contradicentes revincere.

Non enim audemus inserere et cetera. hic
agit contra eos qui reprehendentes se de potestatis non concesse
sibi usurpatione. hanc et usurpationem a se tripliciter exclu
dit. primo quia potestatem non commissam nequaquam sibi assumit.
secundo quia potestatis commisse usum nequaquam super extendit non
autem. iii. quia gloriam potestatis et usus nequaquam sibi attri
buit. qui autem. In prima parte primo dicit quod non assumit
potestatem non commissam. secundo quod post attendit et ser
vat commissionis mensuram. sed ipsi. dicit ergo. ita dixi
quod tales erimus facto quales dicto. non enim sumus sicut pseu
do qui potestatem sibi usurpant. et vitia palpant et hoc
est quod dicit. non enim audemus nos inserere ponendo nos in
eorum numero potestatem applicantium sicut illi usurpando aut
comparare id est imitari eos vitia vestra sicut illi palpando
et adulando. quibusdam scilicet pseudo qui singulares sunt.
cum Iude. hii sunt qui segregant semetipsos animales spiritum
non habentes. qui seipsos commendant. usurpando scilicet potestatem
sibi a deo non concessam. Je. xxxiii. non mittebam eos et
ipsi currebant. sed post supple sumus metientes nosmet
ipsos in nobis id est in conscientiis nostris. quia tantam potestatem v
timur quanta concessa est nobis. et hoc predictam conclude. Glo.
quod commetiuntur se sibi sit triplex. primo quia actus ser
monis. Ro. xv. non enim audeo aliquid loqui illorum que per me
non efficit Christus. secundo sermone cordis. et id est sermo noster non est in illo

et nos. tuo voluntate vestri. Gal. vi. opus suum probet v
nusquisque et cetera. et supple sumus comparantes nosmetipsos no
bis. comparando scilicet usum debitum potestati commisse. quia sicut quod
potestatis et officium nobis commissum exigit facimus. Nos autem
hic ostenditur quod commisse potestatis usum non excedit et primo ostendit
generaliter quod non excedit mensuram debitam. secundo specialiter quod
in eis non excessit eam. non enim. iii. probat quod ipsi per
venerunt ad mensuram sibi declaratam. usque ad vos. iiii.
ostendit quod et ulterius eos extenderet pro predicatione sua. spem
habentes. dicit ergo. nos autem supple hoc facientes. quod. ita
commetimur nosmetipsos. nos autem supple hoc facien
tes. non gloriabimur id est gloriando potestatem nostram excedemus
in immensum id est ultra mensuram nostram. deut. xix. non
assumes et transferes terminos et cetera. sed supple gloriabimur
et potestatem nostram excedemus secundum mensuram regule quam
mensus est nobis deus id est secundum mensuratam nobis a deo potestatem. quam
ego sicut regula diriget. eph. iiii. unicuique nostrum data
est gratia secundum mensuram donationis Christi. mensuram
dico pertingendi id est que pertingit usque ad vos. Ro.
cum nondum licet dicit amb. monitus est corinthiis evan
gelizare. non enim. quod vere dicit mensus est nobis mensuram que
pertingit usque ad vos non enim supple predicando vobis
quasi non pertingentes ad vos superextendimus nos. id est
ultra potestatem nobis commissam predicationem nostram
extendimus. quia secundum glo. superextendi est ultra quam concedit
extendi. usque enim ad vos pervenimus id est mensura nostra et
potestas nobis commissa pertingit usque ad vos. in evangelio
Christi. id est in evangelio predicando evangelium Christi. et in ulteriori pervenire
mereremur predicando. quia usque ad illiricum mare per cir
cuitum replevit evangelium. Ro. xv. pervenimus inquam nos dico
non immensum id est ultra mensuram debitam. gloriantes in alienis
laboribus. ubi scilicet alius fundamentum posuisset. autem sed si
mus supple habentes spem crescentis fidei vestre id est spem
mus per fidem vestram crescentem de virtute in virtutem secundum glo.
in nobis id est per nos. magnificari apud alios quia per
nos correctos et bonos factos veri apostoli probabimur et
ita habentes sumus spem evangelizare secundum regulam nostram
id est secundum quod a deo nobis iniunctum. gal. ii. qui operatus est et petro
in apostolatum operatus est et mihi inter gentes et hoc in illis que ultra vos sunt
cta id est in illis locis. et in illa supple loca. que ultra vos
sunt. quia ultro vos se extendunt potestas nobis commissa.
non tamen sumus sperantes gloriari in aliena regula id est in his
que ad aliorum regimen pertinent. scilicet in his que preparata sunt
supple ab aliis. Ro. xv. sic autem predicavi evangelium hoc non
ubi nominatus est Christus. qui autem. hic ostendit quod potestatis et usus
nequaquam sibi gloriam attribuit et primo ostendit quod assumit sibi
gloriam videlicet in corde. secundo quod non excedit in sermone. non
enim. dicit ergo. qui autem. quasi ita nolumus gloriari in aliena
regula sed supple in nostra. hoc tamen totum in domino. autem sed qui
gloriatur in domino glorietur sicut ego sicut alius. in ps. letamini
in domino et exultate iusti. et gloriamini et cetera. ideo autem in deo
gloriandum. enim quia non qui seipsum commendat ille probatus est id est ap
probatus a deo. ut ab hominibus. pro. xxvii. laudet te
alienus et non os tuum. Jo. v. si ego testimonium perhibeo de
meipso testimonium meum non est verum. sed supple ille approbatus
est quem deus commendat id est commendabilem facit. sic commendat

petru. c. xvi. b̄ es symō bariona &c. & ī paulum act. ix. vas electōis m̄ est iste &c. Scdo q m solo do gliand est ꝓp. vij. p̄mo q sibi soli retinuit glo riam. ysa. xlij. glam meā alti nō dabo. ij. q in se solo dedit gliandi licētiā. Je. ix. n̄ glet sapi ens i sapia s; in h gliet q gliat scire & nosse me. iij. q ab ipso solo hmōi gliandi m. i. cor. iiij. q hēs q n̄ accepisti & si accepisti q gliaris. q. n̄ accepis. iiij. q ipē sol nob erit ī glā etnā. ysa. xxviij. erit dn̄s corona glie & sertū exultatōis residuo ꝑpli sui. v. q ex ipm nllam iuēim glam ueram. ysa. xl. oīs caro fenū & oīs glā ei q. flos agri. vj. q ipē solus in se & ex se hz glā ꝑfctā. i. thi. i. soli do glā & honor. vij. q ꝑt ipm glari ɔfusione hz & cul pam. ysa. phi. iij. glā in ɔfusione eoꝝ qui trena sapiūt. Glo. li. sup id. aut ɔpare qbzdā. Co. j. xi. nichil mi. & ītē ego. s ɔpat se eis. Glo. n̄ ɔparat imitando. s; ɔtēndo. Je. sup id. s; ɔparātes nos nosmip̄s nob. Co. ide sibi ipi n̄ est ɔpabile. s; aliū alei. Glo. id sibi ipi n̄ ē ɔpabile ꝑ id s; ꝑ di sca. sic id ꝑ longitudinē sibi ipi ꝑ latitudinē in aplo uō erāt dulca potās ɔmissa & ul pot aus. Je. sic id. s mensuram regle. glo. mēsuratū m̄ a do ꝑplm. Co. gal. ij. qui opat ē petro &c. s ipē erat uls doctor gentiū. Glo. qiuis n̄ eēt ei mēsuratus ꝑpls quē ad p̄dicandi offm erāt tn̄ qne ad actum. q l; ad oms miss fuit. n̄ tn̄ ad oms iuit & l; hēret potātē nō tn̄ ɔgruū erat eū sūuenire ꝑplis qui iam ab aliis aplis ɔūsi erant cū mlta alij ɔūtendi restarent. Je. sup id. in alienis laborib;. Co. jo. iiij. ego misi uos metere ubi n̄ laborastis alij laborauerūt &c. Glo. ibi loqr dn̄s de aliis aplis qui erant missi ad iu deos in p̄ma missione. s; ꝑphe mltū laborauerāt. s; aplis missi sūt ad gentes quib; nlls p̄dicauerat. Je. sic id. ī aliena regla. glo. in alieno regimie. Co. paulus p̄dicabat rome ubi petrus p̄dicauerat. Glo. paulus ibi p̄dicauerat ꝑ eplaz s; n̄ ꝑ ꝑsonam ul p̄dicauit rome cū petro n̄ ut p̄napl p̄dicator s; ut petri coadiutor. Je. sic id. n̄ ei qui seipm ɔmē dat. Co. s. iiij. ɔmēdantes nosmipos &c. Glo. ɔmēdare se ꝑp se ē ɔmēdare seipm. s; ɔmēdare se ꝑ dm est ɔmēdare dm potius q seipm. Je. sup id glo. qui p̄dicat n̄ missus n̄ est ydone s; ꝑsūptor. s qmq; p̄dicat n̄ missus peccat. Glo. qiuis dicat quidā q quāuīs ē ydone pt p̄dicare n̄ missus. n̄ tn̄ ē q nlls dz p̄dicare n̄ missus ul missio ne gnali ul spāli. aut diuina ꝑ ispiratōm. aut humana ꝑ delegōne siu ordiariā istitutōm.

Utinam sustineretis modicum quid &c.

Egit eos sup eo q mala q̄dā ei ipoēbāt de qb; eū arguebāt. hic agit ɔt eos sup eo q ꝑseudo eis dōis ꝑferebāt. ꝑlans n̄ eē eos sibi ꝑferēdos. p̄mo ꝑ bona ɔīa. Scdo ꝑ p̄uilegia gre spālia. c. xij. j p̄ma pte p̄ ot se nō eē eis inferiorē. vn̄ n̄ debēt ꝑferri sibi. Scdo ot se eis supiorē. vn̄ dz eis p̄ferri. missi xp̄i sunt et ego. &c. In p̄ma pte p̄ ot se n̄ eē eis in feriorē ī spūalib;. sic ē p̄dicatō et spē. c. collatō. Scdo q nec in hijs q anexa st spūalib; sic sūt supius ꝑ p̄ dicatōe. aut nūqd pctm. iij. q nec ī carnalib; sic est nobilitas carnis ul sui gnis. Je dico. In p̄ma pte p̄ hortatur eos ad ad placitē audiend. Scdo ut libenti audiant ot sūi ad eos affēm. emulor. iij. aggreditur ꝑpositū suū. na si is. In p̄ma pte hortatur eos dupr. p̄ uoluntate suā insinuando Scdo expsse papiendo. s; & supportate. dr g. ita glo rior de regimie. s; ut sustineretis &c. h expō dupr ꝑ glo. p̄mo m sic. ut sustineretis modicum quid insi pientie mee. i. q modice gliaret de regimie. q uera plus possem glari q tn̄ a uob putat isipi ētia. Scdo m sic. ut sustineretis &c. i. q glaret scdo carnē q glatō modica ē & ut insipiētia. nec solū hec opto. s; & papio supple supportate me. i. pa cienter audite sicut subditi p̄latū & si gliet nos. Scdo. q supportandi sūt p̄lati a subditis qdrupr. p̄mo cū debēt eos supportare eis necāria mi nistrando. gal. vi. ɔicet aut is qui catezizat uo ei qui se cathezizat in oib; bonis. Scdo defēdēdo eoꝝ to lando. ꝑu. xx. oclm qui subsānat pr̄em &c. iij. bona sibi ab eis iposita equanimit suscipiendo heb. ult. obedite ꝑpositis urīs & subiacete eis. iiij. ꝑ eis ingit orando. i. thi. ij. obsecro p̄mo oīm fi obsecratōes &c. ꝑ hijs q m subumitate sūt. emulor. hic ut libent audiant sūi ad eos affēm amoris. Scdo affēm timoris. timeo. dr g. ita papio suppor tate me. et debetis. eni q emulor uos. i. diligo uos emulatōe dei. in qua ipē ds emulat uos. i. amat. i. ds emulator. & exo. xx. ego sū ds zelotes q. n. amic sponsi erat zelabat sponsā n̄ sibi sed sponso. ul dei emulatōe. i. emulatōe bona q ē a do. s. emulatōe amoris. n̄ liuoris. & ad honorē dei. est eni emlatō maligna de qua in ps. noli emul ari in malignantib;. est & emlatō ꝑ glo. ꝑp alie nū statū mot mētis siu in bon siu ī malū. & ue emulor. despondi eni uos. anulo. s. fidei. osee. ij. sponsabo te m̄ in fide. vni uō mrīs uiro n̄ adul tero. ūgine castam. i. mēte icorruptā s; n̄ car ne. exhibē. i. ad exhibend uos in die iudicij xp̄o. qui. s. xp̄s. traducet eccam suā sponsā ī domū suam. i. in eccam triūphantē. eph. v. ut exhibēt sibi gliosam eccam &c. Scdo hic q ē mltiplex emlatio. p̄ma indignatōis. eze. viij. ibi erant ydolū zeli ad puocand emlatōe. Scda liuoris. ro. xiij. n̄ in ɔtentiōe & emlatōe. tcia desidij. j. cor. xiiij. emulamini carismata meliora. iiij. caritatis. cant. viij. fortis est ut mors dilco. dura sic infern emulatō. qnta pusi amoris. gal. v. emlant uos n̄ bn̄. vj. imitatōis. ps. noli emlari ī malignā tib;. timeo aut. q. tales uos despōsaui. aut. s; timeo ne sicut serpens. i. diabol ꝑ serpētē gen. iij. euā q. s. ūgo erat seduxit. i. seorsū a paradiso duxit. i. thi. ij. adam n̄ ē seducts s; mlr. seduxit igr

astucia sua. s. promittendo falsa. Gen. iii. eritis sicut
dii. ita. s. per deceptores illos hereticorum. corrumpantur
errores. s. suscipiendo. sensus vestri. et excidant. fidei
veritatem abiciendo. a simplicitate que est in christo. i. a pre
dicto simplicitas fidei christi. hec est simplicitas de qua luc.
xi. si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum
erit. ¶ Nota hic quod dyabolus multipliciter seducit. primo va
na promittendo. Gen. iii. eritis sicut dii. secundo blanda
suggerendo. osee. iiii. spiritus fornicationis decepit eos.
.iii. mendacia fingendo. iii. reg. xxii. egrediar et ero
spiritus mendax in ore prophetarum. iiii. in angelum lucis se
transfigurando. infra e. ipse enim sathanas transfigu
rat se in angelum lucis. v. sub specie boni mala sua
dendo. Ideo dicitur. i. io. iiii. nolite omni spiritui crede
re. Nam si is. hic aggreditur propositum suum ostendendo se non
esse eis inferiorem in spiritualibus. et primo ostendit quod non est inferior
pseudo apostolis. secundo quod nec etiam veris apostolis. existimo.
.iii. probat utrumque primo per sufficientiam suam. nam et si.
secundo per eorum testimonium. in omnibus. dicit ergo. ita timeo ne
per pseudo corrumpantur sensus vestri. quod tamen pati non
deberetis. nam et si is. s. pseudo qui venit supple non
missus. Jo. x. quotquot venerunt fures sunt et latrones.
vel qui venit. i. qui vendit se per questum temporalium predi
cando alium. i. excellentiorem christum predicat quem
nos non predicamus. cum tamen revera non sit alius. eph.
.iiii. unus deus et una fides. aut alium. i. meliorem
spiritum accipitis supple per illum quem non accepistis
per nos quod esse non potest. omnia enim operatur unus atque idem spiritus etc.
.i. cor. xii. si ita inquam esset quod est impossibile. recte pateremini.
i. recte sustineretis eos. quia ex impossibili quodlibet
sequitur. verum ita est. existimo enim nichil me minus fe. i. pre
decessi. s. in predicatione et scientia. s. collatus a magnis a
postolis. i. quam veri apostoli quos magnos reputatis.
Glossa nullo magis nichil minus fecit a pseudo. infra xii. nichil
enim minus feci ab hiis qui sunt supra modum apostoli. vel
sic existimo me remotum a magnis apostolis
quos. s. dicitis magnos minus fecisse et cetera. Inde
enim notat eos quia contempnebant eum quia non fuerat
in societate domini cum aliis apostolis. unde reputabant
eum quasi parvum apostolum vel aliorum. i. cor. xv. ego sum
minimus apostolorum. et ne nichil minus fecit quasi. nam et si im
peritus sum sermone. quia s. non verno ubertate. i. cor.
.i. non in doctis humane sapientie verbis. vel ipsius lingue.
quia impeditioris lingue sicut moyses. exo. iiii. sed non sum ipsius
supple. scientia. et hoc scitis. in omnibus autem hiis supple
manifestatus sum vobis. quia experta estis ea que per me fiunt.
supra. v. spero in conscientiis vestris manifestos nos esse.
aut numquid. hic ostendit se non esse minorem pseudo. aut
etiam veris apostolis in hiis quae annexa sunt spiritualibus sicut
sunt sumptus propter predicationem debiti. ubi primo exaltat se quia
sumptus ab eorum etiam quos non accepit. secundo ostendit quod nec aliquis
eorum spiritualis accipiendo gravavit. et in ceteris. iii. ostendit
quod hec faciet ita de cetero facere proponit. et in omnibus. iiii. ostendit
causam quare hoc faciat. quare. infra prima parte primo exal
tat se quia non accepit ab eis sumptus. secundo ostendit quod etiam ab aliis
accepta expendit in eorum usus. aliis. dicit ergo aut
numquid. q. non minus feci eis autem si minus fecisse videor
quia sumptus non accepi numquid peccatum feci quia gratis. s. i. sum
sumptu. eo quod dei evangelizavi vobis in hoc meipsum humi
lians propter vos. s. manibus operando. i. cor. ix. cum essem liber
ex omnibus omnium me servum feci. humilians dico et hoc ut
vos exaltemini. fide et gratia predicando predicando.
nec solum gratis evangelizavi vobis immo et alias ec
clesias expoliavi. hoc dicendo mirum se in eis expen
disse significat. per glo. accipiens stipendium ab eis. s.
i. cor. ix. quis militat suis stipendiis umquam. et hoc
ad ministerium vestrum. i. ut vobis reputarem predicarem.
et cum essem. hic ostendit quod nullum eorum spiritualis accipiendo gra
vavit. et primo ostendit quod a nullo quicquam accepit. secundo quod
non sunt necesse quia aliunde sumptus necessarios habuit. nam quod mi.
dicit ergo. et cum essem apud vos. presens et egerem nulli
vestrum. s. honerosus fui ab eo aliquid accipiendo. et bene
potui abstinere licet egerem. nam quod mihi deerat. pro
spolia. s. ecclesiarum supplerunt fratres qui venerunt a ma
cedonia. ab ipsis enim tanquam bene correctis accepit ne
gravarent fructu esse et ne scandalizarentur si non
acciperet. et in omnibus. hic ostendit quod sic fecit ita de cetero facere
proponit. et primo hoc simpliciter affirmat. secundo assertive
confirmat. et est veritas. dicit ergo. ita ut nullum gravavi et
ut ultra dicam in omnibus sine onere me vobis servavi. non
accipiendo sumptus nec alia gravamina inferendo. et servabo de
cetero. et revera servabo. quia est veritas christi in me. i. christus
verax qui in me hic loquitur. infra ultimo. an experimentum quaeritis
eius qui in me loquitur christus. quoniam hec gloria christi. s. quod gratis predico et a
liis abstineo. s. pro salute vestra. non infringetur in me
gravamen faciendo. i. cor. ix. bonum est mihi magis mori quam
ut gloriam meam quis evacuet. non infringetur inquam non
solum in vobis. sed etiam in regionibus achaie cuius metropolis
erat chorinthus. ¶ Quod hic sit idem. ut sustineretis. ¶ Glossa.
sustinere insipientiam malum est. ¶ Responsio. insipientia vocatur hic ap
parentia non hic existentia. ¶ Item super id. supportate me.
¶ Glossa. Job. ix. super id. sub quo curvantur et cetera. dicit glossa.
quod principes gentium dicuntur bajuli quia portant populum. non
ab eis portandi sunt. ¶ Responsio. prelati debent portare sub
ditos cura et sollicitudine. subditi prelatos obedientia
et sustentatione. ¶ Item super id. virginem castam et cetera glossa. vir
ginitas cordis est fides incorrupta. cum ergo hii illorum
fide corrupta non potuit eos exhibere virginem castam.
¶ Responsio. quamvis corrupti fuissent tamen corruptio cordis re
parabilis est per penitentiam sed non carnis. ¶ Item super id. evam
seduxit. ¶ Glossa. videtur quod virtus erat alterum animale. quod
est per illud seducta potuit. ¶ Responsio. quamvis serpens haberet non
tamen gaudit actu. ¶ Item super id. recte pateremini. ¶ Glossa. gal.
i. siquis aliud evangelizaverit vobis anathema sit. ¶ Responsio. ibi aliud
vocatur contrarium hic aliud vocatur melius. ¶ Item super id. imperitus ser
mone. ¶ i. cor. xiiii. omnium vestrum lingua loquor ergo
non erat eius sermone. ¶ Responsio. quamvis nosset eius linguam
non tamen ornate loquebatur ne virtus videretur esse in humana
persuasione non in divina inspiratione. ¶ Item super id. quoniam
gratis evangelizavi. ¶ Glossa. mt. x. gratis accepistis
gratis date ergo ad hoc tenebatur. non ergo hoc erat mag
num ex singulare. ¶ Responsio. gratis predicare duplex est. aut

qui sunt pro eo et in eorum predicacionis et hoc est necessitatis aut quia
sine sumptu suo et sumptu predicatoris et hoc est supererogacionis.
Set sup. id. alias ecclesias expoliavi. quasi dicit quia prelati ab
ecclesiis aliis quas non plus visitant possunt procurationes
accipere. Ergo procuracio debetur ecclesie visitationis. Set prelati
non debent procurationes accipere regulariter solum ab ecclesiis
quas visitant set ex causa specialiter si ille quas visitat ad
sumptus moderatos non sufficiunt possunt alios in sumptibus
solvendis adiungere. sicut cotidie faciunt tamen prelati
quam legati. vel dicit quod ab aliis ecclesiis sponte oblatis
accepit non exegit.

Quare quia non diligo vos. ostendit quod non suscepit
accepit nec decrevit accipere. Ponit hic ponit causam quare hoc
faciat et primo excludit causam falsam. secundo causam ve-
ram. quod autem facio etc. ostendit causam esse utilem et necessariam. Ne
eiusmodi. ubi ostendit causam esse necessariam propter pseudo excluden-
dos. quorum pravitatem describit in vi. conditionibus. prima quia
in officio falsi sunt. et non veri apostoli. secunda quia in operacione
dolosi operarii. tercia quia in exteriori conversatione hypocrite
fraudulenti. transfigurantes. quarta quia imitatores
dyaboli. et non mirum. quinta quia sathane ministri non est grande. sexta
quia in fine perdendi. quorum finis. dicit ergo ita dixi quod
sine onere me vobis servavi et servabo nichil accipiendo.
set quare supple hoc facio reddit causam sive fecit quia non
in causa sua est sic. Job v. numquid supple hoc facio quia non
diligo vos. i. numquid dimitto accipere a vobis sumptus
ex odio quod habeo ad vos ut creditis et ut dicunt
pseudo. argumentum est quia accipere aliud signum est dilec-
tionis. deus scit supple quod diligo et hoc non facio ex odio.
invocat deum testem et vocans ut sibi credatur. phi.
ii. testis est mihi deus quod cupiam vos omnes. quod autem facio
nec in facio in futuro hoc est ut non accipiendo sumptus a
vobis amputem occasionem accipiendi illorum eorum. scilicet
pseudo. qui volunt supple in eo exemplo habere occasionem
accipiendi iuxta. faciebat eis scilicet ambo. quod si non acciperent
non diu predicarent. ut in quo. hec legitur tripliciter. primo
non sic ut inveniantur tales supple sicut et nos. scilicet non
accipiendo. sicut nec nos accepimus et per consequens a
predicatione cessando. in quo. scilicet in esse tales sicut et nos
gloriantur. contendebant enim esse similes veris apostolis. secundo
non sic. ut in eo in quo gloriantur. scilicet in accipiendo. quia
hoc solum querebant inveniantur sicut et nos. i. similes nobis
cessando. scilicet et desistendo ab accepcione ut nobis
assimilentur. tercio non sic. ut in eo in quo gloriantur
scilicet in non accipiendo dicunt enim se nichil accipere.
inveniantur sicut et nos. i. non meliores nobis. ne scilicet
possint se in hoc nobis preferre. nam. hic continuatur tripliciter.
primo non sic. ita gloriantur et contendunt esse sicut nos.
nam eiusmodi etc. secundo modo sic et ideo desistunt accipere ut
nobis assimilentur. nam eiusmodi. tercio modo sic. ita in non
accipiendo gloriantur. ut nobis similes videantur. nam
eiusmodi pseudo apostoli. i. falsi apostoli non a deo missi sunt
operarii subdoli. i. dolosi. callide sub specie religionis
decipientes. ii. thi. iii. habentes quidem speciem pietatis
virtutem autem eius abnegantes. hii sunt vulpes de quibus
cant. ii. capite nobis vulpes parvulas que demoli-

untur vineas. vulpes simulant se mortuos tenendo
linguam ut aves capiant et decipiant sic hypocrite se
simulantes se mortuos per penitentiam ut ad. scilicet plebes
accipiant. eze. xiii. prophete tui israel. quasi vulpes in deserto.
transfigurantes se in apostolos christi. ostendendo. scilicet sanctitatem
exterius. ut videantur esse apostoli christi. mt. xxiiii. sur-
gent pseudo christi etc. et non mirum. supple si ita transfi-
gurant se. ipse enim sathanas qui est caput eorum transfi-
gurat se etc. scilicet decipiat in angelum lucis ostendens
scilicet se in specie christi vel boni angeli sicut martino apparuit
se ostendit in specie christi. id est quibuslibet fantasiis non est cre-
dendum. id est qui sunt. Jos. v. ab alio angelo ut es adver-
sariorum. i. Jo. iiii. probate spiritus an ex deo sint. non est
ergo magnum si ministri eius. scilicet pseudo transfigurentur quantum
ad exteriorem apparentiam. velut ministri iusticie. et
dicit transfigurentur quia alia est operatio eorum exterior in occul-
to alia in aperto. quia que in occulto fiunt ab eis tur-
pe est dicere. eph. v. quorum. scilicet tam ministrorum sathane
quam ministrorum iusticie finis erit secundum opera eorum. sup. v.
omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi ut reci-
piat unusquisque prout gessit sive bonum quantum ad bonos sive
malum quantum ad malos. de quibus. phil. iii. quorum finis
interitus. Iterum dico. hic ostendit se non esse inferiorem eis in car-
nalibus sicut est nobilitas carnis et generis ubi primo
innuit quod sic gloriari videtur esse insipientia. secundo quod tamen licet
sic gloriandi causa lima. quam multi. tercio ostendit quanta sit in eo
sic gloriandi fiducia. secundum ignobilitatem. quarto quanta sit in eo
carnalis gloriandi materia. hebrei sunt. In prima parte
primo ostendit quod sic gloriari videtur esse insipientia quo ad homines. secundo
quod non quo ad deum. quod loquor. dicit ergo ita dixi sustinetis quod supportastis
retis insipientiam meam. Iterum dico hoc. scilicet ne quis me putet
insipientem gloriando in spiritualibus quia pro bono facio.
alioquin. scilicet si in spiritualibus gloriando reputatis me insipi-
entem multo magis velut insipientem accipite. i. ac-
cipietis me gloriantem. scilicet in carnalibus. insipientem
dico in hoc. scilicet ut et ego supple sicut illi pseudo. modicum
quid glorier. i. secundum carnem. que gloria modica est. eccl.
x. brevis quia gloria ad tempus similiter caduca est. et non quod ait
velut insipientem. secundum glo. quia nec in hoc vere insipiens est
licet videatur quia pro bono facit. accipientis in quantum
velut insipientem quia quod loquor in hac substantia glorie. i. in hac
gloria carnis quam quidam magnum quid reputant. autem tamen
non sic loquor set vanitas. eccl. xii. omnium preter nichil.
non loquor. i. loquor non videor secundum spiritum vestrum. secundum deum. glo. apostolus
quod non surgit de carne gloria. set apostolus deum humilitas est
gloria. set supple loquor. quasi insipientia. quasi dicit quod non vere insipientia.
quia pro bono facit. quoniam multi. hic ostendit quod subest gloriandi
causa lima vel primo ostendit quod una causa est ex parte pseudo
apostolorum. secundo quod alia est ex parte ipsorum. libenter vel primo ostendit
hoc in generali. secundo in speciali. sustinetis. dicit ergo ita gloriari
videtur esse insipientia ideo tamen glorior quoniam multi. scilicet pseudo qui
multi dicuntur quia diversa. catholica autem doctores sunt quasi unus.
Jac. iii. nolite plures magistri etc. gloriantur secundum carnem
i. secundum ea que ad carnem pertinent sicut est nobilitas generis.
et ego supple sicut et illi gloriabor secundum carnem ne reputer
illis inferior et non est mirum si illi gloriantur secundum carnem

libenter enim suffertis insipientes. i. gloriantes in carne
que est insipientia. hoc non addit uelut quod insipientes
gloriantur quod supple non deberetis facere. cum sitis. i. esse
debeatis sapientes yronia est. sustinetis enim si quis
s. pseudo apostolus nos in seruitute redigit. i. ex liber
tate christi que est in caritate in seruitutem legis ut
in seruitute ipsorum pseudo ut sarraceni ipsius quod refer
ad lesionem in spiritualibus. si quis q. de potestate presumens
deuorat uestra a parte consumendo quod refertur ad lesionem
in temporalibus. si quis accipit. i. dolo uos capit occulte
uos seducendo ut aliquid a uobis accipiat. si quis ex
tollitur. s. de nobilitate uel potestate se iactando.
hoc refertur ad lesionem in carnalibus. si quis in faciem. i. in
presentia uos cedit. i. uos uituperat exprobrando. i. uobis
gentibus quod sitis gentiles. ambrosius. in faciem cedit cum in
os iniuria irrogatur. gl. xiiij. in ore stulti uirga
superbie. secundum ignobilitatem. hic ostendit quanta sit in eo
gloriandi confidentia et primo ostendit quod non est inferior pseu
do in nobilitate. secundo quod est per omnia equalis. in quo quis.
dicit ergo. ita sustinetis si quis in faciem et c. hoc autem
dico secundum ignobilitatem quam uobis obiciunt quedam iudei de semi
ne abrahe se iactantes. quos cum suffertis et michi preferi
tis quasi nos infirmi fuimus in hac parte. i. impotens gloria
ri de genus nobilitate. sed non sumus. quia in quo quis audet
. s. audet audacia. s. temeritatis se iactare. audet
dico in insipientia. quia insipientia est se sic iactare. audeo.
. i. audere possum sine temeritate. et ego. quod patet. hebrei
sunt lingua et natione et ego. israelite sunt. quantum ad
ritum et fidem. et ego. semen abrahe sunt quantum ad originem
non proseliti. et ego. phi. iij. si quis alius uidetur confidere in car
ne ego magis. chaldis uiij. die circumcisus de genere israel hebreus
2o ex hebreis. Secundo hic super illud. si quis in seruitutem quod
duplex est seruitus. spiritualis. s. bona et mala. bona
triplex. prima gratie. ro. vi. sicut exhibuistis membra uestra
et c. secunda consolationis. luc. ij. seruiant illi in sancti
tate et iustitia et c. iij. glorie. iij. reg. x. beati serui tui qui assis
tunt coram te et c. similiter mala triplex. culpe. jo. viij.
qui facit peccatum seruus est peccati. secunda miserie. ro. viij. ipsa
creatura liberabitur a seruitute corruptionis. tertia penitentie.
ie. xvj. seruietis diis alienis qui non dabunt uobis
requiem. ministri christi. postquam ostendit se non esse minorem pseu
do. unde non debet ei preferri. hic ostendit se esse superiorem. unde
debet eis preferri. et primo preeminentias suas ostendit in generali. secundo
enumerat in speciali. in laboribus. iij. ostendit se uelle in ta
libus gloriari. si gloriari. dicit ergo. ita non sum eis inferior immo
etiam maior quod patet hic. ministri christi sunt. et ego sum. sum ministri christi
i. cor. iiij. sic nos existimet homo ut ministros christi non solum
christi. immo plus ego sum supple minister christi. hoc autem dico
ut minus sapiens. s. quasi debeam reputari. In quo
secundum glo. ostendit se coactum ad hoc dicendum. In laboribus. hic
enumerat suas preeminentias in speciali et primo enumerat per
tiam secundo grauamina que sepe patitur pseudo sustinens.
secundo pericula que sepe futura timuit. periculis. tertio afflic
tiones cordis in quibus ingiter uiuit. in labore. iiij. an
gustias cum quas assidue sentit. preter illa. In prima
parte primo enumerat grauamina sibi in modo determinato

secundo sub aliquo modo. a iudeis. In prima parte primo ponit
grauamina assumpta. secundo illata. sed satis tollabilia.
in carceribus. tertio illata et importabilia. in plagis. dicit ergo.
ita dixi quod sum satis plus minister christi quam ipsi quod patet quia omnes
sum minister christi in laboribus plurimis supple quam ipsi. et quam
ceteri apostoli. j. cor. xv. habundantius omnibus laboraui. in
carceribus supple omnibus minister christi. habundantius quam illi.
de eo incarceratione. act. xvj. In plagis sum omnibus
sum minister christi. act. xvi. cum multas plagas eis inposuissent
supra modum. i. ultra mensuram aliorum. uel supra modum. iumi
nis mei. ergo. i. supra modum grauati sumus et supra uirtutem.
in mortibus. i. in periculis mortis frequenter. supple fui. j.
cor. xv. cotidie morior per gloriam uestram fratres. et c.
iiij. semper nos qui uiuimus in mortem tradimur. et c. Contra
hoc secundum id. ut amputem occasionem. Contra. phi. i. sum per occa
sionem siue per ueritatem christus adnuntietur in hoc gaudeo.
Responsio. ibi loquitur de occasione predicandi. hic de occasione
accipiendi uel melius ibi loquitur de predicantibus ueritatem.
hic de immiscentibus falsa. Item secundum id. transfigurat se. glo.
ad accipiendum quodcumque sic uisum est. Contra. non est uisum quod aliquis
peccet. Responsio. quamuis non sit uisum quod dyabolus aliquid decipiat
aut quis ipse consentiat. tamen uisum est quod hec permittat.
Item super id. dicit glo. cum dyabolus bonum se finges dicit aut
facit ea que congruunt bonis angelis non est error periculosus.
Contra. ergo a simili si christum se finges facit ea que christo con
gruunt iubens se adorari non est error periculosus. Responsio.
christo non congruit iubere se sic adorari. quidam tamen dicunt quod
in hoc casu qui adorat excusatur. alij quod non debet adora
re non sub conditione tacita uel expressa. s. tu es christus aliter non
excusatur. Item super id. non loquor secundum deum. glo. apud
quem non surgo de carne gloria. Responsio. sed quidam
a carnis nobilitate. Responsio. non commendat ab ea per se
sed per accidens. ut eius comparatione apparerent humiliores. Item
super id. quoniam multi gloriantur. Contra. exo. xxiij. non sequeris
turbam ad faciendum malum. Responsio. quamuis apostolus gloria
tur in eadem materia non tamen eodem fine unde non sequitur
turbam ad faciendum malum. Item super id. ut minus sa
piens. glo. quasi debeam. Contra. aut commendando se bene
faciebat aut male. si bene. ergo non erat ex hoc minus
sapiens. si male. ergo peccabat. Responsio. loquitur hic de mi
nori sapientia secundum apparentiam non secundum existentiam.

A iudeis quinquies quadragenas una minus accepi.
hic enumerat grauamina sua sub aliquo modo. et primo enumerat
grauamina ex proposito alieno illata. secundo aliunde
preter propositum contigentia. ter naufragium. tertio suo pro
posito uoluntarie assumpta. in ieiuniis. dicit ergo. a
iudeis. quasi ita dixi quod in plagis supra modum et uere
ita est quia a iudeis quinquies. i. v. uicibus. quadrage
nas supple percussiones uel plagas. una minus. i.
xxxix. accepi. preceptum enim erat in lege. deut. xxv.
cum eum qui peccauit dignum uiderint plagis prosternent
eum ante se et coram se facient uerberari pro mensura peccati erit
et plagarum modus. ita dumtaxat ut quadragenarium
numerum non excedant. ne ergo immisericordes uiderentur semper ha
bant minus quam poterant. s. una tantum. ter uirgis cesus
sum. hoc a gentibus passus est. act. xvi. magistratus 3o

musit cu uirgis cedi. et xxii. tribun(us) iussit cu fla
gellis cedi. semel lapidat(us) su(m). s. a iudeis i(n) ciuitate
licaonia. act. xiiii. lapidantes paulu(m) traxerunt ext(ra)
ciuitate(m) estimantes mortuu(m) e(ss)e. ter naufragi
um feci. s. pauli. de uno h(abe)tur act. xxvii. qui na
uis in qua erat fracta e(st). nocte et die i(n) p(ro)fundo
maris fui. i. in alto mari tempestate detentus.
sic d(icitu)r act. xxvii. u(e)l in p(ro)fundo maris ad l(itte)ram
sic ionas ion. ii. Jn itinibz sepe supple o(mn)ibus sum
minister xpi. de insidiis q(ue) ei p(ar)abant(ur) in itine(re) act.
xxiii. p(er)iclis. h(ic) enu(m)erat p(er)icula q(ue) sepe timuit. viii.
p(ri)mo. n(on). tangit p(er)icla i(m)minentia ex p(ar)te maris p(er)
quas ibat. siue ab elo(rum) na(tura) siu(e) ab ho(mi)num malicia.
p(er)iclis flu. s(ecun)do p(er)icla i(m)minentia ex p(ar)te i(n)fidelium
quibz p(re)dicabat siu(e) iudeo(rum) siu(e) gentiliu(m). siu(e) utriusq(ue).
p(er)iclis ex ge(ner)e. iii(o). p(er)icula i(m)minentia ex p(ar)te locor(um)
in quibz erat siu(e) stabilia siu(e) i(n)stabilia sint. p(er)iclis
in solitudi(n)e. iiii(o). p(er)icla i(m)minentia ex p(ar)te falsor(um) fr(atru)m.
cu(m) quibz habitabat. p(er)iclis i(n) f(a)l(sis). d(icitu)r g(lossa). p(er)iclis flu
minu(m) supple fui. q(uia) s(ecundum) amb. hyeme iter faciens
q(uia) ubiq(ue) ymbres assidui sunt egredientibz flumi(ni)b(us)
incurrebat p(er)iclm. p(er)iclis latronu(m). quos dyab(olus) no(n)
ualens eu(m) inimitate occide(re) excitabat ei i(n) uia
ut eu(m) ince(ss)erent q(uia) latines aufferent s(ecundum) glo. p(er)iclis
ex ge(ner)e supple meo. h(oc) est a iudeis q(uia) lege eor(um) de
serta ad xpm me (con)uerti. exo. x. et mich. vii. i(n)i
mici ho(min)is domestici ei(us). ex(emplum) h(ic) act. xiiii. p(er)iclis
ex gentibz. p(ro)p(ter) uiri dei et caritas p(re)dicatio(n)em que
gentibz q(ui)d(em) stulticia est. i. cor. i. p(er)iclis i(n) ciuitate.
i. i(n) (com)motio(n)e. s. ciuiu(m) (contra) me. act. xix. (com)mota est
ciuitas q(ua)n(do) eu(m) et clamabant magna dyana ephe
sior(um). p(er)iclis i(n) solitudine. et h(oc) u(e)l a serpentibz et
bestiis u(e)l a p(ro)ximia ciba(ri)or(um) u(e)l q(uia) ibi p(ar)te sunt
ei insidie et iudeis. act. xxiii. heb. xi. Jn solitu
dibz errantes. p(er)iclis i(n) mari. s. a piratis. n(on)
ex mari q(uia) illa su(pr)a (con)tinuit. u(e)l q(ui)a milites uo
luit custodias interfic(er)e ne euaderent. act. xxvii.
p(er)iclis in f(a)lsis fr(atri)bz. i. hereticis et pseudo. Gal. ii. p(ro)p(ter)
f(a)lsos fr(atr)es qui subintroierunt explorare n(ost)ram libertate(m).
Jn labore. h(ic) det(erm)i(n)at afflictio(n)es cor(poris) i(n) quibz con
dic(itur) mini(ste)r. p(ri)mo quo ad mot(um) i(n) labore. s(ecun)do quo ad
sensu(m). Jn uigiliis. iii(o). quo ad uictu(m) in fame. iiii(o).
quo ad uestitu(m) Jn frigore. d(icitu)r g(lossa). Jn labore supple
o(mn)ibus sum minister xpi op(er)ando. s. ma(ni)bz. i(n). thes.
ii. nocte et die op(er)antes ne que(m) u(est)r(u)m g(ra)uarem(us).
et erumpna morbor(um) et h(ic). i(n). xii. stimul(us) carnis
mee. etc. Jn vigiliis mult(is). p(ro) op(er)e u(e)l aliis de ca(usi)s.
s. p(ro) p(re)dicatio(n)e. act. xx. p(ro)traxit s(er)mone(m) usq(ue) ad
media(m) nocte(m). Jn fame et siti. i(n). cor. iiii. usq(ue) i(n) hac
horam et esurim(us) et sitim(us). etc. i(n) ieiuniis mult(is)
sp(on)taneis u(e)l coactis. act. xiiii. Jeiunauit. xiiii.
diebz i(n) naui. Jn frigore et nuditate. act. xxviii.
barbari accensa pira reficiebant nos p(ro)p(ter) ymbre(m) q(ui)
i(m)minebat et frigus. P(rae)ter illa q(ue) (con)mem(o)rat hic q(uia) d(icitu)r s(e)c(un)d(u)m tot ma
la sustine(re) p(ro)mittit p(ro)p(ter) multas utilitates. p(ri)mo ut p(er) tri
bl(ati)ones purgent(ur). mal. ult. (con)flabit eos q(ua)si aurum

et q(ua)si argentu(m) et purgabit filios leui. s(ecun)do ut a mu(n)di
amore separent(ur). exo. xii. urgebant egypti filios isr(ae)l
exire etc. g(lossa). (con)p(re)hend(un)t(ur) e(ss)e mu(n)d(u)s et si blandiret(ur).
cu(m). n(on). tot aduersitatibz pulsat tot calamitates i(n)ge
minat quid ag(er)et q(ua)n(do) ut n(on) diligatur clamat. iii(o). ut
ad d(eu)m ire celer(iu)s urgeantur. g(lossa). mala q(ue) nos hic
p(re)mu(n)t ad d(eu)m nos ire (con)pellu(n)t. iiii(o). ne p(ro)sp(er)or(um) suc
cessibz corrumpantur. pu(er). i. p(ro)sp(er)itas stultor(um) p(er)det
eos. v(o). ut eor(um) humilitas (con)seruetur. i(n). xii. ne mag(ni)
tudo reuelatio(n)u(m) extollat me etc. vi(o). ut eor(um) cari
tas sicut flatu ignis augeatur. i(n). cor. xii. tradere
aiu(n)t temptatio(n)e(m) (con)uenta(m). i. g(ra)te augmentu(m). vii(o). ut
eor(um) pacia(n)cia roboretur. Jac. i. tribl(ati)o pacia(n)ciam op(er)at(ur). viii.
ut eor(um) exe(m)plo ip(s)i t(er)reant(ur) et corrigant(ur). luc. xxiii. si in
uiridi hec fiu(n)t in arido quid fiet. p(re)t(er) illa. h(ic) enu(m)erat
angustias a(nim)i quas assidue sentit dupl(ice)s. p(ri)mo p(ro) (con)ti
nua(m) o(mn)ium eccl(es)iar(um). s(ecun)do p(ro) sp(eci)ali (quo)ndam aliquar(um) p(er)sonar(um).
quis i(n)firmatur. d(icitu)r g(lossa). nec h(ec) sola sustinui. s(ed) p(re)t(er)
illa q(ue) extrinsecus sunt in cor(por)e. s. angit me supple
instancia mea cotidiana que n(ec) una hora remit
titur. s(ecundum) glo. ii. thi. iiii. insta op(p)ortune etc. Jnstancia
dico. s. sollicitudo om(n)i(um). n(on) aliquar(um) tan(tum). eccl(es)iar(um). ro. xii.
q(ui) p(re)est i(n) sollicitudine. et tunc angit me ista sollicitudo
q(uia) quis fideliu(m) infirmat(ur) in fide u(e)l in alia uirtute et
ego n(on) infirmor dolendo. s. mente ac si i(n)firmarer.
i(n). cor. ix. fact(us) sum infirmis. q(uasi). i(n)firm(us). quis scan
dalizatur aliqua. s. molestia tribl(ati)onu(m) ruendo
in peccatu(m) et ego n(on) uror. igne. s. caritatis quia ei
(com)pacior. p(salmus). ossa mea sic(ut) cremiu(m) aruerunt. si
gl(or)iari o(portet). postq(ua)m o(stendi)t ea in quibz pseudo p(re)minet
ingl(ori)ati. et h(ic) in sp(eci)ali. hic o(stendi)t se uelle in talibz gl(or)ia
ri. et p(ri)mo dicit q(uia) gl(or)iab(itu)r in p(re)missis. s(ecun)do o(stendi)t q(uia) ue
re gl(or)iari in illis. d(eu)s. t(er)tio o(stendi)t q(uia) adhuc h(ab)et ampli
orem materia(m) gl(or)iatio(n)is. damasci d(icitu)r g(lossa). q(uasi). cu(m) ista
sit i(n) me si gl(or)iari o(portet). sic o(portet) p(ro) uob(is). i(n) hiis q(ue) i(n)firm
tatis mee sunt gl(or)iabor. licet in hiis uideat(ur) p(ro)p(ri)a
abiectio. Jac. ii. gl(or)ietur fr(ater) humil(is) etc. et u(er)e possu(m)
gl(or)iari. q(uia) d(eu)s et p(ate)r. i. ille qui e(st) d(eu)s p(er) ess(enti)am. et pat(er)
d(omi)ni n(ost)ri i(esu). p(er) (pro)p(ri)etate(m). u(e)l d(eu)s ei(us) s(ecundum) q(uod) homo. et p(ate)r eius
s(ecundum) q(uod) d(eu)s. qui est b(e)n(e)d(i)c(tu)s. i. laudat(ur) a fidelibz. i(n) s(e)c(u)la.
scit q(uia) n(on) mentior. de dictis u(e)l et de dicendis s(ecundum) glo.
i(ur)ando (con)firmat q(uia) dixit u(e)l q(uo)d dicturus e(st) ut sibi cre
datur. damasci. Jn ciuitate illa h(oc) m(ihi) accidit p(re)po
situs gentis arethe regis. i. q(ui) ab aretha rege illi
genti p(re)erat. custodiebat ciuitate(m) damascenor(um).
admonitio(n)e. s. et p(re)cibz iudeor(um). uolens. s. placere
iudeis et uideri sollicitus de officio suo (com)p(re)hendendo
que(m) turbatore(m) audierat. ut d(icitu)r amb. custodieb(at)
inq(ua)m ut me (com)p(re)henderet. ne amplius p(re)dicare(m). et per
fenestra(m) in sporta. i. in calatho quodam dimissus
sum a fr(atri)bz p(er) muru(m) ciuitatis et sic effugi man(us)
ei(us). de hac h(abe)tur. act. ix. custodiebant portas ciui
tatis die ac nocte ut eu(m) interficerent. accipientes
aut(em) eu(m) discipuli nocte dimiserunt illu(m). sic michol d(auid)
p(er) fenestra(m). ii. r(egum). xix. sic raab exploratores. ios. ii.
Si gl(or)iari o(portet) n(on) e(x)p(edit) q(ui)d(em). in tantibz sepe. C(a)p(itulu)m. pu(er). iiii. itu(m) a

.Q. .9.

tna i pace pduaitur. Ibo. tanq multi sp pduaitur
in pace cordis licet no corporis. Et sup id. piclis
latronu. glo. cu no prateret q latrones aipet.
Cq. i. cor. ulc. q si dignu fuit ut ego etiam mec
illa ibut. g? pecunia collate. Alii cu eo pnabat.
Ibo. qnus alii cu eo portarz pecuniam n tn ipe.
ul alia uice fuit h alia uice id. Et sup id. i fa
me z sici. Cq. pu. x. n affliget dns fame ai
mam iusti. Ibo. qnus n affligat cnaz iusti q
iqntu iustus paciente sustanz. affligi tn pnt
corpus. Et sup id. in frigore et nuditate. Cq. as
.vi. qrite pmu regnu dei z oia adiacient uob.
Ibo. eis adiaciuntur qn ad utilitate eoz dantur
alias no. nouit ei d dare qn expedit eo sub
trahe pro expedit. Et hi id. sollicitudo oim
eccliaz. Cq. n eez cee ceano sb cura sua Ibo.
q aut oim eccliaz facit distribucom accomoda.
p eccliis sub cura sua exntibz n gnalem. uel
dd q oms erant sb cura sua qnt ad zelum
caritatis lz n qntu ad offm platois. Et hi
id. instancia cotidiana. glo. q nec vna hora
remittatur. Cq. n sp cogitabat de hoc. Ibo.
nnq remittebatur hitu lz no sp cogitarz actu.
Et sup id. quis infirmatur. glo. i fide ul aliq
uirtute. Cq. ingl p morle moritur p uciale
n minuitur. g nq infirmatur. Ibo. qnus
p uciale no minuat l ceem. minuit tn sed
feruore z radicacom. Et hi id. i sporta dimis
sus sum. glo. n e necm dinu suffragiu q dni
suppetit huanu. no dz quis iplorare dinu aux
iliu dum hz quid faciat. Cq. sp e necm eo
iplorand dinu auxiliu. q sn eo nichil possum
facere. Ibo. loq glo. de adiutorio miraculoso.
q facit ds p seipm solu. n de gnu q facit eo
opando nobaim. Et hi id z sic effugi. Cq.
bon pastor n dimittat oues. z fugit lz mercenna
rius. Jo. x. Ibo. qn q psona pastoris fuge
licet. qn aut status totus gregis n licz. Et te
opposito. Jo. xviii. querelatur p dni nec tn fug.
Et thomas cantuar qnus psona qrer n fug.
Ibo. qnus te liceat fuge n tn e nde. lz stare tut
est supererogatois n necitatis. ul dd. q aut q fac dic
tat pastori q mag expediat gregi z honori dino
cu stare aut qnd. In pmo casu debet stare. in
scando non.
Si gloriari oportet no expedit qd z c.
h o q pseudo n sut s pfendi p bona gra
hic o h idz p puilegia gre spalia. z p pmo sua
de reuelaconu subtilitate comdatom. Pos sua post
hi uisiones huiliatom. ibi z ne magnitudo. iij.
comdatois excusatom. ibi. fcz sui. iiij. excusato
nis cam ronabile ibi. oli putatis. In pte illa
pmo tagit comdandi se cam. scd naturam. ibi
scio hoiez. tcio ogruitate. i. p hi. iiij. uitatem.
na z si. v. coherentie. pro. d g. si gliari. q. ita
i pdcis potui gliari. Jt pp pda si gliari oz. Iter
.s. pseudo n expedit qd. pp se lz expediat z oportat
pp uram utilitate. eccs. x. puaq gla ad qt ut
tiua est. Aut lz q supple oz gliari ueniam nar
rando ad uisiones z reuelacoes. distinc ista duo.
hi enu reuelones solet fi mediantibz aliqbz sig
nis. Vn ibi sut duo. s. ipa signa z res signate. vi
siones g referuntur ad signa. reuelcoes ad signa
ta. z bn gungit uisiones fi. sn reuelcoibz. hc
e signa aliqua appere sn cogne rez q p illa sig
na demostrantur. ul intelligant sicut pho uidit
spicas z uaccas gen. xli. z balthasar digitos scri
bentis in pariete. mane. techel. phares. dan.
.iiij. hec sut g eis uisiones n reuelones. reuelo
nes dico dni. i. facas a dno n effectiue ul dni
mandati. i. de dno. scd. hic tangit comdatonis
materiam. s. duplice raptu. pmu usq ad tciu celu.
scdm usq ad padisu. z scd hi. z distinc ista duo
raptus. pmu enu ut magis ptinet ad ceplom
intellcs. scds ad delecatom affcs. celu enu dz a ce
lando. padisus uo sonat locu deliciaz. lra sic
ordinatur. scio hoiem in xpo manete ul x cofor
me. raptu hi hoiem usq ad tciu celu z h ante
annos. xiiij. i. h cotigit ei. xiiij. anis an psente nar
racom. raptu inq siu in corpe manete aia siu
extra corp assupta aia. nescio quo istoz modoz
ds scit. qui utroz face potuit. vedeam ad expom.
scio hoiem de se taq de alio loq in sui comdatoe.
mos ei scdz exat actoz e p aug. cu ad narrato
ne de se ueniut sic de se. q. de alio loqui. sic fec
ait. ch. ix. uidit hoiez z c. sic Jo. ule ca. h e dis
cipulus ille. sic moy. nu. xii. erat moyses mi
tissim sr oms hoies qui morabant in tra. sic
paulus hic. dc enu rei ueritate z dndi iactantia
cauteu. p enu aug. nichil depit ueritati qn z res
ipa dz z dndi iactantia quodammo cauet. hoiez
dico. in x manete p gram z x coforme. aliter
enu ad uisione glosam ascende n potuisz si ix
p gram n mansisz. Jo. iij. nemo ascendit i celu n
qui descendit de celo fili hois. qui e in celo caput. s.
cu mbr. an annos. xiiij. i. xiiij. anis an narro
nem psentem. tot enu ani fluxunt int uisione
et narratom. ex quo appz eum h narrare n ex
iactantia lz mag ex necitate. cu tnu tacuit. ecc.
xxi. sapiens tacebit usq ad tps. credit a ille rap
tus fuisse in sua cuisione qn fuit tbz diebz z tbz noctibz
nec comedens n bibes. act. ix. siu in corp manente
aia uiuificante qd corp. lz corpeis organis n ute
re. siu ex corp. aia. s. assupta z separata a corp z corpe
manete mortuo. z postmod a do resuscitato. nescio
ds scit. qui utroq pt face raptu hi. i. gra extra
legem n finito z. q. uiolenter eleuatu. intelli
git ille raptus sic. lz enu ipe nesciuerit utru in corpe
ul extra corp. pbabili tn creditur q manente aia i corp
spc ei cot lege n sup se fuit eleuat. tplx ei e po i aia
huna. s. uegetatiua que corp uiuificat. sensitiua
que mouz corp z sensificat. intellciua q aia intellit

z 9sidat. In raptu g° isto aia pauli que ad uege
tatuã põm cor' uiuificabat. ab opibz a sensitue
.s. sensu z motu mbroz oio abstracta erat. Jntellcu'
a' usz ad ultimũ possibilitas sue ut eleuata erat. t'
plx e ei gd° possibilitatis huani intellcs. hr enim
possibilitate ad intellndu que inf se sut .s. oia cor
lia p suas spes. Jt ad intelln de se z q iux se sunt
sibi silia .s. anglos. It ad intelld° que sup se sut
.s. diuna eẽm z psonas diuas. z hr eni cognus.
adhuc triplx e grad°. pt .n. aia cgnosce diuna cog
ne nali sic cognouunt phi. oibz ei lcd' boe cognio
dei nlr e inserta. pot aut cognoscere dm cogne
gle. h' e p eẽm sic aie be z angli uidet eu i pña
z h' e ultim° grad° possibilitatis intellcs ad q' s statu
uie ipossile e attinge n diuna uirtute miralr rapi
ente z eleuante. vsz g° ad huc gradu eleuata est
aia pauli z sic dz intelli iste raptus. usz ad tciũ
celum. h' expo° quadr' s q' ista tres celi possut disti
gui quadrupr. pmo m° s distinctom locoz z sic
accips celu p celo corli. e ei triplx celu corle. pm
celu e celu aereu in quo sut aues de quo. m'. x
iij. aues celi comedunt illd'. scdm celu e celum
sydereu .s. firmamtu in quo st stelle. gen .i. uo
cauit ds fimamtu celu. Tertiu celu .s. e celu em
pyreu in quo sut angli z aie be. q' dz epyreu
n a calore sz a splendore. Dz e spuale q' e loc°
spui. ai tñ reuera sit cor°. de isto celo. gen .i. Jn
pn° creauit ds celu z tra. ad h' celu d' e rapt°
paulus q' uidit dm p eẽm sicut i illo celo ab a
glis z aiabz sacs uid. Scdo m° expo° s q' ista tres
celi distiguut s tplice mod uidendi dm. est enim
triplx uisio s aug. quaz quelz dz celu .s. corlr
spual sii ymaginaria z intellcual. visio corlis
qn quedã corpalr uidentur dei munre q' aly z p
sentes nequaqm uide possut pp h' eni dz celu hr vi
sio q' in ea ad aliqm reuelat' q' aliis celat'. sic
uidit helyse' curr' igneos. iiij. R. vi. sic .n. uidit
balthasar manu scbentis i pariete. dan. v. Scdm
celu est uisio ymaginaria q° ac uidet i exta
si ut in sopno n cor° sz ymagines corpoz dei re
uelace sic petr° uigilans uidit discu plenu qua
drupedibz z spentibz act. x. z ipho dormies uacas
et spicas. gen. xli. tciu celu e intellcual uisio
qn n cor' nec ymagines corpoz uidet' sz iuui
sibilis in incorpeis sbantis mira dei po° figura
ad hanc uisione rapt° est paulus. vidit ei dm
in se p eẽm n i aliq' figura. z sic d' glo. isto gne
uisionis uidentur res que no hnt ymagines
sui siles q' ei n sunt q' isto tplia m' pt ds uideri.
pmo ei m° uidit eu moyses in figura .s. corli
exo. xxxiij. sco m° uidit eu ysa. vi. c. uidi dnm
sedente sup soliu zc. tcio m° uidit eu paul° .s.
p eẽm n p silitudine aliq. Tercio m° expo° s
q' ista tres celi distiguut' s distictoz uidetiu u'
p ipm celu intelligat' Jnfima ierarchia anglor
.s. angli. archangli. uirtutes. p scdm celu me
dia ierarchia. pncipat°. potestes. dnacoes. p tciu
celu suprema ierarchia .s. tni. cherubin. seraphy.
limpidi' a' uident dm illi de supma q' illi de me
dia. z illi de media q' illi de infima. vn s dio'.
illi de supma illuiant illos de media. z illi de
media illos de infima. rapt° e g° paul° usz ad
tciu celu. ut .s. ita lupide diua eẽm uidet sicut
illi de supma ierarchia. Quarto m° expo° s q'
ista tres celi distiguitur s distictoz rez intellcũ
pma celu uocatur cogito celestiu corpoz. scm celu
cogito celestiu spuu. tciu celu cogtio supcelesti
um psonaz in tnit'. usz g° ad tciu celu rapt° est
paulus .i. usz ad uisione dei p eẽm. et scio h'
expoit q' dixit tciu celu cu tñ sit ali° rapt°. q' s
amb°. d' se ce bis raptu. d' g° z scio. q' ita nesci
o utr' in cor' ut ex' cor'. tñ scio hnc hoiem sii i cor'.
manete aia. sii ex' cor' assupta aia nescio quo
istoz modoz. ds scit. qui utruq. potuit fac'. scio
iq' qm raptus est in padysu. glo. in ea tnqllitate
qua fruut' illi qui sunt in celesti ierlm. apo. ij. vi
centi dabo ede de ligno uite q' e i padiso di mei.
z audiuit .i. pcepit .q. p uba archana uba .s. de
secreta dei eẽn°. ysa. xxiiij. secretu meu m'. quo
no lict .i. n e possile n q' illicitu ee narrare si
cet possile hoi loqui .i. ubiq explicare. q' mal
ho n pcipit ea que dei sut. j. cor. ij. credit a'
ibe scds rapt° fuisse in ierlm in templo. vn act.
xxij. fcm e aut reuertente me in ierlm z orante
me in templo fi in excessu metis. Nod° h' q' est
multiplx padisus. pm° est biudo icta. ecc. xxiiij.
ego .q. aqueductus exiui de padiso. scds biudo
creata. luc. xxiij. hodie mec eris in padiso. tci°
eccia triumphans. apo. ij. vincenti dabo ede de lig
no uite q' e in padiso di mei. quartus eccia mi
litans. eze. xxx. cedri n fuut altiores eo i padi
so dei. qntus gra diua. ecc. xl. gra sic padisus
in bndcoibz. vi°. pura gscia. cati. iiij. emissões
tue padisus malor punicor. vij° locus uolup
tatis. Gen. ij. plantauat do° padisu uolupts
a pn°. viij. regio vbtas. gen. xiij. uidit eẽm
regione iordanis que vniusa irrigabat' sicut
padisus dni. seu p hi° supple uisionibz gliabor.
p me aut .i. p mea s carne noblitate q' sii
de gne abrahe nich. g'. x. qui gliat' in dno gli
etur. Je. ix. n glietur sapiens z c. in h' a' glietur
qui gliatur scire z nosse me. nich iq' glabor p
me n i ifirmitatibz meis .i. in tribl'oibz quas
patior. n q' in se sint glose. sz q' sut m' gle ac
quirende. luc. xxiiij. nne oportuit xpm pati et
ita intrare i glam sua. gliabor iq' z recte na
si uolub gliari de reuel'oibz ul' tribl'onibz n ero
insipiens. uacs forte uideat'. eni q' uitate dica.
q' gliabor de ua' iapia quid e gliari de flo. boe°
qui flo laudatur sius note est laudibz erubescat.
ul' de malo. ps. quid gliaris i malicia. vl' de
uano. ysa. xl. ois caro feniu z ois gla ei° .q. flos

kem. s n de uo. parco aut. q. posse de plib; a
lus & de hus & diffusius gliari. aut. s parco .i.
parce q ad gliatoem metam & gmdacoem p
tinet vero. cen. lauda pre inmpora pra ne qs
infim lemuol m exstimz me ee supple ad
sup id q uidz i me. audit ab aliis dici ex me.
.i. de me. h est nei aliquis putet me ee imorle
ul anglm sicut licharonie credideru ipm ee
barnaba ee deos & noluit eis imolare act. x
iiij. vl nequis maliuol & detractor existimet
me suple ul tende p elatoem et iactantia s id
q uidit i me aut audit ad ex me .i. sup li
nitem micor meor que uidit ul audiuit.
Questio hic sr id. n expedit qd. Solutio. g male faciat
gliando. Responsio. quius n expediat gliari p se. ex
pedit tn p alia. s. p alicui utilitate qsequtem.
Ite sup id. scio hoiem. aut hd accipi hic pro
toto quieto & ita q sciebat q in corpe. aut sy
nedoche p pte & ita sciebat q extra corp.
Responsio. aut loquit de hoie p tpe narrationis
& sic supponit p quieto. aut p pte reuelois.
& sic supponit p pte. s. p aia qua raptam
sciebat. nd tn seqt q sciret aut ex cor q ex
cor ul i cor rapi potiat. Ite sr id. in x. glo.
in xpi qformitate. Questio. g sciebat se ee i gra.
Responsio. quius h qit sciri nd possit. h tn p reuelatio
nem sciebat. Ite sup id. siu in cor. Questio. exo. xxx
iij. n uidebit me hd & uiuet. g sciebat se non
uiue cu sciret se dm uide. Responsio. hoiez uiue dup
est ul actu pmo uite sic se uiue nesciebat. vl
actu so qui e sr motis hec se nd uiue sciebat.
vn n viuebat ut homo. s. huanis sensibz ute
do. Ite sup id. nescio qs scit. Questio. gre. q e qd
nesciunt qui sciete oia sciunt. cu g dm sciuit hec
nescire nd potuit. Responsio. ubn gg. intr de pti
nentibz ad btitudine nd de oibz ulr. Ite sup
id. us ad tciu celu. dicit glo. q uisio itellectual
est qua dilco ipa i mte ut. g huit caritate
scit se hre caritate. Responsio. quius uideat ea n tn
scit ee caritate. s dilcom p silitudine quam
ht cum dilcoe sua. Ite sr id. glo. uisio itellectual
qtinz eas res que n hnt silitudines alias q n
sut q ipe. Questio. anglis uidet anglm uisione
itellcuali. nec tn p eem. q vn anglis n e i al
tero g p silitudine. Responsio. dd q aug loqt de ui
sione intellcuali n gnalr s tempali. s. deus
ta spe uisionis intellectualis qua uidentur q p
eem sut in aia. vl dd q qm dicit que n hnt
silitudies q n sut q ipe. h q ipe faciat rolonem
simplice. i. euisdem gnis. i. intelligibiles ad dif
ferentia silitudinu corpu que n sut ei de gnis
cu corpibz suis. ipis. Ite sr id. alia glo. n alr
ui dilco psens in spe qua e alr in ymagine
siu silr. s qnte mte cui pt ipa cnitur. Ergo
qui n ht caritate n cernit ipam p eem. qui
uo ht cnit ipam p eem. g alr. Responsio. n alr
cnit .i. alio gne uisionis q utrobiq ur uisio
ne intellcuali s psens p eem. absens p spem nd
q sic alio gnis sicut ymago corps s eiusd. ul pro
tanto dr q n alr psens alr absens cnit q ut
biq p eem ul ppa si sibi psns e. ul sibi silem q
e dilco inata si absens est que silis caritati
n silitudine intentois sicut ymago corpi s silitudine
nat sicut hd hoi. Ite ibid alia glo. ibi uirtutes aie
n sut opose g uirtutes in patria sut ociose g fruit.
Responsio. loqt de opibz uirtutu exterioribz ut naim exte
riorem ut circa delectacoes & tristicias n de interioribz.
Ite ibid alia glo. ibi vna & tota uirtus e ama
re q uideat & suma felicitas hre q amas. Questio.
g sola caritas & nulla alia uirtus est in patria. Item
g male dr sap. i. iusticia ppetua e & imortal.
Ite s aug. uisio e tota merces n g suma felici
tas est hre q amas s uide. Responsio. ad pmi. glo.
accipit amorem gnalr. & sic qplectitur oem
uirtute. n spalr p amore que e caritas. vl dd q
vna & tota dicit q ppna n q sola. Ad scdm
dico. q hre q amas intellr uide & eq. na mod
hndi est p uisione captam. Ite sr id. alia glo.
s dys in pma iarchia ponit anglos. archan
gelos. pncipatus. in scda uirtutes potestates dnacoes.
ut pz h. cel. iar. ca. vj. Responsio. dys accipit pn
cipatus p uirtutibz & eq. silr glo. magri. Ite
sup id. que n licz hoi loqui. Questio. licet loqui de tri
tate & vnitate qua nichil supi & ineffabili. Responsio.
quius h possit hd loqui de trinitate putur per
speclm & i enigmate n tn puenit facie ad facie.
Ite sr eod qr aut paulus retinuerit q uidit a rn.
si retinuerat g dice potuit. si nd. g ei iniuria fca
erat. q sn culpa ba cogitoe ablata erat. Responsio.
retinuerat quo ad rem scita s nd quo ad mod
sciendi. nec tn narrare potuit q multa possunt
sciri q n possunt sic sut dici. sic pz in iubilo. nec
iniuria fiut ei fca q visio ba fiiat ei ex gra spa
li qcessa i actu ad gustand nd in hitu ad hn
dum ipmu. Ite qr. qualr retinuit. aut eni
p eem aut p silitudine. si p eem. g ad h postea
p eem dm uidebat. si p silitudine n p eem deum
uiderat. Responsio. retinuit p silitudine n tn hitam q
n erat necca qn res psens erat. s in recessu uisio
nis isculca & relictam.

Et ne magnitudo reuelationu & c.

Posuit sua qmdacione hic ponit a do post ui
siones hi humiliacoem. vbi pmo or que hi hu
liacio sit necca. so quam utilis & fructuosa. Propter
iiij. q sibi gra & accepta. libenter. & p q i ea gla
so q i eo qdelectatur. ppt q placeo. iiij. q p eam
roborat cu eni. dr g. & ne. q. talia uidi & talia
michi reuelata sut. & ne magnitudo reuelationu hi
s. reuelationu dr prall. pp duplice eius raptu. s. us
ad tciu celu & i pradisum. magnitudo a dr q i hi
reuelatoibz uidit altitudine dine pot. pfunditate
dine sapie. longitudine eternitatis & latitudine

dimitte. Et id. ephes. iii. ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit longitudo latitudo sublimitas et profundum. ne quo magnitudo revelationum extollat me. occasionaliter in superbiam. Aug. cetera vicia in malefactis valent superbia sola in benefactis cavenda est. datus est mihi a deo. scilicet stimulus carnis mee. id est afflictio generis scilicet dolor vel lateris secundum quosdam id est yliaca passio. vel capitis. vel est stimulus carnis mee. id est temptatio libidinis scilicet de thecla virgine secundum quosdam carnem meam stimulans. stimulus dico scilicet angelus sathane. id est angelus malignus missus a sathana ad meam vexationem sed a deo permissus ad humilitatis conservationem. In hoc autem quod dicitur angelus sathane innuitur quod et si ille stimulus sit temptatio libidinis non tamen erat peccatum. quia est temptatio ab hoste non a carne exterior. temptatio enim exterior cui non consentitur non est peccatum. licet interior secundum Greg. sit peccatum veniale et si non consentiatur. stimulus dico qui me colaphizet. id est ad hoc datus est ut me affligat et sic reprimat cervicem motum superbie. propter quod. quia scilicet graviter affligebar ego supple timens timore humano. ter id est multociens. sicut in passione dominus rogavit. luc. xxii. oravit ter orare. ut discederet a me. stimulus ille. Sic infirmus aut plage suppositum emplastrum mordax rogat medicum ut amoveat illud. et dixit mihi. scilicet deus sicut bonus medicus melius mihi providens sufficit tibi gratia mea. quasi dicat in tanta habundantia dedi tibi ut per eam possis et visiones videre et tribulationes tollerare. Aug. numquid est avarus cui non sufficit deus. quo iii. sufficientia nostra a deo est. nam quia non dabo quod petis quia non esset tibi utile. nam virtus in infirmitate perficitur. quia dum cedit et vincit roboratur et augetur. Iac. i. tribulacio pacienciam operatur. paciencia autem opus perfectum habet. et quia virtus in infirmitate perficitur ergo libenter non invitus gloriabor in infirmitatibus meis. non una tantum sed pluribus. ro. v. non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus. in infirmitatibus dico. ad hoc mihi datis ut inhabitet. vel libenter gloriabor ut sic inhabitet in me virtus christi. id est gratia que in me consumatur et perficitur. propter quod. quia scilicet tanta est utilitas tribulationum. placeo mihi. id est meum delectatur non solum apud alios gloriator in infirmitatibus corporis in contumeliis illorum. in necessitatibus hic est penuria rerum. in persecutionibus in fugationibus de loco ad locum. ca. v. beati qui persecutionem patiuntur etc. in angustiis animorum pro christo. scilicet illatas. Io. xv. glo. felix iniuria cui deus est causa. et forte in his gloriosior et delectabilior. cum enim infirmor. scilicet extrinsecus in corpore. tunc potens sum intus in spiritu. sic debilitato uno hoste est fortificatio alterius. caro autem est hostis spiritus. gal. v. caro concupiscit adversus spiritum. Gre. iiii. licet qui foris vir domo corrumpatur tamen is qui intus est renovatur de die in diem. ¶ Factus sum. hic superius dixit ut in infirmitate etc. quia infirmitas corporis multa bona facit. primo a peccatis preteritis occasionaliter sanat. pro. xx. livor vulneris absterget mala. secundo quia a peccatis futuris preservat. eccl. xx. infirmitas sobria reddit animam. iii. quia carnem domat et spiritum roborat. unde hic ait cum infirmor tunc potens sum. iiii. quia hominis superbiam humiliat. Job. vi. sagitte domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum. v. quia vite huius contemptum generat. Job. x. tedet animam meam vite mee. vi quia ad deum revocat. ps. multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt. vii. quia divini amoris evidens signum prestat. tob. xii. quia acceptus eras deo necesse erat ut temptatio probaret te. ista ergo sunt vii. bona que facit infirmitas corporis.

factus sum. hic post suam commendationem et humiliationem ponit commendationis sue excusationem. quia scilicet ab eis commendari debuit. ubi primo dicit quod ab eis commendari debuit secundo hic probat per hoc quia nichil minus eis quam ceteri apostoli fecit. nichil enim. 3o ostendit quod et plura eis fecit. quid est enim. dicit ergo. factus sum. id est factis videor insipiens sed necessitas causa est. vos dicit. vos me coegistis. qui scilicet vituperatis me cum debeatis apud pseudo commendare. ego enim a vobis debui debui commendari. sicut bonus prelatus a subditis quia quia non fecistis coactus in laudem meam prorupi. argumentum est hic quod subditi debent laudare bonos prelatos. eccl. xliiii. laudemus viros gloriosos et parentes nostros. et merito debui commendari. nichil enim minus feci. vobis supple. ab his. id est quam hii. vel ab his tunc temporis qui sunt supra modum meum. scilicet apostoli. sicut volunt quidam. sed licet essem posterior tempore non tamen dignitate. nam et christus iohanne baptista posterior fuit tempore. non tamen dignitate secundum glo. tamen nichil minus feci quia etsi posterius sim tamen nichil. sicut dicunt pseudo et sicut dicitis. tamen signa plura apostolatus mei. que me designant esse apostolum christi. facta sunt. supple per me deo actore. super vos. id est in vobis. vel super vos. id est superiora vestra. id est plus quam digni sitis. Sed aliter supple sunt ad signa que supple fuit inter vos. in omni patientia tribulationum. pro. xix. doctrina viri per patientiam noscitur. et signis et prodigiis et virtutibus. ista tria tripliciter distinguntur. primo modo sic. in signis. id est minoribus miraculis. et prodigiis. maioribus miraculis. et virtutibus anime. scilicet caritate. patientia. humilitate et huiusmodi. secundo modo sic. In signis. id est miraculis aliquid significantibus et hoc vel futuris temporis. et prodigiis. id est miraculis ad significandum rei futuri temporis tantum. et virtutibus. id est quibuscumque miraculis generaliter. ut sic virtutes sint genus ad signa et prodigia. et signa sint genus ad prodigia. tertio modo sic. in virtutibus. id est miraculis secundum naturam ut est curatio maiorum per impositionem manuum qui quidem morbi curabiles erant per naturam sed non tam cito. et signis et prodigiis. id est miraculis contra naturam. sed signa sunt miracula minora ut illuminatio cecorum. prodigia sunt miracula maiora. ut resuscitatio mortuorum. quid est enim. hic ostendit quod plura eis fecit quam ceteri apostoli et probat quod ex bona eorum accipiendo apte non gravavit. secundo quod nec gravare proposuit. ecce iii. tertio quod nec per alium occulte decepit. sed esto. dicit ergo. quid est. id est nichil minus feci vobis immo et plus. quid est enim quod minus habuistis supple per me pre ceteris ecclesiis. id est quam cetere ecclesie habuerunt per illos. nisi quod ego ipse non gravavi vos accipiendo scilicet vestra. sed hoc non est minus sed plus. supra xi. alias ecclesias spoliavi accipiens stipendium ad ministerium

urim. quod tamen si putatis esse iniuria condonate .i. condona
te mihi hanc iniuriam. Queritur hic super illud angelus sathane.
glo. angelus malignus missus a deo et a sathana. Contra
super .vi. que conventio christi ad belial. Responsio christi et
belial quantum conveniunt in sua forma aliquando non tamen in modo ulli
sine faciendi. unde conveniunt secundum quid non simpliciter. Item super illud stimulus carnis. glo. temptatio que fit a carne
spe peccatum et si ei non consentiatur. Contra esse peccatum volun
tarium. Responsio quantum huiusmodi temptatio primis motibus non
sit voluntaria directe. est tamen voluntaria in temptatione
quia voluntas non cohibuit. Item super illud propter quod ter dominum ro. hu
mane timuis. Contra humanus timor sicut et multi
peccatum est. Responsio humanus timor dicitur duplex. uel secundum quod sonat
in fragilitate sic est culpa sed pena. uel secundum quod sonat
in vitium quo homo nimis timet pelli sue. sic est culpa.
primo modo accipitur hic non secundo. Item super illud et dixit mihi. et c.
Contra aut petebat secundum voluntatem dei et sic exaudiri de
bebat. aut non et ita peccabat. Responsio non petebat secundum
voluntatem dei. nec tamen peccabat quia voluntatem dei
in hac parte ignorabat. Item super illud sufficit tibi. quasi non
do quod petis. Contra Jo. v. scimus quia audit nos quicquid
petierimus. Responsio id est intellige de utilibus ad salutem. uel quia
audit utiles ad eorum utilitatem sed non secundum ad voluntatem.
Item super illud a vobis debui commendari. Contra super .iii. nunquid
egemus commendaticiis epistolis. Responsio hic non erat propter sui
digentiam sed eorum. Item super illud nichil enim minus. glo. non
est minor uel nec in predicatione nec in signis. Contra petrus
erat maior quam paulus. Responsio quantum esset minor
in iurisdictione non tamen in predicatione .i. in gratia et usu predicandi.
Item super eadem. nec xe hominem sed Jo. christum baptizavit. Contra
mt. iii. ego a te debeo baptizari. Responsio in solo lavacro de
lavacro meliori. hic de lavacro exteriori. Item sic eadem. Jo.
.iii. nisi quis renatus et c. ergo si johannes baptizatus non
fuit in regnum intrare non potuit. Responsio quando Jo. fuit
incarceratus et occisus nondum erat baptismus in precepto
institutus.

Ecce tertio hoc paratus sum et cetera.
ostendit quod eos non gravavit. hic ostendit quod non gravare proponit. et primo
ostendit quod in suo adventu eos non aggravabit. secundo probat quia so
la eorum salutem querit .i. non ei .v. probat hic quia pro salute
eorum se et sua exponit. ego autem. dicit ergo. ita nos non grava
vi. sed nec gravare propono. quia ecce tertio hoc .i. tertia vice
paratus sum venire. non quia iam bis venissem sed semel venerat et
alias paratus venire fuerat sed non venerat. tertia autem vice paratus
fuit venire et venit. unde tertio venire non est paratus fuit ve
nire tertio. et non ero gravis vobis accipiendo .s. vestra. hic dicit
glo. ne videatur ante callide abstinuisse ut modo
habundantius acciperet. non enim quero que vestra sunt .s. divitias
vestras in auro et argento ysa. .ix. ecce ego suscitabo
super vos medos qui argentum non querant et qui aurum non
velint sed quero supple vos .i. vestram salutem. sed hodie
fecit dyabolus pactum cum prelatis quod habuit gen. .xiiii. da mihi
animas cetera tolle tibi. et ideo non quero vestra. nec enim
debent filii spirituales .s. parentibus spiritualibus thesauriza
re .i. divitias congregare. licet debeant eis necessaria p
bere. ex .i. d. exo. .xx. honora patrem tuum et c. sed parentes

vel supple spirituales debent thesaurizare filiis spiritualibus
quod ego libenter faciam ego enim libentissime quia ex perfecta
caritate. quod enim fit ex caritate incipiente fit libenter.
quod ex proficiente libentius quod ex perfecta libentissime. impen
dam vobis spiritualia et etiam temporalia in ministerio verbi sic
iam feci. s. c. xi. alias ecclesias spoliavi in ministerium
vestrum. non solum hoc sed ego ipse superimpendar .i. super impensa
rerum impendam meipsum pro animabus vestris .i. pro salute a
nimarum vestrarum. glo. aug. perfecta caritas hec est ut quis
quis pro fratribus paratus sit et mori. phi. .ii. sed et si immo
lor super obsequium vestrum fidei vestre gaudeo et congratulor
omnibus vobis. superimpendar inquam. licet supple ego vos
diligens plus quam pseudo suppleamus diligar a vo
bis quam pseudo. Jo. hic quod perfecta caritas multa facit.
in suis. primo omnia reliquit. mt. .xix. simul perfectus esse vade
et vende et c. secundo se pro fratribus morti exponit. Jo. xv.
maiorem hac dilectionem nemo habet et c. iiii. quia timorem ex
pellit. Jo. v. perfecta caritas foras mittit timorem.
iiii. quia dissolvi a corpore cupit. phi. i. cupio dissolvi
et esse cum christo. v. quia infirmioribus condescendit. ro.
xv. debemus nos firmiores infirmitatem imbecillitatem
infirmorum sustinere. vi. quia pro christo martirium subire. s.
v. caritas christi urget nos estimantes hoc quod si unus pro omnibus
mortuus est ergo omnes mortui sunt. sed esto. hic os
tendit quod eos astute per alium non decepit. vel per potest secundo sic con
queritur. numquid per aliquem. tertio potest destruit. rogavi
iii. probat quod destruxit. nunc eorum. dicit ergo. ita vos non
gravavi. sed esto .i. ponatur hoc .s. ego vos non grava
vi. per me quia hoc forte bene concedetis. sed cum essem astutus
.i. callidus in malo sicut super accipitur astucia. ge.
serpens erat callidior cunctis animantibus. dolo vos cepi .i.
decepi vos per alios .s. a vobis extorquendo. dolus est animi
et actio simulatio. dolus quod malus est. calliditas est a ma
ginatio ad circumveniendum alium et fallendum sive decipi
endum ad hunc. numquid per aliquem illorum quos misi ad vos
circumveni. q. d. non. ecce. x. secundum iudicem ipsi sit et multi
eius. rogavi. q. ve non vos decepi quod patet quia rogavi
tytum venire ad vos et misi cum illo fratrem .s. barnabam
vel lucam super .viii. misimus cum illo fratrem cuius laus
est in evangelio. numquid tytus vos circumvenit. q. d. non. non est
enim opus sed unum circumvenire alios. nonne eodem spiritu a
cad voluntate. uel ductu eiusdem spiritus sancti cuius ductu agi
diuntur sancti ro. viii. qui spiritu dei aguntur hii filii dei
sunt. ambulavimus ego .s. et tytus. nonne eisdem vestigiis
.i. eisdem operibus exterioribus que sunt .s. vestigia
interioris voluntatis bone uel male. mt. vii. a fructi
bus eorum cognoscetis eos. Olim putatis. hic pretermit
ad commendationem et humiliationem et excusationem. potest excusa
tionis sue esse rationabile et probat quod fiat propter utilitatem ip
sorum honore. secundo quod hic faciat propter eorum in bono edificationem
omnia. tertio quod hec faciat propter eorum a malo antiquum velatur
correctionem. timeo. iiii. quia hoc faciat propter, utilitatem
sicut quando venit apud eos adductorum. nec tamen. dicit ergo. ita
dixi quod nec per me nec per alium vos gravavi uel decepi
sed forsitan olim .i. iam dudum putatis quod hoc dixerim
supple excusemus nos apud vos. q. s. non vere in aliquo

sentientes. sed non sic immo coram deo .i. teste deo in xpo .i. in xpi unitate uel in eius honore loquimur. hec dicendo non supple nos .q. uere excusando .g. ii. sic ex deo coram deo in xpo loquimur. omnia enim. supple que diximus uel de reuelatione uel de tribulatione uel de aliis. karissimi. quos .s. diligo sicut animam meam .s. pluribus uerbis et plus quam thorus. utrumque enim paulus erat impendere pro nobis. pro edificatione uestra. supple diximus .ro. xiiii. que edificationis sunt inuicem custodiamus. et ne omnia pro uos. timeo enim ne forte cum uenero. supple ad uos non quales uolo .i. correctos inueniam uos. forte dicit quia hoc erat in eorum arbitrii libertate. et ego inueniar a uobis qualem non uultis. supple me inuenire .s. comminans et puniens. ap. n. erat blandus bonis. terribilis malis eze. xli. duas facies habebat cherub plenitudo scientie. et significat paulum qui et si spiritus simone non scia. g. xi. faciem leonis ad malos et faciem hominis ad bonis. timeo igitur. ne forte contentiones. de minus et dignitate platorum et sapientum. emulationes .i. inuidie minorum uel maiorum. Job. v. paruulum occidit inuidia. animositates. .i. iracundia et repentine ire. contra illud. ro. xii. non uindicantes. et luc. vi. ab eo qui aufert tibi uestimentum et tunicam noli prohibere. susurrationes .i. occulta seminatorum discordiarum. eccl. xxviii. susurro et bilinguis maledictus. Inflationes maiorum contra minores .i. cor. v. uos inflati estis. seditiones. tumultus ad pugnam. Et ne iterum inter uos et hoc inquit timeo. ne iterum sic postquam cum uenero ad nos supple. humiliet me deus .i. affligat me. ut lugeam multos ex hiis qui ante .s. primam epistolam post baptismum peccauerunt. pro. xix. dolor patris filius stultus. i. reg. xv. lugebat samuel saul cunctis diebus. peccauerunt inquit. et non egerunt penitentiam. non solum de predictis. sed etiam de immunditia .i. de luxuria contra naturam. et fornicatione. cum meretricibus uel coniugatas. impudicitia cum solutas quam gesserunt. hec sunt tria de operibus carnis. gal. v. manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio. immunditia impudicitia. Queritur hic sicut id. non quero que uestra sunt. glo. sicut ioseph in egipto frumenta uenderet non argentum querebat. Contra gen. xlvii. legitur quod primo emerunt pecunia. Responsio loquitur hic de ultima uenditione. uel potius in prima ma gis intendebat eos regi subicere quam eorum pecuniam extorquere. Vel non querebat argentum principaliter. Item super illud non debent filii thesaurizare. Contra. ergo male fecerunt principes ecclesie ita large dotando. Responsio non thesaurizabunt prelati sed ecclesie et pauperum necessitati. Item super id. animositates. glo. i. repentine rep sitas. uel uindicte. ergo non licet sua in iudicio repetere. Contra .i. cor. vi. omnia mihi licent. ergo repetere mea. Item leu. xxiiii. dentem pro dente. etc. Responsio ad primum. licet sua repetere sine scandalo non sed cum scandalo secus est de quibus que sibi licet. Ad secundum. responsio. rationem repetere licet legis et hoc publice non priuate. Item super id. non egerunt penitentiam. glo. ad agendum penitentiam non sufficit mores in melius commutare et a malis recedere. Contra. ut ait gregorius. penitentia est preterita mala deflere et

flenda iterum non committere. Responsio non habita contritione caritatis diuini sufficiunt illa duo sed habita tempus non sufficit. Item sicut illud agunt homines penitentiam ante baptismum. ita tamen ut baptizentur. Contra. ro. xi. sine penitentia sunt dona dei. glo. baptismus non requirit gemitum nec planctum. Responsio hic loquitur de penitentia interiori. ibi de exteriori que non requiritur baptismus. Item super id. glo. si collecta contra nos fuerint peccata uniuersa nos grauabuntur sicut aliquis grandem petram. ergo possunt homines dampnare sicut unum mortale. Contra. mortale excedit ueniale in infinitum. ergo ueniale quantumcumque multiplicetur non equatur mortali. Responsio nec ueniala multiplicata equantur mortali. Ad glo. responsio. ita obruerunt pro occasione non per causam.

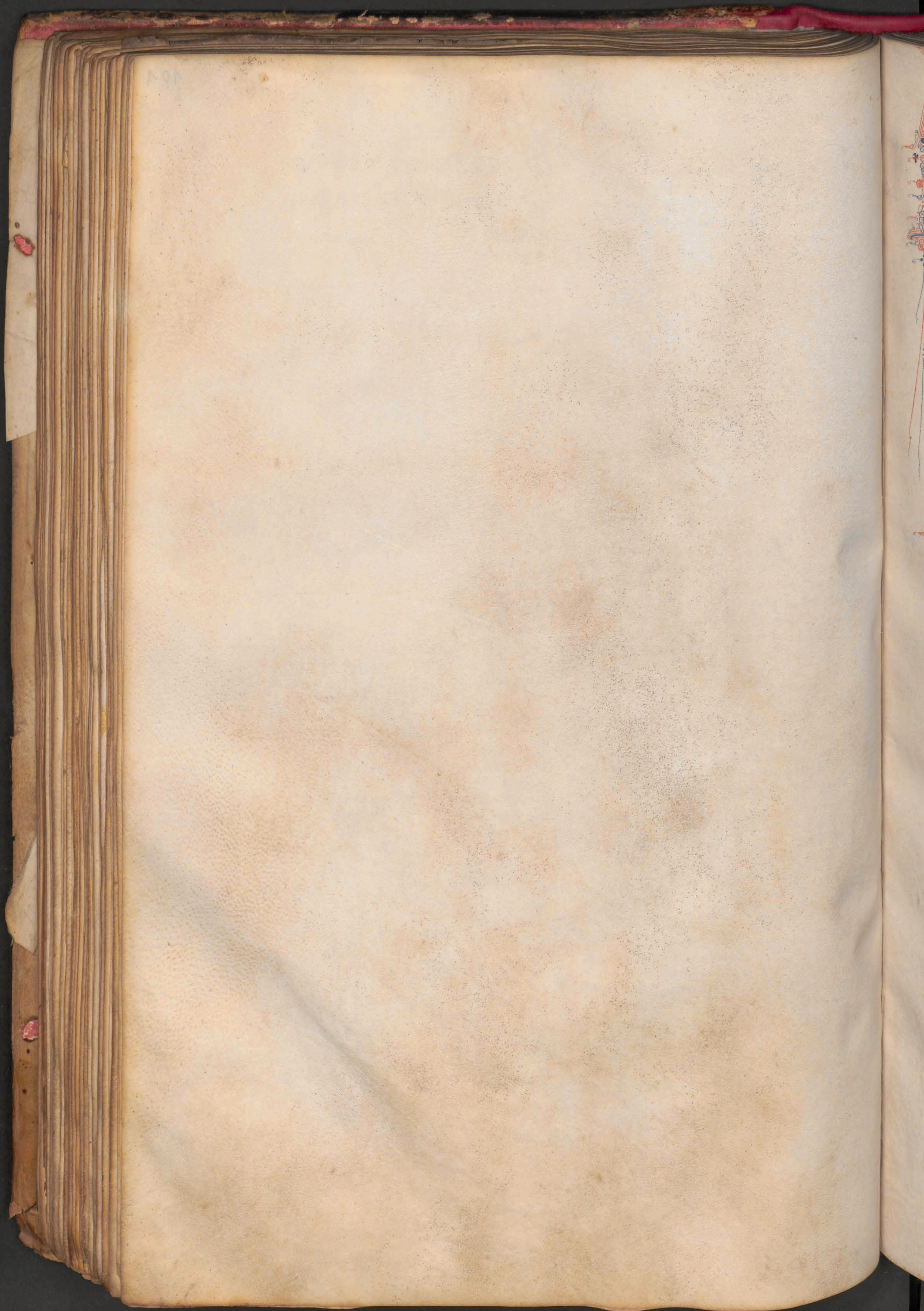
Ecce tertio hoc uenio ad uos. postquam incorrectos redarguit et comminatur de malis que supponebant et de bonis in quibus eis pseudo preferebant. hic tractat hortatur eos ut se corrigant et hoc. iiii. modis. primo. n. predicat se ad eos corrigendos uenturum. secundo ostendit se habere potestatem ad eos corrigendum. An experimentum. iiii. monet eos ut se examinent ante eius aduentum. uos metipsos. i. iiii. ostendit se desiderare spontaneam correctionem eorum. oramus. In prima parte primo predicat aduentum iudicis. secundo ordinem iudicandum. in ore. iii. sine rigore. predico. dicit ergo. ita timeo ne cum uenero tales uos inueniam quales nolo. quia ecce tertio hoc apparatu .s. non aduentu. uenio ad uos. ter enim uenire parauit sed bis tantum uenit. unde tercio dicit non quia iam bis uenisset. sed quia bis parauit fuerat. In ore duorum uel trium testium stabit .i. firmum erit omne uerbum. accusatorum. q. d. in iudicio credam accusatis uestro duobus uel tribus testibus approbato. sicut habetur. deut. xix. et rem credam et ad testimonium eorum corrigam. predixi enim et predico quoniam si uenero. Inter conditionem apponit sicut id. iac. iiii. primum ut dicamus si dominus uoluerit. ut parcam hiis qui ante primam epistolam supple peccauerunt sine personarum acceptione. deut. i. non accipietis personam cuiusquam. quoniam dei iudicium est. hic ait. ut presens .i. quam sum presens apud uos predixi bis ita et nunc absens a uobis predico. g. x. quales sumus in uerbo per epistolas absentes tales et presentes in facto. et nota quod secundum aug. ideo iudex uenturus se comminatur ut non inueniat quos condempnet. An experimentum. hic ostendit se habere potestatem ad eos corrigendum per exemplum. et hoc probat primo quia christus in eo loquitur. secundo quia in eis miracula operatur qui in uobis. tertio quia in scriptis minatur. nam et si. iiii. quia inter suos eos participes efficit. nam et uos. dicit ergo. An experimentum. q. d. ita cum uenero non parcam. et ne aliquis de potestate eius dubitans quereret potestatem ne hoc faceret subdit. an experimentum eius .i. xpi querentis .i. multis experiri potestatem xpi. qui quidem xpc. in me loquitur. et in quo supple omnia possum. phil. ult. omnia possum in eo qui me confortat. Aug. mos est diuine scripture per dei tribuere que in nobis facit. qui .q. quem non debetis nec de eius potestate dubitare quia ipse xpc. in nobis non infirmatur .i. impotens ostenditur sed potens est .i. apparuit. in nobis .s. in miraculis et donis. hoc ait dicit ut sicut ambrosius. ne dubitet se posse ab eo puniri. et ne potens est. nam et si crucifixus est ex infirmitate .s. carnis assumpte. sed tamen uiuit ex

uirtute dei. i. ex uirtute q(ua)d(am) est. Ro. vi. xpc resurgens
ex mortuis iam n(on) moritur (et)c. (et) b(e)n(e) dico q(uod) uiuit
ex uirtute. s(ed) p(ost)q(uam) infirm(us) fuit. nam (et) nos. qui simple
sum(us) infirmi modo infirmiores eo. infirmi sum(us) in illo. (et)c. s(cilicet). i.
ad ei(us) imitationem infirma patim(ur) in p(rese)ncia. i. cor.
vi. nos infirmi nos aut(em) fortes. s(ed) uiuem(us). i. cum
eo nos uiue(re) ostendem(us). p(er) eum i(n) nob(is). s(cilicet). corrigendis.
(et) hoc ex uirtute dei. i. p(er) uirtute(m) a d(e)o nob(is) data(m). ad
iudicandu(m) nos hic (et) in futuro. uel sic uiuem(us) simp
ple i(n) futuro uita gl(ori)e cu(m) eo. i. in sim(i)litudi(n)e i(n) qua
uiuit in nob(is). i. nobis. seu i(n) (con)sciis n(ost)ris. (et) hoc
ex uirtute dei. Nō ‖ An(…) hic q(uod) in eo loq(ui)t(ur) xpc d(icens) qui sic
xpc loq(ui)t(ur). s(cilicet). p(er) g(ratia)m. e(st). i(n) xpc ihc n(on) sunt in illo. est (et) n(on)
solo uiuis. Jo. vi. uita uite eterne hes. iij. simpl(icite)r
(et) credent(ibus). Jo. xviij. ego palam locut(us) sum mu(n)do.
.iiij. fideles. Jo. xxiij. p(ri)me uita mea. q(uasi) ignis (et)c.
v. sp(irit)ualis. Jo. vi. uba que ego loquor sp(iritu)s (et) uita
sunt. vj. ordinabil(is). act. i. cepit ihc face(re) (et) doc(ere).
.vij. prudent(is). luc. ij. stupebant om(ne)s sup(er) p(ru)de(n)tia
(et) responsis eius. nosmet ip(s)os temptate. In hac p(ar)te
cum p(ri)mo mone(n)t eos ad seipsos examinandu(m). s(ecun)do ad
se (co)gnoscendu(m). an no(n) cognoscitis. t(er)cio p(ro)ponit se i(n)
exemplu(m). spero aut(em). d(icit) g(lossa). ita p(ro)bate. hec nos pu
niendi (et) a(d) ueniendu(m) n(on) p(ro)bam. (et) ideo nosmet ip(s)os. no(n)
alios temptate. i. (con)siderate h(oc). s(cilicet). si estis i(n) fide. j. cor.
xi. si nosmet ip(s)os iudicaremus n(on) utiq(ue) iudicaremur.
(et) (et) si estis in fide ipsi uos p(ro)bate. si estis. s(cilicet). i(n) opi
b(us) bonis q(uia) fides sine opib(us) mortua e(st). Jac. ij. gal.
vi. opus suu(m) p(ro)bet unusq(ui)sq(ue). an no(n) (co)gnoscitis nosmet
ip(s)os. b(ern). multi multa sciunt (et) seipsos nesciunt. cognoscitis
inq(ua)m h(oc) q(uod) xpc ihc i(n) nob(is) est p(er) fide(m) (et) bona op(er)a.
s(ed) p(ro)p(te)re(a) instructio(n)e(m). est inq(ua)m i(n) nob(is). n(isi) forte rep
bi estis recedentes a doctrina q(ua)m p(ri)(us) recepistis
(et) ab eo q(uod) fuit p(ri)(us) fundat(us). heb. vi. t(er)ra p(ro)fere(n)s spi
nas (et) tribulos reproba est. (et) maledicto p(ro)xima. spe
ro. q(uasi). cognoscitis q(uod) xpc i(n) uob(is) e(st) n(isi) reprobi sitis. aut(em)
s(ed). quicq(ui)d sit de uob(is). spero q(uod) cognoscatis ex uita
s(cilicet). q(ua)m int(er) uos egi. q(uod) n(on) sum(us) reprobi. nec i(n) fide n(ec) in
potestate corrigendi. uel s(ecundu)m alios cognoscatis. amb(rosius).
cognitos. uos. s(cilicet). in aduentu meo ad uos i(n) quo
uicia diuite punire et corrigere. Oram(us). h(ic) ostendit
se desiderare eor(um) correctio(n)e(m). cuius ueniat. (et) hoc
quadruplici signo. p(ri)mo q(uia) p(ro) eis orat. ut nich(il)
mali faciant. s(ecun)do q(uia) gaudet cu(m) nich(il) mali faciunt.
gaudem(us). t(er)cio q(uia) orat ut i(n) bono p(er)ficiant. hoc
(et). quarto q(uia) hec scribit ut se corrigant. s(ecun)do eni(m).
In p(ri)ma p(ar)te p(ri)(us) optat eos cauere mali(tiam). s(ecun)do ost(endit)
quare. s(cilicet). ut n(on) inueniat i(n) eis q(uod) puniend(um). no(n) ut
uos. iij. o(st)e(ndit) q(uod) t(un)c n(on) oportebit time(re) aduentu(m)
suu(m). n(on) ei possum(us). d(icit) g(lossa). oram(us). q(uasi). licet n(on) sum(us)
reprobi. aut(em). s(ed). oram(us) deum. qui solus p(otes)t a
malo custodire. ps. d(omi)n(u)s custodit te ab o(mn)i ma
lo. cap(itulo). ix. n(on) possu(m) e(ss)e n(isi) d(eu)s (et)c. ut nich(il) mali
faciatis. (et) n(on) simple oram(us) ut nos pateam(us)
.i. appareamus p(ro)bati. i. potentes exercendo po(tes)t
ate in uos puniendo. s(ed) p(ot)i(us) oram(us) ut uos q(uod)

bonu(m) e(st) faciatis. n(on) solu(m) a malis abstineatis. ‹facia(tis)› nos
aut(em) sim(us). i. appareamus ut reprobi. i. n(on) p(ro)bi. (et) q(uasi) sine
potestate n(on) inuenientes i(n) uob(is) quid iudicem(us) (et) ubi
potestate(m) n(ost)ram exerceam(us) si correcti fueritis. no(n) eni(m)
possum(us) aliquid (contr)a ueritate(m). s(cilicet). uite uel iustici(e) uel
doctrine. Unde gr(egorius). s(ed) sapientia n(on) est obediendu(m). s(ed) p(ro)
ueritate. s(cilicet). tuenda. In hoc eni(m) q(uod) ho(mo) a ueritate deui
at impotens e(st) (et) infirm(us). ansel(mus). qui p(ro)p(ter) id q(uod) sibi
n(on) (con)gruit uel expedit tanto mag(is) p(ro)ficit i(n) uir(tute).
ro. xiij. p(ri)ncipes n(on) sunt timori boni op(er)is s(ed) mali.
g(audemus). in eo q(uod) deliquimus pares sum(us) (et) id cu(m) tolle
tur delictu(m) cessabit o(mn)is p(ro)lacio. j. cor. xv. hic
pot(est) sumi i(d) q(uod) de id solu(m) possum(us) q(uod) de iure possu
mus. (et) ne deliciam(us) ut appareamus. q(uasi). reprobi. Gau
demus eni(m) q(uan)do nos infirmi sum(us). i. ualeres ex
erce(re) potestate(m) n(ost)ram i(n) puniendo. q(uan)do. s(cilicet). nich(il) puni
endu(m) inuenim(us). q(uasi) e(st) (contr)a multos qui gaudent de male
ficiis subditor(um) ut possint pecuniam extorquere. uos aut(em)
potentes estis. i. n(on) timentes iudiciu(m). n(on) solu(m) gaude
m(us) s(ed) (et) (et) hoc oram(us) u(est)ra(m) (con)sumatione(m). i(n) bono. n(on)
i(n) bono p(er)fecti sitis. cu(m) (con)sumatio i(n) bono e(st) i(n) carita
te. ps. o(mn)is (con)sumationis uidi fine(m) latu(m) (et)c. (et) u(nde)
h(ic) oro et desidero q(uia) p(ro)p(ter). Jdo. n(on). s(ed) absens scribo. s(cilicet). ut
corrigatis uos. ut n(on) p(rese)ns duri(us) agam s(ecundu)m p(ro)p(te)r
q(uod) uelle(m). g(lossa). x. rogo aut(em) ne p(rese)ns audeam. agam
s(ecundu)m potestatem ligandi. s(cilicet). (et) soluendi. m(at). xix. q(uodcumque)
solueris sup(er) t(er)ram (et)c. (et) Jo. xxi. quor(um) remiseritis p(ecca)ta
(et)c. quam m(ih)i dedit d(omi)n(u)s. gal. ij. qui operatus e(st) petro
i(n) ap(osto)latu(m) (et)c. dedit i(n)q(ua)m in edificatione(m) n(on) i(n) destru
ctione(m). i. ut edificem uos n(on) destruam. Deinde hic g(lossa). x.
de cetero fr(atr)es. h(ec) e(st) ultima su(m)ma pars ep(isto)le p(ri)ncipal(is) ubi
post salutatione(m) (et) narratione(m) ponit ep(isto)le (con)clusione(m).
in qua (con)clusione intendit eos ad bonu(m) statu(m) reduce(re)
q(ua)drup(liciter). p(ri)mo monendo. s(ecun)do p(ro)mittendo. pace(m) habete. t(er)cio
salutando. salutate. iiij. orando. gr(ati)a d(omi)ni. d(icit) g(lossa).
de cetero. q(uasi). s(ed) iuxta correxi uos de malefactis. s(ed) de cetero
fr(atr)es gaudete. i. id facite unde sit gaudendu(m). declina
do. s(cilicet). a malo. phi. iij. gaudete in d(omi)no s(em)p(er). p(er)fecti
estote p(er)fecc(ion)e sufficienti. s(cilicet). in fide (et) moribus. m(at).
v. ut sitis p(er)fecti sicut (et) p(ate)r u(este)r celestis p(er)fectus est.
exhortamini. uos maiores illos q(ui) sunt minores. j. cor.
xiiij. o(mn)es discant (et) exhortentur. id(em) sapite. uos
minores cu(m) maioribus. j. cor. i. sitis p(er)fecti i(n) eod(em) sensu.
phi. ij. idipsum sentientes. pace(m) habete o(mn)es ad inuice(m).
heb. xij. pace(m) sequimini cu(m) o(mn)ibus (et) s(an)ctimoniam. (et) sic ple(na)
s(ed) fecit de(us) pacis (et) dilectionis. i. xpc qui pace(m) discipulis
reliquid. Jo. xiiij. pace(m) relinquo uob(is). (et) mandatu(m) dilec
tionis eis dedit. Jo. xiij. mandatu(m) nouu(m) do uob(is) ut dili
gatis inuice(m). erit uobiscu(m). adiuuans uos. (et) ut p(er)fe
cte sit int(er) uos. salutate inuice(m) i(n) osculo s(an)c(t)o no(n) doloso
ut iudas. m(at). xxvj. (et) Joab. ij. re(g). iij. n(on) i(n)mu(n)do. de q(u)o
p(ro)u(erbiorum). vij. apprehensu(m) deosculetur iuuene(m). s(ed) i(n) osculo
s(an)c(t)o. p(ro) simile h(abetur). i. cor. ult(imo). (et) j. tess(alonicenses) ult(imo). (con)sue
tu(m) erat q(uod) (con)gregatis fidelib(us) i(n) eccl(esi)a legebat(ur) ep(isto)la ali
q(ua) ap(osto)li. qua audita mutuo se salutabant (et) oscula
bantur in signu(m) q(uod) (con)cordit(er) adimplerent q(uod) ibi gene(…)

tantur. salutant uos omnes sancti. i. illi qui sunt in philippis. uel quasi dicat sancti desiderantes et qui mecum durantes hic. gratia domini nostri ihesu christi. i. christus. gratiarum pietatis condonans. eph. ii. cuius gratia saluati sumus. et caritas dei. i. pater ex caritate filium mittens. Jo. iii. sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. et communicatio spiritus sancti. i. spiritus sancti qui est connexio patris et filii. uel spiritus sancti uobis per gratiam. i. gratiam et caritatem communicans. sit cum omnibus uobis. s. incipientibus proficientibus et perfectis. amen. i. ita fiat. et tangitur hic trinitas sub expressione et quantum ad proprietate appropriate. s. ihesu christi. dei. s. patris et spiritus sancti. et quantum ad donorum appropriationem. s. gratie que appropriatur filio. caritas que appropriatur patri. et communionis que appropriatur spiritui sancto. per gratiam enim peccata delentur. per caritatem merita augentur. per communionem suffragia ecclesie impetrantur. Contra illud. in ore duorum etc. Questio. in multis enim causis plures requiruntur. Responsio intelligendum est duorum ad minus. i. non pauciorum sed aliquando plures requiruntur. Item super id. qui in me loquitur. Questio. sibi loquitur in omnibus aliis. ergo non est proprio apostolo auctoris. Responsio quamuis per christum loquitur non tamen christus in omnibus loquitur uel loqui dicitur nisi in hiis qui loquuntur ex speciali dono. et mandato. Item super id. si estis in fide. Questio. aut loquitur de fide informi aut formata. si de informi. quia illa non sufficit ad salutem. si de formata. Questio. illa non potest sciri ab homine. Responsio loquitur de fide formata que quamuis non possit sciri certitudinaliter. tamen potest sciri probabiliter per aliqua signa probabilia. Item super id. an non cognoscitis quia christus etc. Questio. job. ix. si uenerit ad me non uidebo eum. Responsio quod christus sit in homine non potest sciri certitudinaliter sed solum probabiliter. Item super id. spero quod cognoscetis etc. Questio. c. xi. ministri sathane transfigurantur sicut ministri iustitie. Responsio quamuis per opera gratia non possit distingui sanctus ab ypocrita. potest tamen per aliqua opera specialia. maxime occulta. Item super id. oramus ut nichil mali. etc. glo. sine gratia nullum siue cogitando siue amando siue operando facimus bonum. Questio. peccatores multa faciunt de genere bonorum. Responsio ibi loquitur de bono completo. s. bono meritorio. non de quo cumque generaliter. uel loquitur generaliter de gratia quacumque. non specialiter de gratia gratum faciente. Item super id. glo. quod dicas in me heretice dicatis quod non peccare sit in potestate hominis ut sine adiutorio gratie hoc impossibile possimus. ergo hoc est hereticum. Questio. nullus peccat nisi uoluntate. ergo si uult potest non peccare. Responsio non peccare sicut non uidere dicitur dupliciter accipitur aut secundum actum. i. peccatum non facere. aut secundum habitum. i. peccatum non habere. primo modo uel potest non peccare sine gratia. secundo modo non potest. Sed alios potest homo uitare et peccatum mortale ad quod sine gratia. sed non potest diu. secundum alios potest homo uitare sine gratia omnia peccata mortalia singulariter et diuisim. sed non uniuersaliter et coniunctim. Item super id in edificationem non in destructionem. Questio. Je. i. ut euellas et destruas. et c. Responsio destruere uitia non est destruere simpliciter sed construere. Item super id. caritas dei. glo patris. Questio. caritas appropriatur spiritui sancto non patri. Responsio caritas ut est uirtus specialis appropriatur spiritui sancto ut uirtus uirtutis et quasi princeps et motor aliarum appropriatur patri.

Explicit epistola secunda ad corinthios. Et sequitur epistola ad galathas.

Paulus apostolus non ab homi
nibus. hanc eplam scribit paul' ga
lathis ab epheso. olim quidam galli in
grecia venientes grecis se miscuerant. illa g°
regio primo dicta est gallogrecia. deinde galathi
a. et populi illi primo gallogreci. deinde galathe dic
tum. hii per paulum ad xpi fidem fuerant conversi.
postmodum vero per pseudo aplos ad tenendam legem
cum euangelio sunt inducti. Intentio g° apli est
in hac epla eos ad veritatem euangelii revoca
re. modus agendi talis est. quia primo premittit sa
lutationem. paulus. secundo subdit increpationem.
miror. et cetera. usque ad ca. vi. tertio moralem instruc
tionem in capitulo. vi. usque versus finem. quarto post
eple conclusionem in fine sexti cap. videte qualibus
litteris. a quo loco hanc eplam manibus propriis
scripsit. In prima parte primo ponit personam principa
lis salutantis. secundo personas adiunctas. et qui mecum
tertio personas salutatas ecclesiis. quarto formam salu
tationis. gratia. dicit g°. paulus modicus humili
tate. apls. magnus auctoritate. apls missus. i. mis
sus. non ab hominibus. sicut quidam dicebant eum
missum et electum ab aliis aplis. sicut dicitur actuum xiii.
segregate mihi paulum et barnabam. neque per hominem
purum ut anania sicut quidam dicebant qui eum
baptizaverat sicut habetur act. ix. Vel non quia ab hominibus
mittitur qui per carnalem electionem in prelatione
constituuntur. per hominem autem mittuntur qui per carnalem
promotionem. sed novissimus modo paulus missus est. sed supple
missus et electus per ihesum xpm. i. per xpm iam
ihesum non adhuc mortalem sed inmortalem et iam
manifestum salvatorem. propter hoc in bulla domini
pape est ymago pauli a dextris petri vero a
sinistris. quia paulus vocatus est a ihesu iam sedente
ad dexteram patris. petrus autem ab eo adhuc existente
in sinistra. i. adversitate huius mundi. vel quia
paulus predicator gentium qui manent in dex
tera. quia fidem tenent. petrus iudeorum qui a sinis
tris sunt per excecationem. translata est g° benedictio
de dextera ad sinistram et qui erant ad sinis
tram sunt ad dexteram per manum iacob. i. dei patris ex
cellationem. gen. xlviii. et missus per deum patrem
i. a deo patre per filium. act. ix. vas electionis mihi est
iste. et cetera. ponit autem filium ut intelligatur non minor
patre quia eterni. qui et patri suscitavit eum. i. ihesum
ihesum. a mortuis. abac. iii. suscitans suscita
bis arcum tuum. i. filium tuum. in hoc commendat sua
auctoritatem quia ab eo iam suscitato et inmortali
missus est. et qui mecum sunt. dolentes. s. de vestra se
ductione et testes veritatis mee. omnes fratres. non
pauci vel aliquid tamen. hec autem dicit sicut glo. quia facta
le mittitur se errasse qui a multis reprehenditur.
ecclesiis galathie. supple mandat vel illud quod
sequitur. galathia nomen est regionis que quondam
gallogrecia dicta est. Vel non hic quod sicut aug° ad oro. sunt
iiii. genera aplorum. quidam. n. mittuntur a deo inmediate
ut moyses. exo. iii. quidam a deo per hominem ut iosu
e. ios. i. quidam per homines solum ut quidam quidam
ad predicandam legem mittebant iudei ut hic dicit
glo. quidam a se ut pseudo prophete et apli de quibus
ier. xxiii. non mittebam eos et ipsi currebant. gratia.
i. remissio peccatorum nobis sit supple. et pax. i. men
tis reconciliatio ad deum. ideo autem gratiam preponit
paci quia sine gratia. i. peccatorum remissione non potest
haberi pax. ysa. xlviii. non est pax impiis. sit
inquam nobis a deo patre nostro. a quo omne datum
optimum et omne donum perfectum. iac. i. et domino ihu
xpo. per quem omne donum. unde etiam omnes orationes
fere tantum per dominum nostrum et cetera. qui xpc dedit. i.
voluntarie obtulit ysa. liii. oblatus est quia
ipse voluit. semetipsum quia non erat alia dig
na hostia. tit. ii. dedit semetipsum pro nobis. pro
peccatis nostris. s. delendis. ex quo aperte legalium
insufficientia quod hoc facere non poterat. ut eriperet.
.q. violenter raperet nos finibus peccatorum. duplex
est et potestas sub lege veteri tollens. de presenti seculo
nequam. i. de conformitate presentis seculi quod ad ne
quiciam trahit. i°. io. v. totus mundus in mali
gno positus est. non quia ipse mundus in se malus sit.
sed quia in eo mala fiunt. sicut dicuntur dies mali. eph.
v. redimentes tempus quoniam dies mali sunt. et gen. xlvii.
dies peregrinationis mee pauci et mali. loca. n. et
tempora et insensata trahunt infamiam a malis
que in eis fiunt secundum glo. eriperet inquam non viribus
nostris. sed secundum voluntatem. i. benivolentiam dei et
patris nostri. i. qui est deus noster iure creationis et pa
ter noster iure gubernationis. mal. ii. numquid non unus
pater est omnium nostrum. numquid non unus deus creavit nos.
ysa. lxiiii. et nunc domine pater noster es tu. cui. s. patri
et xpo. est gloria. s. de hac redemptione. tullius. gloria est
frequens fama cum laude. in secula seculorum. i.
thi. i. soli deo honor et gloria. et cetera. amen. nota est
confirmationis. Nota hic super id. ut eriperet et cetera. quod quatuor
tangit apostolus. mala mundi huius. primum
est eius tenacitas cum dicit eriperet. quod vir raperet
gen. xiiii. vallis silvestris habebat multos pu
teos bituminis. secundum eius brevitas de presenti. i.
cor. vii. preterit figura huius mundi. tertium eius contin
ua instabilitas. seculo. a sequendo. ecc. xxvii. stultus
ut luna mutatur. quartum eius iniquitas. nequam.
i°. io. v. totus mundus in maligno positus est.
Miror. posita salutatione. hic ponit incre
pationem et increpat eos de levitate transla
tionis ab euangelio in legem. et primo increpat
eos quia evangelium xpi dimiserant capitulo isto. et se
cunda usque ad locum illum illum vos non iudei. secundo
quia ad legem se transtulerant ab illo loco. vos g°
nunc secundum glo. usque ad cap°. v. tertio monet ut lege
dimissa in euangelio maneant. c. v. state. In
prima parte ostendit eis non esse recedendum ab euangelio
quod eis predicaverat. primo ex euangelii singulari
tate. miror. secundo ex euangelii auctoritate. notum enim.

Mala mundi

4 genera aplorum

usq; ad sed cap'. tcio ex ewngl'ij ueritate. c. ij. De
inde post annos. xiiij. In p'ma p'te int' ondat q n
aliud e ewn'. p'mo increpat alti' ewngl'ij sus
ceptores. miror. sedo excecat alti' ewngl'ij
p'dicatores. s; licet nos. dicit g'. miror. q nos
suple qui p' ita bn instructi fuistis. sic. i.
tam uehement'. tam cito. i. i tam b'ui t'pe transfe
mini ab ip'is. s. pseudo. Ab eo. i. a fide eius
qui uos. s. p' adistos uocauit. p p'dicatom
ro. viij. quos p'destinauit hos et uocauit. in
gr'am xp'i quam xp'c dat. et i ad ewngl'm
s. c'trarium meo ewnglio. i. in legem q' puta
tur a uob' ewngl'm. i. bona annunciatio q' pseu
do p'dicant et docent suaue carnalib'. Et no
tat hic eos ap'. de quatuor. p'mo de leuitate
cu' dicit q' sic tam cito. Sedo de instabilitate.
transfemini. tcio de ingratitudine. Ab eo qui
uos uocauit. iiij. de errore. in aliud ewn'.
q' tn' ewnglium. i. lex no e a' b ueritatem
sp'ualis intellectus. e ei rota i medio rote. eze.
i. i. uetus testamentum in nouo p expom et
c'pletionem. et nouu' in ueteri p p'figuratom.
vn' aug' c' adiu'sarium. i. et p'phetas. testamentu'
nouu' in ueteri e figuratum. uetus a' i nouo
reuelatu'. no e ing' a'. n' sunt. i. certe aliqui
s. pseudo. qui uos c'turbant. puru'. s. fontem
sensus p'turbando et obnubilando sp'ualibus
carnalia miscentes. sicut t'ra aqua. et uole'
c'uerte' ewn' xp'i in legem. i. sp'ualia i car
nalia. dicentes ewn' n' sufficie' s' legalib;
h' e miraclm dyabolicum c'uerte'. s. vinum
in aq'. c'trar' diuino miraclo quo c'u'tit' aqua
in uinum. Jo. ij. Que' hic sup' i' n' ab ho
mib; G. act'. xiij. orantes et i'ponentes illis
manus dimiserunt eos. s. paulu' et barna
bam. Glo. illa no fuit noua elcio s; electus
a do fuit ap'lo. et manifestatio. Jt' li' i' sed
p ihm xp'm. ut p hec sic maior p quod inde
latus e minor. q'' no erat maior petro.
Glo non erat maior petro simplr' s; i hec qua
s. ip'e elc' erat a xp'o iam in celo regnante. pe
trus u' a xp'o in t'ris c'uersante. Jt' ibid' glo.
paulus elc' fuit p xp'm iam totu' d'm. pet'
p xp'm adhuc ex p'te hoiem. G. g' xp'c post
ascensione no erat h'o. s; solus de'. Glo. ten
dit excludere hois infirmitatem no n'am. et do
cum totu' d'm no sed totalitatem c'ue. s; p'ec
tatum deformiu'. Jt' li' i'. et dno ihu xp'o. glo.
q' n' e minor p're. G. Joh. xiiij. p'r maior me e.
Glo. sed aug'. y. li. de trinitate. q' d' p'r maior
xp'o refert' e ad n'am hu'am. q' d' xp'c n' minor
p're ad n'am diuinam. G. h'. hil'. dicit q' p'r
e maior xp'o et b n'in diuina no t' sil' minor
p're. Glo maior ibi accipit' p'e b q' notat
in p're auctem p'ncipii. no p'e. i. c'paratiue
ut notet excellum. Jt' li' i' miror. G. p'us
debet infundi oleum q' uinu'. lu. x. Glo. hoib;
mansuetis et tractabilib; p' debet infundi oleum.
s; duris et rebellib; p'' uinu'. Jt' li' i' q no e a'.
G. lex euangl' differt ab ewnglio. sic b uram
differt lex ab ewnglio euangl'. s'dm sp'm u'o
i. sp'ualem intelligentiam idem sunt.
Sz licet nos aut angelus de celo. et c.
Increpauit alti' ewngl'ij susceptores. hic ex
cecat alti' ewngl'ij p'dicatores et p'mo p'te
sn'iam. sedo c'firmat platam. sicut p'dixi. et
ad subdit tam motiuam. modo aute' em'. ubi
p'mo ostdit q' monet eum honor diuin'. sedo
q' monet eum timor humanus. An quero. dicit
g'. s; licet. q. ita nolunt pseudo c'uerte' ewn'.
xp'i. s; licet nos. non dico illi tm'. s; et nos a
p'li. aut angls bonus ul' malus de celo suple
ueniens ut credibilior sit ewnglizauit uobis
p'ter q' ewnglizauim' uob. i. aliud ewn'.
c'trarium ewn'o n'ro q' b glo. e fide um.
usu honestum. fide c'modum. h' a' b glo. no
dicit q' possibile. s; sub ypothesi. i. suppo' loq'
ad ostendendam c'titudinem suam de ueritate
ewngl'ij. Anathema sit. i. maledictus ul' ex
coicatus. D' aut' anathema. ab ana q' e sur
sum et thesis po. q. sursum po. q' n' separat'
ab usu cois sursu' in aliquo loco ponebantur
et maxie que i templis deuouebant'. a quib;
m'gro b glo. c'trar' originem. que ei deuoueba'
tur p h' a c'i usu separabantur. et dicebantur
anatheme. et inde separatio a c'itate eccl'e no
catur anathematizatio. et no' q' dicit p'ter ewn'
et c'. no plus qualibi p'iudicaret qui uole
bat uetire ad quosdam ut suppleret que deerant
fidei eor'. i. thess'. iij. Et no solu' nos ul' ange
lum excipio s; multomagis pseudo. et h' e q' d'.
sedio. sicut p'dixi de nob' suple ul' anglo. et tu'
itm dico. de pseudo. ul' sicut p'dixi. olim p'
sens. et nc' itm dico absens. siquis pseudo. ul'
quicu'q; gnalit' uob' ewnglizauit p'ter id. i. c'
tra id q' accepistis a me. i. excoicet'. et a colone
fidelium separtus. modo. n. q. d. ita audacter
hanc sn'iam p'fero. modo em'. suple sicut olim
cum legis obseruantias p'dicabam. hoib;
suadeo. ad honore' hoim sicut pseudo. an do
i. an p'o ad honorem d'i. An q'ro hoib; placere
sicut pseudo et sicut q'n ad placend' p'ncipib'
sacerdotum ibas p xp'ianos p'sequendos accepi.
act'. ix. s; adhuc hoib;. s. carnalib; qualit'
accipitur. i. cor'. iij. cum sit int' uos zelus
et c'tentio nonne carnales estis. et b hoiem a
bulatis. placerem. h' e placere uellem sic' oli.
xp'i seruus non essem. nemo. n. pot' duob; d'nis
seruire. m'' vi. dns dissipauit ossa eor' qui
hoib; placent. q' g' xp'i suus sum et n' auto
placere hoibus excoicis sn'iam c'tra tales p'fero.
notu' em' uob' facio. ostdit ewn'm non esse

dimittendus ex eius singularitate. Hic ostendit idem ex eius auctore, quia videlicet non ab homine accepit illud, sed a deo revelante. Et primo dicit quod evangelium didicit a deo non ab homine. Secundo hoc probat tripliciter. Primo quia non didicit ab homine ante suam conversionem: audistis enim. Secundo quia nec in sua conversione: cum autem placuit. Tertio quia nec post suam conversionem: deinde post annos iii. Dicit ergo: notum, quasi ita exigitis praedicatores aliquos sine contrario evangelii et vestro. Notum vobis facio fratres evangelium. Littera autem sic ordinari construendo: quia evangelium quod evangelizatum est a me simpliciter vobis non est secundum hominem docentem scilicet me vel mittentem me ad praedicandum. Neque enim ego ab homine scilicet mittente vel indigente, scilicet nec officium praedicationis accepi illud neque didici ab homine docente, sed a deo, secundum illud psalmi: docuisti me a iuventute mea. Sed per revelationem ihesu christi simpliciter accepi et didici. Ysaias l. Dominus deus aperuit michi aurem. Ego autem non contradico. Hoc forte fuit quando fuit tribus diebus non manducans neque bibens. Actus ix. Vel quando fuit in templo in extasi. Actus xxii.

¶ Notandum secundum id: si hominibus placerem. Quod servi dei hominibus non placent. Primo quia veritatem eis dicunt. Ad galatas iiii. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis. Secundo quia eis blandiri seu adulari nesciunt. iii Regum, propheta: ego odi eum quia non prophetat michi bonum. Tertio quia peccata eorum arguunt. Amos v. Odio habuerunt in porta corripientem. Quarto quia eorum amabilia oderunt. Ad galatas v. Michi mundus crucifixus est et ego mundo. Quinto quia dissimiles eis vivunt. Sapientia ii. Dissimilis est aliis vita eius. Sexto quia eorum consortem fugiunt. Odivi ecclesiam malignantium. Septimo quia eis in nocivis non consentiunt sed contradicunt. Sap. convenit cum operibus nostris. Audistis enim. Hic probat quod ante conversionem suam evangelium ab homine non accepit didicit, et ostendit primo statum suum ante conversionem in persecutione ecclesie. Secundo in promotione synagoge: et proficiebam. Dicit ergo: audistis enim, quasi non accepi ab homine quia nec ante conversionem meam nec in conversione nec post conversionem. Vos scitis. Audistis enim conversationem meam in iudaismo, id est in statu vel ritu iudaico. Quoniam supra modum, id est supra mensuram aliorum persequebar ecclesiam dei fugando, scilicet christianos de loco ad locum fugientes, et expugnabam illam, scilicet remanentes affligendo. De hoc habetur Actus ix. Propter hoc dicitur Beniamin lupus rapax. Genesis xlix. Beniamin lupus rapax mane comedet predam et vespere dividet spolia. Primo enim fuit persecutor et postmodum praedicator. i Cor. xv. Non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Et proficiebam in iudaismo implendo scilicet legem et defendendo. Supra multos, quasi non dico tamen senes sed

coetaneos meos, id est iuvenes qui plus possunt laborare. Nec dico proselitos sed in genere meo, id est iudeos. Proficiebam inquam habundantius simpliciter aliis. Emulator, id est imitator et zelator, non solum legis mosayce sed paternarum traditionum, quas scilicet patres addiderunt, meorum, id est pro quibus zelabam, quasi esset mee. Et quia eas tradidissem. Et quia sic inducit eum tam fidelem in re minima ut constantior esset in re maxima, perfecit eum revocando sicut dicitur glo. Cum autem. Hic ostendit quod non didicit in sua conversione, ostendens primo conversionis sue modum, secundo suum post conversionem processum: neque veni. Dicit ergo: cum autem placuit, quasi ante conversionem non accepi ab homine, sed nec in conversione. Autem, sed cum placuit. Hoc autem suo beneplacito fecit non meo merito. Tit. iii. Non ex operibus iustitie que fecimus nos et cetera. Ei qui me segregavit ex utero matris mee ad litteram. Ipse enim segregavit formavit hominis nativitatem. ii Mach. vii. Vel ex utero matris mee spiritualis, id est de medio phariseorum segregavit, qui sunt uterus synagoge, quia secretarii eius spiritualiter ei filios generantes. Circuibant enim mare et aridam ut facerent unum proselitum. Math. xxiii. Et vocavit per gratiam suam de mala scilicet vita in bona. Actus ix. Saule saule quid me persequeris. Vocavit inquam ad hoc ut revelaret filium suum in me, sed est in mea praedicatione. Actus ix. Vas electionis michi est iste. Vel in me, id est in mea conversione. i Thi. i. Fidelis sermo et cetera. Quoniam christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ad hoc misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet omnem patientiam. Ut evangelizarem illum in gentibus specialiter, quia specialiter fuit apostolus gentium. Ysaias lv. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Cum sic ita placuit ei. Continuo non acquievi. Non dicit non continuo acquievi, quasi post acquievit, sed continuo non acquievi, quia numquam postea acquievit. Actus ix. Domine quid vis me facere. Luce v. Continuo relictis retibus secuti sunt eum. Carni et sanguini, id est viciis carnalibus. Sic accipitur i Cor. xv. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Vel carni et sanguini, id est propinquis carnalibus, quibus ultra non consensi in persecutione christianorum et in zelo legis. Sic accipitur caro Ecclesiastici xlvi, ubi dicitur de david: quasi adeps separatus a carne sic david a filiis israel. Neque veni iherusalem ad mandandum scilicet, sed ad discendum, quia non erat opus electo et edocto a deo. Ad antecessores meos apostolos, qui prius tempore crediderunt quam ego. Ipse enim est minimus apostolorum christi. i Cor. xv. Sed abii praedicare scilicet in arabiam, ubi nullus apostolorum praedicaverat. Et rursus reversus sum damascum, ubi adhuc rudis praedicaveram. Actus ix. Continuo in castellis in synagogis praedicabat ihesum. Ex hoc ergo apparet quod ab antecessoribus meis scilicet aliis apostolis non accepi vel didici evangelium. Prius enim praedica-

ut evangelium quod inveni ad eos. Nota hic quod
deus peccatores vocat multipliciter. primo per internam
inspirationem ut hic. secundo per predicationem. prover. ix.
misit ancillas suas ut vocarent ad arcem. tertio
per beneficia. prover. i. vocavi et renuistis. ex
tendi manum meam et cetera. beneficia. scilicet largiendo.
quarto. per flagella. act. xii. percussoque latere
petri excitavit eum dicens surge velociter. quin
to per suggestiones. deut. obsecra Christum et au
di vocem eius. Sexto per decorem creaturarum.
ps. celi enarrant gloriam dei et cetera. et post. non
sunt loquele neque sermones et cetera. vii. per testimo
nia scripturarum. act. voces scripturarum que per omne
sabbatum leguntur. viii. per seipsum. Math.
non veni vocare iustos sed peccatores. Contra. super
illud sed licet. glo. nos apostoli. Contra. nullus potest excom
municare seipsum. Item nullus potest exigitare sibi parem.
Responsio. non excommunicat absolute sed quasi sub impossibili condicio
ne. Item super illud aut angelus de celo. glo. bonus
vel malus. Contra. angelus bonus maior est eo. sed math.
xi. qui minor est in regno celorum maior est illo.
Item malus angelus non est de foro suo. Responsio. non excommu
nicat absolute sed quasi sub impossibili condicione. quasi dicit.
si ita contingeret excommunicandus esset. vel dicendum quod quem non
poterat paulus sua auctoritate poterat auctoritate Christi. Item
super illud sicut predixi et cetera. Contra. sine monitione premis
sa nullus debet excommunicari. Responsio. illud verum est de excommunica
tione speciali qua certa persona pro certa culpa ex
communicatur non de generali qua tantum aliquis evidenter
malum de futuro dampnatur. Item super illud anathema
sit. glo. maledictum. Contra. ro. xii. benedicite et noli
te maledicere. Responsio. duplex est maledictum ut aug.
Quoddam quod fit de livore vindicte. quoddam quod fit
amore iusticie. primum prohibetur sed conceditur.
Item super illud. si hominibus placerem. Contra. i. cor. x. sicut
ego per omnia omnibus placeo. Responsio placere hominibus duplex
est. aut propter se. scilicet propter hominum favorem et hoc ma
lum. aut propter aliud. scilicet propter utilitatem communem. sive propter
deum et hoc bonum. quia hoc est potius placere deo. Item
super illud. neque ab homine et cetera. Sed Contra. a Christo accepit sicut sta
tim dicit. Responsio. loquitur de homine puro. Item super
illud paternarum traditionum. glo. quas boni pa
tres addiderunt. Contra. math. xv. irritum fecistis
mandatum dei propter traditiones vestras. Ergo male e
rant traditiones non ergo a bonis patribus. Responsio. a
duo genera traditionum habebant quasdam secundum le
gem ad legis explanationem et observationem.
et de hiis loquitur hic. quasdam contra legem ad legis
evacuationem quas addiderunt pharisei. et de hiis
loquitur. math. xv. Item super illud habundantius emulator ex
istens. glo. perhibet se bonam eius emulationem.
Contra. mala emulatio est qua ecclesia impugnatur.
Responsio. duo erant ibi. scilicet zelus legis et hoc bonum.
Item odium evangelii consequens et hoc malum. Item
super illud. glo. perhibet eum ydoneum quia fidelis in re
minima constantior esset in maxima. Contra. non erat fidelis

sed perfidus. sed quod dicitur. i. thi. i. Responsio. non erat fidus
a fide virtutis sed a quadam fidelitate qua fide
liter legem defendebat. Item super illud. non veni ierusa
lem. Contra. act. ix. dicitur. quod veniens in ierusalem tempta
bat se iungere discipulis et cetera. Responsio. non statim post
conversionem venit. sed post multum quod ut ibi dicitur.
forte post multum tempus. ut ibi dicitur forte post
tres annos. vel si ante venit. non tamen reputatur
venisse quia statim recessit.

Deinde post annos tres et cetera. probavit quod
non accepit vel didicit evangelium ab homine neque
ante suam conversionem neque in sua conversione. hic
ostendit quod nec diu post suam conversionem. et pri
mo ostendit quod non didicit ab apostolis. secundo quod
nec ab ecclesiis. deinde veni. In prima parte pri
mo ostendit quod non didicit a petro. secundo quod nec ab alio
apostolo. alium autem. tertio confirmat que dixit iura
mento. que autem scribo vobis. dicit ergo. deinde
post annos. quasi ita reversus sum damascum.
deinde post annos tres a conversione mea. vel
ierusalem videre petrum. non ad ab homine dis
cere. sed tantum videre ut scire me sibi compla
cere glo. hinc ortum habet quod prelati immediate
de tertio in tertium annum debent visitare curiam
vel per se vel per vicarium. hinc autem visioni ad
iecit commendando illud deut. xvi. non apparebit ante
conspectum domini vacuus. Sed de paulo non legitur
quod aurum vel argentum attulerit. nec ipse habebat
nec petrus recepisset. et mansi apud eum di
ebus. xv. in quo apparet quod ab eo doctus non fuit quia
apud eum tam parvo tempore mansit. sed glo. bini
xv. sol. io. hec enim mistio ebdomadis et og
doadis futurum gentium predicatorem inveniendus
erat. Alium autem apostolorum vidi neminem. vere potest quod
ab eis non didici evangelium. neminem dico. nisi ia
cobum fratrem domini. i. iacobum minorem. sed glo. quod
fuit episcopus ierosolimitanus. et dictus est iacobus minor ad
differentiam iacobi zebedei. qui maior dictus est non
tempore sed quia prius dominum secutus est. Assignatur
autem in glo. quadruplex ratio quare iste iacobus
dictus est frater domini. prima est quia secundum quosdam fuit fi
lius ioseph qui ioseph fuit pater putativus
Christi. luc. ii. ut putabatur filius ioseph. sed sicut
dicit glo. hec non est ratio nec verum. credendum est enim
ioseph fuisse virginem. Alia ratio est propter similitudinem
in sanctitate. fuit enim similis sanctitatis cum domino. ut pro
te vir honestissimus et sanctissimus. Tertia ratio est quia
fuit filius materterc domini. scilicet marie cleophe que
fuit soror matris domini ex matre non ex patre. Quar
ta ratio est et potissima quia fuit nepos patrui
Christi. i. cleophe. et ad evidentiam huius notandum
quod maria mater domini ioachim et anne filia fuit.
maria autem nupsit ioseph. unde fuit pater putati
vus Christi. mortuo autem ioseph. cleophas eius
dem anne accepit uxorem et genuit ex ea fili
am quam vocavit mariam que nupsit alpheo.

qui genuit ex ea .iiij. fr̄es. s. iacobū ioseph
symonē et iudā. mortuo autē cleopha. salo
mee duxit eandē annā uxorem et genuit
ex ea filiā noīe mariā que nupsit zebedeo
et accepit hui9 ex ea filios. s. iacobū zebedei
et iohēm evangelistā. fuit g° iacob9 nepos cleo
phe q2 filius filie ei9. qui cleophas fuit pa
truus xpi. q2 fr̄ ioseph qui dictus est pr̄ x̄. et ideo
f dictus est fr̄ xpi. et ¶ sc̄do hic q' f glo. fr̄es ī scp̄
turis mltiplr̄ accipiuntur. p̄mo nā ut ia
cob et esau. sc̄do gente ut oēs iudei. deut. xv
ij. nō poteris alterius gentis regē face qui nō
sit fr̄ tuus ¶ tercio cognatōe. ut abrahā et loth.
geū. xiij. ne q̄so sit iurgiū int' me et te
fr̄es eī sum9. quarto affcōne. ut oēs xp̄ani.
apoc. i. ego iohes fr̄ ur̄. ¶ Que autē scribo uo
bis. s. de me. ecce. i. obz pz. corā dō. i. teste
dō q2 nō mētior. sic h'. ij. cor. xi. ds̄ et pr̄ dō
ni sciit q2 non mētior. Iurat aūt q2 aliaceri
nō crederent. vn̄ a malo ē n̄ iurātis ȝ n̄
credentis. mt̄. v. sit s'mo ur̄ est est. et n̄ nō.
q' amplius ē a malo est. Deinde ueni. hic ostē
dit q' nec ab ecctis didicit ev̄ūm. vbi p̄mo
agit de suo in syriā aduentu. sc̄do ostēdit
q' p9 erat ignotus ecctis iudee. Eram autē.
tc̄ō q' erat eis tm̄ notus auditu. tm̄ autem.
dicit g°. deinde ueni. s. p̄dicare ī ptes syrie.
et cilicie. q2 a tharso cilicie natus erat. act.
xxij. ego sum uir iudeus natus a tharso ci
licie. Eram aūt ignotus facie. s. p̄sentia cor
porali. ecctis iudee que erant in xp̄o. i. in
fide xpi. p q' pz q' nec ipse ecctē me docuer̄.
tm̄ autem fidem audiciū h'ebant. i. q' de
me audierant. mēte retinebant. hec. s. q°
niam qui p̄sequebatur nos. s. fugando de lo
co ad locum. aliq̄n. q'n. s. adhuc īfidel' erat
sic pz act. ix. nūc evangelizat fidem. s. xp̄a
nam. et sic īpletū est i° gen. xlix. beniamī
lupus rapax mane comedet p̄dā et uespe di
uidet spolia. q'. s. fidem aūt expugnabat.
et ī me. i. ī mea cōuersione. ul' ī me. i. ī meo
exēplo clarificabant. i. laudabant et p̄dica
bant dm̄. ecc'. xxiiij. qui elucidant me ui
tam eternam h'ebunt.

Cap. ii.

¶ Deinde post annos .xiiij. tc̄. ostē
ev̄ūm. q' eis p̄dicauit nō eē reliq̄ndum
ex eius singularitate et auctē. hic ostēdit idē
ex eius utilitate. que quidē utilitas patuit ex col
latione cum aliis ap̄lis et eoꝝ app̄bac̄ōe. p̄mo
g° ostēdit q' alii ap̄li cū quibz cōtulit nichil in
sua p̄dicatione correxerunt. q. fr̄m. Sc̄do q'd
nichil suppleuint ul' addidunt. q. diminutū.
ab hiis autē. tc̄io q' eū in societatē suā re
ceperunt. tamq° ūm ap̄lm. ȝ cū. iiij. q'd
ipse correxit maximū illoꝝ. s. petr̄. cū at ues
nisset. In p̄ma pte p̄mo ostēdit q' cōtulit cū

eis ev̄ūm. sc̄do ibi ostendi mod'. seorsum
tc̄o ostēdit q' nichil ē ab eis īmutatū. ȝ neq;.
quarto q' p9 p̄manssit stabile et firmū. ȝ
ip̄. dicit g°. deinde. q. ita nec in ptes sirie
tc̄. deinde post ānos .xiiij. a passione. s.
xpi. ut in hiis .xiiij. annis cōputentur illi
tres de quibz. dcm̄ post ānos tres. tc̄. iterum
ascendi ierlm̄am. ascendi d'. nō ui ppt'
situm loci. ysa. ij. uenite ascendamus ad mō
tem dn̄i ascendi mc̄' cum barnaba. qui
iudeus erat. assumpto et tyto. qui de gētibz.
hos autē duos secum duxit. vnū. s. de iude
is aliū de gentibz ut eoꝝ testimonio manifes
tum eēt ip̄m idē iudeis et gentibz p̄dicare.
cui9 contrariū a quibzdā ei īponebatur. ut
sic in ore duoꝝ ul' triū testiū staret omē ūb.
ij. cor. ult°. ascendi autē. n̄ solū ī dispōne
ȝ scd̄ reuelationem. s. xpi et cōtuli. non dispu
taui. q2 eccl'. vi. v̄ba sūt plima et mlta
in disputando uanitatem h'ntia. cū illis
tamq' cū amicis et paribz nō dicō tamq'
a maioribz. evangelium q' p̄dico ī gentibz.
ad quas sp̄ali sum missus. hec aūt fecit pro
cōfirmatōe sue p̄dicatōis sc̄d glo. seorsum
autē nō publice ne iudeis qui putabant
legem seruandam scandalū nasceret'. et p īn
firmis qui nō possunt cibū capere. hic accipi
endum ē q' nō est bonū corā pp̄lo de diuinis
publice disputare. hiis. i. cū hiis ap̄lis.
qui uidebant' ab ip̄is p̄cedo. ad eē. i. aliq'
ualoris. s. iacobz. petr9 et iohes. hec aūt fecit ne
forte ī uacuū currerē in futuro aut cucur
rissem. in p̄rito. i. ne putarer p̄dicasse ī
utilr̄. aūt cucurrit aut glo. eo q' ei9 evangeliū
non recepissēt nisi ab aliis ap̄lis app̄batū
eēt. vocat aūt p̄dicatōm cursū p̄ currenti
eloquio. sc̄d glo. ps̄. uelocit' currit s'mo ei9.
ȝ neq; tytus. q. nō solum ī collatione ev̄ūm
meū app̄batū est. ȝ nz tytus qui mecum e
rat cum eēt gētil' cōpulsus est. ab eis p̄ceu
do. circūcidi. ȝ susceptus est ab ap̄lis ī socie
tatem ī incircūcisus. ex quo īnuit nec ip̄os
exēplo tyti. qui gētilis erat debē circūcidi. sed
pp̄ subintroductos et c̄. hec lr̄a tripl'r. duob9
modis sc̄d q' non est ibi. quibz tc̄io m° s' q' ē
ibi. quibz. p̄ p̄mo m° legitur s' q' est ibi. nz
sic. nō solū tytus nō est cōpulsus circūcidi. ȝ nz
ad horā. i. in aliquo tēpore cessim9 subitos eoꝝ qua
s. uolebant nos legi subicē et hec fecim9 ppt'
subintroductos. i. latent' a iudeis introductos.
falsos fr̄es. qui dicū fr̄i q2 ad erant et ad sila
bant. s°. ix. picul' in falsis fr̄ibz. qui subintroi
erunt in locum. s. ubi erant ap̄li et ubi e
ram cū ap̄lis explorare libtatē nr̄am. s. ab o
nere legis. lex. n. noua ē lex p̄fcē libtatis. iac.
i. q'. hēm9 in xp̄o. i. ī fide xpi. ul' p xp̄m. ioh.

.viij. si aliquis nos liberauit ut liberi essemus. explo-
rare in qua libertate nostram non ut eam tenerent
sed potius ut nos accusarent. et sic. q. per contentio-
nem ab ea nos in seruitutem. s. legis redigerent.
hec autem totum fecimus ut ueritas euangelii. i. pu-
ritas de qua. s. v. in christo ihesu. nec circumcisio neque
preputium aliquid ualet. sed fides etc. permaneat fir-
ma. s. et stabilis apud nos. secundo modo legitur sed
quod non est ibi neque. et hic secundum literam amb. sic. sed
propter. q. ita non est tytus compulsus circumcidi. sed tamen
ad horam. i. in aliquo. s. in thymothei circumci-
sione. act. xvi. cessimus subiectioni eorum nos quo-
dammodo legi subiciendo: in hoc. hoc autem fecimus
propter subintroductos falsos fratres. in loco ubi ego et
thymotheo et alius eram. qui subintrauerunt
explorare libertatem nostram quam habemus in christo
ihesu. ut nos in seruitutem. s. legis redigerent.
quia cum non possent per se facere monebant populum
concitare et scandalum facere contra nos. quod utique
fecissent nisi thymotheum circumcidissem. propter enim
iudeos scandalizarentur si hominem incircumcisum in
episcopum ordinassem. propter uitandum autem hoc scandalum
cessi ad horam. ita tamen cessimus. ut ueritas
euangelii maneat apud nos. licet enim illum ex
iudea matre natum propter uitandum scandalum circumcide-
rim. uos tamen qui gentiles estis nullo modo circumcidi
debetis. tercio modo legitur sed quod est ibi quibus. sed
enim et antiqui habent quibus. ita tytus non est compulsus
circumcidi. hic autem sensus est propter subintroductos
etc. quibus nec ad horam etc. Nota hic super
illud attendendum ultimam quod secundum frequens uisitatio
fit multis modis de causis. primo ad ostendendum ut hic.
secundo ad edificandum. ut ro. i. desidero uos uidere ut
aliquid impartiar uobis gratie spiritualis. tercio ad congratu-
landum. luc. xv. conuocat amicos et uicinas di-
cens congratulamini michi etc. quarto ad conso-
landum. job. ij. condixerant sibi ut pariter uenientes
uisitarent iob et consolarentur. quinto ad exortandum sive
exhortandum siue acuendum. pro. xxvij. ferrum
ferro exacuitur et homo exacuit faciem amici sui.
Sexto ad subministrandum. luc. i. exurgens mari-
a abiit in montana etc. Ab hiis autem. hic
ponitur secunda ratio quod. s. nichil suppleuerunt uel
addiderunt. q. diminuerunt. et primo ostendit quod
nichil addere potuerunt pro statu preterito. secundo quod nichil
addiderunt pro statu presenti. nichil addiderunt. dicat
ergo. ab hiis. q. ita concedo quod cum apostolis. autem
pro sed. quales. i. quam ydiote. aliquando. antequam. s. essent
apostoli. fuerint illi qui uidebantur esse aliquid. sed ali-
cuius auctoritatis. quia cum domino fuerunt et eius transfigurationi
interfuerunt. mat. xvij. uidebantur inquam ab hiis
. s. talibus fratribus. nichil mea interest. supple refer-
re. quia nichil prodest. in hoc autem secundum glo. innuit se
preualuisse in legalibus quia illi ydiote fuerunt
act. iiij. mirabantur apostolo quod homines ydiote
essent et ille nichil prodest hec referre quia quantum

ad deum spectant ille nichil eis nocet. deus enim per-
sonam non hominis non accipit. magnum uel paruum
omnes enim uocat ad salutem sine personarum accep-
tione. act. x. non est personarum acceptor deus. in-
ter. hic continuatur epistola duobus modis secundum quod est
ibi enim tercio modo secundum quod est ibi autem. primo
modo sic. michi enim. q. quales aliquando fuerint ni-
chil mea interest. ad priora enim non recurro quia
ea que modo sunt sufficiunt michi. ad confirma-
tionem. enim. quia uidebantur esse aliquid. i. alicuius
auctoritatis. s. petrus iacobus et iohannes. nichil contulerunt
in. i. nichil addiderunt euangelio meo. quod
suppleuerunt. in quo patet quod non illis minor sum.
secundo modo sic. deus personam hominis non accipit. patet
ex hoc. enim. quia uidebantur aliquid esse nichil michi
contulerunt. qui tamen michi conferre aliquid po-
tuissent. cum ita ipsius sim. sed deus personam
hominis acciperet. tercio modo sic. quales aliquando fuerint
referre mea non interest. autem sed hic supple dicam
quia qui uidebantur esse aliquid nichil michi
contulerunt. plene enim instructus erat quem
deus docuerat. quia dei perfecta sunt opera. deut. xxxij.
Queritur hic super illud. uidere petrum etc. glo.
ut sciret me sibi coapostolum. quia iam erat apostolus.
Contra. dicit beda super epistolam ad ro. in principio.
quod. xiiij. anno a passione domini paulus apostolatum
recepit. responsio. iam erat apostolus officio. sed nondum
generali predicatione omnium gentium executione. usque dix-
it spiritus. s. act. xiij. segregate michi paulum etc.
Item super illud. iacobum fratrem domini. qui dictus est frater domini
quia filius ioseph. Contra. ioseph ut creditur uirgo
fuit. Responsio. recitat glo. quorundam sententiam opini-
onem non ueritatem. Item ibidem alia glo. uel
fratri ideo quia nepos fuit patrui christi. i. cleophe.
contra. ioseph nichil attinebat christo. ergo nec cleo-
phas frater ioseph. responsio. non erat patruus secundum ue-
ritatem. sicut nec ioseph pater. sed secundum hominum re-
putationem. quia frater ioseph. Item super illud. deinde post
annos. xiiij. glo. a passione. contra. prius in prece-
denti capitulo dicit quod post tres annos uenit ierusa-
lem. deinde post annos. xiiij. ergo post. xvij.
annos a sua conuersione. responsio. primi tres anni
computantur in hiis. xiiij. Item super illud contuli
cum illis. glo. tamquam cum amicis et paribus. contra.
.i. cor. xv. ego sum minimus apostolorum. Responsio. par e-
rat aliis apostolis simpliciter. sed minimus quo ad pre-
dicationem operis et considerationem status preteriti quia per-
secutus fuit ecclesiam dei. Item super illud. ne forte
in uacuum. glo. ostendit se non habuisse securitatem e-
uangelii. nisi esset auctoritate petri. et aliorum corro-
borata. contra. sciebat quod sibi fuerat diuinitus reuela-
tum. Item quod diuinum est non potest roborari auctoritate
humana. Responsio. securitas ista et robur intelliguntur quo
ad alios qui euangelium eius aliter nec securum
nec firmum reputassent. non quo ad se. Item super
illud. seorsum autem. glo. qui contulit seorsum. illi enim qui

excludebantur a collatione de observantia legalium
aut ponebant spem in legalibus aut non. si non
non fuissent scandalizati sed edificati. si sic e-
rant ab hoc errore revocandi. Glossa. de utro-
que erant sed non ponentes spem erant plures.
unde non omnia tunc erant ydonei que maioribus
erant dicenda. spem vero ponentes erant obsti-
nati. unde turbationem et scandalum movere pa-
ti turbassent ergo collatione et sublata dissentione
commotionem. Item super illud. nec ad horam cessimus
glo. in aliquo. hoc. ipse cessit in circumcisione thi-
mothei. act. xvi. Item queritur quare non sicut cessit
in circumcisione tyti. Responsio. ad primum. in circumcisione thi-
mothei non necessitati fuit fratribus sed compassionem est infir-
mis fratribus ne scandalizentur. nec fecit hoc quasi
legem necessariam iudicaret sicut falsi fratres. sine
quo ydolatriam etiam dampnare videtur ab infir-
mis. Ad secundum dicendum. duplex vero diversitas fuit
una quia thymotheus erat ex matre iudea. tytus
ex utraque parte gentili. decretum autem apostolorum
act. xv. vero erat datum de gentibus non de iudeis.
unde de tyto non erat scandalum. Alia vero quia
thymotheum volebat preficere episcopum iudeis tytum
non gentilibus. Item super illud. ab hiis qui
videbantur esse aliquid. glo. altiori auctoritatis quia
transfiguratori domini interfuit. ergo iacobus alphei
de quo legitur hic interfuit transfiguratori. Contra. mt.
xvii. assumpsit ihesus petrum et iohannem et iacobum
fratrem eius. Responsio. quod glo. dicit referendum est ad primum
id est ad duos illorum tantum. scilicet petrum et iohannem non ad
tertium. Item super illud. michi mea interest. glo.
quia preterita michi prosunt. Contra. ro. viii. diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum. Responsio. preterita ad bo-
nitatem status presentis michi prosunt causaliter. plus
tamen occasionaliter. quia alii qui plus peccaverunt hu-
miliores et fervientiores surgunt. Item super illud. deus per-
sonam hominis non accipit. Contra. ro. xi. non ex operi-
bus sed ex vocante deo in iacob elegi et cetera. Responsio.
hoc non fecit deus intuitu persone. sed beneplacito gratie
sue.
Sed contra cum vidissent quod credi-
tum est michi. hec est tertia particula vero qua
probat ex collatione veritatem sui euangelii. quia scilicet
eum receperunt ut illum apostolum. Huius autem recep-
tionis primo tangit causam. secundo signum. cephas
tertio sequelam. tantum ut pauperum. In prima
parte tangit causam duplicem. prima est apostolatus
a deo sibi facta commissio. secunda est apostolatus commissi
glosa executio. et cum vidissent. ita qui vi-
debantur aliquid esse michi nichil contulerunt. sed
potius econtrario. hoc est. scilicet oppidum eorum fratrum michi
insidiantium. cum vidissent petrus scilicet et ia-
cobus et iohannes. quod euangelium preputii id est predica-
tio gentium habentium preputium creditum est m-
ichi est commissum a deo. quod cum usuris reddendis si-
cut a domino creditur servo fideli pecunia ut

eam cum usuris recipiat. luc. xix. vocatis
servis dedit eis bona sua creditum magis sicut
et petro. id est ita principaliter supple sicut et petro
creditum est euangelium circumcisionis. id est iudeorum cum
vidissent iamquam et hoc probatur hoc quod sequitur et est inter-
positio. qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisio-
nis id est iudeorum. vocando scilicet eum et eligendo
in apostolum. luc. xv. ex hoc iam eris homines ca-
piens. id est iudeos bone intentes. operatus est et michi
id est ad honorem meum et utilitatem. inter gentes
quod factum est quando elegit eum et vocavit in apostolum
gentium. act. ix. vas electionis michi est iste. ut
portet nomen meum coram gentibus et cetera. Vel quando
dixit. spiritus sanctus scilicet apostolis act. xiii. segregate michi bar-
nabam et paulum. et non hoc quod quia iudei signa
petunt iudei et greci sapientiam. i. cor. i. vero
petrus qui in signis et miraculis precellebat
missus est ad iudeos. paulus autem qui in sapientia
missus est ad grecos et gentes. cum igitur vi-
dissent hoc. et cum hoc cognovissent gratiam
que data est michi in executione. scilicet officii
michi commissi. hec est in gentium conversione et
miraculorum operatione. cephas. id est petrus. io.
i. tu vocaberis cephas. quod interpretatur caput
in signum quod futurus erat caput ecclesie. et ia-
cobus. scilicet minor. scilicet iacobus alphei episcopus ierosolimita-
nus. et io. euangelista qui videbantur colum-
ne esse. hec est sustentatio ecclesie. quia scilicet hono-
rabiliores in apostolis. quia scilicet in secretis semper cum
domino fuerant. luc. viii. in suscitatione puel-
le. et mt. xvii. in transfiguratione ipsius. dederunt
michi et barnabe. id est predicationem nostram ap-
probaverunt. et hoc in signum societatis. dextere
enim solebant sibi dari mutuo nisi in vocem. hoc.
mach. viii. nunc itaque demus dexteras eis et fa-
ciamus cum eis pacem. dederunt inquam dex-
teras ad hoc utique ut nos in gentes supple
predicaremus. ipsi autem in circumcisionem. id est inter
iudeos. tantum. supple hoc addiderunt ut paupe-
rum sanctorum. scilicet qui erant in iherusalem qui omnia ad pe-
des apostolorum posuerant act. iiii. memores es-
semus act. quod utique bonum est sed id presbyter vero qui
misertus super egenum et pauperem. Ideo iohannes elemosinarius
omnes pauperes civitatis sue alexandrine he-
bebat scriptos. quod. per sed. sed glo. et an-
tequam admonitionem. collectas fieri hic ipsum fa-
cere. sicut patet ro. xv. i. cor. xvi. ii. cor. viii. et
ix. ubi de collectis ad opus sanctorum tractatur. sicut
prelati debent memores pauperum qui sunt
in suis locis ut conferent eis bona ecclesie. heb.
xii. beneficentie et communionis nolite oblivisci
vel ei ecclesie patrimonia sunt pauperum. unde prosper.
michi ad res ecclesie nisi vota fidelium pretia pecca-
torum. patrimonia pauperum. et io. quicquid
habent etiam pauperum est. vero b. ad fulconem
quicquid de altari preter necessarium victum et simplicem

uestitum tibi retines furtum nō est. furtū
nā est rapina est. sacrilegiū est. Nota hic qd
plati esse cparantur in sacra scriptura. iiij. ge
nibz columpnarum. Primo. columpnis marmo
reis qr firmi p fortitudinē et constantiam
can. v. crura eius columpne marmoree
Secō columpnis argenteis. qr clari p iusti
ciam. can. iij. columpnas eius fecit argē
teas. tercio columpnis eneis qr sonori p doctrinā.
de hiis columpnis. iij. reg. vij. in fine. Quarto
columpnis cedrinis qr īputribiles p uitam
suā temperantiam. iij. reg. vij. quatuor deā
No. bulatoria int columpnas cedrinas. Nota et
sup illud. tm ut memores essem. qd pau
perum memores esse debemus multiplr. Primo
eos amando. luc. xvi. facite uob amicos
de mamona iniquitatis. Secō eos libenter
exaudiendo. pu. xxi. qui obturat aurē
suam ad clamorem pauperū. ipse clama
bit et exaudietur. tercio eos libenter uidē
do. eccl. iiij. oculos tuos ne auertas ab ullo
paupere. iiij. dulcit alloquendo. eccl. iiij. co
gregationi pauperum affabilē te facito.
Quinto eis compaciendo. job. xxx. compacieba
tur aīa mea paupi. Sexto eis bñfaciēdo
pu. iij. de primiciis frugū tuarū da paupi
bz. Septimo eos a malis tuendo. job. xxix.
pr eram pauperum Cum autem uenisset
hic ponitur quarta ro qua plat uitatē
euangelij sui qr s. correxit ad regulā euā
gelij suū maximū aplōrum. s. petrū. tangit
autē hic primo correctionis huius uba au
dacia. scdo rōnabilitas. prius enim quia. tercio
locus qr ī cspectu omn. sz cum uidissem. quar
to modus suū forma uboꝝ. si tu iudeꝰ. cā aut
tangitur dupl. prima simulatō petri. scda cse
sus alioꝝ. et simulatōs eius Augus et ulti
ad expōm littere pcedamꝰ notandū ē q jo. et
aug. uident hic in tribz discordare. s. in le
galium obseruatione. in petri simulatione et in
eiusdē a paulo reprehensione. In primo quidē
uident discordare. qr jo. tm distinguit du
o tpa. s. ante passionē et post passionē. dice
bat g. q ante passionē legalia erant uiua
et obseruanda. post passionē uō statim n solū
fuint mortua sz et obseruantibz mortifera.
Aug. distinguit tria tpa. s. ante passionē ī quo
fuint uiua. uitā conferētia obseruantibz et spē
in eis ponentibz ad minꝰ quantū ad opꝰ operāns
licet nō quantū ad opus operatū. aliud tempꝰ
post passionē usqz ad euangelij diuulgati
onem et tunc scdo eum mortua quidē fuint sz
tm nō mortifera. nisi spem ponentibz ī eis
uñ a iudeis erant suanda. n tm ponenda
spem ī eis. Agentibz autē nullo m erant ser
uanda. lex enim ut dicit aug. cum honore du
cenda erat ad sepulcrū n subito et statim ut y
dolatria abicienda. tercium tps est post euange
lij diuulgatōm et hꝰ in tpe mortifera fuint
legalia. n solum spem ī eis ponentibz. sz etiā
suantibz. Similiter circa petri simulatōm uident sibi dis
sentire. dicit n. jo. q uere petrꝰ legalia
n suauit. sz subtrahendo se agentibz se ob
suare simulauit. Aug. uō dicit q petrꝰ legalia
obsuauit. nec in hoc peccauit. sz in hoc q incau
te et indiscrete suauit. ponit g aug. simulatio
nē n fuisse in facto exteriori. sz uitatē. simulatō
nē uō in intentione ī teriori qr simulabat se tunc
eis dissentire. obsuabat enim legalia ac si essent
necessaria. Jo. uō in facto et apparentia et ex hoc cont
ria discordia est eiusdē exteriori a paulo re
prehensione. scdo enim jo. paulus hic n uere eum
reprehendit qr n erat reprehensibilis sz uitatē
qr nō peccauit. sz reprehendit eum dispensa
tione et quasi ex condicto. condixerant enim int petrū
et paulū ut petrꝰ simularet se obsuare legali
a subtrahendo se agentibz. et q paulꝰ eum
sup reprehenderet. ut iudei uidentes uidet tm aplm
sup obseruatione legalium reprehendi cog
noscerent ea nō esse seruanda et sic ea non
seruarent. Aug. uō dicit q uere n dispen
satione paulus eum reprehendit. qr petrus
uenialit ex indiscretione. qr s. suauit lega
lia corā gentibz ubi n debuit ea suare. qr
suo exemplo gentes iudaizare cogebat.
et ita uere reprehensibilis fuit et hoc ondit
qr si nō esset reprehensibilis. g paulꝰ mētit est
scriptura. si aut iuenitur ī scriptura unum
mendaciū totius scripture uitas titubabit. Jo
aut recte ambulauit ad uitatē euange
lij aut nō recte. si. recte. g mētitꝰ paulus
si n recte g reprehensibilis erat. huic autē
opinioni aug. magis adherendū est et magis
adheret ecclia. hiis uisis pcedendū est ad littē
expōm. d g. cum aut. q. ita q uidebātur aliq
esse michi nil contulerunt. sz postqm ego eis et hꝰ est
q dicit. aut. sz cum uenisset cephas. i. petrꝰ
et thamas tn historia uꝰ dicere hunc cepham
n fuisse petrum sz quendā pbrm q tm longe
est a uitate. uenissz inquam antyochiam q
locus erat ubi primū discipli dei sunt xpiani
ī facie. i. apte et ī psentia ei restiti tamqm
repr. glo. hoc nō auderet facere nisi sciret se nō
imparem fore et immto. qr reprehensibilis erat dis
pensatiue scdm jo. uere scdm aug. nō tm p se
sz p alios s glo. ipse enim de legalibz bñ sentie
bat sz alios exemplo suo et p indiscretionem
suam in errore inducebat et uere reprehensibil
enim p quia. prius qm uenirent quidā iudei a ia
cobo epo ierlimitano cum gentibz. i. sic gētes
edebant n discernendo cibos. act. x. discepta
bant aduersus illum qui erant ex circumcisione dicē

res. quare introisti ad uiros preputium habentes.
et manducasti cum eis. cum autem uenissent illi
s. iudei emulatores legis de quibus act. xv. a
iudea. s. antyochiam subtrahebant aliquas
operationes eciones a gentibus et segregabat se
i. seorsum gregem faciebat cum iudeis. timens
eos qui ibant quia erant multi iudei. i. cor. xiiij. qui
ex circumcisione erant. ne. s. scandalizarentur. s.
famulati in fide mutarentur. propter quod simulauit se cum
eis idem sentire et simulationi eius qua. s. simu
labat se suere legalia licet non seruaret secundum ieronimum
uel qua simulabat uel simulans tamquam necessaria secundum augustinum.
consenserunt ceteri iudei. qui erant antyochie
etc. x. qualis rector ciuitatis tales et habitantes
in ea. et grauis culpa in exemplum latius tra
hitur cum pro reuerentia ordinis peccator hono
ratur. consenserunt inquam. ita ut barnabas
qui mecum erat doctor gentium. duceretur ab illis
in hanc simulationem iudaice comestionis
quamuis recte de legalibus sentiret. sed cum
uidissem ego solus quod non recte ambularent
quo ad apparentiam secundum ieronimum quo ad exitum
secundum augustinum. scilicet non secundum intentionem recte ambularent
non tamen sed forte quia indiscrete legalia obser
uabant ambularent inquam ad ueritatem euangelii
quia que sufficit sine legalium obseruantia non
debuit dimitti propter scandalum dixi cephe coram
omnibus. ut. s. eius obiurgatione omnes serua
rentur. i. thy. iiij. v. peccantem coram omnibus
argue. iiij. ne retineas uerbum in tempore suo. si tu
iudeus cum sis. s. genere. et natura. gentiliter. id est
ritu gentium. uiuis. non discernendo cibos sicut
patet act. x. et non iudaice. i. ritu iudaico. sic
multi xpistiani gentiliter uiuunt habentes quidem
speciem pietatis uirtutem autem eius abnegantes
ii. thy. iij. et tytum. i. confitentur se nosse deum
factis autem negant. si inquam ita est quomodo gentes
cogis exemplo. s. tuo. iudaizare. i. legalia ob
seruare. glo. cogebat eos non docentis imperio sed
conuersationis exemplo. exemplum enim prelati quo
dammodo coactio est subditi. unde tempore malorum regum
populus legitur peius fuisse malus fuisse. Contra hic super
illud. sicut et petro. glo. ita principaliter. quod. quia
petrus non fuit princeps omnium apostolorum. Responsio ita
principaliter. intelligitur quo ad officium predicationis
non quo ad officium prelationis. Item super illud iacobus
et cephas. et io. glo. hii erant honoratiores in
apostolis. quia semper in secretis cum domino interfuerunt. Contra
iacobus minor de quo hic agitur. non interfuit trans
figurationi domini. sed iacobus frater iohannis ut patet in
xvij. Responsio hec sententia glo. dicitur. intelligitur quo ad duos
illorum. s. petrum et iohannem. non quo ad omnes tres.
Item super illud. ut nos in gentes ipsi in circumcisio
nem. Contra. quia petrus predicando gentibus et paulus
predicando iudeis mittebat falcem in alienam messem.
Responsio. regulariter petrus debebat predicare iudeis

et paulus gentibus. sed casualiter ex causa aliquando uterque
utrisque poterat predicare sicut dicit haymo. Item super
illud in faciem ei restiti. glo. tamquam par. hoc enim
non auderet facere nisi sciret non imparem. Contra. pe
trus fuit uniuersalis xpisti uicarius. io. xxi. pas
ce oues meas. paulus non. Responsio. quantum ad officium
et auctoritatem prelationis maior erat petrus. quo ad
ministerium predicationis par paulus. Item super illud. quia
reprehensibilis. quia peccabat. Contra. super illud iob. i. of
ferens holocausta. glo. xpistus mittendo spiritum sanctum sancti
ficauit dimittens eis quamlibet culpam inde potuit.
quia postmodum non potuerit peccare. Responsio glo. il
la loquitur de peccatis preteritis non de futuris. uel loquitur de
potestate peccandi mortaliter non uenialiter. nam uenialiter
postea peccauerunt. secundum illud. i. io. i. si dixerimus
quia peccatum non habemus etc. Item super illud cum gentibus
edebat. quia. in libro clementis legitur quod cum petrus
clementem antequam baptizaret comedere nole
bat. Responsio. ibi loquitur de gentibus gentilibus et bap
tizatis. uel distingue tempora dulcia. Item
super illud timens eos qui ex circumcisione. uidetur
quod petrus erat perplexus quia si segregabat se a
gentibus ipsi scandalizabantur. si non iudei scan
dalizabantur. Responsio. non ideo erat perplexus quia
scandalum iudeorum in casu illorum erat passiuum
sed scandalum gentium actiuum. quia fortiter est minus
rectum. magis ideo cauendum dicitur scandalum actiuum quam
passiuum quia illud peccatum semper est illud non. Item super illud
sed cum uidissem quod non recte. Contra. hoc faciebat ut
uitaret scandalum iudeorum. quia recte faciebat
secundum illud. i. cor. ix. factus sum iudeis tamquam iudeus.
Responsio. uitare scandalum iudeorum bonum erat. sed
uitare sic ut incurreret scandalum gentium non.
unde si per se solum cum iudeis hoc fecisset non peccasset
sed quia coram gentibus in ciuitate gentium ideo pec
cauit. Item super illud. dixi cephe etc. quod dicit glo.
ieronimi. quod hoc in petro reprehendere non potuit quod ipse fe
cit. quia nullus debet reprehendere alium de peccato in quo
est. Item si paulus similiter fecit act. xvi. quia si
militer reprehensibilis fuit. Item. i. thy. v. senio
rem ne increpaueris. quia petrum tamquam maiorem
prelatum reprehendere non debuit. Responsio ad primum quod
aliud de peccato aliquo reprehendit. aut est in eodem peccato
notorio et tunc peccat. aut occulto. aut quia cor
rectio pertinet ad eum ex officio. non peccat. aut
non et tunc peccat. quia officium sibi incongruum usur
pat. Ad secundum. Responsio. paulus iudicando non pec
cauit quia non simili ex causa nec in simili casu fecit
fecit enim ad ostendendum legem bonam fuisse. et
in ciuitate iudeorum legis emulatorum. Ad tercium
Responsio. prelatum peccantem manifeste licet argue
re humiliter ex zelo caritatis non. quia ex officio auctoritatis. Item
super illud coram omnibus. Contra. mt. xviij. si peccauerit
in te frater tuus etc. Responsio. illud hic locum in peccato
occulto. illud in publico. Item contra. de glo. ieronimi.
ego contra prudentia. quia tanti doctores fuit

gētiū ī doctrina ⁊ religiōis ⁊ fidei. Sed ꝙ̄. pōt dici q̄ nō fuit gētiū s̄ imitare. s; sed̄ argumētum q̄ n̄ sciebant intellectū ad idem. neq̄ Ioh̄s intelligebat q̄ legalia erant mortifera post passionē xp̄i illis qui n̄ ponebat spē ī eis. Augustinus. q̄ nō erat mortifera uł qui ponebant spem. uł Ioh̄s loq̄ p̄ tempe iam diuulgato euangelii. Aug̃ p̄ tpe añ ei diuulgatōnē. uł d̄r q̄ cū radice licet in fine nōdū ad h̄c determinata apte qualis erat h̄. ¶ Itē opponit Ioh̄s. si obseruanda sunt salute afferūt. quis qualis sentit s̄ Aug̃. ¶ Sed ꝙ̄. obseruand̄ ad dupl̄r pōt dici. uł q̄ licitū obseruari uł q̄ debitū. Sc̄do m̄ p̄cedit argumentū Ioh̄. p̄mo m̄ opīo Aug̃. ¶ Itē dicit Ioh̄s in glo. q̄ petrus fuit actor decreti de abolitione legaliū. act. xv. ibi iacobus dicit p̄p̄ quod ego iudico n̄ inquietari. ⁊ c̄. Sed ꝙ̄. petrus fuit actor p̄mus suggerendo ⁊ ostendendo. iacobus uo ex p̄e loci illius fuit actor sc̄ds p̄nunciando ⁊ decernendo.

Nos natura iudei ⁊ cetera. Postq̄ arguit eos q̄ euangeliū reliq̄rant a loco illo miror ⁊ c̄. hic arguit eos q̄ legem susceperant. ostendit autem legem nō fuisse suscipiendam triplici rōne. p̄mo per exemplū sui ⁊ alioꝝ ap̄loꝝ legem deserentiū. sc̄do p̄ insufficiam obseruantiaꝝ legaliū. t̄cio per grauē cōdicionem sub lege existentiū. iiii. cap̄. exemplo aūt sui ⁊ alioꝝ ap̄loꝝ p̄bat legē nō eē suscipiendam tripl̄r. p̄mo p̄p̄ ei insufficientiam. legem dimiserunt. sc̄do q̄ dimittendo nō peccauerūt. q̄ si q̄rentes. t̄cio q̄ a xp̄o cui adheserunt ad legem redire n̄ pōmitt. xp̄c ꝯfirmus. In p̄ma p̄te p̄mo p̄ponit q̄ ipsi nā iudei sunt. sc̄do assumit q̄ nichil⁹ p̄ legē iustificari n̄ posse potuit. scientes. t̄cio ꝯcludit q̄ multominus gentiles p̄ eam iustificari potuit. Cū ex opibus. dicit g̃o nos nā. q. ita non debent gen̄ti iudaizare. quia nos. ego. s. ⁊ alii ap̄li. natura sc̄plo sum⁹ iudei n̄ p̄selici. ii. cor. xi. hebrei sunt ⁊ ego. ⁊ n̄ ex gentibus peccatores. i. licet sum⁹ peccatores. n̄ tñ ex gentibus. uł ⁊ nō peccatores ex gentibus. i. sicut gentes qui antonomatice a iudeis peccatores dicebantur. p̄pt p̄ctm infidelitatis ⁊ ydolatrie. sicut enim differt scribens ⁊ scriptor sic peccās ⁊ peccator. unde scriptura n̄ ꝯsueuit uocare peccatores nisi peccatis grauibus inuolutos. s̄ Aug̃. scientes aūt. aūt. s; sc̄ie licet nat̄r sum⁹ iudei nos scientes q̄ iustificabitur h̄o. i. nullus unde ronabilr ut h̄o. ex opibus legis. opibus. s. operatis. n̄ p̄ se p̄ fidem ihu xp̄i. nec. n. antiq̄ui nisi p̄ fidem ip̄licitam uł explicitam saluari potuit. Vn̄ Aug̃. eadē fides iustos saluauit antiquos q̄ saluat ⁊ nos scientes mq̄ ⁊ nos in xp̄o ihu. i. in xp̄m ihm credim⁹. nō. n. sufficit crede xp̄o uł xp̄m. s; crede in xp̄m. i. credendo ī eū tendē. credim⁹ inq̄ ⁊ h̄c ut iustificemur ex fide xp̄i. ro. iii. iusticia dī est p̄ fidē ihu xp̄i. ⁊ nō ex opibus legis. ⁊ uocat opera legis que cū lege instituta ⁊ terminata sunt. p̄p̄ q̄. q. s. multi de q̄ magis ut n̄ iustificatur ex lege. multo magis ex opibus legis n̄ iustificabit om̄s caro. i. gēlis qui totus est caro. carnalis. s. credendo ⁊ uiuendo. ro. iii. h̄r idem. q̄ si q̄rentes. hic p̄bat q̄ legem dimittendo nō peccauerūt. ⁊ hoc tripl̄r. p̄mo q̄ xp̄c nō est peccati minister eam dimittī p̄cipiendo. sc̄do q̄ ipsi peccarent legē reedificando. si eni. t̄cio q̄ legem dimiserūt ex legis decreto. Ego enim. dicit g̃o. q̄ si. hec legitur tripl̄r. p̄mo modo sic. ita dixi quod credim⁹ in xp̄m ut p̄ fidē iustificemur. q̄ ꝑ sed. si inuenti sum⁹ peccatores ipsi dico q̄rentes iustificari. i. ⁊ ī hoc q̄ sum⁹ q̄rentes iustificari in xp̄o. tunc xp̄c qui hoc p̄cepit ē minister peccati. s; nunquid xp̄c peccati minister est lege. s. dimitti p̄cipiendo. Absit. ipse eni est p̄ peccati destructor n̄ minister. i. ioh̄. uł. ep̄h. deponi iniquitates uestras ⁊ c̄. ⁊ i. io. iii. in hoc apparuit filius dei ut dissoluat opa dyaboli. Sc̄do modo legitur sic. q. uere ex opibus legis n̄ est iusticia. q̄ ꝑ q̄. ⁊ ipsi. nos. s. qui maiores in lege sumus. inuenti sum⁹ peccatores in illa. q̄ inde p̄; q̄ sum⁹ q̄rentes iustificari in xp̄o. q̄ nō q̄reremus nisi peccatores in lege fuissem⁹. q̄ si nos qui eram⁹ ī lege maiores inuenti sum⁹ in ea peccatores. si xp̄c legem p̄ciperet obseruari eet minister peccati. sed nunquid xp̄c peccati minister est. legem. s. obseruari p̄cipiendo. Absit. t̄cio modo sic. uere ex opibus legis nō est iusticia. quod p̄ q̄. nos sumus q̄rentes iustificari in xp̄o. nos inq̄ ipsi dico inuenti peccatores. q̄ utique nō q̄reremus si ex lege eet iusticia ⁊ si ita est xp̄c ꝯcedendo relabi ī legem eet peccati minister. s; nunq̄ xp̄c peccati minister est. in legē. s. relabi ꝯcedendo. Absit ⁊ uere xp̄c nō est peccati minister. eni. q̄ si ego qui sum imitator x̄. qui destruxi. s. sup̄bia iudaicam de opibus legis gl̄iante. uł carnalē legis obseruantiam quā ī me ⁊ ī aliis destruxi legem. s. deseri p̄cipiendo. Ie. i. ut euellas ⁊ destruas. Itē reedifico adhuc eā obseruando. uł obseruari p̄cipiendo. uł in eam relabi ꝯcedendo. p̄uaricatorē me eē ꝯstituo. q̄ legē. s. p̄te adulsam q̄ ip̄ugnare debem admittō. ille eni aduocatus d̄r p̄uaricator qui p̄tem quā se iuuare p̄misit ip̄ugnat. uł ēgo. uł p̄uaricatorē me eē ꝯstituo q̄ legē sp̄ualiter intellectam transgredior. differt. n. peccator et p̄uaricator q̄ ubi nō est lex nec p̄uari

catio . ro . iiij . et ne hec faciendo eem puarica
tor . ego enim per legem . spualem intellectam vel
per legem . i . auctorem legis q precipit scriptam
dimitti . deut . xviij . prophetam de gente tua sus
citabit t dns . ipsum tamquam me audies . et leui .
xxvi . nouis supuenientibus uetera proicietis . le
gi mortuus sum . ne . s . in ea uiuerem carna
liter . ut deo . i . ad honorem dei uiuam . s . spu
aliter . xpo confixus . hic ostendit q a xpo cui ad
heserunt ad legem redire non ppnuntur . et inui
it huius epistole tam . primo qr cum xpo uetus
tati mortui sunt . scdo . qr per xpm in fide no
uiter uiuunt . q autem ne . tercio qr xpo ingrati
esse nolunt . non abicio dr gratiam . xpo . q . ita legi
mortuus sum . ut deo uiuam q utique possum .
qr xpo . i . cum xpo confixus sum cruci . qr quibus
dam clauis amoris . unde crux xpi in me ex
citat eundem ardorem pati . ro . vi . uetus ho
noster simul crucifixus est . ut destruatur cor
pus . Viuo autem . autem per s. per hec q sum confixus
cruci uiuo . uita gratie et uirtutum . per crucem
enim est uita spualis qr ipsa est lignum uite . iam
non ego . supple secundum carnem . qr mutatus in u
rum alterum sicut dictum est saul . i . reg . x . deposui
enim me uetem hoiem . eph . iiij . Viuit uero
in me xpc . sicut pr dr uiuere in filio . eccli . xxx .
mortuus est pr eius . et qsi non est mortuus
silem enim reliquit post se . phi . i . michi
uiuere xpc est . tamen s . michi sensum spualem
et motum . quod autem . q . ita dico me uiuere
autem q uiuo . uita . s . spuali gratie et uirtutum
in carne . s . corporali . non secundum carnem . ij . cor . x .
in carne ambulantes non secundum carnem militamus .
in fide hoc est per fidem . uiuo filij qr iustus
ex fide uiuit . abac . ij . qui . i . qr ipse dilexit
me affectu et largus generali in persona hois . ierem .
xxxi . in caritate perpetua dilexi te etc . et tra
didit dilectis . s . effectu . io . xv . maiorem hanc
dilectionem nemo habet etc . seipsum . non ad sacrifici
um . pro me redimendo enim pro tam modico
est . xxxv . da altissimo secundum datum eius . s . te pro
ipso . l . iuste sibi uendicat uitam meam . qui
pro mea dedit suam . et quia hec fecit . non abicio
gratiam dei legem . s . iterum recipiendo ut secundum a
liam legem non sim ingratus gratie dei . ei . s . le
gem eqndo et gpando . f . cor . xvi . gratia dei in
me uacua non fuit . et ideo non debeo gratie dei le
gem gpare . ut dicam per legem ee iusticiam hoc
est gratiam dei abicere . si enim per legem iusticia
ergo xpc gratis . hoc est frustra et sine causa mor
tuus q est maxime inconueniens . sic accipitur
gratis . ysa . lv . gratis uenundati estis . ysa .
frustra laboraui sine causa fortitudinem me
am consumpsi . Nota hic secundum illud xpo confixus sum
cruci . q sicut cum xpo crucifiguntur in cruce pe
nitentie . q . quatuor clauis . primus . consideratio

peccati ut ab eo caueat . in ga . v . qui xpi sunt car
nem suam crucifixerunt cum uiciis et concupiscentiis .
secundus consideratio xpi passi ut ei conformes fiant .
i . pe . iiij . xpo in carne passo et uos eadem cogi
tatione armamini . tercius consideratio eterni
suppliciorum ut illud euadant . luce . xxiij . neque
tu times deum q in eadem dampnatione es . quar
tus consideratio celestis premij ut ad illud perue
niant per crucem . mt . xvi . qui uult uenire post
me abneget semetipsum . etc . Item super id qui
tradidit semetipsum etc . q xpc tradidit semet
ipsum ex obediencia patrem . phi . ij . obediens usque
ad mortem . pater ipsum ex caritate perfecta . ro . viij .
qui proprio filio non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit
illum . iudas ipsum ex auaricia . mt . xxvi . quid
uultis michi dare et eum uobis tradam . iudei
ipsum ex inuidia . sciebat q per inuidiam tradidis
sent eum . Queritur hic secundum id et non ex gen
tibus peccatores . contra i . io . i . si dixerimus quia peccatum non
habemus etc . Resp. quamuis peccatores non tamen ex gentibus
uel peccatoris nomen uocatur hic antonomatice .
usu peccatorum grauium non generali usu peccatorum co
munium . Item super id scientes qr ex operibus
legis contra iac . i . non auditores legis sed factores
iustificabuntur . Resp. ibi loquitur de operibus moralibus
hic de cerimonialibus . Item super illud hoc . glo .
uidentes . contra iac . iiij . abraham nonne ex operibus
iustificatus est . Resp. opera abrahe non fuerunt o
pera legis sed ante legem . Item super id . quod propter
ex operibus legis contra ga . e . iij . qui fecerit ea ui
uet in illis . Resp. ibi loquitur de uita corporali . i . non
occidetur . non de uita spuali . Item ibidem oppo .
opera decalogi erant opera legis . exo . xx . illa
ilo seruata iustificabant secundum id mt . xix . si uis
ad uitam ingredi . Resp. loquitur de operibus que erant
legis propria . ut cerimonialia non de eis que erant
legibus aliis communia . ut moralia . Item ibidem
oppo . quia circumcisio iustificabat ab originali
culpa . Resp. circumcisio non erat opus legis sed ante
legem . qr ante legem mandatum communis sub lege
obseruatum . Item secundum illud numquid xpc minister pecc .
glo . absit ut xpc peccati minister sit . qui legem
destruxit . contra mt . v . non ueni soluere legem sed
Resp. destruxit obseruantiam legis carnalem et imple
uit spiritualem . Item super id . si que destruxi etc .
contra post eciam destruebat act . ix . modo reedi
ficabat ergo preuaricator erat . Resp. eciam non
destruebat quia destrui non potest sed des
truere conabatur .

Insensati galathe qui nos fascina
uit . Ostendit q legem non debuit suscipere .
exemplo suo et aliorum apostolorum legem deserentium . hic osten
dit idem per iustitiam obseruantiarum legalium .
et primo ostendit legis imperfectionem . scdo ne uideatur
oio inutilis fuisse ostendit eius utilitatem . quid ergo
lex . in prima parte legis imperfectionem ostendit . duplr .

primo .n. ostendit per rationes quod per legem non est spiritus s. collatio. nec miraculorum operatio. secundo per auctoritates ostendit quod ex lege non est iustitia nec benedictio sicut scriptum est. tertio per humanam consuetudinem ostendit quod ex lege non est etiam hereditatis adeptio. fratres secundum hominem dico. In prima parte primo ponitur eorum dura increpatio. secundo increpandi materia ibi. hoc solum. ubi ponitur quadruplex ratio increpandi. prima sumitur ex dei beneficio. secunda ex passionibus eorum bono principio. sic stulti estis. tertia ex presentis passionis dampno. tanta passi. quarta ex eius miraculo. qui ergo tribuit. dicit ergo. o insensati. et continuatur sic. ita per legem non est iustitia sed per fidem. an ergo hoc vobis concessum et in huius contrarium estis. o. dolendo dicit. interiectio dolentis non adulantis vocandi. Insensati galathe. et bene coniunguntur ista duo. galathe enim interpretantur translati. nam stultus ut luna mutatur. eccli. xxvii. qui vos fascinavit .i. ludificavit. non obedire veritati. ut s. veritati se actibus vestris exigentibus non credatis. sicut qui ludificatur magycis incantationibus rem ante se positam non videt. vel qui vos fascinavit .i. malo oculo per invidiam lesit. sicut pueri dicuntur fascinari qui malo oculo inspiciuntur. secundum n. aliquos secundum glo. qui habent oculos urentes qui respicientes pueros teneros ledant ita ut cibum ex stomaco emittant. et nauseam patiantur. et hoc est impossibile. mala enim vehementer affecta immutat oculum. oculus autem immutatus immutat aerem. aer autem immutatus teneram carnem puerili. et ledit pueros ut cibum evomant. isto modo loquitur hic apostolus dicens. qui vos fascinavit. hoc est oculo invido lesit. non obedire veritati hoc est cibum fidei et spiritus s. evomere. ante quorum oculos. hoc legitur quadrupliciter. primo modo sic. ante quorum etc. q. ille fascinavit vos dico ante quorum oculos .i. quorum reputatione. xpc ihc proscriptus est .i. dampnatus tamen non dampnans mortem. quod. os. osee. xiii. o mors ero mors tua. et in vobis .i. fidelibus vestris. crucifixus ut puritas hominis sit salvandi potestate. secundo modo. ante quorum oculos .i. in quorum notitia xpc ihc proscriptus est .i. ad passionem dampnatus et in vobis .i. in terra vestra crucifixus quia eius condempnationem et crucifixionem noscitis ac si presentialiter vidissetis. tertio modo sic. ante quorum oculos .i. in quorum presentia xpc ihc crucifixus. simpliciter pro vobis proscriptus est .i. exheredatus et hoc in vobis. .i. in vobis hereditatem suam amisit. quia tamen non deletis sustinere in aliis. quarto modo sic. ante quorum oculos .i. a quibus xpc ihc proscriptus est .i. punitus sicut a pilato. et in vobis. ipsum per legem defendentibus. et ad peccata redeuntibus crucifixus. quia ita peccatis ipsum per legem defendendo. sicut peccavit pilatus et crucifixores. heb. vi. rursum crucifigentes sibimetipsis etc. et sic ita stulti et fascinati

estis. hoc tantum solum a vobis volo discere. hoc est audire hoc enim adeo evidens est ut a stultis dici possit ex operibus legis. q. carnalibus observantiis quas non servatis spiritum .s. spiritum sanctum intrantes accepistis an ex auditu fidei .i. ex fide que est ex auditu. ro. x. q. d. non ex operibus legis sed ex auditu spiritum accepistis. act. ii. adhuc loquente petro cecidit spiritus s. super omnes qui audiebant verbum. et quia spiritus s. ex fide. ergo vos stulti estis qui fidem per legem dimisistis et hoc est quod subdit. sic stulti estis ut cum spiritu cepistis .i. sicut boni a spiritu sancto habitis. ut cum perfectiores esse debeatis. carne. hoc est per carnales observantias consummamini .i. finiatis consummari. per quas tamen nec veram iustitiae habuistis ita pervertebat ordinem. i. cor. xv. primum est quod est animale. deinde quod est spirituale. sic multi religiosi et prelati cum spiritu cepisse quia s. fuerunt carne. tamen consumantur signati per statuam nabugod. cuius caput aureum et pedes lutei. dan. ii. tanta passi estis quia ita cepistis consummari per legem. sed hoc querendo potius habita perditis. et hoc est quod dicit tanta passi estis sine causa .i. sine fructu et utilitate mercede. n. secundum glo. iam per fidem sustinueratis quam tamen amisistis deficiendo. quia si averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem omnium iustitiarum eius non recordabor. eze. xviii. si tamen sine causa. q. hoc non affirmo quia in potestate vestra est ut non sine causa. per penitentiam. n. si vultis penitere et defectus revocantur et mortificata vivificantur secundum glo. qui ergo. q. ille ex operibus legis non accepistis spiritum s. quia nec ego ex operibus legis dare potui. ergo qui tribuit vobis spiritum s. ministro s. non auctore. ministerio .n. apostolorum dabatur spiritus s. per manuum impositionem. act. viii. et operatur ministerio virtutes .i. miracula. in vobis .i. inter vos non ex operibus legis. supple facit hoc. an ex auditu fidei. q. d. non ex operibus legis sed ex auditu fidei. non enim acceperat paulus potestatem faciendi miracula et dandi spiritum s. quia ante conversionem non faciebat hoc. sicut scriptum est hic ostendit per auctoritates quod ex lege non est iustitia nec benedictio. et primo ostendit quod ex fide sunt hec duo secundo quod neutrum est ex legis beneficio. quicumque enim tertio quod utrumque a xpo. xpc nos redemit. In prima primo ostendit quod ex fide est iustificatio. secundo quod ex fide est benedictio. providens. In prima parte primo inducit auctoritatem. secundo infert conclusionem. cognoscite. dicit ergo. sicut scriptum est. q. ita spiritus s. est ex fide. quia et iustitia similiter est ex fide sicut scriptum est gen. xv. abraham credidit deo. ro. iiii. contra spem in spem credidit quod contra spem nature in spem gratie. et reputatum est ei ipsum s. credere ad iustitiam .i. sufficiens causa fuit iustitie abrahe. et notabiliter dicit reputatum est ei. quia vera iustitia nostra simpliciter non sufficeret. sed solum secundum divinam reputationem. ysa. lx. omnis iustitie nostre quasi pannus menstruate et quia abraham iustificatus est. ergo cognoscite quia

qui ex fide sunt. i. hnt ee spuale p fide. hii filii
sunt abrahe. s. p imitacionem. Jo. viii. si filii a
brahe estis opa abrahe facite. puidens. hic
ondit q ex fide est bndco. et primo tonat au
ctem. sedo infert oclom. igit. nec solu iusti
cia est ex fide s et bndco et hoc est q dicit. p
uidens aut. aut s. scptura puidens. i. piu
sum esse longe ant. fieri. ostendens q ex fide
i. per fidem. iustificat fidem ds. ro. v. iustificati
g ex fide et c. pnunciauit. i. pnunciatu esse
ostendit abrahe. q intu. i. fidei oformita
te. ul i suo semine bndicent bndone etna.
omis gentes. no solu iudei pmo ei bndca e
iudei. sed gentes. gen. xxvi. no una tm bn
dcom hec pt. de hac h gen. xii. in te bndice
tur in semine tuo omis gentes tre. q g au
ctas scpture hec dicat. g qui ex fide sunt bn
dicentur cu fideli abraham. bndcoe etna.
sicut abraha bndcs est. Nota hic q fides
in hoie multa bona facit. pmo intellcm illu
minat. ii. cor. iiii. illuxit in cordibz nris
et c. Sed affcm iustificat. abac. ii. iust ex
fide uiuit. tcio oscienciam purificat. act. xv.
fide purificans corda eo. quarto uolunta
tem rectificat. ro. iiii. corde credit ad iustici.
quinto spm scm donat. act. xix. si spm scm ac
cepistis credentes. vi. miracla ppetrat. ar.
xvii. si hueritis fidem sicut fide synapis et c.
vii. bndcom etna ipetrat. ut h. g qui ex fide
sunt et c. quicuq; eni. hic ondit q nec bndco n
iusticia ex lege est. et pmo ondit q ex lege
n est bndco. sed q ex ea n est iustificacio. q
niam at. In pma pte pmo affirmat. sedo
ofirmat. scptum. dt g. ita ex fide e bndco
no solu ex lege imo potius maledco. eni q
quicu; ex opibz legis sunt. i. ee spuale et iusti
ciam hre reputant et intellit h s aug de o
pibz cimonialibz n de moralibz. sub maledco
sunt. s. trasgssionis q cuiate no possunt. scp
tu est eni. deut. xxvii. maledcs ois qui non
pmanserit. in oibz no solu in quibzdam. s in
oibz. s. iudicialibz cimonialibz et moralibus.
no ei sufficit nisi oia ipleant. Jac. iiii. qui
in uno offendit fcus est oim reus. oibz dico
que scpta sunt in libro. de quo bar. iiii. hic lib
mandatoru dei pmansit isq. sic. ut faciat ea.
no solum ut audiat. ro. ii. n auditores
legis iusti sunt apud dm. et c. et notat hic
aps triplicem uniuslitate v obseruacois manda
tor. s. uniuslitas obseruantiu q omis tene
bantur. maledcus ois et c. uniuslitas tpis
q sp tenebantur. qui n pmanserit. uniuer
salitas mandator. q ad oia tenebant. i ol
bz et c. q nllus pot sed glo. et solz hic formari
silis i quo moys. posuit maiore. maledcs ois
et c. Pter aut assupsit hec est omis q n noc

n predes nri portare potuim. act. xv. et pau
lus oclusit. quicuq; g sunt ex opibz legis sunt
sub maledco sunt. Cont hic sup id. o insesati
ga. ar. v. qui dixit fri suo fatue. et c. Rs. di
ce eni expbracionis malu est. s no eni correc
tionis. vn luc. xxiiii. o stulti et tarde et c. Jd
sup illud quis n fascinauit. glo. magicis lu
dificacoibz aliud queda ostendunt hoibz q in
sunt. Jh. b ar. sens pticularis no decipit cia
ppum obm. Rs. q uis sensus n errat. errat
ymaginacio. ul dd q q uis sensus n errat
cia ppu obm. errat tn cia obm coe. et cia obm
p accns. ut g iusus ab oto albo spem albi sp
accipit. s cire magitudinis ul qualr fige
illa albedo sit ul in quo sbo sit ali errat.
Jte sup ide dicit glo. sut quida iusu intectus
g iusus uidentis attigit rem iusa. Jh. b
ar. uidem intus suscipientes n extra mit
tentes. Rs. iusio ichoat extra mittendo s
opletur itus suscipiendo. ul dd q hoc n fit
extra mittendo ad ex celo s ala male affca
aliq; malu hndre mittit ad aerem quo ifica
tur aer usq; ad corp iusu. q si teneru e et
passibile aliqm ipm lit s phm. t. de sopno
et uigilia. aspect mris mstruate ificit spe
culu nouu. Jte sup id ant quor oclos. glo. ita
peccans sic pilat peccauit. g erat hoiade
sic pilatus. Rs. ita in gnt no i spe. peccabat
eni pcco ifidelitatis no homicidii. Jte sup
illud i nob crucifixus. glo. a crucifixoribus
pcti quitate n diffcio. h. no tm peccabant
qnti q xpm crucifixerunt. Rs. tm peccabat
qntu qui xpm crucifixerunt in gnre q pcco
ifidelitatis n tm in spe. Jte sup id hoc solu
uob discere. h. ipe hoc sciebat. g disce ab eis / uolo.
addisce no potat. Rs. ponitur osequns p ance
dente. i. discere p audire. Jte sup illud ex o
pibus legis spm acce. et c. glo. spe est ex
fide. h. i. cor. xii. alii fides i eode spu. g
fides est ex spu. Rs. duplex est missio spc.
s. vna iuisibilis incius p gram. alia uisibi
lis exius per creatura appente. pma fidem
cat. secda cat a fide. Jte sr id. tanta passi
estis sine ca. h. nllm bonu iremuneratum.
Rs. sine ca finali ulcima q est ca caz. i. sine
fructu uite etne. no tn sine ualitate aliqua.
Jte sr id ide. glo. in obsuantiis legis si non
intelligantur littus corpis sola est. qualis e
rat in pplo iudor. g nllus eor erat i carita
te. Rs. si no itelligantur explicite sic ma
iores ul iplicite sicut intelligebat minores. Jte
sup illud. qui tribuit nob spm. h. aug. xv.
de trini. dt. q nllus discipulor dabat spm scm.
s orabant ut ueniret sr illos. Rs. dt sol scd glo.
spm dat aucte. homo qm ministio. Jte sup illd
et opatur uirtutes. q e cre opa miraclor ac

fieret igitur in Christo Ihesu. id est per Christum Ihesum.

tribuuntur fidei. Glosa. quia eius actus quodammodo est
gratia tantum quia credit aliqua sed tamen impossibilia
ideo attribuitur ei operatio rerum gratie non cursum.
Item super illud cognoscite glosa. Quare omnes cre-
dentes potius Abrahe quam Noe vel Abel vel al-
terius sancti filii dicuntur. Glosa. non ideo quia fidei habitus pri-
mo in eo fuit. sed quia in eo primo maior perfectio
et fides apparuit. quia a Caldeis pro fide in igne
iactatus fuit. et patriam reliquit et filium
offerre paratus fuit. Item super illud. ut faciat
ea. glosa. quia nullus potest. Glosa Ieronimus. maledictus qui dicit
deum precepisse impossibile. Glosa. nullus potest. id est vix potest.
vel nullus potest per se sine adiutorio gratie.

Quoniam autem in lege nemo iusti-
ficatur. Ostendit quod ex lege non est benedictio. sed potius
maledictio. hic ostendit quod ex lege non est iustifica-
tio. et primo inducit auctoritatem. secundo procedit ex
ea. lex autem. dicit glosa. ita ex lege non est benedictio
sed nec iustificatio. et hoc est quod dicit. Autem. sed
quoniam in lege. id est ex operibus legis. nemo iustifica-
tur. lex enim neminem duxit ad perfectum. heb.
vii. apud deum. et si apud homines qui falluntur.
homo enim videt ea que patent. deus autem intue-
tur cor. manifestum est ex verbis prophete. abac. ii.
quia iustus. quicumque sit. ex fide vivit. scilicet vita
gratie et glorie. Autem. sed lex non est ex fide. quia scilicet non
impletur spe futurorum sed timore pene. illi enim
qui etiam spem futurorum implebant iam sub lege
non erant. sed pertinebant ad novum testamentum
vel lex non est ex fide. quia nichil mandat credendum
distincte et aperte sed sub figuris. sed qui fecerit
ea. non tamen dicit sed ea ut intelligas hic nomine
legis [?] opera. vivet in illis. id est non occidi-
tur. levit. xx. custodite leges meas atque iu-
dicia que faciens homo vivet in eis. transgre-
diens occidebatur. heb. x. irritam quis faciens
legem moysi sine ulla miseratione duobus aut
tribus testibus moritur. Christus nos redemit. Ostendit
quod ex fide benedictio et iustificatio et quod neutrum
horum est ex legis [?]. hic ostendit quod utrumque horum
est a Christo. et primo ostendit quod a Christo est liberatio
a maledicto. secundo quod a Christo est benedictio. ut in gen-
tibus. tertio quod a Christo est spiritus scilicet infusio. ut pol-
licitationem. dicit glosa. Christus. quod ex lege est
maledicto. sed Christus nos iudeos redemit [?]
suos. de maledicto. scilicet legis sub quo eramus.
factus. id est reputatus pro nobis maledictum. male-
dictione culpe. id est valde magnus peccator. vel
emphatice loquitur et ad maiorem expressionem
ponit neutrum pro masculino. Io. ix. nos scimus
quia hic homo peccator est quia scriptum est deut. xxi. ma-
ledictus scilicet maledictione culpe. omnis qui pendet in
ligno. supple pro suis sceleribus. Christus quidem pro suis sce-
leribus in ligno suspensus est. ysa. liii. et cum
sceleratis reputatus est. Alio modo legitur de ma-
ledictione pene. sicut Christus nos redemit de ma-

ledicto legis. ipse dico factus vel non solum reputa-
tus pro nobis maledictum. id est mortalis et in male-
dicto pene legalis subiectus. Gal. iiii. ubi venit
plenitudo temporis etc. factum sub lege etc. et vere
nobis factus est maledictum. id est valde miser. quia
scriptum est. maledictus. maledictione pene. hoc est mor-
tuus et satis miser. omnis. ut nec Christus exclu-
datur. qui pendet in ligno. Christus autem in lig-
no crucis pependit et mortuus est que pena
erat omnibus abiectior et abhominabilior. et nota
quod aliqui libri habent maledictus omnis a deo. an-
tiqui tamen codices non habent. unde creditur additum
fuisse a iudeis post passionem et hoc ad infama-
tionem nominis Christi. ut in gentibus. quasi ita nos
iudeos redemit Christus a maledicto legis. ita ut
et in gentibus que non erant sub maledicto legis
benedictio Abrahe. promissa scilicet fieret. de cuius promis-
sione gen. xxvi. et xxii. fieret igitur ita ut
pollicitationem spiritus. id est beatitudinem eternam quam
spiritus pollicitus est. vel pollicitationem spiritus. id est pol-
licitationem quam ipse spiritus est credentibus promissus.
Joel. ii. effundam de spiritu meo super omnem carnem.
accipiamus. nos utique et iudei et gentiles
et hoc per fidem et non per opera legis. fratres secundum hominem
dico. hic ostendit per humanam consuetudinem quod ex le-
ge non est hereditas eterna. ubi primo ex humana consuetudi-
ne ostendit quod dei testimonium debet esse firmum. secundo
quod deus fecit Abrahe de hereditate eterna testamen-
tum. Abrahe. tertio quod id per legem non est evacua-
tum. hoc autem dico. quarto quod nec per legem est imple-
tum. nam si ex lege. dicit glosa. fratres. quod ita proba-
vi per auctores et rationes quod per fidem non ex lege est
iustitia et beatitudo. sed modo. o fratres dico. id est hoc
idem probare volo. secundum hominem. id est per humanam
consuetudinem. in qua communis sepe cernitur immu-
tabilitas. Job. xiiii. numquam in eodem statu perma-
net. tamen testamentum hominis confirmatum testibus
et morte testatoris. heb. ix. testamentum in mor-
te confirmatum est. nemo spernit dicens illud
non valere. aut superordinat aliud de rebus
defuncti sustinet disponendo. nichil enim est ut
dicit lex. C. de epis. et cleric. la. quod tantum hominibus
debeatur quam ut ultime voluntatis eorum li-
ber stilus et licitum quod iterum non redit arbitrium.
glosa. multomagis testamentum dei nullus debet spernere
aut superordinare. deus autem Abrahe condidit tes-
tamentum et hoc est quod subdit. Abrahe dicte sunt
a deo scilicet promissiones. gen. xii. xv. xxii. et
dicit pluraliter promissiones et semini eius. scilicet Christo
non acquisitive sed effective. non enim ad eum fie-
bat promissio. sed per eum promittebatur danda
benedictio. gen. xxii. in semine tuo benedicentur
omnes gentes. non dicit supple scriptura. in
seminibus supple tuis benedicentur omnes gentes
quasi in multis. id est sicut fecit. si de multis vellet in-
telligi. sed supple dicit quasi in uno. volens intelligi

et semini tuo. materialr nō formalr. q̄ ē xp̄c.
et sic v̄to gr̄a suppoita nō gr̄a sigt̄a. h' est
semē id de quo. ysa. vi. semē sc̄m erit q̄ steterit
.i. ī iudea ul' maria. om̄s .n. alij ceciderūt
p originale. hec aūt. q. ita pmisit d̄s abra
he. aūt. s3 dico .i. ɔfirmo. q̄ hec testamentū
ɔfirmatum a dō p pmissiones et iuram
ta. heb. vi. ut duas res quibȝ īpossibile
est mētiri dm̄ .s. p iuramēta et pmissiones
firmissimū solaciū hēam'. gen. xxij. per
memetipm iuraui etc̄. lex nō facit irritū
.i. fc̄m. q̄ fateri si p legem daretur aucth'as
hēditas. tūc .n. nō daretur p semē. que .s. lex
data est post quadringentos. xxx. annos
a pmissione .s. pmo fc̄a abrahe. gen. xij.
q̄ tm̄ moratus ē isrl' ī egipto. vn̄. exo. xij.
hītatio aūt filiorū isrl' qua mālserūt ī egipto.
fuit. cccc. xxx. annorū. quibȝ expletis eadē
die egressus omis exercitus. ɔputantur aūt hi a
nī a pmissione pmo fc̄a abrahe usq3 ad da
tionem legis ab egressu enī abrahe de terra cal
deorū qn̄ pmo fc̄a est ei pmissio usq3 ad īgres
sum iacob in egiptū fuit. cc. xv. anni. in
de usq3 ad morte ioseph. lxxi. inde usq3 ad
exitū de egipto. c. xliiij. anni. si g° addas. c.
xliiij. cū. lxxi. fiunt. cc. xv. qui iuncti cum
aliis. cc. xv. faciūt. cccc. xxx. ad euacuāda.
.q.lex nō facit irritū testamētū q̄ ualeret
ad euacuandā pmissionē factam .s. abrahe.
et semini ei' de hereditate. nā si ex lege hedi
tas .i. btītudo eterna. iam supflē n̄ eēt ex p
missione et ita euacuaret et frustraretur
pmissio fc̄a abrahe. ro. iiij. nō .n. ex lege
pmiss' abrahe. abrahe aūt. q̄ si est ex lege n̄
est ex pmissione s3 ex pmissione. vn̄ sb̄d'.
aūt. s3 abrahā p repmissionē .i. pmissi
onem sepe factam donauit d̄s. qui n̄ fallit.
g° ex opibȝ legis nō est hēditas. ⁋ Nota
hic q̄ deus abrahe pmisit tria. pmo terram
lacte et melle manantē. gen. xv. semini tuo
dabo terrā hanc. scd̄o. semis multiplicationē.
gen. xxij. multiplicabo semē tuū. tercio red
ditionis mercedē. gen. xv. ego protector tuus
et merces tua magna nimis. hec .n. tria largi
tur d̄s sc̄is suis. pmo sufficientiā bonorū tp̄ali
um. ps. nō uidi iustū derelictū etc̄. m̄t. vi.
querite pmo regnū dei etc̄. scd̄o hundantiā bo
norū tēpaliū spualiū. ij. cor. ix. multiplica
bit semē u̅r̅m̅ et augebit īcrementa frugū
iusticie u̅r̅e̅. iij. pmiū bonorū eternorū. ps.
cū dederit dilectis suis sopnū etc̄. sap. iij. bono
rū laborū gl'osus est fructus. ⁋ Contra hic sr̄
illud. qm̄ ex lege nemo iustificatur. glo. ille
iustificatur qui grauis ei' colit n̄ cupiditate
hēndi a'd a° ab eo ul' timore amittendi. q̄
vita eterna ē a'd a dō. g° qui facit ea īp̄a uiuam
eternā n̄ iustificatur. ⁋ Resp°. uita eterna ɔsuls
ad a° a dō tm̄ ɔsistit ī dō. v. ei unū īp̄a aliquī
utrobiq3. idē. vn̄ qui sunt īp̄a uitā eternā ser
uiunt īp̄ dm̄. ⁋ Itē sup id iustus ex fide uiuit.
g. caritas est uita aīe. vn̄ .i. io. iij. qui
n̄ diligit manet ī morte. ⁋ Resp°. fides formata
de qua loq'tur n̄ est sn̄ caritate. sed tūc q̄ritur
quare magis attribuitur uita fidei quam
caritati. resp°. q̄ uita est pm' actus et fides
pmus hitus. ⁋ Itē sr̄ id. lex n̄ est ex fide ⁋ g°
opponit' hēric'. ro. xiiij. omē q̄ n̄ est ex fide
pctm̄ est. g° lex pctm̄ ē. ⁋ Resp°. equiuocatur
fides. nam ibi accipitur fides p credulitate
ɔsciē. h' p fide uirtute. ⁋ Itē sr̄ id gl. q̄ lex n̄
mandat credē. ɔ̄. deut. vi. audi isrl' ds̄ tuus
un' est. resp°. lex accipit hic p cimonialibus
n̄ p moralibȝ. cimonialia n̄ mech' mādabāt
credē. a pte. s3 tm̄ agere. ⁋ Itē sr̄ illud. s3 qui
fecerit ea uiuet ī eis. ɔ̄. eze. xx. dedi eis pcep
ta nō bona et iudicia in quibȝ n̄ uiuet. resp°.
ibi loq'tur de uita spuali hic de corpali. ⁋ Itē sr̄
id maledictꝰ oīs d° glo. q̄ ē x° maledictꝰ ē .i. mor
talis. mortalitas uo ex pctō est. ɔ̄. g° x' huit
mortalitatē ex pctō g° ɔtraxit. g° mortuus est
necitate n̄ uoltate. ɔ̄. id ysa. liij. oblatus
est q̄ ip̄e uoluit. ⁋ Resp°. mortalitatē huit
ex pctō alieno n̄ suo. vn̄ nō ɔtraxit. s3 volū
tarie assumpsit. ⁋ Itē sup id glo. satis ē quod
ī ligno moritur. ad uesp'm uo deponatur et sepe
liatur. s3 h' ī noua lege n̄ obsuatur. g° durior
ē q̄ lex uetus. ⁋ Resp°. q̄ ī noua lege nō obser
uatur nō est ex noua lege. s3 ex hūana
ɔsuetudine. ⁋ Itē sr̄ illud q̄ post. cccc. xxx. a
nos. ɔ̄. gen. xv. scito pnoscens q̄ pegrinum
futurū sit semē tuū et seruient eos sub eo. cccc.
annis. post liberationē uo a seruitute lex data ē
ro. xx. ⁋ Resp°. ap' ɔputat a pmissione p° fc̄a
abrahe. gen. xij. s3 gen. xv. fit ɔputacio
ab ortu ysaac qui post illā pmissionē per
xxv. annos natus est. de .v. uo annis residuis
scriptura n̄ curat.

⁋ Quid igitur lex et cetera. postq̄ ostendit
legis ipfectionem. hic ne uideatur frustra data
īquirit et ostendit ei' utilitatē duplicē. pmo
ī cohibendo a malo. scd̄o in ɔparando ad bo
num. pmo aūt quā ueniret. In pma pte p°
ostendit q̄ lex posita est īp̄ cohibitionē pctī. scd̄o
ostendit q̄ nichil' est ɔtra pmissionē. q̄ non
fit p eam solo pctī. lex g° ad usus. In pma
pte ponit ɔdīm. scd̄o solom. īp̄ trāsgressionē.
tercio aūt ubi in solōe ponit declarationē.
mediator. dicit g°. quid g°. q. ex lege nō
est iusticia nec btītudo nec hēditas eterna.
s3 ex fide. q̄ g° lex .i. cur data ē a dō lex pp̄t
trāsgressionē. hic ponit solom. ubi pmo tangit
legis fructū. scd̄o legis tp̄s. donec ueniret dō

legis ministros. ordinata. quarto legis datum
in manu. dicitur ergo propter transgressionem et legis hoc
dupliciter. uno modo sic. propter transgressionem .s. cohiben-
dam. ut saltem timore pene cessarent homines
transgredi posita est. in medio .s. promissionis
et solutionis. inter .s. legem nature et gratie. Alio modo
sic. propter transgressionem multiplicandam accidentaliter
non causaliter. ut sic saltem superbi humiliarentur
qui dicebant non deesse qui impleat sed deesse qui iube-
No at. ¶ Et nota hic quod secundum glo. lex quadrupli-
citer data est .s. ut esset superbis in honus
duris in flagellum. rudibus in pedagogum.
proficientibus in signum. propter primum dicitur honus. act. xv. hoc
est honus et cetera. propter secundum significatur per baculum. psalmus. virga
tua et baculus et cetera. propter tertium dicitur hic lex peda-
gogus noster fuit in christo. propter iiii. dicitur heb. x. um-
bram habens lex futurorum bonorum. donec. quod propter
transgressionem posita est et hoc ad tempus. ut staret
.s. donec veniret semen .i. christus. cui. de quo
promiserat. gen. xxii. in semine tuo et cetera. et ideo
quia iam venit amplius non est tenenda ipsa dico
ordinata .i. ordinabiliter a deo data. quia que
a deo sunt ordinata sunt. ro. xiii. per angelos
.i. ministerio angelorum. act. vii. dicit stephanus ac-
cepistis legem in dispositione angelorum. vel
per angelos .i. moysen et aaron et alios legis mi-
nistros. mal. ii. dicitur de sacerdote. angelus domini
exercituum est. i. cor. xi. propterea debet mulier vela-
re caput propter angelos .i. sacerdotes. ordina-
ta inquam in manu mediatoris .i. in potestate christi.
No hoc est ut duraret quantum vellet. ¶ Et nota hic
quod in manu .i. in potestate christi sunt iiii. primo
lex. ut deut. xxxiii. in manu eius ignea lex.
secundo salus. gen. xlvii. salus nostra in manu
tua est. tertio iudicium. io. v. et potestatem dedit
ei iudicium facere. quarto regnum. unde cantatur
ecclesia. ecce advenit dominator dominus et regnum dona-
tum in manu eius et cetera. mediator autem
hic legitur tripliciter. primo modo sic. quia lex data est in manu me-
diatoris. que lex licet sit unius populi tantum. aug. s. tamen
mediator non est unius populi tantum .s. iudeorum. immo et
mediator est gentium reconcilians deo non tantum iu-
deos sed et gentiles. unde non oportet quod lege propter hoc
mediatorem et licet mediator non sit unius est tamen unus
.i. sufficiens. quia deus. secundo modo sic legitur. media-
tor. quasi lex posita est in manu mediatoris quod
licet sit unius populi tantum .s. iudeorum. aug. sed tamen medi-
ator .i. christus non est unius populi .s. arbiter tantum. sed est ar-
biter duorum populorum. ipse .n. est pax nostra qui fecit
utraque unum. quod autem. quasi christus est mediator non
unius sed diversorum populorum. sed tamen deus est unus. cum
patre .s. et spiritu sancto. tertio modo sic. quasi lex posita est
in manu christi qui est mediator. mediator quidem
non inter deum et deum. sed inter hominem et deum quia medi-
ator unius non est tantum. mediator .n. inter duos est.
et quia mediator non est nisi inter duo extrema ut

quod christus non esset deus nisi quod esset duo dii. ideo addit. quod
autem .i. licet christus sit mediator. autem. sed tamen est deus
unus. cum deo patre et spiritu sancto. per divinam naturam.
inter deum tamen et hominem est mediator secundum naturam hu- No
manam. ¶ Et nota hic quod christus fuit mediator
pacificans inter hominem et deum. ro. v. cum essemus
inimici reconciliati sumus deo per mortem filii eius. secundo
.s. inter hominem et hominem .s. gentiles et iudeos. eph.
ii. ipse est pax nostra qui fecit utraque unum. tertio inter
hominem et angelum. unde col. i. pacificans que in
celis et que in terra. ¶ Lex ergo. hic ostendit quod lex non
est contra promissionem et primo proponit questionem. secundo
subdit solutionem. absit. tertio solutionis manifesta-
tionem. sed conclusit. dicit ergo. ita lex propter transgressi-
onem posita est sed numquid ergo lex adversus pro-
missa dei .s. contraria promissioni ut per eam imple-
atur promissio non per se in. absit et hoc patet quia ex
ea non est vita. enim. probat quia. si data esset lex que
posset vivificare .i. vitam eternam conferre. heb.
vii. lex neminem duxit ad perfectum. vere. non solum
opinione. ex lege .i. per legem. esset iusticia.
sed non est simpliciter ex lege iusticia. sed potius conclusit
scriptura .i. lex que erat in littera occidente non
in spiritu vivificante. omnia .i. omnes iudeos. sub peccato
.i. sub peccati iugo. sive dominio. quia fecit eos occa-
sionaliter transgressores. vel conclusit omnia sub peccato. con-
dit. ro. xi. conclusit deus omnia sub incredulitate
ut omnium misereretur. et quasi quis superiorem questionem
quereret replicans. cur ergo data est lex. respondet
ut promissio .i. hereditas eterna promissa. daretur
.i. data ostenderetur. credentibus ex fide .i. per fidem
.i. ihesu christi. sed non per legem. quia ita deus disposuit
ut homines nota sua infirmitate et legis insuffi-
cientia accelerarent ad fidem et credendo pro-
missa consequerentur. vel ut conveniret ad imme-
diate precedens conclusit et cetera. ut promissio et cetera .i.
ut homines videntes se sub lege peccati conclusos
ad gratiam fidei accederent et sic eis credentibus
daretur promissio. prius autem. hic ponit secundam legis
utilitatem que est in preparando ad bonum et prius ponit
legis preparantis utilitatem. secundo fidei quem superat per
suam virtutem. omnes .n. filii. In prima parte primo
ponit legis statum. secundo legis finem. in eum. tertio
legis officium. itaque lex. iiii. legis cessationem. at
ubi. dicit ergo. prius. quasi conclusio quod omnia sub peccato. tamen
fuit utilis. quia prius quam veniret fides explicata .s. et
spontanea. quasi nondum initium adveniebat. custo-
diebamur nos .s. iudei. hic enim agit de iudeis
solum secundum glo. conclusi. quasi in ergastulis sive carc-
eribus in carcere. psalmus. educ de custodia et cetera. et sub le-
ge .i. sub legis onere custodiebamur tamquam ut sic essemus
inducti in eam fidem. s. x. que revelanda
erat. tempore gratie. occulta .n. fuit fides in antiquis
patribus quia velata in suis figuris. sed tempore christi re-
velata impleta est. ag. xxvii. i. fides revela-
ta. quia ergo lex custodiebat ad fidem. itaque lex pe-

dagogus. i. manuductor. dr a pedos q est puer
et gogos ductio. ut. i. iudeorum. nos. s. iudeos. q. pu
eros ab illicitis compescens timore penarum et ad
recta dirigens. sint in xpo. i. in exequendis
mandatis xpi. vel in xpo. i. in iustificatione
xpi. qui ideo eam instituit ut sic per eam veni
remus ad fidem. q. pui ad perfectum. vn gl. pe
dagogus puilis assignatur ut lasciviens
refrenetur etas. et dum tenera est studiis eru
diatur infantia. si metu pene cohercita prepar
ad maiora. lex g ppt lasciviendi adhibita
est instar pedagogi ut custodiret eos et futu
fidei prepararet. pedagogus dico ad hoc datus ut
ex fide iustificemur. at ubi. i. quod diximus
iudeis lex erat nobis pedagogus. at ubi venit
fides. i. postquam fides que in patribus erat occulta
revelata est. iam. i. modo tpe gre. vel iam
i. in presenti vita hec bonum a fide habens. non
sum sub pedagogo. i. sub coactione et servitu
te legis. sed sub ewangelica libertate. mt. xi.
lex et prophe usque ad iohem est. et jo. viij. si filius
nos liberavit vere liberi eritis. omnes enim. hic po
nit virtutem fidei et hec in. iiij. effectibus. primus
est filiatio dei. omnes. sedus conformitas xpi. quicumque
enim. tertius unitas credentium. non est iudeus. quartus
adeptio promissionum. si aut vos xpi. dicit g.
omnes estis. q. nos iudei iam non sumus sub pedago
go legis. vn nec vos iudei gentiles debetis
vos legi subicere. estis quia estis filij dei. ro. ro.
viij. non accepistis spm servitutis iterum in timo
re sed accepistis spm adoptionis filiorum. vos di
co existentes. in xpo ihu. per fidem. fides eum facit
filium dei. jo. i. dedit eis potestatem filios dei fieri his
qui credunt et c. et vere per fidem estis filij dei.
et in xpo. enim. quia quicumque. i. cuiuscumque conditionis
vel etatis vel sexus. in xpo. i. secundum institutionem.
vel in xpo. similitudine mortis xpi. baptizati
estis ro. v. quicumque baptizati sumus in xpo ihu
in morte ipsius baptizati sumus. xpm induistis
per vite. s. conformitatem et sacramenti suscep
tionem. ro. xiij. Induimini dnm ihm xpm.
sed aut aug quidam induunt xpm usque ad sa
cramenti susceptionem solum ut ficti. quidam vel usque
ad vite conformitatem et benedictionem. quicumque. quia non
est iudeus nec grecus. quo ad dignitatem gentis. ro. x. non
est distinctio iudei et greci. non est servus neque liber.
quo ad dignitatem conditionis. non est masculus neque femina.
quo ad dignitatem sexus. i. propter nichil horum alius alio est
dignior in fide xpi. omnes enim vos gentiles
s. credentes unum estis non differentes in ali
quo. in xpo ihu. i. in fide xpi. si in oratio
dni. jo. xvij. ut sint unum. sicut et nos unum su
mus. si aute vos xpi estis. s. g semen abrahe
estis. i. iusti per fidem. sicut abraham. ut sic
xpo est semen abrahe corporali. ita vos qui estis
xpi estis semen abrahe per fidem spiritualiter. et sic

estis. g per promissionem que quidem semini facta est
gen. xv. semini tuo dabo terram hanc. non sed car
nales legis observatores. heredes. estis supple rer
um et dte promissionis. ro. viij. si filij et heredes.
Q hic super hec. propter transgressionem. glo. ut eius
superbos quos transgredi faceret humiliaret. qr
facere transgredi malum est g lex mala. R. facie
bat transgredi occasionaliter non causaliter. Item sr. id donec
veniret. q. heb. vij. hic liber mandatorum dei et
lex que est in eternum. R. lex erat perpetua quo
ad dilectionem spiritualem. sed temporalis usque ad xpm
solum duratura per observantiam carnalem.
Item super illud. ordinata per angelos. glo. in quibus
erat alius pr alius filius. alius sps s. q. eorum
personarum sicut et operari inseparabile est. R. glo.
loquitur de eo per manifestationem non quo ad rem.
Item sr. id in manu mediatoris. glo. ipse est deus e
qualis patri. sed deus ut crearemur. homo ut recrea
remur. deus ut faceret. homo ut reficeret. g xpc nos
recreat et reficit ut homo. q. non minus est
recreare quam creare. R. xpc ut homo nos re
creat ministerio. ut deus effective. Item sr. id medi
ator unius non est. glo. mediator est ut homo.
q. ut homo non est medium inter deum et homines. qr
medium participat utrumque extremorum ut color medi
us inter album et nigrum. R. ut homo medius est
mediatione actuali. s. quia innocentia peccatum
qr iustificat eo moriens at hominibus sed non media
tione essentiali substantiali que requirit communi
cationem utriusque. Item sr. id. deus aut unus
unus est. glo. deus est nomen nature. q. tamen. q est nomen
operationis. R. deus est nomen nature ut cum est proprium.
sed non operationis ut a quia. sic et lapis ipse dicitur. sed
ab operatione ledendi pedem. Item super id glo.
sed quod deus super nos est et nos infra illum et
multa terra est spacia. q. deus est ubique vn
nichil spacio distat a deo. R. spacia accipio
non pprie sed methaphorice per distantia spirituali non
locali. Item super id si n. data est lex. q causa
lio non erat opus legale. i. in lege institutum
sed ante legem. Item super id sed conclusit scriptura.
glo. propter vicium nobis inflictum. q. deus non est actor
vicij. R. corruptio que est in nobis ex peccato du
plex post consideri. vel inquantum est pena peccati precede
tis vel inquantum est causa peccatorum sequentium. per nimi habet
rationem pene qua ordo iustus est. vn a deo est. sed
non habet rationem vicij. et sic a deo non est. Item sr. id.
priusquam veniret fides. q. eadem erat fides an
tiquorum et nostra. R. loquitur de adventu sed ma
nifestatione non sed esse. Item sr. id omnes filij dei
estis. q. multi eorum mali erant. R. omnes filij
erant quantum est ex virtute fidei licet ad impedi
mentum esset in eis propter quod non erant simpliciter filij dei.
Item sr. id xpm induistis. glo. conformes ei facti
estis. q. qui ficti baptizantur non conformantur xpo.
R. ficti non baptizantur in xpo. i. in xpi similitudine

c xv

quicumque baptizentur i eius institutione vel sec. glo.
induunt habitu xpm dupl' .u. usque ad sacramenti s'
ceptione solum. ut usque ad uite sanctificatione.
Non est iudeus neque grecus. Ro. iii. q' g'
amplius est iudeo in ritu per omnem modum. Ibi
legitur per statu ante fidem hic per statu fidei.
Non est masculus neque femina. masculus i ec
clesia suscipit ordines sacramentorum que et doctoris
officium que non femina. Hanc dictam intellige ap'
quo ad gracie dona interiora. non quo ad ecclesie
officia exteriora.

Dico autem quanto tempore heres paruulus est.
Ostendit legem non esse suscipienda ex
suu et aliorum apostolorum legis desertorum. Ab illo loco
Stulti galathe. nos natura iudei. usque ad eciam capitulum
scilicet per sufficientiam obseruantiarum legalium. c.
.iii. hic ostendit idem per conditionem gentium sub le
ge existentium. que seruiendo que placet primo ex
humane consuetudinis. secundo auctoritate diuine legis.
filioli mei. In prima parte primo premittit allega
endo ponens consuetudinem et eius adaptationem.
secundo arguendo subdens eorum .q. contra preceptum o
parentum consuetudine redargutione. sed tunc
ignorantes. tercio obsecrando ut alliciat sibi
ingentes benignam obsecrationem. Fratres obsecro
In prima parte quo ponit consuetudinem. secundo consue
tudinis quo ad iudeos adaptationem. ita et
nos. tercio adaptationis usque ad galathas ex
tensionem. quoniam autem estis. In prima parte i par
uulo herede a quo sumit similitudinem tangit .q.
seruitutis scilicet post .q. libertatis. sed sub tutori
bus. dicit ergo. dico autem. q. non solum precedentibus mo
dis ostendit lex non esse tenenda. et sed adhuc ad
idem ex parte and dico et humanam consuetudinem ad
duco. quanto .q. nos quidem sumus semen abrahe
et filii et heredes. sed sicut paruulus hoc futurus
in quadam seruitute detinetur ita et nos olim hoc
est quod dicit. quanto tempore heres paruulus est. etate
.s. et scientia. nichil differt a seruo quod ad modum seru
agit n'c hec aliquam potestate rerum suarum. similiter
quo ad ministrationem non quo ad proprietatem
cum per quicumque sit dominus .i. futurus ut est iam sit dominus
omnium ad proprietatem. non omnium ad ministratio
ne. Itum non usu omnium bonorum patrorum. sed sub
tutoribus et actoribus est. et distinguuntur tuto
res et actores paruulis ex ab aliis querent et aliis
querent. dicit ergo tutores qui eum contra aduer
sarios eius querentes tuentur. actores autem qui
agere causas eius contra eos quo querit. ut tutores
dicuntur sub quorum custodia sunt paruuli usque ad
xiiii. annum perfectum. actores autem dicuntur curato
res qui habent eorum curam a .xiiii. usque ad .xxv.
annum. usque ad prefinitum .i. determinatum tempus a
patre. antiquitus .n. erat consuetudo que patres
in testamento suo determinabant tempus tutele
paruulorum. sed hodie determinatum est a consuetudine
diuisarum regionum quanto debeat esse puer sub
tutela. et lex et decreta usque ad .xiiii. annum perfectum.
ita et nos. posuit consuetudinem hic ponit eius
quo ad iudeos adaptationem. et sicut i paruulo con
gerit duplicem statum ita hic i iudeis quibus con
git duplicem statum. prius seruitutis sub lege.
secundo libertatis sub euangelio. at ubi uenit. de
secundo. ita. q. ita est i paruulo. sed humanam consuetudi
nem. ita et nos .s. iudei cum essemus paruuli i cognitione
.s. dei et uirtutibus resistendo peccato. i. cor. xiiii.
nolite pueri effici sensibus sed malicia paruuli
estote tales paruuli maledicti sunt. ysa. ulti. ma
ledictus puer .c. annorum. sub elementis mundi .i. sub
lege in qua erat prima eruditio sic in litteris
et elementis est prima eruditio pueri et addit. mun
di. que lex humana permittebat sicut patet. leuit.
.xxv. uel sub elementis mundi .i. sub legalibus ob
seruantiis que penes elementa mundi determinaban
tur ut neomenie et alia festa .s. dies luna
res et huiusmodi. eramus seruientes sabbati .s. ser
uitute legis. Nota hic que iudei sub lege p
uuli erant quadrupliciter. primo eius erat paruuli
laudare. que ut paruuli de paruis bonis. hoc est de
presentibus non eternis tractabant .i. mach. xiiii.
seniores in plateis sedebant et de bonis terre
tractabant. secundo erant paruuli cognitione
que licet tamen exteriori non sensum interiorem spiritualem in
tendebant. sic paruuli addiscentes preceptum.
ysa. xxix. dabitur libri scienti litteras. dicetur que
lege istud et non respondebit non possum signatus
est enim. tercio erant paruuli affectione amoris. que
promissione bonorum temporalium alliciebantur ut p
uuli pomo. ysa. i. si uolueritis et audieritis me
bona terre comedetis. quarto paruuli affectione ti
moris que timore flagellorum presentium cohibe
bantur paruuli uirga. heb. ii. timore mortis per
totam uitam obnoxii erant seruituti. At ubi
.q. ita erat dum eramus paruuli. at per sed. ubi .i.
postquam uenit non fatali necessitate sed dei preordinatio
ne. plenitudo temporis .i. impletio temporis a deo prefini
ti. dan. ix. septuaginta ebdomades abbreuia
te sunt super populum tuum ut impleatur uisio et propheti
a et ungatur sanctus sanctorum. uel plenitudo temporis .i. temp
us gracie in quo impleta sunt omnia que mira dominum ple
na est terra. misit .i. uisibilem hominibus fecit. deus pater
.s. filium suum. ab eterno genitum. ps. filius meus
es tu. ego hodie genui te. factum ex muliere. qui
non sed deitate incarnatus est et non aliter. et dicit ex mu
liere contra manicheos qui dicunt ipsum non assumpsis
se corpus de uirgine sed de celo attulisse. contra et
transisse per uirginis uterum. sicut per fistulam. ut
dicit ualentinus. sed factum. ut non aliud modum sue natiui
tatis quod natus est de matre mirabiliter et eterne quod natus
est de patre natura. factum sub lege .i. sub legis ho
nere qui carnalis legalia et in templo sub lege oblacio et
hostia legali redemptus. luc. ii. non tamen sub lege

·i· ss legis auctore ipse n. erat dns legis. sup. iij.
ordinata p angelos i manu mediatoris. fcm
mg ad hec. ut eos sub lege. i. sub legis one
psi erant. act. xv. h' est onus q nec nos nec
pres nri x c. redimeret a svitute. s. legis et
pcci pcio sanguinis hoc rendere ei q dixat. fcm
ss lege ut adoptom x fcm ad hec ut adop
tione filiorz. i. gre qua sum filij. x x grece q
duplex e adoptio. s. gre x glie. vn ro. viij. ac
cepistis adoptom filiorz. s. p gram. x ibidem
adoptom filiorz dei expectantes de de adop
tione glie. reciperem. i. itm acciperem. vn n d
acciperem ad signd q ho in statu inocentie
hanc adoptom hueat. s p pctm i ada a
miserat. itm aut p xpm recupauit. hec
aut rendet ei q dixit fcm ex mre. q. sic d
aug. ido filius dei fcus est ho ut hoies faceret
filios dei. Nota hic q tps incarnatois de plenitudo
tpis. pmo p plenitudine pacis x bonorz te
palium. scd id. ysa. ij. conflabunt gladios suos
in uomeres. in ps. orietur in diebz eius iusti
cia x habundantia pacis. Scdo p plenitudine
grarz. Jo. i. de plenitudine ei omis accepi
mus. tcio p adipletione figurarz lega
lium. mt. v. n ueni lege solue s; iplere. qr
to p plenitudine diuinarz pmissionu. ij.
cor. ij. quotquot pmissiones di sunt i illo e. i.
illo iplete sunt. qnto p ipletione pphiciarz
uisionu. dan. ix. ut ipleatur uisio x pphia
x c. Sexto p plenitudine. i. cor. x. nos sum
in quos fines sclorz deuenerunt. Septimo
p ipletione ruine anglorz. ps. iplebit ru
inas. Octauo p plenitudine premiorz. ysa.
lviij. iplebit splendoribz aiam tua. Nono p
plenitudine uniusorz. eph. i. pposuit i ipso
in dispensatione plenitudinis ipm instaura
re oia que i celis x que in tra. qm aut h
ponit adoptionis siue usq; ad galathas ex
tensione x tangit duplice statu i galathis.
sicut contigerat in iudeis. pmo n. ptat i
eis p essem statu libtatis. scdo concludendo ex
pmissis excludit ab eis statu suitutis. itaq;
iam n est. d g qm ats. q. n solu nos iudei
q credimus sumus filij dei. s; x uos gentiles cre
dentes sicut p essem pbatur. qm misit ds
x c. hoc est q d. aut s; qm estis filij nos. s.
gentiles ad fide cusi. Jo. i. dedit eis potestatem
filios dei fi. hijs q credunt. x c. qm mg sic
hec pz p hoc q misit x c. ut ad hoc ostendd
misit ds. s. pr. spm filij sui. qui a filio sic
a pre pcedit x que x filius mittit qd ostens
in signu huius insufflauit i discipulos dicens.
accipite spm s. Jo. xx. misit mg i corda nra.
·s· tam iudeorz q gentiu. ro. viij. ipse spc testi
moniu reddit spui nro q filij dei sumus. spm
inqd clamantem. i. clamare nos facientem

clamore. s. desidij. exo. xiiij. quid clamas ad
me. ss. clamor in scpturis n magne uocis
emissio s; intentois magnitudo intellr. de hoc
clamore in ps. clamaui in toto corde clamante
mg abba pr. que sunt duo nomina. unu
hebreu. s. abba. alem grecu. s. pr. scd glo.
x ide signant. vn more scpture ponit heb
icu cu sua intptatione. eleganter aut ponu
tur duo noia ide signantia p dulcitatem
ipsorz. s. iudeorz x gentiu i unitate fidei que
nientiu. itaq; qr. s. qe. sz i nob clamat
hoc iam a tempe. s. gre. n est aliqs suple no
strum credentiu seruus. s; filius n amore s; a
more sciuens. Jo. xv. iam n dicam uos suos.
q si filius. s. gre x heres. erit. s. in futuro. ro.
viij. si filij x heredes. x hoc p dm. i. p dei mia.
x opatone. ut p dm. uo sit intelligendu. sed
tunc quid. hic pcedit arguendo ponens
eorz. q. pdictam consuetudine iolantiu redar
guendo. x pmo rememorat eis malu sta
tu pritum. scdo redarguit eos de guisione
ad eunde statu. nc q. d g. s; tunc. q. n eratis
filij dei. s; tunc quid. qm. s. eratis ifideles igno
rantes dm x ita erat i uob aliqua pcti excu
satio. seruiebatis hijs. s. ydolis. qui sunt diuina
s; solu falsa hoiem opione de quibz ps. omis
dij gentiu demonia. x loqr ipse ad maiore
expssione qr ds sed quod ipse accipit n hab;
p nate. accipitur aut ipse. nalr. adoptiue.
impropriatiue. Qo hic sup id sub elementis mundi.
q. sic seruiebant pagani. g ab eis i hoc no
differebant iudei. Ro. imo differebant s glo. qr
iudei sub elementis seruiebant n tm elementis s;
dno elorz. pagani ipsis elis nd do. Qo sup id
sub tutoribz x actoribz d glo. q lex cum iu
deorz bn egit dum p sacrificia x expiationes deu
illis placauit g lex iustificabat cu contrarium
g. iij. c. aps ostendit. Ro. opus legale operatus
iustificabat nd opus opatu ut imolatio ag
ni n agnus imolatus. Qo sup id misit deus
filium suum. q. ubiq; erat g nusquam mitti po
tuit. Ro. ubiq; erat sed q ds s; nd ut ds. vn
nd est missus ubi erat s; modo quo ibi nd
erat. Qo sup illd ds. glo. pr. g pat e maior
filio sicut mittens misso. Ro. ubi mittens
x missus differunt essentia maior e mittens mis
so. s; ubi n sic differunt n est maior. Qo sup
id fcm symbolum nec fcus n creatus s; genitus.
Ro. n est fcus simpr. s; ex mre. s. ut homo.
Qo sup id ex muliere. Qo. mlr in scptura co
nat icorruptionem. s id mt natos mulierz
x c. aug. xi. xpc uo fcus est de uirgine. Ro. mlr
aliqn sonat icorruptom ut aug. xi. alia i sexu
ut gen. iij. mlr qua dedisti m. x hic. Qo sup
illud glo. ut q creator erat creatura eet. g
x est creata. Qo. nd e de nichilo fcus aliqs qr nuq

fuit mich. s; ad. c. de. g° no est creatura. Ita° n
est accedend q xp̄s sit creatura simp̄r pp ne
gōne iclusam s; cū determinatōe. c. sc; q homo.
Ite sr illud factum sub lege. sr id pz. i lege dnī
uoluntas eī. glo. aliud est esse in lege. aliud sub
lege. qui est in lege sc lege agit uoluntarie.
qui sub lege ē sed lege agit necessitatis timo
re. xp̄s uo nō agebat necessitatis timore. Itaq.
hic agit de subiectione uoluntaria. ibi de sb
iectione necessaria seu coacta. Ite sr id spm filij.
g° uel q sps nō sit a filio s; solus filij ut ait dam.
Ita° sps filij dr nō solū q in filio s; q a filio.
ita q hec ppo a. dicto scdam ueritatē n actori
tatem puram. Ite sup illud. clamantē. gl.
q facit nos clamare. g° sic pōt dici come
dens q facit nos comedere. Ita°. n ē sile q
actū clamandi facit in nob ut ē sps. s; c.
p dignū spale. s; nō actū comedendi. Ite
sr id abba. glo. heb nom ē. g°. ro. viij. dic
glo. heb. q est grecum. Ite remigi dr q est
syrum. Itaq n est inconueniens q sit cū lingua
rum. q lingue dulce in aliquo conueniunt
aliū. Ite sr id pat. gl. glo. dr q ē nomen
grecū. g°. ro. viij. sr illud abba pr. glo. abba
grece pr latine. Ita°. grecū est inuitacē sui ori
gine q dr a patir greco uocabulo s; latinū
terminatōe 7 declinatōe. Ite sup id his qui
na n sunt dij. g°. de p uo accipit naliter n
sc p̄tale. q unus est deus. Ita°. n locus ppe sed
ipp̄e. cū magis exprimende ueritatis. Ite sr
illud seruiebatis. g°. alr xp̄iani seruiunt eternū
xp̄i ut ait glo. que tñ nō est deus. Itaq. n ser
uiunt illi pp se s; p accns. q uincta filio dei.
pagani uo ydolis seruiebant pp se tamquam
dō uero.

Nunc autem cum cognoueritis deum.
Reduxit eis ad memoriā malū statū p̄cia
hic redarguit eos de reuisione ad eundem
statū. dissuadet autē eis reditū ad p̄stinū
statū quadruplici rōne. primo cū memoratio
ne diuini bñficij. scdo reprehensione p̄ti. dies
obseruatis. tercio ostensione dampni. timeo autē.
quarto ppone exempli. estote sicut ego. dr
g°. nc autē. q. ita olim ignorantes dm y
dolis seruiebatis 7 pp ignorantiā aliquo
mō excusabiles eratis. autē. s; nc apta. c. ui
tate cū cognoueritis dm. q ē magnū dei bñ
ficiū. ie. ix. In hoc glietur q gliatur scire
7 nosse me. imo 7c. q. ita dixi. cognoueritis
7c. q tñ a nob nō est. imo po cogniti estis
.i. dei munē cognitores eius facti estis. qui. c.
nos cognouit cognitōe approbatōis. ut nos cog
nitores eius faceret. isto mō solū bonos cog
noscit. vn ista cognitōe dr malos nescire.
mt. vij. n noui uos. cū tñ cognitōe simplicis
noticie oīa nouit. cū igitur ita sit. quō conuer

timini a ueritate. c. fidei i errore. h ē mala
conuersio. de qua in ps. conuersi sunt i arcū prauū.
conuertimini iteq ad infirma 7c. hec legitur dupl
scd duo in quib peccabant galathe. c. credi
endo se obseruātiis legalib 7 ad p̄stinū erro
rem gentilitatis redeundo. primo g° mō legitur
sic. quō conuertimini ad elementa. h ē ad legē
q erat iudicialis ad cultū di. sicut ela i erudien
ne puerz. infirma 7 egena. lex dr infirma q
p se nō iustificabat a malo. egena. q nō
sufficiens sine adiutorio grē portabat ad bonū.
s; solū sicut pedagogus. vn egebat adiuto
rio grē. conuertimini iterum. n q an legē ser
uassent. s; q q nō seruiunt legi p̄dem p̄ene y
dolatre pares est. ad elementa inqm quib denuo
seruire uultis. cū tñ nō accepistis spm seru
tutis iterum i timore. ro. viij. 7 p xp̄m liberati fu
eritis. Jo. viij. si filius uos liberauit uere liberi eritis.
7 dr denuo. scd glo. ut ostendat q nō distat m
lex post xp̄m ab ydolatria. uel ita conuertimini
q pz q dies obseruatis. ritu. c. iudaico. ut sab
bata. dies azimorz 7 expiationū 7 menses ut
neomenias. 7 mēse primū 7 septimū. 7 tempa
.c. qd egressionis de egipto q iudei seruabant
7 i eo festiuabant 7 annos. c. annū septimū
7 .l. de hijs oīb hr leuit. xxiij. scdo mō legitur
sic. quō conuertimini iterum. sicut. c. cū conuersionē
ad fidem. ad infirma 7 egena ela. h est ad su
persticiosas obseruantias temporz que p ela hui
mundi administrantur. quib denuo seruire ul
tis p̄stino. c. errori gentilitatis uos iterum impli
cando. 7 uocat ela infirma pp spēi sue uari
ationem. egena eo q egent stabili spē dura
tionis. ut possint pmanere. uel egena q sui in
uicem egent ad regendū mundum. 7 uere conuerti
mini ad h q pz. q dies obseruatis 7 menses. 7 tpa
7 annos sicut dierz. mensiū 7c. ritu gentili di
centes. c. tali die uel tempore uel mēse uel noui
anni inchoatione. nichil est inchoandū. vn sc glo.
reprehenditur supsticiosa eloz 7 siderum ob
seruatio. sicut obseruatio dierz egipciacarz
7 hmōi. distinguit autē pres hic temporz scd
cursum solarem. cursus autē solaris sc unum
gradum facit mensem. scd tria signa. h ē quarta
ptem circuli facit unū. iiij. temporz. scd totū
circulū a puncto ad eundē punctū facit annum.
timeo. q ex quo ita iam facitis timeo de
uob. aut. s; timeo uos ne forte sine cā. h ē sine
utilitate aliqua. laborauerim i uob. i. i cura
conuersione ad xp̄m. forte dr pp eorz arbitrij
libertatē. estote. q. ita timeo ne sine cā labo
rauerim i uobis. s; ne ita sit estote sic ego. h
i glo. tripliciter legitur. estote 7c. primo modo sic. esto
te sicut ego. c. legem deserentes sic ego dimisi
7 debetis. q ego sb lege alii fui sic uos modo
uultis esse sb lege 7 tñ legē dimisi. scdo mō

sio. estote sicut ego errorem. s. plenum corrige-
res. sicut ego errorem meum correxi. et potestis
quia ego simplex sum homo sicut vos et tamen de errore
meo correctus sum. tertio modo sic. estote sicut
ego. s. sine lege viventes quia ego simplex qui le-
gem habui et in lege natus sum modo sum sicut
vos. s. fideles. s. sine lege. fratres obsecro. hic postquam
quasi eos redarguit procedit eos exhortando ubi
primo tangit suam ad eos dilectionem. secundo eorum ad
ipsius odium miratur mutationem. ubi est ergo. tertio
subdit mutationis huius causam moventem emulan-
tur. In prima parte primo ostendit quod non habet
causam eos odiendi. secundo quod paulus habet causam eos di-
ligendi. scitis autem. dicit glossa. fratres. quasi ita dixi es-
tote sicut ego et debetis esse quia o fratres obsecro
vos non obsecro. ergo. ad philem. multam fidu-
ciam habens in christo ihesu. imperandi tibi propter caritatem
magis obsecro et secure obsecrare possum.
ut quos multum diligo quia nichil me lesistis.
hec dicit contra pseudo qui dicebant apostolum ga-
lathis offensum fuisse et ideo eos noluisse
docere que in aliis ecclesiis docebat et ne nichil
me lesistis. sed potius honorifice me suscepis-
tis. hoc est quod subdit. scitis autem. autem. sed scitis
o fratres. quia per infirmitatem. i. afflictionem
carnis evangelizavi vobis iam pridem. in
afflictione. n. positus eis predicavit et dicitur
infirmitate carnis non spiritus. quia cum infirmor
s. carne. tunc potens sum spiritu. ii. cor. xii. et
temptationem vestram in carne mea. i. tri-
bulationem carnis mee per quam dyabolus vos
temptabat ne predicationem meam non reciperetis
i. meo tribulatum non sprevistis. post co-
nversionem. ut. s. vilior vobis essem. neque respu-
istis cum quisione ut predicationem meam non re-
ciperetis. sed excepistis sicut angelum dei. i. ac si an-
gelus dei venisset excepistis me vel
sicut angelum dei. quia me angelum. i. nuncium
dei credidistis. nec solum sicut angelum. sed ut
plus dicam sicut ihesum christum. i. ac si ihesus christus
venisset et vobis per me loqueretur. ii. cor. ult. an
experimentum queritis eius qui in me loquitur christus. ¶ Ecce
hic quod paulus angelus domini potest dici propter septem.
primo propter ubi dei annuntiationem. ysa. xxxiii. ecce
videntes clamabunt foris angeli pacis amare
flebunt. secundo propter excellentiam prelationis. prelati n.
angeli vocantur. apo. i. de angelis h. c. prelatis
vii. ecclesiarum. tertio propter celestium contemplationem. quia
raptus usque ad tertium celum. ii. cor. xii. et in
eadem. iii. nos autem revelata facie gloriam dei
speculantes. quarto propter celi habitationem. phi.
iii. conversatio nostra in celis est. quinto propter inte-
gritatem. i. cor. vii. volo omnes homines esse
sicut me. sexto propter cognitionis plenitudinem.
mal. i. labia sacerdotis custodiunt scientiam et cetera.
angelus enim domini exercituum est. septimo propter

caritatis fervorem et vehementem adhesionem sui
inseparabilem. ro. viii. quis nos separabit a carita-
te christi. ¶ Ubi est ergo. hic miratur eorum ad eo-
dem mutationem. et hoc ex duobus. primo ex ve-
hementia prioris dilectionis. secundo ex causa iniusta o-
dii presentis. ergo tunc. dicit glossa. v. quasi ita hono-
rifice me suscepistis tunc. ergo ubi est nunc. beatitudo
vestra qua. quasi beati dicebamini. ab aliis propter bo-
num et fuerunt sicut et verbo fuistis ubi bene
suscepistis. ego. n. perhibeo testimonium vobis
quia si fieri posset. ad utilitatem ecclesie. oculos ves-
tros eruissetis quod maius omnibus vobis est carius.
et ideo psalmus. custodi me ut pupillam oculi. propter
enim ad ipsorum emissionem maxime utitur. naturale
est enim homini statim claudere oculum cum videt ad vel-
lere ad oculi lesionem. et cum hoc ita sit ergo ne cre-
dibile est quod ego inimicus vobis factus sum. i. a
vobis inimicus reputatus sum. verum dicens vobis.
i. dum vos arguendo verum vobis dico. amb.
quia nemo se argui vult errantem ideo vobis
videtur inimicus nisi te vos reprehendens et aug.
oculis egris odiosa est lux que puris est ama-
bilis. prov. xv. non amat pestilens eum qui se
corripit. emulantur. hic ostendit mutationis
huius ab amore in odium causam moventem et primo
ostendit quod hoc faciunt pseudo qui inducunt eos
ad eorum mutationem. secundo monet eos ut imite-
tur non eos sed ipsum bonum dicens ergo. emulantur.
quasi licet vobis videar inimicus tamen vere
non sum inimicus sed potius pseudo. emulantur. i. di-
ligunt vos non bene. i. non utiliter. quia non ad profectum
sed ad defectum nituntur vos trahere. sed excludere
vos volunt a fide ad legem et hoc ut illos
emulemini. i. imitemini in legalium obser-
vatione. glossa. v. prov. xxiii. emuletur cor tu-
um peccatores. bonum autem. quasi ita volunt ut e-
os emulemini. autem. sed potius emulemini bonum.
s. hominem. s. me et mei similes. i. cor. xi. estote
imitatores mei sicut et ego christi. emulemini
inquam in bono non in malo contra illos qui si bonum
imitentur. tamen solum in malo quod sicut est eis in
firmum volunt trahere ad conceptionem. quasi ex quo ille
fecit sic facit hoc bene possum facere. gen. xlii. ut
videatis infirmiora terre venistis. tales sunt
similes carbonibus qui relictis floribus residendo se-
fetes. glossa. v. prov. xxiiii. ne queras impietatem
in domo iusti. emulamini inquam bonum in bo-
no et hoc semper. et non tantum cum presens sum apud vos. sed
magis cum sum absens. ut appareat quod non ex
timore sed ex amore hoc facitis. eph. vi. non ad
oculum servientes. filioli mei. hic ostendit condicio-
nem gravem sub lege existentium. s. servitute
dure legis ab auctoritate. et primo captat eorum
benivolentiam. ostendens suam affectionem.
secundo inducit legis auctoritatem. dicite mihi. tertio os-
dit eius allegoricam expositionem. que sunt per allegoriam.

quarto inter gelom. Rz. filioli. In prima parte
primo ondit affectione amoris. secundo doloris.
uellem. dicit ergo filioli mei. hec lectio duplex. v
no modo sic. ut sit constructio absoluta. et tunc
dz sic continuari. q. ita debetis me bonum et
mei sicut emulari. quia uos estis filioli mei
non dico filii set filioli diminuti a plena filii
etate. per fidem. n. formata erant filii sim
plr. set per decrementum filioli. quos iterum. sic item
sic a principio. parturio. i. cum dolore et labore
multo pareve ad fidem nitor. parturito enim
dolor est iuxta partum. ergo in moralibus. pariendo
est pensare qui labor sit in predicatoribus pa
trum. consilium doloribus alias in fide et rec
ta conversatione parturiunt. parturio inquam do
nec formetur xps in uobis. i. donec xps qui in
uobis per peccatum deformatus in uobis per gratiam et
fidem reformetur. sic formatur sigillum in cera.
uel donec formetur xps in uobis. i. per uos in aliis
formosus appareat. uellem autem. q. d. non blandis
uerbis usus sum. autem set uellem esse apud uos
modo. hec duo uerba duplex confundentes. s. de errore
suo et de rubore apostoli. et mutare uocem meam.
i. dulcem monitionem in uituperationem. q. d. si
essem presens uobis dicerem que nolo scribere ne per
maneant apud uos. et essent uobis certo frequentis
turbationis. Argumentum est hic quod multa possu
dici in presentia que tamen non debent scribi. multa
rem inquam et muto quoniam confundor in uobis. i. apud
alios de uobis erubesco. ecc. xxii. confusio est patris
de filio indisciplinato. alio modo legitur ut sit
constructio suspensiua ab illo loco filioli usque
ibi. dicite. et tunc sic continuatur. non solum pre
dictis rationibus monstratur lex non esse tenenda. sed
auctoritate legis. o filioli mei et cetera. dicite michi qui sub
lege et cetera. et manet eadem sententia sicut prius.
Que hic sunt id quod conuertimini ad infirma.
et cetera. glo. legem. Contra. quia non seruierant legi.
Solutio. seruitus legis post xpm similis erat ydola
trie seruituti ante xpm in gentibus quia peccatum infide
litatis non in specie. Item super id. quibus denuo. glo.
ideo dicit denuo ut ondat quod nichil distat modo
lex post xpm ab antiqua ydolatria. Contra. ibi
celebratur dyabolus. hic deus. Solutio. quamuis colatur
tamen modo quo non debet unum peccatum est infidelitatis
sicut ibi. nec distat in peccati genere. set in quantitate.
Item super id. dies obseruatis. Contra. in minutionibus
et medicamis et seminatoribus obseruamus quedam
dies et cursum lune ergo peccamus. Solutio. nulla obser
uantia dierum et lunationum et stellarum bona est
superstitiosa autem mala. Item timeo ne sine causa.
glo. inutiliter. Contra. minuerat in hec ulterius eternam.
Solutio. sine causa quo ad illos non quo ad se. Item super id
nichil me lesistis. Contra. confundebant eum ut supra. ecce
confundor in uobis. Solutio. loquitur de lesione priuata non
de publica xpi et ecclesie. Item super illud. sicut angelum
dei. glo. me angelum dei esse credidistis. Contra. id est
filium credideritis ergo de hoc commendandi non erant.
Solutio. crediderant angelum esse officio. non natura quia
dei nuntium non spiritum. Item super id. si fieri potuisset. Contra.
hoc fieri possibile fuerat. Solutio. non erat possibile propter
iuris uerba fieri. Item super idem. glo. quia potuit set
de potentia non potuit de iustitia. Contra. potentia dei et ius
titia idem. Solutio. idem sunt principaliter significato sed
diuerso connotato. quia iustitia connotat respectum
ad iusta potentia non. Item super id. ergo inimicus. glo. ne
mo se arguit uult errantem. Contra. ps. corripiet me
iustus in misericordia et cetera. Solutio. loquitur de homine carnali non spiritu
ali. Item super illud. bonum emulamini. glo. scilicet
hoc diligite hominem quia bonum operatur non per alia
re. Contra. mali sunt diligendi quia proximi sunt. Solutio.
loquitur de dilectione approbationis et imitationis non sim
pliciter. Item super id. filioli mei. glo. quia diminuti est
uos. Contra. caritas non potest minui quia nec per uen
ialia nec per mortalia. Solutio. non potest minui per
essentiam. set potest minui per feruorem uel radi
cationem.

Dicite michi qui sub lege uultis esse.
ostensa sua affectione. hic ad plandum grauem
conditionem. s. seruitutem sub lege existentium inducit
dicentes legis auctoritatem. et primo proponit de lege quod
nem. secundo subdit querendi rationem. s. legis auc
toritatem. scriptum est. dicit ergo. dicite michi
uos. s. o filioli qui sub lege. i. sub carnalis
legis seruitute. uultis esse. peccatum. s. qui a sub
euangelii libertate. legem non legistis. q. le
gistis quod set non intellexistis. act. viii. putas ne
intelligis que legis. hoc autem secundum glo. quod ut conf
senderunt et corruptione ondat eos esse stul
tos legem seruando. quia si non legunt. ergo stulte
obseruare nolunt quod nesciunt. si legunt ergo
uel non intellexerunt et ita adhuc stulte obseruare
nolunt. quod non intelligunt. uel intellexerunt. ergo cum
causas eius significetur contra intentionem legis ea
stulte obseruabant. scriptum est enim. quod quia
si bene legissetis non ad eam recurreretis. enim
propter quia. scriptum est. gen. xv. et xxi. quoniam abra
ham duos filios habuit. s. ysmael et ysaac. u
num de ancilla. s. ysmael de agar. gen. xvi.
et unum de libera. s. ysaac de sara. gen. xxi. sed
de ancilla supple natus est. s. ysmael. sed
carnem natus est. hoc est secundum legem carnalis
propagationis. sine ulla promissione de ipso facta.
et sine ullo miraculo. sicut patet gen. xv. naturaliter
enim potuit agar iuuencula de abraham conce
pere. qui autem de libera. supple natus est. s. ysaac
ac per repromissionem de eo factam. hoc est diuina pro
missione et diuino miraculo. sicut patet gen.
xviii. et dicitur repromissio. quia propter risum sare iterata
fuit promissio sicut patet ibidem. que sunt per allego
riam. posita auctoritate. hic ponit auctoritatis al
legoricam expositionem. et primo comparat expositionem alle

gorica duorum filiorum ad statum duorum testamentorum et duorum populorum quo ad eorum initium. secundo quo ad originem suam conditionem. unum quidem. tertio quo ad generationem. sed quod tunc. quarto quo ad sequentem successionem vel hereditatem. sed quid dicit scriptura. que sunt. quia ita abraham duos filios habuit et cetera. quo omnia sunt dicta per allegoriam. i. per alium sensum quam in illa sonare videantur. Allegoria enim est cum ex alio aliud intelligitur. Et nota quod hic tangit apostolus unum modum exponendi sacre scripture. quadruplex enim est sacre scripture sensus. s. hystoricus. s. quando factum narratur. unde ysidorus in ethimologiis. historia est narratio rei geste per quam ea que in preterito facta sunt dinoscuntur. tropologicus cum ex hiis que facta sunt aliquid faciendum monstratur. unde hugo. tropologia est cum per id quod factum est intelligimus quid nobis agendum sit vel cavendum. Allegoricus. cum per id quod factum est aliud futurum intelligitur. unde hugo. allegoria est cum per factum aliud factum significatur. anagogicus secundum augustinum intelligitur est per que de supernis et eternis tractatur. de hiis iiii. dicit augustinus libro i. super genesim. in scripturis divinis oportet attendere que ibi eterna intimentur. que facta narrentur. que futura prenuntientur. que agenda precipiantur vel moneantur. historice enim iherusalem est civitas terrena. tropologice anima sancta. allegorice militans ecclesia. anagogice eterna patria. Hec enim. q. ut dicta sunt per allegoriam. enim. quia hec sunt. s. illa ancilla et libera significata duo testamenta novum et vetus. abraham. n. qui interpretatur pater multarum gentium. Abram. n. pater ham. multarum subiectarum gentium. r. autem interposita causa euphonie. deum significat qui de duabus legibus sive de duobus testamentis. q. de duabus uxoribus duos populos. s. iudaicum et gentilem. q. duos filios generavit. hoc est ergo quod dicit. hec enim sunt duo testamenta idest duo testamenta significata sunt in ipsa legis datione. que dupliciter data est. primo exodi xx. secundo exodi xxxiiii. Item primo sparsim in tribus libris postea in summa recapitulando. s. in deuteronomio. quod interpretatur secunda lex. unde et vetere et nove nova lege significat. hic incipit allegorica expositio quo ad duorum filiorum et duorum testamentorum et populorum conditionem sive originem. et primo ostendit quid significatur per ancillam et filium eius. secundo quid per liberam et filium eius. illa autem. tertio ad quid pertinent alterutrum vel fidi ysaac. nos autem fratres. dicit ergo ita per hec significantur duo testamenta unum quidem. s. testamentum vetus datum simpliciter in monte syna. exodi xix. xx. et deuteronomii xxiiii. quod de syna vero et de sequentur vetus est nobis. In servitutem generans. s. populum iudaicum timore pene servientem. et quia ponebat eos rationabili sub peccati servitute. et bene in monte syna datum est. syna. n. interpretatur mandatum humile ad significandum quod de mandato humiles gentes superbire debebant. vel et quia man

datum est sub glo. et quod in timore pene legi servire debebant. quod est opus servile et humile. q. i. autem significatur est agar. i. hec significatur per agar. unde ... ad significandum non ad signatum. syna. n. mons est in arabia. secundum idem unde dicit haymo syna est mons arabie minoris qui sua magnitudine ... et sui extremitate ... est terre promissionis. ... hec fundatur allegorice sensus. dicit ergo. vetus testamentum generans in servitutem syna. n. mons. i. vetus testamentum in monte syna datum est. in arabia. i. in humilitate et afflictione. quia humiliabat et affligebat homines sub carnalibus observantiis. arabia. n. interpretatur humilitas vel afflictio. qui. s. mons. i. quod testamentum in monte datum. coniunctus est. i. proxima ... ei que nunc est iherusalem. i. synagoge. vel iudaico populo. que nunc. i. que presentia sequitur et diligit. quia sicut vetus testamentum penas minabatur et temporalia promittebat. ita ille populus timore pene et amore temporalium serviebat. et servit. s. tota synagoga. totus autem populus iudeorum est. singuli autem filii. vel cum filiis suis. i. proselitis qui amore serviunt legi sub glo. illa autem. q. hec quidem synagoga que per agar significatur sub peccato servit et timore. autem sed illa que sursum est iherusalem. i. ecclesia de gentibus congregata que per saram significatur. que sursum est. quia iam cum domino gaudet in spe. libera est. quia ex amore non ex timore servit. ii. cor. iii. ubi spiritus domini ibi libertas. que est mater nostra. omnium. s. credentium. hec recte per saram significatur. sara. n. interpretatur carbo. in carbone autem est calor et splendor. recte ergo per saram significatur populus fervore caritatis et splendorem honestatis. vel post hec expositionem de ecclesia triumphante. illa iherusalem. s. civitas superna. que sursum est. non tantum in spe sed in re. libera est. ab omni peccato et miseria. que est mater nostra. quia sancti qui in ea sunt nos verbo et exemplo genuerunt. et ut libera est et mater septem est. ysaia. liiii. secundum lxx. letare. s. corde sterilis ecclesia gentium que ante adventum christi sterilis fuit. que non paris. actu. quia tunc nullum filium deo generabat. erumpe. i. leticiam intus extra ostende et clama. i. gaudium tuum aliis predica. que non parturis. s. conatu. i. que ad generandum filios christo et non conaris. quia multi filii. i. plures deserte gentilitatis a viro christo quia non erat vir in domo sua proverbiorum vii. quam eius. s. synagoge. que habet virum. i. legem ad generandum. lex. n. appellatur vir. sicut. n. vir est rector domus sic per legem regebatur synagoga et generabantur et nutriebantur filii synagoge. i. regum ii. sterilis peperit plurimos et que multos habebat filios infirmata est. per hoc autem quod dicit letare erumpe clama. ostendit eius libertatem. per hoc quod dicit multi filii deserte et cetera ostendit eius fecunditatem et munitatem. nos quoque. q. ita sunt duo filii abrahe. s. hysmael et ysaac. ad. sed nos omnes fratres secundum ysaac. i. ad similitudinem ysaac. promissionis

sionis filii sum⁹. i. s(ecundu)m sp(iritu)m p(er) gr(ati)am geniti. sic
ysaac de qua natiuitate Jo. iii. nisi quis rena
tus fuerit ex aqua (et) c(etera). Sz quid tunc qui sc(un)d(u)m car
ne(m) natus fuerat. i. ysmael. qui natus e(st) s(ecundu)m iura
te nature p(er) carnalem p(ro)pagac(i)o(n)em. p(er)seq(ue)ba
tur eu(m). s. ysaac. qui s(ecundu)m sp(iritu)m. supple nat(us) fuerat.
q(ui)a sc(un)d(u)m p(ro)missione(m) s(ed) ex sterili et sene natus. p(er)
sequebatur aute(m) eu(m) s(ecundu)m hebreos q(ui)a cogebat eu(m) adorare
ymagines luteas. ita (et) n(un)c illi. s. qui s(ecundu)m car
ne(m) viuunt ut iudei (et) alii heretici p(er)seq(ua)ntur eos
qui sc(un)d(u)m sp(iritu)m. s. xp(ist)ianos (et) bonos. om(n)es .n. q(ui) pie uo
lunt uiuere in xp(ist)o p(er)secutione(m) patientur. ii. thi.
.iii. Sz quid dicit. q(uasi). patium(ur) ab illis s(ed) n(on) e(st) cura
du(m). quid en(im) dicit sc(ri)ptura. dixisse. s. saram
abrahe. gen(esis). xxi. eice ancillam. i. synagogam.
(et) filium eius. i. quelibz de synagoga. ad l(itte)ram
.n. cu(m) uidisset sara hysmael ludente(m) cu(m) fili
o suo ysaac (et) no(n) placuisset ei lud(us) ille dix
it abrahe. eice ancillam (et) c(etera). q(uo)d admonitus
a d(omi)no acq(ui)euit ei (et) eiecit agar (et) ysmael
ut h(abetur) gen(esis). xxi. sic synagoga iudeor(um) (et) iudi
(et) heretici eiecti sunt de eccl(esi)a. apo(stolus) ult(imo). foris ca
nes ue. (et) c(etera). no(n) e(nim) heres erit filius ancille. i.
iude(us) fili(us) synagoge. cum filio libere. i. cu(m) xp(ist)ia
no filio eccl(esi)e. sicut nec mali cum bonis. que
en(im) conuentio xp(ist)i ad belial. ii. cor(inthios). vi. Judic(um).
.xi. heres in domo patris mei n(on) e(ss)e n(on) pot(es).
q(ui)a de adultera matre natus es. i(n) mobilibz. s. in
bonis temp(or)alibz p(er)mixti sunt boni cu(m) malis.
(et) mali (et)(iam) aliq(ua)n(do) plus h(abe)nt de bonis temp(or)ali
bz. s(ed) in hereditate soli boni p(ar)ticipabu(n)t. un(de) abra
ham filiis concubinar(um) largitus est munera.
.i. largitate sua dedit. l(icet) n(on) meruerint. s(ed) y
saac reseruauit hereditate(m). gen(esis). xxv. Ideo
.q. ita patimur a iudeis (et) aliis malis sicut
ysaac ab ysmael. itaq(ue) o fr(atr)es no(n) sum(us) ancil
le filii. i. synagoge ut seruiam(us) legi. s(ed) libe(re)
.i. eccl(esi)e militantis. uel (et) triumphantis. tribulac(i)o
en(im) nos ostendit e(ss)e filios libere. heb(reos). xii. q(uo)d si extra
disciplina(m) estis (ergo) adulteri. (et) no(n) filii estis. sum(us)
i(gitur) filii libere. (et) hac libertate. i. p(er) eam libertate(m)
qua. i. per qua(m) xp(istu)s nos liberauit. s. a s(er)uitute
legis (et) pecc(at)i (et) dyaboli. (et) a pena (et) pecc(at)i. Jo. viii.
si filius uos liberauit uere liberi eritis. Nota hic
sup(er) i(ll)ud. illa que sursu(m) e(st). q(uod) eccl(esi)a militans d(icitu)r
sursum e(ss)e quadruplr. p(ri)mo co(n)templac(i)o(n)e. col(ossenses). iii.
que sursu(m) sunt q(ue)rite. sc(un)do (con)uersatione. phil(ippenses). iii.
(con)uersatio n(ost)ra i(n) celis e(st). t(er)tio. desiderio (et) deuotione.
un(de) cantat(ur). sursu(m) corda. h(abe)m(us) ad d(omi)n(u)m. phil(ippenses). i.
desiderium h(abe)ns dissolui (et) e(ss)e cu(m) xp(ist)o. q(ua)rto ordinatio
ne similitudi(n)e. exo. xxv. inspice (et) fac s(ecundu)m exemplar
q(uo)d tibi i(n) monte monstratu(m) e(st). Que hic sup(er)
i(ll)ud sc(ri)ptum est. Contra. nusq(uam) sic sc(ri)ptu(m) rep(er)it(ur).
Responsio. q(ua)muis s(ed) forma istor(um) n(on) inueniatur. t(ame)n elici
untur ex his que sc(ri)pta rep(er)iunt(ur). gen(esis). xvi (et)
xxi. Item sup(er) i(ll)ud abraha(m) duos h(abe)ns. Contra. no(n) solu(m)
duos imo plures h(abe)nt ut p(atet) gen(esis). xxv. Responsio. q(ua)muis
plures h(abe)nt t(ame)n hii soli duo p(er)tinent ad misteriu(m)
de quo loqui intendit. Item sup(er) i(ll)ud unu(m) de an
cilla (et) unu(m) de libera. Contra. duas h(abe)re (con)iuges n(on) ualente
(ergo) abraham in hoc peccauit. Responsio. q(ua)muis sic (con)t(ra)
ueniret n(on) t(ame)n peccauit q(ui)a fecit dei dispensatione.
Item sup(er) i(ll)ud in seruitute(m) generans. glo. p(er) q(uo)d (ergo) e(st)
rat malu(m). Responsio. in seruitute(m) generabat occasiona
lit(er) no(n) causalit(er). Item sup(er) i(ll)ud que est agar. glo. a
gar int(er)p(re)tatur alienatio. q(ui)a illud testamentu(m) alie
nabat ab hereditate eterna. Contra. (ergo) erat malum
ut dixit manichei. Responsio. n(on) alienabat causalit(er) sed
occasionalit(er) ostendendo culpam no(n) (con)ferendo gr(ati)
am. hec aute(m) alienatio no(n) erat ex uicio le
gis s(ed) iudeor(um). Item sup(er) i(ll)ud q(uo)d (con)iunctus e(st) ei q(ui) n(un)c
est ierl(usa)m. Contra. multum distat mons synai a
ierl(usa)m. Responsio. s(ecundu)m l(itte)ram (con)iunctus ei d(icitu)r q(ui)a (con)tinuus
s(ecundu)m aliquam sui p(ar)tem t(er)re p(ro)missionis in qua
est ierl(usa)m. uel sc(un)d(u)m glo. loquitur de (con)iunctione sp(irit)uali
sc(ilicet) similitudinem. no(n) de locali. Item sup(er) i(ll)ud q(ue) e(st)
mat(er) n(ost)ra. glo. credentiu(m) q(ui)a singuli exemplo
eius (et) uito instruuntur ex caritate seruiunt.
Contra. no(n) om(ne)s xp(ist)iani in caritate s(unt). Responsio. loq(uitu)r
de ue credentibz. s. fide formata n(on) informi. s.
de illis qui sunt de eccl(esi)a n(umer)o (et) m(er)ito. n(on) n(umer)o
t(antu)m. Item sup(er) i(ll)ud. que n(on) paris. Contra. gentilitas
pep(er)it b(ea)t(u)m job. (et) aliquos alios. Responsio. q(ua)muis
aliquos t(ame)n paucos maxime i(n) (com)parac(i)o(n)e multitu
dinis. Item sup(er) i(ll)ud. quid qui s(ecundu)m carne(m) p(er)seq(ue)
batur. Contra. imo ludebat. gen(esis). xxi. Responsio. ille lu
dus sc(un)d(u)m glo. erat illusio. uel ille lud(us) s(ecundu)m hebre(os)
erat q(ui)a ymagines luteas faciebat (et) p(ri)mu(m)
lu(dum) ysaac adorare cogebat. (et) sic ad ydolatria(m)
inducebat. Item sup(er) i(ll)ud eice ancilla(m). Contra. uxor e(ni)m
erat. (ergo) eicere no(n) debebat cu(m) matrimoniu(m) sit indiuidua
uite (con)suetudine(m) retinens. Responsio. n(on) fecit h(oc) auc
toritate p(ro)pria s(ed) diuina p(er) angelum (con)firmata
ut gen(esis). xxi.

Stare et nolite iterum iugo (et) cetera.
Hec est t(er)cia pars increpationis q(ua)m incipit ibi.
miror q(uo)d sic tam cito. p(ri)us e(nim) arguit eos q(ui)a
euangeliu(m) reliquerant. usq(ue) ad locu(m) illu(m) sc(ri)
ta. nos n(ost)ra iudei. sc(un)do arguit eos q(ui)a legem
suscipiebant a loco illo us(que) huc. t(er)cio monet
hic ut lege dimissa eua(n)gelium teneant. (et) p(ri)mo
mon(et) ne suscipiant legis obs(er)uantia(m) carna
lem ut ibi. dico aute(m). sc(un)do mon(et) ut teneant
(et) sequantur obs(er)uantia(m) legis sp(irit)uale(m). dico aute(m)
sp(irit)u ambulate. In p(ri)ma p(ar)te p(ri)mo mon(et) legis
obs(er)uantiam carnale(m) no(n) suscip(er)e. sc(un)do mo
net p(re)tendo eam p(er)suadentibz n(on) (con)sensi(re). aut
rebatis. no(n) suscip(er)e uo(bis) legis obs(er)uantia(m) mo
net triplici r(ati)o(n)e. p(ri)mo r(ati)o(n)e p(er)iculi iminentis
sc(un)do r(ati)o(n)e dampni iam p(re)sentis. euacuati. t(er)cio
r(ati)o(n)e sue utilitatis. nam in xp(ist)o ih(es)u. p(ri)m(a)
iminens ondit tripl(icite)r. p(ri)mo de antiqua ter(ra)

uirtute state. scdm de xpiane fidei enuntiatione.
ecce .n. tcio legis obligatione. testificor. dicit
gl. q. ita lex iustis in oibz cessare sufficienter
est ostensa gl. qr sic est. state .i. firma fide ma
nete in euangelij libertate. .j. cor. x. qui stat
uideat ne cadat. et no q stare opponitur ca
sui et ambulationi. monet gl. eos stare scd
q opponitur casui n scd q ambulationi. .j.
eode spu ambulate. et nolite contineri iugo
seruitutis. h est legis mosayce que i serui
tem gnat sup. iiij. itm .c. sicut p iugo ser
uitutis ydolatrie. scd .n. glo. in hec q legali
bz obseruantiis se subiciebat. q. ad silēs cul
tus reuertebantur in quibz ydolatrie an seruie
rant. nolite inqt iugo seruitutis contineri
qr ecce paulus. qui .s. sum note actoritatis
dico uobis qm circumcidimini in multo magis si a
lia obseruetis q h est maioris efficatie.
et actoritatis qr ex patribz. Jo. xv. xps uob
nichil pderit. si mediate n pot pdesse inme
diatius. nec solu hec malu erit uob si cir
cumcidamini. aut sz testificor. act. i. eritis
michi testes. rursum sicut .c. pdixi oi hoi
iudeo ul gentili circumcidenti se p iusticia
habenda. qm debitor est uniusce legis faciende.
.i. oim mandatoz legis. signu eni pre sal
uatur in tribz. tria aut erat gna man
datoz .s. moralia cimonialia et iudicia
lia. hec aut dicit ut uel timore tot inuiabi
liu obseruantiarum implendarum retrahantur.
euacuati. hic monet no suscipe legis obser
uantiam rone dapni iam pteriti q e trip.
pmi est amissio xpi. scd amissio gre. q in
lege. tcium amissio iusticie ul uite etne. no
eni. pmu est ca scdi. et scd ca tcij. dicit gl. eua
cuati. qr ut xps uob nichil pderit. qr euacu
ati estis a xpo .i. habitatione xpi. qui .s. p9
eratis pleni gra xpi. qr de plenitudie ei
oms accepim. Jo. i. ecc. xxi. cor fatui qi uas
confractu oem sapiam n tenebit. uos dico q
in lege iustificamini .i. creditis iustificari
a gra .s. habenda future btitudinis. ul et iam
habita excidistis. apo. ij. memor esto unde
excidis. et age pniam. nos .n. q. qui i lege
confidit amittat gram q pot uideri ex quo
nos eni spu .i. p spm qui n fallit. ex fide no
ex lege. expectamus spem iusticie. hec expo
quadrupl. pmo modo sic. expectam spe
.i. etna btitudine et iusticia. scdo n sic. spem
iusticie .i. qua sperat iusticia. contrariu .s. ad
pfectm qr fides esuriens iusticia sperat in ea
pfici. tcio modo sic. spem iusticie .i. xpm ex q
speratur iusticia. phi. iij. saluatore expec
tam et c. nam in xpo. hic ondit xpm legem
n ee suscipienda rone inutilitatis. ubi tria
tangit. s. ritu iudeoz i circumcisione. ritu gen

tiliu i pputio. ritu xpianoz in fide. dicit
gl. na. q. recte ex fide et iusticia et no ex
alio. nam nz circumcisio ad ualet quo ad ritum
iudaicu. nz pputiu quo ad ritu gentiliu. ut
.s. aliqs hoz respectu alteri hēat peminentia
h est sit nichil inqt ualet in xpo ihu .i. hijs
qui sunt in xpo ihu. sup. iij. n est iudeus
nz grecus et c. sz fides suple aliqd ualet. fides
inquam n utiqz ociosa. sz que p caritate
.s. dei et pximi. opatur. sicut sdm p forma
fides .n. sn caritate informis e. Jac. ij. fides
sn opibz mortua e. currebatis. hic monz
pseudo legis obseruantiam suggerentibz no
acquiescere. et hec tripl. pmo ondendo ipoz
pseudo culpam. scdo pdicendo dapnatoem
etna. ego confido. tcio optando temporale pe
nam. utina et abscindantur. culpa ipoz
ostendit triplicem. pmo qr a bono retra
hunt. scdo qr ad malu inducut. nemini
consensitis. tcio qr fide corrupunt. modicu
fermentu. dicit gl. currebatis. q. sola fides
ualet. et hec olim fuit in uob. qr curreba
tis per opa .s. fidei pficiendo. ps. via man
datoz tuoz cucurri. et h bn. qr ex carite
qui uos ipediuit ul fascinauit .s. iudifi
cando. sup. iij. fascinatio nugacitatis ob
scurat bona. ueritati. q. .s. q. ultro se ingit
iusticia spuali. no obedire. sic sup. .g. iij.
o insensati galathe. sz licet ita uelint uos
ipedire de certo tn nemini consensistis salte
eos audiendo. ij. pe. iij. uos gl fres custodite
uosmetipos ne insipientiu errore traducti
excidatis a ppia firmitate. ne consentiatis
inqt. qr persuasio qua .s. psuaderet uob
tenere legem. n est eo .s. deo. qui uocat
uos ad uita. pic. .i. uocatu et remunerat. sz
suple pos est ex dyabolo. ideo et ne consentiatis. qr
modicu fermentu et c. h legatur tripl. p m sic
modicu fermentu .i. illi pauci pseudo q sunt
qi pasta corrupta. tota massam .i. fideliu
congregatoem corrupit. scdo m sic. modicu fer
mentum .i. h mala psuasio. tota massa
.s. fructum corrupit. sic psuasio speciis tota
massam humani gnis. tcio m sic. modicu f
mentu .i. h circumcisio ad qua uos inducunt et
pauca legalia tota massa bonoz opu cor
rupit. .i. cor. .i. nescitis qm modicu fmtu
et c. et xv. corrupunt bonos mores colloquia
praua. Ego. et p currebatis q multiplex
est cursus spualis. pmus bone conuersationis.
ut hic. et .j. cor. ix. sic currite ut coprehenda
tis. scds diuine dilectois. cant. i. i odore unguetoz
tuoz currim adolescen. dilex. te nimis. Jo.
xx. currebat duo simul. tcius supne intentionis
sic conteplationis. ysa. xl. que sperant in dno
hebunt fortitudine. current et n laborabut. ex

Nota

.i. cor. ix. sic curro. non q. in incertum. circuitus
sue predicationis. g. c. ij. contuli cum illis evangeli
um ne forte currerem aut cucurrissem. ps.
velociter currit sermo eius. v. vite presentis.
act. xx. nec facio animam meam preciosiorem
quam me dummodo consumem cursum meum. vi. bone
fame seu orationis. cant. i. trahe me post
te curremus in odore etc. vij. martirij seu
passionis. heb. xij. deponentes omne pondus
etc. per patientiam curramus etc. Ego confido. hic
primo dicit dampnationem eorum ipsorum pseudo v
... facit. primo .n. ostendit spem quam habet de
correctione galatharum. secundo certam opinionem
de dampnatione eorum perturbantium. qui autem. iij.
ostendit se non esse de numero illorum. Ego autem.
dicit g. ego. q. hic hortor et moneo. et ego con
fido de vobis. quia olim boni fuistis. heb. vi. con
fido de vobis dilectissimi meliora et viciniora
saluti. prov. xix. erudi filium tuum et ne des
peres. confido inquam in domino cooperante. q. jo. xv.
sine me nichil potestis facere. confido inquam quod ni
chil aliud sapietis quam. s. quod docui. phi. ij. im
plete gaudium meum ut idem sapiatis. qui autem.
.q. de vobis confido. autem. sed qui conturbat vos
puri. s. fonte mellis. ubi tangitur hic
turbatio passio non compassio solum. non .n. dicit
turbat sed conturbat. portabit iudicium. i. sus
tinebit dampnationem. quicumque est ille. i. cu
iuscumque sit nec in hoc petrum notat occulte
sicut quidam dicebant sed pseudo. petrus .n. non
portabit iudicium sed iudicabit. m. xix. sede
bitis super sedes. xij. etc. Ego autem. q. ille qui
conturbat vos portabit iudicium. autem. sed ego
non conturbo vos sicut quidam imponunt michi
autem. sed o fratres si ego circumcisionem adhuc predi
co sicut olim feci et ut michi imponunt. quid
.i. quare adhuc persecutionem patior. s. a iudeis.
.q. d. non paterer si ita esset. et tamen patior. ij.
cor. xi. a iudeis quinquies quadragenas etc.
et si etiam adhuc predico. g. evacuatum est scan
dalum crucis et scandalum quo iudei in predicatio
ne scandalizabantur. nisi propter legalium ob
servationem. i. cor. i. nos predicamus christum cruci
fixum. iudeis quidem scandalum. utinam. hic op
tat penam temporalem ipsis pseudo et per contra
rium eis punitionem. secundo subdit causam quia. s. vo
lunt eis auferre libertatem. vos enim. ubi circa
hanc libertatem primo tangit modum eam utendi
secundo utilitatem modi. omnis .n. tertio dampnum op
positi. q. si invicem. dicit g. ut etc. hic legitur
tripliciter. primo sic. q. ipsi vos conturbant predican
do circumcisionem. sed utinam. non tantum circumcidantur
sed etiam abscidantur. ut fiant spadones propter reg
num celorum desistentes seminare in vobis carnalia.
secundo sic. ut abscidantur. i. vim generandi
in vobis perdant. vel. s. ultra non proficiant. tertio

modo sic. ut abscidantur. i. succidantur in mor
te anime plures pervertant. qui vos conturbant
ex quo patet quod vos non conturbo quia conturbantium
abscisionem opto et invito. hoc opto. ne. s. vos
redigant in servitutem. enim. quia vos o fratres vo
cati estis ad libertatem. ad legem. s. perfecte lib
ertatis. Ja. i. vel. s. non timore sed amore ser
viatis. ro. viij. non accepistis spiritum servitutis
iterum in timore. etc. et cum ita sit tamen supple hic
necesse est ne libertatem in occasionem detis carnis
vel. s. quia liberi estis et metus legis non incumbit
vobis desideria carnis sequamini. unde glo. i. pe.
ij. quasi liberi non tamquam velamen malicie habentes
libertatem. aug. cavete ne audito nomine liber
tatis impune vos peccandi esse arbitremini.
sed palam per caritatem spiritus. i. que est in vobis
a spiritu sancto. ro. v. caritas dei diffusa est in cordi
bus nostris per spiritum sanctum etc. servite invicem. ut membra
eiusdem corporis. i. cor. xi. tunc .n. vere liberi
eritis. unde hug. de s. vic. non in caritate et
libertate et servitute. tunc .n. quasi libera est cum
sponte se exercet in pietatis bonis operibus. tunc
.q. servilis est cum postpositis propriis voluntatibus
accedat se necessitatibus proximorum. omnis enim. q. ideo
caritas est habenda. enim quia. omnis. i. tota lex in
uno sermone impletur. i. in uno precepto ca
ritatis. i. thi. i. finis. glo. i. impletio precepti
est caritas. ro. xiij. plenitudo legis est dilectio
in isto videlicet sermone. diliges proximum
tuum. aug. proximus est omnis homo omni homini.
sicut teipsum. i. quod teipsum. vel quod tibi non vis
fieri non facias illi. tob. iiij. et quod tibi vis fieri fac
illi. m. vi. de hoc precepto habetur levit. xix. et
m. xxij. in dilectione autem proximi includitur di
lectio sui et dei quia diligitur proximus propter deum. quasi
.q. ita servire debeas ex caritate invicem. quod si
invicem mordetis detrahendo. s. in aliquo
et comeditis totaliter et in omnibus vituperando. ro. i.
detractores deo odibiles. Jac. iiij. nolite al
terutrum detrahere fratres. videte ne ab invicem consu
mamini. scilicet. s. per unitatem religionis unitate.
et tangit hic duo genera detractorum. quidam
enim bona manifesta cum negare non possunt
diminuunt et hii mordent. alij bona non
manifesta omnino negant. et hii comedunt.
prov. xxiij. noli esse in conviviis potatorum. nec
eorum qui carnes ad vescendum conferunt. Dico
hic sic id. nolite iterum iugo etc. glo. non est le
vior hec legis servitutis quam idolatrie. Ergo
gravius peccatum est servire dyabolo more gen
tilium quam deo more iudeorum. Que. non est levior
quo ad omnes sit penam sed quo ad culpam.
Ecce ego id. si circumcidimini etc. g. g. decepit
thymotheum quem circumcidi fecit. act. xvi. Sol.
quod hic loquitur locum habet in hiis qui ponebant spem
salutis in circumcisione non in hiis qui non ponebant.

Ite ite i testificor x c. g. g thimothe fuit de
bitor uniu'se legis. Ite g circumcidem qui n'c
circumciduntur debitores sub uniu'se legis.
Glo. leg' de hiis qui circumcidunt eo q credunt
se teneri ex precepto legis. nam eade roe
tenentur ad alia legalia. Ite in in xpo
ihu x c. glo. uirtutes appetende sut. uicia
fugienda. media ut circumcisio x preputium n'
fugienda sunt nec appetenda. g. circumcisio
post xpm pctm est. glo. loquitur p tpe n
du diuulgati euangelij non post. ul' laus
de sua actus no de uitu. Ite sup i. fides q per
dilcom. glo. opus fidei est ipa iusticia dilco.
g. dilco est forma p qua fides operatur n g
op fidei. glo. dilco est uirtus e forma fidei
s dilco usus est opus fidei formate n informis.
Ite sup i ide. glo. qui n credunt peiores sut
demonibz. g. pctm dyaboli est irremediabi
le. hois no remediabile. glo. peiores sut q
ad hoc n simplr. Ite sup i. psuasio h n est
ex do. g. om actio est a do. glo. sua actio
est a do n deformitas. Ite sup illud. qfido q
nich a x c. glo. q n certe s sponte. s dum
uenit errabant. g. g errabant coacti.
glo. n sponte. i. n ex certa malicia s ex ignora
na. Ite sup i. utinam abscindant. g contra.
optare alteri malum pctm est. glo. op
tare liuore uindicte malu est. s ap optat
amore iusticie. Ite sup i. om lex i uno ser
mone. g. multa alia oz fieri. glo. ideo lex
in hoc sermone dr ipleri. q oia precepta or
dinantur ad gseruandam dei x proximi di
lectionem. sicut uia ad fine. Ite sup illud di
liges pximu tuu. g. mai preceptu est de dilco
ne dei. g prius lex in illo dz ipleri. glo. qui
sio maius tn icluditur in hoc sicut finis no
eq. nam pxim n diligitur n pp dm x no
eq. Ite sup illud. sicut teipm. g. g te ipsu
debemus dilige ad salutem. g ad oppositu
dne uoluntatis x ordinationis. glo. inos de
quibz cu sunt q sunt reprobi n debem dilige
sicut nos. alios sic.

Dico autem in xpo spu ambulate
postq monuit n suscipere legis obseruantiam
carnalem. hic monz tene x sequi obseruan
tiam euangelij spualem. x primo monet
uiue spu n scd carne. scdo describit uita
carnalem. manifesta aute. tcio describit ui
tam spualem. fructus aut. In pma parte
primo ponit exhortationem. scdo exhortationis
iplende difficultate. caro. tcio difficultatis
causam. s. gtrietatem. hec eni. quarto iplendi
utilitatem. q si spu ducimini. dico g. dico
aute. q. ita monui ne detis libertate uram
in occonem carnis. s per caritate spc siute.
hoc aut dico posse ee in xpo. i. p fide xpi. in

qua fide spu. i. rone ductu. ul' spu sco ac
tore ambulate. i. bn opando pficite. ps ibt
de uirtute i uirtute. x tuc desideria carnis. i. de
lectationes quas caro suggerit de quibz. i. pe.
ij. obsecro uos tamq aduenas x pegrinos
abstine a carnalibz desiderijs. n pficietis
i. gsensu ul' ope iplebitis. licet in pmis mo
tibz incheetis. caro eni. q. ita desideria car
nis no pficietis. q tn difficile e. eni. q. ca
ro. i. sensualitas gcupiscit aduersus spm.
i. ronem. caro ei hic accipitur p sensua
litate cui est gcupiscere. ido aut dicit e caro
gcupiscere q scd carne id agit aia. ro. vij.
video alia lege in mbris meis repugnate
legi mtis mee. spc aut. i. ro gra dei adiu
ta gcupiscat supple aduersus carne. x ido n e
diffidendu. x accipitur hic spc p rone scdm
ptem superiorem. vn no q aliu accipit spc
p sca aie. act. vij. dne ihu accipe spm m.
aliu p rone scd superiorem pte ut hic. aliu
dz uis ymaginatiua. vn dz uis ymagi
natiua spualis. apo. i. fui in spu. aliu pro
spu corporeo mediante quo aia operationes
suas exercet in corpe. cap. iiij. spc diffidet
ceterisq motus acr. hec n. s. caro x spc. sibi
inuicem aduersantur. spc n. natone celes
tis. caro terrestris. x du unuqq ad sua pa
tria tendit fit pugna uehemens. aduer
santur inqm. mtu. ut n queciq uultis. s.
bona ul' mala illa faciatis. i. facere pmit
tamini. pu. vij. n q uolo bonu hoc ago.
q si. q. ita hec duo pugnat. q p s. si spu
ducimini. i. rone illustrata ul' spc spu sco
rectore spc uri ducimini. ro. viij. qui spu
dei aguntur hii filij dei sut. n estis sb lege
que. s. errantibz x male agentibz posita e. g.
iij. pp trasgressiones posita est. ij. cor. iij. ubi
spc dni ibi libtas. Nota hic q spu ambula
re debemus per multas uias de quibz cap. x.
multu deduxit dns per uias rectas. pma e
uia pnie. in emdatione pctor delictor.
de q exo. viij. ibim uia triu dier in soliu
dine. scda uia inocentie i cautela futuror.
ps. bti imaculati i uia. tcia uia obedie. in
obseruatione mandator. ps. uia man
dator tuor cucurri. quarta uia sapie
in gtemplone celestiu. pu. iij. uia sapie
mostrabo tibi. quinta uia caritatis x mie
i subueniendo proximor. i. cor. xij. excellen
orem uia uobis demostro. vi. uia pacis x
gcordie in tranquillitate mor. lu. i. illuiare
hiis q in tenebris x c. vij. uia ueritatis x iusti
tiae i rectitudie opu. ps. uia ueritatis ele
gi. Manifesta aut. hic describit uita car
nalem. primo quo ad culpa scdo quo ad
penam. que pdico. quo ad culpam qua

dupliciter. primo quo ad immundiciam in tactu. forni
catio. secundo quo ad errorem seu ignorantiam
in intellectu. ydolorum. tertio quo ad maliciam in affectu.
ueneficia. quarto quo ad intemperantiam in
gustu. ebrietates. culpa prima committitur in
corpus alienum. secunda in deum. tertia in proximum.
quarta in corpus proprium. culpa uero malicie
in proximum dupliciter committitur uel procurando
ei malum ueneficia. uel subtrahendo ei bonum.
dissensiones. in procurando ei malum tripliciter
uel occulte et deliberate ueneficia uel aperte
et deliberate contentiones. uel aperte et indeliberate
ire. in subtrahendo bonum dupliciter. uel publi
cum esse dissensiones uel priuatam personae inui
die. dicit glosa. manifesta autem. quasi ita caro
et spiritus inuicem aduersantur. autem. sed manifesta
sunt opera carnis. id est manifeste apparet
esse mala ipso quod debetis spiritum ducem sequi non
carnem. que sunt. hec scilicet. fornicatio. in exerci
cio actu. hebr. fornicatores et adulteros iu
dicabit deus. immundicia in consensu uel in pollutione
nim. inpudicicia. in gestu uiuere inpudice tan
gendo illicite et huius ex hoc est incitamentum for
nicationis luxuria in habitu ut quelibet
superfluitas in uestibus et ornatu ydolorum ser
uitus. id est ydolatria ad literam. ueneficia in ue
neni confectione et propinatione. apocalipsis ultimo. fornic
atores et uenefici. inimicicie. id est odia in uetera
ex quibus oriuntur ueneficia. contentiones in
uerbis ex quibus inimicicie. ro. xiii. non in conten
tione et emulatione. emulationes in rebus. ut
quando duo ad idem tendunt ex quibus oriuntur conte
ntiones. ire. id est subita tempestas animi in affectu
nocendi. rixe in effectu nocendi. quando se
adinuicem percutiunt. dissensiones scisma
ta. secte. hec est heresis. ii. pe. ii. sectas non me
tuunt introducere. inuidie de alienis bonis quo
ad bona gratie. Job. v. paruulos occidit inuidi
a. homicidia uel uoluntaria in actu. i. jo. iii.
qui odit fratrem suum homicida est. et in extrinsecus
morte et hoc quantum ad bonum nature. ebrietates. id est assidue
potationes quo ad superfluitatem in potu. co
messationes. quo ad cibum. ro. xiii. non
in comessationibus et ebrietatibus. et hiis similia.
non enim possunt redigi omnia certo numero quia malum
est infinitum secundum dyonisium. que. id est de quibus predico
uobis. uel ante iudicium. sicut predixi cum hanc epis
tolam. quoniam qui talia agunt. id est aliquod horum
uel. id est qui talia agunt digni sunt morte. reg
num dei non consequentur unquam. quod est contra origenem qui
posuit post aliquanta tempora omnes malos a penis
liberandos. i. cor. xv. caro et sanguis. id est uicia
carnis et sanguinis sectantes regnum dei non
possidebunt. fructus autem. hic describit uitam
spiritualem. ubi primo enumerat uite spiritualis opera. secundo
ostendit hec esse bona et appetenda. aduersus

tales tamen appetere et sequi ea spiritu. In prima par
te primo tangit opera uite spiritualis. que pertinent
ad bonam operationem ordinationem interiorem. secundo
que pertinent ad bonam ordinationem exterio
rem. benignitas. In prima parte primo tangit
bonam ordinationem per concupiscibilem. caritas.
secundo per irascibilem pax. tertio per rationalem. bo
nitas. In secunda parte primo tangit bonam ordi
nationem in proximum benignitas. secundo in deum
fides. fides enim dicitur secundum augustinum quod fit quod dicitur. tertio in
seipso. modestia. dicit glosa. fructus autem. quasi hii sunt
opera carnis. autem. sed fructus spiritus. id est opus spiritus sancti
uel donis per gratiam illustrate que tamen opera non
nominat opera sed fructus secundum glosam. quia propter se appetenda
sunt. est caritas sine qua ea que sequuntur non
ualent et ideo preponitur. gaudium. id est puritas et
alacritas conscientie. pax. id est concordia ad proximum.
augustinus. xix. de ci. dei. pax hominum est ordinata con
cordia. paciencia. in tolerantia aduersi. longa
nimitas. in exspectatione premii. Jac. ultimo. ecce
agricola pacienter exspectat et cetera. bonitas. id est dul
cedo cordis. benignitas. id est largitas rerum. man
suetudo qua homo est tractabilis. Eze. xi. dabo
uobis cor nouum. fides. id est certitudo. de inuisibilibus
eccl. ii. quod beneplacitum est deo fides et mansuetudo.
modestia seruare modum in dictis et in factis. contine
tia ut homo etiam a licitis abstineat. i. cor. xvi. omnia
michi licent sed non omnia michi expediunt. castitas ut
recte utatur licitis ut uxore et huiusmodi. Nota
quod horum singulorum nomine intelligitur ipsum opus bonum
cum delectatione ex ipso consequente uel ipsa delectatio
consequens ex opere. Nota quod hec opera dicuntur fructus
spiritus quadruplici ratione. primo quia de spiritu quasi de lig
no uite colliguntur. secundo quia propter se a spiritu ra
tionali appetuntur. nam secundum augustinum frui est amo
re inherere alicui rei propter seipsam. tertio quia cum
spirituali delectatione et gaudio hauriuntur. nam secundum augustinum
frui est uti cum gaudio. quarto quia spirituales fructus
res. id est boni mores inde generantur. Nota
etiam quod caritas primatum tenet fructuum spiritualium
ut hic innuitur. i. cor. xiii. maior autem horum
est caritas. uiam. i. cor. xii. adhuc excelle
ntiorem uiam uobis demonstro. mandatorum. mat.
xxii. hoc est maximum et primum mandatum. diliges
et cetera. Jo. xv. hoc est preceptum meum ut diligatis inuicem.
aduersus huiusmodi opera. scilicet non est lex. immo pro per huiusmodi ge
uicia et contra opera carnis. quia iusto non est lex posita.
i. ti. i. qui autem. quasi mala imposita est lex non
bonis. sed bonis imposita est crux xpisti. hoc est quod dicit.
autem. sed qui xpisti sunt. id est boni imitatores. carnem
suam crucifixerunt. id est cruci prius affixerunt eam
macerando sicut apostolus. gal. vi. in gloria sua cruce. et i.
cor. ix. castigo corpus meum et cetera. crucifixerunt
inquam et hec cum uiciis exteriorum operum et concupiscen
tiis desideriorum. sicut dominus crucifixus est cum duobus
latronibus. luc. xxiii. si spiritu. hic monet appetere

hic ostendit quod huiusmodi opera sunt bona et appetenda dupliciter.
primo quia legi consona. secundo quia xpisto placentia. qui
autem xpisti. dicit glosa. aduersus huiusmodi.

& sequi h° opera. & p̄mo ponit carni seq̄ndi. se
cundo mod. n̄ efficiam̄. dicit g°. si sp̄u. q. d.
xp̄s sub ita uiuuit nos g° s3 pro q̄r uiuim⁹
sp̄u. i. sp̄u sc̄o duce ad uitā grē uenim⁹. jo. i.
sp̄c est qui uiuificat sp̄u sc̄o duce. s. & amb
ulem⁹ p bona opera pficiendo. quod ad sp̄u
ambulem⁹ dicet subdens. n̄ efficiam̄ inanis g
lorie. i. sectatores & uane. que uilis & breuis ē
. i. mac. ij. glīa uiri peccatoris stercus & uermis est.
cupidi uel superbi. glo. inanis glīa est uelle ui
ueri ū p̄mium nō est. nos dico iuicē puocā
puocantes ad litem & contentōm uel alia
mala ut iracundi. iuicē iuidentes. i. eo q̄ si
nō audem⁹ ex contrario puocare ut inuidi. h̄
enī. s. inuidia est consumatio mali. un̄ grs̄ i
glo. sciendum q̄ cū p omē uiciū antiquus
hostis un⁹ humano cordi iseminatur in zelo
inuidie tota sua uiscera sp̄alit concutit. & cōpa
nus. zeleus ubi mod⁹ nō h̄t p pucandos au
gtum sū fine cū alia scel'a firmant. quoq:
ille cui inuiderit successu meliore pfecte ia
to iuncte i mal⁹ icendiū liuoris ignibus ex
ardescit. hinc uultus minax. torui aspect⁹
pallor i facie. in labiis tremor. stridor i den
tibz. uba rabida & effrenata conuicia. man⁹
ad uiolentiā pna. & si gladio interim ua
cua odio t3 furiate mens est armata. ob.
sup i°. desidia carnis n̄ pficietis. glo. non
dicit nō fecitis. ul' n̄ habuitis q̄r eam h̄re
nō potestis. q. g° p̄mi motus ai n̄ possūt
uitari n̄ sūt pcc̄a. ob. q̄uis n̄ possunt
oms uitari. possimt tū singli uitari ptícula
rit. Jt° sup illud. caro concupiscit. glo. sū
utraq: nīa dilecto sentitur. q°. cū sū cor
poribz i celo delectantur. ob. loq^r de delectatōe
carnali n̄ de omī ul'r. Jt° sup i° ut n̄ q̄cūq:
uultis. glo. bona ul' mala. q°. ad bona a
genda sufficit uelle. ob. loq^r de uoluntate
cōpleta. Jt° sup i° glo. uolum⁹ ut nīe sīt
cōcupisce. q°. h̄ est ipossibile. g° n̄ debem⁹ uel
le. ob. ipossibile est sed nīa corrupta. s3 pos
sibile sed gratiam puilegiatā & glīam. Jtem
sup i° n̄ estis sub lege. glo. q̄ erratibz i ma
lefacientibz posita est. q°. g° iusti nō tene
bantur ad legis obseruantiā. ob. glo. loq^r
de lege quo ad iudicialia. n̄ quo ad mo
ralia. aut cerimonialia. Jt° sup i° glo. sub
lege est qui timore supplicij non amore i
ustic a malo abstinet. q°. g° ap̄ly. fuit
sub lege. ob. hic loquitur de subiectione
coacta. ubi de uoluntaria. Jt° sup i° mani
festa sunt opa carnis. q°. secte & iuidie
& h° sūt pcc̄a sp̄ualia n̄ carnalia. ob.
noīe carnis hic nō pars hōis s3 totus homo
h° carnalr intellr & glo. ul' dnt h' opa car
nis q̄r oriuntur a carnis corruptōe n̄ q̄r i car

ne. Jtem sup i° luxuria. glo. superfluitas
q°. nō queli3 superfluitas aufert regnum
dei. ob. loquitur de superfluitate que exce
dit mensurā diuini pcepti n̄ solū consilij. Jt°
sup illud. ebrietates. glo. assidue. q°. assidui
tas ul' frequentia actus n̄ mutat sp̄em pcc̄i.
g° nō facit mortale q̄ p se n̄ eēt. ob. fre
quentia non facit hoc nisi cōdonatr. s3 contempt⁹
ul' libido sequens facit h° cātr. Jt° sup i° qui
talia agunt. & singla regnū dei tollunt.
q°. g° unica ebrietas est mortale pcc̄m. ob.
loquitur de quacūq: ebrietate si q̄ sit ex ppō
to ul' electōne. Jt° sup illud regnū dei non
possi. glo. nullus est medius locus ut non sit i
supplicio qui nō fuit in regno. q°. pueri n̄
baptizati n° erunt in supplicio nec i regno.
ob. imo erunt in supplicio q̄r suppliciū no
minat nō tm̄ penam sensus s3 & dampni.
Jt° sup i° fructus sp̄c. glo. nō dicit opera
s3 fructus. q̄ p̄p se appetenda sunt. q°. si p̄p
se appetenda sunt non g° p̄p deum. ob. p̄p
se formalr nō finalr. Jt° sup i° caritas.
q°. uirtus est n̄ g° fructus. ob. caritas no
minat ul' h̄itum ul' actum ul' dilcōm conse
quentem. & h° est fructus. Jt° sup i° gau
diū. q°. de quolz bono nascitur gaudiū
g° nō est fructus sp̄ar. ob. loquitur hic n̄
de quocūq: gaudio s3 q̄ nascitur ex puri
tate conscie. Jt° super i°. caritas. glo. at
tende q̄ in enumeratione fructuū sp̄c. cap
uirtutū p̄mū sit caritatem. g° i. q°. fides est
p̄ma uirtutū. ob. fides est p̄ma uirtutū ori
gine. s3 caritas p̄minentia & dignitate.

FRatres si preoccupatus fuerit & c.
h̄ est tcia pars p̄ncipal' toti⁹ ep̄le. ū post
salutatōm & increpatōm que durat a loco
illo miror q̄ sic ul3 huc ponit istructōm siu
exhortationem moralem p̄mo platorum sc̄o
subditorum. continuis. tcio continuit oīm. bon
aut⁹ facientes. Jn pte p̄ma monz platos
p̄mo ad delinquētiū benignā correctionem.
sc̄o ad infirmorum caritatiuā supportatōne
alt⁹ alterius. tcio ad humilem sui reputatō
nē. nā siq̄s. quarto ad opum suorum diligētē
examinatōm. opus aut⁹ suū. Jn p̄ma pte
ex pte corrigendorum ponit quatuor condiciōes
alleuiantes in pctis eorum. s. surreptōm. p̄oc
cupatus. fragilitatem. ho. raritatem. in
aliquo. ignorantiam seu errorē. delicto.
ex parte uo corrigentiū ponit q̄tuor. cari
tate. frēs. sp̄ualitate. uos qui sp̄uales c
ondecibilem benignitatem. Jn sp̄u lenita
tis. humilitate & timorem. considerans. dicit g°. frēs.
. q. ita monui n̄ efficiamur ia nis glīe & c.
tū siquis hec fecit benigne cor ripiend⁹ est

et hoc est quod dicit. o fratres. q. recognoscite uos
esse fratres. i. non pares licet officio prelati. eccl. xx
xii. rectorem te posuerunt esto in illis quasi unus ex illis.
si homo. scilicet fragilis quia homo sicut fenum. preoccupa
tus fuerit. i. ex prudentia et surreptione lap
sus non malitiosus uel obstinatus in aliquo glo.
non in criminibus. quia usu cotidiano peccamus sicut
illi qui bibunt quasi aquam iniquitatem. Job. v. de
licto. non enormi peccato. glo. peccatum est perpetratio
mali delictum desertio boni. uos qui spiri
tuales estis. i. esse debetis. i. cor. iii. spiritualis homo
omnia iudicat. glo. sordes tergere non ualet
manus que lutum tenet. huiusmodi instruite non
aspernamini. scilicet uel contempnite sicut illi de quibus
luc. xviii. dixit ihesus ad quosdam qui in se con
fidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros. in
struite inquam et hoc in spiritu lenitatis. i. in leni
tate spirituali suis uenerabiliter et leniter. non in
spiritu furoris quia ira uiri iustitiam dei non ope
ratur. hoc autem facite fratres. ita ut tu considerans
hoc facias sic considerans teipsum. i. propriam fragi
litatem. Job. v. uisitans speciem tuam non
peccabis. et eccl. xxxi. considera qui sunt proximi
tui ex teipso. considerans inquam ne et tu tempte
ris. i. in simile casum permittaris. sicut pe
trus eadem permissus est. luc. xxii. ut sane
compati casibus subditorum. unde dicitur de eo. tu a
liquando conuersus confirma fratres tuos. aug. nichil
ad misericordiam sic inclinat quam proprii periculi consideratio.
alter. q. ita leniter instruite nec hoc solum sed por
tate alter alterius honera humane. scilicet infirmita
tis. coll. iii. supportantes inuicem in caritate.
et sic faciendo adimplebitis legem christi. qua scilicet
ligatis sunt. scilicet caritatem ex qua precepta uniuersa
tunc super ligant. i. pe. ii. ut legem christi. qua
nos christus specialiter ligauit. quia seipsum lege caritatis
alligauit. Jo. xv. hoc est preceptum meum. et deut.
xxxiii. In dextera eius ignea lex. hec dilectio
christi. lex enim moysi fuit lex timoris lex christi
lex amoris. aug. breuis differentia legis et euan
gelii timor et amor. nam si. q. ita facite. nam
siquis existimat se aliquid esse. q. superbe in mente
iudicat se esse ad magnum uel perfectionis. cum
nichil sit. supple ex se. i. cor. v. quid habes quod
non accepisti. ipse se seducit. i. seorsum a uita
reducit. aug. non eum seducunt laudatores
eius sed ipse. quia in eis potius quam in seipso se querit
non ergo ita preter aliquis. autem. sed operi sup
le. unusquisque probet. hoc est diligenter exami
net opus suum. non alienum ut phariseus dicitur
luc. xviii. uelut et hic publicanus. Job. ix.
uerebar omnia opera mea. etc. examinatur
autem opus sicut aurum contactu lapidis. i.
in comparatione ad opera christi. quia omnis christi actio
nostra est in structio. et sic in semetipso tantum
.i. de bonis suis absolute gloriam habebit.

et non in altero. i. in comparatione alterius. uel et sic in
semetipso tantum. i. in conscientia sua gloriam habebit
ii. cor. i. gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre.
et non in altero. in alterius laude. machab. iniustus
fructus sapientis in gloria ponit. minus perfectus
in gloria. ideo autem uidelicet preter opus suum. enim
quia unusquisque onus suum portabit. hoc exponitur
tripliciter. primo modo sic. onus suum. i. proprium
peccatum in pena. ps. sicut onus graue etc. secundo
modo sic. onus suum. i. suum bonum opus. ps. ue
nientes autem uenient cum exultatione. portantes ma
nipulos. tertio modo sic. onus suum. i. mercedem boni uel
mali operis. ii. cor. v. omnes nos manifestari
oportet etc. Consequenter hic quia bona aliorum debent
prelati portare quadrupliciter. primo onera eius
pro eis orando. non cessamus pro uobis orantes
secundo pene debite remittendo. luc. quo
tiens peccabit in me frater meus et dimittam ei.
tertio miserie subueniendo et compaciendo. Job. xx
xi. flebam quondam super eo qui afflictus erat.
.iiii. consuetudines prauas tolerando. ro. xv.
debemus nos firmiores imbecillitates infirmo
rum sustinere. Nolite et quia iudicium dei ualde ti
mendum est propter sex. primo quia astucia non fallitur. Job
xii. ipse nouit et decipientem et eum qui decipi
tur. secundo quia potentia non frangitur seu flectitur. sap.
vi. non uerebitur magnitudinem cuiusquam. tertio quia pre
cio non corrumpitur. ps. vi. non suscipiet pro
redemptione dona plurima. quarto quia prece non
flectitur. Je. vii. tu ergo noli orare pro populo is
to. quinto quia dilatione non obliuiscitur. Jac. i.
nec uicissitudinis obumbratio. vi. quia firmi
tudine non mutatur. i. reg. iii. porro trium
phator in israel non parcet etc. Communicet autem
hic ponit instructionem subditorum. et primo ponit
exhortatio secundo tollitur friuola excusatio
nolite. tertio subditur ueritas ibi. que enim
seminauerit. quarto uocis declaratio. qui
qui seminat. dicit ergo. communicet. q. prelati quemadmodum
ita habeo ut dixi ad subditos subditi autem
ad prelatos sic. autem. sed is qui cathezizatur
.i. instruitur. uerbo doctrine. et si non exemplo
uite. communicet communione imitationis ei qui
se cathezizat. i. doctori et prelato suo qui
eum instruit. in omnibus bonis. quod dicat in malis
que facit. matth. xxiii. que dicunt facite que
autem faciunt nolite facere et gal. iiii. emula
mini bonum in bono. sequitur uel sic. is qui cathe
zizatur communicet. scilicet communione subuentionis. ei
qui se cathezizat in omnibus. i. omnia bona tem
poralia faciat ei communia. i. cor. ix. si spiritualia
uobis seminauimus magnum est si carna
lia uestra metamus. et ne quis quasi excusando
se dicat non debeo agere nisi quod uideo in prelato
meo. uel ne quis allegando paupertatem pre
cepta illudat. subdit. nolite errare. hec

dō et tale excusacōem ptendendo. Deus non irridetur. id est non potest falli. omnia enim nuda sunt et aperta oculis eius. heb. iiij. et i. reg. xvi. homo uidet ea que parent deus autem intuetur cor. et ideo non potest falli sed reddet unicuique pro meritis. enim quia qui seminauit homo in presentis uite labore. hec .i. hoc mercedis uo sic demonstrato ad intellectum. et metet in futura retributione. ij. cor. ix. qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. luc. vi. in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. et ideo ita erit quoniam qui seminat in carne sua. i. seminat et fouet uicia carnalia de carne et metet corruptionem. s. pene eterne que ei erit quemadmodum messis et semini et terre que non germinat nisi spinas et tribulos. gen. iij. pu. xxij. qui seminat iniquitatem metet mala. qui autem seminat in spiritu. i. operatur spiritualia et non deo spiritu suo. sicut dixit in carne sua quia semen spirituale ex homine non est sicut carnale. osee. x. perdicio tua israel tantum ex me auxilium tuum. de spiritu et metet uitam eternam messem quiescentem. pu. xi. seminanti iusticiam merces fidelis. osee. x. seminate uobis in iusticiam et metite in ore misericordie. Et no. hic quod considerandum est primo quid seminet. quia iusticia. pu. xi. seminanti iusticiam. secundo ubi seratur quia in terra bona. luc. viij. aliud cecidit in terram bonam. tercio quando seritur. quia tempestiue. eccl. xi. mane semina semen tuum. quarto quantum quia habunde. ij. cor. ix. qui parce seminat parce et metet. Hic queritur super illud si preoccupatus. glo. ex imprudentia lapsus. uonequeat uitare. Contra aug. nemo peccat in eo quod uitare non potest. Responsio non queat. i. uix queat. Item super id glo. preoccupatio est uo malum fiat cum lateat uitas aut compellat iniquitas. Contra omne peccatum uoluntarium. Responsio loquitur de compulsione inducente non sufficiente. Item peccatum est preuaricatio mali delictum defectio boni. ergo peccatum omissionis consistit in sola priuatione. Contra peccato nichil est. Responsio. quoddam peccatum omissionis consistit in actu impossibili actum debito et aliorum peccatorum ne actus obmissi et quamuis peccato sed se sic nichil tamen super aliquid radicatur. s. super debitum. est enim omissio actus debiti. Item super id. ipse se seducit. glo. non enim seducunt adulatores. Contra ysa. iij. popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt. Responsio adulatores decipiunt occasionaliter sed homo qui eos recipit decipit se causaliter. Item super id et sic in semetipso tantum gloriam. glo. qui ideo iustus est aliorum sibi preponit. Contra ergo et ideo iustus non autem. Responsio glo. loquitur de homine in quo sunt defectus aliqui ut puta homo. non de homine in quo penitus peccatum est ut homo deus. Item adhuc

oppositio. nec homo solus uirum paganum uel hereticum non sibi preponit. Responsio non preponit simpliciter sed in aliquo defectu quem in se et non in illo cognoscit. Item super id unusquisque onus suum portabit. contra supra c. alter alterius onera portate. Responsio glo. quia ibi est de onere caritatis participande. et quia onus racionis reddende de primo loquitur ibi de secundo hic. Item oppositio hic. quod defuncti onera sua portant quod suffragia sanctorum non prosunt eis. Responsio immo prosunt quia meruerunt in carne meruerunt ut eis prodesset si pro eis fieret. Item ibidem. glo. alieno peccato nullus inquinatur. non consentiendo uel imitando sed loco suum. Contra peccato puuli peccato ade inquinatur. ro. iij. in quo omnes peccauerunt. Responsio hec intelligitur de peccato personali. i. actuali. non de illo. i. originali quod traducitur traductione non. Item ad hunc oppositio. quia prelati puniuntur pro peccato subditorum. simile. tolle cunctos principes et c. Responsio consentire reputantur quia non consentiunt corrigunt. Item super illud. de carne metet corruptionem. glo. pene eterne. Contra i. cor. xv. mortui resurgent incorrupti. Responsio incorrupti erunt corruptione sexus sed corrupti corruptione bonarum dispositionum substantie.

Bonum autem facientes non deficiamus. Hic ponitur generalis instructio omnium ad benefaciendum. et primo hortatur omnes ad benefaciendum indeficienter secundo ubi. ergo dum tempus. tercio ordinabiliter. maxime autem. dicit ergo. bonum. quod ita se habent prelati ad subditos et ita subditi ad prelatos autem. sed nos utique bonum facientes non deficiamus. quia si auertit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem omnium iusticiarum eius non recordabor. eze. xviij. solus enim qui perseuerauit saluus erit. mt. xxiiij. tempore enim suo. i. quieciua loco non sequitur quia omnia tempus habent. eccl. iij. metemus. i. mercedem accipiemus. quia qui metit mercedem accipit. jo. iiij. metemus inquam non deficientes quia mercedem eternam. aug. si homo non inpoliat sine opere deus non imponet sine remuneratione. et quia sic metemus. ergo dum tempus habemus in presenti. s. uita in qua tempus est aptum ad operandum. tempus enim futurum non erit ad hoc aptum. eccl. ix. quodcumque potest manus tua instanter operare. quia nec opus nec ratio et c. et jo. ix. operamini dum dies est. uenit nox in qua nemo potest operari. et dicit habemus. presens enim tempus nobis accomodatum est ad merendum. sed et in futuro ipsum accipiet ad iudicandum. ps. cum accepero tempus et c. dum ergo tempus habemus operemur bonum. et hoc ad omnes sine personarum acceptione. ut sic perfecta dilectio. ber. meliori maior affectus indigentiori maior effectus est impendendus est. ad omnes inquam. autem sed maxime ad domesticos fidei. i. ad christianos fideles qui dicuntur domestici quia habitant de familia eius domini. eph. iiij. ciues sanctorum et domestici dei. i. tim. v. si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negauit. Videte qualibus litteris

hec est quarta et ultima pars principalis epistole huius
ubi post salutationem et increpationem et moralem
instructionem ponit epistole conclusionem. ab hoc enim
loco scripsit propria manu epistolam usque ad finem.
quasi loco sigilli. in hac conclusione quasi breviter reca-
pitulando intentionem suam ita facit. quia primo
revocat eos ab observantia legis. secundo pro-
vocat ad amorem crucis ibi michi autem absit. tertio
invitat ad perseverantiam ibi de cetero. In prima
parte ab observantia legis revocat tripliciter. primo
ex commendatione sue sollicitudinis ad eos. videte
secundo ex consideratione intentionis pseudo contra eos. qui-
cumque enim. tertio ex consideratione conversationis ipsorum apud
eos. neque enim qui circumciduntur. dicit ergo videte
quasi ita monui vos ad multa et ut firmius pre-
dicta teneatis videte qualibus litteris scripsi vobis
mea manu. ut sciatis scilicet hanc epistolam a me
missam secundum glossam. nam ab hoc loco usque in finem scrip-
sit hanc epistolam usque in finem manu propria. mo-
raliter autem manu sua scribebat quia quod predica-
bat opere implebat. Ro. xv. non audeo aliquid loqui illo-
rum que per me non efficit Christus. tales vero sunt
credibiles quia sigillati sigillo operis exterio-
ris. Alii vero scribunt lingua tantum et non manu
dicunt enim et non faciunt Mt. xxiii. et oportuit ut
manu mea scriberem. quia pseudo instabant decep-
tioni vestre. hoc est quod subdit. quicumque enim vo-
lunt placere. videlicet scilicet in carne. id est in carnalibus
observantiis hii cogunt. id est importunitate non
ratione inducunt vos circumcidi et hoc supple faci-
unt propter hoc tantum. ut crucis Christi persecutionem. id est
persecutionem que propter predicationem crucis Christi infertur.
non patiantur. hoc dupliciter intelligitur. uno modo ut
non patiantur a iudeis qui persequebantur predi-
catores crucis. predicabant enim pseudo crucem
fidelibus propter questum. sed legem ut placerent iude-
is et non paterentur persecutionem ab eis. secundo modo
ut non patiantur persecutionem ab imperatoribus ro-
manis. qui secundum glossam decreverant ut iudei pro-
prio ritu ubique viverent et non inquietarentur.
quicumque ergo circumcisus erat licet in Christum cre-
deret. quasi iudeus reputabatur inter gentes et non inque-
tabatur. ideo isti predicabant circumcisionem et cir-
cumcidebantur. neque enim. quia nec propter vitandam per-
secutionem tantum hoc faciunt non propter legem servandam.
enim. quia neque qui circumciduntur. scilicet pseudo. legem
custodiunt. quantum ad moralia que sine fide et
caritate impleri non possunt secundum glossam. sed debent
eam custodire. Gal. v. testificor omni homini circum-
cidenti se quoniam debitor est universe legis faciende.
sed volunt vos circumcidi. id est sola voluntate sua non
ratione vos ad circumcisionem inducunt. ut in carne
vestra. id est in vestra carnali circumcisione glorientur
apud iudeos. eo quod tot proselitos faciunt. circa hoc
enim iudei multum laborabant et gloriabantur. Mt.
xxiii. circuitis mare et aridam ut faciatis unum

proselitum. michi autem. hic provocat eos ad amorem
crucis. et hoc tripliciter. primo exemplo suo. secundo sufficientia
crucis in Christo ibi in Christo enim. tertio utilitate credentium ibi et qui-
cumque. dicit ergo. michi autem. quasi illi sic glorientur
etc. sed michi absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu Christi.
glossa. ubi mundi philosophus erubuit ibi apostolus thesaurum reperit.
de qua ne erubescamus eam in pudoris domi-
cilio. id est in fronte locavimus. in cruce inquam domini nostri
id est Christi. domini propter crucis potestatem. nostri propter suavita-
tem. ihesu propter salubritatem. Christi propter suavitatem.
et dicit in cruce domini etc. non in cruce latronis
dextri vel sinistri. uterque enim pro culpa patiebatur. sed
in cruce Christi. qui pro iusticia. beati enim qui persecu-
tionem patiuntur propter iusticiam. Mt. v. unde hugo
de s. victore. in cruce Christi gloriatio. in cruce latro-
nis dextri consolatio. in cruce sinistri confusio. In
prima pena sine culpa. et post gloriatio. In secunda
pena pro culpa et post remissio. In tertia pena
pro culpa et post damnatio. per quem. scilicet Christum cru-
cifixum. michi mundus crucifixus est ut scilicet me
non teneat. sicut qui habet manus affixas nichil
potest tenere. et ego mundo. ut ipsum scilicet non teneam.
Notandum super illud michi absit gloriari. quod quadru-
plicem gloriam damnat apostolus. prima est in corporis
voluptate. que est luxuriosorum. i. cor. i. non
glorietur omnis caro coram eo. secunda in terrenorum
amore. que est cupidorum. phil. iii. gloria in confusi-
one eorum qui terrena sapiunt. tertia in cordis e-
latione. que est superborum. i. cor. iiii. quid habes quod non
accepisti et si accepisti quid gloriaris etc. iiii. in ex-
teriori simulatione que est ypocritarum. ii. cor. v. ut habe-
atis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde.
Notandum etiam super illud. in cruce. quod in cruce Christi gloriandum
sit quadruplici ratione. primo quia in cruce pependit
gloria dei. id est filius patris. heb. i. qui cum sit splendor
glorie. Jo. iii. sicut exaltavit moyses serpentem in deserto
etc. secundo quia per crucem patet gloria celi. ysa. xxii. da-
bo clavem domus david super humerum eius. tertio quia per cru-
cem Christi subiecta est gloria mundi. phil. ii. in nomine
ihesu omne genu flectatur. iiii. quia per eam eva-
cuata est de homine victo gloria dyaboli. sap. xiiii. be-
nedictum lignum per quod fit iusticia. Notandum etiam super illud
per quem michi mundus etc. quod quidam mundo cruci-
fixi sunt et mundus eis quia a mundo contempnuntur
et mundum contempnunt. quidam mundo crucifixi non
sunt sed mundus eis quia a mundo non contempnuntur. sed ho-
norantur. sed mundum contempnunt. quidam mundo cru-
cifixi sunt sed non mundus eis. quia a mundo contempnuntur
et ipsi mundum non contempnunt. quidam nec mundo crucifixi
sunt nec mundus eis. quia nec a mundo contempnuntur
nec mundum contempnunt. in primo gradu fuit
apostolus. quia et mundum contempnebat et mundus eum. In
Christo enim ihesu. quasi ideo solum in cruce glorior. enim quia
in Christo ihesu neque circumcisio aliquid valet. id est aliquid dig-
nitatis confert apud deum. neque preputium. sicut habetur supra
v. sed nova creatura. id est regeneratio et nova vi-

ta. que est per crucem fide crucis xpisti. et ideo si uul-
tis aliquid ualere in xpisto induite uos no-
uum hominem. eph. iiij. et quicumque. q. d. in cruce
glorior et quicumque hanc regulam. i. rectitudinem
gloriandi in cruce. crux enim est rectissima re-
gula uite humane quia non deuiat ad extremis.
quia in cruce est utilitas asperitas et paupertas.
que tria contrariantur quinque in ingressu in
mundum. et egressu de mundo. i. thi. v. nichil intu-
limus in hunc mundum aut dubium quod nec au-
ferre poterimus. quicumque secuti hanc regulam secu-
ti sunt pax. i. tranquillitas mentis super illos.
i. gentiles et misericordia. i. peccatorum remissio. non solum
super gentiles sed et super israel. i. iudeos. non utique
carnales sed qui sunt dei. de cetero. hic innuitur
quod ad perseuerantiam in predictis et primo ponit
exhortationem. secundo addit acquiescendi sibi ra-
tionem. ibi enim tacto stimulo per eius rationem. gra-
dicitur ergo. de cetero. i. amodo. uel de cetero. i. de alio
preter fidem legalium obseruantia. nemo mi-
chi s. michi molestus sit. ut s. iterum cogat
scribere uel in uobis laborare. non enim inquietandi est
prelati a subditis. i. reg. xxvi. quis es tu qui
clamas et inquietas regem. michi inquam
cui non est inferenda molestia. quia aliunde
satis molestor. ego enim stigmata domini ihesu. i.
signa passionis xpisti. s. notas penarum uel li-
uores et hic de persecutionibus quas patior in corpore
meo. non tamen spiritu uel exteriori habitu. sed in corpore
porto. ij. cor. iiij. semper mortificationem xpisti ihesu
in corpore nostro circumferentes. et i. cor. ix. casti-
go corpus meum etc. et ideo predicta teneatis. o
fratres gratia domini ihesu. i. que per dominum ihesum facta est.
jo. i. gratia et ueritas per ihesum xpistum facta est. non supple
le dissensio uel legis seruitus. cum spiritu
uestro supple sit bonum matrimonium gratie et spiritus.
sap. vij. proposui illam sponsam michi. ex his
duobus producitur proles operis meritorii ex gratia s.
formaliter et li. ar. materialiter. amen. confirmatio
est petitionis sue uel totius epistole. Nota super
illud. ego enim stigmata quod stigmata passionis
domini debemus portare quadrupliciter. nam ipse stig-
mata passionis habuit in capite per spinarum
punctionem. in latere per lateris perforationem. lancee
perforationem. In pedibus per clauorum infixionem.
in manibus per manuum cruci affixionem.
nos autem spiritualiter debemus passionis eius notas
gerere. In capite. i. in mente per uiam fidei. i. pe.
iiij. xpisto in carne passo et uos eadem cogitatione
armamini. credere autem sed augustinus est cum assen-
tione cogitare. In latere. i. in corde. per assidu-
am meditationem. tren. iij. recordare
paupertatis etc. In pedibus. i. in affectibus per de-
uotionem et amorem. ut dicamus illud ro. viij.
quis nos separabit a caritate xpisti. In manibus
per operationem. cant. viij. pone me ut signaculum

super cor tuum. ut signaculum super brachium tuum.
Hic queritur. id est bonum facientes non deficiamus. glo. continui
seminatum in opere tamen metent in fructibus.
Contra quia spes remunerat uel condignum. Nota facta
parata in genere non perseuerare. Item super illud. ope-
remur bonum ad omnes. ecc. xij. da bono et non re-
ceperis peccatorem. Nota. peccator ut homo fouendus
est non ut peccator. Item ibidem glo. ut sic per se
diligendi. Contra. non tenemur ad peccatum di-
lectionem. Nota. loquitur de perfectione sufficiente non superha-
bundantie. Item ibidem glo. omnibus impendenda
est misericordia in quo perfecti sunt uiri. Nota. contra
sed ambrosius. primo parentes diligendi. Nota. glo.
intelligit certis personis non simpliciter. uel loquitur in col-
latione beneficiorum spiritualium non carnalium.
Item ibidem glo. et inimicis uestris qui persequuntur
certum beneficiendum est. Nota. tales sunt occiden-
di. Nota. ut hostes sunt fouendi ut inimici ec-
clesie persequendi. Item super illud. iij. n. qui circum-
ci. se. cus. glo. illam dicat custoditionem legis
non occides non mechaberis etc. ad bonos mo-
res pertinentia que sine caritate impleri non
possunt. Nota. gentilis potest non occidere non
mechari. et hic. Nota. quinque possunt sine carita-
te non tamen impleri quia si respiciat finem precepti.
sed impleri finem uel utilitatem. Item capitulo id est michi
absit gloriari nisi in cruce. Nota. ij. cor. i. glo-
ria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Item ij. cor. xij.
libenter gloriabor in infirmitatibus meis. Nota. ubi unum
per alterum utrobique idem. bonum testimonium conscientie fun-
datur in fide crucis et imitatione. sed gloriabatur
in infirmitatibus magis habita conformitate cum xpisti cruce.
hec gloria ergo continetur sub gloria crucis. Item ibidem.
glo. non est magnum in capella uel potius uel maies-
tate gloriari. sed in cruce. Nota. ergo misterium est
ergo eque magnum. Item per illa est in cruce gloriandum
ergo in illis magis. Nota. loquitur glo. de magnitu-
dine difficultatis non bonitatis.

Paulus apostolus ihesu xpisti etc. hanc epi-
stolam scribit apostolus ad ephesios. ephesii
sunt asiani ab asia minore que est pars grecie
hii non fuerunt per apostolum paulum in fide fundati sed
confirmati. Jam enim antequam ueniret ad eos erant
quasi ut habetur post act. xix. factum est cum apollo esset
corinthi etc. post conuersionem uero suam et apostoli
confirmationem in fide persistunt nec pseudo re-
ceperunt. non ergo reprehensione sed consolatione digni
erant. ideo paulus eis non increpatoriam sed
consolatoriam mittit epistolam. scribit autem eis ab
urbe roma de carcere per tytum dyaconum. intentio
uero eius est eos in bonis habitis confirmare et ad
ulteriora prouocare. modus autem agendi patet
ex diuisione epistole. primo enim ponit salutationem
in qua affectum suum ad eos demonstrat. paulus.
secundo gratiarum actionem in qua eos in bonis habitis

ꝯfirmat. bñdictus deus. usque ad c. iiij. tercio exhor
tationem in qua eos ad ulteriora bona prouocat
a capitulo iiij. usque ad locum illum ca. vi. De cetero
fratres. quarto epistole conclusionem in qua eos ad cer
tamen spirituale confortat a loco illo decetero
usque in finem. In prima parte primo ponitur
persona salutans paulus. secundo persone saluta
te omnibus. tercio forma salutationis. gratia uobis.
dicit ergo. paulus. nomen est dignitatis et
paulus. apostolus. nomen dignitatis quia qui se
humiliat exaltabitur luc. xviij. apostolus ihesu
christi non sathane sicut pseudo. ij. cor.
xi. ministri sathane etc. apostolus inquam et hoc
non meis meritis. sed per uoluntatem dei. econtra
de malis. osee. viij. ipsi regnauerunt et non
ex me. omnibus sanctis supple scribit et ego pau
lus scribo omnibus sanctis qui sunt ephesi et fideli
bus. sanctis exercitio uirtutum quo ad mores. fi
delibus rectitudine fidei. uel sanctis. i. maiori
bus et perfectis. fidelibus. i. minoribus et imperfectis. fi
delibus inquam et hoc in christo ihesu. glo. operante ihesu
christo. non meritis suis. gratia. scilicet iustificationis
a culpa et pax. i. mentis tranquillitas et recon
ciliatio. ad deum quo ad liberationem a pena
debita pro offensa uobis supple sit et hoc a deo
patre nostro. a quo omnia bona iac. i. omne datum
optimum et omne etc. et domino ihesu christo. per quem
nobis bona dantur. id omnis orationes finiuntur
per dominum nostrum etc. Secundum autem scilicet non notatur quia
cum sit nexus patris et filij intelligitur in extre
mis uel intelligitur in donis sibi appropriatis que sunt
gratia et pax. benedictus. hic gratias agendo eos in
bonis habitis confirmat et hoc tribus modis. primo in bo
ne suscepta ex parte dei et christi a quo multa bo
na adepti sunt capitulo isto. secundo in bone suscepta
ex parte ipsorum qui de peruerso statu malo ad bo
num presentem translati sunt. capitulo ij. tercio in bo
ne suscepta ex parte apostoli eum instructio et diligen
ta in bono statu positi et confirmati sunt. ca.
iij. In prima parte gratias agendo primo tangit
beneficia exhibita generaliter humano generi bene
dictus. secundo beneficia exibita specialiter ipsis apostolis.
que superhabundauit. tercio beneficia exhibita
specialiter ipsis ephesiis. in quo et uos cum au
dissetis. beneficia uero exhibita generaliter humano
generi tangit vi. primum rectitudinis benedictus
in rectitudine future beatitudinis benedixit etc.
secundo electionis in preordinata separatione a mas
sa perditionis. sicut elegit. tercium predestinatio
nis in preordinata associatione cum bonis. scilicet
cum filiis adoptionis. qui predestinauit quartum
gratificationis in collatione gratie. in qua grati
ficauit. quintum redemptionis in liberatione a pena
scilicet a dyaboli seruitute. in quo habemus redemptionem. sextum
remissionis in deletione culpe. remissionem
peccatorum. dicit ergo. benedictus a me et a uobis et ab a

liis cordibus ore et opere. laudatus deus et pater. i. ille
qui est deus per eternam diuinitatem. et pater per procrea
tionem generationis. medius autem capitulo non inde supponitur
quidem est suppositum. sed ratione significationis essentialis
et ut est pater inquam domini nostri ihesu christi. i. illius qui est
deus noster secundum diuinitatem. sed iste christus secundum humanitatem
qui scilicet deus benedixit. i. benedicet. iam quidem bene
dixit in spe sed in futuro benedicet in re. preterito
preteritum pro futuro propter certitudinem benedixit inquam
nos. licet nostris meritis maledictos. In omni benedic
tione spirituali. i. quantum ad animam et quantum ad cor
pus tunc enim erit corpus spirituale. i. cor. xv. semi
natur corpus animale resurget spirituale. benedic
tione inquam habita in celestibus. i. in celo et hoc in christo.
i. per christum. uel in christo operante. ipse enim est qui
reformabit corpus humilitatis nostre etc. phi.
iij. benedicet inquam non nostris meritis sed ex gratia
christi. sicut elegit nos. i. gratis a massa per
ditionis separandos preordinauit. in ipso. scilicet christo.
hoc est per christum. Jo. xv. non uos me elegistis
sed ego elegi uos. et hoc ante mundi constitutionem
i. ab eterno antequam essemus. ro. ix. cum non
dum nati fuissent. elegit igitur non quia sancti essemus
quia nec eramus. sed ad hoc elegit ut essemus sancti uir
tutibus et immaculati actionibus. utrumque est facio
electionis duas partes iustitie. psalmus. declina a ma
lo et fac bonum. sancti inquam in conspectu eius. i. sancti
in corde ubi ipse solus conspicit. i. reg. xvi. deus
autem intuetur cor. uel in conspectu eius. i. ut eum
conspiciamus quia uisio est tota merces secundum aug. et
hoc fecit non nostris meritis sed in caritate sua uel
nostra. que nos formaliter sanctificat. qui predesti
nauit nos. i. sola gratia. preelegit in adop
tionem filiorum. i. ut associaremur cum filiis
adoptionis in bonis que habituri sunt. ro. viij.
adoptionem filiorum expectantes. predestina
uit per ihesum ut declaratio ponatur non circa prin
cipale significatum sed circa connotatum. uel in adop
tionem filiorum qui quidem sunt filij per ihesum quia
dedit eis potestatem filios dei fieri. Jo. i. predestinauit
inquam nos in ipsum. scilicet uenturos. i. cum christo ead
habituros. quia heredes quidem dei coheredes autem christi.
ro. viij. predestinauit quidem non nostro merito uel
beneplacito. sed secundum propositum uoluntatis sue. i. secundum
uoluntatem suam longe ante impletionem uel secundum
propositum uoluntatis. i. secundum uoluntatem suam omnibus
palam propositam ipsi gratie. hoc autem fecit in lau
dem glorie gratie sue. i. ut laudemus gloriam gratie
suam. ysa. xliij. ista forma michi laudem
meam narrabit. In qua. scilicet gloria gratia
gratificauit nos. i. sibi gratos fecit qui
prius eramus filij ire. Ephes. ij. gratificauit nos
inquam in dilecto filio suo. i. per dilectum filium suum
quia gratia et ueritas per ihesum christum facta est. Jo. i.
in quo. scilicet filio. habemus redemptionem quo ad pe
nam a seruitute scilicet dyaboli qui tenebat nos

in cetere. hunc ingt et hec per sanguinem eius quia
est precium nostre redemptionis. apo. v. redemisti
nos deo in sanguine tuo. i. pe. i. non corruptibili
auro uel ar. etc. sed precioso sanguine etc. nec
solum redemptionem quo ad penam. sed et remis
sionem peccatorum quo ad culpam. ipse enim christus per san
guinis effusionem factus est fons patens domui
david. i. ecclesie in ablutionem peccatoris quo ad
actuale. et menstruate quo ad originale.
zac. xiii. sicut enim sanguinis corrupti libi
dinosa effusio fuit principium nostre inquina
tionis sic sanguinis purissimi caritativa
effusio fuit principium et causa nostre emundationis
hec et omnia supradicta beneficia prestitit nobis. secundum
divitias gratie eius. i. secundum deitatem et habundantem
gratiam suam. qua et nos redemit et peccata
non imputavit. i. ii. deus qui dives est in misericordia.
que superhabundavit. hic tangit beneficia ex
hibita specialiter apostolis que sunt duo. primum est
donum revelationis seu perfecte instructionis. secundum
est officium seu ministerium apostolice predicationis. in quo
et nos. beneficium revelationis eis facte extollit
ex tribus conditionibus. primo ex revelatorum mul
titudine. secundo ex revelatorum occultatione
ut notum. tertio ex revelatorum magnitudine.
secundum bonum placitum. dicit ergo. que scilicet q. hec
beneficia prestitit nobis secundum divitias gratie. que
s. gratia cum in omnibus fidelibus habundavit. su
perhabundavit. i. plus quam in aliis habundavit
in nobis apostolis qui proximiores fonti gratie. ps.
suscipiant montes pacem etc. superhabundavit
inquam et hec in omni sapientia. i. noticia rerum divina
rum. et prudentia. i. scientia rerum humanarum
quia eis ut amicis omnia revelavit. jo. xv.
vos autem dixi amicos. quia omnia quecumque audi
vi etc. in omni dico sapientia. ita uel ut sint. ut
notum faceret nobis sacramentum voluntatis sue.
i. voluntatem suam aliis secretam. i. illud
quod secreta voluntate facere volebat. mt. xiii.
vobis datum est nosse misterium regni dei. hec est mis
terium a seculis absconditum. col. i. sacramentum
dico quod est. s. instaurare. s. in statum pristinum
reducere. omnia per peccatum destructa. et hec in christo.
i. per christum. ysa. lviii. edificabuntur in te de
serta seculorum et vocaberis edificator sepium
omnia dico. que in celis. i. ruinam angelorum
ps. implebit ruinas. et que in terris sunt.
i. perditionem hominum. uel que in celis. i. animas
sanctorum in celo exutas eas corporibus reuniendo.
et que in terris sunt. i. sanctos qui adhuc terra
sunt glorificando. et hec in ipso. s. christo hec addit
ad maiorem expressionem. quia non in alio. hec
autem fecit non meritis nostris. sed secundum bonum pla
citum eius. i. quietam eius voluntatem. unde
plus importat bonum placitum quam voluntas.
q. s. bonum placitum. uel quod sacramentum volun

tatis sue proposuit. i. longe antequam fieret ordi
navit. uel proposuit. i. palam omnibus posuit. in
eo. i. in christo. supple implendum. et hoc in dis
pensatione plenitudinis temporum. i. in ple
nitudine temporis a deo dispensati. i. in tempore
gratie in quo certis temporibus promissa implere de
creverat. gal. iiii. ubi venit plenitudo tem
poris misit deus etc. in quo et nos. hic tan
git secundum beneficium apostolis exhibitum. s. officium
apostolice predicationis. causam cuius tangit triam. pri
mo efficientem. in quo et nos. secundo finem
ut simus. tertio ordinem nos qui ante. dicit
ergo. in quo. q. ita instauravit omnia in christo.
in quo. s. christo et nos apostoli vocati sumus per
interiorem gratiam collatam in hoc tempore.
et hoc sorte. i. divina electione non nostris meritis.
divina enim electio et gratia sors dicitur. non enim est humane
sed dei voluntatis. col. i. gratias agentes deo qui
dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lu
mine. nos predestinati. prius. i. ab eterno
electi et preparati. quos enim predestinavit hos
et vocavit. ro. viii. predestinati dico et hoc
non secundum merita nostra. sed secundum propositum eius. i. dei.
qui operatur omnia in nobis et aliis. ro. xi.
ex ipso omnia. operatur inquam ut elegit nos secundum
consilium voluntatis sue. i. secundum voluntatem quia
rationabilem. elegit inquam ad hoc ut simus in
laudem glorie eius. i. ut per nos alii laudent
gloriam eius. et ideo tales esse debemus per quos
ab aliis deus laudetur. non blasphemetur.
sicut dicitur de malis. ro. ii. nomen dei per vos
blasphematur in gentibus. simus inquam in
laudem nos. s. qui ante supple omnes alios
qui ad christum conversi sunt speravimus in christo.
Glosa. est supra id in dispensatione quia tempus ante
christum fuit tempus rigoris et iuris. sed tempus
adventus christi tempus dispensationis in quo
facta est reconciliatio relaxatio rigoris ut
pz. mt. v. dispensative autem nobis gratie quo
dammodo tamquam fidelis dispensator et prudens. vii.
magna beneficia. primo vita in documentum
mt. v. aperiens os suum docebat eos etc. secundo o
pera in exemplum. jo. xiii. exemplum dedi vobis.
tertio miracula in firmamentum. mr. ult. domino
cooperante et sermonem confirmante etc. quarto
carnem in cibum. jo. vi. panis quem ego dabo
caro mea est etc. quinto. sanguinem in pretium.
luc. xxii. hic calix novi testamenti etc. sexto gratiam
in meritum. jo. i. de plenitudine eius omnes ac
cepimus. etc. septimo gloriam in premium.
hec est autem vita eterna etc. jo. xvii. Hic
quod super illud quod dicit glo. in prologo. hii per apostolum
non erant fundati in fide. Glosa. quia edificabat
super alienum fundamentum eis scribendo. cum tamen
ipse dicat. ro. xv. sic autem predicavi non ubi nomina
tus est christus. etc. Glosa. eius non tantum gratia per

eum psonalit' erant tamen consci per aliq̄
discipulorum eius quorum fundamentum repu
tat eum. Item sup illud in xpo ihu. glo.
ope xpi non meritis suis. Questio. aug'. qui crea
uit te sine te non iustificabit te sine te. Responsio. du
plex est iustificatio. vna qua de non iusto fit
iustus. alia qua de iusto fit iustior. prima
fit sine merito nostro precedenti sed non sine concomitante
secunda fit ex merito nostro secundario. sed principaliter
ex opere diuino. Item sup illud. gratia. glo. recon
ciliationis. Questio. erant fideles et sci ut pdixit
ergo iustificati et regulati. Responsio. loquitur de con
tificatione et reconciliatione habundanti non
et plena non inchoata. Item sic illud. in omni benedictione
glo. et in corporibus que tunc habebunt natura
spiritus. Questio. erunt uera corpora. Responsio. spiritualia di
cuntur non natura spiritus. quo ad similitudinem spiritualia
tantum accidentalia non quo ad substantiam. Item sup
illud sicut elegit. glo. coronat deus in nobis dona
sua non que ex nobis sunt merita. Questio. primum
redditur meritis. Responsio. merita ex deo sunt principa
liter. ex nobis uero secundario. unde principaliter coro
nat dona sua quando coronat merita nostra.
Item sic i° ut essemus sci. glo. non quia sci futuri era
mus. sed ut sci essemus. Questio. sic i° mal. i. iacob
dilexi. Et glo. dilectio dei nescitur ex prescien
tia meritorum. Responsio. loquitur de dilectione quo ad temporale
connotatum. non quo ad eternum significatum. uel loquitur secundum
ordinem intelligendi non essendi. nam quamuis scientia dei et
uoluntas sint idem in essendo. tamen scientia prior est
uoluntate intelligendo et merita prius sunt in scientia quam
in uoluntate. sed ordinem intelligendi. Item sup illud
qui predestinauit. glo. hic ponitur alia predesti
natio que pertinet ad uitam eternam. Questio. pre
destinatio dei non est nisi vna sicut essentia.
Responsio. alteritas hic refertur ad temporale connotatum
non ad eternum et principale significatum non ad eternum. Item
sup i°. in omni sap. glo. noticia diuinorum et sapientia
glo. prudentia rerum temporalium. Questio. si apostoli no
uerunt omnia eterna et temporalia. ergo equaliter er
at eorum scientia scientie angelorum. Responsio. signum uniuersale
non facit ibi distributionem generalem sed accidentalem
seu accomodam. pro his scilicet que erant necessaria ad
ministerium salutis generis humani. et ad salutem
eorum. Item sup illud instaurare omnia. glo. in pristi
num statum reducere omnia. per peccatum destructa.
Questio. mundus non dum destructus est reductus
est ad statum incorruptie. Responsio. hic inchoatur
restauratio in futuro consumabitur. Item sup illud
que in celis et que in terris. glo. nouantur sci angeli
docti a deo quando numeri supplementum integritatis il
lius ciuitatis expectetur. Questio. greg. deus cum so
li cognitus est numerus electorum. Responsio. angeli cognoue
runt predestinatorum numerum instaurationis i. quot sunt
non tamen numerum instaurandi i. qui sunt. h. n. depe[n]det
ex libero arbitrio hominum. Item sic i°. sed consilium

uoluntatis. Questio. damasc. consilium in deo non dicimus. igno
rantis. n. nec est consiliari. Responsio. consilium equi
uoce dicitur accipitur. vno modo consilium est inquisi
tio agendorum. alio modo diffinitio vero agendorum
primo modo est consilium querentis. secundo modo datis.
primo modo non est in deo sed secundo. Item ibidem. glo.
sed uoluntate sua que ex ratione est. Questio. in
rat aug'. uoluntatis dei causa querenda non est.
Responsio. cum dicitur uoluntas dei ex ratione est. per hoc notatur
concomitantia non causa. unde sensus est ex ratione
i. rationabilis. uel dicendum quod differt ratio et causa. quia ratio
dicitur prius secundum ordinem intelligendi. causa uero secundum
ordinem essendi. scientia uero dei prior est uoluntate
secundum ordinem intelligendi non essendi.

In quo et uos cum audissetis et cetera. post
quam gratias agendo enumerauit beneficia exhibi
ta generaliter humano generi. deinde beneficia specialiter
exhibita apostolis. hic enumerat beneficia specialiter
exhibita ephesiis agendo gratias pro eis. et primo
ponit beneficiorum eis exhibitorum enumerationem. secundo
subdit pro eis gratiarum actionem. propterea. tertio pro
amplioribus eis optinendis addit orationem. me
moriam. In prima parte primo beneficia eis ex
hibita tangit tria. primum est auditio euan
gelii. secundo susceptio spiritus sancti. In quo credentes
tertio acquisitio dei. redemptionem. dicatur ergo.
in quo. scilicet xpo. qui ita sperauimus in xpo. in
quo. scilicet in cuius fide. et uos. scilicet ephesii supple
estis. act. xvii. in ipso uiuimus mouemur et su
mus. cum audissetis. i. postquam audistis et per
hoc quod audistis quia fides ex auditu. ro. x. un
de glo. hic deo tamen notat et spiritus sancti et causam. audisse
tis inquam. uerbum ueritatis euangelium salutis uestre.
i. uerbum predicationis quod dicitur uerbum ueritatis.
et euangelium salutis. uerbum quidem ueritatis
quo ad illuminationem intellectus per fidem. euangelium
salutis quo ad sanctificationem affectus per carita
tem. uel uerbum ueritatis quia annunciat nobis uita
tem. euangelium salutis quia annunciat nobis sa
lutem. per euangelium. n. habetur cognitio ueritatis in pre
senti et salus in futuro. in quo. scilicet xpo. i. cuius opera
tione et uos supple. credentes signati estis
i. a grege diaboli diuisi. et distincti. eze. ix.
signa thau super frontes uirorum et cetera. uel signa
ti. i. ymagine dei reformata insigniti. in
ps. signatum est sup nos lumen et cetera. signati
inquam spiritu promissionis sancto. i. spiritu sancto nobis
promisso. Joel. iii. effundam de spiritu meo super
omnem carnem. uel spiritu promissionis sancto. i. spiritu
sancto a quo est hereditatis promissio. ipse enim
spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod filii dei sumus.
si autem filii et heredes. ro. viii. spiritu inquam qui
est pignus uel arra ex alia translatione. he
reditatis nostre. i. certitudo habende hereditatis. ii.
co. qui signauit nos et dedit nobis spiritum. et
secundum glo. melius est ubi arra quam pignus. cum

ideo est quia secundum glo. differunt pignus et arra. pignus enim quod datur soluto eo pro quo ponitur aufertur. arra autem non aufertur. sed cum sit pretii pars completur quia gratia quam sancti datur hereditas non aufertur ab eis spiritus sanctus. immo potius perfectius datur quia caritas eius augmentatur. ideo potius dicitur spiritus sanctus arra quam pignus. utrumque autem potest dici et arra et pignus. sed differunt. sunt enim quedam dona spiritus sancti que essentialiter et de sua natura habent in se quandam imperfectionem sicut fides et spes. et hec auferentur in collatione hereditatis et ideo quantum ad hec dona dicitur spiritus sanctus pignus. alia sunt dona que licet ratione status presentis habeant imperfectionem accidentalem tamen de sua natura nullam habent imperfectionem. et hec in collatione hereditatis non auferentur. sed potius perficientur. ut caritas. et quantum ad hec dona dicitur arra. signati gratia etiam spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis. signati inquam in redemptionem acquisitionis. id est ut de potestate dyaboli redempti acquiramur deum vel et acquiramus eum. heb. x. non sumus filii perditionis sed filii dei in acquisitionem anime. i. pe. i. gens sancta populus acquisitionis. et hec totum in laudem glorie eius. id est ut laudetur ipse gloriosus. Propterea. hic post beneficiorum exhibitorum enumerationem subdit gratiarum actionem. ubi tangit tria. primo eorum auditam fidem. secundo optatam eorum dilectionem. et dilectionem. tertio suam pro eis sollicitudinem. non cesso. dicit ergo. propterea. quod cum audissetis evangelium credidistis. propterea et ego audiens fidem vestram que est in christo ihesu. id est qua in christum pure sine legis admixtione creditis et ditatur in christo. quo ad articulos de humanitate ihesu quos ad articulos de divinitate. nec solum fidem sed dilectionem in omnes sanctos. id est operibus caritatis ostensam. in omnes sanctos non in aliquos solum sed id est gal. vi. operemur bonum ad omnes. et addit fidei dilectionem quia parum valet fides sine dilectione. dilectio enim sive caritas est forma fidei audiens inquam hec. non cesso quibusdam temporibus oportunis gratias agens supple deo pro vobis de bonis scilicet que habetis ab eo. quia enim beneficia gratiuita dei est gratiarum actio. col. i. non cessamus pro vobis orantes audientes fidem vestram in christo et dilectionem quam habetis in sanctos omnes. memoriam. hic post gratiarum actionem de beneficiis eis exhibitis addit orationem pro amplioribus obtinendis. ubi tamen petit. primo ut perfecte cognoscant deum. secundo ut perfecte cognoscant futuram gloriam generalem sanctorum. illuminatos oculos. tertio ut perfecte cognoscant futuram gloriam specialem apostolorum et doctorum et que sit supereminens. dicit ergo memoriam. quasi non cesso pro vobis gratias agens. ego inquam faciens memoriam vestri in orationibus meis quibus vobis meliora et ampliora beneficia imploro. hoc scilicet orans ut deus. id est ille qui est deus domini

nostri ihesu christi. secundum scilicet humanitatem et pater glorie. id est filii sui christi. qui est gloria eius. ps. exurge gloria mea. et hoc secundum divinitatem. jo. xx. ascendo ad patrem meum et patrem vestrum deum meum et deum vestrum. ipse inquam det vobis spiritum sapientie. scilicet spiritum sanctum datorem sapientie. ysa. xi. requiescet super eum spiritus sapientie. et hoc ad gustandum. et revelationis. id est ut revelata facie gloriam dei contemplemini. ii. cor. iii. et hoc ad videndum secundum illud ps. gustate et videte. in agnitione eius. id est ut eum agnoscatis. et det et vobis. id est faciat illuminatos oculos cordis vestri. id est mentis non carnis. scilicet intellectum et affectum quorum primum illuminat fides. secundum caritas. illuminatos dico ad hoc ut sciatis plenius quam modo que sit spes et cetera. hoc legitur dupliciter. primo modo sic. quod sit spes vocationis eius. id est quanta sit res sperata ad quam vocavit nos. est enim tanta quod oculus non vidit deus absque te que preparasti abscondentibus te. expectantibus te. ysa. lxiiii. et que divitie glorie hereditatis. id est gloriose hereditatis eius. que erit supple in sanctis. ps. gloria et divitie in domo eius. pro. viii. mecum sunt divitie et gloria. vocatur autem vita eterna hereditas quia firmiter possidebitur. ysa. l. hec est hereditas servorum domini. secundo modo legitur sic. que sit spes. id est quantum valet spes sive certa expectatio vocationis eius. id est eius ad quod vocavit nos. heb. vi. in presenti quia sicut anchora in salo huius mundi navem animam tenet firmam et tandem in futuro producit ad rem speratam et scietis et que sint divitie glorie hereditatis eius in sanctis. id est quanta sit res sperata et que sit. hic petit ut cognoscant futuram gloriam specialem apostolorum. ubi primo tangit excellentiam future glorie futuram in apostolos. secundo eius exemplar precedens in christo. qui credimus. tertio exemplaris dignitatem. suscitans illum. dicit ergo. et supple sciatis et que sit supereminens. id est super gloriam essentialem eminens aliorum. magnitudo virtutis eius in nos. scilicet apostolos et doctores. id est excellens gloria per virtutem eius nobis danda. apostoli enim et doctores preter gloriam essentialem habebunt quandam gloriam specialem. que vocatur aureola. et hec significatum est in lege exod. xxv. ubi in archa super auream missa est alia aureola. unde notandum quod secundum tres potestates anime tria possunt esse opera privilegiata in homine quibus respondent tria privilegia in gloria. id est tres aureole. opus enim excellens et privilegiatum potentie rationalis est docere cui respondet aureola doctorum. opus excellens et privilegiatum potentie concupiscibilis est virginitas. cui respondet aureola virginum. opus excellens et privilegiatum potentie irascibilis est martirium cui respondet aureola martirum. in nos dico qui credidimus de illa beatitudine. secundum operationem potentie virtutis eius. id est potentiae virtutis vel virtuose potentie. potentie

eni dr ipam potem absolute. sz uirtus dr conple mentum potestatis seu potentie conpleta. quasi. s. operatio ne operatus est in xpo. cuius. s. mbra sumus? et ideo nos eadem cum ipso habituros credimus. i. cor. xv. si xps resurrexit et nos resurgemus. susci tans illum. hic ponit exemplaris dignita tem. ubi circa xpm sex ponit conditiones nobiles primo resurrectionem suscitans. secundo ascensi onem seu iudiciariam potestatem constituens. tertio supra angelos exaltationem. super omnem principa tum. quarto excellentem nominationem. et omne nomen. quinto totius creature subiectionem. et omnia vi. ultimo ecclesie gubernationem. et ipsum dedit. dr ergo. suscitans. q. operatus est in xpo operatione magnifica sic suscitans illum a mortuis. ps. sus citans suscitabis araam tuam. i. filium tuum quo dyabolus excisus et fera fugiens capta. s. homo. et constituens. i. firmiter statuens ipsum secundum humanam naturam. ad dexteram suam. i. in eternam beatitudinem beatitudine que sedes datur que uocatur eius dextera. sicut pena inflicta uocatur sinistra. unde sancti dicuntur positi a dextris et mali a sinistris. mt. xxv. uel ad dexteram. i. in sede iudiciaria quia omne iu dicium dedit filio. jo. v. et hoc in celestibus. i. in celo constituens eum super omnem principa tum et potestatem et uirtutem et dominationem. i. super dignitatem horum quatuor ordinum. et per consequens aliorum. quia n. isti quatuor ordines habent nomina superpositionis et dignitatis in hoc quod supponit dr illis. multo magis intelligitur po ni aliis qui non habent dignitatis. col. ii. qui est caput omnis principatus et potestatis et c. potesta tum hii. iiij. ordines sic distinguuntur. ut. s. presi dentia attribuatur principatibus quorum est limi tare et determinare et ordinare potestates ho minum. presidentia uero demonum potestatibus quorum est cohercere potestates demonum. presidentia. iu celorum seu rerum corporalium uirtutibus quarum est li mitare motus et potestates celorum et facere in eis signa miraculorum. presidentia uero angelorum do minationibus quarum est limitare potestates angelorum. horum autem trocs sunt de media ierar chia. quartus uero. i. uirtutes secundum gregorium est de in fima. nec solum super hec. iiij. ordines constitu tum eum. sz et super omne nomen. i. nomina bile. quod nominatur non solum in hoc seculo sz et in futuro. i. quod sciatur nunc uel sciretur in futuro. phi. ii. de dit illi nomen. heb. tanto melior angelis effectus quanto pre illis differentius nomen heredi tauit. nec solum est super omnia dignitate. sz et potestate. quia omnia subiecit dr pr. s. sub pe dibus eius. i. plene et perfecte subiecit. uel sub pedibus. i. sub eo quod in ipso est infimus. s. sub humanitate. similiter hoc. i. cor. xv. in hoc autem quod dr omnia supponuntur tria. ut. s. in nomine

ihu omne genu flectatur. celestium terrestrium et infernorum. phi. ii. heb. ii. in hoc quod subiecit ei omnia nichil dimisit non subiectum. et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. in ipso enim sicut in capite sunt omnes sensus spirituales. in aliis autem secundum sicut in membris solus tactus. sicut enim caput influit sensum et motum in membra sic xps in ecclesiam. in hoc autem quod dicit omnem ecclesiam tangit tres partes ecclesie. s. sanctos qui sunt in celo qui in terra. et qui in purgatorio. in quos omnes influit xps. et est eorum caput. in signo huius uero presbiter fit triplex pars de hostia. ecclesiam dico que est corpus ipsius? unita. s. ei per gratiam et unionem. ideo scriptura de xpo et ecclesia frequenter. q. de uno loquitur. jo. iij. nemo ascendit in celum et c. nec solum corpus. sz et plenitudo implens. s. ipsum ut habet omnia membra sua. sicut homo dr plenus et perfectus qui habet omnia membra et dr corpus eius quo ad membra gratia. ut subditos plenitudo eius quo ad membra spiritualia principalia. i. prela tos. qui. i. quia ipse adimplebitur. cui. s. ad ipsum ue niunt fideles et euacuari uel cum recedunt adimpletur idest ipse nichilominus eius omnia in omnibus quia membra nichil ei conferunt. sz ipse membris confert omnia. unde dr omnia in omnibus per creationem non per eem. ro. xi. ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia.

Nota. hic super id. det uobis spiritum sapientie et reue lationis quod quadruplex est uelamen. primum ignorantie. Job. xxxvij. omnes quippe inuoluimur tenebris. secundum culpe. i. pe. n. q. uelamen habentes mali tie libertate. tertium figure. ii. cor. iij. moyses po nebat uelamen super faciem suam. quartum creature gen. ecce mille argenteos dedi tibi. hoc erit tibi in uelamen oculorum. Nota et super illud ipsum dedit caput quod xps dr caput ecclesie multis rationibus. primo quia eminentior. can. ii. sicut malus inter ligna siluarum et c. secundo quia speciosior. ps. spe ciosus forma pre filiis hominum. tertio quia dignior est. n. princeps regum terre. apo. i. quarto quia melior. Jo. iij. non ad mensuram. s. aliorum datur deus spiritum. s. suo filio. v. quia potentior. quia cetris influit sensum et motum. mt. ult. data est mi omnis potestas. vi. quia honestior quia sine ulla ma cula. i. pe. i. agni incontaminati. et c. vij. quia manifestior. mt. v. non potest abscondi ciuitas supra montem posita. Hic quia sicut id. In quo cum audissetis et c. glo. etiam noticie et quia ergo auditus est causa fidei. Aug. uocat est bona qualitas mentis qua deus in nobis sine nobis operatur. Glo. glo. accipit etiam large pro actione. uel dicit quod auditus est causa fidei exigiti ua. i. sine qua non. sz non efficiens. Id super id non cesso gratias agens. Glo. alii cormietur. Glo. non cessabat habitu licet aliud cessaret actu uel non cessabat horis optimis. Id super id det uobis spiritum sapientie et reuelationis. glo. ita quod non

Nota

Nota

Nota

obscure et clare et sine velo ipsum cognoscetis
q. h. est non est in via possibile quia videmus nunc per
speculum in enigmate .i. cor. xiij. Rabanus. loquitur de claritate
visionis non presentis et de velo erroris ac figure non ce-
cature. Jeronimus super illud. illuminatos oculos cordis.
glossa. in corpore alibi audis alibi vides in corde
ibi audis ibi vides. ergo unus tantum est sensus
spiritualis. Glossa. secundum aug. in christo sunt omnes v. spi-
rituales. in ceteris secundum solus tactus. Rabanus. tamen
unus est res licet plures rationes. secundum dulcorem magis
proprie. Jeronimus super verbum que sit supereminens ma-
gnitudo. glossa. quantum invenitur gloriae habitu-
sunt doctores uel id quod omnes habebunt.
Hugo. multi non doctores doctoribus in gratia equa-
les sunt. ergo in gloria equales erunt. Rabanus. glossa.
loquitur de gloria accidentali que dicitur aureola. non
de essentiali que dicitur aurea. Jeronimus super verbum supra omnem
principatum. hic nullus ordo ponitur supra ierarchiam
quia ipse non habet quia ab ea constituitur super ierarchiam
supremam. Rabanus. per hos hic nominatos intelligitur
exaltatio christi et super alios. magis autem
ponuntur horum nomina quam aliorum. quia sonant
in prelatos officium. Jeronimus super illud. ipsum dedit
caput. glossa. in quo sunt omnes sensus et inte-
gra. nec fides nec spes sunt in christo. Rabanus.
hic melius de sensibus spiritualibus quantum ad id
quod habent perfectionis non imperfectionis. uel in christo sunt
omnes sensus spirituales ut in causa non ut in subiecto.
Jeronimus ibidem dicit glossa. christus secundum deitatem est caput
ecclesie. Glossa. caput dicitur esse cum nihil ei desit. Rabanus.
caput dicitur dupliciter. uel quoad a similitudine influentie
uel quoad ipse abundantia cum conformitate nature. primo
modo christus est caput ecclesie secundum deitatem. secundo modo secundum humani-
tatem. Jeronimus super verbum. qui omnia in omnibus adimpletur.
glossa. qui a recedentibus evacuari videtur. contra immo
nec evacuatur quia nullius membrorum ecclesie dimi-
nuitur. Rabanus. plenitudo corporis christi duplex
est. uel secundum predestinationem. uel secundum presentem iusti-
ciam. primo modo evacuari videtur. secundo modo
non evacuatur.

Et vos cum essetis mortui et cetera.
Confirmavit eos in bonis habitis ratione
supra ex parte dei a quo multa bona adepti
sunt. hic vero confirmat eos ratione sumpta ex
parte ipsorum. quia a malo statu in bonum translati
sunt. scilicet per commemorationem status preteriti. et
presentis. et gratie dei. et primo tangit statum
a quo et in quem translati sunt. secundo modo. secundo mo-
net eos ad utriusque status considerationem. propter
quod memores. In prima parte primo ostendit mi-
seriam status precedentis. secundo bonitatem status
presentis. Deus autem qui dives. tertio causam huius ra-
te mutationis. gratia enim. In prima parte primo
ostendit miseriam status precedentis in gen-
tilibus. secundo confirmat per simile in iudeis in quibus
et nos. In prima parte miseria status precedentis

in gentibus ostenditur tripliciter. primo quia mor-
tui peccato. secundo quia dediti seculo. In quibus aliquan-
do. tertio quia subditi dyabolo secundum principem. dicitur ergo et
vos. hec secundum glossa. potest continuari tripliciter. v-
no modo ad illud quod precessit ipsum. dedit ca-
put super omnem ecclesiam que est corpus eius.
et vos estis corpus huius capitis. cum .i.
essetis et cetera. alio modo ad illud. que sit su-
pereminens magnitudo virtutis eius in nos qui
credidimus. et vos qui credidistis. cum .i. essetis
et cetera. alio modo ad illud. suscitans illum. et nos
et suscitans. cum .i. essetis mortui. quia
.s. habitantes in regione umbre mortis. ysa-
ia. ix. mortui magis in delictis et peccatis vestris.
in delictis quantum ad peccata obmissionis. peccatis
quantum ad peccata transgressionis. uel in delictis ex
ignorantia. et peccatis ex certa malitia. in quibus
.s. delictis et peccatis aliquando. s. ambulastis
longo usu. quasi passu post passum. psalmus. nes-
cierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant.
sap. v. ambulavimus vias difficiles. ambu-
lastis magis et hoc secundum seculum mundi huius. .i. secundum
conversationem secularem que vos alliciebat. sic
accipitur seculum .i. jo. ij. si quis diligit seculum
non est caritas patris in illo. nec solum secundum se-
culum. sed et secundum principem. .i. secundum suggestionem
eius. principem inquam. potestatis aeris huius
.i. qui habet potestatem in hoc aere caligino-
so. unde demones dicuntur volucres celi .i. ae-
ris. mt. xiij. infra .vi. non est nobis colluctatio ad-
versus carnem et sanguinem. sed adversus
principes et potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum.
principem ergo spiritus .i. spiritum .s. demonorum et ponitur sin-
gulare pro plurali. uel secundum aliam literam. spiritum
.i. principem qui est spiritus. jo. xij. nunc princeps
mundi eicietur foras. qui .s. princeps nunc
et adhuc post incarnationem operatur quantum deus
permittit. in filios diffidentie. qui .s. de bo-
nis eternis diffidunt. uel de quorum salute
diffidimus. sicut habetur infra .v. propter hec venit ira dei in
filios diffidentie. Rabanus. hic super verbum in quibus
aliquando ambulastis. quod quidam in peccatis iacent
ut qui in eis manent corrumpuntur. joel .i. compu-
truerunt iumenta in stercore suo. quidam se-
dent qui in parte remanent in peccatis in parte
surgunt. luc. i. illuminare hiis qui in tenebris
et umbra mortis sedent. quidam stant qui
a factis abstinent sed de preteritis non satisfaciunt
mt. xx. quid hic statis tota die ociosi. quidam
ambulant qui paulatim in peccatis proficiunt
ut hic in quibus aliquando et cetera. quidam currunt qui
passim per quecumque scelera ruunt. job. xv. cucur-
rit adversus deum erecto collo. In quibus et nos
hic ostendit miseriam status precedentis in iudeis
primo quo ad mala desideria interiora. secundo quo
ad mala opera exteriora et carnalia quam

spualia. facientes. tcio quo ad pcca origi-lia
xeram⁹. dicit g⁹. in quibz. q. nos gentiles
ambulastis in delcis x pctis. in quibz. s. de
lictis x pctis x uos. s. iudei sicut x gentiles
alii. s. ante fidem xpi qulsati sum⁹. omes
enim declinauerunt x c. ro. iij. oes peccaue
runt x egent glia dei. nos inqz ducentes
s. uitam. in desideriis carnis nre. i. i qcu
piscentiis interioribz que ex carne sunt.
ro. xiij. curam carnis ne feceritis in desideriis
x x facientes actu exteriori. uoluntatem car
nis. i. pcca carnalia. de quibz gal. v.
manifesta sunt opa carnis x cogitationum
i. pcca spualia. ut habet sap. i. puerse
cogitationes separant a deo. x eram⁹ nos
iudei. na. i. per pctm originali ppagatio
ne traductu. ps. ego in iniquitatibz con
ceptus sum. filii ire. i. debitores pene et
ne. ps. effunde iram tuam i gentes que te
nō nouerunt. sicut x ceteri gentiles. ro. v. in
quo oes peccauerunt. ds autem. hic ondit p
sentis status bonitatem tam in iudeis qm
in gentibz. pmo quo ad dei dilcōm. scdo
quo ad psentem iustificatōm. conuiuifi
cauit. tcio quo ad futuram glificatōne.
x conresuscitauit. dicit g⁹. ds aut. q. tales
quidē eram⁹. aut ḡ ds qui diues est i mia
i. habundans ualde plus quam nos in misia
s. plenarie miserendo x pcca tam origina
lia quam actualia dimittendo ppt nimiam
caritatem suam. n merit nris qua dilexit
nos. s. gentes x iudeos. ier. xxxi. in carite
ppetua dilexi te x c. dilexit inqz x h nō
tm postqz fuim⁹ iusti. ḡ x cu eem⁹. nos. s.
iudei x gentiles mortui pctis ablatiuu ca
sus. i. p pcca. ro. vi. stipendia pcti mors.
conuiuificauit nos. i. gentiles. xpo. i. ad
similitudinē xpi. qz sicut xps a uetustate pe
ne sic nos a uetustate culpe. mutauit
ul conuiuificauit nos. s. iudeos. xpo. i. per
gram xpi. cui⁹. s. xpi gra saluati estis x
uos gentiles sicut nos iudei. ro. iij. iusti
ficati gratis p gram ipi⁹. Nō sup illd
ppt nimiam caritatem. q magna fuit dei ca
ritas nos ab etno pdestinando. maior in
tempe uocando. maxia p gram iustifica
do. nimia in glia magnificando. ro. viij. qs
pdestinauit hos x uocauit. quos x uocauit
illos x iustificauit. quos aut iustificauit
illos x magnificauit. uel magna fuit in
creatione. maior in gubnatione. maxia
in redemptione. nimia in glificatione. Vel
magna qz filiu misit in signis uelum p
carnis assumptōm. maior qz i mundu per
natiuitatem. maxia qz in noticia hoim per
qulsatōm. nimia qz i crucis patibulo p pas

sionē. x conresuscitauit. i. conresuscitabit sil
nos x uos. suscitabit in futuro in re x nūc iā
in spe. x consedē fecit. i. faciet ut iudices quis
nos qui secuti estis me x c. mt. xix. x h i ce
lestibz in xpo ihu. i. p xpm ihm. hec a fecit
iam in spe. ut ostenderet in futuro in re. s. i selis
supuenientibz. i. in die iudicii x hec oibz. om
deret inqz habundantes diuitias gre sue. i. hun
dantia dona gre sue diuitias dico quas nō
meritis nris. ḡ in bonitate sua. diuitias inqm
existentes sup nos. i. sup modu meritoz nroz. ro.
viij. n sunt condigne passiones hui⁹ tpis x c. ut
sr nos. i. sr intellcm nrm qz ocls n uidit
x c. ij. cor. ij. diuitias inqz in xpo ihu. i. p xpm
ihm. ul pot legi sic. ut onderet qz hec ido
fecit ut ostenderet in selis suuenientibz. i. in
futuro tpe posits nris. habundantes diuitias
gre sue. qz habundauit delictum. supabun
dauit i gra. In bonitate x c. sicut p⁹. gra
n. hic pōit cam hui⁹ tante mutatōis. on
dens q nō fuit h ex nob. ḡ ex dei dono. pmo
qz nō fuit ex ui nre. scdo qz nō ex merito in.
dei enī. tcio qz nec ex aliquis n dei soli⁹ ope
ipi⁹ enī. dicit g⁹. gra enim. q. bn dico diui
cias gre. enī qz gra estis saluati. i. gtuita
dei uoluntate. ipe. n. est qui uult oes hoies
saluos fi. i. thi. i. x hec p fidem. coopante
s. bone uoluntati dei. act. xv. fide purifi
cans corda eoz. x hoc. s. fides nō ex uobis
est. suple. i. ex ui nre uirtis. aug⁹. posse crede
nō est oim. crede uo est est ga gra fidelium
x ue nō ex uob. gre enī dei donu est. s. fi
des x gra x salus. i. cor. xij. alii dat fides i
eod spu. x n ex opibz suple est fides. uirtus n.
est bona qualitas mentis quam ds in nob
sn nob opatur. ne qs glietur. i. extollatur
de opibz. ro. iiij. ei qui opatur merces n ipu
tatur scd gram ḡ scd meritum. x ue n dz q
de se gliari. ipi⁹. n. hec legitur tripl. sm glo.
vno mo. sm hec q dico factura est notatiui casus.
duobz mod scd q est abltī. pmo m sic. ipi⁹
enī. hec legitur tripl sm glo. vno m scd quod
hec q dico aliquis factura sum⁹ qz ipe fecit nos
x nō ipi nos. nos dico cati. i. recreati in xpo. i.
in fide ihu xpi. x nō sola in fide. ḡ x in opibz
bonis qz fides sn opibz mortua est. jac. ij.
alio m legitur sm q h factura est abltī casus.
x in xpo accipit p fide sn gra x. sic sum⁹ cre
ati factura dei. i. p facturam ipi⁹. i. p opatōne
di. x hec in xpo ihu. i. in fide xpi ihu. et opib
bonis. alio m scd q h xpo suppōit p psona.
sic nos sum⁹ creati factura. i. p facturam ipi⁹.
nos dico creati in xpo ihu. i. p xpm ihm.
n utiqz illa creatione qua hoies sum⁹. ḡ i opi
bus bonis q. s. opa pauit ds. i. pordinauit
antiquam ad ea surgere possem⁹. ut ambu

leui⁹ in eis placendo de bono in melius. non ut oci
si de gratia ociosi simus. gal. v. si spiritu uiuimus
spiritu et ambulemus. et nota quod ponitur hic creatio
pro recreatio quia sicut in creatione de nichilo in
non fit aliquid ita in recreatione de nichilo
fit ad. quia secundum aug. peccatum nichil est et nichil fiunt
homines cum peccant. ideo in ps. emitte spiritum tuum
et creabuntur et alibi cor mundum crea in me.
¶ Hic quod super illud. secundum principem potestatis aeris huius. glo. prin
ceps malorum spirituum qui habet potestatem in hoc aere
caliginoso. ¶ Contra. apoc. xx. hic quod religatus
est in inferno. ¶ Responsio quamuis ipse personali
ter in inferno. tamen habet potestatem super aliquos demo
nes qui sunt in hoc aere caliginoso. ¶ Item
glo. ibidem. caliginosus aer infernus est demo
num. ¶ Contra. in aere non est ignis infernalis qui
fiat pene infernalis suppliciu. ¶ Responsio secundum quosdam
circumferunt ignem infernalem secum quocumque
uadunt qui tamen inuisibilis est celis omnium. secundum
aliquos habent penam interiorem ex hoc quod uident
illum ignem sibi paratum sed non experiuntur illum
usque ad iudicium. ¶ Item super illud. glo. hanc potestatem
sibi usurpauit ad excercendam dominationem ¶ Contra.
detrusus est ibi inuitus. ¶ Responsio. quo ad ter
minum de quo cecidit inuitus detrusus est
in aerem caliginosum. quo ad terminum in quo
cadere debuit placet sibi potius de quo descen
de in infernum. uel dicendum quod locus hic deputatus
est ei propter in penam mundi est locus caligi
nosus. et sic inuitus detrusus fuit. potius in
officium et sic usurpauit. uel melius non usurpa
uit simpliciter sed ad excercendam dominationem. ¶ Item
super illud in filios diffidentie. glo. de quorum salu
te diffidimus. ¶ Contra. de nemine desperandum est
dum est in uia. ¶ Responsio. loquitur de diffidentia timoris
non desperationis. uel per comparationem ad eorum uitam
non ad dei miam. ¶ Item ibidem glo. filios dif
fidentie regit dyabolus ad arbitrium suum. ¶ Contra
non habet potestatem super liberum arbitrium eorum ¶ Responsio. potestatem
habet inductiuam eis consentientibus non coactiuam.
¶ Item super illud. eramus natura filij ire. ¶ Contra. natura
bona est non ergo causa mali ¶ Responsio. loquitur de
natura corrupta secundum glo. non de instituta.
¶ Item super illud consedere fecit. glo. ut iudicet nos
et uos. ¶ Contra. soli perfecti iudicabunt. ¶ Responsio. hoc
refertur ad eos qui perfecti erant in eis non
ad omnes. ¶ Item super illud. saluati estis per
fidem. glo. fides precedit iustificationem. ergo
gratie infusio culpe remissionem. ¶ Contra. ambrosius
egressus mali initiis oportet ingressum ¶ Responsio
ex parte suscipientis precedit culpe remissio.
ex parte efficientis gratie infusio. ¶ Item super
illud ne quis glorietur glo. cogitatione bo
na reuertendi. scilicet ad patrem filius prodigus
non habuisset nisi etiam illi pater misericordissimus
inspirasset. ¶ Contra. opus bonum ut eta potest

fieri sine gratia. ergo multo magis cogitatio bona ¶ Responsio
inspiratio cogitationis bone non tantum fit a gratia
gratum faciente. sed et a gratia gratis data. sed
opus meritorium non nisi a gratia gratum faciente
¶ Item super illud que preparauit deus. glo. predestinatio
sine prescientia esse non potest. ¶ Contra. prescientia de malis
est. predestinatio de bonis. ¶ Responsio. prescientia aliquando acci
pitur generaliter pro cognitione sine bonorum sine malorum.
aliquando stricte pro cognitione culpe et damnatione
pene malorum. primo modo includitur in predestina
tione sicut genus in specie non in secundo.
¶ Propter quod memores estote etc.
Postquam descripsit utriusque status eorum. scilicet prece
dentis et presentis conditionem. hic monet ad utriusque
consideratione. et primo rememorat eis primi
status conditionem comparatione iudeorum indig
nitatem. secundo presentis status aliam et eandem dig
nitatem. nec alius in xpo. tertio concludit ex his
ipsorum ad iudeos credentes equalitatem. ergo
iam. In prima parte status precedentis indig
nitatem comparatione iudeorum ostendit tripliciter.
primo quo ad preteritum. secundo quo ad opprobrium.
quod dicebamini. tertio quo ad incommodum
sine dampnum. qui eratis. ubi tangit quinque
dampna seu incommoda. primo quia carebant xpi
promissione. qui eratis. secundo quia carebant fide
lium illius temporis. id est iudeorum conuersatione. alienati. tertio
quia carebant et legalium dignitate. et hospi
tes. quarto quia carebant spe uite eterne.
promissionis. quinto quia carebant dei cognitione.
et sine deo. dicit ergo. propter quod. quasi predicta bona ha
betis a deo. propter quod. ut scilicet magis grati sitis deo.
memores estote. eccl. xi. in die malorum
ne immemor sis bonorum. quia aliquando scilicet ante conuersio
nem uos ephesij eratis gentes. id est quales
gentes. hec est ueteres patres quantum ad ori
ginem. non sicut et iudei propter remedium circumcisio
nis. eratis inquam gentes et hoc in carne. id est in
carnalibus degentes. quantum ad peccata actualia.
qui dicebamini preputium. id est immundicia. ab
ea. scilicet circumcisione que dicitur non que est uera circum
cisio. quia manu. id est ab homine non a deo facta. et
hec in carne. id est carnis pellicula. non in spiritu.
erat. non. circumcisio cordis pellicule non iudeorum a
corde. ro. ij. non que in manifesto in carne est
circumcisio. sed qui in abscondito iudeus est. et circum
cisio cordis in spiritu non littera. quia eratis. quasi et
memores estote quod uos qui nunc tales estis e
ratis illo in tempore. scilicet malo. de quo amos. v. pru
dens in tempore illo tacebit. quia tempus malum est. sine xpo.
id est sine xpi promissione que tamen iudeis fiebat. et
eratis et alienati a conuersatione israel. id est iu
deorum. quia non coutuntur iudei samaritanis.
Jo. iiij. et eratis hospites testamentorum. hec est legis
et sic non. aliquando ad legem conuertebamini. era
tis quasi aduenticij. et quasi hospites. non enim quia

de gentib; recipiebant^{ur} ad legis secta et
d^r hospites. s^m glo. q. hospites pet. q^r olim pone
bat dns dom^s 7 aduena pede in hostio
dom^s 7 iurabat datis dextris q^d pacificus
eet ingressus eius. d^r aut testamtor^r in
pl^r pp duplice^m legis datam. vn^r deutro^r
q. scda lex. nos dico pmissionis. s. fc^e a
braha 7 semini eius de etna hereditate.
gen. xij. xv. xxij. spem n^r hntes. 7 erati^s
a^r sin^e d^o. i. sin^e dei noticia. ro. i. no^n pbauit
dm hre in noticia. in hoc mundo. s. tam ma
lo 7 piculoso. q^r totus mundus i maligno
positus est. i^a. jo. v. Nu^c hic q^r piculo
su^m e^e e^e in hoc mdo sin^e d^o. p^mo sicut in
mari magno sin^e gubnatore. ps. hoc
mare magnu^m. scdo sicut in gvaui b^el
lo sin^e duce. Job. vij. milicia est uita ho
minis sup^r t^ra^m. t^rio sicut i itinere longo.
sin^e uiatico pane. m^r. viij. si dimisero
eos ieiunos deficient i uia. quarto sic^c
i carce^re tenebroso. sin^e luce. ps. educ de car
ce aiam mea^m. v^o. sicut in diurno exi
lio. sin^e consolatore. ij. cor. i. d^s toci^s consolacois.
Sexto sicut in fornacis incendio sin^e uento
refrigante. dan. ij. angls dni descendit
i fornace 7c. Nunc a^u. hic rememorat
eis statum presentis quem cu^m iudeis digni
tate. p triplex bn^eficiu^m. p^mu^m appropinquatio
nis quo ad initium. ut aut. scd^o pacificatio
nis quo ad statu^m ipse e^m est pax. t^rio fa
miliaritatis quo ad donu^m 7 uelens. In
p^ma pte p^mo tangit bnficiu^m collati
actorem. scdo bnfiu^m. vos qui. iij. mod
in sanguine. dicit g^o. nunc aut. tales q^d
eratis an^te gulsionem. aut s^z. nunc. s. p^o
gulsione^m 7 ip^m gre. ij. cor. vi. ecce nc t^ps
acceptabile. uos qui aliq^n. s. an^te gulsione^m.
eratis longe a d^o. s. 7 hoc n^o loco s^z mito
sicut filius pdigus qui abiit in regione^m
longinq^m. luc. xv. fci estis ppe. s. d^o. 7 h^z i xpo
ihu. i. p xpm ihm. 7 hoc n^o quocumq; m^o.
s^z in sanguine. i. p sanguinem xpi. 7 no^t
q^d scd^o glo. in aliqb^z codicib^z inuenitur qui
ibi. memores estote q^d uos q^i eratis ge
tes 7 te^m est gstructio suspensiua us^z h. fci
estis ppe. ipse. n. hic tangit bnficiu^m paci
ficationis 7 p^mo tangit actore^m bnficij.
scdo mod. mediu^m. tc^o fine^m sit fructu^m. ut
duos. 7 tangit fructu^m t^rplice^m. p^mo q^r in
deis in xpo sint uniti. scdo q^r d^o sunt a^im
ipsis reconciliati 7 regcilie^r. t^rio q^r sunt
7 a d^o sunt amici effc^i. p cruce^m. d^r g^o.
ipse e^m. q. ut in xpo fci estis ppe d^o. ipse. n.
s. xps. est pax nra. s. iudeo^r 7 gentium.
qui fecit utraq; i. iudeos 7 plm gentile et
iudaicum. vnu^m. i fide 7 morib^z. Jo. x. a

has oues h^eo q^e n^o s^t ex h^c ouili. 7 illas o^r
me adducere 7 fiet unu^m ouile 7 vnus pastor
ez. xxxvij. rex un^s erit oib^z imperas 7 n^o d^i
deniu^r ultra p duas gentes. 7 duo regna.
7 mediu^m. q. fecit utraq; unu^m. 7. i. q^r est
soluens medium parietem macerie. i. obsta
culis retardans q^d erat inter illos duos
pp^s. p^rio ex pte iudeor^r q^r nolebant dimitt^e
legem. s^cdo ex pte gentiliu^m. qui nole
bant dimitte ydolatria^m. 7 d^r parietes ma
cerie pp instabilitate^m. ps. tamq^s parieti
inclinato 7 macerie depulse. macia. n.
est gg^ies lapid^o ordinator^r sin^e cemto 7 sig^t
multitudine^m obs^uantiar^r sin^e cari^te 7 p hoc
q^d soluit^e pariete^m. est 7 soluens inimiciciiarum
vnius ppli ad altm. In carne sua. q^ntu^m
ad iterato^m. ul^r imolata q^ntu^m ad gsu^m
mato^m. a^n. n. passione^m xpi erant ille
odiu^m in^r gentes 7 iudeos. ip^e dico euacu
ans legem mandator^r. i. lege^m moys. q^e
d^r lex mandator^r pp^r pp multitudine^m
mandator^r q^r sicut d^r raby moses. q^t
sunt ossa in humano corpe. tot mandata
in lege. s. sexcenta. xiij. s^z i noua lege
unu^m solu^m. Jo. xv. hoc est pceptu^m meum.
d^r i^r lex mandator^r. n^o pceptor^r. q^r ma
datu^m ppe d^r ad absentem. pceptu^m mag^s
ad psente^m. lege^m aut uetem. q. absens.
s. p altm illor^r. i. moy. dedit. noua^m aut
legem psens p seipm dictauit. m^r. v.
apiens os suu^m 7c. euacuans dico 7 hoc
decretis. i. rationabilib^z exorcit^s. pceptis. hec
a^u fecit ut duos. s. pp^s a se inuice^m dicos p
lege^m 7 ydolatriam gdat. i. gstituat. i semet
ip^o. i. in fide sua. ip^e dico faciens pacem.
eor^r ad inuice^m. i uno nouo hoie. i. i seips^o.
nam 7 p hoiem puru^m pax fi^r n^o potuit
7 hoc^r fecit ut regcilie^r d^o. s. ambos. s. pp^s
in uno corp^e ecclie. s. fideles. i. cor. xij. vn^s
panis 7 unu^m cor^s. multi sum^s. ip^e dico interfi
ciens. i. totalit^r destruens ut sit p^rfca pax
n^o treuga. p cruce^m. i. morte^m crucis. inimi
cicias. i. pcca que erant inimiciciar^r 7 h^c i
semetip^o. ip^e e^m pcca nra tulit in corpe suo
sup lignu^m. i. pe. ij. p lignum e^m fcie erant
inimicicie. gen. iij. Nu^c. hic q^r i^e de pax
nra. q^r fecit pacem hois ad d^m. ro. v.
cu^m inimici essemus regciliati sum^s d^o p mor
te^m filij eius. scdo q^r fecit hois ad angl^m.
luc. ij. in t^ra pax 7c. iij. q^r fecit pace^m ho^s
ad hoiem. ut hic. pp p^mu^m. d^r mediator
a. thi. i. pp scd^o rex pacis. heb. vij. pp t^rciu^m
lapis angularis in ps. 7 ueniens. hic tangit
bnficiu^m familiaritatis 7 p^mo tangit aiam.
scdo effcm. qui per ipm. d^r g^o. 7 ueniens. i.
p assumptam humanitatem appens. Jo. xvi.

exiui a patre et ueni in mundum. evangelizauit
uobis .s. gentilibus non in persona sua sed in apostolis
quia personaliter non erat nisi ad oues que perierant
domus israel. mt. xv. pacem uobis qui
longe fuistis a deo .s. qui ydolatre et sine lege
et pacem eandem .s. evangelizauit hiis .s. iu
deis qui prope deo .s. per dei cognitionem et legem
ysa. creaui fructum labiorum pacem ei qui
longe et pacem ei qui prope. et hoc patet per effectum.
quoniam per ipsum .s. christum mediatorem dei et homi
num .i. christum .i. habemus accessum .i. facultatem
accedendi .q. familiares. ps. accedite ad
eum et illuminamini. ambo .s. iudei et gentiles.
in uno spiritu .i. per eundem spiritum. qui omnibus datus
per christum. i. cor. xii. omnia operatur unus atque
idem spiritus. ad patrem .i. ad patris adoptionem.
et successionem. io. xiiii. nemo uenit ad
patrem nisi per me. ergo iam non estis. hic
ex premissis concludit ipsorum ad iudeos credentes
in fide equalitatem. et primo quo ad amo
tionem indignitatis. secundo quo ad collationem
dignitatis. sed estis. tertio quo ad eorum unitatem
superedificati. quarto quo ad profectum ibi
in quo omnis. dicit ergo. quia ita est. ergo uos
gentiles iam .s. a tempore fidei non estis hospi
tes .i. indigniores iudeis in fide sicut olim
in lege et aduene .i. extranei a deo. ys. liiii.
ecce accola ueniet qui non erat mecum ad
uena quondam tuus adiungetur tibi. sed
estis ciues sanctorum .i. eiusdem iuris et dignitatis
in domo dei cum sanctis. ciues .s. ciuitatis ierusalem
non ciuitatis babilonis. apo. xxi. uidi ciuitatem
sanctam ierusalem et c. et domestici dei .i. famili
ares quibus archana reuelantur. io. xv.
iam non dicam uos seruos et c. uos dico superedi
ficati. sed .i. inmixti. et de bono in melius proficientes
super fundamentum .i. super christum .i. cor. iii. fun
damentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum
est quod est christus ihesus. fundamentum dico apostolorum
et prophetarum .i. cui tamquam fundamento et apostoli et
prophete innituntur. mt. xxi. qui precedebant et qui
sequebantur clamabant dicentes osanna et c.
et nota quod aliter est de fundamento terrestris edificii
et celestis. quia .n. celum sursum et terra deorsum.
ps. xxxv. ideo partes terrestris edificii tendunt
deorsum. et ideo fundamentum cui innititur est
deorsum. sed partes celestis edificii tendunt
sursum. ideo fundamentum cui innituntur est sursum.
uel secundum fundamentum apostolorum et prophetarum .i. secundum doc
trinam eorum. apo. xxi. ciuitas habens fundamen
ta xii. et ysa. liiii. fundabo te in saphiris.
et hoc ipso .s. christo ihesu existente summo angulari la
pide. lapis enim dicitur propter firmitatem. quia fir
miter sustinet ecclesiam. summus propter dignitatem qua
consummat. angularis propter duorum parietum in se con
nexionem. mt. xxi. nunquam legistis lapidem et c.

in quo .s. per quem .s. per christum. omnis edificatio .s. tam
de iudeis quam de gentibus constructa per fidem
et fidei sacramenta crescit per augmentum uirtutum
in templum sanctum .i. usque sit templum sanctum dei.
.ii. cor. iiii. templum dei sanctum est quod estis uos.
et hoc in domino .i. domini opere. et tangit hic
tria secundum triplicem statum. incipientium. profici
entium. et perfectorum. construitur .n. in incipientibus.
crescit in proficientibus. templum fit soli deo de
dicatum in perfectis. uel construitur per uirtutes.
crescit per dona. fit templum per beatitudines. in quo
.s. per quem christum. et uos ephesii coedificamini.
.i. ad similitudinem quorum edificamini in habita
culum .i. ut sitis habitaculum dei. ii. cor. v. inha
bitabo in illis. et hoc in spiritu sancto .i. operante spiritu
sancto. qui est huius edificii et artifex. sap. vii.
omnium artifex docuit me sapientia et sanctitate. ps.
sanctificauit tabernaculum et c. ¶ Secundo hic quod a
uitatis dei apostoli dicuntur fundamenta. ps. funda
menta eius in montibus sanctis. porte. apo. xxi. por
te ciuitatis xii. muri. ys. lx. occupabit
salus muros tuos. fenestre. ysa. lx. qui co
lumbe ad fenestras .s. luminaria. gen. i. fiant lumina
ria in firmamento celi. principes. constitues
eos principes. senatores. prouerbiorum. nobilis in portis uir
eius et c. iudices. mt. xix. cum sederit filius hominis
¶ Hic queritur super illud. christo in carne magis fuit gloria
humana nota a deo. ¶ Quia omnis actio a deo est.
¶ Responsio. omnis actio a deo est in ordine non a deo ¶ Item
super illud sine christo. glossa sine promissione christi que
iudeis tantum fiebat. ¶ Contra gen. xlix. ipse erit
expectatio gentium ¶ Responsio. iudeis tantum fiebat
promissio. sed eius impletio et ad gentium utilita
tem pertinebat. ¶ Item super illud sine deo. glossa sine dei no
ticia. ¶ Contra dan. omnibus exhibui dominum cognitum ab
ipso filio insita est. ¶ Responsio. apostolus loquitur de cognitione
fidei. damascenus de cognitione filii. ¶ Item super illud ipse
est pax nostra. ¶ Contra mt. x. non ueni pacem
mittere in terram. ¶ Responsio. duplex est pax. bona
.s. concordia in bono et mala .s. concordia in
malo. primam fecit christus secundam destruxit.
¶ Item super illud medium parietem maceriem soluens. glossa le
gem a iudeis. ydolatriam a gentibus ¶ Contra mt. v.
non ueni soluere legem. ¶ Responsio. loquitur hic de lege
secundum intelligentiam eius carnalem ibi spiritualem ¶ Item
super illud legem mandatorum decretis euacuans. ¶ Contra immo le
gem impleuit. ¶ Responsio. euacuauit quo ad
cerimonialia impleuit quo ad moralia secundum
glossam ¶ Item super illud per crucem interficiens. glossa diabolus
perfecit mortem saluatoris. ¶ Contra non perfecit in
de proditori. ¶ Responsio glossa intelligitur quo ad singula
genera .i. genera singulorum non quo ad singula
generum. uel quo ad sufficientiam non quo ad
efficaciam. ¶ Item super illud uobis qui longe fuistis.
glossa qui ydolatre et sine lege erant. ¶ Contra
legem scilicet habebant in cordibus. ro. ii. ¶ Responsio.

lcas' hic glo. de lege scripta n̄ intelligit. Ite
sup illd. p quē accessū hr̄ms ad pa. i uno
spū. glo. qui p xp̄m oībz datur. Cont. non
oms' xiani hnt spm. s. Resp. oībz quibus
datur p xpm datur. sicut id. ī ep̄la. i. thi.
ii. qui uult oēs hoīes saluos fi. et jo. i. il
luīat o. ho. et c. Ite sup id. jam n̄ estis
hos. et aduene. Cont. i. pe. iiij. obsecro uos
tanq̄ aduenas et pegrinos. Resp. tn̄ sūt
aduene quo ad mūdū. nō quo ad dm.
Ite sup id. crescit in templū scm̄. glo. ne
mo tam pfecs est q̄ n̄ possit crescere. Cont.
xps non potuit crescere. Resp. loqr̄ glo de p
fectione puri uiatoris nō cōphensoris. xp̄s uo
simul fuit uiator et cōphensor.

Huius rei gratia ego paulus. A loco
isto usq ad finem cōfirmat eos in bonis
hūis grās agendo. primo ponit scripta ex
pte dei et xpi. a quo multa et magna bn̄
ficia perceperunt. ca. i. scdo ex pte ipo4. q̄
de statu malo in bonū translati sūt. ca. ij.
hic tercio ex pte eius cuius ministerio in bono sta
tu modo cōfirmati sunt. et primo ostendit
q̄ minister est uocationis gentiū ad fidē xpi.
scdo rogat ut pmaneant in fide xpi. ibi
q̄ pco. In prima pte ministeriū suū cōmendat
ex tribz. primo ex tolleancia illate passiōis.
huius rei. scdo ex prudencia sibi reue
latois. qm scd' reuela. tercio ex grā cōmis
se pdicationis. michi aūt oīm. In prima
pte tangit duo. primo quid patit. scdo
p quibz patitur. p uobis. dicit g̃. huius
rei. q. ita uos coedificamini in habitacłm
dei. huius rei grā. i. p hac re. michi grā
uel p grā dei iplenda in hac re. ego pau
lus qui. s. tantus sū q̄ ap̄s. uinctus ro
me i uinclis positus. et hoc xpi ihu. i. p
xpo ihu. uinctus inq̄ p uobis gentibz
i. q̄ uob gentibz ubiq̄ salutem pdicaui.
ppr pdicatoem eius gentiū iudei cōcitata se
ceruint eum capi. act. xxi. et postmod
accusatus cesarem appellauit. romam uict'
pductus ē ad neronem. act. xxv. rome
aut primo fuit sub custodia libera uno
milite ipsm custodiente act. xxvij. s3
postmodū positus est in uinclis et tunc scp
sit hanc ep̄lam et illam ad philemō. et
uinctus nō cessabat ūbū dei pdicare. sic se.
xxxvi et xxxvij. p uobis dico. si tn̄ audi
uistis. i. intellexistis dispensatoem grē dei
i. ap̄latum dispensatiue michi a deo grā
sua collatum. que. s. dispensatio grē ap̄la
tus data est michi in uob. s. gentibz. q
n. cōmissus est petro in ap̄latū circūcisiōis
cōmissus est et michi int' gentes gal. ij.
uel dispensatoem grē dei. i. ap̄latū p q̄

dulcis dulcia pensaui. ac si dicet ap's p3
me p uob uinctum eē. s3 scias me eē ap'lm
uēm q̄ nemo ignoret. Nota. hic q̄ pla
tus primo est dispensator grā4. i. pe. iiij.
sicut boni dispensatores multiformis grē
dei. scdo sacram4. i. cor. iiij. sic nos existimet
ho ut ministros dei et dispensatores ministerio4
eius. tcio offco4. tyt. i. o3 epm sn̄ crimine
eē sicut dei dispensatorem. i. offco4. diuino4
quarto. bn̄ficio4. luc. xij. quis putas est
fidelis dispensator et c. Qm scd'. hic cōmen
dat ministerium suū ex prudencia sibi facte
reuelatois. ubi tangit quatuor. primo re
uelatois sibi fce aptam euidentiā. qm.
scdo singlarē excellentiā. q̄ aliis gnoibz
tcio utilē nimis. eē gentes. quarto efficaci
tatem. in xpo. dicit g̃. qm. q. uē dispensatio
data est michi in uos. qm sacramentū. i. oc
cultum dei cōsiliū de salute gentiū per
xpm notū m̄ fcm ē a deo. s. nō ab hoīe. gal.
i. neq. n. ab hoīe accepi id. et c. ij. cor. xij.
audiuit archana uba et c. notū dico et
h' scd' reuelatoem. i. apte et clare nō ob
scure sicut antiquis. dan. vij. aspiciebam
i uisu noctis et c. notū inq̄ fcm est m̄ sic
sup' scpsit. ca. ij. ubi dixit ipe est pax nr̄a.
ubi tengit aliqua de salute gentiū p x̄.
scpsi inq̄ et hec in breui. i. breuit. glo. ex
breuitate non tm̄ quid nouat pberes
qm̄tū ē ex ipa ondens quid taceo. put potes.
q. et h' in breui tn̄ apte. put potis legentes
attende. intelligere prudentiam meam. i. cō
sciam. prudentia. n. ppe est de agendis
p nos. s3 scia ē de actibus ul agendis p alios.
prudentia dico et hoc in misterio x̄. i. i cogno
h' occulto q̄ gentes eēnt saluande p xpm.
et tangit hic tria necca doctori. s. utilitas
doctrine in h' q̄ dicit prudentiā. breuitas
in hoc q̄ dicit in breui. claritas in h' q̄ dr
put potes. abac. ij. scribe uisum et explana
illud. pu. xiiij. doctrina pdentiū facil'. qd
s. ministerium aliis gnoibz huanis. s. filiis
hoīm quibzlibz n̄ est agnitū. ps. n̄ fecit
tali' omi natoi. et c. uel aliis gnoibz. i. ali
is tpibz n̄ est agnitum filiis hoīm et rōna
lium. ideo ap's. alia tpra uocat nocte. s3 tps
grē diem. ro. xiij. nox pcessit et c. n̄ est
inq̄ agnitū. sicut. i. ita plene sicut nc tpre
grē reuelatū est. i. sn̄ uelamine figura4
ostensum. ij. cor. iij. nos reuelata facie
gl'iam dei speculantes. et c. scis ap'lis ei. i.
nob et aliis ap'lis quibz dr luc. viij. uob
datū est nosse misterium regni dei. et pphis.
n̄ piorbz s3 nouissimis. et hoc dupl'r. ul
pphis. q'. s. scpturas exponūt. sic accipit ul
i. cor. xiiij. pphs. iphare p singlos. ul

aphis qui ueťa indicant sic accip̄. act. xiii.
erant aut in ecc̄a que erat antyochie ap̄he et
doctores. reuelatū dico. et hec in sp̄u. i. per
sp̄m. sc̄m. n. ora sanctis et p̄funda dī. i. cor.
ii. Jo. xiiii. paraclitus aut sp̄c quem mittet p̄r et
c. h. aut suple est illud misterium. s. gentes esse
coheredes. iudeis. s. credentibz in eternitat. s. he
ditate. ro. viii. heredes quidē dei coheredes aut x̄.
et concorpales. In p̄sentis ecc̄e unitate. i. cor.
x. multi unū corpus sumus in x̄po. et comparticipes
p̄missionis. p̄drte scē abrahe de hereditate
et operatione. gen. xii. xv. xxii. in x̄po ihu
et c. h. legit dupli. p̄mo modo sic. in x̄po
ihu. q. et hec totū factū est in x̄po ihu. i. per
x̄pi incarnationem. et p̄ ewām. i. p̄ meā
p̄dicatōm q̄r n̄ p̄desset incarnatio nisi p̄di
cetur. ro. x. fides ex auditu. tim. s. ewāgi
ego factus sū minister n̄ auctor. act. xiii. segre
gate michi paulū et barnabā et c. ii. cor. xi.
ministri x̄pi sunt et ego. minister dico et h̄ nō
meis uiribz. s. s'm donū gr̄e dei. q. s. gr̄a
data est michi s'm n̄ qualitatē. s. magnif.
s. p̄ operatōm uirtutis eius. i. s'm uirtuosā
operationē. magna. n. uirtus dei fuit q̄d
ex p̄secutore fecit ap̄lm. act. ix. Alio m°
legit sic. in x̄po ihu. q. ita gentes sunt co
heredes et c. et hec donū dedit d̄s gentibz in
x̄po ihu. s'm operatōm uirtutis eius. i. s'm q̄d po
tent in hoc opatus est suscitando illū. q̄d
totū cognitum p̄ ewā. an' factus sū et c. sic
prius. michi aut. hic ominat misteriū suū
ex gr̄a comisse p̄dicationis. ubi gr̄am p̄di
cationis sibi comissam ominat multip̄. p̄mo
p̄ comparatōm ad seip̄m. s'do p̄ comparatōm ad
deum. In gentibz. t'cio p̄ comparatōm ad mūd.
illuiare. quarto p̄ comparatōm ad celum.
ut innotescat. quinto p̄ comparatōm ad se
culum. In quo h̄mus. dicit g°. michi aut
q. ita misteriū hoc n̄ est agnitū aliis gn̄o
ibz. s. michi oīm scōz minimo. comparatiē. s. ad
statū p̄titū nō p̄sente. i. cor. xv. ego sū
minim° ap̄loz q̄ n̄ sū dign° uocari ap° qm̄
p̄secut° sū et c. h. e. n. beniamī minim° fr̄m. gen.
xliii. minim° aū p̄re e. paul°. n. fuit de tbu
beniamī sicut dr̄ phil. iii. data ē gr̄a. q.
s. minim°. ecc̄. iii. q̄nto magn° es humiliate
in oībz. et corā deo inuenies gr̄am. h. i. mag
na. s. ewangelizare. i. ad ewangelizandū
gentibz inuestigabiles diuitias gr̄e x̄pi. i. mul
ta dona gr̄e data nobis p̄ x̄pm que p̄
sus inuestigari n̄ possunt. ro. xi. o. altitu
do diuitiaz sap̄e et sc̄ie dī et c. et illuiare. i.
data ē m̄ ad illuiandū p̄ p̄dicationē et
miracula. ps. illuians tu mirabilit' a mō
tibz eternis. omēs. s. credentes uł crede uo
lentes. alii n̄ sunt de nūo eruditi. q̄ sit. i.

q. mirabilis. et ex q̄nta caritas. sc̄a. dispē
satio. i. dispensatia īpletio. sacrm̄ti. i. misterii
humane redemptionis. sacram̄ti dico absco
diti. i. celati. a s'clis. i. ab omībz s'cloz ete
tatibz. et absconditi in deo. i. in dei sola
noticia. uł absconditi a s'clis nō in s'clis.
s. in deo. i. dei uoluntate. et beneplacito a q°
solo dependet. hui' misterii impletio. n̄ a causis
inferioribz. deo dico q' creauit oīa. gen. i. ī
p̄ncipio creauit d̄s celū et terram. et q̄r cre
auit et regeneratę potuit. ps. emitte sp̄m. t.
et creabunt. ut innotescat. hec legit' dupl'.
uno m° s'cd ier°. qui posuit q̄ angli ignora
uit x̄pi incarnatōm et p̄ p̄dicatōm a
p̄loz didicerunt. Alio m° s'm aug. q' posuit
q̄ angli nō ignorauerunt s. a p̄n° s'cloz di
dicerunt sicut. p̄mo m° leg' sic. que data
est michi gr̄a ewangelizare et c. ita ut et
p̄ ecc̄am. i. ap̄loz in ecc̄a p̄dicatōm. In
notescat p̄ncipibz et potestatibz. i. diuisis
angloz ordinibz. in celestibz. i. in celo
existentibz. p̄ p̄ncipes eni' et potestates intelli
gitur omēs angloz ordines. q̄r p̄nci
piū est regere hoīes. potestatū arcere demones.
multiformis sap° dī. de reparatione. s. gnis
humani. in qua quedā conuenit p̄uenētia
ad formā dei. quedā ad formā serui. i.
phil. ii. qui cū ī forma dī esset et c. h. multifor
mitas p̄z in glo. u° dr̄ uideam' quā sit
multiformis. infans est x̄p̄c s. capit'. uagi
git infans in p̄sepio s. ab anglis lau
datur in celis. herodes p̄seq't'. s. magi adorāt
et c. h. m° leg' s'cd iero. s'cdo m° leg' s'm aug. sic.
data est m° gr̄a illuiare omēs p̄ ecc̄am. i.
ī ecc̄a. illuiare dico de hac re. q° sit dispē
satio sacramenti absconditi et c. abscon
diti dico ita tn̄ ut innotescat a s'clis. i. a
p̄ncip° s'cloz innotuit. p̄n. et po. ī ce. mul. sa.
di. multiformis dico. nō in se s. s'cd p̄finī
tōm s'cloz. i. s'cd cursū s'cloz a dō p̄finit.
sic s. ea que aguntur in s'clis que d̄s p̄fi
niuit. quā. s. p̄finitōm. fecit. i. compleuit
uł complendā ordinauit. ī x̄po ihu dn̄o nr̄o.
i. p̄ x̄pm. i. d. n. q̄r. n. p̄ x̄pm oīa fc̄a sunt. jo. i. et p̄ ip̄m recreari debuit. ī quo. i.
p̄ quē. s. x̄pm h̄mus in p̄senti fiduciā. i.
audaciam in tribulationibz. uł fiduciā. i. sp̄e
certam future hereditatis. ii. cor. iii. talem
fiduciam h̄tm'. et accessū suple h̄ebimus
in futuro. in re ip̄a ad p̄rem. jo. xiiii. ne
mo uenit ad p̄rem nisi p̄ me. et hec ī confide
tia. hoc est in tuto confidentie h̄re. s. p̄ fidē
eius. q̄r fides ē formata facit nos famili
ares p̄ris. jo. xvi. ip̄e p̄r amat uos quos
me amastis et credidistis et c. heb. iiii. ade
am' cū fiducia ad tronū gr̄e ei'. [Pro]p° hoc

sed in lucidioris capacitatis. quia capacitati eius. i. secundum similitudinem
forma apparuit hominibus. primo in forma servi
in. phil. ii. formam servi accipiens. secundo in
forma pauperis. io. viii. aliud [?] multo dissimi-
litudine carnis peccati. tertio in forma claritatis
solaris. mt. xvii. facta est eius species alia.
quarto in forma infirmi. ys. liii. repu-
tavimus eum quasi leprosum. quinto. in forma
ortolani. Jo. xx. illa estimans quod ortolanus
esset. vi. in forma peregrini. luc. xxiiii. tu
solus peregrinus es et cetera. [¶] Hic queritur super illud quod
alii generationibus non est agnitum et cetera. [¶] Contra sibilla multa
predixit de christo ut ostendit augustinus li. de civitate dei.
[¶] Respondeo. glosa solvit inquiens ita plene. [¶] Item
super illud sanctis apostolis et prophetis. glosa. novis prioribus
prophetas hoc latuit quod sine lege per fidem gen-
tibus esset salus. [¶] Contra. mal. ultimo. non suscipiam
munus de manu vestra. et dan. ix. in dimidio
ebdomadis deficiet sacrificium. et ier. xxxi. feriam
[?] testamentum novum et cetera. et ysa. vii. qui immo-
lat bovem et cetera. et ps. holocaustum et pro peccato non
postulasti tunc dixi ecce venio. [¶] Respondeo noverant
prophete legalium in adventu christi ces-
sationem. sed non cessationis ordinem. utrum scilicet primo
gentes ad legem converterentur et postmodum
ad christum vel immediate ad christum. [¶] Item super
illud. michi omnium apostolorum minimo. [¶] Contra. non erat
ille omnium minimus. ergo mentiebatur. [¶] Respondeo quia
vis non erat minimus in veritate. erat tamen minimus
in sua reputatione. sed oppositum videtur super illud gal.
ii. in faciem ei restiti. glosa. tamquam par. ergo re-
putabat se petro parem. [¶] Respondeo. similis re-
putabat se parem officio predicationis. non tamen in
sanctitate propter conversionis. scilicet. comparatione habita ad
priorem statum. in quo fuit blasphemus et per-
secutor. i. thi. i. vel hoc dicit quia posterior tempore
non dignitate. [¶] Item super illud. per evangelium. glosa. non pro-
dest incarnatio nisi predicetur. [¶] Contra. parvulis
baptizatis prodest incarnatio. quibus nichil
est predicatio. [¶] Respondeo. loquitur de adultis non de par-
vulis. [¶] Item super illud investigabiles. [¶] Contra. quo ergo
dicit potuit quod investigare non potuit. [¶] Respondeo
glosa solvit dicens. quod penitus investigari
non possunt. tamen aliquatenus possunt. vel non
possunt per se. possunt tamen spiritu docente. [¶] Item
super illud ut innotescat per ecclesiam. glosa. per apostolos
[¶] Contra. angeli sunt superiores hominibus apostolis. ergo
illuminant eos non illuminantur ab eis. [¶] Respondeo. quamvis
sint superiores simpliciter. non tamen in hoc. vel
melius dicendum quod hic per notat concomitantiam non
causam. non. n. didicerunt ab apostolis sed a christo
predicantibus apostolis. [¶] Item super illud. principatibus et potestatibus.
glosa dicit ieronimus. angelicas dignitates supermemora-
tum misterium ad purum non intellexisse donec comple-
ta est passio christi et predicatio apostolorum. [¶] Contra
est. quid est quod nesciunt qui scientem omnia sciunt.

[¶] Item si non pure intellexerunt. ergo in eorum scientia po-
tuit cadere tenebra erroris vel opinionis. [¶] Respondeo. pro-
dicta quod intellexerunt summa huius negotii. sed non sin-
gulas eius particulares conditiones. intellexerunt. n.
quod nasciturus erat de virgine. sed non de qua persona
vel [?] et huiusmodi. [¶] Ad idem dicit gregorius. respondeo. hic intelligit de per-
tinentibus ad beatitudinem vel ad officium ministerii
sui. [¶] Ad aliud. respondeo. non pure intellexisse dicit. propter
defectum ex parte nostri sacramenti. non ex parte modi
sciendi. [¶] Item super idem. glosa. augustinus. non latuit an-
gelos misterium regni celorum. [¶] Contra. Ieronimus dicit super hunc
gradum [?] gratia dicitur sibi. [¶] Respondeo. glosa. solvit dicens
quod latuit minores. non maiores qui facie
[?] vel particulares conditiones ex libero arbitrio perso-
narum particularium dependentes latuerunt
sed non summa negotii. [¶] Item super illud multiformis
sapientia. [¶] Contra. una est sapientia dei. [¶] Respondeo. una est in se
multiformis in effectibus suis.

Propter quod peto et cetera. ostendit
quod minister est vocationis gentium ad fidem. hic
rogat et orat ut permaneant in fide. et primo
facit hoc eis porrigendo petitionem. secundo quia gratia di-
vina est subdit ad deum orationem. huius rei gratia.
tertio ut exaudiatur prorumpit in dei laudem. ei autem.
Intendit petitionis sue est ne in tribulationibus suis
deficiant. intendit orationis ut in virtutibus proficiant.
intendit laudis ut exerceat totum ad laudem dei
redeant. In prima parte primo petit ne in tribulatio-
nibus suis deficiant. secundo ostendit quare in eis de-
ficere non debeant. que est gloria. dicit ergo. propter quod. scilicet. quia
tot bona habetis. peto. i. rogo vos et est ista
petitio ad philemonem. multam fiduciam habens
imperandi tibi. propter caritatem autem magis obsecro.
ne deficiatis a bonis habitis. scilicet. fide et bona opera-
tione. gal. vi. bonum facientes non deficia-
mus. In tribulationibus meis. i. propter tribulationes meas. pro
vobis. i. que sunt pro vobis perpendis. tribulatio n.
prelatorum temptatio est subditorum. zach. xiii.
percutiam pastorem et dispergentur oves. que est gloria
vestra. i. quia hec est gloria vestra. scilicet. stare et non de-
ficere in tribulationibus meis. huius rei gratia. hic
subiungit orationem ad deum. et primo orandi cau-
sam huius rei. secundo orationis modum. ut det.
tertio autem tangit quadruplicem. primo n. orat
deum ut det eis constantiam. secundo ut det eis
fidem. habitare. tertio caritatem. in caritate.
quarto scientiam. scire etiam. dicit ergo. huius rei
gratia. quia non solum vos rogo. sed et deum sine cuius
auxilio nichil potestis. oro. Jo. xv. sine me ni-
chil potestis facere et hoc est quod dicit. huius rei gratia. scilicet.
ne deficiatis. flecto genua mea. in adora-
tione. scilicet. genua cordis mei. scilicet. do in orationem humiliato.
ii. par. ultimo. nunc flecto genua cordis mei.
et cetera vel flecto genua mea exorando cordis mei
ad deum reverenter perseverando in quo non ve-
hementia desiderii. iii. reg. viii. utroque genu

Iteram sortiatur. dicitur de salomone. Ad patrem domini
nostri ihesu christi. secundum glo. in greco non habetur ad patrem
sed in latinis codicibus additur. domini nostri .i. christi. eo
quod per gratiam boni hominis filii adoptiui. hunc patrem
filium filem. ideo omnes ordines sancte ecclesie dirigun-
tur ad patrem et innitantur per christum. Ex quo.
s. patre. omnis paternitas in celo et in terra nomina-
tur. quia eius permissione sunt nobis patres in
celo angeli et in terra prelati. uel quia ab eo tam
angeli quam accipiunt ut patres nominentur.
et dicit nominatur. non dicit est. quia nec an-
gelus nec homo ita uere est et proprie est pater sicut deus.
matthei xxiii. unus est pater uester. matthei ii. neque
non unus est pater omnium uestrum. ¶ Ioh. hoc quod pater
dicitur deus filii sui eterna generatione. secundum i. bri. deus et
pater deus. n. i. x. secundo omnium hominum creatione.
mal. ii. numquid non unus est pater omnium uestrum. numquid
non unus deus creauit uos. tertio omnium rerum gu-
bernatione. Iob. xxxviii. quis est pluuie pa-
ter. quarto iustorum adoptione. matthei vi. pater
noster qui es in celis. ¶ Ideo uero pater dicitur. primo
Io. viii. abraham pater uester exultauit et c.
secundo gratia. i. cor. iiii. nam si x. milia pedago-
gorum in christo sed non multos patres. tertio cura. Iob.
xxix. pater eram pauperum. iiii. reuerentia. seni-
orem te ne increpaueris. sed obsecra ut pa-
trem. Ut det. quod flecto genua mea ad patrem
orans. s. eum. ut det uobis secundum diuitias glorie sue.
i. sed quod decet ipsum diuitem et gloriosum. non
enim decet eum dare modicum. sed dona perfecta.
quia secundum dyonisium optimi est optima adducere. Iac.
i. omne datum optimum et c. det inquam uirtute .i.
constantia. corroborari .i. qua possitis corro-
borari per spiritum eius. aut est roborare ad mo-
dum ignis. quod discipulis in specie ignis
apparuit. act. ii. corroborari dico et hoc in in-
teriore homine non in exteriore. quia roboratio exterio-
ris aliquando impedimentum est roborationis interioris.
sicut e contrario infirmitas iuuamentum. ii. cor.
xii. cum infirmior tunc fortior sum et potens. Et
christum habitare in cordibus uestris et hoc per fidem.
que est fundamentum totius spiritualis edificii.
i. cor. iii. fundamentum aliud nemo potest ponere
et c. fides et habitatio cordis purificat. act. xv.
fide purificans corda eorum. ¶ Ioh. hic supra dixit
corroborari per spiritum eius. quod spiritus sanctus roborat uel
hoc. scilicet confortat. Ioh. xvi. cum uenerit paraclitus
et c. paraclitus idem est quod consolator. tertio ad-
iuuat. ro. viii. spiritus adiuuat infirmita-
tem nostram. quarto postulat. ro. viii. spiritus pos-
tulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. quinto
docet. Io. xiiii. ille uos docebit omnia. vi.
arguit. Io. xvi. ille arguet mundum et c.
vii. loqui facit. act. ii. repleti sunt omnes
spiritu sancto et ceperunt loqui. In caritate. quasi
dico et ut in caritate radicati. ad modum arborum ad fructificandum et hec quantum ad uitam
actiuam. luc. vi. non potest arbor bona fruc-
tus malos facere. et fundati ad modum. s. do-
mus ad pergendum. s. et quiescendum. et hoc quantum
ad uitam contemplatiuam. luc. vi. similis est homini
edificanti domum suam supra petram. possitis
comprehendere et c. hec leguntur dupliciter. primo modo de
diuisione caritatis sic. possitis comprehendere
.i. perfecte nosse. non tamen cogitare in presenti
perfectione uie in futuro perfectione patrie. secundum
aug. de uidendo deum comprehendere est ita totum
attingere. cum omnibus sanctis. i. sicut omnes sancti ma-
iores. s. mediocres et minores. uel martires
confessores uirgines. que sit. i. quanta sit quod
latitudo caritatis quam quidem attenditur in ex-
tensione beneficiorum. et uel ad inimicos. matthei v.
diligite inimicos uestros. et longitudo. s. in perse-
uerantia uirtutum. secundum illud matthei x. qui perseuera-
uerit usque in finem hic saluus erit. et sublimi-
tas in intentione celestium premiorum. col. iii.
que sursum sunt querite. et profundum in humilitate
ex consideratione diuinorum iudiciorum. psalmus. iudicia
tua abyssus multa. et hec. iiii. secundum glo. intelli-
guntur figurata in iiii. partibus crucis. primum
in latitudine crucis. secundum in longitudine
crucis. tertium in sublimitate crucis. quartum
in profundo crucis. latitudo crucis attenditur
in ligno transuersali. ubi manus et brachia
affigebantur. longitudo que a ligno recto
quod a ligno transuersali uersus terram protenditur.
sublimitas in ligno illo quod a ligno transuer-
sali uersus celum porrigitur. s. tabula illa
que super caput christi ponebatur. profundum in ligno
illo quod terre infigitur cui cetere partes crucis in-
nituntur. Alio modo legitur secundum glo. aliter. sed quod hec
iiii. diuisiones ad dei dignitatem referuntur
sic. ut possitis comprehendere. i. aliquo modo cognoscere
esse. n. lo[?] diuina maiestas incomprehensibilis
est. cum omnibus sanctis. i. sicut omnes sancti. que sit la-
titudo. et longitudo et c. i. quanta sit diuini-
tatis immensitas. hec. n. quatuor sunt omnia
equalia in deo sicut in spera. ideo dicit alanus
quod deus est spera intelligibilis cuius centrum est ubique.
circumferentia nusquam. de istis .iiii. dicitur Iob. xi. ex-
celsior celo est et quid facies profundior inferno
et unde cognosces. longior terra mensura eius et la-
tior mari. et c. deus est extra omnia non exclusus.
intra omnia non inclusus. supra omnia non elatus.
infra omnia non depressus. est ergo latitudo eius qua
omnia replet maiestate. Ier. xxiii. celum et
terram ego impleo. longitudo qua omnia preit et sequitur
eternitate. exo. xv. dominus regnabit in eternum
et ultra. sublimitas qua omnia excellit dig-
nitate. psalmus. tu solus altissimus. ecc. i. unus
est altissimus et c. profundum. quo omnia penetrat
subtilitate. ecc. xxiiii. penetrabo inferiores partes

tre. scire &c. hec legitur tripl'r dupl'r. primo m°
sic. oro &c ut possitis scire excepte. n° dicat co
prehende. caritatem xpi. quã. s. x° dilexit
nos. caritatem dico supeminente sciẽ. s.
nrẽ. i. excellentem sciam nram. scđo m°
sic. oro &c ut possitis scire caritate scie x°.
.i. caritate quictam scie hite de xpo. sup
eminentem aliĩ caritati que ht' ad sciã
xpi. q' quanto plus cognoscitur. tan
to magis diligitur. ut impleamini. q. idẽ
uolo uos scire ista. ut p hec impleamini bo
no. s. tendendo in omnẽ plenitudinẽ dei
.s. plenitudinem mẽ &c prie. i. ut satis
pleni do n° plenus dz. ut dixerunt heretici. au
ctã dei capacitem nich min' do replere pot'
ul' in omni plenitudinẽ dei. i. plenã dei
pfessionem &c fidem. ambro. ut sit ple
na &c integra pfessio deitatis. ei autẽ.
hic cõ exaudiat principit in ei' laudem
ubi primo ondit quare sit laudand'. i. oer.
dicat g°. ei aut. hec legitur dupl'r. s. glo.
primo modo sic. q' h' ita ita oro uob. aut
s; ei. s. do qui potens est oĩa facẽ. i. co
plere in uob. pr'. quecumq; uolunt fiat.
facẽ dico. pp habundant. i. sup' mitis. ro.
viij. n° sunt condigne passiones &c. quã
petimus. i. plus q° pete sciam'. ul' pfu
mamus. &c. s. fr'. uotũ ul' desidiũ. q' in
cor hoĩs n° ascendit. &c. s°. cor. ij. aut intelli
gimus. i. plus quã intellire possum' &c ita
sup intellem. hyl'. deni' do aliq' posse q' co
ficeamur nos intellire nõ posse. pot' inqm
oĩa cõplẽ in nob. &c h' s' uirtutẽ que opat'
in nobis. s. aplis. i. sicut iam fecit i nobis.
ipĩ inqua &c. scđo m° leg' sic. ei aũ qui po
tens est oĩa. s. que peto. facẽ. i. cõplere. po
tens dico s' uirtutem que opatur i nob. s.
credentibz. opatur dico superhundant' q'
petim' aut intelligim'. i. ultra q° pete p
sumem'. ul' intellire possem'. ut. s. q' dz do
fieb' &c p hoibz moreretur. ipĩ dicaretur
n° aliĩ. sit suple. glã. i°. thi. i. soli do honor
&c glã. ys°. xlij. glãm meam alii nõ dabo.
in ecca. i. p hiis que fecit in ecca. de qbz
g°. ij. ipẽ est pax nra. &c in xpo ihu. i. pro
hiis que fecit in xpo qui est caput ecce.
g°. i. suscitans illũ a mortuis. sit inqm
glã. &c hec in omĩs generõ sctĩ sctõr. i. sctĩ
continentis oĩa sctã tam psentia q' futã.
amẽ. cõfirmatio est. Et nõ hic q' scđm
tam in pnc° sctĩ. sctm multis mod' dz. p
m° vniuscuiq; eorũ q' sunt uita. scđo m° mil
le annorũ tempus. t'cio modo uniuisa p
sens uita. quarto m°. futa uita q' post
rem erit infinita. q'nto m° mẽsura eternorũ
.i. eternitas dĩna. vi. modo mensura pre

teritorũ. i. exc°' vij. m° singlã. vij. mĩdi eta
tum. ¶ Q° hic s'r i°. ex quo oĩs pnitas
gl'. dz qui solus est &c solus bon' est vere
nomẽ eternit &c bonitatis iportat. ¶ g°. eius
nim' eorũ cõstituitur n° g° solus dz ue e
aut solus bon' est. ¶ R° solus dz ue e e
solus bonus est. s. p eẽm. creata ue e &c bo
na est p participatõm. ¶ Jt' sup id glo. ab
illo qui ue pr est angli i celo &c hoĩes in
tra pnitatis nomẽ acceperunt. ¶ g°. ro.
i. iuisibilia dei p ea que fcã sunt intelleã
cõspiciuntur. si intellca g° &c notata. ¶ R°. nõ
latione uocis pnu'ãl nomẽ ab humanis trãs
latũ est ad dĩna. s; r'one rei e° ¶ Jt'
s'r illud corro. in interiori hoie. glo. q' ab
hostibz tangi nõ pot'. ¶ g°. jo. xiij. cum
dyab' iam misisz in cor. ¶ R°. glo. loq° de
hostibz carnalibz nõ spũalibz. ul' de tac
tu imediato. s. cõprimendo. n° de mediato.
.s. suggerendo. ¶ Item s'r id hitare xpm p
fidem. ¶ g°. imo p caritatẽ. jo. xiiij. si
quis diligit me &c. &c ad eũ ueniemus
&c. ¶ R°. fides formata de qua loq'r idu
dit i se caritatẽ. attribuit tñ hoc po
fidei quã carit'a q' est pima uirtus. ¶ Jt' s'r
idem. glo. fides xpi in corde tuo. xpẽ e
in corde tuo. ¶ g°. xpẽ est eã fidi sic qua
accntis. ¶ R°. glo. loq° p cam n° p eẽm.
sicut cum dz dies est sol lucens sup terrã.
¶ Jt' s'r i°. que sit latitudo. glo. q' tristis
dat pdit q' dat. ¶ g°. cõ ex cõplexione
fit sp est tristis. g° pdit quicq' dat. ¶ R°
glo loq° de tristicia rõis nõ sensualitis
¶ Jt' s'r i° sublimitas. glo. si ames gratis
ama. ¶ g°. lıcıtũ e amare dm pp mercedẽ
eternã. ¶ R°. gratuit' amor n° excludit mercedẽ
mercedis eterne q' i ipo do cõsistit. q. i uisione
amici. s; mercenariis terrene mercedis. ¶ Jt'
sup id supeminencẽ sciẽ. glo. q'nto plus
intellr' dz. tanto plus diligitur. ¶ g°. aliqi
simplices pl' diligunt quã aliqui litati.
¶ R°. glo. loq° in pria nõ i uia. ul' de in
telligentia infusa quo cõsistit in gustu. n°
de acquisita que i uisu ul' auditu. i. in
simp'a speculatioẽ cõsistit. ¶ Jt' s'r i°. i oẽm
plenitudinẽ dei. glo. tũc nich deest ybĩ
no. cum prẽm &c filiũ cognoscat. ¶ g°
ad hoc requiritur q' cognoscat spm. s.
¶ R°. sps scs cõmtellr' in pre &c filio. sicut
nexus in extremis.

Obsecro itaq; uos ego vinct' &c.
Post salutatõm &c grãz actõm hic
subdit t'cio moralẽ instructõm. i qua in
tendit eos pmoue ad ulteriora &c p' s' glo.
monet q't' omis usq; ad locum illũ. quã
.c. inficies. scđo spalit' singlos ecce cõditõs

a loco usque ad locum illum . vi . c . de cetero . In
prima parte primo monet omnes ad bonum operatio
nem . secundo ad mali declinationem . hec itaque .
dico . tertio in utraque ad dei imitationem . c . v .
estote imitatores . In prima parte primo mo
net eos hanc dignitatem dignam conversationem .
secundo singulariter servare pacis ecclesie uni
tatem . solliciti . tertio cum unitate attende in
christo donorum et officiorum in ecclesia distinctionem . v
mcuique autem nostrum . In prima parte bene conver
sari monet primo in generali secundo in speciali .
in omni humilitate . et h iterum in speciali . in
omni . quia in aliquibus supportantes . dicit ergo
obsecro . q . d . ita potens est hec omnia facere
in vobis . vel ita dixi quod ipsi deo est gloria et cetera . igitur
ut . s . sit et a vobis gloria . ego paulus vobis . s . po
tius et dilectis cui obedire debetis . ego minimus
vinctus in carcere et hoc in domino . i . propter dominum
et ideo in compatiendo . obsecro vos . non impero
phil . i . multam fiduciam habens imperandi tibi
propter caritatem et magis obsecro . obsecro
inquam ut digne ambuletis de bono in melius
proficiendo . ps . ibunt de virtute in virtutem
et cetera . digne inquam ut vocatione qua vocati
estis . i . secundum quod decet vocationem vestram . ut
s . mee predicationi respondeat vestra ambulatio
phil . ii . digne ewangelio christi conversamini . cap . v . esto
consentiens adversario tuo . ambuletis dico
ita . s . cum omni humilitate . s . interiori et exteriori
quia eccl . est qui nequiter se humiliat et interiora eius
plena sunt dolo . et dicit omni humilitate . est enim triplex
humilitas sicut distinguit glo . super illud mat . iii .
sic decet nos implere omnem iustitiam . glo .
humilitatem . prima est subdere se maiori . secunda
subdere se pari . tertia subdere se minori . prima
magna . secunda maior . tertia maxima . prima
necessitatis . secunda congruitatis . tertia perfectionis . et
mansuetudine . i . tractabilitate . eccl . iii . fili
in mansuetudine opera tua perfice . et cetera . h
duo specialiter docuit christus . mat . xi . discite a me
quia mitis sum et humilis corde . nec solum
cum humilitate et mansuetudine in perfectis
sed et cum patientia in adversis . luc . xxi . in
patientia vestra possidebitis animas vestras . nos
inquam supportantes invicem . s . onera vestra .
gal . vi . alter alterius onera portate vel
supportantes . si a fratre oneratur molestia . ro .
xv . debemus nos imbecillitates aliorum sustinere
supportantes dico . et hec non ficte vel pro tempo
re quomodo . sed in caritate que omnia suffert
i . cor . xiii . et f . cor . xv . omnia vestra in carita
te fiant . solliciti . hic monet eos servare
pacis ecclesiastice unitatem . ubi primo ostendit
quid servandum . secundo quo servandum . unum
corpus etc . ubi tangit quadruplicem ro
nem . prima est quia unum habent rectorem

unus deus . secunda quia una fide . una fides . tertia
quia habent unam sacramentorum communionem . unum bap .
quarta quia habent unum creatorem et gubernatorem
natorem . unus deus . dicit ergo . solliciti . quasi ita
ambuletis et cum hoc sitis solliciti . glo . stu
diosi . cauti . attenti . servare unitatem
spiritus . i . unitatem ecclesie quam facit spiritus qui
est nexus . vel unitatem spiritus . i . unitatem cordium
quo ad pacem interiorem . et hec in vinculo
pacis . glo . degentes . i . servando pacem
que est vinculum huius unitatis . heb . xii . pa
cem sequimini cum omnibus et sanctimoniam .
unum corpus . hec dupliciter legitur et continua
tur . primo modo sic . sitis solliciti servare et cetera .
servare inquam ita ut sitis unum corpus cum
proximo subveniendo et unus spiritus cum deo idem volendo .
i . cor . vi . qui adheret deo unus spiritus est . vel et unus
spiritus cum proximo idem volendo et nolendo . secundo
modo legitur sic . ita sitis solliciti servare u
nitatem et ita debetis . quia unum corpus . s . misti
cum simplex esse debetis . et potestis . quia unus spiritus . simple
habitat in nobis . sicut . q . ita debetis esse unum
corpus et hoc sicut vocati estis . vocati inquam
in una spe vocationis vestre . i . ad unam rem
speratam ad quam vocati estis . s . ad unam so
lam corpus et unam animam . luc . xi . porro unum
est necessarium . unus deus non divisi quorum diversita
te oporteret nos discordare sed idem mat . vi .
nemo potest duobus dominis servire . zach . ix .
In die illa erit unus deus et nomen eius unum . nec
solum unus deus . sed et una fides . i . una spes cre
dulitas qua creditis . vel una fides . i . unum
creditum vobis . quod credere iubemini et unum
baptisma . i . equale a quocumque detur eo
quod solus christus est qui baptizat interius . jo . i .
jo . i . hic est qui baptizat non uno ministro bap
tizat exterius . Nota hic quod baptisma dicitur
unum primo ab unitate materie . jo . iii . nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu et cetera . secundo ab u
nitate forme . mat . ult . baptizantes eos in nomine
et cetera . tertio ab unitate efficientis . jo . i . hic
qui baptizat . iiii . ab unitate finis . mar . ult .
qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit .
nec solum unum baptisma . sed unus deus creando .
deut . vi . deus deus tuus deus unus est . et pater omnium
gubernando . mal . ii . numquid non unus est
pater omnium vestrum . qui super omnes . hec legitur
dupliciter . uno modo sic secundum appropriationem trium personarum
distinctis . sic . qui . s . deus est super omnes ex
cellentia dignitatis et per omnia . presentia
maiestatis . ier . xxiii . celum et terram ego impleo .
et in omnibus nobis per gratiam inhabitationis . fi
nis autem in secundo habitat . secundo modo legitur sic secundum
quod fit appropriato personis distinctis sic . qui . s . deus
super omnes . et hoc quo ad omnes . quia a nullo habet esse
et nulli deus suum esse . et per omnia . quo ad filium .

q· p ipm oia· Jo· i· ⁊ in oībȝ nob· p gr̄a
quo ad spm· s· q· mēbra uūa tēpli sunt
spc· s· i· cor· vi· Ad° hic q· in ecca mlti
plex ē unitas· pmo· n· ē ibi totū ecce
unū corpus· q· ex diusis mēbris cōponitur·
i· cor· xii· multi unū corpus sumus ī xpo·
scd̄o unū caput quo regitur· s· i· ipm̄ de
dit caput sr oēm ecclam· tcio un⁹ sps· q°
q̄uiuificat· i· cor· xii· h̄ oia opatur un⁹
atq; idē sps· quarto unū ēst quo instruit·
gal· i· si quis ad nob euuglizauit· ⁊c· qnto
unū sacm̄ quo sāificatur· Jo· iii· n̄ quis
renatus fuit ex aqua ⁊c· vi· unū cib⁹ quo
reficitur· i· cor· x· de uno pane ⁊ de uno
calice mlti pticipamus· vii· unū pcium
quo redimitur· i· pe· i· nō corruptibꝫ ⁊c·
viii· una merces qua remunat· gen· xv·
ego sū merces tua ⁊ c· Vnicuiq; aūt· hic
monet unicuiq; attendere donor ⁊ officior
in eccla distinctōm· ⁊ pmo ondit q· xps fa
cit in eccla donor distinctōm· scd̄o hic ꝓbat
p auctem· ꝓp q· dicit· tcio subdit auctis
explanatōm· q· aūt descendit· quarto auc
toritatis in eade psona ondit iplecōm
qui descendit· dicit g· Vnicuiq;· q· ita v
nū corp⁹ sum⁹· aūt· s; tn̄· Vnicuiq; nrm
p se ⁊ diuisim· data ē gr̄a diusa ⁊ dis
tincta· ro· xii· hntes donatiōnes scd̄ gr̄am
que data ē nob differentes· ⁊ i· cor· xii·
diuisiones grār sunt· data mēsura ⁊ h̄ scd̄m
mēsuram donatōis xpi· i· scd̄m q· ipe dator mēsu
rat· qui dat unicuiq; scd̄m ppriam uirtutē· mt
xxv· ipe aūt accepit sn̄ mēsura· Jo· iii·
ꝓp q· s· pbandum q· xps sit dator oīa dona
dicit· supple sps· s· in ps· Ascendens x· s· ide
nō addit quis q· solus ꝓpa uirtute ascend
pot· Jo· iii· nemo ascendit in celū ⁊c· in
altū· s· loco ⁊ dignitate· hoc ē ī celū· act· ult·
postq̄ leuatus ē eis assuptus ē ī celū· cap
tiuā duxit captiuitatē· i· eos quos dyab⁹
captiuauerat· mala captiuitate· duxit capti
uos bona captiuitate· s· in celū· ⁊ q· cap
tiuitas potest accipi in bono· ꝓbat glo·
p id· act· v· q· dixit ds petro· ex hiam homies
eris capiens· ysa· xlv· ipe edificabit ciui
tatē meā· ⁊ captiuitatē dimittet n̄ ī pcio
nec ī munibz· Dedit dona· s· spm· s· mul
tiplicē in effectū· hoibz ꝯalibz· s· aplis et
discipulis· act· ii· Jo· xvi· expedit nob ut
ego uadā· tūc eīn tenuit pmo curiam
de aduentu suo atq; iuxta magnificen
tiā regalē largitus ē munia· hebr· ii·
⁊ nota q· ap⁹ dicit· dedit dona· cū tamē
ps dicat accepisti dona· ⁊ utrq; ē uy· ipe
n· caput ē ī celis mēbris suis· inq̄ntū
aūt sunt mēbra eius accepit ī mēbris suis.

q· uni ex minimis· mt· xxv· q· aūt dicit hec
legitur dupl· pmo in sic· ita x· ascendit
aūt· s; q· ascendit· i· q· ascendisse dr q·
ē· i· quid signat hec· n̄ q· ⁊ descendit·
scd̄ q· homo ⁊ hoc ī passione· primū· i·
aliquā descenderit ascenderet· in inferiores
ptes tre· i· ad infnū· qui dicit ē ī corde t
re· mt· xii· sicut fuit ionas ī uentre ceti
⁊c· sic fili⁹ hois in corde tre· scd̄o ni legit
sic· q· aūt ascendit· i· q· scd̄ q· ho ascē
de potuit· quid ē· i· que rō hui⁹ ē· nisi
q· ⁊ descendit· pmū· scd̄ q· deus· s· ī icar
natione· n̄ utiq; loci mutatōe· s; ex īani
tione· in inferiores ptes tre· i· in mundū
istum inferiorem· qui descendit· q· quis
ascenderit ⁊ descenderit tn̄ un⁹ ē ⁊ h̄ ē
q· dicit· qui descendit· s· humanitatē in
lumbū· ⁊ qui ascendit scd̄ humanitatem
sub· sup omis celos· s· corpales ⁊ spuales
· i· angelos· ipe ē idem homo· s· xps· v
na psona· ul' qui descendit scd̄ diuini
tatem in mundum n̄ loci mutatione s; ex ma
nitē ⁊ seruil' forme assupsione· ⁊ qui as
cendit· scd̄ humanitatē· sr omis celos· q· mul
ti sunt celi· s; siderabilis· ps· a sūmo celo ⁊c·
ipe ē idē· s· deus ⁊ ho· Jo· iii· nemo ascen
dit in celū ⁊c· ⁊ hoc utiq; fecit· s· ascendit
⁊ descendit ut adimpleret oīa· s· de se pre
dicta· ul' ut adimpleret oīa domus sue· ps·
eius dni repleuit orbē trar ⁊c· Nota hic
q· xps dr ascendisse ī altū ps· ascendisti
in altū ⁊c· In celis· Jo· iii· nemo ascendit
sup celū ut hic qui descendit ⁊c· Sr che
rubī· ps· ascendit sr cherubī· ⁊c· Ad ori
entē· ps· psallite qui ascendit sr celū ce
ad orientē· Ad prem· Jo· xx· ascendo ad
prem ⁊c· In primo notatur glie digni
tas· in scd̄o loci sublimitas· ī tcio subiec
tio totius creature corporalis· ī qrto sb
iectio totius creature spualis· ī qnto claritas
corpis glosi· in sexto fruitio spc trinit·
Hic qr sr id in caritate· glo· ipa ē
actio uerbi minis que celos sr hz ad dm
Co· nisi qntcūq; hat caritatē sp cogi
tat de ds· Cōs· sp hitu· n̄ sp actu· Ire
sup id in uinclo pacis· glo· uera pax ē
si ꝑ ea que fieri ⁊ nō fi' licet ne infirmi
scandalizentur n̄ facere dispensatiue· q· n̄
Jo· licet pr in limine iaceat p calcatū
pge pr̄em ⁊c· g· n̄ ē cessand ab ingressu
religionis ꝓp scandalū parentū· Co· pbō
nis opa si sn̄ piclo amittende ul' minui
ende sunt· dimitti possunt ꝓp scandalū
intmittenda sunt aliās n̄· Id sr id· un⁹
sps· glo· remissione peccor cū tota trinitas
faciat· tn̄ ad spm· s· dr p moll' p̄uenī.

q. si p'um est spiu scd. n g' cde toti tri.
q'. Re. i. apparte. Jt' sup' id. vna fides
glo. vna r ide e q credit a cuctis fide
libz. q. ecrnabilia n sut eade q crede
bant ab antiquis r que a nob. g n
sunt articli. q. ecritalia indeina
ta sunt ead ut xpm incarnari. s; det
minata s eis differentis tempo. uo xpm
incarnand fore ul' incarnatu ee n. ecn'lia
uo indetinata sut articli. p detmitra
uo articli p accns. Jt' sup' id. unu bap'.
glo. equale r a quacuq; detur. q. tam
dicit q in bapo datur gra sed pugatom
purgatio uo accidentia n est equalis.
R'o. quitu est ex pte dantis equale est
baptisma. quitu uo ex pte suscipientis
n. si suscipiens sit diuisimode dispositus.
Jt' sup' id. r in oibz nob. glo. sps. s. e in
oibz fidelibz p gram. in oibz creaturis
p ecm. q. g' sps. s. est in dyabolo. R'o.
salua accntis est q sup' tom creature dya
addit accns deformitatis ul' in eo est ut
sps nd ut sais. Jt' sr id. s. mensura donato
nis xpi. glo. xpo dedit deus spm n ad me
suram. r ide dicit alia glo. j. e. sr id ali
os pastores. q. g' gra xpi creata fuit g' m
surata. R'o. mensurata fuit i se. s; i men'sa
alioz gpatione. Jt' sup' id. dedit dona
ho. glo. cu pph'a dixit accepisti dona
in ho. paulus aplica mutare maluit di
ce dedit do. ho. q. nlli licet uba sps. s.
mutare. R'o. n mutauit s; exposuit
r explicauit q in ubis illis iplicite gti
nebatur. Jt' sup' id glo. n. n. singuli
hnt oia dona. q. qui ht una uirtute
ht oms. g' silr de donis. R'o. nd e
sile. q oms uirtutes sut de necitate salu
tis. s; n oia dona. Jt' sr id nisi q r des
cendit. glo. gstat q scd humanitate asce
dit r descendit. g' r dona dedit. q. sol'
deus pot dare gram. R'o. scd q ds dat ac
to'e. scd q homo mito. Jt' sup' id. q as
cendit sup oms celos. g' sup celu trinta
tis. R'o. celu trinitatis spuale est. ap' uo
loq' de celis corpalibz.

Et ipe dedit quosda qd aplos r c. Postq
posuit distictom donoz. hic tangit
distinctom offoz. r p'mo tangit distincta
nola offoz. scdo gmune op' coz. i gsum
matom. tcio distictois tim. donec occur
ramus. quarto fine p'mu. s. gfirma
tom fideliu. ut n simus. v. s. coz pmo
tione in bonu siu p'fcm. ueritate aute.
dicit g'. r ipe. q ita ascendit ut adim
pleret oia. et ita suple adipleuit. q
ipe dedit' gratis illiuut. nd coz mito. qs

dam quid aplos. s. xij. p'dicatoris siue m
catos. luc. vi. elegit. xij. quos r aplos no
minauit. i. coz. xij. quosda posuit ecta.
p'mu quid aplos. quosda aut pphas. sicut
. s. futa p'dicentes. sicut agabz. act. xxi.
ul' pphas. i. s'epturas exponentes. act. erat
in eccia q erat antiochie pphe. r. i. docto
res. alios uo euuangelistas. i. euuangelij an
nuciatores. ut. vij. dyaconi. act. vi. vel
scriptores ut lucas r marc'. ysa. lxi. ie
rlm euuangelistam dabo. alios aut pastores
r doctores. ut epos qui pascant ex'. r doceat
uerbo. Je. iij. dabo uobis pastores iuxta
cor meu r pascant uos scia r doctina. ysa.
xxx. n faciet ult'a auolare doctore tuum.
dedit mg' r hec in op' mistij. i. ut q'sq;
posset iplere opus suu mistij. glo. si eni
unus oia n pficere ageret singla r d' i op'.
nd i requie ul' ociu. ido. s. thi. iij. qui epa
tu desiderat bonu op' desiderat. r ap'. mis
tij. nd dnij. i. pe. v. nd ut dnantes in
clero. mistij dico q suple ncem est. i co
sumatom scoz. i. ut in scitate gsumet'
qui iam sci sunt. r hec quitu ad illos q
iam sunt in eccia. in edificatom corporis
xpi. i. ut qui ad huc alieni sut' edificet'
in corpus xpi. quitu ad illos qui ad huc
n sut de eccia. No' hic q distinctio offoz. (No)
in eccia dei scta est quadruplici rone. p'mo
pp corpis mistici integritate. scd id. i. coz.
xij. si totu corp' ocls ubi auditus. scdo pp
eccie pulcitudine ex uarietate resultante
ps. astitit regina a dextris tuis r c. tcio
pp singuloz mbroz utilitate. i. coz. xij.
nd pot dice caput pedibz n estis m' ncij.
quarto pp offoz expeditom. deu. i. non
possu solus portare ona uia r c. Donec
occurram'. hic tangit hui' distictois ter
minu. ubi p'mo tangit scoz ur. scdo ur
ius pfcd. dup'x. s. pfcd uirtu i uiru r p
fcd membroz i mensuram. dicit g'. ita qs
dam quid dedit r c. hec aut distinctio et
platio tam diu durabit. donec. in die
. s. iudicij. nos oms existes suple i unitate
fidei. i. vna fide. r hec ad articlos r e in
unitate agnitois filij dei. i. i una agni
tione quo ad alia de ipo cognoscibilia. que
n sunt articli. ul' i unitate agnitois r c.
. i. i unitate uirtutu quibz ds agnoscitur.
occurram' uob iunce de diuisis ptibz mdi
ul' occurram' xo. i. tessal. v. rapiem' cu
illis i nubibz obuia xo i aera. i uiru pfcm
hec legitur dup'r. p'mo ul' sic. occurram'
inquam nos dico excrescentes i uiru pfcm.
. i. itm ut unqsz sit pfcus uir quo ad per
fcone uirtu. r excrescentes r i mensura. i. ulz

xxv

ad mensuram etatis non staturae corporalis plenitu-
dinis christi, id est illius etatis in qua christus habuit
suam a parte corporis plenitudinem, scilicet circa xxx
annum. ultra enim illam etatem nichil accrevit
corporaliter. ideo et hoc quo ad perfectionem membrorum
secundum non legitur sic. donec occurrant capi-
ti, scilicet christo in virum perfectum, id est ita ut nos sicut ca-
put sicut eius membra simus, quia unius perfectionis vir-
perfectum dico et hoc in mensuram, id est quia tunc per-
ficiemur in mensuram etatis plenitudinis
christi. tunc enim erit meta etatis christi et com-
mensura completa, quia tunc christus erit plenius habens
omnes in se et nullus deinceps addetur. quod tamen
modo per additionem aliquorum membrorum cotidie
crescat.

Nota. Notandum hic quod quadruplex legitur
hominis perfectio. prima nature. gen. i. quod perfecti sunt celi
et terra et omnis ornatus eorum. de quo gaudet
hic. secunda innocentie. eze. xxviii. plenus sapientia
et perfectus decore in deliciis paradisi. tertia iusticie.
gen. vi. noe vir iustus atque
perfectus fuit. quarta glorie ut hic in virum
perfectum.

Ut iam non simus. hic tangit distinc-
tionis officiorum in ecclesia finem primum, scilicet confir-
mationem fidelium. et primo contra puerilem fragi-
litatem. secundo contra alienam suggestionem. et circum-
feramur. dicit ergo ut iam, quia usque ad id tempus
hos ministros dedit et hec observat officia in
ecclesia distinxit ad hoc, scilicet ut iam sicut o-
lim non simus parvuli sensu et discretione. i.
cor. xiiii. nolite pueri effici sensibus. parvuli di-
co fluctuantes, id est in fide per hesitationem titu-
bantes. iac. i. qui hesitat similis est fluctui
maris. et circumferamur, id est quasi motu circu-
lari non recto feramur sicut impii ambulant
omni vento doctrine, id est doctrina prava que ventus
est et tempestas. eccl. ne te ventiles in
omnem ventum doctrine. dico secundo in nequicia ho-
minum quo ad maliciam eorum in seipsis et
astucia quo ad maliciam eorum in operatione
ad alios decipiendos, id est doctrine secte per
homines maliciosos in se ad decipiendum alios.
et dicitur doctrine hominum, quia talis doctrina hominum
est non dei. ro. iii. est autem deus verax, omnis
autem homo mendax. secundo magis ad circumventio-
nem erroris, id est ut circumveniant alios ab
ipse veritatis trahentes in errorem. ii. thi. iii.
mali homines proficient in peius errantes et
in errorem mittentes.

Nota. Notandum hic quod quadru-
plex est fluctus. primus infidelitatis. iac.
i. qui hesitat similis est fluctui maris.
secundus carnalis voluptatis. iude. fluctus
feri maris despumantes suas volupta-
tes confusiones. tertius dyabolice temptationis. act.
xxvii. navicula in medio mari iactabatur
fluctibus. quartus mundane tribulationis. ps. omnes fluc-
tus tuos induxisti super me.

Veritatem autem
hic tangit distinctionis officiorum in ecclesia finem se-
cundum, scilicet fidelium promotionem in bonum. et pri-
mo tangit promotionem membrorum singularem in
unitate. secundo promotionem totius corporis universalem. ex quo
totum. Ubi ostendit quod christus in corpore ecclesie
sex facit. primo regit per gubernationem. qui
est caput. secundo compingit per fidem. glo. ex
quo. tercio connectit per caritatem et connexum.
quarto subministrat per donorum collationem. per
omnem. quinto augmentat per minorum perfectionem et
continuationem. augmentum. sexto edificat
per perfectorum consummationem. in edificationem. dicit
ergo. veritatem autem. quia non simus parvuli etc. autem
sed contra nos veritatem facientes, id est actu veram
doctrinam exequentes et hoc in caritate non
ficte vel ex timore. i cor. xiii. si tradidero
etc. caritatem autem non habeam nichil mihi prodest. cre-
scamus de bono in melius proficiendo. gen. i. cres-
cite et multiplicamini. per omnia, id est in omni spiritu-
ali dono. et hoc in illo, id est illo operante qui est
caput, scilicet nos regens. caput dico christus, id est scilicet
unctus. ps. sicut unguentum in capite ex-
tendit sex regia ad perfectionem spiritualem, scilicet in
caritatem. in agere facientes. in opere in caritate,
id est in devotione. crescamus bonis operis continuitate
in illo perfecta inhesitudine. per omnia unitate
et integritate. ex quo, quia et ideo est caput
quia ipse est ex quo totum corpus ecclesie, scilicet est suple
compactum per fidem. sicut hodie vero est actus
lapidis, quia sunt compage fidei. michee. iii. et con-
nexum per caritatem. compactum magis et connexum
per omnem iuncturam subministrationis, id est per membrorum
subministrationem adducere intelligentie. i pe. iiii.
unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum
administrantes subministrationis dico secundum opera-
tionem suple factam in mensuram, id est iuxta mensuram
uniuscuiusque membri, id est secundum quod unumquodque membrum potest
operari secundum gratiam sibi datam. alia enim est operatio
oculi. alia pedis. i cor. xii. non potest dicere oculus
manui etc. et ideo per ipsum est hoc totum. quia
ipse augmentum corporis facit continuum, scilicet ad perfectionem
eorum qui iam sunt de corpore. ipse dico tendens
in edificationem sui. secundum quod christus accipitur pro
capite cum membris. et hoc quantum ad illos qui
non sunt de corpore ecclesie. et hoc totum facit in cari-
tate, que est radix omnium bonorum.

Nota. Notandum hic quod multi-
plex est veritas quam debemus facere de qua dicitur
ps. diminute sunt veritates etc. prima est veritas
scripture. dan. x. pronunciabo tibi quod expressum
est in scriptura veritatis. secunda veritas conscientie. ii.
cor. xi. est veritas christi in me, id est in mea conscien-
tia. tertia veritas labie. prov. xii. labium veritatis fir-
mum erit in perpetuum. quarta veritas vite. iii.
io. maiorem horum non habeo gratiam
quam ut audiam filios meos in veritate
ambulantes. quinta veritas doctrine. act. xxvi.

scilicet

communicet suple

nota

scim⁹ quia uerax es . et uiam dei in ueritate doces
·Mt. ueritas iustitie. ysa. xlij. in ueritate educet
iudicium. Nota in scriptura uel ueritatem facientes.
quod non sufficit ueritatem audire. Jac. i. siquis
auditor est uerbi et non factor. etc. Item non sufficit
apponere. ysa. xxvij. nepotes filij usque ad ...
etc. Item non sufficit docere. ro. ij. qui alium doces.
etc. Item non sufficit sibi ... ps. confundantur omnes
qui adorant sculptilia et qui glo. in sy. suis.
sed oportet facere. eccl. xviij. ueritas ad eos qui faciunt
eam reuertetur. Hec igitur dico. postquam
monuit ad boni operationem. hic monet ad
mali declinationem. et primo ponit admonitionem
generalem. s. ut deponant conuersationem gentilem
. secundo ponit admonitionem specialem specialiorem. s. ut
deponat uitam suam ueterem. uos autem. tertio ad-
monitionem specialissimam ut deponat uite
sue ueteris quamlibet partem. propter quod deponentes.
In prima parte monet nos uiuere modo genti-
lium. In secunda monet eos uiuere more christianorum. In
tertia per partes describit uiuendi modum. In pri-
ma parte conuersationem gentilem describit primo
ex malo uanitatis in affectu. i. in amore tem-
poralium. secundo ex malo cecitatis in intellectu in ig-
norantia temporalium errorum. tenebris. tertio
ex malo impuritatis in actu seu in effectu
in immunditia operum. qui desperantes. dicit ergo. hoc
ergo. q. quia tot auxilia ad custodiam sanitatis
et unitatis habetis. ergo dico et testificor in domino.
i. per dominum testem propono. hoc. n. necessarium est.
hoc. s. ut iam sicut et gentes non ambuletis. i. ui-
uatis. gal. v. si spiritu uiuimus spiritu et ambule-
mus. sicut et gentes. gentium tales ambulant
. i. uiuunt. s. in uanitate sensus sui. i. in uano
appetitu sensualitatis. que amat transitoria
et uana que sensualitas suggerit. Je. ij. ambu-
lauerunt post uanitatem et uani facti sunt. ipsi di-
co habentes intellectum tenebris obscuratum tenebris
erroris. gen. i. tenebre erant super faciem
abyssi. ipsi dico alienati a uita dei. i. a
uita gratie in presenti. uel a uita dei. i. a uita
glorie in futuro. i. carentes spe inmortalitatis.
gen. ij. promissionis spem non habentes. alienati
inquam per ignorantiam. i. infidelitatis. que
ignorans ignorabitur. i. cor. xiiij. que ignoran-
tia est illis propter cecitatem cordis ipsorum. et propter
duritiam obstinationis eorum. quia. s. oculos clau-
serunt suos predicationis. unde hec est ignoran-
tia affectata. ro. i. obscuratum est insipiens cor
eorum. etc. Per ista autem que ponit hic innuitur
in eis defectum esse triplicis scientie. s. innate. acqui-
site et infuse. s. per obscuritatem. ignorantiam
et cecitatem. mala est obscuritas que impedit
uidendi actum. peior ignorantia que tollit ha-
bitum. pessima cecitas que ledit potentiam. Nota quod sicut quod
intellectus seu cor hominis obscuratur tenebris propter ig-

norantiam. ut hic. secundo propter mundanam sapientiam. ro. i. ob-
scuratum est insipiens cor eorum. dicentes. n. se esse
sapientes etc. tertio propter carnalem concupiscentiam. apo.
ix. obscuratus est sol et aer de fumo putei.
quarto propter inuidiam. ps. obscurentur oculi eorum
ne uideant. quinto per auaritiam. repleti
sunt qui obscurati sunt terre etc. qui despe-
rantes. hic describit uitam gentilium ex malo in-
puritatis in actu. s. in immunditia operum. ubi
tangit tria mala. s. desperationem. uoluptatem.
semetipsos. cupiditatem. In auaritiam. dicit ergo.
qui. s. gentiles desperantes de uita futura. Job. xv.
non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucem.
et prouerbia. xviij. impius cum in profundum peccatorum uenerit
contemnit. semetipsos tradiderunt. uolunta-
rie deus autem tradidit eos permissiue. ro. i. propter
quod tradidit illos deus in passiones etc. tradiderunt
inquam. inpudicitie. i. fornicationi. et ita tradiderunt
in operationem non tantum in consensum uel delectationem. inmun-
ditie omnis. i. cuiuslibet et innaturalis. ut nichil omnino in
mundum pretermiserunt. sap. ij. nullum pratum sit
quod non pertranseat luxuria nostra. et hoc in auari-
tia. i. insatiabili desiderio quia numquam luxuriando sa-
tiantur. uel in auaritia. in cupiditate
suple degentes. uel secundum aliam litteram. et aua-
ritie suple tradiderunt se. uos autem. hic
monet uiuere more christianorum. ubi ita facit. pri-
mo. n. allegat christi doctrinam que dedit aliam
uiuendi formam. secundo monet deponere uete-
rem uitam. deponite. tertio monet accipere uitam
nouam. renouamini. dicit ergo. uos autem. que ita
ambulant gentes. autem. s. uos non ita didi-
cistis christum. suple esse imitandum. deut. xviij.
tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. si tamen
illum audistis. i. a illum exterius legente per pre-
dicationem intellexistis. ij. cor. ult. an experi-
mentum eius queritis etc. uel si tamen illum legentem
interius per inspirationem. audistis. apoc. iij.
ego sum ad hostium etc. audistis dico et si
suple ita audistis quod in ipso edocti estis. i.
si doctrinam eius retinuistis. edocti inquam ueritatem
tem sicut est ueritas in ihesu. ipse enim est
ueritas. Jo. xiiij. ego sum uia. in exemplo. ue-
ritas in documento. et uita in premio. deponite
uel deponere. et est idem sensus si est ibi depo-
nere debet sic construi. edocti estis ueritatem
quam christus docuit. hanc. s. deponere etc. secundum
quod est ibi deponite. sic edocti estis ueritatem
hec autem est ueritas quam docuit. deponite uos. id
est tibi sibi est onus graue. Job. vij. factus sum
mihimetipsi grauis. uos dico. non secundum corporis
uel animae substantiam. sed secundum pristinam conuersationem. s.
gentilitatis. ueterem hominem. i. uetustate
hominis interioris. s. uetustate peccati. ps. inuete-
raui inter omnes inimicos meos. qui. s. uetus
homo interior corrumpitur secundum desideria. i. per

desidia n̄ tn̄ p opa. heb. vi. q antiq̄tr et senescit ꝓpe interitu. desidia dico erroris ul' q ab errore uesunt. ul' ad errorem ducit. Q hic qrit' s' l'. alios ev̄n gelistas. glo. ev̄ngliste sup dyacon q et si n̄ sint sacerdotes. tn̄ ev̄ngelizare pos sunt. q sir̄ et sb dyaconi ex cōmissione possut. R̄ loq̄r de posse q est ex ordi ne n̄ de eo q ex cōmissione ul' de ev̄ngeli zare que fit p ev̄ngeliu i missa solle ne recitatōem. n̄ de ea q fit p p̄dicatō nem. It' l' l'. aliquos pastores et doctores. glo. pastor n̄ est nisi habeat doctrina. q multi sut pastores qui n̄ ht doctrina. R̄. quis sint pastores ab officio pascendi. n̄ tn̄ ab executōe debiti officij n̄ doctrina habnt. ul' p̄dicationis ul' exortationis. aut p se aut p aliu. It' l' l'. donec occurrami. glo. donec l' stat durabit plato n̄ post. q sp in ordine anglor et scor q' erunt suꝑiores aliis. R̄. manebit plato dig nitatis. cessabit plato potestatis seu amministrationis. It' l' l'. i mēsura etatis. glo. in illa etate resurgent in qua x' mortuus est et resur rexit. q g omis hebut. xxx. annos eta tis. R̄. hec intellige quo ad etatis uigorem n̄ quo ad annor numerositate. It' l' idem glo. n̄ est fas dicere q in resurrectione accedat corpi magnitudo. qua n̄ hūit. q g qui puul' decessit puul' resurget. R̄. n̄ accedet aliqu magnitudo q no hūit. ul' mole ut q iam hebant staturā p̄fectam. ul' uirtute ut qui erant habituri. It' sup l' idē. glo. nich decrectu de corpe humano quolibz in p̄ntu q quis bta uirgo resurrexit et xp̄c. tn̄ aliquid in ecclesiis ht de lacte et capillis bte uirginis. et aliq' de sanguine x̄. R̄. totu q decisu est de corpe humano. i. de ueritate corpis humani resurget. It' ibid. glo. si quid in parte aliqua enormit' habundauit p totu spargetur. q g aliis ptibz q per secte erant supfluu addet. R̄. puto q lo qr in casu ubi ceteris ptibz ad decerat debite p fectionis. It' ibid. glo. iz illa terrena materies in resurrectione ita reparabit ut quis ad ide corpus redeat ad easdem q. ptes redire nece sit. q g alia erit mbror materia q p'. g a lia membra. R̄. quis aliqua pars noue materie alicui mbro addatur. tn̄ materia principalis illius mbri manebit. cui h' unita e adde efficietur. sicut cu alimentu corpi meo unit'. It' ibid. glo. resurget scor corpa sn̄ ullo uitio et ulla deformitate. q g ma li si fuerint aliis deformitatibz. g resurge debent cu deformitatibz. R̄. It' si sci resurget sn̄ deformitate. g a qtrio sensu ipsi res

gunt cu deformitate. q .i. cor. xv. mor tu. incorr. glo mbs integri. R̄. sci resur gent sn̄ oi deformitate tam quantitatis q qualitatis. ad obm. R̄. qius nuerint deformitatibz accidentalibz n̄ tn̄ calis. ad a R̄. ipsi resurgent cu deformitatibz q litatis n̄ q̄ntitatis maxime q h' uim e de defectibz diminutōis. ad obm. R̄. argumentum cludit de deformitatibz qualitatis n̄ q̄ntita tis. It' l' l'. alienati a uita dei. glo. sic aia est uita corpis ita ds uita aie. q g aia e uita corpis p unionē. ds ūo n̄ unitur aie. R̄. silitudo est in gnē n̄ in spē.

Renouamini aute spū mētis uestre et c. postq allegauit a doctrina et mo nuit eos deponere ueterem uitā. h' monz ac cipe uitam noua. et p'mo monz eos re nouari renouatōe interiori. s. i mēte. scd renouatione exteriori. s. in cōuersatōe et in duite. dicat g° renouamini. q ita deponere debetis et c. aut q renouamini. s. corde spū mētis uestre. i. spū scō rectore mētis uestre. a quo est ista renouatio sicut a cā efficiente. ps. emitte spm et c. et reno. fa. t. scd m sic. spū mētis uestre. i. spūali mēte p qua est renouatio formalit. tho m sic. spū mētis uestre. i. spū qui est mens que e dm renouatōis materialis. ro. xij. reforma mini i nouitate sensus uri. et induite opē. i. cōuersatōis silitudine. nouū hoīem .s. xp̄m. ro. xiij. induimini dnm. ihm xp̄m qui dr nouus ho. q nouo more cōceptus et natus. Je. xxxi. no. fa. do. s' t'ra et c. q scd h. s glo. legr dupl' scd q ad duo pot referri. p'mo m sic. qui. s. nouus ho e. scdm dm. i. opatōe dei no ne. creatus e. i. forma tus. et cōceptus in utō uirginis et de ea natus creatus dico i iusticia. i. in qr donor plenitu tione sn̄ acceptōe psonar et hec quo ad p'ximu. et scitate p̄ta. quo ad seipm. scitate dico ueritatis. n̄ ypocrisis. Jo. i. ple nu gre et ueritatis. scd modo sic r'fo ad spm mētis. s. qui. s. spūs mētis. scd dm. i. ad dei ymagine. gen. i. facia. ho. ad yma. no. ie creatus est scd statu p'me cōdicōis i iusticia. i. in boni plenitudine et scitate. i. mali munitate. scitate dico ueritatis n̄ ypocrisis ul' silatōis. h' in duo. s. iusticia et scitate peccando amisit. Nota h' q q̄drupliciter uet tate debem' deponere. p' uetustate erroris i rōne. de qua ysa. xxxvi. uet' error abi it. scd uetustate praue affectōis i uolu tate. de qua luc. vi. nemo bibēs uinu uetus statī uult nouū. tio uetustatem praui sinonis in ore de qua. i. re. vij. recedat uetera de ore uro. q̄rto uetustate

primum opus in conversatione. de quo ps. inveteravi inter omnes inimicos meos. Propter quod deponentes. postquam monuit nos vivere modo gentilium et vivere in Christo, hic per partes docet utrumque vivendi modum. tangens partes utriusque modi vivendi. primo divisim. secundo coniunctim. ibi. omnis amaritudo. In prima parte primo dissuadet mendacium. secundo iram seu odium. irascimini. tertio furtum. qui furabatur. iiii. sermonem malum. omnis sermo. quinto tollendi vicia. et nolite. In prima parte primo dissuadet mendacium et falsitatem. secundo suadet veritatem. loquimini. iii. subdit rationem. quoniam sumus. dicit ergo. Propter quod veteris hominis deponendus et novi induendus. deponentes mendacium. quod est pars vetustatis. deponentes dicit tamquam scilicet habitum quo denigrat hominem interius. ps. perdes omnes qui loquuntur mendacium. nec distinguit quod mendacium quia omne mendacium generaliter est deponendum. sicut sibi oppositum sic incolumi sibi pernicioso. loquimini veritatem quod est pars novae vitae et hoc unusquisque sui proximi sui spiritualis. cum proximo suo. id est cum quocumque homine et gentili et iudeo. quia secundum Augustinum omnis homo omni homini proximus est. et utique debetis. quoniam sumus invicem membra. unde non decet unum decipere alium. sicut nec unum membrum decipit alterum. ro. xii. unum corpus sumus in Christo. singuli autem alter alterius membra. Et nota quod veritas de qua hic dicit loquimini veritatem opponitur quadruplici vitio. primo falsitati de qua ps. erraverunt ab utero locuti sunt falsa. secundo duplicitati. eccli. v. sic enim peccator probatur in duplici lingua. tertio dolositati. de qua ps. labia dolosa in corde et corde locuti sunt. iiii. simulationi. de qua prov. xi. simulator ore decipit amicum suum. irascimini. hic dissuadet irae vitium et primo irae progressum. secundo irae statum. sol non occidat. tertio irae dominium. nolite. vel primo dissuadet iram progredientem. secundo stantem. tertio perseverantem. secundum glosam. dicit ergo. irascimini et cetera. hoc legitur tripliciter. primo de ira per vitium. secundo et tertio de ira per zelum. primo modo sic. irascimini. id est si irascimini primo motu irae. hoc enim secundum glosam dicitur permissive. quia non est in nostra potestate. tamen nolite peccare progrediendo in actum peccati. Mat. v. omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. sol non occidat et cetera. hoc legitur tripliciter. primo de sole materiali. sol non occidat super iracundiam vestram. id est ira vestra non duret usque ad occasum solis. quia et si ira progrediatur non tamen permaneat. eccl. vii. ira in sinu stulti requiescit. secundo modo sol accipitur pro splendore rationis sic. sol non occidat et cetera. quia non sit tanta ira quod per eam obscuretur intellectus rationis. tertio accipitur pro sole iustitiae. scilicet Christo. sic sol et cetera. quia et si irascimini. tamen cavete ne per iracundiam

splendore

sol iustitiae vobis occidat et vos deserat. ps. supercecidit ignis et non viderunt solem. et dicit iracundiam non iram. quia plus dicit iracundia quam ira. quia ira dicit ipsum actum irae. iracundia vero pronitatem et frequentiam. Jo. v. virum stultum interficit iracundia. nolite locum dare dyabolo in ira. scilicet perseverando. quasi et si sit ira aliquamdiu stans. non tamen perseverans. quia ira perseverante sic eicitur Christus de corde qui in pace factus est locus eius et tunc intrat dyabolus. Secundo modo legitur de ira per zelum. et hoc dupliciter. uno modo de ira per zelum qua quis irascitur peccatis aliorum. sic. irascimini. scilicet peccantibus sicut phinees. num. xxv. et tamen nolite peccare. eos nimis dure arguendo. eccl. vii. noli esse iustus multum. et enim iustus quod perit in iustitia sua. sol non occidat et cetera. sicut prius. alio modo legitur de ira per zelum qua quis irascitur peccato proprio sic. irascimini vobis ipsis peccantibus. et nolite peccare recidivando. et est sensus. quod indignamini vobis tanta vehementia ut peccare desistatis. sol non occidat super iracundiam vestram. quod ita irascamini contra peccata propria ut sol iustitiae non occidat super iracundiam vestram. super talem enim iram non occidit sed potius irradiat vel secundum aliam litteram. sol non occidet. quia si ita irascimini sol non occidet et cetera. nolite locum dare dyabolo et cetera. intrandi. scilicet per vos. sive ad vos per timorem ad peccata. scilicet redeundo. sed potius resistite dyabolo. i pe. v. qui furabatur. hic primo dissuadet rapere aliena. secundo suadet conquirere sua. magis autem. dicit ergo. qui furabatur. prius iam. scilicet de certo non furetur. id est non aliquo dolo quid auferat. exo. xx. non furtum facies quia maledictio veniet ad domum furis. zach. v. magis autem laboret unusquisque. hinc enim est occasio furti. scilicet quia homines laborare nolunt et sua eis otiose viventibus non sufficiunt. eccl. xlii. multam malitiam docuit otiositas. laboret inquam operando manibus suis. quia qui non vult operari non manducet. ii. tess. iii. operando dico non prava opera vel bona lucra. sed quod bonum est. id est honestum et utile. ut habeat. non tantum unde vivat. sed etiam unde tribuat necessitatem patienti ut sicut aliena iniuste rapuit ita sua misericorditer aliis tribuat. ut ubi habundavit delictum. superhabundet et gratia. ro. v. act. xx. sic laborantes oportet suscipere infirmos et meminisse verbi domini nostri ihesu christi. quoniam beatius est dare quam accipere. omnis sermo. hic primo dissuadet sermonem malum. secundo persuadet sermonem bonum. sed si quis. dicit ergo. omnis sermo malus et si suple in corde conceptus fuerit ex ore tamen vestro non procedat. sermo enim malus signum est mali cordis. quia ex habundantia cordis os loquitur. mat. xii. sed si quis bonus est. id est honestus

gsens delectabil'. ad edificationem fidei. s. va
lens. ut sup' expedat. ut det gram. i. sit
gratus audientibz. ut s. n solu valeat
ad fidei edificatione s3 et ad moru edifica
none. pu. xiij. doctrina bona dabit gram.
Nota hic q' multiplex est smo malus. s.
sermo falsus. pu. xij. testis fallax n erit
ipunitus. et qui loq'tur mendacia pibit. Smo
ociosus. ms. xij. de oi vbo ocioso et c. Smo
inhonestus. s. e. v. fornicatio et oms imu
dicia. et c. Smo indiscretus. pu. xviij. q'
ingsiderat' est ad loquend' sentiet mala. S'
mo iportun'. ecc. xxx. ex ore fatui repba
bitur pabola. q2 n dicit ea i tpe suo. S'
mo obscur'. i. detractori'. sap. i. sermo
obscurus i vacuu n ibit. sermo sophis
ecc. xxxvij. qui sophistice loq'r odibil' erit. Smo
imoderatus. pu. x. in multiloqo pctm n
deerit. Sermo iniquus. ps. firmaunt
sibi sermone neq'. Sermo supb'. disp
dat ds univsa la. do. et lingua magnilo
qua. Et nolite. hic dissuadet inobedie in
cu. et pmo ponit admonitione. scdo rone
in quo. dicit g. et nolite. hoc legitur dupl'r
pmo modo sic. et nolite gtristari spm. s.
dei. i. pdicatore vitates p obediam. q
qui gtristat spm. s. gtristat. luc. x. q' vos
spnit me spnit. vl nolite gtristare et c.
i. spm p mala opa de corde vro fugare
sicut dr hō gtristari qn de domo sua eia
tur. sap. i. scus discipline effugiet fictu.
sap. i. in quo. q. nec debetis spm gtrista
re. q2 ipe est in quo sig. s. sigillo signa
ti estis. q2 forma novitatis ei' i nob im
pssa. ps. signatu est sup nos lumen vult'
tui dne. vl in quo signati estis. a mal'
tamq' signo distincti. s'. i. in quo cre
dentes signati estis. signati inq' et hec
in die redeptois. i. in die bapi. In bapo
eni fit particularis cuilibet redeptio. In
die aut passionis facta est redeptio uvis. Nota
hic q' sps. s. fugit ab ypocritis et fictis. sap.
i. sps. scs discipline effugiet fictu. extin
guitur a negli'bz et accidiosis. i. tess. iij.
spm nolite extinguere. affligitur ab irac
dis. et inaugnis. ysa. lxiij. ipi vo ad ira
cundia puocaverunt et afflixerunt spm scm ei'.
gtristatur. ab iobedientibz et scdis. ut hic
nolite et c. gtumelia afficitur ab incdulis et
luxiosis. heb'. x. qui spm gre gtumme
lia fecit. blasphematur a maledicis
et blasphemis. mt. xij. sps blasphemia
n remittet'. Omnis amaritudo. hic tangit
pc'ta vite veteris quam nove quidem
et pmo pces veteris vite. scdo pces nove
vite estote aut. pces veteris vite tangit

.vi. pmo amaritudine gustionis gtristatio
nis. scdo ira sive furoris. tcio idignatione
livoris. quarto clamore gtentois. qnto
blasphemia maledictionis. vi. malicia cor
dis. dr g. ois. q. ita no debetis spm gtrista
re et vos n gtristetis. Omis amaritudo i dulc
et fellis mordacibz ecc. xxi. n est sensus ubi
est amaritudo et ira. i. sive furor. Jac. i.
ira viri iusticia dei n opatur. et idignatio
i. livor de pmotione alioz. pu. xxix. qui
ad idignandum est facilis erit ad pcta pclivi
or. et clamor. i. vbis gtentosis. ysa. xlij.
n gtendit neq clamabit. et blasphemia
in dm vl scos p q' de do vl scis falsa dicit'.
lev. xxiij. educ blasphemu extra castra
et c. tollatur a vob et hec cu omi malicia cor
dis col. iij. deponite vos oem ira indigna
tionem malicia blasphemia turpe ser
mone de ore vro. Estote hic ponit pces
vite nove tres. pma est ostensio bonoz
scda gpassio maloz penaliu. tcia remis
sio iniuriaz. dicit g. estote aut. q. h oia
mala auferant' a vob. aut s3 estote invi
cem benigni. i. largi de facultatibz vris.
col. iij. induite vos sicut elci et c. viscera
mise benignitate et c. misericordes gpassi et
gpassione mutua luc. vi. estote misericordes
et c. donantes invice. i. remittentes iniuri
as i vos gmissas. col. iij. donantes vos
metipis si quis adversus aliq' ht querelam
donantes inqm sicut et ds. i. ita vie et ex cor
de in xpo. i. p xpm. donavit vob. i. gratis
pcta vra remisit. mt. xviij. sic et pr meus
fa. vob n remiseritis uniusq'sq fri suo de
corde suo. hic gr sup id jo. vi. vnusq'sq cu
pximo suo. glo. cum quouis hoie i vdo
vel gentili. Contra statim addit qm sumus in
vice mbra. gentiles vo n sut de eode corpe
nobiscu. g cessante ca d3 cessare effectus.
Resp. gentiles n sunt de eode corpe actu sunt
tn potentia. Item sup id irascimini et glo.
iniustus dolor qui vitari n potest. g pmi mo
tus vitari n possunt. g n sunt pcta. Resp.
n possunt vitari omes vl tn pot vitari
quilz p se pclamavit. Item ibid glo. pmitit
ap. irasci q'e humana temptatio. g pmittit
peccare. Resp. duplex est pmissio. qda de
minori malo. qda de minori bono. Item ide.
glo. irasci gtra pctores est filius motus eu.
Contra iste motus est iusticie. g gre n n. Resp.
est a n recta s3 n pure filius. Item ibid. glo.
est iustus qui pit i iuritate aliq'. Resp. no
dicit i iusticia sua. Contra nullus perit i iusticia
aliq'. Resp. n dicit i iusticia sua simp'r. s3
sua. i. apparenti n existenti. Item sup id. sol no
occidat. glo. xps cu ira nuq' hitat. g ois

ira mortale pctm e. Ite. leq^a de ira q̄ e com
pleta passio que pcedit ex deliberatōe n̄ de
ira que est passio pcedens ex surreptōe.
Ite sup^r id. nolite locū dare. glo. si cupis
aliq^d euenire intrat dyab^s. si times ad euen
intrat dyab^s. Cont^a. xpc timuit crucē. ar. xxvi
cepit pauere. Ite. glo. leq^r de timore mūdano
ul' hūano. n̄ de timore n̄ali. Ite ibi^d. ois
sermo malus. glo. in dei sermo oīa bona
debent uideri. Cont^a in solo xpo sunt oīa bo
na. Ite. leq^r hic glo. de oīb3 bonis nc̄ciis
ad salute nō gnalr. Ite sup^r id. donates
inuicem. glo. si aliqm peccet donate inuicē.
aliquñ d̄r pcccm dimissa. Cont^a. obligatio
semel extincta ampli^s n̄ reuiuiscit. sed ira
hūana. Ite. n̄ redit simpl^r. s3 sed q^a. q̄r
pctm seqns aggrauatur per ingrati
tudinem.

Estote ergo imitatores dei. 7c.
Hec ē t̄cia pars huius eple. i. moralis in
structōis. postq̄ eni monuit eos p^mo ad
boni opatōm obsecro. scdo ad mali decli
natōm. h^c g^a dico. hic t̄cio monet ad dei
7 xpi in utroq; imitatōm 7 p^mo mone3
ut dm 7 xpm in utroq; imitent^r. scdo ut
nō 9trariis demonis suggestiōib3 seducat^r. ne
mo uos. t̄cio ut pc^a caute 9seruet^r. uide
te itaq3. In p^ma pte p^mo mone3 ut dm
imitentur: in opatione boni. scdo in fuga
mali. fornicatio. In p^ma pte p^mo ondit
quare a dei sit imitand^s. qua filij kmi.
scdo in quo imitand^s. 7 amblate. iij. quo
imitand^s. s. ex xpi. sicut 7 xpc. ubi p^mo
tangit dilcōis xpi affcōm. scd' effcōm. 7 tra
didit. t̄cio fructū. in odore. dicit g^o. estote
ergo. q. q̄r ds 9donauit uob. g^o estote imita
tores dei uob inuicē 9donando. ipse n. ds e
exemplar p'mū 7 n'acissimū oīm bonoz. ideo
imitand^s. exo. xxv. ispice 7 fac sed'exem
plar q^d tibi i monte monstratū e. 7 uniq;
debetis ee ei imitatores. sicut filij kmi.
i. q̄r estis filij ei^s carissimi. cari quid' pp
ymaginē 7 silitudinē creatōis. cariores
pp silitudinē recreatōis in gra. s. 7 uirtutib3.
s3 kmi pp silitudinē glificatōis ad q^a fu
estis. ibi eni erit pfca caritas. s. in pria
nec solū 9donate inuicē corde. s3 7 ambulate
in dilcōe. opis. s. exhibitōe. i. jo. iij. n̄ diliga
mus uo nq3 lingua. s3 ope 7 ueritate. sicut
7 xpc dilexit uos. i. since 7 ex corde. jo. xv.
hec est pceptum meū ut diligatis inuicē
sicut dilexi uos. nec solū dilexit affcū.
s3 7 tradidit seipm n̄ aliū p nob. q̄uis
tūc inimicis. gal. v. qui dedit semetipm
p pctis nris. tradidit in qm 7 h̄ oblone
in aq. antecedentib3 passionē 7 hostiam
do. in ipa passione. heb. x. nec semel ob
latus est ad multoz exhaurienda pcca. hos
tiā dico in odorem suauitatis. i. deo accep
tam. sicut de hostia legali dicebatur figu
ralr. leuit. i. 7. iij. Nota hic sup^r id. am
bulate in dilcōe. q̄ caritas est uia i qua
ambland^s. p^r q^a est uia media. ps. 9c mq^s ipol
luta uia ei^s. scdo q̄r uia pulcra. pu. iij.
uie eius uie pulcre. t̄cio q̄r recta. ps. fel meus
stetit in uia recta. iiij. q̄r uia secura. ps.
angelis suis mandauit de te. 7c. quīto
q̄r uia clara. pu. iiij. iustoz semita q̄si
lux splendens. sexto q̄r ampla. pu. iiij.
ducam te p semitas equitatis quas cum
ingressus fuis n̄ artabuntur gressus tui. vij.
q̄r plana. ys. l xl. erunt pua in directa et
aspa i uias planas. viij. q̄r strata. m^t. xxi.
plurima turba strauerunt uestimenta sua i uia.
ix. q̄r publica. num. xx. via publica gradie
mur. x. q̄r excellentissima. i. cor. xij. adh̄
excellentiorem uiā uob demonstro. Nota i sup^r
id. in odorē suauitatis. q̄ odor xpi fuit odor
agri pleni i cōsummatōe. gen. xxvij. ecce
odor filij mei. scdo odor thuris sui icensi in
9ucātiōe. ecc. l. q^a thus redolens 7c. t̄o odor
unguenti effusi i passione. jo. xij. dom^s
ipleta est ex odore unguenti. hic autem
odor repleuit totā dom. i. tres mūdi man
siones. s. celum dm hoīb3 placando. gen.
viij. edifi. noe al. 7 ob. sup^r id holo. 7 odorat^s
est dns odorē suauitatis. mūdū hoīes ad
se attrahendo. cant. i. trahe me post te
7c. Infernū. demones necando. pr^os leti
ficando. f. cor. ij. alijs odor uite i uitā 7c.
fornicatio. hic mone3 imitari dm i fuga
mali. p^mo culpas maiores phibendo. scdo
minores 7 dissuadendo. aut turpitudo. t̄cio
culpis maiorib3 penā declarando. hec. n. sca
tote. dr^o g^o. fornicatio aut̄. q̄r ita debetis
imitari dm in opatōe boni. nec solū i h^a
s3 7 in fuga mali. 7 hec est q^d d^r. fornicatio
aut̄. i. simplx luxia cū solutis de qua. i.
cor. vi. fugite fornicatōm. 7 ois imundicia.
i. 9iug3 luxia quocūq3 m^o fca. siue 9ra n̄am siue
scd' n̄am. de qua tob. iiij. pp uxore tuā nūq̄
paciaris crime scire. aut auaricia. i. imo
derata cupiditas mūdi. heb. xiij. sint mo
res sn̄ auaricia. nec nōietur i uob. i. ita
munitas ut nec suspicio habeatur de uob p
quā reddamini notabiles. s3 pocius curā ha
beatis de bono noīe. ecc. xli. sic decet scōs q̄
debent ee mūdi. i. sn̄ obceno amore q^a sc̄s
ide est q^d mūd^s. 7 q^d sn̄ tra. 7 n̄ solū ista
maiora. s3 7 nec turpi^do ut i osculis 7 am
plexib3 mulieȝ. aut scurrilitas q̄ i uab blan
dis. 7 sollicitatorijs. ad alliciend^s mulieres.

Ambulatio in dilectione
dilectio est uia in q̄

ys. xxxi. stultus fatua loquitur. aut scurrili
tas. i. nobilis iocositas. et ad risum prouocantibus
scurrilitas dicta. que ad rem. i. ad utilitatem
realem non pertinet. licet alium ualeat ad
recreationem. Ieronimus. stultiloquium nichil est utilita
tis mihi. quia hoc capitulo scurrilitas quam a sa
piente cum quadam urbanitate profertur
sed magis gratiarum actio. suple nominetur in uo
bis. scilicet. thessalonicenses ultimo. in omnibus gratias agite. hoc
enim. quia nec debent uana nominari in uobis.
hoc enim scitote. scilicet intelligentes. intelligentes scrip
turarum inspectione. quod omnis fornicator. luxuriosus
iosus. i. cum muliere soluta. aut inmundus
quocumque alio modo luxuriosus. aut auarus
usurpans sibi res alienas. uel nimis di
ligens proprias. quod est. auarus est ydolorum ser
uitus. Sicut enim ydolatra cultum deo debitum
impendit ydolo. sic auarus auro. uel argento.
colossenses iii. auaricia que est simulacrorum seruitus. omnis
inquam talis non habet hereditatem in regno christi et
dei. i. in regno celorum quod est christi et dei et christi. quia deo
inferior reficietur in uisione diuinitatis. deo
exterior in uisione humanitatis. secundum augustinum. i. corinthios
vi. nolite errare neque fornicarii neque ydolis
seruientes et cetera. regnum dei non possidebunt.
apocalypsis. xxii. foris canes et cetera. quia enim isti acci
piunt hereditatem in regno mundi non habent
hereditatem in regno dei. Ieremias. xii. hereditatem
accepiunt et que eis non prodest. Glossa. hic quia
auarus dicitur ydolatria. quia cultum deo debitum
impendit argento. probatur. enim impendit ei diuina
amiciciam. ecclesiasticus. x. nichil est iniquius quam ama
re pecuniam. hic enim et animam suam uenalem
habet. secundo diuinam obedientiam. ecclesiastes. x. pecunie
obediunt omnia. tertio diuinam confidentiam. Iob. x
xxi. si putaui aurum robur meum et obrizo
dixi fiducia mea. quarto diuinam reuerenti
am. matthei. v. non potestis deo seruire et mamone.
Nemo uos seducat. postquam monuit ut
dominum imitentur. hic monet ut non seducantur.
et primo monet ne mala faciant. secundo ut
nec facientibus consentiant. sed redarguant et no
lite. In prima parte primo allegat futurum pena
supplicium. secundo presentem fidei statum. noli
te. tertio bone conuersationis fructum. ut fi
lii. quarto dei placitum. plantes. dicit
ergo. nemo. quasi. hec dico nec aliquis credatis
de opposito. et hoc est quod dicitur. nemo nos seducat
i. seorsum a ueritate ducat inanibus uerbis. i. a
fructu uacuis. matthei. xix. de omni uerbo ocioso et cetera.
propter hoc enim. scilicet inania. scilicet ista uel in peccata uenia. ue
nit ira dei etc. scilicet non aftlictis. afflictis enim ira
non est in deo. sed effectus uindicte. scilicet de peccatoribus. ys.
lvii. Ego dominus et uir altus et perpetuus. In fi
lios diffidentie. i. in filios dyaboli. de quorum
salute diffidimus. uel qui de uita eterna dif
fidunt. Nolite hoc super. i. nolite quo efficia participa
pes eorum. eis. scilicet consentiendo. uel opera eorum imitando.
quia si estis participes in culpa eritis et in pena.
ro. i. qui talia agunt digni sunt morte. non so
lum qui faciunt sed qui consentiunt facientibus.
Glossa. hic quia seducuntur homines inanibus uerbis
primo uerbis falsis. ii. corinthios. xi. timeo ne sicut
serpens euam seduxit et cetera. ii. adulatorius.
Ieremias. xxxviii. seduxerunt te uiri pacifici tui.
iii. hereticis. matthei. xxiiii. surgent pseudo
christi et multos seducent. iiii. philosophicis. colossenses ii.
ne uos seducat per inanem philosophiam. eratis
enim. quasi. nec debetis esse eorum participes. non quia
eratis aliquando. scilicet infusionem tenebre. i. te
nebrosi per ignorantiam. scilicet sine luce sapientie.
in intellectu et sine calore caritatis in affectu. prouerbiis
iiii. uia impiorum tenebrosa. autem sed nunc
estis suple lux. i. ex discretione boni opera
tes per sapientiam. matthei. v. uos estis lux mundi.
ii. corinthios. vi. que societas lucis ad tenebras.
lux dico et hoc non in uobis sed in domino. tenebre
enim estis in uobis. i. Io. i. tenebre transierunt
et uerum lumen iam lucet. et quia estis lux in
domino. ut filii lucis ambulate de bono in
melius. crescendo. scilicet offendicula. non sicut
ceci. Io. xii. qui ambulat in tenebris nescit
quo uadat. ro. xiii. sicut ut in die honeste
ambulemus. et debetis ambulare ut filii lucis.
fructus enim lucis. i. sapientie et discretionis est in omni
bonitate quo ad seipsum et iusticia quo ad
proximum. et ueritate quo ad deum. uel in omni
bonitate cordium. uel et iusticia operum et ueritate
uerborum. probantes. quasi. ut filii lucis ambul
ate. uos inquam probantes per. i. uere discer
nentes. i. thessalonicenses ultimo. omnia probate et cetera. quid
uel que sit beneplacitum deo. i. opera uestra sint
ita circumscripta ut deo bene placeant.
placent deo opera preceptorum. sed beneplacent
opera consiliorum. ro. xii. probetis que sit uolu
ntas dei bona beneplacens et perfecta. Glossa hic
quia boni dicuntur filii lucis tam in presenti
impetrantes gratie quam in futuro per impetrantes glorie.
In presenti quidem spiritualiter sunt clari per
iusticiam undique se diffundentem. agiles per
temperanciam carnis pondera deponentem. sub
tiles per prudentiam profunda et occulta
penetrantem. impassibiles per fortitudinem omnia pro
deo fortiter tollerantem. de quibus iiii. sapientie viii. so
brietatem et iusticiam docet sapientiam et uirtutem.
In futuro uero erunt clari corporaliter per dotem cla
ritatis. agiles per dotem agilitatis. subtiles
per dotem subtilitatis. impassibiles per dotem im
passibilitatis. de quibus iiii. i. corinthios. xv. seminatur
corpus animale surget spirituale per subtilitatem. se
minatur in corruptione surget in incorruptione
per impassibilitatem. seminatur in infirmitate

surget i iuuite p agilitate. seminatur in
ignobilitate surget in gla p corruptionis
claritate. Hic quod sr id. amblate in di
lcone. glo. ponentes aias p fribz. Cons
h est caritatis pfce. qr maiorem hac dilco
ne rc. Jo. xv. Contra p fribz aias ponere
dr est aut p utilitate salutis fram & hoc
est osiliu. aut p neccitate & hoc e pceptu.
qr plus teneris quibz diligere aiam pxi
quam corpus ppriu. Ibi sup id. in odore suauitatis.
glo. opponit. si x mors fuit odor suauis. qr
eius mortem libenter accepit. n qr peccauerunt
qui eum crucifixerunt. Contra. x passio v
na fuit relicta ex diuisis actoibz. qbzdam
bonis quibzdam malis. passio quod ipsa est
mfirmitas relicta ex bonis actoibz placuit.
h acto quaque & mala illa inferencium pla
cuit. Ibi sup id. ois for. aut immundus aut
auarus. Contra. n ois motus immundicie aut auaricie
pctm mortale e. Contra. loquitur de motibz luxurie
& auaricie pdnantibz & oplectis in suo
genere. hui. n. denotantur n de quibzcumque.
Ibi sup id q est ydolor seruitus. glo. e
quia auaricia ydolatrie. Contra. ydolatria
destruit fundamentu oim bonor. s. fidem.
auaricia nd. qr mai est uiciu. Contra. loquitur de
equalitate sed quid. n simpliciter. equat. n. auaricia
ydolatrie in hoc q sic ponit tepale bonu
nd pona. Ibi sup id. in filios diffidencie
glo. de quor salute diffidim9. Contra. de
nemine desperand du e i uia. Contra. loquitur
de diffidentia timoris n desperationis. Ibi
sr id. nolite fi pti. glo. si fuimus socij in
ope eritis & i pena. Contra. qr est soci9 i omi
ope. sr id Jo. xv. sine me nichil potestis facere. Contra.
qr e soci9 in bona opis n i malicia.

Et nolite comunicare opibz rc.
postquam monuit ne seducantur ut mala
pmissa faciant. hic monz ut nec factibz
oscentiant h redarguant. ostendit quid
debent redarguere. scdo quia bone. q. n. i
occulto. tio quia utiliter oia. quarto quo
fine qr dicit. dr qr. & nolite. q. ut fi
lij lucis amblate & nolite ocare osenci
ul applaudo. qr ro. i. qui talia agunt
digni sunt morte. n solu autem qui faciunt
h & qui osentiunt facientibz opibz infructuo
sis tenebrarum. i. opibz malor hoim que
infructuosa sunt. ro. vi. quem fructum ha
buistis in illis i quibz nunc erubescatis.
autem. h magis. i. potius redarguite. i. n tm
semel. h itm & item arguite. Nota hic
q opa mala dicit opa tenebrarum. pmo qr
ex tenebris ignorancie ueniunt. ps. nescierunt neque intel
lexerunt. scdo qr tenebras diligunt. Jo. iij. q
male agit odit lucem. iij. qr tenebris du

cuntur. mt. xxij. ligatis ma. ei & pe. mittite
eu in tenebras exteriores. huius opibz tenebrarum
n est ocand. vij. mod. osulendo gen. ple.
i osiliu eor n ueniat aia mea. laudando.
ps. laudatur pctor. ysa. iij. erunt qui bi
ficant ppl'm istu seducentes & qui bta
cant pcipientes. fauendo seu occulte iuuado.
ij. par. xix. impio pbes auxiliu rc. oscenti
endo. exponitur. ro. i. qui talia agunt rc. co
operando. pu. i. ueni nobiscum insidiem san
guini. tacendo. eze. xxxiij. si dixerit me ad
ipium morte morieris n annunciaueris rc.
defendendo. Job. xl. cor eius. i. dyaboli. q. scu
ta fusilia. que n. q. n debetis eis oicare.
h potius arguere. enim. qr q i occulto loco. s. fiunt
ab ipis turpe est dice. & multo magis facere.
eze. viij. ingredere & uide abhoiacones pes
simas quas isti faciunt hic. ul q i occulto
i. i corde & cogitacione. sunt enim sepulcra ex
terius deaurata. intus e pleni sunt omni
spurcicia. mt. xxiij. oia autem. ul enim qr
licet sit turpe ea dicere. tm argui debeant
oia. n. q arguuntur a lumine. i. a uiro lu
minoso uiro arguente iuste ut ille de quo
ps. corripiet me iustus in mia rc. ma
nifestantur ipi qr quibz mali cu arguuntur
ab aliquo iusto recognoscunt culpam suam
ul manifestantur. alia. s. p confessionem qr p
hoc inducuntur alij mali ad ostendendu.
Job. xx. reuelabunt celi. i. uiri celestes
iniquitatem eius. i. erunt cito reuelandi & non
simulite manifestandi. omne. n. qr manifesta
tur sic ul sic. i. ul ipi peccant p recognitionem
ps. qm iusticiam meam e. cog. ul alteri p confes
sionem. ps. dixi ostebor rc. lumen e. i. i lu
men & in bonu quodammodo quittitur. ro. viij.
diligentibz dm oia cooperantur i bonu. uel
lumen est. i. fit notu & p hoc inexcusabile
pctm qr. qr. s. lumen fit qr sic manifestantur. dr
supple scriptura. s. p me ml. x. n enim uos estis
qui loquimini rc. surge p pniam interiorem
i. contriciom qui dormis. i. qui torpes i pctm
& ps. nunquid q dormit n adiciet ut re
surgat. ro. xiij. hora est iam nos de sop
no surgere. & exurge. i. ex surge p pe
nitentiam exteriorem. a mortuis. i. a du
plici morte. s. culpe & dampnationis eterne.
& illuminabit te ul tibi xc. hic p fidem i fine
p spem. ipse. n. lux uera que illuminat
omnem ho. ue. rc. Jo. i. & Jo. viij. ego sum
lux mundi. Nota hic q pctor oparatur dor
mienti qr sex oditiones q p ordinem
tanguntur in ps. hnt. n. impeditos oculos
ab actu uidendi. ps. oculos hnt & n ui
debunt. aures ab offo audiendi. ps. au
res hnt & n audient. nares ab offo

odorandi .i. suauia bona p̄sen(ti)s! ps. nares ha
bent et n̄ odorabunt. os ab actu ɔfitendi. ps.
os hn̄t et n̄ loquent(ur). pedes ab actu ambulan
di. ps. pedes hn̄t et n̄ ambulabunt. man(us)
ab actu bn̄ op(er)andi. ps. man(us) hn̄t et non
palpabunt. ¶ No(ta) q(uod) x(ristus) illuīat hoīes mul
tiplici lumīe. p(ri)mo lumīe sc(ilicet) intellīgē. ps.
signatum est sup(er) nos lumē uultus tui dn̄e.
sc(d)o lumīe sap(ientie). ecc(i). ult(imo). in sapi(enti)a ei(us) lucet
aīa m(e)a. et igno .m. illuīatur. t(er)tio lumīe
gr(aci)e. ys. ix. habitantib(us) in regione umbre
mortis lux orta est eis. q(ua)rto. lumīe vite.
Jo. i. et uita erat lux hoīm. quinto lumīe
leticie. ps. lux orta iusto et rectis corde
leticia. sexto lumīe gl(ori)e. apo. pl(ti)mo. lucerna
ei(us) est agnus. Videte itaq(ue). hic t(er)tio mone
(n)t nos prudenter et caute ɔu(er)sen(tur). et p(ri)
mo tangit caute ɔu(er)sandi formā. sc(d)o
regulam. s. uolūtate diuinā. p(ro)pt(er)ea nolite
et c(etera). iij. īpedimenta. et nolite. quarto iuua
menta. sz īplemini. forma porro ī trib(us).
p(ri)mo ī uitando p(re)sent(is) malū. sc(d)o ī prude(n)
ti custo(dia). no(ta) .q. iij. in emendando p(re)teritum.
redimentes. sed unā expo(siti)o(ne)m. dicit g(losa). Vi
dete itaq(ue). q. q(uonia)m sic ɔ(ue)sit arguit. ut q(uonia)m
filij lucis estis itaq(ue) o fr(atr)es. filij. s. eiusde(m)
p(at)ris. s. dei. et eiusde(m) m(at)ris. s. ecc(lesi)e. uidete
oc(u)lo interiori n̄ t(ame)n exteriori. quō .i. quo mo
deramine caute ambuletis. .i. uiuatis
p(ro)pt(er) me p(er)icula que sunt multa. sic(ut) p(atet) .ij.
cor. xi. p(er)iculis gentiū et c(etera). n̄ q(ua)si insipientes
.i. indiscreti et p(er)icula n̄ p(re)uidentes. sz q(ua)si
sapientes .i. morib(us) p(ro)uidentes. p(ro)u. iiij.
palpebre tue p(re)cedant gressus tuos. redim(en)
tes temp(us). h(oc) dup(licite)r legitur. uno m(odo) de t(em)p(or)e
futuro sic. redimentes t(em)p(u)s. captantes t(em)p(or)is
oportunitatē ad uacand(um) et seruiend(um) deo
q(uia) cū īcomodo temp(or)ali. temp(us) eī redimit s(e)c(u)
lo. qui dat de suo ut deo uacet. luc. vi. q(ui)
aufert q(ue) tua sunt ne repetas et h(oc) nece(ssari)ū est
q(ui)a dies mali sunt. .i. m(u)lta occurrunt īpedi
menta q(ue) īpediunt hoīem ne possit deo uaca
re. et dn̄r dies mali p(ro)pt(er) maliciā et miseri(am)
hoīm. m(a)t(h)e. vi. sufficit diei malicia sua.
alio m(odo) legit(ur) de t(em)p(or)e p(re)t(er)ito p(re)t(er)ito sic. redim(en)
tes t(em)p(u)s. s. p(re)teritū tamq(uam) quod cariū et p(re)cio
sum .i. restituentes in uno temp(or)e q(uod) min(us)
fecistis ī alio. ut sic sitis dimi(dian)tes dies. n̄
sic(ut) mali q(ui) n̄ dimidiabunt dies suos sz totū
dieī ī malo. boni aut(em) et si q(uan)d(o) aliq(ua)s diei ex
pendunt in malo residuū t(ame)n expendunt
in bono. nec mir(um) si min(us) fecistis ī p(re)t(er)ito
q(ui)a dies mali sunt. .i. m(u)lta occurrunt īpedi
menta. gen. xlvij. dies p(er)eg(ri)natōis mee
pauci et mali et c(etera). et q(ui)a dies mali sunt. p(ro)pt(er)ea
nolite fi(eri) īprudentes. .i. īconsiderati et īdiscre

ti. deut. xxxij. gens absq(ue) ɔsilio et sine pru
dentia utinā saperent et c(etera). m(a)t(he). x. estote p(ru)
dentes et c(etera). sz p(ri)(mu)s estote suple ītelligentes .i.
intus ī mente legentes. q(ue) sit uoluntas
.i. q(uo)d sit uoluntas. dn̄i .i. q(ue)rite quid deo place
at ut ī(d) faciatis. uoluntas enī dei ē regla
cui debem(us) ɔformari. i. tess. iiij. h(ec) est uolu(n)
tas dei sanctificatio u(est)ra. ¶ No(ta) hic q(uod) cau
te ambulando ē. iiij. mod(is). p(ri)mo m(odo) n̄ sine ɔsortio
bone societatis. gen. ij. n̄ est bonū ēē ho
minē solū. ecc(i). v. ue soli si ceciderit. sc(d)o
n̄ sine lumīe discretōis. i. Jo. ij. qui ambulat
in tenebris nescit quo uadat. Jo. xi. qui
ambulat ī nocte offendit. t(er)tio n̄ sine uiati
co refectōnis .i. diui sermonis. m(a)r(c). viij. si
dimisero eos ieiunos deficient ī uia. m(a)t(he). iiij.
n̄ in solo pane uiuit ho(mo) sz et c(etera). quarto n̄
sine armatura defensionis. ro. iij. indu
amur arma lucis sicut in die honeste am
bulem(us). et nolite .i. q. ita sitis prudentes
ut p(ru)dentiores sitis nolite inebriari uino
et notabil(ite)r dicit nolite. q. et si aliū ex sur
rep(tio)ne et n(on) debilitate ɔtingat. t(ame)n no
lite. timet enī graue p(ec)c(atu)m ēē. luc. xxi.
attendite ne grauentur corda u(est)ra cra
pula aut ebrietate. in quo est n̄ m(odicum) l(uxuri)e
luxuria. q(ui)a ex eo p(ro)cedunt mali motus. ut
patuit in loth. qui post vinū ɔmisit in
cestum. gen. ij. sup(er) q(uo)d d(icit) ie(ronimus). q(uod) sodoma
n̄ uicerat ī monte vina uicerunt. et idem
dicit uentre(m) mero estuantē de facili spumat
in libidinē. ¶ No(ta) h(ic) q(uod) ē quadruplex vinū
sp(irit)uale. p(ri)mū malū. s. feruor carnal(is) uo
luptatis. p(ro)u. xx. luxuriosa res est uinum.
sc(d)m bonū. s. feruor ɔpunctōis. ps. potasti
nos vino ɔpunctionis. t(er)tiū meli(us). s. feruor
ɔtemplacōis. zac. i. quid boni ei(us) et q(ui)d pulc(hrum)
ei(us) n(isi) frumentū electoz et vinū ɔminans filios
(et) v(ir)gines. q(ua)rtū optimū. s. feruor et(er)ne refectōis.
m(a)t(he). xxvi. n̄ bibam de hoc germine uitis us(que)
diē ill(u)d bibam no(uum). ī reg(no). pa(tris). m(ei). Sed īplea
mini. hic ponit quinq(ue) iuuamenta caute
ambulandi. p(ri)mo sp(iritu)s. s. plenitudinē sz im
plemini. sc(d)o sc(ri)pture instructōm. loquentes
t(er)tio men(ti)s deuotōm cantantes. quartom
gr(ati)arum actōm. gr(ati)as agentes. quinto p(er)
fectam humilitatē. subiecti. dicit g(losa). ita noli
te iebriari uino sz p(ri)(m)o ɔtrario īplemini n̄
vino ueteri. sz sp(irit)u s(an)c(t)o. q. vino nouo. sicut
ap(osto)li. act. ij. repleti sunt. o. sp(irit)u. s. vn̄ di
cebant. q(ui)a musto pleni sunt q(uo)d postq(uam)
facti si estis loquentes uosmetipsis .i. ad u(est)ra(m)
instructōm ne t(ame)n aliis. ne sitis uelut es
sonans et cimbalū tinniens q(ui) uocat(ur) faciat ad
eccl(esi)am et nu(m)q(uam) ibi uenit. i. cor. xiij. loquentes
dico ī psalmis q(ui) ad bona op(er)atōm ɔmouent.

& ymnis qui de laudibz dei agunt & canti
cis spualibz q de etno gaudio sunt. & titulis
& cantantes uoce .i. dm actu laudantes
& psallentes ope in cordibz urīs. & c. intal
attentione. nō sicut illi ysa. xxvi. pp's h'
labiis me honorat cor ā eoꝝ longe ē ab
me. & hec dno .i. recta intentione ad ho
norē .s. dni. nō ad uane gle. ¶ Ad q' tag'
hic quatuor cdc̄es necias in dino offō. p̄
uocis alacritate. cantantes. ps. uox exulta
tionis & sa. in tab. iustoꝝ. scdo opis cōcorda
tem. psallentes. eccī. xvi. nō ē speciosa la
us ī ore pccōris. tcio cordis attentōm. in
cordibz urīs. i. cor. xiiij. psallā spū psallā
& mte. iiij. rectam intentōm. dno. ps.
psallite dō. n. psallite. Gras. q. & estote ḡ
gras agētes. nō solū dantes. ī. tess. v. ī oībz
gras agite sp. q' nō cessant bnficia pro
oībz. s. donis eius. ul' p oībz statibz. tam
aduersitatis q' pspitatis & hec in noīe dni. i. ad
exaltationem nois dni nri ihu xpi. qui
dr dō' pp pratē. nr pp caritatem. ihc ppt
salutem. xpc pp benignitate. agentes
inq' dō uro per creatōm & pri filii. uro
p gubnatōm. ul' dō x' scd huam nām. et
pri scd nām dīna. Jo. xx. ascendo ad prem
meū & c. & tangit hic tria gnā actōm. v.
s. q' agend. s. gras. qn. sp. de quo. p oībz
quid in noīe dni & c' cui. dō & pri. subiecti
.q. & estote inuicē sbiecti nō solū subditi pla
tis obediendo. s; plati subditis ministrando.
phi. ij. ī humilitate supiores sibi inuicē arbi
trantes. & h' in timore casto nō seruili. ps.
timor dō' scs & c. timore inq' x' qui humilitē
mandauit. mt. xi. discite a me. ¶ Or hic
sup illud. noli contristare. glo. a mal' hōibus
sp corde disiungamini. ¶ q'. debem' malos
dilige ex caritate. g' debem' eis ex corde cō
iūgi. ¶ R°. diligendi sunt ut hoīes. odiendi
ut pctores. ¶ Jt sup i°. magis aut redar.
glo. hiis duobz modis nō te maculat ma
lus si nō cōsentis & si redarguis. g' quicūq;
nō redarguit maculatur. ¶ R°. loq' de ma
lis ptinentibz ad curā nram ꝗ glo. nō
de aliis. ¶ Jt sup i°. magis q' que ī occulto
& c. ¶ q'. g' turpe est ea cōfiteri. ¶ R°. tur
pe est dice hoībz publice recitando. s; nō
deo aut dei uicario puātē cōfitendo. ¶ Jt
sup i°. omīe q' manifestatur lum' ē. ¶ q°
malū q' pfessione manifestat' lum' est.
cū tn̄ malū nō possit cūti in bonū. ¶ R°. ma
lū in bonū cūti dr p occōne nō p eēm ul'
cām. s. q' occōne mali aliq' bonū eliciat'.
¶ Jt sup illd. surge q' dormis. glo. oblitus
dei ¶ q'. cognito dei oībz īsita est. i. rca. unde
dam. g' nlls pōt dm obliuisci. ¶ R°. pōt

aucedens p cūte. pccm. n. dm nō obliuisci
tur. s; sic se hz ad eū ac si obliuisceret'. ¶ Jte
sr' dies mali sunt. q'. gen. i. uidit. d. c. q
fe & c. ualde bō. ¶ R°. pō' p cōtento. dni. n.
mali nō in se. s; q' in eis sunt mala. ¶ Jte
sup illd. nolite inebriari vino. glo. nichil
min' qt alios arguenti quā inebriari vino.
¶ q'. imo min' cuēit in eode cīme notorio
usari. talis. n. scandalizat. ¶ R°. nich mi
nus scandali cuēit quo ad exactiū cor'
nonis. s; inkōmin' cuēiūt ad ydoneitatē
corrigentis. ¶ Jt sup i°. subiecti inuicē. glo.
nō solū auditores platis. s; & plati subditis.
¶ q'. nō potest pēri & sbiti. ¶ R°. duplx ē sub
iectio. vna obedie. alia ministij ul' cure. p'
ma dz eē sbditoꝝ. scda uo platoꝝ.

Mulieres uiris suis subdite sit.
A loco illo. iiij. ca. obsecro uos. usq; hic. pos
ita est gnalis instructio ul' exortatō ad
oēs. hic ponitur exhortatō spālis ad singlos
ecce ordines. & pmo agit de mulieribz
& uiris. scdo de pribz & filiis. ca. vi. fily.
tcio de seruis & dnis. ca. vi. sui obe. pma
hitudo cāt ex institutē dīna. scda ex na
tura ex iniquitatē huana. pma pcedit
scdam. scda tcia. pmo n. fuit copla cōiu
gij q' pris & fily. & illa prior q' serui & dō.
Jn pma pte p' monet mulieres ad subiec
tionē uiroꝝ. scdo uiros ad dilcōm uxoꝝ
uiri diligite. Jn pma pte pmo tangit
sbiectōis modū. scdo cām seu motiuū. qm
uir. tcio exemplū. s; ut eccā. dr' g'. mlres
.q. huiusq; cōtr admonui. s; ptr' qa spā
lr' dico. hic. s. mlres uiris suis subdite
sint. sile hr. i. pe. iij. mlres subdite sint
uiris suis. i. thi. ij. docē mlri nō pmitto
nec dnari ī uirū. subdite inq' sicut dno.
.i. in ea simplicit' qua dno q' hec ipē dns
ordinauit. gen. iij. sub uiri potestate eris.
qui ā potestati resistit dei ordini resistit. ro.
xiij. & utriq; debent eē subdite. qm uir
est caput mlris. i. actor & rector. a quo
mlr sumpsit initiū. gen. ij. Jn capite enī
& cetroꝝ mbroꝝ residet auctas pp motū
& regimē pp sensū. que duo ī sunt cap'
ceteris mbris. motū a pte posteriori sensū
a pte anteriori. caput inq'. sic x' ē caput
ecce. i. actor & rector. s'. ij. ipm dedit ca
put sup oēm eccām. nō solū caput s; q' pl'
est. ipē. s. x' est. suple saluator corporis eius.
.i. ecce. nō sic ā uir mlris. phil. iij. saluatorē
expctam' & c. s; suple q' uis uir nō sit saluator
mlris sic x' ecce. tn̄ ut eccā sbiecta ē x'. ita & mli
eres uiris suis. sbite sit suple. nō sbiectōne
seruili tūc'is. pp hoc. n. uxor de late nō de pe
dibz uiri fcā est. gen. ij. s; subiectē amo

ris et regiminis subiecte mulieres et hoc in omnibus que
non sunt contra deum et pertinet ad uirum. Ecclesie hec
que ecclesia subiecta est christo multipliciter. primo ut luna
soli a quo illuminatur. canticorum vi. pulchra ut luna.
secundo ut terra celo, a quo fecundatur. ysaie lv.
sicut descendit imber et nix de celo et inebriat
terram etc. iii. ut caro spiritui a quo uiuifica-
tur. Jo. vi. spiritus est qui uiuificat etc. quarto
ut corpus capiti a quo regitur. supra i. ipsum de-
dit caput super omnem ecclesiam. Viri diligite
hic monet uiros de dilectione uxorum. primo
quo ad spiritualem salutem earum procurando. secundo
quo ad corpus eas corporaliter fouendo. ita et ui-
ri. iii. quo ad coniunctum eis inseparabiliter ad-
herendo. propter hoc. ad primum plane inducit ex-
emplum s. dilectionem christi et ecclesie. ad secundum simili-
tudinem s. dilectionem corporis et anime. ad tertium
auctoritatem scripture de matrimonio inseparabiliter.
In prima parte tangit dilectionis christi ad ecclesiam
primo affectionem. secundo effectum et tradidit. tertio
fructum. mundans eam. iiii. finem ut
exhiberet. dicit ergo. Viri. quia ita debent hec
mulieres ad uiros. Vos autem uiri diligite
uxores uestras. quarum estis caput. col. iii.
hoc est sine fictione. sicut. i. ita sincere et efficaciter. ut
christus dilexit affectu. ecclesiam cuius est caput
eam. s. in sponsam eligendo. elegit dominus syon
etc. nec solum dilexit affectu. sed et tradi-
dit effectu semetipsum pro ea. non hominem purum
uel angelum uel aliam creaturam quia ipse solus
erat sufficiens precium pro tota ecclesia. apocalypsis i.
dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in san-
guine. ita et uos uiri pro uxoribus si necesse sit
tradere debetis uosmetipsos. tradidit inquam.
ut illam sanctificaret interiorum collatione. ipse dico
mundans eam per cuiuslibet mentis lauacro aque. i. bap-
tismi. iii. per lauacrum regenerationis etc. zacharie xiii. erit
fons patens domui dauid in ablutionem peccatorum
peccatoris et menstruate aqua dico sanctificante sim-
pliciter. In uerbo uite. cuius uirtute datur uis uiui-
ficatiua aque. quia accedit uerbum ad elementum et
fit sacramentum. et nota hic quatuor que tangit
per ordinem cum dicit. ut illam sanctificaret infusione
uirtutum. mundans eam remissione peccatorum
lauacro aque. i. exhibitione sacramentorum. In uerbo
vite. i. uirtute uerborum. Jacobi i. uoluntarie genuit
nos uerbo ueritatis etc. hec autem totum fecit ut
exhiberet in futuro. ipse. s. christus. sibi tamquam sponsam
sponso. apocalypsis ultimo. vidi ierusalem nouam descendentem de celo a
deo paratam etc. ecclesiam gloriosam. i. gloria plenam.
que in corpore et anima. psalmus. gloriosa dicta sunt de te ciuitas
dei. non habentem. hec legitur dupliciter. primo in sic.
ecclesiam dico non habentem nec uel tunc maculam ap-
ti criminis. In cogitatione. neque rugam. occulti mor-
talis in corde. sicut aliqui dupliciter. secundo
in legitur sic. non habentem maculam hoc in presentia

que liberata ab omni peccato per bonam conuersationem. neque ru-
gam que dentia ad superna per ardorem contem-
plationis que spes non erit in futuro. Vnde ista expositio intelligitur
de sanctificatione ecclesie in presenti. prima autem sibi
in presenti sibi in futuro. neque huiusmodi. s. ad hoc
i. aliquid peccatum dampnabile sicut per originale. sed pocius
tale exhiberet sibi ut sit in presenti sancta per
bonam operationem et immaculata per mali decli-
nationem. uel ut sit in futuro sancta per gloriam et
immaculata per incorruptionem. tunc enim induet cor-
ruptibile hoc incorruptionem. i. cor. xv. ita et
uiri. hic monet uiros de dilectione uxorum quo
ad corpus eas corporaliter fouendo. et primo tan-
git dilectionis uxoribus exhibende affectionem. secundo
eam sibi motiuum. qui suam. iii. effectum. ne-
mo enim. quarto modum seu exemplum. sicut et
christus. dicit ergo. ita et uiri. quia sic christus dilexit
ecclesiam ita et uiri debent diligere uxores su-
as ut corpora sua. i. sicut seipsos. ecclesiastici xxv.
in tribus beneplacitum est spiritui meo. s. concordia
fratrum. amor proximorum. et uir et mulier sibi bene
consentientes et ut ut corpora sua. quia qui ux-
orem non alienam sicut adulter diligit seipsum
diligit. quia unum sunt uir et mulier. genesis xix. iam
non sunt duo sed una caro. et ideo debet uir
diligere uxorem quia caro sua est. nemo enim
umquam carnem suam odio habuit. i. carnis substantiam
licet odiat eius uicia. et si non. sancti macerant
carnem suam non tamen eam oderunt. sed peccatum oderunt
et carnem diligunt. ideo non eam macerant ut eam
gloriosam recipiant. ii. cor. v. nos qui sumus
in hoc habitaculo ingemiscimus grauati eo quod
nolumus expoliari sed superuestiri etc. illi autem
eam odiunt qui eam in deliciis nutriendo
eterne pene obnoxiam reddunt. Job xxiiii.
conteratur sicut lignum infructuosum. pascit enim
sterilem que non parit. i. carnem. et uidue. i. anime
non benefecit. sed nutrit. cibo et potu. et fouet
indumentis eam. i. thimotheum ultimo. habentes alimenta
et quibus tegamur his contenti simus. sicut
christus ecclesiam. supple nutrit cibo et potu corporis
et sanguinis. Jo. vi. panis quem ego dabo caro
mea est pro mundi uita. et fouet spiritualibus
indumentis uirtutum. de quibus apocalypsis xvi. beatus qui cus-
todit uestimenta sua ne nudus ambulet. et
bene nutrit et fouet eam ut carnem suam quia
corpus eius est et hoc est. i. ecce nos sumus membra corporis
s. fideles. i. cor. xii. uos estis corpus christi et membra
de membro. membra dico de carne eius. christi
i. ad similitudinem carnalis infirmitatis. et hoc
quantum ad infirmos. et de ossibus eius quantum ad
perfectos. sicut adam de eua dixit gen. i. hoc
nunc os ex ossibus meis et caro de carne
mea. propter hoc. hic monet uiros de dilectione
uxorum et quo ad coniunctum eis. s. inseparabiliter
adherendo. et primo auctoritate scripture probat ita

parabilitatem. secundo inseparabilitatis huius
assignat signum. sacramentum. ratio ex hoc morum
uirum uiros ad uxorem dilectionem. Verumtamen. iiii.
exemplo morum uxores ad debitam subiec-
tionem. uxor autem timeat. propter hoc. hic legitur
dupliciter. primo de dilectione christi et ecclesie sic. propter hoc
ad ostendendum quantum christus dilexit ecclesiam scriptum
est. gen. ii. relinquet homo. scilicet christus. patrem suum
meum. scilicet se in accipiendo. Jo. xvi. exiui
a patre et ueni in mundum. et matrem suam. scilicet sy-
nagogam. de qua secundum carnem natus est.
descendendo. ysa. l. quis est iste liber repudii
matris uestre quo dimisi eam. et adherebit
uxori sue. i. ecclesie se sociabit. osee. ii. spon-
sabo te michi in fide. et erunt duo. scilicet christus
et ecclesia in carne una. i. in unitate nature et
uoluntatis. sacramentum hoc. i. hoc sacrum signatum
scilicet coniunctionis christi et ecclesie. magnum est. iste
hic est cuius corrigiam calciamenti eius sol-
uere indignum se fatetur Joh baptista. Jo. i.
quo tamen inter natos mulierum non surr-
exit maior. mt. xi. ego autem dico su-
ple hoc sacramentum esse magnum in christo et in ecclesia
non in carnali uiri et uxoris copula. secundo
tamen legitur de dilectione uiri et uxoris. re-
linquet homo. i. uir patrem et matrem car-
nalem quantum ad corporalem cohabitationem et
adherebit uxori sue per thori communitatem. et e-
runt duo. scilicet uir et uxor in carne una.
i. in uno carnali commercio. sacramentum hoc. i. hec
sacrarum signum magnum est. i. magne rei
signum. magnum quod ego dico in christo et in ecclesia.
i. in significatione unitatis christi et ecclesie. nota
ise. ¶ Et nota quod aliquod sacramentum dicitur magnum
iiii. modis. scilicet propter efficaciam ut baptismus. propter con-
tinentiam ut eucharistia. propter significationem
ut coniugium. propter ministri auctoritatem ut
confirmatio. unde b. maior in effectu baptismus
corpus in esse. coniugium signo. maiori crisma
ministro. Verumtamen. q.d. et si hec non tantum ad lit-
teram dicuntur. scilicet relinquet homo etc. tamen et uos singuli.
scilicet unusquisque suple uir uxorem suam diligat
sicut seipsum. exo. xx. diliges proximum tuum
sicut teipsum. nullus autem ita proximus sicut uxor.
uxor autem non solum diligat sed timeat uirum
suum. i. subiecta sit et tradita uiro suo. ¶ Nota
hic que uiri uxoribus debent. viii. primo dilectio-
nem ut hic. uiri diligite etc. secundo instructio-
nem. i. cor. xiiii. siquid uolunt discere domi ui-
ros suos interrogent. iii. correctionem. sicut
Job. ii. quasi una de stultis mulieribus locuta es.
iiii. honorare. i. pe. iii. quasi infirmiori uas-
culo muliebri impertientes honorem. v. guberna-
tionem. quia caput mulieris est uir. i. cor. xi. vi.
fomenti et sustentationem. ut hic nemo umquam
carnem suam odio habuit. etc. vii. socialem co-
habitationem. gen. ii. propter hoc relinquet homo etc. viii.
debiti carnalis solutionem. i. cor. vii. uxori
uir debitum reddat. que autem debeat uxor uiro re-
quirere. ad col. iii. sicut dicitur mulieres uiris
suis etc. ¶ Hic quia sicut illud uir caput est
mulieris. glo. auctor et rector a quo mulier sup-
ple uiuat. ¶ contra. toto deo auctore producta sunt
per miraculum. gen. ii. ¶ Responsio. auctor dicitur per ra-
tionem quia sunt eius principium materiale et exire et quodam-
modo finale. quia propter ipsum et de ipso et secundum eius simili-
tudinem formata est sed non effectiuum. ¶ Item super
illud. ita et mulieres uiris suis in omnibus. glo. que
non sunt contra deum. ergo mulier debet obedire uiro in
omnibus bonis et indifferentibus. ergo de mandato eius
tenetur religionem intrare. uel uendere seu dare
patrimonium suum quod falsum est. ¶ Responsio. accomoda
est distributio pro hiis que determinata sunt
secundum legem matrimonii non pro aliis. ¶ Item super illud.
non habentem maculam. glo. non habentem tunc
uel nec aliquid simile. uel occultum mortale. ¶ contra. in
ecclesia militanti et de ecclesia sunt boni et mali.
¶ Responsio. mali sunt de ecclesia militanti secundum quid non
simpliciter. quia numero non merito. ¶ Item sicut dicitur ita et ui-
ri debent diligere uxores. scilicet ut corpora sua. glo. sicut seipsos.
¶ contra. luc. xiiii. siquis uenit ad me et non odit
uxorem suam etc. ¶ Responsio. ut uxor diligenda est.
sed ut retrahit a dei seruitio odienda. ¶ Item
sicut dicitur nemo umquam carnem. scilicet contra. multi seipsos occi-
dunt. ergo carnem suam oderunt. ¶ Responsio. non oderunt
carnem tamen. sed penam seu miseriam quam carere
uolunt. ¶ Item sicut dicitur. erunt duo in carne una. glo.
dormit adam ut fiat eua. moritur christus ut fi-
at ecclesia. ¶ contra. ecclesia ab abel incepit. ¶ Responsio. in ad-
uentu christi ecclesia fit dicitur non quo ad inicium. sed quo
ad complementum sicut domus quando tectum apponitur.
¶ Item ibidem glo. mortuo christo latus eius lancea
perforatur. ut profluant ecclesie sacramenta. ¶ contra. san-
guis et aqua que fluxerunt non sunt ecclesie sacra-
menta. ¶ Responsio. non sunt ecclesie sacramenta secundum essentiam
sed secundum signum. quia aqua signum baptismi et sanguis
signum fuit eucharistie. ¶ Item ibidem. adam in extra-
si autem celesti mysterio ingressus in sanctuari-
um dei ut intelligeret nouissima. ergo preuidit
incarnationem. ¶ contra. si preuidit incarnationem
preuidit casum hominis propter quem reparandum facta est
incarnatio. ergo doluit. ergo ante culpam penam
sensit. ¶ Responsio. tamen speculum sic uoluntarium po-
tuit omnia sequentia in antecedente et effectum in
causa. ¶ Item sicut dicitur. uxor autem timeat. ¶ contra. uiua
uir et uxor non ad inuicem iudicantur. ergo non
debet obedire uiro uxor. ¶ Responsio. quo ad solutionem
carnalis debiti pares sunt. quo ad alia uir
est superior.

Filii obedite parentibus uestris etc.
postquam posuit admonitionem specialem de muli-
eribus et uiris. hic ponit admonitionem sec[...]

de parentibus et filiis. et primo ponit admonitionem
filiorum. secundo admonitionem parentum. Et vos
patres. In admonitione filiorum primo ponit
obedientie mandatum. secundo debitum. hoc enim iustum
est. tertio fructum. quod est mandatum primum.
etc. Dicit ergo. Filii. q.d. ita debent se habere
viri ad uxores et uxores ad viros. vos
autem filii obedite tamquam subiecti iure nature
et iure consuetudinis humane. parentibus vestris
carnalibus non solum spiritualibus. i. Colos.
iij. filii obedite parentibus vestris per omnia. hoc
enim beneplacitum est domino. obedite inquam et hoc
in domino. i. secundum fidem et iusticiam domini. non contra
fidem aut bonos mores. In hoc enim casu
dicitur Mat. x. qui non odit patrem suum aut ma
trem suam non est me dignus. et debetis
obedire. hoc enim iustum est. s. iusticia legis nature et
legis scripte et legis eterne. et nec iustum quia sim
plex lex precipit dicens. Exo. xx. honora pa
trem tuum. tamquam principium primarium et
matrem tuam tamquam principium secundarium. Eccl. iij.
quam male fame est qui relinquit patrem et est
benedictus maledictus a deo qui exasperat matrem.
quod s. honorare patrem etc. est primum manda
tum in promissione. i. cui adiuncta est promis
sio. et dicitur primum non simpliciter sed inter mandata secunde
tabule. i. mandata ad hominem pertinentia.
secundum enim Aug. in prima tabula sunt tria man
data ad deum pertinentia. In secunda autem vij. per
tinentia ad proximum. Inter que vij. hoc est primum
in promissione dico hec. s. ut bene sit tibi in
presenti. tam in temporalibus quam in spirituali
bus. Eccl. iij. honora patrem tuum ut superveni
at tibi benedictio a deo. et sis longevus in futuro su
per terram. s. viventium. Eccl. iij. qui honorat pa
nota trem. s. vita vivet longiore. ¶ Nota hic quod
est quadruplex terra. primo terra viventium.
Ps. credo vi. bo. do. in terra vi. secundo morien
tium. ij. Reg. xiiij. ca. omnes morimur et quasi aqua di
labitur in terram que non revertentur. tertio mor
tuorum. Job x. antequam vadam ad terram tene
brosam etc. iiij. iuvenis vel morti valentium.
nota Gen. iij. terra es et in terram ibis. Nota etiam quod filii
debent parentibus viij. primo amorem. unde super
illud Can. ij. ordinavit in me caritatem. dicit Ambro.
ordo caritatis ut primo diligamus parentes deinde
filios. secundo honorem. Mal. i. filius honorat
patrem etc. tertio servitutis sive obsequii impe
sionem. Eccl. iij. qui timet dominum honorabit
parentes. et quasi dominis serviet his qui se ge
nuerunt. iiij. sustentationem. unde glo. super illud
Exo. xx. honora etc. honorare est et reveren
tiam exhibere. et necessaria ministrare. quinto
reverentiam. Heb. xij. patres quidem carnis nostre
habuimus eruditores et reverebamur eos. Sexto
obedientiam. Deut. xxi. si genuerit homo filium

contumacem et protervum qui non audiat patris et
matris imperium et obedire contempserit obruet eum
lapidibus omnis populus et morietur. vij. veniam. Eccl. iij.
si defecerit sensu veniam da. viij. tolerantiam.
Eccl. iij. fili suscipe senectam patris tui et ne con
tristes eum in vita illius. ¶ Et vos patres. hic
ponit admonitionem parentum et primo monet
eos ad filios non provocandos. secundo ad eos educan
dos. sed educate. iij. ad modeste corripiendos.
In disciplina. dicit ergo. et vos patres nolite ad ira
cundiam provocare filios vestros. ipsos s. ubi vix
sunt exasperando. hoc dicit quia ratione iuventutis ani
moventur ad iram. et post ad contumaciam.
Col. iij. patres nolite ad indignationem provo
care filios vestros. sed potius educate illos providendo
eis necessaria. et hoc in disciplina. s. morum. Prov.
iiij. disciplinam patris audite filii. et correctione
s. verborum. Prov. Eccl. xxx. qui diligit filium
assiduat ei flagella. correctione inquam domini. i. secundum
dominum et propter dominum. et tangit hic tria. que de
bent patres filiis. s. educationem. sive provisionem
necessariorum. eruditionem morum. castigationem scelerum.
Servi obedite. hic ponit etiam admonitio
nem specialem. s. de servis et dominis. et primo ponit
admonitionem servorum. secundo dominorum. et vos domini.
In prima parte monet servos obedire dominis
suis. et primo ponit obediendi modum. secundo fi
nem non ad oculum. tertio motivum. facientes.
iiij. premium. scientes. Dicit ergo. servi. q. ita
debent se habere filii ad parentes. et parentes ad fi
lios. vos autem servi obedite dominis non solum
spiritualibus et bonis. sed carnalibus. i. malis. i.
Pe. ij. servi subditi estote dominis non tantum bonis
et modestis sed et discolis. et hoc cum timore ne
sis quod est quasi filius patris. et tremore cor
poris quod est proprium servorum. In simplicitate. s. in
tentionis. simplicitate dico. cordis vestri.
ut sicut exterius condicionis sic et in voluntate hanc.
Eccl. ij. ve duplici corde et hoc sicut Christo. supple
obeditis cum timore et tremore. Ps. servite domino
in timore et exultate ei cum tremore. obedite
dico et hoc non ad oculum servientes. ad oculum
s. humanum. i. propter humanum favorem. sed
ad oculum divinum qui videt interiora. i. Reg. xvi.
homo videt ea que patent. deus autem intuetur cor.
quasi hominibus placentes. i. sicut illi qui querunt
hominibus placere. quoniam deus dissipavit ossa eorum qui
hominibus placent. in Ps. sed ut servi Christi. i. quasi intendentes
Christo. non ipsis sed Christo servientes cuius servi sunt ad vo
luntatem. non ad simulationem. Gal. i. si hominibus place
rem Christi servus non essem. vos dico facientes voluntatem
domini. in hoc enim non est potestas nisi a deo. Itaque qui po
testati resistit dei ordinationi resistit. Ro. xiij.
facientes inquam et hoc ex animo. i. prompto animo. Col.
iij. quodcumque facitis ex animo operamini. et exponitur
quod dicitur ex animo tantum. s. cum bona voluntate sine murmure

et tremore timentes dnis uris. s. sicut dno
ita ut nisi putetis uos timere dnm. et n hoi
bz suple tm. obedite inq uos dico scientes
qm unusqz quodcunqz fecit bonu i inito hec reci
piet a dno in pmio. gal. v. que seiauerit ho
hec et metet. hinc accipit q dici solz. nllm
bonu irremuneratum. unusqz dico sic siue
sit lib. gal. iiij. in xpo ihu no est masculus
nz femina. n est seruus nz lib. et iob. iij. pu
et magnus ibi sut. et seruus et lib a dno suo.
et uos. hic monz dnos de modo se hndi ad
seruos. et pmo monet eos ad bnficioz re
muneratoem. scdo ad malefcoz remissione.
remittentes. tcio subdit utilz roem. sci
entes. dicit g. et uos. q. ita debent se hre
ad dnos. et uos dni eadem. i. silia. et silituo
litr facite illis. s. seruis bnfca remune
rando. ecc. xxxiiij. siuus fidel sit t. q. aia
tua et qi fratrem sic tracta illu. uos dico re
mittentes. si qdz. s. peccauint. minas nd
tm uerbera molestias. s. indulgendo. quod
intellind est de bonis suis. ecc. vij. ne ledas
seruu in ueritate opantem. eccl. aut seruo
maliuolo tortura et compedes. ecc. xxxiij. ue
dico scientes q et illoz et ur dns e i cel. un
ita uos hete ad illos sicut uultis dm se
hre ad uos. iob. xxxi. si contempsi subire iudi
cium cu suo meo et c. quid. n. faciam cu surrex
it ad iudicandu d. q. dicet qsiderau q idem
dns me et ipsum iudicaret. nec solu hetis
eunde dnm. sz eundem dnm iustu. un
subdit et suple scientes hoc. q psonaz
acceptio n est apud dm. ipe. n. discutit
cas no psonas. sap. vi. equalr e illi cu
ra de oibz. deut. x. d psona hois n ac
cipit. de cetero frs. hec est quarta ps pn
cipalis eple. postqm. n. posuit salutatoem
in qua affcone sua demonstrat et gratiaz
actoem in qua eos qfirmat. et exhortatio
nem in qua eos ad meliora puocat. hic
ulterius subdit qcloem in q eos ad pseuan
tiam contra bella spualia aiat. et p mo
net eos qfortari et aiari ad pugna. scdo
describit armatam necessam. state g. tcio
ostendit mod acquirendi ista. p oem ora
nem. iiij. ut libentius acqescant ondit
eis solliatudine sua. ut et sciatis. p
pte p monz eos qfortari. scdo armari.
induite. tcio ostendit necessitate h faciendi. qm
n e nob. iiij. repetit admonitoem arma
sumdi. pptea d g. decetero. q. huiusqz uos
admonui. sz o frs in fide et dilecte. de cetero
qfortamini. qtra s. bellu dyabli. ios. i. qforta
re et esto robustus. qfortami inq et hec no i uob
sz in dno. i. in auxilio dni sperato. exo.
xiiij. dns pugnabit p uob et uos tacebitis et

in pto uirtutis eius. i. i potenti uirtute. ia abeo
nob collata. ps. n. dat uirtute et fortitudie
plebi sue. et dicat uirtutis eius. n ure. qz. ysa.
i. erit fortitudo ura ut fauilla stupe. ij. par.
xx. in nob nd est tanta fortitudo ut possimus
tante multitudini resiste. n g in ps uirtutis
ure. sz eius. ps. xx. ds meus e rex ultor
fortis. ido qui me psequnt cadent et infirmi
erunt. nz solu qfortamini. sz induite uos
armaturam dei. i. que a solo deo est arma
turam. s. uirtutu. et d induite n facite sol
. n. ds est hoz armoz fabricator. hois. n. est
ea oblata accipe qsentiendo. un phia ad
boetiu. talia tibi qtuleram arma que nisi
pior abiecisses inuicta te firmitate tuerent.
induite inq ad hoc ut possitis stare firmi
et stabiles. adusus insidias. i. occultas ma
chinatoes dyabli. ecc. xi. multe insidie dolo
si et dicit insidias n uires qz ples seducit
p astuciam qua uicat p potem. qm n est
nob. hic ponit necessitate arma sumdi. ubi
ondit. vij. qdo nos hostiu cu quibz pugnare
debemus pmo uicinitate qm est nob colluctatio. i. pugna
/ scdo imortalitate. n adusus car / tcio pot
atem. sz adusus pncipem / iiij. multitude
tores mundi / quinto iuisibilitate. q spua
lia / sexto malignitate seu crudelitatem
nequice / vij. supioritatem seu sublimitate.
in celestibz. dicit g. qm. q. nece est ut ar
ma assumatis et firmi stetis. qm e nob
colluctatio. i. uicinu et quotidianu bellu
n adusus carne et sanguinem. i. q hoies
fragiles et debiles. sic accipitur caro et sa
guis. mt. xvj. caro et sanguis n reuela
uit tibi. ul n adu. car. et san. i. adusus
uicia carnis et sanguis suple tm. sic ac
cipitur caro et sanguis. i. cor. xv. caro et
sanguis regnu dei n possidebut. sz adu
sus pncipes. i. demones minores qui tam
pncipantur. et potestates. i. maiores demo
nes qui et sub pncipes. dnantur. s. adus
rectores mudi. i. amatoz n creaturaz
mundi. un exponendo se dicit d mudi dico
. s. tenebraz haz. i. pctoz tenebrosoz. sic
accipit mdus. j. io. ij. omne q est in mudo
aut est qcupia carnis. q spualia neqe
. i. q spuales et neq hostes et ppa abstrac
tu p qcreto ad maiorem expssione. et h
in celestibz. hec e p celestibz. non p modica
re est ista pugna. ul i celestibz. i. in uirtutibz
quas nob nituntur auferre. ul i celestibz
. i. q demones existes in celestibz. i. in hoc
aere caliginoso. ap. xiij. aues celi comede
runt id. (C) Hic qr sup d. filij obedite. glo.
carnalibz. q pentu carnali pcepienti ctra
re religionem est obediend. (C) q. intrare

religionē gsiliū ē n̄ pceptū. R°. h' obe
dia attendit̄ quo ad illa q̄ ptinet ad
regim̄ dom⁹ 7 familie. n̄ quo ad oīa
ut. tpm. n. n̄ hn̄ ples a pente. h' cur⁹
7 primoluin. Jt̄ sup i°. ho. pa. glo. ho
norare pn̄em est reuerentiam exhibē
7 neca ministrare. q° quib3 7 religios⁹ te
neat̄ pceptū diuinū iplere tenet̄ par
necca ministrare. q°. nō dz h're ppiū nec
aliq' sit sua. plam fac̄e. R°. qui h't
administratōm liberam 7 tūc tē pentu sic̄
aliī paupī. imo multomagis neca mini
strare si ng h't. qui sit tertinito suo spūl'
po'ei nec̄ ministrare 7 cū licentia plag
7 tūc dz qui n̄. 7 tūc n̄ dz. q'. plus tenet̄
aīam suā q̄ cor⁹ pentis dilige. Jt̄ sup
i°. q' ē mandatū pmū. glo. tā mandata
ad deū ptinentia sunt in pma tabula.
.vij. uo mandata ad pxim̄ ptinentia
in scda. q° ḡ joseph. in qualz sunt. v.
R°. Joseph⁹ respiciat distinguendo ta
bulas. num pceptoz 7 hystoria. glo. uo
pceptoz sinem seu materia. Jt̄ sc̄o i° i
pmissione. q°. maī⁹ est mītū pcepto
rium ptinentiū ad dm̄. ḡ maī⁹ pmi
um. R°. qūis maī⁹ pmiū n̄ tā mag'
exprimend̄. In hec. n. q' maioz est dclina
tio n̄ minoz uidebatur ee retributio gre.
Jt̄ sup i° nolite ad iracūdia. glo i ira
nemo agnoscit quid sit utile. q° ira n̄
tollit usū roīs nec hītū scie. R°. qūis
n̄ tollat usū ul' hītū tn̄ ipedit clarū u
sū 7 expeditū. Jt̄ sc̄o i°. serui obedite. glo.
pma seruit⁹ ca p̄tm est. q°. ordo sub̄iectis
7 dn̄atois bonus est. p̄tm uo ca boni n̄
est. R°. seruit⁹ pena est. qūis simplr' bo
na sit. b' ǭpatōem ad diuīa iusticiā isli
gente. 7 sic eius ca p̄tm est n̄ p̄mo m°.
Jt̄ sup i° in simplicitate cordis. glo. li
bam facto seruiguitē qui seruit̄ i tioze
h' dilcōe donec transeat iniq̄tas 7 euacue
tur p̄iquitas 7 oīs potas. q°. manebit
ordo pncipatuū 7 potatū 7 dn̄atōnum.
R°. manebit ordo potatū 7c̄. quo ad
dignitatē n̄ quo ad auctitatē. Jt̄ sup
i°. n̄ est psonaz acceptio. glo. do⁹ iustus
iudex cās discernit n̄ psonas. q°. ro. xi. cū
nichil boni aut mali egissent dēm ē ia
cob dilexi esau odio hui. R°. n̄ discernit
psonas h' cās. ul' ptitas ut i opibz iusticie.
ul' suctas ut in opibz mīe. ul'. glo. las
in opibz iustie que respiciant exigentiā
meritoz. n̄ in opibz mīe que respiciunt
bnplacitū diuinū. Jt̄ sup i°. spūalia ne
quicie. glo. quo xp̄c eos qui sunt lux gu
bnat 7 regit. sic dyā⁹ eos qui tenebre

sunt ad omē malū pcipitat. q°. ḡ h't
potatē sup aīas i malī tantā ? qūtā h't
xp̄c in bonis. R°. sit̄r⁹ h' attendit̄ i gnā
li n̄ in spāli. nam xp̄c gubnat aīas inspi
rando. dyā⁹ pcipitat solū suggerendo.

Pp̄terea accipite armaturā et c̄.
Ostensa necitate arma sumēdi. hic repe
tit admonitōm hec faciendi pp̄ duo ut
possit resistē malo 7 pseuare in bono. d°
g°. ppea. q'. c. tales hostes hm⁹ accipite
ad qui patus ē dare. q' dat oībz affluēt̄
7 n̄ ipperat. Jac. i. armatūram di. i. uir
tes. quibz d's suos armat n̄ armatūm
mūdi. q' cū hostes sint spūales nich' ua
let g° eos armatura corpl'. ij. coz. x. ar
ma milicie nr̄e n̄ carnalia sunt. 7c̄. acci
pite mg° 7 hec ido. ut possitis resistē g°
malū. Jac. iiij. resistite dyā¹° 7 c̄. i die
malo. i. i p̄senti uita q̄ mala est mali
cia culpe. 7 miserie. et s°. v. redimites
tp̄c qm̄ dies mali sunt 7 ut possitis i oībz
pfpis 7 aduīs pfci i uirtutibz stare i bono
pseuando. stare g°. postq' ǭfortauit
eos 7 armari monuit ad pugnā. hic
describit armaturā pugne necāā. po
nens. vi. gna armoz spūaliū. p̄mū
ǭtinentie. stare. scd̄ iusticie. induti lo. t.
cū ǭtinentie 7 calciati. quartū fidei
in oībz. quītū spei. 7 galeā. sextū ubi
dei 7 gladiū spc̄. d° g°. stare q°. q' arma
tura nob necca est. g° stare. uirilr ne
cadatis qn̄ ab hostibz ipugnamini. uos
dico succincti sic cingulo ǭtinentie lubos
ures. Contra desidia carnalia. i. carna
les ǭcupias cingulo castitatis refrenā
tes 7 h' tam lubos mris q' lubos carnis.
q°. opa carnalia de lubis mris. i pe. i.
succincti lubos mētis uide. de lubis carnis.
luc. xij. sint lubi uri pcincti. glo. lubos
pcingim⁹ cū carnis luxuriam p ǭtinen
tiam refrenamus. succincti mg° 7 h' i uirtute
n̄ simulatōe ut ypocrite qui sunt uirgines
fatue hntes uasa sn̄ oleo. m°. xxv. ul'
in caritate. i. p caritatē q̄ est zona aurea
de qua apo. i. pcincti ad mamillas au
rea zona 7 c̄. dicite supple calciati pedes.
i. affcōnes ure sint munite caute. b3
ne a uiciis pu. Jc. ij. phibe pede
tuū a nuditate. can. v. q° plū pulcra
sunt gressus tui in calciamentis filia pn
cipis. calciati mg°. 7 h' in ppatōm ewn
pacis. i. ut sitis pati ad pdicand' ul' in
plend' ewn̄ i quo annūciatur pax. sup
ij. ewngelizauit uenens pacē 7c̄. uos
dico sumtes in oībz. plus. s. cū illatis
a carne siu a mūdo siu a dyālo. scutū fidei

i. fidei rerum invisibilium. pro scuto. sicut enim scutum
cetera arma protegit et primum occurrit. ita et
fides. viii in glo. prima petit campum dubia
sub sorte duelli pugnatura fides. portatur
scutum et fides in sinistra ad modum scuti quia contra
tentationes ista est fides. in quo scilicet scuto fidei pos
sitis omnia tela nequissimi extinguere. i. omnes a
cutas temptationes dyaboli. scilicet luxurie superbie et
avaricie. quia omne quod est in mundo etc. i. Jo. ii. tela
dico ignea. i. de inicio incentiva et inflammantia
in igne gehennali. Job. xxxi. ignis est
usque ad consumptionem devorans. et dicit dyabolus ne
quissimus. nequior enim vivens nequior est peccator mor
tuus nequior. sed ipse dyabolus est nequissimus. Nota
hic quod est multiplex scutum spirituale. primum fidei
ut hic. secundum orationis. Sap. xviii. afferens ho
sti querela proferens servitutis sue scutum orationem
etc. Ecc. xxix. super scutum et lanceam ad
versus inimicos tuos pugnabit. Tertium divini
sermonis. Prov. xxx. omnis sermo dei ignitus
clipeus est sperantibus in se. Quartum passionis do
minice. Tren. iii. dabis eis scutum cordis la
borem tuum. Sextum protectionis divine. Ps. scu
to circumdabit te veritas eius. non timebis etc. Septimum
eterne retributionis. Ps. domine ut scuto bone
voluntatis tue coronasti nos. Et induti sim
ple estote loricam iusticie. i. iusticia pro
tecti. sicut enim lorica undique totum corpus pro
tegit. sic et iusticia undique protegit quia ordinat
hominem et ad superiorem et ad inferiorem et ad e
qualem. ii. cor. vi. per arma iusticie a dextris
et a sinistris. et galeam salutis assumite
i. spem. viii glo. spe sunt salutis gaude
tes. sicut enim galea protegit a parte superiori
scilicet caput. sic spes a parte superiori scilicet ex con
dicione future beatitudinis. Ro. v. spe salvi
facti sunt et supple assumite gladium spiritus i.
quod dat spiritus scilicet Mt. x. non enim vos estis qui loquimini
sed spiritus patris vestri etc. quod est verbum dei. hic est gla
Nota dius de quo Mt. x. non veni pacem mittere in terram
sed gladium. Nota hic quod verbum dei appellatur
gladius spiritus iiii de causis. primo quia spiritus scilicet sanctus
fabricavit. ii. Reg. xxiii. spiritus domini locutus est per
me. et sermo eius per linguam meam. ii. Pe. ii. spiritu
sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. secundo
quia spirituales hostes interficit. Ysa. xi. spiritu
labiorum suorum interficiet impium. tertio quia spiritum
a carne dividit. Heb. iiii. vivus est sermo dei
et efficax et penetrabilior omni gladio an
cipiti. pertingens usque ad divisionem anime et spiritus.
Quarto quia spiritus meliora vulnerat et perfigit
Nota unde sagittis acutis comparatur in Ps. sagitte
potentis acute etc. Et per omnem orationem. hic
ostendit modum acquirendi armaturam illam
scilicet per orationes. ostendens primo quo genere orationis
sit orandum. per omnem. secundo quid orandum. omni

tempore. tertio pro quibus orandum pro omnibus sanctis. quarto
quid ei specialiter orandum. ut detur. dicit ergo per
omnem. quasi ita state et ut sic stetis sitis ora
tes per omnem orationem. vel scilicet facultatem et obsecra
tionem. vel ut dicit alius differt enim oratio et ob
secratio quia oratio est simpliciter petitio. sed ob
secratio est petitio cum adiuratione. ut per
passionem et crucem tuam etc. orantes dico
omni tempore non horarie. i. Thes. v. sine intermissi
one orate et hec in spiritu non verbo tenus tantum. glo.
in spiritu orat qui mente conscientia et fide integra.
i. cor. xiiii. orabo spiritu et orabo et mente. et
in ipso. scilicet spiritu sitis supple. vigilantes dico
i. solliciti. Mt. xxvi. vigilate et orate. vi
gilantes dico in omni instantia et obsecra
tione. i. instanter et fortiter operando ora
do. Col. iiii. orationi instate vigilantes in ea.
obsecratione dico facta pro omnibus sanctis generaliter.
Jac. v. orate pro invicem ut salvemini. et
pro me. specialiter. pro prelatis enim
specialiter est orandum. Heb. xiii. mementote prepositorum
vestrorum etc. et tangit hic .v. condiciones ora
tionis. monet enim primo orare indesinenter
omni tempore. fervente in spiritu. diligenter in ipso
vigilantes. instanter in omni instantia. for
titer et obsecratione. ut detur. hic ostendit
quid ei specialiter sit orandum. scilicet ut possit verbum
dei predicare. primo aperte. ut detur. secundo
libere cum fiducia. tertio intrepide ita ut
audeam. dicit ergo pro me instanter orantes
ut detur mihi sermo a deo. scilicet quia hominis est animam
preparare. dei autem gubernare linguam. Prov.
xvi. detur inquam in apertione oris mei. i.
in manifestatione verbi mei. Mt. v. aperiens
os suum docebat eos. quia frequenter ille in aper
tione oris mei. i. cum aperio os meum. quia
frequenter oportebat eos loqui impremeditatos.
Ps. dilata os tuum et implebo illud. detur
inquam ita. scilicet ut possim cum fiducia. i. libere
absque impedimento. notum facere misterium e
vangelii mei. i. secreta incarnationis et
passionis. evangelii dico pro quo. scilicet predi
cando legatione fungor. ii. cor. v. pro Christo
legatione fungimur. in cathena ista. i. et
in vinculis positus non cesso. ii. Thi. ii. verbum dei
non est alligatum. cum fiducia inquam ita. scilicet ut
in ipso. scilicet evangelio. audeam me omnia adulta
prout oportet me loqui. i. ut intrepidus predicem
veritatem. ne aliquo timore vel dampno vel
hunc ... retraheretur a predicatione. Nota. v. Nota
cta tionis opportunitate notanda. vii glo.
super Eze. pensare debet doctor quid loquitur. cui
loquitur. quando loquitur. qualiter loquatur. quantum lo
quitur. si enim horum unum desit. locutio apta Nota
non erit. Notandum vero quod Paulus officium lega
tionis illius est multiplex. primo officium predicandi

eph. iiij. ego vinctus in domino. sicut ego minister
scdo officio visitandi. ij. cor. xiij. ecce tercio
hic venio ad vos. tercio excommicandi. i. cor.
v. ego iudicaui tradere huiusmodi sathane. quarto
absoluendi. ij. cor. ij. cui aliquid donastis
et ego. v. prelatos instituendi. tyt. i. huius
gratia reliqui te crete. vj. concilium celebrandi
act. xxi. mittens ephesum vocauit senio-
res et c. vij. statuta faciendi. i. cor. xi.
cetera cum venero disponam. Ut autem. hic quar-
to ut libentius acquiescant ostendit ad eos
sollicitudinem suam. primo statum suum sig-
nificando. scdo pacem et virtutes alias eis
optando. pax fratribus. tercio gratiam imprecando.
gratia domini. In prima parte primo ostendit qua
de causa mittat ad eos missum. ut autem.
scdo qualem mittat missum. omnia vobis. tercio
qua intentione mittit. quem misi ad vos.
dicit ergo. ut autem. q. ita legatione fungor
in cathena. autem. sed ut vos audiatis tri-
bulacionibus meis non terreamini. sed potius sciatis
quae circa me sunt. q. s. undique circumda-
tus sum tribulacionibus. ij. cor. xx. periculis latro-
num et c. vel quae circa me sunt. i. tribulaciones
quibus me circumdant exterius a quibus tamen intactus
sum interius. ij. cor. vi. tribulacionem pa-
timur sed non angustiamur. quid agam.
i. non solum sciatis quid patiar sed quam
constans sum. inter tribulaciones. q. ab ac-
tione mea. s. predicatione propter tribulaciones
non cesso. ij. thi. ij. scd euuangelium xpi in quo
laboro. q. male operans usque ad vincula.
sed verbum dei non est alligatum. omnia. s. et q
patior et quae ago. nota vobis faciet tyti-
cus. quidam. s. eius discipulus. dyaconus
per quem misit hanc epistolam a roma de
carcere in captiuitate. karissimus meus in fide et fidelis
minister in sacramentorum dispensatione. fidelis inquam
in domino. i. in hiis quae ad deum pertinent
et in hoc reddit ipsum multum commendabi-
lem. quia iam quaeritur inter dispensatores ut
fidelis quis inueniatur. i. cor. iiij. ad hoc
autem cum commendat ut libentius audiatur.
quem. s. tyticum misi ad vos in hoc ipso. i. propter
hoc ipsum non propter peccuniam congregandam ut
cognoscatis per eum quae circa nos sunt. i. ut
veram veritatem vobis dicat. et suple per
hoc consoletur corda vestra. ipsi. n. tamquam
boni filij libenter audiebant rumores
de patre spirituali. ut autem predicta. sicut decu-
erant. pax. suple sit patribus fratribus et cari-
tas cum fide. et optat eis tria valde necessaria.
s. fidem rectam. caritatem sinceram et pacem
integram. fides quantum ad honorabile. caritas
quo ad concupiscibile. pax quo ad irascibile.
fides ad deum. pax ad proximum. caritas ad

utrumque. propter duplex preceptum caritatis. in fide est
spiritualis edificij inchoatio. In caritate consum-
matio. In pace conseruatio. hec ergo tria sunt
fratribus a deo patre nostro. ex quo omnia bona et
domino ihesu xpo. per quem omnia bona et quia ista non
possunt haberi tamen gratia sua nisi per gratiam. gratia
vobis sit suple cum omnibus. i. et omnibus. qui di-
ligunt dominum nostrum ihesum xpm. signum autem
non amat deum. n. i. xpm sit anathema. mara-
natha. i. cor. ult. qui diligunt inquam
in incorruptionem. i. in fidei integritate
ut sponsa sponso fidem seruantes. vel gratia
sit eis in incorruptione. i. in vita eterna. amen.
confirmatio est oracionis et totius epistole. ¶ hic q
sup id succincti lumbos in veritate. glo. vel in
castitate. i. per caritatem. ~~ergo castitas suc-~~
~~gitur implendo castitatem exequendo.~~ ~~hic sup.~~
~~calciati.~~ ¶ contra castitas succingit lumbos
non ergo caritas. ¶ ergo caritas succingit
implendo castitatem exequendo. ¶ hic sup id calcia-
ti. ¶ contra math. x. neque peram neque calciamenta
¶ ergo debent pedes. i. affectus predicantium
esse tecti ad inferiora ¶ sed aperti et nudi ad su-
periora. In signum huius precepti vnde non ap-
portauerunt sandalia. chr. v. ¶ hic sup id.
In omnibus sumentes scutum fidei. glo. fidem plus impug-
nat dyabolus. ¶ contra plus odit caritatem
ergo plus impugnat. ¶ hic primum in constitu-
endo est ultimum in destruendo. ergo cum fides sit
prima virtus in constitutione erit ultima in
destructione. ¶ ergo quamuis odiat caritatem
quam fidem tamen plus impugnat fidem. quia ea
destructa nouit se destruere caritatem.
¶ ad aliud. ergo. quamuis ultima sit in destructione
tamen prima est impugnatione. vel non est sic
in edificio corporali et spirituali. non. n. sicut
hinc posterius prius et dependentia partes edifi-
cij corporalis et spiritualis. ¶ hic sup id. tela ignea.
glo. quia de intus in intus intendunt. ¶ contra
non possunt sup intellectum agere ergo nec multo minus
sup affectum. ¶ ergo. intendere duplex est vel igne
immittendo. sic demones non intendunt vel
materia ministrando et presentando sic inten-
dunt. ¶ hic sup id gladium spiritus. glo. iste gladius
ue acutus est. quia quem ferit a mundo
diuidit. ¶ contra omnes bonos ferit. nec tamen omnes
a mundo diuidit. quoniam qui matrimonio iuncti
sunt cogitant ea quae mundi sunt. ¶ ergo a
mundo diuidi duplex est. vel per recessum mundi cu-
ram relinquendo quod conuenit perfectis. vel ipsius
mundi amiciciam relinquendo quod conuenit omnibus.
¶ hic sup id orantes omni tempore. ¶ contra aliud oportet dor-
mire ¶ ergo. omni tempore. i. horis oportunis. ¶ hic
sup id pro omnibus sanctis. ¶ contra aug. iniuriam facit
martyri qui orat pro martyre. ¶ ergo loquitur de
sanctis ecclesie militantis non triumphantis.

Ideo ideo ut detur michi sermo. glo. ut aperte
possim reserare secreta incarnationis et pas
sionis. Et. iohannes dicit se indignum corrigi
am solvere. i. misterium incarnationis exponere.
Jo. i. Ergo in misterio incarnationis due sunt.
s. vel fecit et modus. primum potest aperiri. se
cundum non.

Paulus et thimotheus servi ihesu
christi et c. hanc epistolam scribit paulus
apostolus philipensibus. hii erant macedo
nes qui ab apostolo verbum veritatis ac
ceperunt post acceptum in fide firmiter ste
terunt. nec pseudo apostolos receperunt
ideo apostolus hos laudat non increpat. scribit
autem eis a roma de carcere per epafroditum
per quem ei rome transmiserant pecunie ali
quantum subsidium. Intentio autem eius est eos ex
hortari. scilicet precipue ad tolerantiam tribulatio
num. et ad cautelam deceptionum pseudo
predicatorum. modus agendi talis est. quia pri
mo more solito salutationem premittit. p
aulus. secundo gratias agit. gratias ago. tertio de
tolerantia et cautela eos instruit. scire
autem vos volo. usque versus finem epistole.
quarto epistolam concludit. decetero fratres gaudeque
rerum. In prima parte primo ponuntur persone
salutantes. secundo persone salutate. omnibus. tertio
forma salutationis. gratia vobis. dicit ergo. pau
lus doctor nomine auctoritatis. et thimotheus
eius. s. discipulus quem adiungit sibi in sa
lutatione. quia per hoc eum commendans. ut ab
eis honorabilius reciperetur. quia mittendus erat ad
eos missurus. s. ii. servi ihesu christi. cui ser
vire regnare. tacet autem nomen auctoritatis
et dignitatis. s. apostolus. et ponit nomen humilitatis
. s. servus. quia nec erat opus auctoritate suam
eis ostendere cum nunquam de eo male sen
serint. et tangit glo. duplicem servitutem
. s. timoris et amoris. servi ergo erant ser
vientes ex amore non ex timore. illi igitur
scribunt omnibus sanctis in baptismo sanctificatis. sancti
ficatis inquam in christo ihesu. quia omnis sanctitas ab eo
qui est sanctus sanctorum. dan. ix. vel omnibus sanctis fun
datis supple in christo ihesu. quia fundamentum aliud
nemo potest ponere et c. i. cor. iii. omnibus inquam
sanctis qui sunt philippis. i. in illa civita
te grecie. a philippo patre alexandri pu
tatur qui eam edificavit sic dicta. cum
episcopis. hoc potest legi dupliciter. uno modo ut quia pertineat
ad personas salutantes sic. paulus et thi
motheus cum episcopis et diaconibus. qui s. sunt
rome. scribunt sic. secundo modo ut quia pertineat
ad personas salutatas. omnibus sanctis. s. minori
bus. cum episcopis et dyaconibus. s. sacerdotibus maioribus
et c. hic autem per episcopos intelliguntur presbyteri
quia plures episcopi non erant in una civitate

et item cum nondum episcopatus et diaconatus sit plura
tus. scribunt autem sic. gratia. i. remissio pec
catorum. vobis supple sit et pax. i. tranquillitas
mentis sit reconciliato ad deum. a deo
patre nostro ex quo omnia. et domino ihesu christo. per
quem omnia. gratias ago. hic ponit gratiarum ac
tionem et primo ostendit se pro eis gratias agere
indesinenter. secundo confidenter. confidens. tertio
affectuose. sicut est michi. quarto solli
cite et hoc oro. In prima parte tangit iiii.
primo quod gratias agit. secundo pro quibus pro omnibus.
tertio quid. cum gaudio. quarto super quo
super communicatione. dicit ergo. gratias ago. Inchoatio
in gratiarum actione significat in eo gratie habundantiam
quia bonus homo de bono thesauro profert bona.
mt. xii. et dicit ago. non dicit tantum. quia ps. l. ps.
xxix. populus hic labiis me honorat et c. deo
meo. deo quidem omnium per beneficia generalia. mal.
ii. nunquid non unus deus est omnium vestrum. sed
deo meo. per beneficia specialia in omni memo
ria vestri. i. quandoque sum memor vestri. et hoc
non raro. sed semper. i. temporibus optimis. de quibus
ps. vespere et mane et meridie narrabo
et c. memoria inquam quam supple habeo. In
cunctis orationibus meis ago inquam gratias ago
pro omnibus vobis. s. prelatis et subditis et hoc cum
gaudio. non tristis de culpa vestra. prov. x.
memoria iusti cum laudibus. ego dico fa
ciens deprecationem ut stetis in bono. deprecatio
. n. pro malis amovendis. oratio pro bonis ad
ipiscendis. ut dicit glo. sed ps. exaudi
deus deprecationem meam. gaudio inquam
habito super communicatione vestra in evangelio christi. et. i. quia
michi communicastis in fide et operibus evangelii. ii.
Jo. maiorem horum non habeo gratiam quam
ut audiam filios meos in veritate ambula
re. vel communicatione et c. i. quia communicastis michi
vestra temporalia in predicatione evangelii. semi
nantibus spiritualia communicastis carnalia. de
hoc hic. s. vid. communicatione inquam facta a prima die
conversionis. s. vestre. usque nunc. tales sunt bona
conversio cuius fervor sic a prima die perdura
bat ad huc. deut. xxxiii. sed dies iuventu
tis tue sic et dies senectutis. tangit autem
hic apostolus vi. bona per ordinem. s. gratiarum actio
nem et recordationem pro bonis preteritis. sed
gratiarum actionem pro bonis divinis. recordationem
de bonis humanis. item orationem et deprecationem
de futuris. sed orationem pro bonis adipiscendis.
deprecationem pro malis amovendis. vel
orationem pro bonis gratie. deprecationem pro bono
perseverantie. Item exultationem et communicationem
in presentibus bonis. sed exultationem in bonis
spiritualibus. communicationem in bonis temporalibus
confidens. quia ita deprecor ut stetis. ego inquam
confidens hoc ipsum. s. vos futuros. heb. vi. confi

dim⁹ de nob dilectissimi meliora et uicinio
ra saluti ↄfidens inq̄ in dn̄o. q̄z q̄ cepit ī no
bis opus bonū. s. per gratiam operante. pfi
ciet p gratiam cooperante. apo. i. ego sum
alpha et o. principiū et finis. et deut. xxxii.
dei pfc̄a sunt opa. pficiet inq̄ et h̄. usq;
in diem ihū. i. usq; ad diem iudicii p
ticularis cuiuslibz. i. ī morte qn̄ xp̄c se sīg
lis reuelat. ul' usq; in diem ihū. i. usq;
ad diē iudicii gn̄al'. pficit quid ē boni
q̄ incepit in unaquaq; particulari. usq;
ad diem iudicii particularis uniuscuiusq;. s;
usq; ad diem iudicii gn̄al' pficit ī tota
ecc̄a. s. p successionem posteroꝝ. sicut
est michi. hic ostendit q̄ paulus gr̄a sanctis
affectuose. ubi tangitur p̄mo quibz
affectat. scd̄o quare affectat. eo q̄ h̄am
t'tio quid affectat. socios gaudii. quarto
quo. i. quam uehementer affectat. testis
enī. dicit⁹. sicut est. q. ita grās ago et
depcor et ↄfido. sicut est michi iustū hec
sentire. i. hec uelle et facere. p om̄ibz uobis
eo q̄ h̄am uos nō solum in labiis. sed
in corde. i. intimo affectu caritatis. optās
suple et desiderans. om̄s uos ēē socios gau
dii mei. i. future remunationis. q̄z q̄nto
plures socii tanto mai⁹ gaudiū. et dē illd̄
gaudiū esse dn̄i p auctem. mt̄. xxv. intra
in gaudiū dn̄i tui. s; serui quo ad uolu
tatem. jo. xvi. et gaudiū uestrū nemo tol
let a uob. desiderio inq̄ et hec ē ī uinculis
meis. i. ē dum laboro in uinclis p eo⁹
pacē et in defensione eoꝝ. i. dum eoꝝ
ↄtra infideles x̄pm īpugnantes defēdo.
et ↄfirme. i. dum infirmos fideles in dc̄
trina eoꝝ ↄfirmo. q. d. memor uestri.
et bonū uob desid'o quicquid faciā. siue p
eoꝝ pacē. siue eoꝝ ↄtra infideles defende
do. siue infirmos ī eoꝝ ↄfirmando. testis. n.
. q. ita p uob om̄ibz depcor. testis enī m ē
dē. modo inuiandi est. sicut he. vo. i. quid
cupiam et c. hec legitur dupl' scd̄ glo.
p̄mo m̄ sic. q̄mo. i. quā uehementer et q̄nto
affectu. cupiam uos om̄s sui psonaꝝ ac
cepine ēē suple in uisceribz ihū x̄. i. ī in
timo amore x̄pi. nō ab ip̄o p̄s pfc̄e
diligatnini ī ip̄m pfc̄e diligatis. hec
sunt uiscera mīe dei nr̄i. luc. i. scd̄o m̄ leg
sic. ita desid'o uos ēē socios gaudii tm̄ et
hec utiq; non carnali affectu desid'o. tes
tis. n. ē m̄ dē quod cupiam uos om̄s ēē
ple socios gaudii mei. cupia inq̄ ī uis
ceribz ihū x̄pi. i. amore x̄pi n̄ carnali
affectu. ii. cor. xi. emulor uos dei emu
latione. Nota hic q̄ plati debent h̄re
subditos multipl'. p̄ in corde ad dilig⁹.

.ii. cor. vi. os nr̄m pz ad uos corinthii ꝯdi
latatū est. scd̄o in ore ad orand'. ro. i. me
moriam ur̄i facio sp̄ in orationibz meis. t'
cio in pectore ad prudend'. vnde in rōnali
in pectore sūmi pontificis erant scripta
nōia filioꝝ isrl'. exo. xxix. iiii. ulnis ad nu
triendū. i. cor. iii. tamq̄ paruulis in x̄po
lac dedi uob. quinto int' genua ad ↄsola
dum. ysa. lxvi. ad ubera portabimini et sup
genua blandientur uob. vi. ut brachia
ad suppor'd. ysa. xl. ī brachio suo agnos
ↄgregabit. et in sinu suo leuabit fetas ipse
portabit. et hec orō. hic ostendit quā solli
cite gr̄a s agit. optat aūt eis in hac parte
multiplicem pfc̄m. p̄mo pfc̄m cari
scd̄o discretionis in sc̄ia. tercio puritatis
nec sīt s. quarto bone opationis siū eterne
retributionis. repleti. quinto diuine lau
dis. in laudem. dē gl'o. et hec. q. nō tm̄ cu
pio uos et c. s; et et hec orō. ut caritas ura
nō quecūq; alia uirtus. est. n. sola que
diuidit int' filios regni et filios pditionis s'
aug'. magis ac magis ad pximū. ac magis
ↄtinū ad dm̄. habundet. i. crescat. et in hec
tripl' notatur augmentū caritatis. s. p
ēēm feruorem et opū multitudine. et hic
triplicem caritatis ponit scd̄ triplicem
statū. s. incipientiū. pficientiū et pfc̄oꝝ
habundet inq̄. et hec in sc̄ia q̄ntū ad
intellectum p̄me ueritatis. et in oī sensu. q̄
ad affectum ul' expienciam sūme bonitatis.
sap. i. sentite de dn̄o in bonitate. et hec ut
pbetis. i. pbare et discne sciatis. n̄ tm̄
bona s; potiora eph. v. pbantes quid
sit beneplacitum dō. et post pbdm non
acceptatio peiora. s; ut sitis sinceres
sine carie et opibz corruptoris. et hec q̄ntū
ad uosipsos. q̄z omē op⁹ corrupt'le in fine defi
ciet. ecc. xiiii. et sine offensa q̄ntū ad pxi.
. i. cor. x. sine offensione estote iudeis
et gentibz. et ecc̄e dei. et hec in die x̄pi.
. i. pseuanter usq; in finē uite. heb. xii.
in disciplina pseuerate et nō solū sine
malis sitis. s; et repleti fructu iusticie. i.
opibz bonis in p̄senti. fructus lucis ē in
omī bonitate. et c. ul' fructu iusticie. i.
mercede iusticie in futuro. i. sitis pleni dō
qui est merces iusticie. gen. xv. ego merces
tua magna nimis. eph. iii. ut impleamini
in oēm plenitudinem dei. et hec n̄ p uos
ul' meliꝝ ura. s; p ihm x̄pm. repleti ergo
et hec a dō ut sitis in laudem et gl'iam dei.
. i. ut dē in uob et a uob laudetur. et ip̄e
uos ab aliis glorificetur. ul' in laudem
in priuato. et gl'iam. i. fame dilatationi
in publico. q̄z gl'ia est frequens fama cum

laude. secundum tullium. Ambrosius super illud hec oro ut c. quadruplex
caritatis dei hominibus quadruplex. primo intentione. apo. iii. utinam frigidus esses aut calidus.
sed quia tepidus et c. secundo extensione. ad gal. v. di
ligite inimicos et c. tertio appositione. i. jo. iii. dili
gamus non verbo neque lingua sed opere et veritate.
quarto radicatione et firmitate. eph. iii.
in caritate radicati et fundati. Hic quere
supra illud paulus et c. quare non addit apostolus sicut
solet. Glosa. hec racio secundum glo. quia numquam de eius
auctoritate male senserunt. Item super illud servi
ihesu christi. glo. sicut due timores sic due ser
vitutes. Glosa. immo vi. sunt timores. scilicet. mun
danus. humanus. servilis. inicialis. filialis.
Glosa. glo loquitur de timore qui est donum spiritus
sancti. non generaliter. hic autem per differencias essenciales
dividitur in servilem et castum. castus non
per differencias accidentales dividitur in inicialem et filialem.
Item super illud episcopis et dyaconibus. glo. episcopos presbiteros
vocat. quia non est alius ordo episcopatus quam
presbiteratus. Contra dyonisius. l. de ecclesiastica jerarchia. ministros
primitive ecclesie dividit in episcopos. presbiteros. dya
conos. Contra Glosa. ordo dupliciter accipitur. aut per
officio et sic est alius ordo. aut per caractere
sic idem. quia nobilissimus actus sacerdotis est conficere
corpus christi. Item super illud gratia vobis et pax. Contra. scien
tiam quam gratiam iam habebant. Glosa. non op
tat ut ne primo habeant. sed ut habundancius
habeant. Item super illud a deo patre nostro. quare non
faciunt mencionem de spiritu sancto. Glosa. quia ipse est
medius in patre et filio ut nexus in extre
mis. vel in gratia et pace ut dator in donis.
Item super illud. qui cepit perficiet. glo. qui incipien
do perficiat quod operando incipit. Contra super illud eze.
iii. aperui os meum. glo. inicia bone vo
luntatis. a nobis sunt sed perficiuntur a deo. Glosa. i
nicium ex . i. quedam preparacio a nobis est. sed
inicium i. principium bone voluntatis mo
tus a deo. vel inicium materiale ex nobis est.
inicium formale a deo. Item super illud reple
ti fructu iusticie. glo. incedit ethice. quare ro.
viii. non sunt condigne passiones et c. Contra mer
ces eterna fructus est misericordie et non iusticie.
Glosa. quia remuneratur secundum exigenciam meritorum
et sic mercium quo ad opus primum est opus
iusticie. quo ad tertium misericordie.

Scire autem vos volo fratres et c.
post salutationem et gratiarum actionem ponit hic
instructionem. et primo invitat ad tolerantiam
passionum. usque ad. e. tam. secundo ad caute
lam pseudo predicatorum. ca. iii. et. iiii. usque
ad locum illum. deserta fratres. In prima parte
ad tolerantiam passionum invitat primo ex
suo. capitulo. isto. secundo ex christo. ca. ii. In prima par
te primo tangit utilitatem tribulationis sue.
secundo gaudium de tribulatione ut de eius utilitate.
quid. n. sum. tertio spem de liberatione. et hi contra ex.
In prima parte primo ostendit quod eadem tribulationes sue
plures eorum predicant. secundo quare predicant.
quidam quidem. In prima parte primo tangit
pondus tribulationum. secundo fructum. ma
gis ad profectum. tertio fructus evidentiam.
ita ut vincula. quarto fructificandi
modum sic etiam. ut plures. dicit ergo. scire autem.
q. ita et in vinculis desidero neque mihi esse so
cios gaudii. scire autem vos volo fratres que
circa me sunt. i. tribulationes et adversa
exteriora undique me circumdantia. eccli. li.
circumdederunt me undique et non erat qui
adiuvaret. vel que circa me sunt. s. exterius
quia ad interiora non pertingunt. quia precantur
vel autem non tantum quam estimato. apostoli. v. ista igitur
magis ad profectum venerunt evangelii supple quam
ad detrimentum. sic. n. erat de ysraelitis in egipto
primitiva sicut de filiis israel. exo. ii. quanto
magis opprimebant eos tanto magis cre
scebant. ad profectum dico ita s. ut vincula
mea manifesta fierent in christo. i. ut utilitas
vinculorum meorum appareret in christo. quia per hec
christus plus amabatur. et sic fama nominis
eius et fides amplius augmentabatur. ii. cor.
ii. deo gratias qui semper triumphat nos in christo ihesu.
et odorem noticie sue facit per nos in omni
loco. vel ita ut vincula fierent manifesta in
christo. i. ita ut manifestum fieret quod vinctus
eram pro christo. non pro crimine aliquo. mt. v.
beati qui persecucionem patiuntur propter iusticiam.
manifesta inquam in omni pretorio. ubi mira
redduntur. et ubi maiores conveniunt. et in
ceteris omnibus supple locis ubi minores conveniunt.
venerunt inquam ad profectum. et hic ita ut plures
ex fratribus in domino. non in se confidentes. ps. bonum
est confidere in domino et c. in vinculis meis.
i. in confidencia sumpta racione vinculorum meorum
fratrum. n. fervor excitatur et hoc excitatur faci
em proximi sui. et. i. mac. vi. ostenderunt ele
phantis sanguinem uve et mori ad acu
endum eos in prelium habundancius. s. quam an
audebant quare impugnantes sine timore mundano
vel humano. prov. xxviii. Iustus quasi leo
confidens absque terrore erit. et ysa. li. quis tu
ut timeas ab homine mortali audebant inquam
verbum dei loqui. evangelium predicando. dicebant
enim. si paulus vinctus predicat quare nos
non. nec. Aliud quidam quidem. hic tangit. iiii. differencias
predicancium secundum glo. primo eos qui predicant
propter invidiam et emulationem. secundo eos qui propter dei
et proximi dilectionem. quidam autem. iii. eos qui
propter apostoli amorem. quidam ex caritate. iiii.
eos qui propter odium eius et persecutionem. quidam autem
ex contentione. dicit ergo. quidam quidem. q. ita
eadem vinculorum meorum multi predicant christum

quidā quidē aliq̄ .s. a p̄dicis q̄ mali ⁊ p̄p̄ inui
diam ⁊ ɔtencōm suple xp̄m p̄dicant .i. q̄
inuidentes m̄ de glā ap̄latus ⁊ nolūt eam
h̄re. Jac. iii. ubi zelus ⁊ ɔtencio ibi inɔstanti
a ⁊ omne opus prauū. tales erāt pseu
do de quib; .ii. cor. xi. nō sum̄ sicut plurimi
adulterantes ubū dei. tales .n. ubū dei
adulterabant q̄ ipō utebant̄ ad actū ɔtrariū.
tales erant sicut es sonās aut cimbalum
tinniens. q̄ p̄dicando se ɔsumebāt. i.
cor. xiii. quidā aut̄. adh̄ .s. dulsi .q. boni.
⁊ p̄p̄ bonā uoluntatem p̄dicant xp̄m .i. p̄p̄
dilcōm dei ⁊ p̄ximi. ut aliq̄ saluent.
luc. ii. in t̄rā pax hoīb; bone uoluntatis.
quidā boni aliq̄. ex caritate amore .s. meo sp̄a
li nō tm̄ diuino suple xp̄m p̄dicant. scientes
qm̄ in defensione .i. p defensione euāglij
positus sum suple tr̄inalis. ii. thi. ii. sed
euāglium meum in quo laboro usq; ad uincula.
ut in defensione euāglij .i. in defendendo euāglium
positus sum. i. firmus ⁊ stabilis ut domus
edificata sup̄ petram. m̄. vii. quidam
aut̄ .s. mali. ex ɔtencione .i. q̄ aliq̄ me
cum ɔtenderunt disputando ⁊ ɔuicti
sunt xp̄m annūciant. ⁊ h̄ nō sincere .i. nō
puro aīo. q̄ dicit ne uideantur correc
ti. ipi dico existimantes p̄ssurā se susci
te uinculis meis. accōne .s. p̄dicacōis sue.
ut .s. si de p̄dicacōe accusentur totū ī me
actorē retorqueant. Nota hic q̄ annūciatorū
ubū dei multiplex est intencio. quidā .n. a
nunciant p̄p̄ ɔfessum sue plācōis. i. cor. ix.
ue m̄ si nō euāngelizauero necitas .n. michi
incumbit. Alij p zelo supne edificacōis.
act. xix. feruens sp̄u loquebatur ⁊ doce
bat diligenter. Alij p appetitu laudis
⁊ ostentacōis. ɔtra id .i. thes. ii. nō fuim̄ ali
in sermone adulacōis. nec querentes ab
hoīb; glām. Alij p ɔmodo lucri tem
poralis. ɔtra id m̄. x. gratis accepistis
gratis date. Quid .n. hic tangit gau
diū suū ⁊ tribulacōm. ⁊ tribulacōis uali
tatem. tangens cētm gaudij triplicem.
p̄mo uitatis annūciacōm. scdo p̄sentem sa
lutē. scio .n. t̄cio ē magnificacōm. sz in
omī fiducia. In p̄ma p̄te p̄mo ondit q̄
quācūq; intencōe xp̄c annūciaetur nō est
ip̄ediendum. scdo q̄ potius est gaudendū.
⁊ in hoc gaudeo. dicit ḡo. quid .n. q̄. ita q̄dā
annūciant xp̄m bona intencōne. alij
mala intencōne. ⁊ tn̄ oms̄ hij faciunt
ad p̄fcōm euāngelij. quid .n. q. ita q̄dā suple
refert. dū omī .i. quocūq; m̄ sit p occōne
querant sicut mali faciunt. siue p ueritate
.i. ut aīo ut boni faciunt. xp̄c annūciaetur. i.
ueritas xp̄i. nō falsitas. ipe xp̄c ueritas est. Joh.
xiiii. ego sū uia ueritas ⁊ uita. q. d. nichil
refert. ⁊ ido tales sūt tollendi. nō p̄hibendi
m̄. ix. nolite p̄hibē eum qui .n. nō ē adu
sū nos p nobis est. ⁊ in hoc. hoc legitur
dupl̄r. p̄mo m̄ scdo q̄ hoc p̄nom̄ hoc referet
ad xp̄i annūciacōm. sic. q. d. nich refert
siū sic siū sic xp̄c annūciaetur. imo ē ⁊ in hoc
.s. q̄ occōne mea siū bona intencione siū
mala xp̄c annūciaetur. gaudeo nūc. sz ē gau
debo in futuo. scdo m̄ s̄ q̄ hoc referet ad
tribulacōm ut occōnem annūciacōis xp̄i
sic. q. nō solū tribulacio mea est ad tribulacio
nem euāngelij. sz ē ego in hoc .i. in tribulacōe mea.
siū in occōne annūciacōis xp̄i. gaudeo nūc
⁊ gaudebo in futuro. ⁊ tangit duplex
gaudium scdz .s. gaudium grē in p̄senti et
gaudium glē in futuo. de quo dupla gau
dio. phil. iiii. gaudete in dno sp̄ itm̄ dico ga
udete. Hic q̄rit sup id. ut uincla mea. glo.
q̄ pacienter que; mala sustineo. pz nō
esse zelus caritatis q̄ ī me multa uincula p
cellat. ɔtra. Renti multa mala pacient
sustinent p caritate. Rā. mala sustinē nō
est sufficiens argūm ueritatis quā p̄dicabāt
p se. sz cū aliis q̄ faciebāt .s. cū bona ɔuer
sacōe ⁊ ueris miraculis. Itē sup id ī omī
p̄torio ⁊c. glo. cū ap̄s rome uinctus retru
sus eēt in carcē. multa p eū crediderunt.
ɔtra aug. act. xxi. p̄missus ē paulus manē
sibimet cū custodiēte se milite. Rā. a p̄n
in libera custodia fuit sz postmod ī carcali.
Itē sup id. quidā ex caritate. glo. p̄uata
ad ap̄lm. ɔtra. caritas nō ē amor p̄uat̄
sz ɔis. Rā. p̄uatū dupl̄r accipit̄. q̄ uno m̄
excludit ɔe. alio m̄ addit s̄ ɔe. p̄mo m̄
nō ɔuenit caritati. scdo m̄ ɔuenire pōt.
.s. ut quis ex sp̄ali eū sp̄alit̄ sup̄ ɔem dilcō
nem diligat. Itē sup id. q̄d .n. refert.
glo. qua intencōe p̄dicent. ɔtra. luc. xii.
si oclus tuus fuit simplex ⁊c. ḡ multū refert
qualis sit intencio. Rā. multū refert quo
ad ipos m̄ p̄dicantiū. parū ut nich q̄
ad fructū audienciū. Itē sup id. siū per
occōm ⁊ c. glo. quilibet aliq̄ a dō p̄p̄ dn̄i
querit non caste querit. ɔtra. ecctā ɔcedit
p fructib; terre p pluuia p pace ⁊ hm̄ bn̄
facit. Rā. querere ad dupl̄r est. ut ut fi
nem ⁊ h̄ mala. ut ut ad finē ⁊ hoc bonū.
Itē ibid. glo. diligend⁹ est pastor tolerand⁹
est mercennari⁹. cauend⁹ est latro. ɔtra
p̄dicator questuari⁹ nō est p̄mittend⁹ p̄
dicare. sz solū negocium suū exponē nūc
ei ampli⁹ sit ɔcessum. Rā. hoc nō fit solū
q̄ mercennari⁹. sz q̄ de falsa p̄dicacōe suspect⁹.
Itē sup id in hoc gaudeo. glo. q̄ xp̄c anū
ciatur p occōm. ɔtra. nō est gaudendū

de malo. Ergo quis sic annunciare bonum malum sit. tamen ipsum annunciari bonum est.

Scio enim quia hoc proveniet michi ad salutem. Hic ponit statum suum cum gaudii sui de oblatione et tribulationis utilitate. Ubi primo ostendit quid inde expectat sive sperat. secundo per quid sperat. per vestram orationem. tertio quam firmiter sperat. secundum expectationem. dicit ergo. Scio enim. quasi ita et in tribulatione et Christi annunciatione gaudeo enim. quia scio certitudine spei. quia hoc. scilicet profectus evangelii oratione mea. proveniet michi ad salutem. Sed licet intendat hoc michi provenire ad mortem. illi scilicet qui existimant se suscitare pressuram vinculis meis. dicit ergo. vel scio quia hoc. id est pati pro Christo proveniet michi ad salutem eternam. Ro. viii. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Act. xiiii. Per multas tribulationes oportet intrare in regnum dei. proveniet inquam et hoc non solum meis meritis. sed per vestram orationem. quia hoc mihi impetrabitis. et subministrationem. id est adiutorium spiritus ihesu christi. id est spiritus sancti qui a ihesu christo procedit. Ro. viii. Spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Ro. viii. et est sensus hoc michi proveniet ad salutem per vestrum suffragium et spiritus sancti adiutorium ad salutem inquam que scilicet salus erit secundum expectationem et spem meam. id est tantam quantam expecto et spero. et differt expectatio et spes. quia expectatio dicitur ratione dilationis sed spes ratione futuritionis. unde neutrum superfluit. et hoc firmiter spero. quia in nullo. scilicet statu sive adversitatis sive prosperitatis confundar. et hoc tum propter veritatem expectati tum propter eius magnitudinem. tum propter eius honestatem. quia non expectans falsum confunditur. vel qui expectat modicum vel qui inhonestum. Ro. v. Spes non confundit. et eccli. ii. nullus speravit in domino et confusus est. Sed in omni fiducia. hic tangit etiam causam gaudii sui. de tribulatione. scilicet Christi magnificationem. quia scilicet Christus in eo magnificatur. sive per vitam sive per mortem. et primo tangit tribulationis fructum. secundo fructificandi modum. michi autem. tertio modi desiderium. quod si vivere. iiii. desiderii anxietatem. coartor. v. anxietatis causam. multomagis. dicit ergo. Sed in omni. quasi non confundar. sed in omni fiducia. tam in predicando vera quam operando bona. quam sustinendo mala. fiducia dico. sicut semper. id est a principio conversionis. ita et nunc. et in vinculis. Christus. id est Christi fama et gloria. magnificabitur apud gentes in corpore meo. quod fragile est. multomagis in spiritu. qui fortis est. Mt. xxvi. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. magnificabitur inquam sive per vitam Christum predicando. sive per mortem pro Christo moriendi exemplum relinquendo. ii. Mac. vi.

adolescentibus exemplum forte relinquam. si promptu animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. Michi enim. hoc legitur dupliciter. cum enim hoc dicatur pro causam finalem vel efficientem. primo modo sic. michi enim. quasi vere per vitam et mortem magnificabo Christum. Christus enim est michi vivere. id est causa finalis vite mee. quia ad hoc vivo ut ipsum predicem. secundo modo sic. Christus est michi vivere. id est est causa efficiens vite mee et hic et in futuro. et mori lucrum. Similiter hoc legitur dupliciter. primo modo sic. et simpliciter ipse Christus est lucrum. id est premium. mori. id est mortis mee. secundo modo sic. et mori lucrum. id est ipsum mori lucrum reputo. quia per mortem ab hiis miseriis liberabor. quod si vivere. hoc similiter legitur dupliciter. uno modo secundum quod vivere in carne accipitur pro esse in carne. quia vivere viventibus est esse sic. quasi pro sed. si vivere in carne. id est si eo quod vivo in carne. hic michi fructus operis est. scilicet magnificare Christum in aliis. quid eligam. scilicet mori vel vivere ad Christum magnificandum ignoro. secundo modo legitur. sed quod vivere in carne accipitur pro operari sive exercere operationes vite in carne sic. quod si vivere in carne. id est si de eo quod operor in carne. hic michi fructus operis est. scilicet Christum esse michi vitam. quid eligam. scilicet mori vel vivere. ad amplius bonum operandum. ignoro. quasi dicat. nisi esset tantus fructus de eo quod vivo in carne. quia scilicet Christus per hoc manifestatur. vel et quia per hoc notum est michi vita non est dubium quod eligerem mori ut Christum haberem premium. sed quia tantus fructus est vite mee. nescio quid eligam. coartor autem. vel enim. hoc legitur dupliciter. uno modo sic. secundum augustinum. ita quid eligam ignoro. enim quia coartor. vel sic et in alio continuatur sic. quasi non solum ignoro quid eligam. autem. sed et coartor e duobus. scilicet ex desiderio moriendi. et necessitate sive utilitate vivendi. et hoc est quod subdit coartor dico. ego inquam desiderium habens dissolvi. id est ab hiis miseriis liberari. Ro. vii. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. et esse cum Christo. presentialiter. Jo. xii. Ubi sum ego illic et minister meus erit. et hoc desidero. quia multomagis melius est hoc mihi. scilicet ad se. licet hoc michi sit melius. tamen permanere in carne necessarium est. id est utile. et hoc propter vos. non propter me. ideo ex hiis duobus coartor. scilicet ex una parte amore et desiderio Christi. ex alia parte amore proximi. alio modo legitur sic secundum ambrosium. et continuatur ut prius. coartor autem. ego inquam habens desiderium ex duobus. id est ad duo. et hoc quod dissolvi et esse cum Christo multo melius est michi. autem. sed tamen permanere in carne necessarium est propter vos non propter me. Unde secundum expositionem augustini. apostolus habebat mortem in desiderio. vitam in patientia. et dicitur

de

sic lra ͡ctinuari putari. coartor e duo
bus desidium hns dissolui et ee cum xpo.
multomagis melius est. pmanere a. etc. sed
no expom ambro. utrumq desiderabatur. i.
uolebat. et tunc lra puctatur sic. coartor
e duobus. desideriu hns dissolui et ee cum
xpo. multomagis melius est pmanere a. etc.
Nota sr illud. m uiuere xpc est. q sas vi
ue xpc est multis modis. pmo q i xpo uiuit.
gal. iij. q aut nc viuo in carne i fide
uiuo filij dei. scdo q xpo uiuit. ij. cor.
v. p oibus mortuus e xpc ut qui uiuunt
iam no sibi uiuant. tertio q xpo vi
uunt. Jo. vi. ego sum panis uiuus etc. iiij.
q p xpm uiuunt. Jo. xiiij. ego sum uia
ueritas et uita. v. q pp xpm uiuunt ut
hic m uiuere xpc est. i. pp xpm. s glo.
vi. q ex xpi uiuunt. gal. iij. viuo ego
iam no ego. uiuit uo i me xc. Nota et qd
sci mortem desiderant scientes qm pciosa
est in ͡cspectu dni. mors scorum eius pp multa.
pmo pp libertatem. ro. vij. infelix ego ho etc.
scdo pp quietem. ps. in pace in idipm
dormiam et requiescam. tcio pp colletatem
securitatem. Job. xi. defessus securus
dormies. iiij. pp habitacom. ij. cor. v. qui
sumus in hoc tabernaculo igemiscimus
habitacom que de celo est etc. sr indui cu
pientes. v. pp felicitatem. apo. xiiij. bti
mortui qui in dno moriuntur. vi. pter
imutabilitatem. ecc. xi. si ceciderit lignum
ad austrum. aut ad aquilonem. in quocumque
loco ceciderit ibi erit. vij. pp eternitatem
ecc. xij. ibit homo in domum eternitatis
etc. et hoc ͡csidens. ondit utilitatem tri
bulacois sue et gaudium de tribulac. seu
utilitate. hic ondit spem de libacoe
pmo ͡csiderans se diu i uita mansurum.
scdo sperans se ad eos iterum uenturum. ut
gratulo. tcio hortando ad bnm ͡ctem ͡cu
sand. tantum digne. quarto ͡cfortans
ad tribulones ͡cstanter sustind. et i illo.
dicit gl. et hoc. q. ita pmanere in carne
necessarium est pp uos. et ego suple hoc. i. de h
͡csidens. s. q necm est manere. scio id
ul et ego ͡csidens de dei mia. s. hoc scio
. i. certissime spero q manebo n pax sz et
pmanebo. i. diu manebo oibus uobis
tam maioribus q minoribus. manebo inq
ad pfcm urm in uirtutibus et gaudium
fidei. i. et ad gaudium meu de fide ura
ut gaudium urm de fide ura. q in fide
ura gaudebitis et pficietis. gaudebitis
inquam meum. ut gratulo ura. exultis in
uob habundet in xpo ihu p gratiarum actom.
in ͡cspectu aliorum. habundet inquam. i me. i.

p me uob aduentum iterum. et a vinculis li
berato. i me dico. s. p meum aduentum itm fu
turum. ad uos ͡cfirmandos et ͡csolandos. tm
digne. hic ortatur eos ad bnm ͡ctem ͡cu
sandum. et pmo tangit bnm ͡cusandi ͡ctm. s.
eu. sedo pseuantiam ut si. tcio eam. s.
spm. s. in uno spu. quarto modu seu
formam vnanimes. dr gl. eu. q. ita sic
spero uelam. tamen m digne eug
͡cusamini. ut. s. ͡cfirmato xpi ͡cuer
sato ura ͡ccordet et ͡cformetur eug xpi.
eph. iiij. obsecro uos ut ambuletis dig
ne uocatoe qua uocati estis ͡cusamini
inqm. s. ita digne. ut siue cu uenero et uidero
uos psencialiter siue absens a uob. audiam
de uobis. hoc. s. q statis in fide et deuocoe
hos rumores libentissime audiebat. i.
thessal. iij. nc viuim siuos statis in dno.
statis inqm in vno spu. i. p unum spm.
s. eph. iiij. solliciti seruare vnitatem
spc in vinculo pacis. ucs dico existentes una
nimes i uolutate maiori. act. iiij. multi
tudinis credentium erat cor unum et aia
una. collaborantes actu exteriori. fidi
eugelii. preceptum. s. eug. ope adimplendo
fides. n. sine opibus mortua est. Jac. ij. col
labores n tm laborantes. q utrumq exigi
tur. nz. n. fides sine opibus mortua sufficit
et nec opa sine fide placent. q sine fide
ipossibile est placere deo. heb. xi. et i illo. h
͡cfortat eos ad tribulacones ͡cstanter
sustinendum. ubi allegat quatuor. pmo
pditom aduersariorum. scdo salutem ipsorum
uob aud. tcio dei donum q uob. iiij. apli
exemplum. Jdeo etiam. dicit gl. et i illo
͡cusamini. et post h i illo pricio terreamini
mt. x. nolite timere eos qui occidunt corpus
que. s. molestatio ucs et terere e illis cau
pditois eterne. bar. v. nocentes pibunt
qui te uexauerunt. uob aut. suple est ca
salutis. ps. saluasti nos de affligentibus
nos et odientes nos disp̄didisti. et hoc. s.
tolerantia tribulationum. ul q n terreamini
a deo est. q uob donatum est. q p pmo
p xpo q diligitis n uotis mitis. no solu
ut in eum. s. xpm. n tm ei sz i eum cre
datis. hoc. n. est donum dei. i. cor. xij. al
teri datur fides in eodem spu. sz et dona
tum est nobis suple. ut p illo paciamini
ut vnd uob erit maior glia. ps. vnd u
ec pacia mea. uos dico. idem. i. ͡csilem
spe. etiam hntes q hostes. quale et ui
distis i me. dum apud uos pdicarem. act.
xvi. qn. s. nudus uibatus fui p mulie
phitonissa. et nc audistis de me. qr ro
mcor i uinculis rome. ij. thi. iiij. tonum

eternam eternaliter. Hic quasi secundum, id est, secundum expectationem glo. que salus erit tanta quanta expectatio. Contra. ii. Cor. ii. oculus non vidit etc. Ergo erit maior. Responsio. Sic comparatio in genere non in specie quantitate. Item secundum id est, et spe. Contra. Spes est expectatio future beatitudinis. Ergo aliter solvitur. Responsio. Duplex est expectatio. Una rei future quamquam futura sit, sive cito sive tarde, que pertinet ad spem. Altera rei dilate que pertinet ad longanimitatem. Item secundum id, mihi vivere Christus est. glo. per bona opera. Contra. Abacuc ii. iustus ex fide vivit. Responsio. Vivere accipitur pro esse vitali et sic est per habitum virtutis sive per gratiam, vel pro operatione vitali sic est per opera virtutum. Item secundum id, quid eligam ignoro. Contra. Statim addit cupio dissolvi et esse cum Christo, multo magis melius est, ergo magis eligendum. Responsio. Quamvis hoc melius quo ad se, non tamen quo ad utilitatem ecclesie. Item secundum id, coartor e duobus. glo. non ita distinguendum est ut dicatur coartor autem et post sequatur e duobus desiderium habens. Contra. Ita distinguit Ambrosius. Responsio. Non ita distinguendum est secundum illum modum exponendi, sed secundum alium potest. Item contra. Augustinus dicit qui mori desiderabat vivere in patria habitat. Ambrosius vero quod ambo desiderabat. Ergo contradicunt. Responsio. Non contradicunt quia Augustinus accipit desiderium proprie pro voluntate absoluta. Ambrosius vero large pro voluntate qualicumque sive absoluta sive conditionata. Item secundum id, desiderium habens dissolvi. Contra. ii. Cor. v. nolumus exspoliari corpore. Responsio. Nolebat dissolvi voluntate nature, sed volebat voluntate deliberativa. vel nolebat dissolvi pro se, sed pro aliis, scilicet cum hoc quod est et esse cum Christo. Item super id scio quia permanebo. Ergo sciebat hoc dominum velle. Ergo hoc debebat eligere. Responsio. Sed duo mori et vivere considerari possunt dupliciter, aut secundum se, et sic dubitabat, aut per comparationem ad dei voluntatem, sic vivere eligebat. Magister hoc et non ad cadebat sub dei voluntate. Item super id, per meum adventum. glo. iterum. Ad vos, ergo iterum erat reversus. Contra. Nusquam postea legitur venisse. Responsio. Quamvis non venit sperabat tamen et ponebat venire. glo. ubi respicit ordinem exitus non exitum ordinis. Item secundum id, ut pro illo patiamini. glo. unde maior erit gloria. Contra. Gloria de merito fidei est gloria essentialis. gloria martyrii accidentalis, aureola, maior est gloria essentialis accidentali. Item gloria accidentalis respectu essentialis ergo non auget eam. Alias nec proficeret sine eam. Item passionibus non meremur gloriam, ergo pro passionibus non erit gloria maior. Responsio. Ad primum quod glo. intendit quod maior sit gloria accidentalis per se quam gloria essentialis sed quod utraque simul maior quam alia tantum. Ad aliud. Responsio. Maior erit gloria utraque simul quam alia tantum extensive non intensive. Vel gloria accidentalis non auget essentialem. Ad tertium. Responsio. Passionibus que fiunt passiones sunt non meremur, sed prout aliquo modo cadunt sub voluntate et acceptantur ab ea sic eis mereri possumus.

Si qua ergo consolatio etc. Capitulum iiii. Postquam invitavit eos ad tolerantiam tribulationum exemplo suo, hic invitat exemplo Christi. Et primo monet ad ea que disponunt ad bene patiendum. Secundo monet in hiis imitari ipsum. Hec sententia. Tertio ostendit imitandi modum. Itaque fratres. Quarto premittit se missurum nuntios ad eos commonendos et confortandos. Spero autem. In prima parte ponit admonitionem quandam conditionalem et primo ponit conditionem, secundo admonitionem, implete gaudium. Conditiones ponit iiii. Prima si volueritis habere consolationem. Secunda si bonorum esse participationem. Si quod solacium. Tertia si spem Dei sobrietatem. Si qua viscera. Ad monitiones similiter ponit iiii. Ad humilitatem mentis per contentionem. Primo ad fidem, implete. Secundo ad caritatem, eandem caritatem. Tertio ad humilitatem mentis per contentionem. iiii. Ad concertationem sive per fidem, vel supportationem. Nihil quia sua. Dicit si qua. Ergo quasi ita patior pro Christo, bonum dei est, ergo ex quo sic est, si qua consolatio in Christo, id est si vultis habere aliquam consolationem in Christo, vel si vultis me consolari in Christo, ipse enim est deus totius consolationis. i. Cor. i. Si quod solacium caritatis, id est si vultis de caritate bona per fratribus facietis habere solacium, ut sitis bonorum que fiunt in ecclesia participes. Psalmus. Particeps ego sum omnium timentium te. Si qua societas spiritus, id est si vultis unione et societate spiritum facta spiritus. Ad Ephesios iiii. Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Si qua viscera miserationis, vel gratie, id est si pii affectus ad miserendum est in vobis, vel spiritualis, id est si aliquis affectus pietatis erga me est in vobis. Job xxxi. Ab infantia crevit mecum miseratio. Si inquam ita est, implete gaudium meum, id est gaudium inchoatum fide suscipiendo. implete per fidem patiendo. implete inquam et hoc scilicet ut idem sapiatis, in fide idem scilicet credendo. ii. Cor. ultimo. Exhortamini idem sapite. Vos dico habentes eandem caritatem mutuam scilicet et ulterius ad omnes invicem scilicet diligendo. i. Petri iiii. Ante omnia mutuam in vobis metipsis caritatem continuam habentes et sitis unanimes, id est unius voluntatis in bonis scilicet idem volendo. Act. iiii. Multitudinis credentium erat cor unum et anima una. idipsum sentientes in malis invicem compatiendo. Ro. xii. Gaudere cum gaudentibus et flere cum flentibus, et in eodem idipsum invicem sentientes.

nich' p contentionem suple agentes. t hec
n' p contentionem a'iut al's alii. f'pom nc'ho. n'
p contentionem ibi. s. p uita clamosa. i. cor.
xi. siquis ut' contentiosus ee nos tale' c'sue
tudine no' h'mus. t sit' nich' agentes p
i'anem gl'am. i. p' fama' mundi t lau
dem. gal'. v. n' efficiamur i'anis gl'e cu
pidi i'uice' puocantes. i'uice' i'uidentes. s;
in h'militate. suple sitis degentes. ut
dico arbitrantes sibi i'uice' supiores. i. dig'
ores apud d'm. ut. s. un's alium arbitret'
supiore' apud d'm. t sic h'umiliet'. ro. xii.
honore i'uice' p'uenientes. t eph. v. sub
iecti i'uicem i' timore xp'i. ut n'q' no'
c'siderantes singli q' sua s'nt. s. s. pri
uata c'moda ul' i'comoda. caritas. n.
n' querit que sua s't. i. cor. x. nemo
q' suu' est querat. s; p's s'tis c'siderantes
ea q' alio;. Nota hic q' est m'tiplex
contentio. p'ma sc'oz. lu'c. xiii. contendite
intrare p angusta' portam. sc'da sup
boz ut hic nich' p contentionem t c'. t'cia
litigiosoz. i. cor. xi. siquis ut' ee c'te
tiosus t c'. q'rta aduocatoz. m'. v. si
quis uult tecu' in iudicio contendere
t c'. v. disputantiu'. ii. thi. ii. noli u'b
contende' t c'. vi. pugnantiu'. i. cor. ix.
o'is qui i' agone contendit t c'. Nota
q' gl'a mundi d'r i'anis p'mo r'tione defi
cit. ysa. xl. o'is gl'a ei'. q. flos agri. sc'do
q' uanos facit. ie. ii. abierunt post uani
tate' t uani fc'i s'nt. t'cio q' nich' ualenta
tis h'ns post se relinq'nt. sap. v. quid nob'
pfuit supbia t c'. iiii. q' nich' soliditatis
in se gerit. ps. ut quid diligitis uanita
tem t q'ritis mendaciu'. hoc. n. sentite. hic
mon; i' p'iculis imitari xp'm t p'mo
ostendit quis imitand'. sc'do in q'o. qu
tum. t'cio quare p' quod. dicit g'. hoc. n.
q. ut p'dca seruetis exemplu' xp'i acci
pite. hoc. n. sentite. i. experimto cognos
cite in uob' membra. n. debent sentire
capitis passiones. q' cu' caput i'firmat'
cetera membra dolent. q' t in xp'o ih'u
suple fuit. qui cu'. hic ostendit in quo imi
tand'. q' in m'to h'militatis. extollit a'
m'itu' sue h'militatis ex tribz c'dicoibz. p'
ex dignitate diuine maiestatis. qui cu' i'
forma. sc'do ex assu'pt'ne h'uane fragilita
tis. s; ip'e semetip'm. t'cio ex tol'antia passi
onis. h'miliauit. dicat g'. qui. s. x' cu' in
forma dei ess;. ab et'no. i. in diuina eet'n
a t n'a. h'r. esse in forma dei n' alia est
intelli'a q' in dei manere natura. io. i. qui
et deus erat u'bu'. no' rapina'. hoc leg'
dupli'r. uno modo de xp'o sc'd n'am diuinam

sic. n' rapinam arbitratus est se ee' equale'
d'o. i. arbitratus est se equale' s'm n'am diuina'. no'
est arbitratus rapina' q' re u'a erat equal'
d'o per n'am. alio m' legitur de xp'o sc'd n'am
h'uam sic. n' rapina' arbitratus est. s. se
ee' equale' d'o s'm n'am h'uanam q' eet ar
bitrari rapinam sicut angl's t p'mi pa
rentes qui sc'd aug' uoluint rape' diuinita
tem t amiserunt felicitate'. s; potius semet
ip'm no' angelu' ul' hoiem. exinaniuit
creatu'. s. que de nichilo est se uniendo. ro.
ro. viii. uanitati subiecta e' creatura. exina
niuit inqua'. no' forma' diuinitatis exuens
s; forma' serui accipiens. n'm. s. no' tu'a'
creature. s; hoi's assumendo. ut in ea nob'
seruiret. m'. xx. fili' hoi's n' uenit ministr'i
s; ministrare. ip'e dico f'cs in similitudine' ho
minu'. s. mortalitatem t passibilitatem
t o'is defc's nature h'uane suscipiendo. i'
creatione. n. f'cs est homo ad similitudine'
t ymagine' dei. gen. ii. s; in redemptione
f'cus e' d's in similitudine' hoi's. t h'itu i'uent'
ut h'o int' hoi'es. s. c'u'sando. baruc. iii.
t in h'uanitate assupta i'mutabil' p'ma
nendo sicut h'itus n' mutat rei n'am. hoc
aut' q' dicit ut h'o. h' ut. n' e' nota similitudi
nis. s; expssionis. sicut io. i. q'n unigeniti
a p'tre. Et no' hic q' sc'd aug' in glo. qu'g
dupl'r accedunt aliqua alicui. q'da. n. muta
tur s; mutant ut cap'. q'da mutant t mu
tantur ut abz. q'dam n' mutat' s; i'mutat
ut anul'. queda' mutant' s; n' mutat' ut
uestis. t hoc gen' c'gruit i'carnatoi. mu
tato. n. f'ca est in n'a assupta n' assu'mente.
Nota t q' diuina n'a forma appellatur. p'
p' sui i'materialitate'. q' solus d's o'io e' imt'
sc'do p' sui formositate'. q' o'is pulc'tudo i'
ea. tercio p' sui diffusione' seu c'icabili
litatem q' omne ee' est a forma. quarto
p' sui exemplaritate'. q' o'im e' ydea.
h'miliauit. q. n' solu' exinaniuit se usq'
ad i'carnationem. s; t h'miliauit usq'
ad passio'm. h' est q' d'r. h'miliauit. ip'e. s.
uolu'tarie n' coacte ab alio est humilia
tus. ysa. liii. oblatus est q' ip'e uoluit.
semetip'm. tam altus. ps. i'clinauit celos
t descendit. ip'e dico f'cus obediens p'ri
i. s. ei' ad passio'm mittenti. obediens di
co. non solu' ad tol'antia' opprobr' t fla
gelloz. s; usq; ad morte'. mortem a'. no'
qual'z s; crucis. que erat pena latronu'.
sap. ii. morte turpissima c'dempnem eu'.
t ie. xi. mittam' lignu' i' pane' ei'. c'gru
um. n. erat. ut sicut p lignu' mors i'tro
ierat. sic p lignu' uita rediret. sap. xiiii.
b'ndctm lignu' p q' fit iusticia. p' q'.

subditur causa quare in hoc imitandus. scilicet propter clari-
tatis premium quod tangit tripliciter. primum est exal-
tationis in vita et ascensione. secundum mani-
festationis nominis eius in mundi credulitate. et dona-
uit. tertium glorificationis et confessionis in fide. sine
et omnis lingua. dicit ergo. propter quod. quasi. ita humiliauit
se factus obediens etc. propter quod. scilicet meritum humilita-
tis et obedientie. et deus exaltauit illum secundum huma-
nitatem. in vita dando inmortalitatem et impassibi-
litatem. psalmus. de torrente in via bibit. propterea
exaltabit caput. et donauit. hec lectio duplex.
uno modo ut secundum augustinum de donatione per gratiam secundum huma-
nam naturam. et in tempore sic. et donauit illi. scilicet
christo. homini per gratiam unionis non adoptionis.
nomen quod est super omne nomen. id est nomen dei. ut
scilicet ille qui est homo dicatur deus. et sic. secundo non
legitur sic secundum ambrosium. de quo secundum diuinam naturam. et
de donatione filii et ab eterno sic. et donauit
illi. ab eterno. scilicet illi donatione. nomen. scilicet dei. quod
est super omne nomen. scilicet creature sensibilis. intellectualis
et composite ex utraque. utrumque autem nisi deus post
passionem dedisse ei nomen dei non secundum rem quia ante
habuit. sed secundum hominum manifestationem. dona-
uit inquam nomen. et non nomen sine re. sed ita ut
in nomine ihesu. id est in hoc nomine quod est ihesus. autem
id est [illegible] nomen tuum. omne genu flec-
tatur. id est omnis potestas subiciatur. ysaias. xlv. michi cur-
uabitur omne genu. scilicet celestium. id est angelorum. ter-
restrium. id est hominum. et infernorum. id est demonum.
et hec uisio. impleuit. n. celum. reparando medium
ephesios. i. proposuit in ipso in dispensatione ple-
nitudinis temporum instaurare omnia que in celis et
que in terris sunt. infernum spoliauit. osee
os. xiii. ero mors tua o mors. ero morsus
tuus inferne. et tandem in fine omnis lingua
scilicet malorum et bonorum. uel hominum et angelorum. i
corinthios. xiii. si linguis hominum loquar et angelorum
etc. confiteatur sponte uel inuite. multi enim ne-
gant modo qui tunc inuiti confitebuntur. dani-
el. vii. omnes populi tribus et lingue seruient ei. in
signum huius titulus crucis scriptus est in tripli-
ci lingua principali. scilicet hebraica greca et
latina. Jo. xix. confiteatur dico quia dominus ihesus
christus in gloria est dei patris. id est gaudet gloriam habens
cum patre secundum diuinam naturam. quod negat arrius.
uel in gloria est dei patris. id est in prioribus bonis
patris secundum naturam diuinam. humanam. [illegible]
dominus quando ihesus assumptus est in celum et sedet ad
dexteram dei. itaque fratres. postquam monuit
imitari christum hic ponit imitandi modum
et primo ponit modum debitum. secundo remouet
modum indebitum. omnia autem facite. In prima par-
te primo monet ut obediant. secundo ut reuerenter
timeant. cum metu. tertio ostendit quare ti-
mere debeant. deus enim. dicit ergo. itaque. quasi ita
christus per humilitatem et obedientiam meruit

exaltari. Itaque fratres mei. in fide et dilectione.
sicut semper obedistis. domino. scilicet et michi. ita et nunc
supple. non in presentia mei tantum. ephesios. vi. non
ad oculum seruientes. quasi hominibus placentes. sicut
illi qui omnia opera sua faciunt ut uideantur ab
hominibus. matthei. vi. sed multo magis nunc in absentia
mea. quia magis necesse est. cum metu et tre. ecclesiastici.
xviii. homo sapiens in omnibus metuit. et
tremore. corporis exterius manifestante metum
animi. uestram salutem. principaliter et postmodum
alienam. operamini. id est bonis operibus procura-
te. Jo. vi. operamini cibum qui non perit. etc. cum
metu dico et tremore. quia non in uobis est opera-
ri salutem uestram. sed in domino. deus enim est qui
operatur salutem in uobis et uelle bonum. ro. ix.
non est uolentis neque currentis. sed dei miserentis.
et perficere. bonum uolitum. supple. id est qui cepit
in uobis opus bonum perficiet. operatur dico
pro sua bona uoluntate. non meritis uestris. ro.
iii. si enim gratia iam non ex operibus. Glosa
que super id superiores sibi inuicem. glosa. digni-
ores apud deum. Contra. uir bonus non potest preferre
[illegible] estimare se digniorem se apud
deum. Responsio. quamuis non possit reputare digni-
orem simpliciter. tamen potest in aliquo uel ma-
nifesto uel occulto. Item super id qui cum in forma
dei esset. glosa. non dico accepisset. Contra. quicquid habet
accepit a patre. Responsio. accepit ab eterno sed
non in tempore. Item super id. non rapinam ar-
bitratus est. glosa. non rapina usurpauit
equalitatem ut dyabolus. et primus homo. Contra. non
potest cogitare equale deo secundum anselmum. ergo equali-
tas dei non potest appeti. Item. i. thi. ii. adam
non est seductus. glosa. in hoc quod appetierit
esse equalis. Responsio. quamuis equalitas dei [illegible]
non possit cogitari. tamen equalitas quo ad quid
potest cogitari. Ad aliud. Responsio. primus homo non sup-
ponitur ibi pro primo uiro. sed pro prima muliere. Item
super id. In similitudinem hominum. Contra. nichil est id
cui est simile. ergo non est homo. Responsio. duplex est
similitudo. imitationis seu representationis et partici-
pationis. de prima uerum est quod nichil est illud
cui est simile. non de secunda. Item super id habitu inuentus
Contra. ergo homo de christo predicatur per accidens non per
se. Responsio. christus secundum habitum dicitur homo non proprie sed
similitudinarie. humanitas enim [illegible] in hoc habitus
similitudine habitus quod per exitum aduenit et im-
mutata est. non mutauit habentem. Item ibidem dicit
glosa quod [illegible] adueniens amictum speciem suam
et [illegible]. Contra. [illegible] xv. omne quod [illegible]
etc. Responsio. omne. id est de omni aliquo. Item ibidem quedam
sic mutat accedunt quod nec mutant nec mu-
tantur ut anulus. Contra. digitus de non anula-
to fit anulatus. ergo mutatur. Responsio. hec fit non
mutatione sua sed alterius esse ipsum. scilicet anuli quo
ad situm. sed non quo ad substantiam. uel formam aliquam

Epistole Cor[...] Iam luce clarius per illud Accepi Salutem

Vtraque in Cristo salutem. Ex litteris nouissime mihi oblatis per honor Reverende Pater

...nce domini salvatoris nostri atque Jhesus Nazarenus Rex Judeorum

absolutam. sic .v. intelligendum est quod dicit glo. quod animalis non mutatur. Item super id. propter quod et deus. glo. ut in virtute clarificaretur post humilitatem et passionem. humilitas claritatis est meritum. Item ab instanti conceptionis totum meruit. quicquid mereri potuit. Responsio. duplex est premium. scilicet essentiale quod consistit penes caritatem et accidentale quod consistit penes genus operis. premium meruit a principio instanti sed per sequentia opera. vel per passionem meruit accelerationem remunerationis. Item super id. exaltavit illum. glo. secundum humanam naturam que gloriosior facta est in virtute. Contra. gloria corporis ad gloriam anime se habet sicut punctus ad lineam. ergo non auget gloriam. Responsio. gloriosior facta est extensive non intensive. Item super id donavit illi nomen. glo. aug. per gratiam. contra amb. dicit quod per naturam. Item ante passionem habuit. ergo post hec non ei donavit. Responsio. ad primum. glo. aug. intelligitur de donatione gratuita ex tempore facta illi homini per gratiam non unionis nec adoptionis. glo. vero amb. de donatione illi facta ab eterno eidem filio dei.

Ad secundum responsio. post passionem dicitur nomen donatum quo ad manifestationem. non secundum rem. Item super illud. ut in nomine ihesu. glo. ex ipso quo que confiteatur filius dei esse deus. Contra. augustinus. xxxij. si ergo deus in spiritu vocatur eum dominum quod filius est. Responsio. eo ipso potest accipi dupliciter. vel materialiter sic verum est. vel quasi causaliter sic non. nam in eadem natura est dominus qua filius. sed non eadem ratione. quia dominus est ratione unionis. sed filius ratione temporalis generationis. Item super id. deus est qui operatur. glo. non negatur. Contra. bonum velle et operari meritum est ubi. ar. nostri. Responsio. non nos principaliter sed deus est causa bone voluntatis et operationis in nobis.

Omnia autem sine murmurationibus. Postquam posuit debitum modum imitandi xpm. hic removet modum indebitum et primo ponit admonitionem. secundo subiungit rationem. ibi inter quos. In prima parte removet indebitum modum. primo quo ad deum. secundo quo ad proximum. ut sitis. tertio quo ad seipsum. et simplices. iiij. quo ad mundum sine reprehensione. dicit ergo. omnia. ita cum metu et tremore salutem vestram operamini. nec solum hoc. autem sed omnia facite sine murmurationibus. non murmurantes. scilicet pro labore qui est in bono operando. i. cor. x. neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt et a serpentibus perierunt. et sine hesitationibus pro difficultate. scilicet que est in patiendo. i. non hesitetis vel timeatis pati pro xpo. Jac. i. qui hesitat similis est fluctui maris et c. facite inquam. ita. scilicet ut sitis sine querela quantum ad proximum fidelem. neminem. scilicet ledendo. luc. i. incedentes sine querela in mandatis et iustificationibus domini. ite sitis et simplices sine duplicitate quo ad deum uni domino serviendo. Jac. i. vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. simplices inquam. filii dei. i. tanquam filii dei qui simplex est. sitis et sine reprehensione quantum ad infideles neminem. scilicet scandalizando. i. i. pe. ij. conversationem vestram inter gentes habentes bonam et c. vos dico existentes in medio ut in nullo ad eorum mores declinetis. quia declinantes in obliquitates adducet dominus cum operantibus iniquitatem. in medio inquam nationis prave et perverse. i. in medio infidelium. qui dicuntur natio quia nati sunt sed non renati. sed natio prava quo ad mores perversa quo ad fidem. quia diversas et erroneas sectas sequuntur. deut. xxxij. generatio prava atque perversa. Inter quos. hic ponit admonitionis rationem quadruplicem. primo quia sunt lux mundi. secundo quia sunt gloria apostoli. ad gloriam. tertio quia pro eis desiderat pati. sed et si immolor. quarto quia sibi optat eos martyrio coronari. idipsum. dicit ergo. inter quos. ita sitis sine reprehensione in medio infidelium. inter quos lucetis. i. luce debetis. vita et doctrina. dicit ergo. sicut luminaria fixa in celo. lucent simpliciter in mundo. sicut deus fecit duo magna luminaria in mundo gen. i. luminare maius quod preesset diei. et luminare minus quod preesset nocti. sic in ecclesia locum luminaris maioris. i. solis tenent prelati contemplativi. locum vero minoris. i. lune prelati activi. lucetis inquam vos dico continentes verbum vite. sicut vas electionis. act. ix. vas electionis michi est iste. et hoc utique scilicet lucentes erit ad gloriam non tantum vestram essentialem sed meam accidentalem ad vestram auream et meam aureolam. ij. cor. i. gloria vestra sumus sicut et nos vestra. gloriam dico et hoc in die xpi. i. in die iudicii in qua xpistus videbitur. et hec sit iudicii generalis sui presentis. et ita vere in gloriam meam. quia non in vacuum cucurri. i. fructu predicavi. i. cor. ix. sic curro non quasi in incertum. neque in vacuum. i. sine fructu. laboravi. i. cor. xv. habundantius omnibus laboravi. vocat autem apostolus predicationem suam cursum quantum ad illos qui de facili convertebantur. sed laborem quantum ad illos qui de difficili quales sunt gal. quibus dicit iiij. ca. filioli mei quos iterum parturio. sed et si. q. nec solum tunc habeo gloriam. sed et nunc si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre. q. etiam operari fidem vestram deo in sacrificium. et non solum fide. sed et obsequium fidei. i. bona opera fidei. et si sic hec duo sacrificia immolor offerendo. scilicet meipsum deo in sacrificium pro vobis martyrium sustinendo gaudeo in mente. et congratulor. i. gratias ago ore. omnibus vobis. autem et idipsum. i. pariter idipsum. i. si pro me immolamini et pro fide quam

ṽr dcam · ⁊ uos gaudete ī mente · Jac. i.
omē gaudiū existimate frēs mei . si in
temptatōes uarias incideritis · ⁊ congratula
mini · i. grās agite michi qui uos in
fide doceo. ¶ Mod⁹ aūt q̄ cā luminarib; as
similantur · p̄mo quo ad statum q̄ incorrupti
p fidem · eph̄ · ulť. grā uob' cum hiis q̄
diligunt dm̄ · ī incorrupc̄ne · scđo q̄ quantitē
q̄ apparent parui p humilitatē · i. cor. xv.
ego sum minimus aplo⁊ ⁊c. t̄cio q̄ qua
litatem · q̄ sunt lucidi p conuersione · Jo.
v. ille erat lucerna · iiij · q̄ figurā · q̄ ro
tundi p simplicitatē · m̄ᵗ. x. simplices
sicut columbe. v̄. q̄ situm · q̄ ī celo sunt
per contemplatōm. ī. iij. conuersatio nr̄a ī celis ē
vi q̄ motū · q̄ sp̄ ⁊ uniformit̄ moti
p obediē promptitudinē. act. xvij. ī ipso
viuim⁹ mouem ⁊ sum⁹. vij. q̄ effectū ef
fcām · q̄ mūdū illūiant p instructiōm. m̄ᵗ.
v. uos estis lux mundi ¶ Mo⁹ ⁊ q̄ uerbū
dei dr̄ uerbū uite p̄mo q̄ indicat uitam.
Jo. vi. uba uite eterne hēs. scđo q̄ hr̄ ī se
quandā uitā. heb. iiij. uiu⁹ ē sermo dī. iij
q̄ conseruat uitam · deut. viij. n̄ in solo pa
ne ⁊c. quarto · q̄ pducit ad uitā etnā.
Jo. iiij. fiet in eo fons aq̄ salientis in
uitam etnā. Spero aūt postq̄ monuit
ad ea que disponūt ad faciend' ⁊ mo
nuit in hiis imitari xp̄m · ⁊ docuit imi
tandi modū. hic dicit se missur⁹ nūcios
ᵃ ad commonend' · ⁊ confortand'. ⁊ p̄ agit
de missione thimothei. scđo de aduentu
suo. confido. iij. de p̄missione epafroditi.
necc̄m. ī p̄ma pte p̄mo ondit q̄ mittē
dus. spero. sc̄o ad quid ut ⁊ ego. iij. q̄r.
neminē. quarto qn̄. hūc g̃. Jn t̄cia pte
cōmēdat eū quadrup̄ˡʳ. p̄mo ab unanimi
tate.
su. scđo a dilecc̄e eo⁊. qui sincea. iij. ab
amo īui re ẋ. omēs. n. quarto ab obe
dientia in p̄dicatōe. exp̄imentū. d⁹
g. spero aūt. q. nō solū lr̄is uos mo
neo. aūt. s; · spero in dn̄o ihu · i. p mi
sericordiam dnī ihu · thimotheū me
mitte ad uos cito · hic erat de spāliorib⁹
ei⁹ discipulis. vn̄ spāli⁊ uocat eū filiū · i. thi.
i. hoc p̄ceptū cōmēdo t' fili thimothee. mic
te mg̃ ⁊ hec n̄ ad aur⁹ colligend'. s; ut
ego bono aīo sim cognitis q̄ circa uos sūt.
sicut suple bono aīo eritis cognitis q̄ ē me
sunt. ipē. n. ualde sollicit⁹ erat de statu
subdito⁊. ij. cor. xi. instancia mea co
tidiana sollicitudo oīm ecclar⁊ illū aūt
⁊ n̄ aliū mittam · neminē. n. hēo tam
vnanimē. qui. s. ita concordet meo uolūtati
ī h̄ negocio. neminē dico qui sincā affecc̄e
i. spūali n̄ carnali dilecc̄e. aug³. n̄ aut

car'. s; spūal' dr̄ ee int⁹ uos dilecc̄o p uobis
sollicitus sic. vn̄ ⁊ q̄ me ⁊ q̄ uos exped⁹
ut hūc mittam. ⁊ uere neminē. omēs
. n. alij p̄t̄ ip̄m. s. plati ⁊ subditi clia
⁊ laici · q̄ sua sunt · i. p̄uata cōmoda q̄rūt.
i. cor. x. nemo q̄ suū est q̄rat. n̄ q̄ ihū x̄.
. i. n̄ salutē uestrā ⁊ glā xp̄i. exp̄imentū a.
q. hūc mittā. uos aūt cognoscite. i. acci
pite exp̄imentū ei⁹. i. de eo ī uita ⁊ doctrina
⁊ hoc. s. q̄ sic̄ patri fili⁹ m̄ ut cō seruiuit
mecū ī p̄dicando. obedi⁹. s. m̄. sicut pat'
filio. iđo uocat eū filiū. i. thi. i. ⁊ q̄ tal'
est. iđo hūc spero me mitte ad uos mox
ut uideo que circa sunt. i. que exitū sunt
hītura ut sciat ea uob' narrare q̄ dnī
cā quod vndiq; distantia. ⁊ q̄ ex⁹ ī car̄e
n̄ intus in aīā. confido. n. in dn̄o. i. ī mīa
dnī. p̄s. bonū est confidere in dn̄o. qm̄ et
ipē ueniam ad uos cito. sperabat. n. de
carcere liberari ⁊ ire in grīa' ad philip.
spero p oīdes uras donari me uob'. necc̄m.
hic agit de p̄missione epafroditi. ⁊ p̄
dicit q̄ p̄posuit eis mitte epafroditū. scđo
monet q̄ bn̄ suscipiant illū. itaq; exci
pite. Jn p̄ma pte p̄mo cōmēdat p̄sona
nūcij. scđo ondit cām mittendi. qm̄ q̄
dēo cām acceleandi. festinati⁹. d⁹ g̃. necc̄m.
. q. ita p̄pono uenire. aūt. s; · tamen necc̄m
existimaui mitte epafroditū qui. s. erat
philippensis ab eis ad paulū romā mis
sus. frēm in fide ⁊ cooperatorē in p̄dicatō
ne. ī uinea. s. dnī. m̄ᵗ. xx. ⁊ commilitonē
meū. in p̄secutōe. q̄ uocat militia. ij.
thi. ij. labora sicut bonus miles x̄ ihu.
vrm aūt aplm. ī ura instructōe et
ministrū necc̄itatis mee ī mea sustenta
tione. ipē. n. paulo portauit necc̄a ex pte
eo⁊. ī. iiij. repletus receptis ab epafro
dito que m̄ misistis. qm̄. q. hūc necc̄m
existimaui mitte. qm̄quid. i. cite. omēs uos
desiderabat suple uidē. ro. i. desido uos
uidere. ⁊ mestus erat n̄ q̄ se s; q̄ uos
timeret uos de eius infirmitate contristatos qm̄
audieratis illū infirmatū. i. ualde in
infirmitate mea. ⁊ ue sic erat. nā
infirmatus est in admix n̄ solū ex ube s;
ex supueniente egritudīe. ⁊ hoc usq; ad mor
tem. i. mortis piclm. s; d̄s misert⁹ ei⁹
sanando. s. eū. ipē. n. uulnerat ⁊ medet'
percutit ⁊ man⁹ ei⁹ sanabunt. Job. v. non
solū aūt ei⁹. s. misertus est eū sanādo
ūm ⁊ mei ne tristicia sup tristiciā hrēm
. s. tristicia de morte sup tristiciā de infir
mitate. festinanti⁹ g̃ suple q̄ p̄posuis
sem. misi illū ad uos. ut uiso eo itm
gaudeatis. p ei⁹ absentia tristari uos

ignot⁹

noui. et ego sim tristicia sim. q. s. haberem
de tristicia tristiciam. Itaque. hic monet eos ut
bene illum suscipiant. et primo ut recipiant
eum cum gaudio. secundo ut cum honore. et primo
di. tertio subdit rationem utriusque. propter quod. dicit ergo
itaque excipite illum cum omni gaudio. cordis
oris et operis. et hoc in domino. i. gaudio spirituali
non carnali. sicut habetur. ii. cor. viii. et cum hon. i.
ipsum quod talis est cum honore. habetote. i. tri-
buite. qui bene presunt presbiteri duplici honore habe-
antur. tullius. honor est exhibitio reue-
rentie in testimonium uirtutis. et deinde quoniam propter
opus christi. i. ut faceret opus quod est ministerium. ad
xx. usque ad mortem. i. mortis periculum. accessit
sed uoluntarie tradens animam suam. i. uitam
suam. i. uitam suam periculo exponens. quod
ualde magnum est. maiorem. ii. hac dilectionem
nemo habet. Jo. xv. ut impleret id quod ex uobis
deerat erga meum obsequium. uerum quod ipse
deberetis. sed de uobis deerat non sufficiebatur
quod deberetis ipse ad se opitulit. Glo. hic quod ministerium
indigentibus dicitur opus christi. primo quia ad
hoc uenit. mt. xx. non uenit ministrari sed mi-
nistrare. secundo quia in hoc modo nobis et exemplum de-
dit. Jo. xiii. exemplum dedi uobis. iii. quia in pau-
pere ipse recipit. mt. xxv. quod uni ex mi-
nimis. quarto quia in futuro ministrabit.
luc. xii. transiens ministrabit illis. Hic
quasi super id. inter quos lucetis. glo luce dicto-
rum uita et doctrina. gloria quibus fideles tenentur
dare. Glo. non legitur hic omnibus sed maioribus
s. episcopis et diaconibus. Ibi super id. ad gloriam me-
am. Glo. gloria cuilibet nascitur ex minimi
proprium non sed alienum. Glo. hic primum est de glo-
riam. hic uero legitur de actu. ut dicit quod mi-
nimum discipuli quodammodo est magister. Ibi super
id. neminem habeo. glo. multi cum apostolo erant
mercenarii. filii illo uel pastores nulli. Glo.
habebat sanctum epafroditum. Glo. loquitur quia iam misit
sanctum epistola per epafroditum. Ibi super id. omnes que sua
sunt querunt. glo. mercenarii tollerandi
sunt. Glo. predicatores quam mercenarii non permit-
tuntur predicare non habent ex indulgenti-
a generali. Glo. sensus est quod illi in predicatione
questum intendebant non faciebant. quasi
uero uos intenduntur et faciunt. unde predicatio-
nem odiosam et suspectam reddunt. predica-
tores ... uos inseruit. Ibi super id. ne tristi-
ciam. glo. de morte. Glo. pro. xii. non
contristabit iustum quicquid ei acciderit. Glo.
ibi loquitur de tristicia passione. hic de tristicia
compassione. ad. ii. cor. tristitiam. ad gaudium.
uel ibi de tristicia seculi. hic de tristicia filii.
Ibi super id super tristiciam. glo. de infirmitate
Glo. sciebat deum uelle eius infirmitatem.
ergo non debebat inde tristari. Glo. non tristabatur

de infirmitate propter se. sed propter dampnum sequens. Ibi
super id. tradens animam suam ut impleret. Glo. magis
dicitur hoc diligere uitam suam corporalem quam proximi. ergo
malefecit exponendo uitam suam periculo
pro sustentanda uita pauli. Glo. uita
pauli corporalis erat causa uite spiritualis
multorum.

De cetero fratres mei gaudete in domino.

Instruxit eos de tolerantia passionum
a loco illo. i. ca. scire autem uos uolo. hic instru-
it eos de cautela pseudo predicatorum. et primo
monet cauere falsitatem. ca. isto. ii. tenere uirtu-
tem. s. Reliqua. itaque. In prima parte primo mo-
net uitare errorem pseudo. secundo carna-
les legis obseruantias predicantium. Ideo propter
ut eas lex omnium fidelium. nos. n. tertio se spi-
ritualiter induat in exemplum. quamquam et ego. quarto orta-
tur ad se propter quod pseudo imitando. imitato-
res. In prima parte primo ponit exhortationem
secundo exhortandi sollicitudinem. eadem uobis.
tertio necessitatem exortandi. s. pseudo peruer-
sitatem. uidete canes. tangit autem eorum
peruersitatem in tribus. primo quia contra iniquitatem
uitate latrant. uidete. secundo quia errores
superseminauerunt. uidete malos. tertio quia uni-
tatem ecclesie scindunt et dissipant. uidete
concisionem. dicit ergo. de cetero. q. hucusque de tolerantia
passionum uos monui. sed de cetero mo-
neo uos intendo de cautela pseudo predica-
torum. de cetero. dicit ergo. fratres mei in fide quia fratres
omnes credentes fratres. quia filii unius patris. s.
dei. Jo. i. dedit eis potestatem filios dei fieri. his
qui credunt in nomine eius. gaudete in domino.
non in carnalibus obseruantiis legis. i. iii.
gaudete in domino spiritualiter dico gaudete. in
ipso. n. est materia omnis gaudii et plenitudo
eius. quia ipse est omne bonum. exo. xiii. osten-
dam tibi omne bonum. eadem uobis. q. hic quid
prius dixi uobis. sed eadem. que tamen suple
presens dixi. scribere uobis. quia. s. scripta diu
tius manent quam prolata. michi quidem. i. certe
non est pigrum propter curam. s. michi iniunctam
ro. vi. uobis autem necessarium. propter instantiam. s.
pseudo predicatorum. Jude. i. necesse habeo scribere
uobis deprecans supercertari semel tradite a sanctis
fidei. Introierunt. n. quidam homines qui olim
prescripti sunt. uidete. q. d. ut non est mihi pigrum
scribere uobis eadem illa. s. que scripsi. uidete ca-
nes. i. pseudo predicatores cognoscite ca-
nes. s. consuetudine non ratione contra iniquitatem
et insolitam uitatem latrantes ad modum canum
qui contra personas iniquitates latrant. ysa.
canes impudentissimi nescierunt saturitatem.
uidete malos operarios quia. s. zizania errorum
superseminant. mt. xiii. inimicus superseminauit
zizania. ii. cor. xi. operarii subdoli. uidete.

.i. cognoscite illos esse simpliciter concisione non circumci
sionem et est urbana derisio. quia .s. a Christo ex
cisi sunt. et aliquos conantur excidere. can. ii. capi
te nobis uulpes paruulas que demoliuntur uineas.
Et nota hic quod heretici canibus comparantur propter .iiii.
primo propter erroris recidiuum. ii. pe. ii. canis
reuersus ad uomitum. et c. ii. propter inrationabi
lem contra ueritatem latratum. ut dicit hic
glo. canes dicuntur qui postquam secuntur consuetudine
quam rationem. tercio propter detractionis contra ecclesiam mor
sum. ps. vii. canes quasi dilacerant uos.
.iiii. propter expulsionis de ecclesia .i. excommunicatio
nis meritum. apo. ult. foris canes. Nos enim.
hic ponit eius exempla fidelium triplex. primum
est spiritualiter seruiendi. secundum in Christo non in lege
gloriandi. et gloriamur. iii. carnalia contempnendi
et non in carne. dicit ergo. nos enim quasi dicat eos non esse
concisionem non circumcisionem. nos enim fideles
tantum sumus uere circumcisio. et dicitur circumcisio non
circumcisi abstractum pro concreto ad maiorem
expressionem. et quia ex eorum alii erant spiritualiter
circumcidendi. ro. ii. non enim qui in manifesto iu
deus est neque que in manifesto in carne est circumci
sio. sed qui in abscondito iudeus et circumcisio cor
dis in spiritu non littera. nos inquam qui spiritu et c.
hic est triplex lectura secundum glo. una littera qui
spiritu deo. alia qui spiritui deo. tercia qui spiritu dei.
primo modo legitur sic. qui spiritu non carne
deo seruimus. sacrificia .s. litterae. ro. i. testis est
mihi deus cui seruio in spiritu meo. Jo. iiii. spiritus est deus
et eos qui adorant in spiritu et ueritate oportet adora
re. secundo modo sic. qui spiritui deo .i. spiritui qui est deus
seruimus. in quo ostendit spiritum sanctum esse deum
quod et ostenditur per id quod dicitur i. cor. vi. nescitis
quoniam membra uestra templum sunt spiritus sancti. solus enim
deus templum habet. tercio modo sic. qui spiritu dei. qui
a deo .s. procedit .s. a patre et filio seruimus. et hec
littera communiter in libris grecorum reperitur secundum glo. et
gloriamur in Christo Ihesu. tamen non in legalibus
obseruanciis. ii. cor. xi. qui gloriatur in domino
glorietur. Et non .sumus supple habentes fiduciam
.i. spem salutis in carne .i. in carnali circum
cisione. spiritus enim est qui uiuificat. caro autem
non prodest quicquam. Jo. vi. uel in carne .i. carnali
generis nobilitate. sicut pseudo. osee. ix. gloria
eorum a partu et ab utero. Je. xvii. maledictus qui confi
dit in homine et ponit carnem brachium suum. Nota
hic quod circumcisio uera quadruplicem circumcisionem
spiritualem complectitur. prima est carnis per continen
tiam. gen. xvii. masculus cuius preputii caro circumcisa
non fuerit peribit de populo suo. secunda est cordis per
penitentiam. Je. iiii. circumcidimini domino uiri iude.
et auferte preputia cordium uestrorum. tercia est labi
orum per sermonis modestiam. exo. vi. quomodo
me audiet pharao. presertim cum sim homo
incircumcisus labiis. quarta est aurium per audi
endi disciplinam. act. vii. dura ceruice et incir
cumcisi cordibus et auribus. quamquam ego. hic indu
cit se ipsum in exemplum et primo ostendit quod possit si uel
let gloriari in prerogatiua carnalium seu legalium.
secundo quod nichilominus contempsit ea propter Christum. sed
que mihi. tercio quod nondum tamen in Christi cognitione reputa
uit se perfectum. non quod iam acceperim. quarto
ortatur eos ut de se ipsis sentiant idipsum. quicumque
ergo. In prima parte ita tangit. primo gloriae
carnalis confidentiam. secundo preeminentiam. siquis
alius. tercio numerum seu causam. circumcisus. ponit autem
.vii. causas. primo circumcisionem legalem. circumcisus.
secundo generis dignitatem. ex genere. iii. tribum
de tribu. iiii. populum. hebreus. v. religionem
secundum legem. vi. feruorem secundum emulationem. vii. con
uersationem secundum iusticiam. dicit ergo. quamquam .i. licet
gloriamur in Christo non in carne habentes fiduciam.
quamquam propter quamuis ego habeam .i. habere possem si uel
lem confidentiam. et .i. etiam in carne .i. in carnali
lege. uel in carnali genere. ii. cor. xi. quoniam mul
ti gloriantur in carne et ego gloriabor et non solum
sicut alii. sed plus. quia siquis alius a me .s. pseu
do non contrarius uidetur confidere in carne .i. in car
nali genere uel lege. quasi diceret iniustus. ego magis.
supple uideor posse confidere. ii. cor. xi. in quo
quis audet. audeo et ego. et post ut minus
sapiens dicam plus ego et ut magis sim
ple sum circumcisus octaua die. a natiuitate
sicut in lege precipiebatur. gen. xvii. In
fans .viii. dierum circumcidetur in uobis. et non secundo
circumcisus. sed ex genere israel. non sicut circumciduntur
proseliti. sic achior princeps filiorum amon.
de cuius circumcisione. Judith. xiiii. et non de qua
cumque tribu israel. sed de tribu beniamin que
erat una de nobilioribus. tum quia beniamin
fuit filius iacob et uxoris dilectissime .s. ra
chel. tum quia tribus beniamin adhesit tri
bui iude quando fuerunt .x. dimiserunt regnum dauid.
iii. reg. xii. Ideo in figura pauli dicitur gen.
xlix. beniamin lupus rapax mane comedet pre
dam et uespere diuidet spolia. quia primo fuit perse
cutor postea predicator. hebreus ex hebreis
.s. parentibus. non ex altero tamen parente hebreo. sicut
thimotheus. act. xvi. et nota quod sicut dicit glo.
quidam dixerunt quod hebrei dicti sunt ab abraham
quasi abrahei quibus alii consentit aug. sed maior
opinio est quod dicuntur ab heber. de quo habetur gen. xi.
huius opinionis postea fuit aug. retractans pri
mam opinionem. hec opinio confirmatur per id
quod habetur gen. xiiii. nunciauit abrahe hebreo
secundum legem phariseus. quasi non contemptibili plebi
admixtus. sed phariseus. hoc est a pluribus
diuisus religione. et dicit nobilitate secundum legem
phariseus. secta enim phariseorum magis concorda
bat ueteribus legis quam alie due secte .s. sadu
ceorum qui negabant resurrectionem et esseorum qui dicebant

ydiote ĩ uita austissimi. ⁊ erat ĩ ꝑ emu
latoꝛm .i. dilectoꝛm legis. gal. i. amplius
emulator exãs ⁊c. ꝑsequens ecclesiam dei
.i. cor. xv. n̄ sum dignus uocari apostolus. qui
ꝑsecutus sum ecclesiam dei. h' erat emulo non
ꝓm sciam. ro. x. sm̄ iusticiam n̄ illam sum
ple. s; que ĩ lege est. q.d. papue ē ĩ de
clinando a malo timoꝛe pene. ul' iusticiam
ꝑsumptam de opibꝫ. de qua. ro. x. ignoran
tes dei iusticiam ⁊ suam uolentes statuere
iusticie dei n̄ sunt subiecti. ꝑ inquam. hanc iusti
ciam conuersatus sum querela quietus. s. ad ho
mines qui uident ea q̃ parent. i. re. xvi.
sed que. hic ostendit qd̄ h' oĩa contempsit ꝓpter
xp̄m. ⁊ pmo ostendit quid ꝓpter xp̄m contemp
serit. s; q̃ m̄. scdo q̃ uili ⁊ ꝑfecte contempsit
uniusquisque. tercio quo fructu contempserit.
ꝓpter que oĩa. d̃ ḡ. s; que. q. h' oĩa pre
dicta habui. s; que m̄. i. sm̄ mea repu
tatoĩm ciui quẽlione. s. mea ad xp̄m su
erunt luc. i. ad salutē uitam. s. ipsa le
galia. h' arbitratus sum detrimenta. i. noci
ua. ⁊ hec ꝓpter xp̄m. s. ne aduentum eius oñde
ul' n̄du sẽm ul' suꝑfluum. si post ueritatem
reuelatam ea sequerer. gal. v. si circũcidimini
xp̄c nichil nobis ꝓdit. ul' ꝓpter xp̄m suplendum
dum. ḋinquam. q. ꝓpter xp̄m hũd h' arbitra
tus sum detrimenta. nec solum ꝓpter xp̄m hũd
ḋinquam ĩ si n̄ ecĩm ĩ fixo xp̄m habuimus
oĩa ⁊c. ul' sic. ḋinquam. q. quamuis omnia
ꝑtea habui. ḋinquam oĩa. n̄ solam quedam
estimo detrimentum esse. i. nociua. n̄ solum
inutilia. ꝓpter sciam ihũ xp̄i dn̄i mei. i. q̃
hẽo de xp̄o. i. cor. ii. nichil iudicaui me
scire inter uos nisi xp̄m ⁊ hunc crucifixum.
h' est scĩa scõꝛ. sap. x. dedit illis sciam scõ
rum. sciam dico eminentē oĩbꝫ aliis sciis.
jo. nescio litteras qui sacras ignorat. ul' e
minentē sciam ꝑ. i. sciam q̃ eminet in
eo plus quam in aliis. qr ĩ eo sunt omēs thesau
ri sapie ⁊ scie dei absconditi. col. ii. Ad
h' qd̄ scia xp̄i. i. theologia eminet aliis sciis
multipliciter. pmo actoꝛis qr a spū scõ. ii. pe. i.
spū scõ inspirati locuti sunt sci dei hoĩes.
scdo nobilitate qr de dō altissimo. s.
ꝓ. pu. viii. audite me qm̄ de rebꝫ mag
nis locutura sum. tcio certitudine qr sine
ullo mẽdacio. dan. x. nc̄ indicabo tibi
qd̄ expssum est in scriptura ueritatis. iiii. dul
cedine. qr plena celesti sapoꝛe. ps. quam
dulcia faucibꝫ meis eloquia tua. quinto v
tilitate qr cum salutis pmio. luc. x. ad
dandam sciam salutis ⁊c. vi. facilitate
qr edita simpliciter eloquio. i. cor. ii. q̃ et
loquimur n̄ in doctis humane sap' uerbis. Hic
qr sic̄ d'r circũcisus. viii. die. glo. lex moy.
papit hoĩem. viii. die circũcidi cultello pe
trino. Contra lex illam nationẽ facit de
cultello petrino. ut pꝫ gen. xvii. Responsio. glo.
accipit legẽ moy. n̄ stricte. s. p pentha
teuco. s; large p ueteri t. Jos. v. fac tibi
cultros lapideos ⁊c. ul' papit n̄ uerbo
s; exemplo. qr sephora circũcidit acutis
sima petra filium suum. exo. iiii. Item sup id
de tribu beniamin. glo. que tribꝫ adhesit
iude n̄ recedens a templo qm̄ scã ē sepa
ratio. Contra. iii. re. xii. n̄ est secutus quisquam
domũ dd̄ ꝓpter tribum iuda solam. Responsio. in tribu
iuda intelligit ĩ tribum beniamin q̃ uelut mi
noꝛ ⁊ indignioꝛ tribui iuda uelut maio
ri ⁊ digniori adhesit. unde q. ꝑ eius n̄ com
putatur ei. Item sup id hebreus ex hebreis.
glo. no q̃ hebrei dicuntur. q. abrahei. Contra
gen. xiiii. nunciauit abraham hebreo.
nullus n̄o denoĩatur a se ipso. Responsio. hebreus
sine aspiratione pot dici ab abrahã. s; hebre
us cum aspiratione dr ab heber. Item super
id. scdm iusticiam que ex lege est. glo. que
compimit manum non aĩm. Contra. gen. exo.
.xx. n̄ concupisces. Responsio. n̄ compimit pimo
s; compimit puniendo. Item sup id ꝑ emulo
nem ꝑsequens ecclesiam. glo. quicquid erat
legẽ legibꝫ contrarium ꝑsequebar h' apud iu
deos erat nobilitas. s; apud xp̄m q̃ humi
litas. Contra. ecclesia ꝑsequitur hereticos. Responsio.
ecclesia ꝑsequitur eos q̃ ipanent s; humili modo
ut conuertantur pacta recipit si conuertantur s;
qui nolunt puniunt eos. non p nolũtate aliqua
puata ꝑsone s; dictato iuris ordine.

Sed propter quem oĩa detrimentum feci ⁊c.
Postquam ostendit quo fructu quid ꝓpter xp̄m
contempsit. ⁊ quam ꝑfecte ⁊ uili contempserit
hic ostendit quo fructu ul' ꝓpter quid contemp
serit. ⁊ tangit quadruplicem causam. pma
causa est ut xp̄m in futuro lucraretur. scda
ut ei in ꝑsenti incorpatur ⁊ inueniatur ĩ illo.
tercia ut passioni eius configuretur. quarta
tus. iiii. ut resurrectioni eius associetur. si quo modo
ḡ. ꝓpter que. q. ita oĩa detrimentum estimo ꝓpter
eminentem sciam xp̄i. ꝓpter que. s. xp̄m. i.
ꝓpter eius dilectionem ⁊ honoꝛem. oĩa carnali
a ⁊ temporalia detrimentum feci. n̄ tm̄ dixi
.i. tamquam nociua feci contempsi ⁊ contemp
nenda monstraui. ⁊ q̃ plus est arbitror
ut stercora tamquam. s. inmunda ⁊ inquinantia
ipsa. n. carnalia ⁊ legalia inquinant ob
seruantes post xp̄m. mal. ii. dispergam
sup uos stercus sollempnitatum uestrarum. hec aũt
feci ad h'. ut xp̄m lucrifaciam in futuro. s.
ꝑe. ii. xp̄c erit totum lucrum ⁊ merces scõꝛ.
unde ꝑ. ii. dicebat michi uiuere xp̄c ē et
mori lucrum. ⁊ gen. xv. ego sum merces

tia magna nimis. Ero hic q oia car
nalia oblectamenta dux stercora. p. pp ui
litate. i. mac. ij. gla uiri peccatoris stercus
et uermis est. ij. pp corruptione. gal. vi. qui
seminat i carne de carne metet cor
ruptione. iij. pp fetore. joel. ij. de cadauerib3
eo4 ascendet fetor. iiij. pp inquinatione
ij. cor. vij. mundem9 nos ab oi inquinamento
carnis. Ero et sup id. ut xpm lucrifaciam
q xpc est merces in foro seli hui9 spualiter
negociantiu. m. xiij. sile e regnu celo4
hoi negociatori et c. sed e denari9 i uinea
laborantiu. m. xx. conuentione aute fca ex
denario diurno. iij. brauiu in stadio m
di hui9 currentiu. ij. cor. ix. omis quide
currunt. s3 un9 accipit brauiu. iiij. coro
na in agone spual9 pugne et certantiu
i. cor. ix. oms qui i agone contendit et c.
et ut ineniar. hic tangit sam cam qre
pp xpm oia contempsit. s. ut ei in psenti
incorporetur. huius aut incorporationis pmo
tangit cam dispositiua seu formalem
que est iusticia fidei. sedo cam efficiente
s. dm. que ex do. iiij. cam finale ad cog
noscend. que triplex est. pma pfca dei
cognito ex pte aie. scda ei9 qrit a parte
corpis et uirtute. tcia passionis ei9 asso
ciatio a pte quacli. et societate. do g. ex
ut. q. h oia contempsi ut xpm lucrifaciam
in futuro. nec solu pp h. s3 et ut in psenti
inueniar in illo. i. ut sim mbr3 ei9 tamq in
capite. i. cor. xij. uos estis corp9 xi et mbra
de menbro. inueniar inq sic. s. si sic non
hns mea iusticia. i. iusticia ex opib3
meis psumpta. que. s. iusticia ex lege
est. que. s. quis timet penas n amat
iusticia. sm aug. h ei9 iusti n est uel iusti
q ex opib3 legis n iustificabit oi caro
coram illo. gal. iij. s3 po9 sim hns illa
i. iusticia. que est ex fide xi. s. iusticia
amoris q sol9 xs applicat. qr sin fide inpossi le
e placere do. heb. xi. ro. v. iustificati g ex
fide et c. que iusticia fide eis. s. et pma
nens. ex do est. n ex nob. qr ds q iustifi
cat. ro. viij. ad cognoscend et c. hr legi
i mup. pmo mo de cognitiue in futuro. q. ita
inueniar i illo si sic hns iusticia q ex fi
de est. fide inq ualente ad cognoscend
illu. in futuro pfcam cognitione. i. ad effica
ciendam pfcam cognitionem. fide. n. purifi
catur cor. act. xv. fide purificans corda
eo4. corde aut purificato ut et pfce cog
noscatur ds. m. v. bti mudo corde qm ipi
dm uidebunt. et fide suple ualente ad
efficiendam uirtute resurrectionis ei9. i. gloriosa resurrectione
i nob que e uirtutis et effectus resurrectionis eius

i. cor. xv. si xs resurrexit et nos resurge
mus. et et ualente ad efficiendam i nobis
societate passionis ei9. i. passionis ei9 imita
tionem. ut. s. sim9 socij eius passione ipi9
imitando. g. ij. uob donatu est p xpo
n solu ut i eu credatis. s3 et ut p ipo pa
tiamini. sedo m exposr de cognitione in psenti
sic. inueniar in illo hns iusticia fidei. et hoc
ad cognoscend illu in psenti. i. ut cognoscam
cur natus aut pass9 et hm9 quo4 cognito e n
p iusticia legis s3 fidei. ps. ut cognoscam9
in terra uia tua. et c. et et ad cognoscend uirtute
uirtute. i. efficacia et utilitate resurrectionis ei9. s. iusti
ficationem credentiu que e. q. res spualis et effic
ta utilitas eius gloriose resurrectionis. ro. iiij. resur
rexit pp iustificationem nram et et ad cognosc
societate passionis illi9. i. fructu et utilitate
puenientem ex societate et conformitate passio
nu eius. ij. cor. i. sicut socij passionum
estis. sic eritis et consolationis. inueniar dico
ego inq configuratus p imitatione morti
eius. ro. vi. si conplantati fci sum9 similitudini
mortis eius. et c. temptans suple si qmo
qr ualde difficile e. occurram. hic do i psenti
ei. s. retribuendo q michi tribuit. ps.
quid retribuam dno p oib3 q retribuit m.
occurram inq p hec suple uenturus
postea ad resurrectionem que est ex mortuis
n que est inter mortuos. qualit malitie
surgunt. i. cor. xv. oms quid resurgem9.
s3 n oms immutabim9. ul quo m occurram
s. i iudicio ipi xo. i. tess. iiij. rapiem9 i nu
bib3 obuiam xo in aera. occurram inqm
p9 tn ueniens ad resurrectionem q e ex mortuis. eph.
iiij. donec occurram9 oms i unitate
fidei et agnitione filij dei in uiru pfcm et c
n q iam acceperim. hic do q nondum se re
putat in xpi cognitione pfcm. et pmo ostendit
defectum suu. sedo dicit se iugit tende ad
pfcm. sequor. iij. ostendit tendendi necessita
tem seu motiuu. fres. quarto pficiendi
sollicitudine sui modu. unu aut. do g. no
q iam. q. h dico. no qr iam acceperim et c.
i. no qr reputem me iam ee pfcm. ul
n q. q. mito p gla illa tm laboro. qr n
e ulm q ia aliquid acceperim cognitus. s. glo
se. quicquid. n. accepi. q. michi est i futura
glie. pmiciaru. n. sca hic tm gustaui. s3
n pfecte hre. ps. gustate et uidete. aut si
quid forte accepi n dico suple ul n est
ulm q iam pfcus sim. in dei. s. cognitione. ex
pte. n. cognoscam. i. cor. xiij. sequor aute
q. ille n accepi aut. s3 sequor. s. pficiendo
passib3 mentis et gressibus uite bone. ps. i
bunt de uirtute i uirtute et c. si quo m copre
hendam. i. pfcte xm cognoscam i futuro. i. cor.

ix. sic currite ut comprehendatis. in quo et
hec legitur lit. p in sic comprehendam id. i quo. i. i
eo in quo comprehensus. i. agnitus sum a xpo ihu.
i. ita unde et apte. i. cor. xiii. tunc agnos
cam sicut et agnitus sum. scdo m sic. comp
hendam i quo. i. i eo dono diuine uite quo
comprehensus sum a dno ihu xpo qui me er
rantem reuocauit. ut sicut dono gre sue
reductus sum ad uiam ueritatis. sic eodem do
no perueniam ad gloriam a pre cognitus. ro.
vi. gra dei uita eterna. tercio m sic. compre
hendam. in quo. i. in eo lumine claritatis
glorie in quo comprehensus sum a dno ihu
quando eum sugiebam ut uideam eum in ea cla
ritate i qua apparuit m i uia. act. xxvi. me
dia die in uia uidi de celo super splendo
rem solis circumfulsisse me lumen. fratres. qui
ita sequor et uicte bed sequi qr o fratres
ego qui melius me noui quam alii. non arbi
tror me comprehendisse quicquid alii de me
tu arbitrentur de me. cassianus. nemini
pigre sit inuestigare quid ei desit aut
sati uecaudum. sz loquitur cum ap. ego meipsum non
arbitror me comprehendisse. unum autem.
hic ondit proficiendi sollicitudinem. tri mo
dum et hoc in. iii. primo id quod sibi deest reco
gitando. scdo posteriora obliuiscendo. quod quidem.
tertio anteriora appetendo. ad ea uero. iiii.
ad brauium celeste currendo. ad destina
tum. dr g. unum autem. hoc legitur triplr.
primo sic. q. ego non comprehendi. autem sz unum
michi deest illud. s. unum de quo i ps. u
nam petii a dno et c. scdo m sic. unum autem.
q. ego non arbitror me comprehendisse. ar
bi. unum de me arbitror et uobis assero. h. s. q.
sequitur. quod quidem retro et c. tercio m sic. unum a.
q. ita sequor. unum a c. supple et qr sequor
non plura. luc. x. porro unum est necessarium. hoc e
illud unum in quo est omne bonum. quod quod retro.
hoc sibi legitur triplr. primo m sic. quod quidem.
q. ita sequor unum. et hoc isto m. que quidem
retro sunt. i. terrena que iam reliqui obliuiscens
i. non recolens ad concupiscendum. in quo innuit ap
perfectum modum contempdi temporalia. ps. obli
uiscere populum tuum et c. ad ea uero que sunt priora. i.
ad celestia contemplanda que eternis priora sunt
dignitate. gn. i. i principio creauit deus celum et terram
p celum prius terra. extendens me ipsum. s. per
desiderium. scdo m sic. quod quidem retro sunt. i. preterita mu
ta bona. q. prius obliuiscens. i. non considerans ad
prauitatem. q. nemo mittens manum ad a
ratrum et c. ad ea uero que sunt priora. i. ad maiora
bona acquirenda. extendens me ipsum. per con
tinuum profectum. iii. m sic. quod quidem retro sunt.
i. preterita mala obliuiscens. i. non reme
morans ad delectandum uel iterandum. gn. xix.

noli respicere post tergum tuum. ad ea uero que sunt
priora. i. ad promissa bona extendens me ipsum
contemplatione et desiderio. extendens inquam persequor
dico supple ueniam ad destinatum. i. ad premi
um mi ab eterno a deo preparatum et destinatum. uel
ad destinatum. i. a meipso propositum. i. ad p
mium ad quod destinaui et proposui currere.
i. cor. ix. sic curro. non quasi in incertum. ad desti
natum dico. s. ad brauium. i. ad premium scdo
in stadio huius mundi currendum. brauium n
de premium quod in stadio currentibus proponitur. i. cor.
ix. omnes quidem currunt sz unus accipit brauium.
brauium dico superne uocationis. i. eterne uite
ad quam uocat deus. non terrene dignitatis. ad
quam uocat mundus. uocationis dico dande
et fiende in xpo ihu. i. per xpm ihm. mt. xix.
uende omnia et redde illius uicecede sua. uel
uocationis facte in xpo ihu. i. per xpm ihm.
heb. i. multipharie multisque modis olim
loquens deus patribus et prophetis. nouissime diebus
istis locutus est nobis in filio. Quod hic se
illud. que retro sunt obliuiscens. quod perfectus
modus relinquendi mundana consistit in. iiii.
quorum primum est relinquere quo ad actum possi
dendi. mt. xix. uade uende omnia que habes et c.
scdo quo ad actum amandi ut homo non afficiatur
ad ea que reliquit. ps. diuicie si affluant
nolite cor apponere. tercio quo ad actum spe
randi ne homo speret hec iterum in mundana.
ecc. xxxi. nec sperauit in pecunie thesauris.
iiii. quo ad actum recogitandi. ps. obliuiscere
populum tuum et c. Hic queritur si id arbitra
tur stercora. glo. qr legalia inquinant iam
obseruantem. Contra. ipse paulus obseruauit le
galia in circumcisione thimothei. act. xvi. Contra.
glo. las de obseruantibus in eis salutem. pa
ulus uero non sic obseruauit. sz propter uitandum
quorundam iudeorum scandalum. Et ibi se id. iusticia
que ex fide est. glo. maior est iustitia esse quam
hominem esse. Contra. melius est sm suo actu.
Contra. iustitia esse non uidetur hic actus solum. sz
actus cum suo. s. iustificare hominem. Et ibi dicit glo.
qui fecit te sine te non iustificat te sine te. Contra.
ag. uirtus est bona qualitas mentis quam deus operatur
in nobis sine nobis. quo iusticia datur nobis sine
nobis. Responsio. deus iustificat hominem sine homine co
operante. sz non sine eo consentiente. et se preparan
te sicut sol illuminat domum sine eo qui tenet
tantum aperit cooperante. sz non sine eo preparante.
Et sup id. que ex deo est iusti. glo. fides sua
cit in alia uita agnitionem dm prece. Contra. imo
magis caritas que permanebit. Responsio. i fide for
mata de qua loquitur intellige caritas fidei tam
magis attribuitur. qr immediatius disponit
et purgatio cordis mentis quo contingit dm ui
dere. Et se id. et uirtutem resurrectionis. glo. nota re

est virtutis et efficacia resurrectionis x. Configuratus n[on]
tamen incarnatus et mortuus sit resurgentis. Sed
non tantum effectiva, sed exemplaris et excitativa. Sed
ibidem gl. ex illius resurrectione iustificamur. Contra. non iusti-
ficamur per virtutem xpi effective quod virtus xpi causa
est non meritorie. quia tunc x non erat in statu me-
rendi. Responsio. ut prius. resurrectio x non est causa iustifica-
tionis nostre effectiva, sed exemplaris et excita-
tiva. per hoc enim in xpm credentes excitamur et sic
iustificamur. Super id et societatem passio-
nis. glo. nemo enim nisi per fide tanta patetur.
Contra. heretici pro heresi tanta patiuntur. Responsio.
supplendum. nemo nisi per fide tanta patetur
et talis mente. s. cum tali fiducia et ita. Sed consolare.
Super id si quomodo occurram. gl. occurret sci
domino in aera deportati ab angelis. Contra. habebi-
mus agilitatem quare non indigebimus deportari.
Responsio. illa deportatio non erit necessitatis sed ho-
noris. Super id aut iam perfectus sum. Contra. i.
eodem. quicumque ergo perfecti sumus. Responsio. perfectus
erat perfectione vie non patrie. Super id si quomodo
comprehendam. Contra. deus est nobis incomprehensibilis.
Responsio. comprehensio dupliciter accipitur. aut per cognitionem
immediatam. aut per cognitionem complectiam que
totam rem includit. primo modo deus potest comprehendi
secundo non. primo modo comprehendit homo hominem quem
manu tangit. secundo modo hominem quem brachi-
is totaliter circumtingit.

Quicumque ergo perfecti sumus et c. Post-
quam ostendit se nondum adhuc esse in xpi cognitione
perfectum. hic monet eos ut de seipsis sentiant
idipsum. et primo ortatur eos ut seipsos esse in
dei cognitione credant. secundo ut de dei revelatione
confidant. et siquid. tertio ut in eo quam habent
permaneant. verumptamen. dicit ergo. quicumque ergo.
quasi ego ita de me sentio. ergo quicumque perfecti
sumus comparatione. s. ceterorum minorum. hoc sentia-
mus. s. quod imperfecti sumus. s. comparatione futuri sive com-
prehensorum. luc. xvii. cum omnia bene feceritis. i. cor.
xiii. ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus.
cum autem venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex
parte est. Nota hic quod est multiplex perfectio. prima
est sufficiencie in impletione preceptorum. gen.
vi. noe vir iustus atque perfectus fuit in genera-
tionibus suis cum deo ambulavit et fecit omnia que
precepit ei deus. secunda habundantie in repletione con-
siliorum. mat. xix. si vis perfectus esse vade et ven-
de et c. tertia conscientie in confidentia mutorum. i. jo.
iiii. perfecta caritas foras mittit timorem.
quarta excellentie in prerogativa donorum
sicut in beata virgine. ps. sicut luna perfecta in eter-
num. quinta redundantie in utilitate gratiarum. he-
br. vii. sermo autem iurisiurandi qui post le-
gem est filium in eternum perfectum. vi. glorie in mag-
nitudine premiorum. eph. iiii. donec occurra-
mus omnes in unitatem perfectam et c. et siquid. hec

legitur quandoque sine glo. primo modo sic. quasi ita sentite sicut
dixi. s. nos esse perfectos in x cognitione. et siquid ca-
pitis non. s. aliter. supple quam sapiendum sit in
futuro. i. non ita ut. et hoc. s. quod de deo sapiendum est
in futuro. et hoc vobis revelabit quod se aperte et
clare vobis demonstrabit. i. jo. iii. videbimus
eum sicuti est. secundo modo sic. quasi ita sentite ut dixi
i. et siquid sapitis aliter supple quam perfecti sapiunt. i.
non ita perfecte. et hoc. s. quod sapitis hoc imperfecte. i. illam
imperfectam cognitionem non ex vobis habetis sed ex divina reve-
latione. mat. xi. confiteor tibi domine pater celi et
terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et
revelasti ea parvulis. dan. ii. est deus in celo re-
velans misteria. tertio modo sic. quasi ita sentite ut
dixi vos. s. esse imperfectos. et siquid sapitis ali-
ter supple quam qui hoc sentiunt. i. non ita humiliter
i. si forte hic vos perfectam de x cognitionem puta-
tis. et hoc. s. quod non bene sentitis de vobis. et vobis re-
velabit quia vos humilitatem sapere docebit. mat. xi.
discite a me quia mitis sum et humilis corde. iiii.
modo sic. quasi ita sentite ut dixi. et siquid sapitis
aliter supple quam dixi. i. non ita solum sed melius. hoc. s.
quod melius sapitis et vobis revelabit. quia illo
humiliter sapere docebit. mat. xi. discite a me quia
ex dono dei non ex proprio ingenio hoc habetis. unde ex
hoc superbire non debetis. ii. cor. iii. non quod sufficientes
simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. sed sufficien-
tia nostra ex deo est. verumptamen. nota esse supple
quicumque contingat. ut idem sapiamus quo ad u-
nitatem fidei. ii. cor. ult. exhortamini idem
sapite. et in eadem permaneamus regula. quod
ad rectitudinem vivendi quam facit caritas
cant. i. recti diligunt te. gal. ult. quicumque
hanc regulam secuti fuerint pax super illos.
illos. ad quod. i. ad idem sapiendum et in eadem
regula permanendum. pervenimus. jam hec adhuc
imperfecti sumus. Nota hic quod ecclesia est quedam reli-
gio. act. iiii. multitudinis credentium erat
cor unum et anima una. huius regula est caritas
hec enim est regula aurea de qua. josue. v. furatus
est regulam auream et pallium coccineum. hec re-
gula est caritas. hec iiii. capitula. quod sicut aug. iiii.
sunt ex caritate diligenda. primo. quod super nos est
s. deus. secundo quod nos sumus. s. anima nostra. tertio quod iuxta
nos. s. proximus. iiii. quod infra. s. corpus. Imita-
tores mei. postquam se proposuit spaliter exemplum hic
monet ad se potius quam pseudo imitandum. et primo
monet ad sui imitationem. secundo retrahit ab
imitatione pseudo. multi enim. tertio subdit se
potius quam pseudo imitandi rationem. nostra autem. In pri-
ma parte primo monet imitari se. secundo discip-
los suos. et observate. dicit ergo. imitatores. quasi
ita idem sapiamus et c. et in hiis. s. in fide
et regula vivendi. o fratres estote imitato-
res mei. Supra. ii. cor. iiii. et gal. iiii. bo-
num emulamini in bono et si me supple non

habetis p̄sentem. obs̄uate .i. diligenter
īspicite ⁊ imitamini n̄ observ̄ationē iudi
e. de qua in ps̄. obs̄uabit p̄ccē mīīm. sed
caritatis. observate eos qui ita am
bulant de bono .s. ī meli' p̄ficiendo. sic
h̄tis formā n̄rām .i. ymaginē uite et
doctrine n̄re. i. pe. ii. forma fc̄i gregis
ex āīo. de forma aūt uite ei' h̄r. ii. cor.
.vi. p̄ arma iustic̄ a dext̄is ⁊c. mlti enī.
hic retrahit ab imitat̄ne pseudo ⁊ ta
git quiq; mala que sunt eis p̄ que ret̄
hit ab eo⁊ imitat̄ne. p̄m̄ est crucis inimi
citia. mlti .n. sc̄dm est dāp̄natō eīna.
quo⁊ finis. t̄ciū est uētris cura. quo⁊
deus. quartū est uana glā ⁊ glā. qn
tū est t̄rena sap̄ie. qui t̄rena. dicit g̃. mlti
.n. q. ita estote imitatores mei ⁊ in
stītū n̄re est. mlti .n. mali .s. oms .n. bo
ni sunt q̄i un' ħ mali mlti ⁊ diti. eccl. i.
stulto⁊ infinitus est nus. de bonis aūtē
d̄r eccs. vii. virū unū de mille rep̄i. isti
g̃ mlti ambulant p̄fici'. in pei' ii. tim. iii.
mali hoīes p̄ficient ī p̄ei'. quos sepe dice
bam uob. dū p̄sentes eram apud uos. nc̄
aūt .s. absens ⁊ flens dico flens .s. ⁊ p̄
illo⁊ p̄ditīe. ps̄. exitus aqua⁊ de .o.
.m. qr n̄ c. legē tuā. ⁊ p̄ simplicium sub
u̇sione. Je. ix. quis dabit capiti meo aq̄
⁊c. ⁊ plorato die ac nocte infectos filie
pp̄ mei. dico inq̄ illos suple eē inimicos
crucis xp̄i. q̄a .s. iniurīe crucis euacuant
dū .s. dicunt ad salutē eē nec̄iam obser
uātiis legalium. ❡ Et nō hic q̄ inimici cru
cis sunt. p̄mo q̄ iniurīe crucis gtēp̄nunt
sc̄do qui crucis inimicos p̄sequitur ut
fugiunt. t̄cio qui aliios a crucis imitatīe
retrahunt. iiii. qui crucia gtraria eam
uunt. quo⁊ .s. inimico⁊ crucis finis ē ī t̄
ren' .i. dāp̄natō eīna. qr cū dixit pax
⁊ securitas tūc repentin' eis superueniet in
teritus. i. thess. v. ⁊ in̄to quo⁊ .s. qr ip̄o⁊
d̄s uenī' est. ip̄m .n. tamq̄ d̄m colunt
īmolantes ei hostias sic d̄r. ro. ult. h̄
dn̄o n̄ seruiūt ħ suo uent'. isti sunt sacerdo
tes bel qui cibaria comedit ⁊ bibit cotidi
e. dan. xiiii. tunc o' ut bel d̄s uiuens ⁊c.
ut quo⁊ d̄s uent' est. qr ī esca uentris
tamq̄ in d̄o spem salutis ponūt. credēt̄es
.s. iustificari p̄ īmolatōn aliium. ⁊ glā
in gfusione ip̄o⁊. hec leg' t̄plr̄ .s. glo.
p̄mo m̄ sic. ⁊ glā ip̄o⁊ est in gfusione
qr glāntur ī circūcidendis pudendis.
vn̄ debent p' gfundi. sc̄do m̄ sic. ⁊ glā
qua .s. glāntur ī carnalib; obs̄uātiis
ponentes ī eis spem salutis. est ī gfusio
ne ip̄o⁊. qr inde debent gfundi ⁊ erubes

ce. iii. m̄ sic. ⁊ glā ip̄o⁊ .s. temp̄alis. q̄ .s. glo
riantur in temp̄alib; bonis. erit suple
in gfusione. qr p̄ducet eos ad gfusionē
etnam. glām eo⁊ ī ignominiam
gmutabo. qui t̄rena sapiūt qr in lega
lib; obseruantiis n̄ sp̄ualē ħ carnalem
sensū' querunt. bar. iii. filii agar qui ex
quirunt sapiām que de t̄ra est. ❡ Et nō
q̄ iacobi ī ep̄la sua .iii. ca. distinguit q̄druplicē sapīm. celestē. t̄renā. aīalē. dyabo
licā. vn̄ dicit. n̄ est ista sap̄ desursū desce
dens. ħ t̄rena aīal' ⁊ dyablica. t̄rena sapi
unt auari. carnalia luxiosi. dyabo'. su
p̄bi. celestia sc̄i. n̄ra aūt'. hic ponit remedium
p' quā pseudo imitandi. p̄ uite p̄fectionē
sc̄do p̄mii exspectatōm. vn̄ ⁊ saluatorem.
.iii. exspectatōis certitudinē. s̄m op̄atōm
dicit g̃. n̄ra aūt. q. isti male ambulant
pp̄ q̄ n̄ sunt imitandi. nos aūt n̄ sic. aūt
ħ n̄ra gūsatio in celis est. q̄ms sim' ī ter
ra .i. sūis gūsatōi celestium. yāa. lxii. qui
sunt qui ut nubes uolant. ps̄. celi enar
rant glām d̄i. vii. i. pp̄ ħ p̄t gmodā ħa
bita. saluatorem tam aīa⁊ q̄ corpo⁊.
exspectam' uentur'. luc. xii. uos siles ho
minib; exp̄tanb; dnm suū ⁊c. saluato
rem dico .s. dnm n̄rm q̄ntū ad diuinam
nām. ih̄m xp̄m. q̄ntū ad nām hūanam. ip̄e
.n. est de quo dēm est ac. ii. saluū fiaret
pp̄ suū a p̄ccīs eo⁊. hic est uer' ioseph
quē p̄ho uocauit lingua egip̄ca. saluato
rem mūdi. gen. xli. qui .s. cū uenīt re
formabit q̄ p̄' in creatīe formauit. gen.
.i. formauit d̄s hoīem de limo t̄re. corp'
humilitatis n̄re .i. n̄re deiectōis q̄ p̄ mor
tem ī puluerem deicitur. n̄ sic corpa sup
bo⁊ q̄ dicebant sup oēm supbiā ⁊c. ysa.
ii. ⁊ n̄ d̄r reformabit uiles. aīa .n. n̄ iacet
q̄ aūt n̄ cadit n̄ resurgit. reformabit
inq̄ ita q̄ erit gfigurātū .i. assimilatū corpi
claritatis sue .i. claritati q̄m h̄uit cor'
suū in vbne q̄ claritatē ondit angl's ap
p̄ens in claritate magna. ac. ult. ut cla
ritati q̄ h̄uit in t̄nsfiguratīe. ac. xvii.
ī. Jo. iii. scim' qr cū appuit siles ei erim'
s̄m op̄atōm. q. ita reformabit corp̄a n̄ra
⁊ ħ utiq; face pōt s̄ op̄atōm .i. p̄om opi
di. qua pōt. n̄ sol' hoc ħ ⁊ s̄bicē sibi oīa
celestia t̄restria ⁊ infnalia. oīa n̄ aīa ei
s̄biecta sunt uiue qr ia datū ē ei nomē q̄
est sup omē nomē ut in noīe ih̄u omē
genu flectatur celestiū t̄restriū ⁊ inf̄no⁊
.s. ħ aūt oīa ei s̄biacent' in manifestatīe
.i. cor. xv. cū aūt s̄biecta fuīt illi oīa
⁊c. ❡ Ido' hic q̄ sc̄o⁊ gusatō in celo d̄r eē
quad'. p̄mo qr celestia meditant' ⁊ illud

ch. vi. ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum
ut de martino legitur oculis ac manibus in celum
semper intentus. secundo quia celestia loquuntur. ps. posuerunt
in celum os suum et lingua eorum transivit in terra.
quarto. n. oz. q. in consilio de terrenis loquuntur. tertio
quia celestia imitantur. Job. xxxviii. nunquid
nosti ordinem celi et pones rationem eius in terra.
quarto quia celestia contemplantur. et presolantur. ps.
quid. n. michi est in celo et a te quid. Hic quia
super id quicumque perfecti sumus. Contra super eod. non
quia iam acceperim. aut iam perfectus sim.
Solutio. erant perfecti viatores. sed non perfecti comprehensores.
Item super id hoc sentiamus. glo. quia imperfecti
sumus. Contra. nichil debemus sentire contrarium veritati.
Solutio. contrarius aliquis esse perfectum secundum veritatem. non tamen
sibi certitudinaliter nota. unde potest contrarium
sentire. Item super id. gl. caritas non auferetur
sed augebitur. Contra. omne imperfectum auferetur.
i. cor. xiii. caritas autem vie imperfecta est. Solutio.
non est imperfecta secundum essentiam sicut fides et spes. sed
secundum modum qui est imperfectio accidentalis non essentialis. modus
autem tolletur. Item super id. glo. in qua
plenitudine preceptum id implebitur. dilige dominum deum
tuum ex toto et cetera. Contra. si non potest nisi impleri quia
frustra datum est viatori. Solutio. non est datum
quia preceptum ut scilicet hic impleatur. sed quia finis preceptorum
in quo tendendum est scilicet. glo.
Item super id quorum deus venter est. glo. hoc ab
homine colitur quod pre ceteris diligit. Contra. ergo omnis
qui aliquam creaturam plus quam deum diligit
deum colit. ergo omne peccatum est ydolatria. Solutio.
quod pre ceteris diligit hoc colere dicitur non proprie sed similitudinarie.
quia ei principaliter intendit. Item secundum
illud configuratum corpori claritatis. quare contrarium non
dicat similiter configuratum corpori impassibilitatis vel agilitatis
vel subtilitatis. sicut corpori claritatis cum hee
sint quatuor dotes corporis glorificati. Solutio.
quia claritas contrarius non magis gloriam corporis
efficiat. tum magis notificat.

Itaque fratres mei karissimi et cetera. Hec est pars
illius partis in qua instruit eos de cautela
contra seductionem pseudo predicatorum. prima
n. ca. precedenti monuit eos caute stare.
hic monet manere in veritate. primo contra
ter. secundo letantur. gaudete. tertio considerat
nichil sollicitati. In prima parte primo omnes
generaliter monet ad firmitatem in fide standum.
secundo quasdam feminas specialiter ad idem sentiendum.
euchodiam. tertio quendam ex fratribus specialiter ad
eas iuvandum. rogo et te. dicit ergo. itaque o
fratres mei. ps. scilicet eandem fidem que omnes facit
filios unius patris. scilicet dei. Jo. i. dedit eis potestatem
filios dei fieri et cetera. karissimi. per communem
caritatem. et desideratissimi. per specialem
affectionem. videlicet quos multum desidero videre.
vel qui me multum desideratis videre. gaudium

meum in presenti per presentem. scilicet de ipsis
consolationem. exultate. n. gaudio prestantis. ps.
xxiiii. et corona mea. in futuro. per futuram
scilicet expectationem. i. tess. ii. que est. n. spes nostra
et quod aut corona glorie. nonne vos ante dominum. In
futuro. n. omnibus quos ad fidem convertit. quod corona
na crescetis gaudebit. eccl. i. circa illum corona
na fratrum. ps. xvii. corona senum filii filiorum.
nos ergo o fratres sic state supple sicut me stare
videtis sciatis. eccl. x. si spiritus potestatem habentis
ascenderit super te locum tuum ne dimiseris.
vel sic state. sicut nunc statis. i. in hoc quod incepistis
perseverate. i. cor. x. qui stat videat ne cadat.
state inquam. in domino. i. in his que sunt
domini. eccl. i. fili accedens ad servitutem dei sta
in iusticia et timore. state inquam karissimi. quod et
tunc certius karissimi. cari quod fortius fide sua
cariores fidei adversarios repugnando. karissimi
in his finaliter perseverando. euchodiam. i. illam
feminam rogo et sinthicen illam aliam deprecor id
ipsum. scilicet quod dico non ad sapiens. ro. xii. idipsum in
vicem sentientes. et non dicitur sapere vel credere
sed sapere. ps. gustate et videte. In domino. i. quia
hoc est in domino. i. secundum dominum. etiam. q. nec solum illas
specialiter rogo. sed etiam et te germane nomine et proprium.
compar meus. supple in evangelio predicando. i. socius
non equalis. rogo adiuva illas scilicet eas
mulieres. eas scilicet. custodiendo confortando. ps. x
viii. frater qui adiuvatur a fratre. q. civitas firma.
que. scilicet mulieres. mecum laboraverunt in evangelio.
non utique predicando. quia i. thi. ii. docere mulieres
in ecclesia non permitto. sed ministris in predicatore necessaria
ministrando. qui. n. predicatorem sustentat cum
predicatore in evangelio laborat. et non solum mecum
sed etiam cum clemente et ceteris adiutoribus meis eis
scilicet sicut et michi necessaria ministrando. quorum nomina
i. merita et premia per que videlicet apud deum
et homines innotescunt sunt supple scripta in
libro vite. i. in dei predestinatione. luc. x. gaudete
quia nomina vestra scripta sunt in libro vite.
Nota. hic quod est liber vite dicitur quatuor modis. primo
quia liber vivens. viii. n. est sermo dei et efficax.
heb. iiii. secundo quia liber viventium. ps. deleantur
de libro viventium. tertio quia liber vivificans.
bar. iiii. hic liber mandatorum dei et lex que est
in eternum. omnes qui tenent eam ad vitam.
quarto quia liber vivendi. apo. xx. alius
liber apertus est qui est vite. Gaudete hic
monet eos manere in veritate letantes. ostendens
primo in quo gaudendum. secundo quo gaudendum.
modestia. tertio quare gaudendum. dominus prope
est. dicit ergo. gaudete. q. ita nomina vestra scripta
in libro vite. et ut idem de vobis crebrissime reiteratur.
gaudete in domino. non in seculo. aug. nemo
potest in seculo gaudere et in domino. gaudete iterum
et hoc non ad horam sed semper. ii. cor. vi. quasi tristes

sp aut gaudentes. Itm dico. q. n solu gau
dere in corde mo. s; itm dico gaudere. ex
cius. Jud. ult. erat pp lecund. s; faac stoz.
deh dup gaudio in ps. letamini i do. et ex
ultate iusti. Nota hic q est quadruplex
gaudium. quda puersu de iniquitate. pu. qui
letantur cu male fecint. et c. quda puril
de uanitate. Job. xx. gaudiu ypocrite adin
star puncti. quda magnu. de ueritate. ms. ii.
videntes stella gauisi sut gaudio mag
no ualde. quda maxim de diuina maiestate
mt. xxv. intra in gaudium dni tui. modes
tia urã. hec lego dupl. pmo in sic. modes
tia gaudere insig ura. q modestia ura. i. ur
tus mod uiuendi gaudendi. s. in dno. hic
.n. est rectus mod gaudendi ut oe gaudiu
sit in dno. nota sit oibz hoibz. ut. s. p uos
hec alij discatur. scdo modo sic. modestia
ura. i. uenabilis et modesta conuersatio. nota
sit oibz hoibz. s. fidelibz ut imitentur. mt. v.
sic luceat lux ura cora hoibz. et c. et infidelibz
ut nich ibi inueniant reprehensibile. s; po
aliq ex uro conuertantur. i. pe. ii. conuersatoem
uram int gentes hntes bona. ut in eo
q detrectant de uob. tamq de malefactori
bz ex bonis opibz uos considerantes clarificent
dm. in die uisitatois. dns ppe est. q. et
debetis gaudere et facere q moniu. qr dns p
pe est. paratus. s. dare q necce est. Nota
hic q dns ppe est. iiij. mod. pmo p car
nis assumpte uni. et ido gaudendu. luc. appro
pinquans alligauit uulnera ei. scdo p maies
tatis psentia. et ido modeste agendu. act.
xvij. quauis n longe sit ab unoquoq nrm.
et c. tercio p paratam miam. ido nich timendu.
ysa. lv. querite dnm dum inueniri potest.
inuocate eu du ppe est. iiij. p iudicij uen
turi sntam. Jac. iiij. ecce iudex an ia
nuam assistit. ido sp orandu. ista. iiij.
tangit hic aps p ordine. Nota et q ds
longe e peccantibz. ps. longe a peccatoribz
salus. ppe orantibz. ps. ppe e ds oibz inuo
cantibz in ueritate. Juxta patientibz. ps. iuxta
est dns hijs qui tribulato sunt corde. iuxta
diligentibz. i. Jo. iiij. qui manz i caritate
in do manz et deus in eo. nich solliciti hic
monet eos manere in ueritate considerare et pmo
monz nich timere. scdo po dm considerent ora
re. s; in omi. ubi ipe orat p eoz exauditio
ne. et pax. dicit g. nich. q. ds ppe est. et ido
nich solliciti sitis. i. de nulla re timidi. mt.
vj. ne solliciti sitis corpi uro quid induamini.
i. pe. v. oem sollicitudine uram p
icientes in eum. s; po in omi orone simp
et obseruatoe. i. orone cu adiuratione. cu
graz actoe de bnficijs pteritis ut alia. s. fa

cili petentis. petitoes ure. de ipetrandis et de
futuris. inotescant aps dm. p feruore deuo
tionis. h est ita feruentes sint ut ad dm p
ueniant. ecc. xxxv. orao humiliantis se nu
bes penetrabit. scdo m sic inotescant ap
dm. s. p rectitudine intentois. ut. s. non
fiat i apparentia hoim. s. ad iactantia. s; so
lu in conspectu dei. mt. vi. tu aut cu oraueris intra
i cubiculu tuu et c. tercio m sic. inotescant ap
dm. p continuatoem. s. orois. i. angelis qui
sunt apud dm. ut eas ds offerant. tob. xij.
qn orabas cum lacrimis et c. optulit orone
tua do. tangit aut hic apls. iiij. p ordine.
.s. orom que est de facilioribz ipetrandis
obseruatoem que est p difficilioribz optine
dis. graz actoem. que est p pteritis bnfitia
ciis. petitoem que est p spealibz ctis exp
sis. et pax dei. q. ita uos moneo ut petatis
et cu hec et oro ut petiti ura hat effcm. et h
est q dr. et pax. hec lego dupl. pmo de pace
creata eternitatis sic et pax dei q. s. dat ipe
ds. s. pax eternitatis de qua ysa. xxxij. sedeb
pps me in pulcritudine pacis. que exsupat
oem sensu. s. humanu sii nrm n angeloz
sii bto . custodiat et c. scdo m sic de pace
s. increata que ds est et pax di intelli
tiue. i. pax q ds est. eph. ij. ipe est pax nra
qui fecit utraq unu. que exsupat oem
sensum. i. oem intellem creatu. s. angli
cu et humanu. custodiat corda ura i. uolu
tates uras in caritate. s. a mala affectone
pu. iiij. oi custodia serua cor tuu. et intellige
ntias uras. in fide ab errore et hoc i xpo
ihu. i. ut nich extra ipm intelligatis ul
appetatis. de cetero fratres. h est quarta ps
pncipalis toti epte. nam post salutatoem
et graz actoem et instructoem. hic q. tercia
pticulando subdit epte conclusoem. s. glo. ubi
.iiij. fiat. p. n. po hic exhortatio. scdo gra
tiarum. gauisus. tercio orao. de aut. quarto
salutatio. salutate. In pma pte tangit
pmo exhortatois materia. scdo ex q didicistis
nis. tercio pmiu. hec agite. ul pmo mon
ea que pfectois sunt cogitare. scdo q in se
uisa colere. que didicistis. iij. agere. hec
agite. In pma pte tangit ea que ptinent
magis ad edificatoem ppriam. s. ui
tatem in intellcu. castitatem i affcu. rectitudine
in opatoe. sanitatem in intentoe. scdo ad ea
que ptinent magis ad edificatoem ali
enam. s. reddere se amabilem pulcitudi
ne moz. famosum bonitate opatoum.
uirtuosu sustinentia passionu. disciplina
natu conpone sensuu et motuu exterioz.
dicit g. de cetero fratres. q. hinc ulz uos monia
i ad colendam et cautelam pseudo pdica

tor. s. o fratres de ceteris que sunt vera. quo ad
fidei integritatem in intellectu et hec quantum ad
deum de ipso videlicet vera non erronea sentiendo.
quecumque pudica. quo ad castitatem in af
fectu. et hec quantum ad seipsum ab illicitis. s.
abstinendo. quecumque iusta. quo ad rectitudi
nem sive equitatem in opere et hec quantum ad pro
ximum. s. iuste vivendo. quecumque sancta. quo
ad puritatem in intentione omnia. s. pura
intentione facienda. de istis quatuor titum.
.ij. sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo
expectantes beatam spem. quecumque amabilia
.i. amari digna. s. boni mores qui reddunt
hominem amabilem. quecumque bone fame
.i. per que acquiritur et conservatur bona
bona fama ut bona opera. eccl. xli. curam
habe de bono nomine. si qua virtus. i. quecumque vir
tuosa operatio. que. s. reddunt hominem vir
tuosum ut sustinentia passionum. si qua
laus discipline. ut compositio sensuum et motuum
exteriorum. i. quecumque disciplinata que. s. red
dunt hominem in disciplina laudabilem. non
in laude mundane vanitatis secundum quod lau
datur peccator in desideriis anime sue. hec omnia
.s. predicta que. s. ad perfectionem pertinent. cogita
te. i. in animo versate non simplici cogitatione in qua
nullum est meritum. sed cogitatione efficaci que
.s. omnia predicta et didicistis me docente audiendo.
et accepistis ut digna tenendo doctrine. s. mee
acquiescendo. et audistis ab aliis. s. de me
et vidistis per vos ipsos in me. quasi que docui
hec in me vobis ostendi. io. xv. si autem opera non
eorum que per me non efficit ut. hec agite. et qui
hec non solum cogitate sed et agite et deus dator su
ple pacis erit vobiscum. adiuvans. s. vos
ad hec facienda. ij. cor. ult. pacem habete et
deus pacis erit vobiscum. Ibi quod sequitur
et corona mea glo. discipulus in agone
victoribus dignus est corona magistri. Questio
nullus pro alienam victoriam dignus est co
rona. Responsio. victoria discipuli quodammodo est
magistri per causam non per essentiam. vel glo. loquitur de co
rona aureole non auree. Item sup. id quorum
nomina sunt in libro vite. glo. quia qui discrete
vivunt inter suos diversas mansiones habebunt.
Questio unus est denarius. mat. xx. ergo unum premium et
una mansio. Responsio. unum est premium essentiale
plura accidentalia. vel unum est premium a parte eius quo
datur. sed diversa ex parte modorum recipientium. Item
ibidem glo. liber vite est predestinatio dei in qua
scripta sunt omnia salvandi. Questio aliqui dele
tur de libro vite sicut id ps. deleantur de libro vi
ventium. nullus autem de predestinatione dei. Responsio.
duplex est pagina in libro vite. una pre
destinationis eterne de qua nullus delentur. alia pre
sentis iustitie de qua multi delentur. qui scripta

sunt in prima pagina dicuntur deleri de libro
vite simpliciter. alii non non. Item sup. id gaudete in domino.
glo. nemo potest simul gaudere in domino et in seculo.
Questio. non quod gaudium seculi peccatum mortale est. Responsio.
gaudere in domino dupliciter vel principaliter vel non principaliter
primum gaudium seculi excludit gaudium domini secundum
vero non. Item sup. id nichil solliciti sitis. glo. de
nulla re. Questio. eph. iiij. solliciti servare unita
tem spiritus. Responsio. loquitur hic de sollicitudine tem
porali. ibi de spirituali. vel hic de sollicitudine dif
fidentie. ibi de sollicitudine diligentie.
Item sup. id innotescant apud deum. glo. angelis
qui sunt apud deum. ergo per homines discunt an
geli aliquid. Questio. cor. est illuminare homines
non illuminari ab eis. Responsio. discunt angeli
aliquid per homines occasionaliter. quia homines mi
nistrant materiam discendi eis. sed non ab hominibus
causaliter. sicut rusticus qui presentat librum sa
pienti est ei occasio discendi non causa docendi.
Item ibidem glo. noverunt omnia angeli fiant sicut et
postquam facta sunt. Questio. ante noverunt ut facta
ergo et post. Responsio. hic quidem sicut dicit ibi mo
dum a parte facientis non rei facte. Item ibidem
obiciatur. si non omnia noverunt nichil ei innotescere
potest. Responsio. loquitur hic de notitia approbata
approbatoris non speculatoris. Item sup. id
pax dei que exsuperat omnem sensum. glo. nostrum non
angelorum. Questio. i. cor. ij. oculus non vidit et c.
Responsio. pax increata superat omnem sensum crea
turum. pax vero creata omnem sensum viatorum non
comprehensorum. Item sup. id custodiat corda vestra. glo.
ut nichil extra ipsum appetatis vel intelligatis.
Questio multa extra ipsum sunt que intelligenda et ap
petenda sunt. Responsio. ad extra ipsum intelligi potest
dupliciter. vel quasi preter ipsum vel quasi non ordinate ad ipsum.
secundo modo loquitur glo. non primo.
Gavisus sum in domino vehementer quoniam ali
quando posuit exhortationem. hic secundo ponit
eorum commendationem. primo absolute in se. secundo
aliorum comparatione. satis. In prima parte primo li
beralitatem eorum laudat. secundo tarditatem
excusat. occupati. tertio removet laudandi
causam falsam. non quasi. iiij. subdit causam ve
ram. impletus. dicit ergo gavisus. q. ita ad futura
vos hortor. de preteritis autem bonis gaudeo
hoc est quod dicit. gavisus sum autem in domino.
non in dono. i. non propter donum finaliter licet
de dono materialiter. gavisus inquam. et hoc
vehementer. quia gaudio spirituali non carnali quia
.ij. gavisi sunt gaudio magno valde.
quoniam tandem. s. post multa tempora. ali
quando refloruistis vel repullulastis. per ali
am litteram ad modum arboris. i. iam sicut
olim floruistis mihi necessaria ministrando
cant. ii. flores apparuerunt fructus vite. cant.
vij. videamus si floruerunt vinee. si fructus

flores fructus proferunt. refloruistis tamen pro me
.i. ad utilitatem meam sentire misericordie et
compassione sicut et sentiebatis olim. ¶ Glosa
hic quasi iam michi arbori comparat. psalmus. erit
tamquam lignum quod plantatum est etc. huius arboris
radix est huius caritatis. eph. iii. in ca-
ritate radicati et fundati. ramum desideria
sancte affectionis in deum. eze. xxxvi. montes israel
ramos vestros expandite. flores mores hones-
tatis. eccl. xxiiii. Ego quasi vitis fructificavi sua-
vitatem odoris. et flores mei fructus honoris et honestatis. fo-
lia verba edificationis. psalmus. folium eius non defluet
fructus opera caritatis. mt. iii. facite ergo
dignos fructus penitentie. occupati autem. quasi ita
refloruistis et sic tarditatis vestre excusa-
biles estis. occupati autem eratis. non autem tar-
dantes quia mens mali fuerit. sed aliquibus adver-
sis impediti. eccl. xl. occupatio magna crea-
ta est hominibus. non quasi propter penuriam. hic removet
laudandi causam. ubi primo tangit ostendit quod
non gaudet pro sue egestatis suppletione
.iiii. rationibus. primo quia scilicet habet ad sufficientiam
secundo quia scit sustinere penuriam. scio. tertio
quia instructus est ad omnem fortunam. ubique etc.
quarto quia potest sustinere omnem molestiam. omnia possum.
dicit ergo non quasi propter. quasi ita gavisus sum quod autem
dico me gavisum non dico propter penuriam .i. propter
consolationem mee penurie. ego enim didici pro
consuetudine. sufficiens esse .i. contentus esse
in hiis in quibus sum. prov. xiii. iustus comedit
et replet animam suam. venter vero impiorum
insaturabilis. numquam dicit sufficit. prov. xxx. scio
humiliari. quia ex deiectione non frangor
.ii. cor. deicimur et non perimus. scio et habunda-
re. quia ex habundantia non extollor sicut ille
de quo deut. xxxii. incrassatus est dilectus et re-
calcitravit. ubique .i. in omni loco coram
quibuscumque personis et in omnibus rebus .s. prosperis et
adversis. instructus sum a deo non per me qualiter
.s. me debeam habere. i. io. iiii. unctio do-
cebit nos de omnibus. et supple scio saciari
moderate et esurire patienter et hec duo
pertinent ad cibum et potum et habundare hu-
militer et penuriam pati. gaudenter. et hec
duo pertinent ad alia quelibet necessaria. prov.
xiii. est quasi dives cum nichil habeat. et est quasi
pauper cum in multis divitiis sit. nec solum
hec scio. sed omnia possum facere supple. erat enim
omnipotens in omnipotente. mc. ix. omnia possibilia
sunt credenti. in eo .s. christo .i. per eius auxi-
lium non per me. io. xv. sine me nichil potestis
facere. qui me confortat .i. qui michi fortitu-
dinem tribuit. psalmus. dominus dabit virtutem et for-
titudinem plebi sue. ¶ Glosa hic quod apostolus
potest omnia iudicare. i. cor. ii. spiritualis homo iu-
dicat omnia. secundo omnia facere. i. cor. ix. omnibus omnia

factus sum ut omnes salvos facerem. tertio omnia susti-
nere. ii. thi. ii. omnia sustineo propter electos. iiii. omnia
contempnere. phil. iii. omnia detrimentum feci etc. verumptamen
.q.d. pro rebus datis non gaudeo quibus carere possem. verum-
ptamen quantum ad vos pertinet benefecistis. quasi quod
iustum est fecistis. communicantes tribulationi mee .i. mi-
chi in tribulatione vestra bona communicantes ut sicut socii
estis passionum sic sitis et consolationum. ii. cor.
i. ¶ Glosa hic quod communicare debemus tribulationi sanctorum
quadrupliciter. primo eis in tribulatione positis compati-
endo. ro. xii. gaudere cum gaudentibus flere cum
flentibus. heb. x. vinctis compassi estis. secundo
cum eis tribulationem sustinendo. apo. i. ego iohannes frater vester
et particeps in tribulatione et regno. tertio eis sub-
veniendo. ad philem. viscera sanctorum requieverunt
per te. quarto pro eis orando. act. xii. oratio fie-
bat sine intermissione ab ecclesia orando ad deum
pro eo. scitis autem. hic commendat eos in comparatione
ad alias ecclesias. et primo commendat donum eorum
secundo ostendit causam commendandi .s. propter fruc-
tum. non quia. tertio ostendit doni sufficientiam. habeo
omnia. quarto eidem complacentiam. repletus
sum. dicit ergo scitis autem. quasi. vos non recolitis sed
non alii. scitis autem et vos philippenses quod in principio
evangelii .i. predicationis mee .s. quando profectus sum a ma-
cedonia. postquam videlicet ibi predicaveram
nulla mecum ecclesia communicavit supple temporalia. communi-
cavit michi in ratione dati et accepti .i. in
rationabili consideratione ministrandi tempora-
lia pro acceptis spiritualibus. hec est enim ratio dati et ac-
cepti ut seminanti spiritualia ministrentur
carnalia. ro. xv. si spiritualium eorum partici-
pes facti sunt gentiles. debent et in carnalibus
ministrare eis. eccl. xiiii. in divisione sor-
tis da et accipe. nulla michi ecclesia non vos solu-
ti. hoc commemorat ut per hanc laudem eos ad
similia provocet. vos soli dico qui non solum supple
quando vobis predicavi sed et in thessalonicam semel
et bis misistis michi. supple temporalia. in usum
.i. necessaria ad usum meum. non superflua ad thesau-
rizandum. temporalia enim debent haberi in usu non
in fructu. econtrario eterna. aug. tota humana
perversitas est utendis frui et uti fruendis.
non quia. quasi ita vos laudo et dico benefecisse.
hec autem dico non quia quero datum .i. non considero
opus exterius. pauci hodie tales. hodie enim tan-
tum est illud ysa. i. principes tui infideles socii furum
omnes diligunt munera. sed supple. hec dico quia
requiro fructum .i. utilitatem operum. fructum
dico habundantem in ratione vestra. hec legitur dupliciter
primo sic. habundantem in presenti .s. per gratiam. in ratione
vestra .i. in voluntate vestra rationali .i. non sacre .s. gratui-
te rationi vestre inundat per opera misericordie. dispersit dedit
pauperibus. iusticia eius manet in seculum seculi. secundo
modo sic. habundantem in futuro per gloriam in ratione vestra
quam reddet deus in die iudicii .i. ut fructus

iusticie vestre habundans sit ut reddatur deo totum
de actibus vestris. quod dicitur cuilibet. redde rationem
villicationis tue. Luc. xvi. Habeo autem. q. non quero
datum. autem sed tamen habeo omnia que in ministerio
et habundo. contra quod cupidus avarus eget. quia sicut Ieronimus ait
avaro deest tam quod habet quam quod non habet. credenti totus
mundus divitiarum est. habundo magis non postu
laverit in aliquo. sed repletus sum acceptis .s.
muneribus ab epafrodito. de quo .s. ii. huius
.s. que misistis in odorem suavitatis. ad deum
.s. placandum. hostiam acceptam ad hostes
vincendos. quia per hec .s. misso esse dabitur nobis
de hostibus victoria. placentem deo .s. ad re
munerandum. Tob. xii. fiducia magna erit
coram summo deo elemosina. Glossa. hinc quod quadruplex
est hostia spiritualis. prima operis elemosine et pietatis
ut hic. secunda mortificatio carnis. Ro. xii.
obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis
corpora vestra hostiam viventem etc. tertia devo
tio divine laudis. per ipsum ergo offeramus hosti
am laudis semper deo. Heb. xiii. quarta mar
tirii passionis. Eph. v. tradidit semetipsum
oblationem et hostiam deo. Deus autem meus. postquam
posuit exhortationem et commendationem hic ponit
orationem. ubi primo dominum precatur. secundo ut
fidelis exaudiatur deum laudat. deo autem.
dicit ergo. Deus autem. q. ita vos me replevistis
Deus autem meus. deus .s. omnium per naturam sed meus per
specialem gratiam. impleat quia aliud implere non potest.
Augustinus. animam dei capacem nichil minus deo
replere potest. impleat inquam. omne desiderium vestrum.
.s. potentiam rationalem veritate. concupiscibilem bonitate
irascibilem potestate. Prov. xi. desiderium iustorum
omne bonum. Ps. impleat dominus omnes petitio
nes tuas. impleat igitur et hoc secundum divitias suas.
.i. habundanter sicut ipse est dives. Ps. gloria
et divitie in domo eius. Jac. i. dat omnibus
affluenter et non improperat. impleat inquam.
et hec in gloria eterna. non in terrenis. vel que
impleto erit in gloria et hec in Christo Iesu. dicitur
vel efficaciter. i. per Christum Iesum. vel finaliter .i.
ad honorem et gloriam Christi Iesu. Deo autem et patri
nostro. deo nostre creationis. patri nostre guberna
tionis. Mal. ii. numquid non unus pater est omnium vestrum.
numquid non unus deus creavit nos. sit gloria et
pro vestra liberalitate erga me et dei erga vos.
i. Christi. i. soli deo honor et gloria. et hic in secula con
secutiva suple seculorum .i. per omnia secula. amen.
Salutate. hic ultimo ponit salutationem
et primo aliquos per eos salutari mandat. secundo
ex parte sociorum suorum eos salutat. salutant.
tertio specialiter salutat eos ex parte romanorum fi
delium. salutant vos. iiii. ponit proprie salu
tationis modum. gratia domini. dicit ergo. salutate
omnem sanctum .i. fidelem in baptismo sanctificatum. sive

sapientem sive proficientem sive perfectum sanctum inquam
in Christo. a quo omnis sanctitas. quia ipse sanctus sanctorum. Dan.
ix. Salutant vos specialiter qui mecum sunt fratres.
.s. socii mei. Glosa hic. i. Cor. ult. Salutant
vos omnes sancti. i. fideles baptismo sanctificati. .s. cives
romani per eum conversi. .s. sapientes profi
cientes et perfecti. maxime autem qui de domo cesa
ris sunt. conversi .s. ad Christum. aliquis .n. de au
la neronis conversi. et per hoc secundum glo. ostendit
istos habere specialem affectionem erga philippen
ses. Gratia domini nostri. quod ad nostrum dominum iesu christi.
conversa ad vestram sit suple. cum spiritu vestro
.i. cum vestra. amen. confirmatio est ordinis et
totius epistole. Textus. Quod super idem refloruistis.
glo. ut memores apostoli sui fructus ei mittent
in horreo celesti condendos. Contra. nullus fructus
condendus in celesti horreo nisi post. Responsio. verum est
per eternum. sed post per efficaciam .s. per nuntium. Item
textus idem. Alia ratio hic repullulastis. glo. a sicci
tate arborum que siccitate aruerat. ergo gratiam dei
amiserant. ergo mortaliter peccaverant. Contra. sanctum
excusat eos quia occupati fuerant. Responsio.
non aruerat simpliciter quo ad habitum gratie. sed secundum
quid. quo ad hunc actum gratie. quia aliquamdiu
distulerant paulo subvenire. Item textus idem. non
propter penuriam. Contra quod non sine causa in hoc opere
gaudet. sed propter profectum aliorum. ergo magis debe
bat de eo gaudere. Responsio. quilibet magis gaudere
debet de profectu suo quam aliorum. minus tamen de pro
fectu suo temporali quam de spirituali aliorum. Item textus
idem. scio penuriam pati. glo. nec de penuria
contristor nec de habundantia exulto. Contra. ille
est de morte contristari. ergo et de defectibus inducen
tibus mortem. Responsio. glo. loquitur de tristicia rationis
non sensualitatis. Item textus idem. in usum mihi bis
misistis. glo. contra ad vos. id quod iusticie fa
cientes. Contra. aut tenebantur ei mittere aut non.
si sic ergo non mittendo mortaliter peccaverant. si non
ergo mittendo opus misericordie non iusticie fecerunt.
Responsio. quamdiu impedita erant non tenebantur
postea tenebantur. vel dicendum quod et si non tenebantur erat
tamen hoc opus iusticie generalis non specialis. Item textus idem.
nulla ecclesia mihi communicavit. Contra. ii. Cor. xi. alias
ecclesias spoliavi etc. Responsio. non includit nisi sed in
principio exordii. vel ibi ponit pluralem pro singulari.
Item textus idem. thessalonicam mihi misistis. ergo licet
a prelato procurationem ab alia ecclesia recipere alia
ministrando. Contra. seminanti spiritualia debentur
carnalia. ergo ubi non seminat spiritualia non
debet accipere carnalia. Responsio. si ecclesia cui ministrat
non sufficiat prelato ad moderatam procurationem
licet ei procurationem recipere ab alia ecclesia. ita
tamen quod predicet vel per alium nunc vel aliud semet ibi
spiritualia. vel dicendum quod hec generalis oblata recipere licet
paulus faciebat sed non compellere. Item textus idem. non requiro

spirituali

datam. glo. n tam grandis subuentum esse sue neces
quam illorum congratulatur fecunditati. Et quia plus debebat
se quam alios diligere. Et quia plus debebat diligere
animam suam quam aliorum. sed non plus corpus suum quam
animam aliorum. Et super id gratia domini cum spiritu. gl.
cum rne uya. Et gratia magis respicit uolun
tatem quam donum. Et donum accipit quod pro co
ta parte donali non spaliter pro parte con
uiua.

Paulus apostolus ihesu christi per uolunta
tem dei et t. Hanc epistolam scribit
paulus colosensibus. hii sunt asiani
ab asia minore que est prope grecie. hii non per apostolum sed
per eius discipulos erant ad christum conuersi. et ita per
archippum in fide fundati erant et per epafram
in fide suscepta. postmodum conuersati confirmati
postea uero superuenerunt pseudo predicatores
legalia seruanda cum fide christi. dicentes non sufficere
sine legalibus. Ideo isti erant sed dubii quibus potius
deberent credere et quos sequi. Ideo apostolus. q. ut
maioris auctoritatis ostendit quod tenere deberent. quod debe
rent relinquere legalia et seruare sed tenere
solam fidem christi. Eius ergo intentio in hac epistola est re
uocare eos a legalibus et confirmare in fide
christi. Modus autem agendi talis est quod primo po
nit salutationem secundo gratiarum actionem. ubi. gratias
agimus. tertio instructionem. gratias agentes.
quarto conclusionem. salutate. In prima parte p
rimo ponit personas salutantes. ii. personas
salutatas. hiis qui. tertio formam saluta
tionis. gratia uobis. Dicit ergo. paulus quod est nomen
celebre persone. apostolus. quod est nomen celebre
officii. licet enim eis personaliter non predicasset
quod tamen discipuli eius eis predicauerant dicitur eorum apostolus
et glo. apostolus inquam ihesu christi et hoc per uoluntatem
dei. non per uitam et per missionem. sicut pseu
do et mali prelati in ecclesia. de quibus. osee. viii.
ipsi regnauerunt et non ex me. principes extiterunt
et non cognoui. et osee. xiii. dabo eis regem
in furore meo. et thimotheus frater. hunc ingerit
secum in testimonium dicendorum. hiis qui sunt
colosis sanctis. quantum ad mores sed maioribus
et fidelibus quantum ad fidem sed minoribus. fratribus
omnibus tam maioribus quam minoribus. sicut enim
fratres carnales fiunt ex eodem patre et matre
carnalis generatione. sic spirituales spirituali regenera
tione. de qua. Jo. iii. nisi quis renatus fuerit
ex aqua. sanctis inquam et fidelibus et hoc in christo
ihesu. s. per gratiam christi ihesu non per legem.
quod ex lege non est iustificatio. sicut probatur. gal.
iii. istis inquam. gratia uobis. i. remissio peccatorum
et pax. i. tranquillitas mentis sed reconciliatio
ad deum. de qua ysa. lvii. non est pax impiis. a
deo patre nostro. qui. n. deus est pater nobis hoc prestare.
sed quia pater multorum. i. a tota trinitate que est deus omnium

per creationem. et pater fidelium per adoptionem. mal.
ii. numquid non unus est pater omnium uestrum. numquid non unus deus
creauit uos. gratias agimus. post salutationem hic
ponit gratiarum actionem et primo agit gratias de bonis
iam optentis. secundo insinuat modum optinendi
s. per doctrinam euangelice predicationis. quam
audistis. tertio orat pro amplioribus optinendis.
Ideo et nos. In prima parte primo ostendit cui gratias
agit. secundo qualiter. semper. iii. super quo. audien
tes. dicit ergo. gratias agimus. ego. s. et thimo
theus. non solum deus sed agimus. ysa. xxviii.
populus hic labiis me honorat et c. deo et patri domini
nostri ihesu christi. i. illi qui est deus pro eternitatem. deus inquam
domini nostri ihesu christi. secundum humanam naturam. et qui est pater
per paternitatem generationis eiusdem secundum diuinam naturam. Jo. x.
ascendo ad patrem meum et patrem uestrum. deum
meum et deum uestrum. nec dico orantes semper. non
omnibus horis. sed oportunis. de quibus in psalmo. uespere
mane et meridie narrabo et annuntiabo et ex
audiet uocem meam. pro uobis. ut. s. in meli
us crescatis. et proficiatis. sic enim debet orare prelatus
pro subditis. audientes. hic ostendit super quo
agit gratias. quod primo super eorum fide. secundo super
eorum caritate et dilectione. tertio super eorum spe. propter
spem. dicit ergo. audientes. q. d. ita gratias agi
mus et c. nec dico audientes. i. quia audi
uimus fidem uestram supple quam habetis. in christo ihesu.
in quo crediderunt omnia credenda uel duplicis
naturae. diuine et humane. et et audientes dilectionem
quam habetis. i. secundum hec ostenditis. non enim di
ligitis uerbo neque lingua sed opere et ueritate. i.
Jo. iii. habetis inquam in omnes sanctos. recipientes predica
ntes et proficientes. habetis inquam dilectionem non propter humanam
laudem uel terrenum commodum. sed propter spem. i. rem spe
ratam. que. supple condum apparet. sed reposita
est uobis. i. ab eterno reseruata. ii. thi. ult. de
reliquo reposita est mihi corona iustitie. reposita
dico in celis supple reddenda. s. in celo spirituali
ecclesie triumphantis. hoc est in eterna beatitudine.
et in celo corporali. s. empireo. mat. vi. thesauriza
te uobis thesauros in celo. quam audistis. hic insinu
at modum optinendi bona predicta. s. per doctri
nam euangelice predicationis. ubi ostenditur primo predicatoris
auditum. secundo profectum. sicut in uniuerso. tertio
ministrum. sicut didicistis. quem multum laudat
primo ut suum conseruum. secundo ut christi ministrum. quem
fidelem. tertio ut dilectionis eorum nuntium. qui et. dicit ergo.
quam rem speratam licet repositam sic cog
noscatis quam audistis etiam in uerbo ueritatis
euangelii. i. in illo predicationis quod dicitur uerbum uerita
tis quantum ad intellectum et euangelii quantum ad affectum.
euangelium enim est bona annuntiatio. ubi in illo
euangelio ueritatis. i. euangelii christi qui est ueritas. Joh.
xiiii. ego sum uia ueritas et uita. Jo. xvii. sermo
tuus ueritas est. quod. s. uerbum peruenit ad uos. i. per

q. d. ita spes uobis est reposita in celis. quam

Incipit epistola ad colossenses

aliqs uenit. nō. n. uos pmi habuistis. ij. cor.
x. usq ad uos puenim in euāg dei. Quod hic
qd ubi dī dr uerbū ūitatis. iiij. ronibz. p
q a ūitate. Jo. xiiij. ego sū uia ūitas 7 uita.
scd qr de ūitate. act. xxvi. ūitatis 7 sobrietatis
uba eloquor. tto qr in ūitate. ij. cor. ix.
sicut in ūitate oīa locuti sum. iiij. qr pro
ūitate. Jo. xviij. ego in hoc nat sū ut testi
moniū phibeam ūitati. sicut 7 ī vniuso.
q. d. puenit ad uos incessanter. sicut 7 ī vniuso
mundo. est suple credendo. l. ro. x. nunqd
n audierunt. 7quidē in omnē terrā exiuit
sonus eorum. 7 fructificat. l. opando. qr l. ho
mines p bona opa fructificare facit. eph.
v. fructus lucis est in omni bonitate 7c. et
crescat se multiplicando. l. 7 numero fidelium
7 augmento donorum. ps. a fructu frumenti ui
ni 7 olei sui multiplicati sunt. sicut ī uob
suple est 7 fructificat 7 crescit. ex eadie q
audistis. p p archippum credendo. ro. x. fi
des ex auditu 7 cognouistis. l. discendo.
q audieratis. ysa. vij. scd aliam translatōm
nisi credideritis n intelligetis. cognouistis
inqȝ gram ī ūitate. i. ūam gram que p
dicabatur. gra. n. 7 ūitas p ihm xpm
facta est. Jo. i. sicut. q. d. ita audistis a pri
p archippū. sicut 7 didicistis. postea. ex
epafra. pdicatōm. l. archippi confirmante
ut dr glo. in ore duorum ul triū testiū stet oē
ubū. deut. xix. epafra dico karmo. ī affat
conseruo nro. ī effai qr nobiscū sunt ewangl p
dicator. 7 est magnū eē ei conseruū angelis
cui se eē consuū iohis gl'atur. apo. xix. qui
l. epafras est fidel minister p uob. h legi
dupl' sc glo. pmo sic. q est fidel mist pro
uob. i. qr dona xpi uob ministrat ī sacris
7 hec p salute ura. n p uris rebz. ij. cor.
xij. nō quero q ura st sz uos. ul' minister pro
uob. i. loco uri qr sacrificiū bonorum uror
offert do. minister inqȝ ihu xpi. i. a xpo
elect n se ingerens ut pseudo. qui 7 manis
festauit uob fidei uestre dilectōm ad de
um. l. 7 ad pximū. dilectōm inqȝ in spu n
in carne. i. spualem n carnalē. aug. n
carnal' sz spual' dz eē inter uos dilectō. Ideo
hic scd sicut 7 ī uniuso mdo 7 fructifi
cat 7c. qr ubū dei sicut lignū uite. apoc.
pl. xij. fructus pducit. qr pmo illuiat
p cognitōm. ps. lucerna pedibz meis ubū
tuū. scd inflamat p amorē. ps. eloquiū
dni inflamauit eū. tto compungit p contri
tionē. Je. xxiij. nūc uerba mea. q. ignis
7 q. malleus conterens petras. quarto liq
facit p lacrimarum puocatōm. ps. emittet
ubū suū 7 liquefaciet ea. quīto reficit p
saporem. vnd compatur pani. deut. viij. n
in solo pane 7c. Sexto pteget p ūtutē. vnd
compatur gladio. eph. vi. et gladiū spc q eē
est ubum dei. Septīo confortat p spei longa
nimitatem. ps. memor esto ubi tui seruo
tuo 7c. ī quo m spem dedisti. h me consolata
ē 7c. Octauo confirmat p pseuantia et
fortitudinē. ps. ubo dni celi firmati sūt.
Nono mundat p culpe ablutōm. Jo. xv.
Ja uos mdi estis pp sermonē 7c. Decīo sa
nat p ne lese reparatōm. ps. misit ubū suū
et sanauit eos. Vndecīo saluat p gre insi
tionem. Jaco. i. in mansuetudie suscipe
insitū ubū qd pot saluare aīas uras. Du
odecīo uiuificat p uite etne collōm. Jo. vi.
uerba uite etne hēs. Ido et nos. h ondit
q orat p bn̄ficiis amplioribz optinendis
7 pmo tangit qualr orat qr instant. scd
qd orat. ut ipleamini. tto ad quid orat ut
ambletis. dr g. Ido. q. d. 7 qr tales estis.
ido 7 nos. ego. l. 7 thimotheus ex qua dieau
diuim h bona suple de uob. n cessam. n
qr continue sz horis oportunis. nos dico p uob
orātes simpl 7 postulantes instanter. orō
eni est simplex petitō. postulatō autē ē
postulatō cū allegatōe. ul' orantes p optī
nendis bonis gre 7 postulantes p bonis
gle. orantes inqȝ 7 postulantes ut iplea
mini agnitōe uoluntatis ei. i. ut plene co
gnoscatis qd dz uelit 7 qd n. l. ut sciatis qd sic
uoluntas dei bona. bn placens 7 pfca. ro.
xij. ipleamini inqȝ. in omi sap. i. pfca cog
nitione rez q ptinet ad uitā actiuā. vn
sapia accipr hic ppe p scia. 7 intellectu spu.
i. cognitione rez que ptinet ad uitā contempla
tiuā. ut ambletis. hic ondit ad quid orat
7 tangit triplicem utilitatē pp qm orat. p
l. ad pfcm eorum in bono. scd ad confirmatō
nē in eadē. eodē. in omi ūtute. tto ad tol
erantiam mali. ī omi patia. pfcm autē
eorum in bono tangit triplicē. pmo ī recta ī
tentōe ut ambletis. scd in bona opatōe.
in omi ope. tto ī magna cognitione 7 cre
scentes. dr g. orantes inqȝ ad hoc ul' iple
ami ita ut ambletis de bono ī meli pfi
ciendo. ps. ibunt de ūtute ī uirtutē. amble
tis inqȝ digne do. i. put dignitas diuini ho
noris exigit. aut filij estis. eph. v. estote i
mitatores dei sicut filij kmi. ul' digne do.
i. ut sitis digni do ī pmio. gen. xv. ego merces
tua magna nimis. vel dico. placentes do. l. p
rectam intentōm 7 uoluntatē. 7 h p oīa. l.
negocia tam uite actiue qm contemplatiue.
n p qdā sola. ut illi qui bonis mala miscu
erunt. leui. xix. n indueris ueste q lana
lino qȝ contexta ē. i. conuersatōe pter bona pmi
mala. Je. xij. nqd auis discolor hereditas mea

tu. nec solum placentes per rectam intentionem
sed et fructificantes. i. merentes. in omni opere bono
.s. per bonam operationem ad deum. ad seipsum et ad
proximum. Mt. iii. omnis arbor que non facit fructum
bonum excidetur et in ignem mittetur. et crescentes per sanam vite puritatem. in scientia dei.
.i. in cognitione divinitatis. ad cuius cognitionem pervenitur per vite puritatem. Ps. a mandatis tuis intellexi. et dicit in scientia dei non mundi que
inflat. i. cor. viii. sap. xiii. vani sunt certe
homines in quibus non subest scientia dei. nos inquam. et
et orantes ut sitis in omni virtute confirmati confortati a deo. s. i. in bono. confirmati. Ps.
nimis confortatus est principatus eorum. confirmati inquam secundum potentiam. et c. hoc legitur dupliciter
primo ut de claritate creata sic. confortati secundum potentiam claritatis eius. i. secundum quod potentiam
suam nos illuminavit in sua claritate agnitione. ii. cor. iiii. deus qui dixit de tenebris
lumen splendescere illuxit in cordibus nostris
et c. secundo modo de claritate increata sic confortati
secundum potentiam claritatis eius. s. secundum potentiam quod habet eo quod
est claritas dei patris. sap. vii. emanatio
quedam est claritatis dei et c. heb. i. qui cum sit splendor glorie. nos dico manentes in omni patientia. ad
versorum et longanimitate bonorum laborum
longanimiter expectando premium. Jac. ult.
exemplum accipite fratres exitus mali longanimitatis laboris et patientie prophetas qui locuti
sunt in nomine domini. patientia dico et longanimitate et hoc cum gaudio. non ex tristicia
aut necessitate. ii. cor. ix. Jac. i. omne gaudium existimate fratres mei cum in varias
temptationes incideritis. Hic quod sequitur
vel. gratia nobis. glo. veniunt pacem et pax glo.
regraciatio ad deum. Contra cum certe sancti et
fideles gratiam haberent et regaliam erant.
Responsio. non petit ut simpliciter haberent eis qui de novo dentur sed ut augeantur. Item videtur quod sequitur
addi patre nostro. quia queritur quare non addit et domino
ihesu christo. Responsio. quia dubitabant an legalia
essent servanda cum fide christi. vel fides christi sufficeret sine legalibus. Item super illud gratias agimus
deo patri domini nostri ihesu christi. glo. quia dicit potest. quia
pater unus. Contra aut li pater accipitur ibi essentialiter
et ita tota trinitas est pater christi. aut personaliter. et ita male attribuitur ei velle quod est attributum essentie. Responsio li pater accipitur personaliter
attribuitur autem ei velle per quandam appropriationem benivolentie ad filium. non per proprietatem.
Item videtur in universo mundo. Contra inter mundi partes erant ad quas nondum pervenerat evangelium.
Responsio. fit distributio pro partibus mundi maioribus
et notioribus. non pro singulis universis. Item videtur illud. sic
in vobis. glo. unde nichil addere debetis. Contra optabat eos in scientia dei crescere. Responsio. nichil debebat

addere immutando sed explanando. Item videtur illud
sicut didicistis ab epafra. glo. ut in ore duorum
testium stet omne verbum. Contra in multis casibus
requiruntur plures. Responsio exponi debet per negationem
.i. non pauciorum. Item super illud. dilectionem vestram
in spiritu. glo. non in carne. Contra non solum anima proximi sed et caro debet diligi ex caritate. Responsio. caro
sonat hic vicium non naturam. Item videtur illud in omni
sapientia. glo. verum que sunt active vite. Contra
secundum aug. l. de tri. sapientia est pertinens cognitio divinorum. Responsio. sapientiam accipit large pro scientia
non proprie. Item super illud digne deo. glo. ut sitis digni eo premio. Contra ro. viii. non sunt condigne
passiones et c. Responsio. aliud est esse dignum aliud condignum. dignitas dicit ydoneitatem sufficientem. sed condignitas ydoneitatem equalem.

Gratias agentes deo et patri et ceteri.
Haec est tercia pars epistole principalis in qua post
salutationem et gratiarum actionem ponit instructionem et primo instruit eos in fide. eos a legalium observantia revocando usque ad tercium
capitulum. secundo eos in moribus ad bonos mores
exhortando. c. iii. ibi. mortificate igitur membra
vestra. In prima parte eos a legalibus revocare intendit. primo per christi sufficientiam
et plenitudinem. ca. isto. secundo per suam erga
nos sollicitudinem. ca. ii. volo enim. tertio
per statum eorum conditionem. ca. iii. igitur. In prima
parte que sufficientiam et plenitudinem ostendit
christi. primo in beneficiis credentium generali. secundo
in beneficio ipsorum colosensium speciali. ibi. et
vos cum. tertio in beneficio ipsius apostoli specialiori. cum
fecit sum. In prima parte primo tangit beneficiorum que per christum in credentibus sunt exhibita
largitatem. secundo ipsius christi per quem sunt
exhibita divinam maiestatem. ibi qui est ymago. tertio eiusdem humanam dignitatem et ipse est
caput. In prima parte tangit. v. beneficia.
primum adoptionis. secundum libertatis. qui eripuit
tercium translationis. et transtulit. iiii. redemptionis
in quo habemus. quintum remissionis. remissionem. dicit ergo. gratias agentes. q. d. ita non
cessamus pro vobis orantes et c. nos dico gratias
agentes. non solum dantes. deo et patri. i. qui
est deus omnium per creationem et pater per gubernationem
vel pater fidelium per adoptionem. quia deus pater quantum ad
tamen potest nobis conferre. quia pater unus. mal. ii. numquid non unus est pater omnium nostrum. numquid non unus
deus creavit nos. qui deus et pater dignos nos
fecit. s. gentiles. sicut et nos iudeos qui prius
eratis indigni. dignos inquam in partem sortis
sanctorum. i. in participationem hereditatis sanctorum que divisa sortis. quia divina voluntate et electione non humana
provisione distribuitur. act. i. cecidit sors
super mathiam. in lumine. hoc legitur dupliciter. primo
de lumine increato. i. christo. sic. dignos nos in

nos fecit i pte sortis scor. et h i luce. i. i xpo
qui est lum de luce. h. n. uocatio fca e p
xpm. sed ui de luce creato sic. dignos
nos fecit et c. et hoc ponendo nos i lumine.
i. i clara fidi cognitione. Et no hic qd
sors. i. hedital scor in luce est q i mltiplici
splendore. vii. ps. funes ceciderunt m i p
claris etenim hedital mea pclara est m.
et thob. xiii. luce splendida fulgebis. et ysa.
lx. surge illuiare ierlm. ibi. n. erit. vii.
splendores. pim diuine maiestatis. de q
i. thi. ii. lucem hitat inaccessibile. scds
assupte humanitatis. apo. ple. ciuitas
illa n eget sole nec luna. et c. q lucna ei
est agnus. tercius bor anglor. de quib
Job. xxxviii. vbi eras cu me laudarent
astra matutina. quart scor aiar. de
q ps. in splendoribz scor ex utero et c. qn
tus corpor glificator. mt. xiii. tunc iusti
fulgebunt sic sol et c. sextus celor et celi lu
minariu. ysa. xxx. erit lux lune sicut
lux solis et c. septim elor inouator. apo.
xviii. vidi anglm magnu descendentem
de celo et tra illuiata est a gla ei. q eripu
it nos. q. d. ita nos dignos fecit q. s.
eripuit nos. iudeos in bapo. s glo. sil et
nos gentiles. eram n. natura filii ire
sicut et ceti. eripuit inqm de potate tene
brar. i. de tenebris ignorantie et pctor.
luc. i. illuiare his qui in tenebris et c.
ro. xiii. abiciam opa tenebrar. ul de po
testate tenebrar. i. demonu qui totu
mdu captiuauerant et nob dnabant.
luc. xxii. h est hora ura et potas teneb
rar. ul de potate tenebrar. i. de ynno in
fror. in quibz a dyabolo tenebamur. obli
gati tam ex delicto ade q ex pprio delic
to. Job. xvi. antqm uada ad tram teneb
sam. et c. nec solu eripuit. s et i regnu
transtulit. et c. hoc legitur dupl. vno m de
regno ecce triumphantis militantis sic. et
transtulit de carcere. s. pcti i regnu fi
lii dilectionis sue. i. filii sui dilectissimi. luc.
iii. hic est filius me dilcs et c. i. i ecctam
militantem. uc. s. eem regnu filii sui.
de isto regno. jo. xix. regnu meu n e de h
mundo. scdo m legitur de regno ecce trium
phantis. sic. et transtulit nos de h mudo
in regnu filii et c. i. i celum. de hoc regno
mt. vi. adueniat regnu tuu. In quo. s. fi
lio hmus redeptom. s. a pena. et et remis
sione pctor a culpa. eph. i. i quo hmus re
deptionem p sanguinem ei et remissom
pctor. de istis duobz simul apo. i. q dilexit
nos et lauit nos a pctis nris i sanguine
suo. et in ps. apud dnm mia. et c. q est y

mago. hic comendat xpm i dina maiestate
pmo ex pris pfcta silitudine. scdo ex ei
coetnitate s glo. ibi. pmogenit tcio ex
eius coomipotentia in rer coone ibi. qm i ipo.
quarto ex uniuersor de nichilo productione.
ibi oia. qnto ex uniuersor consuatione. i.
et ipe est. Sexto ex uniuersor consuatione
i. et oia. dicit g. qui e. i. ita hmus i eo re
deptione et c. et mito p ipm hmus h oia
bona. q ipe est ymago dei pris. s. filii no
artificiat. q de pre. et pri plene et pfcte
silis. ymago dico dei inuisibil. i. icophen
sibil. q lucem hitat i accessibile. i. thi.
vi. sic ht. ii. cor. iiii. qui est ymago di
inuisibil nec cepit ee qi creatura. s est
pmogenit ois creature. ecc. xxiiii. Ego ex
ore altissimi pdii pmogenita an oem
creatura. et sic est pri coeternus. ex quo
n. fuit an oem creatura. g an temp
et ita in etnitate. Jo. i. in pnco erat ub
et c. et ut an oem creatura. qm i ipo. i.
p ipm condita sunt vniuersa. et sic est pri
coomipotens. ps. oia in sapia fecisti. vni
usa dico i celis et in tra. in pnco. n. i. i filio
creauit ds celu et terra. gen. i. uisibilia
ut sol et luna i quo expsse cogitatur ma
niche. et inuisiblia. i. aie et angli. inuisi
bilia dico et hec siue troni p ques ds oibus
psidet. troni. n. dnt i quibz ds sedet. qr
oibz psidet. siue dnatones p quos ds psidet
angel. dnatones. n. dnt angli quibz ceti
angli subiecti sut. siue pncipatus p ques
psidet hoibz. pncipatus. n. dnt angli qui
hnt rege homines et ei pncipari. siue potestates.
p quos ds psidet demoibz. potestas. n. e demo
nes arce. per hos aut. iiii. ordies q noiat
noibz dignitatis et suppoitus intelligitur et alii
ordines anglor. eph. i. qui e sup oem pnci
patu et potatem et dnatom et uirtute. nec
ista solu. s oia prsus. nllo excepto. s. ce
lestia. terestria. inferna. phil. ii. i noie
ihu omne genu flectat et c. creata sut. i.
de nichilo pducta. p ipm efficiente. tamq
opifice. Jo. i. oia p ipm fca st. et i ipo exe
plariter. q ipe est ars plena oim racionu
uiuentiu s aug. ul i ipo. q ipm n excedit.
et extra ipm ee n possunt. ro. xi. ex ipo et
p ipm et in ipo sunt oia. et ipe est ante
omis. n tm pore et etnitate s et dignitate. ecc.
i. sapiam dei pcedente oia quis inuestiga
uit. et oia in ipo constant. i. ptes eor simul
stant p ipm et conseruant. heb. i. portans
oia uerbo uirtutis sue. Et no hic q xps dr pmo
genit pris. heb. i. cu itm introducit pmo
genitu et c. pmogenit mris. mt. ii. donec
pepit filiu suu pmogenitum. pmoge

Nota

129

xplon

nitus. omnis creature. eccl. xxiiij. ego ex ore al
tissimi prodij primogenita ante omnem creatu
ram. primogenitus ex mortuis. in eodem. qui
est principium primogenitus ex mortuis. et ipse
est caput. hic ostendit eius humanam dignitatem.
primo ex regimine ecclesie. secundo ex eius funda
tione. qui est principium. tertio ex triumphi ordine
primogenitus. quarto ex uniuersali plenitudine
quia in ipso. v. ex humani generis regalitate.
et per eum reconciliare. vj. ex angelorum et homi
num pacificatione. pacificans. dicit glossa. et ipse sim
plex qui est creatus secundum diuinitatem. est caput
corporis ecclesie. secundum humanitatem. ei scilicet unitus natura
et gratia. et ad modum capitis ipsam regens
et ei influens per modum motum sensum spiritualem
In glossa. n. id habet in se omnium sensuum spiritua
lium perfectionem ad modum capitis. ephe. i. ipsum
dedit caput super omnem ecclesiam. qui est principium
.i. ecclesie fundator secundum diuinitatem. jo. viij. princi
pium qui et loquor uobis. uel etiam secundum humanitatem
quia super fidem humanitatis eius fundata est. i. cor.
iij. fundamentum aliud nemo potest ponere et cetera. et
recte est principium quia ipse est primogenitus
ex mortuis. i. primus ex mortuis ad immor
talitatem resurgens. apoc. i. primogenitus
mortuorum. ut per hoc ipse sit in omnibus. scilicet prece
dentibus aduentum eius quam sequentibus. primatum
tenens. quia caput est tam modernorum quam
antiquorum per fidem incarnationis premisse
uel exhibite. eccl. xxiiij. in omni gente et in
omni populo primatum tenui. et merito est prima
tum tenens in omnibus. quia in ipso complacuit. i. to
ti trinitati simul placuit. omnem pleni
tudinem. scilicet nature quia deus et homo. gratie scilicet scientie et vir
tutis inquantum scilicet uiator et glorie inquantum compre
hensor. jo. i. uidimus gloriam eius et cetera. plenum
gratie et ueritatis. omnem plenitudinem dico non
tantum esse in ipso. sed habitare. ut in templo in quo
notatur permanentia. et complacuit per eum recon
ciliare omnia. i. iudeos et gentiles. ij. cor.
v. deus erat in christo. mundum reconcilians sibi.
omnia dico in ipsum tendentia. uel in ipso. ob
lato in cruce. heb. x. sanctificati sumus per oblatio
nem corporis ihesu christi. et ipse est simplex pacifi
cans non grauans. sed per sanguinem crucis eius
.i. fusum in cruce. que quidem mors est mors
turpissima. sap. ij. morte turpissima condem
nemus eum. siue que in terris. i. faciens ad hoc exi
tes in terris. siue que in celis sunt. et angelos
uel etiam homines facientes existentes in terris celi. eph. ij.
ipse est pax nostra qui facit utraque unum. Nota
hic quod est quadruplex plenitudo. prima suf
ficientie in omnibus iustis. act. iiij. discipuli
replebantur gaudio et spiritu sancto. secunda copi
e in perfectis. act. vij. stephanus plenus gratia et forti
tudine. tertia excellentie in beata virgine.

luc. i. aue gratia plena. quarta redundantie in christo
jo. i. plenum gratie et ueritatis. et de plenitudine
eius omnes accepimus. Contra quod dicitur ibidem. de potestate
tenebrarum. glossa. demonum qui uere dominabantur
nobis. Contra solus deus est uere dominus creature rationalis
Responsio. uere dominabantur de actu non de iure. i.
dominatione usurpatiua non iusta. Item super idem
glossa. qui dominari solebant infidelibus intrinsecus
fideles oppugnant extrinsecus. Contra si do
minabantur intrinsecus ergo illabebantur anime. Responsio
non dominabantur intrinsecus eo quod menti animam esset
per essentiam. sed per efficaciam suggestionis. Item ibidem
glossa. de potestate tenebrarum. i. de inferno in quo
tenebamur a dyabolo tam ex proprio quam ex ade de
licto. Contra ergo paulus tenebatur in inferno.
Item ergo qui mortui sunt in morte liberati sunt.
Responsio ad primum. paulus loquitur in persona antiquorum non
sua. uel tenebatur ibi reatu et si non actu.
Ad secundum. Responsio. glossa illa loquitur de hiis qui tene
bantur ibi non per mortalem culpam. illuc dela
ti. sed per penam de mortalibus ipsorum. Item si
militer. transtulit nos. glossa. de medio. Contra non
rogo ut tollas eos de mundo. Responsio ibi mundus
accipitur per habitatione hominum. hic uero per ua
na conuersatione mundanorum. Item idem glossa. transtu
lit nos et cetera. quando attollet de imo tartari
duxit in celum. Contra ergo prius erat in profun
do inferni. ergo erat dampnatus. Responsio imum tar
tari intelligitur uel terrena prauitas mundi. non tartari.
ut sit constructio intransitiua pro quod est transi
tiua. Item super id filij dilectionis. glossa. christus scilicet
filius dei caritas. Contra ergo per alterum dei caritas.
Responsio. caritas in diuinis dupliciter accipitur
.s. essentialiter et hoc conuenit spiritui sancto proprie. i. appropriate et
hoc conuenit ei proprie. Item ibidem. glossa. filius dei sine
genita. alia non generat nec generatur. Responsio
constructio est intransitiua et talis non est ...
Item super id. qui est ymago dei. glossa. filius patri
eo quod de patre. ymago ergo est quia de patre est
et in nullo distat. Contra filius christus scilicet de patre
est et in nullo distat. Responsio non est de patre
inquantum pater. nec de patre solo. Item ibidem
glossa. nulla alia ymago dei coli debet que non
est hoc quod ipse. Contra ergo ymago crucifixi co
li non debet. Responsio nulla alia ymago coli debet absolute
considerata ut res. sed comparatiue. scilicet ut signum.
Item super id. in ipso condita sunt. glossa in nullo filius
est minor patre. Contra jo. xiiij. pater maior me
est. Responsio secundum augustinum. v. de trinitate. primum refertur
ad ydemptitatem diuinitatis. secundum ad eius humanitatem. Item
super id. ipse est caput. glossa. et secundum hominem tamen.
Contra secundum hominem tamen homo non influit. Responsio in
fluit per modum cause meritorie non efficientis
Item ibidem glossa. in christo sunt omnes sensus spiri
tuales sicut in capite omnes sensus corporales
Contra fides et spes non sunt in christo. Responsio loquitur

de sensib; p[er]fa[n]t n[on] de ipsis. ¶ It. ibide[m] gl. x[ps]
est cap[ut] o[mn]i[s] i[d est] sco[rum]. ¶ q[uo]m[od]o capud e[st] uo h[om]o. n[on] e
uat h[om]o antiq[uu]s. ¶ R[espon]so. q[uonia]m n[on] eet h[omo] i[n]t[er]. est
m[eus] h[om]o in sco[rum] fide. ¶ It ibid[em] glo. ali[ter] ce[n]t h[omo]
h[om]i[n]es sapie[n]tes sunt ali[ter] x[ps]. ¶ q[uo]d q[uo] x[ps] n[on] est
sapiens sap[ient]ia creata. ¶ R[espon]so. cade[m] e[st] sap[ient]ia
creata in x[pist]o [et] in ceteris. s[ed] n[on] eade[m] m[od]o in[est]
q[uia] x[ps] ni[si] [et] inseparabil[ite]r. ceteris separabil[ite]r. ¶ It ide[m]
glo. ali[ter] assu[m]psit illu[m] h[om]i[n]em ali[ter] ceteris. q[uo]
m[od]o assu[m]psit. ¶ R[espon]so. assu[m]psit h[om]i[n]em. i[d est] hu
manam na[tur]am. ¶ It sup[er] i[d]. p[ri]mogenit[us]
ex mortuis. ¶ q[uo]m[od]o m[athei] xxvij. multa corpa sco
rum surrexerunt [et]c. ¶ R[espon]so. illud d[i]c[tu]m e[st] p[er]
anticipatio[n]em. n[on] n[on] surrexerunt an[te] r[esurrectio]ne[m]
x[pist]i. s[ed] eo resurgente.

Et vos cum essetis aliqu[an]do alienati.
Hic sc[d]o o[sten]d[it] x[pist]i sufficiencia[m] [et] plenitudine[m] i[n]
b[e]n[e]ficio colosensiu[m] sp[eci]ali. osten[den]s p[ri]mo a
quo reuocati sunt. sc[d]o q[ua]l[ite]r [et] p[er] quid. n[un]c
aut[em]. iij. ad quid. exhibe[re]. iiij. sub qua
co[n]di[cio]ne. si t[ame]n. d[icit] e[r]go [et] uos. q. ita pacificauit
si[cut] que in t[er]ris [et]c. [et] uos o colosenses ut
sp[eci]alit[er] de uob[is] loquar. s[im]pl[iciter] pacificauit
[et] reconciliauit. cu[m] essetis. i[d est] qua[n]uis essetis. a
liq[u]a[n]do. s. an[te] fide[m]. alienati a d[e]o. nich[il]. s. cum
d[e]o co[m]mune h[abe]ndo. eph[es]. ij. eratis illo t[em]p[o]re
si[ne] x[pist]o. alienati a co[n]uersatione isr[ae]l. [et] hos
pites testamentor[um] [et] si[ne] d[e]o in hoc mu[n]do. [et] in
i[ni]mici d[e]o. s. co[n]tradicendo. ro. v. cu[m] i[ni]mici
essem[us] [et]c. [et] hoc sensu. q[uia] putabatis bene
[et] sensate agere. est. n[on] uia que ui[detur] ho[m]i[ni] rec
ta [et] nouissima ei[us] ducit ad morte[m]. p[ro]u[erbiorum].
vel i[ni]mici sensu. i[d est] d[iui]ni co[n]silij q[ui]a lege[m] mo
ysi n[on] recepistis. uos dico degentes s[im]pl[iciter]
in op[er]ib[us] mal[is]. i[d est] male co[n]u[er]sando. jo. iij. e
ra[n]t. n. eor[um] mala op[er]a. ¶ Et no[ta] hic q[uo]d
pc[cat]ores d[icu]n[tur] alienati q[uia] n[on] utuntur recto
usu reru[m] s[ecundu]m i[d] p[er]s. h[om]o cu[m] i[n] honore eet n[on] int[el]
lexit. [et] alibi. alienati sunt pc[cat]ores a uul
ua. id[est]. u[e]l s[ecundu]m n[ost]ris in sc[ri]ptura appellant[ur] d[icu]n[tur]
.n. insensati q[ui]a irr[ati]onabil[ite]r de reb[us] estimant.
sap. v. nos insensati uita[m] illor[um] estima
bam[us] insania[m]. insani. q[uia] irr[ati]onab[ilite]r de ma
lis exultant. sap. xiiij. aut. n. du[m] letant[ur]
insaniu[n]t. stulti q[uia] irr[ati]onab[ilite]r u[er]ba p[ro]ferunt
job. ij. q[ua]si una de stultis mulierib[us] locuta es.
furiosi. q[uia] irr[ati]onab[ilite]r op[er]antur [et] uiuunt.
ps. furor illis s[ecundu]m similitudine[m] serpentis
[et]c. nu[n]c aut[em]. q. d. tales alj[quan]do eratis. n[un]c a[ute]m
s. in t[em]p[o]re gr[ati]e. non in alio t[em]p[o]re. reconcili
auit uos. s. in cor[pore] carnis ei[us]. i[d est] i[n] corp[or]e su
o passibili [et] mortali. no[n] t[ame]n p[er] solu[m] corp[us]
s[ed] p[er] a[n]i[m]am unita[m] [et] diuinitate[m]. [et] h[oc] n[on] p[er]
uita[m] corp[or]is. s[ed] p[er] morte[m]. peccata. n. n[ost]ra
portauit in corp[or]e suo sup[er] lignu[m]. i. pe. ij. exhi
bere. q. ita reconciliauit uos exhibe[re]. i[d est] adh[uc]

ut exhiberet uos s[an]c[t]os u[ir]tut[i]b[us] [et] immaculatos a
p[e]cc[at]is mortalib[us] [et] irrep[re]hensibiles a malis
o[mn]ib[us]. u[e]l s[an]c[t]os. quo ad d[eu]m. immaculatos quo
ad se. irrep[re]hensibiles. quo ad p[ro]ximu[m]. co
ram ip[s]o. hoc legitur dupl[iciter]. p[ri]mo m[od]o sic.
irrep[re]hensibiles dico. coram ip[s]o. i[d est] i[n] co[n]sp[ec]
tu ei[us] q[ui] est ualde magnu[m]. q[ui]a ip[s]e uniu[er]sa
.i. [et] occultissima co[n]spicit. o[mn]ia. n. nuda s[un]t
[et] ap[er]ta oc[u]lis ei[us]. ad q[uem] nob[is] sermo. heb[reos].
.iiij. sc[d]o m[od]o sic. exhibere uos cora[m] ip[s]o. i[d est] i[n]
p[re]sentia [et] in co[n]spectu ei[us] q[uan]do ip[su]m uidebim[us]
facie ad facie[m]. eph[es]. v. ut exhiberet sibi glo
riosam eccl[es]iam n[on] h[abe]ntem macula[m] n[ec] ruga[m]
n[ec] aliq[ui]d h[uius]. s[ed] ta[men]. hic ponit co[n]di[cio]nem. o[sten]
dendo p[ri]mo in quo debeant mane[re]. si t[ame]n
sc[d]o quam firmit[er] fundati. t[er]cio q[u]are ibi
que[m] audistis. dicit e[r]go. si t[ame]n. q. d. ita re
conciliauit uos ut exhiberet [et]c. hac co[n]dic[ione]
t[ame]n. si p[er]manetis. i[d est] p[er]seuera[n]t[er] manetis.
in fide. ut in fundame[n]to. fundame[n]tu[m]. n.
a[liu]d nemo potest pon[er]e p[re]ter id q[uo]d posit[um] e[st] [et]c. ij. cor. iij.
in fide dico. fundati. i[d est] firmi n[on] fluctu
antes aliqua h[er]esi. eph[es]. iiij. n[on] sim[us] p[ar]
uuli fluctuantes [et]c. [et] stabiles. ne. s.
p[er] uos ip[s]os sine alieno i[m]pulsu recedatis.
[et] i[m]mobiles. alterius i[m]pulsu. de. n. q[uo]d mo[uetur]
ab alio mo[uetur]. i. cor. xv. stabiles estote et
i[m]mobiles. i[m]mobiles dico. ab sp[e] eua[n]gelij.
.i. a re sp[er]ata. que in eua[n]g[eli]o p[re]dicatur
[et] p[ro]mittitur. tit[um]. ij. exspectantes beatam
sp[em] [et]c. eua[n]gelij dico q[uo]d audistis. n[on] solu[m]
auditu exteriori s[ed] interiori. i[d est] intellexistis. [et]
id[e]o tene[re] debetis. meli[us]. n. est uia[m] u[er]itat[is]
n[on] agnoscere q[ua]m post agnita[m] retrorsu[m] co[n]u[er]ti.
.ij. pe. ij. nec solu[m] uos audistis. s[ed] [et] q[uo]d p[re]di
catu[m] est in uniu[er]sa creatura. i[d est] i[n] uniu[er]
sis homi[ni]b[us]. homo. n. p[er] uniu[er]sam creatura[m]
intell[igitu]r. q[ui]a cu[m] uniu[er]sa creatura co[n]uenit s[ecundu]m
gr[egorium]. in omelia ascensionis. s[upe]r i[d]. p[re]dica
te eua[n]g[eliu]m creature om[n]i. h[om]o. n. q[ui]a e[st] cu[m]
lapidib[us]. uiuit cu[m] plantis. sentit cum
a[n]i[m]antib[us]. intellig[it] cum angelis. creatura
dico. que sub celo e[st]. n[on] que in celo. q[uia] n[on]
erat eis nec[essariu]m p[re]dicare. u[e]l in uniu[er]sa c[re]
atura. i[d est] in o[mn]ib[us] credentib[us]. credentes
.n. d[icu]n[tur] noua creatura q[ui]a de nichilo mo
ris fa[c]ti sunt ad m[od]u[m] e[ss]e moris. p[ri]mo m[od]o ac
cipitur creatura. s[ecundu]m q[uo]d creare est de ni
chilo in e[ss]e nature aliquid face[re]. sc[d]o
m[od]o s[ecundu]m q[uo]d creare est de nichilo moris ad i[n]
e[ss]e moris face[re]. creatura dico. q[ue] ta[men]
ad huc sub celo est peregrinans i[n] eccl[es]ia mi
litanti nondu[m] translata ad eccl[es]iam tri
u[m]phantem. q[uia] du[m] sum[us] in hoc cor[pore] peregrina
mur a d[omi]no. ij. cor. v. cu[m] i[am] f[ac]t[u]s su[m]. hic t[er]cio
o[sten]dit x[pist]i sufficiencia[m] [et] plenitudine[m] i[n] suo

btilitas sp̄i. q̄ eius misterium euangelii fecit
au's misterii ondit in se p̄mo fidelitate
scd̄o dignitatem. seu auctem .i. au's suus
sui. tcio diligentia ⁊ utilitate. q̄ nos an
nunciamus. In p̄ma pte fidelitate mi
nistrii sui ondit quadrupl'r. p̄mo r̄ex's
q̄ reputat se eius ministrum n̄ magistrum. ij.
r̄o auditor̄ qui nc̄ gaudeo. iij. r̄o ȳ. ⁊ ad
ipleo. iiij. r̄o eccl'e. p corpe. d'r g'o cui' s. ē
euangelii p̄dicandi fc̄s sum a deo dn̄o ar
tificio. act. ix. uas elc̄ois m' est iste ⁊c.
Ego paulus. qui p'us fui saul' ⁊ p̄secutor.
fc̄s m̄g's minister n̄ mag'r. ms. xxiij. ne uo
cemini magistri. magr̄ n̄r unus ē xp̄c.
eph. iiij. p euang'm cui' fc̄us sum ego mini
ster ⁊c. qui nunc ephesi in carce p euang' po
situs ⁊ ligatus gaudeo i passoibz. q̄ s.
m̄ g credentes p̄ficiunt. ij. cor. vij. sup
habundo gaudio in omi tribl'oe nr̄a pas
sionibz dico p uob. i. quas sustineo p
uob. in euangelica ueritate ofirmandis. ⁊
adimpleo ea q̄ desunt passionum xp̄i. i. passio
nu m̄ mearum que dn̄r ee xp̄i p̄p unitatem
corpis ⁊ capitis. tribl'oes eni quas ē susti
nuit ⁊ fideles eius sustinet sunt q̄si respu
blica eccl'e ⁊ thaur' eius in quo quilz ponit
ptē suā. sicut in uase ad elemosinam posito
sup mensam omis ptē ponit donec iple
atur ⁊ ideo uocatur pitantia. q̄ omis ibi
pitet ponit. de isto thesauro sunt ita lar
ge indulgentie. iste tn̄ thaur' n̄ erit
plenus usq in fine sc'li. ⁊ ideo d'r ap'l's q̄ ipse
huic thesauro q̄ ponit ibi ptem suā. ul'
adimpleo ea que sunt passionum xp̄i. i. pas
sionu quas xp̄c sustinuit ul' que me
me sustine p̄cepit. act. ix. ondam ei q̄n
ta oporteat eum p noīe meo pati. adiple
o inquā i carne mea n̄ i meis. ul' pas
sionu que desunt i carne mea. n̄ i car
ne xp̄i. adimpleo inq̄ p corpe ei'. s. mul
plicando. quod. s. corpus est eccla. eph.
.i. ipm dedit caput sup oem ecclam q̄ ē
No^a .4. corp' eius. Modo hic q̄ paul' iplebat ea
q̄ deerant passoibz xp̄i i carne sua mi
nus'. i. carnem castigando. i. cor. ix. cas
tigo cor' meum ⁊c. scd̄o carnis molestias
sustinendo. ij. cor. xij. datus ē m̄ stimu
lus carnis mee angl's satane. tcio car
nem passionibz ⁊ p̄secucoibz exponendo.
.ij. cor. iiij. sp mortificatoem xp̄i ihu
in corpe nr̄o circumferentes. iiij. i carne
martirium expectantes. phil. i. sic in
morte sui i uita magnificabit' x̄ i corpe
meo. cui' factus. hic ondit ministrii digni
tate quadrupl'r. p̄ a pte datus. scd̄o a
pte finis. ut impleamini. iij. a pte mini

misterii. s. sedes. quod aute. iiij. a pte mad
e q̄ est x̄. dicit g'o cui'. s. corporis eccl'e fac
tum ego min'. ut ei sp̄ualia ministrem
minister dico s'm dispensatoem dei matialr
.i. ut eis eum dispensem i sacris. s. i. cor.
.iiij. sic nos existimet ho ut ministros xp̄i
⁊ dispensatores misterior dei. ul' cui' euan
gelii factus sum ego mini'. ut illud. s. ministrem
p̄dicando. minister dico s'm dispensatoem di
efficue. i. s'm gr̄am aplatus m' a deo dispen
satiue ocessam. i. cor. ix. dispensatio m'
credita est. que. s. dispensatio data ē m'
in uob gentibz. gal. ij. qui opatus est pe
tro in aplatu opatus est m' int' gentes
ul' in uob ⁊ colosensibz quibz ⁊ si n̄ per
meipm p̄sonalr. p̄sonalr discipl'os tam
mees p̄dicatum. ut impleam. q. d. ad h
data est michi dispensatio. ul' ipleam. i.
iplecu ondam. ubi dei. i. p̄ordinatoem
dei de gentibz quo m'o. s. p̄ordinauit gētes
p xp̄i incarnatoem saluari. s. misterium. i.
sacrum secretum. q̄ absconditum fuit i dei. s.
noticia. a secul' tempor̄ ⁊ gn̄atoibz ho
minum. ro. ult. s'm reuelatoem misterii
tēpibz eternis taciti ⁊ eph. iij. misterium q̄
aliis gn̄onibz n̄ est agnitum. nunc aute
.s. tpr̄ gr̄e. nox. n. obscuritatis p̄cessit
dies aute manifestatois appropinquabit.
manifestum est. n̄ oibz. s. sc̄is eius. ms. xi.
ofiteor tibi dn̄e pr̄ celi ⁊ tre q̄ abscon
disti h a sapibz ⁊ prudentibz ⁊ reuelasti
ea puul'. nec ē sc̄is oibz. s. quibz volu
it deus notas face diuicias gl'e sacri h'
.i. copiosam gl'am tanti sacri. sacri di
co existis in gentibz. Jo. xv. uos aute
dixi amicos. q̄ oia q̄cūq audiui a pr̄e
meo nota feci uob. sed glo. diuicie aute
hui' sacri sunt fides. remissio. iusticia.
dona sp̄c sc̄i. futura btitudo. sacra dico q̄ ē
q̄ est xp̄c. i. xp̄i incarnatio. i. thi. iij. ma
nifeste magnum ē pietatis sacrm quod
manifestum est i carne. iustificatum ē in
sp̄u. apparuit angel'. p̄dicatum ē gentibz
creditum ē in mundo. assumptum ē in gl'a. x̄
dico existis supple in uob spes gl'e. ut p
eum. s. sic lege sp̄ualis gl'am. ps. dn̄e
spes mea a iuuentute mea. Modo hic
q̄ in hoc sacro incarnatois reperitur. iiij.
gn̄a diuiciar. s. mie. eph. ij. deus qui di
ues est in mia, p̄p nimiā caritatem suā. gr̄e
eph. ij. ut onderet in sc'lis supuenientibz hun
dantes diuicias gr̄e sue. sapie. ro. xi. o al
titudo diuiciar sapie ⁊ sciē dei. gl'e. eph.
.i. ut sciatis que sit spes uocatois eius ⁊ q̄
diuicie gl'e hereditatis ei'. p̄mis diuicias di
tati sunt prodres. sedis. i iusti ⁊ inocentes

tius et angeli. quartas partes antiqui
de limbo eduxit. quem nos annunciamus. hic
ostendit multiplicem diligentiam et utilitatem
in .iiij. ostenditur. primo in corripiendo delinquen
tes. secundo in docendo ignorantes. ibi. et
docentes. iij. in placendo mala habentes ibi. ut
exhibeamus. quarto in certando contra rebel
les ibi. in quo laboro. dicit ergo. quem. s. nos xpistum
annunciamus. i. cor. i. nos autem predicamus xpistum
crucifixum. nos dico corripientes omnem ho
minem. gentilem iudeum. et exanimatum a ue
ritate deuiantem et errantem. et docentes
omnem hominem. ignorantem ueritatem. uel
corripientes omnem hominem contradicentem
et docentes omnem hominem. obedientem. tyt. i.
ab episcopum sine crimine esse et c. amplectantem
eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem
ut potens sit exhortari in doctrina sana
et contradicentes arguere. docentes inquam
in omni. i. perfecta sapientia ut non sint duces
ceci sicut pseudo. math. xv. ceci sunt duces
cecorum. corripientes inquam et docentes ad
hoc. s. ut exhibeamus. i. deo in sacrificium
offeramus. omnem hominem. iudeum et gentilem
perfectum perfectione sufficiente. de qua. math. v. esto
te perfecti sicut et pater uester celestis perfectus est.
perfectum inquam non in lege quia lex neminem
duxit ad perfectum. hebr. vij. sed in xpisto ihesu.
i. in intellectu mistico xpisti. in quo. i. in quantum
re. ut. s. omnis homo perfectus sit in xpisto. laboro.
i. cor. xv. plus omnibus laboraui. laboro inquam
certando contra rebelles. ij. thi. ij. bonum certamen
certaui. laboro inquam et certo. et hoc non uiribus
meis uel industria mea. sed secundum operationem
eius. i. xpisti. quam operatur in me in uirtute
. s. miraculorum. predicationem meam. s. per mi
racula confirmando. i. certo contra rebelles ad
uersantibus me signis miraculorum. ut qui
ubis contradicunt signis credant uirtuti.
mar. ult. illi autem profecti predicauerunt ubique
domino cooperante et sermonem confirmante se
quentibus signis. [N]ota hic quod apostolus certabat
quadrupliciter. primo cum infidelibus disputando.
i. cor. xvi. secundum hominem ad bestias pugnaui
in ephesi. secundo cum motibus carnalibus resi
stendo. i. cor. ix. sic pugno non quasi aerem
uerberans. sed castigo corpus meum. tertio cum de
monibus resistendo. eph. vi. non est nobis
colluctatio aduersus carnem et sanguinem
sed aduersus principes et c. quarto. cum persecuto
ribus placendo. phil. i. idem certamen habentes
quale et uidistis in me et audistis de me.
[Q]uale quantam sollicitudinem habeam pro uobis ... [partly illegible]
[H]ic quod sup. id. alienati. glo. nichil cum
deo habentes. contra. nichil potest haberi sine deo. quia in ipso
uiuimus et c. act. xvij. [R]esponsio. sed ipso cum no
tato hic associatio in gratia non ne. [I]tem sup.

id. uniuersi sensu. glo. quia putabant bonum agere.
[C]ontra. synderesis semper remurmurando malo. [R]esponsio.
semper remurmurat malo in generali. non in speciali. [I]tem
sup. id. irreprehensibiles coram ipso. glo. sicut
mortalis et mortuus potuit regnum aug
sic immortalis potest omnia facere. [C]ontra. ergo similiter et sic
quod homo sit omnisciens non tamen omnipotens. [R]esponsio. gl.
intendit quod xpistus homo possit omnia sed non ut homo. [I]tem
sup. id. si tamen permanetis. glo. hec scilicet. s. xpistus colossenses
est. [C]ontra. non glo. pro uel quia scriptum est. [R]esponsio. sic exclu
sio gratia tentie. non persone. [I]tem sup. id. qui
nunc gaudeo. glo. ephesi positus in carcere per
ewangelio. [C]ontra. nusquam legitur ephesi fuisse
incarceratus. [R]esponsio. quamuis non legatur expresse tamen
haberi potest. unde dicit se ad bestias pugnasse
eph. i. cor. xv. [I]tem sup. id. adimpleo que de
sunt passionum xpisti. glo. quas xpistus sustinuit.
[C]ontra. passio xpisti pro omnibus sufficiens fuit. ergo
nichil illi deerat. [R]esponsio. quamuis nichil defuit quo
ad sufficientiam. deerat tamen quo ad efficaciam.
[I]tem sup. id. secundum dispensationem que data est mi
chi in uobis. glo. hoc dicit ne uideatur salus
promissa non esse gentibus. [C]ontra. eph. i. promis
sionis spem non habentes. [R]esponsio. eis facta tamen pro
missio adquisitiue. i. ad utilitatem eorum. non
tamen obiectiue. [I]tem sup. id. misterium quod absco
ditum fuit. glo. in quibusdam libris plato
nicis uidi et ibi legi multis sermonibus suadi
quod in principio erat uerbum et uerbum erat apud
deum. sed quod uerbum caro factum est non legi. ergo phi
losophi cognouerunt trinitatem. [C]ontra. dicit. gl. exo.
viij. sup. id. ubi dicit quod magi defecerunt in tertio
signo. [R]esponsio. philosophi non cognouerunt trinitatem
per propria. sed per appropriata. legerunt de diuinitate
ex noticia et amore. quod de tribus personis. uel
si nouerunt hoc non fuit per rationem solam. sed per
inspectionem diuinarum scripturarum uel per reue
lationem. [I]tem sup. id. nunc autem manifestum
est. glo. non omnibus sed sanctis eius. ergo solis sanctis. [C]ontra.
multis et malis manifestum est. [R]esponsio. glo. loquitur de
manifestatione completa. i. secundum cognitionem et ap
probationem non secundum cognitionem solam.
[V]olo enim uos scire et cetera. Re .ij.
uocauit eos a lege per xpisti sufficientiam et plenitudinem
tudinem. hic reuocat per suam circa eos sollici
tudinem. quod circa tria precipue attenduntur. primo
mo ut in fide xpisti permaneant. secundo ne per philosophia
ad incredulitatem per doctrina seducantur. tertio autem
dico. tertio ne in lege inducantur. in quo cum
casu. secundum glo. in prima parte primo ostendit quam sit sol
licitus. uolo. secundo pro quibus. pro uobis. tertio de quo.
ut consolentur. dicit ergo. quia ita laboro certando
certando. hec autem de me refero. enim. quia. uolo
uos scire qualem sollicitudinem. i. quam intensam
et quam continuam. ij. cor. xi. preter ea que extrin
secus sunt instantia mea sollicitudo omnium cotidiana

certamen habeam pro vobis. ut ea. s. in epistola quam trans-
misit eis. glo. non minus pro hiis quos non viderat
sollicitus erat quam pro hiis quibus predicaue-
rat. Sic bonus prelatus debet esse sollicitus pro subdi-
tis. prov. vi. discurre festina. suscita amicum
tuum. ne dederis sompnum oculis tuis etc. et non
solum pro vobis. sed et pro hiis qui sunt laodicie.
ubi enim aliter a pseudo preventi erant. unde ti-
mebat ne ab eis deciperentur. ii. cor. xi. time-
o ne sicut serpens evam seduxit astutia sua
ita corrumpantur sensus vestri. et etiam pro illis
supple nobis adiacentibus. quicumque non vide-
runt faciem meam in carne. i. in carnali
presentia et si famam audierunt. ex hoc enim
commendabiliores quia doctrine mee crediderunt
licet me in carne non viderint. sicut habetur gal. ii. e-
ram autem ignotus facie ecclesiis iudee. ut consolentur.
hic ostendit de quo erat sollicitus. ubi tria tan-
git. primo consolationem quo ad irascibilem. secun-
do dilectionem quo ad concupiscibilem. instructionem. tercio
cognitionem quo ad rationalem. et in
omnes divicias. dicit ergo. ut consolentur. q. d.
ita volo vos scire sollicitudinem meam pro
vobis et pro illis. que s. est de hoc. ut consolentur
ipsi. s. novati corda ipsorum. i. corda sua. ysa.
xl. consolamini consolamini popule meus etc. et dicit
consolentur corda non corpora. ps. renuit conso-
lari anima mea. memor fui dei et delectatus sum.
consolentur inquam ipsi dico instructi in caritate
materialiter. quasi s. est ad vos hunc consolando. s.
quantam caritatem deus nobis ostendit. Jo. iii. sic deus
dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret.
vel instructi in caritate exemplariter accipi-
endo. s. exemplum in christi caritate qui maximam ca-
ritatem in passione nobis ostendit. Jo. xv.
maiorem caritatem nemo habet quam ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. vel instructi in
caritate effective. ipsa enim est magistra veritatis.
i. Jo. ii. unctio docebit vos de omnibus. ¶ Nota hic quod
est quadruplex consolatio. prima carnalis et mala.
luc. vi. ve vobis divitibus qui habetis hic conso-
lationem vestram. secunda temporalis licita. de qua job.
ii. condixerant sibi ut pariter venientes visita-
rent eum et consolarentur. tercia spiritualis merito-
ria. de qua ps. secundum multitudinem dolorum
meorum in corde meo consolationes tue letifica-
verunt animam meam. quarta eternalis et remunera-
toria. luc. xvi. nunc autem hic consolatur tu vero
cruciaris. et in omnes. hic tangit tertium de quo
erat sollicitus. s. cognitionem quantum ad rationa-
bilem ostendens primo quanta eis debeatur cognitio-
nem. secundo ad quid. in agnitionem. tercio de quo
In quo sunt. dicit ergo. et in omnes. q. ita sol-
licitus sum ut sitis instructi in caritate. ut
dico perhibendo tendentes in omnes divitias ple-
nitudinis intellectus. i. in copia plenissime

intelligentie de omnibus spiritualibus rebus. ysa. xxxiii. di-
vitie salutis sapientia et scientia. vos dico instructi
in agnitionem mysterii dei patris et christi ihesu. hec
exponitur dupliciter. primo modo sic. in agnitionem mysterii. i.
sacri et occulti secreti mysterii inquam. patris christi
ihesu. in quo tangitur distinctio personarum
i. ut cognoscatis id secretissimum mysterium tri-
nitatis. quod videlicet ipse contra unitatem est ibi
personarum pluralitas. secundo modo sic. In agnitionem
mysterii. s. incarnationis. mysterii inquam quod est dei
patris. auctore. et christi ihesu executore. duobus ali-
is modis exponit glo. secundum aliam litteram. quia quod non
habemus non est curandum de illis exposicionibus. in quo s.
christo sunt omnes thesauri. i. omnis copia. sapientie de di-
vinis et scientie de humanis. ro. xi. o altitudo
diviciarum sapientie et scientie dei. sunt inquam abscon-
diti non omnibus manifesti sed solum fidelibus. mt. xiii.
simile est regnum celorum thesauro abscondito in
agro. Sunt autem in christo omnes thesauri sapientie et scientie qua-
drupliciter. primo efficienter. fons enim sapientie verbum
dei in excelsis. eccl. i. ab ipso enim est omnis sapientia
et scientia. secundo formaliter. quia est ars omnium sapientia
et scientia informata est. Jo. xvi. nunc scimus quia
scis omnia. tercio materialiter. quia sapientia est de divinis
et scientia de humanis. et ipse est verus deus et verus
homo. unde dicebat apostolus i. cor. i. non enim iudicavi
me scire inter vos nisi christum ihesum. quarto ex-
emplariter. ps. omnia in sapientia fecisti. ¶ Et no-
ta quod thesaurus sapientie in quatuor conditionibus al-
teri cuicumque thesauro prevalet. primo quia vio-
lentia non aufertur. mt. vi. thesaurizate vobis
thesauros in celo in celestium cogitatione ubi neque eru-
go etc. secundo quia antiquitate non corrumpitur. Job. xii.
in antiquis est sapientia. tercio quia absconsione amittitur.
eccl. xli. sapientia abscondita et thesaurus invisus que uti-
litas in utrisque. quarto quia communicatione multi-
plicatur. prov. xi. anima que benedicit impingua-
bitur et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. ¶ Compo-
nitur thesaurus sapientie ex auro in quo splendor
intelligentie. et argento in quo claritas elo-
quentie. et gemmis in quo virtus operationis
bone. et vestimentis in quo honestas bone fa-
me. ¶ Hoc autem dico. hic ostendit suam solli-
citudinem ne per philosophiam ad infidelitatem
seducantur. et hoc dupliciter. primo enim monet ne se-
ducantur per argumenta philosophie rationalis. secundo ne
per exempla philosophie naturalis. videte. In prima
parte primo monet ut seduci caveant. secundo osten-
dit quare monet ut cavere debeant. nam et si.
tercio monet ut in fide vera permaneant. sic-
ut. quarto ostendit quod in christo debent primo perfici. secundo
permanere. radicati. tercio habundare. habundantes.
dicit ergo. hoc autem. q. d. ita volo ut sitis in-
structi. hoc autem dico. non solum ut amplius perfi-
ciamini. sed ut nemo. i. nullus homo quantumcumque sapiens
vos decipiat. ut a christo. s. recedatis. eph. v.

nemo uos seducat ianibz uerbis id est decipi
at inq. in sublimitate siue subtilitate simo
nu. i. uerbis sophisticis. et argumentorum. i. cor.
ij. nolite multiplicare loq. sublimia gliantes.
nam et si q. d. adhuc recte moneo. uidet enim
spus que apud uos gerunt. nam et si corpore. i. cor
pali presentia absens sum a uobis. sed tamen spu
i. presentia spuali uobiscum sum. sic et spc heli
sei cum giezi. gyezi. iiij. reg. v. i. cor. v. ego quod
absens corpore presens autem spu. In quo apparet per
glo. quod apli habuerunt gratiam prophetarum ut. si
spu uiderent et remota. uobiscum aut sum.
ego quod dico gaudens de bonis uestris et uidens
i. quia uideo ordinem uestrum. quantum ad uite hones
tatem. quantum ad a. s. unusquisque honeste et ordina
te uiuit. i. cor. xiiij. omnia honeste et secundum or
dinem fiant in nobis. et et quia uideo firmamentum
i. stabilitatem eius fidei uestre que est in xpo. et
hec quantum ad fidei firmitatem. sine qua mo
rum exteriorum ordinatio non ualet. heb. xi. sine fide
impossibile est placere deo. et dicit fidei que est in xpo. glo.
non in lege. et per hec confirmat eos in exemplo. sic
ergo. q. d. quia ita gaudeo. sicut ergo accepistis
per predicationem ihm xpm dnm nostrum etc. s. cre
dendo et imitando. ita supple ambulate. phi.
Jo. xij. ambulate dum lucem habetis. in illo. non extra
ipsum. quia ipse est uia. Jo. xiiij. Ego sum uia
ueritas et uita. vel sic dico radicati. ad modum
arboris ad fructificandum per bona operationem.
et hoc quantum ad uitam actiuam. ne sitis de illis
in quibus semen iactum non fructificat quia radicem
non habet luc. eph. iiij. in caritate radicati et
fundati. et superedificati. ad modum domus. i. sicut
fundamentum aliorum maiorum edificati. quo
ad opera uite contemplatiue. eph. ij. superedi
ficati super fundamentum apostolorum et prophetarum. et hoc in
ipso. s. xpo ut fundamento. quia fundamentum aliud ne
mo potest ponere preter id quod positum est. quod est xpc ihc.
i. cor. iij. et confirmati in fide. ut in firma
petra. ut. s. edificetis super firmam petram.
ag. vij. ambulate inquam non aliter sed sicut
et didicistis per predicationem quam audistis.
Jac. ij. nolite plures magistri fieri etc. et ambla
te et in gratiarum actione. ij. tess. v. in omnibus gratias
agite. uos dico. habundantes omnibus bonis in illo.
hec est per illum quod est ille qui est maria gratiarum
actionis. ab ipso n. habetis omnem habundantiam.
ps. orietur in diebus eius iusticia et habunda
ntia pacis. Vel hoc sic. superedificati in ipso.
quia spiritualis edificii fundamentum est fides articulorum.
apo. ult. fundamentum primum iaspis qui est uiridis
in colore et fide signat semper uirente in qualibet aduersi
tate. tectum caritas diligendorum. pu. x. v
niuersa delicta operit caritas. paries aquilona
ris timor suppliciis. Je. i. ab aquilone pande
tur omne malum. paries australis. spes

premii. ataec. ij. et ab austro ueniet. pari
es orientalis consideratio humane natiuitatis. Job
ij. nudus egressus sum de utero matris mee. paries
occidentalis. memoria mortis. ecc. vij. in omnibus
memorare nouissima tua et in eternum non pec
cabis. Videte ne quis uos etc. hic ostendit sua
sollicitudine ne per philosophie falsis exempla seduca
tur. et hoc primo. tertio a parte ipsius philosophie. secundo a parte
actorum ipsius. secundum traditionem. tertio a parte xpi. non
secundum xpm. quarto a parte ipsorum colosensium.
et estis in illo. dicit ergo. videte. quod ita ambu
late et in hac ambulatione videte diligenter
attendite ne quis uos decipiat ita ut a
xpo recedatis. s. decipiat inquam per philosophiam etc. hoc
legitur dupliciter secundum glo. primo modo sic. ne quis uos de
cipiat per philosophiam. i. terrenam sapientiam illusionum
similitudinum. et inanem falsam. argumentatio
num sophisticarum ad reuocandum uos. s. a fide
xpi. et consentiendum in errorem gentilitatis.
que quidem philosophia et inanis falsa est secundum tradi
tionem hominum. i. philosophorum. humana non diuina sa
pientium. et ideo eorum philosophia fallax est. quia omnis
homo mendax in ps. hominum dico agentium
et iudicantium secundum huius mundi elementa. i. secundum cau
sas naturales et elementares. non n. credunt nisi quod
ex causis naturalibus procedere potest. propter quod non cre
dunt deum posse fieri hominem. nec mortuum re
surgere. et hoc. uel ne quis uos decipiat secundum elementa
huius mundi. s. ut colatis huius mundi elementa. sic
quidam inter eos prudentiores non dicebant
se colere statuas. sed sub diuersis deorum nominibus intelli
gebant elementa mundi. ut nomine iunonis aerem.
neptuni aquam et hoc sicut dicit glo. et hoc elementa cole
bant. de quibus sap. xiiij. aut enim ignem
aut spm. aut aerem citatum aut solem et
lunam rectores orbis terrarum deos putauerunt.
et non secundum xpm. supple iudicantium. quod patet quia
diffitentur de eo quod uerum est. quia in ipso etc.
Alio modo legitur sic. uidete ne quis decipiat uos
per philosophiam et inanem falsam. i. per rationes fal
laces et inanes conquisitas ad probandum quod legalia
sunt. ipse dico agens secundum traditionem hominum
obseruans legalia. quorum obseruantia post
aduentum xpi est secundum traditionem hominum non
secundum dei mandatum. mt. xv. irritum fecistis
mandatum dei propter traditiones uestras. q. s. tra
ditio secundum elementa huius mundi. secundum litteralem sensum
legis qui de elementis mundi est. ut neomenie
et huiusmodi festa legalia. gal. iiij. quomodo conuer
timini iterum ad infirma et egena elementa
dies obseruatis etc. et non est supple ista
traditio. secundum xpm. i. secundum ueritatem spiritualis
intelligentie. propter quod non debetis eam sequi
ut a xpo recedatis. Et uere non secundum xpm quia de eo
diffitentur quod uerum est. quia in ipso etc. uel
sic. nec debetis decipi ut a xpo recedatis

q2 ī ipō xpō h̄itat oīs plenitudo diuinitatis.
.s. plenitudo eēntie uirtutis ⁊ opatiōis. hi
tat inq̄ corpalit̄. h̄ dupl̄r expō. p° m̄ sic hi
tat corpalit̄. .i. uē ñ umbratice. sic olī ī le
gali templo ⁊ in legalibȝ figuris. scdo
m° sic. h̄itat corpalit̄. .i. in corpe eius ī te
plo. non .n. soli anime unita est diuini
tas ſȝ ⁊ xpi corpi. Jo. ij. soluite teplū
hoc loq̄batur de corpe suo sicut ibid dr.
⁊ uē in ipō h̄itat omīs plenitudo ⁊ ita
plenus est. q̄ estis in illo. .i. p illū. rep
leti donis sp̄c. scī. Jo. i. de plenitudīe ei9
omīs accepim9. In illo inq̄ qui .s. xp̄s est
caput nō solū hoīm. ſȝ ⁊ oīs pncipat9
⁊ potestatis. .i. oīm angloꝝ. p h̄ .n. duo
que sunt noīa dignitatis ⁊ excellentia ceti
intelligitur. eph. i. ipē est sup oēm pn
cipatum ⁊ potestatem ⁊ cā. Sequitur qr̄ sup
i°. quale sollicitudinē hām p uob. glo.
ñ min9 p his quos nō uidit sollicitus
erat qm̄ p his quibȝ p̄dicauit. nec
minori affectu diligebat eos quos nō
uiderat q̄ ceteros apud quos erat. Contra.
eoꝝ quibȝ p̄dicauerat spālr̄ p̄r erat. g°
de eis magis sollicitus eē debebat. Responsio.
intelligēdū ad bonū optatū ⁊ puratū.
Item sup i°. instructi in caritate. glo. oīm
uicioꝝ caput est supbia. Contra. multa pec
cant po9 ex pusillanimitate sicut qui des
perant quā ex appetitu excellentie. Responsio.
glo. loq̄r de supbia gnāli que ē contempt9
boni incommutabil' ñ spāli que est appetit9
ppe excellentie. uł loq̄r de gnībȝ singl'
oꝝ peccatoꝝ. ñ de singul' generꝝ. Item ibidē
glo. unū eē oportebat .s. hoīem a uerbo
assumptum. Contra. potuit assumē plēs aīam
sicut ostr̄. Responsio. potuit assumē plēs ī nā
ñ plures in psona. Item sup i°. in multitudī
glo. cū lego uerbū carnē factū ī uerbo intel'
ligo dei filiū. in carne intl' filiū hoīs ⁊
utrūq. simul ī una psona .s. deū ⁊ hoīem
ineffabil' grē largitate coniunctū. g° xp̄s ē
utrūq. Responsio. utrūq. expone .i. h̄t utrāq
nām. Item sup i° in quo sunt thesauri. glo.
q̄ sapientior9 salomone. quid prudentior9
daniele. Contra. paulus erat sapientior ⁊
prudentior. Responsio glo. loq̄r p hoībȝ illi9
tēpis. Item sup i° idē. glo. astrologia geo
ometria ⁊ hm̄i nichil ad salutē ptinent.
Contra. oīs ueritas creata uestigiū ē ucrita
te. g° ducit ī illā. Responsio. ueritas creata du
pl'r cōsideratur. uł in se sic cōsideratur a pho.
uł ut uestigiū ueritatis increate sic a
theologo. ⁊ sic ualȝ ad salutē. Item sup i°
spū uobiscū sum. glo. maior fuit glīa in
aplis q̄ in pphis. Contra. sup i° luc. vij. inter

m9 quendā. glo. ostendit̄ in aplis fuisse maiāl
pphetā. Responsio. maiū pphetā fuit ī aplis ex
amplius uidē. Item ibid glo. scās terrā ē
remota uidē. Contra. ñ omīs sci uident remo
ta. Responsio. glo. ñ intendit q̄ sic totū oībȝ
ſȝ aliquibȝ. Item sup i° p phiam ⁊ inanem
fallaciam. Contra. multe phie uere sunt ⁊ demon
strationibȝ ptate. Responsio. rōnes phie in pria
materia .s. natali accepte uē sunt. ſȝ ad na
turam supnaturale extense fallaces sunt. Item
sic° i°. s̄m traditiōm hoīm. glo. ñ est a deo
ordinata ſȝ ab hoībȝ tradita. Contra. omīs
scia a dō est. q2 dr̄ scīaꝝ dn̄s est. i. re. ij.
Responsio. glo. loq̄r qnātū ad ptem supstitio
sam. sicut est de iudiciis astroꝝ. ñ quo
ad ptem uēam. uł loq̄r q̄ extensione
eius ad diuinam. ñ in pria materia. Item
sup i°. in quo h̄itat oīs plenitudo. glo
in xpō sunt omīs sensus spūales. in nob'
solus tactus. Contra. orig. sup leuit. dicit
q. v. sensus spūales sunt in nob. Responsio. dicit
sensus .v. spūales sunt in nob'. ſȝ ipsi .v.
sunt q̄ solus tactus i° oīm sunt. Item
sup i°. caput oīs pncipat9 ⁊ potestatis. g°
x̄ est caput angloꝝ. Contra. ñ est eiusdē
n̄e cum angel'. sicut caput cū mēbris. Responsio
caput ē angloꝝ large p influentiam
ſȝ caput hoīm p̄prie etiam pp̄ter confor
mem naturam.

In quo et circumcisi estis ⁊ cetera.
postq̄ ostendit suā sollicitudinē quā h̄t
ut in xpō cōsolentur et instruantur ⁊ q̄
h̄t ne p phiam in errorem gentilium
seducantur. hic ostendit sollicitudinem
quā h̄t ne p pseudo aplos in legē indu
cantur. ⁊ p° ostendit q̄ legalia suscipi
ñ debeant. scdo eos qui nōdū susceperūt
monꝫ ne ea suscipiant. nemo g° uos iudi
cent. tcio eos qui iam susceperūt mon9
ut abiciant. si g° mortui. In pma parte
q̄ legalia suscipi ñ debent. p° p bn̄ficia
exhibita gentibȝ. scdo p bn̄ficia exhibi
ta iudeis. dolens q̄ aduersū nos. bn̄ficia
exhibita p xp̄m ñ p legem gentibus
enūat. iij. p̄m spūal' circūcisionis inq̄.
sed sacri baptismi. cōsepulti. tcīū nouer
nis seu uiuificationis. ī quo ⁊ resurr. circum
fuite uiuificatoīs. ⁊ uos cū essetis. dr̄ g°.
Inq°. q. ita in xpō donis grē repleti estis
nec solū repleti. ſȝ ⁊ ab errore ⁊ l culpa
purgati. h̄ est q̄ dr̄ in quo .s. xp̄o ⁊ circūci
estis a uiciis cūq̄ petra acutissima. petra
.n. erat xp̄s. i. cor. x. exo. tulit illico se
phora acutissimā petrā ⁊ circūcidit car
nē pputiū filij sui. circūcisione ⁊ c. h̄ dupl'r
expō°. s̄m glo. p° m° sic. circūcisi inq̄ estis ⁊ h̄

circumcisione facta non manu .i. humano opere. sed
divino .i. circumcisione spirituali. que quidem circumcisio
fit in expoliatione corporis carnis. id est in de-
positione carnalium vitiorum .i. viciorum et desideriorum
carnalium. Sic quod caro accipitur .i. cor. xv. ca-
ro et sanguis regnum dei non possidebunt.
estis inquam circumcisi circumcisione non manufacta.
sed in circumcisione xpi .i. circumcisione spirituali.
secundo modo sic. circumcisi inquam estis in xpo et hec
non circumcisione manufacta .i. circumcisione lega-
li quia quidem circumcisio manufacta sive legalis fit in
expoliatione corporis carnis .i. corporis quod est
homo caro .i. cutis carnis que in circumcisi-
one legali aufertur. non estis inquam circumcisi
ista circumcisione. sed in circumcisione xpi .i. cir-
cumcisione spirituali in qua omnia vicia am-
putantur. Rom. de qua ro. ii. non que in ma-
nifesto in carne est circumcisio cordis in spiritu
non littera. cuius laus est non ex hominibus
sed ex deo. hec est circumcisio secunda significata per cir-
cumcisionem factam in terra promissionis. de
qua Ios. v. fac tibi cultros lapideos et
c. [N]ota hic quod est quadruplex circum-
cisio quedam extra ypocritarum. phil. iii. vide-
te malos operarios. videte concisionem. nos
sumus circumcisio. secunda vana
iudeorum. Gal. v. si circumcidimini xpus vobis
nichil proderit. tercia vera iustorum. Ier. iiii. circumcidimini
domino et auferte preputia cordium vestrorum.
quarta perfecta beatorum. ysa. lii. non adiciet
ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus.
consepulti. quasi ita estis in xpo circumcisi. ut eis
dico consepulti ei .i. sepulture eius configu-
rati. et hoc in baptismo. quia ad similitudinem
sepulture eius baptizati. triduana enim im-
mersio representat triduum sepulture. et sicut
xpus post sepulturam novus homo apparuit de-
posita omni vetustate. ita post baptis-
mum non videntur veteres peccatores sed novi
homines. exo. xiiii. egyptios quos nunc vi-
detis non videbitis amplius. in quo .s. xpo
et conresurrexistis .i. ad novam vitam sur-
rexistis. in novitate vite. s. ambulando
ro. vi. consepulti sumus cum illo per baptismum in
mortem. ut quomodo surrexit xpus a mortuis
per gloriam patris. ita et nos in novitate vite
ambulemus. per fidem operationis dei. hoc expo-
nitur dupliciter. primo non sic resurrexistis inquam
per fidem operationis dei .i. per fidem quam deus in no-
bis operatur. fides enim donum dei est. phil.
ii. nobis datum est non solum ut in eum creda-
tis et c. secundo modo sic. resurrexistis per quam
per fidem operationis dei .i. per fidem operationis
a deo facte in xpo et subdit que est illa o-
peratio. qui s. deus suscitavit illum .i. xpm
a mortuis. circa iii. suscitans suscitatus

circumcisionem tuam. Et vos s. gentiles cum mortui
.i. quamvis mortui prius essetis. non sentientes
s. mala vita. mortui inquam in delictis .i.
transgressione legis nature. et preputio carnis
vestre .i. in peccato originali quod per preputium signa-
tur. quia per id traducitur. vel in delictis .i.
peccatis spiritualibus. et preputio carnis vestre .i. per
peccatis carnalibus que per preputium designan-
tur. convivificavit .i. simul corpus et animam
vivificavit. glo. iam in certitudine spei et si
nondum in re. cum illo .i. ad similitudinem eius
eph. ii. et vos vivificavit cum essetis mor-
tui delictis et peccatis vestris. convivificavit inquam
sic. s. donans vobis .i. gratis relaxans. ysa.
lii. gratis venundati estis et sine argento re-
dimemini. omnia delicta. originalia et ac-
tualia. que. s. erant causa mortis. zac. xiii.
erit fons patens domui david et habitantibus
ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate.
[D]elens hic quod peccatores mortui dicuntur primo quia
carent spiritu. [illegible] inde. tales
spiritum non habentes. secundo quia carent vita. gen. luc.
x. abierunt semivivo relicto. tercio quia ca-
rent sensu. salomon prov. xxiii. verberaverunt me
et non dolui. traxerunt me et ego non sensi. quar-
to quia carent motu operationis bone. exo. xv.
fiant inmobiles quasi lapis. donec et c. delens
quod adversum. hic tangit usque ad locum illum nemo
ergo vos. legitur dupliciter. secundum glo. primo in sensu quod
enumerantur hic beneficia per xpum. non per legem
iudeis exhibita et sic tanguntur ibi quatuor
beneficia. primum est transgressionis legalis deletio.
secundum observantiarum legalium ablatio. et ipsum tu-
lit. tercium patrum antiquorum de inferno libera-
tio. expolians. quartum demonum per cru-
cem expugnatio. confidenter palam. dicitur ergo de-
lens. q.d. ita nobis gentibus delicta condona-
vit. nec solum hoc nobis. sed nobis iudeis legis
transgressionem dimisit. delens s. cirographum
decreti .i. memoriam transgressionis legis.
Cirographum enim datur in memoriam contracti debi-
ti sicut patet thob. iiii. cyrographum ergo decreti est
memoria debiti contracti ex transgressione divini decreti
.i. divine legis. quod s. cyrographum erat adversum
nos iudeos. quia et conscientia nostra et dyabolus memore
erat transgressionis illius ad accusandum nos. Ex glo.
decreti ipsius quod erat contrarium nobis iudeis cum non ad-
iuvaret conferendo gratiam. sed magis ?rex? fa-
ceret [illegible] augmentando culpas. ro. v. lex
subintravit ut habundaret delictum. et ipsum. s. cy-
rographum vel legis decretum. tulit de medio.
omnium credentium. ut nullus credentium vel cyrographum
timeat vel decretum observet tulit inquam affigens
id s. cyrographum vel decretum cruci. quia clavis quibus
quibus ipse affixus est. per mortem enim carnis et me-
moria transgressionis decreti deleta est. et ipsum

decretum legis evacuatum est. ipse dico. exspolians
principatus et potestates. i. plane. In demonibus
per principes intelliguntur maiores, per plan- per
potestates minores. exspolians. s. spoliis anima-
rum patrum quos in limbo detinebat. sic
enim nos a lege liberavit, sic antiquos patres
de limbo eduxit. osee. xiii. ero mors tua
o mors. ero morsus tuus inferne. exspoli-
ans inquam traduxit. i. illos de inferno ad ce-
los duxit. ascendens enim in altum captivam duxit
captivitatem. ipse dico prius triumphans. i.
cum triumpho expugnans illos principes infernales.
in semetipso per nobis oblato in cruce. s. moriendo.
triumphans inquam confidenter. i. cum spe victorie
et palam. i. non in abscondito sed manifeste.
quia notum factum est toti mundo. Alio modo legitur
secundum aliam glo. Et quia enumeravit hic beneficia omnibus
credentibus non solum iudeis per xpm. non per legem
exhibita. et sic tanguntur ibi. iiii. beneficia
a. primum est peccati priorum gentium quo ad cul-
pam deletio. secundum eidem per crucem quo ad pe-
nam totalis ablatio. et ipsum. tertium earum
a demonibus deceptarum liberatio. exspolians.
quartum demonum per descensum ad inferos
expugnatio. confidenter. de quarto. delens. qui ita
nobis gentibus omnia delicta condonavit. ipse di-
co. delens cirographum decreti quod erat adversum
nos omnes. i. memoriam decreti facti ipsi ade
violati quod decretum fuit de omni ligno paradisi
comedes. de ligno scientie boni et mali non comedas.
Gen. ii. quod cyrographum decreti erat contrarium no-
bis. quia memoria illius decreti violati ac-
cusabat nos. hoc autem cyrographum delevit
quando peccatum primum parentis sanguine suo ablu-
it. vel delens cyrographum decreti. i. peccatum
ade quod. q. cautionem contra nos tenebat
dyabolus. et ita erat adversum nos. quod dicitur cyrogra-
phum decreti quia de ipso datum fuit decretum id est
gen. ii. quacumque die comederitis morte mo-
riemini. quod decretum erat contrarium nobis. Illa
enim sententia data erat nobis contra. et ipsum cy-
rographum. i. memoriam prevaricationis ade.
sed reatum peccati ade. tulit de medio. i. omnino
abstulit. affigens illud cruci. quia dum innocens
in cruce moritur peccatum crucifigitur. et est pena
pro peccato debita remittitur. et hoc est exspolians
spoliis suis. s. animarum a dyabolo deceptarum. prin-
cipatus et potestates infernales. de quibus ephe.
vi. non est nobis colluctatio adversus carnem
et sanguinem. sed adversus principatus et pot-
estates. luc. xi. cum fortis armatus custodit
atrium. ys. viii. voca nomen eius accelera. spolia
detrahe. exspolians inquam. traduxit ipsos prin-
cipatus et potestates. etc. s. ab eorum exterminan-
do. ne. s. fidelibus nocere possent sicut ante.
ipse dico triumphans. i. vincens eos. s. prin-

cipes infernorum. in semetipso. i. in presentia sua
ad inferos descendendo. s. et hoc confidenter. i. cum
spe victorie. quia cum angelicis virtutibus ad in-
feros descendit. et palam. non in abscondito
sed manifeste. quia notum factum est hoc toti mun-
do. Nemo ergo. hic monet eos qui nondum legalia
susceperunt. ne suscipiant. primo cavendo
dampnationem. secundo cavendo seductionem.
Nemo vos seducat. In prima parte hortatur
cavere dampnationem. in discretione ciborum. secundo
in observantia festorum aut in parte. tertio sub-
dit rationem utriusque que sunt umbra. de primo ergo. ne-
mo ergo. q. d. et quia sic omnia in xpo nobis donata
sunt. ergo nemo vos iudicet. i. iudicio dig-
nos. i. dampnabiles faciat. in cibo aut in
potu. i. in discretione ciborum. de hoc. s. nobis
scandalum generando. q. d. non discernens ciborum ri-
tu iudaico. s. de hac discretione ciborum habetur levit.
xi. aut in parte diei festi. non celebrata secundum
preceptum legis sicut habetur levit. xxiii. aut in
parte neomenie. i. festi nove lune similiter
non celebrata secundum legem de qua habetur numeri. xxviii.
aut similiter in parte sabbatorum. de quorum observantia
exo. xx. que omnia sunt umbra. i. signa ob-
scura. futurorum. tempore. s. gratie. heb. x. um-
bram habens lex futurorum. corpus autem. i. veritas huius
umbre. xpi est suple quia ad xpm pertinet
qui legis umbras implevit. mt. v. non veni
solvere legem. sed adimplere. vel sic. corpus. significa-
tum. sicut dicitur petra autem erat xpc. sic dicitur i.
cor. x. nemo vos seducat. hic monet cavere
seductionem ostendens in seductoribus ea. primo
falsam religionem. secundo sensus elationem. inflatus
tertio a xpo eorum precisionem. et non tenens.
de primo ergo. nemo vos seducat. i. seorsum a veritate
ducat. volens. suple nobis suadere. que non
vidit. i. legis cerimonias que non intellexerunt.
i. thi. i. volentes esse legis doctores non intelligen-
tes neque de quibus loquuntur. seducat inquam in hu-
militate falsa quam pretendit. eccli. xix. est qui
nequiter se humiliat. et religione angelorum
supersticiosa. quam seductor pretendit. q. ange-
lis et nuntiis dei transfigurabant enim se pseu-
do in apostolos xpi. ii. cor. xi. i. thi. iii. ha-
bentes quidem speciem pietatis virtutem autem eius ab-
negantes. ipse dico ambulans frustra.
quia quicquid agit perdit. quia sine fundamento edi-
ficat. et extra viam est. inflatus. i. super-
bus. sensu carnis sue. i. sensu suo car-
nali. s. rationis sequitur sensualitatem. quia. s.
non intelligit nisi ea que sensualitas capit. i. car-
nalia. i. cor. ii. animalis homo non percipit ea que sunt
spiritus dei. sed est scientia que inflat. i. cor. viii. et non
tenens caput. i. xpm. sed precisus a capite
xpo. licet tenere videatur. est enim in membris putri-
dum et paleaceum quod non recipit a capite influentiam

sed arescat. Jo. xv. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescet. Ex quo
s. capite. i. de cuius plenitudine accipiendo
totum corpus ecclesie per nexus karitatis. i. affectum cum
est connecte. Amor enim est copula amantis et
amati secundum Aug. et dyon. Amgore sive angelica sive humanum unitivam quandam intelligimus
virtutem. et coniunctiones fidei et operationum in effectum
quibus iuncte fideles coniunguntur. Subministratum. per nexus iuncte subserviendo et ministrando
et constructum in unum per coniunctionem in fide et operibus perficiendo. quia s. eadem credunt et operantur
fideles. crescit virtutibus et numeris in augmentum
dei. i. quantum deus providit ipsum crescere. vel in augmentum dei. sicut deus dicitur minui per diminutionem credentium. ita augeri per eorum
multiplicationem. ¶ Glosa. hic licet ea que sunt
umbra futurorum. quia legalia dicuntur umbra
primo quia sicut umbra futura obscura per
paucitatem cognitionis. dan. vii. Aspiciebam
[...]ne in visu noctis etc. Secundo frigida per tepiditatem amoris. ecc. xliii. frigidus ventus aquilo flavit etc. tertio infructuosa per raritatem boni operis. ps. omnes declinaverunt
simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum. iiii. tre interpositione gravata per exspectationem terrene mercedis. ysa. i. si volueritis
et audieritis me bona terre comedetis.

Si ergo mortui estis cum Christo etc.
Hic tertio monet eos qui iam legalia susceperant ut ea abiciant et hoc quadruplici
ratione. Prima ratione status ipsorum. secundo ratione temptationis observantium. que sunt omnia. iii. ratione
infirmitatis seu conditionis statutorum. secundum precepta. iiii. ratione irrationabilitatis statutorum.
que sunt quidem. Ubi ostendit irrationabilitatem
statutorum in sex. primo quia sunt apparentia. secundo
quia superstitiosa. in superstitione. iii. quia vilia. in humilitate. quarto quia austera. ad
non parcendum. quinto quia non honorabilia. non
in honore. sexto quia carnalia. ad saturitatem. dicit ergo. Si ergo. q. ita moneo vos fratres ut videatis ne seducamini vos autem
qui legalia accepistis. Respondete ad hoc. Si
ergo mortui estis cum Christo. i. per hoc quod estis
cum Christo. vel cum Christo. i. sicut Christus. mortui
quantum ad mortem non mala sed bona. s. ab elementis huius mundi. i. separati a lege in qua sicut
in elementis alphabeti est parvulis institutio.
Gal. iiii. nunc autem cum cognovistis deum etc. quomodo
iterum convertimini ad infirma et egena elementa.
vel ab elementis huius mundi. i. separati ab amore
mundanorum quid adhuc. vitate. s. nota est
recepta. tangentes viventes in mundo non deo. hoc
est de miraculis bestie. i. dyaboli. quibus
seducit habitantes in terra. apoc. xiii. quia

illos qui mortui erant mundo resuscitavit
ut iterum vivant mundo. quid adhuc inquam decernitis servanda esse legalia. et a quibusdam
superstitiose esse abstinendum. decernitis inquam
dicentes hec. ne tetigeritis mortuum. s. vel
aliquid. s. hoc quod in lege tangi prohibitum est de
tactu morticini. levit. xi. de tactu leprosi. xiiii. de tactu menstruate. xv. neque gustaveritis porcum vel hoc. quia lex vetat levit.
xi. neque contrectaveritis. cum quodam studio et dilectione. que omnia. s. que omnia. s. que vos decernitis. sunt in interitum. i. ducentia in mortem
et hoc ipso usu. Siquis. s. utatur eis ritu vel
iudaico. ipse quod decrevit ea non deberet. gal. v.
evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. ipsa dico existentia secundum
precepta contraria ad auctorem legandi. et doctrinas contrariam ad instructionem docendi. hominum
s. phariseorum non dei. vel ipsi enim hec auctoritate observari preciebant. et rationibus docebant. mat. xv. irritum fecistis mandatum
dei propter traditiones vestras. que sunt quidem hec
totum legis triplex. primo modo sic. que
s. precepta et doctrine hominum sunt quidem rationem
habentia sapientie. i. speciem sapientie. et non veritatem
et pretendunt per hec rationem sapientie quia sunt in
superstitione. i. in religione suo modo
observata. et humilitate. apparenti non
vera. et non ad parcendum corpori sunt superflue
dicunt enim qui hec observant se nolle parcere
corpori et non sunt superflue in honore aliquo
dicunt. enim. se non curare de honore humano
et sunt tamen non ad saturitatem carnis. quia dicunt se
multa carni subtrahere ut porcum et hoc. alii
ostante gulose dicunt. secundo modo sic. que s. legalia vel precepta sunt quidem habentia rationem
i. speciem. sapientie. sed non in veritate sed in superstitione. i. falsitate et sunt tamen in humilitate. i. in
deiectione et vilitate anime. et sunt non ad parcendum corpori. quia in illis est labor magnus
sed inanis. et sunt non in honore aliquo. quia nec
ad honorem dei nec sanctorum. et sunt non ad saturitatem carnis quia multa subtrahunt
ei discedendo ab eis. tertio modo sic. que sunt quidem
rationem habentia sapientie quia qui hec tradunt putant se habere rationem sapientie et hoc quia in superstitione. i. quia eorum traditio est in superstitione
. i. simulata religione. et est in humilitate.
. i. inclinatione anime ad terrena. ne s. erigatur ad superna superna. et est superflue ista
traditio. vel sunt ista precepta. non ad parcendum corpori etiam quia nocent ei. et sunt etiam non
in honore aliquo observantibus ea. quia ipsi
inimici sunt a Christo capite. et sunt etiam ad saturitatem carnis. q. s. hoc tendunt ad saturitatem et expletionem sue carnalitatis ¶ Glosa. hic

Ado

sic vero. mortui estis cum xpo. quod debemus primo
cum xpo crucifigi per crucifixi memoriam et
compassionem. phil. i. xpo confixus sum cruci. secundo
mori per carnis mortificationem. ii. cor. iiii.
semper mortificationem xpi ihu circumferentes. tercio
sepeliri per viciorum ablutionem. ro. vi. consepul-
ti sumus cum illo per baptismum. quarto ad inferos
descendere per penarum infernalium considerationem
ps. descendunt ad infernum viventes. vo. re-
surgere per novam conversationem. i. cor. iiii. igitur
si conresurrexistis cum xpo. vi. discipulis ap-
parere per aliorum edificationem. mt. v. sic lu-
ceat lux vestra etc. vii. ascendere in celum per
celestium amorem et assiduam contemplationem.
ps. beatus vir cuius est auxilium abs te ascensio-
nes in corde suo disposuit etc. viii. ad
iudicium redire per conscientiarum nostrarum discussio-
nem. i. cor. xi. si nosmetipsos iudicaremus
non utique iudicaremur. Hic qui sequitur ibidem in
exspoliatione corporis carnis. glo. id est car-
nali circumcisione nichil fit nisi quod carnis au-
fertur. contra. secundum bedam. circumcisio olim age-
bat idem remedium contra originale quod baptismus tempore
gratie facto convenit. solutio. glo. loquitur post pas-
sionem xpi non ante. Item supra ibidem. in circumcisi-
one xpi. glo. spirituali. scilicet in qua omnia vicia
amputata sunt. contra. manent vicia fo-
mitis post baptismum. solutio. vicium appellatur
hic peccati macula non penitus. Item supra ibidem
donans nobis omnia delicta vestra. glo. tam origina-
lia quam super addita. contra. actuale non dimit-
titur sine aliqua penitentia. solutio. actuale dimittitur
in baptismo sine pena exteriori sed non sine interiori.
Item supra ibidem. quod erat contrarium. glo. quia lex non ad-
iuvabat sed amplius reos faciebat. contra. lex
erat utilis et nociva. solutio. hoc dicitur per accidens
non per causam. Item sic ibidem. affigens illud cruci. glo.
crux non est mors salvatoris sed peccati. contra.
quia xpc non fuit mortuus in cruce sed peccatum. solutio.
glo. loquitur secundum reputationem non secundum rem. i. non
putatur mortuus quia non fuit aliter sed ad modicum
tempus cum statim surrexit. Item sic ibidem cyrogra-
phum decreti. glo. peccatum ade cuius rei eramus.
contra. nullus est reus peccati alieni. solutio. rei pec-
cati ade eramus per carnem non per peccatum. et tamen
primam non proximam. quia peccatum nostrum originale
causatum est a peccato ade. Item sic ibidem palam triumphans.
glo. principatus et potestates ad tuenda suppli-
cia iure nos detinebant. contra. non detinebant
nisi in homine. solutio. ius detentionis erat a
parte detentorum non a parte detinentium. Item sic
ibidem. que sunt umbra futurorum. glo. v-
num solum non observantium dampnabatur. contra. nul-
lus omnia observare poterat. secundum ibidem. act. xv.
hoc est honus etc. solutio. loquitur quando non erat obs-
natum ex contemptu. secus si ex ignorantia.

ut infirmi etc. Item sic ibidem. secundum precepta et doctrinas ho-
minum. legalia sunt a deo instituta. solutio. loquitur de
pro tempore observantie post passionem
xpi non ante.

Igitur si consurrexistis cum xpo
et cetera. Revocavit eos a lege per xpi suffi-
cientiam et plenitudinem. c. i. et per sua erga nos
sollicitudinem. c. ii. hic revocat eos per status
eorum conditionem et nobilitatem quia scilicet surrexerunt cum
xpo. ex qua consideratione primo monet eos ut celestia
querant intellectu. secundo ut celestia sapiant
affectu quasi sursum. iii. tertio cum de presenti mor-
tui n. iiii. primum de futuro. cum autem xpc. etc. vel sic.
Igitur. quasi quia istis mortui estis et hec non
valent. Igitur si conresurrexistis. i. simul sur-
rexistis anima et corpore. in re quantum ad animam
de culpa ad gratiam. in spe quantum ad corpus de
miseria ad gloriam. consurrexistis inquam cum xpo.
i. ad similitudinem xpi ut scilicet non fantastice ut
ypocrite. sicut samuel. i. re. xxix. que sursum
sunt. i. spiritualia ut gratia et que ad eam du-
cunt que sunt sursum non loco sed excellentie sue
merito. querite. i. cogitatione mentis investi-
gando quia qui querit invenit. luc. xi. ubi. scilicet
sursum in gloria xpc est sedens. i. residens
et regnans. in dextera dei. i. in patris equali-
tate secundum divinitatem. vel in potioribus bonis
patris secundum humanitatem. mr. ult. dominus ihc post-
quam locutus est eis assumptus est in celum et se-
det a dextris dei. que sursum. quasi non solum querite
sed et que sursum sunt sapite affectu. i. delectami-
ni in hiis. hoc est enim signum spiritualis vir-
viri de ad plenam veritatem sue virtutis come-
dit. io. xix. xxi. ps. gustate et videte etc.
sapite inquam que sursum sunt. non que super terram.
i. terrena que sunt in superficie terre. glo. n.
in confusione eorum qui terrena sapiunt. phil.
iii. mortui. n. quasi et merito non debetis sape-
re terrena. mortui. n. estis. istis mundanis. et
ideo sicut mortui non debetis de eis curare.
et vita vestra. tam gratie et glorie. abscondita
est cum xpo. qui. scilicet est vita vestra. et hic in
presente. glo. que vita in deo presente est cum quo
xpc idem est. abscondita namque est omnibus pe-
regrinantibus tam vita gratie quam glorie. vita gratie
quia nemo scit utrum odio vel amore dignus
sit. eccl. ix. et vita glorie. et in ps. quam magna
multitudo dulcedinis tue domine quam abscon-
disti timentibus te. cum autem. quasi modo abscondita
est vita vestra. autem sed cum xpc apparuerit. i. in iu-
dicio revelatus fuerit. qui nichil latet. ysa.
xlv. vere tu es deus absconditus. sed tunc apparebit.
apparebit. n. in fine et n [illegible]. alias. ii.
vita vestra. i. qui est vita vestra in presenti
per gratiam. in futuro per gloriam. ioh. xiiii. ego
sum via veritas et vita. tunc et vos. quasi vita

m abscondita est. apparebitis uob' et uos qui cu ipo exitis in gla. i. Jo. iij. Kmi nc filii dei sum' et nondu appet quid erim' cu aut apparuit siles ei erim'. Nota hic qd debem' resurge cu xpo n cu lazaro. uel ali is quadrupl'r. pmo ut n fantastice sicut qui simulant. luc. xxiiij. surrexit dns ue. ii. cito n tarde sic qui pdestinat. ps. exsur ge gla mea et c. exurgam diluculo. tcio integralit n ipfcte sicut qui dimidiant. ysa. lij. csurge csurge indue fortitudi ne brachiu dni. quarto imortalit n tem poranee sicut qui recidiuat. ro. vi. xps resurgens ex mortuis iam n moritur.
Nota et hic q' xps apparebit in iudicio oib; ad iudicandu. luc. xvi. sic fulgur exit ab oriente et appz usq ad occidente. sic erit ad uentus filij hois. apo. i. ecce uenit cum nubib; et uidebit eu oi' ocls. malis spalit ad puniendu. sap. vi. horrende et cito ap parebit uob'. Jo. xix. uidebunt in que tnsfixe unt. bonis spali ad remunerand. ut hic. cu aut xps apparuerit. in ps. saciabor cu apparuit gla tua. mortificate g' post qua instruxit eos in fide a legalibz reuo cando a loco illo p'mi. c. gras agentes ds. usq huc. hic instruit in moribz ad bones mores exhortando et p' g glo. ponit exhor tacom oim generale. scdo exhortacom quanda psonaz spalem. mulieres. tcio reddit g glo. ad gnalem exhortacom. c. iiij. ordm istate. vbi mon3 ad ordin p qua ea ad que monuit ipetrentur. Jn pma pte p mon3 oms gnalit ad declinacom mali scdo ad opacom boni. Jnduite uos. Jn pma pte p' glo. mo net declinare maiora mala. ii. minora ne ea deponite. tcio ondit oia. exspolia tes. Jn pma pte p maiora mala decli nare mon3 in gnali. scdo in spali. for nicacom. tcio subdit rom declinandi .s. pena. pp que. d' g'. mortificate g'. q. ita apparebitis cu xpo in glia et ut hec sit. g' mortificate mbra ura. i. pres uetis hois pcca. s. uenis. n. hd est cgi es pccoz. uel mbra ura. i. mbroz uroz cupiscencias que. s. pcca uel cuip' scdo sup tram. i. tenis hoib; dnant. s. for nicacom. i. illicitum coitum scdm natura. imundicia. illicitu coitum ct' na. eph. v. fornicacio et oms imundicia n nomenet i uob'. libidine. i. ardore luxie siu s nnn sit cuct nnn. cupiscam mala. ut de aliena uxore uel de alie na re quaz utraq; phibet. exo. xx. auariciam. i. nimiu ardore pecunie uel cui

cuq; rei tepal. que quid auaricia est ser uitus symlacroz. q2 honore que debent exhibe do exhibet argento sic ydolat ydolo. osee. viij. auru suu et argentu suu fecerunt sibi ydola. pp que. s. pcca mala. uenit ira dei. n motus animi ptubati s3 uindicta pcti scd aug. sup filios incredulitatis. i. s3 infideles qui n credunt in dm. uel q2 n hnt fidem. uel q2 et si fidem hnt n tn formata s3 informe. sup hos g' uenit ira dei ad eoz oppssionem. ps. effunde ira tua in gentes que te n nouerunt et alibi. pluet sup pcco res laqos. sic hz eph. v. pp hec uenit ira dei in filios diffidencie. in quibz. s. mal pctis. et uos ambulastis de pcco in pctm ruendo. aliqn. s. an cuisione et ideo tpi est3 si ad eade rediretis. sic canis ad uo mitu. ambulastis inqua. s. cu uiueretis. i. ui ta uram ducetis. in ill. ysa. v. ue qui di cit malu bonu. et c. nc aut. hic mon3 declinare mala minora. pmo gnalit omia scd spalit minora. iram. tcio spalit exterio ra. blasphemia. dicit g'. nc aut. q. ita olim ambulastis in pctis malis. nunc aut. cu iam xpm recepistis. deponite. sicut hon' graue. ps. iniqtates mee et c. sicut hon' graue grauate st sup me. et uos. sicut alij fideles oia. n solu pcca mala maiora s3 et minora. s. iram. i. sbi tu animi motu. Jac. i. ira uiri iusticia dei n opatur. indignacom. de colima tione. s. alt'. pu. xxix. qui ad idignad facil est erit ad pcca pclivior. malicia .i. effcm ire et indignatois quo quis alti dapnu molitur. blasphemia in dm uel pxim. turpem sermone. i. sermonem lasciuu. uel quecuq; smone inordinatu. sermo. n. obscen' in uacuu n ibit. sap. i. deponite inqua de ore uro. q. d. et si talis sermo in corde cceptus fuit. tn usq ad os n pcedat. de huis oibz eph. iiij. omis amaritudo et ira et indignacio et clamor et blasphia tollatur a uob' cu omi ma licia et pp hoc nolite mitiri inuice. vn' s. alij. ecc. vij. noli uelle mitiri ome mda ciu. exspoliantes. hic mon3 declinare ge nalit oia mala tam maiora q' minora. et pmo mon3 exue culpe uetustate. ii mo net induere gre nouitate. induentes. iij. ondit huius nouitatis cmune digni tatem. vbi n est. d' g'. exspoliantes. q. de ponite oia mala. uos dico exspoliantes uos ueterem hoiem. i. hitum pccoz. h' est ueterem uitam. tamq. s. ueterem tunicam cant. v. exspoliaui me tunica mea. quo induar illa. et h' cu actibz suis. singulis.

ut nllus actus pcti i nob' remaneat. 7 in
duentes. h'tu .s. uirtutu nouu hoiem .i. me
te nouam inouata. qui .s. nou' ho re
nouatur i agnitoem dei crescendo magis
ac mag' i dei cognitoe. ij. cor. iiij. licz is q' fo
ris est nr' ho corrupatur. tn is qui int' est
renouatur de die in die. sed ymagine .i.
q' renouato fit b ymagine dei .i. rone sui
mite que e ymago dei. aug'. mes e sup
mu i aia hns ymagine dei in po cog'os
cendi 7 silitudine i po diligendi. ul' sed
ymagine dei .i. hec q dico 7 moneo est
sed' ymagine dei .i. qsentaneu roni q
est ymago dei. q' oibz illis est iserta cog
nio ui 7 amor boni. sed' boe' dei uc'. qui
creauit illu .i. nouu hoiem .i. de nichilo
fecit exteriorem. n. hoiem .i. corpus de li
mo formauit. sic' hr eph. iiij. deponi
te uos sed' pdcm pstina qsuetudine uete
hoiem. 7c. ubi in quo .s. nouo hoie n
est masculus 7 femina .i. dria sex' q sed
corpus attenditur. gentilis 7 iude .i. dria
gentis. circucisio 7 ppuciu .i. dria rit'. bar
barus 7 scita .i. dria gentis. scito .n. ppli st.
seru' 7 lib' .i. dria qdonis .i. p ista n est
aliquis dignior ul' min' dignus qntu ad de
um. q' qntu ad hoiem interiore nlla exti
or diusitas aliq pindicat. sz oia in oibus
xc .i. est ca oim pcipiu noui hois 7 i oibus
fidelibz hitat. eph. i. qui oia i oibz adi
pletur. Nota hic q uetus ho expoliandus
est pmo sicut tunica maculata q' inficit
alienu maculando. canonica iude. odientes
eam que carnalis est maculata tunica
.ij. q' attentata e q' inficiat aliam accide
do. gen. xxxvij. tunica ioseph tinxit
sanguine edi. iij. q' parua est q' n suffi
cit i fouendo 7 calefaciendo .i. reg. ij. tu
nica pua faciebat ei mat'. iiij. q' scissa
est q' deficiat aliam ad deorsu trahendo.
.ij. reg. xiij. q' aspgens cinere capiti suo
scissa talari tunica. 7c. Hic q° sed
q que sursu sunt. glo. n loco sz merito ex
cellentie sue. q°. celestia sursu sut etia
loco. Rx°. loq' de spualibz n de corpalibus
Ite sup id. que est ydoloz seruitus. gl. a
uaricia tam fugienda est q' ydolatria. a
au sic 7 par uiciu est. C ydolatra dest
ir fundamentu .s. fide. auaricia n. Rx°. sic
7 par uicium dr ydolatrie n simp'r sz s quid
q' auar' quodam seruit pecunie sicut y
dolatra ydolo ponendo in pecunia spem
7 amore suu. Ite ibid' glo. auaricia e
radix oim maloz. q°. n est radix sui
oppositi .s. pdigalitatis. Rx°. loq' de a
uaricia large que est cupiditas posso

cuiuslibz boni qmutabil. n stricte q est cupidi
tas possidens. Ite sup id. nolite mentiri. glo. p
hibet aliu mentiri 7 papue assidue mentiri. C°
n omne mendaciu e phitu q' nd omne est mor
tale pctm. Rx°. glo. loquitur de mendacio n quo
cuq; sz de pnicioso. ul' meli' dr q phibitoem
accipit large ut qphendat 7 pcohitoem ue
nialiu n stricte. Ite sup id. expoliantes
ueterem hoiem. glo. hitu pctoz. C°. pctm
n est hitus sz puato. Rx°. sicut puato n
ht ee n' sz rois seu qsideratois. sic pctm
n est hitus nate sz ronis q' dr q dicit per
modum cuiusdam qualitatis in aia mane
ns. Ite sr id. cum actibz suis. glo. ut n' actus
pcti nedum assit. C°. hec est ipossible quin
ho aliq actu peccet. Rx°. loq' de actu pcti mor
q est pctm simp'r. n de actu uenial'. Item
sup id. sed ymagine dei. glo. no q alia est
ymago que renouatur in agnitioe dei. a
lia ad quam fcs est pim' ho n mlr. Contra.
ymago dei n est n i mente sed aug'. mes
aut indifferent' se ht in uiro 7 mlre. Rx°.
ymago est representatio expssa alicui' scdm
exteriora s ricard'. l'. de trinitate dei. represen
tatio aut dei s exteriora .i. sed' similitudinem
extra duplex est. aut s qparatoem ad ppria
.i. psonal' 7 sic talis est ymago ppe. aut s
qparatoem ad appata .i. ad creatura 7 tal
non est ymago ppe sz large. pmo modo
ymago est in sola mente 7 qmunis est
uiro 7 mlri. scdo m' fuit in pmo hoie
solo. eo q' ipe pncipiu fuit oim homi si
cut ds oim rez.

Induite ergo uos sicut electi dei. 7c.
Monuit ad declinatoem mali. hic monet
ad opatoem boni. 7 pmo ad opatoem ordi
nantis ad pximu. scdo ad opatoem boni or
dinantis ad dm. Et grati estote. In pma
pte pmo monz ad ea que boniu ordine
ad pximu faciut. scdo ad ea que nutuo.
supportantes inuicem. tio ad ea q pfia
unt. sup oia aute. quarto ad ea que ori
dunt. 7 pax xpi. dicit g° induite. q. d. q'
xpc est oia 7 in oibz. g° o uos colosenses q
estis sicut .i. ut n sileatorie sed' glo. electi dei
p eternam pdestinatoem. sci p spem. dilci
p caritatem. ul' elci p uocatoem. sci per
iustificatoem. dilci p magnificatoem. q
eni uocauit. hos 7 iustificauit. 7 quos ius
tificauit illos 7 magnificauit. ro. viij. uos
autem qui tales estis. induite uos. q. uestem
spualem. uiscera mie .i. affectuosam miam.
non pellem solam .i. simulatam miam sic
yprite. de qbz osee. vi. mia ura. q. nubes
matutina 7 q. ros mane ptransiens.
Induite insup benignitatem .i. dulcedine animi

ad benefaciendum. eph. iiij. estote inuicem benig-
ni et misericordes. et humilitatem. s. cordis et operis
ad obediendum. math. xi. discite a me quia mitis
sum et humilis corde. modestiam. ad mo-
dum in omnibus operibus uestris seruandum. phil. iiij.
modestia uestra nota sit omnibus hominibus. pacientiam
ad dulcia equanimiter tolerandum. luc. xxi.
in paciencia uestra possidebitis animas uestras. Et
nota hic quod ista uestis. s. iniuriam quatuor
habet conditiones propter quas debet indui. est enim uestis
protegens. induens. calefaciens. operiens.
et ornans. primo quia protegens est indutus
hac ueste non timebit iacula dyaboli. eph.
vi. induite uos armaturam dei ut possitis
stare aduersus insidias dyaboli. secundo quia ca-
lefaciens indutus ea non timebit frigus
inferni. prouerbiorum ult. non timebit domui sue
a frigoribus niuis. omnes enim domestici eius in-
duti sunt duplicibus. Tercio quia operiens. in-
dutus ea non timebit confusionem in die iudi-
cii. apo. vi. beatus qui custodit uestimenta su-
a ne nudus ambulet et uideant turpi-
tudinem eius. Quarto quia ornans. indutus
ea non timebit exclusionem a nuptiis pa-
radisi. sicut ille math. xxij. amice quomodo huc
intrasti non habens uestem nuptialem. sup-
portantes. hic monet ad ea que ordinem
ad proximum fouent et nutriunt. et primo mo-
net bona supportare. ij. peccata remittere. et
donantes tercio in hiis christum attendere. sicut
christus donauit uobis. supportantes. quasi ita induti estis.
uos dico supportantes inuicem. bona proximorum
et precipue fortes bona infirmorum. ro. v. de-
bemus autem et nos firmiores imbecillitates
infirmorum sustinere. gal. vi. alter alterius o-
nera portate. et donantes. i. remittentes
peccata et iniurias. uobismetipsis. unus s. alteri
eccl. xxviij. relinque proximo nocenti te. et
tunc deprecanti tibi peccata soluentur. donantes
inquam si quis aduersus aliquem habet querelam. i. conque-
rendi materiam. sicut. i. ita integre et pure
christus donauit uobis. gratis. s. peccata commissa
remittendo. ita et uos. iniuicem remittite
peccata. super omnia autem. q. d. hec omnia seruate
autem. sed super omnia hec habete caritatem. i. pe.
iiij. ante omnia mutuam in uobismetipsis
continuam caritatem habentes. uel caritatem
habete. que est super omnia. h. s. maior horum
est caritas. i. cor. xiij. et xij. ad huc
excellentiorem uiam uobis demonstro. quod
dicit. s. caritas est uinculum perfectionis
quia omnia que ad perfectionem pertinent simul
ligat. dyon. amorem siue diuinum siue huma-
num. siue angelicum siue alium alium siue
naturalem siue non uniuiam quandam intelligi-
mus uirtutem. Nota hic quod uinculum caritatis

est uinculum suaue. math. xi. iugum meum
suaue est. forte. cant. viij. fortis est ut
mors dilectio. salutare. eccl. vi. uincula il-
lius alligatura salutaris. indissolubi-
le. ro. viij. quis nos separabit a caritate
dei. Istud uinculum ligauit hominem homi-
nem angelo per amiciciam. deum homini per
incarnationem. hominem deo per reconciliationem.
et pax christi. quam s. christus in se habuit. Jo. xiiij.
pacem meam do uobis. uel pax christi. i. quam
christus inter deum et hominem fecit. eph. ij. ipse
est pax nostra. et c. exultet. effectiue. i. sit
causa exultationis. et exultare uos faciat
et hec in cordibus uestris non tantum in ore. sicut ille
de quo Jer. ix. pacem cum amico suo loquitur
et animo occulte ponit ei insidias. phil. iiij.
pax christi que exsuperat omnem sensum custodi-
at corda uestra et c. in qua. s. pace habita et
seruanda. uocati estis. i. cor. vij. in pace
uocauit nos deus. uocati inquam et per eam
positi in uno corpore ecclesie. omnes enim unus cor-
pus sumus in christo. i. cor. x. et ideo pacem habere debe-
tis sicut membra unius corporis et grati esto-
te. hic monet ad operationem boni ordina-
tis ad deum. ubi monet ad sex. primo ad
beneficiorum dei recognitionem. ij. ad scripturarum
dei meditationem. uerbum christi. tercio ad sui et
aliorum edificationem. docentes. quarto ad
interiorem deuotionem. in gratia. v. ad dei glo-
rificationem. omne quodcumque. sexto ad gratiarum ac-
tionem. gratias agentes. deo et patri. et grati. q.
d. hec omnia habete in uobis. et de hiis omnibus
grati estote deo datori eccl. xxix. ingratus
sensu derelinquit liberantem se. uerbum dei christi.
i. doctrina euangelij que specialiter uerbum christi est quia
de ore eius processit. habitet in uobis. per iuge-
s. eius meditationem. et hoc habundanter. i. non
solum ad uitam. sed et aliorum edificationem. ha-
bitet inquam in omni sapientia. i. in omnium scripturarum
intelligentia. ut intellectu omnium scripturarum habea-
tis. phil. ij. inter quos lucetis sicut luminaria
in mundo uerbum uite continentes. uos dico per
ipsum uerbum inhabitans. docentes uosmetipsos
uirtualem. s. de ignorantis ut sapiens sciens
doceat ignorantem. et commonentes de hiis
que sunt morum. docentes inquam et commonentes.
et hec in psalmis que pertinent et monent
ad bonam operationem. et ympnis. ad dei lau-
dem pertinentibus qui excitant ad deuotionem.
et canticis spiritualibus de eternis bonis age-
ntibus. que ostendunt celestem iocunditatem. sicut habetur
eph. v. uos dico in gratia. i. in consideratione
dei erga uos. cantantes in cordibus uestris
non tantum in labiis. sicut illi de quibus ysa. xx-
ix. populus hic labiis me honorat. cor autem
eorum longe est a me. et hoc deo. i. ad honorem

dn̄i. sitis ꝗ cantantes cū exultatōe ī grā
.i. cū deuotōe. in cordibꝫ uṙis. i. cū alacrita
tē. dn̄o. i. recta intentōe. n̄ solū dm̄ o
re laudate. ꝫ omē q̄dq̄d facitis ī ūbo aut
oꝑe oīa ꝗ. cogitates n̄ solū uerba uel
oꝑa in nōie dn̄i ihu x̄. i. ad glam̄ x̄ nō
urām suple facite. ul' omē q̄dq̄d facitis
ꝛ c̄ facite oīa. i. pfcā. in noīe dn̄i ihu
xp̄i. i. ad glīa x̄. đ. s. totū attribuen
do. i. cor. x. siu manducatis siu' bibitis
siu' quid aliud facitis oīa in glām dei
facite. uos dico grās agentes đo ꝛ pr̄i.
.i. illi qui est deus ꝑ eēm. ꝛ pr̄ ꝑ ꝑceptā
tē. a quo. s. oīa bona. Ja. i. omē datum
optimū ꝛc̄. ꝛ hec ꝑ ipm̄. s. xp̄m. per
quē pr̄ dat oīa. mlr̄es ꝛc̄ postq̄ posu
it admonitōm om̄ gnalem. hic ponit
admonitōm quādā ꝑsonaꝝ spālem
ꝛ p° ꝑ ordinē uxoꝝ ꝛ mrīt. sc̄do filioꝝ
ꝛ ꝑentū. filij. tc̄io seruoꝝ ꝛ dn̄oꝝ. ser
ui. Jn ꝑma ꝑte p° ꝑo' admonitō mu
lieꝝ. sc̄do uiroꝝ. uiri. dc̄ g. mlr̄es q.d.
uos om̄s gnalr̄ ita facite. ꝫ spālr̄ uos
mlr̄es subditi estote uiris sicut oꝫ. i. tā
ꝑfcē. sicut deus mandauit ꝛ hoc ī dn̄o.
.i. in hiis que sunt scd̄ dm̄ n̄ ꝯᵃ dm̄.
eph'. v. mlr̄es uiris suis subdite sint ꝛ uos
uiri diligite affcū. uxores uṙas ꝛ no
lite amari eē ad illas effcū. i. acerbi
ꝛ austeri. ecc̄. iiij. noli eē sicut leo ī do
mo tua ꝛc̄. huiꝰ aūt dilcōnis ponit du
o exempla eph. v. debent. n. dilige' il
las sicut x̄ dilexit eccām affcū. ꝛ sicut
corpa sua effcū. Adōc hic q̄ uxor debꝫ
uiro. viij. ꝑmo dilcōm animi. tob. x.
monētes eam dilige' maritū. sc̄do fide
thori. ro. vij. uiuēte uiro uocabit' ad
ultera si fuit cū alio uiro. tc̄io timore
inoffensiꝰ. eph. v. uxor timeat uirū
suū. iiij. dilectōm in obsequiis. gen.
.iij. sb' uiri potēte eris. v. obediā in
mādatis. i. pe. iij. sara obediebat abrhe.
.vi. reuerentiam in uerbis. vn̄ sara uoca
bat abrahā dn̄m. gen̄. xviij. postq̄m
senui ꝛ dn̄s meꝰ uetulꝰ est. vij. ꝯsor
tiū in cohitatōe. i. cor. vij. ꝑcipio ux
orem a uiro n̄ discede'. viij. adiutō
riū ī coꝑatōe. gen. ij. n̄ est bon' esse
hoiem solū. faciam' ei adiutoriū. filij
hic po' admonitō filioꝝ ꝛ ꝑentū. ꝛ p°
filioꝝ. sc̄do ꝑentum. ꝑres. filij obedi
te ꝑentibꝫ ꝑ oīa. sic̄ hꝫ eph. vi. hoc
.n. bn̄placitū est đo. s. q: ip̄e hoc ꝑcipit.
exo. xx. honora ꝑrem tuū ꝛc̄. ꝛ hoc in
dn̄o. i. in hiis que sunt s' deū. ꝛ uos pa
tres nolite ad indignatōm. s. ꝓuocare

ꝑuocare filios uṙos. eos nimis asꝑe trac
tando. ut n̄ pusillo aīo fiant. n̄ ualētes
.s. dīuciꝰ pati. sic̄ hꝫ eph. vi. ꝑres noli
te ad iracūdiā ꝛ c̄. serui. hic ponit ad
monitōm suoꝝ ꝛ dn̄oꝝ. ꝛ p̄mo suoꝝ. sc̄o
dn̄oꝝ. dn̄i. Jn pm̄a ꝑte ꝑmo docet eos
in quo seruiend'. sc̄do quō. n̄ ad oculū.
tc̄io quo aīo. q̄dq̄d. iiij. quo ꝑmio scientes
.v. quo debito. dn̄o. sexto qua ꝑcā. q̄
eni. dc̄ g°. serui obedite ꝑ oīa. q. s. sunt
scd̄ dm̄. ꝑcīn. n. n̄ est de oībꝫ. q: ꝑcīn
nich' est ꝑ aug. ꝛ nich' fiunt hoies cū pec
cant. dn̄is carnalibꝫ. i. malis. n̄ tm̄
spūalibꝫ ꝛ bonis. i. pe. ij. serui subditi es
tote in om̄i timore dn̄is. n̄ solū bonis
ꝛ modestis ꝫ ꝛ discolis. uos dico n̄ ad o
culū seruientes. i. in ꝑsentia eoꝝ tm̄ ꝗ
oculis corꝑalis uidet. ꝫ ꝛ in absentia.
.q. hoibꝫ placentes. i. placē uolētes ꝛ n̄ đo
ꝑs. deus dissipauit ossa eoꝝ qui hoibus
placēt. sic̄ hꝫ eph. vi. ꝫ in simplicitate
cordis. i. simplici ꝛ pura intentōe. ecc̄. i.
ne dupplici corde. uos dico timētes deum.
quē n̄ potestis falle'. gal. ulc̄. nolite er
rare deus n̄ irridetur. q̄dq̄d facitis seruī
endo. s. dn̄is uṙis. ex aīo oꝑamini. i. uo
luntate n̄ timore ꝑne. sicut dn̄o ꝛ non
hoibꝫ. i. sicut si dn̄o hoibꝫ ꝫ dn̄o oꝑare
mini. ul' seruiretis qui pncipalr̄ attēdit
aīm magis quā manū. ro. xvi. ꝗ aūtē
īnuetur coꝛ. oꝑamini inq̄. ex aīo scientes
q̄ ꝑ oꝑe. s. uṙo. a dn̄o om̄ gnalr̄ ꝛ si
non a dn̄o uṙo. accipietis retributōm
hereditatis. qm̄. s. dicetur cuilꝫ bono ser
uo. euge serue bone ꝛ c̄. m̄. xxv. ꝛ nō
dicit accipietis mercedem ꝫ hereditatē. qr̄
.n. erītis filij n̄ iā serui. ꝛ iđo q: accep
turi estis talem retributōm. dn̄o xp̄o
ꝛ ꝑ aliquos dn̄os. siuite in hiis q̄ ꝑcipic. ps.
siuite dn̄o in timore. qui. n. q̄ ita siuiend'
est nec ꝑ dn̄oꝝ crudelitate dimittend'ū
eni q: qui iniuriam facit siu' siuis siue
dn̄s recipiet a dn̄o. id q̄ inique gessit. đo
eni facit iudiciū īiuriam paciētibus.
ꝛ hoc suple indifferenter cuiꝫ. q: n̄ ē ꝑso
naꝝ acceptō apud dm̄. ut. s. puniat pau
ꝑem n̄ diuitem. seruū n̄ dm̄m. act. x. in
ueritate cōꝑi q̄ n̄ est ꝑsonaꝝ acceptor
ꝗ. sap. vi. n̄ subtrahet ꝑsonā cuiꝰq̄ ꝛc̄. q:
pusillū ꝛ magnū ip̄e fecit. ꝛ equalr̄ c̄ ei
cura de oībꝫ. dn̄i. q. ita uos serui debe
tis uos hr̄e ad dn̄os ꝛ uos dn̄i q̄ iustū ē
ꝑ eoꝝ seruiciū ꝛ equm̄ ꝑ nīm ꝯuenient.
seruis ꝑstate. uō eos. q. equales uob' repu
tetis n° nulla ꝯpellatis. ecc̄. vij. siꝰ fidelis
sic tibi qⁱ aīa tua. ꝛ ibidē ne ledas seruū

i ueritate operante. P(ro)star(e) itq(ue) sacerdos que ero
uos. sicut et ipsi d(omi)n(u)m h(ab)etis in celo qui ta
lia exiget a uob. qualia uos a suis uris.
q(uestio). vij. in quo iudicio iudicaueritis iudica
bimini. et in qua mensura mensi fueritis
remetietur uob. Hic q(ue) sup(ra) i(d est) indu
te uos. q(uestio). uirtutes a solo d(e)o sunt n(on) a nob.
r(esponsio). a d(e)o sunt effectiue s(ed) a nob p(re)paratiue.
It(em) s(upra) i(d est) donantes inuicem. glo. qui ab illici
tis abstinet laudem h(abe)t. qui u(er)o a licitis
se temp(er)at laude h(abe)t et p(re)mium. q(uestio). abstine(re)
ab illicitis e(st) p(er)fectioris. q(uam) a licitoru(m). r(esponsio). gl(osa).
loquitur de p(re)mio accidentali et speciali q(uod) debetur
op(er)ibus sup(er)erogationis. n(on) de essentiali et com(mun)i. It(em)
sup(ra) i(d est). sup(er) o(mn)ia caritatem. glo. magis stu
dendum est ei uirtuti que in o(mn)ib(us) maiore
.s. caritati. q(uestio). ap(ostolus) i. abraham genuit (et)c. gl(osa).
fides generat spem. spes caritatem. (er)go fides cari
tatis mater. (er)go maior. r(esponsio). fides maior e(st) s(ecundu)m
aucto(r)em originis. s(ed) caritas maior e(st) s(ecundu)m
p(er)fectionem dignitatis. It(em) s(upra) i(d est) que e(st) uinculum
p(er)fectionis. glo. certe p(er)fectum facit caritas o(mn)ia
ligat ne abeant. q(uestio). humilitas e(st) custos
u(ir)tutum. r(esponsio). humilitas custodit retrahendo
uirtutes a p(ri)ncipio corruptiuo .s. sup(er)bia. s(ed) cari
tas (con)iungendo cum p(ri)ncipio (con)s(er)uatiuo .s. summo
bono. It(em) s(upra) i(d est) et pax xp(ist)i glo. pax dicitur p(ro)p(ri)e
que n(on) h(abe)t caritatem. caritas u(er)o s(em)p(er) h(abe)t pa
cem. q(uestio). ysa. lvij. n(on) est pax impiis. (er)go n(on)
est pax sine caritate. r(esponsio). gl(osa). loq(uitu)r de pace
exteriori n(on) de interiori. It(em) s(upra) i(d est) i(n) o(mn)i sap(ientia).
glo. ut o(mn)ium scripturarum intellectum habeatis. q(uestio).
nullus est qui o(mn)ia intelligat. r(esponsio). n(on) loq(ui)t(ur) de
o(mn)ib(us) scripturis g(e)n(er)ali(te)r s(ed) de canonicis sp(eci)aliter
quarum o(mn)ium intellectum quis h(abe)re pot(est) expresse s(ed)
n(on) p(er)fectum. uel in uniu(er)sali s(ed) n(on) i(n) p(ar)ticulari. faciendo
ea ad que tota scriptura p(ri)ncipali(ter) ordinatur.
It(em) s(upra) i(d est). omne quodcumque facitis. gl(osa). o(mn)ia tenemur
in deum ordinare. q(uestio). (er)go quicumque n(on) ordinat
mortali(ter) peccat. (er)go qui dormit n(on) ordinando
ad d(eu)m peccat. (er)go nullum op(us) est indifferens. r(esponsio).
ad p(r)imum o(mn)ia in d(eu)m ordinare debemus. i. actu
uel habitu. i. facere talia que habilia sint ordi
nari. ad s(ecundu)m r(esponsio). quius nullum opus delibe
ratum sed quodcumque p(er) (com)parationem ad operantem
sit indifferens tamen i(n) suo genere ad esse indiffer
ens. It(em) ibidem glo. facite omne. i. p(er)fectum.
q(uestio). nullus tenetur ad op(er)a p(er)fectionis. r(esponsio). gl(osa).
loq(ui)t(ur) de p(er)fectione sufficientie n(on) habundantie. uel
(con)silium est n(on) preceptum. It(em) s(upra) i(d est). filij obe
dite parentibus p(er) o(mn)ia. (er)go fili(us) tenetur obe
dire parenti intrare religionem. q(uestio). intra
re religionem uoluntatis est. r(esponsio). p(er) o(mn)ia
intellige n(on) g(e)n(er)ali(te)r s(ed) q(ue) p(er)tinent ad pater
nam potestatem. It(em) sup(ra) i(d est) quodcumque facitis ex
animo operamini. glo. simulata equitas

n(on) est equitas s(ed) p(e)c(ca)tum duplicatum. (er)go pei(us) e(st)
peccare occulte quam manifeste. q(uestio). sol(u)z di
a sinu caste tamen caute. r(esponsio). p(e)c(ca)tum p(er) occul
tari duplicatur intentione. uel ad laudem (con)uen
tam et hoc est malum. uel ad gl(ori)am (con)fusionem
sua(m) uel alior(um) corruptionem uitanda et h(oc) n(on) e(st)
malum. It(em) s(upra) i(d est) n(on) est p(er)sonarum acceptio.
q(uestio). malach. i. iacob dilexi (et)c. r(esponsio). n(on) e(st)
p(er)sonarum acceptio ubi un(us) .s. esau iuste dap
natur et ali(us) .s. iacob misericordit(er) liberatur.
Orationi instate. Post g(e)n(er)alem exhor
tationem q(ue) incipit ibi. c. iij. mortifica
te (er)go (et)c. et post exhortationem quarundam p(er)sonarum
sp(eci)alem q(ue) incipit ibi mulieres. hic tercio redit ad
generalem exhortationem et p(r)imo mon(et) eos ad
orationem p(ro) fidelibus. s(ecun)do ad (con)uersationem i(n)fidelium.
in sapientia. t(er)tio subdit cautionem orandi. q(uo)d e(st) ibi
me. In p(r)ima p(ar)te p(r)imo mon(et) orare p(ro) o(mn)ibus
g(e)n(er)ali(ter). s(ecun)do p(ro) se sp(eci)ali(ter). orantes simul. d(icitu)r (er)go.
orationi. q. ita sigillatim uos monui. s(ed) (com)muniter
uos o(mn)es. instate orationi. s(cilicet). assidue orando
p(ro) futuris bonis optinendis. ecc(lesiastic)i. xviij. ne i(m)
pediaris orare semper. et luc. xviij. op(ort)(et) s(em)p(er) orare
et n(on) deficere. nec dico. uigilantes in ea. i. p(er)
nectantes ad instar eorum in oratione. luc. vi. erat
ihesus pernoctans in oratione dei. uel uigilantes in
ea. i. solliciti n(on) pigri. i. pe. iiij. fratres sob(ri)i
estote estote et uigilate in orationib(us) uos
ne dico manentes in g(rati)arum actione. p(ro) bo
nis p(re)teritis iam optentis. optime. n. se (con)iun
guntur. oratio p(ro) optinendis. et p(ro) optentis g(rati)
arum actio. Instate mecum orantes simul et p(ro)
nob. i. in oratione (com)muni p(ro) o(mn)ib(us) orate et p(ro) nob.
q(ui)a quanto oratio (com)munior tanto melior. uel simul.
.i. unanimiter et concorditer. q(ui)a tali(s) exauditur
multorum oratio. sic. n. orantib(us) ap(osto)lis descendit
sp(iritu)s .s. act. i. et ij. in hoc innuit ap(osto)lus humilitatem.
qui cum tante p(er)fectionis esset n(on) erubescebat ab
inferiorib(us) mendicare suffragia orationum. i. thess. v.
fratres orate p(ro) nob. orantes mecum. ut d(eu)s aperiat
nob. ipse. n. aperit et nemo claudit. apo. iij.
hostium sermonis. i. os meum ad loquendum multa
et magna. s(ecundu)m glo. ij. cor. vi. os n(ost)r(u)m patet ad
uos o corinthij. (et)c. aperiat inquam ad loquendum
misterium xp(ist)i. i. ad p(re)dicandum et exponendum mis
terium incarnationis. et hoc. eph. vi. orate
p(ro) me ut detur m(ihi) sermo in ap(er)tione oris mei.
cum fiducia notum facere misterium euuangelij
p(ro)pter quod. opus .s. p(re)dicationis. et uinctus sum.
.ij. thim. ij. p(er) euuangelium meum in quo laboro usque
ad uincula. ad loquendum inquam ita ut manifestem
illud fidelibus. licet absconditum sit infidelibus
.ij. cor. iiij. q(uo)d si opertum est euuangelium n(ost)r(u)m i(n) his q(ui)
pereunt est opertum. manifestem inquam. ita .s. co
dianter et prudenter et efficaciter. ut oportet
me. q(ui)a sic tantus ap(osto)lus loqui. mich. vi. repleri

sum fortitudine domus xpi dni. ecce constantia iudicio. ecce prudentia et virtute. ecce efficacia. ut annunciem iacob scelus suum et c. sco. hic quod predicatorem ubi dei oz loqui. i. vir ut. i. thess. ii. exhortacio nostra non de errore ii. euidenter. eze. xxiiii. qui elucidant me uitam eternam habebunt. iii. utiliter. ro. x. quam speciosi pedes annunciancium pacem. euangelizancium bona. iiii. constanter. act. xiiii. constanter paulus et barnabas dixerunt. v. feruenter. act. xix. feruens spiritu loquebatur ea que sunt de ihu. vi. sapienter ps. os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium. vii. paciente. ps. bene patientes erunt ut annuncient. viii. efficaciter. ro. xv. non audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit xpus. In sapientia. hic monet eos ad conuersionem et edificationem infidelium. et hoc monet eos edificare eos in sapientia conuersationis. ii. in gratia sermonis. sermo vester. dicit glosa. in sapientia. q. d. non solum orate pro me et c. sed etiam ipsi. ambulate proficiendo. in sapientia. i. in scientia. caute et honeste conuersando. sapientia enim proprie loquendo est de diuinis. scientia de humanis. ipsa. n. docet recte conuersari in medio nationis praue et peruerse. ambulate inquam. ad eos. s. illuminandos. qui foris sunt. i. extra ecclesiam. hic est infideles. ut. s. exemplo uestro illuminati conuertantur. i. thess. iiii. honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. et. i. pe. ii. conuersationem uestram inter gentes habentes bonam. et c. uos dico redimentes tempus. i. oportunitatem predicandi eis uobis acquirentes. Ephes. v. uidete quomodo caute ambuletis redimentes tempus. et hoc tempus predicandi eis. sermo uester in gratia. i. talis ut sit gratus audientibus. uel in gratia predicanda non in lege. sale per discretionis sit conditus. sine. n. insulsus non reficit. Job. vi. si comedi potest insulsum quod non est sale conditum. leuit. ii. quicquid optuleris sacrificii sale condies. sit inquam conditus ita. ut sciatis quomodo oporteat uos unicuique respondere. dulcimode. s. secundum personarum dulcitatem. aliis sapienti. aliis insipienti. i. pet. iii. parati ad satisfactionem omni poscenti uos racionem de ea que in uobis est spe et fide. ¶ Nota hic quod foris extra ecclesiam dicuntur esse sex genera hominum. primo pagani. i. cor. vi. quid ad nos de hiis qui foris sunt. ii. iudei. ma. viii. mater tua et fratres tui foris stant. tertio heretici. ps. qui uidebant me foras fugerunt a me. quarto excommunicati. Jo. ix. Audiuit ihesus quod eiecerant eum foras. quinto omnes mali. apo. ult. foris canes et uenefici et c. sexto dampnati. ma. xiii. malos autem foras miserunt. Que circa me. hic ponit excusationem orandi significans eis statum suum per duos discipulos. quos laudat. primo tithicum. secundo honesimum. cum honesimo. dicit glosa. que circa. q. d. hoc scripsi uobis. que autem circa me sunt scribi non oportuit quia omnia nota uobis faciet tychicus et honesimus. hoc est quod dicitur. que circa me sunt. i. tribulaciones undique me circumdantes. uel circa me. i. exterius non intimus attingentes. ii. cor. v. tribulacionem patimur sed non angustiam. omnia uobis nota faciet tychicus. per hunc. n. misit apostolus hanc epistolam. et per eundem transmisit epistolam ad ephesios. unde ephes. vi. ut autem sciatis que circa me sunt quid agam omnia uobis nota faciet tychicus. et c. tychicus inquam karissimus. in dilectione. frater in fide et fidelis minister in predicatione et conseruus in adiutorio tolerancie et passione. conseruus inquam in domino. i. propter dominum. quem. s. tychicum. misi ad uos ad hoc ipsum. i. propter hoc ipsum ut cognoscat que circa uos sunt. propter quod magis cauti esse debetis. et misi supple ad hoc ut consoletur corda uestra. contra aduersa et mala huius mundi. hoc. n. debet esse officium legatorum. consolari. s. corda fidelium. propter quod et misit filius spiritum paraclitum. Jo. xvi. misi inquam cum honore honesimo karissimo et fideli fratre. qui. s. honesimus est ex uobis. hic enim seruus fuit hominis colosensis. s. philemonis. qui ab eo discedens et romam ueniens ab apostolo baptizatus fuerat quem et domino suo cum literis remisit. qui. s. honesimus uel et uterque omnia que hic aguntur tam in nobis quam a nobis nota faciet uobis. et ideo scribere non oportuit. Salutat uos. hec est tercia pars principalis huius epistole. in qua post salutationem et graciarum actionem et instructionem ponit epistole conclusionem. et primo ponit salutationem eorum per alios. ii. aliorum per ipsos salutare. tertio eorum per seipsum. salutatio mea. In prima parte per ordinem ponit sex personas que eos salutant. primo aristarchum. secundo marchum et marchus. tertio ihesum et ihesus. quarto epafram. Salutat uos epafras. quinto lucam. salutat uos lucas. sexto demam et demas. dicit glosa. Salutat uos aristarchus concaptiuus meus. i. particeps et socius laborum meorum. et marcus de quo ii. thim. ult. marchum assume et adduc tecum. est enim michi utilis in ministerio. marcus dico consobrinus barnabe. consobrini dicuntur qui sunt de duabus sororibus. de quo. s. marcho uel barnaba. accepistis mandata mea. s. ne reciperetis eum quia a me discesserat. act. xv. sed nunc si uenerit et c. uel accepistis mandata. s. quod rediit ad me et ideo si uenerit ad uos recipite illum. quia michi reconciliatus est. et ihesus qui dicitur iustus supple salutat uos. qui. s. predicti ex circumcisione sunt. i. iudei. et tamen de gracia idem mecum sentiunt. et predicant. multomagis ergo uos qui iudei non fuistis. hii soli. s. de iudeis. adiutores mei sunt aliquos. n. adiutores habebat de gentibus. Adiu

tores inq̄. i regno dei p̄dicando. m͡t. iiij. a
gite pniam. appinq̄bit. n. regnū celoꝝ.
qui .s. p̄dcī m' in tribl'ce posito sunt solati.
uic'. s. mecum in p̄dicatōe supplendo. salu
tat uos. hic ponit salutatōm epafre. et p'
ponit ipām salutatōm. sed eius ad eos sol
licitudinē. semper sollicitus. hō est p eis
laborem. testimonium. dicit g°. salutat uos
epafras qui ex uob' est. hic. n. erat colo
sensis et eis post archippū p̄dicauit. sub'.
.i. epafras inq̄. s'u' xpi ihu. non legis. ipē
dico sp' sollicitus p uob'. i. p salute u̾ra i
orōnibꝫ. apud dm. pu. vij. sursum animā
tuā orōnibꝫ i quibꝫ supple p uob' orat. ut
stetis. i. pseueretis. pfcī orando. et pleni in
faciendo. oī uolūtati dei. s. bona quo ad i
cipientes. beneplacente quo ad pficientes.
et pfcā quo ad pfcōs. ro. xij. pbetis que
sit uoluntas dei bona bn̄placens et pfecta.
et licet p° sit uoluntatē dei scire quā face
re. pponit face tamq̄ᵃ paupm. Jo. xiij. si
hec scitis bti eritis si feceritis ea. testidm̄. n.
q. d. t'ue sollicitus est p nobis. testimonium
.n. illi. s. epafre. phibeo q' ht' multū labo
rem p uobis. n' solū orando. sꝫ et alijs mo
dis salutem u̾ram procurando. n' solū pro
uobis. sꝫ et p hijs qui sunt laodicie. q' et er
rant p̄uenti a pseudo. et p hijs et qui sunt
ierapoli. salutat uos lucas euangelista
medicus n' tm̄ corpoꝝ sꝫ p'ncipalit' anima
rum. hic enī usqꝫ ad passionē paulum
secutus est. vn̄ de roma scribens. ij. thi. ult'.
dicit lucas est mecū solus. et d'r. karis. eius
qui de q' sc'. carior q' discipulus. karis q'
euangelista futur°. et demas supple salutat
uos. de quo postmod' rome exiit d'r. ij. thi.
.vi. demas me dereliquit. ¶ Hō. sci id. adiu
tores in regno dei. q' regnū dei alīi dī uita
eterna. m͡t. iiij. agite pniām et c. alīi eccā.
m͡t. xxij. sile est regnū celoꝝ hoī regi qui
fecit nuptias filio suo. alīi scriptā. m͡t. xx.
auferetur a uob' regnū dei. alīi g'ra. ro.
.xiiij. regnū dei n' est esca et potus. sꝫ iu
sticia et pax et c. salutate. hic p eos monꝫ
salutari alios. et p° monꝫ laodicenses sa
lutari. sed hanc eplām salutatoriam
eis legi. et cum lecta. sed p̄latū eoꝝ cōmo
neri et dicite. dicit g°. salutate frēs qui
sunt laodicie. isti. n. sūt p̄uenti erant
a pseudo. et erant eis uicini. et nipham
spālit' que p̄dicatores ad hospiciū recipit.
et que in domo eius ē eccām. i. familiā xpiana.
ubiqꝫ enī est cōgregatio fideliū ibi est ecc'.
et cum lecta fuit apud uos hec epl'a. cōuenī
do enī erat ut fidelibꝫ simul cōgregatis le
geretur epl'a a paulo missa. facite ut et
in laodicensiū eccā legat'. isti. n. oīb' sīli
bus admonitionibꝫ indigebant et uicini et fa
miliares erant. ex quo i intelligit' ad
monitiōēs apli ee gnales sic' dnī. m͡r. xiij.
q' uni dico oībꝫ dico. et ea. s. epl'a que la
odicensiū est. quā. s. eis misi ut ipi m̄.
uob' legatur. ut. s. sciatis uos et ipi h' res
ponsū ee eoꝝ questionibꝫ. hec epl'a nō
sunt posita in nūo epl'aꝝ pauli ppt' nu
merum. Jn. xiiij. n. epl'is ab aplo scptis
ostendit' q' in doctrina eius tam ueteris q̄
noui testamenti suma ptinet'. in. x. enī
missis ad eccās intelligit' uetus testm̄ in
quo ptinentur. x. legis mandata. Jn
quatuor u° missis ad psonas intelligit'
nouū testamentum. doctrina. s. quatuor
euangelistaꝝ. et dicite archippo. p̄lato
.s. uro. ex quo appet quod subditi pos
sunt excitare prelatos negligentes
ad uigilantiā. uide ministerium p̄latōis
.s. n' diuinum. i. coꝝ. iiij. sic nos existimꝫ
homo ut ministros xpi q' accepisti i dnō.
.i. in rebꝫ ad dnm̄ ptinentibꝫ n' ad se
culū. uide inq̄ ut illud ipleas. ut. s. sol
licitus sis circa illud. ij. thi. ult'. op° fac
euangeliste. hec d'r ppt' hoc. ut sicut p istoꝝ
inobediam cessauerat. sic p eoꝝ correctōm
et exhortatōm animetur ad officii exe
cutōm. salutatio. hic ultio p° eos. p'a
manu salutat. sed statim sunt eis cōme
morat. memores. sed salutatois sor
ma describit. g'ra. dicit g°. salutatio mea
manu pauli supple scripta est. ut. s. sciatis
a me missam ee eplam. ex hoc. n. loco p'
a manu scripsit eplam. q. p sigillo. sa
lutat et paul' manu q' ubo et exemplo
saluta' salutē eis mitiat. ptra illos qui
dicunt et n' faciūt. m͡t. xxiij. ipi. n. salu
tant lingua n' manu. memores estote
uincloꝝ meoꝝ. quid. s. et ppt' quā causam
paciar. heb'. ult'. mementote uinctoꝝ tamq̄
uincti. h' aute dicit' s' glosatorē ut sactes
ptra p uitate patiē ipam sic pfirmatam
teneatis. ul' ut sile pati animent'. uel
ut p eo in tribl'ce posito orent. ul' et ut ei ne
cessaria ministrare n' obliuiscantur. g'ra
n' legis obseruantia dnī ihu. i. p dnm̄
ihm facta. Jo. i. g'ra et ueritas p ihm xpm facta
est. uobiscum sit supple. q' sic ea nichil poťis
.i. coꝝ. xv. g'ra dei sum id q' sum. amen
pfirmatio est peticōis et pclusio totius
eple. ¶ Et no° hic q' uincloꝝ suoꝝ cosiuit
ee memores. iiij. de causis. p° ad orand'
sicut eccā p petro. act'. xij. petrus quidē
sed ad instigandū. i. mach'. vi. elephātis
ostendunt sanguinem uue et mori et c. tio

ad ꝯfaciend'. heb'. x. vinctis ꝯpassi estis.
quarto ad ministrand' de quo phillipen
ses laudat. phil'. ult°. gavisus sū i dn̄o ā
liqñ refloruistis. ⁊c. Hic qr̄ . s̄r d ad lo
quend' misteriū x̄i. glo. ad exponend' illud q
est secretū de x̄po. s. eius nativitatem
⁊ passionē. Qm̄. si secretū erat q ab e
is exponi n̄ poterat. Rs°. aliis maxi ēi
delibz erat secretum sz sibi p sp̄m reue
latū. It' ib'. ut manifestē illud. glo
apte. Q°. n̄ pot corrigia calciamti. i.
mod' vnionis solui. Jo. i. cui n̄ sū dig
nus ⁊ c. Rs°. vel est explicabil' sz non
mod' dici n̄ pot apte q̄ ita est sz n̄ q̄m
ita est. It' sup i'. quom oꝫ r̄nde vni
cuiq;. qr aliter litterato aliter ydiote atq; alis
psonis aliter talib' r̄ndend' est. Qm̄. r̄nd'
est sp̄ ad uitatē. ūitas uo vni' q̄dnis sp̄
vna est. Rs°. ꝗuis ūitas dicenda sit v
na tū mod' dicendi diūsis. ut d' q non
sp̄ oꝫ r̄ndē ad ūitatem q̄dnis sz sp̄ ad
ueritatē ꝯsiste r̄ndentis. It' sup i' plem
in om̄i uoluntate dei. glo. ut uelitis om̄ia
que uult ds̄. Qm̄. q si de' me uult dāp
nari debo me uelle dāpnari. Rs°. debem'
uelle om̄ia que uult deus. s. nos uelle. sz
n̄ om̄ia que uult ipse. It' sup i' dicite ar
chippo. glo. nō q̄ ꝓpositus ipo⁊ p eos cō
monet. Qm̄. subditi monendi sūt per
platū nō eō. Rs°. est admonitō quedā
duplx. quedam p modū auctis ⁊ gr̄d
ex questu. h est platoꝝ. quedā p mod'
humil' insinuatōis ex zelo h bn̄ est sub
ditoꝝ. ut d' q h monitō faciāt auctē su
perioris. s. pauli. It' ibid'. glo. qr plebis
est h ep̄la scribitur n̄ ad rectorē destina
tur sz ad eccl̄am. Qm̄. cā plebis ad p
latum ꝑtinet. g ei scribi dz. Rs°. cau
sa plebis duplx est. ut in platū īiuria
⁊ tunc plato scribi n̄ oꝫ. ⁊ ita erāt hic
qr pseudo q' eū receperāt ut n̄ ī platū in
iuriam. tunc scribitur ⁊ plato. Ex
plicit ep̄la ad colosenses.

Paulus et siluanus et t̄. Hanc
ep̄lam scribit p̄ma scribit ap̄ls
paulus thessalonicensibz. thessa
lonica est ciuitas quedā metropol' ma
cedonie que est p̄uīcia vna grecie. the
salonicenses g sunt macedones. hii u
bum ūitatis ab ap̄lo paulo fidel' re
ceperunt ⁊ firmiter tenuerunt. unde n' ci
uium suoꝝ persecutōibz. ut pseudo a
p̄loꝝ p̄dicatōibz moti a p̄seudo fide
potuit. hos g. collaudat ap̄ls. scribens
eis ab athenis. erant tū eq; int' eos q̄
dam qui curiose ⁊ ociose uiuebāt. ⁊ alii
⁊ alii qui fornicarii erant. ⁊ alii q' de
r̄bne fuca min' plene sentiebāt. hos
g° ap̄ls corrigit ⁊ corrigi ꝓpāpit. intend'
g° hic est malos corrigē ⁊ bonos ad p̄se
ueranciā hortari. mod' agendi pate
bit ex diuisione ep̄le. qr primo ponit
salutatōm. sc̄do subdit maiorē i bo
nis ꝯfirmatōm. gr̄as agim'. usq; ad. iiii.
c. t̄cio minorum a malis reuocatōm. c.
iiii. ⁊ v. quarto in ꝯclusione sc̄dō com
munē exhortatōm. c. v. rogam' autē
uos. In p̄ma pte p̄mo ponitur psone
salutantes. sc̄do psone salutate. eccl̄e. t̄
cio forma salutatōis. gr̄a nob'. d' g. pau
lus ap̄ls. ⁊ siluanus discipul' pauli. hic
siluan' sed' heb'. idē est q̄ silas. de quo act'
xv. paul' autē assūpto syla pfect' est. ⁊ thi
motheus. filiꝰ ei' discipul'. istos autē due
scrū adiūgit qr coadiutores fuerūt ap̄li
in ipis instruendis. sicut ⁊ in instruendis
corinthiis. vnde. ii. cor. i. x̄c ꝗ qui ī uob'
p̄dicatus est p me ⁊ siluanū ⁊ thimotheū
itm̄. ibi īnq̄ tres scribūt suple ecclē thes
salonicensiū. eccl̄e dico ꝯgregate suple in
dō patre. ut p̄ncipali actore a quo om̄ia
bona. Jac. i. om̄e datū optimū ⁊ om̄e
donū pfc̄m desursū est descendēs a patre
luminis. ⁊ dn̄o ih̄u x̄po. ut mediatore
p quem om̄e bonū. i. thi. i. mediator
dei ⁊ hoīm hō x̄ps ih̄c. scribūt īnq̄ sic. gr̄a
nob' suple sit. i. peccatoꝝ remissio. ⁊ pax
. i. mētis tranquillitas siue ad dm̄ reconciliatō
ul' gr̄a ad deum. pax ad pximū. ꝓponit
autē gr̄am paci qr pax est effectus gr̄e
n̄. n. est pax impiis. ysa. xlviii. solis. n.
hoīb; pax est bone uoluntatis. luc. ii. gr̄as
agim'. In hac sc̄da pte ponit maior in
bonis ipis ꝯfirmatōm. ꝯfirmare autē
eos intendit tripl'r. p̄mo de bonis eoꝝ
gr̄as agendo. c. isto. sc̄do labores suos et
illoꝝ eis ad memoriam reuocando. ii.
c. t̄cio sollicitudinē quā h̄t de statu ip̄o
eoꝝ eis indicando. c. iii. In p̄ma pte p̄i
mo gr̄as agit de bonis eoꝝ absolute. sc̄do
in alioꝝ ꝯparatione. ⁊ uos imitatores. In
p̄ma pte p̄mo ostendit quom° gr̄as agit.
sc̄do quare. memores. t̄cio de quo. scien
tes. dicit g°. gr̄as agim'. n̄ solū dicim'
uerbo sz agimus fc̄o. mos est ap̄li sp̄
a gr̄aꝝ actiōe incipere qr ipe maxīe pre
dicator erat gr̄e. agim' īnq̄ dō a quo
est materia gr̄aꝝ actionis. ⁊ hoc semp
. i. horis optimis ut sit accomoda distīctio.
p oībz uob'. i. p bonis que ī uob' sūt a dō.
nos dico memoriā ur̄i facientes in oroīb;
nr̄is. s. non solū gr̄as agendo p bonis

iam acceptis. sed orando pro contendis obe-
dis. ut ut in acceptis perficiendis. et dicit
orationibus nostris ad inveniendum quod quidem erat
eius orationes. oratio autem christo gloria tanto
melior. orationibus dico factis sine intermissio
ne certa hora. vel. i. sine intermissione
memoriam vestri faciendo semper in orationibus me-
is. memores. q. d. et hoc facimus quia sumus
memores operis fidei vestre. i. confessionis
que est primum opus fidei. secundum glosatorem.
ro. x. corde creditur ad iusticiam ore autem
confessio fit ad salutem. et laboris. quo. s.
laborastis pro nobis et pro proximis. et caritatis
tis ad deum et proximum que laborem reve
lat. et sustinentie contra mala adversa huius
mundi. et tangit hic apostolus quatuor bo
na in eis ex quibus spiritualis edificii struc-
tura consurgit. primum est perfectio fidei in cre-
dendo et confitendo. que fundamentum substernit.
secundum perfectio laboris in bene operando que
parietes ex quadratis lapidibus erigit. ter-
tium perfectio caritatis in diligendo quod tectum
supponit. Quartum perfectio patientie sustinen-
tie in patiendo. que. quasi columpnis quibus-
dam totum edificium fulcit. sustinentie inquam
spei. i. que est effectus spei. spes enim confortat
ad tot adversa sustinendum. quia secundum gregorium. con-
siderato premio minuitur vim flagelli. spe
i inquam domini nostri ihesu christi. i. habite in domino
nostro ihesu christo tanquam per ipsum adim-
plende. spei inquam existentis ante deum omnium
per creationem. et patrem nostrum per gubernatio-
nem vel adoptionem. q. ita certa est
spes vestra ac si iam essetis ante deum. vel spei
existentis ante deum et c. quia per hoc deo placere
intenditis non hominibus. scientes. hic ostendit
de quo gratias agit. ubi primo ostendit se sa-
re bonum eorum de quo gratias agit. secundo per quod
illud scit. quia evangelium. tertio quam certitudi-
naliter illud scit. sicut scitis. dicit ergo. sci
entes. q. ita gratias agimus pro vobis.
nos dico scientes o fratres per fidem. dilecti
a deo per caritatem. scientes inquam electionem
vestram. i. quod a deo dilecti et electi estis. per tem-
poralem. enim electionem previnimus de eterna. sci
entes inquam per hoc quod evangelium nostrum. s. mei
et silvani et thimothei non fuit ad vos in
sermone tantum. i. in ostensione verborum. sed
in virtute. i. operatione miraculorum. nostram
doctrinam et predicationem confirmante. unde marci ultimo.
illi autem profecti predicaverunt ubique domino coo-
perante et sermonem confirmante
sequentibus signis. et fuit et in spiritu sancto
per me. s. vobis dato. et hoc non parce sed in ple-
nitudine multa. donorum spiritus sancti. hec a-
dicit ut in nullo sibi videantur minores ceteris

ceteris minores. ac si diceret. per hoc quod deus ap-
tos dedit nobis tantam gratiam miraculorum.
et vobis per me dedit tantam habundantiam
donorum. scimus quod electi estis electi. sicut. i. ita
scimus electionem vestram et hec ita certitudinaliter
scitis sicut scitis quales. i. quam affectu vel
quam sancte conversati fuimus in vobis. i. inter
vos. et hoc propter vos. i. pro salute vestra et ex-
emplo propter vestram. ii. cor. xii. non quero que vestra sunt
sed vos. quasi diceret. per hoc et scimus electionem vestram.
quod propter vos tanta passi sumus. non enim deus tan-
tum apostolum tanta pati inutiliter permitteret. tan-
git autem hic apostolus circa predicationem suam
primo sapientiam sermonis ibi. in sermone.
secundo potentiam miraculorum. sed in virtute. tertio gratiam
donorum. in spiritu. quarto copiam exemplorum
et in plenitudine. ¶ Et vos imitatores. quia
duplex sit electio. prima eterne predestinatio-
nis. eph. i. elegit nos ante mundi constitutio-
nem. secunda presentis iustificationis. jo. xvi. non
vos me elegistis et c. tertia temporalis exalta-
tionis. ps. exaltavi electum de plebe mea.
quarta eterne glorificationis. mt. xxii. multi
vocati pauci vero electi. ct. xiii. elegimus bo-
nos in vasa sua et c. Et vos. hic gratias
agit de bonis eorum aliorum operatione. et primo
tangitur eorum prima conversio. secundo perfectio eorum
conversionis. ita ut facti. tertio perfectionis divulga-
tio. a vobis. quarto divulgationis materia
seu occasio. ipsi enim. dicit ergo. et vos. q. d. et
nos passi sumus in exemplum vobis. et vos
imitatores mei nostri facti estis. s. patiendo
s. phil. iii. imitatores mei estote. nec
solum mei. sed et domini. facti estis imitatores
in patiendo. christus enim passus est pro nobis nobis
relinquens exemplum. i. pe. ii. vos dico reci-
pientes. i. capientes non tantum auditu exterio-
ri. sed recipientes interiori. verbum predicationis
sicut terra recipit semen. et hoc in tribulatione mul-
ta. s. vestra et mea. quod maius fuit. non sicut
illi qui orta tribulatione propter verbum defecerunt.
mt. xiii. recipientes inquam cum gaudio. s.
gaudentes in tribulatione. jac. i. omne gaudium
existimate fratres mei cum in varias temptati-
ones incideritis. cum gaudio inquam spiritus sancti
eterne non mundi. Job. xx. gaudium ypocri-
te ad instar mundi puncti. ita. q. d. imi-
tatores nostri facti estis. ita. s. perfecte. ut facti
estis forma. i. exemplar confessionis et doctrine omni-
bus credentibus in macedonia provincia vestra.
et in achaia provincia vobis vicina. quia exemplo
non timet confiteri. sic debet ipsius perfecti et bonitas
prelati esse forma. i. pe. v. forma facti gregis
ex animo. et vere facti estis forma. a vobis. enim.
i. ex vestre patientie et doctrine. diffamatus est ser-
mo domini. i. divulgatus. sic accipitur. mt. xx. illi

2ª

bona

aut exeuntes diffamaverunt eum. diffama
tus inquam non solum in macedonia in qua
estis et in achaia sed quam estis. sed in omni
loco adiacenti vobis ex vicino. fides vestra
.i. fidei vestre perfectio. que. s. fides solum secundum
glo. cogitans que sunt mundi sic imperfecta.
.i. cor. vii. sed que sunt dei hominis. s. deum in hominibus
et exspectans deum in premium. talis inquam fides
vestra perfecta est .i. processit. Exemplo .n. vestre
audacis confessionis. fides audacter ubique pre
dicatur. perfecta inquam est ita ut non sit nobis
necesse quicquam loqui de vobis. s. ad alios
incitandos. ¶ Et nos hic quod platorum qui
sano maxime dicitur esse qui forma subditorum.
.s. formosa. per puram conscientiam. dan. i. pre
cepit rex ut tollerent de semine regis et
tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula.
decoros forma. foris manens per conversationem
honestam. phil. iii. observate eos qui
ita ambulant sicut habetis formam nostram.
alios informans. per sanam doctrinam. ii. thi.
.i. formam habe sanorum verborum. deformes insul
reprobis. per finalem perseverantiam. ysa.
lxiii. iste formosus in stola sua. stola dicitur
a stolon quod est longum et signat finalem per
severantiam. ipsi enim. hic tangit di
vulgatoris materiam sui adventum. ubi
primo tangit conversionis difficile initium.
secundo modum complectum. et quomodo. tertio de
votum obsequium. servire. quarto premium
certum. et exspectare. dicit ergo. ipsi enim
de nobis ad commendationem. s. fidei vestre. an
nunciant qualem introitum habuimus ad
vos .i. quam difficilem propter tribulationes quas
sustinuimus quando venimus ad vos. i. ii.
et etiam annunciant quomodo .i. quam vehemen
ter conversi estis .i. animi totaliter illa. idest
s. per inseparabilitatem fidei. inseparabiles per spem. con
cupiscibiles per caritatem. de qua conversi
one. ps. xvii. ut ipsos et non erunt. conversi
inquam a simulacris in plurali siquidem
sunt dii multi et domini multi. i. cor. viii.
ad deum unum in singulari. deut. vi. audi
israel dominus deus tuus unus est. hic est rectus
terminus conversionis. ier. iiii. si converteris israel ad
me convertere. conversi inquam servire .i. ad ser
viendum deo servitute latrie. ps. servite
domino in timore. deo inquam vivo contra cultum
hominum mortuorum quos quidam ut deum colunt.
ut iovem et alios. sed quod determinatur sap.
xiiii. et hec sunt principium totius ydolatrie. et
vero. contra cultum ydolorum et ymaginum
non habentium similitudinem in natura que quidam ad
orant. conversi inquam estis servire. et serviendo
exspectare filium eius de celis. venientem. s. ad
remunerandum. luc. xii. et vos similes hominibus

exspectantibus dominum suum. et c. ys. xxx. beati
omnes qui exspectant eum. et dicit de celis
quia filius in ultimo celorum corporaliter residet.
ps. elevata est magnificentia tua super
celos. quem filium suscitavit deus pater ex mor
tuis .i. ex consortio et numero mortuorum.
ipsum dico exeuntem ihesum .i. salvatorem. phil.
iii. salvatorem exspectamus dominum ihesum christum.
qui eripuit nos. iam in spe. tandem
in re. iam per eam quia culpam abstulit.
tandem per eandem quando auferet penam. eripuit
inquam a ventura ira .i. ab ira iudicii. so
ph. i. dies illa dies ire et c. ¶ Nota hic quod
vii. sunt simulacra. vii. planetarum per que
significantur vii. genera capitalium viciorum. de quibus
ysa. xix. commovebuntur simulacra egipti.
primum saturni qui tarde per circulum cursum suum.
.s. xxx. annis. et signat accidiam. secundum iovis
cui attribuunt tonare et huiusmodi. in quo signatur
superbia. tertium veneris in quo signatur luxuria.
Quartum solis qui influere videtur continue
in quo signatur gula. quintum mercurii qui est
deus mercatorum in quo signatur avaricia. vi.
martis qui est deus bellatorum in quo signa
tur ira. vii. lune cuius lumen pallidum est et
nocturnum in quo signatur invidia. ¶ Hic
quaeritur super id. paulus et silvanus. quaeritur quare non
addit apostolus. sicut in aliis epistolis. ¶ Responsio. quia
boni erant et bene de eo sentiebant. ideo non
erat opus ut auctoritate sed humilitate. ¶ Item
super id. a deo patre et domino. quare non addit spiritum
sanctum cum una sit operatio trium personarum. Responsio
quia spiritus sanctus intelligitur in patre et filio. ut nexus
in extremis ut in gratia et pace ut donum
primum in celestibus. ¶ Item sic id sine intermissio
ne. ¶ Quaeritur. cum dormiebat vel aliud faciebat.
Responsio. sine intermissione intellige certarum horarum
ad hoc deputatarum non omnium. ¶ Item super id me
mores operis fidei vestre. glo. proprium opus
fidei est confessio. ¶ Quaeritur. unde habetis unum est proprium
opus fidei non credere est proprium opus. non ergo
confiteri. ¶ Responsio. unde habetis unum est principale opus
fidei primum. s. interius. sed proprium opus eius secunda
rium. s. exterius est confiteri. ¶ Item sic id sustinentie
spei. glo. quia etiam facit spes gaudere. ergo spes
causat pacientiam. ¶ Quaeritur. ro. v. tribulatio pa
cientiam operatur. pacientia probationem. probatio vero spem.
¶ Responsio. non est inconveniens idem esse causam et effectum
eiusdem in diversis generibus causarum. sicut ambulatio
est causa efficiens sanationis. et sanatio causa
finalis ambulationis. sic dico quod pacientia est causa
materialis spei. quia de operibus pacientie spes sur
git. spes vero causa finalis pacientie. quia pre
mium ostendendo ad paciendum animat.
hec est causalitas causarum ad invicem intelligenda quo ad
actum non quo ad habitum quia ab eo est immediate.

Je sup i° idem glo. non enim possent tanta
mala sustinere nisi spes confirmaret. Contra
heretici sustinent. Glo. n possent. s. eo m quo
tot sustinent cum gaudio inetie consolationis.
Je sup i°. ante deum & patrem. glo. qr
ita eis erant ac si iam uideantis eum. Contra
maior est certitudo uisionis quam exspecta
tionis. Glo. similitudo est in genere n pare qr
illa cta sunt & n tm. Je sup i°. facientes
fuer q dilect & elect estis a deo. Contra hec n p
quis scire de seipso g multo minus de alio.
Glo. n pot sciri sed certitudinis. & coniecture
probabilis. Je sup i° sicut scitis. glo. ita scimus
illud diuinum. s. q estis a deo electi sicut uos sci
tis illud uisibile. Contra g sciebat ita certitu
dinaliter. ac si oculis uidisset. Glo. p tanto
est similitudo. qr utrumque sciebatur p signa
sensibilia. nam electionem eorum licet diuina &
inuisibilem sciebat apostolus p dationem spus sci in
signo uisibili. Je sup i° exspectare filium
glo. quem mali n uidebunt. vn d scriptura.
tollatur impius ne uideat filium dei. Contra
apoc. i. uidebit eum omnis oculus. Je n q
dicit i° scriptura. & ysa. xxvi. he. tollatur
impius ne uideat gloriam dei. Glo. ad primum.
omnes uidebunt humanitatem. & soli boni
eius diuinitatem. Ad sed. Glo. scriptura accip
gloriam p filio & eo qr filius e gloria patris sed
i° P. exurge gloria mea &c.
Nam ipsi scitis fratres &c. confirma
uit eos in bonis hitis de eis deo gratias agendo.
hic confirmat eos laboribus suis temporis ad me
moriam reuocando sed glo. & primo labo
res suos. sed laborem eorum. ibi gratias. In
prima parte p commemorat labores quos p
tulit ante eorum conuersionem. sed in eorum con
uersione. exhortatio. tertio post eorum conuersione.
& uos testis. In prima parte primo tangit la
borem quos sustinuit pondus. sed tempus
et locum. & ante quam. tertio fructum fidu
ciam. d g. nam ipsi. q d. ideo dico qualem
introitum habuimus ad uos & eius qua
litatem n expono qr n est necesse. nam
o fratres ipsi scitis introitum nrm ad uos
quia n inanis fuit. hoc legitur dupliciter. primo
modo sic. scitis inquam qr n inanis fuit. i.
in fatuitate & prosperitate qui sciui quam inanis
est. & fuit supple in multa sollicitudine
tribulationis & angustie p aduersis quas susti
nuimus. & quod & fiduciam habuimus in
deo nro. non in nobis qr maledictus ho
qui confidit in hoie. Je. xvii. loqui. i. loque
di & predicandi. ad uos euangelium dei. nos
dico ante quam. s. quam ueniremus ad uos.
passi in fuis & contumeliis affecti. i ubi sii in
uerbis philippis. s. in ciuitate philippe

suum. sicut scitis. & enim passus e ibi propter
puellam phitonissam. de qua eiecit spm
phitonicum. sic habetur act. xvi. sed n legitur
sic. ipsi scitis introitum nrm ad uos. qr n
inanis. i. instans fuit. qr p nulla adulta a
predicatione destitimus. & licet ante quam. s.
uenimus ad uos eramus supple passi mul
ta & contumelias affecti sicut scitis in phi
lippis. & postquam & uenimus i multa sollici
tudine supple fuissemus n tm timuimus predi
care. & fiduciam habuimus in deo nro.
non in nobis. loqui ad uos euangelium dei
ut licet multa passi essemus &c. tm fidu
ciam habuimus. loqui ad uos euangelium dei &
hoc in multa sollicitudine. i. cum multa at
tentione. Exhortatio enim. hic commemo
rat labores quos pertulit in eorum conuersione
& h tripliciter. primo eis spiritualia seminando.
sed ab eis carnalia n querendo. neque n.
alia. tertio se apud eos propriis laboribus susten
tando. & facti sumus &c. In prima parte primo os
dit qualia seminauit. exhortatio. sed qu
modo. & sicut. tertio quali intentione. n quasi
hominibus. dicit g. Exhortatio. q. multo fidu
ciam habuimus in deo. exhortatio enim &c
ut talia passi sumus & tm p ea honesta. ex
hortatio. n. nra. i. predicatio qua alios ex
hortamur sed i°. ii. cor. vi. hortantes uos
ne in uacuum gratiam dei recipiatis. n est
supple de errore. i. de mendacio contrario ad
fidem. & de ueritate neque de immunditia. p
dicando. s. carnales obseruantias ut
pacta carnalia quantum ad mores. & post de
honestate. neque in dolo. i. in dolosa simula
tione. glo. in fraude & astucia ypocrisis.
Job. xiii. numquid deus indiget uro me
dacio ut p illo loquamini dolos. & ita
pure & sincere loquimur sicut probati. i. electi
sumus a deo. act. ix. uas electionis e m iste.
electi inquam ad hoc ut crederentur nobis tanquam
.s. fidelibus. euangelium. i. predicatio euange
lii. gal. ii. cum uidissent q creditum est
michi euangelium prepucii &c. loquimur non
non quasi hominibus placentes. i. placere querentes. xpi
gal. i. si hominibus placerem seruus dei n essem.
& post querentes placere deo qui probat. i.
probata facit. ut probat. i. examinat cor
da nra. Je. xi. tu autem domine sabaoth qui
iudicas iuste & probas renes & corda. & i. R.
xvi. ho uidet ea que patent ds autem intuetur
cor. Neque enim. hic ostendit q n quesiuit ab
eis carnalia. & primo q n carnalem fauo
rem. sed q nec carnalem pecuniam. neque
in occasione. tertio quod nec carnalem glo
riam. nec querentes. primi e minus a corde. sed
a manu. tum a lingua. d g. neque enim.

q. d. ut non querimus hominibus placere. neque enim ali
quando fuimus in sermone adulationis. per quem
aliqui placent hominibus. sed potius in sermone
manifeste correctionis arguendo. scilicet vi
cia non palpando. ysa. iii. popule meus qui be
atum te dicunt ipsi te decipiunt. pro. xxiiii. ne
lactes quemquam labiis tuis. neque fuimus aliquando
sicut scitis. neque simpliciter fuimus in occasione
avaritiae. non tantum dico in avaritia. sed
nec in occasione avaritiae ut aliquid scilicet diceremus
vel faceremus quo questum temporalem intendentes
inveniremus. sicut pseudo. tyt. i. docentes que
non oportet turpis lucri gratia. et horum deus testis
est. qui scilicet novit corda. ipse enim iudex est
et testis. ie. xxix. nec simpliciter fuimus querentes
gloriam ab hominibus. cupientes scilicet ab ho
minibus laudari. sicut pseudo qui dilex
erunt magis gloriam hominum. Io. xii. ab hominibus
dico. neque a vobis neque ab aliis. sed a solo deo
cum possemus. q. d. dico quod non in avaritia
occasione avaritiae predicavimus. cum p
quamvis possemus de iure quod non pseudo. vobis
oneri esse exigendo. scilicet a vobis ut nobis
necessaria ministraretis. possemus inquam et hoc
ut christi apostoli. ex hoc enim quod tamquam christi apostoli
seminabant eis spiritualia potestatem habe
bant accipiendi ab eis carnalia. do
minus enim ordinavit his qui evangelium annun
tiant de evangelio vivere. i. cor. ix. Nota
super illud deus testis est. quod sancti viri deum invo
cant aliquando in testem. Iob. xvi. ecce enim in ce
lo est testis meus. aliquando in defensorem. ps.
dominus defensor vite mee. aliquando in mediatorem
Iud. xi. dominus qui hec audit ipse mediator ac
testis est. aliquando in iudicem. ps. exurge
et intende iudicio meo. Sed facti sumus. hic
ostendit quod propriis laboribus se apud eos susti
nuit. vel sustentavit. Ubi primo ostendit quomodo
se apud eos humiliavit. secundo quare. ita
desiderantes. tertio in quo. memores. ubi
ostendit quod humiliavit se in tribus. scilicet corpore
laborando. secundo manibus operando. nocte.
tertio ore predicando. predicavimus. dicit glossa. Sed
facti. q. d. nichil horum querimus. sed potius facti sumus
parvuli. i. humiles. mt. xviii. nisi conversi
fueritis et efficiamini sicut parvuli non intra
bitis in regno celorum. parvuli dico in me
dio vestrum. i. communiter ad omnes vos. et hoc ita
sollicite tamquam si nutrix foveat filios
suos. non alienos quos alienos nutrit ex
mercede sed suos ex amore. hoc autem simpliciter
fecimus quia nos ita desiderantes vos. non vestra.
i. salutem vestram non pecuniam. phil. ult.
non quero datum sed requiro fructum. cupide. i.
ferventer. volebamus tradere vobis non solum
evangelium dei. i. evangelii doctrinam predicando.

Io. x. bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis.
ii. cor. xii. ego autem libentissime impendam et
superimpendar ipse pro animabus vestris. hoc autem fecimus. quoniam
karissimi nobis facti estis quia scilicet animabus nostris cari
ores. maiorem enim caritatem nemo habet
quam ut animam suam ponat. Io. xv. cari quidem fu
istis fidem suscipiendo. cariores in fide sus
cepta proficiendo. karissimi etiam contra alios de
fendendo. Nota hic super illud in medio vestrum
quod prelatus debet esse in medio subditorum. sicut ille
Io. xx. stetit ihesus in medio discipulorum suorum
et hoc quadrupliciter. primo per quietem ad omnes affec
tionem. eccl. x. in medio eorum rector illorum ut
quemlibet diligat ut fratrem. i. equaliter. secundo
per quietem ad omnes communicationem. Ios. viii. man
sit autem iosue in medio populi illa nocte. tertio
per quietem ad omnes exhibitionem. ut sit quasi lignum
vite in medio paradisi ut omnes possint acce
dere vel ascendere vel attendere. gen. ii. quarto per
quietem ad omnes administrationem. luc. xxii.
ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat.
Nota et super illud tamquam si nutrix. quod prelatus
debet fovere subditos suos sicut nutrix fovet
filios suos. et hoc quadrupliciter. primo lactando
per instructionem. i. cor. iii. tamquam parvulis in
christo lac dedi vobis potum. secundo erudiendo
per castigationem. eccli. xxii. principes [illegible]
nutrii erudierunt filiam suam. tertio blandi
endo per consolationem. ysa. ult. ad ubera portabi
mini et super genua blandientur vobis. quarto
gestando per supportationem. Num. xi.
numquid ego genui omnem hanc multitu
dinem ut dicas mihi porta eos sicut portare
solet nutrix infantulum. memores enim.
q. d. recte dico quod facti sumus parvuli. memores
enim estis o fratres laboris nostri. non qualiscumque
sed et fatigationis. i. qui labor fuit non tantum
ad recreationem. sed usque ad fatigationem.
i. cor. xv. plus omnibus laboravi. vel laboris
nostri. in operando et fatigationis in sustinendo.
fatigationis inquam quia nos operantes manibus
scilicet propriis. nocte. contra pigros. prov. vi. usque quo
piger dormis. ac die. contra girovagos
et ociosos quibus dicitur primo illud mt. xx. quid hic sta
tis tota die ociosi. predicavimus gratis sine
sumptibus. evangelium dei. sicut fecit corin
thiis. ii. cor. xi. et hoc fecimus ne aliquem
vestrum gravaremus. accipiendo aliquid a vobis.
non enim debent prelati subditos in accipien
dis procurationibus gravare. ii. thes. iii. In
labore et fatigatione nocte et die operantes
ne quem vestrum gravaremus. Vos testes estis.
hic ostendit labores quos sustinuit post con
versionem. primo in vita secundo in doctrina. sic
scitis. tertio dicit glossa. vos testes. q. d. ita ante con
versionem. quia vos testes estis et testimonium

um de terra. Et quam. supple testis est. Ecce testimonium
de celo. qualem scilicet introitum habuimus ad vos. et quomodo conuersi
ad proximum faciendo debitum. et sic querela
qualiter ad deum faciendo indebitum sumus
.i. fuimus. vobis qui credidistis. hec tria
simul tanguntur. tyt. ii. sobrie et iuste et pie
uiuamus in hoc seculo. sicut scitis. q. ita sicut sci
tis. sicut et scitis qualiter vos. deprecantes
vos. non dicit imperantes. prouerbiorum. n. debent uti
plani deprecatione quam imperio. ad philem.
fiduciam multam habens imperandi tibi propter
caritatem autem magis obsecro. deprecantes
inquam non in communi solum. sed unumquemque vestrum
in speciali. et hoc tamquam pater filios suos. i.
tanto affectu quanto pater filios. i. cor. iiii.
in christo ihesu per euangelium ego vos genui. et
gal. iiii. filioli mei quos iterum parturio.
et consolantes desolatos si aliquis. c. pro peccato
desolatus esset. ys. lxi. spiritus domini super me et c.
ad annunciandum mansuetis misit me. ut
consolarer omnes lugentes syon. deprecantes
inquam et consolantes. testificati sumus. i. sub sacrorum
testimonio adiurauimus. ut ambularetis
proficiendo de bono in melius digne deo. scilicet
.s. in operibus vestris uoluntatem eius. col. i. am
buletis digne per omnia deo placentes. quod
utique facere debetis. quia ipse est qui uocauit
uos uocatione. s. exteriori per misericordiam et interi
ori per gratiam suam. uocauit inquam in regnum
suum in presenti sed quod regnum celorum dicitur ecclesia
militans. mt. xiii. omnis scriba doctus
in regno celorum et c. et gloriam in futuro. uel
in regnum suum et gloriam. i. in regnum suum
gloriosum. Nota hic quod digne deo ambu
lat qui cum eo ambulat. et hoc per quadru
plicem uiam pacis et equitatis. mal. ii.
in pace et equitate ambulauit mecum. secundo
per uiam puritatis. apoc. xiiii. ambula
bunt mecum in albis. tertio per uiam iustitie.
gen. vi. noe uir iustus et c. cum deo ambulauit.
quarto per uiam innocentie. gen. v. enoch
cum deo ambulauit et non apparuit quia tulit eum
deus. Hic quia dixit sed. non inanis fuit. glo. non
facile. Contra. sup. i. laudantur quia facile
uerbum dei receperunt. Responsio. facile fuit a parte
credentium qui facile acceperunt. difficilis
a parte apostoli quia cum multa tribulatione eis predi
cauit. Item sed. non quasi hominibus placentes. glo.
placere querentes. Contra. ro. xv. unusquisque
proximo suo placeat in bonum. et i. cor. x.
sicut ego per omnia omnibus placeo. Responsio. non est
querendum placere hominibus propter homines. sed propter
deum. Item sup. qui probat corda dicit glo.
quod amore uane glorie nisi deus cooperetur ui
tare non possumus. Contra. in libertate nostra est pec
care uel non peccare. Responsio. licet largo de cooperante
per gratiam melius est non possumus. i. uix possu
mus. uel dicendum quod in libertate nostra est peccare uel
non peccare. sed non totaliter. sine adiutorio. s. di
uino. Item sup. nec querentes ab hominibus
gloriam. glo. apostolus non ad presens sed in futuro
gloriam querebat. Contra. ii. cor. xi. quoniam multi
gloriantur secundum carnem et ego glorior. Responsio.
non querebat gloriam ut finem. s. propter se. sed
ut media. i. propter aliud. ad presendo. s. repulsio
nem. Item sup. laboris et fatigationis. glo.
hoc addit quia est labor sine fatigatione. Contra.
omnis labor in actionibus induat aliquam las
sationem uirtutis. Responsio. non quecumque lassitudo
lassatio est fatigatio. sed magna. Item sed
nocte et die. Contra. aliquando quiescebat uel ad fa
ciebat. Responsio. hoc intelligitur de certis horis diei ac
noctis non de continuis. Item sup. orantes
manibus. Contra. meliora sunt temporalia spiritualibus.
spiritualia temporalibus. ergo non est pretermittenda
predicatio propter operationem. Responsio. quamuis meliora
non tamen sine his expediri possunt. unde et si pre
dicatio non sit propter hoc dimittenda certis horis
et oportunis potest tamen intermitti. Item sup. ne
quem uestrum grauaremus. glo. aliquid accipiendo.
Contra. hoc erat debitum non grauamen. Responsio. quamuis
non esset grauamen sed uitatem esset tamen sed
quorundam reputationem. Item ibidem opponitur sic. phi
lipp. iiii. dicitur quod philippenses semel et bis
miserunt ei thessalonicam. ergo non habebat
necesse operari. Responsio. immo quia illud non sufficiebat.
Item sup. tamquam pater. glo. tanto affectu quan
to pater filios. Contra. maior est affectus gratie quam nature.
quia gratia uincit naturam. Responsio. uel loquitur de pa
tre spirituali. uel sit comparatio in genere et non per se.
Ideo et nos gratias agimus deo
et c. Postquam confirmauit eos commemorando
eis labores suos. hic confirmat eos commemorando
eis labores eorum. agens gratias primo de hoc quod
uerbum dei digne susceperunt. secundo de hoc quod propter
uerbum multa sustinuerunt. nos enim. In prima
parte primo ostendit cui gratias agit. ii. de quo. quum
cum accepissetis. ubi agit gratias primo de hoc
quod uerbum dei digne susceperunt audiendo
.ii. credendo. accepistis. tertio cooperando. qui
operatur. dicit ergo. ideo. q. ita uocauit nos
in regnum suum et gloriam. ideo quod uocauit
nos. gratias agimus. non solum dominus deo qui
nos uocauit sine intermissione horarum certarum.
agimus inquam gratias quoniam et c. uel uocauit inquam
quod inde apparet. quoniam cum accepissetis a nobis
ut auditis non ut actoribus. mt. x. non uos
enim uos estis qui loquimini sed spiritus et c. uerbum
auditus dei. i. uerbum dei solo auditu. uel
uerbum in quo deus auditur. luc. x. qui uos
audit me audit. uel uerbum quod a deo loquente
in uobis audiuimus. gal. i. neque. n. ab homine.

accepi illud neque didici sed per revelationem
Iesu Christi. Dicit autem verbum predicationis verbum dei
quia a deo est sicut efficiente, de deo materialiter, propter deum formaliter,
propter deum finaliter. cum accepissetis inquam audi-
endo. accepistis illud corde credendo. non
ut verbum hominum. id est ut verbum dubium et suspec-
tum. sicut solet esse verbum humanum quia omnis
homo mendax. sed sicut vere est verbum dei. id est sic
verbum credimus a deo quod non mutatur traditum.
i. Cor. xiiii. si quis propheta videtur esse aut spiritualis
cognoscat que scribo vobis. quia domini sunt
mandata. et ii. Cor. ult. an experimentum
queritis eius qui in me loquitur Christus. dei inquam
qui operatur omnia bona opera. in vobis
qui credidistis. in omnibus quidem generaliter operatur
et opera nature. Io. xv. sine me nichil po-
testis facere. sed in solis specialiter opera gratie. Ysa. xx-
vi. omnia opera nostra operatus es domine in nobis
Nota domine. ¶ Nota hic quod differt verbum dei a
verbis hominum in quinque conditionibus. primo in
veritate. Ro. iii. est autem deus verax. omnis autem
homo mendax. secundo in immutabilitate.
Num. xxiii. non est deus quasi homo ut menti-
atur. nec ut filius hominis ut mutetur. tertio in
virtuositate. Matth. vii. docebat eos tamquam
potestatem habens et non sicut scribe et pharisei.
quarto in suavitate. unde eius verbi illecti
quidam qui missi fuerant ad eum capiendum
dixerunt. Io. vii. numquam sic locutus est homo sicut
hic homo loquitur. quinto in utilitate. Io. vi.
domine ad quem ibimus verba vite eterne habes.
Nota etiam quod verbum Pauli erat vere verbum
dei. quia sine ulla permixtione erroris. supra eodem.
exhortatio nostra non ex errore carnalitatis.
i. Cor. ix. seminavimus spiritualia. curiosi-
tatis. i. Cor. ii. veni ad vos non in sublimi-
tate sermonis. vanitatis. supra eodem. non fuimus
aliquando in occasione avaricie. etc. vos enim. hic
agit gratias de hoc quod ipsi verbum mixta susti-
nuerunt. ubi primo assimilat eos ecclesiis cre-
dentium. secundo ostendit in quo sunt eis tales. scilicet in
persecutione contribulium suorum. quia eadem. iii. describit
maliciam persecutorum. qui et dominum. dicit ergo
vos enim. qualiter in vobis credentibus operatur
et hoc effectus indicat. vos enim o fratres imitatores
facti estis ecclesiarum dei que sunt in iudea.
id est iudeorum credentium. ecclesie enim iudee erant
exemplaria ceterarum ecclesiarum tamquam primitus
institute. et in statu perfectissimo quia multitu-
dinis credentium erat cor unum et anima una.
etc. Act. v. et dicit ecclesiarum dei quia erat ibi ec-
clesia malignantium. ecclesiarum dico que
sunt in Christo Iesu edificate. id est in fide et in
caritate Iesu Christi. quia ad eas specialiter missus est.
Matth. xv. non sum missus nisi ad oves que
perierunt domus Israel. imitatores inquam quia

eadem. id est similia passi estis et vos a contribulibus
vestris. id est a thessalonicensibus contribulibus vestris
sicut et ipsi. id est fideles qui in iudea sunt a iu-
deis infidelibus passi sunt. post passionem enim
Stephani persecutio magna facta est in ecclesiis
iudee. Act. viii. de hac persecutione Heb. x. re-
memoramini pristinos dies quibus illuminati
magnum certamen sustinuistis passionum. et
vinctis compassi estis et rapinam bonorum ves-
trorum cum gaudio suscepistis. qui et dominum
hic describit maliciam iudeorum persequentium
primo quoad tempus preteritum. secundo quoad presens. et deo non pla-
cent. tertio quoad futurum. ut impleant peccata. ma-
liciam eorum in preterito describit in tribus primo quia
Christum occiderunt. secundo quia prophetas interfecerunt. et prophe-
tas. tertio quia apostolos persecuti sunt. et nos. dicit
ergo. qui scilicet iudei infideles et dominum Iesum occi-
derunt. iudas quidem ipsum occidit traditione
iudei petitione. pilatus auctoritate. milites
executione. Act. v. Iesum quem vos interemis-
tis suspendentes in ligno. Act. iii. aucto-
rem vite interfecistis. et prophetas prophetantes
scilicet de eius adventu similiter occiderunt. Matth. xxiii.
Ierusalem Ierusalem que occidis prophetas. et Act. vii.
quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri. et nos
apostolos persecuti sunt. putantes scilicet se in
hoc obsequium prestare deo. Matth. x. persequentur
vos de civitate in civitatem. specialiter autem
apud thessalonicam paulum persecuti sunt.
Act. xvii. et deo. hic describit maliciam
eorum quoad tempus presentis in tribus. primo quia deo dis-
plicent. secundo quia salutem mundi impediunt. impedi-
entibus. iii. quia gentium conversionem retardant. pro-
hibentes. dicit ergo etiam similiter. licet in hoc credant
se habere emulationem. id est dei habent sed non se-
cundum scientiam. Ro. x. cum deo non placent quia sine fide
impossibile est placere deo. Heb. xi. et omnibus hominibus
id est saluti omnium hominum. adversantur. significati de quo
per Ismael. Gen. xvi. manus eius contra omnes
et manus omnium contra eum. adversantur dico
sed specialiter gentibus. ipsis dico prohibentes nos
gentibus. loqui ut salve fiant. invidentes
scilicet saluti gentium. Act. xiii. videntes
turbas iudei repleti sunt zelo. ut impleant Nota
hic describit eorum maliciam quoad futurum. et hec
consistit ad duo. scilicet quantum ad accumulationem
culpe. et quantum ad ultionem pene. prohiben-
tes enim. dicit ergo. ut impleant. quasi hoc ideo faciunt
ut impleant. id est exaugeant peccata sua. addi-
to peccata super peccata. et tenetur hic ut consecu-
tive non finaliter. implent hoc dicitur continua accu-
mulatio peccatorum usque ad tempus vindicte. Gen.
xv. nondum enim complete sunt iniquitates
amorreorum. et patet quod impleuit. pervenit enim
id est prope venit. ut pervenit. id est ante tempus
futuri iudicii venit ira dei. quo ad penam

.i. vindicta dei pene temporalis. s. captiuitatis sub
romanos. peruenit magis super illos .i. ad
oppressionem illorum et hec usque in finem suple du
ratura. danielis .x. ciuitatem et sanctuarium dissi
pabit populus cum duce venturus. et finis eius vasti
tas et post finem belli statuta desolatio. uel
ira dei .i. vindicta pene spiritualis. s. cecitatis
super illos .i. ad eorum oppressionem et excecationem
ysaie .vi. exceca cor populi huius et cetera. ira inquam
duratura usque in finem exclusiue quia in fine
conuertentur. tunc .n. abrahe cum pueris. s. christo
reuertetur ad pueros .i. iudeos exspectantes
cum asino .i. cum sensu asinino. genesis
.xxii. Nos autem. postquam confirmauit eos gratias
agendo et labores suos et illorum eis ad me
moriam reuocando. hic confirmat eos affec
tionem suam eis ostendendo et hoc dupliciter. primo
ex desiderio eos uidendi. ii. ex sollicitudine
ad eos mittendi. c. iii. ibi quod in prima parte
primo dicit quod eos uidere frequenter desidera
uit. ii. quod ut eos uideret frequenter ad eos ue
nire uoluit. ibi quia uoluimus. ad rationem utriusque
subdit. que est enim. dicit ergo nos autem qua
si nos multa passi estis. autem. s. o fratres nos
desolati a uobis .i. ibi uos non ibi nos. deso
lati inquam ad tempus. anche. s. caritem nostram
conmitantes. nos dico remoti a uobis suple ore
.i. sermone quia non potuimus uobis loqui ore ad
os. et aspectu .i. presentia corporis. non tamen dicorde
.i. per affectum dilectionis colo. ii. nam et si corpore
absens sum sed spiritu uobiscum sum. nos in quam
sic desolati habundantius suple quam si nichil
pateremini. festinauimus faciem uestram uidere
ibi. s. maiorem et pleniorem uestram instructio
nem et hoc cum multo desiderio exhortandi uos
uel .i. desiderio .n. uidere uos. ut aliquid impartiar uobis
gratie spiritualis. et ne festinauimus. quia uoluimus
nos omnes. s. siluanus et thymotheus. uenire
ad uos. sed ego quidem paulus qui plus erga
uos afficior. et semel et iterum suple uolui
uenire ad uos sed impediuit nos sathanas
qui semper saluti hominum aduersatur. ro .i. sepe
proposui uenire ad uos et impeditus sum usque adhuc.
Nota quod facies sanctorum desiderabilis est ad
uidendum. primo quia in facie eorum relucet sap
ientia. xviii. ii. quia in facie eorum lucet gratia.
hester. xv. facies tua plena est gratiarum. tertio
quia in ea lucet sanctimonia. actuum. vi. intueba
tur uultum eius quasi uultum angeli. quarto quia
in ea lucet eterna leticia. iudith. xv. erat pro
iocunditate faciem sanctorum. Que est enim. hic
ponit rationem quare eos uidere desiderauit et
ad eos uenire uoluit. s. propter bonum quod de eis
exspectat et post ostendit bonum quod de eis exspec
tat. nos enim. dicit ergo. que est enim .i. ideo ad uos
uenire uolui. que est enim uel ideo sathanas

impediuit ne sathanas uenirem ad uos
enim quia que est spes nostra in presenti et gau
dium .i. premium gaudiorum in futuro. aut corona
glorie .i. gloria specialis uictorum aut doctorum siue
in futuro. immo uos suple estis spes et cetera. nos
dico ante dominum .i. si steteritis uel quando stabitis
ante dominum nostrum ihesum christum. q. d. propter hec desi
derabam uos uidere. quia tot et tanta bona de
uobis exspecto. sic habetur phi. iiii. itaque fratres mei
karissimi et desideratissimi gaudium meum et
corona mea et cetera. estis inquam ut eritis in ad
uentu eius. phi. ii. inter quos lucetis sicut lu
minaria in mundo uerbum uite continentes
ad gloriam meam in die christi. nos enim qui
uere tunc eritis corona nostra et gaudium nostrum
quia uos estis modo in presenti gloria nostra. apostolus ali
as eccleie. et gaudium in uobis ipsis. s. ii. par.
xxiii. exultat gaudio pater iusti. Nota.
hic quod est quadruplex corona quam paulus ex
spectabat prima est iustitie omnibus omnium sanctorum. ii.
thi. iiii. de reliquo reposita est mihi corona
iustitie. ii. continentie specialis uirginum .i. cor.
.ix. illi quidem ut corruptibilem coronam acci
piant nos autem incorruptam. tertia specia
lis martirum. iac. i. beatus uir qui suffert
temptationem quia cum probatus fuerit accipiet
coronam uite. quarta doctrine specialis doctorum.
ut hic. que est enim nostra spes aut gaudium
aut corona glorie. hic quarto super i. cum accepis
setis uerbum auditus dei. glo. solo auditu. contra.
ergo solum exterius. contra. lex de auditu uerbi
interiori. s. et interiori exteriori. Item super id ut con
pleant peccata. contra. occasio est cum eorum sint
maxima peccatorum. ergo iam conpleta erant peccata eorum.
contra. peccata conplementum est uel in se uel in ordine
ad punitionem. primo modo conpletur peccatum quando sic
cedit ne quid in peius sit additur. uel conpleta
erant peccata eorum intensiue quia peccatum fecerunt christum
occidendo. sed non extensiue quia plura peccata facturi
erant diutius uiuendo. Item eidem glo. xl. annos
dedit deus iudeis post passionem ad penitentiam. illis
translatis cum nollent penitere conpleta sunt
peccata eorum. contra. immo uidetur quod dedit. xlii. annos
quia .iiii. reg. i. super id. exierunt duo ursi de silua
et lacerauerunt. xlii. pueros. dicit glo. quod post. xlii.
annos duo ursi. s. tytus et uespasianus iudeos
inuasi eos uastauerunt. contra. dicendum quod scriptura
non curat uim in omissione uel conputatione
minimarum. uel glo. ista conputat. xl. annos
medios inter annum passionis et uastationis. s. glo.
uero alia conputat. xl. annos medios cum duobus
extremis. Item super id peruenit ira dei. glo. uin
dicta cecitatis. contra. deus neminem excecat. sed omnes
illuminat. io. i. contra. omnis qui illuminatur deus illu
minat et sic. quosdam tamen excecare dicitur permis
siue. Item super id. aut corona glorie. glo. materiam

cap. iii.

festum est quod profectus discipulorum gaudium et corona est magistri. Et gloria nostra, corona que pro alieno merito. Et cetera. s. glo. multum discipulorum quodammodo est magistri. s. pro causa quia non percipiam.

Propter quod non sustinentes

Et cetera. Postquam ostendit affectum suum ad eos ex desiderio eos videndi, hic ostendit eundem ex sollicitudine ad eos mittendi. Ubi primo ostendit se misisse thimotheum. ii. dicit se in eius reditu consolatum. ibi: nunc autem veniente. Dicit ergo: Adhuc optato eos visitare per se ipsum. nocte ac die. quanto orat ut si venio suus non. augeat deus eorum collegium. nos autem dominus. In prima parte assignat duas causas quare misit ad eos thimotheum. primo ad eos in fide confirmandos. secundo ad statum eorum cognoscendum. propterea et ego. In prima parte primo ostendit quare miserit ad confirmandos. Ubi facit quattuor. primo ostendit quod misit ut in fide confirmet. secundo ut in tribulationibus non moveantur. ut nemo. tercio ostendit quare non debet in tribulationibus moveri. ipsi. quarto quare debeat potius in fide confirmari. nam cum. dicit ergo. propter quod. quia ita estis gloria nostra. ut ita desolati simus et nobis propter quod nos non sufficientes amplius ignorare .s. statum vestrum .i. qui non sumus amplius sustinentes ut notitiam vestri teneamus absolute. placuit nobis soli .s. manere et siluano remanere athenis. et misimus thimotheum. Hunc thimotheum tamquam fidelem legatum frequenter mittebat. i. cor. iiii. misi ad vos thimotheum qui est filius meus karissimus et fidelis in domino ihesu. thimo. ad mittere ad vos thimotheum misimus fratrem nostrum in fide et caritate ut in comparali officio et dignitate. et ministrum dei in evangelio xristi. i. evangelii xpi predicatorem. ii. thi. iiii. ministerium tuum imple. misimus inquam ad confirmandos vos in fide et exhortandos in moribus. misimus inquam pro fide vestra .s. defendenda contra persecutores et falsos predicatores et hoc ut nemo vestrum .s. moveatur a fidei integritate in tribulationibus istis tunc temporis. sed potius fiat sicut domus fundata super firmam petram. matthei. vii. ipsi enim. quia nemo debet moveri propter tribulationes quia ad hoc destinati sumus et hoc est quod dicit. ipsi enim scitis quod in hoc .i. in sustinendis tribulationibus. positi .i. destinati a xristo sumus. matthei. x. ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. et specialiter apostolus paulus ad hoc erat destinatus. actuum. ix. ostendam ei quanta oporteat eum pati pro nomine meo. ut in hoc .i. in tribulationibus positi sumus .i. firmi et stabiles. propter quod et vos exemplo nostri debetis esse firmi et stabiles in tribulationibus. ro. viii. quis nos separabit a caritate xristi. tribulatio. an angustia et cetera. q.d. non. et ut positi sumus in hoc. nam et cum apud vos essemus predicentes predicabamus vobis passuros vos tribulationes ut .s. postmodum levius ferretis. gregorius in .n. ferunt iacula que previdentur. sic dicit gregorius. propter hoc dominus predixit discipulis tribulationes quas passuri erant. io. x. predicabamus inquam sicut factum est in re et scitis in cognitione.

Et cetera. tercio hic quia in tribulationibus istis non debemus contristari. primo quia modice sunt. i. petri .i. modicum nunc si oportet contristari in tribulationibus variis. ii. quia cito transeunt. ii. cor. iiii. id quod in presenti est momentaneum et leve tribulationis nostre. tercio quia a futuris tribulationibus custodiunt. naum. i. sed alia vice non consurget duplex tribulatio. quarto quia in presenti multas utilitates afferunt. iac. i. tribulatio patientiam operatur. patientia autem opus perfectum habet. ut sitis perfecti et integri et in nullo deficientes. propterea. hic post secundam causam quare misit ostendens duplex motivum. unum amoris. aliud timoris. ne forte. dicit ergo. propterea .q. ita passi sumus et ne inde tremamini. propterea amplius non sustinens ignorare .s. quid apud vos ageretur misi thimotheum ad cognoscendam fidem vestram .s. fidei vestre stabilitatem. proverbiorum. xxvii. diligenter agnosce vultum pecoris tui. misi inquam timens ne forte is qui temptat .i. dyabolus cuius officium est temptare propter quod temptator dicitur matthei. iiii. et accedens temptator et cetera. temptaverit vos. cum effectu ipse enim semper temptat affectu et conatu. et ne .s. inanis fiat labor noster .i. quamquam hucusque laboratis. quod utique fieret si eius temptationi acquiescetis quia labor sine perseverantia inanis est. solus enim qui perseveraverit salvus erit. matthei. xxiiii. ii. io. videte vosmetipsos ne perdatis quod operati estis.

Et cetera. Nota hic quod quadruplex est temptatio. prima fraudulentie de qua actuum. v. cur temptavit sathanas cor tuum. ii. concupiscentie de qua iac. i. unusquisque temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. tercia diffidentie de qua .i. cor. x. neque temptaveritis dominum sicut quidam et cetera. quarta experientie de qua gen. xxii. temptavit deus abraham et cetera. nunc autem. hoc est secunda pars capituli. ubi ostendit se in thimothei reditu consolatum et primo ostendit quid thimotheus rediens retulit. ii. quod in hoc consolatus fuit. ideo. tercio quod multo consolari debuit. quam enim gratiam. dicit ergo. nunc autem .q. ita misi thimotheum. nunc autem veniente thimotheo ad nos a vobis. expleta .s. legatione sua. iob. xxxviii. numquid mittes fulgura et ibunt et revertentia dicent tibi adsumus. et annunciante nobis fidem vestram et caritatem .i. constantiam fidei vestre et caritatis in adversis.

ponit et fide ut fundamentum et subiungit caritatem
quia sine ea fides non valet. i. cor. xiii. et unitate
. quia memoriam vestri habemus semper bona. i. vale
nobis et suave. quia christi bonus odor sumus. ii. cor. ii.
et tangit hic tria pertinentia ad ymaginem
scilicet fidem. memoria. caritas. in voluntate re
cordatio. in memoria fides ad deum. caritas
ad proximum. memoria ad plures. huius igitur
memoria vestri. vos dico desiderantes nos
videre. per speciale siue et nos quoque vos sim
ple desideramus videre. ro. i. desidero enim videre vos
ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis. ideo scilicet quia ta
lia annunciat. o fratres consolati sumus in vobis.
i. de vobis qui prius eramus desolati et hec in omni
necessitate. i. penuria et defectu necessariorum. ii. cor.
xi. in fame et siti. et cetera et tribulatione vestra
i. persecutione adversariorum. consolati inquam sumus
in vobis. scilicet per fidem vestram. et sic consolati. quia
nunc et. in tali miseria vivimus. i. vivere nos
reputamus vitam quandam beatam si in celo essemus.
si vos statis. i. firmi et stabiles estis in domino
i. in fide domini. iii. ca. io. maiorem horum non
habeo gratiam quam ut audiam filios meos in ve
ritate ambulare. quam enim. quasi vere consolati
sumus et multo quia tanta bona de vobis audi
vimus quod pro huius dignitate deo gratias referre non
possumus. et hoc est quod dicit quam enim gratiarum ac
tionem possumus deo retribuere pro vobis. i. pro
bonis que in vobis sunt. vos dico positi in omni
gaudio. i. pro omni gaudio quo gaudemus propter
vos et dicit omni gaudio. quia de singulis profectibus
singulorum gaudebat. propter vos stantes dico
ante deum nostrum. q. d. non possemus condignas gratias
referre et ideo multo debuimus audientes hec
de vobis consolari. ¶ Nota hic quod prelatus
debet deo pro subditis primo intercessionem pro ma
lis amouendis sicut moyses. exo. xxx. aut di
mitte eis hanc noxam et cetera. ii. orationem pro
bonis adipiscendis. i. re. xii. absit hoc
peccatum a me ut cessem orare pro vobis. iii. gratiarum
actionem pro donis collatis. ro. i. gratias agimus
deo et cetera. quarto consultationem pro casibus dubiis.
ii. par. xx. cum ignoramus quid agere debea
mus hoc solum habemus residui ut oculos
nostros dirigamus ad te. Quinto oblationem pro
delictis expiandis. heb. vii. omnis namque pon
tifex et cetera. vi. meditationem in mandatis
dei annunciandis. deut. v. ego sequester et me
dius fui inter vos et deum. ut annunciarem vobis
verba eius. nocte et die. hec est tertia pars. ubi
orat adhuc visitare eos per seipsum et prius ostendit
quantum eos videre desiderat. secundo quare. scilicet ut quod
eis deest suppleat ut impleamus. deo orat
ut hec eius desiderium impleat. ipse autem deus. dicit ergo nocte
et die. q. ita et multo consolati sumus de nobis.
nos dico nocte et die. i. quasi omnibus continuis di

ei et noctis. scilicet omnibus horis optumis. habunda
tius quam ante orantes. luc. xviii. oportet semper orare
et non deficere. ut videamus faciem vestram.
i. vos in presentia corporali. et impleamus ea que
desunt fidei vestre. quia scilicet olim vos docere non po
tuimus quia non eratis capaces sicut parvuli.
i. cor. iii. tamquam parvulis in christo lac potum
dedi vobis. ipse autem. q. vos eramus. ipse autem
deus et pater noster a quo omnia bona. deus per crea
tionem pater per adoptionem. deus qui potest et pater
qui vult vobis dare bonum. mat. ii. numquid non unus
est pater et cetera. et dominus ihesus christus. per quem tamquam per
mediatorem pater facit omnia. ps. omnia in sapi
entia. dirigat viam nostram ad vos. i. di
rectam et absque impedimentis faciat. ier. x. scio domine
quod non est hominis via eius. nec viri est ut am
bulet et dirigat gressus suos. vos autem. hec
est quarta pars. ubi orat quod deus illos et in ipso au
geat eorum collegium et primo ostendit quod eis
petit. secundo ad quid. ad confirmanda. ibi quo fine.
ante deum. dicit ergo. vos autem. q. ita oro ut deus di
rigat viam nostram ad vos. vos etiam. sicut ve
nimus sic non. deus multiplicet in numero fidelium
et virtutum. i. par. xxi. augeat deus populum suum
et cetera. et habundare faciat caritate vestram in invi
cem. i. inter vos. ut non solum sit in affectu. sed et ap
pareat in effectu. in invicem. non sola in invicem
sed et in omnes alios et inimicos. ro. xv. nemini
quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis. vel sic
aliam literam. habundare faciat voluntatem vestram.
habundare inquam quemadmodum et nos in vobis caritate
habundamus. ro. ii. quia karitas nobis data est. fa
ciat inquam habundare ad confirmanda corda vestra cor
da enim. sunt sicut vasa fictilia. ii. cor. iiii. ha
bemus thesaurum istum in vasis fictilibus. cari
tas autem ignis est cuius est confirmare vasa fictilia.
luc. xii. ignem veni mittere in terram. ad confirmanda
igitur ita ut sitis sine querela. ne vos de aliis con
queramini. nec alii de vobis. et sitis in sanctitate
i. munditia perfectione. luc. i. in sanctitate et iustitia
coram ipso. in sanctitate inquam. ante deum et patrem nostrum.
i. pro hoc exeuntes ante eum qui est deus creatione
et pater noster adoptione. In adventu et cetera. hic legitur dicitur.
primo modo sic. q. ita sitis sine querela et cetera. vos
dico posita mente in adventum domini nostri ihesu
christi. i. expectantes adventum. et hoc cum omnibus sanctis
eius. i. sicut omnes sancti expectant. luc. xii. vos
similes hominibus expectantibus dominum suum. et cetera. secundo modo sic.
in adventu et cetera. q. ita sitis sine querela et in
sanctitate et cetera. et hoc in adventu. i. usque ad adven
tum domini nostri ihesu christi. adventum dico futurum. cum
omnibus sanctis eius. quia ipse veniet cum omnibus sanctis. zach.
xiiii. veniet dominus et omnes sancti cum eo. et ysa. iii.
dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. ante
confirmatio est. ¶ Hic quarto ostendit ad confirmandos
nos ¶ quarto. firmi stetant in tribulationibus.

Exº. continue erant firmi tamen poterant amplius confirmari. vel continue plures eorum erant firmi tamen aliqui erant infirmi. Ite sequitur id est amplius non sustinens. glo. nesciens quid ageretur apud vos. Gº. apud discipulos stantes absentes presens erat sicut ipse dicit. et si corpore absens sum. tamen presens sum. secundum absentia notat. Exº. sicut prophetis alia absentia vel occulta aliqua revelabantur aliqua non ita apostolis. Ite sequitur id est is qui temptat. glo. cuius officium est temptare. Gº. opus omne officium est a deo. secundum nullum peccatum est a deo. Exº. actus temptandi peccatum est. a deo est. secundum non prava intentio peccantis temptantis. vel dicit quod omne officium a deo est sive agente sive permittente. Ite sequitur id est ne aut. glo. nisi ad congnoscendum fidem vestram. Gº. fides invisibilis est. Exº. sed etsi invisibilis tamen opera fidei et signa sunt visibilia. Ite sequitur id est ideo consolati. glo quia hec annunciavit non per eius absentiam. Gº. presentia amici consolatio est. Exº. non procul presentia principalis. Ite sequitur id est ne vivimus. glo. quia erimus in celo. Gº. vita misera huius exilii contraria est vite beate celesti. Exº. non comparat vite celesti vitam hanc corporalem sed vitam sive spiritualem. Ite sequitur id est ea que desunt fidei. Gº. fides eorum perfecta erat in devotione sed non in cognitione.

De cetero ergo fratres et c. hec est tertia pars epistole principalis. ubi post salutationem suam et maiorum in bonis huius confirmationem ponit minorum a quibusdam malis revocationem. et primo revocat eos ab imperfectione fidei. secundo nolumus autem vos ignorare. In prima parte primo intendit ab eis excludere immundiciam et iniosiitatem morum. secundo tamen eos curiositate et ceteris. de caritate autem. In prima parte secundo monet ut permaneant in eius doctrina. secundo ostendit que sit illa. scitis enim. In prima parte primo tangit monitionis formam. secundo materiam. ut quemadmodum. tertio finem. ut habundetis. dicit ergo. de cetero ergo. quasi habundantius caritate in nobis. ergo o fratres rogamus vos et obsecramus in domino Ihesu. rogamus et obsecramus idem est secundum glo. tamen distingui possunt. rogatio enim est simplex deprecatio. obsecratio deprecatio cum adiuratione. rogamus inquam et obsecramus in domino cum debetur timor. Ihesu. cum debetur amor. Mal. ii. si ego dominus ubi est timor meus et c. q. d. rogamus vos si me timetis et amatis. ut quemadmodum accepistis a nobis non alibi. Io. xiii. mandatum novum do vobis. Io. ii. non mandatum novum do vobis sed mandatum vetus. accepistis inquam quomodo oporteat vos ambulare proficiendo per viam mandatorum. ps. viam mandatorum tuorum cucurri. et placere deo. in perfectione consiliorum. ita ut ambuletis in bono perseverando. eph. v. videte quomodo caute ambuletis. ambuletis inquam ita ut habundetis magis. id est magis et magis in fide et bonis operibus crescatis. Mt. vi. nisi habundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et c. prov. xv. in habundanti iusticia virtus maxima est. scitis enim. hic ostendit que sit illa doctrina in qua manere debent. et primo monet ut abstineant ab inquinatione sui. secundo ut caveant ab iniuria proximi. et ne quis. tertio subdit rationem utriusque. quoniam vindex. In prima parte primo allegat preceptorum suorum utilitatem. auctoritatem. secundo docet voluntatem. hec est enim. tertio gerundium hec faciendi castitatem. ut sciat. in passione. dicit ergo. scitis enim que ita moneo vos ambulare quemadmodum accepistis a nobis. scitis enim que precepta. id est quam honesta et utilia et hec per dominum Ihesum data simplicibus et mansuetis hominibus. unde secundum glo. commendat ea ab auctore quia enim data a per dominum. auctentica sed. quia per Ihesum salutaria sunt. vel per dominum Ihesum id est auctoritate domini Ihesu non mea. ii. cor. ult. an experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. Ecce nota hic quod precepta tradita in nova lege servanda sunt. primo quia pauca. Io. xv. hoc est preceptum meum ut diligatis invicem. secundo quia levia. i. Io. v. et mandata eius gravia non sunt. tertio quia utilia. Mt. xix. si vis ad vitam ingredi serva mandata. quarto quia rationabilia. Ro. vi. humanum dico. id est rationabile et c. hec est enim. et quia nec bona sunt et utilia precepta. hec est enim voluntas dei. id est preceptum dei quod est voluntas signi et si non sit voluntas beneplaciti. sanctificatio vestra. id est ut sanctificetis vos bene operando. unde in levit. sancti estote quoniam ego sanctus sum. et etiam ut abstineatis vos quam longe remoti a fornicatione tam carnali quam spirituali. secundum decretum apostolorum. act. xv. i. cor. vi. fugite fornicationem. abstineatis inquam ita. scilicet ut sciat et c. hic legem coniugii. unum non sit quod vas appellat corpus proprium. secundo in sed quod vas appellat corpus uxorem sive uxorem. primo non sic. ut sciat unusquisque vas suum. id est corpus proprium quod est vas anime. ii. cor. iiii. habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. possidere coercendo et castigando non ab eo possideri. i. cor. ix. castigo corpus meum et in servitutem redigo. possidere inquam in sanctificatione. id est mundicia. templum enim dei sanctum est quod estis vos. i. cor. vi. et honore ne dehonoretur aliqua turpitudine morum. sicut factum est illi de quibus in ps. homo cum in honore esset non intellexit. secundo modo legitur sic. ut sciat unusquisque vas suum. id est uxorem suam. i. pe. iii. quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem. possidere ei dominando. non ab ea possideri. Mt. cum si primatum habeat contraria est viro suo. ecc. xxv. ideo ii. eccl. iii. mulieres dominantur

viris sine cela celetis. possidere quisque in sanctifica
tione. abstinendo ab usu uxoris licito. et ho
nore abstinendo ab usu illicito. propter hoc enim
percussus est onam quia uxore abutebatur. gen.
xxxviii. non in passione desiderii. i. in passioni
bus ex desiderio uenientibus. uel in solo desiderio
existentibus. ro. xiii. curam carnis ne feceritis
in desideriis. sicut et gentes. supple faciunt
que ignorant deum. i. que ignorant deum. propter
quod non debetis eis assimilari. ro. i. quia non probauerunt
deum habere in notitia tradidit illos deus in repro
bum sensum. ut faciant ea que non conueniunt. ps.
effunde iram tuam in gentes que te non nouerunt. et hec
est precepta dedi ne quis supergrediatur uiolentia
neque circumueniat dolo uel fraudulentia in ne
gotio priuato uxoris uel quocumque alio ne
gotio fratrem. i. proximum suum. ii. cor. vii. ne
minem lesimus neminem corrupimus. ne
minem circumuenimus. quoniam uindex. hic ponit
ultimam amonitionis triplicem rationem. prima est
ne incurrant iram dei. secunda ne discredant
dominice uocationi. tertia ne sint contemptores
mandati diuini. itaque. dicit glosa. quoniam. q. ita ab
stinendum est ab hiis. quoniam uindex est deus de omni
bus hiis. ro. xii. michi uindictam. horrendum
autem est incidere in manus dei uiuentis. heb. x.
sicut prediximus. i. semper asseruimus. et testifi
cati sumus. i. sub testibus scripture probauimus.
Nota hic super id hec est uoluntas dei sanc
tificatio uestra. quod sanctificatio nostra per multa habet
fieri. primo per fidem inuisibilium. ecc. xliiii.
in fide et lenitate sanctum fecit illum. secundo per spem
eternorum premiorum. i. io. iii. omnis qui habet spem
spem in eo sanctificat se. tertio per confessionem
peccatorum. ps. beata est iusta sanctificatio eius. quarto
per auditum sermonum. io. xvii. sanctifica eos
in ueritate sermo tuus ueritas est. v. per laua
crum sacrorum. i. cor. vi. sed abluti estis sed
sanctificati estis. sexto per mundiciam operum.
exo. xix. sanctifica eos et ut lauent uestimenta
sua. non enim. quasi. ideo abstinendum est ab hiis.
enim. quia non uocauit nos deus in inmundiciam in
cor. ut. s. inmunditie seruiamus. mundos enim
discipulos eo misteriis delectatur. pro. xxii. qui
diligit cordis mundiciam propter gratiam labiorum habe
bit amicum regem. sed uocauit nos supple
in sanctificationem uiuentium. ut. scilicet. uiuamus. eph.
iiii. obsecro ut digne ambuletis uocatione
qua uocati estis. itaque. q. et quia deus uocauit
nos itaque qui hec spernit que prediximus. non
hominem spernit solum sed deum qui precepta sua
hec graue est hominem spernere. ysa. xxxiii.
ue qui spernis. nonne et ipse sperneris. grauius
spernere dei uicarium. luc. x. qui uos spernit
me spernit. grauissimum spernere deum. heb. xii.
uidete ne recusetis loquentem. qui etiam. q. uere

hec sunt dei precepta. qui etiam ad hec peragenda
dedit spiritum. s. in nobis. qui. s. loquitur hec in nobis.
mt. x. non enim uos estis qui loquimini. sed spiritus patris uestri
qui loquitur in uobis. uel etiam dedit spiritum sanctum suum in uobis.
ut in uobis esset maior auctoritas arguendi. eius
enim est arguere. io. xv. cum uenerit arguet
mundum etc. Nota hic quod dedit deus spiritum s. discipulis
apud suis et apostolis suis primo in pignus eterne here
ditatis. ii. cor. v. dedit uobis pignus spiritus. secundo
in magistrum ueritatis. io. xvi. cum autem uenerit
ille spiritus ueritatis docebit uos omnem ueritatem. tertio
in paraclitum consolationis. io. xiiii. ego rogabo pa
trem et alium paraclitum dabit uobis. quarto in ad
uocatum petitionis. ro. viii. spiritus postulat pro
nobis. v. in adiutorium infirmitatis. ro. viii.
spiritus adiuuat infirmitatem nostram. vi. in testimonium
diuine adoptionis. ro. viii. quoniam autem estis filii dei
misit deus spiritum filii sui. etc. De caritate hic
reprehendit eam predictorum uiciorum. s. curiositatis
et carnalitatis quo utitur commendatione. secundo amonitione.
rogo autem. In prima parte primo dicit quod non indiget de ca
ritate doceri. secundo subdit causam quia a deo sit edocti.
ipsi enim. tertio probat idem per euidentiam facti. etenim.
dicit glosa. de caritate. q. de proximis necesse habui monere
uos. aut. sed de caritate fraternitatis. quia. s.
fratres diligitis non necesse habuimus scribere uobis.
he. xiii. caritas fraterni et ro. xii. caritate
fraternitatis diligentes inuicem. et ideo non sunt
necesse scribere. ipsi enim a deo didicistis ut diliga
tis inuicem. et hoc uel per predicationem ipso dicente
io. xiii. mandatum nouum do uobis: ut diligatis
inuicem. uel per inspirationem. unctio enim docebit
uos de omnibus. i. io. ii. uel etiam per effectum dilectionis eius
eius in nos. i. io. iiii. karissimi si deus dilexit
nos et nos debemus alterutrum diligere. ideo enim non
sunt necesse de hoc nobis scribere. etenim id. i. opus di
lectionis facitis in omnes fratres. qui sunt in uni
uersa macedonia. glosa. probatio dilectionis exhibitio
est operis. rogo autem. hic utitur amonitione
et primo monet ad ea que sunt uite contemplatiue
secundo magis ad ea que sunt actiue. et operam.
In prima parte primo monet ut in caritate habun
dent. secundo ut quieti studeant et operam. tertio
ut curam suam agant. et ut uestris. dicit glosa. rogo.
quasi. facitis quod opus dilectionis. sed melius rogo
uos. o fratres. ut habundetis magis in caritate.
vt. s. possitis in habundantia ingredi sepul
crum. Job. x. v. et operam detis. q. s. difficia
le est propter contrariam consuetudinem. tertio sitis
non uagi et curiosi. ysa. xxx. si reuertimini
et quiescatis saluabimini. in silentio
et spe erit fortitudo uestra. et rogo etiam ut uestrum
negotium agatis alienis negotiis dimis
sis. multi enim amplectuntur aliena negotia pro
priis neglectis. tales non possunt dicere cum sponsa
cant. ii. ordinauit in me caritatem. et opera

mini. hic monet ad ea que sunt activa. primo ut manibus laborent secundo ut aliquos edificent. et ut honeste. tertio ut aliena non desiderent. et ut nullius dicit glosa. et et rogo ut operemini manibus vestris. hoc non. imitabitur nos ad hoc ut sitis quieti quia multam maliciam docuit ociositas. eccl. xxxiii. operemini inquam sicut precepimus vobis. vel hoc sanatus ita sicut precepimus vobis. ii. thess. ult. siquis non vult operari non manducet. gen. iii. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. et ideo est operandum. ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. i. extra ecclesiam et nunc et mito. col. iiii. in sapientia ambulate ad eos qui foris sunt et i. pe. ii. conversationem vestram inter gentes habentes bonam. et et rogo ut nullius ad desideretis. multo minus tollatis. exo. xx. non concupisces rem proximi tui. vel et ideo operandum est ut nullius ad desideretis. desidia non accidiosum pigrum. nolentem non quod manibus laborare operari. prov. xxi.

Q° Hinc quidam sic videtur. rogamus et obsecramus. glo. consuetudo est apostoli ut dupliciter vel tripliciter illa cuncta hunc mittam.

q° R° Contra. iaculatio ibi verborum inordinata est. Responsio. non est iaculatio quia non debemus recedere principaliter in dictamine in aliquo. vel quia non sic hoc sunt causa. sed propter aggravationem.

q° R° Item videtur. et placeatis deo. minus quod consilio perfectionis additur. Contra. non solum per consilia placet homo deo. immo et per precepta. Responsio. placet deo dupliciter consilio. vel applicatur generali quod fit per precepta. vel speciali quod fit per consilia.

q° R° Item super id. sciat vas suum. glo. corpus quod est vas anime. Contra. damascenus dicit quod anima continet corpus et non continetur a corpore.

q° R° Responsio. anima continet corpus conservando. sed corpus animam loco dicitur. Item super idem glo. vas suum. i. uxorem suam ei dominam dico. Contra. uxor non est ancilla sed domina socia.

q° R° Responsio. loquitur de dominio potestatis non communis. Item super id non in passione desiderii. glo. ut nec desiderium sit. Contra. primi motus desideriorum non possunt totaliter vitari. Responsio. loquitur de desiderio completo. Item contra illud. sicut gentes que ignorant.

q° R° Contra. damascenus. omnibus existentibus deus cognitio naturaliter ab ipso illis inserta est. Responsio. omnibus est inserta cognitio dei in universali. scilicet quia deus est. sed non in particulari. scilicet quis sit deus vere. Item super id negocium vestrum agatis. glo. dimissis alienis.

q° R° Contra. eccl. xvii. unicuique mandavit deus de proximo suo. Responsio. aliena negocia procurare ex caritate bonum est ex curiositate et animi evagatione malum est. Item super id. et operemini manibus vestris. sicut precepimus. glo. qui non operatur manibus preceptum apostoli transgreditur.

R° Contra. mortaliter peccat. Responsio. non est preceptum generale sed speciale datum illis ab apostolo ex causa speciali. ut retraherentur a malis quibus occupati erant. eo quod vacabant ocio ex curiositate.

Nolumus vos ignorare et cetera. hic revocat eos ab ipso errore fidei et primo scribit eis de vivis. ii°. excusat se quod non scribit eis de tempore. v. ubi. In prima parte primo tangit scribendi eis necessitatem. ii. ex christi ostendit futuram resurrectionem. sed enim. tertio tangit vivorum seriem. hoc enim. quarto hortatur ad mutuam vivorum consolationem. itaque consolamini dicit glo. nolumus autem. quasi non solum predicta nolumus vos audire sed et nolumus vos ignorare fratres de dormientibus. i. de mortuis. quos dormientes appellat propter vivorum facilitatem. ita non de facili excitabuntur a morte ut dormientes a sompno. dan. xii. multi de hiis qui dormiunt in pulvere evigilabunt. nolumus inquam vos ignorare. supple quod resurrecturi sunt. hoc non ignorare est valde periculosum. quia in hoc pendet maxima spes totius christiane religionis. si non in hac vita tantum in christo sperantes sumus miserabiliores omnibus hominibus. i. cor. xv. hoc autem nolumus vos ignorare ut non contristemini. i. ut totaliter et inconsolabiliter de morte amicorum tristemini. glo. et si quidem naturali pietate contingat vos tristari tamen debetis consolari. i. inconsolabiliter tristari. contristemini inquam sicut et ceteri. i. infideles qui spem non habent. futuram vivorum non non habent futuram spem. ... pu. xxiiii. Secundo quod tristari

Tpe

Q° sed non contristari in morte amicorum. primo propter naturalis pietatis affectum. ii. mac. iiii. alexander ad misericordiam flexus recordatus defuncti sollicitudo propter ostendendum dilectionis signum. unde quidam iudei videntes dominum flentem videntes sicut lazarum dixerunt. ecce quomodo amabat eum. io. xi. tertio propter consolationem aliorum lugentium. eccl. vii. non desis plorantibus in consolatione. iiii. propter vitandam detractionem hominum. eccl. xxxviii. propter delaturam civitatis fac luctum una die. vel duobus. v. propter dubium statum morientium. quia omnia in futurum servantur incerta. eccl. ix. lugebat. vi. propter dampnum mortalis corporis. i. mac. ix. lugebant dies multos dicentes quomodo cecidit fortis qui salvum faciebat israel. si enim. quasi. ideo non inconsolabiliter debetis de morte amicorum contristari enim quia si credimus sicut credere debemus quod ihesus mortuus est et resurrexit. ro. vi. mortuus est propter delicta nostra resurrexit propter iustificationem nostram. quod quidem dicit mortuum esse ut obedire vivimus sed quod resurrexit generat spem vivorum. si ita hoc credimus ita et credere debemus. quod deus eos qui dormierunt. i. mortui sunt. qui per ihesum. i. in fide ihesu. sicut stephanus act. vii. cum hoc dixisset obdormivit in domino. vel dormierunt per ihesum. i. pro eo usque ad mortem certantes tanquam

per uiam. ipse n. est uia. Jo. xiiij. ego sum uia
et c. hos magis non solum suscitabit sed adducet
cum eo. ut. s. sint in eadem beatitudine et immor
talitate cum eo. Jo. xvij. uolo pater ut ubi ego
sum illic sit et minister meus. et Math. xxiiij. ubi
cumque fuit corpus ibi congregabuntur et aquile. quia con
centi in ducatu domini uenient ad iudicium. ideo
non timebunt. mali autem sed conductu uenient
ideo in maiori timore erunt. ¶ Jo. hic quod
mors dormitationi comparatur primo quia sensus
claudit. ecc. ix. mortui nichil nouint amplius.
secundo quia corpus iacens relinquit. gen. prol. quia condi
ta iacet. tercio quia operandi facultatem tollit. Jo.
ix. uenit nox in qua nemo operari potest. quarto
quia excitandi et surgendi possibilitatem non
adimit. Jo. xi. lazarus amicus noster dormit. ca
mus ut a sopno excitem illum. quinto quia beatus minus
non ledit aut diminuit. i. cor. xv. mortui
resurgent incorrupti. sed n. nos. hic ostendit
dominus seriem primo quo ad eius celsitatem. secundo
quo ad causam efficientem. quoniam ipse. tercio quo ad
ordinem. et mortui. iiij. quo ad perpetuitatem
et sic semper. dixit glossa. hec n. quia uere eos adducet
cum eo. hec enim nobis dicimus nos quibus uadere
dendum est secundum .n. doctor gentium in fide et ue
ritate. i. thi. ij. ut ego et siluanus et thimotheus
quibus credendum est. quia duorum hominum testimonium uerum est.
Jo. viij. et ij. cor. iij. in ore duorum uel trium testium
stabit omne uerbum. dicens magis in uerbo domini.
quod s. docuit nos. qui quid est ueritas. Jo. xvij.
sermo tuus ueritas est. quia nos qui uiuimus
i. qui tunc uiuemus. qui residui sumus. i. tunc
erimus. sed est illi de nobis qui residui erunt
tormentis antixpisti. ut uiui relicti ceteris iam
mortuis. in aduentu domini. ad iudicium non
preueniemus resurgendo eos qui dorme
runt. i. qui mortui sunt longe ante tempus. et
enim fiet cito ut non sit ibi prius et posterius sed
tempore. i. cor. xv. in momento in ictu oculi. coniu
merat autem se apostolus electis futuris in fine seculi
quia prophetis fides in sustinentia tribulationum et perse
cutionum. certa n. est ut castrorum acies or
dinata. can. vi. in qua fortiores ponuntur
in principio. et in fine et in medio debiliores.
exhortatio isto sunt octo epistole secunde quia exhortationem crediderunt
tessalonicenses iudicium futurum in diebus apostoli.
propter quod ualde exterriti sunt. propter quod necesse fuit eis
scribere secundam epistolam. quoniam ipse dominus. q. dicit non
non preueniemus eos. quoniam ipse deus in propria persona
ueniet. i. in sua potestate non in humilitate
sicut in primo aduentu. math. xxiiij. uidebunt
filium hominis uenientem cum potestate magna et
maiestate. et in uoce archangeli. i. sancti
Michael qui est princeps angelorum. est n. an
gelus magni consilii. ysa. ix. et lxx. Jo. vi.
mortui audient uocem filii dei. ut in uoce ar
changeli. i. sancti michaelis alicuius archangeli.
qui a. s. dicet surgite mortui uenite
ad iudicium. math. xxiiij. mittet angelos
suos cum tuba etc. et in tuba. illa canit
uere uocat tubam propter sonum eius terribilem.
ut dicit in tuba uenturus propter manifestatio
nem sui aduentus. secundum glo. ut secundum alia
glo. quia ad festum ueniet conuiuium ad sanctos.
ad bellum contra reprobos. in festis autem et
bellis solebat esse usus tubarum. in tuba di
co dei. i. uerbo dei quia a deo habebit efficaci
am. dabit n. uoci sue uocem uirtutis. i. cor.
xv. canet n. tuba etc. descendit de celo
dupliciter potest intelligi. ut descendet localiter
in aera. Joel. iij. congregabo omnes gentes
et deducam eas in uallem iosaphat. ut des
cendet de celo. i. de occulto ueniet in mani
festum. sicut n. fulgur exit ab oriente
et apparet usque ad occidentem. sic erit aduen
tus filii hominis. math. xxiiij. et qui mortui sunt
in xpisto sunt resurgent. i. in fide in xpisto
quiescunt. resurgent primi. hec enim ex
ponit magister in glo. sed super hec est duplex
opinio. quidam n. dicunt et resurgent primi tempore.
sed contra hoc est quod resurrectio erit in momento. i. cor.
xv. gratia non erit ibi prius et posterius. ¶ Ad hec
respondent ipsi quod singulorum per se resurrectio erit in
momento sed non omnium simul. immo alii prius alii
posterius resurgunt. alii dicunt quod resurgent
primi dignitate. sed contra hoc est quod paulus non est
illis indignior et tamen connumerat se cum illis qui
posterius debent resurgere. ¶ Ad hec respondent
ipsi quod paulus loquitur in persona aliorum non
sua. deinde nos qui uiuimus. i. illi de nobis
qui certis uiui erunt. qui relinquimur. i. qui sunt
residui ab antixpisti persecutoribus erimus. simul
cum illis qui nos ad resurrectionem precesserunt
rapiemur. ab angelis. et dicit rapiemur
quia motus iste uiolentus erit et contra naturam.
ut. s. corpora non glorificata ascendet in aera.
in ipso autem raptu morientur hii et statim
resurgent et hoc probat augustinus. per hoc quod dicit. i. cor.
xv. sic in adam omnes moriuntur ita et in xpisto omnes
uiuificabuntur. et ibidem quod seminas non uiuifica
tur nisi prius moriatur. rapiemur magis in nubi
bus suscipientibus nos sicut xpistum in ascensio
ne. act. i. obuiam xpisto in aera. math. xxv. ec
ce sponsus uenit exite obuiam ei. et sic
immortales sed non sic. i. in aere. sed semper cum
domino erimus inseparabiliter. quia n. inseparabiles
sunt cum eo in gratia. secundum illud ro. viij. quis nos
separabit a caritate dei. ideo inseparabiliter erunt
cum eo cum gloria. itaque quia s. omnes resurgemus
et cum xpisto erimus. consolamini inuicem. alter alterum
de morte amicorum in uerbis istis. tante. s.
secundum augustinum in glo. prestat consolatio quod uita est

ꝯsolatio. detergatur luctus ex alio. fides ex
pellat dolorem. Nolo. hic ꝙ ꝯsolari debe
nus in morte amicorum p͠p͠ ip̄m commune ⁊ re
uocabile mortis iudicium. eccl. xli. hoc iu
dicium a dn̄o omni carni. ij. p͠p͠ mortu
tum ꝯmodium. ecc. xij. modicum plora sup
mortuum qm̄ requieuit. tertio p͠p͠ modicum
titiae hui⁹ fructum. ecc. xxxviij. ⁊ tunc
nich p̄dis ⁊ teip̄m pessimabis. pessima
bis. iiij. p͠p͠ spem viuorum eorum. ut hic. ita
ꝯsolemini i uerbis istis. Hic est sup id
n̄ ꝯtristemini. glo. admonitio ne quis de mor
tuis karis suis n̄ ꝯtristemini. ꝯtra dt glo. a
lia ut nature e ꝙ ꝯtristemur. Resp. n̄ monet
ut nō ꝯtristemur. s; ne ꝯtristemur sic ut idem
les. i. inconsolabilr. Ite ibid. glo. si enim
culpa n̄ precessit. sed dubio mors secuta n̄
fuisset. Contra. in xp̄o mors fuit in quo cul
pa nō precessit. Resp. precessit in na humana
licet non in p̄sona xp̄i. Ite ibid. glo. q͠s
enim uult mori p̄sertim. nemo. Contra. phil.
.i. desiderium habens dissolui. Resp. nullus uult
mori uoluntate sua. s; ratione p͠ actus qd
ꝯsequitur mortem. Ite ibid. glo. orationibus sce
ecclie ⁊ sacrificio salutari ⁊ elemosinis n̄ est du
bitandum mortuorum aīas adiuuari. Contra.
gal. vi. ut referat unusquisque put gess
sit. n̄ g͠o percipit aliena suffragia. Resp.
Ipa duo ēe aliq͠ opa ⁊ merita alicui du
plr. ul uc ut q͠ ipe ei faciat. ul' meritis
tuis q͠ alius p eo facit. Ite ibidem glo. nā
qui sine fide operante p dilectionem eius sacramentis
de corpe exeunt frustra ut a suis huius pie
tatis impenduntur officia. Contra. eccla orat ut
liberentur de manu inferni ⁊ de profundo la
ci. Ite ꝓbz scīor pollunt aīe dampnatorum
totaliter eripi. ut traiani imperator suscitat
est ad preces gg. g͠o multo magis ad q͠e inferi
no minari. Resp. cū dampnati n̄ sint de cor
pore ecclie. ecclie suffragia eis n̄ psunt ut dr ꝯmu
nis opinio. quamuis quidam olim dixerunt ꝙ p̄dest.
Ad p͠m obm. Resp. infernus accipitur ibi
large p loco toto inferiori in cui limbo cre
ditur ēe purgatorium. Ad scd͠. Resp. ibi n̄ erat
dampnati simpliciter ⁊ absolute sicut isti. s; q͠si
ꝯdonatur ⁊ ad tempus. Ite sic id mortui q͠
in xp̄o sunt re. p̄mi. glo. qui in tīm in xp̄o
quiescunt. Contra. aut resurgunt p̄mi tpr
⁊ ita n̄ erit simul. Contra. id. i. cor. xv. i mo
mento i ictu oculi. aut p̄mi dignitate ⁊ ita
sim dr. q͠re subdit. deinde nos. q; aplus erat
dignitate p̄mi n̄ postremi. Resp. sup hoc
duplex est opinio. quidam. n. dicunt ꝙ p̄mitus
sci iam mortui resurgunt tpr p⁹ q͠ ul
timi qui tunc inuenientur uiui. Ad id apli
attendens ꝙ ut singulorum res erit in momento
n̄ tamen omnium simul. Alij dicunt ꝙ p̄mitus sci resur
gunt p̄mi dignitate q͠ ultimi. Ad obm Resp.
q; aplus loquitur hic in p̄sona aliorum qui i fine
uiui inuenientur n̄ i p̄sona sua. Ite sic id.
rapiemur cum illis. glo. nubibus suscipientibus. vn̄
alia translatio hē tamuis nubibus. Contra. aut
erunt iam mortui ⁊ resuscitati. aut non.
si sic g͠o n̄ habent corpa glificata n̄ indige
bunt deferri. si n̄. g͠o cū habent corpa gra
uia n̄ poterunt a nubibus sustineri. Resp. s; glo.
in p̄ncipio illius deportationis erunt uiui habentes
grauia corpa. vn̄ apposuit raptus. s; in
fine erunt resuscitati habentes corpa leuia. de
portatio aūt illa fiet n̄ solum ui nubium s;
ministerio angelorum. Ite sup id i uoce archan
geli. glo. ut sic ul' angelorum q͠ faciet mor
tuos surgere. Contra. dam. dt. credimus rerum fu
turam dn̄o nutu iussu ⁊ uoluntate. n̄ g͠o ali
qua creata uirtute. Resp. illa uox faciet mor
tuos resurgere occasionaliter n̄ causaliter. sicut sonus
campane facit homines surgere ⁊ ad ecclam
ire. Ite ibid glo. in ipo raptu mors eorum erit
⁊ ita. Contra. x̄ dr iudicaturus uiuos ⁊ mortu
os. g͠o omnes erunt mortui. Resp. p tempore
an̄ aduentum ad iudicium aliqui erunt uiui.
p tpr iudicij omnes mortui. Ite sup id et
sic semp cum dn̄o erimus. g͠o cū sca sint in deo
nos gaudium amplius erit. Contra. gla corporis
se hē ad glam aīe. ut punctus ad lineam.
g͠o nō auget eam. Resp. s; quosdam magis
erit gaudium extensiue. q; de pluribus. n̄ inte
siue. n̄ q; ex additione glie corporis gla aīe
augeatur. s; q; impedimentum quo retardebatur
.s. qd appetitus administrandi corpus scd͠ aug.
tolletur.

De temporibus aūt ⁊ momentis ⁊c.

Postq̄ edificauit eos de sua uite. hic
exaltat se q; n̄ scripsit quo futura sit tpr. ⁊ p
exaltat se p͠p͠ temporis incertitudinem. scd͠o ne ex
hac incertitudine nimis timeant subdit ꝯso
lationem. nos aūt frēs. tertio ex ꝯsolatione ne n
mis securi sint ⁊ torpeant subiungit remedium.
igitur. q͠rto ut acrescant exhortationes alle
gat diuina uocationem. qm̄ n̄ uocauit. In p̄ma
parte p̄mo ostendit ꝙ n̄ ꝯ oportuit eis scribi de
tpe uenire. scd͠o subdit causam p͠p͠ incertitudinem
temporis. ipi. n. dr g͠o. de temporibus aūt. q͠ ita de
uenire scripsi uobis ⁊ indiguistis ut scribam.
aūt s; o fr̄es de temporibus aduentus dn̄i q͠. s.
tempe uenturus sit hyeme ul' estate die ac
nocte. ac momentis. i. horis. qua. s. hora diei
ul' noctis uenturus sit. n̄ indigetis ut scribam uob.
q; nichil scribam n̄ q͠re sciatis. s. ipm clam uen
turum. act. i. n̄ e uestrum nosse tempa ul' mo
menta q͠ pr posuit i sua potestate. ⁊ ideo n̄ indi
getis. ipi. n. diligenter scitis. p diligentem

sepi'atur inq'sitionem. qr dies dni. i. temp' aduent'
dni q' dies de' p' oim manifestationem. q' tunc
manifestabuntur abscondita tenebrarum. sic
fur. i. repulsus ita i nocte. i. occulte 7 latent'
ueniet. mt. xxvi. media nocte clamor fc's
est ecce sponsus uenit. dr' dies iudicii dies
dni. nc enim est dies homi i quo hoies p li
bito suo faciunt q' uolunt. tunc erit dies di.
in quo de' s' exigentia meritor' iudicabit
luc. xix. 7 quid in hac die tua q' ad pace
tibi. nc a' abscondita sunt ab oculis tuis qr ue
nient dies in te 7 c. cum enim. qi. 7 uere
sicut fur ueniet. cu enim dixint. carnales. s.
hoies n' crescentes p' timore mali. s. an
tixpi. pax est nob in p'senti 7 securitas
de futo. tunc repentin'. i. subitaneus superuen
et eis a do. s. ad eor' oppressionem interitus. i.
superueniet eis subitanea die iudicii pditio
Job. xviii. calicet sup eu desup qi rex interit.
Je. vi. repente ueniet uastator. interitus igr
ita grauis. sicut dolor in utero habentis. i. pti
entis. qui dolor maximus est. p's. ibi dolores
ut parturientis. ysa. xiii. torsiones 7 do
lores tenebunt eos. qi parturiens dolebunt
7 lz parturiens aliqn euadat dolorem illum: tn
ipi nd effugient. Job. xi. oculi impior' deficient
7 effugium peribit ab eis. 7 tangit circa die
illum sic futurum iudicium quatuor condiciones. erit
enim sic prudentia cu uenit repentin'. sine
resistentia cu uenire cepit. ueniet. sic to
lerantia qn uenit sic dolor 7 c. sic fuga p'
qua uenit 7 n' effugient. Nota hic qd
.iiii. hoibz i p'senti ignota ee noluit. s' pru
dentia ad n' presumendum. ecc. ix. nescit ho utru
odio an amore dign' sit. ii. aliu' 9siderem
ad n' iudicandum. ii. cor. iiii. nolite an tps
iudicare 7 c. tercio diem mortis suoad timend'
ecc. ix. nescit ho finem suum. quarto ex
tremum iudicium ad uigiland'. mat. qr nesci
tis diem nq horam. Notand' 7 q' dies
iudicii furi 9paratur. iiii. rondibz. p' p's lenem
incessum. ecc. viii. qr n' pfertur cito 9tra ma
los sntia. ido filii hoim absq ullo timore
perpetrant mala. gg. lento passu incedit di
uina iusticia. sz tarditatem grauitate pensabit.
scdo p's aduentum improuisum. luc. xii. si sciret
p'rfamil' qua hora fur ueniret 7 c. iii. p't
tps sui obscurum. mt. xxv. media nocte cla
mor factus est. 7 c. iiii. p's spoliationem ican
tor'. Jo. x. fur n' uenit nisi ut furet'. 7 c.
uos aut' fres. hic post excusationem subdit eor'
9solonem. ex tribz. p'mo qr n' sunt in tenebris
culpe. scdo qr po' sunt in luce gre. oes enim.
tcio q' nc sunt ptim in tenebris ptim i luce.
scd' glo. n' estis noctis. dr'. gs'. uos aut. q' illis
hoibz carnalibz ueniet dies dni improuisus sic
fur. sz uob no. aut. sz o uos n' estis 7 si ali
quando in tenebris ignorantie 7 infidelitatis.
eratis enim ali tenebre nc a' lux in dno. eph.
v. ut uos sic illos dies illa famosa futuri
iudicii. sopho. i. dies illa dies ire. tamq' fur
9prehendat. ad spoliand' 7 interficiend'. p's i
opibz manuum suar' 9p'. e. pes. 7 ue n' estis
in tenebris. oms. n. uos filii lucis. h' e fidei
estis. fides enim est lux s' glo. que facit diei
. i. sanctam uitam. Jo. xii. du lucem habes credite
i lucem. ut filii lucis sitis. 7 ue estis filii lu
cis. n' enim sum' noctis. suple filii quant ad hic
merita nox. n. processio dies a' appropiabit. ro. xiii.
nq tenebrar' quantum ad infidelitatem. hec aut
addit scd' glo. ne quis putet se posse esse
ptim noctis 7 ptim diei. que. n. societas
lucis ad tenebras. ii. cor. vi. Nota hic
q' quadruplex est tenebra. p'ma ignoran
tie. i. Jo. iiii. tenebre transierunt 7 uerum lum
iam lucet. scda culpe. i. Jo. ii. qui odit
fratrem suum in tenebris est. tcia temporalis miserie.
tob. v. quale gaudium m' erit qui i tenebris
sedeo 7 c. qrta dampnationis eterne. mt. xxii. li
gatis manibz 7 pe. mit. e. i te. exti. Igitur
post 9solonem subdit exhortationem. 7 p'mo
monz ne ut uigilent 7 n' dormiant. scdo
ondit quare dormire n' debeant. qui ei dor.
tio quare po' uigilare debeant. nos aute
dr' gs'. igit. qr. s. n' sum' filii noctis n' dormi
amus in p'sentibz. s. delictis torpendo. hora
enim est iam nos de sopno surge. ro. xiii.
eph. v. surge qui dormis. n' dormiamus
igr. sicut 7 ceteri carnales. s. q. d. n' uos mo
ueat exemplum malor' ad peccand'. ro exod.
xxiii. n' sequeris turbam ad faciend' malum. sz
uigilem' attente. s. etia 9sidando. et sobri
sim'. quo ad uigiland' modeste. s. temporali
bz utendo. i. pe. ult. sobri estote 7 uigilate.
qui enim dormiunt. i. carnis torpore deprimunt'.
etia. s. n' 9siderando. nocte. i. p's nocte ui
cior' dormiunt. pu. vi. usq' piger dormis.
7 qui ebri sunt. huius. s. temporalibz imodate
utendo. nocte ebri sunt. i. ex nocte uicior'
hec hnt. qr oia mala' errantis s' phim. t' ethic.
nos a' qui diei sum'. h' est uiuentibz lucentes
sobrii sum'. i. temporalibz moderate utentes. i. thi.
vi. hntes alimenta 7 quibz tegam' his 9tenti
sum'. nos dico induti 9 hostes loricam fidei
que 9texit ex diuisis preceptis. articulis. qi di
uersis maculis 7 caritatis que 9texitur
ex diuisis preceptis. ois enim lex i uno sermone
impletur diliges proximum tuum 7 c. gal. v. appl'
lantur aut fides 7 caritas lorica qr ad mod'
lorice protegunt uitalia s' glo fides. n' protegit
rom. caritas uoluntatem 7 galeam spem salu
tis. i. spem de salute q' ad mod' galee proteg'

ritem. et a parte superiori. ne s. ledatur a su
periori parte. i. desperet ex iudicis consideratione.
ro. viii. spe salui facti sumus. et tangit hic apostolus
triplicem armaturam protegentem sufficienter
hominem. fides enim protegit uim rationalem. ca
ritas concupiscibilem. spes irascibilem. Item no
ta quod quadruplex est ebrietas. prima misera
bilis. os. iiii. fornicatio uinum et ebrietas aufert
cor. secunda dampnabilis. apo. xvii. vidi mulie
rem ebriam de sanguine sanctorum. tertia laudabilis.
cant. v. comedite amici bibite et inebriamini
karissimi. quarta desiderabilis. ps. inebriabuntur
ab ubertate domus tue. Quoniam non. hic post ex
hortationem allegat diuinam uocationem et per
tangit uocationis finem. ii. mediatorem.
per dominum. tertio hortatur ad mutuam consolationem.
ps. q. d. r. g. quoniam. qui. ne per spem ueniremus ad
salutem. quoniam non posuit nos deus in statu. s. in
quo sumus. i. fidei et caritatis in iram. i. ut
haberemus eternam penam. sed posuit nos
ab ira uentura. s. i. eripuit nos ab ira
uentura. et. n. morte non fecit nec letatur in perdi
tione uiuorum. sap. i. sed potius posuit nos in acqui
sitionem salutis. s. ut bene operando salutem acqui
ramus. i. pe. ii. uos estis genus electum et c. ps.
acquisitionis. et hoc per dominum nostrum quo ad diui
nitatem. ihesum christum quo ad humanitatem. sine quo nec
spes nec aliquid ualere potest. qui. s. christus mortuus
est pro nobis. uiuificandis licet immeritis. i. pe.
iii. christus passus est pro nobis. pro nobis inquam. ut
siue uigilemus. i. in carne uiuamus. siue dor
miamus. i. mortui fuerimus simul cum illo. i. christo
uincti. et ad eius similitudinem uiuamus. vita
gratie in presenti et glorie in futuro. ii. cor. v. pro
omnibus mortuus est christus. ut qui uiuunt iam
non sibi uiuant. sed ei qui pro ipsis mortuus est christus.
ps. q. q. s. talem spem et tantam habemus conso
lamini inuicem. in hac misera alii alios
de morte amicorum dolentes mutuo confor
tent. ysa. xl. consolamini consolamini popule meus. et e
dificate alterutrum. nescientes alter alterum
ad bonum instruendo. ro. xiiii. que pacis sunt
sectemur. et que edificationis inuicem custodiamus.
consolamini inquam et edificate sicut et facitis. i.
ut non minus postea quam modo faciatis. Dico
quare licet de temporibus et momentis. Contra. Joel. iii. de
terminatur iudicii locus. ergo debuit determinari
tempus. Responsio. non est simile quia determinatio loci incutit
terrorem determinatio uero temporis induceret securita
tem. Item supra. dies domini. ergo iudicium erit
de die. quod et uerum quia sol et luna stabunt in circu
lo suo. sicut dicitur abac. iii. sol et luna steterunt
et c. Contra. mat. xxv. media nocte clamor fac
tus est ecce sponsus uenit. Responsio. si dies appella
tur latio solis super terram non erit dies. si statio solis
super terram dies erit. Ad obiectum. Responsio. tempus
i. nox dicitur propter improuisionem non propter obscuritatem
et c. Item sicut dixi. cum dixerint pax et securitas. Contra
luc. xxi. arescentibus hominibus pre timore et c.
Responsio. tempore persecutionis antichristi erit timor. post
mortem uero eius per xlv. dies datos ad penitentiam
erit pax. postea ueniente iudicio iterum timor.
Item supra. repentinus superueniet. Contra. sicut dicit
glo. post mortem antichristi. xlv. dies dabuntur
ad penitentiam et postea erit iudicium ergo tempus deter
minatum non ergo repente. Responsio. et si determinatum
est quod anno illorum. xlv. dies non erit. non tamen determi
natum est quantum post erit. Item supra. omnes uos
filii lucis. Contra. ut dicit glo. contra. i. in principio tene
bre eratis quia mali. Responsio. duplex est filiatio
spiritualis. s. quedam per creationem regenerationem hac
erant omnes filii. quedam per gratiam iustificantis
adoptionem. hac non omnes erant. n. omnes christiani
sed non omnes iusti. uel omnes erant filii lucis actu
uel aptitudine. Item ibidem glo. fides est lux
que facit diem. i. homines uirtutis. Contra. homines uir
tutum immediate a deo illuminantur. Responsio. fides fa
cit homines uirtutis dispositiue non effectiue quia pri
ma uirtutum est non tamen tempore. Item ibidem. glo. nox
est homines uiciorum. Contra. uicium priuatio est non
homines. Responsio. sic est dicitur duplex. s. esse nature uo
mitus iste homines duplex. Item sicut dicitur qui nocte dor
miunt. vicia sua tegunt eos ad hec ut obli
ti uite eterne quiescant. Contra. uelle esse bonus
omnibus innatum est. sicut aug. ergo non cadit sub obli
uione. Responsio. potius antecedens per contrarium quia sic se
habent ac si obliti essent. Item supra. lori
ca fidei et caritatis. glo. si caritatem habe
mus non nos uincet appetitus temporalium. Contra. ca
ritas consummata sit in uita post amissa. Item quia
ius possit amitti. postquam habetur. non tamen diu ei in
sistatur. Item sicut dicitur in acquisitionem salutis. glo
non enim otiosis dabitur salus. Contra. luc. x. ma
ria laudatur de otio. Responsio. otium contemplationis
bonum est. sed otium temporis malum.

Rogamus autem nos fratres et c.

Hec est quarta pars epistole. ubi post salutationem et
maiorum confirmationem et minorum correctionem po
nit conclusionem. Ubi primo ponit moralem exhorta
tionem. secundo ut impleret persuasionem fundit pro eis oratio
nem. ibi ipse autem. tertio ut libentius acceptarent orationem
suam ad eos affectionem. fratres. In prima parte primo
ponitur distincta exhortatio subditorum. secundo prelatorum.
rogamus autem uos. tertio utrorumque simul. videte
nequis. In prima parte subditos monet ad ca
ritatem prelatorum. primo ad eorum recognitionem. secundo
ad dilectionem. ut habeatis. tertio ad pacem. ps. op.
d. r. g. rogamus et c. quasi uos omnes ita facitis. aut
sed o fratres subditi minores. rogamus uos. non dominis
sed pares. ut noueritis. i. ut uos nosse ostendatis
eis. s. necessaria ministrando. et reuerenter obedi
endo. n. duplici honore digni qui bene presunt

pbri. i. thi. ij. eos. s. platos qui laborant de
nos. cura. s. et sollicitudine. plati enim labo
rem honor. opus non ocium. i. thi. iij. qui episcopatum de
siderat bonum opus desiderat. et ij. thi. ult. tu uero
vigila in omnibus labora. et presunt nobis officio et
dignitate. et hoc in domino. i. deo ordinante. dederunt
enim quosdam quidem pastores et c. ephe. iiij. et
monent uos uerbo et predicatione. noluit tamen
ita. ut habeatis illos habundantius quam ceteros. in
caritate. plus eos diligendo affectu et effectu.
sicut patres spirituales. filij enim magis debent
diligere patres quam alios. propter opus. quod. ita habun
dantius habete eos in caritate et si qui uos di
uinis increpant uel puniunt. tamen propter opus illorum
pacem habete cum eis. sientes. s. officium illorum hoc
exigere quod faciunt. officium enim illorum est arguere et
increpare. ij. thi. ult. argue obsecra. incre
pa. et tangit hic tria quibus alia tria cor
respondent. debent enim subditi platos re
cognoscere qui laborant circa eos in cura et sol
licitudine. ij. debent eos habundantius diligere
qui presunt officio et dignitate. iij debent ad eos
pacem custodire. qui monent doctrina et predi
catione. Rogamus autem uos. hic postea exhorta
tur platos. ubi monet platos ad. iiij. s. ad
corripiendum. ad consolandum. ad supportandum.
ad paciendum. dicit ergo. rogamus autem. quod sic fa
ciant minores. autem. sed o fratres minores ma
iores. rogamus uos corripite inquietos.
. i. curiosos et gyrouagos. ecc. xix. corri
pe proximum antequam comminueris. i. sibi comminatus.
et pro. xxviij. qui corripit hominem gratiam
postea inueniet. consolamini pusillani
mes. contra. s. adversitate tribulationis. et contra
desperationem pro peccatis. ysa. xxxv. confortate
manus dissolutas et c. dicite pusillani
mes confortamini. suscipite infirmos in fide
in media ad saluandum. ro. xiiij. infirmum
in fide assumite. ecc. de quibus ita. eze. xx
iiij. infirmum sunt non consolidastis. pacientes
estote in molestiis illatis. et hoc ad omnes
. s. amicos. inimicos. extraneos. superiores. equa
les. inferiores. luc. xxi. in paciencia uestra possi
debitis animas uestras. et pro. xiiij. qui paciens
est multa gubernatur sapientia. ¶ Ad hoc
quod correptio plati debet esse primo discreta. ecc.
primo quam interroges ne uitupes quemquam et cum interro
gaueris corripe iuste. ij. modesta. quia sub
uenit mansuetudo et corripiemur. gal.
vi. uos qui spirituales estis instruite hi in
spiritu lenitatis. tercio ordinata secundum ordinem
euangelicum. si peccauerit in te frater tuus cor
ripe inter te et ipsum solum. mt. xviij. quarto. ca
ritatiua. ysa. egredietur uirga cor
rectionis de radice iesse. i.
caritatis. Videte. hic postea omnes exhortatur

ueraorum tam platorum quam subditorum. ubi primo ostendit
qualiter se habere debeant in uita. secundo qualiter
in doctrina. spiritum nolite. In prima parte primo
monet qualiter se habeant in uita actiua. secundo
qualiter in contemplatiua. semper gaudete. tercio
subdit uniuersaliter causam. hec est enim. dicit ergo uide
te. quod non solum pacientes estote. sed uidete
ne quis malum pro malo reddat. nec etiam bonum
pro malo subtrahat. ro. xij. nulli malum pro
malo reddentes. pro. xx. ne dicas reddam
malum pro malo. exspecta dominum et liberabit
te. sed semper in prosperis. s. et aduersis quod bonum est
uniuersale sectamini. ro. xij. prouidentes bona
non solum coram deo. sed etiam coram hominibus. sectamini
in inuicem. i. inter uos credentes et in omnes
. i. etiam ad non credentes. gal. vi. dum tempus
habemus operemur bonum ad omnes. maxime ad do
mesticos fidei. ¶ Et nota super id. ne quis malum
et c. quod reddere bonum pro bono est iusticie. ma
lum pro malo est malicie. malum pro malo est
crudelitatis. bonum pro malo perfectionis. semper
. q. et non solum patiamini. sed etiam semper. i. in prosperis
et aduersis quecumque nobis fiant. gaudete in christo. phil.
. iiij. gaudete in domino semper. et ij. cor. vi. quasi
tristes semper autem gaudentes. sine intermissione
. i. certis horis et oportunis. orate pro bonis op
tinendis. uel sine intermissione orate. i. semper
iuste uiuite et etiam considerate. non enim cessat
orare qui non cessat bene agere. sed dicit glo. ecc.
xviij. ne impediaris orare semper. In omnibus autem
gratias agite pro bonis optinendis. col. iij.
habundantes in gratiarum actione. hec est enim uo
luntas dei. ut. s. predicta faciatis. et hec in christo
ihesu. quia per christum sed datur facere. in omnibus nob
iscum maioribus quam minoribus. supra iiij. hec est
uoluntas dei sanctificatio uestra. Spiritum nolite.
hic ostendit qualiter se habere debeant in doctrina.
primo qualiter in docendo secundo qualiter in audiendo
prophetias. tercio qualiter in recipiendo. omnia
hec legitur triplex. primo modo ut omnia discantur.
. ij. ut bona teneantur. quod bonum. iij. ut a
malis abstineatur. ab omni. dicit ergo. spiritum. quasi
ita se habeant omnes generaliter. sed uos maiores.
spiritum nolite extinguere. hec expositio triplex in glo.
primo modo sic. spiritum nolite extinguere. i. donum
spiritus. s. abscondere. et sic mutus id pede. ecc. xx.
bona abscondita in ore clauso quasi oppones
expletas in exposite sepulcro. ij. modo sic. spiritum no.
ex. i. prophetantem nolite prohibere. si. s. aliquid
minori a spiritu sancto sit reuelatum. nu. xi. quis
michi det ut omnes populus prophetet. tercio modo sic. spiritum est.
. i. malis operibus a uobis spiritum sanctum excludere.
et nos minores prophetias. i. reuelationes de futuris
maioribus factas. sic accipitur prophetia. i. cor. xiiij.
pe. i. ij. n. ab hominibus allata est alia prophetia. uel
prophetias. i. scripturarum expositiones. sic accipitur. i. cor.

ne

bono

xiiij. qui approbat hoībȝ loqu͞a ad edificationem.
approbiatis .go. nolite sp̄ne. n̄ tn̄ oīa indiscrete
recipiatis. aut̄. sȝ. oīa probate. i. ronē discu
tite oīa. s. probanda. q. cta n̄ indiget discu
tione. i. Jo. iiij. nolite omi sp̄ui credere
sȝ probate sp̄s an ex deo sint. q̄ bonū ē. i. q̄
bonū ēē ineneritis. tenete firmiter. i. ope
īplete. ij. thes. ij. qui tenet teneat. ab oī
sp̄e mala. i. n̄ solū ab eo q̄ est malū. sȝ ēt
ab oī q̄ sp̄em mali pretendit. abstinete uos
et hec tam in doctrina q̄ in uita. ex.ᵐ de elea
zaro. ij. mac. ij. vi. Nota sup illud. sp̄m
nolite extinguere. q̄ sicut ignis materialis qua
drupl'r extinguitur. sic et ignis sp̄s. s. primo
eī extinguit flatu uenti. s. p supbiam. Job.
.ij. uentus uehemēs irruit a regione de
serti et c. ij. superfusione q aq. s. p luxuriam.
ect. iij. ignē ardentē extinguit aqua. iij.
subtractione mē p auariciam. prou. xxvi. cū
defecerint ligna extinguetur ignis. quarto co
ssiptione maioris flāme. s. p tragdiam. ij.
mac. i. flāma ex eis succensa est. sȝ ex lu
mine. q̄ refulsit ab altari q̄sūpta ē. ipse
aut̄. posuit morale instructionem. hic ut ī
plere possint fundit p eis orōm. et primo
tangit materiam et finem orōnis. scd̄o spem
īpetrandi. dr̄ .go. fidelis est et c. dr̄ .go. ipse aut̄. q.
uta platos et subditos moneo. ipse d̄ d̄s pacis.
qui. s. post oēm inquietudinē remouet. sācti
cet. i. mūdet et q̄firmet uos p oīa. q̄ doaut
eī. n. ē sanctificare. leuit. xi. ego dn̄s q̄ sctifico
uos. scīficet inq̄ ita ut integ'r et c. h̄ dupl'r
expō. primo in sic. ut sp̄s ur̄ seruet' integer.
.i. mens ur̄a siccetur integra sn̄ pcc̄i corrup
ne. seruiendo legi dei. et aīa. i. sensualitas
sīi' seruetur integra seruiendo rōi. et corp'
seruetur sn̄ q̄rela. i. caro sīuendo aīe. ut
.s. nec h̄ digni querela ei' nullo agatur. et
dicat sn̄ querela nō sn̄ pcc̄o q̄ īpossibile ē
uitam p̄sētē duce sn̄ pcc̄o. s. Jo. ij. si dixi
mus q̄m pccm̄ n̄ hm̄s ipi nos seducim' et
ueritas in nob n̄ est. seruet' inq̄ ī aduentu
dn̄i nr̄i ihu x̄pi. i. usȝ ad aduentū dn̄i. hoc
est usȝ ad fine uite. ij. m̄ sic. ut sp̄s ur̄ in
seruetur integer. i. grā sp̄s. s. collata ī
bapo seruetur integra. ut nec pcc̄o dimi
nuatur nec destruatur. et aīa et corp' ser
uentur sn̄ q̄rela. et c. ut. s. nec aīa nec
corpus pccis exponat'. fidelis eī. q̄ sic orate
nec dubitand' est q̄ quiq̄ d̄s hoc faciat. fi
delis eiu' de' est. i. uerax ī pmissis. ps. fi
delis d̄s in oīb; uūs suis. qui uocauit uos
p me. s. aduictā. ego eī sū q̄i uox ei'. q̄ et
faciet. i. op' grē in nob pficiet. phi. i. qui
cepit ī nob opus bonū pficiet. Nota sr̄ id.
ipse d̄s pacis. q̄ x̄o d̄s pacis q̄ pacis actor.

eph. ij. ipse ē pax nr̄a qui fecit utraq; unū. scd̄o
q̄ pacis amator. ps. in pace fc̄s ē loc' ei'. tercio
q̄ pacis dator. Jo. xiiij. pacē relinquo uob
pacē meā do uob. quarto q̄ pacis remunerator
m̄. v. bt̄i pacifici q̄ filij dei uocabunt'. fr̄es
hic ondit suā ad eos affectōm primo se orōib;
eor q̄mendando. scd̄o eos oms̄ salutando. salu
tate. tercio ep̄lam hanc oīb; recitari mandando.
adiuro. q̄rto grām dī eis optando. grā. dr̄
.go. fr̄es orate p me. in hoc humilitas ei' on
ditur qui cū tant' eēt ab eis tā humili' ora
nū suffragia postulabat. col'. iiij. orātes si
mul et p me. salutate fr̄es oms̄. ex pte nr̄a.
et hoc in osculo scō. n̄ simulatorio. sicut ioab
amasam. ij. re. xx. et iudas x̄pm. m̄. xxvi.
iuda osc'lo filiū hoīs tradis. Adiuro uos p
dn̄m. s. ut legatur ep̄la h̄ oīb; scīs fr̄ib;.
.i. oīb; fidelib; baptate scīficatis. ul' ī oīb;
scīs. i. pfcis. ut inde. s. pficiant et ut pdca
oīa faciant. grā dn̄i nr̄i ihu x̄pi. sn̄ qua
n' nob potis face. i. cor. xv. plus oīb; labo
raui nō ego. sȝ grā dei mecū. sit sup' cū
oīb; uob. ipa eni ē optime societatis. q̄
non deserit nisi p'9 deserente. ide monz ap'
heb. xij. q̄templantes ne q's desit grē dei. am̄.
q̄firmatio ē petitōis et toti' ep'le q̄clo.
Hic q'a sup id monȝ nos glo. ut pares.
q'. ut subditi n̄ sint pares platis. q'o. n̄ā
sunt pares offo disp'ares. It sup id. nolumus
eos et c. nota mistrando. sicut. n. diuicie ne
q̄ligentia p'sint saluti. ita egestas dū sacta
vi q'rit a iusticia declinat. g'o sicut diuicie
in platis et pdicatorib; sunt rep'hensibiles.
ita et egestas. q'a. m̄. xix. uade et uende oīa
que h̄es et c. S'o. egestas coacta facit decli
nare a iusti n̄ egestas uolūtaria. It sup
id. sp̄ gaudete. q'a. ali' de pcc̄is dolend' est.
R'o. dolor de pcc̄is n̄ o'po gaudio. de sp̄e sa
lutis. It ibid' glo. sp̄ gaudet quicq' fiat
nobis. q'a. de malo n̄ ē gaudend'. S'o. de
n̄ est gaudend' de malo culpe īcentiu. sȝ pe
ne illate. It sup id. sn̄ intermissione ora
te. glo. sp̄ orat qui sp̄ bn̄ agit. q'a. Jo'. cū
uxori debitū reddo orare n̄ possum. R'o.
hic accipit orōm q̄r. Jo' uo p'p'e. It ibide
glo. si q̄tinuū est desideriū q̄tinua ē orō. q'o.
n̄ pōt ēē in statu uie q̄tinuū desid'iū. R'o.
glo. loq'a' de q̄tinuitate h'itiali n̄ actuali.
It sup id ut integer sp̄s. glo. nō ēā posuit
q'b; hō q̄stat. s. sp̄m. aīam et cor'. s. id quo
intelligim' et id quo uiuim'. et id quo q̄trecta
biles sum'. q'a. aug'. de ecc̄ias dog'b; n̄ ē du
in una aīe sp̄s. R'o. sp̄s et aīa ide s̄t sb̄o. sȝ
differunt rōne. na' ipa sb̄a aīe put a corpe
separabil'. s. scd̄ uires intellectuales d̄r sp̄s. It
ibid' glo. ut grā sp̄s sc̄i reseruet' integra.

ne gr̃a ne uıd ııcıo corrūpat͡ᵘʳ aut mınua
tur aut ſugetur. Glo. n̄ pot mınuı p̄ mor
talıa q: totalır̃ deſtruıt͡ᵘʳ nec p̄ uenıalıa q:
uenıalıa gr̃e n̄ opponuntur. ſ; ad ea ſe ꝯpa
tıuntur. Glo. glo. laſ ͣ de mınutıõe quo ad
feruore͡ nõ quo ad eẽm. It ıbıd gl. dıu
ħ agıt que odıt. lr̃ ſcı͛ eıus gr̃a penıtus
ab eo recedıt ul̃ mınuıt͡ᵘʳ. Glo. p talıa. ſalꝫ
mortalıa gr̃a oı͛o deſtruıt͡ᵘʳ. Glo. gr̃a gr̃ı
facıẽſ p mortalıa deſtruıt͡ᵘʳ. ſ; gratıaſ data
mınuıtur. It ſup. 1ͦ. ſ; querela. glo.
n̄ dͤ ſı̃ pcc̃o. q: ẽẽ ſı̃ pcc̃o ın hac uıta de ſo
lo unıgenıto dı̃cı̃ eẽ. Glo. bt̃a uırgo ſuıt
ſı̃ pcc̃o. Glo. ſolus xp̃c ſuıt ſı̃ pcc̃o oı̃u ſ.
tam actualı q̃ꝫ orıgınalı. bt̃a uırgo ꝯıc
ſuıt ſı̃ actualı. n̄ tñ ſı̃ orıgınalı. Item
ſup 1ͦ. quı ⁊ facıet. glo. pfıcıet op gr̃e
ı̄ uob ıplendo pmıſſa. Glo. ıpleto pro
mıſſoꝝ. ẽ op ıuſtıcıe. nõ gr̃e. Glo. op
gr̃e ⁊ pmo ⁊ orıgınalr̃ q: pmıſſıo ex gr̃a.
ul̃ dd q: pmıſſıo deı n̄ eſt oblıgatıo ſ; ꝓpo
ſıtı ınſınuatıo. Explıcıt epl̃a pma ad teſ
ſalonıc̃. Incıpıt ſecunda.

Paulus et ſıluanus ⁊ thımothe
us ⁊c. Hanc ſcd̃am epl̃am ſcrıbıt pau
lus apl̃s teſſ. cã aũt ſcrıbendı ſuıt
q: ı̄ pcedentı epl̃a. c. ıııȷ. ꝗd̃a dıxıt
p que putauıt teſſalonıc̃. dıem ıudıcıȷ
ın tempe apl̃ı futũ. q: uıdelꝫ dıxıt. deın
noſ q̃ uıuım̃ quı reſıduı ſum̃ ſımul rapı
enſ. ⁊c. vñ ualde terıtı ſunt. q: cũ de no
uo ꝯuſı erãt tımuerũt ıllı̃ dıeı p̃ıclo
n̄dũ pfc̃a pma de ꝯmıſſıs ꝯphendı. ıdõ ẽ
apl̃s ſup hec ꝯſolatur eoſ ⁊ ınſtruıt ne
ılls ıpe mentıt͡ᵘʳ putaretur. ul̃ dıxıſſ ſe eıꝰ
ſıc̃ eıſ ıllud. ſcrıbıt aũt eıs ab athenıs
p tıtũ dıaconũ ⁊ honeſımũ acolıtũ. In
tencõ g̃ eıꝰ ın hac epl̃a ẽ bonoſ ꝯfortare
malos corrıgẽ. utroſq: de aduentu x̃ı ınſtru
ere. modus uõ agendı pꝫ ex dıuıſıõne. p̃
enı̃ pmıttıt ſalutatıõn. ſcd̃o gr̃aꝝ actıo
nem. gr̃as. t̃cıo ꝯſolatıõm. c. ıȷ. q̃rto ın
ſtructıõm. c. ııȷ. In pma pte pncıpalı
p̃ ponuntur pꝰ ſalutanteſ. ſ; pꝰ ſaluta
tı. eccc̃. ıȷ. forma ſalutatıoıs. gr̃a uob.
dıc͛ g̃o. paulus ⁊ ſıluan̄ꝰ. quı ⁊ ſılas cod
hıı ıl. ⁊ thımotheꝰ. hıı duoſ ſcıã ıngıt
q: ſunt coadıutoreſ eıꝰ ın eoꝝ ꝯuſıone
ꝓponıt aũt ſıluanũ thımotheo. q: ꝯplıoꝝ
dıſcıpl̃s ſıc͛ pꝫ ex actıb. xv. ⁊. xvı. ıſta ıg̃
tres ſcrıbıt ſuple eccc̃ teſſ. 1. ꝯgregatıõnı
fıdelıũ quı ſıt ın cıuıtate teſſ. ecce dıco
exıſtı ın dõ p̃re nrõ. ut actore. ⁊ dñõ ıħu
xp̃o. ut medıatore. hec eſt ın fıde deı p̃ris
quo ad artıclıs de dıuınıtate ⁊ ı̃ fıde ıħu
xp̃ı quo ad artıcloſ de ꝯ humanıtate. ıſta

mıſ talıbꝫ ſcrıbıt ſıc. gr̃a. 1. pcc̃oꝝ remıſ
ſıo uob. ſıt. ⁊ pax. 1. ınıaſ trãqllıtas ⁊ rec
tılıtãs ad dm̃. ſıt ınq̃ a dõ p̃re nrõ. a quo
oı̃a bona omẽ donũ p pma auctõ. Jac.
1. oẽ datũ optımũ ⁊c. deſcendeꝫ a patre
lumınũ. ⁊ dñõ ıħu xp̃o. p que oı̃a dat p̃r
vñ oeſ oracõnes ad patrem dırecte p fılıũ
t̃mınatur. gr̃as agere. pmıſſa ſaluta
tıone hıc ſubdıt gr̃aꝝ actıõm. ⁊ pmo agıt
gr̃as de bonıs hıtıs. ſcd̃o orat p hndıs. In
quo orãnt. In pma pte gr̃as agendo p̃
tangıt ꝯtınuũ pfc̃m ıtutũ. ſcd̃o tolan
cıã pſecucõnũ. p gracıa. tẽo retrıbutıõm
tplantıũ ⁊ ınſcıentıũ. ſıtı. In pma pte
pmo tangıt gr̃aꝝ actıoıs form̃. ſcd̃o nım̃
ꝗm. ıȷ. mͤ cıudentıa. ıta ut noſıpı. dͤ
g̃. o ſıcs ın fıde ⁊ dılcõe. gr̃as age. n̄ tñ
dıce. ꝯͣ. 1ͦ yſa. xxıx. ꝓplr̃s hıc labııs me
honorat cor aũ eoꝝ lõge eſt a me. debem̃
oblıgatı. n. ſum̃ ⁊ ex ꝯmıſſo ⁊ ex dıuıſ
ſo. ⁊ ſp. bonıs. ſ. optımıs. gr̃as ıgr̃ deo
q̃ eſt oıſ bonı collator p uob q̃ eſtıs ſuſ
ceptoreſ. ⁊ hec ıta ut dıgnũ ẽ. ſ. bnfıcıoꝝ
receptıoꝝ ꝗntıtatem. q: pond⁹ ⁊ pondus
abhomınatıõ eſt apud dm̃. ꝓu. xx. hec
eſt ı̄ uno pondẽ recıpe bnfıcıa. ⁊ alıo
gr̃as agẽ. ⁊ dͤ gr̃as ın plalı p bnfıcıoꝝ
plalıtate. q: dıuıſıones gr̃aꝝ ſunt. 1. coꝝ.
xıȷ. ſemper aũ dͤ p bnfıcıoꝝ ꝯtınuıtate.
Nota hıc q: agẽ gr̃as dıgnũ ẽ ꝗtuor
modıs. p̃ deuote ⁊ ıocıũde. yſ. lvı. gaudıũ
⁊ letıcıa ınuenıet͡ᵘʳ ın ea. gr̃aꝝ actıo ⁊ uox
laudıs. ſ; magnıfıce. ıȷ. mac. 1. de mag
nıſ p̃ıclıs a dõ lıbatı magnıfıce gr̃as agım̃
ıpı. t̃cıo aſſıdue ſıue ꝯtınue. eph. v. gr̃as
agentes ſp dõ ⁊ p̃rı. quarto ınteg͛e. 1.
teſſ. v. ın oıb; gr̃as agıte. qm̃. q: ıta gͣ
cıas agım̃. ⁊ hec ſup hec. qm̃ fıdes ura
ſupcreſcıt. 1. ſc hec q: ſunt ꝯſcıa n̄ ı̄ trı
bulonıbꝫ defıcıt. exo. 1. ꝗnto mag op
mebantur tãto magıs creſcebat. ꝓp hec
fıdes grano ſınapıs ꝯpatͣ. m̃. xııȷ. ⁊ habun
dat affãt carıtas unıuſcuıuſq; urm̃. ınuıcem
.1. ınt̃ uoſ. vnıꝰ ad alıũ. carıtas. n. ıgnıs
eſt. luc. xıȷ. ıgnẽ ueñı mıttẽ ın t̃ra. ıgnıs
aũt ſtatı pmıt͡ᵘʳ ut creſcat ſıc͛ dͤ gt̃. ſıc
carıtas trıbulonıbꝫ. phı. 1. hec oro ut carı
tas ura magıs ac magıs habundꝫ. ıta. 1.
ıtm̃. ut noſıpı aplr̃ ı̄ uob. hec ẽ de uob
glıemur ın eccıs deı. quıbꝫ uoſ ꝓponım̃
ın exẽplũ. 1. teſſ. ıȷ. uoſ eſtıs gl̃a ura et
gaudıũ. ſıcͭ de corıthııs. ıȷ. coꝝ. vıȷ. mlͣ
ta m fıducıa ẽ apud uoſ mlt̃a m gl̃atıo
p uob. Nota hıc q: fıdes ſupcreſcıt ꝗtuor
mod. ſ. cogıtẽ. qꝛ ſıt clarıor. deuotıõne
qꝛ ſıt feruẽcıor. opaõne qꝛ ſıt ꝯpoſıor. dı Nota

latere. qui fit de aliorum cumlatione. collicitatione
pro patientia. hic tangit tolerantiam tribulationum.
et primo tangit tolerantie causam finalem. secundo
causam efficientem. quas sustinetis. tercio causam fi
nalem. ut digni. dicit ergo. pro patientia. quasi. ita
gloriam de vobis et hoc maxime pro patientia
vestra. in sustinendo et fide in credendo. phi.
i. vobis datum est quod pro christo non solum ut in eum cre
datis. sed et ut pro eo patiamini. pro patientia
inquam et fide dicta. in omnibus persecutionibus ve
stris. de loco ad locum. et tribulationibus vestris.
tormentorum. hec enim sustinebant sicut habetur in
epistola. ii. c. eadem passi estis et vos. quas
scilicet tribulationes et persecutiones sustinetis in
exemplum iusti iudicii. quia per tribulationes quas
sustinetis ostenditur quid in futuro iusto dei
iudicio danda sit patientibus et inferentibus.
si enim tam severe punit deus pacientes et peniten
tibus. quid faciet in durantibus. i. pe. iiii. tempus est
ut incipiat iudicium a domo dei. si autem
primum a vobis quis finis erit eorum. secundo vel
sic. sustinetis inquam in c. i. pro hoc quod tribulatio
nes sustinetis estis exemplum et documentum aliis
quod deus iuste iudicat. dum suos permittit af
fligi. et malos prosperari. videtur enim nos ex
malis in melius proficere. et illos ex prosperis dete
riores esse. sustinetis inquam ad hoc ut per hoc
finaliter. ut digni habeamini in aliis scilicet
gloriosi in regno dei. dicitur ut in regno dei futuro. i.
in eterna beatitudine. sap. iii. deus probavit illos et in
venit illos dignos se. ii. thi. i. si sustinemus et conreg.
vel in regno dei. i. in ecclesia presenti. pro quo scilicet regno
non pro aliquo malefacto et patimini. non solum opera
mini bona. i. pe. iiii. nemo vestrum patiatur
sicut fur et c. si autem ut christianus non erubescat. Quo
hic quod deus sanctos tribulationes sustinere permittit pro
multas eorum utilitates. primo propter eorum a peccatis pur
gationem. ecc. ii. in igne probatur. i. purgatur. aurum
et argentum et homines receptibiles in camino
humiliationis. secundo propter virtutum suarum manifes
tationem. thob. xii. quia acceptus eras deo
necesse fuit ut temptatio probaret te. tercio propter
patientie perfectionem et exercitationem. ia. v. tribulatio pa
cientiam operatur. iiii. propter corone augmen
tationem. ps. supra dorsum meum fa. peccatores. i. super
iudicie coronam scilicet preciosam. v. propter dilectionis
erga nos ostensionem. apo. iii. ego quos amo
ar. et casti. vi. propter animis eorum ad deum acce
lerationem. exo. xii. urgebant egiptii filios
israel de terra exire velociter. ps. multiplicate
sunt infirmitates eorum. postea accelleraverunt. vii. propter infirmorum
confortationem. i. mac. vi. elephantis ostenderunt sanguinem
uve et mori. viii. propter malorum terrore et correc
tione. luc. xxiii. si in viridi hoc fiunt in arido
quid fiet. pe. xi. si iustus in terra recipit quanto
magis impius et peccator. Hic querit iv. quod glo.
dicit. quod apostolus scripsit eis non imminere diem iudicii suo
tempore. contra. ad. xiiii. de die illa nemo scit.
ergo scripsit quod nesciebat. responsio. quamvis nescia
tur quando futurum sit iudicium determinate. scit tamen
utrum cito vel tarde. quia quidam precedere debet que oportet
ante evenire. Item super id. a deo pa. et deo ihu.
quod omittitur spiritus sanctus. cum tamen indivisa sint opera
trinitatis. responsio. quia spiritus sanctus intelligitur in patre et fi
lio. ut nexus in extremis. vel in gratia et pace intel
ligitur in donis. Item super id. gratias agere debe
mus ut dignum. glo. nunquam solvere possumus
ut dignum est. contra. ergo semper sumus debitores. responsio.
possumus ut dignum est ex parte nostra sed
non ut dignum est ex parte dei qui dignus est infinita
gratiarum actione. Item super id. deo pro vobis. glo
a quo hec omnia bona sunt. non a vobis. contra. om
ne meritum perfectum est a gratia. pro gratia ab ar. responsio. dona
gratie totaliter sunt a solo deo effective. opera vero
gratie ab ipso principaliter. a nobis secundario. Item
super id. supercrescit fides. glo. super id quod fuit
crescit magis ac magis. contra. fides est virtus
simplex. ergo non crescit. responsio. simplicitas illa
non opponitur crescendo quantitatis virtutis sed molis.
Item super id. ita ut nos. glo. nos apostoli qui de non
proprio gloriaremur. contra. ii. cor. xi. quoniam multi
gloriantur secundum carnem et ego gloriabor. responsio. non
gloriabatur secundum carnem finaliter sed inimicitiam quia de car
nalibus prerogativa gloriatur in domino.
Si tamen iustum est apud deum et c.
hic tangit retributionem tam tolerantium tribulationes
quam inferentium. et primo similiter in generali tangit u
trorumque premium. ii. specialiter retributionem inferen
tium in retributione. tertio specialiter tolerantium. cum
venerit. dicit ergo. si tamen. hoc duplicem causam. pro
mo sic. i. scilicet sustinetis in exemplum iusti iudicii dei. iudicii
scilicet futuri quod utique iudicium futurum iustum erit. si tamen
iustum est et c. nec ponitur pro dubitatione sed pro affirmatione.
q. d. constat quod hoc iustum est. secundo in sic. si tamen
q. scilicet sustinetis in exemplum iusti iudicii dei. iudicii dico
presentis. quo scilicet iudicat bonos in presenti tribula
ri et malos prosperari. quod utique iustum. si tamen iustum
est et c. q. d. quod iudicium presens iustum sit apparet
ex consideratione futuri iudicii in quo erit evidens
iusticia. dicit ergo. si tamen iustum est apud deum. apud
quem nichil est iniustum. ps. iustus est dominus et rectum
iudicium. et c. retribuere tribulationem in futuro hiis qui
vos tribulant in presenti gal. v. qui conturbat
vos portabit iudicium. bar. iiii. persecutus est te ini
micus tuus. sed cito videbis perditionem eius et super cervice
eorum ascendes. et si iustum est retribuere vobis qui
in presenti tribulamini. requiem vobis in futuro per
tribulationes enim venitur ad requiem. sicut per itineris
fatigationem ad hospicium. ysa. xxxii. sede
bit populus meus in pulchritudine pacis. in tabernaculis fiducie. in requie opulen
ta. et hoc quod dicit vobiscum. tangit augmentum gaudii
quod nullius rei sine socio iocunda est possessio. Quo hic

q(uod) quadruplex est reges(?) s(an)c(t)or(um). p(ri)ma a p(ar)tis
in bona gubernatione(?) gubernatione. ap(oc). xi. tollite
iugu(m) m(eu)m sup(er) vos (et) disc(ite) &c. a . u . ii. a tep(or)
alibz negociis in dei co(n)templatione. ecc(lesiastici). iiij.
melior est pugillus cu(m) req(ui)e q(uam) ut(ra)q(ue) ple(na). c.
cu(m) iurgio . iii . a laboribus i(n) morte. apo . xiiij.
a(m)m iam d(icit) sp(iritu)s ut re q(ui)escant a la(boribus) su(is). iiij. a cu(n)ctis
afflictoribus in eterna b(ea)titudine. Job. xxxvi.
requies mense tue erit plena pinguedine.
In revelatione. hic tangit (quo)d ass(erit) retributio
ne(m) tribulatione(m) (con)uenti(?) (et) p(ri)mo tangit q(uan)do erit
p(er)que punient(ur). da(n)tis vindictam (et)c(etera) q(ui)b(us)
cu(n)q(ue) acrit(er) punient(ur). qui penas. d(icit) g(lossa). in
revelatione . i . in manifesto adventu q(uan)do s(cilicet) c(er)te
videbit filiu(m) ho(minis). venientis cu(m) potestate mag
na (et) maiestate . m(a)t(thei) . xxiiij . p(ri)mus n(am)q(ue) . adve
tus n(on) fuit manifestus s(ed) occultus. i(n) revelatio
ne . in q(ua)m d(omi)ni ih(es)u x(risti). cu(i) debetur timor q(uan)do
ad malos quibus terribilis apparebit . ih(es)u q(ua)n(do)
ad bonos quibus salvator apparebit. ip(s)i
(n)a(m)q(ue) venientis simplex de celo ad iud(iciu)m . q(uia)
ad i(udicium) m . n . iudicis eu(m) e(ss)e i(n) celu(m) ita ve(niet).
(et) h(oc) cu(m) angelis virtutis ei(us) . i . quor(um) ministerio u
tus ei(us) apparebit. m(a)t(thei). xxiiij . angelos suos cu(m)
tuba (et)c(etera). venientis (n)a(m)q(ue) i(n) flamma ignis d(icit)
vel sequitis adventum . s(cilicet) ignis infernalis
q(ui) tra(h)it malos igne infernali (con)buret . ysa.
ult(imo). ecce d(omi)n(u)s in igne veniet. vel i(n) flamma ig(nis)
adventu(m) ei(us) precedentis. sic legit(ur) de igne
(con)flagrationis . in ps(almo). ignis ante ip(su)m precedet. d(icit)
(n)a(m)q(ue). dantis . i . retribuentis vindictam. deut.
xxxij . reddam ultione(m) hostibus meis . (et) his q(ui)
oderunt me retribuam. dantis (n)a(m)q(ue) vindicta(m)
his qui n(on) noverunt . i . nosse noluerunt licet
possent d(eu)m. h(oc) est his qui fide(m) n(on) receperunt
sicut sunt iudei (et) pagani . i . cor. xiiij . ig
norans ignorabitur. (et) (et) his qui n(on) obediunt
ev(angeli)o . i . qui fide recepta n(on) obediunt ev(angeli)o.
ro . x . ev(angeli)o (n)a(m)q(ue) cu(m) esse(t) obedi(ent)es. q(ue) e(st) ev(angeliu)m
d(omi)ni n(ost)ri quo ad gesta divinitatis . ih(es)u x(risti) quo
ad gesta humanitatis. utraq(ue) . n . gesta
in ev(angeli)o continentur. Qui penas. hic tangit
hic tangit q(ua)m acrite punientur . (et) p(ri)mo
q(uan)tu(m) ad penam sensus . ii . q(uan)tum ad pena(m)
da(m)pni . a facie. d(icit) g(lossa). qui . s(cilicet) . utriq(ue) ta(m) non
agnoscentes d(eu)m q(uam) agnoscentes (et) n(on)
obedientes . penas multiplices q(uia) tra(n)sibit
ab aq(ui)s nivium ad calorem nimium . Job . xxi.
dabunt . h(oc) e(st) sustinebunt q(uia) gravatas. ps. leta(bi)t(ur)
iustus cu(m) vid(er)it vind(ictam). penas dico n(on) leves s(ed)
mortales. q(uia) in interitu . sap . n . intrabit . ps.
mors depascet eos . (et) n(on) penas terminabiles.
s(ed) eternas q(ue) e(st) q(uo)d origenes. m(a)t(thei) . xxv. ite ma
ledicti in ig(nem) et(ernum). ipsi dico remoti . a facie
d(omi)ni . ne . s(cilicet) eu(m) in forma divina videant. ys(aie).
xxvi. s(ecundum) aliam l(itte)ram . tollatur impius ne videat

gl(ori)am dei (et) (et) remoti a gl(ori)a virtutis ei(us) . i . a
gl(ori)a s(an)c(t)or(um) qua(m) deinceps post iud(iciu)m n(on) vide
bunt q(uam)vis usq(ue) ad iud(iciu)m aliquo m(od)o videant
s(ecundu)m glo(ssam). Nota hic q(uod) multiplex est pena i(n)fer
no. p(ri)ma carcer inferni. ysa. xxiiij. (con)g(re)
gabuntur (con)gregatione unius fascis in lacu(m) laqu(ei)
(et) claudentur in carcere. ii. horror (con)sortii.
ysa . xxxiiij . occurrent demonia honocen
tauris (et)c(etera). tercia ignis gehenne . apo . xx . p(ar)s
eor(um) in stagno ignis (et) sulphuris . quarta
vermis (con)scientie . ysa . ult. vermis eor(um) n(on) morietur.
v(a). carentia divine visionis . ysa . xxvi . i(n) terra
s(an)c(t)or(um) iniqua gessit (et) n(on) videbit gl(ori)am d(omi)ni. sexta
subtractio lucis. m(a)t(thei) . xxii . ligatis manibus
(et) pe(dibus) m(itti)te e(um) i(n) te(nebras) ext(eriores). vii. defectus solacii. tr(e)n(orum).
i . n(on) e(st) qui (con)solo(?) . e(am) ex o(mn)ibus ca(ris) ei(us). viii. despa
ratio remedii . Je(remie) . xv . desperabilis fractura mea
Cu(m) venerit. hic tangit q(ua)m p(re)mium tribulaciones
sustinentium . ubi p(ri)mo tangit q(uan)do remunera
buntur . ii . qui remunerabuntur. q(uia) cr(e)d(i)t(um). d(icit)
g(lossa). cu(m) venerit . q(uasi) . ita punientur mali . s(ed) aut
ora sient(?) cu(m) venerit ip(s)e s(cilicet). glorificari i(n) s(an)c(t)is
suis . i . gloriosus apparere i(n) s(an)c(t)or(um) suor(um) glorifi
catione. s(ive) cu(m) gloriosus appare(bi)t s(an)c(t)is suis . (et) h(oc) quo
ad gl(ori)am an(ime). (et) admirabilis fieri . i . mirabilis
apparere quo ad gl(ori)am corporis. in o(mn)ibus (et) mo
ribus qui crediderunt fide n(on) informi s(ed) forma
ta . ip(s)e . n . admirabilis (et) gloriosus apparebit s(an)c(t)is.
s(ed) impiis apparebit horribilis . ps. mirabilis d(eu)s i(n)
s(an)c(t)is suis. nec solu(m) s(an)c(t)is erit mirabilis imo (et)
s(an)c(t)or(um) adversarius p(re) gl(ori)e magnitudine . sap . v.
mirabuntur in subitatione insperate salutis.
q(uia) ideo vob(is) tribulatis dab(it) requiem . q(uia) testimoniu(m)
n(ost)r(u)m . i . p(re)dicato n(ost)ra . ac(tuum). i . certis in testes
creditu(m) e(st). q(uod) nob(is) p(re)dicavimus. credidistis . (et) h(oc)
sup(er) nos d(icit). p(er) m(od)o(?) s(upe)r nos . i . q(uod) is eet sup(er) nos
excellens . s(cilicet) r(ati)o(ne)m n(ost)ram (et) sensu(m) humanum
s(ecundu)m q(uod) m(od)o sup(er) nos . i . in nobis n(ost)ris p(re)sidens (et) do
minans. q(uia) . s(cilicet) n(on) (con)vincitis r(ati)o(ne)m . testimoniu(m) (n)a(m)q(ue)
in die illo . i . de illo die maxime. q(uia) q(uod) nob(is)
de die illo diximus credidistis. vel in die illo.
. i . p(er) diem illu(m) finaliter credidistis . s(cilicet) ut illo die
liberemini . in quo (et) . postq(uam) egit gr(ati)as de bo(n)is
h(ab)itis hic agit p(ro) h(ab)endis . (et) p(ri)mo orat eis (con)ti(nuationem) orat
bon(orum) p(rese)n(tium) . s(ecund)o (con)su(mmationem) boni (et)c(etera). (et) impleat . iii.
(con)ti(n)uet . utrisq(ue). ut clarificetur. d(icit) g(lossa). in quo.
q(ui)a ita creditu(m) est testimoniu(m) n(ost)r(u)m sup(er) vos in
die illo . in quo . s(cilicet) die ut dignetur vos voca tio
re (et)c(etera). vel in quo . i . p(ro) cuius die p(ro)ficio inv(o)cando
oramus. ego . s(cilicet) (et) silvanus (et) thymotheus. sp(eci)a(liter) . i . horis
o(mn)ibus . n(on) co(n)tinuis. p(ro) nobis. ut deus n(oste)r
qui e(st) d(eu)s o(mniu)m p(er) c(re)ationem s(ed) n(oste)r p(er) gr(ati)am ad
op(us) bonu(m). dignetur vos . i . dignos vos facia
at vocatione sua ad regnu(m). de q(uo). m(a)t(thei) . xxv . ve
nite benedicti p(at)ris m(ei) . p(ercipite). reg(num). (et) (et) oram(us)
ut in te(m)p(or)e impleat i(n) nobis . s(cilicet) o(mn)em volu(n)tate(m)

bonitatis .i. plene faciat vos velle omne bo
num. hoc desiderabat psalmista qui dicebat
concupivit anima mea desiderare etc. v. vide quod plene bo
num volumus quando si possumus facimus. non sicut vult
piger. prov. xiij. vult et non vult piger. et in
pleat opus fidei .i. confessionem fidei. confessio
enim est opus fidei. quia corde creditur ad iusti
tiam. ore autem confessio fit ad salutem. et hoc
in virtute constantie. constanter .s. confitendo. vel
impleat opus fidei .i. bonum opus quod fides exi
git ad hoc ut vivat. fides enim sine operibus
mortua est. iac. i. et hoc in virtute perseverantie
in bono operando. impleat inquam ita ut clarifi
cetur celebri .s. fama et honore. nomen
domini nostri ihesu christi in vobis. in presenti .s. ut clarifice
tur ore omnium. leo. ij. cor. ij. jo. xvij. cla
rificatus sum in eis. et vos clarificemini suple
in futuro. in illo. mt. xiij. fulgebunt iusti in regno
patris mei. clarificemini inquam et hoc non secundum meri
ta vestra. sed secundum gratiam dei. ut actoris. et domini
nostri ihesu christi. ut mediatoris .i. clarificemini
secundum gratiam vobis a domino factam .i. plusquam
digni sitis. glo. vel secundum gratiam dei et domini nostri ihesu
christi .i. secundum gratiam christo factam qui est deus iure
creationis. et dominus iure redemptionis. hoc est clarifi
cemini sicut christus clarificatus est. phil. iij. sal
vatorem expectamus etc. qui reformabit corpus
humilitatis nostre configuratum corpori claritatis
sue. Dignetur vos vocatione
sua. quia quadruplex est dei vocatio. prima qua
vocat ad esse. ro. iiij. vocat ea que non sunt
tamquam ea que sunt. ij. qua vocat ad prelationem. heb. v.
nemo assumit sibi honorem sed qui vocatur a
deo tamquam aaron. iij. qua vocat ad bene esse.
ro. viij. quos vocavit hos et iustificavit. iiij.
qua vocat ad bene esse. mt. xx. voca operari
os et redde illis mercedem suam. Hic quarto
si tamen iustum est. glo. quid iustius quam ut qui
in hoc seculo bonos deprimunt et persecutoribus af
fligunt eadem patiantur que faciunt. Non est ta
lis punitio supra condignum. quia non est iustum ut
qui fecerunt mala temporalia recipiant eterna.
Quamvis sit exterius sit temporale. tamen volun
tas interior de qua non penituerunt est perpetua.
Ibi dicit glo. quia iuste iudicat deus sive
hic permittit affligi malos per se. Non
est iustum iudicium retribuere bonis mala et ma
lis bona. Mala temporalia bonis sunt bona.
et bona temporalia malis sunt mala. quia hic in se
culis sunt mala illa bona. Ibi vobis
nobiscum. glo. equale. Non enim erit gloria eorum sicut
apostolorum. Equale .i. similem. vel dicitur quia quantum
ad bonum mali carentia erit equalis requies. sed non
quantum ad boni perfectionem. quia bonum creatum non est
equale increato nisi sic. In flamma
ignis. glo. quia non flamma creatus sit. Quarto

igneus ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimi
cos eius. Non circa ipsum erit flamma in ethere
sed circa ipsos in mundo. Ibi ignis erit in
mundo tantum spatium aeris occupans quantum oc
cupavit aqua in diluvio. ij. pet. iij. per quem
celi magno impetu transient elementa calore solventur.
Quarto ignis attinget usque ad celum. Ignis quo
ad effectum purgationis non attinget nisi quantum dilu
vium. sed quo ad effectum innovationis amplius.
Ibi penas dabunt. glo. utique tam scientes
quam nescientes. Quarto qui nescit non contempnit quare
non peccat. Ignorantia non excusabit carere peccato
et contemptu. ignorantia excusabit non. Ibidem
glo. qui patitur datur ei quod offendit penas qui
gravatus. Quarto deus non delectatur in penis nostris.
Non placet ei pene ut pene sunt sed ut iuste.
Ibi testimonium eius super vos. glo. super sensum
humanum. Quarto quia super sensum humanum est non
percipitur humano sensu quare nec creditur.
Non est super sensum humanum quo ad acceptati
onem. sed quo ad comprehensionem. Ibi imple
at omnem voluntatem bonitatis. glo. plene faciat
vos velle omne bonum. Quarto in vita non potest
impleri preceptum diligendi deum ex toto corde secundum
aug. Glo loquitur hic de plenitudine vie
non patrie. Ibi supra et opus fidei. glo. confessionem
que prima est opus fidei. Quarto credere est primum opus
fidei. Credere est primum opus fidei
interius.

Rogamus autem vos fratres etc. c. ij.

Post salutationem et gratiarum actionem. hic post
consolationem. consolatur autem eos primo de adventu iu
dicij eos certificando. secundo statum eorum commendando.
et quasi assecurando. Nos autem debemus. In prima
parte primo certificat illos de dilatione adventus iu
dicij. secundo de hijs que ante adventum illius oportet fi
eri quoniam nisi. tertio de adventu antichristi. et tunc revela
bitur. In prima parte certificando eos de dilatione iu
dicij primo rogat eos ne moveantur. ij. ne
terreantur. iij. terreamini. quarto ne seducantur.
ne quis vos seducat. dicit ergo. rogamus autem.
quasi non solum pro vobis oramus. autem. sed etiam o fratres in
fide et dilectione. rogamus vos rogamus inquam
per adventum domini nostri quantum ad suam divinam.
ihesu christi. quantum ad suam humanam. hoc est sicut vultis
quod adventus eius vobis prosit. et nostre congregationis
congregationis .s. omnium sanctorum que est beatissima congre
gatio de qua in ps. congregate illi sanctos eius. re.
congregationis dico future veniente. vel tendentis in
idipsum dicitur. vel in idipsum .i. in christum .i. obviam
christo .i. thes. iiij. rapiemur in nubibus obviam
christo in aera et sic semper cum domino erimus. vel in idipsum
.i. in omnimoda prosperitate mentis et corporis
adinvicem. nunc enim non potest esse omnimoda prosperitas
sed tunc erit. ps. in pace in idipsum dormiam et requi
escam. rogamus inquam hoc. ut non cito moveamini

.i. facile titubetis aliquo turbine. sperando pseudopredicati-
one. Ier. ii. Quam cito mouisti, sicut illis mouemini. quia
quecumque nobis fit cito transit. i. Cor. xv. Itaque stabiles
estote et immobiles. moueamini inquam a uestro sen-
su .i. a proprio intellectu fidei. Eccl. xix. Qui cito cre-
dit leuis est corde. et non solum non moueamini
quantum ad intellectum. sed neque terreamini quo ad af-
fectum. scilicet pro nimio periculo. scilicet Pro. xxviii. impius q. leo
confidens absque terrore erit. contra de impio. Job. xv.
Sonitus terroris semper in auribus eius. non terreamini inquam
neque per spiritum. dicit uel per spiritum malignum apparentem
in specie boni angeli transfiguratum. n. de spe
maligni in angelos lucis. ii. Cor. xi. uel neque
per spiritum sanctum. scilicet per reuelationem quasi aliquis dicat
sibi a spiritu sancto esse factam. neque per sermonem .i. apertam
predicationem uel occultam monitionem. aliqui pseu-
do apostoli. Eccl. xix. non omni uerbo credatis. neque per episto-
lam tamquam per nos .i. sub nomine nostro. missam.
pseudo enim apostoli mittebant epistolas sub nomine Pau-
li. ut sic fideles deciperent. non terreamini inquam
quasi instet. uel scilicet in tempore uestro dies domini .i. dies
extremi iudicii que specialiter dicitur dies domini ad
iudicandum scilicet et remunerandum. Ps. cum accepero
tempus ego iustitias iudicabo. nunc enim est dies
nostra ad operandum. Luc. xix. et quidem in hac die tua
que ad pacem tibi. Ne. hic quadruplex est ad-
uentus domini. primus in carne. Aggei ult. Adhuc unum modi-
cum. et ego mouebo celum et terram et ueniet de-
sideratus cunctis gentibus. secundus in mentem. Jo. xiiii.
ad eum ueniemus et mansionem apud eum faciemus. tertius in
morte. Apo. ii. Age penitentiam. sin autem uenio
tibi. et mouebo candelabrum tuum. iiii. in iudicio. Ysa.
iii. dominus ad iudicium ueniet cum senibus. Ps. l. ne quis. quasi non
solum non moueamini uel terreamini. neque angelica re-
uelatione. neque humana exhortatione. neque apostolica
auctoritate. sed etiam caueto. ne quis uos seducat
ullo modo .i. quocumque alio modo. Luc. xxi. uidete
ne seducamini. aliquos autem modos seductoris
ponit Col. ii. uidete ne quis uos decipiat per
philosophiam aut inanem fallaciam. quoniam nisi. hic certifi-
cat eos de his que oportet fieri ante aduentum iudi-
cii. uel primo ostendit que sunt illa. ii. quia talia
eis predicauit. non retinetis. sed quo ordine sunt im-
plenda. et uide. In prima parte duo tangit an-
tecedentia iudicium. primo discessionem. ii. anti-
christi reuelationem. et reuelatus. uel antichristi detes-
tabilitatem ostendit. iiii. conditionibus. primo quia filius perditionis. secundo quia fili-
us diaboli. filius. iii. quia aduersatur ei. qui aduersatur.
iiii. quia usurpator honoris diuini. et extol-
litur. dicit. Glo. quoniam. quasi non terreamini .i. iste dies
domini quam non instat quam non ueniet supple dominus ad
iudicium nisi uenerit primum discessio. Hic potest legi
intellectu triplex. primo ut de discessione gentium
a romano imperio. quia est illa terra dicetur
romanum imperium. in x. regna. sicut habetur Dan.
vii. in figura quarte bestie habentis x. capi-
ta. ii. ut potest intelligi de discessione ecclesiarum par-
ticularium. ab obedientia romane ecclesie. que scilicet diem
domini precedet. tertio modo de discessione hominum pa-
rorum a fide catholica. quasi aliqui erunt tempore illa contra
i. Ti. iiii. Spiritus enim manifeste dicit quia in nouissi-
mis temporibus discedent quidam a fide. nec dicit quod
statim post discessionem hanc futurum sit iudicium. sed
quod hec discessio precedet iudicium. et nisi reuelatus
.i. manifestatus fuerit. reuelabunt enim celi iniqui-
tatem eius. Job. xx. homo peccati .i. antichristus qui erit homo
non deus sicut dicet. et homo peccati antonomastice. quia totus sub
peccato et quasi homagium faciet peccato. Jo. viii. Qui
facit peccatum seruus est peccati. filius perditionis. hyperbolice .i. filius
diaboli. per imitationem. qui dicitur perditor. quia semper labo-
rat ad hominum perditionem. Job. xxviii. perditio
et mors dixerunt. secundo modo filius perditionis passiue.
.i. filius perditus. et perditioni debitus. Job. xxi. in
diem perditionis seruatur malus. tertio modo filius perdi-
tionis actiue. quia de aliorum perditione sollicitatur. Dan.
viii. interficiet robustos et populum sanctorum secundum
uoluntatem suam. qui aduersatur Christo. scilicet et membris
eius. unde et antichristus appellatur quasi contrarius Christo. et extol-
litur .i. per superbiam eleuatur. super omne quod
dicitur deus. scilicet hominum opinione ut demones. aut
adoptionis gratia ut sancti homines. aut quod colitur
uel ut deus tantus qui solus est colendus. Deut.
vi. dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruies. Dan. xi. ele-
uabitur et magnificabitur aduersus omnem deum. et
est maior superbia quam luciferi. Lucifer enim uoluit
deo assimilari. sed iste super deum exaltari. extol-
litur inquam ita ut in templo dei sedeat. hec
exponitur tripliciter. primo modo sic. ita ut in templo dei .i. in ecclesia
que templum dei est. sedeat. quia magna potestas erit
ei ad libitum. secundo modo sic. ita ut in templo dei a roma-
nis destructo sed tunc a iudeis reedificato in
urbem sedeat. ipse namque nascetur in babilone
sed in qua babilone. scilicet uel caldee uel egipti nas-
citur. probabilius tamen est quod in babilone egipti
babilon enim caldee destructa est et deserta. sed ba-
bilon egipti ualde populata. nascetur autem
de tribu dan. iuxta prophetiam illam. Gen. xlix.
fiat dan coluber in uia et cetera. propter quod et tribus
dan non enumeratur cum tribubus signatis. Apoc. vii. nec
tribus effraym quia princeps fuit ydolatrie in populo
dei. postmodum ueniet in urbem in templum tunc
temporis a iudeis reedificatum et circumcidet se di-
cens se esse messiam eis promissum. et credent ei
iudei et adherebunt ei. iii. modo sic. ita ut in templum
dei sedeat .i. ita ac si esset templum dei. sic dicitur
iste sedet in iudice .i. ut iudex. ipse enim cum
suis dicet se esse etiam et templum dei. ipse dico
ostendens se tamquam sit deus. ut sicut christus est deus sic
ita dicet se esse deum perfectione. in quo enim ciuis
plenitudo maiestatis sicut in christo deitatis. Non
quod dicit aliquis iiii. modis. primo ut ueri-
tate. Exo. xx. dominus deus tuus deus unus est. secundo nuncupa-

none. ps. e dixi dii estis. iiii. delegata po
tate. exo. vii. ctitui te deu pharaonis. n̄ re
tinetis. q. ita deberetis credere qr et oli dixi
uob. hec est q d. n̄ retinetis. i. nunc recoli
tis. qr cu adhuc essem ap d uos pluraliter. h
ead dicebam uob de aduentu. s. xpi et de die iu
dicii. ut. s. min timeatis. qr h g. min
iacula sunt que puidens. et nunc. hic ondit
quo ordine sint iplenda. qr uidelz pmu
erit discessio et ad hec pmo induas eos
testim. ii. iam appns signu. nam misteriu.
sibi nob agnio. a d dispositio. q. s. refrigescit
caritas et hundabit iniqtas. as. xxiiii. et
dicet tpe suo qr in illo faciet uoluntate
sua. sn ulla resistentia. dan. xi. faciet
mgr uoluntate sua. nam qd et nc reuelabit
tpe suo. nam misteriu. et c. hec leg dupr. vno
modo s q misteriu e noiatiui cas. sic. nam mis
teriu iniquitatis. i. secreta et occulta iniquitas
in psna tempr opat i l malis et fictis
q sunt figa antixpi. et eor iniqtas figa
iniqtatis ei. ido dr misteriu iniqtatis. i. mis
tica et figatiua iniqtas. s. jo. iiii. nc aut
antix multi sunt. ii. m expo s q misteriu
est accatiui cas. nam dyabolus suple iam tpe isto
opatur misteriu iniqtatis. i. intfcoem et pse
cutoem scoz p nerone. q psecutio dicit
misteriu iniqtatis. i. mistica et figuratiua
iniqtas. qr figura sunt psecutois icende
p antixpm. et ipse nero fuit figa antix.
vn aliq crediderunt ipm neronem resurrec
turu et antixm uentur. alii uo crediderunt
ipm subtractu n mortuu et tande rele
uand et fore antixm. q utraq opio falsa fuit.
tm ut qui tenz et c. quid hic noluit dice
aps. sicut dr glo. penitus ignoratur. h tn
vi. mod in glo. expo. duo pmi modi s
s q tene accipitur pe et li qui p re aua
de ta. pmu p romano ipio tenendo. scds
de fide xi tenenda. duo medii s q tene
accipr pe p detine. et li qui p re ieua
ta. pmu de accessione gentiu ad fidem
scds de misterio iniqtatis q duo retardat
aduentu antixpi. duo ultimi s q tene
accipr utrq m. et li qui utrq m. nam pmu
est de fide tenenda. ii. de discessione a
fide detinete aduentu antix. In pmis ebz
modis et quinto m fi de medio ide e q tol
li de medio. In quarto et vi. ide q fi in
apto. p m expo sic. tm. q. iam misteriu opa
tur iniqtatis. et tm h suple restat antiqm

reueletur antix. ut qui. i. q psona tenz
romanu ipiu teneat ipm donec ipa pot
as romani ipii de medio fiat. i. de me
dio tollatur. an n. aduentu antix ro
manu ipiu cessabit et diuidetur in. x. reg
na. sic hr dan. vii. scdo m sic. tm suple h
restat antiqm ueniat. ut qui. i. q psona tenz
nc fidem. teneat ipam donec ipa fides de
medio fiat. i. tollatur et refrigescat. iii.
m sic. tm hec restat ut q. i. q res. s. acces
sio ad fide tenet nc. i. detinet eu ne ueni
at retardando aduentu ei. teneat. i. deti
neat. donec. ipa. s. accessio ad fide de
medio fiat. i. de medio tollatur ut nulls ia
ad fide accedat. q utiq erit an aduentu
illu xpi. antix. iiii. m sic. tm h restat. ut
qui. i. q res tenz nc. i. detinz et retardat
aduentu ei. s. iniquitas occlta n du ppalata
teneat h e detineat ipm. donec ipa iniqtas
de medio fiat. i. in apto et i publico fiat
q utiq erit an aduentu xpi. qr sic dr glo.
in tempe illo ita manifeste peccabunt hoies
ut n erubescant adulterari sic nec comede
re. v. m sic. tm hec restat. ut qui. i. qsq pso
tenet nc fidem teneat. i. in ea firmiter
pseueret. donec misteriu iniqtatis de quo
imediate loqtus est de medio fiat. i. de
medio eccie tollatur. i. donec illi q ficti sunt
in eccia qui uetant misteriu iniqtatis. qr i
ipis latet iniqtas apte exeat de eccia. tunc
ei omes q ad xpm n ptinet apte exibunt
de eccia. sexto m sic. tm h restat. ut qui
. i. q res tenz. i. detinz illu et retardat ad
uentu eius. i. discessio a fide q n du facta est.
teneat. i. detineat illu donec ipa discessio
de medio fiat. i. manifeste appeat. tunc ei
manifeste discedunt omes ad xpm. n pa
a fide. Also hic sr i. ut reueletur suo tpe.
q tpe antixpi erit iceium. act. i. n e urm
nosse tpa uel momta. nouissim. i. jo. ii.
filioli nouissima hora est. piculosum. ii. tim.
iii. in nouissimis diebz instabunt tempa
piculosa. modicu. apo. sciens qr modicu
temps hr. Fgie qs sr i ure ggatois
in idipm. glo. ut mente et corpe vniam.
Ga. uniqr vniemur coe. Sto. loq de vnio
ne g cohitatois et gformis. gformitatis.
Ite sup i. nz terreamini. Ga bon e time
die iudicii. Sto. loqr de timore i dilecto
n de terrore tanto. Ite sup i. qr instet di
es dni. glo. i quo qsq inuenit suus no
uissimus dies. in h eu gphendz mdi no
uissimus dies. Ga. ergo no e purgatoriu.
Sto. loqr de statu pduante. s. mortalis
culpe. ul gre n de quocuq. Ite sr i homo
pcci. glo. cui pcca sunt et bona. Ga. dyal

est fons peccati in humano genere. Gen. iii. ¶ Ita antichristus est fons primus. Antichristus fons secundarius: erit
fons in fine temporum. ¶ Ita ut in templo
dei sedeat. glo. in ecclesia ¶ g. Os. xvi. porte
inferi non prevalebunt adversus te. ¶ Antichristus se-
debit in illis qui sunt de ecclesia numero non merito. ¶ Ite
super id. ostendens se tamquam sit deus. glo. nam sicut
in christo habitat plenitudo divinitatis, ita in an-
tichristo plenitudo malicie. ¶ g. in christo habitat
plenitudo divinitatis per unionem inseparabilem
a principio conceptionis. ¶ n. est similitudo per omnia
sed quo ad aliquid. quia in antichristo erit malicia in
summo gradu plus quam in aliis hominibus. sicut in christo
divinitas. ¶ Ite ibid. glo. in ipso erit caput
omnium malorum dyabolus. ¶ g. aut erit in eo per essentiam
et sic esset demoniacus. aut per efficaciam et sic
est in multis aliis malis hominibus. ¶ erit in eo
non per essentiam sed per efficaciam antonomasice plus quam in
aliis. et c. in s. per assistentiam assistens ad co-
operandum. ¶ Ite ibid glo. dicit quod dyabolus erit in eo
sicut caput. ¶ g. caput influit membris. dyabolus
non influit quia non est immissor malarum cogitationum.
¶ n. est caput simpliciter sed secundum quid. quia influit sug-
gerendo malum non imprimendo. ¶ Ite sicut id donec
de medio fiat. glo. ut non erubescat homo
adulterari vel furari sicut nec loqui vel mandu-
care. ¶ g. erubescentia illa est ex lege nature
que inextinguibilis est in homine. ¶ n. quamvis sit
inextinguibilis in se simpliciter tamen quantum ad hunc
effectum extingui potest per gravitatem consuetudinis.
quod est quasi altera natura. vel non erubescat. i. parum eru-
bescat. ¶ Ite sicut id ide glo. donec de medio
tollatur fides. ¶ g. luc. xl. fides in seculum durabit.
¶ non tolletur totaliter de mundo sed ut
in pluribus.

Et tunc revelabitur ille iniquus. Premissa
certificavit eos de dilatione iudicii et de hiis que
sunt ante iudicium. hic ex certitudine de adven-
tu antichristi. describit autem hic antichristi ad-
ventum. primo quo ad personam eius. secundo quo
ad caput eius. s. dyabolum. cuius adventus.
tertio quo ad membra eius. in omni seductione. In pri-
ma parte primo tangit eius revelationem. secundo eius termi-
num quem dominus ihesus. dicit ergo. et tunc. q. hec omnia ves-
tro ut qui tenet nunc teneat donec de me-
dio fiat. et tunc. i. post manifestam discessio-
nem gentium a romano imperio et particularum
ecclesiarum ab obedientia romane ecclesie. et hominum christi-
anorum a fide. tunc. q. parata sibi via. revela-
bitur ille iniquus. i. antichristus. qui antonomasice iniquus
dicitur. pater a vivo doloso et iniquo erit me-
quem. s. tamquam spiritualem adulterinum. unde et antichristus
dicitur. dominus ihesus. dominus quantum ad nomen divinitatis. ihesus
quantum ad humanitatem. interficiet spiritu oris sui. dicit
christus. per me spiritu oris sui. i. imperio suo. s. a se
procedentis. ysa. xi. spiritu labiorum suorum inter-

ficiet impium. secundo modo. spiritu oris sui. i. sola potentia
iussionis sue. dan. viii. sine manu conteretur.
occidetur autem in monte oliveti in tabernaculo
suo in loco unde dominus ascendit et non solum interfi-
ciet sed et destruet totaliter ipsum cum membris suis.
illustratione adventus sui. i. adventu suo cla-
ro et manifesto. quando s. dicet ite maledicti
in ignem eternum. mt. xxv. ¶ Nota. hic quod adven-
tus dei ad iudicium erit primo clarus. mt. xx-
iiii. sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque
in occidente sic erit adventus filii hominis. secundo
subitus. luc. xvii. sicut fuit in diebus noe ede-
bant et bibebant et nescierant donec venit
diluvium et tulit omnes. sic erit in die qua
revelabitur filius hominis. tertio erit potentius. luc.
xxi. tunc videbunt filium hominis venientem cum potestate magna
et maiestate. quarto terribilis. heb. vii. terribilis
quedam expectatio iudicii. cuius adventus. hic
describit adventum eius quantum ad caput eius. s.
dyabolum. cuius operationem circa eum tangit primo in ge-
nerali. secundo in speciali. in omni virtute. dicit ergo. cuius
s. antichristi est adventus. i. manifestatio non est
in mundo generalis. secundum operationem sathane. i. dyabolo
instigante et cooperante qui eum plene pos-
sidebit. non in quo solum. sed in speciali. apo. xiii.
dedit illi draco virtutem suam. et potestatem mag-
nam. erit magnus adventus eius in omni virtute
humane. s. potestatis. dan. xi. dominabitur thesau-
rorum auri et argenti. et signis maioribus
et prodigiis maioribus. signis. s. potentie dyaboli.
signis dico et prodigiis mendacibus. quia fa-
ciet ea arte magica. vel mendacia dicuntur
signa quia finaliter tendunt ad mendacium. s. ad
deceptionem hominum. mt. xxiiii. surgent pseudo
christi et pseudo prophete et dabunt signa magna
et prodigia. apo. xiii. seducit habitantes in
terra. propter signa que data sunt illi. ¶ Nota. hic quod
antichristus utetur ad fallendum septem [illegible]. simula-
tione virtutum. testio scripturarum. operatione mira-
culorum. permissione divinitatum. et terrore perse-
cutionum. In omni seductione. hic describit quantum
ad membra eius ostendens primo quod per eum decipientur.
ii. quare a deo decipi permittentur. et ideo. ubi
primo tangit culpam. ii. penam. et iudicem.
dicit ergo. et erit simplex adventus eius in omni seductione
iniquitatis. i. in omni seductione iniqua. quia minis
et blanditiis et modis aliis seducet. apo.
xiii. seducet habitantes in terra. seductione
inquam. hiis qui pereunt. i. prius presciti sunt. electi non.
non seducentur ab eo. sed illi qui ad perditionem
presciti sunt de quibus. i. cor. i. nobis [illegible] pereun-
tibus quidem stultitia est. pereunt inquam eo quod caritatem
veritatis. i. christi. qui caritatem exhibuit et
veritatem ostendit quia promissa adimplevit. Jo. xiiii.
ego sum via. veritas et vita. non receperunt. ei. s.
per fidem et caritatem adherendo. non receperunt

magis ut salvi fierent. i. quia recepta salva rentur. non enim est aliud nomen. s. quod est sub celo in quo oportet salvos fieri. act. iiii. et ideo quia. s. non receperunt caritatem et c. mittet illis deus. permittet non efficiet. i. mittere permittet operationem erroris. i. ipsum antichristum qui dicitur ipsa malicia et error emphatice abstractum pro concreto ad maiorem expressionem. mittet inquam ad hoc ut credant mendacio. consecutive non finaliter. quia adhuc cesserunt quod credant mendacio. s. quod antichristus sit christus. Jo. v. ego veni in nomine patris mei et non accepistis me. si alius venerit in nomine suo illum accipietis. et ad ultimum omnes qui non crediderunt veritati. i. christo. de quo in psalmo. veritas de terra orta est. iudicentur. iudicio condempnationis eterno. quia ut dicitur qui vero non crediderit condempnabitur. non crediderunt inquam veritati. sed potius consenserunt iniquitati. i. antichristo qui totus plenus erit iniquitate. emphatice. Ideo hic quod veritatem debemus primo credere. gal. iii. o insensati galathe. quis vos fascinavit non obedire veritati. vel non credere sed
238
lectionem aliam. ii. diligere. zac. ii. veritatem tamen et pacem diligite. iii. meditari. prov. viii. veritatem meditabitur guttur meum. iiii. loqui. eph. iiii. loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. v. facere. Jo. xi. qui facit veritatem venit ad lucem. vi. defendere. Jo. xviii. Ego in hoc natus sum et in hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. vii. emere. prov. xxiii. veritatem eme et noli vendere. Nos autem. postquam consolatus est eos de adventu iudicii et antichristi etc. hic consolatur eos statum eorum commendando et approbando. et facit pro ea. primo de bonis eorum gratias agendo. ii. ut in eis permaneat deprecando. ibi autem. In prima parte primo tangit debitum gratias agendi. ii. tamen seu causam debiti. quod elegit. et tangit quadruplicem causam. prima causa est electio. ii. sanctificatio. in sanctificatione. tertia vocatio. in qua et vocavit. iiii. glorificatio in acquisitionem. dicit ergo. nos autem. q. ita fiet de illis qui non crediderunt. nos autem qui recepistis veritatem venietis ad salutem. unde et gratias agimus deo. hoc est quod dicit. nos autem. o fratres in fide dilecti a deo in caritate debemus gratias agere. non tamen dicere. deo a quo omne bonum semper. i. horis oportunis non continuis. et hoc pro vobis. i. thess. iii. quas gratias actiones possumus retribuere deo pro vobis. debemus inquam ideo quod elegit nos deus et c. hoc dupliciter exponitur. primo ut de apostolis dicitur. secundo communiter. ii. tamen de apostolis specialiter. primo modo sic. quia elegit nos et nos deus. elegit inquam primicias. i. ut essemus primicie fidei. ut. s. non in illo tempore periculoso crederemus. sed in tempore primitive ecclesie. et hoc in salutem eternam nobis dandam. ii. modo sic. quia elegit nos specialiter apostolos deus. elegit inquam primicias. i. ut essemus primicie omnium credentium et hoc in salutem generaliter pro nobis procurandam. Jo. xv. elegi vos et posui vos ut eatis et fructum afferatis. nos dico utrosque positos in sanctificatione spiritus. i. qua spiritus in baptismo sanctificat et fide veritatis. i. christi. in qua. s. fide et vocavit nos gratis. sicut ab eterno predestinavit. vocavit inquam per evangelium nostrum. q. s. est evangelium dei auctoritate. sed nostrum ministerio. mat. xxii. misit servum suum hora cene et c. vocavit inquam in acquisitionem glorie. hoc dupliciter exponitur. primo modo sic. in acquisitionem glorie. i. ut per fidem acquiratis gloriam. glorie inquam domini nostri ihesu christi. i. quae est a domino ihesu christo. et in deo ihesu christo. gratiam et gloriam dabit deus. et Jo. i. vidimus gloriam eius et c. ii. modo sic. in acquisitionem glorie domini nostri ihesu christi. i. ut per vos acquiratur gloria domino ihesu christo. quia gloria patris filius sapiens. prov. x. Itaque hic monet eos ad duo. primo ad fidem. ii. ad mores. et tenete. dicit ergo. itaque. quia. s. hec bona sunt in vobis fratres state in fide immobiles. i. cor. xi. qui stat videat ne cadat. et ut stare possitis tenete traditiones in bonis moribus. quas didicistis a me. ego enim didici a deo quod et tradidi vobis. didicistis inquam sive per sermonem in presentia. sive per epistolam nostram in absentia. Ipse autem. hic orat pro eis. primo ostendens a quo petat. quod dilexit. iii. quid petat exhortetur. dicit ergo. ipse autem. q. ita vos moneo. autem sed ipse deus noster ihesus christus. per quem omnia et deus a quo omnia. deus. s. pater creatoris. et pater noster affectu caritatis. Jo. xx. ascendo ad patrem meum et patrem vestrum deum meum et deum vestrum. qui dilexit nos. dando. s. filium suum pro nobis. Jo. iii. sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. et dedit consolationem. i. ipsum christum consolatorem. Jo. xiiii. rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis. q. d. ego sum paraclitus. vel consolationem de permissione. s. regni. ysa. ult. quomodo sicut mater blanditur. ita ego consolabor vos. consolationem dico eternam non temporalem. de qua luc. vi. ve vobis divitibus qui habetis hic consolationem vestram. et dedit et spem bonam qua de exilio speramus venire ad patriam. spem dico in gratia. vel omnia predicta dedit sine meritis nostris sed in gratia. ipse igitur quibus bona fecit nobis exhortetur corda vestra ad bonum. ipse enim solus loquitur ad cor. osee. ii. ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius. et confirmet contra malum. s. contra impugnatores. confirmet inquam in opere bono exempli et sermone bono boni verbi. eph. iiii. omnis sermo malus ab ore vestro non procedat. sed siquis bonus est ad edificationem. Hic queritur secundo id quod dominus ihesus interficiet spiritu oris sui. glo. virtute spiritus. s. Contra. aut ipse et ita non est communis opus trium personarum aut a patre et ita opera permixtis appropriantur spiritui. s. Quod. intellectus antichristi attribuitur spiritui. s. hic appropriate non proprie. appropriatur autem ei non quia

pena maloꝝ. ħ inquo ꝯdolo ꝛ reuelo bonoꝝ
qui tribulabitur ꝑ eū. It ibid glo. sic
ꝑ se cadet cū suis ꝑ michaele. ꝯᵒ. Tess. iiij.
repentin⁹ superueniet interitus. glo. dᵒ q̄ an
tepꝭ cadetur a michaele. Exᵒ. cadꝫ cū
ē ipando ꝑ michaele exeq̄ndo. It sᵉ iᵒ
sed opatōm sathane. glo. cooꝑante satha
na qui illū possidebit totū sibi. ꝯᵒ
si dyā eū possidebit iuerᵃ eo ꝑ uolūtate
sua. ut possidē. gᵒ n̄ erit ipuranda antixᵒ.
Exᵒ. q̄uis illud ul' possidi iputare n̄ sit
ipuᵈ. q̄ sit ꝑ eam. tn̄ illud uel possio
ni adarte iputatur si ꝯsentit ut sūo de
mandato dō hoiem cadenti. It sᵉ iᵒ.
in signis ꝛ ꝑdigiis mēdacibꝫ. glo. ꝑ ma
gicam artem. ꝯᵒ magi ī egipto fecit
signa uēa n̄ tn̄ fantastica. exo. vij. et
viij. gᵒ mltō magis antixᵒ in quo ꝯsla
bit q̄ tota uirtus diablica. Exᵒ. q̄ntū ad
op⁹ quedā erunt uēa. q̄dā fantastica. q̄ntū
ad fine ꝛ intentōm oīa erunt mēdacia.
q̄ ꝑ credend' mēdaciū fiēt. It sᵉ iᵒ ideo
mittet illis dēus. ꝯᵒ. d̄s n̄ ē iniustice erro
ris. Exᵒ. s' glo. n̄ imittet opando. ħ ꝑ
mittendo. It sᵉ iᵒ. opatōm erroris. glo.
illā qui est ipa malicia. ꝯᵒ. malicia ē
ꝑuatō. Exᵒ. loq̄ emphatice n̄ ꝑpe ad
maiorem expssionē ponens abstractū
ꝑ ꝯcreto. It sᵉ iᵒ elegit nos ꝑmicias
glo. apli sunt ꝑmicie credentiū. ꝯᵒ. ꝑ
phe ꝛ patriarche ꝑ⁹ credidunt ī xᵐ. Exᵒ.
glo loqᵘ de credentibꝫ nouū testamēti fide
iā diuulgata ꝛ reuelata.

De cetero fr̄es orate p nob ꛗ.
Hic est q̄rta ps eple p̄ncipal'. ubi post
salutatōm ꝛ grāꝝ actōm ꝛ ꝯsolōm subdit
exhortatōm. ꝛ ꝑmo mouꝫ eos ad caritatē
ꝑ se orādm. scdō hortatᵘ eos ad bonꝝ ipletō
nem. ibi aut. In ꝑma ꝑte intendit eos
ad orand' inducē. ꝑmo monendo. scdō
spandi fiducia dando. fidel'. tcīo ꝯfidentiā
quā hʒ de eis exprimendo. ꝯfidim⁹. quarto
ꝑ eis orando. dᵒ aut. In ꝑma ꝑte ꝑmo
mouꝫ orare p ubi dei expeditōe. ij. ꝑ sua
libatōe. ꝛ ut libem̄ᵘ. dᵒ gᵒ. decero. q. postq̄
sufficit ꝯsolati ꝛ istructi estis. decero o fr̄es
orate p nobis. col. iiij. orantes sil' ꝑ me
ut d̄s apiat m̄ os sermonis. orate inq̄m
ꝛ ħ ut sermo dī. i. a dō dat⁹ ul' de dō agens
. i. euāgl'ᵐ. currat sn̄ ipedimēto. ad q̄d gꝫ. s'.
. i. exsig'. currat sn̄ ipedimēto. ꝑ iᵈ. ꝑs. uelociter
currit sermo ei⁹. ꝛ clarificet. i. ut clar⁹ ꝛ
intelli' fiat hoibꝫ. eccō. xxiiij. q̄ elucidant
me. vi. et. ha. currat inq̄ᵐ ꝛ clarificet sic
ꝛ ap⁹ uos currit. ꝯᵒ. ꝛ clarificatᵘ q̄ ꝛ cito
ꝯuersi fuistis. ꝛ uitate clare itellexistis ꝛ

ꝛ orate ut libem̄ᵘ ab iportunis ꝛ malis ho
mibꝫ. ħ dᵒ intelli. ꝑmo mᵒ sic. ab iportu
nis ꛗ. i. a pseudo. ꝛ falsis xᵃnis. q̄ dum
iportuni ꝯᵉ uitatē disputando ꝛ mali fl'a
ꝑdicādo. iij. mᵒ sic. ab iportunis ꛗ. i. ab ī
fidelibꝫ qui dum iportuni uerbo uitati re
sistendo. ꝛ mali fideles ꝑsequēdo. utq̄. a dum
iportuni q̄ loge sūt a ꝑtu salutis. ꝑ iᵈ. ꝑs.
loge a ꝑ. sa. n̄. n. hec tplr ꝯtinuatᵘ ī glo.
ꝑmo mᵒ sic. q̄ orate ut libem̄ᵘ a malis
hoibꝫ ꝛ ne aliqui sint mali. n̄ eī oīm est
fides. i. n̄dū oēs acceperunt fidē ꝑ me ac
ceperunt. scdō mᵒ sic. q. orate ut libem̄ᵘ a
malis hoibꝫ. ꝛ ne aliq̄ sint mali. n̄. n. oīm
est fides. imo mlti sūt infideles. tcīo mᵒ sic.
q̄. ita moneo uos ut orētis ꝛ necē ē q̄d
oretis. n̄ eī oīm uob orantibꝫ ē fides. imo
paucoꝝ. ysa. liij. dᵒᶜ q̄s credidit auditui
nr̄o. Nᵒᵃ hic q̄ sermo dī dᵉ currē. ꝑ a
grā dei ad itellctū. luc. xxiiij. tūc apuit
illis sensū ut intelligerent scripturas.
scdō ab intellcu ad affcm. Jer. xv. inuenta
sunt sermones tui ꝛ comedi eos. tcīo ab effcu
ad manū. luc. xij. seru⁹ sciens uo. dōi. s. ꝛ
n̄ fa. va. mlt. quarto a manu ad ubū siū
ad linguā. pu. xv. nō audeo aliq̄ loqui
eoꝝ que ꝑ me n̄ efficit xᵉ. Nᵒᵃ ꝛ sup
iᵈ. non enim oīm ē fides. q̄ quadᵘ ē fides
ꝑma fides extorta demonū. Jac. ij. demo
nes credunt ꝛ ꝯtremiscūt. ij. fides mortu
a ꝑctoꝝ. Jac. ij. fides sn̄ opibꝫ mortua ē.
tcīa fides modica ipfcoꝝ. m̄. xiiij. modice
fidei q̄re du. q̄rta fides magna ꝑfcoꝝ. m̄.
. xv. mlr̄ magᵃ ē fi. t. fidel'. q. ita orate ut
nos libem̄ᵘ. fidel' aut d̄s est. i. uerax ī ꝑ
missis. ꝑs. fidel' dō. ī o. uiis. s. qui ꝯfirma
bit uos in bono. ꝑs. ꝯfirma ħ d̄s q̄ opa. ī
no. ꝛ custodiet a malo. n̄ dᵒ custod'. a. fouᵉ.
vi. q. cus. e. ꝯfidim⁹ aut. q̄ hec oīa diximᵃ
nec fundata. aut ħ ꝯfidim⁹ de uob ꝛ hec
in dō. qui in nob opābꝫ n̄ in uris uiribus
Je. xvij. bndc̄us uir qui ꝯfidit in dō. ꝯfidi
mus inq̄ᵐ q̄m q̄cq̄ ꝑcipim⁹ n̄ aliqua solū
ħ oīa. q̄ qui offendit ī uno fcūs ē o. reus.
ꝛ facitis m̄ ꝛ facietis in futūo. heb. vi. ꝯfidi
mus de uob dilectissimi meliora. ꝛ uiciniora
saluti. dᵒ q̄. q. ꝛ ut ita sit ne ī faciendo
erretis. d̄s dirigat corda ura. i. uolūta
tes uras. auertens ab eis quicq̄ ē ibi tor
tuosum. prauū enī est coꝛ hois ꝛ iscruta
bile. Je. xvij. dirigat inq̄ᵐ ita ut sitis in
caritate dei. i. qua d̄s diligitur. ul' que
a dō datur. ut paciā xᵉ. i. ad exᵐ xᵉ. Jac. ult.
paciam iob audistis ꝛ fine dn̄i uidistis
ꝑ ħ. n. duo. s. caritatē ꝛ paciam sufficiē
dirigitᵘ coꝛ. q̄ ꝑ caritatem ī pspis ꝑ paciā

in adiutus. denuntiamus. hic hortatur ad quandam
inter eos existentium correptionem & primo mo
net bonos ut a malis se subtrahant. ii monet
malos ut se corrigant. audiuimus. tertio si
incorrigibiles sint qualiter boni ad eos se habere
debeant. ibi si quis. In prima parte primo denuntiat.
secundo rationem assignat. ibi ipsi enim scitis. iii se alias
idem denuntiasse significat. nam cum essemus. In pri
ma parte primo ponit denuntiationis formam. secundo rem.
ut subtrahatis. dicit ergo. denuntiamus. q. i. precipi
mus de nobis quod faciatis. qui uero noluerit fa
cere excommunicetur. hoc est quod dicit. denuntiamus autem uobis
o fratres in fide in dilectione. in nomine domini nostri ihesu
christi. i. per auctoritatem eius. ii. cor. ult. an
experimentum eius queritis qui in me loquitur christus. uel in no
mine [illegible]. i. in honore eius uel sit ad honorem
eius. ut subtrahatis uos ab omni fratre. nomine non
re. ambulante inordinate. i. aliter quam exigat
ordo nature uel discipline. omnia enim honeste & secundum
ordinem debent fieri. i. cor. xiiii. hoc est non
conuenientes eis in aliquo. quia qui tetigit picem inquina
bitur ab ea. ecc. xiii. i. cor. v. scripsi uobis in
uobis fornicatoribus & cetera. cum huiusmodi nec cibum sumere.
ambulante dico inordinate & non ambulan
te secundum traditionem quam acceperunt a nobis. i. secundum doc
trinam quam tradimus eis. Nota hic quod Nota
quadruplex est legitur ordo cui contraria est qua
druplex inordinatio. primus ordo diligendi
cant. ii. ordinauit in me caritatem. secundus
ordo uiuendi. col. ii. uobiscum sum gaudens & ui
dens ordinem uestrum. tertius ordo dicendi. i. cor.
xiiii. omnia honeste & secundum ordinem fiant in uobis.
.iiii. ordo ministrandi. iii. reg. x. regina sa
ba uidens ordinem ministrantium non habebat
ultra spiritum. ipsi enim. hic subdit rationem. ostendens
primo quod ab eis imitandus sit. ii. in quo eis
se imitabilem prebuit. quoniam non inquieti fuimus.
quare hoc fecerit. non quasi. in secunda parte ostendit
quod se eis imitabilem prebuit in tribus. in primo
quia non inquietus fuit. secundo quod nec ab eis aliquid
acceperit. neque gratis. tertio quod potius de labore su
o uixerit. sed in labore. dicit ergo. ipsi enim. q. ita
denuntiauimus uobis ut subtrahatis uos
& debetis. uel & uere non ambulant secundum traditio
nem nostram. ipsi enim scitis. quemadmodum. i. in quibus
oporteat imitari nos. i. quid in me habui
mus uos in quo imitandus sit. unde qui illi
hoc non faciunt debetis uitare eos. i. cor.
.iiii. imitatores mei estote & de imita
tor christi. quoniam non inquieti fuimus inter uos & uos ergo
similiter debetis dare operam ut quieti sitis. i.
thess. iiii. neque gratis. i. sine pretio labore panem
manducauimus ab aliquo sumptum. gen. iii.
in sudore uultus tui uesceris pane tuo. cassiodorus. quasi sedu
la curiosus manibus gratis panem manducauimus.
si uel clauis euangelica predicatione conuictus

suo opere manuum comedere non presumit. sed duple
potius manducauimus in labore & hoc non modico sed
in fatigatione usque ad fatigationem. i. thess. ii.
memores estis fratres laboris nostri & fatiga
tionis. nos dico orantes dico nocte quod tamen
tempus est quieti deputatum post diei laborem
& die. quod est tempus laboris. secundum illud ps. ortus est
sol & cetera. exibit homo ad opus suum. uel ad opera
tionem. s. usque ad uesperam. operantes dico ne quem
i. aliquem uestrum grauaremus. accipiendo sumpti
bus. non quasi ideo si acceperimus non quasi non habu
imus potestatem accipiendi. immo habebamus.
dignus enim est operarius mercede sua. luc. x. i. cor. ix.
numquid non ego solus & barnabas non habemus hanc
potestatem. sed potius hoc fecerimus ut nosmetipsos formam
daremus uobis debetis. i. prelati esse forma sub
ditorum. i. pe. v. forma facti gregis ex animo. ca
uemus nostram formam & hoc ad imitandum nos
ut. s. non sitis curiosi sicut nec nos fuimus.
ecc. xxxiii. multam malitiam docuit curiosi
tas. Nota quod iiii. de causis manibus operabatur Nota
apostolus. aliquando ut pseudo a predicatione & munerum
acceptione excluderet. ii. cor. xi. quod facio et
faciam ut amputem occasionem & cetera. aliquando
ne nouicios auditores grauaret. act.
.xx. cum apud uos essem & egerem nulli onerosus
fui. aliquando ut operandi exemplum curiosis daret. uobis.
non quasi non possimus habuimus potestatem & cetera. aliquando
ut se & suos sustentaret. quia non habebat a
liunde. act. xx. ad ea quae mihi opus erant & his
qui mecum sunt ministrauerunt manus iste.
quia scriptum est non omnium est fides. glo. non omnes sunt
credituri sed tantum preordinati ad uitam eternam.
hoc. multi predestinati non crediderunt.
glo loquitur de credulitate futura & finali.
unde glo. posse habere fidem non est omnium cui
est potentia eius est actus. ergo si potentia est nullus & actus.
potentia ad credendum in nobis est non actiua sed re
ceptiua uel non completa sed incompleta. a potentia non
actiua & completa procedit actus. supra
ab omni fratre ambulante inordinate. glo. aliter quam ordo nature
exigit. ergo operari manibus preceptum est nature ergo
ligat omnes. precepta nature duplicia sunt. quedam
ad conseruationem nature specialis & illa ligant omnes non
mechari & cetera. quedam ad conseruationem nature corporalis
& hec ligant in casu ubi non subuenitur necessita
ti. hoc a duobus modis quedam ad conseruationem speciei
ut crescite & multiplicamini & cetera. gen. i. quedam ad
conseruationem indiuidui. ut de laborando ma
nibus & huiusmodi. sicut a primo preceptum non ligat nisi
in casu ubi per alios non subueniretur generatio
ni. sic nec secundum nisi in casu ubi per aliud modum
uictui non subueniretur uite. ibidem. neque
gratis panem manducauimus ab aliquo. glo. sumptum
phil. iiii. tessalonicam semel & bis in usum mi
misistis. non sumpsit ab aliquo tessaloni

ca. Et iter i° nocte et die operantes. Ego. g° n̄ cū
pdicabat ad hoc optimus maxime sabbis in
synagoga iudeorum. Iter sup°. n̄ q̄i nō habui
mus potestatē. glo. ne ista mito magis debe
uiuē de labore suo. qui n̄ hnt hanc potestate.
g° religiosi qui n̄ hnt hi° potestate tenent
uiuē de labore suo. Ergo. potestas accipi°. dr
est. aut ab ūnis hec opetit soli rectori
bus. aut a uoluntariis h° opetit oibz pau
pibz licito in̄ petētibz. s. humilit pp dm
nō illicito. s. p adulatoem et cui. et quis
oms paupes habet potestatem gnale acci
pi° ex sua necte. pdicatores tn̄ hnt spe
lem potestatē ex ecclastica ualitate. Iter ut
i°. ad imitand nos. glo. qui libent ad a
lienam mensam queruit cito dedit° adule
tur pascenti se nece est. g° q° posuit se in
statu paupis religionis in qua oz freqr
ter ad aliena mensam accedē male facit.
Ergo. glo. n̄ reprehendit freqt accedentem
ad aliena mensam simpr. h° cito deditum.
tali. n. n̄ datur p aliqua ualitate om
ut pu̇tata. vn̄ oz q p adulatoe. tal. n. cū
n̄ placeat pp dm oz q laboret placere
propter se.

Nam et cum eem° apud uos et c. pz
illa ubi denūciat bonis ut ab iqetis se sb
trahant diuiditur in tres ptes. p°mo.
cm̄ denūciat. ij. causam assignat. tacis eni
tuo se alias idem denūciasse signat. ut
hic. nā cū eem°. dr g°. q. ita opabamur
ut nosmtipos forma daremus uob et ne
ipi ex° nrm opabamur. nā cū eem° ap°
uos. psentia corpali. hec denūciabam° ub.
papiendo. s. et monendo. denūciabam°
ing° qm̄ siquis n̄ uult opari n̄ mandu
cet. ac si dicat. si uult manducare ope
tur. s. tess. opami manibz uris sic pre
cepi uob. audim°. n. postqs denūciauit
bonis ut ab iqetis se sbtraherat. hic denū
ciat iqetis ut se corrigant. et p° ondit
q aliq sūt int eos qui correctioe indiget.
scdo pcipit eis ut se corrigant. hiis aut
qui hi°. tcio monz bonos ut nich° pau
pibz bnfacē n̄ desistant. uos aut. dr g°.
audiuim°. q. ita denūciam° ut qui non
uult opari nō manducz. h° aut ido p
cipim°. n. q audiuim° quosda iqetos
int uos exites. ambulare iquiete. i.
nō qete. ysa. lvij. cor ipii q° mare fer
uens q quiescē nō pot. s. tess. ult. cor
ripite iqetos. quosda dico nich opantes
h° curiosos et desides. pu. xxi. desideria oc
ci. nolunt ei ad ma. c. opari. h° curio
se agentes. curiosi. s. de alienis negoci
is. s. tim. v. ociose discūt curre do. et c. hiis

a° qui eiusmodi sūt. s. curiosi ociosi et iqeti.
denūciam° pcipi° et obsecram° cū adiu
ratoe rogando. ul' denūciam° ut scias
obsecram° ut faciant. denūciam° inqm
in dnō ihu x°. i. auctē do. n. i. x°. ij. cor.
ult. an expimtu qritis ei° qui i me loqr
x°. denūciamus dico. ut cū silentio sius ma
nibz opantes. ysa. xxx. erit cultus iusticie
silenciu. suū panē n̄ alienu. hoc ē suo la
bore acquisitu. manducēt ps. labores ma.
t. ma. h° es. vos aut. q° i si teneant° opa
ri ut uictum sibi acqrant. aut. h° tam o
uos fres nich° nolite deficē bnfacientes
paupibz. forte ei ē q laborant n̄ suffiat
eis. gal. vi. bonu facientes n̄ deficiam°.
Nō hic q quadruplex ē silēciu. p°mu
culpe. ps. obmutui et hu. sū. et si. a bo. scd
pene. ie. xlviij. g° silens ciuitates sequet te
gladi°. tcu iuac. ysa. xxxij. er cult° i. sile.
quartu gle. apo. vij. fcm ē silētiu i celo.
Nota i q quadruplx est panis quē debem°
manducare. p°m° corpl' de quo ysa. lviij. fra
ge esu. pa. t. scd sacral'. de quo m°. vi. pa
nē. n. sup sbale et c. tci° spual'. de q. m°. iiij.
n̄ i so. pa. ui. ho. et c. quartus celestis. de
quo luc. xiiij. b° qui manducab° pa. i reg.
di. q siquis. hic docet quali boni ad iqu
etos icorrigibiles se hant. i°. ut eos notet.
scdo ut eos n̄ ocent. et n̄ cmisceami. tco
ut nich° eos arment. affectu. s. et effectu cor
rigendo eos. et nolite. dr g°. q siqs. q° p
apim° ut opemi. q siqs cumax et rebllis
n̄ obedit ulto uro p eplam suple uobis
mandato. hunc notate. dr p° nt. hc nōte
i. qui sit in signate. scdo in hc nōte i. rep
hendite. q. nōbile nota repehensionis.
deut. xvij. q siquis supbierit nolēs obedire sa
cdotis impio morte morietur. et n̄ cmis
ceamini cū illo ei. s. ocando. cumax eni
et rebellis mētur excolcatoem. i. cor. v.
cū hi° n° cibū sumē. et h° facite ut cfūdat°
i. erubescat abiectus ab hoibz. et sic cor
rigatur. ē. n. cfusio adducens glam. ecc.
iiij. et tn̄ nolite. q. ūmicū existimare illū.
ut illū. s. odio heatis. q uiciū dz odiri h°
psona diligi. sicut medic° diligit ifirmū
psequit morbu. aug°. h° pecor cū dico du
o dico q peccat ē corrige q ho ē misere n°
eni libabis hoiem n̄ pscutus fuis pecore.
h° po° corripe caritatiue ut frem. ps. cor
ripiet m. i°. i mia. gal. vi. uos q spūles
estis instruite hmoi i spū lenitatis.
ipe aut. h° est ciā ps. c. postqs monuit
eos ad faciend p se orbue. i hortat° est
ad iqetoz correctoem. hic optat eis qda
necā ad pceptoz ipletoem. p pace petiua.

sedo dei plenitudinem. to. tod dina gratiam. sa
lutatio. dr. g. ipse. n. q. ita monui uos. ut
etiam ea ad que uos monui implere possitis. ipse
do pacis. i. xpc qui e princeps pacis. ys. ix. z
dator pacis. Jo. xv. i mundo pressuram ime ha
pa. det uob hic in futuro pacem sempiternam.
z hoc in omni loco. s. apud domesticos et
extraneos. z ut pacem habeatis. dns sit cum oibz
uob. incipientibz proficientibz z pfectis. sic n pa
cem hebitis qr in pace factus est locus eius.
salutatio mea manu pauli scripta simple
e. ab hoc. n. loco scripsit eplam manu propria.
gal. ult. uidete qualibz lris scripsi uobis
manu mea. q e signum. q. sigillum. i oi
epla a me missa. nam ut ait amb. propter
adulatores scriptura manu sua se i omni
epla sua subscribe testatur. ut nulla ali
a eius noie recipiatur. uel scribo. s. gratia
do. n. i. x. i. qui est a dno. n. i. x. qr gratia
z ueritas p ihm xpm facta est. Jo. i. cum
oibz uobis. sit simple amen. confirmatio e pre
cationis z eple totalis. Nota. q dns est
nobiscum quadrupliciter. primo p cooperantem
gratiam. apo. iii. intrabo ad illum z cenabo
cum illo z ipse mecum. sedo p adiutore potentie.
ii. par. xxxii. cum illo e brachium carneum
nobiscum dns. d. n. tcio p caritatem plenitudinem.
ma. ult. ecce ego uobiscum sum z c. quarto per
inhabitationem eternam. Jo. xvii. ut ubi sum
z illi sint mecum. ut uideant claritatem
meam. Nota. q triplex est pax. una tpis
i mundo. de qua ro. xii. si fieri pot q ex uobis
est cum oibz hoibz pacem habentes. alia pecto
ris in corde pprio. de qua luc. ii. in tra pax
ho. bo. uo. tercia eternitatis in celo. de qua
ysa. xxxii. sedebit po. m. in pul. pa. Sz
qrit sup id sigs n uult operari n manducet
Contra. ma. vi. nolite solliciti ee dicentes
q manducabimus z c. Rno. sollicitudo auaricie
mala est. sz sollicitudo prudentie bona.
Jt ibidem oppo. manducare enim est necessarium
g n est phibendum. Rno. n phibet man
ducare simplr. sz sic ut nichil operando sz oci
ose z curiose uiuendo. Jt ibid glo. dnt
quidam de opibz spualibz hoc aplm sen
re. sz frustra conantur sibi z aliis caligi
nem inducere. g n sufficit opus spuale ad
salutem sine corpali operatione. Contra. ma
rie pfertur operationi marthe. luc. x. Rno.
aug. l de ope monachorum vnde glo supra e
loqr contra quosdam monachos cartagineses
qui sub pretextu opum spualium uiuebant
in ocio z torpore z curiositate. z et dog
matizabant seruus dei spuales solum non
corpales labores ee q falsum e. nam alius seruus
dei corpalr laborare necce est ut quando

aliás n inueniunt necessaria honeste z licite alii
expedit ut qui a spualibz n impediuntur cor
pali labore. Jt ibid dr glo. ult. qs suos
suos corpalr operari vnde uiuant ut no com
pellantur egestate necessaria petere. g q uolu
tatem dei est non laborantem necessaria petere.
Rno. duplex e egestas quedam coacta. quedam
p xpo ad uacandum diuinis uoluntarie assump
ta. ppter egestatem hanc melius est necessaria pete
re non laborantem qr laborare qr talis egestas
z talis petitio ualde est meritoria. Contra. Jtem
deum ho relinquit oia z exponit se ad que
rendum eternas pp egestatem prima petere necessaria n
laborare aliud est qr uoluntatem contrarii solum.
ut qui ho non laborat licite z honeste pe
tit z egestatem patitur ex causa honesta. aliud
contra uoluntatem precepti ut qui licite illicite
z inhoneste petit cum curiositate z adu
latione vindicando aliena uel egestatem
ex causa honesta patitur. s. ex solo amore
inordinato ocii z ex inhertia. vnde glo. dicit.
audiuimus enim z c. hic ondit cur laboris
sui mentionem fecit z. s. illorum qr ueniente e q
fedat cura necessaria sibi prudenter. Jt sup verbum ug
aut nolite deficere. bnfa. n. n. in repchensio
nem uenit qui hiusmodi largitur. sz hic qui
cum laborem possit fere uult ociose uitam ducere.
Contra qui fouet hoiem in peccato peccat. qui
aut largitur ocioso fouet eum in ocio. Jt
g reprehensibilis est ois ualens laborare q
uiuit in ocio. Rno. ad pm. qui largitur
ocioso intentione fouendi in ocio peccat.
n qui intentione miserandi. Ad sedm. o
cium corpale dr multiplr. aut quia uaca
tio ab opibz corpalibz uiste necessitatis seu
pie utilitatis. Jt q dr glo. q ociosus sine e
que durat certa intentione pie utilitatis at
uiste necessitatis. pmo ni ocium nd sp reprehensibile
est. imo aliquando e laudabile. qn fit ex causa
honesta. sedo m sp est reprehensibile. sz aliquando
reprehensione ueniali. aliquando mortali. sedm q
maior uel minor e exhibitas uoluntatis opa
ri nolentis. aut maior uel minor necessitas
seu utilitas opis. Jt sup id. siquis n obedit
glo. preaepimus operari. g operari manibz est
preceptum aplicum. g ligat omnes. Rno. sicut
quedam sunt bona p se ut sanum ee quedam
p accns z pp alium ut medicari. z illa ap
petenda sunt sp z oibz. h in casu z aliquibz.
sic quedam precipiuntur pp se q p se bona ut de
um colere. parentes honorare z h sunt semp
habita oportunitate implenda z oibz quedam n ppter
ad. ut generationi uacare pp multiplicationem
z conseruationem humani generis. z hec n sp n ab
oibz sunt implenda. sz aliquando. s. qn necessitas hoim
pp que data sunt iminet. i se solucitur ab

alius. laborare uo et operari manibus nec de
hiis que bona sunt et precepta per se dicitur n. opus
de se indifferens non uitiosum. sed de hiis que bona
sunt et precepta patet quod. unde non ligat omnes et
semper. sed aliquos in casu necessitatis patet quod precep
tum est. preceptum autem est primum propter necessitatem spiritu
alem ad uitanda peccata que ex ocio nascuntur.
primum propter corporalem ad acquirendum. unde sufficere
tur corporis sanitas et uigor. ubi ergo occurrit
aliqua necessitas et uigor corporalis spiritualis que
ex ocio implicatur peccatis que non per labore non
potest uitare debet laborare quia aliunde non potest
necessaria inuenire. oportet laborare. unde ergo occurrit neces
sitas utraque. similiter quia alias non potest nisi licito et
honesto sine proditore uel furto uel adulatoris uel
hiis necessaria inuenire alias exceptis hiis tribus
talibus non oportet nullum puto teneri ad laborandum
facere. aliquando tamen expedit sic laborare. aliquando non.
si. n. hoc aliquis habet necessaria in licito et alias
per exercitium spirituale sufficienter uitat peccata quam
uis non teneatur laborare. si tamen non uacat
operi spirituali uel temporali utiliori. uel et si ua
cat utiliori. tamen per laborem habet ab illo tempore
non impeditur nobilius expedit laborare quia
perfectius est utrumque facere quam alterum tantum. si alias
non impedit ut qui impeditur utili exercitium uel
publicarum sicut bonis aut predicatoris prince
uel priuatum sicut lectionis uel orationis priuate.
Item superius quod est signum in omni epistola. Quod
non est in epistola ad hebreos. Ergo. ita et tua su
erit aucte quia eam misit per lucam sine con
pilone. quia post pauli excessum ea greco ser
mone scripsit. Item superius. gratia. ita scribit
gratia dei. Contra. non ita scribit in epistola ad e
phesios. c. ultimo nec in prima ad tessalonicenses. c. ultimo. Responsio
quamuis non scribat sic ita. scribit tamen scribit si
milia et quasi equipollentia.
Explicit epistola secunda ad tessalonicenses. Incipit

epistola prima ad thymotheum.

Paulus apostolus ihesu christi et cetera.
hanc epistolam scribit paulus apostolus thi
motheo episcopo. postquam n. scripsit ecclesiis
hic incipit scribere certarum rectoribus.
hic thymotheus matre fideli. patre gentili fuit
genitus. unde et ipse gentilis erat prius et incir
cumcisus sed postmodum habito bono testimonio. paulus
eum secum duxit et nomine iudeorum circumcidit. sic
habetur actuum. xvi. et quia erudit erat sacra diuina
et humana ipsum episcopum creauit. Intentio ergo
eius in hac epistola est eum instruere spirituali de e
piscopali officio. modus uero agendi patet ex di
uisione epistole. diuiditur autem hec epistola in. iiii.
partes. primo .n. premittit salutationem. secundo
secundum glosam. monet ad pseudo legem predicantium

repulsionem. sicut rogaui. tertio instruit eum
circa ecclesie ordinem. c. ii. et deinceps. quarto
et ultimo subdit epistole conclusionem. c. ultimo. ibi.
o thimothee depositum. In prima parte pro
ponit persona salutans. secundo persona sa
lutata. thymotheo. tertio forma saluta
tionis. gratia. dicit ergo. paulus. nomen est humilitatis.
apostolus. nomen dignitatis. apostolus inquam. christi ihesu.
nomen est actoris. a quo. s. habet illam digni
tatem. apostolus dico. secundum imperium dei. s. patris. i. secundum
uoluntatem et iussionem dei. non usurpatione
propria. sicut illi de quibus Ieremias. xxiii. non mittebam
eos et ipsi currebant. dei inquam. saluatoris
nostri. qui est saluator omnium per sufficientiam.
sed fidelium tantum per efficientiam. infra. iiii. qui est sal
uator omnium et maxime fidelium. et secundum ipsum
christi ihesu. ihesu inquam spei nostre. i. qui est spes
nostra. per quem speramus gloriam. psalmus. qui tu
es domine spes mea. talis inquam scribit sim
pliciter. thimotheo dilecto filio. licet esset ex
traneus ex familiaritate uocat eum filium. fi
lio inquam non in carne. sed in fide. In fide
enim eum genuit genuit. i. cor. iiii.
in christo ihesu per euangelium. ego uos genui. scri
bit autem in hunc modum. gratia. i. superhabun
dantia gratie gratiarum. et misericordia. i. remissio pec
catorum. quod .n. in aliis epistolis uocat gratiam.
hic uocat misericordiam et pax. i. tranquillitas
mentis. sit tibi supple. a deo patre. a quo omnia.
et christo ihesu domino nostro. per quem omnia. christo ihesu. quantum
ad humanitatem domino nostro. quantum ad diui
nitatem. sicut rogaui. hic monet ad pseu
do legem predicantium repulsionem. et primo
monet cohiberi predicantes legem. secundo ne
uideatur lex mala. subdit legis commendatio
nem. sanamus autem. tertio hortatur eum ad perpetuam
studium. et expositionem. hoc preceptum. In prima parte
primo ostendit quid prohibendum. secundo quid te
nendum. finis. tertio quare hoc faciendum. a quibus
dicit ergo. rogaui. hic deficit littera et debet sic sup sic
pleri. o thymothee ita fac. sicut rogaui
te. quod est orare. non dicitur precepi. propter affectum caritatis
et formam humilitatis. rogaui inquam ut rema
neres ephesi. ad ordinandam ecclesiam illam
que est metropolis asye minoris. que est prope grecie.
rogaui dico. cum irem macedoniam. ideo et
rogaui te ut remaneres. ut denuntiares
quibusdam. s. pseudo qui dicuntur quidam discre
tiue. quia discreta ab ecclesie et fidei unitate.
canonica iude. hii sunt qui segregant semetipsos
animales. spiritum non habentes. denuntiares inquam ne ali
quid nos. i. contrario nostri. docerent. ipsi doctores
galatas. i. siquis uobis aliud. i. contrarium euange
lizauerit. anathema sit. neque intenderent ipsi
minores. fabulis iudeorum. i. traditionibus fal
sis quibus tradebant quod adam duas uxores

huit. s. eua et altam ex qua dnt nisos
sibi ee natos. q fabula est cui nusq in
scriptura canonica repitur. vl fabulis.
i. obsuacoibz legalibz post xpi aduentu.
fabulosis. et genealogiis quibz texuit
dnisas ade gnones. sed duas uxores ei.
vl genealogiis quibz dnt se ee de gne
abraha. et ideo q p hec eoz ppam ee sa
lute n genu. vl genealogiis quibz nar
rant xpm no ee de gne dd. genealogi
is dico iterminatis. i. sin timino eto exi
tibz. vl iterminatis. i. phibitis a deo sic di
aliq phibi sb inominate anathatis.
que fabule et genealogie qones. i. lites
pstant magis qz edificatom dei. i. qua
edificatom hoim i iusticia dei. que. s.
edificato iusticie dei. est in fide n i lege
fides. n. iustificatr. abac. ij. iustus ex fide
viuit. finis. n. ut aug. hec dr cotinuatur
vno m s q ibi est enim sic. q. ut iusticia
est ex fide. qz ex fide est spes. et ex fidei
et spe caritas. q est adipleno legis. et h
est q dr. finis. n. precepti. et c. alio m co
tinuatur s q est ibi aug. sic. q. illi iten
dunt fabulis quibz n est intendend. sed
ps caritati. qz caritas est adipleto le
gis. hec est q dr. finis aut precepti. i. p
ceptoz oim. finis mgs csumatois n co
sumptois. est caritas. ro. xiij. plenitudo
legis est dileo. caritas dico q e suple
de corde puro. i. puro intellcu siu affcu
sin carnalit et csciia bona. i. spe bona
siu hesitatoe. et fide n ficta. i. credulita
te uia sin simulatoe. ul fide n ficta. i. fictili
siu grzqli fragili. s corda adulta forti.
n. n. des caritate diligit n intelligat
credatur et speratur. et possut h ria referri
ad illa tria. ms. xxij. diliges do. d. t. ex t.
c. t. et ex t. a mente tua. a quibz. s. fide.
spe et carit quida. s. pseudo. aberrates
pr. cruatiur ab uero lo. sut fla. quili sr.
i. totalit ussi in uaniloqu. i. pdicatoe
p legalius. putantes ea adh sruari de
be q tm uana sut post xpm pr. uana
locuti sut vnhuiz ad pximi sui. ipi di
co uolentes esse legis doctores q doctus
est. q id. yac. ij. nolite plres magnu
fi. ipiangn no intelliites. i. mo legen
tes tu tn sepm sic pil. i. et melius gu
bnacla possidebit. nz q locut. h d expo
primo m sic. nz q locuntur. i. que cclude
intendunt. i. cclusiones. nz de qbz af
firmat. i. testioia p q pbare itendut
i. ppones. sed m sic toti expo. nz que
loqt. i. p que pbare nituntur. i. ppones
nz de quibz affirmant. i. q pbare ni

tunt. i. cclones. Qd hic q finis actiz
iiij. mod. est. n. finis csumatois. de q
ps. ois csuma. ui. fi. finis csuptois. gen
vi. finis vniuse carnis uenit cora me.
finis tminatois. ys. ix. cui regni n erit
finis. finis intentois. iob. vij. sic mercen
narius pstolatur fine opis sui. Qd et
q quadrupx e priulegiu caritatis. e. n. finis
preceptoz. ut hic et ro. xiij. plenitudo legis
et c. et ms. xxij. in his duobz mandatis tota
lex pendet et pphe. excellentior mag i.
cor. xij. adhuc excellentiore ma nobis
demonstro. maior uirtut i. cor. xiij. ma
ior hoz est caritas. mat bonoz oim. sa
pi. vij. ignorabam qz bonoz oim mr est.
Sam aut. hic subdit cmtatom et primo
ondit legem ee bona. sedo incho gras
agit qz de cu uocatuo a lege ad gram.
gras ago. tio ondit quare h fecit. s. ad
alioz ex. et forma. fidelis sino. In prima
pte primo ondit q lex sit bona. sedo qd
mal cohercendis n bonis sit iposita. sciens.
tio q excengs doctrine sit cfoma. n ctria. et
siquid ad. dr gs. sam aut. q. illi n itelli
gunt. nos aute sic. aut. s nos saim q
bona est lex. ro. vij. bona est lex et ma
datu iustu et scm. bona mg siqs utatur
ea lime. i. bona e bn utenti. bn aut utit
qui eam refert ad noua lege. ad q ut ad
fine ordinat. vtitur ei est id q i usu uenit
referre in fine. vtit a iuste ea lime se
pcam a pecis cohibendo. uisit aut eam
spualit intellndo. sciens. hic ondit q
q n sit bois s mal coherendis iposita. sedo
q ps lio posita gnalit c mala. s iniustis.
tio declarat mala spalia. patadis. dr gs.
sciens hoc. q. ita scim q lex bona est
sciens tn hoc qz lex n est posita. i. im
posita iusto ad dnand. qz ubi spc dni
ibi libertas. ij. cor. iij. etc. n e opus
freno in bn frenabile equu. l n e posita
iusto. i. stituta ad iustificand. gal. ij.
ex opibz legis n iustificabit ois caro. sed
iniustis hic ondit q iposita e gnalit cotra
mala. q mala declarat primo quo ad lege
c qua sunt. sedo quo ad iun in qua sunt.
ipus et c. tio quo ad modos quibz fiunt.
scelatis. dr gs. s suple iposita e lex iniustis.
i. c lege naturale iniuria agentib. et
n subditis. s. do p obediam. i. c lege
dina agentibz. gal. iij. lex pp trnsgressi
one. s. legis posita est. et ipus c dm co
peccatoribz peccantibz in se. ul pxim. sce
leratis. i. p seipes scelibz uacantibz. et cota
minatis. i. alienis peccatis csentibz. ul alios
inducbi peccantibz. patadis. hic declarat

mala spiritualia contra que instituta est lex. primo
quo ad violentiam. secundo quo ad concupiscentiam.
fornicariis. tertio quo ad fraudulentiam
plagiariis. dicit ergo. imposita est dico lex patricidis
s. patricidis et matricidis. hoc est occisoribus parentum.
qui est crudelissimum genus peccati. auferre
s. vitam hiis a quibus homo habet vitam. exo. xxi.
qui percusserit patrem vel matrem morte moriatur.
homicidis. i. occisoribus aliorum hominum.
exo. xx. non occides. fornicariis.
Sed non immundis luxuriantibus. exo. xx. non mechaberis.
masculorum concubitoribus. contra immundis luxuriantibus
quod est gravissimum peccatum. ita grave ut propter ipsum
non dilata incarnatione dicatur. et omnes talem
necesse dominice incarnationis moram esse
dicantur. levi. xviii. cum masculo non commiscearis
coitu femineo. plagiariis. qui
dolose proximis plagas inferunt. vel plagium
alio modo dicitur venditio hominis liberi. mendacibus.
qui in dictis proximos fallunt. periuris
qui periurio proximos ledunt. et si quid. quasi contraria
talia peccata instituta est lex. et si quid aliud contrarium
siquid ad alia peccata adversatur. i. est contrarium sane
doctrine. i. morali et legi. sicut quod sana doctrina
dicitur. et sicut urina que sanitatem indicat
et sicut medicina que sanitatem efficit disponendo.
et sicut cibus qui sanitatem conservat. ii. thi. iiii.
erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt.
que quidem doctrina est secundum evangelium. i. conformis
evangelio. non contraria. evangelium dico glorie. i. quod predicat
gloriam dei. vel quod perducit ad gloriam beati dei.
in quo omnia bona sine ullo malo sunt. quod evangelium
creditum est michi sermo fidelis. quasi exigendum
cum usuris. gal. ii. cum vidissent quia creditum
est michi evangelium prepucii et cetera. Notandum hic quod
lex data est primo ad revocationem ydolatrie
iudeorum. unde in principio legis prohibetur ydolatria.
exo. xx. secundo ad declarationem iudeorum.
ro. vii. concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret non
concupisces. tertio ad eruditionem rudium in christum.
gal. iii. lex pedagogus noster fuit in christo. quarto
ad puniendum transgressores. gal. iii. quid
ergo lex propter transgressores posita est. quinto propter dominationem
superborum. act. xv. hoc est honus quod
nec nos et cetera. sexto propter signum futurorum. heb.
x. umbram habens lex futurorum bonorum. septimo
propter distinctionem populi iudeorum. quod non fecit taliter
omni nationi. Sic quidam supra. gratia et misericordia
et pax. Here ponit hec tria in salutatione. cum
in aliis non ponat nisi duo. s. gratia et pax.
Solutio. quanto homo est in statu altiori tanto pluribus
indiget bonis. non ut... tam dicitur episcopus esse ordinatus
in se. sed ordinare alios. Supra. sic te
rogavi te. glo. sic quem non precepi qui minori.
Contra. stare ne... cum filius. Solutio. par erat ordine
qui episcopus. minor auctoritate. quia ministerium eius

subditus. et ab eo ordinatus. Supra finis
precepti. Contra. ro. x. finis legis christus. Solutio. christus
est finis terminans legis. caritas complementum.
Supra ibidem glo. omnes homines equaliter diligendi
sunt. Contra. amb. primo diligendi sunt parentes.
deinde filii. deinde domestici. deinde extranei.
Solutio. omnes equaliter diligendi sunt quo ad bonum
optatum. s. vitam eternam. non quantum ad affectum.
Supra ibidem glo. cum omnibus prodesse non possis. hiis
potius consulendum est qui constricti quasi quadam sorte
iunguntur. Contra. amb. boni extranei malis filiis
preponendi sunt. Solutio. in excellentias beneficiis
boni extranei preponendi sunt. in beneficiis
temporalibus mali filii. quia beneficia ecclesiastica recipiunt
voluntatem ecclesie. beneficia temporalia
ordinem nature. Supra. de corde puro. glo.
de puro intellectu ut nichil preter deum diligatur.
Contra. dilectio non est ex intellectu. Supra multa preter
deum sunt diligenda. Solutio. ad primum intellectus
accipitur hic large pro oppositione intellectuali. unde
comprehendit affectum ex quo procedit dilectio
originaliter. nichilominus tamen ex intellectu puro est
potentia cognitiva procedit dispositive ad
ad secundum dicendum. nichil diligendum est preter deum ut finis.
sed ut in ordine ad finem. Supra. et
conscientia bona. glo. i. spe. Contra. spes oritur ex
ex meritis. merita non ex caritate. Solutio. non
habitus ex habitu. sed actus ex actu oritur. sed
differenter. nam spes oritur ex actu caritatis
materialiter. quia materia est sperandi. caritatis
non actus oritur ex spe dispositive. Supra.
et fide non ficta. Contra. nec caritatis actus non habitus
oritur ex fide. Solutio. immo caritatis actus procedit
ex fide dispositive. non elicitive. Supra illud
scimus quia lex bona est. gl. sed eis qui carnaliter
tantum intelligunt non est bona. Contra. ipsa carnalis
observantia bona fuit. Solutio. carnalis
observantia bona fuit in ordine ad
spiritualem intelligentiam. non per se carnaliter
tantum intellecta. Supra. sciendo iusto non est lex posita.
glo. ut ei dominetur. Contra. iustus subiectus est legi
ut eam observare tenetur. Solutio. dominatur lex
iusto dominatione coacta que per modum timoris ut
tyrannus. sed dominatione voluntaria que per modum
amoris. quia voluntarie implet legem. Supra
sciendo scelestis. gl. quibus per se scelus placet.
Contra. nulli per se placet malum. Solutio. per se idest
non per alium. quia sine alterius suggestione. non quod
per actus. malum non placet non idem deformis
sed ut malum. sed ratione eius quod substractum
est malicie.

Gratias ago ei qui me confortavit. Postquam ostendit legem esse bonam. hic
gratias agit deo quia eum a lege vocavit ad gratiam.
et tangit primo statum ad quem vocatus est.
secundo statum a quo vocatus est. quia prius. tertio dona

q̄ i uocatōe sua assecut' est. s; misiam. v'
tangit tria. que assecut' est remissionē
pctōꝝ. habūdantiā donoꝝ. supabūdanl'
auit. ꝛ pfcōm iūtutū. ꝯ fide. dicit g' g'
ciās. q. ita credituꝰ est mi ex ipū. ꝛ ex hac g'
ciās ago. n̄ tm̄ dico. ei. s. dō. qui me ꝯfor
tauit. i. uirtē meam roborauit. ad cre
dend' ꝛ paciend'. phi. ult'. oīa possū i eo
qui me ꝯfortat. ꝯfortauit inq̄ ꝛ h' i x̄
ihū. dō. n. i. in fide ꝛ dilcōne xpi ihū. ro.
viij. quis nos sepabit a caritate x̄. gr'as
inq̄ ago. qr fidele me existimauit. hec
ē pudit. luc. xij. quis putas ē fidelis
dispensator. ꝛ prudēs ꝛ c̄. ipē dico ponēs
me i mīsio euāgelij pdicandi. act'.
xiij. segregate m̄ barnabā ꝛ paulū i opus
ad q̄ assūpsi eos. qui p' qui hec aut' per
legē n̄ habui. imo ꝑ ꝯtraria. h' ē qd
dicit. qui p' fui blasphemus. in dm̄. ꝛ sic
dign' morte. leuit. xxiij. ꝛ psecutor sc̄oꝝ
sicut pꝫ act'. ix. n̄ sū dignus uocari ap'.
qm̄ psecutus sū ecciam dei. ꝛ ꝯtumeli
osus. i. ꝯphensus sc̄s inferens ꝯtumelias.
s; miām dei. i. remissionē pctōꝝ. p dei
miām ꝯsecut' sū. q̄ tn̄ n̄ sequebar s; pse
quebar. act'. ix. saule saule q̄ me p
sequeris. qr ignorans. i. de eo q' ignorās
hec legē dup'. p'mo m̄ materialr sic. mi
sericordiā dico ꝯsecut' sū qr ignorans. i. de
eo q' ignorans feci. ego dico degens in
incredulitate. s. sub lege. sc̄do m̄ legit'
causalr sic. qr ignorans. q. miām ꝯsecut'
sum ꝛ hec eo causali' qr ignorans feci. s'
uus. n. sciens uolūtate dn̄i sui. ꝛ nō
faciens. plagis uapulabit multis. ego
inq̄ degens i incredulitate. In hec eni
se credebat paulus obsequiū pstare deo.
Jo. xvi. supabūdauit. q. nec solū pctōꝝ
remissionē ꝯsecut' sum. aut'. s; super
habūdauit i me supple gr̄a dn̄i nr̄i. q'
s. diuisa dona m̄ dedit. ro. v. habūdauit
ubi habūdauit delictū. supahūdauit et
gr̄a. ꝛ dicit supabūdauit. q. plā ꝛ ma
iora bona sunt bona sequencia. q' fuīt
mala pcedencia. supabūdauit inq̄ ꝛ h'
cū fide ꝛ dilcōne. i. cū pfcōne fidei. ꝛ di
lcōnis simul data. vl' cū fide ꝛ dilcōne.
i. in fide ꝛ dilcōne. que. s. fides ꝛ dilcō
2ᵐ est in xpō ihū. n̄ in lege. Scd'o q' gr̄a
habūdauit ut' in paulo ampli' quā in
ceteris aplīs. p'mo ad maioꝝ laboꝝ per
pessionē. s. cor. xvi. habūdanti' oibꝫ
laboraui. n̄ ego s; gr̄a dei mecū. sc̄do
ad pdicatōm magis gnalem. ro. xv.
usq; ad illiricū repleui euāg'. tc̄io ad
pluriū pplloꝝ ꝯu'sionē. ecc'. l. qui pua

luit amplificare ciuitatē. s. ecce qui
adept' ē glām in ꝯu'sione gentis. quarto
ad ampliorē secretoꝝ dei reuelatōm. ij.
cor. xij. scio hoīem raptū ꝛ c̄. fidel' sermo.
hic ondit quare d's eū uocauit. s. ad a
lioꝝ ex' ꝛ forma'. ꝛ p'mo tangit uocatō
nis sue cam̄ ꝯuenīm. sc̄do cam̄ spale. sed
idō. tc̄io sōdit gr̄aꝝ actōm. regi aut'. d'
g' fidel'. q. hec in me feci ꝛ hec ad alioꝝ
informatōm. fidelis. n. i. uerax ē. sermo
quē dicturus sū. pꝫ. fidel' d' i o. u. s. alia
lr̄a h' humanus sermo. qr. s. de illo huā
no ꝛ acceptōe om̄i dign'. i. per oīa accep
tabil' qr bonus. pꝫ. ecc'. c. m. u. boni
ille. s. sermo qr xp̄c ihc uenit gratis non
inductus ut tractus hoīm meritis. thit'. iij.
n̄ ex opibꝫ iusticie que fecim' nos. i hūc
mūdū. tam̄ inmūdū. Jo. xvi. exiui a pr̄e
ꝛ ueni i mūdū. uenit inq̄ pctōres saluos
facē. m'. ix. n̄ ueni uocare iustos s; pec
catores ad pniām. quoꝝ. s. pctōꝝ. p'm'
ego sū. i. maxim'. prim'. s. ordie tp̄is. 3ᵐ
s; magnitudine iniquitatis. ecce magna
humilitas apl'i. q' cū esset maxim' doctoꝝ
uocat se hic maximū pctōꝝ. ꝛ alibi mi
nimū sc̄oꝝ. eph'. iij. m̄ aut' oīm sc̄oꝝ mi
nimo. s; idō miām ꝯsecut' sū. i. pctōꝝ
remissionem. ut in me primo. i. max
imo pctōre. ul' p'mo. i. anq̄ in aliis p
secutoribꝫ. ipē eī scd'ario post ascēsio
nē dn̄i ꝯu'sus est. vl' p'm. i. maxime
ondet ihc x̄ om̄. i. pfcām paciām. m'g
ne eni paciencie fuit signū ꝗ dn̄i p
sequtē se saluare. maioris m̄ ipō actu
psecutōis eū ad se misericordit' reuoca
re. maīe de psecutore pdicatorem
ꝛ aplm̄ face. s; plusq' maīe si dicat'
statim secreta sua ei pceteris reuelare.
gal. i. n̄ ab hoīe accepi id' ꝛ c̄. ondet di
co. ad informatōm coꝝ qui credituri illud
ei. ut. s. xpō meo. nulls de imanitate dil
p credituri inq̄. ipi dico p h'
credulitatem tendentes in uitā etnā.
. s. de cognitōe fidei ad intu' visionē spei. 2ᵐ
Scd'o hic q' d's ad informatōm creden
tiū. iiij. mirabiles uocatōes fecit. qr
de piscatore p'm pastorem. Jo. ult'. pas
ce oues meas. de psecutore papiū docto
rem. ut hic. ꝛ i. cor. xv. de publicano
p'm euāgelistam. m'. ix. vidit hoīem
sedentē ad theloniū. ꝛ c̄. de latrone
p'm celicolam. luc. xxiij. hodie mecū 3ᵐ
eris in pdiso. regi aut'. q. pdcā m̄ fecit
d'. p hiis aut' sit regi. i. dō qui ē rex re
gum ꝛ d' dnāciū. s'. vi. sc̄oꝝ p'tōꝝ
plenarū ꝛ futuoꝝ. pꝫ. regnū. t. reg. o. sc.

imortali. i. imutabili. q[uia] s[ecundu]m aug[ustinum]. in o[mn]i natura
mutabili n[on] nulla mors est ipsa mutatio.
i. ti. vi. solus h[abe]t imortalitate[m]. inuisibili visi
one corporali q[uia] uisiones patribus exhibite
p[er] creatura[m] facte sunt. uel inuisibili uisione
et spirituali. h[oc] est inco[m]prehensibili. soli deo. i.
qui solus est d[eu]s n[on] alius. ysa. xliiij. absq[ue] me
n[on] est d[eu]s. huic igitur sit honor. a creaturis
exhibitus. s. reuerentie et cessitudi[n]is uirtutis.
et gl[ori]a in secula. ysa. xliij. gl[ori]am meam alteri
non dabo. sic ergo in sec[u]la consecutiua scilicet
eternum. co[n]firmatu[m] est. hoc preceptum. postq[ua]m
monuit prohibi[tos] predicantes lege[m]. et ne ui
deatur lex mala subiu[n]git legis co[m]mendatione[m].
hic hortatur eum ad prophetarum studium et expo
ne[re]. et post monet ut prophetis exponendis fide
liter intendat. ideo ondit q[uod] p[ro]ph[ete] quosdam
erudites id fide optat. que quidem ideo
quosdam ex illis nominat. ex quibus. d[icit] g[lossa]. hoc
preceptum. q[uasi] d[iceret]. q[uia] o[mn]is salus est a Xpo. non
ex lege. ideo o fili thymothee hoc preceptum co[m]
mendo tibi. ne. s. possis dissimulare
co[m]mendo ergo s[ecundu]m precedentes inte prophetias. i. s[ecundu]m
sciam prophetarum que i[n] te fuit an[te] tua ordi
nem. uel s[ecundu]m precedentes et c[etera]. i. s[ecundu]m reuelatione[m].
de te michi prius factam. co[m]mendo igitur h[oc] pre
ceptum. ut militet actu i[n] illis. s. prophetia
is exponendis. bonam militiam. i. militiam
utile[m] exercitatione[m]. i. ut exerceas te i[n] prophetarum
expone[n]do que militias erat bona et utilis.
ut dico h[abe]ns fidem rectam. ne. s. erres
et co[n]scientiam bonam. ne. s. erubescas docendo
que n[on] facis. pudor est enim ad facere
et ad predicare. quam. s. bonam co[n]scientiam. quidam
repellentes. flagiciis. naufragauerunt. i. i[n]
abyssum errorum submersi sunt. allegoria
scilicet ingentes. exo. xv. submersi sunt q[ua]si plu[m]
bum in aquis uehementibus. naufragauerunt
dico circa fidem. n[on] intra fidem. q[ua]propter fideles
q[uasi] fide in forma[m] periclitantur in fide. heretici
u[ero] aut[em] periclitantur circa fidem. q[uia] o[mn]ino exclusi
a portu fidei. ex quibus. s. naufragis
doctoribus. est hymeneus et alexander quos
tradidi. q[uia] nichil pot[est] dyab[olus] nisi permis
sus. sicut p[atet] Job. i. sathane. uexandos
et corporaliter. i. quos excommunicaui. sicut h[abetu]r. i.
cor. v. de corinthio fornicatore. i[n] pri
mitiua. n[on]. ecc[lesi]a eos qui nolebat se cor
rigere paulus excommunicabat et tradebat satha
ne qui uexabat eos corporaliter. tradidi ingu[a]m
et hoc n[on] ut pereant. s[ed] ut discant p[er] penam
n[on] blasphemare. ysa. xxviij. sola uexa
tio dabit intellectum. ¶ Nota q[uod] legitur quadru
plex militia spiritualis. prima temptationum.
Job. vij. militia est uita hominis. alia s[e]c[un]da
h[ec] temptatio. s[e]c[un]da penarum seu tribulationum.

Job. x. penae militant i[n] me. tertia uiciorum
i. pe. ij. obsecro uos abstinere a carnalibus
desideriis que militant aduersus animam.
quarta uirtutum. ij. cor. x. arma militie
nostre n[on] sunt carnalia. s[ed] potentia deo. ¶ Querit[ur]
sup[er] i[d]. gratias ago deo qui me co[n]fortauit. glo. in
te incertam roborauit que prius i[m]possibile pu
tabat q[uod] de diuina potestate et gemina nati
uitate et ubique et s[e]c[un]d[u]m predicabat. ¶ Contra. h[ec] eadem
nam sunt impossibilia. g[lossa] simpliciter impossibilia
sunt putanda. ¶ Responsio. n[on] sola putabat impos
sibilia simpliciter. s[ed] in se deo. ¶ Item sup[er] i[d] qui fide
lem me existimauit. glo. cu[m] prius sub lege fu
issem infidelis. ¶ Contra. eadem est. fides eorum
qui sub lege et qui sub Xpo. ¶ Responsio. uin
est dum lex durauit. n[on] postq[ua]m in Xpo ter
minum accepit. ¶ Item s[e]c[un]do i[d] cu[m] fide et dilectione.
glo. nulli datur remissio peccatorum. sine fide et
dilectione. ¶ Contra. in paruulis baptizatis n[on] ui
detur fides et dilectio. g[lossa] nec peccatorum remissio.
¶ Responsio. paruuli baptizati h[abe]nt o[mn]es uirtutes
in habitu. licet n[on] in usu. ¶ Item sup[er] i[d]. super
habundauit gratia. glo. q[uia] maiora bona
sunt quam olim mala. ¶ Contra. mala erant
infinita. cu[m] eis debebatur pena infinita. ¶ Responsio.
n[on] debebatur pena infinita. intensione.
s[ed] duratione. ex parte uero intensionis maio
ra sunt bona. ex parte duracionis q[uia] aliq[ua]
eterna ut p[atet]. s. ¶ Item sup[er] i[d]. que est in Xpo
ihesu. glo. q[uia] n[on] solum peccata remisit. s[ed] fidem
et dilectionem dedit. de quibus nullum est ambi
guum. ¶ Contra. nullus de hiis in se uel in alio pot[est]
esse certus. ¶ Responsio. n[on] pot[est] esse certus certitudine demo[n]
stratiua. s[ed] probabili. ¶ Item sup[er] i[d] Xpus ihesus
uenit. glo. nulla alia causa fuit ueniendi in
hunc mundum. n[on] peccatores saluos facere. ¶ Contra.
g[lossa] sine peccato existere n[on] uenisset. g[lossa] premium est de
perfectione uniuersi. ¶ Responsio. s[ecundu]m quosdam et si uenisset
in carne. n[on] tamen in mortalis mundi huius. secundum
alios co[n]uenienter si n[on] uenisset in carne nec
tamen ideo premium est de perfectione seu bonitate u
niuersi. quamuis sit quedam eius perfectionis sic fuit
tio corporis q[uod] religatur eius anteris
n[on] est de bonitate corporis quamuis sit eius me
lioratiois eiusdem. ¶ Item sup[er] i[d]. quorum primus
glo. n[on] ordine temporis s[ed] magnitudine iniqui
tatis. ¶ Contra. multi simpliciter peccauerunt. ¶ Responsio. loq[uitur]
de peccatoribus co[n]uersis ad Xpm suo tempore. et dicit
se peccatorem maximum. n[on] simpliciter. s[ed] s[ecundu]m quid. s.
quo ad persecutionem Xpi. ¶ Item sup[er] i[d]. regi se
culorum. glo. peccatorum seculorum n[on] fuerat rex ille
homo. q[uia] n[on] erat. ¶ Contra. ille homo est persona eterna.
g[lossa] ab eterno erat. ¶ Responsio. quamuis ille homo fuit
ab eterno. n[on] tamen ut homo. unde tamen reduplica
tione d[ebet] intelligi. ¶ Item s[e]c[un]do i[d]. quos tradidi sa
thane. glo. q[uia] ad correctionem delinquentium.

utelatur illo portas desiguu. explica.
¶ Io. ij. cor. vi. q̄ participatio iusticie cum
iniquitate. ¶ Hec autem est participatio explice
& dyab[oli] potestas. in opere operante. & oportet tamen
esse aliqua in opere operato. que idem est
sed dulco animo.

Obsecro igitur primo omnium
c. hec est tercia pars principalis epistole huius
postquam .n. posuit salutacionem & mo
nuit ad precedendo lege predicantium repul
sione. hic instruit eum circa ecclesie ordinatio
nem & hec quadrupliciter. primo in execucione of
ficiorum ecclesiasticorum. c. isto. secundo in promocione
clericorum seu ministrorum diuinorum. c. tercio.
quarto tercio in cautela hereticorum & hesi
c. iiij. quarto in cura & regimine subditorum
catholicorum. c. v. & vi. In prima parte primo
agit de officio orandi quod iniungit omnibus. secundo
de officio docendi quod prohibet mulieribus. mulier
in silencio discat. In prima parte primo mo
net ad orandum. secundo subdit racionem quare pro
omnibus orandum. hoc .n. tercio declarat ubi & quomodo
orandum. Volo ergo uiros ¶ In prima parte primo
assignat diuersas species oracionis. secundo diuersas
personas pro quibus est orandum pro omnibus. tercio
utilitatem sic orandum. ut quietam. dicit ergo.
obsecro igitur. q. ita monui ut milites bonam
miliciam. ut ea que dicentur impleat quod facilius
est. igitur obsecro non dicit iubeo. ad philem.
fiduciam habeam magis imperandi tibi. propter carita
tem autem magis obsecro. primo omnium. i. ante omnia
quia omne bonum ab oracione est inchoandum.
& in graciarum actione terminandum. quod deus est bonorum
omnium. alpha & o. principium & finis. non obse
craciones & cetera. Et secundum glo. possunt intelligi dupliciter.
uno modo specialiter de officio celebrandi missam.
alio modo generaliter de officio orandi. primo modo obse
craciones dicuntur ea que fiunt ante hostie consecra
tionem. oraciones que fiunt in ipsa consecracione.
postulaciones ea que fiunt post consecracio
nem. ut benedicere et cetera. uel quia ad quod ex de
bito petitur. graciarum actiones ea que fiunt in fine.
ut post communionem. benedicamus domino. secundo modo obsecra
tiones dicuntur que pro rebus fiunt difficilibus.
ut pro iustificacione impii. uel pro malis grauibus
amouendis. oraciones quando iam ciuilis uir
tutes orantur. postulaciones quando iam uitas gloria
celestis oratur. graciarum actiones de omnibus
que a deo impetrantur. obsecro inquam fieri oraciones
& cetera. pro omnibus hominibus generaliter. hec pro singulis
generibus. non solum pro amicis & domesticis. sed
& pro inimicis. math. vi. orate pro persequentibus
& calumpniantibus uos. uel pro omnibus hominibus
i. pro cuiuslibet generis hominibus. s. christianis. gentilibus.
iudeis & cetera. quia de omni genere aliqui saluabun
tur. pro omnibus inquam & specialiter pro regibus & si

mali sint. eciam ne uideatur blandiri di
cens pro regibus. premisit pro omnibus. nec solum pro
regibus & maioribus principibus. sed & pro omnibus
dualibus comitibus & huiusmodi. qui in sublimitate con
stituti sunt. ipsi .n. magis indigent quia sicut
dicit aug. quanto in loco superiore. tanto in periculo
maiore uersantur. ¶ Et notandum quod regibus et prin
cipibus specialiter & amplius est orandum quadruplici
racione. primo propter maius negocium. quia plura
habent facere & tractare. deut. i. non possum
solus portare negocia uestra & pondus & iur
gia. secundo propter maius eorum periculum quod magis
infestantur ab aduersario. i. re. ult. totum
pondus prelii uersum est in saul. tercio propter maius
debitum orancium. ro. xiij. cui tributum tri
butum. iiij. propter maius eorum commodum. baruc. i.
orate pro uita nabugodonosor. ut uiuamus
sub umbra eius. & hanc racionem statim subiungit
apostolus dicens. ut quietam. quasi dicit hec autem ideo mo
neo. ut agamus uitam quietam. a persecucione
tyrannorum. & tranquillam a qualibet inquietu
dine. glo. aug. In pace principum quies
& regnum seruatur ecclesie. & dicit agamus ui
tam. quia uita sanctorum in continua que actiones quies
nec in ocio uel quiete. propter quod comparatur luna
que est in actu continuo lucendi. prouerbiorum iiij.
iustorum semita. q. lux splendens. agamus
inquam uitam in omni pietate. i. in cultu di
uino & religioso. sic accipitur pietas. i. t. iiij.
magnum pietatis sacramentum. & castitate.
i. fidei integritate. sic accipitur ij. cor. xi.
despondi uos uni uiro uirginem castam
exhibere christo. hoc .n. postquam monuit ad o
randum. hic assignat racionem quare orandum.
& primo racionem generalem assignat. secundo assigna
tam probat. uii. n. hoc. tercio probatam assendo
confirmat ueritatem. dicit ergo. hoc enim.
q. ita moneo orare pro omnibus. hoc .n. scilicet
orare pro omnibus. bonum est. i. utile esse. et
acceptum. i. gratum. coram saluatore
nostro deo. i. coram tota trinitate que est deus per
creacionem. sed saluator noster per redempcionem. tota
enim trinitas saluat auctoritate. sed christus homo ministerio.
propter quod uocatum est nomen eius ihesus. luc. ij. & math.
ij. uocabis nomen eius ihesum. ipse saluum faciet
populum suum & cetera. qui. s. deus. omnes homines uult
saluos fieri. eze. xviij. nolo mortem peccatoris.
sed ut magis conuertatur & uiuat. ideo & nos de
bemus uelle. & pro omnibus ut salui fiant orare.
exponitur autem hoc in gl. quinque modis. quorum duo
primi pertinent ad uoluntatem beneplaciti. ul
timi duo ad uoluntatem signi. tres primi
distinguuntur sic. quia primus intelligitur cum condicione
sic. uult omnes homines saluos fieri. si ipsi uo
lunt. quia per ipsum non stat quin omnes saluentur.
secundus modus intelligitur cum complecione sic. uult omnes ho

saluos fieri. i. omnes homines qui saluantur uult
saluos fieri. quia nullus nisi eo uolente fit saluus. si
aut intelligitur. Io. i. illuminat omnem hominem. i.
nullus illuminatur nisi per eum. tertius modus intelligitur cum
retributione sine restrictionis. sic. uult omnes
homines. etc. de omni genere aliquos. colliget
enim electos a quatuor uentis. alii duo modi
distinguuntur. quia primus intelligitur de presenti et qui est
fectiue sic. uult omnes. i. facit omnes uel
le quia omnis naturaliter uolunt salui fieri. sed ut
homo cognitio uera et amor boni unicuique inditus
est inserta. et sic intelligitur de uoluntate signi
que est impletio. secundus modus intelligitur de futuro sic.
uult omnes etc. quia precipit consulit et hortatur
ut salui fiant. que omnia sunt signa diuine
uoluntatis. sic ergo uult omnes homines saluos
fieri in futuro. et uenire in presenti ad agni
tionem ueritatis. i. christi qui est ueritas. Io.
xiiii. ego sum uia ueritas et uita. ¶ Probatur
hic quod deum uelle omnes homines saluos fieri per
.iiii. signa. primo quia omnibus dedit communem
gratiam. mr. ult. euntes in mundum uniuersum. predi. eu.
omni creature. secundo quia dat beneficia gratie. ma.
.v. qui solem suum facit oriri super bonos et
malos. iii. quia instituit remedia gratie. s. sa
cramenta ut baptismum. Io. iii. nisi quis renatus fuerit
ex aqua etc. iiii. quia dabit premia gratie. ut
denarium diurnum. ma. xx. ¶ Unus enim. hic
probat rationem assignatam quare orandum
sit pro omnibus. que quidem est sumpta quia deus uult omnes
homines saluos fieri. hoc autem probat tripliciter. primo
ex eo quod fecit creando. s. deus regubernando. ii.
ex eo quod dedit. qui dedit. tertio ex eo quod aliis
commisit. testimonium. dicit ergo. unus enim. quasi uere
uult homines saluos fieri. unus enim est deus crea
tor omnium. eph. iiii. unus deus et pater omnium. deut.
vi. audi israel dominus deus tuus deus unus est. unus
mediator dei et hominum. qui. s. reconciliauit
homines deo. s. homo christus ihesus. deut. v. ego sequester
et medius fui inter dominum et uos. dicitur de primo
legislatore. et conuenienter intelligitur de secundo. ante cuius
aduentum non erat qui utrumque ualeret argu
ere et ponere manum in ambobus. Iob. ix. deus
enim purus mediator esse non poterat quia inmor
talis erat. unde in nullo conueniebat cum homine. nec
homo purus quia peccabilis erat. i. potens
peccare. nec angelus bonus quia impassibilis. nec
angelus malus quia iusticie insusceptibilis.
sed homo christus ihesus. quia nullus erat aliud. morta
lis cum hominibus. qui. s. christus ihesus. dedit uoluntarie
optulit. non angelum. non hominem sanctum nec
aliquod sacrificium. sed semetipsum. eph. v. christus di
lexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea.
dedit inquam in redemptionem pro omnibus. redemptio
ne. pro omnibus quantum ad sufficientiam. pro multis
quantum ad efficientiam. ma. xxvi. qui pro

multis effundetur. in quo ostenditur quia uult omnes
homines saluos fieri. cuius testimonium. hec expositio
duplex. prima est de testimonio sequente. s. apostolorum. sic.
cuius. s. rei. i. redemptionis testimonium. s. apostolorum
confirmatum est miraculorum. s. operatione. tempori
bus suis. hoc est temporibus congruis. i. sed uice tem
poribus angelis et hominibus applicata est. mr. ult. il
li profecti predicauerunt ubique domino cooperante et
sermonem confirmante sequentibus signis. secunda
non expositio de testimonio precedente prophetarum. sic. cuius
rei testimonium. prophetarum scilicet hoc promissum. tempori
bus suis. i. congruis confirmatum est per rei. s. ex
hibitionem. propter quod in cruce dixit consummatum
est. Io. xix. in quo. i. in qua re predican
da positus sum ego a deo non intrusus a
me ipso. Io. xv. ego uos elegi et posui uos
ut eatis etc. positus inquam predicator. nomen est
actus. i. positus ad predicandum et apostolus quod
plus est. apostolus enim. nomen est dignitatis.
eph. iiii. quosdam posuit in ecclesia. primum
quidem apostolos. ueritatem hec autem ueritatem dico in toto
et non minor in aliqua parte. ii. cor. xi. est
ueritas christi in me quia non minor. ego igitur
gentium doctor gentium cui credi oportet. et quod men
tiri non decet. ro. xi. quamdiu apostolus sum gen
tium ministerium meum honorificabo. sic enim
petrus erat apostolus iudeorum. sic paulus gentium ma
gister. i. cum uidissent quod creditum est mihi euangelium preputii
sicut et petro circumcisionis. doctor inquam
in fide articulorum et ueritate preceptorum. uel
in fide iam factorum et ueritate promissorum que
sunt in rebus fidei. ¶ Volo ergo. hic quia supra dixit. primo
fieri obsecrationes. glosa. admonitiones pro rebus
difficilibus. ¶ Contra a facilioribus est inchoandum.
¶ Responsio. quamuis oratio sit prior obsecratione quoad
formam. quia oratio est petitio simpliciter. obsecratio
petitio cum adiuratione. tamen obsecratio est prior
quoad usum. quia obsecratio est cum de amo
tione mali. oratio de adeptione boni. ¶ Item
supra dixit postulationes. glosa. postulationes sunt
cum prius ab episcopo benedicatur. ¶ Contra. num. vi. inuo
cabitis nomen meum et ego dominus benedicam eis.
¶ Responsio. quod benedicat auctoritate predicatoris. est minis
terio uicariatoris. ¶ Item ibidem alia glosa. uel postu
lationes sunt cum aliquid quasi ex debito petitur.
¶ Contra. deus nulli debitor est. ¶ Responsio. sed debitum appel
latur hic. s. eius obligatio nichil debet. sed
large appellatur debitum. i. exigentia bonita
tis eius uel gratie mittatur. ¶ Item supra dixit. pro
omnibus hominibus. ergo pro excommunicatis. ¶ Contra. ecclesia in die
parasceues non orat pro excommunicatis quamuis
oret pro omnibus aliis. ¶ Responsio. orari potest pro
excommunicatis oratione priuata non publica et
expressa. ¶ Item supra dixit. ut quietam. ¶ Contra. non
ueni pacem mittere in terram. ma. x. ¶ Responsio.
ibi loquitur de pace mala. hic de bona. ¶ Item

sup^ i^o. qui uult omīs ho. sal. fi. Ex. ps. omīa q̄cūq̄ uoluīt fecit. Cōtra. sicut dicit dam. h̄ intellr̄ de uolūtate antecedente q̄ respicit ordinē nature ad salutē. nō de cōsequente q̄ respicit ordinē psone ex suis actibz ad salutē uel dampnatōm. nā cū nichil hō in se ex sua creatōe saluti cōtrariū. psona uo ex sua opatōe h̄t multa saluti cōtria. It ibid. glo. rogand^9 est ut uelit q̄ necēe est fi si uoluit. Cōtra q̄cq̄ uult ab eterno uoluit. n̄ g^o est rogand^9 ut de nouo aliq̄ uelit. It uolūtas dei necessitate libi arbitrii n̄ ipōit. g^o n̄ est necēe fi si uoluit. Cōtra ad p^m quicq̄ uult no^te bn̄placiti ab eterno uoluit. s; n̄ q̄cq̄ uolūtate signi. rogand^9 ē ḡ ut uelit. s. uolūtate signi iplēdo. n̄ ut uelit uolūtate bn̄placiti. Cōtra ad sc̄m. si d; uult necēe ē fi necc̄itate cōdicionali. n̄ absolutā. nichilo^9 tn̄ libere et uolūtarie. It ibid. glo. nō q̄ nulls hoīm sit n̄ quē saluū fi uelit. Cōtra. g^o aliq̄s est q̄ n̄ uult saluū fi. g^o n̄ pōt saluari. qr̄ nich' possit fi cōtra uolūtate dei. Cōtra. q̄uis n̄ omīa uelit saluos fi uolūtate cōitē. n̄ tn̄ seq^r q̄ cōtriū uelit. uel uult cōdicionalr̄ n̄ peniteat n̄ absolute. It ibid. glo. qr̄ facit omīs uelle. Cōtra. n̄ omīs uoluit qr̄ n̄ omīs posse saluari credidit. Cōtra. loq^r de uelle nali. n̄ de libātiuo. It sup i^o. mediator dei et hoīm. glo. n̄ est mediator ut deus. Cōtra. nisi eēt d; n̄ eēt mediator. Cōtra. n^o d; hō simul mediator ē mediatōe sbali. qr̄ cōtinet nām extremor. ut hō sol' mediator est mediatōe accn̄t. qr̄ cōtinet pprietates extremor. i. iusticiā cū do. mortalitate cū hoīe. It sup i^o. pdicator et ap^9. glo. pdicator nom est act^9. apls nom dignitatis. Cōtra. g^o qui semel pdicat pōt dici pdicator. Cōtra. q̄uis sit nomē actus n̄ tn̄ actus uni^9 s; act^9 frequentatis. It sup i^o. doctor gētiū i fide et ueritate. gl. credim^9 ut agnoscam^9 n̄ agnoscim^9 ut credam^9. Cōtra. nulls pōt credo q̄ n̄ cognoscit. Cōtra. glo. loq^r de agnicōe apta. s. patrie n̄ de qualicūq̄.

Volo ergo uiros orare i omi loco. Postq̄ monuit ad orand^9 et assignauit cām quare orand^9. hic determinat orandi locū et mod^9. et p^o ex pte uiror. sc̄o ex pte mulierū. Silr̄ et mulieres. In p^ma pte primo determinat orandi locū. sc̄d^o modū. leuātes. ubi tangit tria pparatoria ad orōm. s. bona opatōm q̄ntū ad seipm̄. sc̄o pacē et dilcōm ad pximū. sine ira. tc̄io s; ducia ad dm̄. sine disceptatōe. d^r g^o. Volo g^o. q. qr̄ sū doctor gētiū. g^o uolo et ut sic. qr̄ bonū ē orare et acceptū. g^o uolo uiros orare i oī loco. n̄ solū in ecc̄a sicut iudei i templo. Jo. iiij. uos dicitis qr̄ Jerosolimis ē locus i quo oz adorare. n̄ sic d^r ap^9. s; in oī loco. n̄ obstat i^d m^t. vi. tu aūt cū oraūs intra i cubiculū. ibi. n. n̄ determinat locū orandi s; poci^9 modū. qr̄ in secreto ad fugiendā uanā glām. ap^9. aūt dic^t in oī loco ad dāpnatōm cōtra iudeos. uiros dico leuātes puras man^9. i. pura opa ad dm̄ dirigētes. p rectā intentōm. Tren. iij. leuem^9 corda nr̄a cū manibz ad dm̄. ps. eleuatio manuū mear sacrificiū uespertinū. et hoc sine ira. ad pximū. i. cū amore et dilcōne pximi. iac. i. ira uiri iusticiā dei n̄ opatur. et sine disceptatione. i. hesitatōe ad dm̄. hoc est cū fiducia sperandi. Jac. i. postulet aūt in fide nich' hesitans. Silr̄. hic determinat mod^9 orandi ex pte mulier. et p^o ponit mod^9 debitū. sc̄o remouet mod^9 indebitū. n̄ in tortis. mod^9 debitū determinat et q̄ntū ad hitū et q̄ntū ad gestū et q̄ ad uictū. dicit g^o. Silr̄ uolo suple orare et mulieres et hoc in hitu ornato. i. religioso. n̄ dissoluto. sicut dr̄ de fatua muliere. pu. vij. occurrit ei mlr̄ ornatu meretricio. et c. cū uerecūdia uultus. q̄ntū ad gestum. s. sit mlr̄ erubescens. Je. iij. frons mulieris meretricis facta est tibi. noluisti erubescere. ec̄c. xxvi. grā sup grām mlr̄ sc̄a et pudorata. et sobrietate mētis et corpis q̄ntū ad uictū. ornantes se et aliis uirtutibz. ps. astitit regina a dext. t. i uest. deau. cir. uari. n̄ i tortis. h̄ leg^r dup^r. uno m^o sc̄d q̄ i tortis sūt due ptes. sic. n̄ ornantes se suple i tortis crinibz. i. artificialr̄ cōpactis. ysa. iij. erit p crispanti crine caluiciū. aut ornantes se auro. ezech^9. accedis obsecrans dm̄ et cū indusia auriū. nū ad spectaculū accessisti. qualr̄ potes gemere qualr̄ lacrimari tali schemate cōdecata. et si lacrimata fuis derisio erit uidentibz. aut n̄ ornantes se margaritis. i. lapidibz p̄ciosis. aut ueste p̄ciosa. cyp^r. serico et purpura indute xp̄m induere n̄ possunt. auro et margaritis et monilibz ornate ornamēta cordis et pectoris pdiderunt. Alio m^o leg^r sc̄d q̄ tortis est una dc̄o sic. n̄ ornantes se crinibz tortis. i. inuolutis. huis q̄ sequitur. aut auro aut margaritis aut ueste p̄ciosa. ezech^9. femina q̄ se ornat ut uideat uenenū pcedit porrexit aspiciētibz. et si nulls sic inuētus q̄ biberit. de huis oibz dr̄. i. pe. iij. mulieres subdite sint uiris suis quarū n̄ sit exterior capillatura. aut circūdatio auri aut indumēti uestimētor cultus. s; q̄ deg h̄ 3^a expo dup^r. p^mo m^o s; q; hec q̄ dr̄ p bona opa determinat pmittentes. sic. q. n̄ sic debet

ornare se mulieres. sed quod decet mulieres promittentes. i. ex-
terius indicantes pietatem. i. religionem
vel hoc per bona opera. non solum per habitum religi-
onis. q. d. sic facere decet mulieres. Alio modo
exponitur. sed quod hoc quod est per bona opera. dicitur
ornantes sic. scilicet supple sicut ornantes se per
bona opera. q. d. sic se ornare decet mulieres
promittentes. i. ostendentes volentes. pietatem
. i. religionem christianam. ¶ Nota hic quod
oratio debet habere .iiij. conditiones. primo .n. est oran-
dum cum humilitate. eccli. xxxv. oratio humiliantis
se nubes penetrabit. secundo cum puritate.
ysa. i. cum multiplicaveritis orationem non exau-
diam. manus .n. vestre sanguine plene sunt. ter-
tio cum fervore et devotione. ps. dirigatur
oratio mea sicut incensum et c. quarto cum fide
mar. xi. omnia quecumque petitis in oratione credentes
accipietis. ¶ Nota et quod in vestibus reprehenditur
primo preciositas ut hic et luc. xvi. ecce qui in veste
preciosa et c. secundo vanitas. mat. xi. qui mol-
libus vestiuntur in domibus regum sunt. tertio
curiositas. soph. i. visitabo super omnes qui
induti sunt veste peregrina. quarto speciosi-
tas. luc. xvi. induebatur purpura et
bisso. ¶ Nota et quod ornatus mulierum superfluus
.iiij. mala facit. primo extollit in superbia. ysa.
iij. pro eo quod elevate sunt filie syon et c. secundo pro-
vocat aspicientium concupiscentiam. eccl. ix. averte
faciem tuam a muliere compta et c. tertio tollit ora-
tionis efficaciam ut hic glo. habitus superfluus
non impetrat. Quarto generat infamiam. pro.
vij. ecce mulier occurrit ornatu meretricio prepara-
ta. mulier in silentio. postquam egit de officio
orandi quod imposuit omnibus hic agit de officio
docendi quod prohibet mulieribus. et primo premit-
tit mulierem discere. secundo prohibet docere. tertio ad
tio subdit rationem. quia adam. dicit ergo mulier
q. sibi quid sit necessarium volo ut oret. sed tamen
cum non loquitur. hoc est quod dicit. mulier in silentio
discat quod ignorat. glo. nichil interrogans.
.i. cor. xiiij. mulieres in ecclesiis taceant. in
figura cuius q. d. mulier debet tacere facta est de
viro dormiente gen. ij. discat in quam cum omni
subiectione. ut sit subiecta deo. prelato et viro.
non supple erecta. docere autem mulieri non q. d. in
silentio taceat. non permitto. si .n. loquatur ma-
gis irritat ad luxuriam. et irritatur sicut
dicit glo. eccl. ix. colloquium eius quasi ignis exardes-
cet. et est causa. eo quod mulier nimis et omnia sub-
versa sunt. aliam rationem ponit et est causa. quia hic genus
nimis leve est. Ier. quia in ea minus viget
ratio. neque supple permitto eam docere dominari
aliquam prelationem in virum et si in suo sexu domine-
tur. gen. iij. sub viri potestate eris. et est causa. Ite-
rum eam subiectat quia prius male usa est. sed esse
in silentio. ut non fabuletur cum vicina quod est

est difficile. adam enim. hic ponit rationem quare
vero non permittit mulierem docere nec dominari in virum
ostendens primo quod mulier posterior est et non producenda. secundo
quia prior fuit in culpa reprehensa. et adam. tertio quod
vir prior est potior in salute consequenda. salva-
bitur. dicit ergo. adam enim. quasi ideo non permitto mulierem
dominari in virum. sed potius subiectam esse quia ordo cre-
ationis hoc exigit. adam enim primo forma-
tus est. unde prior est in natura. et quia sexus dignior
et quia principium aliorum dignius posterius. deinde
eva. supple formata est ex viro. i. cor. xi.
non est vir ex muliere sed mulier ex viro. gen. ij.
immisit deus soporem in adam et c. et adam non est se-
ductus a serpente supple prior nec eo modo quo
eva. non enim credidit se posse fieri sicut deum et
tamen comedit. triplici ratione. primo intentione
eve consolandi. ne s. contristaret delicias suas
sicut salomon adoravit ydola. iij. reg. xi.
secundo curiositate experiendi. si s. aliquid mi-
rum haberet quod serpens dixerat. tertio spe facile
venie consequendi. non .n. credidit quod ita graviter
puniretur. mulier autem seducta a serpente
credendo verum esse quod dicebat in prevaricatione
fuit. i. occasione prevaricationis precepti viro
dedit. dedit enim viro et comedit. gen. iij.
salvabitur autem. hoc legitur exponitur duobus modis
secundum quod mulier accipitur pro eva. alio modo secundum quod accipitur
pro carne. primo modo exponitur sic quod est ibi permanserint
scilicet in plurali. secundo modo s. quod permanserit in sin-
gulari. primo modo sic. salvabitur autem. q. docere
quid non debet nec prelationem potest. vel sic. quia ita
mulier causa fuit peccati. autem sed tamen non salvabitur per
filiorum generationem. i. per hoc augmentum salutis habebit
et hoc si permanserint ipsi filii in fide et c. i. si
ita eos instruat et ad hoc eos nutriat ut per-
maneant in fide articulorum et dilectione dei et proxi-
mi et sanctificatione in baptismo percepta integriter. cum
sobrietate. i. temperantia contra esum viciorum.
secundo modo exponitur sic. salvabitur autem. et hoc non solum
manens virgo sed etiam incedens per filiorum generationem.
continue s. vacando generationi filiorum usque ad
mortem. ita tamen si permanserit in fide ad christum
et dilectione ad proximum et sanctificatione quo ad in-
virum aliorum. ut ab alio viro non polluatur. et cum
sobrietate quo ad virum proprium ut eo moderate
utatur et temporibus debitis. tertio modo exponitur sic quod
mulier accipitur pro carne et est quasi moralis expositio.
sicut .n. mulier seduxit virum sic caro rationem
sic. salvabitur autem caro licet aliquando rationem seducat.
et hoc per filiorum generationem. i. per bonorum operum productionem.
si tamen ipsi filii. i. bona opera. permanserint
in fide recte cognitionis. aliter enim non valent. heb. xi.
sine fide impossibile est placere deo et dilectione recte
affectionis. q. d. facta extra caritatem non valent.
et sanctificatione pure intentionis. i. a parte principii
cum sobrietate bone conversationis. s. a parte finis.

Ad° q hic q apls phibz. iiij. mlrib° p pub° uiros doce ut hic. Sed in ecca loqui ut pphare. i. cor. xiiij. mlres in eccis taceant. Sed uiro pec. eph. vi. mlres uiris suis subdite sic. iiij. sic uelo orare. i. cor. xi. decz mlre n uelata orare deu. Q° hic q° lr° uolo viros orare in omi loco. 9° ar. vi. c ora. uis intra in cubiclm n g° i platea orādu. Jt n est orand in synagoga iudeoz i guenclo heticoz. in lupanari meretricum. Jt n est orand in 9sortio excōicatoz. R° ad pmi. dns mag° itend° ibi determinare orois mod qua locu. s. ut fiat secreto n intentōe uane glie. Ad ad° r°. q d° in omi loco n fiat distributōm gnale p quolz sz accōmoda p locis ydoneis ut orand e i locis illis orone mētali et si n uocali. Ad q° ibi z faciat figure doctus q mutar ubi in aliq. n ei seq° orand e ubiq. g° ai exgitatis. ut orand e ai eis orone mētali n uocali. Jt lr° i° n i ueste pciosa. 9° g° orare cu ueste pciosa ut uia malu est pctm. R°. in tribz casibz s glo. pctm est. s. qn unit ultra modulos p°. v mores prie. ut corrupta intentōe. Jt sup i°. mlr in silentio discat. glo. nichil intrigans. 9°. g° n licz mlri de quibz dubitat intrigare. R°. licz intrigare p uati in domo n publice in ecca. Jt lr° i° mlr in silentio discat. doce mlri n p mitto. 9°. in ueti testamento inueniūt aliq mlres pphasse ut delbora de iudit. v. et i nouo sic. ut iiij. filie philippi. de quibz act. xxi. Jt mags. legit in ptibz masilen. publice pdicasse et mltos populos 9uertisse. R°. pulegia paucoz n faciunt legē 9mune. Jt lr° i° sz ee in silētio. glo. ut n 9fabules cu uicina. g° n licz mlri loq in ecca cu uicina sua. R°. licz ei loqui de utilibz et slimilis n ipedientibz diuinu officiu. n licet de uanis et cu timore. Jt lr° i°. adam n est seductus. glo. prior nec in eo q mlr. s. ut crederet uim ee q sperns suggessit. 9°. aug. ada et eua qi uoluerunt rapere diuinitatē pdiderunt felicitatē. g° noluit ee sicut d°. R°. n credidit adā posse ee ut deus nec hoc appetiit. sz dr appetiuisse qr mlrem appetēte n cohibuit. Jt ibid glo. vn peccauit qui de pnia et dei mia d cogitauit. 9°. peccare i spe pctm aggrauat. R°. peccare in spe uenie s pnia pctm aggrauat. sz peccare i spe mediate pnia n aggrauat sz extenuat. Jt ibid glo. ieyptus diuine seuitatis

in eo decapi potuit ut crederet uenale qmissura. 9. cuest trasgressione pcepti diuini ee dapnabile pctm. R°. n credebat q eet uenale ex na sua ut gne sz euentu q credebat qd id q faceo remitteretur ei sine mortis 9dempnatione.

Fidelis sermo et siquis epatu

etc. postq instruxit thymotheum circa execucōm officioz ecclesiacoz. hic istruit eu circa pmocōm ministroz diuinoz. et pmo instruit eu de ordinatione maioz ministroz. 2° de ordine minoz. diaconos. 3° ondit q sz scripsit an aduentu suu. h tibi scribo. Jn pma pte p° ondit q sit ee epm. 2° qualē oz eligē epm. oz g°. 3° qualē oz iudicare epm. oz aut illu. d° g°. fidel sermo. qsi uerus ē sermo quē dixi. fidel et est. i. uerus sermo quē dicitur sic. s. sermo qui sequitur. siquis epatu desiderat bonu op desiderat. n dignitatē n quietē. glo. dixit q uit pot pee ondit quis. s. qui uult opari et pdesse mltis. nom. n. epatus si pe acci piat iportat opone. dr. n. epc. ab epy. q est sup et copos q ē intende. vn epc. q. sr intendens. vn aug° in glo. epatus ē sup sua et alioz cura intento. sicut. n. adā in padiso positus fuit ad opand et custo diend sic epc in ecca. aug. sciat se nō ee epm qui pee desidat. n pdesse. Jt Jo. u bic q. multiplex est opus sic officiu epi. offiu speculatoris i puidendo cēte pica. eze. iij. fili hois speculatorē dedi te. officiu doctoris in exponendo scripture sacre uerba. tyt. i. amplectentē eu q scdm doctrina est fidelē sermonē. offiu pastoris in ministrando uite tam tpalia qua spualia subsidia. Jo. ult. pasce oues meas. officiu dispensatoris in dispensando sacra. luc. xij. quis putas est fidelis dispensator. officiu mediatoris in reqaliando et remittendo pcta. deut. v. ego sequester et medius fui me uos et dm. offiu aduocati sic oratoris ipendendo oronu suffragia. cap. vi. pereant homo sic querela teptari p ipso. etc. offiu iudicis puniendo cimina. deut. i. date ex uob uiros sapientes et gnaros etc. offiu ducis et pncipis dirigendo s bella spualia. pz. 9stitues eos pncipes etc. oz g°. hic ondit qualē decet ee epm p'mo i uita sua. sed in doctrina. doctorē. tō i administratōe. n cupidu. q'to i fide. n neophitu. i p pte p° remouz 9dnes ducas ipedientes. s. crimen. et bigamia. sed ponit 9dnes. v. expedientes. sobriu. p ducas quo ad se ipm. 2° ducas quo ad regimē alioz. prudente.

ito vna quo ad dispensatom bonoz tpra
liu. hospitale. d[c] g. oz ergo. q. bon op[us]
desidat qui epatu desidat. ut a' ept bn pot
sit opari. oz epm. i. qui eligr ordinād[us]
i epm irreprehensibilē ee. i. sn crimē non
sit pro ad hoc ut dign[us] sit ministrare. ut
s. tal eligat[ur] cu[ius] ozone ceti grex diriga[n]t[ur].
qui. n. ht aliq reprehende dz ee irreph[ensi]bil[is].
ne ei dicat[ur] id luc. iiij. medice cura te
ipm. leui. xi. hd de sele aaro qui huit
maclam n offert panes do suo. vnius uxoris
uiru. ut. s. sit spone[us] mist[ice] et uicari[us] xpi.
sponsi. vnius. i. indiuise in se. i. virginis
et diuise ab aliis. Io[hannes]. exponit hec q oz
ee monogamū post baptm. qz sb iptm in bi
gamia aū baptm n tollit[ur] et h opio uioz
est. cnima. n. no sacra in bapo relaxa[n]
tur. Item oz epm sobriū ee in victu. ne. s.
me grauentur crapula. Ite q mistri leg[is]
phibentur vinū et sicūm bibe tpr offiaz sin
leuit. x. Item ornatū virtutibz et moribz
exterioribz. sicut. n. hundante[m] cordis orna
tur ornamtis exterioribz. sic dz in interioribz.
Item prudentē in oibz agendis. n stultum
vl nō de simplicitatis. luc. xij. quis putas
est fidel suus et prudens. pudicum. i. necessū
in nō agendis et turpibz uitandis. ecci.
xxxij. an uerecundiam preibit gra. hospi
talem. i. hospitalitati assuetū. heb. xiij.
hospitalitate nolite obliuisci. doctorē. hic
ondit quale oz ee in doctrina. p quo ad sa
pientiā tam in hitu doctorē g in vsu nō
vinolentū. ij. quo ad pacitatem tplicem
tam in fco. nō percussorē. quā in aio. sz
modestū. quā in ito. n litigiosum. d[c] g.
Item oz ee epm doctorē. i. hntem docendi g
ciam. mal. ij. labia sacdotis custodiunt
sciam. et lege requirent de ore ei[us]. Item n
vinolentē. i. ebrietati deditū. hoc. n. iped[it]
doctrine usum. qz ebrietas est sepla vols.
noe. n. p vinū nudauit femora. gen.
ix. et loth que sodoma n uicit vina vi
cit. gen. xix. n percussorē. i. ita turba
ta sensus ut facile pcutiat. hoc. n. docto
ri est icopetens. qz doctrina uiri p paciā
noscit[ur]. pu. xix. sz oz ee modestū. s. qui
modū ai seruet. phil. iiij. modestia ura
nota sit oibz hoibz. n litigiosum. i. liti
bz assuetū. ij. thi. ij. seruū dni n oz
litigare. Non cupidū. hic ondit quale
oz ee epm in administratōe et pmo remo
uet odm malam. scdo addit odm bo
nam. sz domui. tcio explanat eam. filios
hntē. quarto ondit eam ee valde ne
cessaria. siquis aut. d[c] g. Item oz ee epm
n cupidū. qui scale. s. a mito deuiet pp

munā. sz hodie a minori usq ad maiorē
oms auaricie student. Ie. vi. glo. vitio cu
piditatis pene oms laborant. sz oz ipm
ee sue domui. i. sue familie bn ppositum.
ut. s. q alus pceptur est pa a do
mesticis exigat. religio eni familie at
testatur religioni do. qz s iudice ppli
sic et mist ei[us]. ecc. x. ipm dico hntē filios
subditos. i. humiles obedientes et hoc
cū oi castitate. ne. s. filios hely imitet[ur]
qui nec erant subditi nc casti. i. re. ij.
siquis aut. q. ut oz domui sue bn ee
ppositum. aut. qz. siquis domui sue
minori de qua sibi familiarior cura est
pesse nescit quō ecce di que maior est.
in qua sunt ton et alieni. diligentia hebit.
q. d. nllo m. luc. xv. qui i modico iniq[uus]
est et i maiore iniquus e. cant. i. posu
erunt me custodē i vineis et ui vineam
meam n custodiui. nō neophitū. hic o[n]d[it]
quale oz ee epm in fide. et p[ri]mo ponit odo
nem. scdo rōm. ne in supbiam. d[c] g.
Item oz ee epm n neophitum. i. rudem
et nouit[er] ad fidem quūsū. mitcominus
cathecuminū. ut n diu quūsū. Io[hannes]. i glo.
heri in theatro. hodie in eccia. uespe in
nō in altari dudū fautor hi[s]
trionū nō qsecrator uirginū. ne i sup
biam elatus. i. nouitate passionis pot
atis inflatus et aliis digniorem se re
putas. q. eo indigeat religio xana. ta
les eni cum sint adhuc pui pondis. de
facili uento supbie extolluntur. i iudiciū
incidat dyaboli. i. p arrogantiā ruat
sicut dya[bolus]. ysa. xiiij. Io[hannes]. in glo. in arro
gantia sue est ruina dyaboli iadunt
qui puncto o[mnium] hore necdū discipuli sunt ma
gistri. oz a'. hic ondit quale testiūū
oz hre epm. et pmo ondit a quibz dz ha
be testiūū. scdo quare. ut n i oppbium.
d[c] g. oz aut. q. talē oz ee epm in se n
solū hec. aut. sz. oz epm testiūū hre
bonū ab hiis qui foris sunt. i. n solum
a fidelibz. sz et infidelibz. cris. si testioia
ab inimicis oz hre. mlto magis ab ami
cis. et sicut idē d[c] difficile e hre bonū
testimoniū ab inimicis. i. pe. ij. quūsatō
ne uram int gentes hntes bona. et. i.
thess. iiij. honeste ambuletis ad eos qui
foris sunt. oz inq et hoc ut n in oppbiū
incidat. i. in contemptum apud fideles
et infideles. et sic qsequent[er] incidat i laqu
dyab. i. odiū et alios laqos q' alibi ap
pellatur laqi mortis. pu. xxi. impingues
ad laqs mortis. postq a' inciderunt
in laqos efficiunt[ur] laqi ipi. os. v. laqi

fui esse speculator et sic recte exponitur. Ite. ibidem
qui sic id est bonum opus desiderat. Ite. glo. opus non
dignitatem. Contra. episcopatus magna dignitas est.
Solutio. non dignitatem supple solum quia volunt dig-
nitatem sed intentio notat opus. Ite ibidem
glo. non n. sed dz sic. quilibet esse curiosus. ut secundum
ratio utilitatem non cogitet proximi. nec sic ac-
tiosus ut contemplationem non requirat dei. Contra.
ergo solitarii contemplativi non faciunt quod dz. Solutio.
immo cogitant cum humilitate orando utilita-
tem proximi orando pro eo. licet non exterius labo-
rando. vel loquitur hic specialiter de prelato. Ite ibidem
glo. intelligat se non esse episcopum qui preesse desiderat
non prodesse. Contra. ergo malus episcopus non est episcopus. Solutio.
episcopus est ordine. sed non ordinis executione. Ite
sup id est. oportet esse irreprehensibilem. glo. vel pe-
ne omnia crimina est. ut quis sine peccato sit. Contra.
peccatum est contra crimen quia ledit eam. Solutio. esse
sine peccato qui contra crimen destitutam est. sed non
sed crimen institutam. Ite ibidem glo. taliter eli-
gatur cui opinione ceteri grex dicantur. ergo op-
timus est eligendus. Solutio. contra sufficiat elec-
to quod sit bonus ergo multo magis eligenti. Solutio.
sed quorundam certis prebendis cum equali facultate
habendi sed melior est eligendus. Ad oppositum
tunc. Solutio. non est argumentum a maiori. quia
in potestate eligentis est eligere. sed non in potestate
electi eligi. sed alios sufficit quod eligatur bonus
et ydoneus. Ad obiectionem. Solutio. consilium est non pre-
ceptum. Ite sic id est unius uxoris virum. glo
monogamum post baptismum. sed non. ante baptismum
uxorem habuit que obierit non ei imputatur.
Contra. xxvi. d. c. acutius intelligunt qui nec
eum qui cathecuminus vel paganus alteramque
habuit ordinandum censuerunt. Solutio. circa hoc
duplex fuit opinio. una Jeronimi quod uxor ante
baptismum habita non impedit ordinandum. quia omnia
vicia in baptismo relaxantur. alia Augustini quod vi-
ce et uxor quia crimina in baptismo non sacramenta relax-
antur. Ad glo. Solutio. opinio Jeronimi non est
tenenda. vel loquitur qui uxor post ante baptismum
obiit virgo. Ite sic id est non neophitum.
Contra. Ambrosius non dum baptizatus electus
fuit in mediolanensem archiepiscopum. Solutio. electio
fuit divina non humana.

Dyaconos similiter pudicos et c.
hic instruit apostolus Timotheum. de ordinatione ministrorum
minorum. s. diaconorum. et primo ostendit qui primo
non debeant ad dyaconatum. secundo removet pro-
motionis impedimentum. dyacones sint. tertio osten-
dit digne administrantibus fructum. qui enim
bene. In prima parte primo ostendit quales debent
eligi. secundo quantum ordinem debent probari. et hii
tertio innuit unum modum probandi. mulieres.
In prima parte primo ostendit quales debent esse
in se. secundo quales ad mundum. non turpe. tertio
quales ad deum. habentes. In prima parte enim ostendit
na quo ad officia altario ministrandi. oportet esse
pudicos. quo ad officium in ecclesia legendi non
bilingues quo ad officium predicandi non vino
levatos. dicit ergo. dyacones. quia hic oportet habere episcopos
et eadem habere oportet dyacones ut dicit Clio. quia sed
iudicio populi sit et minister eius. eccl. x. hic est
quod dicit. dyacones similiter sic episcopos oportet supple esse pu-
dicos. i. castos. ysa. l. qui mundamini qui fer-
tis vasa domini. non bilingues. seminantes inter
fratres discordias. pro. vi. non eundem debent pacem
turbare cuius officium est eius pacis annuntiare.
eccl. xxviii. susurro et bilinguis maledictus.
multos enim turbavit pacem habentes. non multo
vino deditos. i. ebriosos sed sobrios et modicos.
eccl. xxxi. vinum multum potatum irritationem
et iram et ruinas magnas facit. non turpe
lucrum sectantes. turpe lucrum est emere et pluris
vendere. quia non decet dei ministros. et maxime
frequentius hoc facere quod non in hoc quod dicit. secta-
tes. eccl. xxvii. inter medium emptionis et
venditionis angustiabitur peccatis. Ite oportet eos
esse habentes misterium fidei. i. ut sciant quod de fi-
de aliis est occultum. i. Cor. ii. parati ad satis-
factionem omni poscenti nos rationem de ea que in nobis
est fide. et spe. ipsos dico manentes in conscientia
pura. ut possint dicere gloria nostra hec est
testimonium conscientie nostre. ii. Cor. i. et hii autem pro-
bentur primum. Augustinus. s. ordinentur. ex hoc
ortum habuit examinatio ordinandorum. In
hoc autem quod dicit et innuit tales oportet esse proban-
dos. et sic tales. s. inventi sicut predixim⁹
ministrent. in triplici officio. s. in altario
ministrando. evangelio legendo et populo predicando.
ministrent magis ipsi dico. nullum crimen habentes.
i. nullum peccatum grave et notabile. crimen
enim est peccatum accusatione et dampnatione dig-
nissimum. sicut dicit Augustinus. et non dicit nullum pec-
catum quia nullus est sine peccato. i. Jo. i. si dix-
erimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus
et c. mulieres ordinandorum. similiter oportet esse pu-
dicas. mente et corpore. et hoc quo ad virum.
non detrahentes quantum ad proximum. quia ta-
les sunt ad male loquendum. sobrias quantum ad se.
eccl. xxvi. mulier ebriosa ira magna. fideles
in omnibus dictis et factis quantum ad deum. dyacones.
hic removet promotionis impedimentum duplex.
primum bigamie. secundum administrationis male.
dicit ergo. dyacones sint unius uxoris viri. unam
nam. non uxorem decebat deus homini. gen. ii.
vir et prima uxore benedicto non cum secundam.
morem quarta eccl. quod tamen tractandum contra
adam solum cum eua legitur benedictus. gen. ii. cres-
cite et multiplicamini et replete terram. debent
dyaconi unius uxoris esse viri propter. iiii. primo
propter maiorem munditiam. secundo propter predicationem

libentius gaudiam. t° ps nunc expedimentum. quo
to ps sacramenta signum est. n. qui incarnatus est
si ecclesie que una est. tales magister sit quasi filius
suis sunt per sanctos eis. s. nata instituendo. et eos
in disciplina erudiendo. eccl. vii. filii tibi
sunt erudi illos. et sunt per sanctos in domibus
suis. i. familiis suis. tales. n. sunt ministri
merita. qui. n. qui. ita tales sunt ministri
in ecclesia. quod utique magnum est. enim quia qui
bene ministraverint in inferioribus ordinibus
in perfecti gradum excellentiorem
sibi et aliis utilem. non male sicut
medium dicitur sed bonum in malum
sunt. sicut hic dicit gregorius. quanto gradus altior tanto
casus gravior. et per. colluditur in altum ut
casu graviore ruant. et acquirunt mul-
tam fiduciam. etiam in se in futuro. talibus
enim dicetur. in matheo. xxv. euge serve bone
et fidelis et c. fiduciam dico et hanc in fide
.i. per fidem. que est in christo ihesu. fides enim
perducit ad spem. ysa. vii. vii. nisi credideritis
non intelligetis. Nota hic quod bene ministrant
qui ministrant fideliter. i. cor. iiii. hic iam
queritur inter dispensatores ut fidelis
quis inveniatur. prudenter. prover. xiiii. ac-
ceptus est regi minister intelligens. stren-
nue. prover. xxii. vidisti hominem velocem
in opere suo. coram regibus stabit. sinceri
ambulans in via immaculata hic michi mi-
nistrabit. Nota quod est quadruplex
gradus. primus est temporalis administrationis
gen. xl. restituet te in gradum pristinum. scilicet
celestis pincernatus. ut hic ut hinc gradum
bonum sibi acquirent. in sancte contemplationis. dan.
x. daniel vir desideriorum intellige et c. et sta
in gradu tuo. quartus eterne retributionis. ps.
dicit in co. e. gg. alia lectio in gradibus et c.
Hec tibi scribo. hic ostendit quare ei scripsit
de premissis tam episcoporum quam diaconorum
et primo dicit quod sperat se cito venturum. ideo quod tamen
in cura ecclesie multo cum esset instructus. si au-
tem contingat eum tardare ut magis certus
ecclesie
tum. quod ecclesia. quanto ut ecclesia contabilior
appareat laudat ecclesie sacramentum. et mani-
feste. dicit gregorius. Hec tibi scribo. s. de ordine episco-
porum et diaconorum. quia necessaria. o fili thymothee
filium vocat cum spirituali affectione quasi vult esse eius
spirituali dignitate suum. sperans. i. licet spe-
rem. me ad te venire cito. ii. Jo. in fine. spe-
ro. n. me futurum ad vos. et c. si autem
tardavero. aliunde impeditus sicut frequenter contige-
bat. i. thess. ii. voluimus venire ad vos
et c. sed impedivit nos sathanas. si igitur tarda-
vero scribo hec supple. ut scias quid oportet
te conversari. scilicet diversitates singulorum. in do-
mo dei. i. ecclesia. de qua ysa. lvi. domus mea

domus orationis est. et hebr. iii. moyses fidelis erat
in tota domo eius et c. que s. domus est ecclesia. i. mul-
torum congregatio. ad vivi dei cultum. ut dicit glo.
ps que maior cautela adhibenda est in re-
gimine dilectorum. ecclesia inquam dei vivi. non
in synagoga sathane. de qua apoc. ii. et
est columpna stantibus. seu firmis et firma-
mentum. i. fulcimentum iam proficientibus et vin-
centibus. seu infirmis. firmamentum dico verita-
tis. i. in se firmiter sustinens veritatem ne cor-
ruat. corruit quod veritas in plateis iudeorum
et gentium. sed manet in hac domo. et mani-
feste. hic laudat ecclesie sacramentum ostendens in ipso
primo divinam maiestatem. secundo humanitatis
assumptionem. quod manifestum. iii. assumpte ma-
nifestationem. apparuit. quarto manifesta-
tionis modum duplicem. creditum. pro quorum
primum manifestatus est in mundo. pro secundum
in celo. dicit gregorius. et manifeste. quasi. et revera
magnum quod est domus dei que est ecclesia. quia
eam christus magnus inhabitat. hoc est quod dicitur
et in ecclesia est sacramentum. i. sacrum occultum
.i. christus visibilis secundum humanitatem. invisibilis secundum
divinitatem. ysa. xlv. vere tu es deus absconditus.
sacramentum dico pietatis. i. quod est causa pietatis.
.i. totius cultus divini et et sancte religionis. et hoc
est sacramentum magnum dignitate quia magni-
tudinis eius non est finis. in ps. et hoc sacramentum est
in ecclesia. manifeste. vel est magnum mani-
feste. i. per effectus manifestos. quod s. sacramentum
et si in se esset invisibile. tamen manifestum est
esse in carne assumpta. s. per predicationem
et miracula. per opera enim que fecit in carne
apparebat quis esset in carne. sicut sol qui
in se invisibilis est visibilis fit in nube. baruc.
.iii. in terris visus est et cum hominibus conversatus est.
iustificatum est. i. iustum ostensum est in spiritu
.s. ipsum replente de quo et conceptus est. matheo. i.
quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. appa-
ruit angelis. in ascensione. quia incognitam
humanitatis eius perfecerunt. ysa. lxiii. quis
est iste qui venit de edom. ephes. iii. ut
innotescat principibus et potestatibus et c. predi-
catum est gentibus. per apostolos post ascensi-
onem. marc. ult. illi autem profecti predicaverunt
ubique. creditum est in mundo. i. manens
adhuc in mundo. et hoc a discipulis. non a mun-
danis. quia mundus eum non cognovit. Jo. i. assump-
tum est de hac vita mortali in gloria ut
sit secundum eam creaturam. marc. ult. dominus quidem
ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum
et sedet a dextris dei. Nota hic quod sacra-
mentum christi incarnati magnum dicitur secundum quia
duplicem dimensionem. secundum altitudinem. quia per-
tingit ad celum. sap. xviii. usque ad celum
attingebat stans in terra. secundum profunditatem quia

generat abyssum. ecc. xxiiij. penetrabo
inferiores partes terre. Et latitudine que replet
orbem terrarum. dan. lapis abscisus de mon
te sine manibus. et cetera. Et longitudinem. quia per
manet in perpetuum. dan. vij. potestas eius potestas
eterna. et cetera. Hic que sequitur. Diacones
similiter. glo. nomine episcopi presbiteros comprehendit. contra
ad officium est exaltatus. ad presbiteratus. Solutio. quamvis
ad officium non tamen alius ordo. Item super id non tur
pe lucrum sectantes. glo. turpe lucrum
est emere et pluris vendere. contra. quod omnis ne
gociator est turpe lucrum. Solutio. non est turpe
lucrum laico sed esse ministro. ut dicit glo. non
quod semel hoc facere sed hunc officium se ma
cipare. Item super id mulieres similiter. glo. castas
fugere hominum utrorum ordine dicitur mulieres debere
ordinari quod contra auctoritatem est. contra. lex civilis
ostendit cuius etatis debeat esse que sit dyaco
nissa. c. lx. q. Solutio. diaconissa vocatur
ab officio legendi expositionem evangelii. et ma
tutinis quod olim competebat mulieribus ad hoc
electis. non ab ordine dyaconi. Item super illud
dyacones sint unius uxoris viri. glo. cum
prima viduitate non secunda. Solutio. contra. eque vim et
bonum est matrimonium secundum sicut primum. Ergo eque bene
ducendum. Solutio. conjunctio sit eque una et bona se
cundum rem. non tamen eque perfectum et signum. quia non est
perfectum signum Christi et ecclesie. Item super id idem
quero quare dyaconum oportet esse unius uxoris virum.
propter sacramentum perfectum cum non sit esse sponsus.
Solutio. conjugis non sit actu. est tamen in propinqua
dispositione ut esse possit. Item super id. gradum sibi
bonum acquirent. glo. ut episcopi fiant. contra.
heb. v. nemo sumit sibi honorem. et cetera.
Solutio. acquirere exaltationem dignitatis ydoneita
te meritorum non importunitate intrusionum.
Item super id. columpna est firma veritatis.
glo. in se sustinens veritatem ne corruat.
contra. veritas non potest ruere. Solutio. non ruit
in se sed in hominibus ruentibus. Item super id.
pietatis sacramentum. glo. sacramentum hic ap
pellatur verbum preciosum. contra. sacramentum est
sensibile signum. Solutio. hic accipitur
sacramentum pro sacro signato non pro sacro sig
no. Item super id. iustificatum in spiritu. contra.
spiritus sunt iusti. ergo numquam iustificatur. Solutio.
iustificatus dicitur secundum ostensionem. ut conjugis spiritus
sunt iustus ut Christus. non tamen ut homo. quia non spiritus
sunt homo. Item super id. apparuit angelis. glo.
qui ex eo profecerunt et agnoscentes mi
sterium. quod prius latuit veritatem didicerunt. contra.
Et per hoc. R. de canticis. offer mellinia plena est
formis. Solutio. conjugis omnis mellinia ple
na sit formis per essentiam. non tamen per eas per cog
noscere secreta divina est deo revelante.

Spiritus autem manifeste dicit.

postquam instruxit thymotheum circa distribu
tionem officiorum et circa promotionem ministrorum or
dinatorum. hic instruit circa cautelam hereticorum
et hereticorum. et prius ostendit quod doctrina debeat caute
la. Et glo. in qua doctrina debeat se exercere.
exerce autem te. In prima parte primo predicit
futuros hereticos. Secundo exprimit errores per eos
predicandos. prohibentium. tertio monet ad cau
telam fidelibus. Hec proponens. iiij.
monet vitare errores iam exortos. Inep
tas. In prima parte circa hereticos futuros tangit
primo tempus predicandi. ij. causam errorum. at
tendentes. tertio doctrinam falsam. et doctrinis. iiij.
to malam conscientiam. cauteriatam. Dicit ergo.
Spiritus autem. quia vita digna est domus dei. sed tamen
ab hac multi discessuri sunt. hoc est quod dicit.
Spiritus autem sanctus qui omnia scrutatur. i. cor. ij. dicit
supple mihi in corde. doctrine. s. spiritualiter. non vo
cali. de qua greg. loqui dicitur ad angelos in
vitas neque ad eos quam per visione visio
nis mentibus eorum modus occultus sive volun
tatis inspirando. dicit inquam manifeste non per enig
mata. ut prophetis. num. xij. si quis fuerit
inter vos propheta domini. in visione apparebo ei.
et per sompnium loquar ad eum. dicit inquam hoc.
quia in novissimis temporibus. s. post adventum
Christi. primum in tempore fuit ante legem. secundum sub lege.
tertium tempore gratie quod dicitur novissimum. quia huic ad
non succedet. i. Jo. ij. sumus quia novissima
hora est. i. cor. x. nos sumus in quos fi
nes seculorum devenerunt. discedent. quidam
nobiles et singulares a fide. ii. tess. ij. nisi
venerit discessio primum et cetera. act. xx. intrabunt
post discessionem meam lupi rapaces in
vos. attendentes. i. credentes. Spiritibus erroris
i. demonibus qui in eis loquuntur. qui dicuntur
spiritus erroris quia in errore sunt. Jo. viij. in
veritate non stetit et ad errorem trahunt.
Jo. viij. mendax est et pater eius. dicit autem spiritibus plura
liter. quia plures sunt errores singulariter
quia in hoc omnes conveniunt. et attendentes et
doctrinis demoniorum. i. hominum demonia
habentium. in quibus specialiter decipiunt demo
nes. quasi si per se suaderent. propter quod dyabolus in
serpente mulierem hominem aggreditur. gen.
iij. demoniorum dico loquentium mendacium
in ypocrisi. i. in simulata religione.
ut specialiter fallant. colo. ij. nemo vos
seducat volens in humilitate et religio
ne et cetera. et matheus vij. attendite a falsis pro
phetis qui veniunt ad vos in vestimentis
ovium. et cetera. et habentium suam conscientiam separata
ab aliis discordem. cauteriatam. i. cor
ruptam. et hoc tamen errore doctrine quam
macula culpe. conjugis conceptus quia ut dicit
aug. hereticus est qui alienam temporalem commodi

et maxime gle principatus q: gra klas ac no
uas opiniones aut gignit aut sequitur. illi se
signati cautio dyaboli. apo. xiij. licz extius
in corpe portare uideantur stigmata ihu
xpi. gal. ult. phitentium. hic exprimit erro
res eorum et primo tangit errore circa m. secundo
dilectionem ciborum. abstinere. tercio describit eu
quos deus. describit autem ipsa re. primo quia
cibi sunt ad usum fidelium creati. secundo quia in se
boni. quia omis. tercio quia illo possunt sanctificari.
sanctificatur. n. dicit ergo phitentium. quia homin
dico phitentium nubere. dnt. n. nuptias
esse peccatum. tamquam nuptie a malo sint institu
tute sint. et in hoc dnt mandatum quod ad
id quod datum est in conseruacionem speciei. et papi
cibum supple abstinere a cibis. q. mundis. non
causa castigacionis corporis. etiam mandatum. quod
ad remedium datum et conseruacionem speciei. in
dicium. quos alius deus creauit. non princeps
tenebrarum. ut illi mentiuntur. creauit igitur
ad papiendum cum graciarum actione. unde qui aliter
papiunt non debito modo papiunt. ps. edent
pau. et sa. et lau. do. et c. papiendum inquam
fidelibus qui credunt auctori. et hiis qui no
uit. i. intelligunt rem. ueritatem. aug. quia
credimus debet auctori. quia intelligimus rei.
.i. hiis qui bene credunt de cibis et quia cre
dunt intelligunt. hiis. n. omnia sunt munda. ty
tum. i. omnia munda mundis. non ideo dico ueritatem
rei hanc. s. quia omnis creatura dei. s. pure
spiritualis. pure corporalis et composita bona
est in suo natura. licz uoluptas in ea sit prohibita
gen. i. uidit deus cuncta que fecerat et erant
ualde bona. et nichil reiciendum tamquam immundum.
in suo natura. licz ab aliquibus aliquando sit sustinen
dum. abstinendum. quod cum graciarum actione papiuntur.
.i. papi solz. nichil. n. quod in os intrat
coinquinat hominem. i. cor. x. omne quod in mar
cello uenit manducate. sanctificatur. n. quia
et ue nichil est reiciendum. n. quia sanctificatur.
.i. sanus fit et salubris. ne per eum noceat dy
abolus. qui sicut aug. miscet se saporibus
coloribus et odoribus et sibi nocet. per uerbum di.
.i. filium dei efficiendo. ipse. n. est sanctus sanctorum
dan. ix. et per oracionem impetrando. per oracionem
enim impetratur ut a filio di sanctificetur.

Nota. hic quod dns ad confirmacionem matri
monij. primo in paradiso illud. instituit. ge
ne. ij. secundo de uirgine nupta nasci uo
luit. luc. ij. cum esset desponsata. tercio ad
nuptias uocatus uenit. et primo eas
miraculo honorificauit. jo. ij. nuptie
facte sunt et c. quarto nuptias inseparabi
liter seruare precepit. mt. xix. quos deus coniunxit
homo non separet. Nota et quod dyabolus insi
diatur prandij seu refectionis nunc sic

et cauis bone actionis initio. gen. ij. ipsa con
teret caput in capite. medio. ps. iuxta iter
scandalum posuerunt michi. hoc ut est inde
nabile. termino. gen. iij. tu insidiaberis
calcaneo eius. ideo apud religiosos pre
mittitur in principio prandij mense benediccio. in me
dio sacra leccio. in fine lecta graciarum actio.
h. s. que pdixi de cibis et nuptiis pro
nens. i. aut ponens ut publice ponens fratribus
non aduersarius qui potius deridet quam credere.
cor. vij. nolite sicut dari cambz. bonus
eris re et opinione minister xpi ihu. minister
dicitur non dns. cor. n. minister sicut id cor. xx. qui
uoluerit inter uos primus esse erit sicut minister.
.i. pe. v. non ut dnantes in clero et c. et bene
potest hoc facere et c. sicut h pponere. ut dico
enutritus ab aliis uerbis fidei quantum ad cre
denda. et bone doctrine. quantum ad operan
da. uerbum. n. dei cibus est quo nutritur anima.
deut. viij. non in solo pane uiuit homo. et c.
doctrine dico quam assecutus es. ab infancia
et pro ingenio. sicut id sap. viij. puer e
ram ingeniosus et c. ineptas. q. h pro
ne aut sed ineptas fabulas in quibus
nec aptitudo est nec ueri similitudo. nul
lius. fabula est ubi nec uere nec uerisimiles
res narrantur. et inanes. i. sine fructu
in moribus. uel aniles. i. quas solent anus
narrare. deuita non dico iuueniles
fratres fabulas. multa tamen parta sub deuita
re fabulas et colloquentes aniles sed non
sic iuueniles. exerce autem. ostendit quam
doctrina docere cauere. hic ostendit in qua
se debeat exercere. et primo ostendit quid ipse
debeat facere. secundo quid alios debeat docere. pre h.
tercio quam diligens esse debeat in utroque. noli
negligere. In prima parte monet eum ad se
papue pietate triplici racione. primo pre
ad quam monet utilitate. ij. per monitoris
ipsius ueritate. fidelis. tercio per eius qui monet
imitacionem. In hoc enim. In prima parte primo
ponit exhortacionem. secundo exhortandi causam. nam
corporalis. tercio acquiescendi id. pietatis.
dicit ergo exerce. quasi. ista pone fratribus. aut s
exerce teipsum ad pietatem. i. ad cultum et reli
gionem unius dei omnipotentis et ad opera mie.
Job. xxxi. ab infancia creuit mecum misera
tio. nam. q. ideo de pietate moneo. nam
corporalis exercitacio. in qua. s. te fatigas.
ieiunando. uigilando. ad modicum utilis
est sine pietate non ei additur. quia solum uita
tur illis uiciis debita. pietas autem. quia
quis saluti omnium studeo spirituali et corporali.
utilis ad omnia. i. ad promerendum dominum qui est
omnia in omnibus. de quo exo. xxxiij. ostendam
tibi omne bonum. ad omnia dico est utilis. in hac. s.

qr e huius pmissione uite q nunc e. ut. s. hat habundanciam spualium et tpalium. Juuta .n. id dimidiant dies suos. mlti aut moriunt senes et plem dierum. future .i. uite eterne. cant. viij. leua ei sb capite meo et dex. illi amplexa. me. Nota hic q pietas ad omnia ualz ad multa. po ad gustatoem uite. ut hic. so ad mitigacoem trene ire. ps. n uidi iustu dere lic. nc se. e. q. pa. to. iiij. et omodat. tio ad redeptoem culpe. dan. iiij. pcca tua elis redime. et iniq. t. misericordijs pau pu. iiij. ad ipetratoem gre. pu. xix. fe neratur do qui miseret pauperis. v. ad euitatoem gehenne. Jac. iij. mia super exaltat iudiciu. vi. ad adeptoem glie. ecc. xvi. ois mia faciet locu et c. Nunc qr sup id. attendentes spibz erroru. glo. qr in illis sps maligni loquitur. Contra aut in aia eorum et sic aie illabitur q solu e. aut in corpe et sic n est eis iputandu. Solo. in eis dicit sps maligni loqui p eam n p eem qr eis suggerentibz. n tm psidentibz intra loquitur. Item sr id doctinis demoniorum. glo. holm demonia dictu. Contra g oms heretica st demoniaci. Solo. heretica demonia hre dicu nd intra psidendo sz extra suggerendo. Item sr id ad papiend fidelibz. Contra g alij n debent papere. Solo creauit ipe oms sz pncipalr ipis fideles. Item sr id. ois creatura dei bona. Contra g dyabolus est bonus. Solo dyabolus ut e dei creatura bonus e. sz pp culpam que in hac noie intellr malus. nec ualz argum. ois creatura dei bona. sz dyabolus est creatura dei g bonus. ipedit enim fallacia accidentis. sic si diceret. ois aqua e nitus. balneu est aq g balneu e nite. Item sr id. nich reiciend. Contra leuit. xi. lex dicit abz aliquos imudos. Item bonu est abstinere ab aliquibz abis. Solo. ad pmu. nichil abiu repuitat lex imud na sz lige. na por ut dr glo. na porcus sic et agnus bonus est na sz imud lege. Ad scdm dico. qui abstinz ipe domanda carnis las ciuientem bn facit. nec de reice sz qui ab stinz ipe abi spualem iudicant maleficiu qr illis abz hoc mo est imud. Item sr id exercitatio corpis ad modicu ual. Contra. Gg. qui corpali ieiunio uicia opmis mete eleuas uirtute largiris et pmia. Solo. fr glo. loqr de exercitacoe p se. s. sine pieta te. Item sr id. pietas ad oia ualz. glo. ois suma doctine xane discipline i mia et pietate e. qua siquis habeat carnis pa ciens sexu uapulabit qd sz n pibit. Contra

aut mollis de lubrico ueniali. et ita n e hec magnu. qr ipe ueniale ho n pt. aut de mortali. et ita cu mortali possz ho n pure. Solo de mortali loqr. mia uo facto n pure qr disponit ad hec ut dz hoi ispiraz pniam et sic n peccat. Item sr id. pmissione huius uite. glo. ut hic bonus hundet spualibz et temporalium sufficiencia hab. Contra ij. cor. xi. in fame et siti. Solo. iusto dat suffi ciencia tpalium quantu expedit.

Fidelis sermo et c. postquam monuit eum ad secundum papne pietate ipe uel ad quam monz utilitate. hic monz ad id ipe monitois ipi9 utilitate et pmo ponit monitois ilitate. scdo subiungit utilitate. et omni. dr g. fidel. qi ita dixi de pieta te et hic sermo que dixi fidel e .i. uerax et accepcione dignus .i. ab oibz acceptand qr utilis. Nota hic q sermo di omni accepcione dignus dz .n. pmo accipi i aure. luc. viij. qui hz aures audiendi au diat. scdo in corde. ps. in corde meo absco di eloqa. t. tio in ore. Je. i. ecce dedi uba mea i ore tuo. quarto in ope. aggei .i. sermo est ubu do in manu aggei. et c. In hoc enim. hic monz ad secundu pietate ponendo rom suprtam ex imitacoe sui. v pmo ponit fem. scdo causa fa. qr sperauimus dr g. in hoc. q. ita fidelis e sermo quem dixi de pietate q i me ondo. In hoc enim .i. in studio ul exercicio pietatis laboram9 operando bona. i. cor. iiij. laboram9 hoc operantes manibz nris. et malediciam. i. oppba patim. sustinendo mala. ij. cor. iiij. malediciam9 bndicim9. hz aut id facim9 qr sperauim9 in dm iuuu. qui .s. dat uitam eterna. in quo est spes ultima. qr ipe est in quo e saluator omn hoim. et maloru. salute tpali. ps. hoies et iumenta saluabit de. mt. v. qui sole suu oriri facit sr bonos et malos. maxime tam suple est saluator fideliu quos saluat hic et in futuro sr aiam et corpus. ps. qui mandat salutes iacob. Papre hec hic ondit quid alios doce debeat et po monz eu docme pietatis insiste. scdo ne pt iuuentute doctna sit ontepnibilis. monet mor mgrauitatem stude. nemo adolescentiam. qrto ut expedite doce possit monz instere lecone attende. du uenio. dr g. papre. q. exce te in illis et i papre h alus sacentibz ut. s. fabl'ag deuitent et se in opibz pietatis exerceant. et doce. nesciente erudi. cu p ignoranciam peccatur opus est doctna. cu uo sciente opus e pcepto. uel papre quie ad ea q sunt necessaria et doce. qr

ad ea q̄ sc̄a superrogatoris. et h̄ ita fac ma
ture ul' in huis ita matim te exhibe. ut
nemo adolescentiā tuā ɔtempnat. i. nul
lo possit ɔtempne. talis .n. erat thobias
tob'. i. qui cū eēt iunior oīm in tribu nep
talī nich' tñ puerile gessit in ope. monz
aut' eū ad maturitate qua pāpue īdige
bat q2 cū eēt ep̄c .xxv. anor. vñ mauelim
est q' ex eā in annis dispēsavi pp̄. s3 p°
exemplū esto fideliū. i. pe. v. forma fc̄i
gregis ex aīo. exemplū ing' in ūbo. ut
exemplo tuo caute loquitur. pū. xxi. ubi
sapientū strata pdabitur. In ɔūsatione
ut honeste int' alios ɔūsentur. mt̄. v. sic
luceat lux ūra co. ho. In caritate dei
et pxi. in fide d'itatis et hūanitatis. In
castitate mētis et corīs. ut a' h̄ possis suare
dū nemo īdulsuc. nq' postea n̄ debeat
attendere. sil'e. mt̄. i. donec peperit filiū
suū pgenitū. attende lectioni sacre scp
ture in qua tamq' in speclo uide poteris
quale te debeas exhibe. ypa. n. ē labiū
eneū de speculis mlrū. ubi mīstri templi
suas maculas debent inspice et ablue.
exo. xxxviii. et post lectōm attende exhorta
tioni iam uolentiū. ecc. xxxviii. an̄qm
leg' dilce et declīe nescientiū. Mod°
q' platus r' subditorū se h̄at ut exemplū.
exo. xxv. inspice et fac s' exemplar q'
tibi mōstratū est in monte. ut forma.
i. pe. v. ut forma fc̄i g'gis. ut lib'. ysa.
viii. sume tibi librū grande &c. ut
lux. mt̄. v. uos estis lux mūdi. ut specu
lum. iac. i. siquis auditor est ūbi et nō
factor. hic ɔpabit uiro ɔsiderāti uultū na
tiuitatis eius in speculo. ut regula. gal. vi.
quicūq3 hanc regulam secuti fuīt &c.
Mod° et q' lectōi debz h̄o attende ɔtrup.
p̄ ad intelligend'. neee. viii. legunt in lib°
legis distincte ad intelligend'. sc̄d' ad retin
dū. 9° i° ecc. xxi. cor fatui q̄ uas ɔfra
ctum. oēm sapiam n̄ tenebit. tc̄io ad
diligend'. ps. quō dilexi legē tuā dn̄e.
quarto ad faciend'. ps. intellc̄s bo. o. fa. eū
&c. Noli neglige. hic monz ut sit di
ligens in utroq3. et p̄mo monz ne negli
gat ep̄ale grām. ij°. ut diligēt' exeqt'
que ptinent ad curā sibi ɔmissā. hec
meditare. t'c° ondit exequīdi ordine.
attende tibi. quarto tangit utilitatē
inde puenturā. h' enī faciens. d' g° no
li neglige. q. d. ita fac et t' noli neglige
grām dei. s. grām ep̄alem que in te ē.
ne. s. tempe ronis reddende dicat' t' id
mt̄. xxv. serue male et pig' &c. neglige
aut' ista grā q2 h̄o ea ul' n̄ utit' ul' ma
le utit'. i. cor. xv. grā dī ī me uacua n̄
fuit. que .s. grā data ē t' .n. a te usur
pata sic' illi qui dicit amos. vi. ī fortitudi
ne nrā assupsim' nob' cornua n° uendita
p symoniam sic' symō grām sp̄s scī manu
um. i. ep̄ale noluit eme act. viij. data
ing' p pphiam. i. scdm electionem. qui te
ad hec elegerunt. in quo signū erat te fu
turū platū ydoneū. ul' per pphiam.
i. sp̄s scī inspiratōm p quam placebat
quid de hoc et de ceteris eēt agend' q2 p sp̄m
pphie cognouit ap'. thimotheū eē dignū
ep̄atu. cum ipōne &c. hec leg' dup'. uno
m° s' q' est ibi p̄sbri. alio m° s' q' est ibi
p̄sbrij. p' m° sic. data ē dico p pphiam
et hoc cū ipōe manuū p̄sbri. i. p̄sbiterorum
singlare p pl'i. q2 ad min' oz eē tres
ep̄os in ɔsecratōe ep̄i. vñ p̄sbitiū uocat
ep̄m. ul' ideo dr̄ p̄sbri in singlari q2 un'
īponit manus aliis ɔsentientibz. hoc
auct' in eo fecerat paulus. vñ .ij. thi. i. re
suscites grām dei que est in te p īpom
manuū. scd'o m° leg' sic. ad impositōe
manuū p̄sbitij. i. cū ipōe que ē ca p̄s
biterij ul' data a p̄sbitio. q2 p̄sbitiū est
ca q'r man' īponatur. h. s. p̄dca ad of
ficiū tuū ptinentia. meditare p iugē
memoriam et cogitatōm. q2 ad h' elect'
es. et in hiis esto. i. h' exequere actu ɔti
nuo p opis exhibitōm. h' duo plato
sunt nc̄ca. s. meditatō et opatio. p̄mū
p se. scd'm p alios. ut simul rachel et lyam
hat. esto ing' in hiis ita. s. ut pfectus tuus
manifest' sit oībz. s. incipiētibz. pficientibz.
et pfctis. s. clericis. laicis. et religiosis. pū
iiij. iustorū semita quasi lux splendens pce
dit et crescit usq3 ad pfcm diem. et mt̄. v.
nemo accendit lucnā et ponit eā sb mo
dio s3 sup candelabrū ut luceat oībz q' ī do
mo sūt. et ut pficias. attende tibi p̄mū
et deinde doctrine alior. glo. n̄ aliis doctrine
et tibi s3 t' et doctrine attende. p̄mū qualit'
uiuas. scd'o deinde qualit' doceas. act. xx.
attende uob' et uniuerso gregi. et insta
illis que tibi et aliis ualent. ij. thi. iiij.
insta optune &c. hec .n. faciens n̄ solū
docens. act. cepit ihc face et doce. et teipm
saluū facies attendendo t' et eos q' te au
diūt attendendo doctrine. Hoc q'r sc̄d'
i° qui ē sal. o. ho. max° fideliū. aut enī
hoc intellr' de salute sp̄uali et sic n̄ saluat
omēs hoīes. aut de corpali. et sic n̄ saluat
max° fideles. Sol. de neut' intell' sp̄ali
s3 de salute in gnali que ɔis est ad utrumq3.
It scd'o. noli neglige grām. glo. grām
i. ep̄atū. g° in ep̄atu ɔfert' grā. Contra

episcopatus non est sacramentum. Responsio. quamvis non sit sa
cramentum. tamen est sacramentale. unde potest ibi conferri
gratia digne accedenti. maxime gratia gratis
data que est potestas quedam spiritualis. Item super illud.
que data est tibi per prophetiam. glossa. spiritu sancto
revelante agnovit thymotheum dignum
esse episcopali honore. Contra. nullus est ea dignus.
Responsio. nullus est dignus excellenter sed sufficienter.
Item super illud. per impositionem manuum presbiteri. glossa. id est
presbiterorum quia minus tribus esse non possunt. Contra.
si centum gradus in mundo essent duo episcopi non possent tamen
consecrari. Responsio. sicut hic modus non est ordi
narius ab ecclesia. ita possunt tunc alii ordinari.
Item ibidem glossa. presbiteri dicat quia imponit ma
nus ceteris consentientibus. Contra. xxiii. distinctio. episcopus
qui ordinatur. et ita uno superfudente
benedictionem ceteri reliqui omnes quod aliud caput
eius tangunt. Responsio. de necessitate est quod unus impo
nat manus. scilicet ordinator. de bene esse vero quod
omnes qui adsunt episcopi manus imponant. Item
ibidem glossa. manus impositiones sunt quibus additur
vita mistica. quibus ad hoc opus confirmatur
electus. Contra. in confirmatione etiam non fit ma
nuum impositio. Responsio. confirmatio recipit per
consecrationem.
Seniorem ne increpaveris.
Et c. postquam instruxit thymotheum
circa distributionem officiorum ecclesiasticorum. c. ii. et
circa ordinationem divinorum ministrorum. c. iii. et
circa cautelam hereticorum et fidelium. c. iiii. hic in
struit eum circa regimen et curam subditorum.
et primo circa regimen personarum distinctarum. secundo
conditiones non ipsorum personarum distinctarum secundum condi
tiones gratie. qui bene presunt. tertio personarum
distinctarum secundum conditiones fortune. c. vi. In
In prima parte primo instruit eum circa regimen
et curam personarum distinctarum secundum conditiones per
tinentes ad unum individuum. secundo secundum con
ditiones pertinentes ad unum speciei. viduas
In prima parte primo agit de regimine virorum.
secundo mulierum. anus. dicit ergo. seniorem. quasi ita
monui te instare doctrine et licet instandum
sit. tamen cum discretione. seniorem. id est. etate
vel morum gravitate. sap. iiii. senectus
venerabilis non diuturna nec numero annorum com
putata. sed etas senectutis vita immacu
lata. ne increpaveris aspere obiurgando.
ne. scilicet indigne ferens a minore correptum
exasperetur potius quam corrigatur. sed observa
ad reverentiam ut patrem. Infra. i. pe. v. sen
iores qui in vobis sunt obsecro senibus rever
entia exhibenda est. levit. xix. hono
ra personam senis. iuvenes sicut obsecra
ut fratres. scilicet. cum affectu dilectionis. ut. scilicet. vide
ant se ex affectu dilectionis commoneri. et caritative
corrigantur. anus ut matres. glossa. ut co
nuti timore arceatur. quia ubi dulce in sup li
cat animus. ecclesiastici. vi. iuvenculas ut soro
res. et hoc fac in omni castitate. id est. perfecta casti
tate. scilicet. cordis. oris. operis. glossa. ut non interius
consentias. nec. scilicet. dulcedine illorum vel nimia
oculorum alliciantur. Job. xxxi. pepigi fedus
cum oculis meis. ut nec cogitarem quidem de virgine.
viduas hic instruit eum circa curam personarum
distinctarum secundum conditiones pertinentes ad unum
speciei. ut sunt viduitas. et hoc. et primo
declarat quales vidue in cura ecclesie debent
recipi. secundo quales ad statum viduitatis
profitendum debent eligi. vidua eligatur. In
prima parte primo agit de viduis desolatis
a viro sed non filiis. secundo de viduis desolatis
a viro et a filiis. que autem. In prima parte
primo ponit de viduis ab ecclesia sustentandis
generalem exhortationem. secundo de viduis ab
ecclesia sustentandis filios habentibus dat regulam specialem.
siqua autem. tertio subdit regule rationem. hoc
enim. dicit ergo. viduas honora. etiam. scilicet. sup
tibus ecclesie sustentando. et solaciis fovendo.
sic accipitur honorare. exo. xx. honora patrem
et matrem. illas. scilicet. viduas que vere vidue
sunt. destitute. scilicet. a solatio et amore mundi
sicut a consortio viri. Contra. hic quod vera
vidua dicitur habere. vii. conditiones. primo. non debet
esse ab omnibus clausa. Iudith. viii. in superioribus
domus sue fecit cubiculum secretum sibi in quo cum
puellis suis clausa morabatur. secundo. in orati
onibus assidua. luc. ii. dicitur de anna quod non
discedebat de templo ieiuniis et orationibus ser
viens nocte et die. tertio ieiuniis assueta.
Iudith. viii. habens cilicium ieiunabat omnibus di
ebus vite sue. quarto castitate et c. iiii. operibus
misericordie dedita. Infra eodem. si sanctorum pedes lavit
et c. quinto. vestibus inculta. gen. xxxviii. de
positis viduitatis vestibus sumpsit teristrum.
sexto. in proposito continentie fixa. i. cor. vii.
dico autem non nuptis et viduis bonum est illis
si sic permanserint sicut ego. vii. mundi so
latio destituta. Infra eodem. que vere vidua
est et desolata speret in deum. siqua autem. con
veras viduas honora bonis ecclesie sus
tentando. non tamen omnes illas viduas. autem
sed si qua vidua a viro habet filios. hic. aut
nepotes ex filiis. quos. scilicet. debet regere et
ab eis sustentari. discat primum. augustinus. scilicet. in
curam ecclesie recipiatur. domum suam. id est. fa
miliam. scilicet. filios et nepotes regere in quo proba
bilis una digna sit vidua ecclesie mancipari
sed est unus de hiis que servat et regunt familiam
monimento. tho. x. et dicitur et mutuam vicem
reddere parentibus. scilicet. qui eam aluerunt. ecclesiastici. iii.
qui timet deum honorat parentes. hoc enim
. scilicet. familiam regere non solum in ecclesia servire

acceptum est coram deo. q. d. iustum. Que autem de
viduis que desolate sunt a viro et filiis et
post ostendit quod tales sunt recipiende. secundo qualiter
que recepte fuerint se debeant habere. et instet
tertio probat quod non sunt recipiende alie. siquis
autem. In secunda parte primo ostendit qualiter debent
se habere ad deum. secundo qualiter ad se. namque
tertio qualiter ad proximum. et hic primo. dicit ergo quasi
i. que habet filios illos regat. autem vero que ve
re et hic est duplex lectura. vno modo est ibi
sperauit. et tunc est monitio. alio modo sperat.
et tunc ubi est vidue diffinitio. primo modo sic.
que autem vere vidua est. hinc s. viro. et de
solata non hinc familia vel domum vel deso
lata i. a suis contempta. et in di solatio desti
tuta. speret. i. sperare debet in deum. i. to
talis debet ab ecclesia recipi. et sumptibus ecclesie
sustentari. Je. xlix. vidue tue in me spe
rabunt. et instet. i. instare debet. obsecrationibus
pro amotione malorum. et ad orationibus pro adep
tione bonorum. nocte et die. q. temporibus
oportunis. tam diei quam noctis. sic fa
ciebat Anna luc. ii. et iudith iudith viii. alio
modo legitur sic quod est ibi sperat. sic. que autem
vere vidua est a viro et desolata a mundi
solatio. talis sperat in deum. non querit mundanum
solatium. et instat et cetera. sicut prius. nam. q. i
sta talis vel sic dicitur vera vidua. nam si ali
ter vivit mortua est. hoc est quod dicit. nam vidua
simpliciter que in deliciis viuit mundi que sunt aque
cadentes submergentes a quibus clamat. psalmus
saluum me fac deus et cetera. est viuens vita
nature in corpore. mortua a vita gratie in anima.
cuius sepulcrum est corpus deliciis vacans.
ro. viii. si secundum carnem vixeritis moriemini.
et hec precipe hiis viduis. ut s. non sint in
deliciis. et sic ut irreprehensibiles sint. talis
erat iudith. de qua dicitur iudith viii. non erat qui
de ea loqueretur verbum malum. Nota hic quod
delicie carnales ca sunt primo lasciuie
et dissolutionis. Je. xxxi. vsquequo deliciis dis
solueris filia vaga. secundo contumacie et re
bellionis. prouerbiorum xxix. qui delicate a pu
ericia nutrit seruum postea sentiet eum
contumacem. tertio mortis spiritualis et corporalis.
ut hic et luc. xvi. de diuite epulone.
mortuus est diues. iiii. eterne dampnatio
nis. apocalypsis xviii. quantum glorificauit se et in deli
ciis fuit tantum date ei tormentum et luctum.
siquis autem. q. vere vidua domum regat. si autem
hoc negligit infideli deterior est. et hoc est quod
probat hic dicens. siquis autem suorum s. propin
quorum et maxime domesticorum. ut sunt patres
et filii. gal. vi. operemur bonum ad omnes maxime
autem ad domesticos fidei. siquis autem talium
curam non habet. ad modum strutionis. de

qua Job. xxxix. duratur ad filios quasi non sint
sui. prouerbiorum xi. qui crudelis est propinquos ab
icit. talis iste fidem negauit operibus. et
si non verbis. sicut illi de quibus tyt. i. confitentur
se nosse deum factis autem negant. et est infideli
qui nunquam veritatem nouit vel promisit. deterior.
ii pe. ii. melius erat eis viam veritatis non
agnoscere quam post agnitam retrorsum
auerti et cetera. ecc. ix. melior est canis viuus.
i. infidelis. leone mortuo. i. fideli mortuo
i. insensibili et duro. vidua eligatur. ostendit
quales ad curam ecclesie debent recipi. hic
ostendit quales ad pertinendum statum vidui
tatis debent eligi. et primo ostendit quales
sint eligende. secundo quales repellende. ad
olescentiores. quales sint eligende descri
bit dupliciter. primo ut caveant signo male
suspitionis. secundo ut habeant testimonium bo
ne conuersationis. in operibus. et hec primo quo ad
opera iusticie. secundo quo ad opera misericordie. si hos
pitio. et primo quo ad opera iusticie dupliciter. primo in
speciali. secundo in generali. sed omne opus. dicit ergo vi
dua. ut iam dictum est vera. et desolata
eligatur. que ecclesie pascatur elemosinis
vidua inquam que sit non minus xlv. annorum. ut
caveat signo suspicionis. in tali enim etate
extinctus est fomes libidinis. talis erat
anna que habebat annos lxxxiiii. luc. ii.
que fuerit vnius viri uxor. propter sufficiens sacra
mentum. s. ecclesie christo copulande. et etiam
quia plurium coniugiorum experientia signum est in
continentie ut dicit philosophus. que sit et hinc testi
monium in operibus bonis. Jo. v. opera que ego
facio testimonium perhibent de me. et statim
subiungit in quibus operibus debet habere testimonium.
s. si filios educauit fideliter ad cultum dei.
quod est opus iusticie. eph. vi. educate illos
in disciplina et timore domini. si hospitio re
cepit. s. pauperes. et extraneos non declinando
quosdam quia omnes si sunt possunt recipiendi sunt.
Job. xxxi. foris non mansit peregrinus. hoc est
opus misericordie valde placens deo. heb. ult. per
hanc placuerunt quidam deo angelis hospitio
receptis. si sanctorum. i. predicatorum quos nunc
recipere periculosum erat. pedes lauit exemplo christi.
Jo. xiii. et exemplo abrahe qui voluit la
uare pedes angelorum. Gen. xviii. glossa. qui
ad pedes fratris inclinatur ei in corde uel
exaratur ut si iam ceciderit confirmat virtutis
humilitatis affectus. si tribulationem patientibus
hoc est iam vetatis et hiis submistrauit. math.
xxv. in carcere eram et venistis ad me. et
ut ubi omnia conducam. si omne opus bonum
s. cetera opera misericordie. de quibus math. xxv. uel
omne opus bonum. s. sobrietate ad se. iusticia
ad proximum. pietatem ad deum. tyt. ii. sobrie

et iuste et pie etc. subsecuta e. i. huius se
cuta est. Ad. Ibi illud. huius testimonium. quod
hoi phibent testimonium primo sua opera. Io. ii.
testibus illis reddente opera sua, ipsorum. so
pia uita. Io. v. opera que ego facio ipsa testimonium
phibent de me. tertio bonorum fama. Ro. iii. oportet
illum habere testimonium ab his qui foris sunt.
quarto diuina sententia. Iob. xvi. ecce in celo est
testis meus. Glose que sit id. seniorem ne in
crepaueris. Contra. dan. dan. xii. legitur quod
daniel dure increpauit duos senes presbyteros.
Solutio. senior corrigibilis est obsecrandus. sem
or incorrigibilis increpandus secundum glo. Item super illud
siqua autem uidua. glo. prius debent uita
ut debitus honor tribui uideatur. Contra.
in malo prelato non petitur uita. ergo non debet
honorari. Solutio. petitur uita prelationis
et si non conuersationis. unde debet honorari ut prelatus
et sic non ut malus. Item super illud. instet ob
secro nocte et die. glo. nam si aliter facit mor
tua est. Contra. instare orationibus perfec
tionis est non necessitatis. Solutio. sic aliter i. contrario
modo. Item super illud. siquis suorum et maxime do
mesticorum. Contra. Ibi. ubi uera pietas ubi
nulla carnis cognatio. Solutio. circa extraneos
dicitur esse pietas uera. quia magis pura. quia
affectioni naturali inpermixta. uicho tamen circa do
mesticos est magis debita. Item super id.
fidem negauit. glo. quia proximum non diligit.
Contra. hoc non est negare fidem sed caritatem.
Solutio. proximum eiusdem fidei non diligere est nega
re fidem formatam. in qua caritas intel
ligitur. Item ibidem glo. opposito. qui suorum cu
ram non habet. fidem non negat. ergo qui neg
lecta cura suorum religionem intrat pec
cat. Solutio. qui intrat ut curam parentum
subterfugiat peccat. qui ubi ut saluti su
e prouideat non peccat maxime si est in periculo.
quia plus tenetur sibi quam alii. Item super illud
non minus lx annis. Contra. multe iuuene iu
niores in religionibus recipiuntur. Solutio. non
est simile de religionem intrantibus et in seculo
manentibus. quia non est simile periculum.

Adolescentiores uiduas deui
ta. postquam ondit quales ad statum uidui
tatis profitendum debeant eligi. hic ondit
quales non debeant eligi. et primo agit de
his que uouent castitatem. uolo autem.
In prima parte probat introductionem uiduarum iu
uenum ad statum uiduitatis profitendum prohi
bet susceptionem. secundo ondit susceptionis
periculum. scilicet uoti uiolationem. cum enim. tertio des
tribit talium dissolutam conuersationem. simul
autem. dicit ergo. adolescentiores quam autem. quod ita
dicimus quod uidua eligatur non minus lx an
nis. autem. sed. uiduas adolescentiores. quia

sanguis feruet. deuita. i. uota castitatis
earum non ubi ad aures ut eas esse alumoni
is sustentandas suscipias. adolescentie e
nim uanitas est annexa. eccl. xi. adolescentia
et uoluptas annexa sunt. cum enim. quod ideo de
uita. quia hec quod sequitur sepe contingit. cum enim
luxuriate fuerint. i. post uotum continentie in
deliciis uitam duxerint. secundum quod dicitur. e. uidua in deli
ciis uiuens mortua est. nubere uolunt. non dico
nubunt et hoc in christo. i. liciter et sine peccato. cum
enim secundum aug. et hieronymum in glo. uouentibus uirgini
tatem non solum nubere sed et uelle nubere damp
nabile sit. unde subdit. uolunt igitur nubere
ipse dico habentes dampnationem in habitu et si non
in actu. scilicet primam fidem irritam fecerunt. quia primam
fidem irritam fecerunt. i. primum uotum spirituale
continentie. uel primam fidem. i. primum uotum
generale fidei. scilicet baptismi qua christo desponsate
erant. os. ii. sponsabo te michi in fide.
Nota hic quod fides multipliciter in scriptura primo pro
promissione ut hic. primam fidem etc. secundo pro
impletionis ueritate. ps. omnia opera eius in
fide. tertio pro communi credulitate. ro. xiiii. ce
quod non est ex fide peccatum est. quarto pro fideli
adhesione. ii. cor. xiii. dixit dominus ad extra
dos faciet eam iustam et ueritatem quod omnia
dicta gratia et fidem. quinto pro re non apparentium
cognitione sicut est uirtus theologica. heb. xi.
fides est substantia rerum sperandarum. argumentum non appa
rentium. vi° pro aperta uisione. ro. i. iustitia
dei in eo reuelatur ex fide in fidem. simul autem.
quasi. non solum retro respiciunt et nubere uolunt
autem sed simul cum predictis malis et ociose dis
cunt circuire domos. cum dina que curiosa egres
sa esset ut uideret mulieres regionis illius
corrupta est. Gen. xxxiiii. et de muliere
mala dicitur. prou. vi. garrula uaga etc. eccli.
ix. noli circumspicere in uicis ciuitatis nec ob
erraueris in plateis eius. non solum autem ocio
se quia ociositas nescit esse sola. eccli. xxxiii.
multam maliciam docuit ociositas ociositas
sed et uerbose. plene uerbis inutilibus. et curiose.
ii. thes. iii. audiuimus quosdam inter uos am
bulantes et quiete nichil operantes sed curiose
agentes. ipse dico. loquentes que non oportet. i. contra
ria et religioni nociua que monet apostolus
deponere de ore uestro. col. iii. nunc autem et uos
deponite omnia. ira. indignatio
nem maliciam. blasphemiam. turpem sermo
nem de ore uestro. Nota hic quod apostolus tangit
hic et dampnat in uiduis adolescentioribus
vii mala. scilicet uoluptatem. cum enim luxuriate
etc. preuaricationem. primam fidem irritam
fecerunt. ociositatem simul et ociose. inquieti
dinem. discunt circuire domos. loquacita
tem. sed et uerbose. curiositatem. et ociose.

Inhonestate laqueus que non oportet. nolo autem
hic agit de hiis que non uouent castitatem.
et primo consulit tales nubere quod coptari. Se-
cundo subdit rationem consulendi. iam enim. Dicit ergo si iu-
uenes noluerint melius ploribus esse ab ecclesia re-
cipi. Sicut quod ergo dicatur ergo. nolo autem. quod ta-
les sunt huius uidue. aut si fuerint mala
congregant. Volo iuniores uiduas. que nondum
castitatem non emiserunt. nubere quod bonum
est. melius est enim nubere quam uri. i. cor. vii. et
nolo et eas filios procreare quod est unum bo-
num nuptiarum que tria sunt. scilicet fides. proles.
et sacramentum. matresfamilias esse. hoc est propriam
familiam regere et gubernare et sic fa-
ciendo. nullam occasionem dare aduersario. i.
diabolo. maledicti. i. maledicendi gratia. i.
quod esset ei ualde gratum. si daretur ei a
fidelibus causa maledicendi. i. pe. ii. sic est
uoluntas dei ut benefacientes obmutescere
faciatis imprudentium hominum ignorantiam. iam
enim. quod si non sit causa hoc nolo et consulo. iam
enim quidam. tales scilicet uidue adolescentes con-
uerse sunt retro. ab illo uirginalis uel
uidualis status excellentie statu. hoc est
mala conuersio. sic conuersa fuit loth. et ideo uer-
sa est in statuam salis. gen. xix. non sic apostolus
phi. iii. que retro sunt obliuiscentes et cetera.
ipse dico abierunt supple post sathanam. scilicet in
uiam perditionis. Nota hic quod nubere consu-
leuit. iiii. de causis. primo propter uitandam
fornicationem. i. cor. vii. unusquisque uxo-
rem suam habeat propter fornicationem. secundo propter
prolis generationem. gen. xxviii. uade in meso-
potamiam syrie et accipe tibi inde uxorem.
tertio propter significationem. os. i. sume tibi uxorem
fornicariam. iiii. propter misterii occultationem.
mt. i. ioseph fili dauid noli timere accipere
mariam coniugem tuam. Si quis ergo. quia huius iuue-
nes uidue non sunt recipiende nec de bonis
ecclesie sustentande. si quis ergo fidelis habet ui-
duas iuuenes in domo sua. subministret
illis ea que sunt ad uitam necessaria. et non grauetur
ecclesia. ministrando scilicet eis uite necessaria. apostolus non gra-
uauit ecclesiam et in se et in aliis demonstrat. i.
thi. ii. nocte et die operantes ne quem uestrum gra-
uaremus. Ut hiis qui uere uidue sunt suf-
ficiat id quod habet ecclesia. que sine dubio uere uidue
habent supra enim. que uere uidua est et desolata spe-
ret in deum. et instat obsecrationibus
nocte et die.

Qui bene presunt. postquam determinauit
cum circa regimen et curam personarum distinctarum
secundum conditiones naturae. hic determinat cum circa regimen et
curam personarum distinctarum secundum conditiones gratie. scilicet
presbiterorum. et primo ostendit qualiter dicit alios presbiteros regere.
ii. qualem se debet exhibere. Tertio. In prima parte

primo ostendit quod debet honorari. ii. qualiter debet cor-
rigi et argui accusari. aduersus presbiterum. iii.
qualiter ordinari. manus cito. In prima parte
primo ponit exhortationem. secundo confirmat per
uetus legem. dicit enim. tertio per nouam legem. dicens.
et dignus est. Dicit ergo. qui bene presunt. quasi diceret ideo
quod dignum dixit de uiduis obseruandum. et hoc in parte
cede presbiteris. qui bene presunt presbiteri. in uita. scilicet
et doctrina. presbiteri. enim dicuntur quasi alius pre-
bentes iter duplici honore digni habeantur. et in
presenti. scilicet honore spirituali. scilicet ut subditi eis
obediant. et honore temporali ut eis necessaria mi-
nistrent. In signum huius in lege primoge-
nitis duplicia debebantur. deu. xxi. i. thes.
v. rogamus uos ut noueritis eos qui labo-
rant inter uos et presunt uobis in domino. et mo-
nent uos ut habeatis illos habundantius in cari-
tate. in futuro et duplici honore honorabuntur. scilicet au-
rea et aureola. ysa. lxi. in terra sua du-
plicia possidebunt. maxime. quia et licet omnes
presbiteri honorandi sint. maxime tamen. i. maio-
ri honore inter alios qui laborant in uerbo.
i. exhortatione sapientium et doctrina nescientium.
ie. iii. dabo uobis pastores iuxta cor me-
um qui pascent uos scientia et doctrina. Dicit
enim. quia ita debent honorari honore spirituali
et temporali dicit enim scriptura ueteris legis non infre-
nabis os bouis triturantis. i. non prohibebis
predicatoribus libere necessaria sumere. non delicata
sicut boues. mt. x. edentes et bibentes que apud
illos sunt. In lege enim ad litteram prohibebatur
alligari os bouis triturantis. i. separantis
in area grana a paleis. ut scilicet de
labore suo posset comedere. quod spiritualiter intelligitur
de predicatore. predicator enim dicitur bos triturans
quod separat grana iustorum a paleis iniquorum.
pro. xiiii. Ubi non sunt boues presepe uacuum
est. ubi autem apparent plurime segetes ibi ma-
nifesta est fortitudo bouis. et dicit sibi alia
scriptura noue legis. dignus est operarius mer-
cede sua. et sunt uerba domini. luc. x. et mt. x. dicitur
dignus est operarius cibo suo. unde sunt uites recepte
in labore. Et nota hic quod ad bene esse quatuor
requiruntur. que tangit glossa. in una auctoritate.
pensandum namque est ad culmen regiminis qualiter
qualiter perueniat. atque ad hoc rite perueniens
qualiter uiuat et bene uiuens qualiter doceat. et recte
docens infirmitatem suam cotidie quanta consi-
deratione cognoscat. Hic queritur super illud. adolescen-
tiores et cetera. glossa. prohibet adolescentulas ui-
duas in hac professione suscipi. Contra. in mo-
nasteriis frequenter suscipiuntur adolescentule
uidue ad professionem castitatis. Responsio. secus
est de receptione talium ad monasterium
que habent specialem custodiam. et remanentium
in seculo que non habent. Item super illud. primam fidem irritam

(right margin beside *dicit enim* line) deut. xxv.

fecimt. glo. uouentibz v'gintate ul' uiduita
tem n' solu nube. sz & uelle nube dapna
bile est. ꝯ. hra uirgo post uotu ugita
tis nupsit. ꝶ. n' nupsit. pp'ia auctē sz
dei dispōe & sic libere cuiz nube. Itē sup
illud nolo iuniores nube. ꝯ. i. cor. vij.
dico aute in nuptis & uiduis bonu est
illis q'ri sic p'maneant s' q'silm meum.
ꝶ. ibi loq'tur de nolentibz & ualentibus
q'tinē. hic de nō uolentibz ul' n' ualen
bz. Itē sr. ia iam eni q'dā q'ūse sunt. glo. ab
excellencia illo uirginalis seu uidual'
castitatis p'posito. ceciderunt & pieruit. ꝯ.
i. cor. vij. n' peccat uirgo si nubat. ꝶ.
ibi loq'r an uotu hic post uotu. Itē ibid
glo. ideo n' sunt recipiende. ꝯ. cetera nō
claudit q'uiuu redeuntibz. ꝶ. suscipit
eccā ad p'niam sz n' ad curam sp'alem
seu prudencia. Itē sup id qui bn' p'sūt
p'b'ri. glo. uita & doctrina. ꝯ. g' p' lo
cu a q'zio sensu qui male uiuut p'b'ri
n' sunt honorandi hec dupplici honore.
ꝶ. ap' n' itendit q' hii soli sint hono
randi. sz q' hii amplius.

Aduersus p'b'rm etc. postq' docuit
quali' p'b'ri debent honorari. hic docet
quali' debent corrigi. & p'o ondit q' p'b'r
n' passim est accusand'. ij'o. q' meli' pub'ce
peccans pub'ce ē h' arguend'. peccantē.
tādo thymotheū aduirat ut cera hor ob
seruatōm sit sollicitus. testor. d'r g'o ad
usus p'b'rm. q. ita honorandi sunt qui bn'
p'sunt p'b'ri. aduersus a' p'b'rm noli recipe
accusatōm. & c. hui' rei tangitur dupplx
rō in glo. una ē q' offm p'b'ri ē alios
corripe. soli; aute qui corripit n' amari et
ideo hic a' ratione facile accusari. amos. v.
odio hunt i porta corripientē. & loq'tē
p'fcē abhoiati sunt. & p'u. xv. n' amat
pestilens eu' qui se corripit. alia ē ratō
dignitas officij q' hz ad dm. gerit eni
q'i uicē xp'i. unū in glo. n' facile accusāda
est p'sona tam alti ordinis ut sio uice
x'. p' has duas rōes. d'r g'o. noli recipe ac
cusatōm adusus p'b'rm. nisi sb duobz ul'
tribz testibz ydoneis. deut. xvij. & xix. n'
stabit testis un' q'tra aliq' sz i ore duor ul'
triu testiu stabit oē ubu. & Jo. viij.
duor hoīm testimoniu uu ē. peccantes a'
q'uictos. s. duobz testibz ul' tribz. coram
oibz argue. leuit. xix. ne odis f'rem tu
um. ne heas sup eo p'ccm. sz pupb'ce ar
gue eu. ut peccantes coram oibz. ut hec
q' dico coram oibz sit p'dassertiō. argue
inq' ut ceti p'b'ri. s. ul' subditi timorem
habt. deut. xix. auferas malū de medio

tui. ut audientes timore habt. p'u. xix.
pestilente flagellato stultus sapiencior erit.
testor. q'i. ut aut' p'b'r de n' facile accuse
tur. testor coram dō p'rē qui ē testis
oim actuū. Je. xxix. ego sum testis et
iudex. & dnō ihu xp'o. cui datū est oē iu
diciu'. Jo. v. omē iudiciu dedit filio. et
electis angelis. elcās. s. ad hoc ut sepet ma
los a bonis. in iudicio. m'. xiij. exibunt
angli & separabūt malos de medio iustor.
testor inq' ut h' custodias q' p'cepi & q' se
quūr. & sn' p'iudicio. i. p'cedenti iudicio
& examinatōe nich' facias. Job. xxix. causam
quam dili nesciebam diligentissime inues
tigabam. & ecc'. xxxij. sn' p'iudicio nich' fa
cias graue. nich' inq' facias declinando
. s. a iusticia. in alia' p'tem. q'uam ea q'
examinatō inuenit. deut. v. nō declinabi
tis nz ad sinistrā nz ad dexteram. man'
cito. hic docet quali' p'b'ri debet ordinari
& p'mo docet ut diligent' examinet' an'
ordinatōm. sc'dō ne malis eor fauear p'
ordinatōm. nz q'sentias. dicit g'o. manus
cito. q'i. ita dz corrigi p'b'r. sz post h' oia
man' cito nemini. s. ordinando iposuis.
an'. s. diligentem & p'cedentē exami
natōm. dz. n. p'mo examinari. postea
ordinari. g'o. ij. hii p'bent' p'm & sic
ministrēt. nz comunicaueris. s. p' q'sensū. p'ctis
alienis. faciz. s. post ordinatōm. q. & si
forte inordinate ordinauis. tn' post or
dinatōm n' q'sentias ei' p'ctis eis. s. q'sentiendo
q' facientes & q'sentientes pari pena
puniend'. ro. ij. Nō hic q' manuū
ipō sic legitur p'mo in morbor curatōe.
m'r. ult. sup egros man' iponēt. & bn'
hebūt. sc'dō p' baptizatorz q'firmatōne.
act. viij. tūc iponebant man' sup il
los & c. t'cio in ministror ecce ordinatōe.
. ij. thi. i. resuscites gr'am que ē in te.
p' ipōm manuū. quarto in p'ncipis
electōne. nu'. xxvij. tolle Josue filiu nu.
& pone sr eu man'. c. Nō q' hō q'icat
p'ctis alienis & in eo puniri meretur m'l
tip'r. p' adulando ysa. iij. erūt q' bifi
cant p'p'lm istū seducentes & qui bificā
tur p'cipitati. defendendo. Job. xl. p'te
gunt umbre umbra' ei'. celando. leuit.
v. nisi indicauit portabit iniquitatem
sua' tacendo. eze. xxxiij. si dicente me
ad ipiū morte morieris n' annūciaueris
ei & c. teipm. docuit quali' debz alios
p'b'ros rege hic docz qual' dz seipm ex
hibē. p'mo circa q'tinentia'. sc'dō ce'a absti
nentia'. noli adhuc. t'cio circa iusticia. q'o
ruidam hoim. d'r g'o. teipm. q. ita debes

alios regere. teipsum et castum custodi. non
tamen subditos tuos. i. cor. ix. castigo cor-
pus meum et in servitutem redigo. ne forte cum
aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. Noli
quasi ita custodi te castum. tamen propter observantiam
castitatis. noli adhuc sicut prius aquam bibere.
sed modico vino utere. vino: propter neces-
sitatem. sed modico propter servandam castitatem.
eccl. xxx. exultatio anime et cordis vinum mode-
rate potatum. et dicitur ibi non finem. sic illi qui
finem ultimum ponunt in dilectione vini. Utere igitur
propter stomachum. ubi sedes est egritudinis et
principium digestionis. aqua enim frigida est. et propter
frequentes infirmitates tuas. i. propter ipsos ac-
cessus febrium. s. matt. ult. sp. aquam bibere
aut sp. vinum quamvis sit alicuius nisi delectabi-
le. ambrosius. in glo. nec spiritale consilium ei dat ut
seipsum salubri doctrina regat. prudentes enim
deus sibi servire vult. non nimietate ne
debiles fiant. et post medicorum suffragia
requirant. temperandum enim est ut si quid per accep-
tum obsequium gratanter pulcherius potius
quod per abstinentiam minuatur. ro. xii. rationabile
obsequium vestrum. quorundam. hoc totum usque ad
capitulum legitur dicitur. de iudicio presenti.
sed de iudicio futuro. similiter enim continuatur dupliciter.
primo modo sic. ita dixi michi faciat tibi precedente
iudicio. et examinatione. ideo autem oportet
esse examinatione. quia quedam facta hominum occul-
ta. quedam manifesta et hec tam in bonis quam
in malis. secundo modo continuatur sic. ita dixi mo-
dico vino utere propter stomachum. ideo enim secure
potes bibere vinum. quia et si morum non claruit
tua bona intentio tamen non poterit abscondi.
quedam enim facta sunt manifesta quedam occulta.
que tamen in fine manifestantur. dicit ergo quo-
rundam hominum peccata manifesta sunt. s. quo
animo fiant. q. s. non possunt bona fieri. ut forni-
catio. furtum. et c. sicut facta illorum de quibus
ysa. iii. sic sodoma predicaverunt. nec abscon-
derunt. et hii non sunt probandi. ipsa dico pre-
cedentia ad iudicium. i. etiam. non quia ve-
niant ad discussionem. unde in deum qui ista
sequitur non est temerarium. vel precedentia ad iudi-
cium divinum. quorundam autem subsequuntur iudi-
cium. quia sub specie religionis tecta non apparent esse
mala. usque post discussionem. et exami-
nationem. vel subsequitur iudicium divinum.
quia non veniunt in palam usque ad diem iudi-
cii. in qua deus illuminabit abscondita tene-
brarum. i. cor. iiii. similiter et facta bona quedam
manifesta sunt. non indigentia probatione. unde
dicuntur arma lucis. et dicuntur manifesta quantum
ad genus operis. non quo ad formam vel intentio-
nem facientis. et que enim se habent. q. s. non sunt
bona abscondi non possunt suo tempore. i. in

examinatione. unde examinanda sunt. ec. x.
michi occultum quod non reveletur. nec absconditum
quod non sciatur. ¶ Nota. hic quod quadruplex
est dei iudicium. primum dispositionis. ut ro. xi. o al-
titudo divitiarum sapientie et scientie dei. quam incompre-
hensibilia sunt iudicia eius. secundum examina-
tionis. nec iudicium est iudicii. tertium condempnationis.
i. cor. xi. iudicium sibi manducat et bibit.
quartum ultime disceptationis. dan. vii. iu-
dicium sedit et libri aperti sunt. ¶ Hic queritur su-
per id. sub duobus aut tribus testibus. glo. duo suffici-
unt si actor probatur sunt. ii. q. iiii. presul non dampnetur
nisi cum lxxii. testibus. presbiter urbis rome non nisi cum
xliiii. testibus deponatur. ¶ Responsio. quod hic dicitur generale
est quod dicitur canonicum speciale privilegium est in clericis ro-
mane ecclesie. ¶ Item super id. peccantes coram omnibus
argue. ¶ Contra. matt. xviii. si peccaverit in te frater tuus
et c. ¶ Responsio. glo solvit dicens quod qui publice
peccat publice est arguendus. ¶ Item super id. ma-
nus cito nemini imposueris. glo. non cito ordines
sed sepe probes et si sapiens et religiosus vide-
atur. ¶ Contra. ergo male faciunt episcopi qui prelatos
religiosos non examinatos ordinant. ¶ Responsio.
prelati debent aut examinare episcopi ordi-
nandos vel per se vel per alios. quos vero testimonio
prelatorum suorum recipiunt per eos probasse intel-
liguntur. ¶ Item super id. noli aquam bibere propter sto-
machum. glo. ubi sedes est infirmitatis. ¶ Contra.
sedes infirmitatis membri alicuius in ipso est.
¶ Responsio. sedes prima et generalis est in stomacho in quo
humores generantur. ex quibus morbi nutriuntur.
sedes proxima et specialis in singulis membris. ¶ Item
super illud. propter frequentes infirmitates. glo.
prudentes sibi servire vult deus. ut non nimie-
tate debiles fiant. et medicorum suffragia
requirant. ¶ Contra. ergo sancti qui se ieiunando de-
bilitant et infirmitates incurrunt contra voluntatem
dei faciunt. ¶ Responsio. non faciunt hoc intentione
debilitandi nimium carnis sed lasciviam. unde
non peccant. ¶ Item super id. quorundam peccata mani-
festa sunt. glo. manifesta dicuntur ea de quibus
clarum est quo animo fiant. ¶ Contra. de animo faci-
entis non potest esse clarum. ¶ Responsio. quamvis intentio
lateat in speciali. in generali tamen clarere potest.
s. utrum bona vel mala sint. nam quedam
morum notata coniuncta sunt malo ut forni-
catio et huiusmodi. que bono animo fieri nequeunt.

Quicumque sub iugo sunt servi et c.

Postquam dixit de eo cui de regimine personarum
dignitatum s. ordines et personarum dignitatum
s. conditiones generales. hic dicit de regimine personarum
dignitatum s. ordines fortune. et primo dicit eum
de regimine personarum dignitatum s. ordines for-
tune personalis seu inherentis. secundo s. conditiones
fortune realis seu adherentis. ibi autem quesitus. In
prima parte proponit doctrinam utilitatis. secundo

replet doctrina caritatis. siquis alit. In prima parte p doctt thymotheum quales servi se habent r dnos infideliu. ii. quales r fideliu. qui at hnt. tcio monz eu ad hec pdicand. hec doce. dr go. quiqz. q. ita se debent hre subditi r platoz. servi at sit r dnoz. quiqz. glo. t si iudei t si sapientes. sut servi sb iugo. i. do minoz infideliu. quibz uident supiores eo q fideles sunt. tn uelud dnos suos oium ho nore. s. tam interiori qua exteriori dignos ar bitrent. eos. s. inius uerendo t eis exterius obsequendo. mal. i. fili honorat patrem t ser uus dnm suu. ro. xii. cui honore honorem. hec at facienda est ne nom dei. q. cui aucte hec sit t doctina. s. dei. q. cui instructe hec sit. blasphemet. int. s. infideles. h. n. ual de cauend e. ii. re. x. qm blasphemare fe cisti inimicos nomi dei pp ubu h qui natus e tibi morte morietur. ro. ii. nom dni p uos blasphematur int gentes. qui at. q. ita se hant servi r dnoz infideliu. aut sz qui hnt fideles dnos n contepnat eos. sic illi de quibz certo uide. hu carne quid macitat dnatiom aut spnut. maiestate at blasphe mant. n contempnant dico t hec ideo qz fres sunt. i. xpo pares. col. iii. in xpo ihu n est servus nz lib. t c. sz mags suiant. magis s. qz contepnant. i. cor. vii. servus uocat es noli cure libtate. q si potes lib fi mags utere servitute. serviat inq. t hec qz fideles sut dni. s. eoz fidei unitate t dilci do caris conexe. qui. s. dni participes sut bnficii s uoz. s. suoz. t hec ul bnficii psentis ul futi. s. gre in psnti t glie in futo. fr. precepsi e go sum. o. ti. te. hec. s. que dixi de servis do ce nescientes t exhortare scientes tn negli gentes. Nod hic q servus do dz p reu erentiam ut hic. t mal. i. filius honorat patrem t servus dnm suu. honor aut est exhibito reuerencie in testimonium uirtutis ut ait tullius. scdo obediam. colo. iii. sui obedite dnis car nalibz p oia. tcio timore. mal. i. si ego dns. ubi e timor meus. iiii. obiectom. i. pe. ii. siu subditi estote in oi timore dnis. v. obsequiu. eph. vi. n ad oculum suientes t c. vi. fidem. vnde laudatur seruus fidel. mt. xxv. euge serue bone t fidel. Siquis alit. hic replat doctri nam falsitatis. primo rone sumpta ex pte do centis. scdo rone sumpta ex effcu consequtis. ex quibz oriuntur. tcio rone sumpta ex pte finis mouentis. existimantium. ex pte male docentis tangit pmo puiciam t affcu. ii. ignoranciam in intellcu. nichil sciens. dr go. siquis. q. ita doce. sicut at alit docet. i. contrario mo. gal. i. siquis uob ad euangelizauit t c. at. i. contra. t n acqescat. h. n. s. n acqescere facit

hereticu. i. qu. xv. qr peccatum ariolandi e repug nare t qi scelus ydolatrie nolle acqescere. no acqescat inqt sanoibz sanis n putrid. pu. viii. recti sut omnes sermones mei t n est i eis puum quid atqz puisu. sap. xvi. nz hba nz malagma sanauit eos sz o rex sermo tuus qui sanat oia. sermonibz dico. dni nri ihu xpi. quos ipe dixit psonalit. mt. xxii. reddite que sut cesaris cesari t q sut dei deo t n acqescit sumple ei doctrine q e s pieta tem. i. doctrine theologice. Nota. nota q theolo gica doctrina pietatis appellatur iiii. ronibz. pmo qr fontem pietatis ht actorem. i. spm. s. ii. pe. i. spu sco inspirati locuti sut sci dei ho mines. scdo qr puum t bonum t scm requirit doc torem. ps. pctori dixit ds quare tu enarras iusticias meas t c. tcio qr puum t deuotum exigit auditorem. ecc. xliii. pie agentibz dedit sapiam. quarto qr int cetera max pdicat pietatem. ti. e. v. exerce teipm ad pietatem. t c. talis inqt qui n acqescit supbus est in affcu n paciens. s. se ueri tati. deut. xvii. siqs supbierit nolens obedire sacdotis ipso morte morietur. nichil sciens de hiis. s. que uitas ht. t h qr ad itellcm. si. bia. n. excecat. pu. xxi. supbus t arro gans uocabz indoctus. gg. timor uitiis obstaculum e uitatis. cg. pu. xi. ubi humi litas ibi sapia. sz languens n penitus mori ens. qr aliq scintilla rois adh in eo viget. languens dico circa qones i difficilium. t de t ce n intra. q. nqr in pfund uitatis puenient. i. thi. iii. sp discentes t nqr ad sciam uitatis puenientes. t langues siue pugnas. i. contentiones ubor. Et no qd languere contigit circa qones questa neglig opponendo. alios negligent audiendo. aliqs neglige solvendo. alios neglige studendo. ul audiendo. ex quibz hic replat doctina falsitatis rone sumpta ex pte effcus consequtis t ps tangit effctus malos in doctoribz. scdo in auditoribz effctus malos in auditoribz consultationes. dr go. ex quibz. q. ita qui n ac qescit languet circa qones t pugnas ubor. ex quibz pugnis t qonibz. s. quibz nititur pbare fidem suos p fide eximi a potestate dnoz. oriuntur inuidie. qr dni inuident p fectu vane religionis qd timent suos suos auferre. contentiones. in ubis clamosis. ii. thi. ii. noli ubis contendere t c. blasphe mie in deum qui alienos suos tollit. suspi ciones male. suspicant. n. q hac libtate finxerunt vani ad lucru. conflictationes. psen do. s. pdicatoz qra alios. conflictationes dico. ho minum mente. i. roe corruptoz. sa. s. appetitu ul uite. i. affectu. t hec quo ad motiuam.

qr. corrupti sut et abiho. b. sc. i studiis suis.
et qui a veritate priuati sut. ua. s. repellendo.
et hec quo ad captiuam. bonum dico existima-
tiu questum esse pietatem. i. pietatis fructum quia
per questum faciunt opus pietatis. i. predicatio-
nem. mich. iii. sacerdotes eius in mercede doce-
bant. et prophete eius in pecunia diuinabant.
hii ponunt lucernam predicationis sub modio
questus temporalis. mt. v. Quicumque qr. sc. id. quicumque
sub iugo sunt serui. Glo. uel quia nullus xpianus sic ser-
uus est. id Jo. si filius uos liberauit etc. Glo. sed
glo. ibi loquitur de libertate spirituali non de carna-
li. Jt sc. id dominos suos. glo. et infideles. Glo.
infideles ac prauos honore indignos sunt.
Glo. ut domini sunt honorandi sed ut infideles
sunt contempnendi. i. status honorandus non uici-
um. Jt. sc. id non contempnant quia fratres sunt.
glo. in xpo pares. Glo. in statu xpianitatis
seruus inferior est domino. Glo. par est in spiritu-
alibus. minor in carnalibus. Jt sc. id lan-
guens circa questiones. quod euitare quia cum sunt su-
um omnes sint ex eisdem parentibus. et xpus omnes
redemit. Glo. ut tamen per equale nomen quod per
equale genitum quia nullus sibi sup. Glo. omnis non
sit equalis. quod dicit. sed tamen stat ex institutione per-
uenient diuisa est. Ad sed. Glo. gratia re-
demptionis pertinet ad eternam redemptionem a ser-
uitute dyabolica non humana. Jt sc. id. ex-
istimantium questum esse pietatem. glo. quia per
questum predicant non per finem quia peccant. sed
questores per questum predicant. quo peccant. quia et
tos mittunt. Glo. predicare per questum qui pro
fine principali positum est. sed predicare per questum quia
per fine accessorio tali quod principaliter utilitas
ecclesie et salus animarum intenditur licitum est.

Est autem questus magnus pi-
etas et c. postquam instruxit thimotheum de re-
gimine personarum diuitiarum. hic de conditione fortune perso-
nalis seu inherentis quia sunt serui et dominum. hic
agit de regimine personarum diuitiarum. hic de conditio-
nes fortune realis seu adherentis quia sunt
paupertas et diuitie. et primo agit de hiis
qui diuicias contempnunt. seu de contemptu di-
uiciarum. secundo de hiis qui diuicias appetunt
seu de appetitu diuiciarum. nam qui uolunt.
tercio de hiis qui iam diuites sunt seu de pos-
sessionibus diuiciarum. diuitibus huius seculi. Jn pri-
ma parte circa contemptum diuiciarum seu paup-
ertatem uoluntariam primo tangit fructum. secundo
debitum. nichil enim. tercio modum. habentes autem.
dicit ergo. est autem. q. ita illi existimant quod pietas
sit questus terrenus. sed non sic. sed est longe alius
et maior questus. quia non temporalis sed eternus. hoc
est quod dicit. est autem questus magnus. q. s. eternus et ual-
de fructuosus. pietas. quia pietas ad omnia u-
tilis est. promissionem habens uite que nunc est et future.

Glo. iiii. pietas dico cum sufficientia. pietas bone
operationis: cum sufficientia possessionis. pietas ad a-
lios sufficientia ad seipsum. quod habet ille cui sua
propria sufficiunt. nam cui satis est quod habet satis
sibi gratia habere. thob. v. sufficiebat nobis pau-
pertas nostra ut diuicias computaremus. phil.
iiii. ego didici in quibus sum sufficiens esse. et
utique debet sufficere unicuique quod habet. nichil enim. intuli-
mus in hunc mundum. nascendo. Job. i. nudus
egressus sum de utero matris mee. Jn signum huius
adam et eua nudi formati sunt. gen. iii. erant
autem nudi ambo. haud dubium. i. non dubium.
quia nec auferre de mundo quid possumus mori-
endo quasi. i. ad possumus. Job. xxvii. diues
cum dormierit nichil secum auferet. aperiet ocu-
los suos et nichil inueniet. ps. dor. sop. s. et ni. inue.
o. vi. diuiciarum in manibus suis. habentes autem q. et si
nichil intulimus uel allaturi sumus. non tamen omnino ab-
iicienda sunt temporalia. autem. sed. habentes alimenta
non delicamenta. et quibus tegamur. i. indumenta.
non cum quibus ornemur. hiis contenti simus. glo.
quia quiuult tendit malum inuenit. he. xiii.
sint mores sine auaricia contenti presentibus. ecc.
xxix. inicium uite hominis aqua et panis et uesti-
mentum et domus operiens turpitudinem. nam qui
uolunt. hic agit de hiis qui diuicias appe-
tunt seu de appetitu diuiciarum. ubi ostendit mala
la que proueniunt ex diuiciarum cupiditate. secundo
monet thymotheum hec deuitare. tu autem homo
dei. tercio addit preceptum cum admonitione. precipio.
Jn prima parte primo tangit tria mala culpe.
secundo duo mala pene. que mergunt hominem. iii.
tantum commune utrique. radix. n. ubi ostendit hoc quod
auaricia est radix omnis malicie. iiii. probat
exemplificando in malo culpe et pene. quam
quidam appetentes. dicit ergo. nam qui uolunt. q. s.
ita habentes alimenta et indumenta hiis contenti
simus. et utique debemus. nam qui uolunt diuites fieri.
non dico qui sunt. sed qui uolunt. i. non diuiciarum pos-
sessores. sicut fuit abraham. gen. xiii. sed diuici-
arum amatores qui ponunt cor suum in amore
diuiciarum. quod. id ps. diuicie si af. n. c. ap. tales
incidunt. i. profunde intus cadunt ipso
actu. non. n. est generale quod non ex aliqua cupiditate
proueniat. ut dicit glo. ideo ecc. x. nichil est iniquius
quam amare pecuniam. incidunt igitur in temp-
tationem. per concupiscentiam oculorum. omnia s. que uidet
oculis appetendo. et in laqueum dyaboli. per superbiam
uite quia laqueus dyaboli est specialiter. quia in isto laqueo
captus cotidie capitur. et desideria multa. per
carnalem concupiscentiam. quod diuicie nutriunt. desi-
deria dico inutilia ad bonum. et nociua ad ma-
lum. de hiis tribus. i. Jo. ii. omne quod est in mundo.
aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum
aut superbia uite. Je. xxiiii. formido et fo-
uea et laqueus super te qui habitator es terre. i. qui

186

clxxxvi

ponis. for. tum i tereris. formido aug. fove
a luxie. laqus srbie. que. s. desidia mer
gut hoies. sic gue pond' i idtu. corpl
ps. uiru iniustu mala capiet i idtu. z p
ditom. arar. ach. viij. pecunia tua te
cu sit in pditom. radix eni. q. z radiut
in h mala. radix eni oim maloz. s. tem
tulse q pene. est cupiditas. plus hugi
q oz. alia lra ht avaricia. z tuc p spes
p gne. s. glo. h est radix male arboris
de qua luc. iij. iam securis ad radicem
arboris posita est. qua. s. cupiditatem.
.i. cupiditatis nim. quida appetentes er
rauerut a fide. old xpm et xpi fide desen
do. sicut appet in theophilo. diuicie eni
multos apostatare faciut. ido petebat sa
lomo. pu. xxx. mendicitate z diuicias ne
dederis m. s; tm victui meo tribue necca
ne forte saciat' alliciar ad negandu.
z dica quis est dns. z inseruerut se. q.
inexemplablis. iexplicablis. doloribz mul
tis. i. peccatis que sut ca doloz. vl doloribz
multis. i. sollicitudinu cruciatibz. Job.
xx. cu saciatus fuit arctabit. z estuabit
z ois dolor irruet in eu. ido gparat gtat
diuicie spinis. luc. viij. tu no ho dei. p
qua ondit mala q seqtur ex cupidita
te. hic monz thymo ea deuitare. z pmo
monz pcca mala fuge. sd i bonis pro
ficias se exce. sectare duo in uitz rectam
intentom tene. apphende. d g. tu a.
q. ita h mala seqt ex cupiditate a. s; tu.
o ho dei. qui. s. es ho donat. p nsu. s;
dei p gram. ul qui bz fitz fragilis qz ho.
tu quia es homo dei h fuge. s. cupidite
et mala que ea ex ea secutur. pu. xxi. q.
a facie colub fuge pctm. sectare. hic
monz eum se in bonis exce. z p i bois
moribz. sd in fide eta. eta boni. bonos a
mores emiat p in gparte ad pxim.
sed in gparte ad deu. fide rc. tp in
gparte ad inimic. paciam. d g. sec
tare uo iusticia. q. h mala fuge. sec
tare uo iusticia faciedo vnicuiq; q; d exigit.
pietate pxio gdescendendo. z ult qua
uis exigit. ps. miam z iudiciu canta
bo tibi do. fide ad dm. caritate di z x
pxi. i. cor. xiiij. sectamini caritatem
z c. paciam. ad inimic. mala illata
tolando. mansuetudine. bona p ma
lis reddendo. hec sut vestigia dei de qbz
Job. xxiij. vestigia ei secut e pes meus.
h a singla avari n hnt. ut pz p singla
s glo. eta. q. h heas inte. p alis eta bo
nu eta. s. q plus o z alis. fidei. s. qd
p fide sic. g. s. adusarios pdicando. z p

oibz hus apphende vnu clamis. vitam
etna. q. nichi ad grat. i. cor. ix. sic curri
te ut gphendatis. phil. i. seq a si quo g
phenda. z utiq; debes ea apphende. z nichi
ad que. qz i eam uocatus es. hoc e q d. in
qua. s. vita uocatus es. n i ad. i. pe. v.
d gre qui uocauit nos in etna sua gla.
z ido c gfessus es in ordinatione tua. vl
in pdicatoe. gfone bona. i. id q fides ex
igit. ro. x. ore aut gf fit ad salute. gfes
sus dico cora multis testibz. ad min. iij.
s. do. Je. xxix. ego su testis et iudex. cora
custodie anglo. Job. xvi. ecce i celo e tes
tis me. cora exactore dyalo. Job. x. istau
ras testes tuos g me. cora gscia. Ro.
ro. ij. testim illis reddente gscia eoz. Ao
hic q quelz istis ht clam cu uiao sibi op
posito. pmu est clam fidi. g infidelitate.
de quo hio. eta boni clam fidi. scd clame
spei g pusillanimitate. de quo he. x. re
memoramini pstinos dies i quibz illumi
ti magnu clam sustinuistis passionum.
spes. n. respicit magnu z arduu. tciu ca
ritatis gtra cupiditate. de quo. ij. thi. ij.
bon clam clam rc. obm ei caritas e bon.
quartu prudentie gtra indiscrom de quo
sap. viij. in clamine lasse illi sap. clam
.n. lasse ad pdentia ptinz. qnt tepatie
g uoluptate. de quo sap. iiij. i ppetuu co
ronata triuphat icoquinatoz clamnu p
miu uicens. sextu fortitudis gtra timidi
tatem. de quo sap. x. clam forte dedit illi
ut uiceret. septim iusti g iniqtate. de q
ec. xiiij. p iusticia agonizare p aia. t.
z usq ad morte eta p iusticia. Nequ
sr illd. hntes alimta rc. glo. qui ultra
tendit malu inueit. g ad pr uictu et
uestitu que ut libz ul equos e pare Ao
noie alimtoz z tegumtoz itelligutur
oia hoi necca. seu utilia. tam p se qm
p alios. su mte ut alimta sii exte ut te
gumta. ul malu sonat h n p culpa. sed
p culpe occone. Nt sr d qui uolut diuites
rc. n dico qui sut s; qui uolut. g mag
illaqant diuicie hite q cupite. Ao di
uicie hri possut dupr. ul cu amore iordi
nato hec magis illaqant ul sn tali a
more. hec n. Nt sr i. radix oim maloz
cupiditas. glo. hac dyas credit g. imo
p supbiam. Ao. hic accipit cupiditate
gnale que gting supbia. n d spale q didi
gtra eam. Nt ibid. glo. alia lra ht phy
largi. i. amor pecunie. g. ec. x. iniciu ois
pcci est supbia. Ao. tam avaricia qua
supbia e radix oim uicioz. s; avaricia
z supbia gnale supra e radix oim quo

ad singula genera. auaricia uero et superbia dicte sunt supra. radix est omnium quo ad genera singulorum. quia nullum genus maiorum est quod non aliud inde nascatur. est enim auaricia large sumpta inordinatus amor cuiuslibet boni commutabilis. sicut et superbia amor propriae. superbia uero large sumpta contemptus boni incommutabilis. sicut et supra amor propriae excellentie. ❡ Et ibidem glo. nullum genus peccati est quod non aliud ex auaricia nascatur. ❡ Contra oppositum ex opposito ex opposito non nascitur. ergo prodigalitas ex auaricia numquam nascitur. ❡ Dicendum oppositum vicium ex opposito non nascitur per se et immediate. sed per accidens et mediate sic. unde aliud ex superbia auaricia nascitur superbia. ex superbia uero prodigalitas. ❡ Et ibidem quam quidam appetentes. glo. qui peccuniam appetit augere appetit. ❡ Contra augere nullus appetit nisi que non appetit primo et per se. sed ex contrario que peccunia non adepta auget cupiditatem.

Precipio tibi coram deo et cetera.

Postquam ostendit mala que sequuntur ex diuiciarum cupiditate monuit ea uitare. hic addit preceptum admonitioni et primo ostendit cuius auctoritate precipio. secundo quid precipio. ut serues. tercio usque quo precipio. usque in aduentum domini et cetera. In primo allegat principalem precipientis auctoritatem. in secundo precepti honestatem. in tercio obseruancie retribucionem. dicit ergo precipio. quasi ita monui te uitare mala predicta. nec solum moneo. sed et precipio tibi sicut pater filio. glo. id est. hoc preceptum commendo tibi fili thymothee. precipio inquam coram deo id est auctoritate dei. scilicet patris qui est principium totius diuinitatis. secundum aug. id est principium filii et spiritus sancti in quibus est tota diuinitas. qui et uiuificat omnia in quibus scilicet est uita. in ipso enim uiuimus mouemur et sumus. act. xvii. sicut habetur. Jo. i. illuminat omnem hominem et cetera. et precipio etiam in christo ihesu. id est auctoritate christi ihesu. qui tamen testimonium reddidit ueritati sub poncio pylato. id est cum esset sub poncio pylato. Jo. xviii. ego in hoc natus sum et ad hoc ueni in mundum. ut testimonium perhibeam ueritati. testimonium dico. scilicet confessionem bone fidei confitendo se esse filium dei. precipio inquam ut serues mandatum. id est illud quod tibi dictum est et ego mandauimus et debes uaque seruare quia est sine macula. id est sine turpitudine et irreprehensibile. id est non potens reprehendi ab aliis. ps. lex domini immaculata. alia littera habet irreprehensibile. i. thes. ii. exhortatio nostra non de errore. ❡ Dicitur hic quod quadruplex est bona confessio. prima peccati de qua Jac. ult. confitemini alterutrum peccata uestra. secunda fidei. de qua ro. x. corde creditur ad iusticiam. ore autem fit confessio ad salutem. tercia diuine laudis. de qua ecclesiastici ult. confitebor tibi domine rex et collaudabo te et cetera. quarta proprie infirmitatis. de qua. Jo. i. confessus est et non negauit. et confessus est quia non sum ego christus.

usque in aduentum. hic ostendit usque quo precipio ubi innuit obseruancie retribucionem que erit in aduentu christi. cuius aduentus auctorem domini totum trinitatem laudat triplex. primo per commendationem nobilitatis primitatis. scilicet bonitatis vel quia beatus. potestatis singularis. quia solus potens sapiens omnia regens. quia rex regum. tercio per commendationem ignobilitatis remotionem. scilicet mutabilitatis. qui solus habet. comprehensibilitatis et lucem inuisibilitatis siue corporeitatis quem nullus hominum. quarto per ut uidetur sempiternitatem. scilicet glorie in se et honoris a creaturis et ipsius super creaturas. cui est gloria. dicit ergo. usque quo ita precipio ut serues mandatum. et hoc usque ad aduentum domini nostri ihesu. id est usque donec adueniat tibi christus in mortem. id est perseuerare usque in fine. quia qui perseuerauerit usque in fine saluus erit. mt. xxiiii. quem scilicet aduentum ihesu christi. ostendet suis quibus temporibus suis. id est congruis et oportunis. ezechiel. n. in fine et non inuenitur. abacuc. ii. ostendet inquam ille qui est beatus. id est uniuersaliter bonus. beatitudo enim est status omnium bonorum aggregatione perfectus. secundum boecium. hec est enim tota trinitas et qui est solus potens econtrario ceteri enim sunt tamen potentes participatione. ecc. iii. magna est potencia dei solius qui est et rex regum. id est regens reges per suam sapientiam. et dominus dominancium. rex regum. id est maiorum et superiorum principum. et dominus dominancium. id est inferiorum principum. apo. xvii. agnus uincet illos. quia rex regum et dominus dominancium. et apo. xix. habens in uestimento et in femore scriptum rex regum et dominus dominancium. qui solus per nomen. dicit glo. habet inmortalitatem. id est omnimodam inmutabilitatem quia non habet esse post non esse. in omni autem re mutabili non nulla mors est ipsa mutatio secundum aug. et ut dicit idem et recitat aug. de ciuitate dei. est mens quedam soluta et libera ab omni concretione mortali omnia mouens. ipsaque predita uita sempiterna. mal. iii. ego deus et non mutor. et lucem habitat. id est ipse lux est lux. Jo. i. inaccessibilem. omni homini ex se licet ex dono diuino accessibilem. secundum illud ps. accedite ad eum et illuminamini. uel inaccessibilem. id est incomprehensibilem et hoc patet quia ipse est quem nullus hominum. humano. scilicet sensu uiuentium et in fragili corpore existentium. uidit. et sicut paulus uidit in raptu non utebatur humanis sensibus. unde dicitur siue in corpore et cetera. ii. Jo. i. deum nemo uidit umquam. sed nec uidere potest homo. scilicet in hac uita. exo. xxxiii. non uidebit me homo et uiuet in carne uel in hac uita. mt. v. beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt cui. scilicet deo toti trinitati est gloria in se ipso. honor et in creaturis. honor enim secundum tullium est exhibicio reuerentie in testimonium uirtutis et imperium. id est uniuersalis potestas. super omnes creaturas. non enim dicit regnum sed imperium ad designandum excelle

sicut infans plorat ab ubere separatus. videre
inquit te desidero ad hoc. ut gaudio implear. de
tua .s. presentia. volebat enim eum ad presentiam
citare ad predicationem et martirium. et hoc
scito de eo plenum gaudium haberet. Jo. xvi. peti
te ut gaudium vestrum sit plenum. ¶ Secundo hic
quod deo serviendo primo reverenter. ps. servite
domino in timore. s. reverentie. secundo fideliter. mt.
xxv. euge serve bone et fidelis. tertio sincere
ter. ut hic. qui servio in conscientia pura. iiii.
alacriter. ps. servite domino in leticia. deu.
xviii. eo quod nolueris servire domino deo tuo in gaudio
et. v. singulariter. i. re. vii. servite illi soli. ne
mo enim potest duobus dominis servire. mt. vi.
vi. integraliter. Jos. xxiiii. servite illi corde
perfecto. atque ultimo. vii. unanimiter. soph.
iii. serviet ei humero uno. recordationem hic
ostendit ipse quid gratias agit. primo quia recolit
fidem eius. primo quia recolit fidem eius veram. secundo
quia recolit fidem eius radicatam. que habitavit. iii.
ipse fidem eius certam. certus sum. dicit glossa. recordationem
q. ideo gratias ago quia sum recordationem acci
piens. i. memoriam habens eius fidei que est in te
non ficta. sed vera. i. non inventitia. et fragilis.
sicut illorum qui ad tempus credunt et in tempore temp
tationis recedunt. luc. viii. sap. i. spiritus sanctus discipline effugiet fictum. que fides et habitavit
primum non dicit fuit sed habitavit ut notet per
manentiam in avia tua loyde. i. in matre ma
tris tue. et matre tua eunice. glossa. sincerita
tem fidei parentum eius memorat ut fortio
rem reddat. de patre autem tacet quia infidelis
fuit. fuit enim filius mulieris vidue fidelis. patre
autem gentili. act. vi. certus sum autem per opera. s.
fidei que ostendunt fidem. Jac. ii. ostendam tibi
ex operibus fidem meam. quod et in te habitat. eadem
fides sed cave ne tepescat. ¶ Secundo hic quod
iiii. leguntur male conditiones fidei. est enim fides
quedam ficta. s. hereticorum. de qua i. thi. i. de
corde puro et fide non ficta. quedam mortua. s.
peccatorum. Jac. ii. fides ex operibus mortua est.
quedam infirma. s. tepidorum. de qua ro. xiiii.
infirmum in fide assumite. quedam mortua
modica. s. timidorum de qua mt. xiiii. mo
dice fidei quare dubitasti. ¶ propter quam causam.
hec est tertia pars principalis huius epistole in qua post
salutationem et gratiarum actionem. ponit exhorta
tionem. exhortans eum ad tria necessaria prelato in
executione officii sui. primo ad audaciam que
consistit in aggrediendo. c. isto. secundo ad constan
tiam que consistit in progrediendo. c. ii. tertio
ad instantiam sive perseverantiam que consistit in
consummando. c. iii. et iiii. In prima parte primo
monet non timere. secundo monet non erubescere. no
li itaque. tertio monet audacter consummare officium ex
ercere. formam habe. In prima parte primo po

nit exhortationem secundo addit rationem. non enim dedit. glossa.
propter quam causam. quasi. ita certus sum quod fides que habita
vit in tuis parentibus habitat et in te. propter quam
causam. s. quia fidem habes. et tam bonos parentes. ysa.
li. attendite ad petram unde excisi estis. admo
neo te. ut puer filium. ut resuscites tamquam mor
tuam quia fides sine operibus mortua est. Jac. ii.
gratiam dei. i. gratiam spiritualem quam timore sopitam
que est in te per impositionem manuum mearum. i. que
data est tibi in tua ordinatione per ministerium me
um. quia minister fui tue ordinationis. i. thi. iiii. no
li negligere gratiam que data est tibi per impositionem ma
nuum mearum. presbiterii. non enim. quasi. ita moneo
ut resuscites gratiam quod utique potes. non enim dedit
nobis spiritum timoris. s. humani quo timeamus
adversa. quo territus petrus negavit christum. mt.
xxvi. ro. viii. non accepistis spiritum servitutis itcrum
in timore. sed potius dedit nobis spiritum virtutis. i. fortitu
dinis contra adversa. et dilectionis dei et proximi.
et sobrietatis. i. discretionis. primum ad presentiam
irascibilis. secundum ad presentiam concupiscibilis. tertium
ad rationem rationalis. noli itaque erubescere. hic
monet eum ad non erubescendum. et primo removet
erubescentie vitium. secundo hortatur ad predicandum
evangelium. sed collabora. tertio proponit se in exemplum. in
quo positus. dicit glossa. noli. quasi. et quia talem habes
spiritum noli itaque non solum non timere. sed non eru
bescere testimonium domini nostri. i. predicationem evan
gelii seu confessionem fidei. act. i. eritis mihi testes
luc. ix. qui me erubuerit et sermones meos filius
hominis erubescet eum. et cetera. neque me vinctum eius. propter pre
dicationem evangelii eius. eph. vi. pro quo legatione
fungor in ista cathena. sed collabora. hic
monet eum ad laborandum in evangelio predicando
et allegat ipse dei beneficium. primo liberationis a
malo. secundo vocationis ad bonum. et vocavit.
tertio iustificationis per christum. qui destruxit. tan
gendo autem beneficium vocationis ad bonum. primo
innuit ad quid nos vocavit. quia ad sanctitatem. secundo
propter quid. quia per gratiam suam. non secundum opera sua. tertio
quando vocavit. quia in tempore hoc. que data est
dicit glossa. sed collabora. quasi. noli erubescere evangelium. sed
potius collabora michi laboranti in evangelio
predicando. vel ornatus. i. ad honorem evangelii
quod utique potes. secundum virtutem dei. dominus enim dabit ver
bum evangelizantibus virtute multa. mt. ult. illi
profecti predicaverunt ubique domino cooperante. et certe
utique laborare in evangelio dei qui. i. quia ipse li
beravit nos a malo redimendo nos a servitute
dyaboli. pretio sanguinis sui. se enim pro nobis fecit
servum ut nos a servitute liberaret. phil. ii.
formam servi accipiens. Jo. viii. si filius vos
liberavit vere liberi eritis. et vocavit vocatione
sua. i. vocatione interiori sibi soli conveniente.
s. per inspirationem. de qua apo. iii. ego sto
ad hostium et pulso. vocatione dico sancta quia ad

saluatore uocat. f glo. eph. i. elegit nos i ipo
an mudi cstitutionem ut ecmi sca. uocatu dico
et hec n f opa nra. i. n f exigentia meritor
nror. tyt. ij. n ex opibz iustitie q fecim
nos et c. s3 f ppositu suu. i. f suam etham
pordinatom. ro. viij. oia cooperant i bo
nu. hiis qui f ppositu uocati sut sci. et f
gram ex illo pposito in tpe collatam. que
gra data est nob in xo ihu. i. pmissa nobis
fieri p xpm. sicut apo. xiij. agn qui occis e
ab origine mudi. i. pmissus occidi. an tpa
secularia. i. ab etno. de hec tyt. i. in spe uite
etne q pmisit q n mentitur ds an tpa se
cularia. manifestata a est nc. s. tpre gre
p ipletionem pmissois. qr nc ecce tepus
acceptabile ecce nc dies salutis. manifes
tata dico et hec p illuiatom saluatoris
nri xi ihu. i. p predicatom xpi ihu. illu
minante auditores quo ad intellcm. ipe
eni est lux ua q illuiat et c. Jo. i. et sal
uante quo ad affcm. de utroq in ps. dns
illuminatio m. et sa. et c. Hic qr p
sup i. paul ap. glo. au officii uel pra
cepti. q. thymo n fuit apls. Re. qis
n fuit ap. m fuit pcepti taliq officii a
plici qr ept. Jt s i. kmo filio. q. ppa
glibz epm in lris suis uocat frem n filiu.
Re. ipe gladio dignitate status h uo af
fectom psone q cuitat instruyat ordi
nauat. Jt sup i. gra mia et pax. q.
in aliis eplis no po nisi gra et pax. Re.
hec fit ad signu q amplioribz donis indi
get plati q subditi. Jt s i. a do pre
et do ihu x. q. indiuisa sut opa trinitatis.
g debuit adde et a spu. s. Re. spm scm
n addit qr i extremis nexu intellit. uel i
effcibz ppriatis appatis cam. Jt s i. cu
seruio a pgenitoribz. glo. qr vna fides
fuit antiquor et modnor iustor. q.
illi credebant xpm uentum n credim ve
nisse. Re. de ecntia articli n e qr deter
minatu s3 indetminatu ut xpm icarna
ri uel pati. vn dra tpis uariata n ua
riat a frate articlm. s3 accntali solum.
Jt s i. cu illi q et i te. q. nlls pot ce
rtus de aliena fide. Re. cius erat ceitudo
cniecture n sace. uel p reuelaom. Jt s i
ut resuscites gram. q. n erat mortu
a. Re. n erat mortua simpr. qr carens
vita. s3 f quid. q. carens opibz strenuis
vitam indicantibz. Jt s i. p ipom ma
nuu m. q. solus ds dat gram. Re. h
ipo p notat ibi cam dispositiua. n effci
ua. Jt s i. n dedit spm timoris. q. ti
mor initium de quo loqur n est spc. Re. de
bz sic intelligi ds dedit spm n timoris sed

virtutis. Jt s i. dilectionis et sobrietatis. glo.
i. discretois. ecce a summo dono ad imu descend.
q. summu don e sap. ifimu timor. ut patz
ysa. xi. Re. donu accip hic large n stric
te et dr caritas summu qr plus ht de af
fectione. discretio infimu quia min ht
de affectione.
Qui destruxit quid mortem et c. vt
postq eu monet ad laborand i exo. bn
ficiu liberatois et bnficiu uocatois. hic tcio
allegat bnficiu viuificatois q declarat i
duobz. pmo in destructione mortis. scdo in
manifestatione uite imortal. illuiauit. d
g. qui. q. ita manifestata e gra p illuia
tione xpi ihu qui x. destruxit quid morte
utriq. s. aie que e separatio aie a do et corps
que e separatio corpis ab aia. ysa. xxv. pre
cipitauit morte in sempiternu. illuiauit a.
i. i luce posuit. i. manifestauit. uitam
et icorruptom. i. uita icorruptibile. i. cor.
xv. oz eni corle hec indue icorruptone.
illuiauit inqz et hec p exo. i. p pdicato
nem exangelii q est lux. ysa. ix. habita
bz in regione umbre mortis lux orta e eis.
Nod. q x morte destruxit. vi. modis. p
mortuos suscitando. ma. xi. mortui resur
gunt. scdo timore mortis a suis aufendo.
ma. xi. nolite time eos q occidut cor. tcio
ipe pls a morte resurgendo. ro. vi. xps
resurges ex mortuis et c. quarto pncipe
mortis exterminando. he. xi. ut p morte
destrueret eu qui hebat mortis ipiu. v.
regione mortuor. i. infnu spoliando.
os. xiij. ero mors tua o mors. mors tuus
ero o infne. vi. imortalitatis ianuam
apiendo. na ut d gg. etnitatis aditu
nob deuicta morte reserauit. In quo
positus. postq dissuasit erubescere uiciu
et monuit ad pdicand exo. hic ppont
se in ex triplr. p pdicatois. sco passois
ob qua cam. tcio retributois. scio eni. d g.
in quo. qi ita illuiauit uita p exang.
in quo. s. exo. positus sui ego. q. imobilr
collocatus. Jo. xv. posui uos ut eatis et c.
pdicator. ab actu pdicandi. f glo. et ap.
a potate aplica f eand glo. et magister
gentiu. ab offo docentis. i. thi. ij. doctor
gentiu in fide et uitate. pdicatoris e mone
apli frage. magri doce. ob qua cam. s.
qr ego pdico. et doceo et h patior. i. pat
ent sustineo. vincula. s. et carcem rome.
pu. xij. doctna uiri p patiam noscitur.
s3 n cfundor. i. deficio uel erubesco. qr pa
cior ut xanus. i. pe. iiij. nemo uru pa
tiat ut homicida. et c. si a ut xan non
erubescat. scio. n. qi. ido non cfudor. eni

q. scio p fide cui credidi .i. cui mea nita cmisi 7 cius sum. p spem n° miru q expt sui in raptu .ij. cor. xij. q potes 7c. hoc legit d'. p° m° sic. cius sum mg q potens e de positum meu .i. ewangelij pdicatom q m cmisit ul q ego ei servanda cmisi. servare illum die .i. usq ad die dissolut meu q usq tunc n cessabo a pdicatoe. 7 nc potens est. q oipt nom ei. exo. xv. forma hns. postq monuit eu n time 7 n erubesce. hic mont offm cmissu audact exse. 7 p'mo mont ad officij executom. ho ond' cam necam. s. adulcanor inftatudinem. sal h. tho honestior zponit ei et laudat ad imitatom. dex miam. dicit g°. formam hns. d' leg. vno m° s q est ibi hns. alio m° s q est ibi he. s n sic. q. ego qd sic la boro in officio michi cmisso. sibi 7 tu formam hns sanor ubor 7c. custodi bonu depositu 7c. sed m sic. q. collatora exon° q ut recte facias formam he 7c. s meli est ibi hns. hns mg in fide 7 dilcoe .i. ai fide 7 dilcoe. alr eni ees sicut es sonans et cymbalu tiniens. i. cor. xiij. in xpo ihu .i. sic xpc instituit. hns mg hoc bonu depositum. custodi .i. offm tibi cmissum ipm dilige ter exeqndo. q utiq est bonu q multas utile. i. thi. iij. q' epatu desidat bonu op' desidrio. custodi mg 7 hoc p spm. s. qui s. adiuuat infirmitate nram ad custodiend hic depositum. ro. viij. sps adiuuat infirmitate nram. qui. s. sps. s. habitat i nob. .i. i me 7 in te ut in templo. i. cor. vi. nescitis q mbra ura templu sunt sps. s. scis h. q ido op e ut h custodiat. q scis h qd auersi sunt a me oms q sunt i asya .i. q oms qui auersi sunt a me q' p' uidebantur ee me cu sunt in asya minori q est pars grae. cui metropolis e ephesus. ex quibz e phigelus et hmogenes. hos spalr noiat q hn max' dolo et fallacia pleni erant. hn .n. cum aplo aliqdiu fuunt. ad plantand secta eius. s postmod detracti recesserunt. det miam. hic zponit ei honestior ad imitatione. 7 p'mo ei bndicta retatur scd p'mu n ei optat. det illi tho bndictoz ei thymotheu testem inducit. 7 quita dicit. g. det miam. q. illi quid recesserunt n sic honestior 7 ei dom'. ido d' det miam domui .i. familie que catholica erat honestiori asyani. q sepe me refrigauit ministrando m necca et cathena' mea n erubuit sic hn qui recesserunt a me. est amic' scd uice 7 n pmanebit in die necessitatis. ecc. iij. ne verecaris p ximu t. in causa. s. s cu rome uenisset sollicite me quesiuit. ut ei liceo ad me ingredi 7 inuenit

d' g° formam hnc sanor ubor q a me audisti. q. s. sana est fide et moribz. i. thess. i. exhortatio nra no de errore quo ad fidem. nq de immundicia quo ad mores.

i carcere 7 ido det illi dns p' inuenire miam q max' inuenit p opa mie. bti misericordes qm ipi miam csequent. inuenire mg a dno filio ps. dixit dns dno meo. 7 hoc in illo die notabili 7 singlari. ubi maxie necca erit mia. q dies illa dies ire. soph. i. et quita .q. 7 n solu rome hoc m fecit. s 7 quita ephesi ministrauit m. s. tu. qui aderas melius nosti. qua aliq ul qua ea q ministrauit m rome. ❡ Nota hic q quadruplex repitur ardor i uiris scis. p'mus ardor desidij fius sicut fames 7 sitis. de quo expom sup illud. ij. pe. iij. elaiguus ardore tabescent q calore nali cor' dissolut'. scds ardor reptatois carnalis de quo ecc. xxiij. aia calida. q. ignis ardens. tu' ardor tribulois de quo iac. i. exortus e sol cu ardore 7c. Quartus ardor caritatis. de quo ysa. iij. si abluit dns sordes filiaz syon. in spu iudicij 7 spu ardoris. p'mus refrigatur refrigio temptat sue tentatois de quo hic sepe me refrigauit. scds refrigio mthe mspiratus. s. p reuisione grie. de quo ie. vi. incidens refrigium aiabz uris. tu' refrigio blande ac mite csolois. de quo. ecc. xviij. nne ardorem refrigabit ros. sic 7 ubu meli' qm datum. quart' refrigeio etne btitudis. de quo sap. iiij. iustus si morte pccupatus fuito in refrigio erit. ❡ Nota hic q' sup illud qui destruxit morte. glo. utriq. s. aie et corpis ❡ q°. aut hoc intellr in se aut in nob. si in se. q°. n huit morte aie. si in nob. q°. adhuc manz mors corpis ❡ R°. in se quid destruxit morte solu' corpis n aie. in nob' uo utraq. s aie iam in re per pcciz remissionem. corpis uo in spe p glorie urtus claritudine. ❡ Jt' sr' i° in quo positus sum ego pdicator. glo. nom e actus ❡ q°. ab uno actu n pot quis dici pdicator sicut nec ab uno cursu cursor ❡ R°. nom est actuo. n tn unica s freqntati .i. usus. ❡ Jt' sup i° scio cui credidi. g° ide e scuu et credit ❡ q°. heb'. xi. fides argumentu n apparentiu. ❡ R°. ide pot ee scitu et creditum. s n s'ide. ut beata uirgo uidens pati filiu sciebat hoiem pati. credebat deu n pati ❡ Jt' sr' i°. scis hoc q auersi sunt a me oms 7c. ❡ q°. honestior asiani erat q' statim laudat. ❡ R°. s glo. sic csuruit .i. omis qui auersi sunt a me sunt m i asya.

Tu ergo fili mi confortare et c. Monuit sup° ad pdicatois audacia que csistit i aggdiendo siu inchoando. hic monet ad pdicatois cstantia que csistit in pgrediendo. seu cotinuando. 7 p psuadet hic pdicatois cstantia. scd.

ponit queda ad hec expedientia. memor esto.
tuo remouet queda impedimenta. Sollicite.
In prima parte constantia predicatoris monet hec
triplr. primo predicatoris officiu aliis committendo
scdo per se in predicando laborando. labora. tercio
de sumptibus ex predicatione habendis n deficiendo.
laborante agricola. In prima parte p ondit
quid ipse firmiter teneat. scdo aliis quid co
mittat. et que audisti. tuo quibus committe
debeat. h committe. dicit g. tu g. qu. illi quide
sic auersi sunt. s. phigelus et hermogenes
sz ex hic ille optimi honesifori. tu g fili
mi. licet accepim. tu filiu uocat. q. p ipm
in xo genitu. conforta p exempla predicta.
sic dixit moyses ad iosue. deut. xxxi. confor
tare et esto robustus. confortare inquam i gra.
fidei et sap. in te seruanda. que. s. gra
est in xpo ihu. i. data e a xpo ihu. Jo. i. gra
tia et ueritas p ihm xpm fca est. nec solum
conforta in teipso. sz coadiutores constitue.
hec est qd sequitur et que audisti a me. n que
inuenisti a teipso. pz. q. multa audiuimus et cog.
c. p multos testes. confirmata. s. p prophas
act. i. eritis michi testes. h igr que au
disti commenda. q. s. exigenda in die iudicij
qn. s. dns ponet rom cu suis suis. ms. xxv.
commenda inquam fidelibus hoibz. qui. s. sunt sane
fidei in seipis. qui ydonei erunt et alios do
cere. ydonei. s. triplici ydoneitate. s. uita
scia. facudia. que tu neca sunt doctori et
predicatori. pp quoz defectu clamat je. i. c.
a. a. a. dne ds ecce nescio loqui qz puer ego
sum. labora. hic monet eu hic constantiam
p seipm in predicatione laborando. et p ondit
qualit debet in predicando laborare. scdo
quid dz in predicando cauere. nemo militans.
tuo quare premissa dz facere. nam et qui.
dicit g. labora. q. ita commenda h aliis. n tamen
aliis totu imponas. sz et tu ipse labora i euan
predicando. sicut bon miles xpi ihu. q. s.
hostes fidei dimicando. i. thi. i. ut milites
in illis bona miliciam. nemo. q. ut e bonus
miles sic n implicet te et c. qz nemo militans
deo. in spualibus. s. i predicando. implicat se.
i. inuoluit et occupat licz alii se applicet
pp necitate. negociis secularibz. generalr. i.
quibuscumq negocioz secularium occupationibz.
vl specialr negociis secularibz. predicando. s. p
questu temporali. debet. n. miles xpi uacare
negociis spualibus. luc. xix. negociamini
du uenio. et hoc inquam facit ut ei placeat
cui se probauit. i. cui se deuouit et dedica
uit. mt. vi. n. possz duobz dnis ad placitu
utriusz seruire. mt. vi. nemo pot duobz
dnis seruire. mt. v. nam. q. ideo tu labora
sicut bon miles. na et qui certat et c. uel
sic. ideo nemo se negociis secularibz implicet
nam et qui certat in agone quoqz. n coro
nabitur n legittime certauit. i. p ut exigit lex illius
agonis. ad q. s. requiritur ut ab oibus
impedimentis se abstineat. i. cor. ix. ois qui
in agone contendit ab oibz se abstinz lega
lr certat qui bn inchoat. legs legalius q bn co
tinuat. legitime. qui bn consumat. Nota
hic q plato dz laborare sicut bon miles
primo armis spualibz se muniendo. eph.
vi. induite uos armatura dei. et c. scdo castra
fideliu protegendo. i. mac. iij. induit se lo
rica sicut gygas et protegebat castra gladio
suo. tuo aduersarios capiendo. i. hereticos perseq
do. s. perseqr inimicos. iii. et comprehendit illos
et c. i. mac. iij. persecutus est eos quos et c. iiij.
spolia eoz. i. animas ab eo deceptas diripie
do. q. predam ab eis captam de castris ecce re
cuperando. luc. xi. cu fortis armatus custo
dit atrium suu et c. laborante. hic monet
eum ad constantiam predicatoris de sumptibz
ex predicatione habendis n diffidendo. et p ondit unde
sustentabitur. scdo monz ut attendat que dixit.
intellige. tuo q a deo plenius instruetur. dabit. dicit g.
laborante. q. n implices te secularibz negoci
is et no implices nichilo hebis unde uiues. qz
laborante et c. ul sic labora sicut bon mi
les. n tu manibz qz infirmus es. et aliunde
sustentaberis. nam laborante. n ociosum
.ij. thes. iij. qui n laborat n manducet.
agricola. hec est predicatorem qui uomere predi
cationis corda auditoz excitat et semina u
tutu spargit. zac. xiij. homo agricola ego sum.
adam. n. exemplum meum. s. in paradiso ecce. oz. i. ual
de oportunum e. primum. i. an alios de fructibz
percipere. i. necessaria. ab auditoribz sumere. loquitur
de predicatore more agricole q p9 tempiat de fructi
bus an maturi sint. mt. x. dignus e operarius
mercede sua. i. cor. ix. quis plantat uineam.
et de fructibz eius n edit. et qz possz thymotheus
ostende quid dicat ut acciperet nisi p cui tu n ac
cepit. subdit intellige que dico. quid. s. et
quare dicatur. ap9. n. n accipiebat ut scan
dalu auditoz uitaret. qz auari erant. Jd
ut auferret a pseudo occasionem accipiendi. Jte
qz sciebat et poterat manibz laborare q tunc
n erat in thymo. dabit. q. et utique intelliges
ut intellige potes. dabit. n. tibi ds. n solu in
hijs sz in oibz intellectum. i. jo. ij. unctio eius
docet uos de oibz. Nota. q predicator sicut
bon agricola dz primo terram arare. i. uiciâ et
terrenitatem tollam uomere predicatois eu
tendo. os. x. arabit iudas confringet tibi
sulcos iacob. scdo semen spargere uirtutes insendo.
luc. viij. exiitqui seminat seminare semen suu.
tuo semen occultare n sua sz dei gla ex predicatione

qrendo · ī · thi · i · n̄ sim⁹ abū in s̄monē ad
ulatōis nec qrentes ab hoīb3 glā · q̄rto
fructū expectare paciem⁹ sustinendo · Jac̄ ·
ult̄ · ecce agricola paciens expectat 7c̄ · me
mor esto · monitio ad p̄dicatōis q̄stan
tiam · hic ponit queda ad hec expedienta ·
quor̄ p̄mū est memoria r̄tus xp̄i · scd̄m
exēplū q̄stantie ap̄li · in quo · tāo q̄sidrād
futuri p̄mij · fidel' sermo · d̄r g° memor
esto · n̄ dicit memorare ſ3 memor esto
ut notet p̄seuantia · meditabis sedēs
in domo 7c̄ · dnm̄ ihm̄ xp̄m · post etiam
lim̄ passionis uicit · n · leo de tribu iudā ·
apo · v · resurrexisse a mortuis · h' ē a mo
mortuor̄ · ipē · n · solus fuit int' mortuos
lib' · xp̄m inq̄ supple natū · ex semie d̄d ·
· i · ex p̄genie d̄d · Je · xxiij · suscitabo d̄d g
m iustū · 7 h' ē ew̄ meū · i · p̄dicatōne
meam · ro · i · fcūs ē ei ex semie d̄d scd̄m
carnē · in quo · hic ponit scd' expediēs
ad atand' ipm̄ ad p̄dicatōis q̄stantiam ·
· s · ex' q̄stantie sue · vbi p° tangit tribl'os
sue uehemētia scd̄ sua in tribl'e q̄stan
tiam ſ3 ibi · tāo q̄stantie cām · ido oīa
sustineo · d̄r g° in quo · i · ew̄ p̄dicando
laboro usq3 ad uincula · q2 vinctus p̄p ew̄n
p̄dicatōem · sic ipē d̄r · phil' · i · q̄ cīca me
sūt magis ad p̄fcm̄ uenimt ew̄ij · ita
ut uincula mea manifesta fierēt · 7c̄ · ij ·
cor̄ · vi · in laborib3 plimi in carcerib3 hūn
dantius · ego inq̄ reputat⁹ qi male op
ans · s' id · Jo · xvj · uenit hora in qua oīs
qui interficit uos arbitret' se obsequm̄
p̄stare d̄o · ſ3 quicq̄ sit suple de cor̄ · ub
dei n̄ est alligatū · q2 · s · p̄dico nec dimitto
ob uincula · p̄sentes · n · uido · absentes
l'ris doce n̄ cesso · ido · s · p' ew̄ p̄dicando
oīa icōmoda sustineo p̄p elc̄os · maxime
7 si n̄ oīb3 p̄sint · ecc̄ · xxx · p' ad̄ib3 filior̄
colligabit uinūa sua · col' · i · gaudeo in
passionib3 meis p' uob · vt 7 ipi elc̄a · sa
lutē q̄sequant' · ex passionū mear̄ · aie
· s · cor̄ in p̄sētu · que · s · salus ē in xp̄o ihū
· i · p' xp̄m p̄statur · q2 n̄ ē ad nom̄ sb̄ celo
in quo oporteat saluos fi' 7 h' cū glā celesti
que post hanc uitā dab3 · ſ3 · n · duo sunt
insepabilia · g'ciam · n · nc̄io seq' glā · 7 glā
p̄cedit g'ra · q2 g'ciā 7 glām dabit d̄s · fidel'
sermo · hic ponit t'ciū expediēs ad ani
mand' ipm̄ · ad p̄dicatōis q̄stantiā · vbi
p̄mo ponit p̄miū bonor̄ tam q̄fessor̄ ·
si q̄mortui · quā martirū · si sustinem⁹ ·
· ij° supplicia malor̄ tam negantiū uoce
si negauim⁹ · quā n̄ credentiū corde · si
non credim⁹ · tāo de uerit3 q̄moni3 thymo ·
h' ē q̄moneo · d̄r g° · fidel' sermo · i · uerus
hic · s · qui dictus ē · ul' 7 qui dicend⁹ ē · ī · thi ·
ī · fidel' sermo et oī acceptione dign⁹ · nā
si q̄mortui · i · cū xp̄o mortui sum⁹ sp̄ualit' ·
· s · pc̄ō 7 mūdo moriendo in bap̄o · 7 q̄ui
uem⁹ · s · simul cū illo ī uita etna uiuem⁹ ·
quo ad nos · ro · vi · si q̄plantati fcī sum⁹
similitudini mortis ei⁹ simul 7 r̄tus erim⁹ ·
col' · iij · mortui estis et uita uestā abscon
dita ē cū xp̄o in d̄o · si sustinem⁹ corrgar̄
· s · q̄paciendo · 7 q̄regnabim⁹ in glā · i ·
q̄patione ad alios · apo · i · p'ticeps ī tri
bulatōe et regno · ro · viij · si tū q̄pati
m' ut 7 simul glificet' · vl' si q̄mortui ·
· s · ī morte · si sustinem⁹ cū eo · s · ī passiōe ·
si negauim⁹ eū coram hoīb3 in p̄sētia
ul' uerbo ut petr⁹ · m' · xxvij · ul' fcō sicut
illi de quib3 · tyt' · i · q̄fitent' se nosse deū
fcīs aūt negant · 7 ille negabit nos · corā p'e
in fcō · luc' · xij · qui negauit me corā hoī
b3 denegabit' corā angel' dei · m' · vij · tūc
dicet illis qi nūq̄ noui uos · si n̄ credim⁹ ·
· s · q' ipē puniet malos nimis · s · q̄fili de dei
nūq̄ · ille · s · x' fidel' p'manz · incho⁹ in dcīs
· s · in fcīs · p̄s · fidelis dn̄s ī o · u · s · 7 ip̄e fidel'
seipm̄ negare n̄ pōt · q' faceret si dcīa sua n̄
ipleret · que aūt · m' · vlt' · qui uo n̄ credi
derit q̄dēpnabit' · si · n · n̄ iplet dcā sua non
iplet negaret ueritatē · ipē aūt ē ueritas · Jo ·
xiiij · ego sum uia ueritas et uita · h' aūt · s · p̄dcā
q̄moneo te testificās corā d̄o · i · dn̄m teste
inuocans · s · thi · v · testor corā deo 7 dn̄o ihū
xp̄o · ul' s' aliā lr̄am est ibi q̄mone 7 fac
te meli⁹ · q · d · h' facias que monui 7 n̄ solū
hec facias · ſ3 7 q̄mone ſ3 p̄dcā alios · s · t'
q̄missos · testificans corā d̄o · i · p' dn̄m ipīs
obsecrans 7 adiurans · Hic q'ritur de illo
nemo militans 7c̄ · g° clicus nullo m̄ deb3
aduocatōis officiū exerce · Ego · aut ē clic'
ī minorib3 ordinib3 7 huic n̄ liceat ad se
cularia redire licet aduocatorij itende
aut in sacr' 7 huic in foro eccl'ico licet ·
in foro 7 causis secularib3 n̄ licet · max' ex lu
crandi q̄cupiā · 7 si aliū liceat ex pietate
sicut p' pupillor̄ 7 uiduar̄ 7 ceter̄ p'iar̄
defēsione · Jt' sr̄ v' · glo · illa sūt secularia
negocia ut aīm⁹ occupatur cū colligēde
pecunie sine labore corp's · ut faciūt nego
ciatores · Jq' g° negociator n̄ pōt d̄o mili
tare g° n̄ pōt d̄o seruire · Ego · pōt d̄o ser
uire in bonis opib3 ſ3 n̄ offic' ecce sp̄u
alib3 · 7 hec appellatur d̄o hic militare ·
Jt' ibid' glo · uult ut intelligat q' necca
sumē ab his quib3 militat n̄ ē medi
tas ſ3 potās · Jq' · mlta p̄dicat' q' tū ipē
d̄m pane mendicant · Ego · loq' hic de his
q' militat ex offō p'lationis · n̄ tm̄ ex zelo

Left margin: · q · ctant lime coronab' vt ait lime [illegible] memor esto

caritatis. hii .n. non habent potestatem coactiuam accipiendi. Contra secundo illud. Aug. contra primum. glo. primus degustat. Contra. quod debent primitie. exo. xxiii. Responsio. primitie dicuntur pape et aliorum hominum prelatorum. non ideo dei et ministrorum eius. Contra secundo illud ex semine dauid. Contra. caro christi creata non ex uirili semine. Responsio. in semine duo sunt. scilicet corpulenta substantia. et uis seminalis. quo ad primum dicitur christus ex semine dauid non quo ad secundum. Contra secundo illud negare se non potest. Contra. quod non est contradictio. Responsio. fallacia est secundum quid. non posse mentiri uel negare se non est posse simpliciter. sed magis non posse.

Noli uerbis contendere. Postquam monuit ad predicatoris constantiam et posuit ad hoc quedam expedientia. hic remouet contraria impedimenta. que ponuntur .iiii. Primum est contentionis uerbose. secundum false doctrine. prophana. tertio uite dissolute iuuenilia. quartum disputationis inordinate. stultas. In prima parte primo ostendit quid debeat cauere. secundo quid facere. sollicite. In prima parte primo ponit exhortationem. secundo rationem. ad nichil. dicit glossa. noli. quasi hec commone. etc. sed noli uerbis contendere id est clamosa scilicet altercatione. i. cor. xi. siquis uidetur inter uos contentiosus esse nos talem consuetudinem non habemus. Ad nichil enim utile est. uerbis scilicet contendere. nisi ad subuersionem audientium. in tali .n. conflictu non potest ueritas patere. immo potius per talem contentionem subuertuntur audientes. dum uerbosius catholico uidetur esse par. uel superior. secundum glo. propter hoc non est securum cum hereticis in publico contendere. Sollicite. hic ostendit quid debeat facere et primo instruit eum in pertinentibus ad mores. secundo ad fidem recte tractantem. dicit glossa. sollicite. quasi noli hoc facere. sed. sollicite cura teipsum non tantum subditos. probabilem. id est probatum et laudabilem exhibere deo in conscientia pura. ii. cor. x. non enim qui seipsum commendat ille probatus est sed quem deus commendat. deut. iiii. custodi temetipsum et animam tuam. sollicite operarium in uita bona. Id est cura te exhibere operarium in uita bona. operarium dico inconfusibilem qui scilicet non erubescat confiteri euangelium. propter malam uitam uel qui non deficiat. uel inconfusibilem. id est non facientem opera confusione digna. de quibus ro. vi. quem fructum habuistis tunc in hiis in quibus nunc erubescitis. recte tractantem uerbum ueritatis in sana doctrina docendo. scilicet et predicando secundum exigentiam auditorum. ut perfectis detur solidum cibum. aliis. scilicet paruulis in christo lac in potum. i. cor. iii. luc. xii. quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis

in tempore tritici mensuram. Quod hic quod recte tractat uerbum ueritatis qui predicat quibus debet. act. vii. nolite sanctum dare canibus etc. secundo ubi debet. scilicet in loco publico et honesto. eccl. xv. in medio ecclesie aperuit os eius. tertio quando debet. scilicet tempore oportuno. eccl. iii. tempus tacendi et tempus loquendi. quarto qualia dicit. scilicet utilia. eph. v. omnis sermo malus ab ore uestro non procedat sed siquis bonus est ad edificationem. quinto quomodo debet. scilicet feruenter. eccl. xlviii. surrexit helyas quasi ignis et uerbum eius quasi facula ardebat. sexto quo fine debet. scilicet ad edificationem. phil. i. quidam ex contentione christum annuntiant. etc. prophana. hic remouet secundum impedimentum. scilicet false doctrine. et primo ostendit periculum false doctrine. secundo ostendit quod ab illo periculo secura est ecclesia electorum. sed firmum fundamentum. In prima parte primo ponit de peruersa doctrina exhortationem uitanda exhortatione. secundo subdit exhortationis rationem. multum enim. tertio addit bonis per exempla specialia confirmationem. ex quibus. dicit glossa. prophana. quasi recte tracta uerbum ueritatis. dicit glossa. autem. sed deuita prophana uita. ut heretes que multum nocent ad malum. i. thi. vi. deuitans prophanas uocum nouitates. et uaniloquia. que scilicet non proficiunt ad bonum. licet non ita sint mala. i. thi. iiii. ineptas et aniles fabulas deuita. multum .n. proficiunt. i. ualde efficacia sunt. accipe .n. proficiunt ipse. sicut .n. mali homines et seductores seductores proficiunt in peius. proficiunt magis ad impietatem. id est contra cultum dei qui pietas dicitur et sermo eorum. id est hereticorum. ut cancer ad modum illius morbi serpit qui de proximo errore paulatim ad magnum tendit. et quod que sana sunt corrupendo. corrumpunt enim bonos mores colloquia praua. i. cor. xv. et ibidem. modicum fermentum totam massam corrumpit. ideo propter uniuersale periculum confessio heretici uolentis penitere celanda non est. quia quod pro caritate institutum est non debet contra caritatem militare. ex quibus. scilicet hereticis est phyletus et hymeneus. horum prodit nomina ut ab hiis specialiter caueat. i. jo. ii. ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. bu. de sic dicit ambrosius. de radice saduceorum processerunt qui dicunt resurrectionem non esse. act. xxiii. qui a ueritate in qua olim fuerunt exciderunt. id est extra ceciderunt quo ad se per corruptionem passiuam. et ideo peiores sunt. et magis cauendi quam si nunquam in ueritate fuissent. ii. pe. ii. melius erat illis uiam ueritatis non agnoscere quam post agnitam retro conuerti. ipsi dico dicentes resurrectionem iam factam. hoc exponitur dupliciter.

uno modo de vitae corporis. Sic dicentes resurrectionem iam factam. Et non amplius futuram. Et hoc dicebant occasione inde ubi evangelium Matthaei xxvii. multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. Contra quos apostolus multum disputat. i. Cor. xv. Alio modo exponitur de vitae animarum. Dicentes resurrectionem animarum iam factam, scilicet quia anima surgit a peccato. Nullam ultra resurrectionem corporum futuram. Unde omnia testimonia de resurrectione per quae convincuntur referebant ad resurrectionem animarum. Et quia iam per Christum facta est. Non solum exciderunt a veritate quo ad seipsos, sed subverterunt iam quo ad alios per corruptionem actualem. Quorundam fidem, scilicet infirmorum et ideo magis vitandi sunt. Sed firmum. Postquam egit ostendit perversae doctrinae periculum. Hic ostendit quod ab illo periculo secura est ecclesia electorum. Ubi ostendit primo quod in fide stabunt firmiter electi. Secundo quod non omnes in ecclesia sunt electi, sed quidam reprobi. In magna autem domo. Dico ergo electos a reprobis debere separari. Sicut Glossa dicit. Sed firmum, quasi ita isti iam subverterunt quorundam fidem. Sed tamen hoc non est desperandum de subversione ecclesiae. Quia firmum fundamentum dei stat, id est electi quos deus elegit. Et immobiliter in fide fundantur: stant firmi in fide alii non. Matthaei xv. Omnis plantatio quam non plantavit pater meus eradicabitur. Et Matthaei vii. Venerunt flumina, flaverunt venti et non corruit. Fundata enim erat supra firmam petram. Stat inquam habens et cetera. Dicitur uno modo sic. Habens signaculum hoc, id est habens hoc pro signo, scilicet quod sequitur cognovit dominus et cetera. Hoc est enim signum per quod cognoscuntur electi, quasi scilicet per quorum conservationem in bono. Et hoc notat cum dicit: cognovit dominus et per recessum a malo. Et hoc notat cum dicit: cognoscit dominus et per recessum a malo. Et hoc notat cum dicit et discedat. Hic sunt quasi duo sigilla, scilicet sigillum principale quod est praescientia dei. Et conservatio in bono et contra sigillum, id est recessus a malo. Alio modo exponitur sic. Habens signaculum et cetera, quasi ita fundamentum dei firmiter stat habens signaculum hoc, id est habens hoc muri in signaculum et sigillum. Scilicet quod sequitur cognovit dominus qui sunt eius. Ioannis x. Cognosco oves meas et cognoscunt me meae. Proverbiorum xii. Novit iustus animas iumentorum suorum. Et habens contra sigillum, quod discedat vel discedit ab iniquitate. Isaiae xlv. Derelinquat impius viam suam et cetera. Omnis qui nominat et nomen domini, id est omnis fidelis qui nominatione catholica nominat quod est quando cor ori concordat. De qua nominatione i. Cor. xii. Nemo potest dicere dominus Iesus nisi in spiritu sancto. In magna, quasi ita quidam sunt stabiles quidam non signati. Nec mirum est quia in magna domo quae est ecclesia. Quae scilicet est domus dei vivi. Columna et firmamentum veritatis. i. Tim.

iii. Non solum sunt vasa aurea et cetera. Hoc dupliciter legitur. Uno modo per vasa aurea et argentea intelliguntur electi. Per lignea et fictilia reprobi. Et sic quod sequitur quaedam in honorem refertur ad vasa aurea et argentea. Quaedam in contumeliam refertur ad lignea et fictilia. Alio modo per vasa aurea et argentea intelliguntur omnes boni in praesenti tam electi quam reprobi. Per lignea et fictilia omnes mali in praesenti tam electi sive reprobi. Et tunc quod sequitur quaedam in honorem et cetera. Quaedam in contumeliam refertur indifferenter ad utrosque. Primo modo sic exponitur. In magna domo, id est ecclesia. Non solum sunt vasa aurea, id est electi perfecti. Et argentea, id est electi imperfecti. Sed et lignea, id est reprobi aperte mali manifeste, scilicet aeterno incendio praeparati. Et fictilia, id est reprobi ficte boni qui non ita aperte sunt mali. Et quaedam quidem, id est vasa aurea et argentea sunt simpliciter in honorem, id est in usum honorabilem ordinata, scilicet hic gratiae et in futuro gloriae. Quaedam autem, scilicet lignea et fictilia in contumeliam, id est in usum vilem, hic culpae, in futuro gehennae. Secundo modo legitur sic. In magna domo, id est ecclesia. Non solum sunt vasa aurea et argentea, id est omnes boni perfecti et imperfecti. Et hoc sunt praesentia tam electi. Sed et lignea et fictilia, id est mali aperti et occulti. Et hoc sunt tam electi quam reprobi. Et quaedam quidem, scilicet ex utrisque tam ex bonis quam ex malis sunt in honorem, scilicet electi. Quaedam autem in contumeliam, scilicet reprobi. Ex bonis enim quidam ad tempus boni sunt tantum. Tamen in fine mali sunt. Et hi sunt in contumeliam. Quidam autem perseverantes in bono et hi sunt in honorem. Sic de malis. Si quis ergo, quasi ita sunt haec duo genera vasorum in ecclesia tantum. Si quis ergo emundaverit se ab istis quae scilicet sunt in contumeliam, recedendo scilicet non ab eorum societate sed ab eorum erroribus et peccatis. Sicut alibi dicit Isaias. ii. Cor. vi. Exite de medio eorum dicit dominus et immundum nolite tangere. Erit vas in honorem, quo ad bonam famam. Sanctificatum fide et operibus sui medium et purum, quo ad conscientiam. Proverbiorum xxv. Aufer rubiginem de argento. Et egredietur vas purissimum. Et utile domino, id est ad alios acquirendos domino quo ad ecclesiam. i. Cor. iii. Coadiutores dei sumus. Ad omne opus bonum paratum, quo ad vitam. Et hoc per promptam obedientiam. Tale vas fuit Paulus qui dicebat Actuum ix. Domine quid vis me facere. Ideo ibidem dicit de eo: vas electionis mihi est iste et cetera. Nota hic quod ecclesia dicitur magna domus dei quadrupliciter. Primo multorum capacitate, quia potest capere totum mundum. Lucae xiv. Exi in vias et sepes et cetera. Secundo habitantium dignitate, quia omnes sunt reges et pontifices. i. Petri ii. Vos estis genus electum regale sacerdotium. Tertio possessionis magnitudine. Quia secundum Ieronymum magnus

do. et lau. ni. in ca. di. uri. quarto separat
diffusione que occupat terra et celum. bar. iii.
o israel quam magna est domus dei et cetera. Iu
uenilia. hic remouet tertium impedimentum. scilicet ui
te dissolute et pro moris ad declinationem ma
li. secundo ad operationem boni. sectare. dicit glossa. in
uenilia. quasi aliorum quidem prophana deuita in
teipso autem iuuenilia desideria. id est lasciuiam
et inuidiciam suorum. quasi te perse(que)ntia. id est petri.
abstineatis a carnalibus desideriis que mili
tant aduersus animam. eccl. x. ue tibi terra cuius
rex est puer. id est cuius rex puerilia desideria sequitur.
sectare uero iusticiam. in iudicando. in hoc
quod dicit sectare quod est uerbum frequentatiuum no
tat frequentiam et attentionem. fidem uerum
ad deum in credendo. caritatem ad deum et
proximum in diligendo. uel castitatem in corpore
castigando. pacem in habitando. sectare igitur
hec cum hiis. id est sicut hii qui inuocant et cetera.
uel sectare pacem maxime cum hiis qui inuocant
dominum. gal. vi. maxime ad domesticos
fidei. et licet cum hiis maxime. intelligitur tamen cum
omnibus. ro. xii. si fieri potest quod ex uobis est cum omnibus
hominibus pacem habentes inuocant inquam de corde
puro. non de labiis tantum. ysa. xv. populus hic labi
is me honorat et cetera. stultas. hic remouet
quartum impedimentum. et primo ponit exhor
tationem. secundo apte ei assignat rationem. seruum.
ubi primo ostendit qualis debet esse ad omnes genera
liter. secundo qualis ad infideles specialiter. cum modes
tia. tertio quare se talem debet exhibere. nequando.
dicit glossa stultas. quasi hec sectare. stultas autem
questiones. id est inutiles ad sapientiam de diuinis que
non ualent ad fidei defensionem. et sine disci
plina. id est in quibus non est profectus sciencie de huma
nis. quia non ualent ad morum edificationem deuita.
exemplum de hiis questionibus. habetur eccl. ne dicas quid
putas cause est quod priora tempora meliora fuerint quam
nunc sunt. stulta est enim huiusmodi interrogatio. deui
ta inquam. tu dico sciens quia generant lites. non
edificationem. ecce mala generatio. de qua pro.
xxx. generatio que pro dentibus habet gladios. ser
uum autem domini non debet litigare. i. thi. iii. non
litigiosum. et cetera. sed mansuetum. id est tractabi
lem in conuersatione. et hec ad omnes. non solum
ad bonos sed et ad malos. mt. xi. discite a
me quia mitis sum et cetera. docibilem. in erudi
tione. id est qui facile doceat uel facile doceatur.
iii. reg. iii. dabis seruo tuo cor docile. patien
tem in tribulatione. pro. xix. doctrina uiri per
patientiam noscitur. cum modestia corripientem
eos qui resistunt ueritati. id est infideles. hic est
modestum in correctione. gal. vi. uos qui
spirituales estis instruite in spiritu lenitatis.
nequando. quasi ita corripias modeste que correc
tio ad hec fit. ne pro ut quando. id est aliquando det illis
deus et cetera. uel ita corripias modeste ne pro si for

te quando. id est aliquando det illis infidelibus deus penitentiam
ad. n. habent non proponens quia homo est spiritus uadens et non rediens
et hec ad cognoscendam ueritatem fidei catholice quam
modo impugnant. applicatio. n. iurgio mel
lite. id est dulcis correctoris illuminat. i. i. reg. xiiii.
ps. superueniet mansuetudo et corripiemur.
et cognita ueritate resipiscant a dyaboli la
queis. id est erroribus et peccatis. de quibus eccl. ix.
in medio laqueorum ingredieris et cetera. a quo cap
tiui in carcere peccati. ps. educ de car. a. m. te
nentur funibus peccatorum. pro. v. funibus peccatorum su
orum uniusquisque constringitur. et hec ad ipsius scilicet dyaboli
uoluntatem. exequendam. Hic queritur super illud
noli uerbis contendere. glossa. contio inter suos dei non
debet esse altercatio. contra. ergo inter suos dei non debet esse
disputatio. Responsio. non debet esse inter eos disputatio
modesta non contentiosa que uocatur altercatio.
Item super illud. ex quibus est phyletus et hy. glossa. horum
prodidit nomina ut ab hiis specialiter caueatur. contra.
dominus noluit iudam prodere. jo. xiii. Responsio. sec est quia
iudas erat proditor occultus. isti manifesti. Item
super illud diruet uerba iam fecerunt. glossa. contra. oc
casione illorum uerborum multa corpora sanctorum qui
dormierant surrexerunt. mt. xxvii. contra. in hiis non
errabant. Responsio. cum credendi erat uera. sed
tamen fuerunt quia negabant uerbum generalem credere
illius particularis. Item super illud. nouit dominus qui
sunt eius. glossa. amat et defendit peccatores su
os. contra. peccatores sunt dampnandi. Responsio. acci
pit peccatores generaliter pro predestinatis. quia generaliter pro
specie. non accipit stricte et proprie. Item super illud.
in magna autem domo. glossa. non concessit dominus
apostolis zizania a tritico separare. mt. xiii. contra.
quia malefaciat ecclesia persequendo et occidendo heret
icos. Responsio. duo sunt genera malorum inter bonos
habitantium. quidam qui bonum totaliter in aliis cor
rumpunt. et hii sunt eradicandi. quia destru
unt triticum. quia destruunt fidei fundamentum. quidam
qui non corrumpunt hii tolerandi sunt et tales
appellantur zizania. Item super illud utile domino.
contra. ps. bonorum meorum non indiges. Responsio. non
habet opus adiutorio diuino humano propter se sed
propter nos.

Hoc autem scito et cetera. postquam moni
uit thymotheum ad predicatoris audaciam. que
consistit in aggrediendo. c. i. et ad predicatoris
constantiam que consistit in progrediendo. c. ii. hic
monet ad predicatoris instantiam. seu perse
uerantiam que consistit in consummando. et primo
monet eum ad perseuerantiam in credendo
quo ad se. c. isto. secundo ad perseuerantiam in
docendo quo ad alios. c. iiii. In prima parte
primo predicit fidei periculum ex futuris hereticis in
mine. secundo monet eos uitare. et hos deuita.
tertio ostendit remedium quo possit illis resistere.
tu autem assecutus. iiii. hortatur illi remedio
firmiter adherere. tu uero permane. In prima

c. iii.

parte sua predicat periculum ex futuris hereticis imminere
futurum. ii. periculi causam .s. amorem bonorum pri-
uatorum. et erunt homines. Quod causa illius mul-
tiplices effectum .s. multitudinem uitiorum. cupi-
di etc. dicit glossa. hoc autem scito. quod ita dixi pro-
phana et uaniloquia deuita. ad ipsa et
deuitanda hoc scito ex reuelatione diuina quod
multitudine certitudinem habet infallibilem.
quia non est deus quasi homo ut mentiatur. num.
xxiii. quia in nouissimis temporibus .s. circa finem
mundi. i. thi. iiii. nouissimis temporibus dis-
cedent quidam a fide. instabunt scilicet .s.
tempora periculosa .i. periculis plena. illis .s.
periculis spiritualibus de quibus .ii. cor. xi. periculis
fluminum etc. erunt enim persecutores graui-
ssime crudelitate ex tyrannis hereticis et ypo-
critis. hii sunt tres ordines demonum
dan. vii. ap. xxiiii. erit enim tribulatio mag-
na qualis non fuit ab initio mundi usque modo.
et propter quia .n. hoc erit causa periculi. quia erunt homines
seipsos amantes. non deum ut proximum. phi. ii.
omnes que sua sunt querunt. ex ipso enim amore
tamquam radice omnia mala oriuntur. quia ut dicit
aug. l. de ci. dei. ciuitatem babilonie facit
amor sui usque ad contemptum dei. cupidi. hic
tangit multiplicem effectum amoris priuati.
ponit autem in generali tres effectus. primus est pro-
tractio omnis mali. secundus contemptus summi boni.
uoluptatum. iii. subuersio catholice fidei. habentes
speciem. In prima parte primo ponit quatuor
mala que committi magis uidentur in deum.
secundo .x. que magis in proximum. parentibus inobedi. tercio
tria que magis in seipsum. proterui. dicit glossa. cu-
pidi. quia ita erunt homines seipsos amantes
et ex hoc sequitur quod erunt cupidi ad lucrum
pecuniarum diligentes .s. plus nummum quam
deum. i. thi. vi. radix omnium malorum cupiditas.
elati ad petendum diuitias. ps. domine non est exalta-
tum cor meum. nec elati sunt oculi mei. Job. xv. cucurrit
aduersus deum erecto collo. pro. vi. sex sunt que
odit deus. oculos sublimes etc. superbi. ad hono-
rem sibi impensum. Jac. v. deus superbis resistit.
blasphemi. ad dei uituperium quod est peccatum gra-
uissimum quia spiritus blasphemie non remittetur nec
in hoc seculo nec in futuro. parentibus. hic tangit
x. mala que committi magis uidentur in proxi-
mum. primo tria que committuntur in proximum superiorem.
secundo quatuor que in proximum equalem. sine affec-
tione. iii. tria que in proximum inferiorem. immites. dicit
glossa. erunt etiam parentibus inobedientes. sine carnalibus
sine spiritualibus. et hoc contra ad precepta. contra illud
apostoli. eph. vi. filii obedite parentibus uestris
per omnia. ingrati. ad beneficia a parentibus impen-
sa. sap. xvi. ingrati spes tamquam hybernalis
glacies tabescet. scelesti. ad grauiora ma-
leficia. et in personas parentum perpetrata. ysa. i.
conteret scelestos et peccatores simul. sine affectione

aliorum .s. miserie non compaciendo. ro. i. sine af-
fectione sine federe. sine pace. aliorum quietem
perturbando. ysa. lvii. non est pax impiis dicit
dominus. criminatores .i. crimina aliis impo-
nentes. eorum .s. fame detrahendo. leuit.
xix. non eris criminator et susurro in populis.
incontinentes .i. peccatis carnalibus deseruientes
gule et luxurie uacando. et aliorum uxores
polluendo. i. cor. vii. si se non continent nu-
bant. immites .i. crudeles erga eos quos
possunt opprimere. pro. xii. uiscera impiorum
crudelia. sine benignitate .i. sine misericordia et
largitate erga eos quibus debent subue-
nire. eph. iiii. estote inuicem benigni. mi-
sericordes etc. proditores .i. secretorum reuela-
tores erga eos quibus habent consilia. pro. xi.
qui ambulat fraudulenter reuelat archa-
na. proterui. hic tangit mala que uidentur
committi in seipsum. deordinando .s. inhonesto
tu. erunt enim proterui .i. uerecundie se habentes quo
ad actus concupiscibiles. qui magis sunt erubesca-
biles. ier. iii. frons meretricis facta est tibi
noluisti erubescere. tumidi .i. inflati quo-
quo ad actus irascibiles. i. cor. v. et uos
inflati estis. ceci .i. uitantes ignari. quo
ad actus rationales. sap. ii. excecauit eos
malicia eorum. et glossa. timor mali obstaculum
lumen est uitantis. antiqui tamen libri et greci non habent
ceci. sed glo. exponit. erunt et uoluptatum
quamplurimum amatores magis quam dei. ipsi .n.
sunt de quibus dicit apostolus. phi. iii. quorum deus uenter
est etc. erunt et habentes quidem speciem pietatis
.i. sancte religionis in exteriori conuersatione
que scilicet sancte religionis praticabunt
cum bonis. ideo periculosiores. mt. vii. atten-
dite a falsis prophetis etc. uirtutem autem eius uel
ueritatem .i. rem ipsius pietatis .i. dilectionem
dei et proximi. abnegantes in meliori ueritate
.s. corde et opere. tyt. i. confitentur se nosse deum
factis autem negant. Modo hic quod tempora nouis-
sima ualde periculosa erunt. primo propter magni-
tudinem tribulationis. mt. xxiiii. erit tribulatio magna
qualis non fuit ab initio mundi. secundo propter libera-
tatem demonum. apo. xx. necesse solui eum oportet dyabolum
et sathanas. tercio propter multitudinem pseudorum.
mt. xxiiii. surgent multi pseudo prophete et
multos seducent. quarto propter raritatem sanctorum.
mt. xxiiii. quoniam habundauit iniquitas refrigescet
caritas sanctorum multorum. et nisi breuiati essent
dies etc. Modo dicit quod excecat spirituales oculos. iiii.
modis. nam excecat eos primo tumor superbie.
ro. i. obscuratum est insipiens cor eorum. dicentes
enim se esse sapientes stulti facti sunt. secundo macula
luxurie. unde de senibus luxuriosis dicitur dan. xiii.
auerterunt oculos ne uiderent celum. tercio puluis
auaricie. unde tho. legitur excecatus stercoribus
hyrundinum. tho. i. quarto pulchra inuidie. sap.

.ij. excecauit eos malicia eorum. Et hos de
uita. hec est scda pars c. ubi monet hic pseudo
sos homines deuitari ostendens primo quare et qui
sint uitandi. ij. quare sint pusilli. quemadmodum. tercio
quare cito sint extirpandi. Sed ultra. dicit ergo. et
hos. quia tales erunt et c. et hos tales homines et c.
ita puersos deuita. ij. Jo. iij. nec aue ei
dixeris. ex his enim. i. horum talibus antixeanis
sunt aliqui. quia illorum principium. i. Jo. ij. nec an
tixe multi sunt. qui penetrant et c. hec lectio dup
plex est sic. qui penetrant domos. i. qui in arto
et inpenetrabilibus domorum inueniunt quieres
lectas occulta ad hereses suas predicandas. cum
tamen apostolis dictum sit. predicate sup tecta. ergo
x. et captiuas ducunt. i. seruitute scilicet erroris
mulierculas ad literam. et per eas uiros earum.
sicut dyabolus primo seduxit euam et per eam ui
rum. gen. iij. mulierculas dico honeratas
peccatis. et ideo seducu dignas quia dignum est. ut qui
in sordibus est sordescat adhuc. apo. ulti. et
vo. i. quia non placuit deum habere in noticia ideo
tradidit illos deus in reprobum sensum. que mu
lieres ducuntur uariis desideriis. i. dulsis geru
piscentiis. ecce. xviij. post grupiscentias tuas non
eas. et c. ipse dico. semper discentes. i. semper discere uo
lentes noua et curiosas quemadmodum athenien
ses qui ad nichil aliud uacabant nisi audire
aut noui aut dicere. act. xvij. et nunquam ad
sciam ueritatis puenientes. i. peruenire
tes. sed semper in errore manentes. secundo modo sic.
legitur. qui penetrant domos. spirituales. rimantes
cuiusdam qualitatem et conditionem. conscientiam u
niuscuiusque inquirendo. et captiuas ducunt.
in seruitute erroris mulierculas. i. homines sim
plices qui sunt quasi mulierculae. seduabiles. na
um. iij. ecce populus tuus mulieres in medio
tui. honeratas et c. sicut prius. quemadmodum. et qui
tales quidam seducunt ueritati ita semper resistunt
et hoc est quod dicit. quemadmodum autem iannes et manbres. du
o scilicet magi pharaonis. de quibus exo. vij. et viij.
quorum nomina non inuenit apostolus in diuinis libris sed
in apocrifis. restiterunt moysi peruenientes do
nec uicti sunt sicut patet in exo. in terra. ha
ta resistunt peruenientes ueritati. Job. xxiiij.
ipsi fuerunt rebelles lumini. ipsi dico homines cor
rupti mente. i. ratione. quia non acresunt rationi
ad intelligendum. psalmus. corrupti sunt et abho
minabiles. circa fidem. non in fide existentes reprobi.
quia non acresunt auctoritati ad credendum. quibus non
credimus debent aucti. quia intelligimus ratione.
secundum aug. i. thi. i. circa fidem naufragauerunt.
et c. sed ultra. i. diu post presentia tempora non
proficient seducendo quia deficiet superati a
catholicis et maxime a iohanne euangelista et eiecti
de ecclesia. ab ipso enim iohanne euangelista extirpati sunt
de ecclesia. Insipientia enim eorum que modo putatur

sapientia. manifesta erit omnibus. per bonos predica
tores ut per iohannem. per quem predicat hic apostolus.
hereticos in asya destruendos. et prius paladios.
ergo. x. nichil opertum quod non reueleatur. sicut et
illorum. scilicet magorum insipientia. fuit simpliciter ma
nifesta per moysen quando defecerunt in tercio
signo. quod fuit signum et plaga. exo. viij.
Hic quaeritur secundum id. in no. diebus. Contra. tunc
erant tales homines et modo sunt. Solutio. tunc est sed
tunc superhundabant. Item secundum id. seipsos aman
tes. glo. hec est causa pericli. Contra. seipsum amare
non est malum. Solutio. seipsum amare amore or
dinato non est malum. sed amore inordinato.
malum est. scilicet se solum cum perseuione ita quod nec
deum nec proximum. Item secundum id. immites et sine benignitate.
glo. caritas est uirtus quae nichil uincitur. Contra. quia
caritas semel habita non potest amitti. Solutio.
caritas nunquam uincitur sed uoluntas habens cari
tatem aliquando uincitur non ex defectu caritatis sed
sue infirmitatis proto consentientis. Item ide
glo. caritas ad saluandum uiolenta est. Contra.
nullus saluatur inuitus. Solutio. uiolenta dicitur non quia
ui inferat sibi. sed quia uim infert suo contrario. Item
secundum id. quemadmodum iannes et manbres. glo. horum
nomina non inuenit apostolus in diuinis libris sed in apo
crifis. Contra. apocrifa sunt dicta. ergo ad nullam
ueritatis confirmationem sunt inducenda. Solutio. iiij.
sunt genera apocriforum. quedam quorum ueritas et actor
ignoratur. ut liber de infantia saluatoris.
quedam quorum ueritas ignoratur sed non actor. ut
itinerarium clementis. quedam quorum actor sed non
ueritas ignoratur. ut hester et sap. et hi. quedam
quorum actor non ueritas ignoratur. sed non sunt
autentica. ut ecclesiasticus. ex primis duobus
nichil confirmari potest. ex ultimis duobus potest.
Item secundum id. ultra non proficient. glo. seducendo.
Contra. adhuc proficiendo proficiunt. Solutio. loquitur
non de omnibus hereticis generaliter. sed de hereticis sui temporis
qui erant in asya minori per iohannem apostolum
cito extirpandis.

Tu autem assecutus es et c. hec
est tercia pars c. predixit. n. periculum ex futuris
pusillis hominibus imminere. et monuit eos uitare.
hic ostendit remedium per quod potest eis resistere
quorum primo sue doctrine institutionem. secundo patientie
sue exemplum. periculum. tertio iusta scorum ominia. et omnis.
quarto malum processum hereticorum. mali autem. dicit
ergo. tu autem. quia ita illi contradicunt ueritati. tu autem
assecutus es. i. didicisti audiendo secutus quod
est diligenter audiendo sed assecutus discendo et
intelligendo. meam doctrinam cognouisti. ideo po
tes illis resistere. i. thi. iiij. enutritus uerbis fidei
et bone doctrine. institutionem. conuersationis in operibus
bonis. phy. iiij. ubique et in omnibus institutus
sum. propositum intentionis quam scilicet tendis quo
ego. fidem credulitatis rerum inuisibilium.

longanimitate expectatois pmissor. Jac.
ult. exemplu accipite fres exitus mali lon
ganimitatis et patie. 7c. dilecom affcois
s. caritatis dei 7 pximo omi. pacientia
in tolleracie adulsor. ij. cor. vi. in oibz ex
hibeamus nos mitipos sicut dei ministros i mul
ta paca. psecuciones de loco ad locu. ij. cor.
iiij. psecuciom patim 7 sustinem. passio
nes tormentor. ij. cor. xi. a iudeis quiques
quadragenas una minus accepi. qualia
michi fca sunt. q. d. tu similia expt es
qualia michi fca sunt. fca mgro antyochie
s. eclie. loqr hic de antiochia psidas unde
fuit thimo n de anthiochia syrie. yconio
slr mi fca. 7 lystris. de h act. xiiij. assecu
tus est mgro 7 expius qualia mi fca sut.
videlz quales persecuciones. i. q graves. susti
nui patienter. 7 ex oibz hiis eripuit
me dns. sic 7 te suple eripiet. ij. cor. i.
qui eripuit nos de tantis piclis i quem
speram qm ad huc eripiet. 7 omis. q. n
solus ego psecuciones patior. h 7 omis qui
pie. i. religiose 7 sce. tyt. ij. sobe 7 pie
7 iuste uiuam in hoc sclo. volut uiuere
in xpo ihu. quo. s. est uia. uitas. 7 uita. Jo.
xiiij. 7 act. xvij. in ipo uiuim mouem
et sum. omis inqua tales. psecucom pacie
entur. Jud. viij. omis qui placiunt deo
p multas tribulacoes trasierunt fideles. Mal.
q. ita boni tribulantur. mali aut hoies q
sunt mali in se 7 seductores alior. pficie
ent in peius. se. s. 7 alios corrumpendo. apo.
ult. qui in sordibz e sordescat adh. pficie
ent mgro sic. ipi dico errantes in seipis
tren. iiij. erraunt ceci i plateis. 7 i erro
rem mittentes alios. ysa. xix. errare
fecunt egiptu in oi ope suo. sicut errat
ebrius 7 uomens. ¶ Nota q quadruplicem

3ᵒ psecutionem ex tyre patiuntur uiri sci. pma e carnis
corrupte. gal. iiij. quid hiis qui scdm car
nem psecabatur eu qui s spm. ita 7 nc.
scda dyabli temptatio. exo. xv. dixit inimicus
psequar 7 cophendam 7c. inimicus anthonio dr
diabol. tria mudi ipugnatio. Jo. xv. si me
psecuti sut 7 uos psequntur. quarta pec
catum gustatio. ij. pe. ij. iustu loth a ne
phandor iniuria 7 luxiosa gustacoe eri
puit. aspectu. n. 7 auditu iustus erat. habitans
aput eos qui de die in diem aiam iusti af
fligebant. opibz iniquis. ¶ Tu uo permane.
h e quarta pars. c. postqm. n. ondit reme
diu quo pot resiste illis psis hoibz. hic
hortatur eu illi remedio firmius adhere. s.
doctrine sue. assignant. iiij. rones. pma e auc
toritas doctis. ij. etas discentis. 7 qr ab
infantia. tria salus pa. q te possunt. iiij.

utilitas aliena. omne. n. dr. g. tu uo. q. ita
mali faciut 7 i peius pficiut. tu uo pmane
firmus in hiis que didicisti a me ad tuam
informatom. n in hiis q iuenisti. ecc. xviij.
ho scs in sapia manz sicut sol. 7 credita. i.
comissa. q. talenta de quibz e reddenda ro.
mt. xxv. sunt tibi ut fideli dispensatori.
ad alior instructom. luc. xij. quis putas
est fidelis dispensator et prudes 7c. pma
ne mgro. ita dico sciens. i. memorit tenes
a quo didiceris. s. a me uo doctore. qui su doctor
gentiu. in fide 7 ueritate. i. thi. ij. 7 ideo i per
mane. qr ab infantia no in senectute
sicut multi. sacras litteras. i. legis 7 pphar
n poetas 7 hi nostri 7 diuine sacre lre qr de re
bus sacris sunt. Jo. nescit litteras qui sacras
ignorat. 7 pu. xix. ubi n e sca aie n est
bon. 7 sap. xiij. uani sut omes hoies i qbz
n subest sca dei. 7 qr eas nosti ab infantia
potes in eis fidelis pmanere. qr adolescens
iuxta uia suam 7 cum senuit n recedet
ab ea. que lre. s. spuali intelle. te possut
instruere ad salutem optinenda. qr diui
ne salutis sapia 7 scia. ysa. xxxiij. 7 hec
p fidem. qua ostendimus. que dat salute.
ro. ij. iustus ex fide uiuit. q fides e i xpo
ihu. qr i eo sunt oia que credenda sunt
tm de tpalibz q de eternis. col. ij. i quo sut
omes thauri sapie 7 scie dei. om. n. q. 7 ue
nalent ad salute. qr ualet ad eas salu
tis. omis. n. scriptura. sit metrica ut lex 7
lib historiales sit pmonens ut lib salo
monis 7 pphe. sit consummans ut nouum nota
testamentum. diuinitus inspirata. i. spu sco
inspirante tradita. ij. pe. ij. spu sco in
spirati locuti sut sci di hoies. utilis e ad do
cend. nescientes. 7 hoc tam isto ut i libs
legis q ex. ut in historiabz ad arguendu
negligentes in agyographis moralibus
ut in libs salomonis. ad corripiend. i. dure
increpandum rebelles in pphis. ad erudi
endes 7 disce insipientes. ut pficiant i euo.
7 i epis erudiendis mgro in iusticia. i. ut
iustus fiat. nec solu iustu s pfectu. h e qd
subdit. ut pfectus sit ho dei. i. qui do seruit
7 ei fecit homagiu. pfectus. s. sit exegitato
ad q instructus 7 alios docendo. qr pfectus ois
erit si sit sicut magr eius. luc. vi. de illo a
legit act. i. cepit ihc facere 7 doce. mt. vi. estote
pfecti sicut pr ur celestis pfectus est. homo igr
dei instructus p scripturas. ad omne opus bonu
s. qntu ad dm. ad seipm 7 ad pximu. uel ad
opus mediatoris pfectus 7 pfectionis. ¶ Nota 3ᵒ
illo hic q homo dei dz ee pfectus quadrup
pfectione. pma est cognitionis. i. cor. i. u
tis perfecti in eodem sensu 7 i eade scia.

.ii. dilectis. col. iii. an oia caritatem hete. q e vinculum pfectonis. iii. locutois. Ia. iii. si quis in vbo n offendit hic pfcus e vir. iiii. gulatois. deu. xviii. pfcs eris et absq ma cula. et c. Agit q sr i. doctrina meam. Contra. x dr Io. vii. doctrina mea n est mea. Sed maledictio ap. doctrina mea. Resp. sua dr inustio n auctor. Item sr i. antiochie. Contra. Antiochia nullam tribulatom leg pass e. ut pz act. xv. Resp. secdm glo hic loq de Antiochia psidie de qua erat thymo. n de antiochia sirie. Item sr i. omis qui pie volut vive. Contra. multi sci vivut in magna pace et gloria. Resp. psecutom accipit large p quacuq tribulace. siu extiori siu interiori. Item oppo. q sili mali no vivut sn aliqua tribulace. Resp. hnt tribu latom. s; n paciunt q n sustinet pacienter. Item sr i. mali hoies pficiet. Contra. sup. e. ultra n pficient. Resp. ibi loq de quibzda spali hic de mal gnali. Item sr i. sacras liras. Contra. lre ipe nich hnt sacra tas. Resp. sacre dnr n roe signor s; rerum sigatarum que sacre sunt. licet ipe figure lrarum n sint alius sacratores. Item sr illd. ois scriptura. glo. cui actor e s. Contra. omis ue scripture actor est s. Resp. oium uerarum scripturarum actor est s modo cói p gnem re uelatom. s. silia actorum ad cognitoem il lustrndo. s; h modo spali. s. illius. per re uelone spalem p gratiam inspirando.

Testificor coram deo et cetera.

Sup. c. precedenti monuit ad pseuantia in credendo. hic monz ad pseuantia in do cendo. duplici roe. pma est pp maliciam futuri tpis. scda pp ppinquitate sue mortis. ibi uo ingula. In pma pte pmo hortat ad pdicatois pseuantem instantia. scdo subdr cam necam. erit eni tps. In pma pte pmo ponit admuone. scdo exhorta tionem. pdica. Adiurat uo pmo p diui nas psonas. scdo p diuos effcus. et p ad uentu. exhortatur uo ad duo. pmo ut i stanter instruat hoies in bono. scdo ut re uocet a malo. argue. dr g. testificor. et sic lre ponitur te instruite ad salute. et q sic est. testificor coram do pre. i. adiuro te tes te do pre et xpo ihu dei filio. sile ha. i. thi. v. testor coram do et dno ihu xpo. qui. s. x ihc. iudicaturus est. q pr omne iudiciu de dit filio. Io. v. et ipe est qui ostitut e a do iudex uiuor et mortuor. act. x. iudicatus dico uiuos et mortuos. dup. ul uiuos et mortuos corpe. i. illos qui uiui repieret resi dui tormtas antix. et illos qui tuc mortui repient. ul uiuos et mortuos spualr. i. iustos et iniustos. et testificor et p aduentu ipi. s. ul pmu p que emandus est. ul ultimu pp q timedus. et testificor et per regnu ei eternu ut tu ei co regnes. ps. reg. t. reg. o. se. pdica. ubum n detineat q ubu. q antho me intllr de ubo dei. ecc. iiii. ne retineas ubu in tempe salutis. insta. i. instanter pdica. opptune qntu ad eos qbz placet. pu. xvi. smo oportunus e optim. inoportune qntu ad eos quibz displicet et quibz ubu dei e in on. et l; qntu ad eos in decreis ioportun. tu tn optime agis. n solu pdica s; argue negligentes. ul pot iungi hoc q dico inoportune cu eo q est argue sic. ioportune argue negligentes. obsecra. i. ad iura nolentes. increpa dbiles aspis in pcco psistentes. et pmittit obsecratom. incre patioui. q samaritanus infundit oleu et vinu. luc. x. increpa ing in oi pacia re pugnantiu. et doctrina acquiescentiu. h aut duo bn iungit. s. paciam et doctrina. doctrina. n. uiri p paciam noscit. pu. xix. et in ps. beni pacientes erunt ut anunciet. erit. n. hic ponit cam necam pp q monz eu ad pdicatois instantiam. que e malicia fu turi tpis. dup. pma est q hoies futi tpis ptempnent doctrina salutis quo ad mores. scda q ptepnent doctrinam ueritatis quo ad fidem. et a ueritate. dr g. erit eni. q. ita mo neo ut instes pdicatoi et nece est tn. erit eni in futo tps malu et piculosu. g. iii. in nouissimis diebz instabunt tpa piculo sa. cu sana doctrina. i. doctrina sanitatis effec tiua. sicut medicina dr sana. ps. misit il bu et sanauit eos. n sustinebunt. q. sibi honosum. q ptpedes in pedibz stulto doctrina. ecc. xxi. amos. v. odio hnt in porta corri pientem. s; coacuabunt sibi magros ad sua desidia. i. s sua desidia. docentes eos. ys. xxx. qui dnt uidentibz nolite uide et c. et post. loqmi nob placentia. et pu. xviii. n recipit stultus ubia pdentie n ea dixis q uersantur in corde suo. et dr optime coacer uabunt sic lapides. aciuus ei est aggatio diuisarum rerum. irronabiliu sibi iunce n ueniu entiu. qualis est ogregatio hereticorum qui irro nales sunt. q rom n acquiescunt. et sibi iunce n ueniunt. pp diuisas et ctrias sectas. dicit et magros in plali. magr eni ecce tom vn est xps. mt. xxiii. magri aut hereum diuisi. Iac. iii. nolite plres magri fi. ipi dico pru rientes auribz. i. desidio audiendi curio sa. et nutiha. sicut athemensibz. act. xvii. ul magros prientes. i. pruritu gnantes in auribz. vn glo. dr scalpentes auditu et a ueritate qd fidei catholice auditu meliore et exteriorem audiunt. ys. lix. corruit ueritas

in plateis. ps. h' exclamat. ps. saluu me
fac ds. qm defe. s. q. di. s' ui. a fi. ho. s. uita
uite. iusticie et doctrine. ad fabulas aute q'
magis sun doctores que directe opposita uitam.
qz sed tullium. fabula e ubi n uere n ueri
siles res narrantur. quertent. ecc. xxi. homo
acharis. q. fabula uana. et in ore discipli
natorum assidua erit. tu uo uigila. hic monz
ad pdicatores seu doctrine pseuerantia. ne
supra ex ppinquitate sue mortis. et pmo
ponit exhortatione. sedo ad doctrina. sedo sb
dit rone necessaria. Ego enim. In pma pte p
monz ad doctrinam ibi. sedo exempli opis
fac. dr g. tu uo. q. ita illi faciet. tu uo
intim du tpe hes optimu. uigila i tota
disciplina et doctrina ecclesiastica. tamq ianii
tor. mar. xiii. ianitori pcepit ut uigilet
et tamq speculator. eze. iii. fili hois specu
latorem dedi te domui isrl. in oibz hoibz
. s. docendis. labora instruendo. s. sapientes.
exhortando pficientes. confirmando pfcos.
ysa. xxxii. bi qui seminatis sup ces aqs.
opus. q. et n solu doceas ore. sz et fac opus
euuangeliste. i. q ore euuangelizas ope ipleas.
ro. xv. n audeo ad loqui eoz que p me n
efficit xps. fac mq ut ministeriu tuu pfcte c
pleas. hec est q subdit. ministeriu tuu. s. sta
tus tuu n dominiu. qz qui maior uestrum est
erit minister uester. iple. i. pfcte cople. scia. s.
uita et doctrina et ut melius impleas. sobrius esto
. i. in oibz modis serua que uitat tempe
ancias. maxie aut hec dr ne oratione da pre
cepti nimis se affligeret. i. pe. v. sobrii esto
te et uigilate et ro. xii. ronale obsequiu
urm. Et Nota hic q euuangelista. vii. opa dz
facere. pmo terrena cotepnere. mt. xix. ecce
nos reliquimus oia et c. sedo solis spualibus
uacare. ii. ti. ii. nemo militans deo implicat se se
cularibz negotiis. tercio carnem domare. i.
cor. ix. castigo corpus meum. et in seruitutem redi
go. quarto carnalibz parentibz renuntia
re. gal. i. continuo n acquieui carni et
sanguini. v. studio scripturarum sacrarum intende
. i. thi. iiii. dum uenio attende lectioni ex
hortationi et doctrine. vi. pacis et miseris ho
minum copati et mis condicere. ii. cor. xi. qs
infirmatur et ego n infirmor. vii. pro
hiis quibz pdicat dnm assidue orare. ro.
. i. testis est michi ds q sine intermissione
memoriam uri facio sp in orationibz meis.
Ego enim. hic ponit exhortationis rone
necessaria. s. ppinquitate sue mortis. et pmo
ostendit q cito morituru sit. ii. q bn uixit.
bonum certami. tercio quale pmiu ei paratu
sit. in reliquo. quarto q idem pmiu etia
aliis dabitur erit. no solu. dr g. ego enim. q

uigila et labora et sic te oz facere. ego enim
iam delibor. i. degustor et sapio do offerri.
sic grata hostia. qm. n. aliquid liquidu of
ferebatur do degustabat sacerdos an eet dig
num do offerri ul non. sic pallides apli e
rant qn quedam pslibationes. sub ista metha
phora dr. ego. n. iam delibor. s. p passio
nonem et tempus mee resolutionis instat
p mortem. mors. n. scdm resolo e qz educit
de carcere corpis. ps. educ de carcere aiam meam. m.
mors aut pcco n est resolo sz religatio
qz ligantur aie fortioribz uinclis in iferno.
mt. xxii. ligatis manibz et pedibz mittite
eu in tenebras exteriores. bonu certami. hic dr
continuatur. uno mo sic. q. n. quis quieretur ui
sus mortem tua instare ostendit qz cursu
meu consumaui. alio mo sic. q. tps mee re
solutionis instat. n tn timeo. qz bonum
certame certaui fide contra aduersarios hacte
nus defendendo. i. cor. ix. sic pugno n
qn aerem uerbans. cursu consumaui. fide sus
cipe nolentibz pdicando. pdicatorem enim
sicam uocat cursum. gal. ii. ps. talem
cursionem qz uelociter currit sermo eius. fide
seruaui. in confessione fidei pseuerando. et
me p ea qn p capite xane religionis ex
ponendo. h est prudentia serpentis q totu
corpus exponit p tuendo capite. mt. x. esto
te prudentes sicut serpentes. in reliq. i. in
futuro tpe. reposita est m. q. in deposito cu
ntus a me auferet. g. i. scio cui credidi et cer
tum. corona iustice. i. que debetur iustis.
. i. pmiu eternu q debetur uictoribz. et uo
catur corona qz interminabile. g. ii. non
coronabitur n qui lime certauit. ysa. xxviii.
erit dns exercituu corona glorie et serti ex
ultationis residuo ppli sui. quam reddet m
dns. qz m. s. pmisit et ego merui. ido
n dr dabit. in illa die in die. s. mortis
mee. et hoc faciet qz ipse est iustus iudex. ps.
ds iudex iustus et c. Non solu aut m reddz
dns hic coronam. sz et hiis oibz qui dili
gunt aduentu eius. ultimu. s. ad iudiciu
clamantes cum iohe. apo. ult. ueni dne
ihu n hiis qui timent. i. qui hnt causam
timendi. s. pctm mortale. os. vii. quid
facietis in die aduentus eius. ul qui diligunt
aduentu eius pmu in carnem. qui. s. eum
bonis opibz n ipugnant. Et Nota hic qz
sup ia. qui iudicaturus est uiuos et mor
tuos. glo. qui uiui repientur. post pse
cutiones antixpi. g ut q illi n sunt
mortui. Contra. heb. ix. statutu e oibz se
mel mori postea aut iudiciu. Et Ergo omnes
sunt mortui qz omnes sunt pcco originali ob
ligati. q aut dr q iudicabit uiuos et

mortuos. h' dicitur respectu ad quod erit iudicium
non ad quos iudicans. quia tunc omnes erunt prius mortui
et tunc resuscitati. Item litt'a. iusta oportuit
in portu. Glo. tunc sponsum magis exac-
tat quem edificat. Glo. s' glo. exactat prius
et edificat postea. Item littera. prouentes auri-
bus. glo. pruritu libidinis corrumpitur in car-
ne integritas castitatis. g' solo peccato car-
nis perditur aureola uirginitatis. Glo. non
tamen hec perdit uirginitatis eternum. h' eius integritas
.i. puritas ornamenta seu peccato uel si perdit re-
parari potest per penitentiam. Item litt'a. a ueritate
et c. Glo. omnes desiderant scire ueritatem. Glo.
ueritas per se amatur. s' inquantum ueritas. h' per
accidens ab aliquibus oditur inquantum moribus
eorum est contraria. Item litt'a. sobrius esto. glo. hec
uirtus omnes alias temperat. Glo. non temperat
fidem aut spem aut caritatem cum non sit circa
eandem uim. Glo. non temperat eas mouens
informando h' remouendo prohibentes. s' excel-
sum. Item sup' li'. cursum consummaui. glo.
quod poterit hec dicere cum restaret passionis
tam magna certamen. Glo. s' glo. hec dicit
non propter rem plenam. h' propter spem firmam.
Item sup' li'. corona iustitie. et glo. ro. vi. gratia
dei uita eterna. g' ex gratia datur et ex uita.
iusti. Glo. et ex gratia datur comparatione habita
ad radicem uite. et ex iustitia comparatione
habita ad sedem operis. et consensu liberi ar-
bitrii.

Festina ad me uenire cito et c.
H' est quarta pars totius epistole. ubi post saluta-
tionem et gratiarum actionem et instructionem
seu exhortationem ponit. q. epistole conclusionem. in
qua ostendit affectum suum ad thymotheum. primo
eum ad se uocando. secundo eum salutando. sa-
lutat. In prima parte primo monet ut festi-
nanter ueniat. secundo ostendit cum quibus personis
et rebus uenire debeat. marcum. tertio ut magis
festinet mala que in eius absentia sustinuit
insinuat. alexander. iiij. ostendit per que loca
et quando uenire oporteat. erastus. In prima parte
primo ponit monitionem exhortationem. secundo rationem.
demas. dicit ergo. festina. q. ita quod mee reso-
lutionis instat et quia sic est. festina ad me ue-
nire cito. quia uolo te ante mortem uidere. ro. i.
desidero uidere uos ut aliquid impertiar uobis gratie
spiritualis. nec solum ideo festina. h' et quia quo-
dammodo sum solus. demas. n. me dereliquit.
propter adulatores. est enim amans s' temporis.
et non permanebat in tempore tribulationis. hic est
ille demas de quo habetur col. iiij. salutat uos
lucas medicus karissimus et demas. dereliquit inquam.
ipse dico. diligens hoc seculum. presens non futurum.
.i. amore presentis seculi me dereliquit. et abiit
thessalonicam. que est ciuitas macedonie.

et crescens. abiit supple in galathiam. uilius
uidelicet a me in ministerium. tytus. scilicet missus
a me abiit in dalmaciam. lucas. s. ex omnibus ita
est mecum solus. glo. lucas indiuulse se ha-
bet ad paulum qui et euangelium scripsit et actus et
uniuersales epistolas. i. catholicas. amator la-
boris et disciplina. marcum. hic ostendit cum
quibus personis et rebus uenire debeat. et primo
cum quibus personis. secundo cum quibus rebus. penula.
dicit ergo. marcum assume et adduc tecum. h' erat
consobrinus barnabe. sicut habetur col. iiij. qui alio nomine
iohannes dictus est. ob quem fuit dissensio inter
paulum et barnabam. act. xv. h' erat est de
quo petrus scribit. i. pe. v. salutat uos ecclesia
que est in babilone. et marcus filius meus. alio
enim cum petro. alio cum paulo fuit ut dicit haymo.
est enim mihi utilis in ministerium euangelii. s. et predi-
cationis. glo. licet ipse uinctus exulis non neglige-
bat euangelium predicationem. ideo thymo. et mar-
cum uocat. tytum autem misi ephesum quia uice-
nia ibi ageret. unde facilius uenire potest. quia
per hoc non impediet officium tuum. de hoc tytico col.
iiij. que circa me sunt omnia uobis nota faciet
tychicus karissimus. penulam quam reliqui troade apud
carpum illum hominem uenientes affer tecum.
quid sit ista penula duplex est opinio. s' enim hay-
monem penula est uestis consularis quam sibi
ob recordationem retinuerat a patre suo. consue-
tudo enim erat romanis ut se pacifice recipien-
tes uocarent fratres. et darent eis romanas
libertates. et potestatem faciendi ciuia et consu-
les et insignia consularia. sicut g' h' ipsi conces-
serunt tharsensibus sibi occurrentibus et pa-
cifice recipientibus eos. inter quos pater pauli
qui nobilis erat unus de consularibus erat et ha-
bebat huiusmodi uestem consularem. unde et paulus
uocat se ciuem romanum. act. xxv. huiusmodi g' ues-
tem penulam uocat s' haymo. et hanc
uult sibi afferri. s' ieronimum autem. penula est
uolumen legis quod uult sibi afferri. affer
insuper penulam. et libros. s. scriptos. maxime
autem membranas non scriptas ut ibi scribam
epistolas meas. ad memoriam aliorum non meam.
alexander. hic ut magis festinet insinuat
ei mala que in eius absentia sustinuit. et
tangit tria genera personarum. primo personas
uitandas. que tribulationem ei intulerunt. secundo
personas miserandas qui eum ex timore dimi-
serunt. in prima mea. tertio personas imitandas
et laudandas qui ei in tribulationibus auxilio sub-
uenerunt. saluta. In prima parte primo
tangit alexandri culpam. secundo penam
futuram. reddet. tertio excommunicationem. quem
et tu. uix. sine causam sustinam. ualde enim.
dicit ergo. alexander. quasi illi me dereliquerunt. h'
alexander erarius. i. faber eorum que fiebant ex

ere. vel auctos erarii dyane. multa mala
ondit mi. i. fecit. hic e alexand qui fab
ricabat edes dyane apud athenas. qui omnes
contra aplm commouit. ubi de hoc scriptum sit non loqr.
sz act. xix. demetrius apud ephesum talia e
gisse reperitur. et dicit ondit non fecit. qr p secutio
illa non puenit ad fine et potuit illi. z sz ces
sauit. hic est alexander q dz quem tradit nau
fragasse. i. thi. i. et qr hoc fecit reddet illi
dns. non dicit reddat sz reddet qr uba e pnu
ciantis non ipcantis. reddet inqt f. opa ei.
apo. xiiii. opa illoz secuntur illos. quem et tu
deuita. tamqam hereticum et excitatum. tyt. ult.
hereticum post pma et scdam correptionem deui
ta. et debes deuitare. ualde. n. restitit u
bis meis. no solu p seipm sz et alios con
me commouendo. In pa mea. hic tangit
psonas nutantes. ubi po ondit qz solus
relictus fuit. ii. relinquentibz peit. non illus
tro ondit qz xps eum adiuuit. dns a. iiii.
ondit q plene eum liberauit in psenti ab oi
culpa. in re p gram et liberauit ab oi pe
na in spe p glam. liberauit aut. dicit g. in
pma. q. ita fecit mi alexand. sz et alii me
dimiserunt. qr in pma mea defensione
.i. qn p cepi defende ewgm contra illum alexan
drum. et p hoc inuit se sepe contdisse. vel i p
ma mea defensione. i. tribulone. quia
psens tribulo defensio dz. qr iustus a desp
ratione fuca defendit. nemo mi affuit
adiutor. sz omnes mei me deliqrunt. zac.
xiii. pacute pastore et dispgent oues g
gis. no illis iputetur ad culpa qr h ex
humano timore fecerut. sicut et discipli qui
fugerunt. mr. xxvi. dns aut mi astitit.
adiutor. s. ad patiendum quanto plus ab ho
minibz relictus fui. ps. non uidi iustum de
relictum. heb. xiii. dns. n. dixit non te desam
nz delinquam. et confortauit me ad pdica
dum. nau. i. bonus dns et confortans i die
tribulois. confortauit inqt ad h ut p me p
dicacio ipleretur. i. p me ad multos ple
ne deriuaretur. qr a ierlm usqz ad illiri
cum repleui ewgm. ro. xv. et audiat omnes
gentes. ewglii. s. pdicaconem. ps. i omn
t. exi. son. e. et liberatus sum. ne de ore leo
nis. i. neronis. licet postmod fuit ab eo oc
cidendus. cum enim uenisset roma uinct
pmissus est libe pdicare. sic pz act. ult.
tullo neronem dicit leone ppt furore et fortitu
dinem regalem. vel de ore leonis. i. dyaboli
q dz leo ppt sua crudelitate. i. pe. ult. tamqam
leo rugiens circuit querens quem deuoret. libe
uit aut me dns. n alius. ps. dns adiutor
m. et liberator meus. liberauit inqt ab oi opere
malo. in psenti p gram. et saluum faciet
me in futuro p glam. ipe dico ducet me i reg
num suum celeste p glam. non i regnum terrestre.
Jo. xv. regnum meum non est de hoc mundo. cui gla
in scla sclorum. sclorz. i. thi. i. regi sclorz
imortali inuisibili soli deo honor et gla. am.
confirmatio est petitois. Ihod. hic qr cons confor
tat suos in tribulae. vii. modis. pmo ii
tute sustinendi eis augendo. i. cor. x. dabit
et cum temptacoe puentum. ut possitis sustinere.
.ii. consolaom eis inmittendo. ii. cor. i. deus totius
consolois qui consolatur nos in oi. tio liberaom p
mittendo. ps. cum ipo sum in tribulae. eri. e. iiii.
itecillitatem ipugnatium ostendendo. ms. x.
nolite timere eos qui occidunt corpus et c. vo. exe
pla scoz monstrando. i. mac. vi. elephantis
ondunt sanguinem uue. i. deuocom confes
soz et mori. i. deuocom martiz. vi. anglorum
auxilia destinando. iiii. re. vi. noli timere plures sunt
nobiscum quam cum illis. vii. celestia pmia p
ponendo. gen. xv. ego ptector tuus et
merces tua magna nimis. Saluta. hic
tangit psonas inuitandas et laudandas.
dicit g. saluta. q. alexandrum deuita. saluta
uo psciam uxore et aquila uirum ei. hos spa
lr qr apud eos hospitabatur. act. xviii. et
honesifori domum. i. familiam. s. i. det misericordiam
dns honesifori domui. erastus. hic ondit
p quem loca et qn uenire debeat. et pmo p
que loca. ii. qn. festina an hyeme. dicit g.
erastus aut remansit corinthi. hoc notat
ut p loca illa uenies uisites eos. trophimu
reliqui infirmum mileti. est aut mileta iuxta
ephesum ut dicit actor. de isto trophimo h. act.
xxi. festina an hyeme uenire. glo. ppter
ymbres et frigora monet i autumpno uenire.
salutat. sua ondit affeconem ad thymotheu
eum uocando ad se. hic ondit eum salutando.
p ex pte alioz. scdo ex pte sua. dns. ubi
pmo optat ei dnm gram pndalem. ii. gram.
nobis. dicit g. salutat. qs. ita moneo ut fes
tines et ut affectum scoz qui mecum sunt cognito
libentius et citius uenias. scias qr salutat te
eubolus et pudens et epim. hunc linum sic
dicit tullus tradit hystoria scd post petrum
epm romanoz et claudia et salutat te et
omnes fres. nec solum ipi. sz ego te saluto sic.
dns ihc xc cum spu t. sit. alr. n. male est
spui nro si cum eo fuit dns. eccles. iiii. ue soli
quia si ceciderit no hz subleuantem se. et non
dicit cum corpe sz cum spu qr cum spu e p fami
liarem associaconem. cum corpe non. sz i corpore
ut i templo. i. cor. vi. an nescitis quia mbra
ura templum sunt spc sci. gra nobis. glo. ne
admonitus irascaris. gra sit uobis. i. re
cum et c. sit suple am. confirmatio e petitois et
conclo totius eple. Hic qr sup illud. festina

ad me uenire. Cont. ex epheso erat ergo gige.
sed dimittere non debebat. Exp. dimisi prius ad tem
utilitas esse particularis que minore pro uti
litate esse uniuersalis. pro qua eum uocabat.
Jt sup id. penulam quam reliqui. glo. penula
est uestis consularis. Cont. i. thi. vi. habentes
que tegamur non quibus ornemur. dicit glo. huius gene
ri similius. Exp. uestis illa ad regimen pertinebat
largo. qui ad protectionem romane libertatis. Jt
sup id. et libros. quasi quare mittebat pro libris
qui electus erat per spiritum reuelationis. gal. i. Exp.
secundum eccl. non mittebat ut in eis disceret sed ut eos
fidelibus relinqueret. et in eis consolationem acciperet.
Jt sup id. omnes me dereliquerunt. Cont. lucas in
diuulse ei adhesit ut dicit eccl. Exp. loquitur hic
de coadiutoribus in predicatione. lucas solo erat
notarius in scribendo. Jt sup id. audiant
omnes gentes. Cont. multe gentes sunt quibus
paulus non predicauit. Exp. omnes audierunt
uel predicationem ipsam uel famam predicationis.
Jt sup id. priscam et aquilam. glo. dicit. quod
prisca erat uxor aquile. Cont. uir debet preponi
uxori. Exp. secundum eccl. preponitur uxor. qui in fide
feruentior. unde preerat in ordine gratie. licet
uir preesset per ordinem nature. Jt sup id. trophimum
reliqui infirmum. quasi quare non sanauit eum.
Exp. quia non expediebat uti miraculo. quod sub
erat humani remedium. Jt sup id. claudia.
queritur eccl. quare hanc solam mulierem ponit. Exp.
secundum sicut ipse dicit ceteris clarior et nobilior erat.
Explicit epistola ad secundam ad thymotheum. Jncipit
epistola ad tytum.

Paulus seruus dei apostolus ihesu xpisti.

Hanc epistolam scribit paulus apostolus tyto disci
pulo suo. creten. archiepiscopo. hunc enim pau
lus in creta archiepiscopum ordinauerat. hic aliquan
tulum nimis mollis et parcens et remissus in
correctione subditorum erat. ideo ipsum ad seueri
tatem et auctem officii sui citat. scribit autem
ei a nichopoli ciuitate. Jntentio igitur apostoli in
hac epistola. est tytum ad uirilis exequendum episcopale
officium admonere. modus autem agendi patet ex
diuisione epistole. primo enim premittit salutationem
secundo instruit eum de episcoporum suffraganeorum or
dinatione. huius rei. tertio hortatur ad subdi
torum suorum diligentem informationem. c. ij. et iij.
quarto ponit totius epistole conclusionem. c. iij. circa
finem. cum nulso. Jn prima parte primo ponitur
persona salutans. secundo persona salutata. tyto.
tertio forma salutationis. gratia et pax. Jn prima
parte personam suam describit et commendat. primo
a statibus sui qualitate. secundo a fidei sinceritate. secundum
fidem tertio a spei certitudine. Jn lpe. quarto
a predicationis auctoritate. manifestauit. dicit ergo.
paulus nomine. seruus conditione. seruus inquam non
peccati sed dei cui seruire regnare est. apostolus dignitate

xpisti ihesu. qui per ipsum accepit gratiam et apostolatum.
ro. i. ipse dico existens secundum fidem electorum dei. i. tenens
et predicans fidem quam tenent. et in qua saluan
tur electi dei. quam constat esse ueram et rectam quia
non possunt electi induci in errorem. mat. xxiiij. et
etiam secundum agnitionem ueritatis et bene ponit fidem
agnitionem. fidem enim sequitur agnitio. ysa. vij.
secundum aliam translationem. nisi credideritis non intelli
getis. ueritatis que secundum pietatem est. i. secundum xpistianam
religionem. secundum glo. hoc ideo dicit quia est ueritas
et in liberalibus artibus que tamen non pertinet ad xpistia
nam religionem. ideo dicit. i. thi. vi. siquis aliter
doceret et non acquiesceret sermonibus et cetera. et ei qui
secundum pietatem est doctrine superbus est et nichil sciens.
apostolus inquam tendens in spem uite eterne. i. per
apostolicum officium sperans se habere uitam eternam.
hec enim est fructus apostolici officii. unde dominus est
ei. mat. v. gaudete et exultate. ecce enim
merces uestra multa est in celo. quam. s. uitam
eternam promisit. i. ab eterno dare preordinauit.
deus pater qui non mentitur. per quod ostendit quod eius
promissio implebitur. num. xxiij. non est deus quasi homo
ut mentiatur nec ut filius hominis ut mutetur.
ro. iij. est autem deus uerax. omnis autem homo men
dax. promisit inquam ante tempora secularia. i.
ante tempora cum hoc seculo defluentia. i. ab eter
no. simile habetur. ij. thi. ij. secundum gratiam que data
est nobis in xpisto ihesu ante tempora secularia.
manifestauit autem temporibus suis optimis. uer
bum suum. i. filium suum. gal. iiij. cum uenit ple
nitudo temporis misit deus filium suum. et in ps. no
tum fecit dominus salutare suum. et per hoc quod dicit manifesta
uit uerbum suum manifestauit nobis uitam eter
nam. quia ipse est uia ueritas et uita. mani
festauit dico. in predicatione non solum in re
exhibitione. que predicatio credita est michi
.i. commissa ut fideli dispensatori. i. cor. ix.
dispensatio michi credita est. et gal. ij. cum
uidissent quod creditum est michi euangelium preputii et cetera.
credita inquam secundum preceptum saluatoris nostri dei.
.i. ihesu xpisti qui est saluator noster. phil. iij. sal
uatorem expectamus et cetera. de hoc precepto. act.
xxij. uade ad nationes quia ego longe mittam
te. et act. ix. uade quia uas electionis michi est iste
et cetera. paulus inquam scribit tyto dilecto filio filio
inquam non secundum carnem sed secundum communem fidem. non priuatam
fidem alicuius. i. secundum fidem catholicam que omnis est.
est enim lux uera que illuminat omnem hominem et cetera.
in hunc mundum. scribit autem inquam in hunc modum.
gratia. i. peccatorum remissio et pax. i. mentis tranquilli
tas et ad deum reconciliatio et bene iungit ista
duo quia non est pax sine gratia. ysa. lvij. non est
pax impiis dicit deus. hec inquam sit tibi a deo
patre. a quo omnia. quia omne datum optimum et cetera.
iac. i. et in ihesu xpisto per quem omnia. ihesu inquam
saluatore nostro. omnium quidem saluator est per

sufficientia. sed non per efficientiam. i. thi. iiij. qui
est saluator omnium maxime autem fidelium. et dicit
ihesu saluatorem ad notandum quod dupliciter saluat.
s. in presenti et in futuro. uel in anima et corpore. pro.
qui mandat salutem salutem iacob. et addit
christo ad insinuandum modum saluandi. quia leuit.
christus enim est qui unctus est oleo sanctitatis. xxx
viij. huius rei gratia. Posito salutatione hic
instruit eum circa episcoporum suffraganeorum ordi
nationem. et primo ostendit quales episcopos in sua pro
uincia debet constituere. secundo quales in sua dyocesi
oportet eum esse. sine crimine. In prima parte primo
ostendit quales debent esse episcopi constituendi. ij.
quales episcopi debent esse iam constituti. oportet episcopum.
In prima parte primo oportet eum esse decentem archiepiscopum
ordinasse ut malos corrigat. secundo et ut
ydoneos episcopos ad idem faciendum constituat.
et constituas. tercio ostendit quales constituere de
beat. si quis. dicit ergo. huius rei gratia reliqui
te crete cum inde recederem te ibi archiepiscopum or
dinando. ut ea que desunt supplendo in bonis
corrigas malos. Jere. i. constitui super gentes ge
tes et regna. ut euellas et destruas et dis
perdas et dissipes et edifices et plantes.
et ideo est. ut constituas. i. concorditer statuas.
multi enim statuuntur sed non constituuntur quia non
concorditer statuuntur. per ciuitates singulas
presbiteros. i. episcopos. nomine enim presbiteri intelligit episcopum
quod patet ex hoc quod sequitur. oportet episcopum et cetera. ex hoc et quod dicit
per ciuitates et est argumentum quod episcopus non
est alius ordo a presbiteratu. sed est nomen superaddite
dignitatis. constituas inquam non ex consensu tuo
sed sicut ego disposui tibi. i. quales constituendos
docui. ut. s. honus pastoralis cure diuisi
facilius sustineatur. exo. xviij. prouide de omni
plebe uiros potentes et timentes deum in
quibus sit ueritas. et qui oderint auariciam
et constitue ex eis tribunos et centuriones
et quinquagenarios et decanos qui iudicent
populum omni tempore. leuit. vir sit prauo in aliquo ho
nere. si quis. hic ostendit quales constituere de
beat et primo quo ad bonam conuersationem
secundo quo ad personae regularitatem. unius
vxoris. tercio quo ad regiminis discretionem.
filios. uult enim quod filios habeat fideles ad deum.
sine querela ad proximum. sine rebellione ad
patrem suum. dicit ergo. si quis. quasi tales constituas quales
uidelicet tibi constitui. uidelicet tales. si quis sine cri
mine est. non dicit sine peccato. tunc enim nullus in ecclesia
recte possit ordinari. quia si dixerimus quia peccatum
non habemus. ipsi nos seducimus. i. jo. i. sed dicit sine
crimine. i. sine peccato accusabili. quia secundum aug. cri
men est peccatum accusatione dignissimum. quod
peccatum uocatur macula in lege. leuit. xxi. homo
de semine tuo qui habuerit maculam non offeret
panes deo suo. Unius uxoris uir. i. indiuise

et incorrupte. hoc dicit propter sacramentum. episcopus enim significat
sponsum ecclesie que debet una uni. s. christo. sicut et
habens filios fideles. i. sane fidei quamuis ad deum
hodie sublati sunt filii sed remansione ne
potes. filios dico non in accusatione luxurie
et hoc quo ad populum. sicut filii hely. i. reg. iij.
aut non subditos. i. rebelles quo ad patrem
suum. Indisciplinatio enim filiorum attestatur ne
gligentie patris. i. thi. iij. qui domui sue
preesse nescit quomodo ecclesie dei diligentiam habebit.
Nota autem hic quod bigamia. vij. modis
committitur secundum iura. Primus casus est quando quis
diuersis temporibus habet plures uxores simul et
ambas cognoscit. Secundus quando quis diuersis tem
poribus habet plures uxores. unam simul et alteram non.
Tercius quando quis eo tempore habet plures uxores de facto.
cum de iure non possit. Quartus quando quis cum vi
dua ab alio marito cognita contrahit. V.
quando quis cum muliere corrupta licet nunquam uiru
habuit sciens uel ignorans contrahit. Vi.
quando aliquis uxorem suam postquam ab alio cognita
est cognoscat. Vij. quando quis post uotum sol
lempne continentie de facto contrahit. Oportet
enim. hic ostendit quales debent esse episcopi iam con
stituti primo quo ad declinationem mali. secundo quo
ad operationem boni. sed hospitalem. tercio quo ad
doctrinam ubi dicit. amplectentem. quo ad
declinationem mali duplex. primo in generali. secundo
in speciali. non superbum. ubi tangit duo mala
exteriora. non uiolentum quo ad operationem bo
ni duplex. nam primo tangit tria bona in
temporalibus. s. hospitalem. ij. tria bona in
spiritualibus. iustum. dicit ergo. oportet enim. quasi tales
constituas presbiteros. oportet enim episcopum. per hoc patet quod
nomine presbiterorum intelligit episcopum. sine crimine esse.
i. irreprehensibilem de crimine. non sine peccato. quia
quis potest dicere mundum est cor meum purus
sum a peccato. prou. xx. oportet episcopum irreprehensibilem
esse et hoc. sicut dei dispensatorem qui habet di
uina dispensare. i. cor. iiij. sic nos existimet
homo ut ministros dei et ministros dispensatores
ministeriorum eius. non superbum. per elationem. quia licet super
alios sit dignitate. non tamen debet superbire. ecc. xxxij.
rectorem te posuerunt noli superbire. extolli et ecc.
x. sedes ducum superborum destruxit deus. non iracundum.
per indignationem. Jac. i. ira uiri iusticiam dei
non operatur. non uinolentum per ebrietatem. ideo pro
hibitum est in lege. leuit. x. aaron et filiis
suis ne tempore uices sue bibant uinum. ecc. xx
xi. uinum multum potatum irritationem et iram
et ruinas multas facit. non percussorem per fero
citatem. et hoc duplex. nec spirituali uerbo malo.
nec corporali gladio. baculum enim portat non
in usum percussionis. sed in signum episcopalis auctoritatis.
debet tamen baculus esse pungitiuus in fine pro correc
tionem malorum et tenorum. sed attractiuus

lupi p attractom bonor. n turpis. i. scla
ris lucri cupidu p cupiditate. i. n negoci
atorem. i. thi. iij. n turpe lucr sectantes.
z ij. thi. ij. nemo militans do iplicet se
negociis sclarib. s oz epm ee hospitale
pietate dom. n. epi dz ee sicut hospitale
ut dom loth. gen. xix. et dom abrahe
gen. xviij. vn p hi dectin pti legi. gg.
quedam elem reptasse. lxxxv. d. benignu
mansuetudine z liberalitate q sigat cap
tauli gra eor qui hospites dure recipiut.
ecc. iiij. noli ee sicut leo in domo tua. eu
tens domesticos tuos. sobriu ab pietate
ne mensa ei sit mca pictoris p diuersita
te ferculoz z aloz. luc. xxi. attendite ne gra
uentur corda ura crapula aut ebrietate.
iustu. pver. cap. i. diligite iusticia qui
iudicatis terram. scm do. leuit. xix. sci esto
te qm ego scus su. continentem. sibi ipi. ecc.
xxvi. n est digna ponderatio continentis
aie. Notandu uo q est quadruplex p
cussio. prima ubi inordinati. ie. xviij. ve
nite pcutiam eu lingua. ij. mali excepli.
.i. cor. viij. sic eni pcutientes osciam fratu
infirmas i xpm pctis. tcia flagelli. pvb.
xxiij. si pcusseris eu uirga n morietur
quarta gladij. luc. xxij. symo hus gla
diu pcussit suu pontificis. Amplectete
hic ondit quale oportet ee epm i doctri
na z hec dupl. pmo in affcu. scdo in effcu
ut potes sit. dr g. Amplectetem. q. oz epm
ee z amplectantem amore z affcu uolun
tatis. sicut ps. qui ait qua dulcia fauci
bz meis elo. t. eu qui s doctrina e. i. qui
est cruciens ad docend fidele. i. ueracem
sermone. eph. omis sermo mal n pce
dit de ore uro. s siquis bon e ad edifi
catom. Jo. incautis absq sinone custa
tio cunt exemplo pdest tm silentio nocet.
na latratu canu et baculo pastoz lupi
sut arcendi. ut potens. q. h mgr ita beat
ut potens sit uita et scia. luc. ult. po
tens in ope z sermone. exhortari. sacien
tes ad bonu. de xpo legi. ap. ij. q loqbat
sicut potestate hns. z n sicut scribe z pharisei.
qui dicut z n faciut. ms. xxiij. exhortari
mgr in doctria sana. i. sanitatis effcua.
z eos qui contradicut. s. rebelles q contradic
ut ubo et obsequendo. de quib. ij. thi. iij. q
adm iannes z mabres restiterunt moysi.
sic z hij resistut ueritati. ul sco male vi
uendo. qui ositent se nosse dm fcis aut
negant. i. eod. tales mgr sic potest argu
ere de malo. ij. thi. iiij. argue obsecra
increpa. Hic qr sup id de hec q ait
i pncio. glo. hanc eplam scribit tyto

que creauit epm. Q. solus ds creator e.
R. creare dz n pprie sz transsumptiue q qsi de
nichilo fecit. eo q nullu in ecca gradum
honoris habuit. Je sr id. q pmisit an
te. Q. tuc nudz erat an pmitti posset.
R. pmisit. i. pordinauit. Je sup illd
tyto dilco filio. Q. archiepc erat. g
sicut sit in litteris suum pontificas fr no
fil uocari debebat. R. qmuis coet frat
dignitate. erat tn fili fide. q in fide ab
ipo genitus. vn addit s comune fidem.
Je sup id s comune fide. glo. i. catholica
ul uniusalem. Q. n oms credut. R.
ulis est aptitudine n actu. Je sup illd.
gra z pax. q quare n n z mia. sicut
in epla ad thymo. qui silr erat ep. R.
q hic erat nimis remissus. thymo illo
magis seuer. Je sr id. a do pre z c. Q
indiuisa sunt opa trinitatis g debuit di
cere z a spu. s. R. spc. s. intelli in pre
z filio sicut nexus in extremis. ul in gra
et pace. ut dator in donis. Je sr illud
sit crimine. glo. crime est aliq graue
ul adulteriu inuidia fornicatois. z c.
Q. g qui semel fornicatus est n pot i
epm ordinari. R. n pot de iure nisi
post pactam pniam. i. n debz. Je sup
id. vnius uxoris vir. glo. post baptm Q.
aug. dr hic q z an baptm R. opinio
aug celebrior est z ulior q crimina soluutur
in bapto: non coniugia.

Sunt enim multi inobedientes z c.

Ostendit quales epos p pnicam suam
dz ostitue. hic ondit q tale eu z in sua
dioce oz ee. s. ppt maliciam subditoz. z
primo or malicia extensiue. scdo plat
p pete testimonium. dixit quida. tcio mo
net appone remediu. quamobrem icre
pa. Jn pma pte pmo ondit qua mali
sint ei subditi. scdo q multo sit arguedi
quos dz. dr g. sunt n. q. ita dz ee platus
potens exhortari in doctrina sana z eos
qui contradicut argue. z hec may tibi ne
cessarium est in tua dyoc. sunt. n. in creta
s. multi. n dr qui z quot. q stultoz ifini
tus est nus. inobedientes ad platos z ad
supiores q est graue pctm. q qsi pctm
ariolandi est repugnare. z qsi zelus ydo
latrie nolle acqescere. i. q. xv. vaniloqui
ad pximos z pares. ps. vana lo. s. v. ad
px. s. z seductores ad infirmos z inferiores.
mt. xxiiij. surgent pseudo xpi z pseudo
apke z multos seducent. sunt mgr tales
multi. may qui de circucisione sut. i. de iudis
qui sut carnali in carne n in spu. ro. iij.
quos oz redargui. i. frequr argui. non p

spem correctoris eorum. sed propter vitanda scandala
ne aliorum. i. thi. v. peccantem coram omnibus ar-
gue ut et ceteri timorem habeant. Qui. q. tunc
arguendi sunt propter aliorum subversionem univer-
sam. Qui. i. quia ipsi universas domos. i. totam
familiam fidelium subvertunt evertendo. s.
fundamentum totius spiritualis edificii. s. fidem. ii.
thi. iii. ex his sunt qui penetrant domos
et captivas ducunt mulierculas. ipsi dico
docentes. vel hec faciunt quia sunt docentes
que non oportet quantum ad predicatoris materiam. predi- ces
s. legalia debere servari. act. xv. quidam
descendentes de iudea docebant fratres. quia nisi
circumcidamini non potestis salvi fieri. turpis lucri
gratia. quantum ad predicatoris intentionem. hoc
autem exponitur dupliciter. uno modo de lucro temporali
sic docentes. gratia. i. causa turpis lucri tem-
poralis. i. propter questum. michee. iii. sacerdotes
eius mercede docebant et prophete eius in pecunia
divinabant. alio modo exponitur de lucro spiritua-
li sic. docentes gratia turpis lucri. ut. s. fa-
ciant aliquos proselitos. mat. xxiii. circuitis
mare et aridam ut faciatis unum proselitum.
i. pe. v. pascite qui in vobis est gregem non
turpis lucri gratia. ¶ Dixit quidam. hic pro-
bat maliciam cretensium per poete testimonium
et primo testimonium recitat. secundo confirmat
testimonium. hoc dicit glossa. dixit quidam. q. d. ut
tales sunt in creta. unde dixit quidam ex illis.
non notat eum quia non erat de sanctis doctori-
bus. iste fuit epigmenides cretensis ut
dicit aug. proprius eorum non dei propheta quo ad hoc
quia eorum naturam bene insinuavit. non tamen propheta
simpliciter sed poeta. et sicut dicit glossa. hoc ideo
posuit ut illi magis erubescant ex suis
accusatoribus. dixit inquam hoc. cretenses
semper mendaces contra deum. eccli. xx. opprobrium
nequam in homine mendacium. et in ore indisc-
iplinatorum assidue erit. male bestie dicte
a vastando. sanguinem. s. sicientes contra
proximum. pro. i. veni nobiscum insidiemur san-
guini. ventris pigri. q. s. gule dediti
phil. iii. quorum deus venter est. et hoc est contra
ipsos ut hoc melius credatur confirmat hoc
apostolus dicens testimonium hoc verum. s. poete verum
est. ecce ab egiptiis tulit apostolus unum vas
argenteum sicut precepit dominus filiis israel. exo.
Nota xii. ¶ Nota hic quod apostolus aliquando utitur scripturis
divinis. gal. iiii. scriptum est quod abraham duos
filios habuit. aliquando legibus humanis. gal. iii.
fratres secundum hominem dico tamen hominis testimonium confir-
matum et c. aliquando consuetudinibus approbatis. gal.
iiii. quanto tempore heres parvulus est nichil differt
a servo et c. aliquando rationibus civilibus. i. cor. xi. vos
ipsi iudicate si quod dico. decet mulierem non
velatam orare deum. nec ipsa natura docet vos.

aliquando similibus exemplis. i. cor. xv. insipiens tu quod
seminas non vivificatur. nisi prius moriatur.
aliquando auctoribus gentilium ut hic et act. xvii. sic
et quidam vestrorum poetarum dixerunt. et c. Quam ob
causam. hic monet apponere increpationis re-
medium. ostendens primo quo et ad quid sunt
increpandi. secundo de quo maxime sunt incre-
pandi. omnia munda. tertio quare isti sunt incre-
pandi. confitentur. n. In prima parte primo
ostendit quid sunt increpandi. ii. ad quid. ut
sani. dicit glossa. quam ob causam. ut sunt tales. quam
ob causam increpa illos dure. non molliter ut
soles. non sicut hely filios. i. reg. ii. pro. xxvii.
meliora sunt vulnera diligentis quam frau-
dulenta odientis oscula. increpa inquam
illos ad hoc ut sani sint in fide. sanitudo in
fidei veritate. non infirmi sicut illi de quibus
ro. xiiii. infirmum in fide assumite. sint
inquam sani quod utique erit si sint non intendentes
iudaicis fabulis de observantia legalium.
et hoc quo ad fidem. i. thi. i. ut non intendant
iudaicis fabulis. et genealogiis intermi-
nabilibus. et non intendentes mandatis ho-
minum quo ad mores. de quibus mandatis
mat. xv. relinquentes mandatum dei propter tradi-
tiones vestras. hominum dico aversantium se a
veritate spiritualis intelligentie. ut vite et doctrine
ii. ad thi. iiii. a veritate quidem auditum
avertent. et c. Omnia munda. hic ostendit de quo c. ii
maxime sunt increpandi. quia. s. [illegible]
cibaria more iudeorum dicentes quedam esse
munda. quedam immunda. primo ostendit quod in cibis nulla
est immunditia quo ad bonos. ii. quod nec quo
ad malos. coinquinatis autem dicit glossa. omnia. qui
ita dure increpandi sunt quia a veritate
se avertunt. quod patet quia male de cibis sen-
tiunt dicentes aliqua esse immunda. quod falsum
est. omnia quibus humanis usibus concessa munda
sunt in sua natura. mundis. qui. s. ex recta
fide et intentione sumunt. i. thi. iiii. omnis crea-
tura dei bona. et nichil reiciendum quod cum gratiarum
actione percipitur. coinquinatis autem pravitate
morum et infidelibus. i. fide carentibus. nichil
est mundum. quantum ad eorum utilitatem. quod enim
tetigerit immundus immundum erit. s. levit. xi.
hec autem duplex non est ex natura cibi. sed ex conditione
sumentis et hoc est quod dicit. sed coinquinate. i. simul
totaliter inquinate sunt. eorum mens. i. intellectus
errore et conscientia prava affectione. q. d. non ex
cibo. sed ex pravo sumentis intellectu est inquinatio.
mat. xv. non quod intrat in os coinquinat hominem.
sed quod exit de ore hoc coinquinat hominem. ¶ Nota
hic quod omnia apud sanctos munda sunt. primo eorum
cogitatio. mat. v. beati mundo corde. et c. secundo
eorum affectio. tho. iii. mundam servavi animam
meam ab omni concupiscentia. tertio oratio eorum. Job.

xvi. Non passus sum ab iniquitate manus mee cum
haberem mundas ad deum preces. Quarto eorum ora
tio. Iob xvii. tenebit iustus viam suam et mun
dis manibus addet fortitudinem. Quinto eorum oblatio.
Malach. i. in omni loco offertur nomini meo oblatio
munda. Sexto eorum possessio. Luc. xi. quod superest date
elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Confitentur.
hic ostendit quare isti sunt increpandi. Et primo tangit
culpam eorum in generali. Secundo prosequitur in speciali. Cum
sint abhominati. Dicit ergo. Confitentur. quasi ita con
taminate sunt eorum mens et conscientia. quia confitentur
verbis se nosse deum. i. Io. ii. qui dicit se
nosse deum et mandata eius non custodit men
dax est. Factis autem negant. quia plus creditur operibus
plus .n. est continui quam verbo. Ier. xii. prope es tu
ori eorum et longe a renibus eorum. Et Ysa. xxix.
populus hic labiis me honorat etc. Confitentur
inquam cum tamen sint abhominati. i. odibiles deo propter
conscientie inquinationem. Osee ix. facti sunt abhomi
nabiles sicut ea que dilexerunt. Et incredibiles.
i. nec credibiles ad credendum. propter infidelitatis
errorem. et erroris abhominationem. Io. v. quomodo
potestis vos credere in gloriam quam ab invicem accipi
tis et gloriam que a solo deo est non queritis. Et quia incre
dibiles ideo et abhominabiles. quia sine fide impossibi
le est placere deo. Et ad omne opus bonum reprobi.
propter suam malam conversationem. ad illud. s. triplex
bonum opus. de quo .i. eodem. sobrie et pie et iuste
vivamus in hoc seculo. Ier. vi. argentum reprobum
vocate eos. [C] Unde sic queritur super illud. quos oportet redargui.
[C] Contra. Oportet eos qui dicit eos inobedientes.
quia sunt incorrigibiles. [C] Responsio. redarguendi
sunt non propter suam correctionem sed aliorum. [C] Item super
illud dixit quidam. glo. qui inter dei prophetas
non erat non eius nomen ... Contra videtur quod in tractatibus
catholicis nullius auctoris secularis nominari debeat.
[C] Responsio. Quamvis in libris canonicis non debeant nominari
possunt tamen in aliis tractatibus ad instructionem
tamen non ad ostentationem. [C] Item super id. testimonium
hoc verum est. glo. divina scriptura undecumque su
mit quod verum invenit. [C] Contra. Ambrosius. ab demo
nibus sunt carmina poetarum. ergo de talibus
nichil sumi debet. [C] Responsio. Ambrosius loquitur de car
minibus illis que prave sunt poetice. non de veris
et utilibus que magis sunt philosophica. [C] Item super id. incre
pa eos dure. [C] Contra. Gal. vi. instruite huiusmodi in
spiritu lenitatis. [C] Responsio. obstinati dure sunt
increpandi. sed modesti blande. [C] Item super id.
iudaicis fabulis. glo. litteralis observantie. [C] Contra.
litteralis observantia a deo sunt per Moysen
precepta. non ergo est fabulosa. [C] Responsio. vera erat
pro tempore sue institutionis. sed fabulosa post
tempus revelate veritatis. secundum glo. [C] Item super
illud. omnia munda. [C] Contra. Act. xv. abstineatis
vos a sanguine et suffocato. [C] Responsio. hoc tamen est
non quia immunda essent. sed ad tempus sunt inhibita

propter vitandam consuetudinem ydolatrie ut eam dis
suescerent. [C] Item super id. confitentur se nosse deum.
glo. fides talium mortua. Prope est fides demonum.
[C] Contra. Immo videtur quod verior sit fides demonum quia utraque
informis. [C] Responsio. Quamvis utraque sit informis non
tamen uno modo. quia una formabilis sed altera non. scilicet
fides demonum.

Tu autem loquere et cetera. Hec C. ii.
est tertia pars principalis epistole. Postquam .n. premisit
salutationem et instruxit eum circa episcoporum succes
sorum ordinationem. hic hortatur eum ad dili
gentem subditorum instructionem. Et primo ostendit quid debeat
monere quosdam specialiter. Secundo quid omnes generaliter. c. iii.
In prima parte primo ostendit quid et de quo debeat eos mo
nere. Secundo que debent monitionem eius accedere. Appa
ruit enim. Circa primum. In prima parte primo ostendit quid moneri debe
ant ... ii. quid sui. Suos. In prima parte primo a
git de admonitione senum. ii. de admonitione ve
tularum. Anus. iii. adolescentularum. Adolescen
tulas. iiii. iuvenum. Iuvenes. In prima parte
primo ostendit quid deceat in generali. ii. in speciali. Se
nes. Unde primo ostendit quid debent admoneri senes
quo ad temporalia. ii. quo ad spiritualia. Sa
nos in fide. dicit ergo. Tu autem. quasi ita illi docent
que non oportet. Tu autem sicut doctor catholicus lo
quere que decet sanam doctrinam. i. doctrinam sane
fidei loqui. s. et docere. ii. Thi. i. formam habe sanorum
verborum. lacere ... hec docens. Contra et monens se
nes ut sobrii sint in se quantum ad nutritivam.
i. Pe. v. sobrii estote. pudici. i. casti. quantum
ad generativam. ut non sint de senibus illis a quibus
egressa est iniquitas Babilonis. Dan. xiii. Pru
dentes. i. prudentes necia. quantum ad ra
tionabilem. secundum partem inferiorem. Eccl. xxv. quam
speciosa est veteranis sapientia. Et Iob xii. in an
tiquis est sapientia. Sanos in fide. i. in fidei integ
ritate. quantum ad rationabilem secundum partem superiorem. In
dilectione dei et proximi que informat fidem. i. Cor.
xiii. si habuero fidem ita ut montes transferam caritatem
autem non habuero nichil sum. Et quantum ad concu
piscibilem. Et patientia. i. tolerantia adversorum que
conservat fidem et dilectionem. Et hoc quantum ad irascibilem.
Luc. xxi. in patientia vestra possidebitis animas vestras. Anus similiter.
hic agit de admonitione vetularum. Et primo do
cet qualiter anus se habere debeat in facto. ii. qualiter
in verbo. Bene docentes. Dicit ergo. Anus similiter. hortare
supple esse in habitu sancto. ut. s. earum incessus mores
vultus et sermo presentent sanctitatem secundum glo. ii.
Thi. ii. mulieres in habitu ornato. non criminatrices.
i. aliis crimina imponentes. sicut solent ve
tule imponere adolescentulis. Lev. xix. non eris
criminator nec susurro in populis. Non multo vi
no servientes. ut provocentur ad luxuriam
natura refrigescente. Eccl. xxvi. mulier ebriosa
ira magna. Et i. Thi. v. modico vino utere
propter stomachum. Bene docentes. ut. s. non carmina

non incantationes non sortilegia doceant sicut so-
lent facere vetule. Apo. ii. permittis mulierem Ie-
zabel que se dicit propheta[m] docere et seducere servos
meos. bene docentes inquam ita s. ut prudentiam
doceant. i. discretam electionem boni a malo.
Nota hic quod vinum multum multa mala facit
primo enim accendit iram. ecclesiastici xxxi. vinum
multum potatum irritationem et iram et ruinas
magnas facit. secundo provocat rixam. proverbiorum xxiii.
cui ve. cuius patri ve. cui rixe et cetera. nonne his
qui morantur in vino et student calicibus epotan-
dis. tertio inflammat luxuriam. proverbiorum xx. luxu-
riosa res est vinum et cetera. quarto obruit in
telligentiam ecclesiastes ii. ut animum meum transferrem
ad sapientiam cogitavi a vino abstrahere
carnem meam. quinto memoriam. ii.
esdre. iiii. cum surrexerint a vino non me
minerunt quid gesserunt. vi. gravat na-
turam. ecclesiastici xxxi. que est vita que minui-
tur vino. vii. revelat ignominiam. ut
patet in noe de quo genesis ix. bibens vinum
inebriatus est et nudatus in tabernaculo
suo. viii. perdit substantiam. ecclesiastici xix. operarius
ebriosus non locupletabitur. ix. inducit in apos-
tasiam ecclesiastici xix. vinum et mulieres apostata-
re faciunt et sapientes. Adolescentulas
hic agit de admonitione adolescentularum
primo quo ad affectionem. ii. quo ad conversationem.
prudentes. tertio quo ad ministrationem domus
curam. dicit ergo. adolescentulas. hoc secundum glo-
sam duplex legitur. uno modo secundum quod est ibi virgula. sic
ita hortare anus ut doceant prudentiam
adolescentulas. hanc s. prudentiam ut a-
ment et cetera. alio modo et melius legitur secundum quod est
ibi virgula sic. hortare similiter adolescentulas
ut viros suos ament. thobie x. monentes
eam honorare socerum diligere maritum.
filios diligant non tantum filii amore et spiritualiter
et ideo dicit diligant. dilectio enim addit super
amorem electionem. proverbiorum xiii. qui parcit vir-
ge odit filium. prudentes mentis intelligen-
tia. proverbiorum xix. domus et divitie dantur a paren-
tibus. a domino autem proprie uxor prudens. castas
i. corporis continentia. sobrias cibi et potus ab
stinentia domus. i. familie sue curam habentes
hoc quantum ad inferiores. proverbiorum xiiii. sapiens
mulier edificat domum suam. benignas non
litigiosas quo ad pares. proverbiorum xix. tecta
iugiter perstillantia et litigiosa mulier comparantur
quia neutrum permittit virum in domo manere. sub-
ditas viris suis non rebelles quo ad superiores.
genesis iii. sub viri potestate eris et col. iii. mulie-
res, viris suis subdite sint. ecclesiastici xxv. muli-
er si primatum habet contraria est viro. subditas dico
et hoc ut non blasphemetur verbum dei. i. doctrina
evangelica ab infidelibus. s. propter mulieres viris

suis infidelibus inobedientes. vel ita admo-
ne omnes ut sic se habeant sicut dixi et hoc ut non
blasphemetur verbum dei ab infidelibus videntibus
malam vitam christianorum. Iuvenes hic agit de
admonitione iuvenum. ex primo monet ut iu-
venes instruat ipse. ii. exemplo. In omnibus. dicit
ergo. iuvenes similiter hortare. quia s. iuventus prona
est ad lapsum. proverbiorum xxii. sensus et cogitatio hominis ad malum
ab adolescentia sua. hortare inquam ut sobrii
sint. ut s. sic subtrahant nutrimentum igni carnalis
concupiscentie. proverbiorum xxvi. cum defecerint ligna extinguetur
ignis. In signum huius abstinentes pueri ignis ba-
bilonis non lesit. danielis iii. In omnibus. hic horta-
tur eum ad doctrinam exempli primo in generali
secundo in speciali. In doctrina. tertio assignat causam
utilitatis. vobis. dicit ergo. in omnibus. quasi ita hortare
alios et ut libentius et facilius hoc faciant. in omnibus
que agenda docens teipsum prebe exemplum bonorum operum.
generaliter non malorum. ut mali prelati. i. thimothei iiii.
exemplum esto fidelium et cetera. non audeo aliquid loqui
eorum que per me non efficit christus. exemplum dico in
doctrina. s. recta. in integritate vite et corporis
in gravitate morum propter auctoritatem pontificalem
psalmus in populo gravi laudabo. et ubique s. sit
sanum in se et irreprehensibile ab aliis. hoc
autem faciat ut is qui adverso est. i. adversari-
us. s. quilibet infidelis. vereatur ipse dico nichil
habens malum dicere de nobis. i. petri ii. conversationem
vestram inter gentes habentes bonam. ut in eo quod
detractant de vobis tamquam de malefactoribus ex
bonis operibus vos considerantes clarificent deum
i. thimothei iiii. nullam occasionem dare adversario
maledicti gratia. Nota hic quod est multiplex gra-
vitas prima ingratitudinis. psalmus ulterius. ne populo gra-
vi iniquitate. ii. difficultatis. exodi xvii. ma-
nus illorum erant graves. tertia ponderositatis
grave est saxum et honerosa est harena
sed ira stulti utroque gravior. quarta matu-
ritatis ut hic et in psalmus. in populo gravi lau-
dabo te. v. infirmitatis ecclesiastici xxxi. infirmi-
tas gravis sobriam reddit animam. vi. morta-
litatis. ecclesiastici xl. iugum grave super filios ade
a die exitus de ventre matris eorum et cetera. Sic
quod supra dicit bene docentes. Contra i. thimothei ii. docere
mulierem non permitto. Responsio secundum glosam. mulieribus
docere publice ut abbatissa monialibus. sed vi-
ros non nisi privatim. Item supra dicit ut viros ament.
glosa. ut cum pudore viris prestent debitum reddant
quando exigant. Contra exigere non est malum. Responsio non
est malum mortale est tamen veniale quando fit ex
libidine. Item supra dicit ut non blasphemetur. glosa. si
habent viros infideles quibus propensius propter timorem
dei obsequi debent. Contra galatas vi. maxime ad
domesticos fidei. Responsio debito exigente plus
debet obsequi fidelibus. sed debito obedientie plus
infidelibus. s. ut convertantur. Item supra dicit. exemplum

pte. glo. ut q' decet ubi ostendat fac. ¶ Non
debz cgugatos de reddendo debito dece. nec
tn fac. ¶ Sc'o. hec intelli' qntu ad gnalia
decurssita q' sibi et eis queuint non quo ad
spealia.

¶ **Servos dominis suis subditos. et c.**
postq' docuit quid admonendi sunt ubi. hic
docet quid admonendi sunt servi et p' ondit
de quo admonendi sunt. ij. ad quid. ut doc
trinam. In p'ma pte p' ondit q' admonendi
sunt de subiectiõe. scdo de fidelitate. non frau
dantes. d' g'. servos. q'i. ita hortare anus
et senes adolescentulas et iuvenes sic. ser
vos. supple hortare subditos esse dnis suis
et hoc in oibz. s. que n' sunt cõtra deum. que
enim cõtra deum sunt pctã sunt et mala sunt. i. pe.
ij. servi subditi estote dnis. vel hoc q' dico
in oibz pot determinare h' placentes sic.
ipos dico placentes. i. placere studentes do
minis in oibz que sunt sunt c'a deum. i. cor. x.
unusq'sq' pximo suo placeat in bonum. q' utiq'
erunt. s. placentes in oibz si sunt non cõtra
dicentes illo ne fraudantes. i. fraudem
facientes seu fraudando. s. aliquid de debito
servitus. pu. xi. non inveniet fraudulentus lu
crum. s; sint supple in oibz et minimis fide bo
nam. i. fidelitatem ondentes. luc. xvi. qui i'
fidelis est i' minimo et i' magno infidelis erit.
hec aut q' dcã sunt faciant ipi et omis pre
dicti. ut doctrinam salvatoris ornent i' oibz
actionibz suis ornamentum doctoris est honesta
vita discipli. vnde ad summum doctorem dr' de
discipulis suis. ysa. xlix. oibz hiis velut vest
timento ornamento vestieris. apparuit enim.
postq' ondit qualr' debet singula admo
neri. hic ondit quare debent acquiescere
sue admonitioni. et p' tangit acquiescendi
causam. ij. monet predicare ipam. h' loquere
In p'ma pte tangit triplex xpi beneficium.
p'mo. s. incarnationis. scdo predicationis. eru
diens. tcio passionis. qui dedit. ibi aut
tangit beneficium predicationis tangit du
plicem eius finem. p'm' in mundo. scdm in p'mo.
exspectantes. dicit g'o. apparuit enim. q. ita
debes eos monere et utiq' debent tue moni
tioni acquiescere. q' hoc enim apparuit gratia dei
et salvatoris nostri. i. ille qui est deus p' naturam
et salvator. n. p' gratiam. apparuit in carne ut
nos ita doceret. abac. ij. apparebit i' fine et non
mentietur. et bar. iiij. postea in terris visus e'
et c. apparuit inq'. oibz hoibz. i. ad utilitatem
omnium hominum. ipse enim lucerna posita sup candelabrum
ut luceat oibz qui in domo sunt. mt'. v. Jo. i.
Erat lux vera que illuminat omnem hominem venien
tem in hunc mundum. ipe dico erudiens nos
exemplo vite et suo doctrine. deut. viij. sic

erudit homo filium suum. sic dns deus tuus eru
divit te. erudiens inq'. ad hoc ut abnegan
tes impietatem. impietatem vane culture q'
ad correctionem mittes. et secularia desideria. i.
affectiones secularium hoium cõntum ad corrup
tionem afficit. h' aut desideria sunt tria.
scd' i'. i. jo. ij. omne q' est in mundo et c. sobrie
in nobis ipis. iuste ad pximum et pie ad deum
vivamus in hoc sclo. ut sic offeramus deo muneram
p'mo vivendo sobrie. aurum vivendo iuste.
th'. vivendo pie. nos dico exspectantes.
tamq' cti et sollicti beatam spem. i. beatitudi
nem speratam. ut p' hoc facilius et libentius pre
dicta faciamus. luc. xij. vos siles hoibz exspec
tantibz dnm suum. et etiam exspectantes
adventum glie. i. manifestationem glorie.
magni dei et salvatoris nostri ihu xpi. i. ad
ventum ihu xpi ad iudicium qui est mag
nus deus et salvator nr'. In p'mo enim adventu
venit ut puer parvulus. ysa. ix. puer na
parvulus natus est nobis. s; in scdo adventu
veniet ut deus magnus qui cum potestate magna
et maiestate. luc. xxi. deus per sue nobi
litatem. magnus p' immensam maiestatem.
salvator p' electos ad salutem predestinatorum
nr' per nre carnis assumptionem. ihc p' salu
tis nre in tempore operationem. xps per gre ple
nitudinem ¶ Nota hic q' multipliciter apparu
it gratia dei toti humano generi. p'mo qr' suscepit
naturam nram. nam verbum caro factum est. jo. i.
scdo qr' experiri voluit miseriam nram
sap. vij. sum quidem et ego mortalis et c. tcio qr'
in suo sanguine lavit culpam nram. apo.
qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nris in
sanguine suo. quarto qr' portavit penam
nobis debitam. ysa. liij. disciplina pacis n'
nre sup eum. v'o. qr' docuit ignorantiam
nram. mt'. v. aperiens os suum et c. vi. quia
attulit nobis gratiam divinam. jo. i. de ple
nitudine eius omnes accepimus gratiam p' gratia.
vij. qr' preparavit nobis gloriam eternam. jo.
xiiij. vado parare vobis locum. ¶ Nota et qd
difficile est vivere in hoc sclo tam vano. ecce.
i. vanitas vanitatum et c. tam maligno. j'.
jo. v. totus mundus in maligno positus est.
tam periculoso. je. xxiiij. formido et fovea
et laqueus sup te qui habitator es terre. tam
immundo. ps. eduxit me de lacu miserie et de
luto fecis. tam deceptorio. ysa. xxxvi. sic
baculus harundineus sic pharao rex egipti oi
bz qui confidunt in eo. tam transitorio. i'. jo.
ij. mundus transit et concupiscentia eius. ¶ Qui dedit
hic tangit beneficium passionis cui tangit du
plicem effectum seu utilitatem. p'ma redemp
tio a pena p' preci solutionem. scda mundatio
a culpa p' gratiam baptismalem. et mundaret.

dr g. qui .i. x. in primo. c. aduentu. dedit se
alt sui initial nris. j. iij. no ex opibz iusticie
q fecim9 nos 7 c. 7 ysa. lij. gratis uenudati
estis 7 sine argento redimemini. semetipm
in pciu. n aliqua creaturam. qr nlla creatura
esset pciu sufficiens. p nobis adhuc inimi
cis. cum .n. inimici essemus reconciliati sum9
p mortem filij eius. ro. v. eph. v. tradidit
semetipm p nob. dedit inqm ad hoc. ut
nos obligatos 7 uenditos. ys. l. quis credi
tor meus cui uendidi uos. redimeret per
sanguinis pciu. ab omi iniquitate. tam
originali quam actuali. j. pe. ij. n cor
ruptibilibz auro 7 argento redempti estis
7 c. s3 pcioso sanguine q. agni 7 c. 7 mun
daret ab omi p baptismalem regnerationem. i cui9
signu in baptismu passione ei9 de latere ei9 exiuit
sanguis 7 aqua. mundaret inqm ppim sibi
acceptabilem .i. gratum p fidem 7 cari
tatem. vl ppim peculiarem p alia lram
.i. sibi spalem 7 appriatum. deut. vij. elegit
te dns ds .t. ut sis ei pps peculiaris. ppim
dico sectatorem bonoz opum. p bonam
quersationem. i. thi. vi. sectare iusticiam
pietatem fidem 7 c. hec loquere. postquam
posuit causam quare debent ei acquiescere. hic
monz hi9 causam pdicari primo illo. 2o ex9.
seu scd. nemo te contempnat. dicit g. hec
.c. que pdixi de filij incarnatione 7 passione
loquere nescientibz 7 exhortare scientes s3
negligentes. 7 argue rebelles. ij. thi. ult.
argue obsecra. increpa. increpa. argue
inquam cum oi ipio .i. potestative. eccli.
xlviij. ipantes in psentia pps. cum omi ipio
dico. ita. s. ut nemo te contempnat. p si
plicitate 7 remissione. i. thi. iiij. nemo
adolescentiam tuam contempnat. nec debet
aliquis contempne. qr luc. x. dicit dns aplis.
7 plats qui uos spnit me spernit. ¶ Hic
aut qr sup illud. seruos dno. s. sub. ee i oi
bus. glo. que sunt contra dm. ¶ q. seruus
dno pagano non debet nec tenetur reli
gionem mutare qr uoluntarius est. ¶ Ro.
distributio h no est gnalis s3 accomoda
p huis in quibz exstit dnatiua potestas. s. in
corporalibz opibz non in spualibz. ¶ It super
id. apparuit gra oibz hoibz. ¶ q. n oibz ap
paruit. ¶ Ro. s. glo. fit hic distributio pro
gnibus singuloz. non p singulis gnm.
¶ It sup id argue cum oi impio. ¶ q. eze.
xxxiiij. cum austitate 7 pot. ipabitis eis
et c. ¶ Ro. loqr de impio amoris quo ipat
pr. non timoris seruilis quo ipat dns.
¶ It sup id. nemo te contempnat. ¶ q. ber.
uerus humilis uult uilis reputari. non
humilis pdicari. g non debet curare

si contempnatur. ¶ Ro. n drauatur ppe s3 pp offm
sui pp utilitate alioz.

Admone illos principibz 7 potes

tatibus. Commuit in .c. pcedenti quod
moneantur diuisi status subditoz eius spa
lr. hic docet quod moneri debeant omnes
gnalr. et p ondit quod debet eos mone. 2o
quare debent sue admonitioni acquiescere. cm
mus. In prima pte primo ondit quod se debet
hre singuli ad suos rectores. scd quali ad
iniuriatores. neminem. tcio quali ad oms.
oem ostendentes. dicit g. admone. q. ita
argue cum oi ipio. nec tn sp irratis ipio.
s3 admone illos. simplr 7 diuiat. subditos ee
principibz .i. platis maioribz 7 potestanbus.
.i. platis sui dnis minoribz. ro. xiij. ois aia
potatibz sublimioribz subdita sit. 7 i. pe.
ij. subditi estote omi humane creature pp
dm. siue regi 7 c. dicto. illoz simplici. n tm
cribili ipio obedire. sic obediebant milites
centurionis. mt. viij. dico huic uade 7 ua
dit. ij. thess. iij. siquis n obedit ubo nro
p eplam hunc notate. obedire inqm nd ad
malum s3 ad omne opus bonu paratos esse
supple. n ad opus malu sicut illi de quibz
pu. i. pedes eoz ad malu currunt 7 dicit
ad omne. n tm ad ea q placent. qr scd. gg.
ubi obedia aliquid sui ht. uam no e obedia
7 admone et illos neminem blasphemare.
licet pmantur et affligantur ab ipis. eph.
.iiij. ois amaritudo 7 ira 7 blasphemia tol
latur a uob. n litigiosos ee. seruu eum
dni non oz bla litigare. ij. thi. ij. s3 mo
destos .i. modum p oia seruantes. phil.
.iiij. modestia ura nota sit oibz hoibz. oem
ondentes mansuetudinem. s. in dcis 7 fcis
interiorem. 7 exteriorem. ondentes inquam
ad omes hoies. s. bonos 7 malos. 7 dicit
ad hoies non ad bestias .i. hoies bestia
les ad quas seruitas est extenta. gen. i.
dnamini piscibz maris .i. uoluptuosis.
uolatilibz celi .i. supbis 7 bestiis tre .i. aua
ris. ¶ Nota hic sup id. dco obedire q obedia
pfca dz hre .ix. bonas cdones. obediendu
est .n. p libenter sine cordis murmure. act. ix.
dne quid uis me facere. scd humilr sine contradic
tione uocis. osee. iiij. pps tuus sic hn q contra
dicunt sacerdoti. tcio hylarit sine uult9 tristicia
ac merore. ij. cor. ix. non ex tristicia aut ex
necessitate. iiij. celerit sine dilatione more. ysa.
.lx. qui sunt isti qui ut nubes uolant. 7 c.
v. integralr sine opis diminutione. tho. iiij.
oia que pcepisti michi pfeci. vi. simp
sine mandati nimia discussione. ps. i auditu
auris obe. m. vij. prudent. sine manifesto er
rore. act. iiij. obedire oz do magis quam hoibz.

viij. vacate sibi sicut decet. col. iij. non ad oculum serventes. Bono. perseverantes sine intermissione. phil. ij. factus obediens usque ad mortem. Eramus enim. hic ponit rationem quare debent monitioni acquiescere et ponit duplicem rationem. prima qualitas status preteriti. secunda qualitas status presentis. cum autem. qualitatem status preteriti describit primo quo ad peccatum ignorantie. secundo quo ad peccata carnalis concupiscentie. serventes. tertio quo ad peccata spiritualis nequitie. in malitia. dicit ergo. eramus. quasi. ita debemus ostendere mansuetudinem ad omnes homines et hoc ideo quia aliquando fuimus sicut ipsi. eramus enim aliquando. scilicet ante conversionem et nos sicut et ipsi insipientes in cognitione agendorum. psalmus. intelligite insipientes in populo. increduli sine fide credendorum. ysa. xxvij. qui incredulus est infideliter agit. errantes per devia morum et malorum operum. sap. v. ergo erravimus a via veritatis et bene coniungunt ista duo increduli errantes fides enim est lux illuminans animam qui autem ambulat in tenebris nescit quo vadit. i. jo. ij. eramus et servientes quia qui facit peccatum servus est peccati. jo. viij. desideriis. per illicita animi desideria. et voluptatibus variis ipsius carnis. eph. ij. in quibus et nos aliquando conversati fuimus in desideriis carnis nostre facientes voluntatem. et cetera. nos dico agentes vitam. scilicet et ducentes in malitia. id est nocendi voluntate. i. pe. xxv. malitia ergo non dicemur invidentes et invidia de aliorum successibus. pro. xiiij. putredo ossium invidia. et eramus odibiles deo vel aliis hominibus. eccl. x. odibilis coram deo et hominibus superbia. odientes invicem unus alterum. scilicet. jo. iij. qui odit fratrem suum homicida est. et bene coniungit ista duo. scilicet odientes et odibiles. qui enim odit odibilis est. et qua enim mensura mensi fueritis remetietur vobis. Cum autem. hic ponit causam secundam. scilicet qualitatem status presentis ubi primo ostendit quod iam spe salvi sunt per Christi incarnationem secundo confirmat dictorum veritatem. fidelis. tertio monet hec predicari ad aliorum confirmationem et de hiis. In prima parte primo scribit salutis per Christum adoptionem. cum autem. secundo causam motivam. non ex operibus. tertio modum per lavacrum. quarto finem seu fructum. ut iustificati. dicit ergo. cum autem. quasi tales quidem eramus ante conversionem nostram ad Christum. cum autem apparuit. scilicet in tempore plenitudinis. gal. iiij. cum venit plenitudo temporis misit deus filium suum. apparuit. scilicet mundo per carnem. nobis per fidem. benignitas et humanitas dupliciter legitur hoc. primo modo sic. benignitas et humanitas. id est benigna humanitas. hoc est benignus et humanatus deus. ad quam benignitatem insinuandam ut puer parvulus apparuit. secundum ysa. ix. secundo modo sic. benignitas. id est larga divina. et humanitas. id est magna eius clementia. phil. ij. habitu inventus est ut homo. humanitas dico salvatoris nostri dei. id est illius qui est deus per naturam. et salvator noster per gratiam. cum inquam apparuit et cetera. salvos nos fecit et cetera. Jam spe future salutis. ro. viij. spe salvi facti sumus. et hoc non ex operibus iustitie que fecimus nos. prius. scilicet quia nulla bona fecimus. immo potius cum inimici essemus reconciliati sumus deo et cetera. ro. v. sed secundum suam. id est sibi propriam misericordiam. cuius enim est proprium misereri sicut dicit gregorius. opus autem iustitie dei alienum ab eo. ysa. xxviij. tren. iij. misericordie domini est ut quod non sumus consumpti. salvos inquam et hoc per lavacrum. id est baptismum. regenerationis. id est per quod fit regeneratio a culpa. generatio enim inquinat. psalmus. in iniquitatibus conceptus sum. sed regeneratio lavat jo. iij. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu. et cetera. ex aqua. quasi materie et spiritu sancto tamquam parte. et renovationis. id est per quod fit renovatio a vetustate per culpam contracta. que renovatio significata fuit in renovatione naaman. cuius caro cum esset senex restituta est ut caro pueri. iiij. reg. v. renovationis inquam spiritus sancti. id est que fit per spiritum. scilicet quem spiritum. scilicet effudit in nobis. non tamen in nobis nos sed in nobis. ad permanentiam. effudit inquam habunde. quia et ad remissionem omnium peccatorum et ad copiam virtutum jac. i. dat omnibus affluenter et cetera. de ista effusione. joel. ij. effundam de spiritu meo super omnem carnem. et cetera. effudit inquam per ihesum Christum salvatorem nostrum. ipse enim filius est dextera patris per quem ipse dat donum spiritus sancti. Ideo ipse dicebat. jo. xiiij. nisi ego abiero paraclitus non veniet ad vos. effudit dico ad hoc. ut iustificati gratia ipsius. sola enim gratia dei iustificat. ro. iij. iustificati gratis per gratiam ipsius. heredes simus interim in presenti per gratiam adoptionis. heredes dico vite eterne et hoc secundum spem et si nondum secundum rem. romanos. viij. heredes quidem dei. coheredes autem Christi. ysa. liiij. hec est hereditas servorum domini. et cetera. ex iste sermo quem predixi. fidelis est. id est verax. i. thimoth. i. fidelis sermo et omni acceptione dignus. Et hic queritur super illud. dicto obedire. ergo tenetur homo

obedire simpliciter uerbo prelati sui precepto.
Contra. non est inobedientia sine contemptu precepti. Glosa. hic monet non solum ad obedientiam sed ad obedientie perfectionem. Item super illud. ad omnes homines. glo. christianos omnibus hominibus humiles uult uideri. Contra. uelle uideri humilem superbia est. Glosa. uelle hoc ad ostentationem peccatum est. uelle ad aliorum edificationem bonum est. Item super illud. eramus insipientes. Contra. Aug. eadem est fides modernorum et antiquorum. Glosa. loquitur de iudeis pro statu post aduentum christi non ante. Item super illud. Cum apparuit benignitas et huma. glo. benignus et humanatus deus. Contra. de eadem non dicitur proprie principale et sumptum ut aurum et aureum. Ergo cum sit homo non bene dicitur humanatus. Glosa. humanitas in christo quamuis sit sua. tamen habet modum aliquem accidentis quia aduenit sumpto alieno. propter primum uere dicitur homo. propter secundum humanatus.

Et de hiis uolo te confirmare et cetera. Postquam ostendit quod fidelibus salus collata est per filii incarnationem. hic ammonet hec predicare ad aliorum confirmationem et primo monet predicare ueritatem. secundo uitare falsitatem. stultas autem. In prima parte primo ostendit quid predicandum. secundo quare. hec sunt bona. dicit ergo. et de hiis. quod ita per incarnationem filii dei spe salui facti sumus. et de hiis predictis. uolo te confirmare. alios in fide predicando. sicut est precepta. luc. xxii. dictum est petro et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. et Job. iiii. lapsos confirmauerunt sermones tui. Ut curent. hoc legitur dupliciter. primo modo sic. confirmare inquam ad hoc ut ipsi curent. id est solliciti sint preesse aliis qui credunt deo et hoc in bonis operibus. talis prelatio est appetenda. paulus dicit de se ipso. gal. i. proficiebam super multos coetaneos meos. Secundo modo legitur sic. Ut illi qui credunt deo curent preesse aliis multis. uel et sibi ipsis. preesse inquam in bonis operibus. non enim sufficit fides sine operibus quia fides sine operibus mortua est. hec sunt. quod ita te uolo in hiis alios confirmare. et hoc est ideo. quia hec predicta sunt bona in se. mat. xii. bonus homo de bono thesauro suo profert bona. et utilia hominibus. id est ad salutem hominum. ysa. xlviii. ego dominus deus tuus docens te utilia. Stultas. postquam monuit predicare ueritatem. hic monet uitare falsitatem. et primo monet cauere falsam doctrinam. secundo falsum doctorem. hereticum hominem. dicit ergo. stultas autem. quasi de predictis uolo te alios confirmare. autem pro sed. tu deuita stultas questiones. in quibus non est utilis scientia ad salutem et genealogias. id est originum enumerationes. sicut iudei dicebant quod adam habuit duas uxores et secundum hoc texebant diuersas genealogias. de hiis. i. thi. i. neque intendent iudaicis fabulis et genealogiis interminatis. et contentiones. de lege ut de cibis in lege prohibitis. pro. xx. honor est homini qui separat se a contentionibus. et pugnas legis. id est contrarietates que uidentur oriri ex contrario textu legis. ut de annis matusalem. quia sicut. lxx. uidetur uixisse. xiiii. annis post diluuium. cum tamen nullus superuixit nisi qui fuit in archa. ipse autem in archa non fuit. et ideo secundum hebraicam ueritatem mortuus est ipso anno diluuii. ut ordinaria glo. super ieronimum. gen. iiii. Sunt enim inutiles. id est sine fructu uel utilitate. et uane. quia sine ueritate. et ideo multo uitande. eccl. vi. uerba sunt plurima multam in disputando habentia uanitatem.
Nota hic quod est multiplex contentio uitanda. prima est rebellionis. deut. xxxi. adhuc uiuente me et ingrediente uobiscum semper contentiose egistis contra dominum. secunda dissensionis. pro. Caritas est contentio super principes. tertia emulationis. phil. i. quidam ex contentione christum annuntiant. quarta disputationis Job. vii. Respondere obsecro absque contentione. quinta disceptationis. Job. si uoluerit contendere cum eo non poterit respondere unum pro mille. vi. litigationis. eccl. viii. ne contendas cum omnipotente ne constituat litem tibi. hereticum. quasi non solum hec deuita. sed et hereticum hominem deuita. aug. hereticus est qui alicuius temporalis commodi. et maxime glorie principatusque sui gratia: nouas opiniones uel gignit uel sequitur. talis est deuitandus. heresis enim est morbus contagiosus. sermo enim eorum ut cancer serpit. ii. thi. ii. eccl. xiii. qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. deuita inquam post unam scilicet secretam et secundam publicam correptionem. id est postquam bis correptus fuit. primo in priuato. secundo in publico secundum ordinem fraterne correctionis determinatum. mt. xviii. si peccauerit. tunc si se corrigere noluerit uitandus est. non est conuersandum est cum eo qui se a communione fidei catholice. id est qui se separat. tu dico sciens quia subuersus est. id est propter suam incorrigibilitatem. qui huius est. fundamentum enim fidei in eo euersum est. Nota. uelle curare eos qui insanabiliter egrotant ultime insanie est. et delinquit. id est scienter peccat propter ignorantiam affectatam. Job.

xxxiiij. q. de industria recesserunt ab eo. ipse dico proprio iudicio. i. propria electione qua falsitatem eligit et ueritatem reprobat. condempnatus. Jo. iij. qui non credit iam iudicatus est. Cum hoc quod deuitandi sunt heretici propter multa. primo quia habent credulitatem erroneam. ij. thi. iij. homines corrupti mente reprobi circa fidem. secundo quia habent consciam cauteriatam. i. thi. iiij. cauteriatam habentes suam consciam. tertio quia habent familiaritatem deceptoriam. ro. xvi. per dulces sermones seducunt corda innocentum. quarto quia habent uitam simulatam. ij. thi. i. habentes speciem pietatis uirtutem autem eius abnegantes. v. quia habent doctrinam pestiferam. i. cor. xv. corrumpunt bonos mores colloquia praua. vi. quia habent intentionem peruersam. math. vij. intrinsecus sunt lupi rapaces. vij. quia habent mentem obstinatam. ij. thi. iij. quemadmodum iannes et mambres restiterunt moysi sic et isti resistunt ueritati. Cum misero. hec est quarta pars epistole. ubi post salutationem et de episcopis instituendis instructionem et de subditis admonendis exhortationem subdit totius epistole conclusionem. in qua ostendit affectum suum ad tytum. primo eum ad se uocando. secundo ipsum salutando. salutant. In prima parte primo rogat ut cito ad se ueniat. secundo ut duos legis peritos premittat. zenam legisperitum. tertio ut eis de necessariis prouideat. discant autem. dicit ergo. cum misero ad te arthemam et tythicum qui intim prouideant et presint loco tuo crecensibus. noluit enim gregem sine pastore remanere. festina ad me uenire nichopolim. In illam ciuitatem. hoc dicit quia desiderabat eum uidere propter amorem quem habebat ad eum. et ut eum plenius instrueret in ecclesiastica disciplina. sicut habetur. ij. thi. vlt. festina ad me uenire cito. ibi enim in illa ciuitate statui. i. firmiter proposui hyemare. propositum enim suum uocat statutum propter precedentem deliberationem et subsequentem. ecc. xxxvij. ante omne actum consilium stabile precedat. zenam legisperitum. et apollo qui potens erat in scripturis. sicut habetur. act. xviij. preponit autem zenam apollo. non quia sit potior quam apollo. sed quia huius professionis fuerat in synagoga. hos inquam sollicite premitte. i. sollicitus sis de eis premittendis. sollicite dico. ita. s. ut nichil illis desit de necessariis ad uiaticum. et ne se excuset quia non habet unde ostendit ubi accipiat. dicens discant autem. s. experimentum. et nostri

arcenses bonis operibus preesse sibi ipsis. et hoc adultis ad usus necessarios. dando supple ministris ecclesie et euangelij non ad usus superfluos. quia. i. thi. vj. habentes alimenta et quibus tegamur hijs contenti simus. debent enim ministri christi habere cibaria ad sustentationem non ad superfluitatem. et hoc ideo faciant ut non sint infructuosi ad modum arboris non prefendo. s. ex se fructum etc. math. iij. omnis arbor que non facit ex se fructum bonum excidetur. Salutant. hic ostendit affectum suum ad thitum ipsum salutando. et primo salutat eum ex parte fratrum. secundo monet fideles salutari per eum. saluta. tertio ponit communem salutationem eius et aliorum. gratia. dicit ergo. salutant te qui mecum sunt omnes. per compendium omnes salutatores simul designat. saluta eos qui nos amant in fide. i. fideli affectu. ecc. vi. amico fideli nulla est comparatio. gratia sit supple cum omnibus uobis. i. tecum et cum subditis tuis. et non dicit. gratia cui sed gratia simpliciter ad signandum quod gratia dei sola uere est gratia. de gratia enim humana prouerbia. ult. fallax gratia et c. amen. confirmatio est petitionis et totius epistole conclusio. Hic queritur super illud. arcenses bonis operibus preesse. glo. multis aliis. uel sibi ipsis. Contra nullus potest preesse sibi. Responsio. preminentia officij nullus potest preesse sibi. sed preminentia uite secundum diuersa tempora. Item super illud. et genealogias glo. originum emulationes. Contra genealogie frequenter repperiuntur describi in libris tam noue legis quam ueteris testamenti. Responsio. non qualibet genealogias prohibet sed superfluas et falsas. Item super illud et pugnas uerborum. glo. ut quando scriptura de annis matusalem uel alius contraria sentire uidetur. Contra. contrarietates scripture oportet doctorem querere et soluere. Item queritur questio ista contrarietas de annis matusalem. Responsio. tero. sicut dicit jeronimus in glosa. gen. iiij. s. lxx. matusalem. xiiij. annis post diluuium uixisse annorum eius diligenti computatione conuincitur. cum tamen in archa non fuerit. secundum hebraycam uero ueritatem ipso anno diluuij mortuus fuit. Item super illud. hereticum hominem postquam. Contra. omnes sunt excommunicati ergo statim deuitandi. Responsio. canon iste nondum latus erat in hereticos. sed postmodum diu. Item super illud. ut nichil eis desit. glo. ut que ad uiaticum necessaria sunt habeant in suis hystarchis. Contra. luc. ix.

nichil tulerit in via. Glo. tempore pa
cis et inter fideles nichil erat tollendum. sed
tempore persecutionis et inter fideles sic. Glo.
sup illud. non sint infructuosi. glo. Apol
lo episcopus corinthiorum erat qui propter
sedicionem contra se a pseudo suscitatam
discesserat. Contra. Jo. x. mercenarius ui
det lupum uenientem et fugit. ergo mer
cenarius erat. Glo. licet pastori decli
nare persecutionem persone non gregis

Explicit epistola ad thytum. Incipit epistola ad philemonem.

Paulus vinctus christi ihesu etc.
Hanc epistolam scribit apostolus philemo
ni. hic ciuis colosensis. erat. et nul
lo dignitatis gradu preditus. sed uir in
plebe uenerabilis et honorabilis. huius
seruus erat honesimus. sed furto ei damp
no olim ab eo fugerat. ueniens uero
romam apostolum predicantem audi
uit et credidit et baptizatus fuit. hunc
ergo ad dominum suum remittens pro eius
reconciliatione a roma de carcere hanc
litteram scribit. Intentio ergo huius e
pistole est honesimo apud philemo
nem ueniam impetrare. modus agen
di patet ex diuisione epistole. diuiditur
enim in .iiij. partes quia primo premittit
salutationem. secundo subdit gratiarum actionem.
gratias ago. tercio supplicationem. prop
ter quod. quarto epistole conclusionem.
confidens. In prima parte primo ponun
tur persone salutantes. secundo persone sa
lutate. philemoni. tercio forma salu
tationis. gratia. dicat ergo. paulus. nomen
est humilitatis. premittit omittit autem
apostolus quod est nomen auctoritatis.
et ponit nomen humilitatis quia procedit
per uiam supplicationis. humilitas autem
optima est ad impetrandum. secundum
illud ecclesiastici. xxxv. oratio humilian
tis se nubes penetrabit. vinctus christi ihesu.
.i. pro christo ihesu. ecce status compassionis. vinc
tum enim se nominat ut eum ad con
passionem moueat et facilius eum flec
tat. et sicut alij in salutationibus ponunt
nomina dignitatis ut comes uel epis
copus. sic ipse ponit vinctus christi. quia
in hoc gloriabatur. ij. cor. xij. gloriamur in
angustiis etc. et thymotheus frater. cuius
etiam gratia moueri debes. philemoni ci
ui colosensi. dilecto uel diligibili in affectu
caritatis et adiutori nostro in ministerio
predicationis non predicando. sed predica
tores recipiendo. sicut mulieres ille de quibus
philippenses. iiij. adiuua illas que mecum labora
uerunt in euangelio. et apie sorori karissime
in christo. scilicet uxori eius. hinc autem scribit
ut ipsa precibus flectat uirum suum. et
archippo filio eius colosensium episcopo. cui etiam scribit
ut patrem roget. de hoc habetur col. iiij. dicite
archippo uide ministerium tuum. commilitoni nostro
qui scilicet mecum laborat in eadem milicia.
quia corinthios. ij. thi. ij. labora sicut bonus miles
christi ihesu. et ecclesie que in domo tua uel e
ius est. i. toti familie eius christiane. ecclesia
enim est congregatio fidelium. crisostomus
magnus uir erat cuius domus ecclesia uocatur
paulus dico talibus scribit in hunc modum.
gratia. i. remissio peccatorum. uobis sit si
ple. et pax. i. mentis tranquillitas. a deo
patre nostro. a quo omnia. quia deus potest dare
gratiam. quia pater noster uult. et domino ihesu
christo. per quem omnia. gratias ago. hec est se
cunda pars principalis. ubi ponitur gratiarum
actio et primo ostendit cui et quando gratias
agit. secundo de quo. audiens. tercio quare.
gaudium enim. dicit ergo. gratias ago deo me
o. qui scilicet est meus deus per affectum specia
lem. Jo. xxi. dominus meus et deus meus. In hoc
autem quod semper a gratiarum actione
incipit. monet esse gratos. i. thes. v. In
omnibus gratias agite. semper. i. horis debitis
memoriam tui faciens in orationibus me
is. simile habetur ro. i. sine intermissi
one memoriam uestri facio in orationibus
meis. et licet plures in salutatione pre
miserit. non tamen dicit memoriam uestri
sed tui quia ei soli principaliter scribit. ago inquam
gratias ego dico audiens. i. quia audio ca
ritatem tuam et fidem. i. commendationem
fidei et caritatis tue. ipse enim erat lucer
na ardens per caritatem et lucens per
fidem. quam fidem et caritatem habes
in christo ihesu. in eum. scilicet credendo. et eum di
ligendo principaliter. et in omnes sanctos.
eis credendo et eos diligendo consequenter.
vt communicatio fidei tue. hoc legitur dupliciter.
vno modo sic. habes inquam fidem et cari
tatem in cristo et in omnes sanctos ita scili
cet ut communicatio fidei tue. i. fides tua
mee fidei communicans. uel quod alius ex fi
de communicas. euidens fiat per operatio
nem. Jac. ij. ostendam tibi ex operibus
fidem meam. in agnitione omnis boni.
.i. ita ut per hoc omne bonum esse agnos
catur. et hoc in christo ihesu. i. per christum ihesum.
secundo modo sic. quia memoriam tui facio in
orationibus meis. orans. scilicet ut communicatio fidei tue. i.

operatio fidei tue qua servisti deo et sanc
tis. euidens fiat aliis in exemplum. secundum
illud math. v. sic luceat lux uestra coram
hominibus et cetera. fiat inquam in agnitione omnis
boni in christo ihesu. id est cognitione et spe boni
eterni quod est omne bonum. quod omne bonum est
in christo ihesu. exo. xxxiii. ostendam tibi omne
bonum. gaudium enim. quasi ita oro et gra
tias ago. gaudium enim magnum leticie
et spiritualis. habui in corde meo. Jo. xvi. pe
tite ut gaudium uestrum plenum sit. et con
solationem in adversis. et hoc in caritate tu
a. id est propter caritatem tuam. hec est enim stella
que ducit ad ihesum quam uidentes magi ga
uisi sunt gaudio magno ualde. quia vis
cera sanctorum. id est alii sancti karissimi non hys
trionum. eccli. xii. da bono et ne receperis
peccatorem. uel viscera sanctorum. id est profu
si erga te sanctorum affectus. requieuerunt per
te frater. per te. scilicet digne eos recipiendo quia
a suis quodammodo laboribus respirantes
Nota hic quod quadruplex operatio
fit a sanctis dei per fidem. prima bonorum
temporalium. act. iiii. erant illis omnia
communia. secunda sacramentorum. ephe.
iiii. unus dominus. una fides. unum bap
tisma. tertia suffragiorum. psalmus. particeps
ego sum omnium timentium te. quarta
premiorum. psalmus. ecce quam bonum et quam
iocundum habitare fratres in unum.
Notandum etiam in christo nos habituros
omne bonum. primo affluentiam delica
rum. psalmus. inebriabuntur ab ubertate domus
tue et cetera. secundo habundantiam diuiciarum.
prou. viii. mecum sunt diuicie et gloria.
tertio excellentiam honorum. dan. vii. sus
cipient regnum sancti dei altissimi quia
eo preciositatem horum omnium. Jo. xvi. et
gaudium uestrum nemo tollet a nobis. Prop
ter quod. hec est tertia pars principa
lis in qua ponit supplicationem. et primo
tangit causam et materiam supplicatio
nis. secundo excusat personam pro qua
supplicat. tu autem. tertio tollit exaudi
endi excusationem. si autem aliquid
nocuit. Jn prima parte primo tangit
supplicationis causam. secundo materi
am. obsecro te. Jn prima parte primo osten
dit quod ei imperare potuit. secundo qua
re magis obsecrare uoluit. propter cari
tatem. dicit ergo. propter quod. quia scilicet ser
uis aliis et ad benefaciendum promptus
es. unde et michi magis seruire debes. mul
tam fiduciam. non dico potestatem. habens
in christo ihesu. id est per christum ihesum. per christum enim
erat ei huiusmodi potestas. ii. cor. ult. An

experimentum eius queritis qui in me loquitur
christus. fiduciam dico imperandi tibi. quod ad rem
pertinet. id est tuam utilitatem. non tibi no
cuum. ii. cor. x. potestatem dedit michi
dominus in edificationem non in destructionem.
propter caritatem meam et tuam. magis
obsecro. seniores enim obsecrandi sunt. i.
thi. iiii. seniorem ne increpaveris sed obsecra
ut patrem. i. pe. v. seniores qui in uobis sunt
obsecro consenior ego. obsecro inquam. cum sis ta
lis uita et etate. ut paulus senex. non solum
senectute corporali sed uenerabili. de qua sap.
iiii. etas senectutis uita immaculata. nec
solum autem sed nunc vinctus ihesu christi. id est pro
ihesu christo. per quod magis moueri debes
ad compassionem. scilicet non solum ratione etatis
sed et passionis. et cause patiendi. quia sci
licet pro christo. quoniam glo. super illud. Jo.
hominem totum sanum feci. et cetera. felix iniuria cuius deus est
causa. obsecro te. hic tangit supplicatio
nis materiam et primo tangit personam
pro qua supplicat. secundo rationem quare
supplicari oporteat. qui tibi. dicit ergo. ob
secro inquam te pro filio meo honesimo. cuius
affectio me incitat ad rogandum. quem
genui in fide per ewangelium. i. cor. iiii.
in christo ihesu per ewangelium ego uos ge
nui. genui cum essem simplex in uinculis. et
ideo tenerius eum diligo. et si enim corpus
erat alligatum. non tamen uerbum dei est
alligatum. ii. thi. ii. qui tibi. aliquando. scilicet quando
infidelis erat inutilis fuit. id est nociuus tua
tollendo. liptotes minus dicit et plus significat
et ideo erat dignus pena. secundum illud
prou. xxix. iracundiam eius inutilis sustine
bit. nunc autem. post conuersionem suam
ad fidem utilis et michi. scilicet seruiendo michi
et per hoc tibi. quem remisi tibi a roma.
licet indigerem eius ministerio. Hic queritur
super illud. paulus vinctus. quare non
addit apostolus sicut in aliis epistolis.
Responsio. ideo secundum glo. nomen ponit humilita
tis non dignitatis. quia non imperat sed
orat. Jtem super illud. archippo commilito
ni. uidetur quod preponi debuit quia episco
pus erat. Responsio. philemonem preponit
quia ei principaliter scribit. Jtem super
illud. a deo patre et domino. quare non dicit et spiritu sancto.
Responsio. spiritum sanctum intelligi uult in patre et filio.
ut nexum in extremis. uel in gratia et pace ut
amorem in donis. Jtem super illud. et in omni
sede. Contra. fides est de deo. non de hominibus. Responsio.
secundum glo. fidem deus habet in omnibus sanctis quia credit
eis non in eos. Jtem super illud. quem remisi tibi.
Contra. deu. xxiii. non trades domino suo seruum qui ad te con
fugerit. Responsio. non debet tradi ad penam sed ad ueniam.

Tu autem illum suscipe et c. hic po
nit primo pro quo suscipit supplicat quitatoni
et excusatom et primo eum quidat. secundo ex
cusat. forsitan ideo. In prima parte primo os
tendit quod ualde carus ei sit. secundo quod eum reti
nere noluit. quem ego. dico quare non fecit.
sine consilio. dicit ergo tu autem. q. ita ipsum
remitto tibi. tu autem illum suscipe ut mea
uiscera. dicitur secundum glo. uno modo. ut mea uiscera.
i. ut meum in ipso affectum. quem ego
uolueram mecum detinere. Rome. ut pro te
i. loco tui. ministraret michi. subditi enim
tenentur ministrare prelato. michi dico
existenti in uinculis euangelii. i. propter
euangelium. Paulus enim fuit in custodi
a per byennium et per multum deci ma
nere sibi meo. act. x ult. ideo indigebat mi
nistro. sine consilio autem tuo. i. sine tu
o consensu nichil uolui facere. de eo retinendo.
ne uelut ex necessitate. non ex uoluntate bo
num tuum esset. i. quod seruus tuus mi
chi seruiret. sed esset simpliciter uoluntarium.
non enim diligit deus quod fit ex tris
titia aut necessitate sed quod hylariter
et uoluntarie. secunda cor. ix. non ex
tristicia aut necessitate et c. exo. xv. ab
omni qui offert ultroneus accipietis. Nota
quod multiplex uinculum legitur in scrip
tura sacra. primum est uinculum cul
pe. de quo ps. dirupisti uincula mea. se
cundum presentis miserie. eze. iii. fi
li hominis ecce circumdedi te uinculis.
tertium geheme. de quo dan. iii. allige
tur uinculo ferreo et ereo. quartum
penitentie. de quo mt. xviii. quecumque
ligaueris super terram. et c. Quintum
obedientie de quo gen. xliii. symeon
tenetur in uinculis. i. uir religiosus.
vi. uinculum sap. de quo ecc. vi. ui
ncula illius alligatura salutaris. septim
gratie. de quo osee. xi. in funiculis adam
traham eos in uinculis caritatis. Forsitan
enim. hic excusat eum et primo ostendit quod
fuga eius utilis fuit. secundo quod a philemone
est utilis reputanda sit. quanto magis. ideo
ut eum suscipiat concludit sic ergo. dicit ergo. for
sitan enim q. ideo suscipe illum quia utilis fuit fuga
eius. forsitan n. ideo discessit a te ad ho
ram. i. ad modicum tempus. ut eternum
hic. s. et in futuro. illum reciperes. max.
ii. ala cooperatur in bonum. ro. viii. sicut
et uenditio ioseph. gen. xlv. pro salute uestra
misit me deus ante uos et dicit forsitan. quia
omnia humana sunt dubia. et potuit deus
alia causa hanc permittere sed. reciperes inquam iam non sicut
i. non tantum ut seruum. sed pro seruo quod ante erat carissi

mum fratrem. ut hic. sed plus seruo. s. carissimum
fratrem. carum propter conditionem quia seruus tuus. cari
orem propter fidem quidem quia christianus. karissimum
fratrem propter magisterii dilectionem quia meus discipulus.
carissimum dico. maxime michi. ut fratrem.
maxime michi. magis tuo. quanto magis
tibi. debet esse. s. carus plusquam michi. uel
quanto magis nunc. quam ante. tibi. debet
esse carus. et in carne et in carne. quia seruus tuus.
et in domino per fidem. si ergo. q. quia ita est. ergo si
habes me. i. si uis me habere socium. non dicit
ut prelatum. quia prelatus ad bonos subditos debet
esse ut socius. ecc. xxxii. rectorem te posuerunt no
li extolli esto in illis quasi unus ex illis. susci
pe illum sicut me suscipere. si enim non suscipis
non es socius. si autem aliquid. post supplica
tionem et pro eo ne quidem commendationem et ex
cusatom hic remouet a philemone omnem
excusatom. et glo. ubi primo se satisfacturum
promittat. secundo confirmat. ego paulus. dico pe
titionem iterat. ita sic. dicit ergo. tu autem. q. susci
pe illum sicut me. si autem aliquid nocuit
tibi aut debet. i. si est tibi obnoxius. aut
ratione iniurie illate aut debiti contracti.
hoc michi imputa. q. constituo me tibi sa
tisfacturum. et ut magis credas ego pau
lus cui credendum est scripsi manu me
a. gal. v. uidete qualibus litteris scrip
si uobis manu mea. ego reddam ut non
dicam tibi. licet hoc possem dicere. quod
et teipsum. non tantum tua. michi debes
ad seruiendum. quia te ipsum tibi dedi.
te ad fidem conuertendo. unde non tantum
exigo a te quantum michi debes. thob. ix.
azaria frater si me teipsum presto tibi seruum non
ero condignus prouidentie tue. ita frater
fac. uel ita frater est. ego te fruar in domino.
i. gaudebo de te si feceris quod rogo. s. re
fice uiscera mea. i. filium meum
uel affectum meum. et hoc in christo. i. per
christum. Confidens. hec est quarta pars
principalis. ubi post salutationem et
gratiarum actionem et supplicationem
ponit epistole conclusionem. blandiendo
ei secundum glo. tripliciter. primo de eo con
fidendo. secundo se ad eius hospicium
inuitando. simul autem. tertio eum salu
tando. salutant. dicit ergo. confidens in obe
dientia tua tibi scripsi. argumentum
quod non est precipiendum nisi ei de cuius obedientia
confiditur. alioquin prelatus ponit laqueum subdi
to. sciens quoniam et super id quod ego dico facies. hec est
perfecta obedientia. talibus dicitur id luc. vi. mensuram
bonam et confertam et coagitatam et su
perfluentem dabunt in sinum uestrum. in qua
enim mensura mensi fueritis remetietur uobis.

ut autem sollicitiorem eum ad obediendum faciat dicit
se venturum. unde subdit. simul autem et mihi para
hospitium. hinc ceperunt legati sedis apostolice
et episcopi in visitationibus ut hospicii preparationem
mandent. et dicit eciam sic hec ideo sunt ut ubi in
ut hoc paupertatis uel tot erat spatia per epistolam
preparationem hospicii mandet. quid. n. per eo
parandum erat qui pane et pulmento uili contentus
erat. para inquit hospitium. nam spero per
orationes uestras. licet tantus esset tamen confidebat de oratio
nibus minorum. sicut dicit Iac. ultimo. multum ualet de
precatio iusti assidua. spero inquit donari me
uobis. reuera magnum donum debebant repu
tare fideles liberationem apostoli sui. Salutat te
hic blanditur ei ipsum salutando. primo ex
parte aliorum. secundo ex parte sui. gratia domini. dicit ergo.
salutat te epafras. colosensis. sicut habetur. col. i.
concaptiuus meus in christo ihesu. i. pro christo ihesu
marcus ewangelista. aristarchus. sicut uoluntas salu
tatio ponitur. col. iiii. salutat uos aristar
chus concaptiuus meus et marcus consobrinus barna
be. demas. lucas. lucas ultimo ponitur quia
forte minus notus et familiaris ei. isti inquit
adiutores mei. in predicationis officio. et ego
et saluto sic gratia domini nostri ihesu christi sit siple
cum spiritu uestro optima societas gratie ad spiritum
i. coniugalis ex quo coniugio oritur proles boni
operis. sap. viii. quesiui eam in sponsam ac
cipere. sicut quia mecum conicabit de bonis eius.
mal. ii. uxorem adolescentie tue nolite
despicere. amen confirmatio est peticionis et totius
epistole conclusio. Et nota quod in sua prima gratias egit
et in fine gratiam eis optat ad significandum quod gratia
dei preuenit et sequitur omne opus bonum. christus enim
per gratiam est alpha et o. omnium bonorum operum
principium et finis. apo. i. [Quo]d hic quod uid. for
sitan ideo. glo. hoc ideo dicit quia omnia humana sunt
dubia. [C]ontra mors humana non est dubia
[S]olutio. glo. loquitur de humanis operibus que dependent
ex libero arbitrio. [I]tem sup. iam non seruum. glo.
ut prius. [C]ontra. tamen non liberat a conditione serui
lis. [S]olutio. subaudiendum est non ut seruum tantum sed
glo. [I]tem sup. et in carne et in domino. glo. per
fidem que totam superbiam amputat. [C]ontra in
multis fidelibus superbia regnat. [S]olutio. fides quantum in
est de se omnem superbiam amputat quia totam hu
militatis nutrimentum. [I]tem sup. si ergo habes me
socium. glo. si non suscipis non es socius. [C]ontra non
tenetur dominus suscipere seruum fugitiuum. [S]olutio. pe
nitentem tenetur suscipere non impenitentem. [I]tem
sup. ego te fruar. [C]ontra. sola trinitate fru
endum est. [S]olutio. frui creatura in deo non est frui cre
atura sed deo. uel frui large accipitur pro gaudere.
[I]tem sup. demas. [C]ontra. ii. thi. ult. demas me
dereliquit. [S]olutio. ut illa epistola post hanc scripta
fuit uel ille compunctus redierat. uel alius
est iste demas.

Explicit epistola ad philemonem.

Incipit epistola ad hebreos.

Multipharium multisque modis olim et cetera. Hanc ultimam epistolam pau
lus scribit ad hebreos. postquam enim
instruxerat ecclesias latinorum. s. romanos et ecclesias
grecorum. s. corinthios et alios usque huc. hic in
struit ecclesias hebreorum in hec ostendens se esse doc
torem uniuersalem quia hec sunt tres principa
les lingue in mundo propter quod eis fuit inscriptus
titulus dominice passionis crucis. Jo. xix. quibus
ergo scribit hebrei sunt. nec obstat quod ipse erat
apostolus gentium petrus uero iudeorum. nam quamuis ita
esset principaliter ex officio prelationis. tamen aliquos
et informare poterat ex zelo caritatis. qui
scribit apostolus paulus est. nec obstat ut quidam
dicunt id quod nomen suum more solito non prenotauit et
quia splendidiore stilo hanc epistolam scripsit. nam
secundum glo. propter iudeorum superbiam et odium eius qui
erat caput gentium nomen suum et apostolatus
officium non prenotauit. et quia unusquisque in lingua
sua plus ualet ideo hanc epistolam hebreo ydi
omate excellentius dictauit. lucas uero teno
rem epistole huius et ordinem retinens post eius ex
cessum eam greco sermone conscripsit. Intentio
eius hec est quia in hac epistola christi eminentiam
ewangelii sufficientiam. legis inutilitatem mon
strare intendit. modus agendi dissimilis est
ab aliis epistolis quia nullam salutationem premittit.
quis uero sit modus ex diuisione epistole patebit.
Epistola enim diuidi potest in quatuor partes. primo n.
ostendit christi uniuersalem excellentiam et digni
tatem. secundo quasi recapitulando aliqua ex pre
dictis latius ostendit legis insufficientiam et im
perfectionem a. c. viii. usque ad finem decimi. tertio
subdit moralem instructionem. c. x. habentes itaque
fratres fiduciam. iiii. et ultimo concludit epistolam
captando eorum beniuolentiam et fauorem
c. ultimo. fratres orate pro nobis. In prima parte
uniuersalem christi excellentiam et dignitatem ostendit
iiii. modis. primo in comparatione prophetarum. secundo in compara
tione angelorum. tanto melior. tertio in comparatione
moysi. c. iii. et iiii. quarto in comparatione sacer
docii leuitici. c. iiii. usque ad finem. habentes ergo pon
tificem. In prima parte sic procedit primo exe
plum prophetis ostendit. ii. preferendo. que sequitur.
In prima parte primo tangit quod patribus ad
prophetas. secundo quod patribus ad christum. nouissime.
tertio iam ad prophetiam commendat primo ex
uniuersitate. multipharia. secundo ex uarieta
te. multisque modis. tertio ex sui antiquitate.
olim. iiii. ex auctoris primi dignitate. deus

loquens. v. ex auditorum magnitudine. patribus. vi. ex doctorum sanctitate. in prophetis. dicit glossa multipharie etc. constructio sic ordinatur. deus loquens patribus olim in prophetis multifarie multisque modis novissime etc. dicit glossa multifarie multisque modis. hec duo dupliciter distinguuntur secundum glo. primo ut multifarie referatur ad locutionum numm pharetin. multiplex divisio. quod ad numerum pertinet. multisque modis ad loquendi modum. sic multipharie. vel multis visionibus. multisque modis. i. multis locutionum varietatibus. quia alias per sompnia. alias per revelationes et hiis. secundo modo ut primum pertineat ad loquendi qualitatem. secundum ad materiam sic. multipharie. i. multis locutionum qualitatibus. ut per sompnia et inspirationes et

p apertas voces. multisque modis. i. de diversis rerum misteriis quo ad materiam. osee. xii. ego visiones multiplicavi eis. non novum loqui in apertis. sed olim loquens. et iungit presens cum preterito quia idem est qui loquitur et qui loquebatur. idem enim est deus veteris et novi contra manicheos. ysa. ego ipse qui loquebar ecce assum. deus cuius locutio vera. non enim est deus quasi homo ut mentiatur. num. xxiii. loquens patribus nostris secundum carnem et spiritum. luc. ii. sicut locutus est ad patres nostros abraham etc. loquens magis in prophetis hominibus sanctis per inspirationem edoctis. ii. pe. i. spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. novissime. i. in fine temporum. i. cor. x. nos sumus in quos fines seculorum devenerunt. vel novissime. i. ultimo. quia post hanc locutionem nulla sequitur. in hoc autem quod dicit novissime iungit cum olim. ostendit quod postquam locutio divina iam olim cessaverat venit filius sicut patet dan. ix. diebus istis. non noctibus. olim enim loquebatur in noctibus quia obscure. dan. vii. aspiciebam in visione noctis sed modo nox precessit dies autem appropinquavit. ro. xiii. ii. cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis. et dicit diebus istis. quia adhuc supersunt qui audierunt. i. cor. xv. deinde visus est iacobo etc. locutus est nobis. locutus dicit in preterito perfecto. cum superdixisset loquens. quia prima locutio fuit imperfecta. hec autem perfecta. locutus quam magis in filio. i. per filium qui est maior prophetis. et dicit potius in filio quam per filium. ne putetur locutus per eum ut absens per nuntium destinatum. sed in eo presens et eo loquente loquens. jo. xiiii. nescis quia ego in patre

nota et pater in me est. ¶ Nota hic quod deus loquitur nobis multis modis. primo per apparitiones angelicas. gen. xix. venerunt duo angeli etc. ii. per ymaginationes sompniorum. gen. xxviii. vidit iacob dominum in sompnis dicentem sibi. iii. per formationes sonorum. exo. xx. in legis datione audiebantur voces. iiii. per inspirationes revelationum. ii. re. xxiii. spiritus domini locutus est per me et sermo eius per linguam meam. v. per vitam doctorum. act. x. non enim vos estis qui loquimini. etc. vi. per nitorem creaturarum. ps. celi enarrant gloriam etc. et post. non sunt loquele. vii. per immissiones cogitationum. cant. i. anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. quem constituit. hic prefert christum prophetis. primo quo ad potestatem. secundo quo ad dignitatem. qui cum sit. iii. quo ad bonitatem. portansque. potestatem ostendit duplicem primo donatoris. secundo creatoris. per quem. fecit. dignitatem ostendit duplicem. primo paterne eternitatis. ii. paterne consubstantialitatis et expressissime similitudinis. et figura. bonitatem autem ostendit triplicem. primo nunc. secundo gratie. purgationem. tertio glorie sedet. dicit glossa. quem constituit. ita locutus est in filio. quem filium secundum naturam humanam deus pater constituit ac tota eternitate firmiter et immutabiliter fecit. je. i. ecce constitui te super gentes et regna. heredem. i. dominum perpetuum. et possessorem iure filiationis patre tamen non mortuo. ps. postula a me et dabo tibi gentes. hec est hereditas quam iudei exheredare noluerunt. act. xvi. heredem dico. universorum. non tantum tribuum iacob ad quas missus fuit est mt. xv. mt. ult. data est mihi omnis potestas in celo et in terra. per quem christum secundum naturam ubi secundum quam coeternus est patri. fecit. non solum invisibilia sed et secula contra manicheos. jo. i. omnia per ipsum facta sunt. col. i. omnia in ipso condita sunt universa in celo et in terra. qui filius cum sit splendor glorie. i. patris. coeternus. s. patri ut splendor igni et post sit quale potest. cum non in creaturis inveniri exemplum ponit sic in creatis ad probandum coeternitatem. sap. vii. est enim emanatio claritatis dei sincera. et figura vel caracter substantie eius. i. perfecta representatio patris et consubstantialis. col. i. ymago dei invisibilis. ista figura quantum ad naturam divinam simplex est. i. rotunda ab eterno. sed facta est quadrata per assumptionem humane nature in tempore. tunc enim quadratus fuit circulus quia figura interminabilis facta est hiis terminos quia s. verbum caro factum est. verbum eius invisibile factum est visibile. verbum autem circularis diffinitur sicut dicit philosophus ii. li. de anima et ideo nunquam audimus. non videmus autem nisi secundum lineam. portansque omnia. continens et gubernans. omnia. celestia. terrestria. col. i. omnia in ipso constant. ysa. xlvi. ego feci ego feram. portans inquam verbo virtutis sue. i. solo imperio potestatis et bonitatis sue. ps. verbo domini celi firmati sunt. et spiritu oris eius omnis virtus eorum. purgationem peccatorum. tam originalium quam actualium. cum enim sit tantus et talis nichilominus secundum humanitatem per mortem suam purgavit nos et a culpa et a pena. jo. apo. i. dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. jo. i. ecce agnus dei etc. ecce

in qua nulli sanctio dignatus est nos sanare. iste
in qua talis sedet. i. quiescit et regnat post
nimias labores et humiliationem sublimatus.
ad dexteram. ad equalitatem maiestatis patris
i. in potioribus bonis patris. Gregorius. nunc et dominus ihesus
postquam locutus est eis assumptus est in celum et
sedet a dextris dei. et hoc in excelsis. i. super omnia
loco et dignitate. non in paradiso unde primus homo
corruit. sed in summo celorum loco. A summo celo
egressio eius et occursus eius usque ad summum
eius. ¶ Hic quia in principio glo. agit de Christi suf-
ficientia et legis inutilitate ¶ Contra. ro. vii.
lex bona. ¶ Responsio. loquitur hic de lege moysi. non
secundum moralia sed secundum cerimonialia carnaliter
intellecta. ¶ Item ibidem glo. nulli est unicuique ut
plus in lingua sua valeat. ¶ Contra. in omni
lingua per spiritum plene eruditus erat paulus
¶ Responsio. quamvis omnem linguam plene sciret tamen hebrai-
cam linguam suam magis habebat in usu.
¶ Item super id. loquens patribus in prophetis. glo. non
enim ex intellectu proprio loquebantur ¶ Contra. qui lo-
quebantur ut arreptitii non intelligentes quod dicebat
ut dixit montanus hereticus ¶ Responsio. ex intellectu
loquebantur per concomitantiam. sed non per causam.
¶ Item ibidem glo. filius dei assumptus hominem et per
id factus homo. ¶ Contra. assumens non est assump-
tum. ¶ Responsio. hominem i. humanam naturam. ¶ Item super id
novissime diebus istis. glo. post hanc locu-
tionem non sequitur alia locutio. ¶ Contra. per multos
postea locutus est et loquitur. ¶ Responsio. non locutum
aliud sed idem. vel non est alius modus loquendi. licet
sint alia quam dicitur. ¶ Item super id. per quem fecit et
secula. glo. non solum eterna et invisibilia ¶ Contra. eter-
na non sunt facta ¶ Responsio. eterna accipit pro perpetuis.
¶ Item super id. qui cum sit splendor glo. et si invenie-
mus in creaturis aliqua coeva. non tamen
generans et generatum. ¶ Contra. splendor coevus
est igni. ¶ Responsio. loquitur de generatione substantiali que est
generatio simpliciter. non de accidentali ¶ Item glo. ibidem
splendor qui diffunditur de igne minus lucet
quam ignis. ¶ Contra. ubi unum proprium alium utrobique
tantum. ¶ Responsio. loquitur de splendore qui est in aere.
non qui est ut qualitas in igne ¶ Item super illud.
portans quoque omnia. glo. si eius causa pater multo magis
causa est eorum quam per filium. ¶ Responsio. causa est cum esse
sequitur ad. ¶ Responsio. causa hic accipitur pro principio. ¶ Item
super id. sedet a dextris ¶ Contra. act. vii. ecce video
celos apertos. et ihesum stantem. ¶ Responsio. quo ad
se dicitur sedere. quo ad alios dicitur stare.
Tanto melior angelis effectus.
hic ostendit Christi excellentiam et dignitatem in com-
paratione angelorum. et primo probat Christum esse
digniorem angelis. secundo concludit maxime obser-
vanda esse illa tanta doctoris. c. ii. propterea habun-
dantius. In prima parte primo probat Christum esse
digniorem angelis. secundo concludit maxime ob

quo ad personam. sed quo ad utramque naturam. et ad
angelos. tertio quo ad gloriam. ad quem autem. In pri-
ma parte probat Christum esse meliorem angelis affirmat.
secundo auctoritatibus probat. cui enim. dicit ergo. tanto. hec
dictio dependet ex precedenti. quasi ita sedet ad dex-
teram et cetera. ipse dico tanto melior. i. proportionaliter
angelis effectus. i. evidenter factus. ex hoc apparet
quod hoc debet intelligi de Christo. non secundum naturam divinam. sed
secundum humanam. secundum quam factus est. ro. i. qui factus est
ei ex semine david secundum carnem. quanto differentius
et cetera. hoc tripliciter potest exponi. secundum glo. uno modo
sic. quanto pre illis. s. angelis. differentius nomen.
i. differentiorem honorificentiam hereditavit.
i. iure hereditario a patre accepit. differentem quid
honorificentiam pre illis accepit exiens mortalis
ante passionem. quia angeli ministrabant ei. mt. iiii.
sed differentiorem quam ante. post resurrectio-
nem. tunc enim prelatior illis per omnia extitit. alio
modo exponitur sic. quanto differentius nomen. i. nomen val-
de differens. pre illis. i. ab illis. sicut ab eorum nomine
hereditavit. s. hoc nomen deus quod est nomen super
omne nomen. phil. ii. donavit illi nomen quod est
super omne nomen. vel tertio modo. differentius nomen
quod nomen est dei filius et hoc per naturam. non per adoptio-
nem. ille enim homo est dei filius per naturam. an-
geli autem solum per adoptionem. cui enim. hic quod
affirmaverat auctoritatibus probat. s. Christum esse excel-
lentiorem angelis. primo quia a patre eternaliter
genitus. secundo quia a patre specialiter honoratus. et
rursum. tertio quia patri coadorandus. et cum iterum. dicit
ergo. cui enim. quasi vere differentius pre illis nomen here-
ditavit. cui enim angelorum. non solum de minoribus
sed et de maioribus dixit ipse pater. aliquando et post
confirmationem. filius meus. i. michi proprius et consubstantialis.
es tu. solus discretive sicut supple dixit Christo
in baptismo. luc. iii. et vere filius quia ego solus qui in
celis est sine matre. et in terris sine patre. sic dicitur ei genera.
hodie. i. eternaliter genui te. in hoc ostendit perfectio-
nem divine generationis. per verbum. s. temporis preteriti
perfecti. non sic ostendit per verbum alterius temporis. quia
per verbum presentis et futuri et preteriti imperfecti non osten-
ditur ut perfecta. per verbum autem temporis preteriti pluscumperfecti.
ostenderetur. quasi iam diu cessasse. et rursum supple
dixit deus pater. ego ero illi et cetera. hec verba ad litteram
dicta sunt de salomone qui fuit figura Christi. ii. reg.
vii. et i. par. xxviii. magister tamen dicit quod sunt verba
ysaye et possunt esse sumpta de illo verbo. ysa. xlii.
ecce puer meus electus quem ego elegi. et cetera. vel forte
ysaias librum illum regum scripsit. Ego ero illi. Christo secundum
quod deus. vel illi homini de virgine nascituro. hec
dictio quantum ad manifestationem. quia ab eterno est
eius pater. ero magis illi. i. ad honorem eius in patrem
cum protegendo. et ipse erit quantum ad manifesta-
tionem michi. i. ad honorem meum. in filium.
michi per omnia obediendo. unde angelus ad mariam
luc. i. quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei.

et cum iterum. hec tripliciter legitur. primo modo sic et cum iterum introducit. i. cum scriptura sepius introducendo ostendit in incarnatione primogenitum. i. filium ante omnem creaturam genitum. ecc. xxiiii. ego ex ore altissimi prodii primogenita ante omnem creaturam. et col. i. primogenitus ante omnem creaturam. introducendum inquit in orbem terre. i. in terram orbicularem. q. iterum in possessionem. dicat et cetera. secundo modo legitur sic. et cum iterum introducat deus pater primogenitum in orbem terre. i. cum eum qui prius erat in mundo invisibilis mundo apparere visibilem faciat dicat et cetera. tertio modo sic. et iterum dicat. deus pater cum introducit primogenitum in orbe terre. i. in corda hominum per fidem inducat deus inquit sic. et adorent eum hominem christum secundum humanitatem passum et mortuum. omnes angeli eius. visioni. s. eius sive missioni. psalmus. adorate eum omnes angeli eius. et ad angelos. hic ostendit christum meliorem angelis quo ad naturam. et primo ostendit angelorum sufficientiam subiectionem. secundo christi dignitatem. ad filium quidem. dicat quidem. ad angelos quidem. s. pertinens. non tamen dirigens sermonem ad angelos dicat. hec. s. que sequuntur. qui facit. et cetera. hec tripliciter exponitur. secundum glossam. duobus modis de angelis. tertio modo de spiritualibus viris. primo modo sic. qui. s. filius spiritus celestes. spiritus est nomen nature. facit angelos suos. i. nuncios et legatos suos. angelus enim est nomen officii non nature. et flammam ignis. s. seraphin qui sunt de supremo ordine. facit ministros suos. ex quo apparet quod maior est eis qui sunt eius ministri. mt. iiii. accesserunt angeli et ministrabant ei. alio modo legitur sic. qui facit spiritus celestes angelos suos. i. ministros suos cum levia nunciant et ministros suos facit flammam ignis. cum eos ad executionem vindicte mittit. sicut missi sunt duo angeli sodomam. gen. xix. et ad perdendum exercitum sennacherib. ysa. xxxvii. tertio modo legitur de viris spiritualibus sic. qui facit spiritus. i. viros sanctos spirituales. angelos suos. i. nuncios ubi sunt. et ministros suos. sunt viros sanctos esse ministros. facit flammam ignis. i. spiritu fervente et aliorum vitia urentes. ad filium autem. ostensa angelorum subiectione. hic ostendit christi dignitatem et primo quo ad proprietatem nature humane. secundo quo ad proprietates nature divine. et tu in principio. In prima parte tangit in christo secundum naturam humanam primo regiam dignitatem. secundo iusticie perfectionem. dilexisti. tertio gratie plenitudinem. propterea. dicat quidem. ad filium autem. s. pertinens et ad filium sermonem dirigens dicat simpliciter. hec que sequuntur. o deus thronus tuus. i. regnum tuum. permanens simpliciter in seculum seculi. i. in eternum. luc. i. regnabit in domo iacob in eternum. vel thronus tuus. i. iudicium tuum quia omne iudicium dedit filio ut et cetera. io. v. iudicium autem in throno debetur permanens simpliciter in seculum seculi. i. quod stabit et quantum ad bonos et quantum ad malos. mt. xxv. ibunt hii in supplicium eternum iusti autem in vitam eternam. et quia. virga regni tui. i. disciplina qua bonos regis et malos punis est virga equitatis. i. regula directa et inflexibilis. ysa. xi. arguet in equitate pro mansuetis terre. ideo dicitur virga ferrea. in psalmo. reges eos in virga ferrea. et ideo merito permanens thronus tuus. in seculum seculi. quia prov. xvi. iusticia firmatur solium. et prov. xxv. aufer impietatem de vultu regis et firmabitur iusticia thronus eius. dilexisti. q. ideo et permanens thronus tuus in seculum seculi. quia dilexisti iusticiam. i. omne bonum quod optime sedet in rege et iudice. ideo dicitur sap. i. diligite iusticiam qui iudicatis terram. et odisti iniquitatem. i. omne malum. sap. xiiii. odio sunt deo impius et impietas eius. propterea. s. ut hec faceres vel quia hec facis. deus deus. i. ipse deus pater et non filius alius. vel unum deus est vocativi casus. sed augustinus quod in greco evidentius est sic. propterea o deus fili. deus tuus. in modo speciali quia. s. pater tuus. deus quidem omnium est per creationem sed tuus per generationem. unxit te. s. non sed hominem. ut regem. ut pontificem. ut prophetam. et ut pugilem. unxit inquam oleo exultationis. i. gratie conscientiam exhylarantis. quod videlicet potest immunitate. prov. xlii. non erit tristis nec turbulentus. et hoc pre participibus tuis. i. pre omnibus sanctis qui de plenitudine tua participant. io. i. de plenitudine eius omnes accepimus.

Nota hic super verbo. ego ero illi in patrem. quod deus se patrem esse ostendit christo in conceptione angelum destinando. luc. i. secundo. in nativitate eius ministerio angelico iudicium declarando. luc. ii. tertio in baptismo eum attestando. luc. iii. quarto in transfiguratione apostolos alloquendo. mt. xvii. v. in resurrectione eum suscitando. act. iii. quem deus suscitavit et cetera. vi. in ascensione eum ad dexteram suam collocando. mr. ult. vii. in iudiciaria potestate iudiciariam ei committendo. io. v. pater omne iudicium dedit filio. Nota et super illud. unxit te deus deus tuus oleo et cetera. quod gratia comparatur oleo propter viii. proprietates. primo quia sicut oleum vulnera sanat probata delendo. ideo samaritanus infudit oleum sauciato. luc. x. secundo quia dolores mitigat in tribulatione consolando. prov. ut exhylaret faciem in oleo. tertio quia abscondita profunda illuminat obscura docendo. quia unctio docet de omnibus. i. io. ii. ideo duo sunt filii olei splendoris. zach. iiii. quarto quia alios dulcorat. labores prima alleviando. In signum huius offerebatur lagana oleo lita in sacrificium. levit. v. quia liquoribus omnibus supernatat animam sursum elevando. unde iacob fudit oleum desuper. gen. vi. quia reges et pontifices consecrat dei

nilitres sacrificando. Ps. inveni David servum meum. oleo sancto et c. vii. quia ignem pabulum ministrat caritatem conservando et inflammando. ideo dicit ille ... xxv. date nobis de oleo vestro et c. vii. quia effusum se dilatat affectum pietatis et compassionis excitando. ideo dicitur cant. i. oleum effusum nomen tuum. Hic quod sequitur. tanto melior an. ef. glo. secundum humanitatem. Contra. Ps. minuisti eum paulominus ab angelis. Responsio. secundum glo. maior fuit plenitudine gratie. minor passione. maior quantum mente minor carne. Ibi sequitur. quanto differentius nomen hereditavit. glo. si adoptionis gratia esset filius non solum patre sed angelis minor esset. Contra. beata virgo sola adoptionis gratia filia dei est et tamen omnibus angelis maior est. Responsio. non inquantum filia dei sed inquantum mater dei maior est quod non esset si ex filio dei filius non esset. Ibi super id. filius meus es tu. glo. filius non adoptivus. Contra. gratia facit filium adoptivum. ergo maior gratia magis. ergo maxima gratia maxime. Responsio. non quelibet gratia facit filium adoptivum. sed gratia sola adoptionis non gratia unionis. Ibi ibidem glo. ex essentia patris genitus est. Contra. essentia non generatur nec generat nec est terminus generationis. Ibi filius est essentie patris nichil autem gignitur ex seipso. Responsio. quamvis essentia non generet nec generetur nec sit terminus generationis. est tamen id unde gignitur quia est id quod per generationem communicatur. Ibi ad id. Responsio. quamvis filius sit essentie patris. non tamen ut est in patre sed ut est in se. Ibi super id. et rursum. glo. ysa. dicitur. Contra. hoc non reperitur in ysa. sed ii. reg. vii. et i. par. xxviii. Responsio. quamvis hoc nathan ad David de salomone dixit. tamen de ulbis ysa. eliciat potest. ysa. xlii. ecce puer meus et c. et eiusdem. ult. si ego qui ceteris generationem tribuo sterilis ero. Ibi super id. ego ero illi in patrem glo. hoc de virgine nascituro. Contra. David ille ac sit creatura inquantum ho ad totam trinitatem sub se habet. ergo si est filius patris est et filius sive spiritus sancti. Responsio. verum ut homo sub se habet. non tamen ut idem filius dei sive ut deo unitus. Ibi sequitur id. adorent eum omnes angeli. glo. xpm secundum carnem iussit ab angelis honorari adorari. Contra. sed carne minor est angelis. Responsio. secundum carnem in se consideratam minor est. secundum carnem ut unitam maior. Ibi super id. qui facit angelos et c. glo. omnibus angelis utitur ad incommutabile arbitrium sue substantie. Contra. non mutat suam sed non consilium ut docet gregorius. Responsio. arbitrium applicat consilium. Ibi super id. non variis in seculum. glo. iudicium iniquum stabit. Contra. iudicandi non stabunt mt. xxv. Responsio. iudicium accipit pro re iudicata. Ibi super id. unxit te deus. glo. non ungebantur alibi reges et sacerdotes nisi in regno iudeorum. Contra. iii. reg. xix. azael unges regem syrie. Responsio. illud optinet de consuetudine communi sed hoc de mandato speciali.

Et tu in principio domine et cetera. hic ostendit xpm meliorem angelis quo ad ... dominis et hoc quo ad tres specialiter. primo quo ad creationis potestatem. secundo quo ad durationis eternitatem. ipsi peribunt. tertio quo ad status immutabilitatem. et velut amictum. dicit ergo. et tu in principio. hec totum usque ad illud locum. ad quem autem angelorum. legitur dupliciter. uno modo litteraliter de filio. alio modo quasi allegorice de patre. primo modo sic. ita unxit te deus secundum humanitatem et non solum talis es sed humanitatem. sed et tu domine. fili dei. in principio temporis terram fundasti ad litteram. Ps. qui fundasti terram super stabilitatem. et opera manuum tuarum. i. potentie et voluntatis. per quas sicut per manus operaris. sunt celi. et dicit celi specialiter opera manuum eius quia in ipsis maxime relucet eius potentia et bonitas. potentia in magnitudine bonitas in equalitate. gen. i. in principio creavit deus celum et terram. ipsi s. celi aerei de quibus mt. xxiii. aves celi comederunt illud. peribunt ab eo quod sunt. quia mutabuntur et renovabuntur. ii. pe. iii. per quem celi magno impetu transibunt. ysa. li. celi quasi fumus liquescent. tu autem permanebis. in tempore post omnia sicut erat ante omnia. iac. i. apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. et omnes. s. celi aerei. ut vestimentum. i. corpus humanum quod longevitate veterascat in melius commutandum. veterascent. i. ad interitum accedent. quod n. inveteratur antiquatur et senescat prope interitum est. s. viii. et velut amictum. i. sicut corpus humanum quod amictum quatuor partitur quia quasi circuidat et regit undique spiritum. mutabis eos in novam figuram. ita secundum facile. s. sicut amictus plicatur et extenditur apo. xxi. vidi celos novos et terram novam. et mutabuntur. i. sic mutati permanebunt. tu autem. idem fili. idem ipse es. omnino immutabilis. exo. iii. ego sum qui sum. et mal. iii. ego deus et non mutor. et anni tui non deficient. i. eternitas tua in tempore non habebit finem. et vocat eius eternitatem annum cum sit una dies in comparatione ad ad annos temporales quibus coexistit. secundo modo exponitur sic de patre. et tu. quasi ita deus fili. unxit te deus pater. et tu o deus pater. fundasti terram. i. ecclesiam. et hoc quantum ad sanctos minores qui vacant dispensationi temporalium. et ideo terra vocantur. fundasti inquam in principio. hoc est in filio. qui fundamentum aliud nemo potest ponere preter quod id quod positum est. quod est xps ihc. et opera manuum tuarum. sunt celi. i. maiores sancti qui vacant contemplationi celestium. unde et celi vocantur. ysa. xlviii. manus mea fundavit terram. i. sanctos minores et dextra mea mensa est celos. i. sanctos maiores. ipsi et sancti maiores non solum minores peribunt. i. morte corporis ista dissolventur. ii. pe.

.xiiii. omnes morientur et qui adhuc dilabuntur. et c. tu
autem permanebis. in ipsis sanctis. i. misericordia tua
et opera tua permanebunt eis. quamlicet mori
antur secundum carnem non tamen secundum animam. et omnes sci.
maiores et minores ut uestimentum ueterascet
.i. sed corpus paulatim corrigentur. et ad mu
tu accedent et uelut amictum mutabis eos
.i. sancti in inmortalitatis statum et comparatur glo
riosis glorificatum amictum. qui undique angere et
mutabit eos sanctorum. i. cor. xv. seminatur in cor
ruptione. surget in incorruptione. et mutabun
tur. per animas qui gloriosiores erunt. tu autem o deus
pater. idem ipse es. i. in eis inmutabilis eris. presertim
autem in sanctis humilitas. et anni tui non deficient.
.i. eternitas tua in ipsis non desinet. Ad quem
autem. hic ostendit xpistum esse meliorem angelis
quantum ad gloriam. et primo ostendit xpisti excel
lentiam. secundo angelorum obedientiam. unde omnis
dicit ergo. ad quem autem angelorum. quantumcumque esset
dixit. scilicet pater. aliquando post confirmationem. an enim
non dixit sicut simpliciter dixit filio. sede ut victor
et iudex. a dextris meis. i. ad equalitatem
meam secundum diuinitatem. q. d. ad nullum umquam
hoc dixit. quia nullus dignus fuit sedere ad dexteram
dei. immo potius qui sedere uoluit expulsus est.
et precipitatus. ysa. xiiii. sedebo in monte tes
tamenti in lateribus aquilonis. super astra celi
exaltabo solium meum. et post pauca. ad infer
num pertraheris in profundum laci. sede usque in.
quousque ponam inimicos tuos. paganos. iu
deos. hereticos. malos xpistianos. scabellum pedum
tuorum. hec auctoritas legitur. exponitur secundum modo sic.
quousque. i. donec. aduersarios tuos plene tibi
subiciam. aliquos uoluntarie. s. eos conuertendo.
aliquos autem inuoluntarie. s. in uinculis iu
dicio. i. cor. xv. oportet illum regnare donec ponat
omnes inimicos eius sub pedibus eius. secundo modo
sic. scabellum pedum tuorum. i. subiciam humani
tati tue. in xpisto enim diuinitas. quasi caput
quia caput xpisti deus. humanitas autem loco pe
dum. tertio modo sic. scabellum pedum tuorum
.i. donec ponam eos sub stabili eternitate po
tius que per pedes significatur. nonne. q. hoc nulli
dixit. nonne. n. omnes de quibus iherarchia pri
ma. media et infima. sunt administrato
rii spiritus. spiritus quidem ex natura. administratorii ex
officio. math. iiii. accesserunt angeli et ministra
bant ei. spiritus in quam nulli a filio actuales.
in ministerium quod placet filio. propter eos. i. pro
eorum utilitatem. qui hereditatem capient
salutis. i. quibus promittitur hereditas uite
eterne. qui iam quidem capiet in spe. ro. viii.
spe salui facti sumus. et tandem capient in re. ps.
cum dederit dilectis suis sompnum. ecce hereditas etc.
et dicitur hereditatem salutis. ad differentiam hereditatis
eterne. terrene que est hereditas mortis. quia non

habet nisi post patre mortuo. non talis hereditas eterna.
sed potius hereditas salutis. ro. viii. heredes quidem
dei coheredes autem xpisti. Nota hic quod angeli
multipliciter ministrant electis. primo ex a periculis
liberando. gen. xix. secundo a suis persecutoribus
protegendo. ut filios israel ab egiptiis. exo.
.xiiii. tertio eorum inimicos interficiendo. ut sen
nacherib. ysa. xxxviii. quarto impugnatio
nes demonum ab eis arcendo. ut raphael
asmodeum. thob. viii. v. eos ab infirmitatibus
sanando. ut patrem thobie iunioris. thob.
xi. vi. eos bonis rumoribus consolando. ut pas
tores luc. ii. vii. eis secreta celestia reue
lando ut marie. luc. i. viii. eorum orationes
presentando ut tho. xii. ix. eorum animas defen
do. ut animam lazari luc. xvi. Contra hic quod
supra idem ipsi peribunt. Quia mundi substantia manebit
licet non figura. Contra. transibit forma. i. mu
tabilitas que nunc inest. non sed non substantia. Item
ibidem glo. incendium mundi non incendit sanctos.
Contra. habebunt adhuc sicut mali corpora cremia
bilia. Responsio. glo. loquitur de sanctis iam resuscitatis.
Item ibidem super idem. sicut uestimentum. glo. i. secundum corpus
quod animam contegit. Contra. anima continet corpus secundum damascenum
non econuerso. Responsio. anima continet corpus causali continentia.
sed corpus uidetur continere animam continentia. q. lo
cali. quia ita est in corpore quod non extra. non tamen quod
corpus est locus anime cum non sit ab anima sepa
ratum. Item super idem et mutabuntur. glo. secundum animas
que tunc gloriosiores erunt. Contra. gloria corporis se
habet ad gloriam anime. sicut punctus ad lineam.
ergo non auget eam. Responsio. non auget intensiue
sed extensiue secundum quosdam. uel secundum alios auget
etiam intensiue. non tamen per se sed per accidens. quia non
amplius retardatur quin tota intentione
pergat in deum. Item super idem. omnes sunt administra
torii spiritus. glo. omnes etiam maiores mittuntur ad
idem. ysa. vi. uolauit ad me unus de sera
phim. Contra. dyonisius ea que perminent usum
exterioris officii numquam habent. Responsio. secundum quosdam
omnes mittuntur. sed inferiores frequenter ex his
conditis et ex officio superiores raro. et ex causis
specialibus et de speciali mandato. secundum alios omnes mit
tuntur. sed superiores intra. s. ad alios angelos.
inferiores etiam extra ad nos. Ad idem ysa. vi. dicendum
non erat ille de seraphim ordine. sed quia gerebat
actum illius ordinis dictus est seraphim
nomine.

Propterea habundantius oportet etc.
Postquam probauit xpistum meliorem esse angelis
hic concludit propterea obseruanda illa tanti
doctoris. ostendens non obseruantes grauiter
et iuste puniendos. et primo ex parte doctrine
quam contempnere non debent. ii. ex parte doc
toris cuius potentiam effugere non debent potuerunt.
non enim angelis. tertio ex parte ipsorum qui tertiam

cius ex se dilcōm expssi sunt. s. glo. eum aud.
In pma pte ondit q doctrinam xpi ɔtempne
non debent. pmo q a xpo pmulgata. sedo
q ualde salutifera. si enim. tcio q multip
ɔfirmata. que cū īciā. dicit glo. pptea. q. i.
ita x. melior est pphis et angel. pptea oz nos
obseruare. s. in memoria. deut. vi. medi
taberis ea sedens in domo tua et ambulans in
itinere. Sed in vita. q non auditores legis s;
factores iustificabuntur. ro. ij. ea que audiui
mus. a filio dca in euo. et p aplos pdicata.
et hec habundanti quā illa pphar ul anglo
p obseruata sunt a iudeis. mt. v. nisi hun
dauit iusticia ura plusqm scribar et c. oz igr
et hec ne forte pereffluamus. i. etnali punia
mur. fluim quid s. glo. p culpam origina
lem. effluim p actualem uenialem et
mortalē. s; p effluim p etnam dapnatō
nem. et notat hic li forte arbitrij liberta
tem non dubitatōm. si enim. q. ita obser
uare oz ne etnali dapnemur q utiq; erit si
nō obseruauimus. si eni sermo legis in quo
n erat salus q legalia n iustificabunt. ro.
iij. ex opibz legis n iustificabit oīs caro. qui
dcūs est ad moysen et ceteros. exo. xx. et deinceps
dcūs ingt per angelos. i. anglico ministio. gal.
iij. ordinata p angelos et c. act. vij. acce
pistis legem in dispōne anglor. si ingt hic
sermo fcūs est firmus. i. uerax et multiplr
ɔfirmatus. s. miraculis et penis pmissioni
bz et ɔminatōibz. et si ōis puaricatō. i.
trāsgssio pcepti negatiui. et inobedia. i. ob
missio pcepti affirmatiui. ysim. n. mala
īpunitum. accepit iustam mcedis retribu
tōm. i. ɔdignam mitis penam. iustā qd
ex ordine mcedis ex qualitate. retribuōis.
retributōm ex quantitate. deu. xxv. p mēsura
pcti erit et plagar modus. s. x. irritā quis
faciens legem moysi sine ulla miseratōe duo
bus ul tribz testibz moritur. si ingt ita est.
quō nos qui filiū dei audiuimus effugiemus ge
hennam. si tantam. i. tam indeficientem
q etnam tam copiosam q ad oīa pcta
sufficientē tam pciosam q sanguine xpi
emptam. tam ulēm q ad omīs n tm ad
iudeos ptinentē. si tantam dico neglexi
mus salutē. q. d. nllō m effugiemus. Jo. xi. effugi
um pibit ab eis. i. pctōribz. sup eni sicut dr
gg erit iudex iratus infi horrendū chaos in
ferni. extius mūdus ardens. intus ɔsciā uretur.
a dext pcta accusantia. a sinistris infinita
demonia. miser pctor sic dephensus quo fu
giet. appere enim erit intolabile. latere īpos
sibile. ideo ysa. non fugiet uelox nec salua
bit pps se putet fortis. que salus cū īciā ac
cepisset. mt. iiij. exinde cepit ihc pdicare. et

narrari n est q ab etno erat. sed glo. sed
enarrari. i. euidenter narrari. Jo. xvi. ecce
nunc palam loqris. non clam. Jo. xviij. ego
palam locutus sum mundo. enarrari ingt
p dnm anglor. s. xpm. unigenitus enim
qui est in sinu pris ipse enarrauit. Jo. i. nō
p seruū sicut lex p moysen data est. ab eis
qui audierunt. i. ab aplis qui audierunt
ex ipso ore dni. sapiens. n. os suū docebat eos
mt. v. act. iij. n possum que audiuimus et ui
dimus non loqui. ab eis ingt ɔfirmata est. i.
ɔcorditer firmata. in nos iudeos et enim ait
se aps cum eis. nō q edoctus sit ab aplis sic
pz gal. ij. s; ut ipi iudei gratius recipiant. ɔ
firmata ingt et hec dō ɔtestante. i. simul accō
aplor testante. ɔtestante ingt signis minoribz
que tm pt nām fiunt. ut curatōes morbor.
mr. ult. dnō cooperante et sinonem ɔfirmāte
seqntibz signis. et portentis. i. signis maioribz.
que ɔtra nām fiunt. ut est suscitatō mortu
or. et uariis uirtutibz. i. alius signis que n
fiunt pt nām. ut in repentina sanatione.
socrus petri que et s natura curari poterat.
mt. ix. ul uariis uirtutibz. cū que attesta
bantur cor doctrine. sicut cor pacia. pu. xiiij.
doctrina uiri p paciam noscitur. et spc sci dis
tributōibz. que et p aplos fiebant sicut pz
act. viij. distributōibz ingt factis n s merita
hoim. s; sed suam. i. ipi sps uoluntatem.
sps eni ubi uult spirat. et. i. cor. xij. diui
dens singulis put uult. Sēdo hic q doctrina
aplica ɔfirmata fuit multipr. pmo aucti
tatum testimoniis. ut pz act. ij. et iij. sedo
uite aplice exemplis ro. xv. n audeo aliquid
loqui mor que p me n efficit x. tcio tolan
tia mortis. ysa. xli. uos uos testes mei dicit
dns. testis latine martyr gce. quarto mi
raculis mr. ult. illi aut pfci et c. quinto do
nis. act. viij. uidens symon q p īpōm man
aplor daretur sps scs. vi. demoniū attesta
tōibz coactis. actuū. xvi. ihm scio et paulū
noui et c. vij. psecutor ɔuersionibz subditis ut
pauli act. ix. Non enim angelis. hic ondit ob
seruanda uerba xpi ex pte doctoris qui ht
potatem ulciscendi q orbis tre ei subiectus
est. et pmo ondit q mundus angelis subiectus
non sit. sedo auctē pphe plat quod dr xpc or
bem subiecit. testatus est. tcio auctem ex
ponit. In eo autem. dicit glo. non eni. q. d. ut
non effugiemus. s; neglexeimus salutē a
xpo pdicatam. qui maior quidem ē an
gelis. quor sermo ita ɔfirmatus fuit.
non eni angel. s; filio suple subiecit ds
orbem terre. licet multa in eo fiant cor
ministerio. orbem dico futurū scdm in x. uel
futurū r xpi qui ab etno fuit. antequam

enī fiet orbis xpo erat. non angl'i. sicut mg
dus lasundi. hb' ad ro. v. dr de adam qui ē for
futuri. i. xpi. de quo orbe loq̄r. hoc d' ne
aliquis orbis puteretur. testatus est. hic aut ē
p̄phē ptar quod deus xpo orbem subiecit.
vbi primo inpuitatur p̄pha dei erga hoīe
dignatōm. sed xpi in passione minoratō
nem. minuisti eum. tūo eius post passō
nem exultatōm. gl'a et honore. primo in
se. sed' creaturarum rōnabiliū. et 9stituisti
tūo v' oīm. oīa subiecisti. dicit g'. testatus.
q. ita dixi q' non angel' s; xpo subiecit
deus orbem terre. nec solum ego hoc dico. ē
sed. quis. i. aliquis excellentissim' p̄pha s.
dauid. et nō noīat eum q' scientib; loquitur.
testatus est in quodā loco nob' noto. s. in
ps. viii. dicens hoc q' seq'r. quid est homo ē.
hec tripl' exponitur. primo enim modo leg'
de hoīe puro. sed' modo ptim de hoīe pu
ro. partim de xpo. tūo modo totum de x'.
primo m°. quid. i. quā uile. ii° modo quid
. i. quā fragile. tūo modo quid. i. quā subli
me. primo modo homo supponit p hoīe
peccatore. filiū hoīs p hoīe iusto. secundo m°
homo supponit p hoīe sco'. filius hoīs pro
xpo. tūo modo utrumq; supponit p xpo. primo
g° modo leg' sic. quid ē. i. quā uile est ho
terenus et peccator. imitator ill' qui fuit ho s;
n' fili' hoīs. s. ipsius adam. quid est mg' q̄ntū
ad hoc q' memor es eius. i. quasi longe pōi
ta. q' memoria est absentiū. longe aut
a peccatorib; salus. memor es dico salutem
temporalem pstendo. ps. hoīes et iumenta
saluabis dn̄e. aut filius hoīs. i. ho spūalis
imitator illius qui fuit fili' hoīs n' hoīm.
. s. xpi. quid est suple q̄ntū ad hoc qm̄ uisitas
eum. s. inuisi sciam. psentia gr'e illustrando.
nec solum fili' hoīs indiguit uisitari s;
et filius dei. qm̄ minuisti eū et c. ii. modo
legitur sic. quid. i. quam fragile. quid ē
ho sc; q' de luto. vn̄ abraham uocauit
se puluerem et cinerem. gen. xviii. quid ē i q̄
q̄ntū ad hoc q' memor es eius. ei. s. parcēā
dimittendo. aut filius hoīs. i. filius uirginis
quid est mg' dignus. quid ē qm̄ uisitas eū
. i. hoīem infirmū. p filiū hoīs. q. per me
dicum. eū. s. in carne immittendo. et licet p
ipm uisites hoīem. tn̄ minuisti eū et c.
tūo m° leg' sic. quid. i. dignū et sublime ē
homo. i. xpc sed' hoīem. q̄ntū ad hoc quod
memor es eius in acceptione p̄m. s. a peccato
immunem faciendo. aut filius hoīs. i. xpc
filius uirginis. quid est suple q̄ntum ad h'
qm̄ uisitas eum. s. a mortuis suscitando et
uere bn̄ indiguit uisitari. q' minuisti eū
paulominus ab angel' eum. s. nā passibili

induendo. et dicit paulominus q' minoratus
fuit corpe non mente. et hec et minoratio cito
transiit. et tn̄ post gl'a in r'ne. ps. exur
ge gl'a mea. et honore in ascensione. s. m°
sensu prius. vl' gl'a. i. claritate īmortalit's
et honore diui noīs. dedit enī ei nom qd'
est sup omne nom. ut in noīe ihu. et c. co
ronasti eū. i. vndiq; circumdedisti. ecc. xlv. co
rona aurea sup caput ei'. et 9stituisti eū
ut stabilem et īmortalem statuisti. q' xpc
resurgens ex mortuis iam nō morit'. supra
opa ma. tu. i. sup digniora opa tua. i. hoīes
et angelos nec solū sup digniora opa. s; et
oīa subiecisti sub pedib; ei'. i. sub potestate ei'
et dominio. ul' sub pedib; eius. i. sub ei' hu
manitate. sic' h'r. i. cor. xv. et eph. v. i.
Nota hic q' d's coronatus fuit primo coro
na carnea in 9ceptione. can. iii. egredi
mini filie syon. et uidete regem salomonē
in diademate quo coronauit eū mat' sua.
sed corona spinea in passione. Jo. xix. mi
lites plectentes coronam de spinis et c. tūo
corona lapidea in r'ne. ps. posuisti ī ca
pite eius co. de la. p. quatuor. n. dotes corp's
sunt uelut .iiii. p̄ciosi lapides. iiii° corona
aurea. in ascensione. ecc. xlv. corona au
rea sup caput ei'. et c. In eo aut'. hic exponit
auctem p̄phē. et primo ondit q' oīa sunt i x°
subicienda. sed q' necdū uir quo ad hoc p̄ph
tia adipleta. nūc aut'. dicit g°. In eo aut'.
ul' enī. et sed' hoc dupl' 9tinuatur. primo m°
sic. q. ita dicit scriptura. oīa subiecisti et c.
In eo aut' et c. ii° m° sic. q' bn̄ dico orbē terre
futurum sbm xpo. in eo enī q' oīa ei subiecit
. i. scriptura oīa ei esse sbiecta ostendit. ni
chil dimisit non sbm ei. subiectōe nccā. ul'
uoluntaria. qui enim omne dicit nich' excipit.
nūc aut'. q. scriptura dicat oīa sba. nūc aut'
necdū usq; usq; m° uidemus oīa. que ei sub
icienda sunt. subiecta est ei subiectōe uo
luntaria. non enim oīs obediunt exo'. ro. x.
exo. x. usq; non uis subici michi. eū aute
qui modico. h est causa q' ista xpi seruari
debeant. que sciuntur ex pte ipoz. qui xpi gr̄a
et dilcōm in pte passione sunt experti. vbi
primo ondit q' xpc ex gr̄a p oīb; passus sit.
sed q' hoc ualde decuit. decebat. tūo q' 7 op'
fuit. quia g° pur. s glo. dicit enī g°. eum a.
. q. nondum uidem' oīa ei ee sbiecta. in quo
9stat q' et ē 9plebunt'. legitur aut' ista lr'a
dupl'. vno modo sed q' li ppter passionē det
minat le coronatum. alio m° s q' determinat
le minoratus. primo modo sic. eum autem
qui minoratus est modico quā angl'i. quia
corpe non mente. videmus p fidem. i. cor. xiii.
videm' nūc p speculum ī enigmate. uide

uides iesum .i. iam saluatorem. corona-
tum gloria in regno et honore in ascensione.
quia honorifice sedet in sede regni sui. uel
gloria immortalitatis. et honore diuini nominis. et hoc
propter passionem. in quantum scilicet mortis .i. meri-
to passionis. phil. ii. factus est obediens usque
ad mortem. propter quod et deus exaltauit illum.
et c. ii. modo sic. eum qui modico quam angeli
minoratus est. minoratus inquam propter passio-
nem mortis. non solum in humane nature. quia
solus deus maior est. uidemus iesum et c. et hoc ideo
minoratus est .s. ut gratia dei. ut gratia sit ab-
latum causis. pro omnibus quantum ad sufficientiam
sed pro electis quantum ad efficientiam. gustaret
mortem. gustaret dicit propter amaritudinem.
eccl. xli. o mors quam amara est memo-
ria tua. uel et dicit gustaret propter breuem
transitum. quia cito transiit quia tertia die re-
surrexit. Ambrosius super illud. qui per ange-
los dictus est sermo. glo. ad moysen. et seruos
certis. Contra. in lege scriptum habetur dixit dominus
ad moysen. Solutio. hoc est quia angelus loquebatur
in persona domini sicut preco in persona iudicis.
non tamquam propriis sed aug. Item super id.
sermo. glo. legis in qua non est salus. Contra.
beda. iusticia legis suo tempore custodita uitam
conferebat eternam. Solutio. glo. loquitur de cerimonia-
libus. beda de moralibus. Item super illud. omnis
preuaricatio iustam accepit. glo. quia minuit.
Contra. deus semper punit citra condignum. Solutio.
quantum in genere .i. si multum multum [illegible]. Item
super id. retributionem. hoc ad quantitatem perti-
nere refertur que pro equalis erit. Contra. mo-
mentaneum est quod delectat. eternum uero quod cruciat.
Solutio. equalitas hic attenditur non in acerbita-
te sed in duratione. respiciendo ad uoluntatem
interiorem. cum peccatores impenitentes sine termino
sunt. non ad actionem exteriorem que transiit.
Item super id. si tantam neglexerimus salutem.
glo. non erat tanta in ueteri testamento.
Contra. aug. tempora uariata sunt non fi-
des. ergo nec salus. Solutio. non est uariata sub-
stantialiter quo ad eadem. sed accidentali quia maior et
euidentior. Item super id. et uirtutes. glo.
que contra usum fiunt. Contra. aug. contra auctorem na-
ture nichil facit [illegible]. Solutio. nichil facit contra
potentiam passiuam nudam .s. obedientie. sed
contra potentiam actiuam .i. contra cursum nature in-
sitam. Item super id spiritus sancti distributionibus. glo.
apud antiquos non tanta erant signa nec
tanta prodigia. Contra. diuisio maris rubri. sic-
catio iordanis. statio solis et retrocessio ma-
iora sunt signa. Solutio. ideo sunt non tanta
quia non tam frequentia et pro tot sanctis. Item
super illud non enim angelis. Contra. dan. x. princi-
pes persarum et c. xviii. in unamquamque gentem.

et c. Solutio. principatus ille ministerii est. sicut la-
boris non imperii ut auctoritatis. Item super illud. tes-
tatus est quis. glo. zacharias excellentissimus
.s. dd. Contra. luc. xi. moyses et helyas. glo. zacharias
eximius. Solutio. helyas maior quo ad zelum
predicationis. dauid maior quo ad modum reue-
lationis. Item super id. minuisti eum. glo.
dei filium. Contra. super .i. tanto melior an-
gelis effectus et c. Solutio. melior sunt uirtute. mi-
nor corpore. Item super id. uidemus paulominus.
glo. maiores sunt angeli homine. quia maio-
res sunt corpore. maiores (?) anima. Contra. homo est dig-
nissima creaturarum. Item aug. iii. de li. ar.
anima et angelus natura sunt pares. Solutio. quo ad
superiorem partem hominis. pares sunt in sta-
tu nature institute. quo ad alia homo minor.
Ad primum obiectum. Solutio. homo dicitur dignissima creaturarum
inferiorum .s. mundi huius. Ad aliud. Solutio. angelus
melius de natura mentis in anima. non quo ad
alia. Item super illud. propter passionem mortis. glo.
non homine. solus deus maior est. Contra. melior
est natura intellectualis et immortalis rationali et mor-
tali. Solutio. glo. loquitur de natura humana in-
stituta non destituta. et quo ad uirtutem non
quo ad alia. et glorificatam non in statu mor-
talitatis. sed ubi (?). hic enim statum futurum
in quo equabitur angelis.

Decebat enim eum propter quem omnia.
Ostendit quod christus de gratia pro omnibus pati uoluit. hic
ostendit quod eum pati decuit. primo ex parte
patris. qui passioni eum tradidit. secundo ex
parte filii qui se passioni optulit. qui est.
tertio ex parte eorum pro quibus passionem sustinuit
.s. pro fratribus. quem ob causam. prima ergo est. quia
decet deum patrem omnia modo conuenientissimo
facere. mors autem fuit conuenientissima nature
misere sanande. secunda uero. quia eum qui sanctificat
et eos qui sanctificantur conuenit ex eodem principio
esse ut fiat hominibus antidotum ex eodem gene-
re. tertia uero quia cum homines ita sint deo christo coniunc-
ti et propinqui. decet eum pro eis liberandis
pati. et sustinere. dicit ergo. decebat enim. quasi
ita uidemus iesum propter passionem mortis gloria et
honore coronatum. ut gratia dei pro omnibus
gustaret mortem. et hec tota conuenientia
simul sunt. decebat enim eum .s. deum patrem propter
quem glorificandum omnia. tamquam propter finem. uni-
uersa enim propter semetipsum operatus est dominus
prou. xvi. et per quem. tamquam actorem
omnia. io. i. ex quo omnia per quem omnia et c. ipse
enim est alpha et o. principium et finis. apo. i.
qui multos filios. adoptiuos .s. non natura-
les. unicus enim est filius filius. io. i. quasi uni-
geniti a patre. sed multi eius filii adopti-
ui. sed. id. ps. ego dixi dii estis et filii ex-
celsi omnes. in gloriam eternam .s. adduxerat.

.i. adducendos preordinauerat. q. tribus dictis. p. s. de non esse deducendo ad esse. scdo de culpa ad gram. tcio de gra ad glam. decebat inquam actorem salutis. i. filiu filiis dnm ihm xpm. ipse eni saluti facere ppl'm suu a pctis eor. agg. ii. saluus dico eor. s. filior adoptiuor. consumare. i. in gla salutis pfice. que quide gla inchoata fuit in resurre. f. glo. augmentata in ascensione qn ad dexteram pris considit. s. consumabit i iudicio qn ipse solus erit iudex totius iudicii. consumare inqm. et hoc p passione. i. merito passionis. vt. s. filii adoptiui p mortem filii naturalis saluarentur. q. n. ita sup omes i passione fuit humiliatus. ita sup oia est in gla consumatus. phil. ii. factus e obediens usq ad mortem. et c. pp quod et ds exaltauit illu. et c. Qui eni. q. d. dm prem hoc facere n decebat. xpm pati. q decebat ut p hoiem hois opprobria tolleret. ut antydotum fieret ex eodem gne. qui eni sactificat .s. xpc sactis scor. dan. ix. qui sctificat predestinatos. leuit. xxii. ego dns qui sctifico uos. et qui sactificantur. s. nos omes. ex vno omes vtrique eni ex eodem principio deo. vn. Jo. xx. ascendo ad prem meum et prem urm deu meu et deu urm. et ex vno etia adam / sap. vii. sum quide et ego mortalis homo similis hoibus et ex gne terreno illi qui prior formatus est. pp quam cam. hic ponit tertiam rom. que sumitur ex pte eor p quibus sustinuit. s. p fribus et sibi ppinquis et coniunctis. ondit aute eos e e coniunctos tripr. pmo qr hnt cum eis unum prem. seu pnam. scdo qr vnu deum seu refugiu. et item ego. tcio qr vnu dnm. et itm ecce. dicit go. ppt quam cam. q. ita qui sactificat et sctificatur ex vno omes. pp quam cam no confunditur. .i. n erubescat ille qui sctificat xpc. licet a prio sit immunis q no sunt hoies. fres eos uocare licet peccando facti degneres. luc. xv. non sum dignus uocari filius tuus. dicens in ps. o pe. nunciabo post vbm nomen tuum. .i. glam et famam diuinitatis tue. fribus meis. aplis et discipulis. vn ult. dixit magdalene vade et dic fribus meis et jo. xx. vade ad fres meos. et ego i medio eccle positus ut columpna. i. in medio congregatois fidelium. ut i medio totius orbis. qr vbiq e eccla. laudabo te. ps. laus eius in eccla scor. et item dicit ysa. in psona xpi. ego xpc s humanitatem ero fidens. i. fiduciam hns. in eum. ut in deum. et prem omnium. h uerba n hnt in ysa. ita expssa. s est ibi expectabo dnm qui abscondit faciem faciem suam a domo iacob. et item ipse ds. ecce ego paratus

sum fiure tibi o pr. et pui. m. i. apli et alii fideles qui sunt puuli malicia n sensu. jo. xx. pui. nuquid pulmentariu htis. dem e aplis. quos dedit michi ds. tamq capiti. Jo. xviii. tui erant et tu mi eos dedisti. Et Nota q xpc est in medio eccle. primo ut columpna i medio domus ad sustentandu. jer. i. dedi te i columpnam fream. scdo ut lignu uite i medio padisi. ad reficiendum et confortandum. pu. iii. lignu uite est hus qui apphen. e. tcio ut lampas in medio templi ad illuiandu. ysa. lxii. pp syon n tacebo et c. et saluator eius ut lampas accendatur. iiii. ut cor in medio aialis ad uiuificandum. pu. iiii. oi custodia serua cor tuu qr ex ipso uita pcedit. Quinto ut doctor in medio discipulor ad erudiend. eccl. xv. in medio eccle apiet os ei. vi. ut dispensator in medio familie ad ministrand. luc. xxii. ego in medio uestri sum sicut q ministrat. vii. ut terra in medio mundi ad inhitandum. de qua ps. portio mea dne in tra uiuentium. 4. xpo. Quia go pui. postq ondit q xpc debuit p oibus pati uoluit et quod hec ualde decens fuit. hic s glo. ondit q hoc n oportuit et pmo ondit q ideo passibile non suscepit. scdo pbat q natam huanam n angelicam assumpsit. nuqua eni. tcio ex hoc concludit q sicut ceti hoies pati et mori debuit. vn debuit. vbi ponit quinq eius sue utilitates. pma e assilatio frm. ii. compassio miseror. vt misericors. tcia ipletio pmissor. et fidelis. iiii. ppiciatio delictor. ut repropiciaret. v. auxiliu temptator. in eo enim. dicit go. qr go. q. ita ipse xpc et pui sctificandi ex vno. qr go pui. qui sctificandi erant communicauerunt carni et sanguini. i. corpi. et aie. in sanguine enim aia intelligitur. deut. xii. sanguis eor p aia est. et ipse similr. xpc puer pticipauit eisde in carne. s. et sanguine. i. anima ut esset natus mortalis. et ut p mortem destrueret eu. i. diabolum q est qr antitheos qui eu tamq fantastica hic dixit. ipse eni alligauit forte et arma eius diripuit. luc. xi. ipse n. e aman q suspensus e in patibulo q pauerat mardocheo. hest. iiii. cum mgr. qui hebat mortis impium. .i. actorem mortis dyabolu. sap. ii. inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrar. qr n. manu misit in hoiem in quo nich iuris hebat. s. in xpm. iure pdidit ceteros. vt liberaret eos. et hoc dupr legr. vno modo de oibus fidelibus ult. scdo de iudeis spalr. pmo m sic. ut liberaret p eande mortem. eos. i. omes fideles qui timore mortis corpalis p totam uitam hanc psentem. obnoxii. i. obligati erant seruituti pcti. et diaboli. qui facit pctm seruus est peccati. Jo. viii. tunc eni homines

magis eligebant eo peccare quam corporaliter mori. quia tunc per mortem non pueniebatur ad uitam. nunc autem quia per mortem est ingressus ad uitam et hoc per mortem xpisti. non tantum timetur mors. sic enim dicit aug. nunc tantam fidei contulit deus gratiam ut mors quam uite constat esse contrariam instrumentum fiet per quod peruenitur ad uitam. secundum modo legitur de iudeis spiritualiter sic. et liberaret eos. i. iudeos qui timore seruili mortis corporalis quam lex suis transgressoribus intelligebat. heb. x. irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus aut tribus testibus moritur. per totam uitam presentem erant obnoxii seruituti legis. nusquam enim. quasi ita participauit eis ut eos liberaret alias enim non participaret. per in angelis quibus non participauit. nusquam enim angelos apprehendit. i. in nulla scriptura legitur angelicam naturam apprehendisse. unde et nec naturam angelicam liberauit. causa uero est potest assignari primo quia angelus per se sine alio instigante cecidit ideo non debuit per alium releuari. secundo quia tota humana natura ceciderat et ita totaliter frustraretur homo fine suo. nisi humana natura repararetur. sed non sic tota natura angelica cecidit sed in parte. et ideo non est totaliter frustrata fine suo. tertia uero quia angelica natura reparata non perficeret uniuersitati sicut reparatio nature humane. in hac enim quod natura humana reparatur. quasi tota uniuersitas reparatur. quia homo est omnis in creatura in genere. non sic angelus. quarto quia angelus non potest esse sine propria personalitate. ex duabus enim personis nichil unum fit. homo autem potest esse sine propria personalitate. et ideo potest natura humana subsistere in persona diuina. et ex ipsis fieri unitas. ergo omnibus nusquam angelos apprehendit. sed semen abrahe. i. carnem de abraham apprehendit. q. longe fugientem. ysa. xli. semen abrahe amici mei in quo apprehendi te. et dicit semen abrahe. potius quam alterius quia ei primo facta est promissio. gen. xv. in semine tuo benedicentur omnes gentes. unde. s. quia semen abrahe apprehendit debuit per omnia fratribus. i. in omnibus naturalibus defectibus que consequuntur totam naturam fratribus assimilari. ut s. esset natus. educatus. passibilis. mortalis et cetera. hic. et hoc ideo ut misericors fieret actu qui natura ab eterno erat misericors. et fidelis. i. uerax nullum fallendo. pontifex ad deum. i. mediator et pons ueniendi ad dei gloriam. offerendo. s. seipsum deo in sacrificium. in peccato enim ade fractus fuit pons per quem perueniebatur ad gloriam. sed xpistus de cruce fecit pontem. heb. x. xpistus existens pontifex futurorum bonorum. ut repropiciaret delicta populi. i. ut remouens delicta propter facto populum. ipse enim est propiciator pro peccatis nostris. i. io. i. q. et bene potest in eo autem. q. et bene potest hoc facere. in eo enim in quo. i.

ea carne in qua passus est ipse a pylato et temptatus a dyabolo. mt. iiii. potens est eis qui temptantur de peccato. auxiliari a temptatione. s. liberando. quia enim expertus est quid passio quid temptatio. nouit per experimentum compati patientibus et temptatis. eccl. xxxiiii. qui non est expertus qualia scit. i. cor. x. fidelis deus qui non patietur uos temptari ultra id quod potestis sed faciet et cum temptatione prouentum ut possitis stare sustinere. Hic queritur super illud. auctorem salutis. Contra. solus deus est actor salutis non homo. Responsio. xpistus est deus et homo. ut deus est actor salutis ut homo minister. Item super illud. per passionem consummare. glo. mortis que fuit conuenientissima nostre nuisis sanande. Contra. conuenientius esset sanare peccata nostra sine ullo nouo peccato interueniente. ergo sine xpisti occisione. Responsio. conuenientius fuisset conuenientius quo ad occisorum innocentiam non tamen simpliciter. quia iste modus liberationis satisfactorie maxime saluat dei iusticiam. et maxime indicat dei misericordiam. Item ibidem. glo. si xpistus non moreretur homo non redimeretur. et non redemptus periret. Contra. aug. dicit quod alius modus liberationis nostre fuit possibilis. Responsio. aliter potuit genus humanum liberari sed non redimi. quia liberatio fit per quemcumque modum. sed redemptio non nisi per iustum precium salutis. quod autem dicit non redemptum periret intelligitur supposito rigore diuine iusticie. non potentie hominem liberare. Item ibidem glo. si homo periret frustra essent omnia. Contra. angeli non sunt facti propter hominem. ergo non essent frustra. Responsio. glo. loquitur de creaturis corporalibus que propter hominem facte sunt. Item super illud. qui habebat mortis imperium. glo. diabolum actorem mortis. Contra. mors est pena iusta a deo inflicta gen. iii. Responsio. dyabolus dicitur actor mortis per causam quia actor culpe fuit suggerendo. Item ibidem glo. incideramus in principem mundi qui seduxit adam et seruum fecit. Contra. i. thi. ii. adam non est seductus. Responsio. non fuit seductus per serpentem sicut mulier. nec in eo in quo mulier. s. ut crederet fore sicut deus. Item super illud. ipse participauit eisdem. glo. si per se homo esset ut angelus in hoc peccare posset. Contra. angelus confirmatus est. Responsio. loquitur de angelo secundum naturam. non secundum gratiam. uel facile peccaret ut homo non ut angelus. Item super illud. qui timore mortis. glo. beatus iob ait pellem pro pelle. et cetera. Contra. immo dyabolus hoc dixit. iob. ii. Responsio. iob dixit libros scribendo secundum gregorium. sed non dixit pronunciando. Item super illud. debuit per omnia fratribus assimilari. Contra. ergo debuit ~~assimilari~~ assumere ignorantiam et peccatum. Responsio. hec distributio est accomodata. s. per huiusmodi que fratribus expediebant et eum non dedecebant.

Unde fratres sancti uocationis celestis. c. iii.

Ostendit ergo excellentiam et dignitatem in comparatione prophetarum. et in comparatione angelorum. hic ostendit in comparatione moysi. et primo ostendit quod christus dignior est moyse. secundo monet propter hoc eius uerba diligenter audire. quapropter sicut dicit. tertio terret nolentes acquiescere. c. iiij. sequitur. timeamus ergo. In prima parte primo ostendit christum moysi comparandum in fidelitate. ij. ostendit ei preferendum in potestate. amplioris enim. tertio ostendit esse preferendum in nobilitate. et moyses quidem fidelis. In prima parte primo excitat attentionem. secundo prosequitur intentionem. qui fidelis. dicit ergo. unde fratres. continuatur ad illud quod immediate precessit. quia in eo quod passus est. et temptatus potens est hiis qui temptantur auxiliari. unde quia scilicet pro nobis passus est et quia potens est nobis auxiliari fratres per fidem. sancti per caritatis sanctificationem. uocationis celestis participes. i. uocati a deo ad celestem hereditatem cum christo participandam. et hoc per gratie adoptionem. ro. viij. heredes quidem dei coheredes autem christi. i. pe. iij. In hoc uocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. uos inquam fratres. considerate fide formata. s. diligendo et operando. ihesum christum. i. xij. aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum. ihesum inquam apostolum. i. missum. a deo missum ad nos in incarnatione. ysa. xlviij. nunc dominus misit me et spiritus eius. uenit enim ad nos ut apostolus et nuntius in incarnatione. prouerbiorum xxv. aqua frigida anime sitienti. nuntius bonus de terra longinqua. et pontificem qui se pro nobis pontificem optulit. ut de ipso facto pontem per quem itur ad deum. et hoc in passione. unde imminente passione dixit ego sum uia. ueritas et uita. apostolum inquam et pontificem confessionis nostre. et hoc uel exterioris. s. qua eum confitemur ore. uel interioris. i. fidei nostre. qua in eum credimus corde. ro. x. corde creditur ad iustitiam. ore autem confessio fit ad salutem.

Ad hebreos. quod hebreos uocat fratres propter tria. primo propter communem stirpem. ro. ix. qui sunt fratres mei secundum carnem. secundo propter communem fidem. mt. xxiij. omnes uos fratres estis. tertio propter communem hereditatem. ps. ecce quam bonum et quam iocundum. habitare fratres in unum. uocat et eos sanctos propter triplicem ethymologiam. primo quia sanguine tincti. credendo in christum passum. apo. vij. lauerunt stolas suas et candidas eas fecerunt in sanguine agni. secundo quia firmi in tribulationibus firmiter stando. i. x. rememoramini pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. tertio quia sine terra per christo terrena contempnendo. act. iiij. quotquot possessores agrorum aut domorum erant et cetera. qui. s. ihesus christus secundum hominem. fidelis est ei. i. deo patri qui fecit illum. ex semine. s. dauid. secundum carnem. ro. i. luc. xij. quis putas est fidelis seruus et prudens. et cetera. fuit autem ei fidelis. primo eius gloriam non suam in omnibus querendo. Jo. viij. Ego gloriam meam non quero. secundo eius dispositioni omnia committendo. mt. xxvi. uerumptamen non sicut ego uolo et sicut tu. tertio eius obedientiam fideliter adimplendo. Jo. xvij. opus quod consummaui quod dedisti michi ut faciam. quarto ei beneplacitum numquam pretermittendo. Jo. viij. que placita sunt ei facio semper. fidelis inquam sicut moyses simpliciter fidelis fuit. in omni domo eius. i. in tota domo et synagoga iudeorum. et sic li omnis tenetur collectiue. nu. xij. non talis seruus meus moyses. qui in omni domo sua fidelissimus est. uel ipse christus. fidelis fuit in omni domo. i. in omni ecclesia iudeorum et gentium. moyses autem in una tantum et sic li omnis tenetur distributiue. domo inquam eius. i. patris uel christi non moysi. quia moyses tantum minister non dominus. christus autem dominus. amplioris. hic ostendit christum moysi preferendum in potestate. ubi primo ostendit quod sit dignior moyse in domo dei quia ipsam domum fabricauit. secundo ostendit quod domus fabricata sit. omnis autem domus. tertio probat quod ipse eam fabricauerit qui autem. Hec autem duo ultima supposuerat et ideo ea probat. dicit ergo. amplioris. quia ita fidelis est christus et quod fidelis fuerit effectus indicat. amplioris enim glorie iste. s. christus qui est rex glorie. ps. quis est iste rex glorie. dignus est habitus pre moyse. dupliciter. pre moyse. i. quam moyses. uidimus enim gloriam eius gloriam. quasi unigeniti a patre. non sic gloria. s. moysi. uel pre moyse. i. ipse dico ens pre moyse hoc est ante moysi dignitatem. ij. cor. iij. nam nec clarificatum quod clarum in hac parte propter excellentem gloriam christi. amplioris dico. quanto ampliorem honorem habet domus. i. deus in domo dei de domo facta. qui fabricauit illam. ut dominus. s. domus quam simpliciter qui dispensat in illa ut famulus. fabricatus inquam. per se enim non potuit fieri. omnis namque domus fabricatur ab aliquo. et ita domus ecclesie ab aliquo fabricata est. qui autem omnia creauit. s. superiora. media. et inferiora. deus est. uel et domum fabricauit. christus autem deus et ita christus fabricauit hanc domum. gen. i. in principio creauit deus celum et terram. et ps. tu fabricatus es auroram et solem. et moyses quidem. hic ostendit christum moysi preferendum in nobilitate. ubi primo ostendit quod moyses in domo dei fuit ut famulus. secundo quod christus est in ea ut filius. christus uero. iij.

Left margin: secundum

Right margin: moyses

ostendit que sit xpi domus illa. que dom^s
d^r g^o. et moyses. q^a tandem x^a xp^c amplioris
glie. quam moyses. quia moyses quidem
fidelis erat in tota domo eius. non sua
s^z xpi. uel dei patris. et hec tamq^a famu
lus qui non adeo diligit domum ut dns.
vnde. nu. xij. uocat eum suum. at no talis
moyses — simus meus moyses et c^e. et hec n^o ut gubernaret. s^z in testimonium eoz que dicenda
sunt erant. p^r tempore illo. ut testaretur
ea que predicabat dicta iudeis carnalibus.
vnde deut. v. ego sequester et medi^s fui inter
uos et dnm. in tempore illo. ut annuntiarem
uob^s uerba eius. vnde ẽpetro ei i^d. Jo. i. nõ
erat ille lux s^z ut testimonium perhiberet
de lumine. xp^c uero sicut fidel^s est. tamquam
filius qui est hec dom^s. m^t. xx. hic est heres.
Jo. viij. filius in domo manet in eternum.
et hec in domo sua. hec est sibi ppa. cum
patre quia oĩa q̃ta sibi utiq^z. Jo. xvij. oĩa
mea tua sunt et tua mea sunt. que do
mus. s. xpi sumus nos renati spũaliter
i. cor. iij. templum dei sanctum est q^d estis
uos. sim^s in q̃m. si tñ retineamus. i. in
ter prospera et aduersa teneamus.
firmam fiduciam. i. fiduciam etiam n^o
dubiam. et gloriam spei. i. gloriosam spẽ.
et hec usq^z in finem. quando. s. habebit^s
quod speratur. et qui perseuerauerit saluus
erit. j. vi. fortissimum solatium heamus
qui confugimus ad tenendam ppositam
spem. quam sicut anchoram habemus
tutam ac firmam. ¶ Notandum hic
quod domus dei multipliciter accipitur.
primo modo tota mundi machina. bar^e
iij. o isrl^s quam magna est domus dei.
Secundo celestis patrie aula. ps. letatus su
in hiis que dicta sunt michi in dom^u. do.
ibimus. tercio dom^s deo dicata. ysa. lvi.
domus mea domus orationis est. quarto
cuiuslibet iusti anima. ut hic. que
domus sumus nos. quinto militans
ecclesia. ij. thi. ij. in magna domo n^o solum
sunt uasa aurea et c^e. Sexto uirgo bt^a.
ps. domum tuam dne decet sanctitudo. vij^o
caro a uerbo assumpta. pu. ix. sapientia
edificauit sibi domum. ¶ Hic queri
tur sup illud. considerate. glosa. dilige
do et que precipit operando. ¶ Contra. con
siderare pertinet ad intellectum diligere
ad affectum. ¶ Solutio. hoc participium di
ligendo notat concomitantiam non
causam. ¶ Item sup illud. ihm xpm.
glo. alio cum non indigemus. ¶ Contra.
immo indigemus spũ s. ¶ Solutio. alio masc^e
glo. neutraliter non masculine. vel

dicendum q^d unus est in altero. ¶ Item
super illud. qui fidelis est. glo. sed hominem
¶ Contra. ut dicit magr^i. iij. sniaz. d^a. xxvi.
xp^s non habuit fidem nec spem. ¶ Solutio.
fidelis dr^ xp^c a fidelitate que est uirtus ad
iusticiam pertinens. non a fide q^e est uir
tus catholica. ¶ It^e super illud. ei qui fe
cit eum. glo. ex semine dauid secundum
carnem. ¶ Contra. cantat ecclia non ex ui
rili semine. ¶ Solutio. glo. loquitur de semine
materialiter non formaliter. loquitur
enim de corpulenta substantia seminis
non de ratione seminali. ¶ It^e super illud.
amplioris glie p^r moy. glo. in merendo. q^r
plus meruit quam moyses. ¶ Contra. mo
yses meruit sibi uitam eternam. xp^c nõ.
quia ab instanti conceptionis gloriam ha
buit. ¶ Solutio. quamuis nõ meruit sibi
meruit tamen toto humano generi. vel
meruit habitam licet non habendam.
It^e super illud. omnis namq^z domus fabrica
tur. ¶ Contra. cor. v. habemus domum non
manufactam. s^z eternam in celis. ergo
non fabricatam. ¶ Solutio. illa dom^s fabrica
ta est manu dei licet non manu hoĩs.

QVapropter sicut dicit sps scus.
Ostendit xpm digniorem esse moyse
hic monet uerba eius diligenter au
dire. vbi primo inducit ad hoc pphe
auctoritatem. secundo subdit ppria
exhortationem. videte fratres. tercio
exhortationis rationem. participes eñ.
In prima parte primo monet pphetia
non obdurare corda ad xpi ubum. secundo
ostendit culpam quorumdam obdurantium.
sicut in exacerbatione. tercio sub
iungit penam illoz. pp̃ter quod offen
sus. dicit ergo. quapropter sicut dicit et c^e.
quasi ita sumus domus eius. si tamen
firmam fiduciam et gloriam spei us
q^z in finem retineamus. quapropter q^e
sic est sicut dicit et c^e. hec dupliciter
legitur. vno enim modo est suspensiua
constructio. ita quod totum legitur sub
uno uersu. usq^z ad locum illum. para
ueo enim. sic. quapropter sicut dicit
spũs scus quod sequitur. hodie si uocem
eius et c^e. ita uos uidete ne forte sit in
aliquo urm cor malum. et c^e. secundo
modo non est suspensiua constructio et
legitur sic. quapropter sicut dicit spi
ritus sanctus. ita ego dico. et ita uos
facite. scilicet quod sequitur. hodie si
uocem eius audieritis. et cetera. di
cit ergo. quapropter sicut dicit spi
ritus sanctus. per dauid. s. i ps. ij. c^e.

perunt. spiritus domini locutus est per me. et sermo eius per linguam meam. dicat igitur sic. hodie dic. s. gratie. loquitur enim deus ac si esset presens. in tempore gratie. ij. cor. vi. ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis. si vocem eius. i. christi per se ipsum loquentis. loquitur olim per prophetas suos per se ipsum loquutus est. et per angelos. ier. n. sicut nox angelorum. g. ij. si enim qui per angelos factus est sermo et c. sed eius est vox christi. ap. v. aperiens os suum docebat eos. si inquam eius vocem audieritis. q. factum est quod audietis. nolite obdurare. i. contra vocationem durare corda vestra. sicut audientes per moysen obdurastis. zach. vij. cor suum posuerunt ut adamantem. eccl. iij. cor durum male habebit in novissimo. quid autem sit cor durum ostendit b. cor durum est quod nec compunctione scinditur. nec pietate mollitur. nec movetur precibus. minis non cedit duratur ad flagella. ingratum ad beneficia. ad consilia infidum. ad iudicia severum. inverecundum ad turpia. impavidum ad pericula. inhumanum ad humana. preteritorum obliviscens. presentium negligens. futura non providens. et ut breviter cuncta complectar ipsum est quod nec deum timet nec hominem reveretur. nolite inquam obdurare. vos dico agentes sicut patres vestri fecerunt. in exacerbatione. i. provocatione qua me provocaverunt. eze. xx. irritaverunt me. noluerunt me audire. in exacerbatione dico facta secundum diem. i. in die temptationis. scilicet. in deserto. ubi tamen plus indigebant meo auxilio. et ponit hic singulare pro plurali quia multotiens eum temptaverunt ut exo. xvij. in petitione carnium. et num. xiij. in missione exploratorum. et xiiij. in desiderio revertendi in egiptum. et xx. in aque contradictionis. ubi. s. in quo deserto. temptaverunt me. spiritum sanctum. s. per quem loquitur. contra illud deut. vi. non temptabis dominum deum tuum. temptaverunt inquam me patres vestri. secundum carnem. quorum cavete ne sitis imitatores secundum spiritum. i. cor. x. neque temptaverimus deum sicut quidam eorum temptaverunt. probaverunt. hoc dupliciter legitur. primo modo sic. ita me temptaverunt et probaverunt. i. me probabilem invenerunt. et per quia. viderunt opera mea. mirabilia. et magne virtutis. que nullus posset facere nisi ego. viderunt inquam .xl. annis. in quibus omnia me posse experti sunt. secundo modo sic. temptaverunt me. probaverunt enim. i. causa curiositatis exquisierunt an possem facere dicentes. numquid et panem potest dare et c.

et viderunt opera mea. mirabilia. .xl. annis. hoc dicit ad aggravationem peccati ex temporis diuturnitate. amos. v. numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in deserto. xl. annis domus israel. propter quod. hic ponit eorum penam. primo penam sensus. secundo penam dampni. ipsi vero. i. utrobique. non adiungit pene causam. dicit ergo. propter quod. quia. s. temptaverunt me. offensus. triplex est hic ira. s. offensus. infensus et proximus. offensus fui indignando. infensus implacabiliter irascendo. proximus. flagella adhibendo. generationi huic. male et perverse. deut. xxxij. generatio prava atque perversa. et c. et dixi de illis. semper. i. assidue. hii errant non in via pedum. sed fidei et morum. deut. xxxi. semper contentione egistis contra dominum. errant inquam corde. i. ex proposito et deliberatione. ps. corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis. ipsi vero. q. et licet sic moneam. ipsi non cognoverunt vias meas. i. cognoscere noluerunt opera mea. ps. universe vie domini misericordia et veritas. dicuntur autem opera dei vie dei quia per ea ipse venit ad nos suam bonitatem effluendo et nos ad eum oppinantem in operibus cognoscendo. et ideo si introibunt in requiem meam. i. in terram promissionis. apocope sic est. i. defectus locutionis. q. numquam credatur michi. si intraverint in requiem meam. q. d. non intrabunt. et hoc dico. sicut iuravi. i. firmiter statui. in ira mea. i. quando iratus eram. num. xxxij. iratus dominus iuravit dicens. non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum. et dicit iuravi in ira. quia aliquando iurat non iratus sicut iuravit abraham gen. xxij. per memetipsum iuravi dicit dominus non adiciam et c. et in ps. iuravit dominus et non penitebit eum. et c. videte fratres. hic ponit eorum exhortationem. primo ut caveant defectum. secundo ut studeant ad profectum. sed adhortamini. dicit ergo. videte. q. et quia propter incredulitatem patribus vestris requies est negata. videte. i. diligenter cavete fratres in carne et in fide ne forte. hoc dicit quia facile potest contingere et est in arbitrio liberi arbitrii sit in aliquo vestrum. in aliquo dicit quia de multis non dubitat quin perfecti sint. ne inquam sit cor malum incredulitatis. i. cor malum quantum ad affectum et incredulum quantum ad intellectum. ut credatis. s. christum non sufficere sine lege. cor inquam discedendi a deo vivo. a quo. s. qui discedit vitam perdit. per incredulitatem enim disceditur a deo quia perverse cogitationes separant a deo.

Je. xviij. omnes qui te delinquent confundentur
et Je. ij. scito et vide quod malum et amarum est
dereliquisse te dominum deum tuum. et dicit deo vivo ad
differentiam deorum mortuorum. hoc est ydolorum. Sed potius
adhortamini. i. verbo et exemplo hortamini
vosmetipsos. i. alii alios. vel quilibet
seipsum de incremento. s. virtutum. i. cor.
xiiij. potestis per singulos prophetare ut omnes
discant et c. adhortamini inquam per singulos
dies et hoc donec. i. quam diu hodie. i. tempus
gratie quod vocatur dies quam fecit dominus. cognominatur.
i. quamdiu tempus gratie durat.
Jo. ix. ambulate dum lucem habetis. et in ecce
venit nox in qua nemo potest operari. adhortamini
inquam ad hoc. non ut obduretur
quis ex vobis in malicia vel incredulitate
obduretur dico fallacia peccati. i. diaboli
qui est causa peccati. fallit enim peccatum multipliciter
maxime per fallaciam concupiscentie. quod quocienscumque
habet aliquam bono in aliqua proprietate. ideo creditur
bonum sicut mel est rubeum fel est
rubeum. ergo mel est fel. Nota hic quod
multiplex est fallacia peccati. facit enim videri res
aliter quam sunt. primo enim fantastica facit videri
vera. ysa. xxix. sicut sompniat esuriens
et comedit et c. Secundo mala facit videri
bona. ysa. v. ve qui dicitis malum bonum
et c. tertio amara facit videri dulcia. Job
vi. anime esurienti et amara dulcia sunt
et videntur. quarto caduca facit videri
durabilia. luc. xii. anima mea multa bona
habes reposita in annos plurimos. quinto
mortifera facit videri sana. sicut menditur
fallax. gen. iij. nequaquam moriemini
s. esu pomi. sed eritis sicut dii. s. immortales.
vi. obscura facit videri lucida. ij. cor. xi.
angelus sathane transfigurat se in angelum
lucis. vij. levia. s. christi mandata facit
videri gravia. i. Jo. v. mandata eius
gravia non sunt. participes enim. hic post
exhortationem adiungit exhortationis rationem
duplicem. prima est utilitas credentium.
ij. pena non credentium. quibus autem offensus. In
prima parte primo ostendit quod heredes christi erunt
si in fide eius permaneant. secundo quod audire
non sufficit nisi firmiter credant. quidam
enim. dicit ergo. participes enim. q. et vere
non debemus esse duri enim quod participes
christi facti sumus. per gratiam. i. heredes cum christo
patrem in hereditate. ro. viij. heredes quidem
dei coheredes autem christi. si tamen. q. participes dico
hoc tamen conditione si initium substantie eius. i. si fidem
que est initium et fundamentum substantie christi. i.
bonorum omnium et virtutum. que substantia christi dicuntur.
sicut possessio vocatur substantia possessoris.
ipse enim est dominus virtutum. huius autem

possessionis et substantie fides est fundamentum. quod fundamentum
aliud nemo potest ponere et c. i. cor. iij. participes
ergo sumus si huius initium retineamus firmum
sine hesitatione et hoc usque ad finem vite
s. quia aliter nulla nobis cum christo participatio. math.
xxiiij. qui perseveraverit usque ad finem hic salvus
erit. retineamus inquam dum dicitur. i. quamdiu
dicitur. hodie si vocem eius. quasi diceret non ponit
audieritis nolite obdurare c. n. ad vocem. i.
si teneamus fidem. quam diu durat vita
presens. et dies gratie in qua est tempus merendi.
participes enim christi. nolite dico obdurare
quemadmodum supple patres vestri obduraverunt
corda sua. in illa exacerbatione de qua num.
xiiij. eze. iij. domus exasperans est. quidam enim
illorum audientes vocem dei in deserto de terre
que in terra promissionis futura. num. xiiij.
exacerbaverunt. i. provocaverunt dominum per incredulitatem.
volentes. s. redire in egiptum. num.
xiiij. constituamus nobis ducem et revertamur
in egiptum. Sed tamen non universi ut caleph et
Josue qui profecti sunt ab egipto per moysen
. i. sub ducatu moysi. sicut nos a tenebris
ad lucem per christum. quibus autem. hic ponit penam
non credentium. primo penam sensus. secundo penam
dampni. quibus autem iuravit. In prima
parte primo questionem proponit. secundo solvit. nonne
hiis. quasi dicit ergo. quibus autem offensus est. xl. annis
. s. exacerbantibus. vel non exacerbantibus
nonne illis qui peccaverunt. q. d. non est dubium
quod illis solis et non aliis quod solum peccatum
offensam dei generat. nichil enim odit eorum
que fecit sap. xi. sed peccatum sine eo factum est.
Jo. i. sine eo factum est nichil. quorum cadavera
prostrata sunt in deserto. sine sepultura
bestiis et avibus devoranda. i. cor. x. non
in pluribus eorum beneplacitum est deo. nam prostrati
sunt in deserto. Quibus autem iuravit.
hic tangit penam dampni. ubi primo procedit
interrogando secundo asserendo. et videmus.
dicit ergo. quibus autem. q. non solum eos in deserto
prostravit sed et iuravit quod non intrarent in
requiem eius. hoc est quod dicit. quibus autem iuravit
non introire in requiem ipsius. i. in terram promissionis.
vel in eternam per terram promissionis
figuratam. nisi illis qui increduli fuerunt
domino promittenti ex de isto iuramento
habetur num. xxxij. et videmus. q. iuravit ingressu
et ita apte scimus evenisse. unde ex eorum
dampnis debemus esse cautiores. quod mulctato pestilente
stultus sapientior erit. prov. xxi. hoc
est quod dicit. et videmus. manifeste quod non
potuit intrare in requiem ipsius. s. terre
promissionis communem ad omnes. vel in requiem
eternam communem ad impenitentes. non enim
omnes dampnati sunt. unde Jeronimus. quod genus humanum

diluuio. q sodomitas igne. q egiptios ma
ri rubro. q israelitas in deserto perdidit satote
ideo temptati p(ro)p(ter) pec(ca)ta puniri ne metuu pu
niret. i. no(n) potuerunt ing(re)di. et h(oc) p(ro)pter incre
dulitatem. incredulitas eni(m) excludit a re
quie. Jo. i. qui incredulus est no(n) uidebit ui
tam eternam. Videte q(ui)a sup(ra) i(nter)l(inearis). p(ro)p(ter) q(uod) infen
sus. glo. implacabiliter iratus. Q(uia). ip(s)i est
dei miseri semp(er) et parce(re). Q(uia). deus inplaca
bilit(er) offenditur inpenitentibus s(ed) p(ro)p(ter) penite(n)
tibus. It(em) sup(ra) i(nter)l(inearis). ne forte sit in aliquo u(est)r(u)m
cor incredulitatis. glo. infidelitas malam
uitam pariat. Q(uia). multi fideles male vi
uunt. Q(uestio). infidelitas dupl(iciter) accipit(ur). uel
stricte put p(ri)uat fidei s(ub)stantiam uel large pro
ut p(ri)uat fidei formam. It(em) sup(ra) i(nter)l(inearis). qua(m) diu
hodie cognominat(ur). Q(uia). no(n) min(us) modo p(re)s
tatur gr(ati)a ad salute(m) qua(m) xp(ist)o p(re)sente. Q(uia).
multo maior gr(ati)a fuit in ap(osto)lis q(uam) in nob(is).
Q(uestio). loquitur hic de gr(ati)a gratu(m) faciente
n(on) de gratis data. q(ui)a gr(ati)a gratu(m) faciens tan
ta p(re)statur modo q(ua)nta est ex p(ar)te tantis.
licet minor p(ro)p(ter) defectu(m) suscipientis. It(em) su(pra)
i(nter)l(inearis). p(ar)ticipes xp(ist)i. glo. habentes partem cum
xp(ist)o in hereditate. Contra. deus qui cu(m) xp(ist)o
est hereditas s(an)c(t)or(um) est i(m)partibil(is). Q(uestio). simplex
est in essentia. p(ar)tibilis in effectibus. vel res par
ticipata eadem est. mod(us) p(ar)ticipandi diu(er)
sus. It(em) sup(ra) i(nter)l(inearis). initiu(m) s(ub)st(anti)e. glo. fide(m) que
est initiu(m) bonor(um) p(er) quam in nob(is) existit
deus. sed quam deificam(ur) et diuine s(ub)st(anti)e p(ar)tici
pamus. Q(uia). deus in nob(is) est p(er) caritatem
sed illud. i. Jo. iiij. qui manet in caritate
(et)c. n(on) g(o) p(er) fidem. It(em) Jac. ij. demones
credunt. g(o) fides no(n) deificat. It(em) diuina
s(ub)st(anti)a simplex est. g(o) non pot(est) participari.
Q(uestio). ad p(ri)mu(m). glo. loquitur de fide formata
que secum h(abe)t caritatem. Ad sec(undum). Q(uestio). fides
informis qua(m) h(abe)nt demones n(on) deificat s(ed)
formata. Ad t(er)tiu(m). Q(uestio). s(ub)st(anti)a diuina non p(otest)
participari p(ar)ticipatione essentiali. s(ed) causali.

c. iiij. Timeamus ergo ne forte (et) cet(era).
Postqua(m) ostendit xp(istu)m digniore(m) e(ss)e moy
se (et) monuit u(er)ba ei(us) diligenter audire. hic
terret nolentes acquiescere. (et) p(ri)mo de requie amit
tenda incutit timore(m). sec(un)do remouet ab eis
excusatione(m). etenim et nob(is). t(er)tio p(ro)bat eor(um) in
excusabilitatem et quid(em) op(er)ibus. quarto hor
tatur festinare ad illam requiem. festine
mus. d(icit) g(o). timeam(us) g(o). q(uia). ita illi p(er)dide
runt requiem p(ro)p(ter) sua(m) incredulitate(m). et
q(uod) sic est. g(o) (et) nos timeam(us). q(uia). (et) si non
amore faciam(us) hec. saltem timore faciam(us)
P(ro)u(erbiorum). xxviij. beatus homo qui semp(er) est pauid(us).
timeamus inq(ua)m. ne forte aliquis ex no
bis. ex humilitate se eis connumerat. n(on) q(uod)

de se ullatenus timeret. qui dicebat ro. viij. cer
tus sum q(uod) neq(ue) mors (et)c. existimet(ur). no(n) dei iudi
cio. s(ed) p(re)sumat aliq(uis) iudicio p(ro)p(ri)o. existimet(ur)
ing(re)di decesse ab illa requie (et) h(oc) relicta polli
citatione. h(oc) dupl(iciter) legitur. vno modo de
pollicitatione diuina. sec(un)do modo de pollicita
tione humana. p(ri)mo m(odo) sic. relicta pollicita
tione. i. quia reliquit et contempsit fut(ur)e
re pollicitatione(m) dei. pollicitatione dico
introeundi. i. de introeundo in requie(m) ei(us)
s(cilicet). eternam. na(m) de duplici requie legitur
in isto. c. sicut patebit. sec(un)do modo leg(itur) sic.
relicta pollicitatione. i. quia n(on) sicaut fue
adimpleuit p(ro)missione(m) sua(m) qua(m) fecit i(n) bap(tism)o.
pollicitatione dico introeundi. i. que
ordinatur ad introeundu(m) (et) ea(m) introeun
di in requie(m) ei(us) eterna(m). etenim. hic remo
uet ab eis ignorantie excusatione(m). vbi
p(ri)mo ostendit q(uod) nob(is) sicut antiquis requies
nunciata sit. sec(un)do q(uod) ta(men) denunciato illa n(on)
p(ro)fuit. s(ed) non p(ro)fuit. t(er)tio ostendit q(uod) creden
tibus p(ro)derit. ingrediemur. d(icit) g(o). eteni(m)
q(uasi). timeamus (et) merito time(re) debem(us). non
eni(m) possum(us) nos excusare q(uia) n(on) fuit nob(is)
nunciata ut p(ro)missa. sicut et illis. etenim
(et) nob(is) (et)c. vel sic. timeamus ne quis ex
nob(is) desit q(uia) ad nos p(er)tineat ista requies.
uenit eni(m) ad nos p(er)tin(et). eteni(m) et nobis
nunciatu(m) est. t(em)p(o)re s(cilicet). gr(ati)e p(er) filiu(m). de illa re
quie eterna. m(atthei). xi. uenite ad me om(ne)s qui
laboratis (et)c. (et) inuenietis requiem animab(us)
u(est)ris. (et) apo. xiiij. amodo d(icit) sp(iritu)s ut requi
escant a laboribus suis. nunciatu(m) est dico
nob(is) quemadm(odum) et illis de requie t(er)rena per
famulu(m) moysen. s(cilicet). t(em)p(o)re legis. s(ed) n(on) p(ro)fuit illis
s(er)mo auditus (et) h(oc) q(uia) n(on) fuit admixtus
fidei. i. creditus. n(on) eni(m) auditores legis
s(ed) factores iustificabuntur. imo pocius nocuit
q(uia) s(er)uus sciens uoluntatem d(omi)ni sui (et) non
faciens plagis uapulabit multis. ex hus
(et)c. hoc dupl(iciter) leg(itur). p(ri)mo m(odo) sic. n(on) p(ro)fuit ing(re)ss
illis (et) h(oc) ex his. i. p(ro)p(ter) ea mala. que au
dierunt ab exploratoribus de illa terra
p(ro)missionis. nu(meri). xiiij. audito eni(m) ab explo
ratoribus q(uod) in t(er)ra illa erant uiri fortes (et)
inexpugnabiles obstupuerunt et n(on) credi
derunt p(ro)missione(m) e(ss)e u(er)am. sec(un)do m(odo) leg(itur)
sic. n(on) p(ro)fuit eis s(er)mo auditus n(on) admixt(us)
fidei. fidei dico suscepte ex his q(ue) audierunt
a d(omi)no p(er) moysen p(ro)mittentem eis terra(m)
p(ro)missionis. fides eni(m) est ex auditu. ro. x.
ingrediemur eni(m). h(oc) dupl(iciter) continuatur.
vno m(odo) sed q(uod) est ibi eni(m) p(ro) quia. alio m(odo)
eni(m) p(ro) s(ed). p(ri)mo m(odo) sic. q(uasi). ita nunciatu(m) est
nob(is) de requie q(uod) effect(us) indicat. ingredi
emur eni(m) (et)c. sec(un)do modo sic. q(uasi). ita illis n(on)

pferunt. qr n credid(er)unt. enim. p; nos qui
credidimus fide formata. ingrediemur i req-
em ueram p requiem terre p(ro)missionis signa-
tam. mr. ult. qui crediderit et baptizatus
fuerit saluus erit. nos inquam qui credidimus
et no alij. quecad ex opposito dixit sp(iritu)s s(anctus). s. de
in ps. de incredulis. si introibunt in requie(m)
Defectiva locutio .i. meam. aposiopesis .i. n introibunt i re-
quiem meam nec figuratam nec ueram.
mt. xiiij. sicut iuraui in ira mea. de quo
iuramento h(abe)tur nu(meri). xxxij. et quid. hic ostende-
re eorum inexcusabilitatem. p(ro)bat illis denu(n)-
ciatam esse ueram requiem. primo ante lege(m)
s(ecun)do sub lege. et in isto rursum. tertio t(em)p(o)r(e)
gratie. qm g(ra)° superest. dicit g(ra)°. etquid. hec
dictio legit(ur). uno modo s(ecundu)m q(uod) no est ibi enim
sic. et quid. q(uasi) nu(n)ciatu(m) est nob(is) de illa re-
quie. requidem sic nunciatum est. dixit sp(iritu)s s(anctus).
quodam loco nobis nouissimo. gen. ij. de die
.vij. loquens. hoc est de sabbato p que(m) eterna
req(ui)es designatur. dies enim dominica s(ecundu)m ambro-
sium dies prima. dixit inq(ua)m hec q(uod) sequitur. et
requieuit deus .i. operari cessauit die .vij.
in sabbato. in signum huius quietis sepulture
sue et .vij(e). etatis. requieuit inq(ua)m ab omnibus
operibus suis. ut .s. amplius nullam nouam cre-
aturam faceret sed speciem uel t(ame)n. in illis enim
.vi. diebus fecit omnia. uel in materia ut ista cor-
poralia uel in similitudine ut a(n)i(m)as que sunt
ad similitudine(m) illius a(n)i(m)e ade. in illis .vj. diebus
f(a)c(t)e. u(nde) et si nouas a(n)i(m)as creat in mundo. n tamen
in sp(eci)e. requieuit inq(ua)m et hoc in operibus p(er)fectis .i.
sed hoie in quo co(n)sistit p(er)fectio uniuersi. sicut
in fine p(er) que(m) omnia f(ac)ta sunt. u(nde) et ipse ultimo
f(ac)tus est. gen. i. p(er)fectis dico. et hec inchoando
ab institutione huius mundi uisibilis .i. ex quo
iste mundus cepit institui. s(ecun)do modo legitur.
sed q(uod) est ibi enim. sic. etquid. q(uasi). ita nunci-
atum est nob(is) de illa requie. et quid operibus
p(er)fectis. inchoando .s. ab institutione mundi.
usq(ue) ad formatione(m) hominis nunciatum est sim-
plex de illa requie. dixit enim sp(iritu)s s(anctus). in quodam
loco de die .vij. per quam illa requies signi-
ficabatur. dixit inq(ua)m sic. et requieuit deus
die .vij. ab omnibus operibus suis. expone sicut
prius. sic g(ra)° ante legem nunciatum est de
illa requie sub figura diei .vij(e). et in isto. q(uasi).
ita bene tangit sp(iritu)s s(anctus). de uera requie p figu-
ram diei .vij(e). et in isto loco. s. rursum dicit
sp(iritu)s s(anctus). de eadem requie p figuram requiei
terre p(ro)missionis. in isto inquam loco. ubi dicitur
si introibunt illi .s. increduli qui fuerunt tempore
moysi .i. non introibunt. in requiem me-
am .i. in terram p(ro)missionis que signat ueram
requiem. et ita et sub lege nunciatum est.
nobis de illa requie. qm g(ra)°. hic ostendit q(uod)

nob(is) nunciatu(m) est de requie illa t(em)p(o)r(e) gratie. ubi p(ri)mo
ostendit q(uod) illa requies signata in auctoritate dauid
p tempore gratie. s(ecun)do p(ro)bat q(uod) no potest hec in-
telligi de requie prestita per iosue. si enim.
tertio co(n)cludit q(uod) illa requies relinquitur plebi
xpiane. itaque. dicit g(ra)°. qm g(ra)°. hec totum dupli-
legitur. uno modo s(ecundu)m q(uod) h(ec) coniunctio g(ra)° determinat
hoc uerbum t(er)minat. alio modo s(ecundu)m q(uod) determinat
hoc uerbum superest. primo modo sic. qm g(ra)°.
q(uasi). ita requies celestis signata est et p(ro)missa
ante lege(m) et sub lege. et quia sic est. g(ra)° iterum
ad eande(m) signandam et p(ro)mittendam. terminat
.i. distinguit sp(iritu)s s(anctus). diem quedam notabile(m)
inter omnes dies uidelicet implende p(ro)missionis
de requie. s. diem gratie de quo. ij. cor. vj. ec-
ce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies
salutis. dicendo in dd. n solum p dd. ps. audiam
quid loquatur i me dominus meus. deus. dicendo
inq(ua)m. hodie requies futuris tempore gratie et hec
post tantum tempus. ex quo requies patribus
p(ro)missa est. et ex quo iam terram p(ro)missionis
intrauerant. et ex hoc p(atet) q(uod) ex quo post tantum
tempus post p(ro)missionem f(ac)tam loquitur de
requie dicit. hodie q(uod) alia est requies de qua
loquitur et in quam iosue duxit. dicendo inquam
hodie sicut supradictum est. iij. c. h(uius). s. hodie .i.
uos qui estis hodie tempore gratie. si uocem eius
.i. xpi p seipsum n iam p p(ro)phetas loquentis.
audieritis nolite obdurare corda u(est)ra. ut
in requiem intrare ualeatis. quemadmodum
supple fecerunt patres u(est)ri in illa exacerbatione.
h(ec) est illa exacerbatio de qua. osee. xiiij.
.xviij. patres comederunt uuam acerbam et c(etera).
terminat inq(ua)m sp(iritu)s s(anctus). diem implende pro-
missionis et hoc ideo. qm superest .i. restat
post p(ro)missionem f(ac)tam introire quosdam
in illam requiem. q(uia) irritari n potest omnino
dei p(ro)missio. ps. que procedunt de labijs
meis non faciam irrita. et q(uia) aliquis quereret
quare opus est dicere. nolite obdurare cor-
da et c. respondet dicens. et hi .s. iudei. quibus
prioribus nunciatum est de illa requie. non
introierunt in ueram requiem. et hoc p(ro)pter
incredulitatem suam. s. et est sensus. ex
quo p(ro)missio dei irritari. alio modo legitur
secundum q(uod) li g(ra)°. determinat le supere(st)
sic. q(uasi). ita requies celestis signata est et
p(ro)missa et ante legem et sub lege. g(ra)° scilicet.
.i. restat quosdam introire in illam. necesse
est enim ut p(ro)missio impleatur et qm sic est.
et q(uia) hij .s. iudei quibus prioribus nunciatum est
de illa requie. non introierunt in illam
p(ro)pter incredulitatem suam ideo terminat .i. disti(n)-
guit. iterum sp(iritu)s s(anctus). diem quedam in qua imple-
atur p(ro)missio terminat inq(ua)m dicendo in dd.
hodie post tantum t(em)p(o)ris ex quo p(ro)missio f(ac)ta est

patribus. dicto in quantum sicut supradictum est. iii. c. ho
die si vocem etc. et est sensus. ex quo dei pro
missio irritari non potest. et hiis quibus ante pro
missa est requies illa non introierunt in illam
restat alios introire. s. eorum successores. et hec
bene figuratum est in figura terre promissionis in quam
non patres sed filii introierunt. num. xvi. in
qua prefigurabatur populum novum intraturum
in illam requiem non veterem. s. populum christi
anum. et quia sic est ideo spiritus sanctus distinguit diem
quandam in qua implebitur ista promissio. s. diem gratie
in qua populus christianus in illam requiem intro
ibit. Item si hec dupliciter continuatur. uno modo
sic. q. et vere hec requies de qua loquitur david
est alia quam requies a iosue tradita presti
ta. nam si hec esset quam iosue prestitit numquam
spiritus sanctus de alia loqueretur. alio modo sic. q. et vere
superest quosdam introire. nam si promissio
de introeundo impleta esset per iosue. numquam
etc. d° g. nam si ihesus. i. iosue prestitisset requiem
illam. s. de qua loquitur david eis. i. illis iudeis. q
numquam. i. nullo tempore post haec in consequenti tempore loque
retur spiritus sanctus per david de alia die in qua requies
danda esset. quia iam data esset. vel numquam post
loqueretur de alia requie dicendo. s. hac die.
i. hodie. s. nisi superesset quosdam introire in
illam requiem quam locutus est de alia. itaque
relinquitur. i. a deo reservatur sabbatismus
i. plena et perfecta quies. per sabbatum significa
ta. populo dei. futuro. s. populo christiano. ysa. ult.
erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato.
qui enim. q. et vere illa requies perfecta est et bene
per sabbatum significata. et sabbatismus dicta. qui
enim ingressus est in requiem eius. s. dei quam
promittit et dat suis. de qua ysa. xxxii. se
debit populus meus in pulcritudine pacis. in
tabernaculis fiducie in requie opulenta. et
ipse requievit ab operibus suis. quibus hic la
boravit. apo. xiiii. amodo iam dicit spiritus ut
requiescant a laboribus suis. requievit inquam
perfecte sicut et a suis deus requievit supple
in sabbato cessando novas creaturas sed
speciem vel nunc producere. et ita illa requies
et perfecta est et bene per sabbatum signata et sab
batismus dicta. ¶ Notandum hic quod vox dei
qua nos vocat multiplex est. prima auctoritas
scripturarum. ps. non audivit populus meus vo
cem meam. lege. s. act. xiii. ignorantes
voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur.
secunda. species creaturarum. ps. celi enarrant
etc. quorum non audiantur voces eorum. tertia
sermo doctorum. prov. ix. misit ancillas suas.
i. predicatores humiles ut vocarent ad ar
cem. iiii. inspiratio cogitationum. can. v.
vox dilecti mei pulsantis. etc. v. collatio
beneficiorum. prov. i. vocavi et renuistis. extendi
manus meas beneficia. s. munde largiendo.
vi. immissio flagellorum. ysa. xxviii. vocavit
dominus ad fletum etc. vii. revelatio angelorum
de gloria eterna. i. cum fieret vox super firmamentum
etc. et ge. iii. vocem tuam audivi in pa
radiso etc. ¶ Hic queritur super illud operibus perfectis. q°
glo. i. sexta die per quo omnia facta sunt. ¶ Contra finis 9
est melior hiis que sunt ad finem. homo vero
non est melior angelis immo econverso. ¶ Responsio. omnia R°
corporalia propter hominem facta sunt sed non spiritualia
s. angeli. ¶ Item super illud. requievit deus.
contra. contraria nata sunt fieri circa idem. sed 9
circa deum non habet fieri motus ergo nec requies. ¶ Responsio. R°
requiescere dicitur deus non proprie accipiendo quietem sed trans
latiue quia cessat ab aliquo. ¶ Item super illud.
ab omnibus operibus. ¶ Contra. Io. v. pater meus usque 9
modo operatur. ¶ Responsio. quievit ab operibus novis R°
faciendis non a iam factis conservandis et conti
nuandis et multiplicandis. ¶ Item ibidem opponitur.
in operibus. n. sex dierum nulla facta sunt artifi
cia ut naves nulla et miracula ut suscitatio
mortuorum. ¶ Responsio. omnia tunc facta sunt vel in materia R°
ut corporalia. vel in similitudine ut spiritualia. s.
anime. artificia vero nunc facta sunt in materia
et in similitudine. quia ars imitatur naturam. mira
cula et facta sunt in materia et in similitudine.
quia vita per miraculum restituta mortuo similis
est vite naturali. ¶ Item super illud idem. glo. sexta ho 9
ra diei. vi. passus est. ¶ Contra. hora diei tertia fu
it crucifixus. et hora nona mortuus ut habetur
utrumque. mar. xv. ¶ Responsio. circa horam tertiam inchoata R°
est eius crucifixio. circa horam sextam consum
mata. ¶ Item super id. relinquitur sabbatismus
glo. amabimus et laudabimus. ergo erit in 9
celo laus vocalis. ¶ Contra. non est ibi aer qui est
materia vocis. ¶ Responsio. secundum quosdam intelligitur glo. R°
de laude mentali non vocali. secundum alios erit
in celo laus vocalis cuius materia non erit aer
sed ether. quia sicut corpora erunt spiritualiora ita
et eorum operationes et materia circa quam
operabuntur. ¶ Item super id. sicut a suis deus. glo. 9
ita perfecte. ¶ Contra. nichil ita perfectum est in crea R°
tura sicut in creatore. ¶ Responsio. hoc adverbium ita
notat similitudinem imitationis non equalitatis.

Festinemus ergo ingredi in illam requiem etc. postquam instruxit eis de attin
tenda eterna requie timorem et removit
ab eis excusationem. et probavit eorum inexcusa
bilitatem. hic quarto monet eos festinare
ad illam et hoc triplici ratione. primo timore
peccati. quia qui non festinat in incredulitatem
incidet. secundo timore iudicii. quia christus
vindicare scit et potest. vivus est enim. tertio
timore conspectus divini. quia nichil eum la
tet. et non est ulla. dicit ergo. festinemus.
continuatur ad illud quod immediate precessit

.q. qui ingssus est in illa requie. et ipse requ
euit ab opibz suis ita pfce et plenarie sic
deus a suis. g. qr. s. illa requies pfca e et
plena. festinem. oms simul nō quilz p se.
viuis enim dz aliū trahe et sollicitare
et ita vnanimiter festinare. ingredi per
fidem et p bona opera. in illam requiem
nō figuratiuam ut est requies sabbi et
tre pmissionis. s; in requiem uām et
etnam. de qua ysa. xxxij. sedebit pplus
meus in pulcritudine pacis in tabna
culis fiducie in requie opulenta. festine
mus ingr et hec ne quis. i. aliquis urm
in idipm etc. hec dupr exponitur. vno
modo de culpa. alio modo de pena. pmo
modo sic. ne aliquis urm incidat in id
ipm .i. incredulitatis exemplum. i. in ean
dem culpam incredulitatis in quā inci
derunt antiqui pres que culpa nob dz ee
in exemplū. ut caueamus. scdo m sic. ne
aliquis urm incidat in idipm etc. i. in
eandem penam incredulitatis in quam
inciderunt patres que pena dz nobis
ee in ex ut timeamus. viuus est enī. hic
monet festinare timore iudicij. vbi p
bat q xps pot iudicare pmo pp pote
ntiam exequendi. scdo pp pspicatiam inuesti
gandi et penetrabilior. tcio pp scīam
discernendi et ptingens. dt g. viu e enī.
.q. et mito debemus caue ne qs incidat in
idipm incredulitatis ex. et hec timore iu
dicij. enim. qr smo dei. i. filius dei uībum
pris per quē pr manifestat seipm sicut
homo p sermonē suū. de quo smone. sap.
xviij. omnipotens smo dne a regalibz
sedibz uenit. iste ingr smo viuus est in se
quem tn infideles mortuū putant. ap. i.
fui mortuus et ecce sum uiuens in sela selor.
immo est uita. Jo. xviij. Ego sum uia ueritas et
vita. et efficax. in aliis potens omie quiult
face in saluando et dampnando. et pene
bilior. hec est pspicatior. omi gladio anci
piti. i. omī subtilissimo ingenio. carna
lia et spūalia penetrante. per gladiū
enī ancipitem. i. habetem duplicē aciem
intellr s glo. ingenium subtile. hic enī glo
duplicem aciem. vna qua penetrat car
nalia. aliam qua penetrat spūalia. pro
enī eet cparare ipm gladio spūali matia
li. ido exponit hec glo. de gladio spūali. s.
de ingenio subtili. sap. vij. est enim in illa
sps intelligentie multiplex. subtil. omnia
pspiciens. et pertingens etc. hec tripr
exponitur. vno m scd q aīa ac sps uirtr
supponit p bono. alio m s q uitr suppo
nit p malo. tcio modo s q anima supponit

p malo. sps p bono. pmo m sic. et etiā e per
tingens. i. pfundo atingens cognitōe insupa
bili usq ad diuisionē. i. discrōne siu separato
nem. aīe. hec est sensualitatis et sps. h est
rōnalitatis cognoscat eī quō diuidat sensu
alitas a rōne. et s quelz a seipa s diuisa offi
cia et diuisas cslderationes sicut tangit glo. et
est et ptingens usq ad discretōm cpagum
.i. discernit iuncturam et coherentiam harz
poz. in quo siu in quibz diuisis cuelant
sensualitas et ratio. et medullarz. i. per
tingit usq ad discretionem coz que sunt
intima in aīa et spu. i. ad cognitōm uirtuz
habitu. ut sunt seminaria sciaz aīe inata.
et ulr ipse est discretor cogitatōnū cordis.
scit enī de quo quisq cogitat. et intentōnū
ipaz. s. cogitatōnum. scit enī ad quē fi
nem singule tendant siu ad bonū siue
ad malum. scdo modo legitur sic. et ipse
est pertingens usq ad dīonē. i. discretum
cognitōm aīe. i. actaliū seu carnalium
uicioz. et sps. i. spūaliū. scit enī eius pcom
quisq faciat et usq ad discretōm cpagum.
.i. iuncture istoz uicioz adinuicem et co
nexionis. scit enī quō ligantur et cnec
tuntur sibi pcta carnalia. ut gula. et
luxuria. et pcta spūalia ut supbia et inuidia.
et usq ad cognitōm medullarz. hec est intima
z affcōnū. scit enī ad que pcta quisq mag
afficiatur. et discretor est et cogitatōnum.
et intentōnū sicut pus. tcio modo legitur
sic. et pertingens est usq ad dīonem. i. dis
cretam cogitatōnem aīe et sps. i. carna
liū cogitatōnū. i. cogitatōnū nes que si
bi inuicem cnectuntur. et medullarz. i. intī
marz intentōnum. et tunc s hanc expo
nem illud q seqr cogitatōnū etc. est ex
posito pcedentiū. et nulla. hic monz fes
tinare timore cspectus diui. q nich eum
latet et hec pbat pmo per ulem negatiua.
scdo per ulem affirmatiua. oīa autem.
dicat g. et nulla. quasi ita ptingit usq ad
dīonem anime et sps etc. et ut amplius dicā.
nō est ulla creatura trena ul celestis et etiā
infernal. inuisibil incspectu ei. i. in psnā
a diuinitatis eius. Job. xvi. inudus e infer
coram illo. eius enim diuinitas intima e
omi rei. oīa autem. quasi nlla creatura
est ei inuisibil. aut. s; . oīa celestia trestria
nuda. i. discoopta et reuelata. et apta.
.i. plene manifesta sunt oculis ei. i. uisi
oni filij dei. ecc. xxiij. oculi eius multo lu
cidiores sunt super solem cuspicientes
in omes uias hoim. et qr aliquis qrerz. qd
ad nos si ita clare oīa intuetur subdit.
ad quē. i. ipse est ad quē est nob sermo. i.

cu oz nos reddere sinonem de oibz tdm. ij. coz.
xv. omis nos manifestare oz an tribunal xpi
&c. et ideo ualde debemus nos diligenter custo
dire ex quo nichil pt eu latere. vn boe. i fine
de cosol. magna nob e si no dissimlare ue
lim necitas pbitatis cu oia agamus an
oclos iudicis cuncta cernentis. Secundo h qd
ad requiem eternam festinand est pp multas
rones. pmo pp exspectantiu nos desiderium
qr sin nob n osumabitur. i. xi. ideo dr ber.
festinemus dilectissimi festinemus tota nos mul
titudo curie celestis exspectat. exultare fe
cimus angelos qui dum sumus ad pniam phia
amus et festinemus iplere de nob eoz leti
tiam. scdo pp mansionis hui pculm qr tot
mundus in maligno positus e. i. jo. vlt. iij.
pp icitu uite eternum. jo. ix. amblate dum
lucem hetis. iiij. pp exclusionis incomodu. cy.
xxv. nouissime uenerunt et reliq uirgines &c.
v. pp uocantem nos dnm. apo. ult. sponsus
et sponsa dnt ueni. vi. pp insequentes nos
multitudinem hostiu. tri. ult. uelociores sunt
psecutores nri aquilis celi. vij. pp timend
latronem nrum. mich. ij. surgite et ite qr
non hetis hic requiem. viij. pp uie dispen
dium. qr iter durum est et uiciosum et aspis.
cy. vij. arta est uia et angusta semita.
ix. pp bonu hospitiu. ps. letatus sum i his
que dca sunt michi. i do. do. ibi. hentes g. h
est. iiij. ps pme ptis pincipalis hui eple.
ostendit enim xpi excellentia et dignitatem
in oparatione pphaz et angloz et moysi. hic
ostendit in opatione legalis seu leuitici sa
cerdocij. et primo ostendit q i pontificatu
suo sufficiam usq ad. vij. c. In pma pte p
ondit xpi pontificis pfcom. usq ibi. de quo
nob. c. v. scdo incidenter increpat eoz
ipfcoonem ibi. de quo nob. &c. v. scd glo.
In pma pte p or pfconem xpi pontificis
absolute. scdo in alioz pontificu opatone.
c. v. omis namq. In pma pte pmo ondr
pfcom xpi pontificis in potestate. ij. i pie
tate. non n. hems. tao monz eu oficienter
accedere. adeamus g. dicit g. hentes g. qr.
quia talis est sermo dei g nos hentes po
tificem magnu qui est sup omis pontifices
et cui sunt omis uicarij. ecc. l. ecce sacerdos
magnus &c. qui penetrauit. i. penit intra
uit celos. omis p penetrabiles. s. celum
aereum. ethereum. igneum. olimpu. stellatu
cristallinu. et etheum. a sumo n. celo egs
sio eius et occursus eius usq ad sumu eius.
et dicit hec ad dram pontificis legalis.
qui tm poterat penetrare usq ad in sca sca
toz. sz iste penetrauit celos celoz. he. ix. n
enim in manufacta sancta ihc introiuit

enim in manufca sca ihc introiuit exemplaria ue
roz. sz in ipm celum. pontificem dico. s. ihm
filiu dei. i. qui est saluator et fili dei. hn
tes dico inqm talem pontificem teneamus
ofcoem. fidei. s. i. cu fide cordis. cum ofcone
oris. corde enim creditur ad iusticiam. ore
at ofessio fit ad salutem. ofcom dico spei
nre. i. q est ca nre spei spei. i. future egri
tudinis. btitudinis. non enim. qi et uere
tenere debemus. ipe enim pontifex paratus est
nos iuuare. non enim hemus pontificem qui
non possit. q. non nouit opati infirmita
tibz nris. i. odescendere ut medicus fragili
tatibz nris. expiendo enim nouit ut homo
n solum simplici noticia ut deus. ecc. xxx
iiij. qui n est expertus qualia scit. aue. sz.
potius hemus pontificem temptatum a dia
et hoibz. per oia gna temptationum. tep
tatus enim fuit ad sumendu expimentum
de sua pot. et de sua sapia et de sua mia
et de sua iusticia. temptatum inqua et hec
p silitudine. i. quia silis erat hoibz. hitu
enim inuentus est ut ho. vl temptatu p
silitudine. i. ut exemplu daret temptatis
superaddi temptationes. ipe enim lz
temptatus exerit absq pcco. i. pe. ij. qui
pctm n fecit &c. utrq enim oportebat et
qr passibilis eet cum hoibz carnis silitudie.
et qr iustus cum deo gre pfcone. ut eet
silis i vnu diues et paup. et posset manu
ponere in ambobz. Job. ix. et qr talem pon
tificem hems potentem opati. g adeamus
intentione et ope accedamus. cum fiducia
ad tronu gre. i. ad ipm xpm in quo reg
nat gra qr plenus gra. Jo. i. n ad tribu
nal iudicij in quo in futuro sedebit de quo
dan. vij. tronus eius flame ignis. adeamus
inquam et hec ut osequamur p eum miam.
i. remissionem pccoz preteritoz et inueni
amus gram perseuerandi in bono. vbi n.
inuenitur gra nisi in trono suo. s. xpo. de
plenitudine eius omis accepimus gram p gra.
Jo. i. osequamur inqm h in auxilio optimo
i. i psenti uita. post hanc enim uita no
erit auxiliu oportunu. ij. coz. vi. ecce
nunc tps acceptabile ecce nunc dies salutis.
Hic qr super id. festinemus ingredi. glo.
per fidem et bona opa. Contra. fides et bona
opa n sufficiunt sin caritate et gra. Responsio.
hic loquitur de fide formata n informi et
de opibz bonis simpliciter non bonitate ge
neris solum. ad hec aut necca est cari
tas et gra. Item super illud. diuisione
anime ac spc. Contra. s aug. aia et sps in
hoie. Responsio. puit noiant idem idem sub re.
h distinct ratione qr nominat de aia ut corpi

vnibilis. sed n̄ ut a corpe separabil' put nos
aut psm diffinit et te. Ite sed .i°. compagum
et medullar. glo. quod superior dr̄a sensua
litatis conueniat cum differentiis rōnis q̄ sub
tres. Cq°. sensualitas in hoīe vniuoca est.
Ite ad .p°. vna e. Ite sensualitas comunicat
rōni s illud gal'. v. caro concupiscit aduer
sus spm. Rō°. quis sensualitas vna sit
in vno hoīe tn̄ illa comunicatur dupl'. vel p
ut est nob' comunis cum brutis. vl' in ordine
ad rōm et h' applicatur. hic superior dr̄a sen
sualitatis. Ad sed°. Rō°. quis id essenter
sit una. tn̄ dr̄as h3 s nim differentes. nam
suprema ei9 dr̄a negotiatur circa superiora. s.
diuina. media uo circa equalia. ut celestia
.i. angelos. infima uo circa inferiora ut terre
na. in hoc aut gradu contigit se id et sensu
alitas q3 sensualitas dicitur h' terrena s se
id in ordine ad aliud. Ad tert. Rō°. sensu
alitas duo importat. s. nim. et s hoc rōni alie
quenit. et vicium et sed' hoc rōni repugnat
et eam trahit. Ite sup .i°. qui n̄ possit co
pati. Cq°. impassibilitas est proprietas glē.
Rō° compassibilitas duo importat. s. pui affectu
subueniendi et quandam anxietatem annexā
primum est in vtis sed nō. Ite sup .i°. temp
tatum p oīa. glo. p oīa gnā temptationum
Cq°. nō fuit in eo temptatio carnis. Ite
glo. loq' de temptationibus exterioribus solū. q̄
temptauit ad experienda ei9 potm. captam
et iusticiam et miam. Ite sed .i°. p silitu
dine absq3 pcō. glo. impossibile est scire affec
tus afflictorum hominum qui expertus n̄ fuit. Rō°.
Cq°. medicus scit parte afflictoris febricitantis.
Rō°. glo. loq' de scīa experimentali vl' simplici. vl'
impossibile est scire ita plene.

**Omnis namque pontifex ex ho
minibus assumptus.** Ostendit
pfcōnē xpi pontificis in se et absolute. hic
ostendit eius pfcōnem in compatōe alior pon
tificum. et hoc tripli'. p° ex modo instituto
nis. sedo ex modo instituentis et nemo. tercio
ex effectu executōis. qui in diebus. In pma pte
p° tangit ea in quibus conueit cum ceteris xpi
institutio. sedo ea in quibus differt. qui condolē.
In pma pte tangit duo in quibus conuenit
cum ceteris. pmo comunē ad ppm. sedo comunē
ad dm. in his que sunt. dicit g°. omnis
namque. q. ita adeamus cum fiducia ad tro
num grē. s. xpm ut p eū miam consequamur
cū auxilio oportuno. et uē p ipm possimus
consequi miam et grām. oīs namque pontifex
p hoībus ad impetrandum. s. eis a dō miā.
et grām et ita y' ad hoc pontifex est institutus
et ita possim9 p ipm grām et miam inuenire
hoc est q' d'. omnis namque pontifex. glo. sed
legem. ex hoībus. i. de nrō hoīm. assumptus.
n̄ intrusus. exo. xxviij. applica ad me a
aron frēm tuū. et filios ei9 de medio filiorum
isrl' ut sacerdocio fungantur michi. p hoībus sal
uandis pmo et pncipalit' n̄ p bobus uel
temporalibus. i. cor. ix. numquid de bob9 cura
est deo. p hoībus insup constituitur. ut. s. per
eum impetrent a dō miam. dz. n. est media
tor dei et hoīm. deut. v. ego sequester et me
dius fui int' deū et vos. constituitur dico in
his q̄ ad dm sunt pertinencia sīi ducentia
.s. in pcibus et sacrificiis offendis. n̄ in his que
ad mūdū. q3 nemo militans dō implicat se se
cularibus negociis. exo. xviij. esto tu pplo in
his q̄ pertinent ad deum. In his inquam q̄
ad dm. Jo. s. ut offerat dō. dona. i. pmicias
et h' de fructibus et sacrificia de animalibus.
et hoc p pctīs dimittendis. leui. iiij. rogabit
p eo sacerdos et dimittetur ei. exo. xxviij. porta
bit aaron iniquitates q̄ obtulerunt et sanctifica
uerunt filij isrl' in cunctis muneribus et donariis
suis. qui condolē. hic ponit ea in quibus xps
differt a ceteris et ponit duo. p° est im
munitas pctī. sed°. necitas p se orandi. et pp
ea. dicit ergo. qui condolere. compaciendo. s. pos
sit his qui ignorant. i. ignorant' peccant.
et errant. i. scienter peccant. ro. xij. flere
cum flentibus. et Je. ix. quis dabit capiti me
o aqm et oculis meis fontem lacrimarum et plo
rabo die ac nocte interfectos filie ppli mei. et
nimio condolē doleo qm et ipē sicut ei subditi cir
cumdatus e' undique infirmitate pctī. pctm enim
undique hoiem circumdat q3 a planta pedis
usq3 ad uerticem nō est in eo sanitas. et q3 ita
circumdat' e' pctō ido dz et pctoribus condolē. ecc. xxi.
intellige q̄ sunt pximi tui ex teipō. et gal'. vj.
vos qui spūales estis instruite h'm in spū lenita
tis considerans teipm. ne et tu tempteris. xpc aut
n̄ sic fuit circumdatus infirmitate pctī. vn̄ plus
pt' iuuare quā alij. et ppea. q3. s. infirmus
est sicut alij dz quemadm. i. qua necitate et p
pplo sibi subdito. ita. i. eadem necitate. et p
semetipō offerre. s. p pctīs suis dimittendis.
sicut et p pctīs ppli. leui. ix. accede ad altare
et imola p pctō tuo. et offer holocaustū et de
precare p te et p pplo tuo. nō a' sic xps habuit nece
offerre q3 pctm n̄ fecit. ysa. liij. se optulit p
nobis suis. Jo. xvij. ego p eis sanctifico meipm Rō. p se
hic q̄ pontifex dz assumi p ex hoībus ut sic dis
cretus et mansuetus. Jo. i. fuit hō missus
a dō. n̄ ex rebus insensibilibus ut sit pigr' immobil'.
et accidiosus. sicut ille de quo zac. xi. o pas
tor et ydolū derelinquens gregem et. nō ex tepa
lib9 ut sit cupid9 et auar9. qui dicat' gen. xiiij. p
sone et cetera tolle. n̄ ex iumentis ut luxuriosus
de qualibus dz. Je. v. equi emissarij in feminas fu.

non ex feris. ut sit crudelis et iracundus. sicut ille de quo eze. xix. qui factus est unus de leunculis et c. non ex piscibus ut sit gulosus qui semper habet os apertum ad os qualis erant sacerdotes baal. qui intrabant et deuorabant omnia. dan. xiiii. nec ex uolatilibus ut sit superbus. Job. xxxviii. numquid ad preceptum tuum eleuabitur aquila et in arduis ponet nidum suum. nec ex demonibus ut sit iniquus qualis ille. Jo. vi. unus ex uobis dyabolus est. nec de angelis ut sit temptationum inexpertus. supra. iiii. non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris. nec quisquam. hic ostendit xpistum pontificatus perfectionem ex auctore instituente. et primo ostendit quod omnis pontifex similiter constituitur a deo. secundo quod filius constitutus est a patre suo. sic et xpistus. tertio probat hoc per prophete testimonium. quemadmodum et in alio loco. dicit ergo nec quisquam. quasi ita dixi pontifex pro se et pro populo offerre. et potest quidem preesse quoniam a deo constitutus est. nec enim quisquam sumit sibi. id est sibi ipsi dat honorem pontificatus. ecc. xxi. qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. osee. viii. ipsi regnauerunt et non ex me. et amos. vi. numquid non in fortitudine nostra assumpsimus

alias supple recte hic — nobis cornua. sed qui uocatur a deo. scilicet qui eligitur recte. qui enim recte eligitur a deo uocatur. et hic tamquam aaron. qui scilicet diuino nutu electus est. uirga eius florente. num. xvii. et de mandato dei consecratus est. exo. xxviii. et leuit. viii.

Bo — Item hic quod aaron quadruplici signo uocatus ostenditur. num. xvii. nam uirga germinauit gemmauit. floruit. frondiuit et amigdala protulit et hec. iiii. signa debent esse spiritualiter in bono prelato. per uirgam. enim. intelligitur delinquentium correctio. ysa. xi. egredietur uirga de radice iesse. per flores honesta conuersatio. ecc. xxiiii. flores mei fructus honoris et honestatis per folia. ubi dei predicatio. psalmus. folium eius non defluet. per amigdala. infirmorum compassio. i. thess. v. suscipite infirmos. sic. quasi nemo sibi assumit honorem sic et xpistus non semetipsum clarificauit per sua miracula sicut ipsemet ait. Jo. viii. ego gloriam meam non quero. immo potius seipsum exinaniuit. phil. ii. non clarificauit inquam. ita scilicet ut pontifex fieret assumendo sibi. scilicet honorem pontificatus. sed qui locutus est ad eum. pater scilicet dicens in psalmo. quod ei dictum est in baptismo. luc. iii. et in transfiguratione. mat. xvii. hoc scilicet quod sequitur. filius meus filius non adoptiuus. es tu. singulariter et non alius. ego hodie. id est in eternitate genui te. ille inquam qui sic locutus est ad eum clarificauit eum. Jo. xvii. clarifica me pater claritate quam habui apud te priusquam mundus fieret. quemadmodum. quasi sic deus pater locutus est de xpisti natiuitate quemadmodum et in alio loco. in psalmo. scilicet dicit de eius pontificatu. dicit inquam hoc quod sequitur. tu tam dignus es et excellens es sacerdos. id est sacer dux. glo. docens. orans et offerens. et hoc in eternum. non ad tempus. sicut aaron. sacerdos

inquam. secundum ordinem melchysedech. id est secundum dignitatem et ritum ordinis sacerdotalis melchisedech. qui sine principio et sine fine sicut melchisedech. cuius principium et finem tacet scriptura. ut habetur. infra. vii. de isto melchisedech et eius sacrificio habetur gen. xiiii. Contra hoc quod supra dicitur omnis namque pontifex. glo. uult ostendere apostolus quod multo melius est testamentum nouum quam uetus. Contra eze. i. rota erat in rota. id est testamentum in testamento. Solutio. quamuis unum testamentum esset in alio. tamen modus quo uetus erat in nouo. id est per impletionem melior est modo quo nouum in ueteri. scilicet per prefigurationem. Item unde glo. non sic spiritualia instruunt infirmos ut corporalia. Contra. corporalia infirmos alliciunt et decipiunt. Solutio. corporalia possunt dupliciter considerari. uel in se absolute. sic obsunt infirmis uel in comparatione ad spiritualia quorum signa sunt sic prosunt. Item super illud. et sacrificia. glo. pro peccatis dimittendis quia legalia iustificabant. Contra gal. iii. ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Solutio. opus operans iustificabat. opus operatum non iustificabat. Item super illud. ignorant et errant. id est scienter peccant. Contra ubi error ibi ignorantia. Solutio. scienter peccant quo ad scientiam. sed ignorant per concupiscentiam aliquando ut per consuetudinem. Item super illud. qui uocatur a deo. glo. qui recte eligitur a deo uocatur. Contra multi indigni canonice eliguntur. Solutio. recte intellige a parte eligentium et electi. Item super illud. tu es sacerdos in eternum. glo. non ad tempus. Contra. sacerdos fuit xpistus secundum quod homo sed in triduo desiit esse homo. ergo et sacerdos. Solutio. licet desierit esse homo simpliciter tamen habebat partes non humane sibi unitas. unde nunquam totaliter deposuit sacerdotium sicut nec humanitatem uel quamuis modico tempore defecerit non reputatur. Item super illud. secundum ordinem melchisedech. glo. qui non temporalis fuit. Contra homo fuit. Solutio. temporalis fuit secundum ueritatem sed non secundum scripture descriptionem. quia scriptura eius ortum et terminum non describit sed subito introducit.

Qui in diebus carnis sue et c. Hic ostendit xpisti pontificatus perfectionem ex effectu seu utilitate exauditionis. ubi primo tangit ordinem eius exauditionis. secundo exaudiendi meritum sibi idoneum. et quid ait ecclesiastes. iii. exauditionis fructum seu utilitatem. et consummatus. dicit ergo. qui in diebus. hoc dupliciter legitur. uno modo secundum quod preces et supplicationes accepimus pro ipse. secundo modo secundum quod accipiuntur pro se. primo modo sic. qui. quasi ita tu es sacerdos secundum ordinem melchisedech. qui. xpistus. scilicet in diebus carnis sue. id est mortalitatis sue quando passionem in carne sustinuit. i. pe. iiii. xpisto in carne passo. et uos eadem cogitatione armamini. omnes preces cordis et supplicationes corporis. ad literam enim. fecit flexit genua. math. xxvi. procidit in faciem suam. et luc. xxii. post

tis genibz orabat. vl' preces. p bonis adipiscen
dis. & supplicationes p malis amouendis.
offerens inquam ad eum. s. deum patrem qui pos
set illum. qui preces offerebat saluum facere a mor
te. ipsum a morte resuscitando. sicut ipse roga
bat. Jo. xvij. pater saluifica me ex hac hora.
preces dico & hoc cum clamore ualido. i. in
tentione efficacissima. ut qn factus in ago
nia prolixius orabat. & lacrimis. ad litteram.
licet n. hoc in euangelio n legatur. tn ex hoc loco
ht q fleuit in passione. offerens inquam sic
exauditus est. qr quod orauit accepit in
resurrectione & i ascensione. Jo. xi. ego sciebam
qr sp me audis. exauditus inquam p sua re
uerentia. i. merito reuerentie qua deum pre
ceteris reuerebatur. eccl. xxxij. p reuerentia accedet
t bona gratia. sed in sic legitur sic. qui in diebz carnis
sue offerens preces supplicationesque. i. bo
nam uitam suam & bona operationem. qr sed glo.
quicquid egit xps preces supplicationesque fuerunt. pro
hoibz. offerens inquam ad eum qui possit illum saluum
facere a morte & hoc cum clamore ualido. i. cum
sanguinis effusione. sicut sanguis abel dicitur
clamare gen. iiij. s. xij. accessistis ad san
guinis aspersionem melius loquentem. quam
abel. & hoc cum lacrimis. offerens inquam sic ex
auditus est p sua reuerentia. i. p reuerentia
passionis sue. eo s. q ex sola caritate sine
proprio passus est. & quid. q. ita exauditus est
& miro. & quid p qua. cum. i. quamuis esset filius di
secundum nam diuinitatis. didicit. p experientiam
secundum nam humanitatis obedientiam. uel didicit. i. vo
luntarie suscepit obedientiam ex hiis. s. in hiis q
passus est. i. per ea que passus est. factus ei est
obediens patri usque ad mortem. & ideo consumma
tus. i. ad perfectionem ductus p obedientiam passi
onis. merito eius obedientie in dextera dei est collo
catus. phil. ij. propter quod et deus exaltauit illum
&c. factus est cum sufficiens salutis eterne & hoc
oibz sibi obtemperantibz. i. in eum credentibz & ei
obedientibz n rebellibz sicut medicus sibi ob
temperantibz est causa salutis. mr. ult. qui cre
diderit et baptizatus fuerit saluus erit. ipse di
co appellatus a deo. i. realiter ostensus. pontifex
secundum ordinem melchisedech. n secundum ordinem
aaron. et dicitur xps pontifex secundum ordinem melchi
sedech. tum ratione persone. tum ratione officij. qr sicut
melchisedech fuit rex & sacerdos sic xps. tum
ratione sacrificij. obtulit enim panem & uinum. & xps
obtulit seipsum discipulis sub specie panis et uini.
de quo nob. postquam ostendit xpi pontificatus p
fectionem. hic incidenter increpat eorum imperfectione.
& primo arguit imperfectionis malum. sed hortatur
tende ad perfectionis bonum. c. sequenti. quia ppt
intermittentes. In prima pte primo arguit
os de eorum imbecillitate. sed probat ex indigentia p

fecte doctrine. rem cum debetis. iij. hanc indigentiam
ostendit in eis ex paruulorum similitudine. & sic est. de quo de
quo. i. de qua re. s. quod xps sit pontifex secundum ordinem
melchisedech. non secundum aaron. grandis sermo. i. p
fundus et subtilis faciendus est supple. & inexplicabilis
ad dicendum. i. difficilis ad interpretandum. vl'
interpretabilis. i. multa indigens expositione & interpre
tatione ad dicendum. interpretabilis dico n qr ego n
possim interpretari. sed quoniam imbecilles. i. sensu de
biles. & ebetes facti estis ad audiendum. i. ad intel
ligendum. i. cor. iij. ego fratres non potui uobis
loqui ut spiritualibz sed ut carnalibz. vl' ideo gran
dis est sermo de hac re quoniam imbecilles &c. & ideo
indigetis grandi & longo sermone. etenim. q. & ue
imbecilles estis etenim cum deberetis magistri esse aliorum
propter tempus. q. propter temporis oportunitatem. qr p uobis annun
ciatum est de incarnatione xpi. n. dns ad eos mis
sus est. mt. xv. & xps ad eos primo misit apostolos.
i uiam gentium ne abieritis. rursus ut a primo
uite instructoris indigetis ut doceamini. sicut
pueri. que sint elementa exordij sermonum dei. quemadmodum
pueri docentur de elementis alphabeti. hec sunt partes sym
boli. s. articuli fidei. qui sunt. xiiij. vij. de di
uinitate. & vij. de humanitate. & dicuntur articuli
elementa. qr sicut elementa sunt primordia et prima principia
in esse n sic articuli in esse gratuito. et facti estis.
hic ostendit esse in eis indigentiam imperfecte doctrine
ex paruulorum similitudine. et primo ostendit quod
indigent facili doctrina. sed reddit rationem qr n
possunt capere maiora. omnis enim. iij. ostendit q per
fectorum sunt talia documenta. perfectorum. de go. & facti
estis. q. ita indigetis ut doceamini. & ad hoc re
dacti estis q facti estis tales. s. quibz lacte. i.
facili sermone opus sit. ad similitudinem paruulorum.
lac enim cibus est paruulorum. i. cor. iij. tamquam paru
lis in xpo lac dedi uobis potum n escam. n solido
cibo. i. forti & solida doctrina que n datur nisi
a lacte separatis. ysa. xxviij. quem docebit scientiam
& quem intelligere faciet auditum ablactatos lac
te. auulsos ab uberibus. omnis enim. qr ideo n est uobis
opus solido cibo. omnis. n. qui lactis est particeps
i. cuius pars est lac. i. doctrina facilis. expers est
sermonis iustitie. i. sermonis qui iustus et perfectus con
uenit. paruulus enim. s. fide & intellectu est supple
talis. i. cor. xiiij. nolite pueri effici sensibz &c.
perfectorum autem. q. talis est cibus paruulorum. s. lac facilis
doctrine. autem. sed. perfectorum sensu et opere est solidus
cibus. i. perfecta et solida doctrina. i. cor. ij. sapientiam
loquimur inter perfectos. perfectorum dico. s. eorum qui p ipsam con
suetudinem studij et lectionis scripturarum. exercitatos.
n tamen sine auctoris. multum n. ualet exercitium cum inge
nio. habent sensus. i. intellectus. sic scilicet capacitas. uel.
ut aperit illis sensum ut intelligerent scripturas.
exercitatos inquam ad discretionem. i. ad distinctionem cogni
tionis boni et mali. i. horum inter se & diuisorum
graduum in altitudine. q fit p prudentiam. qr

pcentia e uo d' tulli' eu bonar ƺ malar uterq;
dicero. Ho' hic le' d. fons est ca salutis. q p
ca salutis eche fons e p pau soluedo. ecc. xxix.
gram fideiussoris ne obliuiscaris ƺc. ii. ianua
vite apiendo. ps. tollite portas ƺc. iii. sacra
instituendo. Jo. xix. de late ei' exiuit sanguis
et aqua. iiii. apud prem intecedendo. i. Jo. i.
aduocatu hmus apud prem ƺc. Ho' ƺ quod
in. boni lac legitur in scptra sacra. p. fidei
simp'. i. pe. ii. q' m' geniti infantes ƺc. lac g
cupiscite. scdo pure gulatois. tr'. iiii. candi
diores nazarei eius niue. nitidiores lacte.
tio facilis eruditois. ut hic ƺ i. cor. iii. tanq
puuli in xpo lac dedi uob potu. iiii. tuie et
pietatis. ysa. lv. emite abs ulla cmutatoe
vinu et lac. In vino iusticia. in lacte miti
ma. v. interne dulcedinis. Joel. iii. i illa
die stillabunt montes dulcedinem et colles
fluent lac et mel. vi. since pdicatois. can.
iiii. mel ƺ lac sub lingua ei'. vii. diuine csolo
nis. osee. ii. lactabo eam q sint sui nua. viii.
temporalis psperitatis. ysa. lx. suges lac gentiu.
ƺc. ix. eterne refcois. exo. iii. ut inducem
eos in terram latam ƺ spaciosam que fluit
lacte et melle. Qui in diebus. q' sup i'. q post ei'
sal. fa. a mor. glo. totu fecit p nob n p se. Cq'.
calicem a se transire orauit. m'. xxvi. Rso.
n p se solu hec fecit s; ƺ p nob ut se um ho
mine ondet. ƺ nob timentib; in casu csili co
solacom daret. Jt ibid. n timore mortis nec
s; ca salutis nre orauit. g n nec timuit. Cq'.
defuit nris assupsio. g necitate timendi
sicut moriendi. Rso. necitas timendi e
rat in n'. s; libtas in persona. q potuit timo
re illu sperdre si uellet. Jt sup i'. qui po
ti in oib; exauditus est. glo. oi's actio fide
liu est instructio. Cq'. miraculosa xpi ac
tio non est nra instructio. qr n possumus
imitari. Rso. ois xpi actio est nra instruc
tio. ul ad credendum ul ad operandu. ƺ hec
ul quo ad litam fci. ul quo ad aliqd ei' sinu
sitaticiam. Jt sup i' fcs est obtemperantib;
ca salutis. glo. tm ualz passio xpi q oib;
sufficit ad salute. Cq'. g n requirit' munu
hois s; supfluit. Rso. passio sufficit ut ca
vlis. s; requirit' in quolz dispo sufficies ut
ca pticularis. sic ad gnatoem requirit' ut
solis et iuuis gnantis semis. Jt sr i' inexplana
bilis ad d'. glo. hec n ideo dico qui possim in
terptari. Cq'. Jo. i. n sum dign' solue cor.
cal. i. i. explicare misteriu icarnatois. ac Jo.
bapta q' nulle maior. Rso. fcm explicari p
s; no mod'. Jt sup i' rursus indigetis. glo.
ut a pncia' cathezizatois une. Cq'. fideles eni
g articlos nouerunt. Rso. n indigetant
doci ad cred' s; ad intelligendu. Jt sr i'. omis
qui lactis est ƺc. Cq'. g no bn mon; petr'. i.
pe. ii. lac cupiscite. Rso. ibi lac signat fidi
puritate ƺ simplicitate. hic doctrine ruditatem
tem et ipfcoinem. Jt sup i'. ad discretio
nem boni et mali. glo. hic o' quid sit solid'
cib;. s. sepe tabum boni a malo. q e pfcoz.
Cq'. h separato est necca est ad salute. g est
oim. Rso. bonu et malu dup' pot accipi.
aut in hus que sut de necitate salutis. aut
in hus que de pfcoe salutis. primo modo ho
rum separatio pertinet ad omes. secdo
m ad perfectos.

Quapropter intermittentes ƺc.
Posita increpatoe ipfcois eoz. hic po
eoz ad pfcoem exhortato. p de spe pfcus
eos alliciendo. scdo de timore de fco terrendo. ip
sibile. n. iii. bona pterita laudando. cfidim'.
quarto dei pmissa rememorando. abrahe
namq;. In pma pte pmo suadet tende ad
pfcoem. scdo o' modum et ordme. non
rursum. tio dat pficiendi spem. ƺ hec fid.
d' g. quapp. q. ita pfcoz est solid' abus.
qua pp. q. ita est. nos intimittentes ami s
monem inchoationis xpi. i. sermone per
quem xpc inchoat ee in uob. ut est sermo
symboli. ƺ ordinis dnice quo imbuit' cathe
cizandi. ad pfcoem feramur s opone et
intelligentia. nos. s. docendo. nos audiendo
cnuiat aute se eis ap' blandiendo. i. cor.
xiiii. ai eem puulus loqbar ut puul' ƺc.
cum aute fcs sum uir euacuaui q erat p
uuli. et d' feram. qr p nos ire n possim'
s; deus portat nos tanq puulos. deut. x
xxii. expandit alas suas ƺ assupsit eos atq;
portauit in humeris suis. non rursum hec
dup' legitur. vno m s qd hec pticipium
iacientes cadit ext' negationem. alio m
s qr cadit sub negone. p m sic. feram' inqm
ad pfcom. nos dico iacientes fundamentu
pnie. i. iacientes pniam. q. lapide i fu
damento edificij spuial. ipa. n. est pm funda
ntu adultis. vn ab ipa inchoauit Johes ƺc.
ƺ dns pdicatoem suam. m'. iiii. pniam a
gite ƺc. ƺ luc. ii. pniam agite ƺ baptize
tur vnusqsq; urm. pnie dico que est ab
opibus. i. de opib; mortuis. et hec dupls.
ul de opib; mortuis. i. de pctis et malis
que dicuntur opa mortua. qr aiam morti
ficiunt. eze. xviii. xviii. aia que peccauit ipa
morietur. ul de opib; mortuis. i. de bonis
p pctm sequs mortificatis. ƺ iacientes ƺ
fundamentum fidei q fides est ad dm. fides. n.
fundamentum est antecedente. qr oz crede q
est ƺ quia remunerator est. i. xi. et iacien
tes ƺ fundamentum doctrine baptismatu. ƺ d'
baptismatu in plali. qr triplex est bap'. s. fluis

in aqua et flaminis in penitentia et sanguinis in mar
tirio. Iacientes quorum fundamentum impositionis manu
um .i. sacramenti confirmationis in quo datur spiritus sanctus. s.
per manuum impositionem. act. viij. imponebant ma
nus super illos et accipiebant spiritum sanctum. ac iaci
entes et fundamentum resurrectionis mortuorum .i. fidem
que est de resurrectione mortuorum sine qua nullus bo
nam uitam ageret quia si in hac uita tantum in
christo sperantes essemus miserabiliores essemus
omnibus hominibus. i. cor. xv. et iacientes et funda
mentum iudicii eterni .i. ultimi iudicii ut ipsum
timeamus. et per hoc a malo declinemus. et dicitur
iudicium illud eternum non quia mensura durationis duret distinctio.
sed quia mensura durabit sine exitu. ma. xxv.
ibunt hii in supplicium eternum. iusti autem in ui
tam eternam. iacientes inquam hec et hoc non
rursum. i. non ita negligenter sicut olim.
ista ad. vi. s. de preteritis penitere. in deum credere
baptismum suscipere confirmationem optinere. resurrectionem
sperare. iudicium exspectare necesse fidelibus.
quia pertinent ad fidem neophitorum. Secundo modo
legitur sensus quod hoc iacientes cadit sub negatione
sic. quia ita feramur ad perfectionem. nos dico non
iacientes rursus fundamentum penitentie et cetera .i. ita
feramur ad perfectionem. ut non sit necesse
amplius iacere fundamentum penitentie et cetera. sic post
et hoc faciemus. s. ad perfectionem feremur. si quidem
permiserit deus. i. si deus in hac uita nobis spacium
penitendi dederit. Iac. iiij. pro eo ut dicatis
si dominus uoluerit et si uixerimus faciemus hoc autem id
impossibile est enim. hic hortatur eos ad perfectionem
ipsos timore desidie terrendo. terret autem recidi
uantes triplici timore. primo timore impossibilitatis renouationis.
secundo timore amittende benedictionis
terra enim. tertio timore incurrende maledictionis.
proferens autem. In prima parte primo ostendit quibus est
impossibile. secundo quid. rursus renouari. tertio
quare rursus crucifigentes. dicit ergo. impossibile
est enim. hoc dupliciter legitur. uno modo de reno
uatione fienda in presenti. secundo modo de renoua
tione in futuro fienda post hanc uitam. primo
modo accipitur enim pro sed. secundo modo pro quia. primo
modo sic. impossibile est enim. q. ita faciemus
si deus permiserit sed tamen putet aliquis quod possit
per baptismum renouari. enim pro sed impossibile est. tamen non
tamen difficile dicit glo. eos qui semel sunt illuminati
per fidem. eph. v. eratis aliquando tenebre nunc autem lux
in domino. gustauerunt et donum celeste .i. remissi
onem peccatorum in baptismo perceperunt. et facti sunt
participes spiritus sancti. s. in donis. s. dulcia dona spiritus sancti. q.
tunc baptizatis dabantur que enumerat apostolus. i.
cor. xij. et post subdit hec omnia operatur unus
atque idem spiritus diuidens singulis prout uult.
et dicit participes. nobis enim datur per partes. christo
autem totaliter non per partes. Ioh. iij. non ad men
suram dat deus spiritum. gustauerunt nichilominus quoniam
nos. uel et quia perfecta. bonum dei uerbum .i. experti sunt
dulcedinem diuinitatis. hoc dupliciter legitur et exponitur.
primo uel de illo meditato sic. gustauerunt bonum dei
uerbum .i. experti sunt dulcedinem diuinitatis
christi. psalmus. gustate et uidete quoniam suauis est dominus
secundo modo de uerbo creato. sic. gustauerunt et cetera .i. doc
trinam euangelicam. psalmus. quam dulcia faucibus meis.
eloquia tua. gustauerunt et uirtutes seculi uenturi .i. dotes
corporis et anime per gustum spei. eccl. v. tangit.
primum est illustratio fidei. secundum incrementa baptismi.
tertium gratia spiritus sancti. quartum pregustatio dulcedinis
uerbi dei. quintum spes futuri premii. impossibile est
enim. qui experti sunt. et postea omnia prolapsi sunt.
.i. penitus lapsi grauiter peccando rursus renoua
ri per baptismum. uel prolapsi sunt rursus .i. iterum
lapsi. renouari et cetera. ipsos dico motos ad pe
nitentiam rursus. q. impossibile est. ipsos dico rur
sus si baptizentur simpliciter crucifigentes sibimet
ipsis filium dei .i. quantum ad seipsos. non quantum
ad ipsum christum. quia christus resurgens ex mortuis iam
non moritur. mat. ij. nos me configitis. et osten
tui .i. irrisioni habentes. baptismus enim fit in typo et
uirtute passionis. unde ro. vi. consepulti sumus
cum illo per baptismum in mortem. et ideo qui credit
baptismum iterari uidetur dicere quod una christi passio non suffe
cit et quantum in se est passionem iterat. secundo modo
legitur sic. impossibile est enim. q. hoc faciemus si
dominus permiserit. et spacium penitendi et uiuendi
dederit. post hanc enim uitam non est penitentie renoua
tio enim quia impossibile est eos qui semel illuminati sunt
et cetera. sicut premissum est. et prolapsi sunt rursus renouari
uel et prolapsi sunt rursus .i. iterum in culpam lap
si renouari ad penitentiam .i. per penitentiam post
hanc uitam. Io. ix. uenit nox in qua nemo
potest operari. ideo eccl. ix. quodcumque potest manus tua
instanter operare. impossibile inquam et hoc quia impossibile
est eos esse rursus crucifigentes sibimet ipsis
filium dei. quantum ad passionis imitationem. impossibile
est eos post hanc uitam imitari passionem
christi. seipsos per penitentiam crucifigendo. et impossibile
est et quod sint habentes ipsum. s. filium dei ostentui.
quantum ad uite nouitatem. terra enim. hic tripli
citer continuatur. primo modo sic. terra enim. q. ita impossibile
est per baptismum iterum renouari. quia tamen ymbre doc
trine sepe potest quis rigari per quem fructificet ad
penitentiam. terra enim et cetera. secundo modo sic. impossibile est
post hanc uitam renouari per penitentiam sed in
hac uita tantum. ubi bibitur ymber doctrine exhortationis.
terra enim et cetera. tertio modo sic. quia feramur ad per
fectionem et hoc faciemus si deus permiserit et utile
est hoc facere. terra enim .i. cor humanum. sepe
bibens .i. sibi incorporans ymbrem super se uenien
tem .i. sacram doctrinam. desuper .i. de celo quia a
deo ueniente. deut. xxxij. concrescat ut pluuia
doctrina mea. fluat ut ros eloquium meum. q. ymber
super herbam et cetera. et germinans herbam oportunam

.i. semini quiescentem .s. fide et bona opera. non
zizania. matth. xiii. nonne bonum semen seminasti in
agro tuo. unde ergo habet zizania. ier. xii. semina
verunt triticum et messuerunt spinas. germinans
imbrem illis a quibus colitur .i. predicatoribus qui
inde glorantur. i. thes. ii. que est enim spes nostra
aut corona glorie. vel illis a quibus colitur .i. sibi
ipsis se colentibus. accipit benedictionem a deo .i. au
gmentum virtutum in presenti. et premium in
futuro. quando dicetur in futuro venite benedicti etc. ps.
benedictionem dabit legislator. ibunt de virtute in virtu
tem. videbitur deus deorum in syon. proferens autem in aptum spinas
.i. minora peccata. et tribulos .i. graviora. gen.
iii. spinas et tribulos germinabit tibi. reproba
est .i. a deo reprobata quantum ad maculam cul
pe. et maledicto .i. dampnationi proxima. quia
ad reatum pene etiam. et non dicitur maledicta
sed maledicto proxima. quia adhuc potest penitere.
cuius .s. si perseverat consummatio .i. finis erit
simpliciter in combustionem. eternum incendium. quia
.s. ad cruciatum gehenne. sicut terra sodomorum
fuit in combustione gen. xix. ysa. ix. vestimen
tum mixtum sanguine erit in combustionem
et cibus ignis. Quarto hic super illud eos
qui semel illuminati sunt. quod fides sua comparatur
propter multa. primo quia de celo manat. nam a
solo deo datur. i. cor. xii. alii fides in eodem spiritu.
ii. quia tenebras erroris fugat. ii. cor. iiii. deus
qui dixit de tenebris lumen splendescere etc. tertio
quia aciem .i. mentem purificat. act. xv. fide pu
rificans corda eorum. iiii. quia ut nascentia ve
getat et vivificat. sic fides animas. abac. ii.
iustus ex fide vivit. v. quia visum spiritualem
recreat et confortat. eccl. xi. dulce lumen et delec
tabile est oculis videre solem .s. iustitie. vi.
quia non argenta ut colores de nocte laten
tes manifestat. hebr. xi. argumentum non apparentium.
vii. quia oculis mentis ad videndum perfi
cit et illustrat. unde illud. ysa. vii. nisi crederi
tis non intelligetis. viii. quia calore caritatis
generat. ut .i. abraham genuit etc. glo.
fides generat spem. spes caritatem. Hic quod
super id ab operibus mortuis. glo. opera mortua sunt
peccata. Contra non dicitur mortuum nisi in quo
fuit vel est aptitudo ad vitam. Solutio. non
dicitur mortuum nisi in quo dicitur mortua formaliter sed
effective. quia mortificant unde glo. Item super id
fidei ad deum. glo. ut omnis preces fidei habeant.
Contra fides est simplex habitus mentis. Solutio. fides
accipitur in glo. non pro eo quod creditur .s. habitu
mentis. sed pro eo quod creditur .s. symbolo. Item
super id. baptismatum doctrine. glo. sic mutatur homo
a peccatis per penitentiam. vel per sanguinis effusionem.
sicut per baptismum. Contra baptismus statim facit evola
re penam. non. Solutio. glo. loquitur de pena peccati.
non de quacumque. vel sic mutatur. non tamen ita cito. Item

super id. impositionis manuum. glo. ne quis credat quod
per manus impositionem datur spiritus sanctus. ad remissionem
et corroborationem non est fundatus. Contra remis
sio est effectus baptismi. non ergo confirmationis. quia diver
sorum sacramentorum diversi sunt effectus. Solutio. in baptismo fit
remissio peccati originalis quo ad culpam. sed
in confirmatione quo ad sequelam. quia concupiscentia
remittitur. Item super id. resurrectionis mortuorum. glo. nisi
quis credat quod resurrectio christi faciat resurrectionem mortuorum
non habet super quod edificet. Contra tamen. credere
resurrectionem futuram divina virtute nutu et volun
tate. ergo solus deus resurrectionem facit. Solutio. deus facit
ut causa efficiens resurrectionem. resurrectio christi ut causa exem
plaris. Item super illud. crucifigentes sibi. glo
christum unum baptisma consecravit quod valet et contra
peccata sequentia dummodo de eis penitentia agatur.
Contra ergo adultis baptizatis penitentia remittuntur
peccata post baptismum facta virtute baptismi. Solutio. hoc
locum habet in eo qui ficte suscepit baptismum et post
ea simul penitet de fictione et de peccatis. vel vel
dispositive. quia est quedam dispositio ad gratie susceptio
nem non efficiendo.

Confidimus autem etc. In hac tertia
parte hortatur eos ad perfectionem proferens eorum bo
na laudando. Ubi primo ostendit confidentiam quam
habet de eis. secundo reddit causam confidentie .s. pro bo
nis eorum preteritis. non enim dubitus. tamen optat quod
proficiant in ipsis. cupimus. dicit ergo. confidimus autem.
.q. ita terra proferens spinas et tribulos reproba
est etc. autem sed. licet ita dure nos reprehenderi
mus. confidimus tamen de vobis post asperam reprehensionem
blanditur eis exemplo samaritani qui primo in
fudit vinum. postea oleum. luc. x. io. v. ipse vul
nerat et medetur. confidimus dico de vobis dilectis
simi. dilecti filii dilectione. dilectores dilectione
amicicie. dilectissimi dilectione gratie. vel hoc dicit
propter triplicem gradum caritatis in quorum summo
erat apostolus. sicut habetur gal. v. confido de vobis in domino.
confidimus inquam. meliora quam combustionem.
et viciniora saluti quam sint spine et tribuli.
tamen. et si propter quosdam ita loquimur dure .s. vos
increpando. non quia tales vos esse credamus. sa
cerdotes et si duriciam exhibeant in verbo. pietatem
tamen retinent in affectu. prov. xxvii. meliora sunt
vulnera diligentis quam fraudulenta odien
tis oscula. secundo causa .q. ideo de vobis confidimus quia olim
multa bona operati estis. non enim iniustus est deus.
immo iustus dominus in omnibus viis suis. ut obliviscatur
tur operis vestri boni. ysa. xlix. numquid potest mulier ob
livisci filium suum etc. et dilectionis. ex qua proce
dunt opera. dilectionis inquam quam ostendistis per
effectum. quia probatio dilectionis exhibitio est operis. sic
dicit gregorius. ostendistis dico et hoc in nomine ipsius
.i. ad honorem dei. et tangit hic tria bona
operum. primum est bonorum operum operatio. quod notatur cum
dicit operis vestri. secundum est alacritas in operando

q nos cum dicit. operis uestri. et dilectionis. trina est sua
intentio. quod notatur cum dicit. in nomine ipsius. apostolus
magis qui. s. quia ipsi ministrastis sanctis olim et
ministratis adhuc. cupimus. quasi pro predicta uos
laudo quod uos de futuro eadem cupio. phi. i.
testis est michi deus quid cupiam uos omnes
in uisceribus caritatis. hoc est quod dicit. cupimus
autem unumquemque uestrum eandem ostentare. i. fre
quenter ostendere. sollicitudinem. s. ministrandi
sanctis. hec est bona sollicitudo. s. de sustentatione
pauperum. est alia sollicitudo mala de congrega
tione temporalium que prohibetur. mt. vi. nolite solli
citi esse et cetera. ostentare magis et hoc ad expletio
nem spei. i. ut impleatur in uobis quod speratis.
spei dico durantis usque in finem uite uestre. supra
x. nolite amittere confidentiam uestram que
magnam habet remunerationem. ostentare dico ita.
ut non segnes. i. pigri efficiamini. in hac solli
citudine. ro. xii. sollicitudine non pigri.
uestrum. pro sed potius efficiamini imitatores eorum. s. sanctorum
qui fide formata que per dilectionem bonam operatur
gal. vi. et patientia qua mala tolerantur heredi
tabunt promissiones. i. promissam sepe beati
tudinem. iac. v. exemplum accipite fratres mei
exitus mali et longanimitatis. et patientie. pro
phetas et cetera. abrahe namque. hec est quarta pars
ubi hortatur eos ad perfectionem dei promissa
rememorando. ubi primo tangit promissionis
modum. secundo promittendi causam. homines
enim. tertio promittentis intentionem. in quo
uolens. In prima parte primo tangit promissionis
formam et ministerium. secundo impletionem subse
quentem. et sic longanimiter. dicit ergo. abrahe namque
q. ita debetis esse imitatores eorum qui fide et
patientia hereditabunt promissionem. et uere facta est pro
missio. abrahe namque promittens deus. quoniam ne
minem maiorem se. s. habuit per quem iuraret
ipse enim est magnus dominus et rex magnus
super omnes deos. iurauit per semetipsum. gen.
xxii. per memetipsum iuraui dicit dominus quia fecisti
rem hanc et cetera. et in hoc quod dicit semetipsum conside
mus dari intelligere trinitatem personarum. iura
uit magis dicens ipsi abrahe. nisi benedicens bene
dicam te et multiplicans multiplicabo te. q. de
cetero non credatur michi et est aposiopesis
i. defectus sermonis. si introibunt in requiem meam.
utitur autem dominus tam in promissionibus quam in
comminationibus defectiuis sermonibus ad signum quod tam
pene quam premia sua dei sunt irreuocabilia.
distinguuntur autem hec duo. benedicens benedicam
et multiplicans multiplicabo dupliciter. primo modo
ut benedictio intelligatur de benedictione gratie in
bndcde presenti. et multiplicatio de multiplicatione glorie
in futuro. sic. benedicens benedictione sinistre i. bo
nis. s. fortune ditando. benedicam te benedictione
dextre. s. gratia in presenti conferendo. et multipli

cans in futura beatitudine gloriam conferendo. s. anime. que
consistit in tribus dotibus. multiplicabo te in corpore
. s. beatificando. uel gloriam corporis tribuendo. que
consistit in quattuor dotibus. alio modo distinguitur
secundum quod utrumque refertur ad multiplicationem seminis
abraham. ita quod benedictio refertur ad bonos
qui dicuntur stelle celi sicut habetur gen. xv. et mul
tiplicatio ad malos qui comparantur harene
maris. ibidem sic. benedicens benedicam te in
bonis. s. que stelle celi dicuntur. i. in bonis qui ad
celi ornatum sunt creati et dicit benedicens
benedicam propter duplicem benedictionem. s. dextre
et sinistre. i. in spiritualibus et temporalibus. et mul
tiplicans multiplicabo te in hiis. s. qui compa
rantur harene maris. i. in malis qui ad mo
dum harene sunt steriles et infructuosi. et
dicit multiplicans multiplicabo. propter duplicem
eorum multiplicationem. s. filiorum et possessionum.
et sic. q. ita uiuatur deus abrahe. et sic abra
ham certus longanimiter ferens. i. inter multa
aduersa diu patienter expectans. adeptus est
repromissionem. i. sepe promissam beatitudi
nem. in aduentu filii dei. terra enim promissi
onis nec passum pedis accepit. act. vii. io.
viii. abraham pater uester exultauit ut uideret
diem meum uidit et gauisus est. homines
enim. hic assignat promittendi causam. ubi primo
ostendit quare per seipsum iurauit. ii. quare iurauit.
et omnis. dicit ergo homines enim. q. ideo numquam iura
uit deus et per seipsum. homines enim per maiorem
sui iurant sicut fideles per deum. deut. vi.
per nomen eius iurabis. et infideles per ydola.
et utrique per regem uel principem suum. gen. xl
ii. per salutem pharaonis et cetera. deus autem non
habuit maiorem se. ideo per se iurauit. et
omnis controuersie eorum. i. altercationis. siue crimi
nalis siue ciuilis. siue spiritualis. hec enim est triplex
controuersia. in quarum qualibet potest recipi iu
ramentum. omnis dico controuersie finis est iura
mentum. ualens. s. ad confirmationem illius
partis pro qua iuratur. [In] quo quod multe sunt cause
pro quibus fit iuramentum. primo pro pace facienda.
sic iurauit iacob et laban. gen. xxxi. secundo
pro amicicia contrahenda uel confirmanda. sic iura
uit abraham et abymelech. gen. xxvi. tertio
pro ueritate astruenda sic iurat apostolus. ro. i. testis
est michi deus. quarto pro calumpnia uitanda.
quia omnis controuersie finis est iuramentum. ut habetur
hic. v. pro fidelitate seruanda. sic iurauerunt
filii israel dauid. ii. reg. vi. vi. pro promissione
confirmanda. sicut iepte recepit iuramentum
a senioribus israel. iudic. xi. vii. pro infamia
purganda sic iurabant seniores ciuitatis
iuxta quam cadauer occisi hominis inueniebatur. deut.
xxi. In quo. hic ostendit promittentis intentio
nem. et hec duplicem. primo ut immobilitatem sue disposi

ostenderet. Sed ut nobis spem certissimam traderet, per duas res. Cuius spei ostendit primo firmitatem, secundo utilitatem: quam sicut dicitur. In quo, quia ita homines per maiorem suum iurant. In quo, i. e. in qua re, quia scilicet sic est inter homines, Deus volens ostendere heredibus pollicitationis, id est Ecclesie fidelibus promissionis, i. hiis qui heredes erant hereditatem promissam, ostendere inquam immobilitatem consilii sui, i. suum consilium immutabile de salvandis, quod est eternum et per infinitum quod immutabile est. Mal. iii. Ego Dominus et non mutor. Mutat quidem aliquando sententiam sed non mutat consilium, ut dicitur Ysa. xlvi. Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet. Ostendere inquam, interposuit iusiurandum, quia per solam promissionem. Interposuit, inter scilicet promissionem et solam iurisiurandum, condescendens scilicet consuetudini hominum, ut per duas res immobiles, scilicet promissionem et iuramentum, quibus hec est in quibus impossibile est mentiri Deum. Non enim est Deus quasi homo ut mentiatur. Num. xxiii. Habeamus inquam in proc[illegible] temptationum fortissimum solatium, quia scilicet nos fortes faciat. Forte quia promisit, fortius quia iuravit, fortissimum quia per seipsum iuravit. Nos inquam qui confugimus in adversis. Psalmus: Domine ad te confugi. Ad tenendam, non in adversis deserendam, spem propositam nobis in Abraham et impletam. Vel propositam, i. omnibus oblatam, quam spem, scilicet huius, sicut anchoram anime tenentem, scilicet animam in mari huius mundi. Psalmus: Hoc mare magnum et cetera. Anchoram dico tutam contra annullationem, ne omnino avellatur impulsu temptationum, et firmam contra titubationem, ne scilicet titubet navis anime, et incedentem, i. nos incedere facientem quodammodo in presenti, quia spe salvi facti sumus. Ro. viii. sed perfecte in futuro. Incedentem dico usque ad interiora velaminis, consecutiva, i. ad interiorem et occultam beatitudinem, quam nec oculus vidit et cetera. i. Cor. ii. Et loquitur hic apostolus quasi sub similitudine templi veteris, in quo erant due partes inter quas positum erat velamen. Prima pars vocabatur sancta, secunda sancta sanctorum. Sic apostolus intendit hic appellare ecclesiam militantem in qua sumus, quasi primam partem templi que dicebatur sancta; ecclesiam autem triumphantem secundam partem, i. sancta sanctorum, in qua solus pontifex ingrediebatur; et hec vocat hic interiora velaminis. Ubi, i. in que interiora, Ihesus precursor, scilicet ante nos currens, exultavit enim ut gygas ad currendam viam. Introivit, ipse est pontifex magnus qui penetravit celos. Supra iiii. Introivit inquam pro nobis introducendis. Ipse dico factus pontifex in eternum, non secundum ordinem mosaicum ut legalis pontifex. Luc. i. Et hoc secundum ordinem Melchisedech, non secundum ordinem Aaron, quia non ad offerendum munera carnalia sed spiritualia. Hoc autem dicit ut redeat ad narrationem suam de Melchisedech, de quo dixerat supra v. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum et cetera.

Hic queritur super illud: Non est enim iniustus ut obliviscatur. Contra: Eze. xviii. Si averterit se iustus a iustitia sua et cetera. Responsio: Non obliviscatur Deus bonorum preteritorum mortificatorum si homo peniteat, sed glossa. Item ibidem glossa: Bona opera mortificata per penitentiam reviviscunt. Contra: Totaliter ea deseruerunt et quo ad meritum operis et quo ad formam caritatis. Responsio: Transierunt in rerum natura, sed manent in cognitione divina. Item super illud: Hereditabunt promissiones. Glossa: Sepe promissam beatitudinem. Contra: Nunquam de Abraham legitur promisisse beatitudinem. Responsio: Non promisit expresse sed in figura terre Palestine. Item super illud: Multiplicabo te. Glossa: Sine fine in hiis qui sunt harena. Contra: Multiplicatio carnalis finem habet. Responsio: Sine fine intellige non simpliciter sed durante seculo. Item super illud: Adeptus est repromissionem. Contra: infra xi. Iuxta fidem hii omnes mortui sunt non adeptis repromissionibus. Responsio: Non acceperunt tempore mortis sue, sed acceperunt tempore mortis sue Christi. Item super illud: Immobilitatem consilii. Glossa: Consilium Dei quia vix aliquis novit per fidem Christi salvari homines. Contra: Immo multi noverunt. Responsio: Pauci noverunt ex parte respectu multorum qui non noverunt. Item super illud: Quibus impossibile est mentiri Deum. Contra: Deus potest omnia, ergo potest proferre orationem que non est; Deus ergo potest mentiri. Responsio: Potest hanc proferre veritatem, quasi [illegible] sed non asserendo. Hoc enim esset mentiri: mentiri enim est contra mentem ire. Nec sequitur potest omnia, ergo potest mentiri, impediente fallacia accidentis, quia mentiri addit super actionem deformitatem que non est in Deo. Item super illud: Quam sicut anchoram. Glossa: Anchora anime spes est. Contra: Gregorius: Anchora mentis pondus timoris. Responsio: Duplex est anchora mentis: una contra aquilonem adversitatis, i. spes; altera contra eurum prosperitatis, i. timor. Item super illud: Ad interiora velaminis. Glossa: Ad interiorem et occultam beatitudinem quam nemo vidit sicut est in hac vita. Contra: Paulus in raptu vidit. ii. Cor. xii. Responsio: Non erat in hac vita sed usum, quamvis esset secundum statum [illegible].

Hic enim Melchisedech et cetera. Ostendit supra a loco illo c. iiii. Habentes ergo pontificem et cetera, sacerdotii Christi sufficientiam. Hic ostendit eius super sacerdotium leviticum excellentiam: primo per precedentem figuram, secundo per sequentem efficaciam, tertio per ordinationis sue modum vel formam, et quidem est secundo ibi consummatio. In prima parte primo ostendit quod sacerdos Melchisedech significat Christum sacerdotem; secundo ostendit quod sacerdotium Melchisedech precellit sacerdotium leviticum. Intuemini. Ex hoc vero relinquit conclusionem suam, quasi probatam, scilicet quod sacerdotium Christi excellit sacerdotium leviticum. In prima parte quod Melchise- c. vii.

dech recte signet xpm ostendit duplex quod per historiam
rei geste. ii. per consonantiam scripture. Primum quidem.
In prima parte a .iiii. commendat et describit mel
chisedech. primo a potestate regni. secundo a potesta
te sacerdotii. sacerdos. iii. a potestate benedicendi
qui obuiauit. iiii. a potestate decimas acci
piendi. cui et decimas. Dicit ergo. Hic enim. quasi dicat xpus
est sacerdos secundum ordinem melchisedech et bene quia in
multis assimilatur melchisedech. Hic enim
melchisedech rex salem supple fuit. quidam
credunt quod salem sit idem quod ierusalem. dicentes. quod
primo ciuitas illa dicta est salem. deinde a populo
iebuseo inhabitante dicta est iebusalem. exinde
ierusalem. sed secundum iohannem non sic est. sed salem nomen est opidi
quod erat in regione sichem cuius opidi fuit rex
iste melchisedech. unde adhuc ex ruinis mon
stratur ibi eius palacium. de isto opido habetur Jo.
.iii. erat iohannes baptizans in ennon iuxta
salem. Notandum est quod sicut glossa dicit dicunt he
brei istum melchisedech fuisse sem filium noe
.ccc. annos quam natus fuit abraham. cui cum
obuiasset benedixit ei. hic ergo melchisedech
rex salem fuit et sacerdos dei summi. quia non
per hominem fuit ordinatus uel electus sicut et
aaron. Qui obuiauit abrahe regresso a ce
de .iiii. regum. tangit historiam que habetur
gen. xiiii. ibi enim dicitur quod cum pugnassent
.iiii. reges contra .v. et uicissent et loth ne
potem abrahe qui sub illis degebat capti
uum ducebant. quod audiens abraham nume
rauit expeditos uernaculos .ccc. xviii. et per
secutus est eos et deuicit. et loth liberauit.
cui redeunti obuiauit melchisedech. et bene
dixit ei dicens benedictus abraham deo excelso.
Gen. xiiii. cui et melchisedech. decimas omnium
que de preda acceperat diuisit abraham.
non dicit dedit sed diuisit quia de propriis ei
dedit. primum quidem. hic ostendit quod melchi
sedech recte signet xpm per consonantiam
scripture. ubi describit eum et commendat a
quatuor. primo ex nominis interpretatione
secundo ex suppressa origine. sine patre. iii. ex uite
incorruptibilitate. neque initium. iiii. ex sacerdotii
perpetuitate. assimilatus. dicit ergo. primum
quidem qui interpretatur et cetera. hec duplex potest legi. uno modo
secundum quod est ibi qui. et sic est una constructio usque
ad illum locum. intuemini. alio modo secundum quod
non est ibi qui. et tunc facilior est littera.
sed secundum priorem litteram est ibi qui. et tunc fa
cilior. dicit ergo. primum quidem. hec supple dicitur de eo
qui interpretatur. id est quia ipse scilicet melchisedech interpretatur
rex iusticie. melchi enim. sicut melchos idem est
quod rex. et sedech iusticia et in hoc est figura
xpi. qui adduxit iusticiam. dan. ix. addu
catur iusticia et cetera. et uocatur sicut sedech. de
inde autem et rex salem dicitur quod est rex pacis.

quia salem interpretatur pax. quod et conuenit xpo propter multas
rationes. sicut iam patebit. precedit autem iusticia
pacem. quia erit opus iusticie pax. ipse quidem enim
sine patre et sine matre. hoc quidem pro tanto dicitur de
melchisedech. non quia non habuit patrem et
matrem. sed quia de hec scriptura nullam facit
mencionem. sed subito introducit. gen. xiiii. de
xpo autem uerum est quod est sine patre secundum naturam humanam.
sine matre secundum naturam diuinam. unde augustinus. in celis est
sine matre in terris est sine patre. sine genealogia. id est
sine carnali prole. neque initium dierum neque finem uite
habens. hec similiter pro tanto de melchisedech uerum est
quia nec de origine eius nec de morte scriptura
facit mencionem. de xpo autem uerum est propter personae
eternitatem. ecc. xxiiii. ab inicio et ante secula
creata sum. et usque ad futurum seculum non desinam.
assimilatus autem filio dei in omnibus predictis per
per singula et expressius quam ceteri. namque
sacerdos in perpetuum. quia nullus ei legitur suc
cessisse. uel hec dicitur in figura sacerdotii xpi. de
quo in ps. tu es sacerdos in eternum et cetera. Notandum hic
quod xpus dicitur rex pacis multis rationibus. primo quia natus
tempore pacis uniuersalis. de qua ysa. ii. non leua
bit gens contra gentem gladium. secundo quia in ortu
eius nunciata est pax ab angelis. luc. ii.
in terra pax hominibus. tercio. quia factus est nobis
princeps pacis. ysa. ix. princeps pacis. iiii. quia
in recessu pacem reliquit discipulis. Jo. xiv
pacem relinquo uobis pacem do uobis. v. quia in
passione fecit pacem dei et hominis. eph. ii. ipse
est pax nostra et cetera. vi. quia in resurrectione primo protulit uer
bum pacis. Jo. xx. stetit ihesus in medio et dixit
pax uobis. vii. quia non habitat nisi in filiis pacis.
ps. in pace factus est locus eius. viii. quia pro
misit suis et dabit pacem eternitatis. Jo. xvi.
in mundo pressuram habebitis in me autem pacem.
Notandum est quod xpus melchisedech assimilatur in mul
tis conditionibus. primo quia rex iusticie per peccati totius
immunitatem. i. pe. ii. qui peccatum non fecit. ii.
quia rex pacis per humani generis reconciliationem. eph.
secundo. pacificans per sanguinem et cetera. iii. quia sa
cerdos dei summi per eius in cruce oblationem.
ysa. liii. oblatus est quia ipse uoluit. quarto
quia obuiauit abrahe id est cuilibet fideli post
maiorum redemptionem per gratie infusionem. Jo. i. de
plenitudine eius omnes accepimus. v. quia benedi
cit ei per uirtutum augmentum. et multiplicationem.
ps. benedictionem dabit legislator. vi. quia
decimas ab omni fideli recipit per gratiarum actio
nem. et laudem. co. i. gratias agimus et cetera. vii.
quia sine patre est in terra per humanam ex uirgine
natiuitatem. ysa. vii. ecce uirgo concipi
et. viii. quia sine matre in celo per eternam ge
nerationem. ecc. xxiiii. ego ex ore altissimi
prodii et cetera. ix. quia sine genealogia propter preter
copulam carnalem. quia est agnus absque ma

cula. exo. xij. ꝟ. sn̄ fine ꝛ ĩicio. ꝑ inTminabi
lem eternitatē. ecc. xxiiij. ab inicio ꝛ an̄ scl̄a
ꝛ c. xi. q2 sacdos ꝑpetuus ꝑ sacdocij ꝑpetuita
tem. ꝑs. tu es sacerdos ineṫnū. xij. q2 obtlit
panem ꝛ vinū ꝑ sacri eucharistie institu
tionem. mᵗ. xxvi. accepit ihc panē ꝛ c. In
tuemini. ondit q melchisedech verbe ꝟ figurat
hic ꝓbat q sacerdotiū ei' excellit sacdotiū
leuiticū. iiij. ronibz. pmo ꝑ decimaꝝ ab
abraham ꝑceptōm. scd̄o ꝑ collatā eidem
abrahe bndcōm. ꝛ hc̄ qui hebat. tcio per
sacdocij eius plusqm̄ leuitici duratōm. ꝛ hic
quidem. quarto. ꝑ leuitaꝝ ac sacdotū in
abrahe ꝑsona decimatōm ꝛ ut ita dcm̄ sit.
In pma pte ꝑ rōm ꝑceptōnis decimaꝝ ꝓbat
dupr. pmo rōne sūpta ex pte abrahe de
cimas dantis. ꝛ melchisedech accipientis.
scd̄o rōne sūpta ex ꝯpatōe decimatōnis h'
et legalis. ꝛ quidem. Vbi pmo ondit quod
leuite decimas accipiebant. scd̄o quod mel
chisedech accepit. cui' aut̄. dicit gᵒ. Intuemini.
.q. ita assimulatus es filio dei ꝛ c. ꝛ q2 talis
fuit intuemini ex fcīs quantus sit iste. s. melchi
sedech. i. quante dignitatis. vt ꝑ dignita
tem figure pateat dignitas figurate vei.
cui abraham patriarcha. pnceps. s. patrū
ꝛ dignior oibz in ꝑplo iudeoꝝ. vn̄ dicebant iu
dei. Jo. viij. nunquid tu maior es patre nro a
braham. decimas dedit. taīnq' iudeꝝ maiori.
dedit inqᵃ de pcipuis. debent. n. dari decie
de pcipuis. nu. xviij. oīa que offeres ex deci
mis ꝛ in donaria dnī separes optima et
electa cuncta erunt. Jo. ij. peccauit chaym q
recte optulit sȝ n̄ recte diuisit. dando d3 deci
ma. gen. iiij. s. hec. id gᵒ sicut tal' est. dignior
est qui accipit decimas qm̄ qui dat. sȝ abra
ham decimas dedit melchisedech accepit gᵒ
dignior est melchisedech abraha. gᵒ sacdociū
eius dignius est sacdotio leui qui fuit filius
abrahe. gᵒ ꝛ sacdotiū xp̄i cui' figura erat
sacdotiū melchisedech dignius ē sacdotio le
uitico. et quid. q. ꝛ hec modo intuemini. quant'
sit iste. ꝛ quid de filiis leui. aliqui n̄ oms.
accipientes sacerdociū. i. ꝑ hoc q accipiunt
sacdotiū. mandatum hnt decimas sumere.
sn̄ cui' aucte nō auderent sumere. sumeꝛ q̄
a ꝑplo. i. a ꝑplaribz. n̄ ab aliquo excellen
tiori. ꝛ hoc ꝑ legem. i. s'm q lex pcipit ꝛ de
terminat. nu. xviij. oīa q sanctificant a
filiis isrl' tibi tradidi ꝛ et filiis tuis ꝑ officio
sacdotali lȩ sempiterna. a ꝑplo inq. i. a
fribz suis. sibi carnali ꝯgnatione iunctis.
quamq'. q. sumunt quod a fribz suis in quo
rū digniores sunt quamq' ꝛ ipi. sicut et aliq
exierunt de lumbis abrahe. q. pares quide
sunt alus in gn̄e. sȝ meiores sacdocij aucte.

cui' aut̄. q. ita filij leui accipiunt decimas a
ꝑplo. aut̄. sȝ melchisedech. cui' gn̄o n̄ enumera
tur in eis. i. in iudeis. q2 alienigena fuit
decimas sumpsit ꝓpria aucte. n̄ mandato le
gis. sumpsit inquam n̄ a ꝑplaribz sȝ ab abra
ham patriarcha. tamquam ipo excellentior.
q. d. leuite accipiebant decimas tm̄ a po
pularibz ꝛ fribz ꝛ hoc n̄ sua. sȝ legis aucte.
sȝ melchisedech ab excellentiori ꝛ ab abraham.
.s. n̄ aliena legis coartatōne. gᵒ dignius
est sacdotiū melchisedech. sacdotio leuitico.
gᵒ ut pᵒ. ꝛ hunc. hic ꝓbat hoc idē ꝑ colla
tam a melchisedech eidem abrahe bndcōm.
vbi pmo narrat fcm̄ scd̄o ius indubitatū.
sine aut̄. dr gᵒ. ꝛ hunc. s. abraham tam
magnū. qui hebat repmissiones. i. multi
modas frequētes. s. de semine ꝛ de tra pmis
sionis. gen. xij. ꝛ xiij. bndixit ipe mel
chisedech in statu suo dignissimo. s. post
pmissiones sibi fcās. et uictoriam optentam
dicens. bndictus abraham dō excelso. gen. xiiij.
sine aut̄. q. ꝛ si ꝯtradici possit q n̄ idō ma
ior est q2 decimas accepit. aut̄. sȝ. sn̄ ulla
ꝯtradictōe q minus est a meliore bndicit'
gᵒ melior fuit melchisedech abraham. gᵒ ꝛ sa
cerdotiū eius sacerdotio leui qui fuit de abra
ham. ꝛ ita sacdotiū xp̄i cui' figura fuit sac
dotiū melchised' meli' est sacdotio leuitico.
Hic qr sup illud. decimas diuisit. glo.
tradunt hebrei hunc fuisse sem filiū noe et
obuiasse abraham ut nepoti. ꝯtᵃ. abraha
erat ab eo decim' ut pȝ gen. xi. Rñ. ne
pos largo dr quicūq' ex filio ul' filia genit'
sit inmediatus siue mediatus. It̄ sr̄ illud. au
obuiauit. glo. ꝑ occurrit cuilȝ fideli dando
gram post cedem. iiij. uicioꝝ. pncipalium
que sunt opposita. iiij. uirtutibz pncipalibz.
ꝯtᵃ. imo an cedem oȝ dari gram. Rñ. an
cedem uicioꝝ dat' gra pma. sȝ post cedem
gra secunda. Ad ꝑ. Rñ. quatuor uirtutes
pncipales sunt. iiij. cardinales. prudentia. te
pantia. iusticia. fortitudo. iiij. uicia pnci
palia possunt dici uiciū infidelitatis siue erro
ris. ꝯtᵃ prudentia. uiciū elationis. ꝯ iusticiā.
uiciū uoluptatis. ꝯ tpantiā. uiciū cupi
ditatis. que tendit ad infima ꝯtᵃ fortitu
dinem que tendit ad ardua. It̄ sup id.
sn̄ pte. glo. ꝑ carne. ꝯtᵃ. luc. ij. ego ꝛ pa
tuus dolen. ꝛ c. Rñ. joseph dr pr xp̄i pu
tatiu' nō uerus. It̄ sr̄ id. manȝ sacdos.
glo. assignat ap's. q sacdotiū aaron ꝛ pncipiū
et finem huit. sȝ sacdociū xp̄i ꝛ in pteritū ꝛ
in futurū eternū sit. ꝯtᵃ. xᵉ ꝑ q hō pmo cepit sa
cdos. ipe uō hō cē incepit ꝛ hō in triduo cē
desiit. Rñ. glo. ȝ intelligenda est quo ad ꝑso
nā sacdotis nō quo ad tm̄ ꝑ quā sacdos ē.

ux quo ad offm. ¶ Jd sr. id. cui decimas dedit. gl.
ut minor maiori. ¶ q. quis ept de pdus pri
monialib; debeat dare decimas sacdoti pro
chiali. n tn eo minor est. ¶ Rn. in hoc minor
est n simplr. dat eni decimas hat ut psone
puata n ut ept. ¶ Jd sr. id. Abraham patriar
cha. ibi pbat q melchisedech fuit maior q
leuite qr abraham decias dedit ei. ¶ q. licet
pr pape det decimas simplici sacdoti. n tn
ille maior est papa. ¶ Rn. id predio cum
suppone. s. q abraham maior fuit toto ge
ne ino. ¶ Jd sr. id. man. hnt decimas acci
pi. q no possit remitte nolentib; dare.
¶ Rn. possunt remitte fructus s; n ius pripi.
quandam ud hoc ipositum est dantib; no acci
pientib;. ¶ Jd sup. id. q min est a meliore
bndicitur. ¶ q. sacdos bndiat eucharistia.
j. cor. xi. panes que bndicim. ¶ Jd hs bndi
at dni. tho. xij. bndicite dm celi. ¶ Jd ept
hostienss gsecrat et bndiat papam. ¶ Rn.
ad pm. sacdos bndiat panem n corp xpi.
¶ Ad s. Rn. hs bndiat deum ex deuotione
non ex auctoritate. ¶ Ad tciam. Rn. hostie
sis gsecrat etiam in papam quo maior e ipe
ordine licz minor iurisdictione.

¶ Et hic quidem decimas x c. h e
tia ro qua pbat q sacdotiu melchisedech p
cellit leuiticu pp sacdotu sui plusq leuitica
tom. hoc a ondit dupr. pmo ex morte leuitaz.
scdo ex uita melchisedech. ibi aut. d g. et
hic quide. q. x hoc intuemini dignitate mel
chisedech x sacdotij eius sup sacdotiu leuiti
cum. qr x hic quidem. s. in sacdotio leuiti
co hoies morientes accipiut decimas. s. sac
dotes leuitici qui erant hoies mortales. vn
vnus alij succedebat in decimas accipiendo.
x in sacdotali offo. j. eod. plres fci sut sac
dotes p eo quod morte phibent pmanere.
Jbi aut. vbi. s. de melchisedech agitur gtesta
tur. i. mencio testatur in scptura ul plres
testatur. qr gen. xiiij. x in ps. q viuit. i
eo. s. qr nich de morte eius dicit. x hoc i fi
gura xpi imortalis. x ut ita. h est quarta
ro qua pbat idem. s. p leuitaz in pso abre
decimatom. vbi pmo assit. scdo pbat. adsf
enim. dicit g. x vt ita. q. x x hoc modo dig
or est melchisedech qua leui qr ut ita dcm sit
. q. n pprie s; p quendam tropu x modu loqndi.
. s. p synedochen. x leui. i. ordo leuiticus. qui
decimas accepit a fribz. nu. xviij. decimat
est. i. decimas dedit melchisedech. p abraa.
. i. in abraham qn ipe abraham dedit decias.
adhuc eni. q. et bn dico q decimatus e per
abraham. adhuc eni. s. qn obuiauit ei. i. a
brahe melchisedech. et abraham dedit ei de
cimas. erat. s. leui in lumbis pris. s. abrhe.

et s corpulenta sbam x s rone seminalem.
s. s; uirtute ppagatois. qr in potestate abrhe erat
ut in xpo. ex ipo fiebat ipi leui ppagato. n sicut
x erat in eo qui n erat nisi s corpulentam
sbam. n s rom seminalem. n eni erat i eius po
testate ut ex ipo ppagaretur x. sicut g. qr e
ramus oms in lumbis ade qn peccauit x ido
dr. ro. v. in quo oms peccauerut. sic qr leui
erat in lubis qn decimas dedit melchisedech.
x ipe leui ei decimas dedit s; dignior est q acci
pit decimas qua qui dat g x c. p lumbos aut
intellit hic aps. organa corpis humani in quib;
resuatur aut gsuatur m humane ppagatois.
de quib;. Job. xxxviij. accinge sicut uir lubos
tuos. x luc. xij. sint lumbi uri pcincti. vbi d
gg. lubos pcingim dum carnis luxuriam p
abstinentiam refrenam. Si g gsumato. o
q sacdotiu xpi pcellit leuiticum p figura
pcedentem. hic pbat idem p efficaciam se
quitem duplicem. pmo p ueris sacdotij. s. le
uitici tnslonem. scdo p ueris legis cui deser
uiebat abolitonem. replicatio quid. Jn pma
pte p tangit tnslationis sacerdotij leuitica
cam. scdo effcm. translato ei. iij. tnslatois
argum. in quo enim. dicit g. si g. hoc dupli
legit. vno m scd q hoc q seq. xpus eni. dicit
cam translatois sic. si g. q. ita x est sacdos
scd ordine melchisedech. x sacdotiu melchise
dech meli est leuitico. g o uidet. qnde si po
tes. si gsumato. i. pfcio hoim qntum ad in
tellcm p aptam doctrinam x qntum ad af
fectum per mistratam in sacris gfcm. erat
p sacdotiu leuiticum. i. p sacdociu aaron.
aaron eni erat de leui. qui adhuc posset in
ueius gsumaret hoies et pficeret. necin fuit
dici. a dd pphta. sacerdotem aliu. s. tribum
et scd ritum. surge s ordine melch. que pbat
ee digniorem sacerdotib; leuiticis. x no dia si
ple scd aaron. i. scd ordine leuiticu. q. d. si
sacdotiu leuiticum hoies pficeret frustra sur
geret alius sacdos s ordinem melch. s; surgit
alius. tnslatum est enim illud sacdotiu. q pz
quia tnslato sacdotio nece est ut legis tns
latio fiat. qr ab vno x sub eadem sponsione
utrumq data sunt. x x qr n lex sn sacdotis offo
ualet nec ecs. x itm qr sacdocij ritus e dignis
dignissimus in lege. si g m est lege translata
translatum est et sacdotiu. x ue translato
sacdotio nece est ut legis tnslatio fiat. pplus
ei sub ipo. s. sacdotio leuitico. i. in manu ei
et ore. legem accepit. mal. i. labia sacdo
tis custodiunt sciam. et legem requirent de
ore ei x c. scdo m leg. scd q hoc q dr pplus ei.
dicit cam gsumationis sic. x qr tedit ad ce.
si g gsumatio. i. hoim perfectio p sacdociu
leuiticu erat q unq; dz ee. pplus eni sub ipo

legem accepit quid ad h' fuit necesse dicit et cetera.
Ulterius alius surgeret. translato enim q. benedico
quod populus sub ipso legem accepit. translato enim
sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat. cum ergo
translata sit lex necesse est sacerdotium trans
latum esse. et ita necesse fuit alium sacerdotium
surgere. In quo enim. hic ponit translationis argumentum
et primo probat per tribum secundo per ritum. et amplius. in
prima parte primo ostendit quod novus sacerdos sit de tribu
alia. secundo probat quod de tribu iuda. manifestum.
dicit ergo. in quo enim. q. ille translatum sacerdoti
um leviticum et surgit sacerdos novus. enim quod in
quo .i. in cuius commendatione. hec dicuntur. s. tu es sacer
dos in eternum secundum ordinem melchisedech. de alia
tribu est non de levi. de qua alia tribu nullus
altario presto fuit .i. nullus ad ministerium altaris
accessit. immo potius plus vacabat. et in bellis
prima erat. gen. xlix. Iuda te laudabunt
fratres tui manus tue super cervices inimicorum. ista
translatio figurata fuit quando translatum
fuit sacerdotium a domo hely. usque ad samu
elem. i. reg. ii. manifestum. q. et ille fuit de
alia tribu. manifestum est enim quod de iuda.
.i. de tribu illa ortus sit dominus. de tribu enim iuda
fuit beata virgo ex parte patris. ysa. xi. egredie
tur virga de radice yesse. propter hoc in benedictione
iude dictum est gen. xlix. non auferetur sceptrum
de iuda et cetera. et ipse christus dicitur leo de tribu iuda. apo.
.v. unde ad tribum regalem translatum est sacer
dotium ut idem sit rex et sacerdos. sicut melch.
In qua tribu. s. iuda. nichil de sacerdotibus. ut
de ea debet aliquis esse sacerdos. locutus est moy
ses. sed solum de tribu levi. num. ii. et iii. et am
plius. hic ponit argumentum translationis per ritum. vel
primo translationem ritus affirmat. secundo probat. contestatur. dicit ergo. et amplius .i. efficacius quam per
tribum probatur hoc idem. alias enim facta est trans
latio ad tempus. s. in samuele. quod reprobato hely.
substitutus est samuel qui erat de tribu
effraym. i. reg. ii. et ideo dicit. et amplius adhuc
manifestum. quod transfertur sacerdotium et surgit
sacerdos alius. si per quod alius differens a ceteris sacerdos
exurget .i. extra numerum aliorum surgit. secundum
ordinem .i. secundum similitudinem et ritum melchisedech.
non aaron. qui s. obtulit panem et vinum non hircos
vel vitulos. qui non secundum legem. hoc. hoc legitur duplex
primo in sic. qui factus est sacerdos supple. non
secundum legem mandati carnalis .i. non secundum preceptum legis carnalia mandantis. et permit
tentis. ut patet levit. xxvi. sed secundum virtutem vite
insolubilis .i. secundum deitatem per quam dat vitam
eternam et indissolubilem suis. io. xii. ego vi
tam eternam do eis. secundo vero legitur sic. qui
factus est sacerdos supple. non secundum legem mandati
carnalis .i. non secundum carnalem intellectum legis
vel. s. faciendo secundum carnales observantias legis. sed

secundum virtutem vite insolubilis .i. secundum spiritualem intellectum legis.
qui est collativus vite insolubilis .i. vite eterne ad
differentiam vite presentis. que solvitur ad modum vaporis.
vapor enim est ad modicum parens. iac. iiii. contes
tatur enim. q. et ut secundum ordinem melchisedech. contestatur enim dominus. s. mecum. vel cum aliis scripturis
de christo. quoniam tu es et cetera. vel sic et benedico quoniam quod
est sacerdos secundum virtutem vite insolubilis. contestatur enim.
hoc patet de filio. iureiurando. quoniam tu es sacerdos
in eternum .i. sine fine. quia tuo sacerdotio non succedet
aliud. sacerdos magnus secundum ordinem melchisedech.
Nota quod translatio veteris sacerdotii ad novum
iacta facta est propter excellentiam sacerdotii novi
super vetus in viii. conditionibus. primo in institutione
quia illa ministrabat per lineam successionis. hic
per gratiam electionis. ut patet in mathia. act. i. secundo in
oblatione. quia ille offerebat hostiam carnalem.
hic spiritualem. secundum illud mal. i. in omni loco offertur
nomini meo oblatio munda. tertio in dispensa
tione. quia ille dispensabat sacra significantia
hic vero significata. secundum illud act. viii. tunc imponebant
manus super illos et accipiebant spiritum s. iiii. in consecrati
one quia ille consecrabatur oleo visibili exterius.
hic spiritu sancto interius. unde dicitur ordinandis illud io. xx.
accipite spiritum s. v. in potestate quia ille ligabat
et solvebat solum in terra. hic vero solvit et in celo.
mat. xix. quecumque ligaveris super terram et cetera. vi. in con
versatione. quia ille vacabat generationi carnali. hic
vite continentie. vii. i. cor. xi. debet mulier habere
velamen propter angelos. glo. .i. propter sacerdotes. viii.
in predicatione quia ille predicabat obscura et
terrena. hic apertam veritatem et celestia premia
secundum illud. ii. cor. iii. non sicut moyses ponebat velamen
et cetera. Hic queritur super illud. adhuc enim erat in lumbis ab
rahe. Queritur et si tunc cum levi erat in lumbis abrahe.
ergo fuit cum levi decimatus. Responsio non erat ibi sicut
levi. quia christus solum secundum ... levi et secundum seminalem
rationem. Item ibidem glo. decimabatur quod curabatur.
Contra. levi decimabatur ergo curabatur. ergo ortus sine
postmodum sine originali. Responsio. locus de curatione
in signo non in effectu. Item ibidem alia glo. eadem
caro abrahe vel primi hominis simul habebat vulnus
purificationis et medicamentum vulneris. Contra.
aut eadem pars carnis simul habebat utrumque. aut non.
si eadem. ergo eadem merebatur contraria. si non eadem
ergo ibi erat distincta pars de qua christus erat formandus
et de qua alii. Responsio. eadem actu. divisa in potentia
habebat autem hoc oppositum. non actu sed potentia. Item super
illud. translato sacerdotio. glo. quia simul ab eodem
et sub eadem sponsione data est utraque. quod de v
no dicitur necesse est ut de altero intelligatur. Contra. sed
moralia et cerimonialia ab eodem et sub eadem
sponsione data sunt. Responsio. non est simile quia mora
lia cum cerimonialibus non sunt data de novo. sed reca
pitulata et declarata. Item ibidem glo. alia
non potest sacerdos sine lege et testamento. et preceptis esse.

Ĝ. melchisedech sine fin huius ĉ. leui de sac
dote legali ĉ sic si .i. p⁹ sub ipo legē accepit.
glo. sub ipo sacdotio ĉ 9ᵒ. p⁹ sit lex data
exo. xx. qua sacdotiū institutū. exo. xxviij.
ĉ sub ipo quo ad executōm n̄ quo ad ordi
nem. ĉ sic st̄ id glo. ī manu sacdotis ē lex.
ĉ 9ᵒ nō potāt in lege dispensare ĉ. ī ma
nu ei⁹ est ad exeq̄ndum n̄ ad īnnād. ĉ sic
sup .i. n̄ scd̄ legem carnal' mandati. glo. ƀ
p̄ceptum legis q̄ carnalia sola mandabat
et pmittebat. ĉ 9ᵒ. mandabat coli dm̄ qd̄
est opus spūale. exo. xx. ĉ. legē uetat hic
legis cimonialia n̄ moralia. que p hoīem
n̄ st̄ instituta. s; q̄ recapitulata.

Reprobatio quidem sit precedentis
mandati et c. hic ē scd̄a ca. per
quē pbatur q̄ sacdotiū x̄ pcellit leuiticū s. p
uetis legis abolitōm. ꝛ p̄ ondit q̄ lex uetus
p xpm ꝓp ipsiōnem est abolita. scd̄o quod
sit ipsa. nich enī. tcio q̄ melior lex est sb
intraducta. introductō. dᵉ gᵃ. repbo quidē. q.
ita surgit ali⁹ sacerdos qui n̄ est sc̄dm legē
mandati carnalis ꝛ ice. repbo quid' fit p
cedentis mandati. carnalis. s. ueteris legis.
ut. s. sic leuis gr̄e. ꝛ hoc ꝓp infirmitatē ei.
qua hunt dum stetit. q̄ carnal' sit. ceto
aute infirma. as. xxvi. ꝛ ꝓp inutilitatem.
quam modo hr̄. q̄ n̄ solum est inutil'. s; ꝛ
dapnosa. ƀ illud gal'. v. si circumcidimini
x̄ uob' nich pderit. ꝛ dicit ꝓp infirmitatē
nō ꝓp malignitatē ƀ. hieron. lex .n. sca et
bona. ro. vij. nich enī. q. ꝛ ue infirma fu
it lex tuc. nich enī ad pfcm. i. ad pfcōm
iusticie adduxit lex. neminē enī pfcē iust
ificauit. gal'. iij. si enī data eēt lex que
posset iustificare. uere ex lege eēt iusticia.
introductō uō. q. illa lex repbat. uo s;. itro
ductō fit p pfcm pontificem. q est sacdos
scd̄ ordinē melchisedech. melioris spei. i. meli
oris legis p quā melior spes hr̄. lex .n. dabat
spem eterna' ƀ i. ysa. i. si uolueritis ꝛ audieri
tis me bona tre comedetis. lex aūt ewn̄. dat
spem etna'. p quā. spem. pximam⁹ ad dm̄
in p̄senti quidem p imitationem. Jac. iiij.
appinquate dō ꝛc. In futō p assūatōm. j. jo.
iij. cū apparuit siles ei erim⁹ q̄ uidebim⁹
eū sicuti est. ipa enī spes est incedens usq; ad
interiora uelaminis. s. vi. ꝛ quātū est. ondᵗ
in pma pte hui⁹ capli q̄ sacdotiū x̄ pcellit
leuiticē p pcedentē figuram. ꝛ deinde hic
idē oᵉ p legitē efficaciam. In hac tcia pte
.c. ondit hoc idē p ordōnis ei⁹ modū. seu form.
pmo q̄ p iuramtū īmobilē q̄ n̄ illi ē ordi
natus. scd̄o q̄ n̄ plēs ut illi s; unic⁹. ꝛ aly. iij.
q̄ p ceteris scīllam⁹. talis enī. In pma pte
pmo dicit q̄ p iuramtū ordinari ē ualde
magnū. scd̄o q̄ aly n̄ sunt ordinati p huc
modū. aly quid. tcō q̄ x̄ ordinat⁹ est p iu
ramtū pcm. hic aᵗ. p hic oᵉ q̄ melius ē nouū
q̄ uetus testm̄. intm̄. dᵉ gᵃ ꝛ quātū. q. iam
p infra sacdotem nouū ordinatum⁹ ꝛ quātū ē
x̄. i. quā magnū. hic. s. q̄ nō sn̄ iureiuran
do. s. x̄ sūs est sacdos. q. uere ualde magnū.
aly quid. s. leuitici sacdotes scī sut sacdotes
sn̄ iureiurando. ꝛ hic q̄ quāz erāt mutandi
hic aūt. s. x̄. sūs est suple sacdos cū iureiu
rando. in quo notat̄ sacdocij ei⁹ imutabili
tas. q̄ iuramtū est res īmobil'. s. vi. iure
iurando inq̄ sc̄o p eū. s. dm̄ pcm. qui dix
ad illum. i. ꝑm. dixit inq̄ hic q̄ sequitur. tu
es sacdos. in eternū ꝛ n̄ ali⁹. sacdos inq̄
metnū. i. sn̄ fine. ꝛ hic. s. q̄ tu es sacerdos.
iurauit dō⁹ q̄ pz. i. īmobilis uitate firmauit.
dᵉ ꝓpha dauid. ꝛ n̄ penitebit eum. i. non
mutabit sñiam. penitentia ei⁹ dei est mutatō
sñe. sic accipe gen̄. vi. ū qn̄ uoluit delē hoīe
dixit. penitet me fecisse hoīem. intm̄. i. per
h q̄ tanta sut cntū est q̄ ihc fc̄s est sponsor
.i. auctor melioris testamti quā sit ueteris.
.s. testamti noui. ĉ nō hic q̄ testamtū
nouū meli⁹ est ueti ꝓp. vij. ɔdōnes. pmo ꝓp
maiorem pfcōm mandatoꝝ. as. v. audistis q̄
dcm̄ est antiquis ꝛc. scd̄o ꝓp sup additōnem
ɔsilioꝝ. asᵉ. xix. si uis pfcūs eē ꝛc. iij. ꝓp re
uelatōm occultoꝝ. as. xi. abscondisti h a sa
pientib; ꝛ pdentib; et reuelasti ea puul'. iiij.
ꝓp ipletōm pmissoꝝ. as. v. n̄ ueni solue legē
s; adiplere. v. ꝓp magnitudinē pmioꝝ. as. v.
bi pauperes spū ꝛc. vi. ꝓp dulcedinē exhorta
tōnū. jo. vi. uba vite etne hēs. vij. ꝓp uir
tutem pmioꝝ sacdoꝝ. ysa. xij. haurietis aq̄s
in gaudio de fontib; saluatoris. ꝛ aly quidē.
hic ondit q̄ sit unic⁹ nō plures. ut illi et
p ondit q̄ lex uet⁹ ꝓp mortem indiguit mlti
tudine sacdotum. scd̄o q̄ lex noua hr̄ sac
dotem unicum ꝑpetuū. hic aūt. tcio ex hic
ɔcludit q̄ sufficiēs est ad salutē oīm. un̄
ꝛ saluare. dicit gᵃ. ꝛ aly. q. hic itm̄ modo
dignior. q̄ aly. i. leuitici. plures fci sunt
sacerdotes. pluralitas enī attestatur eoꝝ
insufficientie. q̄ si uni⁹ sufficeret aly super
fluerent. plēs inq̄ ꝛ hic idō q̄ morte phi
bent pmanē. i. diu in officio sacerdotali
manē. ut. s. sacdotiū q̄ ī uno sūari n̄ potāt
in plib; sūaret. oēs .n. quātūq; sci moriebāt
ecc. x. oīs potentatus uita biuis. de aaron
ꝛ qui pmi⁹ sut int eos dcm̄ est. pgat aarō
ad pres suos. ibidē ꝛ papiū. q̄ eleazar filius
suus ei succedat in sacdotio. hic aᵗ. s. ihc eo
q̄ maneat metnū. filius .n. manz ietnū. jo. viij.
sempitnū hr̄ sacerdotiū. q̄ nec p culpa pt̄
deponi. q̄ pcm̄ n̄ fecit. j. pe. ij. n̄ resignare

por q ñ hr maiorē in cui manu recignet.
nec ei uiuenti alt' successit pot. q nulls ē dig
nus. et ipe est sufficiens. nec ad mai pontifi
cium assumi pot. q ipe ē pontifex futurorum bonorum.
.s. ix. vn q hr sacerdotiū ppetuū. et saluare
i ppetuum pot. q semp est oibz sibi obtemp
antibz cā salutis. s. v. ipe dico accedens
ad dm. prem. p semetipm. ñ p aliud pon
tificem. vl' hostiam. q ipe est pontifex et
hostia. s. ix. p ppium sanguinem introiuit
semel in sca. vl' saluare pot. accedentes
ad dm. prem. accedentes dico p semetipm.
q ñ p eum nulls accedit. Jo. xiiij. nemo ve
nit ad prem nisi p me. pot inqm saluare.
in ppetuū. q ipe est semp uiuens. q ñ alij.
q et si crucifixus est ex infirmitate. uiuit
autē ex uirtute dei. ij. cor. xiij. viuens iqm
hac utilitate. s. ad interpellandū p nobis.
ro. viij. qui et interpellat p nob. i. jo. i. ad
uocatū hmus apud prem ihm xpm et c. et s.
ix. nō enī in manufcta sca ihc introiuit ex
pla uerorum s3 in ipm celum ut appareat uultui
dei p nobis. talis enim. hic ostendit q sit p
cellens sacerdos. et pmo ostendit scitatē eius pfcōm.
scdo ex hc ostendit q non hr necce sicut alij iterare
suā oblōm. qui ñ hr. tcio ostendit ex hc ei differentiam
ad pontificem legalem. lex ei. dr g. talis n.
.q. ita accedit ad dm p semetipm et nuto.
est enī scissim. decebat .n. ut talis nob fuiss
ect pontifex. s. scūs. melius oim uirtutū pōne.
innocens manibz in exteriori opatione. impollut.
carne. s. p pcōm origiale. q sine eo ocept et nat.
cyr. i. q enī in ea natū est de spū scō est. se
gregatus a pctoribz oibz totis pcti actualis
immunitate. sap. ij. dissimil' est aliis uita ei.
vl' segregatus a pctoribz. i. ab aliis sacerdotibz
qui sacerdotes fuiūt. nec solū excellit oms
hoies. s3 et excelsior celis factus. i. omi celesti
creatura. s. ix. angelorum ordinibz. Job. xi.
excelsior celo est et c. et in ps. excelsus sr oēs
gentes dns et sup celos gla ei. s3 excellentia
pbata fuit. g. i. c. multis tonibz. qui ñ hr.
hic ostendit q ñ hr necce sicut alij iterare oblōne
suam. vbi pmo ostendit q eius oblo nō est iteranda.
scdo pbat q sufficiat vnica. hc ei. dr g. q.
ac talis sit et tam scūs. ñ hr necitatē. i. indi
gentiam cotti. imo nec umqm. offerre hostias
p suis delictis. deinde p ppli. delictis qradm
sacerdotes leuitici hebant necitatem pmo
.s. offerre p suis delictis. deinde p delictis po
puli. s. v. ppea debet p se qradm et p pplo
offerre. leū. ix. accede ad altare et imola
p pcto tuo. offer holocaustum et depcare
p te et p pplo. hc enī. s. offerre p pctis
ppli. ñ p suis. fecit semel. q sufficienter. offe
rendo seipm. ñ p suis. s3 p pctis populi.

ysa. liij. ipe uulneratus ē p delicta nra. et s. x.
x semel oblatus est ad multorum exhaurienda pcta.
lex enī. hic ostendit ex hc ei drām ad pontifi
cem legalem. vbi pmo ostendit ipfcōnis ipfcōne
sacerdotis legalis. scdo pfcōm noui sacerdotis.
sermo autē. dicit g. lex autē enī. q. legales
quidē sacerdotes necce hnt cotidie offerre p se
et p pplo. s3 non x. et recte q illi infirmi hic
pctis. lex enī hoies puros ostituit sacerdotes.
s. v. ois pontifex ex hoibz assumptus et c. sac
dotes inqm hntes infirmitatem. s. peccandi et
moriendi necitate. s. v. qm ipe circūdatus ē
infirmitate. sermo autē iurisiurandi qui post
legem datus est in ps. p pphām. pphe enim
fuit post legem. filiū ostituit supple sacerdote
ineternum. duraturū. sacerdotem dico pfcm
gra et uirtute. Jo. i. plenū gre et ueritatis. Co. g.
Hic qr sup id. repbo quide. g. de ñ rep
bat nisi malum g mādatū legis fuit malū Rō Rō
de ñ repbat solum id q est malū. s3 id q est
a maiori bono ipediens. vl' dō q bona fuit
carnalis obseruantia legis suo tpe. s3 mala post
tpe reuelate in xpo gre. Jt sup id. ppt inutili
tatem. g. nich utile a dō. Rō. utilis fuit g. Rō.
suo tempe. s3 dapnosa post xpm. Jt sup
id. nich ad pfcm. g. multi pfci fuint sb le g.
ge. Rō. et si in lege nō tn ex lege sic dr glo. Rō.
Jt sup id. melioris testamenti. glo. q ueteris. g.
g. optimi est optima adduce. g id testamenū Rō.
cū sit a dō datum fuit optimū. Rō. optimū
fuit in ordine suo. s3 non simpr. sicut et qlibz
res in ordine vniusi est optima ñ tn simpr.
Jt ibid glo. melius est testamentum nouum
quā ueteris. q illud etna pmittit uet tpalia g.
pmittebat. g. meli dz ee pmiū merito. g
p merito obseruantie mandatorum male pmitte
bat pmiū tpale. Rō. ñ pmittebat ut Rō.
pmiū pncipale s3 ut accessoriū siu ut stipē
diū. Jt sup id. accedens ad deū p se. Contra. g.
ipe dō erat nich autē mō ad seipm. Rō. ipe ut Rō.
hō accedit ad seipm ut dm. Jt sup id. p se
metipm gl. ut sacerdotem et hostia. g. dz ee g.
diuersitas eius int offerentē et oblōm. Rō. di Rō.
uersitas erat in nā s3 nō in psona. nā ipe ut
scdm spm offerebat se a carnem. Jt sr id qui
ñ hr necce cotidie qradm sacerdotes. glo. leui g.
tici. Contra. sibi offerunt cotidie sacerdotes Rō.
noui. Rō. ñ offerunt ut illi oblōm aliā et aliā. c. viij.
s3 sp eandē et vnicam.

Capitulum autem et c. Hc e scda
pars pncipalis totius eple. ostendit ei in precedentibz
x excellentiam et dignitatē. hic aliqualiter ex pcedentibz
qsi recapitulando ostendit differentiam testamenti ueteris
insufficientiam et abolitōm. pmo p oparatōne
testamenti noui. scdo p ritū et figurā tab
naculi. c. ix. iij. p oparatōnes legalis sacrificij. c.

x. ult. ibi. habentes ergo fiduciam. In prima parte fit
comparatio veteris et novi testamenti primo quo ad sacer-
dotem. secundo quo ad oblationem. omnis enim. tertio quo
ad legem. nunc autem melius. In prima parte primo
excitat audiendi utilitatem. attentionem.
secundo prosequitur intentionem. talem habemus. ubi com-
mendat xpistum pontificem novum. primo in compara-
tione ad deum. secundo ad angelos. in celis. tertio ad
sanctos. minister sanctorum. dicit ergo. capitulum autem. quasi mul-
ta de xpisto pontifice dixi. autem scilicet. hec est capitulum
id est brevis conplexio. super ea que dicuntur. id est plus
quam ea que predicta sunt. de xpisto pontifice.
dignius. scilicet eius laude continens. talem habemus pon-
tificem. nos xpistiani non iudei. qui consedit. id est cum
patre quiescit iam diu et regnat. in dextera
sedis magnitudinis. id est sedis magne. id est in equa-
litate patris sedens secundum divinam. psalmus. dixit
dominus domino meo. sede a dextris meis. vel in gloria excellentiori
id est in potioribus bonis patris secundum humanam. marci ult.
et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis assumptus est
in celum et sedet a dextris dei. ipse dico locatus
in celis. id est super omnes celos. scilicet et super celos milites
quia a summo celo egressio eius et occursus eius usque
ad summum eius. et super celos spirituales. hoc est an-
gelos. unde supra. tanto melior angelis effectus quanto
differentius pre illis nomen hereditavit. sanctorum minister.
hoc duobus legitur. uno modo secundum quod hoc quod est sanctorum et
tabernaculi supponit pro eodem. alio modo secundum quod pro di-
versis. primo modo sic. ipse dico existens minister
sanctorum. id est ministrans sanctis. et hic et in futuro. in pre-
senti gratiam et in futuro gloriam quia gratiam et gloriam
dabit dominus. sanctorum dico. et. id est tabernaculi veri.
quod est idem sanctorum. secundo modo legitur secundum quod hoc sanctorum.
supponit pro ecclesia triumphante. et tabernacu-
lum pro militante. secundum enim sunt in terra promissio-
nis templum inmobile quod erat figura ecclesie tri-
umphantis. In deserto autem tabernaculum portabile
quod figurabat ecclesiam militantem. primum vo-
catur hic sancta. secundum tabernaculum. sic. ipse dico existens.
in celis minister sanctorum. id est glorie sanctorum. pro sancta sanctorum sig-
nificare. luce. xij. et ministrabat illis. et minister
tabernaculi veri. id est veritatis quam tabernaculum
vetus figurabat. id est ecclesie militantis in qua mi-
nistrat sacramenta gratiarum. luce. xxij. ego sum in medio
vestrum sicut qui ministrat. quod tabernaculum verum
scilicet ecclesiam triumphantem et militantem fixit immo-
bilem ad differentiam umbralis quod erat portatile. quia
hoc est tabernaculum quod nequaquam transferri poterit.
ysaias. xxxiij. fixit dominus et non homo. ij. cor. v. e-
dificationem ex deo habemus domum non manufactam.
omnis enim. hic fit comparatio quo ad oblationem. ubi primo
ostendit quod xpistus sicut ceteri offert sacrificium. secundo quod ceteris
dignius est eius sacrificium. ibi si ergo. In prima parte primo
ostendit quod ceteri offerunt. ij. quod xpistus offert. unde necesse
est. dicit ergo. omnis enim. quasi xpistus est minister et vere.
omnis enim pontifex. ad ministrandum. hoc est quod dicit omnis enim
pontifex ad offerenda munera. scilicet panes. thus.
et huiusmodi. et hostias de animalibus. constituitur. deut. xxxiij.
ponent thymiama in furore tuo. scilicet in placando.
et holocausta super capitulum altare tuum. unde quia
est. necesse est hunc pontificem maximum. quia pontifex
sicut totus bonorum. supra. v. habere aliquid quod offerat. scilicet
carnem humanam. psalmus. holocaustum et pro peccato non pos-
tulasti. corpus autem aptasti mihi. si ergo. hoc exponitur in
glo. v. modis. hic ostendit quod ceteris dignius sit eius
sacrificium. ubi primo ostendit quod oblatio eius est celestis et vera.
secundo quod oblatio aliorum est terrestris et figurativa. qui
exemplari. dicit ergo. si ergo. hoc exponitur in glo. v. modis.
duobus modis. scilicet primo et iiij. secundum quod hoc quod dicit erit super
terram supponit pro oblatione. tribus aliis modis secundum
quod supponitur pro offerente. secundum uno modo scilicet. secundo generaliter
de sacerdote aliquo predicto. duobus modis. scilicet tertio
et v. specialiter de sacerdote xpisto. primo modo sic. si ergo.
quasi ita necesse est xpistum habere aliquid quod offerat. ergo
quia ita est. si esset super terram id est scilicet quod ihesus offeret.
scilicet aliquid carnale et terrenum. nec esset sa-
cerdos ipse xpistus. superflueret enim sacerdotium. cum essent
multi. scilicet alii sacerdotes legales. qui offerrent
secundum legem munera carnalia. unde non esset necesse quod
fieret pontifex novus ad offerendum aliquid carnale.
cum alii multi possent hoc facere. ac si diceret. necesse
fuit ut haberet aliquid quod offerret. illud autem aut fu-
it terrenum aut celeste. non terrenum quia iam eius sacer-
dotium superflueret. cum ad offerendum terrena et car-
nalia alii sufficerent. ergo fuit celeste et hoc expositio
magis videtur concordare intentionem apostoli. secundo modo
legitur sic. quasi ita eius pontifex offert. ergo si
esset. aliquis super terram. id est aliquis terrenus sacerdos
et carnalis sufficiens supple qui posset oblatione
sua genus humanum mundare. nec esset sacerdos
aliquis secundum ordinem melchisedech. id est non fuisset necesse quod
aliquis novus sacerdos surrexisset secundum ordinem mel-
chisedech. cum essent multi alii sufficientes
qui offerrent secundum legem munera sufficientia. tertio
modo legitur sic. quasi ita xpistus constituitur ad offerendum
ergo vel est terrenus vel celestis sacerdos. sed non terrenus.
quia si esset super terram. id est si esset terrenus sacerdos ut
aaron. nec esset ipse xpistus. sacerdos melius secundum ordi-
nem melchisedech. nec necesse esset cum essent multi
alii terreni sacerdotes secundum aaron qui offerrent et cetera.
quarto modo sic. quasi necesse est xpistum aliquid habere quod
offerat ergo semetipsum. quia si esset super terram. quod pro
totius mundi peccato posset offerri. non esset. id est non
tamen esset sacerdos aliquis qui dignus esset aliquid offerre.
cum pro quibus essent et cetera. Quinto modo sic. quasi omnis pon-
tifex constituitur ad offerendum. ergo et xpistus optulit et post
oblationem in celum ascendit. quia si xpistus esset super terram.
id est post oblationem non intrasset in sancta sanctorum. scilicet in celum.
nec esset sacerdos. id est nec sacerdotium eius virtus celebra-
retur. cum essent qui offerrent et cetera. id est cum adhuc
virtus aaron superesset. qui deserviunt. id est plene
serviunt omnia implendo secundum quod dictum est moysi. exem-

.i. fig(ur)e (et) umbre .i. tali ex(em)p(la)ri q(uod) n(on) est ueritas.
s(ed) umbra. umbre dico celestiu(m) misterio(rum) .i. ec
clesie militantis. (et) triumphantis. s(upra) .x. um
bram h(abe)ns lex futuro(rum). Erat aut(em) exemplar
et umbram figurans noui testi. que (et) exe(m)
plar sunt (et) ex(em)pl(a). exemplu(m) ei(us) u(idelicet) p(re)cedentis ue
ritatis qua(m) ostendit d(omi)n(u)s moysi i(n) monte ut d(icit)
glo. ad cui(us) imitat(i)o(ne)m facta sunt. s(ed) exemplar
u(e)l ueritas sequitis. s(cilicet) celestis p(re)sentis. q(ui)d ad co(rum)
similitudine(m) facta est. (et) qua(m) p(re)figurabant de
seruiunt i(n)q(uam) sicut responsu(m) est moy(si) a d(omi)no cum
ip(s)e moy(ses) (con)sumaret tab(er)naculu(m). n(on) cu(m) i(n)cho
aret. q(uia) .n. iam p(er) se initus figuris exp(er)tus (fuer)at
s(ed) q(uia) s(e)n(s)u suo p(er)ficere n(on) ualebat. (con)suluit d(omi)n(u)m
a quo (re)sponsu(m) est ei q(uo)d seq(uitu)r. Vide inq(ui)t d(omi)n(u)s. o(mn)ia
facito. s(cilicet) de (con)structione templi (et) de sacrificiis. s(ecundu)m
exemplar. s(cilicet) ip(s)am ueritatem. q(uo)d ex(em)p(la)r tibi mo(n)
stratum est i(n)t(er)i(us) p(er) m(en)tis illustrat(i)o(ne)m. exti(us)
(u)e(ro) m (!) in similitudine. i(n) monte. s(cilicet) syna. ubi lex
dabatur. exo. xx. Job. xxxviij. numquid nosti
ordine(m) celi et r(ati)o(ne)m ei(us) pones in t(er)ra. Nunc
a(utem). hic fit (com)parat(i)o quo ad legem p(ri)mo i(n) bono
rum collat(i)o(n)e. s(ecun)do i(n) malo(rum) amotione. na(m) si
tuo in duritie. Vituperans. d(icitu)r g(lossa). Nu(n)c aut(em).
q(uia) illi desiuunt umbre. aut(em) s(ed) (christus) sortitus e(st)
d(i)u(i)na electione. n(on) in tempore g(ra)tie. ij. cor. vi.
ecce nu(n)c t(em)p(u)s (et)c. meli(us) ministeriu(m). sacerdotiu(m) q(uod)
fuit in noui lege. meli(us) inq(uam) tanto. quanto (et)
melioris testamenti mediatorem .i. medius
dator inter d(eu)m (et) ho(m)i(n)es. testam(entu)m enim illud p(ro)mi(t)
tebat temporalia. ysa. i. si uolueritis (et)c. istud
et(er)na. b(ea)ti paup(er)es (et)c. m(a)t(theus). v. q(uo)d testam(entu)m nouu(m)
sancitu(m) est .i. (con)firmatum ut duret i(n) me
lioribus rep(ro)missionib(us) qua(m) c(ontin)et in ueteri
testamento. q(uo)d p(ro)mittebat t(antu)m t(er)rena. Nam
.q(uasi). (et) ue meli(us) est aliud testam(entu)m. Nam si p(ri)us
testam(entu)m. s(cilicet) uetus. q(uo)d p(ri)us est q(uo)d est ante. i. cor. xv.
culpa .i. a culpa. uacasset .i. uacaret cessasset
fecisset. q(uo)d utiq(ue) n(on) est u(eru)m i(m)mo p(ostqua)m lex subint(rauit)
ut habundaret delictu(m). delicti n(on) utiq(ue) i(n)
quireretur a d(e)o. qui p(ostqua)m paulatim p(er) lege(m) inst(ruit).
locus .i. oportunitas. s(ecun)di .i. noui testamenti.
Testam(en)tu(m) d(icitu)r q(uo)d ex(em)p(la)ri testam(en)ti appellat(ur) q(uia) more
testamenti fit. nam p(er) ore testatoris dicta
tum. m(a)t(theus). v. ap(er)iens os suu(m) d(ixi)t. e(t)c. s(ecun)do. a
nulo eius .i. fide qua(m) exp(ri)mit (con)signatum. s(ecundu)m
i(d) ysa. viij. liga testim(oniu)m. signa legem i(n) disci
pulis meis. t(er)tio testibus (con)scriptoribus .i. ap(osto)lo(rum)
p(re)dicatoribus roboratu(m). act(uum). i. eritis m(ihi) testes.
.iiij. h(ered)e(s). heredis multitudine uallatu(m). m(a)t(theus). v. b(ea)ti
paup(er)es sp(irit)u (et)c. v(ero). legatorum magnitudine
ditatum. Jo. xvi. pace(m) relinquo uob(is). vj(°).
executorum ordinatione subscriptu(m). m(a)t(theus). xix. q(uodcum)
q(ue) ligaueritis (et)c. vij(°). morte testatoris (con)fir
matum. s(upra). ix. testam(entu)m in mortuis (con)firmatu(m)
est. viij(°). inmutabili (con)obseruand(o). gal. iij. t(ame)n

f(rat)res ho(m)i(n)u(m). dico t(ame)n testam(entu)m ho(minis). (con)fir(matum). nemo sp(er)nit (et)c. Q(uestio)
Hic q(ueritu)r sup(er) i(d). qui cu(m) sedet minist(er) sedi(um).
(con)cedit n(on) quod ministri. R(esponsio). duplex est q(uestio). r(esponsio)
ministeriu(m). q(uo)ddam uite cu(m) labore. ad pace(m) sine
labore. Item sup(er) i(d). si enim esset sup(er) t(er)ram. glo. ce
leste est q(uo)d offertur. quid .n. tam (con)gruenter
p(ro) ho(m)i(n)ib(us) offertur q(ua)m humana caro. Q(uestio). caro q(uestio)
t(er)renu(m) quid est n(on) celeste. R(esponsio). caro (christ)i in se r(esponsio)
(con)siderata t(er)renu(m) quid est. s(ed) ut unita u(er)bo
celestis est p(ro)prietate(m) quandam. Item ibid(em) alia
glo. hec uim est sacerdotiu(m). n(on) rite pot(est) offerri
nisi p(er) sacerdote(m) s(an)c(tu)m. Q(uestio). sacerdos mal(us) rite (con) q(uestio)
ficit. R(esponsio). rite (con)ficit quo ad rem facta(m). s(ed) r(esponsio)
non quo ad ydoneitate(m) facientis. Item ibid(em)
alia glo. aaron q(uia) mortuus est n(on) est sacerdos.
Q(uestio). caracter sacerdotij manet in a(n)i(m)a. R(esponsio). ma q(uestio). r(esponsio)
net ut res. n(on) ut signu(m). u(e)l n(on) manet i(n) ydonea sa
cramenti. Item sup(er) i(d). nu(n)c aut(em). glo. in hac ulti
ma etate. Q(uestio). adhuc restat vij(a) etas q(ui)escen q(uestio)
tiu(m) (et) viij. resurgentiu(m). R(esponsio). glo. loq(uitu)r de eta r(esponsio)
tib(us) uite p(re)sentis solum. Item sup(er) i(d). in melio
rib(us) p(ro)missionib(us). glo. i(n) ueteri (et) i(n) no(uo). t(antu)m. n(on)
sunt eade(m) q(uia) ibi p(ro)mittebant hic dant(ur) salute(m).
Q(uestio). sed tandem (con)ciliatio effectu(m) capit h(ab)ebat. q(uestio)
R(esponsio). glo loq(uitu)r de carnis in lege instituis non r(esponsio)
solu(m) explanatis. Item sup(er) i(d). nam si illud a culpa ua
casset. Q(uestio). s(upra). ix. sin(e) sanguine n(on) fit remissio. q(uestio)
glo. per aqua(m) expiationis fiebat remissio p(e)c(c)
catorum. R(esponsio). glo. loq(uitu)r de remissione q(uo)d ad r(esponsio)
penam. irregularitatis. n(on) q(uo)d ad culpam.
Vituperans enim eos (et)c. ostendit q(uo)d
nouu(m) testam(entu)m p(re)cellit uetus in bono(rum) collat(io)ne (et)
in malo(rum) amotione. hic o(stendi)t q(uo)d (et) p(re)cellit in
duratione. q(uia) s(cilicet) noua lex est i(m)mutabil(is). uet(us)
mutabil(is). ad hec aut(em) p(ro)band(a) p(ri)mo i(n)ducit
p(ro)phe(tie) auct(oritat)em. s(ecun)do ex ea o(stendi)t ueteris legis
mutat(i)o(ne)m. d(icit)o. in auct(oritat)e p(ro)phe(tie) p(ri)mo p(onitu)r no
ui testamenti p(ro)missio. ij. p(re)dic(ti)o eius ad testam(entu)m
ueteris dissimilitudo. n(on) s(ecundu)m. iij. ad ostendendu(m)
hanc dissimilitudine(m) ponitur in(ter) testi noui co(m)
mendatio. q(uia) hec est. In p(ri)ma p(ar)te p(ri)mo d(icitu)r
q(uo)d dabit. s(ecun)do quib(us) (con)summabo. dicit g(lossa). Vitupe
rans enim (et)c. q(uasi). (et) si p(ri)us testamentum uacasset
a culpa. n(on) inquireret(ur) lo(cus). locus s(ecun)di. s(ed) i(n)q(ui)rit(ur)
g(lossa) (et)c. q(uo)d aut(em) inquirat(ur) p(ate)t. Vituperans enim.
Jeremias. eos. qui sub lege erant n(on) ip(s)am le
gem q(uia) lex de se irrep(re)hensib(i)l(is) est. ro. vij. lex
s(an)c(t)a (et) mandatu(m) iustum. et bonu(m). d(icitu)r. Je(remias). xxxi.
s(ecundu)m lxx. ecce dies ueniunt .i. paulati(m) temp(us)
(christ)i approquiat. q(uo)d erit t(em)p(u)s diei (et) lucis. aliud
a(utem) t(em)p(u)s erat t(em)p(u)s noctis. ro. xiij. nox p(re)cessit di
es a(utem) appropinquauit. d(icit) d(omi)n(u)s uerax i(n) p(ro)missione
(et) potens impl(er)e. (et) (con)summabo testam(entu)m nouum
.i. testam(en)tu(m) (con)sumans dabo in quo s(cilicet) fiet quod
p(ro)missu(m) est abrahe. gen. xxij. In semine tu
b(e)n(e)d(icen)t(ur) o(mnes) g(entes). ysa. xxviij. (con)summat(i)o(ne)m (et) abbre

uiatorum audiui a domino. et ysa. x. consummatio
abbreuiata inundabit iusticiam. consummabo super
domum israel et super domum iuda. id est super iudeos in duo
regna diuisos tempore roboam. iij. reg. xij. per
quos intelliguntur boni christiani et fideles. hec enim
duo requiruntur in quolibet fideli. scilicet uisio fa
cies et per credis credulitatem. et confessio per oris
confessionem. ro. x. corde creditur ad iusticiam. ore
autem confessio fit ad salutem. et in ps. credidi
propter quod locutus sum. et hec duo intelliguntur per
hec que dicit israel et iuda. israel enim interpretatur uidens
deum. Juda autem interpretatur confitens. Non secundum. hic
predicti testamenti noui ad uetus dissimilitudo. et
primo quo ad dationem. secundo quo ad obseruatio
nem. quia ipsi. dicit ergo. non secundum. quasi dabo eis
testamentum nouum. testamentum dico quod non
sit secundum testamentum quod feci patribus eorum. id est quod non sit
de terrenis. sicut uetus testamentum. et dicit feci non
dixi. quia non solum fuit ibi dicere sed facere. scilicet impressio
in tabulis lapideis. feci inquam in die. id est in tempore
qua apprehendi manum eorum illorum ut educerem
eos de terra egypti. quia post exitum filiorum israel de e
gipto data est lex. exo. xx. et dicit apprehendi ma
num illorum. glo. quasi per se surgere non ualentium. quia
oppressi erant dura seruitute. sinebant enim in lu
to et latere. exo. i. uel apprehendi manum eorum
sicut inuitans manum paruuli ad ducendum eum per ma
.
lex enim pedagogus fuit noster in christo. apprehen
di inquam scilicet simplex. non enim est de textu. quia ipsi
non permanserunt in testamento meo. id est in lege data in
syna. immo statim recesserunt. dum enim legem ex
spectarent fecerunt uitulum. et adorauerunt dicen
tes. ecce dij tui israel. exo. xxxij. et fecit ui
tulum in oreb et adorauerunt sculptile. et ego ne
glexi eos dicit dominus. id est cepi non curare de eis quan
tum post electam ut populum peculiarem. deut. vij.
elegit te dominus ut sis ei populus peculiaris. eze.
xvi. zelus meus recessit a uobis. Quia hoc est. hic
ponitur noui testamenti commendatio. commendatur autem
ipsum primo a modo dandi. secundo ab effectu dati.
et ero. ex modo dandi commendatur primo quia datum
fuit ordinabiliter. secundo quia intelligibiliter. et dabo.
iij. quia inmobiliter. et in corda. dicit ergo. quia. quasi ue
tabo eis testamentum nouum. et hoc est quod dedit patribus
eorum. quia hoc est testamentum quod disponam. id est ordina
biliter dabo domui israel. id est domui uidentium deum
per fidem. non illis qui nec audire potuerunt eum
exo. xx. in ps. dispo. testa. electis. meis. disponam
inquam non quocumque modo. sed post dies illos a me per
finitos de quibus. jere. xxiij. in diebus illis salua
uabitur iuda. dicit dominus. ad credendum est et dabo
uel dando et est utrobique eadem sententia. dispo
nam inquam et dabo. uel disponam dando per
spiritum sanctum. leges meas in mentes eorum. id est in intelli
gentias eorum. ut aperte scilicet intelligant. uel
aperiens os suum docebat eos. id est aperte loquitur.

math. v. et in corda eorum. id est in uoluntates ut obediant.
superscribam eas. id est inmobiliter imprimam. glo.
ut in ethium maneant et dicit superscribam. quia scilicet
ad ornandum. ut scilicet ornentur eis hii leges. et ipsi
eis obedient. sicut autem lex uetus fuit scripta
in tabulis lapideis digito dei. id est angelico
ministerio. sic lex noua in cordibus fidelium. di
gito dei. id est spiritu sancto. unde quantum digitus iste dif
fert ab isto. tantum uetus testamentum a nouo. et
ero. hic commendat eum ab effectu triplici. primum
est donum gratie in presenti. secundum premium glorie in futuro.
et non docebit. iij. ordinationis ad utrumque. scilicet re
missio peccati. quia propicius. dicit ergo. et ero. quasi in
dabo leges meas et cetera. et sic ero eis in deum.
quia dicetur illa sunt populus dei. quasi scilicet colunt me sicut
deum. in spiritu et ueritate. jo. iiij. et ipsi erunt
michi in populum. exo. xxi. ipsi populus eius erunt. ij.
cor. vi. habitabo in illis et ero illorum deus. et ipsi
erunt michi populus. eius. ad uerbum populum deus. osee.
ij. non populus meus uos. et non docebit. hoc dupliciter
legitur. uno modo de futuro. alio modo de pre
senti. primo modo sic. et non docebit in futuro. scilicet in
patria. unusquisque proximum. scilicet tunc. enim erunt omnes do
ciles dei. jo. vi. et unusquisque fratrem. scilicet carna
lem et quem plus diligit. dicens ita. alter
ad alterum. recognosce dominum. nec erit necesse. quia
omnes me scient sicut sum. id est me in futuro et
aperte uidebunt. uidemus enim nunc per speculum
in enigmate. tunc autem facie ad faciem. omnes
inquam. a minore usque ad maiorem. secundum ordinem
dignitatis. et sanctitatis. math. xx. dedit eis singu
lis denarium. incipiens a nouissimis usque
ad primos. et in illud est omnes qui in presenti
scilicet crediderunt aliter non. ysa. vij. nisi cre
dideritis non intelligetis. alio modo legitur pro
presenti sic et non docebit. et in presenti unusquisque
et cetera. post receptionem spiritus sancti. scilicet apientes. enim est sensus
ad intelligendum scripturas. luc. ult. ysa. xi. re
pleta est terra scientia domini. omnes enim credentes. scilicet
me scient. id est spiritu sancto inuisibiliter recipient act. ij.
et viij. a minimo eorum et cetera. sicut prius. quia propicius.
hoc dicit. legitur uno modo quod fit distinctio inter ueni
tes et peccata. alio modo quod accipiuntur pro eodem
primo modo sic. quia. quasi hoc omnia eis faciam. quia propicius
ero iniquitatibus quas commiserit in proximum.
et peccatorum eorum que commiserunt in seipsos. non recor
dabor. secundo modo sic propicius ero iniquitatibus. penam
scilicet temporalem eis in presenti dimittendo. eze. xviij.
si impius egerit penitenciam ab impietate sua. omnium iniqui
tatum eius non recordabor. et peccatorum eorum non recor
dabor. penam scilicet pro peccatis debitam in futuro re
laxando. dicendo autem. hic ex auctoritate inducta
ostendit ueteris legis abolitionem. et primo ex auctoritate. ij.
ex uetustate ostendit abolitionem. dicit ergo. dicendo
autem. quasi ita dixit dominus consummabo testamentum nouum.
et cetera. dando autem nouum ueterauit prius. id est uetere

ostendit prius testamentum .s. moysi. et sic vetustum accipitur active. et prius est actum casus. vel vetustum prius .i. vetus factum est prius testamentum. et sic vetustum accipitur neutraliter. et prius est nominativus casus. quod autem antiquatur. sicut est in rebus inanimatis. et senescit sicut est in rebus animatis. prope interitum est. et sic vetus testamentum prope interitum est et cito abolendum. ysa. xliii. antiqua ne intueamini. ecce ego facio nova. levit. xxvi. novis supervenientibus vetera proiicietis. Quod hic dicitur testamentum novum propter multas rationes. primo quia a novo testatore conditur. ephe. ii. in uno novo homine faciens pacem. ii. quia in eo nova facta leguntur. iere. xxxi. novum faciet dominus super terram. iii. quia in eo antiqua invetarata renovantur. eccl. xxxvi. innova signa et cetera. iiii. quia nova precipiuntur. io. xv. mandatum novum do vobis et cetera. v. quia nova promittuntur. apo. ii. in calculo nomen novum scriptum et cetera. vi. quia gratia renovans infunditur. eze. xi. dabo vobis cor novum et spiritum novum et cetera. vii. quia omnia renovanda decet. apo. xxi. ecce nova facio omnia. Hic queritur super illud. non secundum testamentum. glo. quod non erit de terrenis. sicut lex data in monte syna. Contra precepta decalogi non sunt terrena. Responsio. lex dicitur de hiis que cum lege instituta sunt et terminata. Item ibidem alia glo. quibusdam prius spirituale testamentum fecerat ut abraham. Contra numquam ei spiritualia expresse promisit. Responsio. spirituale vocat cerimonias benedictionem. gen. xxii. Item super illud in die qua eduxi. Contra data fuit lex die .l. post exitum de egipto. exo. xx. Responsio. in die .i. in tempore. vocat autem eductionem totum motum illum ab egipto usque in terram promissionis. Item super illud dabo leges meas. Contra lex nova una est. Responsio. lex potest appellari vel quodlibet preceptum particulare. vel tota collectio preceptorum. Item super illud. supscribam. glo. ut maneant in eternum. Contra sacra evangelica non manebunt in eternum. Responsio. manebunt in effectu non in se. vel in eternum .i. usque in finem seculi. Item ibidem alia glo. promissa veteris testamenti terrena sunt. Contra promissum dei est melius mundo. Responsio. observantibus legem terrena promittebantur non principaliter promissa sed in accessorium vel in promissum salarium.

C. ix.

Habuit quidem et prius iustificationes. Ostendit veteris testamenti insufficientiam et imperfectionem per comparationem veteris et novi. Et hic ostendit per ritum et formam tabernaculi. et primo ostendit veteris tabernaculi et ritus imperfectionem. secundo novi perfectionem. xpistus autem assistens. In prima parte primo dicit quod lex vetus habet tabernaculum et ritum imperfectum. secundo describit illud tabernaculum. tertio ostendit ipsum fuisse in perfectum. que parabola. dicit ergo. habuit quidem .q.d. ita vetus testamentum prope interitum est. testamentum huius quidem prius testamentum .s. et iustificationes culture .i. pro modo culture sue .s. pro modo culture carnalis que erat in immolatione pecudum. iustificationes carnales non spirituales. iustificabatur enim ab irregularitatibus carnalibus non a culpa. et habuit et sanctum .s. templum seculare. hoc est mutabile non sanctum spirituale et immutabile. tabernaculum enim. hic describit tabernaculum et eius ritum. et primo describit veteris tabernaculi formam et ornatum. secundo veteris ritum. hiis vero. In prima parte primo describit tabernaculum primum. secundo secundum tabernaculum. post velamentum. iii. excusat se a prosecutione singulorum. de quibus. Ad evidentiam autem litere notandum hic primo quod moyses post exitum filiorum fecit tabernaculum. xxx. cubitorum in longitudine quod interposito velo divisit in duas partes. prima pars continebat xx. cubitos. secunda .x. cubitos. primam partem vocat hic apostolus primum tabernaculum. que propter suam venerationem vocabatur sancta et etiam propter significationem. significabat enim ecclesiam militantem. secundam partem vocat apostolus secundum tabernaculum. et dicebatur sancta sanctorum propter sui maiorem venerationem. et etiam propter hoc quod significabat ecclesiam triumphantem. sicut enim tabernaculum illud divisum fuit in duas partes. sic ecclesia in duas in militantem et triumphantem. et sicut prima pars erat in duplo maior quam secunda. sic multo plures continet ecclesia militans quia electos et reprobos. quam ecclesia triumphans que tantum continet electos. dicit ergo. tabernaculum enim .q. et vere testamentum prius habuit sanctum seculare. habuit enim duo tabernacula. tabernaculum enim primum quod erat exterius factum est humano artificio sicut habetur exo. xxvi. In quo tabernaculo erant candelabra in parte meridionali .i. candelabrum unum habens .vii. brachia. de quo habetur exo. xxv. et mensa in parte aquilonari. et propositio panum .i. xii. panes qui singulis sabbatis super mensam recentes ponebantur. levi. xxiiii. quod tabernaculum primum dicitur sancta propter venerationem illius temporis. et maxime propter figuram ecclesie militantis. Quod autem hic quod in primo tabernaculo quo designabatur ecclesia militans solius significatio candelabri significat xpistum ecclesiam illuminantem. tria brachia a sinistris sedes antiquorum .s. continentium. coniugatorum ac prelatorum. trium ordinem. iii. tria brachia a dextris sedes novorum tuam dilectionem. iiii. mensa scripture sacre refectionem. v. panes .xii. apostolorum officium et predicationem. vi. panum renovatio apostolici officii successionem. vii. thus impositum ordinis per xpisto sibi commisso devotionem. Quod dicitur quod .vii. candelabra in ecclesia possunt dici .vii. ordines sedes. qui sunt .vii. candelabra. inter que vidit io. apo. i. ambulantem filium dei. primus ordo apostolorum. de quibus math. v. vos estis lux mundi. secundus. evangelistarum. de quorum quolibet exponi potest illud. math. v. nemo ii

accendat lucerna. iii. ordo propheta. de quibus
.ii. pe. i. habemus firmiorem propheticum sermonem
cui benefacitis attendentes tamquam lucerne. iiii.
doctorum. de quibus. phil. ii. inter quos lucetis
sicut luminaria in mundo verbum vite continentes.
.v. martirum. de quibus iudic. vii. tunc ydrias
confregissent sinistris manibus tenuerunt la-
pades. vi. confessorum de quibus luc. xii. sint lumbi
vestri precincti et lucerne ardentes. vii. virginum
de quibus. mt. xxv. prudentes virgines accepe-
runt oleum in vasis cum lampadibus. post velamen
autem secundum. i. velo interposito quod erat ex. iiii.
coloribus. s. bisso retorta. cocco bistincto. pur-
pura et iacincto. exo. xxvi. erat supple secundum
tabernaculum. i. secunda pars continens. x. cubitos. quod
dicitur sancta sanctorum. per maiori veneratione illius precie
et quod signabat ecclesiam triumphantem. aureum
habens thuribulum. de quo tamen nusquam legitur
sed forte quando ampliatus est cultus dei sub david
et salomone factum est hoc thuribulum. et ar-
cham testamenti continentem in qua. s. reposi-
te erant tabule testamenti. circumtectam omni parte
auro. intus enim erat de lignis sethim in-
putribilibus. per circuitum et intus et extra tecta erat
laminis aureis. exo. xxv. in qua archa
supple erat urna aurea continens. s. mensuram
gomor habens manna in memoriam antiqui
beneficii. quo. s. dominus filios israel nutrierat in deserto
manna celesti. exo. xvi. et virga aaron que fron-
duerat miraculose in nocte. de qua num. xvii.
et tabule testamenti. in quibus lex scripta fuit
non ille que fuerunt fracte. sed alie de quibus interpo-
nendis habetur exo. ult. superque eam. s. archam.
erant supple cherubin glorie. cherubin glorie
et decore figurata. quod ymagines duorum an-
gelorum obumbrantia alis. s. connexis propicia-
torium. i. tabula aurea que erat super ar-
cham quod dicebatur propiciatorium. quia inde respon-
debat dominus. per angelum moysi roganti pro multi-
tudine. exo. xxv. et super hanc tabulam erat
cherubyn visis vultibus ad propiciatorium et
alis invicem connexis obumbrabant propiciato-
rium. de quibus non est modo per singula. quia pau-
ciora sufficiunt ad propositum. Quod autem hic
quod in secundo tabernaculo quo significatur ecclesia trium-
phans per thuribulum aureum significatur christi carita-
tem. secundum archa testamenti vero plenitudinem. iii. urna
aurea habens manna divine fruitionis delectationem.
.iiii. virga aaron potestatem sacerdotalem. v. tabu-
le testamenti legislatoris dignitatem. vi. cherubin glorie
obumbrantia angelorum reverentiam et adorationem. vii.
propiciatorium eius pietatem. et propiciationem
Hiis autem. hic declarat utriusque tabernaculi ritum
et primo primi. secundo secundi. in secundo. tertio eius significationem. hec
significate. dicit glosa. hiis vero tabernaculis ita compositis
et ordinatis. in priori quidem tabernaculo. quod erat

minoris venerationis. s. in sancta introibant sacerdotes
ad ministerium cotidie bis in matutino. s. sacrificio et
vespertino. que erant generalia sacrificia. de quibus
numeri. xxviii. intrabant etiam in particularibus sacri-
ficiis que offerebant persone singulares pro causis spe-
cialibus. sicut habetur. levitici. ii. et. iii. sacerdotes dico consu-
mantes sacra officia sacrificiorum. ponentes. s. extra
sacrificia super altare holocaustorum. quod erat sub
divo in atrio. in quo offerebatur etiam cotidie unus
agnus mane et alter pinguior in vespere. postea
autem accenso igne sumebat sacerdos prunas in
thuribulo. et sic ingrediebatur ad altare incensi
quod erat intra sancta. et ponebat in thuribulo thus
et dimittebat super altare incensi et sic consuma-
batur sacrificium. In secundo autem. quod dicebatur sancta sanctorum.
semel in anno. s. in festo expiationis solus ponti-
fex. i. princeps sacerdotum introibat supple. unde nun-
tiatur ei quod introibat ad eo. de hoc exo. xxx. et levit.
xvi. nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex in-
grediatur sanctuarium. ut roget pro se et pro domo
sua. et pro cetu filiorum israel. solus pontifex ingrediebatur in
grediebatur et hoc non sine sanguine. sepe enim sine san-
guine intrabat ut dicit glosa. sed semel tantum in anno
cum sanguine. alii etiam sacerdotes aliquando intrabant
sed non ad officium ut cum necessitas erat deponendi ta-
bernaculum. tunc enim intrabant in id minores sacerdotes
et involuebant ea que in ipso erant et imponebant le-
vitis ad portandum. ut habetur. num. iiii. sanguinem
in qua quem offerret pro sua et pro populi ignorantia.
.i. pro peccatis suis et populi ignorantia commissis. hoc
significante. in hiis spiritu sancto. qui ita instituit quod est
contra manicheum. nondum propalatam. i. manifestatam
esse viam sanctorum. s. celestium. viam. i. aditum
paradisi nondum apertum donec veniret christus. vel sanctorum
viam. i. christum qui est via veritas et vita. Jo. xiiii.
vel sanctorum viam. i. spiritualem intelligentiam. adhuc priore
tabernaculo. s. exteriori. habente statum. i. carna-
libus observantiis adhuc durantibus. que parra-
bola. postquam descripsit utriusque tabernaculi ritum.
hic ostendit ipsum esse typicum. primo ex ratione signi
secundo ex ratione cause. iuxta quam. tertio ex ratione temporis
usque ad tempus. dicit ergo. que parabola. i. similitudo mis-
tica et temporis instantis. s. temporis gratie parabola.
omnia enim in figura contingebant eis. i. cor. x.
ideo dicebat david. aperiam in parabolis os meum. iuxta
quam parabolam munera de panibus et huiusmodi et hostie
de animalibus offeruntur. a figurativis sacerdotibus. que
munera et hostie non possunt serviente deo in istis
facere perfectum. i. plene mundatum. iuxta conscientiam
.i. interius in conscientia. licet forte exterius faciant sed
homines sicut erat iustitia phariseorum. vel iuxta
conscientiam. i. secundum conscientiam. in animam enim nichil agebant.
infra. x. impossibile est sanguine taurorum aut hircorum
auferri peccata serviente magis solummodo in cibis dis-
cernendis. levit. xi. et deut. xiiii. et potibus. levit.
.x. vinum et omne quod inebriare potest non bibet sacerdos.

et c. et variis baptismatibus et ablutionibus de quibus
Mar. vii. omnes iudei nisi crebro lavent manus non man
ducant. et aliis iusticiis carnis .i. iustifica
tionibus carnalibus non spiritualibus. de quibus ro. x. su
am querentes statuere iusticiam. iusticie dei non
sunt subiecti. iusticiis inquam impositis. q. honus
gravis. act. xv. hoc est honus quod nec nos et c.
usque ad tempus correctionis .i. usque ad tempus gratie
in quo erant in melius corrigende. sicut peda
gogus datur usque ad tempus perfecte etatis. gal. iii.
lex pedagogus noster fuit in christo. Dicit quod
supra id. sancta seculare. glo. non spirituale. Contra. ro. vii.
scimus quia lex spiritualis. ergo sanctum est spirituale. Responsio
seculare fuit in signo sed spirituale in signato. Item
supra id. candelabra. Contra. unicum erat candela
brum. ut patet. exo. xxv. Responsio. unum erat can
delabrum tamen. sed habebat. vii. brachia in quibus e
rant. vii. lucerne. que. vii. candelabra perti
lia. ideo dicitur pluraliter. Item supra id. thuribulum aureum
Contra. nusquam legitur quod in sancta sanctorum esset thuribulum
aureum in tota lege moysi. Responsio. secundum augustinum.
thuribulum aureum vocat altare incensi quod li
citum erat intra sancta sanctorum. Contra. Jo. dicit quod al
tare incensi erat intra sancta. et extra sancta
sanctorum. et hoc habetur. levit. xvi. Responsio. ut dicit magister
in hystoriis. salomon ampliando cultum
dei fecit unum altare incensi quod posuit intra
sancta sanctorum. similiter duplex erat thuribulum. Item supra
id. in qua erat urna aurea. Contra. ii. par. v.
nichil aliud erat in archa nisi tabule testamenti.
Responsio. nichil aliud dicitur ibi esse principale. unde et ab illis
denominatur archa testamenti. Item ibidem oppositio. vi
etiam quod ibi esset liber deuteronomii. quod precepit deus. deut. xx
xi. pone in latere arche et tempore iosie fuit ibi
inventus. iiii. re. xxii. Responsio. positus fuit in late
re arche extra non intra. Item supra id. que non possunt iux
ta conscientiam. Contra. ethesio mundabat conscientiam. Responsio
loquitur de hiis que in lege erant instituta. non
solum applicata. Item supra id. usque ad tempus correctio
nis. Contra. si erant corrigenda ergo mala. Responsio.
non tamen corrigi dicitur quod est malum sed
quod est imperfectum.

Christus autem assistens pontifex et c. Descrip
sit vetus tabernaculum et ordinem eius imperfectionem. hic des
cribit novum. et eius perfectionem. ostendit autem tres effectus
hostie christi. primus est mundi redemptio. secundus no
vi testamenti confirmatio. et ideo novi. iii. eterne mun
datio necesse est ergo. In prima parte probat quod christus
per sanguinem suum nos redemit. secundo probat
a minori quod nos redimere potuit. sed enim. In pri
ma parte probat ordinem quis redemit ubi. christus assistens.
sed. per quid. ibi per sanguinem. unde dicit ergo. christus assis
tens. q. hodie et
figurantibus offerebat cum quibus incitabant in sancta
non potuit
serviente. sed christus
assistens pontifex non per tales hostias. sed per proprium

sanguinem introivit semel in sancta. legitur autem hic dicitur.
secundum quod hic quod dico per amplius est una dictio. secundo modo
secundum quod sunt due dictiones. primo modo sic. christus a unctus oleo gra
cie assistens patri ad interpellandum pro nobis. ro. viii.
vel assistens nobis ad auxilium. act. vii. ecce
video celos apertos et ihesum stantem et c. assistens inquam
pontifex ad hostiam pro nobis offerendam. supra. viii. ta
lem habemus pontificem et c. pontifex dico dator
non presentium sed carnalium. sed futurorum bonorum. scilicet pro
sentis iusticie et eterne glorie quam tempore legis futura
erat nondum presentia. prius gratiam et glo. da. do
minus inquam introivit in tabernaculum .i. celum et post
signum pro signato. ysa. xxxiii. tabernaculum quod nequa
quam transferri poterit. tabernaculum dico per amplius .i.
valde amplius quam vetus tabernaculum. quia plures
capit. sed. scilicet omnes sanctos. Jo. xiiii. in domo patris
mei mansiones multe sunt. et perfectius. quia in eterna
beatitudo. hic autem ad horam apparebat gloria
domini in quadam nubecula. tabernaculum dico
non manufactum .i. factum quod divina operatione. sed
non manufactis sicut vetus tabernaculum. ii. cor.
v. edificationem habemus a deo domum non manufactam
non manufactam dico .i. non huius creationis .i. non
consimilis creationis sicut id in heremo. quia illud factum
fuit opere humano. exo. xxvi. hoc opere divino. in
troivit inquam non per et et pro nos. et non intravit per san
guinem hyrcorum aut vitulorum. effusum sicut ut in
veteri testamento fiebat. levit. xvi. intrabat enim pon
tifex in sancta sanctorum cum sanguine vituli vel
sicut hyrci. sed per proprium sanguinem intravit
semel. scilicet in ascensione. act. i. ille dixit quod ihesus
assumptus est in celum. vel per proprium sanguinem
semel. scilicet effusum in cruce. quia christus resurgens ex
mortuis iam non moritur. ro. vi. introivit in sancta
sanctorum. scilicet celestia. que prius vocavit tabernaculum
non manufactum. supra. vi. habentes ergo pontificem
qui penetravit celos et c. introivit inquam et hoc
eterna redemptione inventa. a nobis vel a christo no
bis que in antiquis sacrificiis non potuit inve
niri. et dicitur eterna redemptio. quia et redemptio eterna.
scilicet anime immortales et fructus redemptionis eternus.
Secundo modo legitur sic. christus pontifex futurorum bonorum
scilicet dator scilicet introivit semel in sancta. scilicet celestia
et non per sanguinem hyrcorum aut vitulorum. si
cut pontifex legalis sed per proprium sanguinem
in cruce effusum. introivit inquam eterna
redemptione inventa. sicut prius exposui dico as
sistens patri. per amplius et perfectius tabernacu
lum .i. per carnem propriam que est tabernacu
lum amplius propter habitationem totius divinitatis.
et perfectius propter excellentiam sanctitatis. tabernacu
lum dico non manufactum .i. non humano opere
quia non ex virili semine. sed opere spiritus sancti. luc. i. spiritus
sanctus superveniet in te. non manufactum dico .i. non huius
creationis .i. consimilis. sicut cum aliis hominibus. quia
alii habent duplicem correctionem. scilicet corporis et penitentie.

ipē uiuicātn̄.s. pene. In ista g' ba expōe caro
xpi appllatur tabnaclm ꝓ uiuicā passi
onis. s; ampli⁹ ꝓ inhitatōm toti⁹ diuinitas.
pfeci⁹ ꝓ hundantiā sācificatōis. n̄ manu
fcm. ꝓ modū gceptōis. Ꝗo hic q xᶜ dr̄
pontifex q̄ h̄t multiplx officiū pontificis.
pⁱm̄ est hostias imolare. gᵃ. viij. oīs pōtifex
ad offēnda muna et hostias gstituitur.
sed ꝑces offerre. gᵃ. v. qui in diebz carnis
sue ꝑces ⁊c. tciū pctā gratiiora remittere.
luc. v. v. ut sciatis q̄ filius hoīs h̄t pota
tem in tra dimittendi pctā. qrtū exgeta
tos absolue. vn̄. Jo. xi. soluite eū ⁊ sinite
abire. vᵗ. templa dedicare. ps. scificauit
tabnaculū suū altissim⁹. vjᵘ. electos ordiare.
eph. iiij. quosdā posuit aplos ⁊c. vijᵘ. bn̄
ficiā gfre ut hic pontifex futōz bonoz. viijᵘ.
ecctas reconciliare. ro. v. cū inimici eēm⁹ reco
ciliati sum⁹ ⁊c. ixᵘ. crisma gfice. i. grām
dare. j. Jo. ij. uos unctōm accepistis a scō
⁊c. Si enim. hic pbat a minori q xᵉ redime
nos potuit. ⁊ primo post q mun⁹ est. scdo q
maius. qnto magis. dᵒ gᵒ. si eni sanguis hir
coz aut tauroz ⁊ cinis uitule aspsus inq
tis.s. aq qua scificabantur iudi p totum
annū. vn̄ dicebatur aqua expiatōis. acci
piebatᵘʳ eī una uitula rufa i qua nlla eēt
macula ⁊ q̄ n̄ portasš iugū ⁊ gburetatur
totalr.s. cū pelle ⁊ fimo ⁊c. ⁊ postea puluis
ei⁹ miscebatur cū aqua. ⁊ sic fiebat aqua
expiationis. qua sacdos aspgebat ppl̄m.
⁊ sic scificabatur ab irregularitatibz lega
libz, ut posš ingdi tabnaclm ⁊ sigtabat
istā aquā baptalem in qua est cinis uitule rufe
ge gbuste. i. mēius duice passionis. a qua
bap⁹ h̄t suā uirtute. si ing' hi⁹ cinis uitule
aspsus qui sigtabat sgsu memoriā passois
x ingnatos scificat. qntū ad penā pctī lega
lis leui. ⁊ xᵉ a corpali macula lepᵉ mūdas
.s. ondendo. leu. xiiij. ipē dico uales ad e
mūdatōm uite carnis. i. pene carnalis s;
legem. oīs eni aīa que morticinū tetigat
imūda erat. vij. diebz. ut n̄ liceret ei igdi ta
bnaclm. p aspsione eni aque expiatōis
mūdabatur de hec. num. xix. qnto magis
sanguis xpi. imaculatus. qui semzipm
n̄ aliam hostiam ut alij pontifices ima
culatū. qᵃ agnū. exo. xij. i. pe. i. qᵃ agni
igtaminati ⁊ imaculati. ⁊c. optulit do.
uolūtarie. ysa. liij. oblatus ē q̄ ipē uolu.
optulit inq. p spm.s. dictantem ut se
offerz. ysa. xxx. cū uenit q. fluui⁹ uioleᵗ
quē spē diui cogit. ut optulit semzipm ima
culatum. ⁊ h̄ p spm.s. qui hūidatē in
eū descend?. ⁊ ipm scificat. ysa. xi. reqescet
sr eū spē dni ⁊c. qnto magis dico eī sanguis
emūdabit. i. pfēc mūdabit gsciām nrām. n̄
tm̄ carnē. ab opibz mortuis. i. a pccīs que
dn̄r opa mortua. q̄ carent uita grē. ⁊ cau
sant uita glē. ⁊ ledūt uitam nᵉ. ro. vj. sti
pēdia pctī mors. emūdabit inq ⁊ hec ad ser
uiendum. deinceps dō uiuēti. ad drām ydo
loz. quibz siuebant pagani qui sūt dij mor
tui. sap. xiiij. p uita mortuū rogat. leg
l de ydolis. ⁊ ideo noui. hic pᵒ scdᵃ effcᵃ hostie
xpi.s. testamti noui gfirmato. ⁊ pᵒ oᵉ q mors
xpi fuit gfirmatiūa testamti noui. scᵒ pbat
exᵒ testi huani. vbi eni. iij. idē gfirmat ex. re.
.t. vn̄ nec pⁱm̄. In pⁱma pte pᵒ oᵉ gfirmatōis
noui testi effcm duplicem. pⁱmus est remissio
culpe. scdᵃ adeptio glē. repmissionē. dᵒ gᵒ.
⁊ ideo. q. ita xᵉ semzipm optulit ⁊ ideo noui
testi mediator est. i. medi⁹ dator int deū ⁊
hoīes. ⁊ h' meditatione sbali. q̄ ds ⁊ hō. ⁊ me
ditatione accntali q̄ pticipat pietates u
tusq. sicut eni mortalis cū hoībz cū iustus⁹ cū dō.
mediator inq est. ⁊ hec qui uocati sūt. i. elcī
a dō elcōne etnā. est eī dupl̄x dei uocatō.s. p
destinatōis. de qua. ro. viij. quos pdestinauit
hos ⁊ uocauit. ⁊ uocatō pñtis iustificatōis.
de qua mᵗ. xxiij. multi uocati pauci elcī. de
pⁱma loqᵘ hic. accipiant repmissionē etne
hereditatis. i. hereditatem eternā repepromissā.
de qua ps. cum dedit dilcīs.s. somp. ecce hed. dō.
⁊c. accipiant inq ⁊ hec morte xpi. sū qua
lex n̄ iuuat. intcedente. i. interueniente int
pmissionē et gpletōm. morte dico que necā
erat in redemptionem eoz pūaricatōnū que
erant sub pⁱori testamto. i. q̄ lex faciebat ex
rationali. n̄ cāli. pūaricatō. n. ppe est tns
gssio legis. vn̄ cū ratione legis erat quidē
pctā. s; nō ppe pūaricatōnes nisi large sūn
q dᵉ amb. q̄ pctm est pūaricatio legis di
ue. cetā aut lege ppe pctā dūr pūaricatō
nes. vn̄. ro. iiij. vbi n̄ est lex nᵉ pūaricatio.
vbi. n. hic pbat q mors xpi fuit gfirmatiūa no
ui testi. exᵒ testi huani. vbi pᵒ oᵉ q ad gfir
mationem testi huani mors requiriᵗ. scdo
pbat q solum morte gfirmatur. testm̄ eī. dᵒ
gᵒ. vbi eī. q. ⁊ sic morte intcedente media
tor est noui testi. vbi eī testm̄ mors nccē est
intcedat testatoris. ad gfirmatōm. sū ad h'
q sit fortis. ambulatoᵉ eī est uolūtas hoīs usq
ad mortem. vn̄ usq ad mortem sp potest
mutari testm̄. testm̄ eī i mortuis.s. testa
toribz. i. p mortem testatoꝝ gfirmatū est. a
liquin si nō inteniat mors nūdum ualz testm̄
uale.s. inmutabili ⁊ efficacia dū uiuit qui tes
tatus est. i. qui gdidit testm̄. ⁊ dr̄ n̄ uale
q̄ pt mutari. Itē q̄ dz capiui. Itē q̄ n̄ pt ex
eo hereditas adiri. Itē q̄ n̄ pot ex eo legatū
peti. Ꝗhic qᵒ sᵃ io. pontifex futoꝝ bonoꝝ

g° glo. dator non presentium. ¶ q°. deus est dator omnium
g° bonorum ¶ Resp°. non presentium solum ¶ Et sup. id inqui
g° g° natos sanctificat. glo. a corporali macula lepre.
¶ q°. talis sanctificatio miraculum est ¶ Resp°. sanctifica
re dicitur non iudicialiter efficiendo sed ostendendo et sic ad
quem consortium reducendo ¶ Et sup. id. ab o
peribus mortuis. glo. a peccatis. ¶ q°. peccata non habent
aptitudinem ad uitam. ergo non possunt dici mor
tua ¶ Resp°. mortua dicuntur methaphorice non proprie
quia carent uita gratie. ¶ Et sup. id. ad seruiendum
deo uiuenti. glo. ita tamen dicit quia sine fide
non prodest baptismus. ¶ q°. ergo non prodest paruulis qui non
possunt credere ¶ Resp°. baptismus non prodest sine fide. uel
propria sicut in adultis. uel aliena sicut. scilicet ecclesie
sicut in paruulis ¶ Et sup. id. noui testamenti mediator.
glo. medius dator inter deum et homines. ¶ q°. me
dium dicitur ab extremis. Christus uero est deus et homo.
¶ Resp°. medium dicitur uel per conuenientiam cum utroque
extremo uel per distantiam ab utroque. ¶ Et sup
illud. eorum preuaricationum. glo. tamen fuit preciu
nostrum ut saluari non possemus nisi ipse pro nobis
moreretur debitoribus mortis. ¶ q°. Aug. dicit
quod fuit alius modus liberationis nostre deo possibilis.
¶ Resp°. aliter non saluari poteramus de iure stricto
scilicet per uiam condigne satisfactionis. sed possemus aliter
de relaxatione iuris stricti.

Unde nec primum quidem etc.

Hic probat quod mors Christi fuit confirmatiua noui
testamenti per exemplum seu auctoritatem ueteris testamenti. et primo ostendit
quod testamentum ueteris confirmatum fuit sanguine.
secundo probat hec legis auctoritate. tertio eodem. iii. addit
quod et tabernaculum dedicatum est sanguinis
aspersione. etiam tabernaculum. quarto quod omnis
legalis mundatio fiebat sanguinis effusione.
et omnia pene. dicit ergo. unde. quasi ita testamentum confir
matur morte testatoris. Unde quia ita est. nec primum
in aliquid testamentum. scilicet ueteris. dedicatum est. id est confir
matum. sine sanguine. in figuram futuri testamenti no
ui quod sanguine Christi sit confirmandum erat. lecto enim
prius omni mandato legis. scilicet morali. cerimoniali
et iudiciali. hec enim erant tria genera mandatorum
in lege de quibus. deut. vi. hec sunt uerba et cerimo
nie atque iudicia que mandauit deus uobis. lec
to inquam a moyse uniuerso populo. sicut habetur exo.
xxiiii. accipiens ipse moyses sanguinem uitu
lorum. id est que in creatis aris fecerat. et hircorum. de
hircis tamen non legitur. sed tamen factum fuisse creditur. quia sic fiebat
tabernaculi purificatio. leu. xvi. sanguinem dico
cum aqua mixtum quo signabatur mundationem futuram per
aquam baptismi. uirtute passionis Christi. propter quod de
latere Christi exiuit sanguis et aqua. Io. xix. In
baptismo enim fit redemptio a pena per sanguinem. sed mun
datio a culpa per aquam. et etiam cum lana coccinea.
et ysopo. de quibus fiebat aspersorium. ut num. xix.
hec tamen non inueniuntur in lege quod ita factum sit. sed tamen
credendum est ita fuisse factum in signum quod mistri ecclesie

signati per hec aspersorium debent habere consorcio
nem conformem passioni quod signatur in lana coccinea. sicut
enim de lana fit uestis qua homo induitur et orna
tur sic et exterior conuersatione ornatur. debet enim cum
hec suauem humilitatem interius quod signatur in ysopo. que est
herba pura adherens terre. accipiens inquam hec. ipsumque
librum aspersit. in signum confirmationis testamenti. et omnem
populum. in signum future redemptionis. ac si diceret.
sic effundetur sanguis mediatoris legis. aspersit
inquam dicens. hic sanguis testamenti confirmator sup
plere est. testamenti dico quod mandauit ad uos deus. et
signanter dicit mandauit tamquam ad absentes
absentibus enim datum est illud testamentum. remanserunt
enim ad pedes montis sed solus moyses ascendit
exo. xix. sed testamentum nouum presentibus datum est. dis
cipuli enim ascenderunt in montem cum domino. unde ubi
dixit dominus mt. xxvi. hic est calix noui testamenti in meo
sanguine. nec solum testamentum est in sanguine. sed et ta
bernaculum quod post testamentum in lege dignius erat
et omnia uasa ministerii. id est que pertinebant ad misterium ·/·t
tabernaculi. similiter aspersit sanguine. in signum quod ecclesia
sanguine Christi dedicanda erat. et omnia uasa eius.
id est cuncti fideles qui dicuntur uasa. ii. thi. ii. in
magna domo non solum sunt uasa. hic tamen aspersio
tabernaculi non fuit facta tunc quando fuit facta confir
matio testamenti quia nondum adhuc factum fuit taber
naculum quod postmodum factum fuit. Unde primum factum fuit
exo. xxiiii. secundum. leui. xvi. in die purificationis.
et quasi id est sanguine. et per quia. quia omnia pene secundum
legem in sanguine mundantur. pene dicit
quia quedam uasa sola aqua lauabantur. uel sic dicitur
pene quia ipsa facta erat illa mundatio. uel pene dicitur
quia per aquam aspersionis aliquando fiebat mundatio. non
sanguine de nouo effuso. sine aqua expiationis
que fiebat de cinere uitule ruffe. primo tamen effundeba
tur sanguis eius deinde comburebatur et commisce
batur cinis eius cum aqua et fiebat aqua expiatio
nis qua mundabantur per totum annum. et sine san
guinis effusione uel tunc uel ante. non fit remissio peccatorum
secundum legem. ¶ Nota hic multiplicem effectum san
guinis Christi. primo enim nouum testamentum confirmat. luc. xxii.
hic est calix noui testamenti in meo sanguine. secundo
sacra sanctificat. unde Io. xix. exiuit de latere eius
sanguis et aqua. iii. maculas lauat. apoc. i. lauit apo·i
nos a peccatis nostris in sanguine suo. iiii. mentes
inebriat. ps. calix inebrians quam preclarus est. v°. ab
exterminatore protegit. exo. xii. erit uobis sanguis
in signum in edibus. vi. peccata remittit. mt. xxvi.
qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.
vii. mundum redimit. i. pe. i. non corruptibilibus auro
uel ar. red. estis. sed precioso sanguine etc. viii.
celum aperit. ut supra ergo est. per proprium sanguinem introiuit
semel in sancta. ¶ Nota etiam quod hic ponitur triplex effectus san
guinis Christi. scilicet ecclesie mundatio et post hic hodie quam Christi
oblatio in mundando efficaciam. secundo eiusdem
sufficientiam. ut uos sepe. iii. quod eam non esse iteranda.

exemplaria. In prima parte primo ostendit quod per hostiam christi
fit mundatio celestium. ibi. probat per effectum. secundo glo.
non enim. dicit ergo. necesse est ergo. quia lex ita precepit
et moyses ita fecit ergo necesse est exemplaria quidem. id est
figuras celestium tabernaculum. scilicet et vasa legalia
hiis prodictis mundari. contra. sed ipsa celestia signata
per ista. scilicet ecclesiam mundari simpliciter melioribus hosti
is quam istis. id est hostia que quamvis ex operatione ad sig
na plura precedentia in lege pluraliter designatur. quia
per omnes omnes illas hostias legales figurabatur.
non enim. quasi et vere per hostiam christi mundantur ec
clesia quod patet ab effectu. non enim etc. vel sic. quasi et vere
hostia melior est quam ille hostie quod patet non enim ihesus in
troivit per propriam hostiam in sancta manufacta. id est in
sancta et in sanctorum. ij. cor. v. edificationem habe
mus domum non manufactam. sancta dico que sunt tantum
exemplaria. id est figure verorum. id est celestium. sed in ipsum
celum verum non figuratum per illa significatum. ac
tuum. dicit quidem ihesus assumptus est in celum. intro
ivit inquam ideo ut appareat nunc post consummatio
nem et in hoc tempore gratie. vultui dei. id est presentie
dei pro nobis ad interpellandum. supra. vij. accedens per
semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum
pro nobis. neque ut sepe. hic ostendit hostie christi sufficientiam
ubi ostendit quod christum pluries offerre non oportuit. sed
quod semel sufficienter oportuit. neque autem. dicit ergo.
intravit inquam. quasi ita introivit ut appareat vultui dei pro
nobis. non ita appareat simpliciter. scilicet ut sepe offerat se
metipsum. id est sepe paratur. quemadmodum pontifex le
galis. qui non potest se offerre vultui dei nisi oblatione
iterata intrabat in sancta sanctorum per singulos annos
in sanguine alieno. scilicet vitulorum et hircorum. ut
habetur exodi. xxx. et levitici. xvi. et supra. c. alioquin. si
oporteret eum sepe offerre. oportebat eum frequenter
pati. incipiendo ab origine mundi quia ex tunc
peccatum incepit. prima quidem die fuit peccatum an
geli. sed non pro hoc pati oportuit quia erat irreme
diabile. sed. vi. die fuit peccatum hominis. totus autem id
tempus dicitur origo mundi. nunc autem. ne esset pre
dictum inconveniens. apparuit semel per hostiam suam.
id est per hostiam suam semel oblatam. non per alie
num sanguinem sicut pontifex legalis. apparuit
inquam in consummatione. id est in fine seculorum. i. cor.
x. nos sumus in quos fines seculorum devenerunt.
et hoc ad destructionem peccati. ut. scilicet reatus dimit
tatur non ut fomes destruatur. et quemadmodum. hic
ostendit oblationem christi esse iterandam et primo ostendit quod christus sicut ce
teri tamen semel in primo adventu mori oportuit. secundo.
quod in adventu secundo immortalis apparebit. secundo. dicit
ergo. et quemadmodum statutum est hominibus semel mori. le
ge. scilicet nature destitute non instituere. genesis. ij. in quocumque
die comederis ex eo morte morieris. et ro. viij.
corpus quidem mortuum est propter peccatum. unde et ipsi enoch
et helyas ab hoc statuto non eximuntur immo mo
rientur ut habetur apo. xi. post hoc autem. scilicet semel mori
instat iudicium generale post. semel enim ... autem

est eius iudicium particulare. de quo ac. xxv. sic. et adhuc
scilicet necessitate et lege nature et christus semel non sepe oblatus est.
statutum enim nature quod debetur non est transgressus sed idem passus
legem quam ipse tulit. oblatus inquam ad multorum exhau
riendum sed ad omnium sufficientem exhauriendum peccata
que tamquam abyssus inundabant. os. iiij. male
dictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium
inundaverunt. secundo. id est in secundo adventu veniens
ad iudicium sine peccato. dicitur uno modo sine peccato. id est sine simili
tudine carnis peccati. non enim veniet in infirmita
te sed in maiestate. luc. xxi. tunc videbunt filium
hominis venientem in potestate magna et maiesta
te. vel sine peccato. id est sine hostia pro peccato. tunc enim
non erit hostia peccati sed remunerator meriti. ac. xx.
redde illis mercedem suam. sine peccato inquam apparebit qui
in primo adventu quasi latuit. venit et de nocte venit.
sap. xviij. dum medium silentium etc. sed tunc apparebit
quia sicut fulgur veniet. luc. xvij. apparebit inquam ex
spectantibus se per certam spem. et hoc in salutem
eorum. scilicet et ideo dicitur. xxx. beati omnes qui exspectant te.
et luc. xij. nos similes hominibus exspectantibus dominum suum
etc. Hic queritur super illud. sanguinem cum aqua. glo.
baptisma ac passio christi simul sunt alterum sine altero non
valet. Contra. in articulo necessitatis salvatur
quis sine aqua virtute passionis. Responsio. lex ubi
non est necessitas que excludit baptismum sed contemptus.
Item super illud. sine sanguine non fit remissio. glo. per
aquam aspersionis fiebat aliqua remissio peccatorum
Contra. ergo aqua aspersionis conferebat gratiam. Responsio. glo.
loquitur de remissione quo ad penam legalium
irregularitatum. non quo ad culpam. Item
super illud. quemadmodum pontifex. glo. idem christus est sacer
dos rex et hostia. Contra. diversitas debet esse inter regem
et sacerdotem et hostiam que offertur. Responsio. idem est
non secundum idem. nam rex secundum divinitatem. sacerdos secundum
animam. hostia secundum carnem. Item super illud. ad des
tructionem peccati. glo. ut mala iam dimittuntur. Contra.
nec antiqui dimittebantur quia peccabant voluntate non
necessitate. Responsio. dimittebantur non ad culpam sed ad
penam detentionis in limbo. Item super illud. statutum
est hominibus semel mori. Contra. lazarus et multi alii
sunt mortui pluries. Responsio. semel mori ex communi
statuto est. sed pluries ex speciali causa et dispensatione.
Item super illud. sic et christus. glo. eadem necessitate et iure nature.
Contra. christus non habuit necessitatem contractam sicut nos
Responsio. eadem necessitas est in genere non in specie. vel eadem
est sed non eodem modo habita. Item super illud. ad exhau
rienda multorum peccata. glo. alia hostia sufficiat
ad exhaurienda peccata multorum non omnium. Contra. hos
tia infinita sufficiat pro infinitis. Responsio. sufficit
de se sed defectus est ex parte reptorum. Item super illud.
exspectantibus se in salutem. glo. quia non ex neces
sitate sed voluntate pro peccatis eorum mortuus est. Contra.
assumptionis defectus in christo. ergo necessitate moren
di. Responsio. intendit excludere necessitatem con
tractam sed non voluntarie assumptam.

Q°
q°
R°
q° R°
q°
R°
q°
R°

c. x.

Umbram enim habens lex etc. Ostendit
insufficientiam et reprobationem veteris testamenti per comparationem novi. c. viii. et per ritum et figuram tabernaculi. c. ix. hic ostendit hoc idem per reprobationem legalis sacrificii et hoc tripliciter probat. primo ex offerentium
qualitate. secundo ex divina reprobatione. secundo ingrediens
tertio ex sacrificiorum frequenti iteratione et omnis sacerdos.
In prima parte qualitate offerentium ostendit dupliciter.
primo quia per sacrificia legalia non fiebat eorum
a peccatis eorum mundatio. secundo quia fiebat sola peccatorum
recordatio. ibi in ipsis. In prima parte primo
affirmat. secundo probat. alioquin. In secunda sub ponit
quod fiebat peccatorum commemoratio. Secundo quod non fie-
bat ablatio. impossibile. Dicit ergo umbram enim. quasi dicit
oblatus est exhauriendo peccata et hoc utique ne-
cesse erat quia per legem non poterant exhauriri. enim quia lex habens umbram. i. exemplar et ob
scuram similitudinem non autem in nova lege ex
pressam. Unde dicitur. Jer. ix. vi. ve nobis quia declina-
vit dies quia longiores facte sunt umbre vespe-
ri. ex. v. sunt signa expressissima sicut aqua
signum gratie mundantis. umbram dico futurorum bo-
norum. i. eorum bonorum que futura tunc erant.
et nunc exhibita. s. gratie et glorie. non autem hanc sim-
ple ipsam ymaginem rerum. i. perfectam speciem. s.
ipsam veritatem. ymago enim secundum hylarium est species indi-
ferens. nunquam potest accedentes pontifices introi-
mittit alios perfectos facere. virtutibus. neminem enim
adduxit lex ad perfectionem. supra vii. accedentes di-
co per singulos annos. i. licet ita frequenter accedant.
accedentes inquam eisdem ipsis hostiis. i. cum hos-
tiis quas lex precipit. quas hostias offerunt sa-
cerdotes indesinenter. quia bis in die. ut habetur exo.
xxix. Unde si lex haberet aliquam virtutem utique tales ho-
stias et ita frequenter offerentes iustificarentur. alio-
quin. si. s. perfecti facerent accedentes cessassent
offerri hee hostie. ideo quia cultores semel. i. perfecte
mundati per has hostias. non haberent ultra con-
scientiam peccati commissi. et ita pro eius expiatione non
amplius offerrent. sic medicina nullum ut mor-
tuo iam sanato non apponitur. sed quia has hosti-
as non fiebat peccatorum remissio. sed potius in ipsis
hostiis per singulos annos oblatis fit com-
memoratio peccatorum. eorum, non amotio. Unde constat
quod peccata manent in offerentibus. voluit enim deus
ut offerendo essent memores suorum peccatorum et
sic quererent medicinam. impossibile. quasi ita in ipsis
fiebat peccatorum commemoratio sed non amotio. impos-
sibile est enim sanguine taurorum et hyrcorum. quasi
utique sanguis erat sine ulla virtute sibi di-
vinitus imposita. sicut vis imposita est aque in baptismo.
auferri peccata. sed potius sanguine. quasi agni incontami-
nati et immaculati ihesu christi. i. pe. i. Ideo hic
quod lex umbre comparatur quia sex rationes. quia sol iusti-
tie nondum ortus sed orturus erat. Mal. iii. Vo-
timentibus nomen meum. orietur sol iustitie. secundo quia
obscuritate occulte cognitionis habebat. unde
nocti comparatur. Ro. xiii. nox precessit. tertio quia in
ea frigus corporis ad bonum opus operandum regnabat. eccl. xliii. frigidus ventus aquilo
flavit. iiii. quia indistincte incarnationis mis-
teria sicut hominis lineamenta figurabat quia fi-
nis legis christus. Ro. x. et omnia in figura contingebant eis. i. cor. x. v. quia via pueros. i. ipsos timore coherebat. Gal. ii. eos qui timo-
re mortis per totam vitam erant obnoxii ser-
vituti. vi. quia sibi intententes. i. de legis o-
peribus gloriantes fallebat. Ro. iii. ex operibus
legis non iustificabitur omnis caro. secundo ingrediens. hic
probat reprobationem sacrificii legalis ex divina reprobatione. et primo ad hoc probandum inducit auc-
toritatem. secundo ponit eius ad propositum aptationem supra. In prima parte auctoritas primo exprimit veteris sacrificii reprobationem. secundo novi
introductionem. tunc dixi. veteris sacrificii re-
probationem ostendit. primo quo ad indigniora
secundo quo ad digniora. holocaustomata. Dicit
ergo. ideo. quasi vetus hostia non sufficiat christi
sufficiat. ideo ad hoc confirmandum ingrediens
mundum. ipse filius dei per carnis assumptio-
nem qui prius erat in mundo et ubique per di-
vinitatem. Jo. i. in mundo erat etc. et post
in propria venit. dicit loquens. s. patri. hostiam
de animalibus et oblationem de ceteris rebus noluisti
o pater in tempore. s. passionis. vel aliter. quod omnibus
sacrificiis prefuit. Unde finis est omnium sac-
rificiorum sicut optimum in unoquoque. aptasti
michi. i. aptum ad offerendum dedisti michi quia
passibile et mundum. holocaustomata. quasi non
solum illa indigniora noluisti. sed etiam holo-
caustomata ceteris digniora que deo tota-
liter incendebantur. sicut habetur levit. vi. Unde
et holocaustum dicitur ab holon quod est totum et
cauma quod est incensio. et pro peccato. i. et ob-
lata pro peccato. hec dicit quia non omnia offerebant
pro peccato. sicut habetur levit. vii. non tibi placuerunt
a tempore. s. passionis. statim secundum Jo. post di-
vulgationem novi evangelii secundum Aug. tunc dixi.
hic exprimitur novi sacrificii introductio. Unde
primo declarat temporis oportunitatem. ii. causam mo-
ventem. In capite. Dicit ergo. tunc. quasi quando
vidi omnia tibi displicere et corpus aptum michi
datum. dixi non illo sed ego. ecce venio. i. tunc
veniam ad offerendum me. ysa. xxv. dicetur in
illa die. ecce deus iste non iste. et hoc ut faciam
voluntatem tuam deus. i. ut complerem volun-
tatem tuam de salute hominum quod lex facere non
potuit. et hoc quia in capite libri etc. hoc dupliciter
legitur. uno modo de libro incarnato. alio modo de
libro creato. primo modo sic. in capite libri.
i. in filio dei qui est caput meum secundum hominem.
quia caput christi deus. i. cor. xi. quia quid sit liber

humani gñis. psa. xxij. sume t' libz gñde r c.
In capite qđ huī libri. i. in ḡsilio dei. scrip
ē de me. i. immutabili pordinatū. me. s. p
salute hoim offend. scđo mō leḡ de libro
creato sic. In capite libri. s. psalmoz qui
simplr lib' appellatur pp̄ frequētia usus.
r pp̄ scripture dignitatem. In capite iqua
huī libri. i. in p̄ ps quiescit capiut oīm
psalmoz scptū est de me ut faciem uolū
tate tuā. ñ meam. In p̄s ei illo dr. In le
ge dñi uoluntas eius. ps. xxxvij. ñ mea uo
luntas s; tua fiat. Nota hic q̄ col' xp̄i
sunt optime aptatū. p̄mo q̄ i ipsa ḡcep
tione statī linoatū r figuratū. Ie. xxxi. mu
lier circūdabit uirū. scđo q̄ op̄ h̄r. s. sāficatū.
luc. i. q̄ ex te nascetur scm. iij. q̄ dinitate
inhitante repletū. colo. ij. In ipso hītat
plenitudo diuinitatis corpalr. iiij. q̄ aūc re
genti in ullo ḡsum. in nob' ūo raro ḡcu
piscat aduisus spm. gal. v. supi. hic ponit
auctis ad p̄positum aptatōm. vbi p̄ oc
ex ea sacrificiorz r testōz ḡmutatōnē.
scđo mutatōis utilitatem. in qua uolūte
dr ḡ. supi. q. nec solū notat h̄ auctas hos
tie legalis insufficiam. s; r t'ncłōm ueti
testi. supi' ei dicens xp̄c filiꝰ p p̄pham q̄
hostias de alibz r obloes de tre fructibz
r holocaustomata que totalr offerebant
r p pccō. i. que r p peccāt offerebant. no
luisti q̄tū ad indignioza. s. obloes r hos
tias. nec placita sunt tibi. quo ad digniora
. s. holocaustomata. que tñ ḡ legem offe
rūtur. hec idō dicit ne ideo displicere ui
deantur q̄ ñ offerent ḡ lege. r dicel r hec.
tūc dixi ecce uenio. qūi uidi p̄dca ē dis
plicere. illud tūc ap̄ applicat ne. ij. cor. vi.
ecce nc̄ tp̄s acceptabile. uenio inq̄ ut fa
ciā uoluntatē tuā. hec inq̄ dicens filiꝰ p
p̄pham auf'. i. auferend' oc. p̄m. s. sacrifici
um r p hec r testm̄ ḡ id dan̄. ix. i dimidi
o ebdomade deficiet hostia et sacrificiū. ut
fert inq̄ p̄m. ut sequās. s. sacrificiū r r tes
tamentum. statuat. i. stabile faciat. ps. ult.
ecce ego nobiscū sū oībz diebz r c. s. in sacro
altaris. in qua uoluntate. i. oblone ḡ uo
lūtatē fcā r uolūtarie oblata sāficati su
mꝰ. i. ad fcā pccōz purgatōne regnali q̄
h̄ erat uoluntas dei sāficatio urā. i. thes.
iiij. sāficati inq̄ per oblōm corpis xp̄i ihu.
ipse. n. p nob' sāficauit seipm. Io. xvij.
p oblōm dico semel fcām in re q̄ tñ cotidi
ē fit in sacratu ḡmemoratione. luc. xxij. h'
facite i meā ḡmemoratōnē. Hic q̄ sic illd.
alioqñ cessassent. Con̄. hostia noua suffīat
p̄tat. ḡo offerri cessare debuit. Re. no
offertur iam in re sicut i cruce fcām ē s; in
sacro. Ite sup id. eo q̄ nullam hrent. Co. nllus
pōt uiuari ita i uita ista q̄ ñ heat ḡscīam
pcc̄i. ḡ id. Io. i. si dixim' q̄ pccm ñ hmus r c.
Re. nllus pōt eē diu sn̄ ḡsciā uenialis. s; pot
eē sn̄ ḡsciā mortalis. ul' dō q̄ nllus pōt eē sn̄
ḡsciā pcc̄i timida. s; pōt eē sn̄ ḡsciā certa.
Ite sup id ibid. glo. dr. q̄ p̄ma hostia nil ua
lebat idō sēa offerebatur. Con̄. si nich ualebat
idō ḡo p nichil r inutilr a dō instituta fuit.
Re. ñ ualebat ad eūnd' s; ad significandum.
Ite sr̄ id. in ipis ḡme. p. sit. Con̄. sir i frequē
tatione noue hostie ḡmemoratio pccōz fit.
ḡo nec ipa purgare sufficit. Re. ñ ē sile
q̄ noua hostia ñ repetitur p sua ifirmita
te. q̄ sp̄ eadem offertur. s; p nra q̄ coti
die peccam'. Ite sr̄ id hosti. r ob. noluisti.
glo. id a tp̄e passionis. Con̄. imo ul' q̄ nec
ante. q̄ lex r p̄phe usq; ad iohem. ps. xi. Re.
usq; ad iohem dr lex durasse ñ q̄ tūc fini
nata sit. s; quia usq; tūc fuit in pleno sta
tu. ideo ū ei eiꝰ r regū eloz. et legis eua
cuatio p̄dicabatur. s; ex tūc in casu fuit in
inclinatione ad casum. q̄ r noua lex tra
debatur r noua sacra instituebantur. Ite sup
illud. holocaustomata. glo. a tp̄e passionis
ceperunt illa dō displicere. Con̄. aug. dr i glo.
gal. ij. q̄ adhuc licebat ea suari usq; ad temp'
gr̄e diuulgate. Re. displicuisse dn̄i deo
a tp̄e passionis q̄ū fiebat spem in eis ponēdo.
ñ si fient q̄ cum reuerentia sepeliendo. Ite
sup id. tūc dixi. glo. qū tibi oīa displicere uidi
Contra. prius uenit quam illa displicue
rint. Re. prius uenit in carnē s; ñ in crucem
ubi se optulit r simul sacrificia euacuauit.
vn̄ glo. ecce uenio ad me offend'.

Et omnis sacerdos quid et cetera.

hic ē oc ipsōm legalis sacrificiorz ex ei' frequē
tatione r p̄ oc q̄ sacrificiū legale frequē
tare optuit. ſo q̄ x̄ semel tm̄ optulit. hic
aut'. tāo idne p̄bat q̄ plies offerre necē ñ
fuit. vna enī. quarto ad hec ḡfirmandum
necitatem inducit auctem. ḡtestatur. ū
p̄mo allegat auctem. scđo ponit illa auctis
positione enī. tāo ḡcludit ex aucte. vbi aut'.
dicit ḡ. r oīs. q. ita pōtifex p singulos an
nos offerens ñ pueniunt ad ḡsumatōm sic r
oīs sacdos legalis p̄sto est. i. paratus cotidie
ministrans in munibz r ordibz r offerens sepe
easdem hostias de alibz. hec idō addit ne quis
dicat q̄ plus ualebant obloes sacdotū quā
pōtificum. q̄ sepiꝰ offerebant. que hostie nūq̄.
. i. nullo tp̄e. possunt auferre pcc̄a quo ad culpā.
r ḡmunia que ueniunt. r idō frequenter offerūtur.
hic aut'. s. xp̄s cuiꝰ hostia sufficiens est. of
ferens unam hostiam sufficientē. s. seipm
p pccīs totiꝰ mūdi. ipē enī est p̄piciatio pro

pecc mls. n p mlt a tm. s3 x toti mudi. i. Jo.
.ij. ipe mgr sic offens sedet. i. quiescat ia per
acta obedia. n adhuc mlt cotidie. in sepi
tnu. i. sn fine. In dextra dei. i. in poriorib3 bo
nis pris aj. ule. postq lauatis est eis assup
tus est in celu t sedet a dextr dei. t s. viij.
tale hmus pontifice qui osedit in dextra sedis
magnitus ipe dico. de cetero. i. de eo q restat. s.
de gla bo3 t de pena repbo3. expectas. i. pa
tient tolans. t si pena. donec inimici ei. i. re
pbi t predres ponant scabellu pedu ei. i.
plene ei sbiciantur. t subiecti appareant t
hc n voluntarie in pnta. ul de necitate in
futo. i. cor. xv. oz illu regnare donec ponat
omis inimicos sub pedib3 ei. vna ei. q. ita
vna tm hostia optulit. Vna. n. oblce. s. se
ipo osumauit electos i ituitib3. ipos dico sacti
cates a uiciis. vn i passice dixit osumatu
est. Jo. xix. ysa. x. osumato abbreuiata i
undabit iusticiam. osumauit mqm in sempi
tnum. i. qua diu durabit hc sclm. sicut ei
vn sol si mudus duraret in sempitnu suffi
ceret oib3 illuiandis. sic x sui ei passio oib3
sactificandis. otestatur aut. q. nec solus ego
hc affirmo. aut s3. sps. s. otestatur. i. sa
meu otestatur osuo s. ulta ura de sactificato
ne t osumatoe facienda p xpm. postq ei
dixit ipe sps. s. in Je. xxxi. hc est testm. no
uu. s. q testabor. ego ipe per memetipm. n
p muliteru ul notariu. sic ueteris testm p an
gelum. et p moysen. lex eni p moyse da
ta est gra t ueritas p ihm xpm fca e. Jo. i.
testabor mq. ad illos. i. ad omis fideles. s. n
sicut lex uetus data est uni pplo. s. filiis
isrl. post dies illos pmiciatis. postq inqm
hc dixit. dicit dns. i. hc addit q seqr ad osu
matois t sactificatois pdce pbom. addit mq.
hc dando. q. testabor inq. dando leges me
as. ex mea mera uolutate egredientes. qd
n lex uetus. in corda ipo3. i. i uoluntates n
i tabulas lapideas. exo. xxxi. os. ij. ducam
ea in solitudine et loqr ad cor ei. t i mentes
eo3. i. intelligentias. superscriba. i. desup scri
bam eas. sup mente eni sunt t indiget ho
ad hc adiutorio supno. s. gre. t h ptinet
ad osumatom. t pco3 t in se. t iniqtatu
eo3 in pxim. iam post tempus gre n re
cordabor. i. ad etna penam n recordabor
mq. amplius nec hic nec in futo. t h ptinz
ad sactificatione. vbi aut. q. ecce hic d3 re
missio pco3 fca p xpm. vbi a hor pco3
remissio est pfca iam n oblo est facienda.
p pco. i. cessat hostia legalis. Quod hic
q hostias ita frequent offerri do in lege sta
tuit pp multas cas. pmo pp ydolatrie de
clinatom. leui. xvi. adolebit adipem suam

tatis dno. t nequaqm imolabut ulterius sacficia
sua demoib3. ij. pp uerit sacficiorum uaria figu
ratione. vn. i. cor. x. oia in figura otigebat
illis. iij. pp superbo3 t lasciuo3 hom t depssi
onem. act. xv. h est hom t c. iiij. pp exerci
tatem offerentiu deuotom. vn in extractoe
tabnaculi noluit q offerent nisi uoluntarii
exo. xxxv. v. pp iniro3 spualiu osolatom ut
initim de absentia signati oforterentur
in psentia signi. vn dicebat. Je. vi. ue nob
q declinauit dies t c. vi. pp pp ad templ
reuerentiam t oggatom. Habentes itaq. hec
est tcia pars pncipalis totius eple. postq eni
o xpi excellentiam t dignitatem. a. c. i. usq3 ad
.c. viij. t deinde testi ueteris insufficientiam t ipi
fctione ab. viij. c. usq3 huc. hic tcio subdit
moralem istructom usq3 ad locu illu. ulti
mi capli. orate p nob. diuidit at h pars
in tres ptes. pmo enim po exhortatio ad
fidem. c. isto t xi. sedo ad paciam t pacem.
.c. xij. tcio ad bona oulsatom. c. xiij. In p
ma pte pmo po exhortato ad fidem ex pte
ipo3. sco ex pte fidei. c. xi. In pma pte pmo
hortatur ad fidem pp utilitate fide tenetiu.
sedo pp dampnu apostatantiu. uolutarie.
tcio ex precedenti ostantia ipo3. rememora
mini. In pma pte osidatione ingredien
di cu xpo in celis pmo monz plena fidem
hre. sedo spei ofessom firmit tene. teneamus.
tcio ad hc se inuicem puocare. et osideremus.
In pma pte p o qua osidatoe fides sit te
nenda. sedo qualis t quanta. accedam. d
g habentes. q. ita una e hostia sctificat t osu
mat t q sic est t quia talem hr hmus sacer
dotem. itaq. nos o frs t i carne t i fide ha
tes fiduciam. i. cti tudine in introitu sco3
.i. de introitu sco3. s. q cu x intrabimus i sca
sco3 celestia. vbi ei ego sum illuc et minister
meus erit. Jo. xvi. t hc in sanguine. i. per
sanguinem. xpi. q uia. i. que initiu initiauit
nobis ipe x. q pmus ascendit. mich. ij. asce
dit pandens it ante eos uiam dico noua. q
nllus ante illu intrauit. t uiuente. i. pma
nentem. q deceto n claudetur. ipe eni apit
et nemo claudit. apo. v. ysa. xlv. apia ante
eu ianuas t porte n claudent. initiauit inqm
p uelam. i. carne sua. loqr ad similitudine
legalis pontificis. qui p mediu uela intrabat
in sctasco3. sic t c xps p uelam. i. carnem
suam. i. p passione qua in carne sustinuit
intrauit t nos post eu intrabimus i celum
t d3 caro sua uelam. q e uelam diuinitatis.
q habitu inuentus est ut homo phil. ij. uel t
q sub uelamine spe3 sumitur i uiaticu
.s. in sacro. t hr habentes sacerdote magnu. ut
que ma si introitus est p sacerdotem magnu

p oibz. g°. vij. inueniuntur q̄ue sto ude &c. et ecc̄. xliiij. ecce sacerdos magnus sacerdote dico sedem dei constitutum .i. super ierlm dei. g°. iij. que dom⁹ sum⁹ nos habentes ingrᵉ hec accedam⁹ ad introitum sedem. cum uero corde non ficto .i. pleno intellectu. hec salte si non possum⁹ cum intellectu pleno. tamen in plenitudine fidei .i. omni credendorum integritate. et bonorum operum perfectione. quia fides sine opibz mortua est. Jac. ij. et possumus utique accedere quia sum⁹ aspersi corda non corpora sicut iudei a consciencia mala .i. hinc corda spiritualiter aspersione sanguinis xpi mundata. et hoc quantum ad remissionem uenialium actualium. et abluti corpus aqua munda. lapi. s. mundata a peccato quod per carnis concupiscentiam trahitur. quantum ad remissionem originalis. eze. xxxvi. effundam super uos aquam mundam &c. teneamus. hic hortatur confessionem spei firmiter tenere. et primo ponit admonitionem. secundo acquiescendi rationem. fidelis. dicit g°. teneamus. q. ita accedam⁹ in plenitudine fidei et quicquid acciderit teneamus spei nostre confessionem .i. spem et confessionem. cui⁹ spes est causa. indeclinabilem .i. non declinantem ad dextris uel sinistris. in prosperis uel aduersis. qui enim hesitat similis est fluctui maris qui uento mouetur et circumfertur. Jac. i. et consideremus. hic monet eos se inuicem ad facta prouocare et hoc triplr. primo considerando. secundo conmanendo. non deserentes. tertio consolando. sed consolantes. dicit g°. et ad hoc .s. faciendum consideremus inuicem alter alterum et hoc in prouocationem caritatis in affectu. ut .s. unus prouocet alterum ad amorem et caritatem. pu. xvij. frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. et in prouocationem bonorum operum in effectu. et dicat consideremus inuicem. in prouocationem &c. non ad irridendum. sicut iudei. ecc. xiij. nequam est oculus iuidi. non ad obseruandum ut iudei xpm. luc. xiiij. et illi obseruabant eum. non ad accusandum. sicut dyabolus. apo. xij. proiectus est accusator fratrum. non ad calumpniandum ut detractores. ro. i. detractores deo odibiles. consideremus dico. magis nec dico non deserentes tempore persecutionis collectionem nostram .i. sociorum nostrorum in fide. sicut est consuetudinis. que altera natura est et difficilis ad mutandum. Je. xiij. si potest ethiops mutare pellem suam &c. quorundam qui ad tempus credunt et ad tempus recedunt in tempore temptationis. et dicit quibusdam. quod est signum particulare quia tales a caritate in partem recedunt. sed potius sim⁹ consolantes inuicem. i°. thess. ult. consolamini pusillanimes. et tantomagis consolamini quanto magis .s. iudicialis appropinquare diem tribulationis q. per passionem. que dicitur dies anthonomasice quia nox que faciebat umbra carnis tollitur. et dies eternitatis elucescat. luc. xxi. leuate capita uestra ecce appropinquat redemptio

uestra. Quod h'. quia sedem collectionis non est deserenda propter multas utilitates. primo propter mutuam supportationem infirmitatum. eph. iiij. supportantes inuicem in caritate. ij°. propter corroborationem contra casum. eccl. v. ve soli quia si ceciderit &c. iij. propter mutuam defensionem contra aduersarium. pu. xviij. frater qui iuuatur a fratre q. ciuitas firma. iiij. propter mutuam exhortationem ad bonum. col. iij. docentes et commonentes uosmetipsos in psalmis et ymnis. v. propter terrorem demonum. cant. vi. terribilis ut castrorum acies ordinata. vi. propter participationem suffragiorum. ps. particeps ego sum o. ti. te. vij. propter diuinam consortium. mt. xviij. ubi duo uel tres congregati in nomine meo &c. viij. propter maiorem efficaciam orationum. mt. xviij. si duo ex uobis consenserint &c. ix. propter mutuam edificationem per exemplum. i°. thess. v. edificate alterutrum sicut et facitis. Hic quaeritur sed videtur quod nunquam possunt auferri peccata. Contra. leu. vi. orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius et dimittetur ei. Responsio. non dimittuntur uirtute sacrificiorum sed contritionis non forte quo ad penam legalem non quo ad culpam. Item super id. offerens unam hostiam glo. que saluare potest. Contra. hostia ista est caro xpi. sed caro agit in animam ergo non potest animas saluare. Responsio. caro ut caro non saluat. sed ut unita diuinitati. Item super id. sedet in dextera dei. Contra. act. vij. uideo celos apertos et ihesum stantem. Responsio. hic sedere accipitur pro quiescere. ibi stare pro paratum esse ad adiuuandum. xpc uero quiescendo iuuare potest. unde hec non repugnant. Item super id. de cetero expectans. glo. patienter tolerans sine pena. Contra. expectatio affliget pro expectantem. Responsio. non omnis expectatio cum desiderio statum habendi. Item super illud. superscribam. glo. quia leges ille sunt super uires hominis. Contra. lex debet esse possibilis. est lex noua hominis adiutorio gratie quia semper paratum est licet non pro se. Item super id. ubi horum remissio &c. contra. ergo in noua lege fit peccatorum remissio. iam nulla debet esse pro peccatis oblatio. Responsio. non est oblatio noua sed eadem sub sacramento repetita. Item super id. per uelamen .i. carnem. glo. fides non habet meritum cui humana ratio .i. humanus intellectus sensus probz experimentum. Contra. ergo beata uirgo credendo se concepisse sine uiro non habuit meritum. Responsio. in hoc non habuit meritum. sed quia credidit se concepisse deum. Item super id. aspersi corpus. glo. peccatum corporale .s. originale quod per carnis concupiscentiam contrahitur. Contra. nullum peccatum potest esse in corpore ut dicit aug. Responsio. corporale dicitur quia in carne est ut in causa. non ut in subiecto. Item ibidem opponitur. semen hominis infectum est. ergo si concipitur sine concupiscentia inficeret animam cui unitur. Responsio. circa hoc duplex est opinio. quidam enim dicunt quod inficeret quia infectum esset habituali concupiscentia. licet non actuali. alij uero secundum aug. li. de conceptu uirginali dicunt quod non inficeret. quia licet esset infectum habitualiter seu potentialiter. illa tamen infectio non per concupiscentiam seminantium in actum non reducitur.

Voluntarie enim peccantibus nobis etc.
hic ad fidem tenendam postea exhortatur ex terro-
re apostatantium seu desertium. ubi primo ostendit
apostatantium a fide irremediabile punitionem.
secundo probat per rationem. irritam. tertio confirmat per
auctoritatem. scimus enim. In prima parte primo tangit
apostatantium impossibilitatem remedii. secundo gravi-
tatem supplicii. terribilis. dicit ergo. voluntarie. quasi
ita debemus invicem considerare in provocationem
caritatis et bonorum operum et non deserere col-
lectionem nostram et hoc utique necesse est. enim quia no-
bis peccantibus voluntarie. id est in voluntate pec-
candi manentibus. iam non relinquitur pro peccatis hos-
tia. id est effectus vel utilitas hostie. perfecta scilicet in
datio. et peccatis in caritate. quia virtute habet a pas-
sione. non relinquitur nobis licet post acceptam
notitiam veritatis. in quo aliqui confidunt sed
ex hoc potius aggravantur peccatum. ii. pe. ii.
melius erat illis viam veritatis non agnoscere
quam post agnitam retrorsum converti. ab illo
quod traditum est eis in mandato. vel sic. volun-
tarie nobis peccantibus post acceptam notitiam
veritatis. iam non relinquitur pro peccatis hostia.
id est oblatio hostie quia non ultra Christus offeretur in cruce
pro peccatis. Christus enim resurgens ex mortuis iam non
moritur. ro. vi. autem. sed postea relinquitur ter-
ribilis quedam expectatio iudicii in presenti terro-
ris cruciatus eos. prima. terrores tui conturbaverunt me. Iª
soph. i. dies illa dies ire dies calamitatis
et angustie et dicit quedam terribilis. alia enim terribili-
or et magis afflictiva relinquitur eis a tempore
mortis usque ad tempus iudicii. sicut magis
terretur reus expectando iam accusatus quam
dum adhuc est in libertate. et relinquitur ignis e-
mulatio. id est infestatio ignis in futuro. que
consumptura est adversarios Christi. scilicet sui consumpto-
ris eterno. ecc. vii. vindicta carnis impii
ignis et vermis. F Dicitur quod expectatio illa
iudicii terribilis est primo propter signorum iudicii hor-
rorem. luc. xxi. terroresque de celo et signa
magna erunt. secundo propter ignis precedentis in-
flammationem. ps. ignis ante ipsum precedet etc.
tertio propter diei improvisionem. mt. xxv. media nocte
clamor factus est etc. iiii. propter iudicis adventum
terribilem. mt. xxiiii. sicut enim fulgur exit ab
oriente ita erit adventus filii hominis. v. propter
expendendi necessitatem. ii. cor. v. omnes nos ma-
nifestari oportet ante tribunal Christi. vi. propter omnium ac-
tuum denudationem. i. cor. iiii. illuminabit abscon-
dita tenebrarum etc. vii. propter iudicii districtionem.
iac. ii. iudicium sine misericordia fiet illi etc. viii. propter
sentencie irrevocabilitatem. mal. i. ego dominus et non mu-
tor. ix. propter executionis celeritatem. mt. xxv. ite
maledicti etc. et ibunt hii in supplicium eternum.
irritam quis faciens etc. hic probat per rationem
a minori et sic ponit illud quod minus est secundo concludit

quod maius. quanto magis. quasi ita peccantibus relinquitur
terribilis expectatio iudicii quod patet a minori. nam
irritam quis faciens legem moysi. id est transgre-
diens precepta legis moysi. duobus vel tribus
testibus convictus quia in ore duorum vel trium perhibet
qui interficiendus est. deut. xvii. sine ulla misera-
tione moritur. morte quam lex precipit. deut.
xix. morietur nec misereberis eius. sed irritat lex
moysi. ministratio mortis. ii. cor. iii. quanto magis
etc. hoc dupliciter legitur. uno modo de peccato in fide. alio
modo de peccato in moribus. primo modo sic. quanto magis
putatis deteriora mereri supplicia quia eterna que
in infinitum deteriora sunt quam temporalia. sic
vitatis pictura. qui filium dei conculcavit. ipsum
scilicet vilipendendo. et ad salutem sufficere non creden-
do. ut gal. ii. quibus dicit apostolus. gratis Christus gratis mor-
tuus est. et sanguinem eius testamenti. scilicet novi confir-
matorem. pollutum duxit. insufficientem. scilicet
ad peccatorum purgationem reputando. in quo tamen
sanguine. sanctificatus est. id est a peccato in baptismo
mundatus. lavit enim nos a peccatis nostris in san-
guine suo. apo. i. unde maior est ingratitudo. et
spiritui gratie. id est spiritui sancto gratis dato. vel gratiam
danti. contumeliam fecit. eius sanctificationem legi
ascribendo. vel eum peccatis a se abiciendo. quasi
dicit multo deteriora merebitur talis supplicia. secundo modo
exponitur de peccato in moribus sic. quanto magis etc.
qui filium dei conculcavit. libere absque ullo timore
repeccando vel indigne corpori eius participando.
i. cor. qui manducat et bibit indigne etc.
et sanguinem testamenti novi confirmatorem pollutum
duxit. scilicet post purgationem ad nomitum (?) redeundo.
vel penitere negligendo. in quo tamen sanctificatus
est ut prius. et spiritui gratie contumeliam fecit eius
beneficio ingratus existendo. scimus enim. hic
confirmat quod probavit per auctoritatem et primo ponit illa
auctoritas. secundo ostendit timenda esse timendam esse sen-
tentiam illam. horrendum. dicit ergo. scimus enim
quasi ut talis punietur. scimus enim illum qui dixit.
id est cognoscimus quam verax sit. et quam potens
reddere quod promisit. dixit inquam hoc quod sequitur. mi-
chi vindictam servate divinarum iniuriarum et ego re-
tribuam. si autem iudicat aliorum iniurias mul-
to magis suas. glo. sive hec auctoritas ro. xii. ubi etiam hec
dicit dominus quidam quod hoc ita sumitur de deut.
xxxii. ubi dicit. mea est ultio et ego retribuam.
illis in tempore. alii quod de eze. ix. ubi dicit appropinqua-
verunt visiones urbis. dicit enim ibi glo. quod lxx. habent
michi vindictam et ego retribuam. et de utroque
loco satis bene possunt accipi. et iterum dicit scriptum
deut. xxxii. quia iudicabit dominus populum suum. quan-
to magis populum sibi adversarium. i. pe. iiii. si primum
in a nobis aliquis finis eorum qui non credunt evangelio.
horrendum. quasi ita vindicabit se et non leniter.
horrendum est enim incidere. id est ex pravo cadere in manus
dei viventis. scilicet dei omnipotentis. ad dictam

pdolorum qui se vindicare non possunt. sic hebr' x.
ulti. est. ij. si non egimus penitentiam incidemus in ma
nus dei et non in manus hominum. rememoramini.
postquam hortatus est eos ad fidem tenendam.
hic ut magis eos exacitet reducat ad memo
riam pristinam probitatem. et primo hortatur eos ad
preteritarum passionum memoriam. ij. ad tenenda
confidentiam ex eis ortam. nolite itaque. tertio
ad fidem per quam est confidentia non descende.
iustus autem meus. In prima parte primo commemorat
passionum magnitudinem. secundo diuersitatem. et in
alio. iij. qualitatem. nam et vinctis. dicit
ergo. rememoramini. quasi ita horrendum est incide
re in manus domini. ne ergo incidatis. rememoramini.
i. frequenter memoramini. pristinos dies. i. diu
est iam quod credidistis. unde ipsa diuturnitas
temporis debet uos facere fortiores. quibus diebus
illuminati luce fidei per quam surgit tribulatio. sus
tinuistis magnum certamen passionum quo uos
certantium. s. et in uobis ipsis patiendo et aliis
patientibus compatiendo. unde et tessalonicenses com
mendat apostolus quia fuerunt imitatores ipsorum in pa
tientia. i. thes. ij. uos autem fratres imitatores
ecclesiarum que sunt in iudea. et in alio quidem. i.
in altera parte certaminis. s. opprobriis tribulationis. fa
cti spectaculum. i. omnibus inuisum. quod est gra
uissimum quia sicut dicit ecclesiasticus. ualde est appetens
glorie genus humanum. opprobria ob que facile cap
tiuatur. spectaculum dico. et hoc opprobriis que
pertinent ad confusionem. et tribulationibus que per
tinent ad afflictionem. i. cor. iiij. spectaculum
facti sumus mundo. In alio autem. i. in altera parte certa
minis. i. dolore quem de certis patientibus
habuistis. effecti estis socii taliter conuersantium. i. as
sidue patientium. ut apostolorum et huiusmodi. et. s. compa
tiendo. et necessaria ministrando. nam. quasi et reuera i
ta est. nam et uinctis compassi estis necessaria mini
strando. et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio
non solum cum patientia suscepistis. meliora spe
rantes. Iac. i. omne gaudium existimate fratres
mei cum in uarias temptationes incideritis. susce
pistis inquam et hoc quia eratis cognoscentes uos
habere meliorem quam omnis boni continuam. habendo
eum est status omnium bonorum aggregatione perfectus. et
manentem substantiam. i. uitam eternam. ex. vi. dextera
tuo dei permanet uullus. et de ipso. Iob. xv. non
ditabitur nec perseuerabit substantia eius. nolite itaque. hic
monet seruare confidentiam et primo monet ut ob
seruetur confidentia. secundo ostendit quod ad obseruandam
necessaria est patientia. patientia. iij. ostendit quod patientia sit bre
uis. adhuc enim. dicit ergo. nolite. quasi et quia sic
passi estis in confidentia uite eterne. itaque no
lite amittere per impatientiam confidentiam. i. benedictus qui
uir qui confidit in domino. Ier. xvij. que magnam
habet remunerationem. non solum habebit in futuro in
re. sed etiam habet in spe. quia spe salui facti sumus.

re. v. patientia enim. quasi nolite amittere confidentiam. enim
per se. ad non amittendum patientia nobis necessaria est quia in
patientia uestra possidebitis animas uestras. luc. xxi. ut
uoluntatem dei facientes per patientiam. i. pe. iiij.
hii qui patiuntur secundum uoluntatem dei fideli creato
ri commendant animas suas. reportetis in futuro re
promissionem. i. uitam promissam ad quam ualet
patientia. Mt. v. beati qui persecutionem patiuntur propter
iustitiam et cetera. et hebr. vi. ut imitatores eorum qui
fide et patientia hereditabunt promissiones. adhuc
enim et cito tenenda est patientia. adhuc nam
cito finietur tribulatio. adhuc enim modicum in tem
pore aliquantulum in pondere. et leuitate supple pati
endum est. ij. cor. iiij. id enim quod momentaneum est et
leue tribulationis nostre et cetera. et tunc qui uenturus est
quia. s. ad iudicium. ueniet in morte et non tar
dabit in retributione. martiribus enim statim in
morte gloria datur. sic habetur agg. ij. adhuc unum
modicumque et ego mouebo celum et terram. et ue
niet desideratus cunctis gentibus. Iustus autem. hic
hortatur ad fidem tenendam et hoc triplici ratione. primo
ex commodo credentium. secundo ex dampno desentium.
quarto si. tertio ex premio ipsorum. nos autem. dicit ergo. iustus
autem. hoc dupliciter legitur et dupliciter continuatur. primo modo sic
quasi ita patiendum est modicum aliquantulum et tunc
statim ueniet ad retribuendum. nec tamen solum mar
tires saluabuntur. sed et fideles cum non imminet passio. hoc
est quod dicit. autem sed iustus meus ex fide uiuit. i. qui
per me et per fidem iustificatus est. uiuit. i. ui
uet in futuro uita glorie. secundo modo sic. iustus autem
quasi ita post modicum ueniet ad retribuendum.
autem. sed interim iustus meus ex fide uiuit uite
gratie in presentia. sumitur autem hoc de abac. ij. quod per si
si subtraxerit se a fide non placebit anime mee. quia
sine fide impossibile est deo placere. i. xi. abac. ij.
qui incredulus est non est recta anima eius in illo.
nos autem. hoc dupliciter legitur. primo modo sic. nos
autem non sumus subtractionis. i. apostasie a fide
filii. subtractionis dico ducentis in perditionem.
sed sumus supple filii fidei. que ualet in acqui
sitionem anime non perimit. quid enim prodest homini si v
niuersum mundum lucretur anime autem sue detri
mentum patiatur. secundo modo legitur sic. nos autem non
sumus subtractionis filii in perditionem. i. gentilium
infidelium qui a fide se subtrahunt. et ideo pereunt. sed
sumus filii fidei. i. prophetarum fidelium quorum fides
ualet. In acquisitionem anime. i. thess. ult.
nos filii lucis estis et filii diei non filii noctis
nec tenebrarum. Est hic supra dixit. patientia nobis
necessaria est. quia patientia multa bona facit. primo quod
de hoste triumphat. prouerbiorum xvi. melior est patiens
uiro forti. ij. uitam conseruat. luc. xxi. in patientia
uestra possidebitis animas uestras. tertio deum homini reconciliat. prouerbiorum xxv.
patientia lenietur princeps. quarto hominem perficit
et consummat. Iac. i. patientia opus perfectum habet. v.
nauem nostram ad portam salutis dirigit et

gubnat. pu. xiiij. qui sapiens patiens e mul
ta gubnat. sap. vi. de regno hnd securitate
pstat. m. v. bi qui pstratorum rc. vij. et in
tempalibz dilatat. i. mach. vi. possederunt oia
loca que pe. et q longe osilio suo et patia.
Hic qr sup id. uoluntarie peccantibz n relinq
rc. glo. i. no pdest o. xpc. Q. g n restat eis
per pniam salus. R. n excludit effcm pas
sionis xpi uel. h illu qui sit in tanto. Q. sup
illud. michi uindictam. glo. resuate iniuriaz
ultorz. Q. g oia malefca uindicte dei sunt
resuanda. R. oia resuanda sunt do uel in
se uel in ministro suo. s. iudice. Q. sup id. et ego
retribuam. glo. si alienas uindicat et suas
Q. iusti uiri uindicant alienas iniurias no
suas. g et deus cui sit iustior. R. iusti uiri
ido n uindicant suas ne moueat eos uel mo
ue uideatur puata affco. dm uo ctu est
q nich moue possit nisi iusticie rectitudo.
Q. sup id. horrendum est incide in manus dei. ij.
re. ult. melius est michi icade i manus dni. rc.
R. ibi loqr dd de manu qua flagellat in
psnti. hic uo de manu qua punit i futuro.
Q. sr id. rapi. bo. u. cu gaudio. Q. rapia
illa pcm erat. g dolend erat inde n gau
dendum. R. affco rapine displicebat sed
passio placebat eis. Q. sup id. iustus ex fi
de uiuit. Q. uita aie e caritas. sed id. i. io.
iij. Nos scim q translati sum de morte ad
uitam qm diligim fres. R. fides formata
de qua hic loqr n est sin caritate. Q. ibide
glo. ecce qm ualz fides que p se sola saluat. Q.
Iac. ij. siquis hat fide sin opibz nuqd poterit fides
saluare eum. R. glo. intendit exclude opa
tarium non opera. ut loquitur i n hntibus
tps operandi.

Est autem fides sperandaz sba rez.
rc. Post exhortatom ad fidem ex pte
ipoz. hic subdit fidei omendatom. omdat
aut fide tripr. pmo fidei hitum describendo.
so fidelium qui sunt an optenta tra pmissi
onis ex sigillatim enumando. fide plima. iij.
fidelium qui sunt post optenta tra pmissio
nis ex sumatim colligendo. et quid adhuc dica.
In pma pte pmo p finem et obim describ
fidem. so ofirmat diffoes pte pma. Ibi hac.
tio ofirmat altam ptem. fide intelligim.
d g. est aut fides. q. iustus ex fide uiuit et
dixi. est et fides hitus et hec n tam informis
qua formatus. sba rez sperandaz. i. cau
sa subsistendi in nobis res sperandas. s. bo
na futura. et hoc uel in futo. q faciet i no
bis subsiste res sperandas in pria. p aptam
uisionem. uel in psenti q iam facit eas in
nob osubsiste. p spem et expectatom. m. i.
abraham genuit ysaac. glo. fides spem et

est et argumentu. i. pbato sui mostrato qtam
vo. non apparentiu. sicut eni ar ot oclusione
sic fides ot in nob inuisibilia. et hec ul fides
antiquoz ptrm. q eni ita crediderunt antiq
ocludimi. g ita est. uel et fides nra. ex quo eni
ita dicit fides nra. seqr g ita est. In hac enim
hic ofirmat pma ptem. q. tunc fides est sba
rez spandaz. est eni ca iusticie p qua sunt in
nob speranda. In hac eni fide testim iusticie o
secuti sunt. s. do uel hoie senes. i. antiq pres.
quos uocat senes n tam etate quam uite ho
nestate. sap. iiij. senectus uenabit n diuturna
nz nuo annoz oputata h etas senectutis uita
imaculata. fide. hic ofirmat scdam ptem.
q. uero fides et est argim n apparentiu. q pz q
fide tm intelligim. ysa. vij. n crediditis non
intelligetis. intelligimus mgr secla i aptata
ee. i. sapient et apte disposita. ita ut mdi
ptes apte sibi oueniant. sicut note carminis
aptata mgr ubo dei. hoc est pcepto dei. dixit
eni et fca sunt gen. i. dixit ds et c. aptata mgr
ita ut ex inuisibilibz. i. ex elemtis informibz
forma. s. distincta. gen. i. tra erat inanis
et uacua et tenebre erant sup faciem abissi.
fierent uisibilia. i. gla distincta. et formata.
forma uisu distinguibili. scdo m leg exm q
ii ex. tenet exrit sic. ut ex inuisibilibz ydeis
s. in mte dina existibz. uisibilia. ista. s. te
palia fierent. i. ut ex mdo intelligli tanq ex
ei existe in mte dina fieret iste mdus sensilis.
sicut ex formis existibz in mte artificis fi
unt forme sensibiles. in matia lignea. Jo. i.
q fcm est in ipo uita erat. et bo. iij. de osol.
tu cuncta supno ducis ab exo. pulcr pulchri
mus ipe mdu mte gens siliq ymagie for
mans. Nota hic q fides m dr. p pactum
pmissois. i. thi. v. hntes dapnatom q pma
fidem irritam fecerunt. scdo obsuantia fide
litatis. Je. vi. periit fides et ablata est ab
ore ipoz. tcio credulitas oside siu opionis. ro.
xiiij. omne q n e ex fide pctm e. iiij. certitudo o
phensionis. ro. i. reuelat iusticia dei ex fide
in fidem. v. hitus fidei. i. cor. xiij. si habuo
omem fidem caritate a n hno. vi. uirtus
fidei p dilatom opantis. abac. ij. iustus ex
fide uiuit. vij. symbolum articlor. vt atha
nas. hec est fides catholica. viij. fidei sacram
tu interogatur baptizand quid petis ad ec
clesia fidem. ix. facultas credentiu. ro. i. fi
des nra anunciatur et celat. fide plimam. hic
omdat fide ex fidelium qui sunt an optenta
tra pmissionis sigillatim enumando. et pmo
eoz qui sunt in statu legis nae. scdo eoz qui
sunt in statu chastonis. fide qui uocat ab
ham. iij. eoz qui sunt in statu ueteris legis.
fide moyses natus. In pma pte pmo ponit

ta exempla. p° ex° abel offerentis. qui tenz typū
actiuoz. ij. ex° enoch translati i paradisū qui tenet
typū yanoz contemplatiuoz. fide enoch. iij. ex° noe
rectoris arche qui tenz typum prelatoz. fide
noe. In prima parte est ex° abel tria fidi attribuit
in actiuis. p° approbatōm oblatōm hostie. ij. testi
moniū iusticie. p quā. iij. p̄conium fame. et per
illā. d° g°. fide. q. tenes p fide consecuti sūt testi°.
fide eni. i. p fidem abel optulit do plurimam
hostiam. i. pluris et maioris p̄cij ul' ualoris.
quā cayn. p eam q̄ ei inuit uitam eternam
n sic aut cayn. de istis oblōibz. gen. iiij. uel
p aliā lrām. fide plurimā. i. maioris ualoris. i.
fide informata carit°. optulit abel hostiā qm̄
kayn. qui fide informi optulit. p quam s.
fidem testi° consecut° est eē iustus. i. q̄ sit iust°
tus quid consecutus est hec testim a do q̄ aspex
dns ad abel et ad munera eius. gen. iiij. post
mod et ab ipo xpo. m°. xxiij. ut ueniat super
uos ois sanguis iustus qui effusus est a san
guine abel iusti. consecutus inq̄ et hec do p̄hibe
te testim muneribz ei°. i. oblatōem eius approbādo.
s. eam. q̄ apparuit q̄ igne celesti eā consump
sit. vn̄ v hunis. respexit ds ad abel et c. translō
theodotionis h̄t et inflamauit ds et c. et p illā
fidem. defunctus abel adhuc loq°. danc. s. nob
nim loqndi. mors eni n extinxit memoriā
eius p̄p fidei ei° uirtutē. pu. x. memoria iusti
cū laudibz. fide enoch. hic ponit ex° enoch
translati in paradisum qui tenet typū contempla
tiuoz. ubi attribuit tria fidi in contemplatis
p° transl̄atōm in paradisū. scd̄o bñplacitū diui
nū translōne. iij. accessū ad dm. credentem
ei. d° g°. fide. i. merito fidei enoch translat° est
in paradisum. vn̄ eiectus fuit adam. de isto
enoch et ei° translatione h̄r gen. v. translatus est
ne uideret mortem. q. n solū ne sentiret s3 et ne
s3 et ne uideret in aliis et hoc p tpe illo. In
fine aut morietur sic h̄r apo. xij. et n īue
niebatur inq̄. q̄ dicit ne putaret eē i aliq̄
parte mūdi h̄itata. n̄ inueniebat° inq̄. q̄ transtu
lit eū deus. qui ab oīm aspectu eū abscōdere
potuit. Sub transtulit helyam. iiij. re. ij. y.
c. utrūq̄ eni p̄seruauit in aduentū antixpi.
apo. xij. an̄ translatōm. q. et ue merito fidi
translatus est. an̄ translatōm eni testim
habuit a multis placuisse do. vn̄ et propter
placentiam translatus est. sap. iiij. placens
do factus dilectus. et uiuens int° p̄ctores transla
tus est. ecc. xliiij. enoch placuit do et translat°
est in paradisum. gen. v. h̄r. cū do ambulauit.
sine fide eni. q. testim h̄uit placuisse do. ei p
s3. sin fide formata i̇possibile ē place do. q̄ ei in
credulus ē n est recta aīa ei° i eo. abac. ij. cre
. i. uel sine fide i̇possibile est place do q̄ nec accede
ad eum. cde eni oz accedente. i. accede uole

tem ad dm p̄ssibz m̄tis. n corpis. cde inqm
q2 ē oīm creator et q2 sit remunerator i̇qrentibz
se. i. intus deuote qrentibz. Joel. ij. ois qui
inuocauit nom̄ dni saluus erit. sin hac fide s
glo. nemo unq̄ saluari potuit. nec tn̄ hec
fides sufficit imo oz multa alia crede. s3
forte et an̄ legem sufficiebat crede. h duo ex
plicite cum fide implicita alioz articuloz. Ido.
hic q̄ multiplex est translatō iustoz. prima
a culpa originali in gram. de qua col. i. eripuit
nos de potestate tenebraz. et transtulit in regnū
filij dilectionis sue. ij. a culpa actuali in gram.
. i. jo. iij. nos scim q2 translati sum° de morte
ad uitam. et c. iij. a uita secl̄ari ad religiosā
ps. vineam de egipto transtulisti. eiecisti gen
tes. i. mores seclares. et plantasti eam. iiij. de
statu scd̄a ad p̄latonis curam. sap. x. transtu
lit illos p mare rubrū. v. a labore actiue
ad uitam contemplatiuam. eccl. ij. ut aīm me
um transferem ad sapiam. cogi. et c. vi. de mūdo
p̄senti ad sepulturam. job. x. fuisse qsi n eēm
de utō translatus ad tumulum. vij. de miseria
ad glam. ecc. xliiij. enoch placuit do et trans
latus est in paradisum. fide noe. hic ponit ex°
noe rectoris arche qui tenet typum prelatoz.
ubi tria attribuit fidei in p̄latis. p° arche
fabricatōm. scd̄o mundi dampnatōm. p qm̄.
tio iusticie acquisitōm. et iusticie. dicit g°.
fide noe metuens. fides ei gnāt timorē de
malis et spem de bonis. aptauit archam.
. i. apte composuit. liniens eam bitumie cō
aquā extrinsecus. et faciens ibi distinctoēs et
mansiunculas. p̄p diuisoz aīuū inuicē cō
tinentiam. et hoc responso accepto p° de his
que n uidebantur. s. de diluuio. cū ad huc
nullum signū appareret. et tn̄ h°. responso credidit
qd. s. dcm ei. finis vniuse carnis uenit coram
me. gen. vij. aptauit inq̄ et hoc in salutē
domus sue. ij. pe. ij. octauū noe iusticie pco
nem custodiuit. p quā. fidem ul' archā dap
nauit. i. dāpnabile o° mūdum. q dū uidet
archam fabricari n credidit. i. pe. iij. q̄ icre
duli fuit aliq̄n sic in diebz noe. et iusticie
est a do h̄es. i. successor p̄dm in iusticia. q2
iustus sicut ipi. iusticie dico que p fide. n
p legē. ro. iij. arbitram° hoīem iustificari p
fidem et c. Notādū hic q° sup id. fides ē sba Contra.
fides est actus. Responsio. sba accipit° hic similitudinarie.
p fundamento n p̄prie q2 substanticicat i nobis
speranda. sicut sba acc°. Item sup id. rez sperā
daz. Contra. fides s° aug°. n solū ē de bonis. s3 et
de malis. Responsio. ibi describit° p fine. n p obm.
Item sup id. argm Contra. ro. arg° est qd rei du
bie facient fidem. fides uo est sup rōm Responsio.
arg° accipit° hic similitudinarie n p̄prie quia
monstrat ueritatem. sicut arg° conclōm. Item

n apparentiu. q°. apli credebant passionem xpi quam tn uidebant. r°. passionis hois uidant. s3 passionem dei credebat. Jte s° i°. ut ex inuisibilibz. glo. informibz elis. q°. si ela erant hebant formas elementares. r°. ela in forma uocat ela confusa ut materia elorum. Jte ibid. glo. prima mi facta est confusa et informis. q°. oe ce est a forma. g n potuit fi sn ulla forma. r°. erat sn forma completa et distincta n sn oi forma. Jte ibid glo. informe materiam noie celi et tre que inde facta erant significatur. q°. s bedam celu concreatum fuit cu prima materia. r°. beda loqr de celo empyreo. glo de celo cristallino. Jte ibidem glo. h materia terra est abyssus. q° spe carens. q°. oia creatur q in modo spe et ordine. r°. spem uocat formam distinctam q est principium cognitionis. n qualemcumq formam. Jte ibide glo. q nota erat non facta cognouit. q°. g n cognouit res faciendas s3 solu fiendas. r°. intelligendum est n cognouit facta q facta. Jte ibid glo. n audio dicere ipsi donati inotuisse res cu eas fecisset qi illo in quo nouat ut faceret. q°. p nouit res ut futuras postea ut presentes. r°. n est alius modus a pte cognoscentis s3 a pte rei cognite. Jte ibid glo. ut ex inuisibilibus i mundo intelligit. q°. mundus intelligibilis est q unus n plura. r°. pluralis noiat n ipse se s3 ipse connotata.

Fide qui uocatur abraham et c.

hic ponit exempla fidelium qui fuerunt i statu sui tempe ebrationis. primo i spali p que probatur q ex fide est productio bonorum operum. secundo i generali p quem probatur q ex fide est preueniens expectatio premiorum. Inferius fide. iij°. tercio in spali p que probatur q ex fide est certa precognitio futurorum. fide abraham optulit. In prima pte primo ponit exempla obedie in abraham obedientem. sedo exemplu prime i sara sterili postmod fructificantem. fide et ipsa sara. In prima pte tangit in abraham duo exempla magna obedie. quorum primum est egressus de terra propria. sedm mansio eius i terra aliena. fi de demoratus. ubi p tangit fidem. fo carn fed. expectabat. dr g°. fide et c. hic fr glo. descendit spalr ad pres uideos. dicens. fide. h est p fidem. qui uocatur abraham et c. prius a uocabatur abram. sicut h. gen. xvij. an quam ei sibi facta fuisset promissio de seminis multiplicatione uocabatur abram. q interpr pr excelsus. s3 post promissionem factam uocatus e abraham. q interpr pr multarum gentium et audiens gentium. gen. xvij. n uocaberis tibi ultra nomen abram. s3 appellabis abraham. q2 patrem multarum gentium constitui te. obediuit ut exciperet gen. xij. egredere de terra tua et c. obediuit inqr exire de terra caldeorum. in locum quem accepturus erat in hereditatem. i. in terram chanaan. gen. xv. semini tuo dabo terram hanc. et c. et exiit et cd quiram egressus erat cor. nesciens quo iret. in quo maior uirtus obedie attendit. q. q2 uagabundus ibat. fide. i. credulitate melioris tre. demoratus est abraham i terra promissionis. i. in terra sibi frequenter promissa. gen. xiij. xv. xvij. et hoc tamquam in aliena terra. licet sibi promissa. commoratus ei e i terra n tamquam indigena s3 tamquam alienigena. demoratus dico habitando in casulis. i. i domibz puis n i palaciis. et hoc n una s3 diuersis. q plures mutabat locum mansionis. sicut pz in ge. demoratus inquam cu ysaac et iacob. i. sicut ipsi morati sunt. non tamen eodem tempe. cu hiis inqr coheredibz eiusdem repromissionis. i. tre frequenter promisse. ysaac enim facta est promissio gen. xxvj. pactum meum statuam ad ysaac quem pariet tibi sara et Jacob filio facta est promissio. gen. xxviij. terram in qua dormis tibi dabo. expectabat. q. ita habitauit in terra aliena. exspectabat enim p certam spem ciuitatem celestem. habentem fundamenta. i. stabilem et firmam. ps. fundamenta eius in montibz s. et apo. ult. fundamenta ciuitatis. xij. iob de ista ciuitate d. ysa. xxxiij. oculi tui uidebunt ierusalem ciuitatem opulentam. tabernaculum q nequaquam transferri poterit. presens autem ciuitas n h fundamenta iob n est stabilis. h. xiij. n habemus hic manentem ciuitatem. cuius ciuitatis artifex et conditor est suple deus n homo. s° viij. minister ueri tabernaculi q fixit deus et n homo. conditor est quo ad formam ut. artifex quo ad formam glie. No q multiplex ciuitas spualis legitur in scriptura sacra. prima aie sce. ie. ij. dedit i ciuitatem munitam. ij. religionis bn ordinate de qua. ecc. x. qualis rector ciuitatis tales habitantes in ea. iij. militantis ecce. de qua ecc. l. qui preualuit amplificare ciuitatem. iiij. inuolucris glose. de qua ysa. j. p hec uocabis ciuitas iusti urbs fidelis. v. sacre scripture. de qua pu. ix. misit ancillas suas ut uocarent ad arcem et ad menia ciuitatis. vi. societatis anglice. de qua. ps. fluminis impetus letificat ciuitatem dei. vij. celestis prie. de qua ysa. lij. indue uestimentis glie tue ierusalem ciuitas sca. fide et ipsa sara. hic in sara ponit duo exempla. que sunt exempla prime. primum plus conceptionis. sedm concepte multiplicatio. ipsi q et ab uno. In prima ei primo accedit boni propositi conceptio. sedo bonorum operum multiplicatio. dr g°. fide. i. p fidem siue merito fidei. et ipsa sara sterilis ex nata. uirtute. i. fecunditatem in conceptione r°.

semis accepit. s. ad gapiend ysaac. lic et ba
uirgo et sterilis. q2 virgo fide ocepit luc. i.
ba que credidisti qm pficient in te et c.
accepit inqm et pt tempus etatis apte ad
gapiend. ut mai eet ibi miraclm. no
solu ei erat sterilis et uetula. q2 nonage
naria. et abraham cetenari. vn ipe d.
putasne centenario nascetur filius. et sara
nonagenaria pariet. gen. xvij. et xviij. p
quam gcenui et dns meus uetulus e uolup
tati opam dabo. sic et iohes ex mre sterile et
utraq; parente sene natus est. luc. i. erat et
elizabeth sterilis et ambo pcesserant i diebz
suis. fide inqm ocepit. hac utiq; fide qm fi
dele. i. ueracem in pmissis credidit eu q
repmisat. i. itm et itm pmiserat. pmo
quid dubitauit et risit. gen. xviij. et p
ea correpta de risu itate pmissioni credidit.
ppt q. i. q2 credidit multo. s. fidei eius. et ab
uno. i. uiro sare. ul ab uno pre abraham
orti sut filij. s. orti inqm. et hoc. i. est et hec
uiro uidelz sare in emortuo ad usu gapi
maxe ex seniore. ul et hoc. s. abraham emor
tuo. ad usu gnandi i uetula. ro. iiij. n
gsiderauit cor suu emortuu cu iam fere cent. e.
anorz et emortua uulua sare. orti inqm
tamqm sidera celi in mltitudine. gtinu ad
bonos. gen. xv. suspice celu et nura stel
las si potes. sic erit sem tuu. et xxij. mul
tiplicabo sem tuu sicut stellas celi. et sic
harena que est ad horam. i. ad lit. maris
inumabilis. et gtinu ad malos qui ad modu
harene instabiles sunt et aridi. eze. i. pec
catu peccauit ihrlm pptea instabilis facta e. et
nobili dr que est ad hora maris. n i mari
p mare eni intell gentilitas. p hora maris
ritus gentilitatis. mali go orti de abraham
n sunt in mari q2 n sunt oio in gentilita
te. et ad horam maris q2 in ritu et uita eis
siles. inualitate a n addit stellis p quas
boni intelligitur. q2 lz multi sint boni tamen
pauciores mali. et addit harene p qm
mali itelligitur. q2 stultorz infinit e nus.
eccs. i. Juxta fidem. hic pont ex in gnali
p que pbatur q ex fide est pceuans expec
tato pmiorz. et pmo tangit hic fidelium
exspectantiu desideriu. scdo desiderij signu.
et gfitentes. tcio signi argm. et siquidem illi.
iiij. argumti fructum. et ideo n gfunditur.
In pma pte p o q pres n acceptis pmis
sionibz mortui sunt. scdo q melius du ui
uerent sup eas optauint. et qi a loge. d g.
iux fidem. q. et recte horz exempla posui
q2 oms isti qui pdci sut pt enoch. ul oms
isti quibz facta est pmissio iuxta fide. i. adhe
rentes fidei defuncti sut n acceptis plene

et ppe repmissionibz. lz eni huiu reqem a
mal in lymbo. n tn copiam bonorz i celo.
ul sic. oms isti defuncti sut n acceptis rep
missionibz in psenti sci in tra. et hec iuxta
fidem eorz. credebant eni sibi pmitti celestia
n trena. n acceptis inqm. et po erant aspi
cientes eas oculo fidei et reuelonis. aspici
entes inqm a longe q2 de loco exilij. et splen
dens in aduentu xpi. s. post morte suam.
vn in aduentu cantat aspiciens a loge ecce
uideo dei potem uenientem. ysa. xxxiij. oculi eorz
uident terram delonge. et salutantes eas. i.
gaudentes et desiderantes et loqr ad mod nau
tarz q cu nauite et uisis ciuitatibz qs deside
rant exultant et salutant eas. ysa. lxij. qui
reminiscimini dnm ne taceatis. et gfitentes.
hic ponit desiderij signu. et p post signum
scdo signatum. qui ei. d g. et q2 ita desi
rabant gfitentes. i. corde et ore fatentes.
q2 pegrini. sci hereditate et hospites sci cta
mansione sut sup tram. vn dicebat iacob
xlvij. gen. dies pegrinatois mee pauci et
mali. et c. et i psal. xxxix. dicebat dd. pegrini
sum coram te et aduene sic oms pres. mei.
qui eni. qi. ideo hec gfitebantur. eni. q2 qui
h dnt. uerbo et facto. s. esse pegrinos et hospites
signt se patriam inquirere alia qua hec. s. ce
lum. sicut egrio qui gtrariu dnt uerbo ul
facto signt se de patria n curare. sic illi q qrut
hereditatem cis iordanem. nu. xxxij. et d
patriam absolute. q2 celu simpr patria est
rationalis creature. ¶ Jo. hic sup id. hos
pites sut sup tram q si celu sut boni salua
ti sup tra boni nodu saluati. in tra mali
nodum dapnati sb tra mali iam dampnati.
Et siquidem. hic tangit signi argm. ubi pmo
ostendit q tram hanc gdepnabant gtep
nebant. scdo q futuram iquirebant. nunc a.
d g. et siquidem. q. ita signabat se patria iqui
rere. n tn illam de qua exierunt et si quidem
p cte. illi meminissent de qua exierunt
. s. terre caldeorz. habebant utiq; tempus. i. faca
lem optunitatem reuertendi in illam.
vn n oportebat q plangerent suam pegri
nationem. nunc aut et meliorem appetunt. s.
au pegrinos se dicunt. i. celeste. q pz p.
hec q uenit noluint. hanc appetebat iob. q
dicebat iob. ult. et ero si fuint iniq reliqe
sensus mei ad uidenda claritatem ihrlm. Jo.
hic tangit desiderij fructu. ubi pmo o q
ds illis pstitit spalem gram. ideo n gfundit.
scdo et q parauit glam. parauit eni. d g.
ideo. s. q2 hanc mansionem celestem appetunt
n gfundit ds. i. n erubescit uocari ds eorz. s.
abraham. ysaac. et iacob. exo. iij. ego sum
ds abraham et c. p ipos eni n blasphematur

nomen eius. sed vocari deus malorum erubescat. quia per ipsos
nomen eius blasphematur. Ro. ii. nomen dei per vos
blasphematur inter gentes. Osee. ii. dicit. Ego non
ero vester deus. paravit ei. etc. vel sic. quod non erubescat
vocari. quasi. ita significant se preparam inquirere. et
non frustra. paravit enim etc. vel sic. quod non erubescat
vocari deus eorum et vere deus est eorum. Paravit enim
illis civitatem. in qua erunt sui cives
de qua in psalmo. gloriosa dicta sunt de te civitas
dei. o quam felix civitas illa etc. de paradiso celesti
illa civitatis habetur apo. xxi. et Thob. ult. ¶ Ideo
quod deus deus abraham ysaac et iacob se appella
ri voluit. primo propter eorum in fide primas sui tempori
bus perfectionem. secundo propter ipsorum in eis credentium mul
tiplicationem. iii. propter eis primo factam de xpo pro
missionem. iiii. propter generationum spiritualium eorum
aptam prefigurationem. nam alii genuerunt
ex liberis liberos. ut ex sara ysaac. gen. xxi. a
liqui ex ancillis servos. ut ex agar ysmael
el. gen. xvi. alii ex liberis servos. ut ex rebec
ca esau. alii gen. xxv. alii ex ancillis
liberos ut ex bala dan. gen. xxx. sic quadru
plex est in ecclesia spiritualis generatio. nam alii ex bo
nis doctoribus generantur boni discipuli. alii
ex malis mali. alii ex bonis mali. alii ex
malis boni. ¶ Juxta quod supra dicitur. in locum quem
accepturus. ¶ Contra act. vii. non dedit ei in ea nec pas
sum pedis. ¶ Responsio. accepturus erat non in se sed in suo
semine. secundum illud. gen. xv. semini tuo dabo terram
hanc. ¶ Item supra dicitur. et exiit nesciens. ¶ Contra. ut dicit
glo. quando illud dictum est ei iam in mesopotamia
erat. ¶ Responsio. exierat iam corpore. sed nondum animo.
quia reditum proponebat ut dicit glo. ¶ Item supra dicitur. quoniam
credidit fidelem. ¶ Contra gen. xviii. dicitur quod risit
sara dicens. numquid parturiam sum anus. ¶ Responsio
non credidit primo promittenti. sed credidit reprehen
denti ut dicit glo. patet gen. xviii. ¶ Item supra dicitur. a vi
ro emortuo. glo. scilicet vero sare. quoniam senior fe
mina etsi fluant ei soluta. de seniore parere
parere non potest. de iuvene potest. ¶ Contra. eodem modo
ipsa se habet ad senem et ad iuvenem. ¶ Responsio. differentia
est ex parte parentis quia semen senum est frigidum.
iuvenum vero calidum. ¶ Item ibidem glo. ab uno e
mortuo. scilicet abraham. ¶ Contra. abraham postea mul
tos filios genuit sicut de cethura. gen. xxv.
¶ Responsio. non erat emortuus simpliciter ut dicit glo. sed quo
ad usum generandi ex vetula. ¶ Item supra dicitur. iuxta
fidem mortui sunt omnes. ¶ Contra. enoch translatus
non fuit mortuus. [illegible] c. ¶ Responsio. glo. solvit di
cens preter enoch translatum. vel dicit quod apostolus loquitur hic de
hiis quibus facte erant promissiones. non
de aliis.

¶ Fide optulit abraham etc. Hic ponit
exempla fidelium qui fuerunt in statu tribulationis. Item in
speciali per que probatur quod ex fide est certa premio fu
turorum. ponit autem quatuor exempla. primum in
abraham in quo prefiguratur xpi passio. secundum in ysaac
in quo prefiguratur populi xpiani benedictio. fide et de fu
turis. tertium in iacob per quod prefiguratur regnum xpi
in gentibus dilatandum. fide iacob. iiii. in ioseph
per quem prefiguratur futura xpi resurrectio. fide ioseph.
In prima parte in exemplo abrahe primo ostendit
devotionem fidei. ii. prefigurationem fidei. unde et eum
dicit g. fide et invisibilium. optulit abraham ysa
ac voluntate et non re. gen. xxii. optulit inquam cum
temptaretur a deo et temptavit eum deus abra
ham etc. gen. xxii. temptavit autem eum non propter
se. ut ipse sciret. sed propter ipsum abraham et ceteros.
ut ipse proficeret et ceteris innotesceret. et offerebat uni
genitum heredem scilicet. multos enim alios habuit
filios concubinarum de quibus gen. xxv. sed solus
ysaac erat de libera et heres promissionum. uni
genitum inquam qui. i. in quo ipse susceperat pro
missiones. unde videbatur preceptum dei de immo
lando filio obviare sue promissioni. ad quem
scilicet abraham dictum est. gen. xxi. quia in ysaac
vocabitur tibi semen. i. nati a te per ysaac re
putabuntur tibi filii et heredes promissionum.
non autem sic nati a te per alios. et licet preceptum
videretur esse contrarium promissioni ipse tamen offerebat
arbitrans [illegible] deum esse veracem. per hoc quia a
mortuis potens est deus suscitare. unde credidit
quod sicut potuit eum sibi miraculose dare. ita
et poterat eum miraculose suscitare. i. reg. ii. dominus
mortificat et vivificat. unde scilicet quia tantam
fidem habuit. et eum in parabolam. i. in figuram
et signum passionis xpi accepit. non immola
tum sed pro eo arietem herentem cornibus inter ve
pres immolavit. sicut habetur gen. xxii. in quo factum
est expressa figura passionis xpi. per ysaac enim
non immolatum significatur [illegible] non divina impassibilis. per
arietem immolatum caro xpi per preces offerenda
et immolanda in passione. per hoc quod aries here
bat cornibus significabatur quod xpistus inter cornua crucis
erat suspensus. per hoc autem quod inter vepres sig
nificabatur quod prius erat spinis coronandus.
per hoc autem quod ab abraham immolatus est signi
ficatur quod a stirpe eius erat crucifigendus et occi
dendus. per angelum vero lex et prophetia. fide et
de futuris que non videbantur habita. benedixit
ysaac iacob. i. primo. quia scilicet credidit eum futurum
meliorem et melioris populi typum gerentem.
et esau benedixit postea de hoc habetur gen. xxvii.
in quo prefigurabatur quod populus xpianus licet minor
supplantaret benedictionem populi. populi iudaici qui
tamen erat primogenitus sicut esau erat primoge
nitus iacob autem secundo. fide habita de non visis. Ia
cob moriens singulos filiorum Joseph benedixit.
propriis benedictionibus. primo quidem simul eos benedixit
sed postea specificavit. sicut ei dicitur gen. xlviii.
et cum adduxit ioseph filios suos. scilicet effra
ym et manasse ad iacob ut eis benediceret et

iuniore

posuisset manassem ad dexteram ⁊ effraym ad
sinistram · Jacob cancellauit manus ponens
dexteram sup effraym et sinistram sup manas
sem. ⁊ hoc qr̄ p̄uidebat q ex effraym futurus
erat rex in ppl'o. ⁊ adorauit. hec tra legitur
duobz modis s. q est ibi sup. tercio m̄ scd'
q non est ibi sup. p̄mo m̄ sic. ⁊ adorauit
dm̄ suple ipe iacob. ⁊ hoc sup fastigiū. i. cu
bitus ⁊ incumbens. super fastigiū. i. sup summita
tem. uirge eius. s. ioseph. quā ipe ioseph se
cum detulerat sicut mos est nobiliū. scd'o m̄
sic. ⁊ adorauit dm̄. s. ⁊ hoc sup fastigiū uirge
eius. i. intentione sua referens super xp̄i reg
nū in gentibz futurum per fastigiū uirge
ioseph significatum. iij. m̄ sic. ⁊ adorauit fastigi
um uirge eius. i. figuram. i. illud q figura
batur p fastigiū. s. xp̄i regnū. fide hira de
futuris Joseph moriens memoratus est de
pfectione filiorū isrl'. ab egipto in signū re
demptionis fidelium de seruitute pcti. gen.
ult. scio q post mortem meā uisitabit uos
dns. ⁊ de ossibz suis. in terram pmissionis as
portandis. mandauit et fcm̄ ē q mandauit.
exo. xiij. tulit moyses ossa ioseph ⁊ c. ipe
eñ ioseph ⁊ alij fres pres p̄uidebant xp̄m i
tra pmissionis nasciturum. moriturū et
resurrecturū. ⁊ ideo ut cū eo resurgerent uolu
erunt in ea sepeliri. vñ ibi sepulti sunt ab
raham ysaac ⁊ iacob. ⁊ adam ⁊ eua. fide mo
yses. posuit exepla fideliū. qui fuerunt i sta
tu legis nāe ⁊ eorū qui sunt in statu creati
onis. hic ponit ex eorū qui fuerūt i statu ueteris
legis. ⁊ p̄mo ponit exempla legis latoris.
scdo ex eorū quibz lex data est. fide transierunt.
Jn p̄ma pte. iiij. exempla ponit in legis
latore. primo qr̄ fide contra regis edictū occul
tatus fuit. in quo ondr̄ q p fidem ē euasio
periculorū p̄sentiū. scdm̄ q fide totam egipti
gl'am contempsit. in quo or q p fidem ē con
temptus honorū temporaliū. fide moyses gra
dis. tercio q fide regē egipti n̄ timuit. i quo
ondit q p fidem est audacia contra minas
tyrannorū. fide reliquit. iiij. qr̄ fide ppl'm ab
exterminatore liberauit. p q ondr̄ q p fide
est liberatio siu saluatio a potestate demonū.
fide celebrauit. dr̄ g°. fide parentū credentiū
dm̄ aliquid magnū p ipm facturū. qr̄ uide
runt eum elegantis forme. moyses natus
. i. postq̄ natus fuit occultatus est a parenti
bz suis. s. metu pharaonis. ⁊ hoc mensibz tribz
quam diu. s. poterant eum celare. exo. ij.
eo q uidissent eū parentes siu elegantē istā
tem qr̄ in ortu pnsica fuit ei magna uirtutis
gra. non ex nā. ꝗ ex dono dei. sic dr̄ glo.
vñ ⁊ ꝓ hec filia pharaonis eius mita ē. ⁊ n̄
timuerūt odio litz aliquem'. s. ipm occltando.

⁊ ē exponitur. n̄ timuit inq̄ regis edictū de mas
culis necandis ⁊ in fluīe submergendis. exo. i. c.
fide moyses grandis. hic ponit scm ex p quod
ondr̄ q p fidem est contemptus bonorū temporaliū.
vbi p° or q per fidem est contemptus bonorū se
cularium. scdo q p fidem est contemptus delicia
rū carnaliū. magis eligens. iij. q p fidem
est contemptus diuiciarū temporaliū. maiores
diuicias. iiij. q p fidem est considerato bonorū eter
norū. aspiciebat dr̄ g°. fide res inuisibiliū. moy
ses grandis etatis corpe ⁊ mente. negauit facto
⁊ si n̄ uerbo. se ee filiū filie pharaonis que adopta
uerat eū in filiū. exo. ij. Jn hoc g° contempsit honorē
regni. ipe dico. magis eligens affligi cū ppl'o
dei. s. cum filiis isrl' fratribz suis. quam tempal'
hoc est transitory pcti hre iocunditatem. carna
lem. putauit eni pctm̄ se letari in aula re
gis fratribz i afflictione existentibz. puer. xvi. melius est
humiliari cū mitibz q diuide spolia cum
supbis. ps. elegi abiectus ee in domo dei ⁊ c.
⁊ itm̄ estimans maiores diuicias ee thauro
egiptiorū impiun xp̄i. i. impiū p xp̄o tolatum.
uel in impium xp̄i. i. impperij xp̄i signum. vl' in
impium xp̄i. i. q sustinuit ad similitudinē xp̄i.
. s. p liberatione fratrū sicut ⁊ xp̄c. exo. ij. ⁊. xiij.
exclamant ad ipm ex castra impiū eius poterates.
hoc al' fecit. eni qr̄ aspiciebat oculo fidei i re
muneratorem. vl' i remuneratorem. s. ad ipm dm̄.
qui est remunerator et remuneratio. gen. xv.
ego sum merces tua magna nimis. gg. consi
deratio p̄mij minuit uim flagelli. fide re
liquit. hic ponit tertiū ex p q plā q p fidem
est audacia contra minas et persecutores tyrannorū.
⁊ ps tangit fcm̄ scd'o carnē fra. inuisibile. dr̄ g°. fide
reliquit. ipe moyses egiptum ppl'm. s. isrl' de e
gipto liberando siu educendo. n̄ uitus audacita
tem regis. qui ei uolenti ppl'm educere comi
nabatur ut ht. exo. x. talis eī decebat ut esset
dux ppl'i qui n̄ timeret tyrannū. ecc. vij. no
li querere fieri iudex n̄ uirtute ualeas irrumpe
iniquitates. n̄ uitus inquā ideo inuisibile eī dm̄
. s. tanq̄ uidens. i. ac si eū uideret scp p̄sidē
et protectorem. sustinuit expectando p spem
eius pmissa. fide celebrauit. pascha ipe mo
yses. qr̄. s. credidit ppl'm sic saluandū. vl' i fi
gura liberatoris future p xp̄m quā credebat
⁊ celebrauit. s. sanguinis effusionē. quo liniret
postes domus ⁊ supliminare. ne qui uastabat. i.
passim interficiebat. s. angelus percutiens. qui
uel bonus uel malus intelligi pot. uastabat di
co. p̄mitiua. i. p̄genita egiptiorū. s. cap. xviij.
vno momento que erat p̄clarior natio eorū ex
terminata ē. tangeret eos. uiso sanguine exterius.
in quo figurabatur xp̄i sanguis quo signati n̄
timent diabolū exterminatorē. de hoc ht exo.
xij. fide transierunt. hic in hijs quibz data est

lex ponit ex̄ tria. p̄ p̄m ondē q̄ p̄ fide ē lib'
atio credentiū. p̄ s̄m q̄ p̄ fide ē destructio
ip̄oꝝ inimicoꝝ. fide muri. p̄ t'ciū ondē q̄ p̄ fide
est sal'atio incredulorū eoꝝ. fide raab. dō glo. fide qua
credebant dō pmittenti. t'nsierūt filij isrl'
mare rubrū tanq̄ p̄ aridam t'ram. adduxit
eī dn̄s uentū desiccantē. exo. xiiij. abacuc.
iij. uiam fecisti in mari equis tuis. ꝯ sap. x.
t'nstulit eos p̄ mare rubrū ꝯ t'nsuexit il
los p̄ aquā nimiā. ꝯ ne hec casu uel fan
tasia solū fc̄m uideretur addit. q̄ experti egip
tij sequentes. s. eos p̄ mare deuorati sunt
.i. absorti ab aquis. exo. xiiij. inuoluit eos
dn̄s in medijs fluctibꝫ. ꝯ. xv. submersi sunt q̄si
plumbū in aquis uehementibꝫ. fide ē quā filij
isrl' h̄ebant muri iericho. que p̄ma ciuitas
occurrit eis post iordanē fortis clausa et
munita. Jos. vi. corruerūt. i. simul om̄s
ruerunt in quo fuit mai' miraculū. vn̄
vnūquodq; ingr̄ssus est p̄ locum ꝯ quē sta
bat. ꝯ sic ē fides ꝯ quē insensibile fuit
effc̄m. corruerunt inq̄ circuitu. vij. dieꝝ ꝯ
pleto a leuitis portantibꝫ archam. p̄cepe
rat eī dn̄s ut p̄. vij. dies circuirent ciuitatē
cū archa dn̄i. ꝯ tubis sacerdotalibꝫ cotidie
semel. ꝯ in. vij. die septies. in vij. aū circui
tione clangentibꝫ tubis. ꝯ vniuerso p̄p̄lo
clamante muri corruerūt. n̄ p̄p̄ eoꝝ cla
morem. s; p̄p̄ eoꝝ fidem. fide raab meretrix.
.i. licet eēt meretrix. q̄. s. credidit t'ram iude
is tradendā. vn̄ dicebat Jos. ij. noui quod
dn̄s tradidit uob t'rā. n̄ perijt cū incredu
lis uiris iericho. qd̄ dico excipiens explo
ratores cū pace. missos. s. a filijs isrl'. criso.
n̄ dixit apud se nunq̄ sapientior sū uiris
prudentibꝫ qui n̄ credunt et ego credo. s;
credidit dm̄ potentē ciuitatem subuertē. et
ponit ap' ex' de meretrice. ac si dicet. erubescite
si fides est in meretrice efficatior quā i uob.
vn̄ p̄mo posuit ex' in p̄ceptis patribꝫ. scd̄o i
plebis vniuersitate ip̄sā. tandē in predictibꝫ.
.i. i meretrice finito hystoriā. ac si dicet. publi
cani ꝯ meretrices p̄cedunt uos in reg. dī. criso.
sciens in meretrice et erubescē eos faciens p̄
qualitē p̄sone n̄ amp' dilatat historias.
¶ Jod' q̄ per muros iericho sigtant. vij. pcc̄a
capitalia. que i circuitu. vij. dieꝝ. i. vij. u
irtutibꝫ corruerūt. p̄mus mur' est p̄ciem su
p̄bie. sū uane glīe qui corruit p̄ fidē. q̄
fides ꝯtemplat' et'na glīam. scd̄s acci
die sū pigricie qui corruit p̄ spem. q̄ spes
mouz ad opand' p̄p̄ fidam b'titudinē. iij'
inuidie q' corruit p̄ caritatē q̄ caritas a
mat et p̄curat felicitatē alienā. iiij. aua
ricie q' corruit p̄ iusticiam. que cauz cōm
acq̄sitōm iustam. v. iracundie qui corruit p̄
fortitudinē. que facit patient' fre illatam
iniuriam. vi'. luxurie. qui corruit per tempan
tiam que refrenat carnis lasciuiā. vij'. gu
le qui corruit p̄ prudenciā que docet in usu
u'tūpaliū seruare m̄surā. ¶ hic q' sup' id.
fide abraham optulit. glo. n̄ re s; uoluntate.
¶ ꝯ'. uelle occidē innocentē malū ē g' n̄ fuit hec
fide. ¶ R'o. uelle occidē sū dīno p̄cepto malū
est. s; ex dīno p̄cepto bonū. ¶ Jt' sup id. vni
genitū offerebat. ¶ ꝯ'. h̄ebat aliū filiū. s. ys
mael. gen. xvi. ¶ R'o. vnigenitū intelligit
de uxore libera. ꝯ futurū h̄edem. ¶ Jt' sup id.
fide ꝯ de futuris. ¶ ꝯ'. q̄ p̄us b'ndixit iacob
quā esau fuit p̄ errorem n̄ g' fide. q̄ fidi
n̄ subest falm. ¶ R'o. in hoc erat fides. s; in
hoc q̄ illum qui b'ndicebatur meliorem crede
bat ꝯ melioris p̄p̄li signū. ut dicit glo. ¶ Jt'
sup id. fide ioseph. ꝯ c'. glo. hoc ideo uolunt
q̄ in ea t'ra ꝯuideruntur nasciturum xp̄m ut
cum eo resurgerent. ¶ ꝯ'. i'. c. ne tū nobis
ꝯsūmarentur. g' cum eo n̄ surrexerunt.
¶ R'o. f' quosdam resurrexisse ad tp̄s ut
ferrent xp̄o resurgenti testiū. s̄m qūdam
resurrexerunt simplr'. q̄ aūt dicit ap'.
intell' ꝯ ꝯm legem. hoc aūt s̄m p̄uile
giū paucoꝝ. ¶ Jt' sup id. n̄ timuerunt re
gis edcm. ¶ ꝯ'. p̄p̄ edcm posuit eū i flu
mine. exo. ij. ¶ R'o. timuerūt aliqualr' s;
n̄ p̄fcē. q̄ reseruauit eū ad uitam. ¶ Jt'
sup id. n̄ ueritus animositatem regis. ¶ ꝯ'.
exo. ij. timuit moyses ꝯ fugit in t'ram
madian. ¶ R'o. aūt timuit s; egiptū cū
filijs isrl' egrediendo n̄ timuit. vl' dō q̄ sc̄d'
glo. nec tūc timuit regem s; timuit tēp
tare deū remanendo cum h̄ret ꝯsilium
humanū quo sibi puidē poterat. ¶ Jt' sup
id. fide raab. glo. q̄ credidit t'ram iu
deis dandam. ¶ ꝯ'. hec nō p̄tinet ad fi
dem u'tutē. ¶ R'o. credē t'ram dandā sim
plr' non pertinet. s; credere dandam
a dō oīpotente cui resisti n̄ pot. p̄p̄ eius
oīpotentiam. hoc p̄tinz ad fidem u'tu
tem. sic aū' raab credidit ut p̄z Jos. ij.
¶ Et quid adhuc dicam ꝯ c'. s'. po
suit exempla fideliū qui fuit an̄ op
tentā t'ram p̄missionis: singillatī enu
m'ando. hic ponit exempla eoꝝ qui
fuit post optentam t'ram p̄missionis
sūmatī colligendo. ꝯ p° ponit ex' q°
ꝯdam noīatoꝝ p̄ que ondē ualor fidei
in opando ardua. sc̄o ex' quoꝝdā nec noīe
minatoꝝ p̄ que ondē uirtus fidei i sus
tinendo difficilia. alij aūt distenti. iij.
exempla ꝯt' oīm p̄ que oⁿ uirtus fidei
in expectando p̄mia. ꝯ h'ronis. In p̄ma
p̄te p° oⁿ cuimodi p̄sone fuit. scd̄o q' to

na p fide ꝯsecuti sut. qui p fide ₇c. iiij. q̄ta
mala p fidem effugiunt. obturaũnt. dr
g°. ₇ quid adhuc .i. multa de fide exempla
possu. ₇ quid adhuc dicā. deficiet ei tp̃s. h9
ep̃le q̄ nimis erit longa. si uolo cuncta
psequi. vł tp̃s uite mee. tota eĩ uita me
a n̄ sufficit ad psequndũ singla sigillatī.
deficiet m̄s expectando. s. me enarrate
de gedeon. qui accepto signo roris ₇ uellis
madianitas deuicit. Jud. vij. enarrate
₇ de barach. qui ad pceptũ seuiu exhorta
tōne delbore p̄ hisse rabin rege syrie de
uicit. Jud. iiij. enarrantē ₇ de sapson. q̄
philisteos grauit et multipli affixit. ut
pʒ Jud. xiij. xiiij. xv. xvj. ₇ plés moriens
mouens qua multos interfecit. enarrantē
₇ de iepte. qui uoto q̄ p̄mũ de domo sua oc
curreret sibi redeunti offerret dō amoni
tas supauit. ₇ domũ rediens filiā imolauit.
Jud. xi. enarrantē ₇ de dd. qui p fide goli
am deuicit. i. R̄. xvij. tu uenis ad me cũ
hasta ₇ clipeo ₇ ego autē ad te uenio ĩ nōe
dnĩ enarrantē ₇ de samuel. qui fuit v
nus de iudicibꝫ isrł. de quo. i. R̄. iiij. ₇ de
incepc q̄i p totũ librũ ₇ enarrantē ₇ de p
phetis aliis. s. helya ₇ helyseo. nathan. ysa
ya. Jeremia ₇ ceteris qui p fidem deuicerunt reg
na adulcatiorum. gedeon eĩ deuicit. iiij. re
ges. Jud. vij. ₇ Josue. xxiij. xxxi. Jos. xij. et
dd multos. ij. R̄. x. ₇ abraham. v. gen. xiiij.
operati sut iusticiā. i. equũ iudiciũ r̄ sub
ditorum. ut dauid ₇ iudices. adepti sc̄ rep
missiones. ₇ hec quo ad dm̄. i. ea q̄ eis p
mittebantur. ut uictorie ₇ hmōi. ₇ dd p̄missio
sione de successione regni. uł repmissiones
.i. frequentes suas pmissiones. de terra fluente
lacte ₇ melle manante. que pmissiones
facte fuīt antiquis patribꝫ. s. abrahā ₇ ysa
ac ₇ c. nec tñ īplere ut. 8°. c. iuxta fidem
defuncti sunt omīs n̄ acceptis pmissionibꝫ.
optinuīt. hic enumerat mala que p fidem
superauerunt. ₇ p̄ mala ꝯpria. s̄o mala a
liorum gr̄a. fortes sc̄. t̄cio mala aliorum gr̄a. for
tes sc̄. priuata. acceperunt mulieres. mala
ꝯpria enumerat. iiij. primo que pueniunt
a bestiis. ij°. que ab eis. extinxerunt. t̄cio q̄
a uiolencia ꝑ hoim̄. effugerunt. quarto
que a sui corruptōe humorum. ꝯualuerunt.
dr g°. optinuauerunt. q. nec tm̄ ꝯtra ho
mines s₇ ꝯtra bestias pualuīt. qz optu
rauerunt ora leonũ. p°d psale p singu
lari. h' eĩ n̄ legit° nisi de daniele. dan. vi
₇ xiiij. extinxerunt ĩpetum ignis q̄ eis erat
ĩtentata. ut tres pueri dan. iij. effugerunt
aciem gladij. i. exactũ acutum gladiis.
ut ios. x. ₇ xi. ₇ dd. ij. R̄. v. ₇ multi alij
ꝯualuīt de īfirmitate. ut ezechias. ys. xxxviij.
₇ Job ult°. fortes fc̄i sut in bello pugnando
ut ios. ecc. xlvi. fortis in bello ihc naue.
₇ c. ₇ iudas machabeus de quo. i. mac. iij.
silis fcūs leoni in opibꝫ suis. ₇ multi alij.
castra uerterunt in fugam sepe ₇ aũ pug
nam. exterorum. i. inimicorum. ut Jud. vij. et
.ij. mac. xij. incipiens ueṫere ₇c. ac
ceperunt mulieres mortuos suos uiuentes de
rne. i. resuscitatos. sicut factum est p hely
am. iij. R̄. xvij. ₇ p helyseum. iiij. R̄. iiij. alij
uo distenti. hic ponit exempla quorum nō
noiatorum in sustinendo difficilia. ₇ p̄mo ob
q̄ ꝯstanter sustinuerunt. ij°. quanta eis illata sc̄.
alij ludibria. t̄cio qualiter ipi se affligunt.
t̄cio rexerunt. dicit g°. alij autē. p fide distenti
sunt in eculeo ₇ aliis tormentis ut pʒ de mu
lieribꝫ filios suos circumcidentibꝫ. i. mach. i. et
de. vij. fribꝫ. ij. mac. vij. ipi dico n̄ susci
pientes redemptionem. i. p̄sentem euasionem.
de manu inimicorum. ut meliorem inuenirent
resurrectionem. meliorem. s. illa liberatione. i. in
tam eternam. qz qui odit animam suam inueniet
eam. as. x. uł meliorem tanto magis pa
terentur. qz sicut aug° dr. quanto magis
quis patitur tanto gloriosius coronabitur. J. pe. iij.
si patimini p̄p iusticiam bt̄i. alij uo. hic
tangit quanta mala eis illata sut. ubi p°
tangit difficilia. que antecedunt mortem. s̄o
que inducunt mortem. lapidati. t̄cio ipam
mortem. In occisione. dicit g°. alij uero
experti sunt. supple ludibria quantum ad ꝯfusi
onem ₇ uerba. quantum ad dolorem. iꝉ
q̄ eni dr insup notat hec eidē p̄ronis fuis
se ₇ uincula experti sut quibꝫ uinciebantur.
et carceres quibꝫ detinebantur. ut de Jeremia
pʒ. Je. xxxvij. ₇ de michea. iij. R̄. ult°. lapi
dati sut ut Jeremias. qui cũ posuisset lapides
sb porta domus pharaonis in signum q̄ ibi poneret
rex babilonis tronum suum. ₇ iudeos qui ibi tunc
fugiant captiuaret a iudeis eisdē lapidibꝫ
obrutus ē. sic ₇ zacharias filius ioiade qui
arguens regem ioas lapidatus ē. ij. par.
xxiiij. sic ₇ stephanus tunc temporis lapidatus erat.
act. vij. secti sut. ut ysa. quem manasses
nepos suus ut dicitur fecit serrari serra lignea.
temptati sut. pmissionibꝫ antequam occiderentur. ut. vij.
fres. ij. mac. vij. ₇ qz temptatoribꝫ n̄ acquieuerunt
in occisione gladij mortui sunt. ut iosyas. .i. p gladiũ
iiij. R̄. xxiiij. ₇ urias. ij. R̄. xi. circuierunt.
hic o° qualiter ₇ ipi se affligunt. ₇ p̄mo ob q̄
se affligunt cum hoibꝫ conuersando. ij°. quantum ab
hoibꝫ se separando. in solitudinibꝫ. dicit g°. circu
ierunt multa inuii loca. in melotis. i. ueste
facta de pellibus camelorum. qua ueste utebatur
Johes bapta. mr. ij. uł in melotis. i. in uestibꝫ

tūs de hyspida pelle caudam alis. q dr melius .i. taxi. ī pellibz caprinis .i. ī ueste fca de hr pellibz. ut helyas. iiij. R. i. & hec ptinz ad asperitatē uestitus. egentes scilicet ad uictū necās. Angustiati scilicet cura aīe. afflicti labo ribz corporis. quibz &c. hec dr legi pmo m̄ ē q li quibz est ablti casus. sic. quibz .i. cō uersatōe dignus n̄ erat mund⁹ & ideo cito sb lati sunt. Sc̄o legr q est dati casus. sic. quibz dignus n̄ erat mūdus .i. n̄ erant digni hi tare in mūdo. q: ita uiles reputabant in mūdo. ut n̄ eēt eis dignus ad hitandū. vn̄ & mund⁹ eiciebat eos. i. cor. iiij. tamq̄ pga mita mūdi fci sum⁹. In solitudibz errantes p deuia ambulando sicut dd' cū sceus .i. R. x xiij. egssi de tēplo hinc atq illuc uagabantur. siu mathanas & scorj ei⁹. i. mac. ij. & in drs ij. mac. v. errantes dico ī mōtibz sicut dd' quē saul pscrutabatur in mōtibz & collibz. i. R. xxiij. & in speluncis. supple cōmo rantes .i. in receptaculis sic & nā fcis. ut helyas. iij. R. xix. & filij pphaz sub iezabel. iij. R. xviij. & dd' cū suis sociis. i. R. xxiiij. & in cauernis tre q̄ aliquo casu fce sunt ut a quaz īundatōe. ul' hi⁹. vl' spelunce possunt dia que sunt in eminenti sup trā. cauerne ē in pfundo tre. Mod' q sceletate sco₂ mūd⁹ n̄ erat dignus pp ingratitudinē ad eo₂ bn̄ ficia. pmo .n. doctrina mūdū illuiabat. phil. iij. inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. ij. uita edificabant. hebr. iij. u viderint edifi cantes. tio disciplina castigabant. eph. vi. educate eos in disciplina. iiij. ozone iuua bant. ps. dixit ut disperderet eos. si n̄ moyses &c. v. bn̄ficiis sustentabant q: hii sunt uiri mīe. eccl. xliiij. vi. cohitantes ōsuabant. & i⁹ gen. x viij. n̄ delebo urbem pp. xl. vij. miraculis letificabant. vn̄ luc. xix. oīs pp⁹ gaudebat in oībz que glose fiebant ab eo. viij. pcā supportabant. Job. ix. ab alio curant qui por tant urbem. ix. prudentia saluabant. gen. xli. uocauit eum lingua egyptiaca salua torem mūdi. Et hii omēs. hic ponit ex⁹ gtē oīm in expectando pmia. vbi pmo tangit dila tionem pmio₂. ij. dilatōis cām. seu utilitatē. dō p nobis. dr g⁹. & hii oīs. q. tanta p fide operata & passi sunt. & tn̄ hii oms testio fidei .i. q fides de eis phibuit. in hec eī testū cō secuti sunt senes. g⁹. e. pbati ei .i. approbati a dō. n̄ acceperūt repromissionem &c. hec dupr legr. vno modo sic. n̄ acceperūt repmissionē .i. duplicatam pmissionē. s. ambas stolas corpis & aīe. s₃ acceperūt tn̄ pmissionē. s. sto lam corpis. apo. vi. date sunt eis singule stole albe. & hec dō p nobis ad meli⁹ prudente. ut ne p nō sin̄ nob ōsummarentur .i. pficerent̄ur scola. ut s. in qū oīm sit mai⁹ gaudiū sin gulo₂. sicut dr glo. & eīs. n̄ illis īuidia fecit s₃ nos honorauit. Sc̄o m̄ sic. n̄ acceperūt rep missionē .i. ueram etiam sepe pmissam. usq .s. ad aduentum xpi. & hec dō p nob ad me lius prudente. s. ut nrām naturā assume ret & glosius eos nobiscum exaltaret. prude te mēs. ut ne p non. sin̄ nob ōsummarentur .i. dei uisione fruerentur. q est ōsummatō nr̄e rōnalis. Hic qr̄ sup i⁹ de sampson. contra iud. xvij. legr q sampson se cum philisteis interfecit. g⁹ in pcō mortali mortuus fuit. g⁹ in cathalogo sco₂ poni n̄ debuit. Resp. sicut dr glo. instinctu spc. s. hec fecit p quē alia miracula faciebat. Itē sup i⁹. iepte. contra. jud. xi. legr q sin̄ mandato dni ppriam filiā imo lauit. Resp. n̄ laudatur in hec s₃ q: in dnō ōfidē do hostes superauit. Itē sup i⁹. adepti sunt re pmissiones. contra. j⁹. e. n̄ acceperunt repmissi onem. Resp. pmissa ptinentia ad pntem uitam acceperūt s₃ nō quo ad futuram. Itē sup i⁹. acce mlies. g⁹ mlr maritū suscitatū dz suscipe. contra. cor. vij. si mortuus fuit eius uir eius soluta est a lege uiri. Resp. n̄ tenet suscipe de ōsensu antiquo. s₃ pōt de nouo ō sensu. Itē sr i⁹. ut meliorē īue. re. glo. quā to magis aliquis patitur tanto glosius co ronabitur. contra. alii aliquis ex minori caritate plus patitur. Resp. glo. loqr de ceteris pibz & de corona gle ac pmij accl. n̄ eentis. Itē sr d n̄ acceperunt repmissionē. glo. s. stolam contra. mt. xxvij. multa corpa sco₂ qui dormie rant surrexerunt. Resp. & quosdam n̄ surrex unt glose s₃ ad txt. & quosda dd' q illd' fuit pauco₂ priulegiū. hic loqr de lege ōi. Itē sup i⁹. ut n̄ sin̄ nob ōsummarentur. glo. usq ad ōem rōnem. contra. an nec inlierit utraq stolam. g⁹ an nec recipe debuit. Resp. nō me ruerunt ut tandam tūc. s₃ postea. Itē idē alia glo. ut n̄ sin̄ nob ōsumma .i. uisione dei fruerentur. contra. statim ab ipa passiōe uisio ne dei frui ceperunt. g⁹ sin̄ nob. Resp. simr cum illis & sc̄a nouum testā frui ceperunt ut la tro & plres alij & alij & quotid e de statu apte iamue frui poterunt.

Ideoq̄ et uos tantam hntes et c. S⁹ monuit eos ad fidei ōstantiā. hic monet eos ad paciām & pacē & p⁹ ponit exhortatōnē scd̄o or īplendi felicitatem. ōtēplantes. In pma pte p⁹ monz ut paciām hēant in psecu tionibz. scd̄o ut pacem hēant cū psecutoribus. pacem sequimini. In pma pte pmo monz ad martirii cursē. scd̄o q currendo n̄ deficiē. ptr̄ ō gitate. iij. currendo & n̄ deficiendo usq in finē pseuerare. In disciplina. In pma pte pmo ponit currendi incitamentum. ij⁹. remouz īpedi

nitū. deponentes. iiij. indicat ex. aspicientes.
dr g. idcoq. q̄. ita alij p fide multa sustinue
runt. idcoq; et uos hntes īpositam uob ī ex
temptam nubem fidei et bonoꝝ opū. tantā
nubem. i. tantam densitatem et multitudinē
ad modū nubis. nos ex suo in estu tribl'o
nū refrigerante. et pluuiis doctine cōpluentem
ysa. lx. qui sut isti qui ut nubes uolant.
nubem dico testiū. hoc est martiriū. martyr
enī et testis idem. ysa. xliij. ue uos testes mei
dicit dns. deponentes omē pond' pcti iam in
hentis. qr sicut graue pond' deprimit nos
in infernū. ps. iniq. me. sicut onꝰ graue g
uate sut sr me. et circūstans pcm. i. undiq;
īminens et si adhuc nōdum inst. ul' pond'
refertur ad penam pcm ad culpam sic. depo
nentes omē pondus. i. tristiciam et tedium
patiendi. et circūstans nos pcm. quaq; sū
iam inst sit non. p paciam expediti. pa
cientia enī tollit oīa pcca obstacula. curra
mus uoluntarie n̄ inuiti trahamur. i. cor. ix.
sic currite ut cōphendatis. ad ppositū nob
certam. martirij. s. de quo. ij. thi. iiij. bonū
certamē certaui cursū cōsūmaui fidē seruaui. c
ramus dico inq̄ nos dico aspicientes oclo
fidei. in ihm actorē fidei in psenti. et cōsū
matorem in futuro. qui iho pposito sibi
gaudio etho tamq; tio passionū q gau
dium spabat ei psens. vl' pposito sibi gaudio
regni temp̄alis. qn̄. s. iudei uolunt eū rape
et face regem. jo. vi. sustinuit crucem. i. mor
tem crucis. phi. ij. mortem aute crucis. et
hoc cōfusione tam ignominiose mortis. cō
tempta. sap. ij. morte turpissima cōdepne
mus eum. atq; per hoc. s. mito passionis.
In dextra dei sedet. pp hoc enī ds exaltauit il
lum et donauit illi nomē q est sup oē nom.
ex phi. ij. et in ps. de torrente. s. passionis. i
uia bibet ppea exaltabit caput. Quod q
ad certam martirij currend est pp multas
rōes. pmo qr martiriū mūdat a culpa p
bte mundat. apo. vij. lauerūt stolas suas
et c. scdo qr it ad celum abiuuat. luc. xxiij.
dcm est latroni qui martyr fuit cyp'anū
fuit. hodie mecū eris in padiso. iij. qr de c
plia hoste glose triumphat. e. xi. sci p fide
uicerunt regna. iiij. qr uicem xpo repe
sat. ps. quid retri. do. et c. ca. sa. accipia.
v. qr padisū statim reserat. act. vij. ecce
uideo celos apertos. vj. qr glose p'uilegium
īpetrat. s. aureolam. de qua. ij. thi. ij. nō
coronabit n̄ qui lime certauerit. vij. qr fidē
xpi roborat et cōfirmat. vn martyr idē ē
q testis. act. i. eritis m̄i testes. viij. qr ali
os ad passiōm acuit. ij. mach. vij. adolesce
tibz xpm forte relinquam. Recogitate. h

moriz currendo n̄ defice. ad n̄ deficiend aut
acuit eos tripli. p cōsideratoē xpi passionis.
ij. cōsideratoē modice tribl'ois. nōdum enim.
iij. cōsideratione diuine cōsol'onis. et oblita
estis. dr g recogitate eū. i. freqnt cogitate
reū. iij. recordare paupratis mee et trāsgr
sionis absinthij et fellis. eū. s. ihm ut ipm
imitemini. qui talem hoc est tam uehemitē
sustinuit a pctoribz iudeis q ualde idignū
est. aduslis temz ipm. n̄ tm̄ aduslus aliqd
mbroꝝ suoꝝ. dr enim pati qn̄ eī aliquod
mbrꝝ patitur. sicut dicit pet. nemo romam
ient crucifigi. talem inq̄ cōtradcōnē ī olbz.
positus enī fuit in signū cui cōtradicet. luc.
ij. et ro. x. tota die expandi man' meas ad
ppm n̄ credentē s; cōtradicentem m̄. qr sicut
dr b. in illis fuit cōtradictores. in failis ob
seruatores. in tornitis illusores. recogitate
inq̄. ut attendentes hoc nō fatigemini. q
busibz aduslis. deficientes aīs uris. l; ī ipa
corpa deficiant. ij. cor. v. licet is qui defōris
est nr̄ homo corrūpit. tn̄ is qui intꝰ ē reno
uat. de die in diem defice est sicut dr glo. ti
more tribulationis fidem negare. nōdū.
q. et n̄ debetis defice. nōdum eī usz ad sangui
nem. i. sanguis effusionē. restitistis. licet
usz ad bō uitez amissionem. ut. s. x. s; tūsz
ad sanguinem resistend ē. n̄ restitistis inqm
uos dico repugnantes aduslus pcm infide
litatis. s. q auctor pcm dr. ul' aduslus q'z
aliud pcm. et oblita estis. hic acuit eos ad n̄
deficiend cōsideratione diue cōsol'onis. vbi p
po increpatio. scdo exhortatio. fili mi. iij. cō
latio. quē enī diligit. dicit g. et tn̄ n̄ debe
re defice. nūquid enī oblita estis cōsol'ois. i. q
cōsolantis. qui. i. xpc cōsolans. uob tamq̄ fi
liis loquitur. pu. iij. et inducit hic aucto
ritatem salomonis. q in psona dnī loqntis
dicentis. fili mi noli negligē spnendo. i. decā
n̄ curare. disciplinā dnī. i. retributōes quibz
a dnō erudiris. job. v. bt' hō qui corripitur
adnō. increpationem g dnī ne reprobes. neq;
fatigeris deficiendo dum ab eo arguerís.
et non debes fatigari. quē eī diligit ds casti
gat. castum facit corripiendo. apo. iij. ego
quos amo arguo et castigo. vn cor
rectio est signum zelotipie diue. eze. xvi. au
feretur zelus meus a te. et quiescam n̄ irasc
car amplꝰ. flagellat aute oēm filiū. et uni
genitum filium filem. n̄ solū filios adopti
uos. ysa. liij. disciplina pacis nre sup eū
fuit. et de eius flagellatione. ay'. xiiij. si g
exceptus es a passione flagelloꝝ exceptus
es a nūo filioꝝ. sicut dr glo. oēm dico filiū
quē recipit. ad etnam dap hereditatē. per
multas enī tribl'oes oz intrare ī reg. celoꝝ

act. xiiij. In disciplina. hic mone(n)t eos in discip
lina p(er)seuerare p(er)seuerare triplici r(ati)one. p(ri)mo
p(ro)p(ter) diuine filiationis g(ra)ciam. s(ecund)o p(ro)p(ter) humane
(con)suetudinis ex(emplum). deinde p(ar)tes. iij. p(ro)p(ter) fructu(m) ret
butionis p(re)mium. o(mn)is aut(em) disciplina. In pri
ma p(ar)te p(ri)mo mone(n)t ad p(er)seuerand(um). ij. ponit
p(er)seuerantium (com)modum. ta(m)q(uam) filiis. iij. n(on) p(er)
seuerantium i(n)comodum. q(uod) si ext(ra). dicit g(lossa). in
disciplina. q(uasi). q(uia) ita est q(uod) deus flagellat
o(mn)em filium que(m) recipit. In disciplina p(er)seu(er)
ate s(cilicet) us(que) in finem. qui. n. p(er)seuera
uit us(que) in fine(m) saluus erit. m(t). xxiiij. (et) debe
tis p(er)seuerare. q(uia) d(eu)s in hoc q(uod) disciplinat nos.
offert se nob(is) ta(m)q(uam) filiis. i. ostendit seip(su)m pa
trem. sicut p(atr)i humano ex(emplum). quis eni(m) filius que(m)
n(on) corripit p(ate)r. q. d. nullus. ecc(li). xxx. qui diligit
filium assiduat ei flagella. (et) p(ro)u. xiij. qui par
cit uirge odit filium. q(uod) si extra disciplinam
estis cui(us) discipline p(ar)ticipes f(ac)ti sunt o(mn)es. s(cilicet).
filij dei. (et) an(te) legem (et) s(u)b lege (et) post lege(m).
ij. thi. iij. o(mn)es qui pie uolunt uiuere in (christ)o
p(er)secuc(i)o(ne)m patiant(ur). ergo adulteri (et)c. hic legi(tur)
dupl(iciter). uno m(od)o s(ecundum) q(uod) hoc q(uod) dico adulteri est nom(inatiuus)
casus pl(ura)lis. sic si(n)g(ulari)s ita est ergo adulteri. i. fi
lij adulterini (et) n(on) filij l(egi)timi estis. p(ate)r. n. corrip(it)
filios l(egi)timos n(on) adulterinos. s(ecund)o m(od)o. s(ecundu)m q(uod) e(st)
g(e)n(i)ti(uus) casus singularis sic. ergo adulteri estis. i.
diaboli possessio. qui est adulter. i. corruptor
sponsar(um) dei. s(icut) a(postolus). ij. cor. xi. timeo ne sic(ut)
eua(m) serpens seduxit ita corrumpant(ur) sens(us)
u(est)ri. (et) n(on) filij dei. s(cilicet). estis possessio. Hic q(uo)q(ue)
si(cut) s(upra) i(n)d(e). deponentes o(mn)e pondus. glo. p(er)inde (con)(tra)
n(on) possum(us) uiuere sine p(e)cc(at)o. (contra) glo. pondus uocat
p(e)cc(atu)m graue. i. mortale. n(on) leue. i. ueniale.
It(em) sup(ra) i(n)d(e). p(er) pacientiam curram(us). (contra) ad pa
cientiam sustine(n)d(am) p(ro)hi(bi)t (et) pati. n(on) age(re) sed
cu(m) sit currere. (contra) curre(re) ad martirium
ad paciam p(er)tinet. uo ad eam que remo
uet p(ro)hibens. ad fidem u(er)o (et) caritate(m) ut
ad eam efficientem (et) admonente(m). It(em) si(cut)
i(n)d(e). actorem fidei. (contra) i. cor. xij. fides est do
nu(m) sp(iritu)s s(an)c(t)i ergo ip(s)e est p(ro)prior auctor ei(us). (contra).
sp(iritu)s s(an)c(tu)s est auctor fidei infundendo. s(ed) (christu)s p(re)di
c(an)do
et docendo. It(em) sup(ra) i(n)d(e). (con)fusione (con)tempta.
glo. o(mn)ia bona t(er)rena (con)tempsit (christu)s ut (con)tep
nenda mo(n)straret. (contra) aliqua sunt t(er)rena
ergo n(on) sunt o(mn)ia (con)tempnenda. (contra) bona t(er)rena
ut i(n) c(a)eli ordinata n(on) sunt (con)tempnenda. s(ed)
put ad t(er)rena declinant. It(em) sup(ra) i(n)d(e). n(on)du(m)
usq(ue) ad sanguinem. glo. p(er)fect(i)or in hac uita
dilect(i)o nulla est ea ad qua(m) s(an)c(t)i martires p(er)
uenerunt. (contra). caritas b(eat)e uirginis et joh(ann)is
ev(angelis)te fuit p(er)fect(i)or. (contra). ip(s)i (et) si n(on) p(er)uenerunt
actu ad martiriu(m). p(er)uenerunt affectu.
Deinde p(at)res quidem (et)c. monet in
disciplina p(er)seuerare p(ro)p(ter) honore(m) diuine filiatio(nis).
ms. hic mone(n)t ad idem p(er) ex(emplum) humane (con)sue
tudinis. q(uia) si ho(mo) reuerenter suscipit erudi
tionem patris carnalis multomagis sp(irit)ualis (et) p(ri)mo o(stendit)
hoc ex (con)paratione eruditoris. ij. ex (con)paratione
eruditionis. (et) illi. d(icitu)r ergo. deinde quidem. q.
ex his que dicta sunt p(ate)t q(uod) in disciplina p(er)
seuerare debetis. s(ed) (et) ex his pot(est) ostendi. dein(de)
quid(em). hoc e(st) c(er)te. p(at)res carnis n(ost)re. n(on) aute(m)
humilis eruditores ut p(re)ceptum erat eis.
deut. xi. docete filios. u. (et)c. (et) p(ro)u. xiij. qui di
ligit filium instanter (et)c. (et) reuerebam(ur) eos. i. ti
mebamus. (et) honorabamus q(uia) s(ecundu)m glo. reue
ri est cum timore honore(m) i(m)pende(re). exo. xx. ho
nora patrem. t. (et) m(at)rem. t. n(on) multomagis
obte(m)perabim(us) patri sp(irit)uum. i. d(e)o qui est p(ate)r sp(irit)uu(m).
q(uia) sp(irit)ualis cura est ei de sp(irit)ib(us). nu(m). xvi. p(ro)uideat
d(eu)s sp(iritu)um uniuerse carnis. (et)c. (et) p(ro)u. xvi. sp(iritu)
um ponderator est d(eu)s. melio(ra) en(im) corpu(m) p(ate)r est
et creator. (contra) manicheos. luc. xi. stulti qui fec(it)
q(uod) deforis est (et)c. obtemperabim(us) (et) uiuem(us). p(ro)u.
iij. custodi legem meam atq(ue) (con)silium et er(it)
uita a(n)i(m)e tue. (et) illi quid(em). i. p(at)res carnales.
in t(em)p(o)re paucor(um) dier(um). s(cilicet). in p(rese)nti uita. erudi
ebant nos s(ecundu)m uoluntatem sua(m). i. in his que
uolebant. s(cilicet). in suis uariis traditionib(us). de q(ui)b(us)
m(t). xv. irritum fecistis mandatum dei p(ro)p(ter) tra
ditiones u(est)ras. gal. ij. p(ro)ficiebam (et) ma(gis) trad(itionu)m
eo(rum) abu(n)dant(iu)s emulator existens. hic aute(m). s(cilicet). p(ate)r sp(irit)u
um d(eu)s. erudit nos supple. ad id q(uod) utile est.
ta(m)en. ip(s)e eni(m) n(on) docet nisi utilia. ysa. xlviij.
ego d(omi)n(u)s d(eu)s t(uus). docens te utilia. (et) hoc i(n) recipi(en)do
sanctificationem. hoc dupl(iciter) legi(tur). s(ecundu)m glo. p(ri)mo m(od)o
sic. erudit dico nos ad id q(uod) utile e(st). (et) hoc in
recipiendo. i. si sum(us) p(ro)mpti ad suscipiend(um)
sanctificationem ei(us). i. disciplinam sanctificantem.
s(ecund)o m(od)o sic. erudit nos ad id q(uod) utile e(st) dico
in recipiendo. i. ut recipiamus sanctificationem
i. mundiciam ei(us). ysa. viij. d(omi)n(u)s ip(s)e pauor u(este)r.
(et) ip(s)e t(er)ror u(este)r. (et) erit nob(is) in sanctificationem. (con)s(ideran)do
hic q(uod) d(eu)s appellatur p(ate)r sp(irit)ualis n(oste)r. viij. r(ati)onib(us).
p(ri)mo r(ati)one creationis. deut. xxxij. numquid n(on) ip(s)e
est d(eu)s tuus. qui possedit (et) fecit (et) creauit te.
s(ecund)o r(ati)one regenerationis. i. pet. i. qui regenerauit
nos in sp(e)m uite. iij. r(ati)one eductionis. ys(a). i.
filios enutriui et exaltaui ip(s)i a(utem) sp(re)uerunt (et)c. iiij.
r(ati)one castigationis. p(ro)u. iij. que(m) diligit d(omi)n(u)s
castigat. flagellat a(utem) o(mn)em filium que(m) recipit.
v. r(ati)one. jo. xvi. ip(s)e eni(m) p(ate)r
amat uos q(uia) uos me amastis. vj. r(ati)one ad
optionis. ro. viij. n(on) accepistis sp(iritu)m s(er)uitutis
it(eru)m in timore. vij. r(ati)one successionis. ro. viij.
si aut(em) filij (et) heredes. viij. e(st) r(ati)one eruditionis.
ut hic (et) osee. ego eruditor o(mn)ium eor(um). o(mn)is a(utem)
disciplina. hic t(er)tio mone(n)t ad p(er)seuerandum
in disciplina. p(ro)p(ter) fructu(m) et(er)ne remunerationis.
(et) p(ri)mo o(stendit) discipline i(n) p(rese)nti asperitate(m). s(ecund)o

futuram utilitatem postea. tuo mon3 ad per
uantie firmitate. ibi q. d. g. ois ct. q. ita
moneo ut sitis in disciplina. ct. 3 unum ee
q ois disciplina. i. correctio p pctis. in pnti
a quide uita ui n ee gaudii 3 meroris. n
cogitantibz. s. ee futura utilitate. postea
ct. s. in futura uita reddet p eam exercitatis
studium pacatissimu. i. in oi pace possidend.
ij. cor. iiij. q in pnti momentaneu e z leue
tribulonis nre sup modu in sublimitate et
nu glie pond operatur in nob. fructum dico iust
ciae. i. qualem iusticia metur. Jac. iij. fruc
tus iusticie in pace seminatur facientibz pa
cem. 4 dr ille fructus pacatissim q erit ho
mini pax ad seipm. s. carnis ad spm ad
pxim. et ad dm. ysa. xxxij. sedebit pls me.
ibi q. ut. s. habeas talem fructum erigite
ad dm man remissas. i. actiones caritatis.
dm expectantes. pu. x. egestatem operata e
manus remissa. 4 ibid. manus fortiu dnabit
que a remissa est tributis tiuet. et erigi
te 4 genua soluta. i. fortitudine debilitata
qua stare solebatis. h est genua cordis de
quibz. ij. par. ult. flecto genua cordis mei
4 c. et gressus rectos. hoc dupl legi. uno m
qntu ad fidem. alio m qntu ad mores. pmo
m sic. 4 facite pedibz uris. i. fidei ure qua
itur ad dm gressus rectos. i. rectos incessus.
. s. credendo. gfidendo. 4 4 p fide patiendo.
ut n aliquid claudicans. i. in fide hesitans
et titubans erret in fide. Jac. i. qui hesitat
silis est fluctu maris 4 c. iij. re. xviij. usq
q claudicatis in duas ptes. magis a sane
tur. si erraui a fide. scdo m legi sic. 4 facite
opibz uris pedibz. i. opibz uris. ps. lucerna
pedibz. m. v. t. gressus rectos. oia. s. inte
tione faciendo. ut n quis claudicans. no
hns rectam intentoem. erret i uia moz.
magis a sanetur in moribz. postq pacem.
postq monuit hre pacam in psecutoribz.
hic mon3 seruare pace cu psecutoribz. v
pmo po exhortatio. ij. exhortatois ratio.
sii qua. d. g. pacem sequimi. q. ita dete
ns hre pacam 4 hoc ita fortem ut etiam
cu psecutoribz pacem heatis. vn pacem.
. i. innocentiam ad pxim. sequimi īqui
rendo. no solu oca recipiatis ut id ps. iqre
pacem 4 psequere eam. 4 hec cum oibz. etiam
cu psecutoribz. ro. xij. si fi pot q ex uob
est cu oibz holbz pacem hntes. et sequi
mini 4 scimoniam. i. pfcom in bonis opi
bus. ul scimoniam. i. castitate mtis et
corpis. sii qua. s. pace 4 scimonia. nemo
uidebit dm. q a solis mudo corde ur. m
. v. ad hoc enim q ymago in aqua uideatur
oz q sit clara et tranquilla. sic 4 cor oz ee
clarii p scimonia iuitu. 4 tranquillu p pa
cem ad hoc ut in eo ds uideatur. Nota hic
q pax multa bona facit. pmo filiu dei gstitui.
m. v. bi pacifici qm filii dei uocabunt. scdo
ds in nob habitacim facit. ps. in pace fcs e
locus eius. iij. oculis intus ad dei uisionem
disponit. ut hic. iiij. spm nrm ds nugit.
eph. iiij. solliciti seruare unitate spc i ui
culo pacis. v. bonoz spualiu habundantiam
acquirit. ps. fiat pax i uir. t. 4 c. vi. deo
amabilem reddit. vn ds filiu uocauit sa
lomonem. i. pacificu. nathan uo uocauit
ydida. i. amabilem do. ij. re. xij. vij. ad e
ternam quietem pducit. ysa. lvij. ueiat pax
requiescat in cubili suo. Contemplantes. h
est scda pars pncipal hui. c. g. enim hor
tatus est ad pacam 4 pacem. hic o ipledi
hec facultatem. s. p gram pacam. et po
mon3 eos ne desint gre diuine. scdo o gm
hns qui sut in nouo testo para ee. non
enim accessistis. tuo mon3 doctrina xpi in
nouo testo nime recusare. videte ne recu
setis. In pma pte mon3 eos attendere
tria. po ne gm dbiciant. scdo ne pcto con
sentiant. ne qua radix. iij. ne pctm ope
gpleant. nequis fornicator. d. g. gtem
plantes. q. ut a pdcta possitis facere sitis g
teplantes: attentione multa. ne qs uim
n solu uos desit gre dei. que uob offertur.
. i. pe. i. sperate in eam que in uob offertur
gram. qui ei deest gre dei in pnti deerit
in futo. 4 gtemplantes 4. i. diligent ca
uentes ad gm retinendam. ne qua ra
dix amaritudinis. i. ne cogitato mala q
est radix noxie dilectonis qm seq amarido
sursu germinans. i. ad gsensum ul op per
ueniens. ipediat illam gm. deut. xxix. ne
sit in uobis radix germinans fel 4 amari
tudine. 4 p illam radicem iquinent multi
n solu uos. 3 4 alii ex urd. i. cor. v. modi
cu fermentum totam massam corrupit. nequis
fornicator. hic mon3 ne pctm ope gpleant
ex esau. cca que tu tangit. pmo ei culpa
scdo penam. sicote ei. iij. uenia denegata.
no enim d. g. gtemplantes 4 nequis uim
sit siple fornicator. hoc d legi. p glo. uno
m quo ad fidem. alio m quo ad mores. p
m sic. ne quis sit fornicator. ad lram
p pctm luxie. aut pphanus. i. gtaminans
phanu dei. s. corpus suu p pctm castrimar
gie. tales. n. de uentre facit dm. phil. iij.
quoz ds uenter est. ut esau. siue siple for
nicator 4 pphanus. fornicator dr p tanto
q ip uoluptatem ex ppa libidine q prius
uoluntate accepit ples uxores alienigenas.
ut gen. xxvi. xxvij. pphanus aut dr q ppt

p gulositate uendidit ius primogeniture. gen.
xxv. qui. s. esau. p unam escam. s. p lenti
culam uendidit primitiua primogenita su
a. i. dignitatem primogeniture. s. dignitate sac
erdotalem quam tunc habebant omnes primogeniti.
ione cum benedicebant aliis et habebant dup
plices in uestibus et hm. scitote. q. nec debetis
esse sicut esau qui ipse reprobatus est. scitote ei
quoniam et postea. s. post illam uenditionem.
cupiens hereditare benedictionem. i. benedictionem he
reditariam. reprobatus est a deo et etiam a patre confir
mante benedictionem datam iacob. benedictionem
enim hereditariam non habuit. sed quandam aliam ut
habetur gen. xxvii. unde dicebat. num unam tantum bene
dictionem habes pater. mi et obsecro ut benedicas. non
enim. q. et uere caruit benedictione. non enim inue
nit penitentie locum. i. locum benedictionis per penitentiam.
quamquam per quesiuit. inquisisset eam. s. primitiua
uel benedictionem. cum lacrimis. ab ysaac patre
suo. cuius tamen fuit quia lacrime ille non fuerunt con
punctionis sed rancoris et indignationis contra
fratrem. sicut nec iudas ductus fuit penitentia. m.
xxvii. unde dicebat esau gen. xxvii. uenient
dies luctus patris mei et interficiam iacob
fratrem meum. Hic querit super id. pacem sequimini
glo. i. animam que non fuit de materia. Contra. omnis forma
passiua radicatur in materia. Responsio. circa hoc est
duplex opinio. quidam enim dicunt quod anime non
sunt composite ex materia et forma. sed tamen habent aliquid
quod loco forme et aliquid quod loco materie. dicunt etiam quod
non omnis passio reducitur ad materiam. sed passio
proprie dicta. s. passio materialis que consistit in
abiectione unius forme et introductione alterius.
alii dicunt quod anime componuntur ex materia et forma spiritu
alibus sicut corpora ex spiritualibus. Item super id. si
cum pacificum. glo. in pace possidendum.
quia nulla maior est. Contra. pax dei maior
est de qua phil. iiii. pax dei que exsupe
rat omnem sensum. Responsio. glo. loquitur in genere
pacis create non ultra. Item super id. gressus
rectos facite pedibus uestris. glo. fides recte
dicitur pes que totum supportat. Contra. aug.
pes anime amor est. Responsio. utrumque dicitur pes
metaphorice non proprie. sed caritas pro sui officio mo
uendi et ambulandi. fides pro sui officio sup
portandi et sustinendi. Item super id. uendi
dit primitiua. glo. primogenita applicat hic
honorem et dignitatem sacerdotii. Contra. hic
honor spiritualis. ergo iacob emendo commisit symo
niam. Responsio. non emit honorem sed quod ei debebatur
ex ordinatione diuina redemit uexatione
suam ut pacifice possideret. Item super illud
non inuenit penitentie locum. Contra. nulli in presenti
uita negatur locus penitentie. Responsio. non inuenit
quia non sufficienter quesiuit. secundum glo. ex indigna
tione enim non ex compunctione lacrimas fudit.

Non enim accessistis et cetera. secundo monu
ne desint gratie dei diuine. hic ostendit hiis qui
sunt in nouo testamento gratiam paratam esse. ubi
primo ostendit quod sub lege sunt homines in statu
terroris. secundo quod in euangelio sunt in statu benig
nitatis et amoris. sed accessistis. In prima
parte terrorem legis ostendit ex. iiii. primo ex signis
terribilibus que apparent apparuerunt in da
tione legis. secundo ex ipsius timore legem acci
pientis. quia qui audierunt. iii. ex precep
to domini comminantis. et si bestia. iiii. ex ter
rore ipsius moysi legislatoris. moyses dixit.
signa terribilia que apparuerunt in datione
legis ponit. vi. s. ignem. turbinem. caligi
nem. procellam. tubam. et uocem. dicit ergo.
non enim. q. ita nullis desit gratie dei. nec utique
dicitur et hec parata est. non enim accessistis ad as
peritatem legis sed ad benignitatem euangelii.
hoc est quod dicit. non enim accessistis ad ignem
tractabilem. i. corporalem et palpabilem.
sed accessibilem. ad quem. s. montem pedum acce
di potest. et etiam non accessistis ad turbinem
que est uis uentorum cum grandine et cum
pluuia. et non accessistis ad caliginem. que
est tenebrositas ignis et fumi. qua signi
ficatur legis obscuritas. et non ad procellam
i. grauem tempestatem. et non accessis
tis ad tube sonitum. i. sonum indistinctum
sicut tube qui est signum belli. et ideo terribilis.
et non accessistis ad uocem uerborum. i. sonum
distinctum et articulatum que uox fuit
dei loquentis per angelos. de hiis omnibus habetur
exo. xix. ceperunt audire tonitrua et
micare fulgura. et nubes densissima
operire montem. clangor quoque buccine
uehementius perstrepebat. totusque mons sy
na fumigabat. et de hiis similiter habetur deu. v.
hec uerba locutus est dominus in medio nubis et
ignis et caliginis et cetera. ignis significabat trans
gressorum legis consumptionem. turbo peccatorum
multiplicationem uel legis consumptionem commi
nationem. caligo significat legis obscurita
tem. procella legis rigorem. et seueritatem
tuba legis auctem homines terrentem. uox
instructionem et precepti comminationem. quam s. uo
cem tube et angelorum. qui audierunt. s.
filii israel. excusauerunt se ne eis fieret uerbum.
dicentes moysi. loquere tu nobis et audi
emus. non loquatur nobis dominus. exo. xx. et
deut. x. v. excusauerunt inquam. non enim portabant
i. ferre poterant eum pre nimio timore. quod
dicebatur a deo per angelos. et dictum est eis
hoc. s. bestia si tetigerit montem syna. s. la
pidabitur. i. lapidibus grandinis interficietur.
qui operiebant totum undique montem. non autem tamen
hic esse intelligas uitatis. exo. xix. ibi n. dicitur.

bestia si tetigit montem lapidibus obruetur. vel
confodietur iaculis. in quo significatur quod qui tan
git montem diuinitatis .s. blasphemus uel
offensis debet lapidari .i. lapidibus vnde de la
pidatione habetur leui. xxiiii. et ita quod .s. ista
signa apparebant. terribile erat quod uidebatur.
ut .s. nec audire nec accedere ausi essent. vnde
moyses qui erat ceteris audacior dixit exter
ritus sum. mente et tremebundus corpore.
230 Sed hic quod peior bestie comparatur. vnde eccl.
.iii. dixit de filiis hominum ut probaret eos deus
et ostenderet siles esse bestiis. primo quod ratione
non utitur discernendo. ps. homo. cum in hono
esset non intellexit. et cetera. ii. quod ad terram inclina
tur terrena diligendo. ps. statuerunt ocu
los declinare in terram. et ioel. vi. surge cur iaces
pronus in terra. iii. quod ad celum non conuertitur
celestia contemplando. dan. xiii. euerterunt
oculos suos ne uiderent celum. iiii. quod compa
ratur carnis concupiscentiam sequendo. ie. v.
equi amatores et in feminas emissa
rii facti sunt. v. quod ira rapitur alios ledendo.
sap. vii. ut sciam ... aliud. et iras besti
arum. vi. quod uitam aliam nesciat desperando. sap. ii. non est reuersio finis nostri.
vii. quod cum corpore perit eternaliter moriendo.
in ps. mors depascet eos. sed accessistis.
hic ostendit quod qui sunt sub christo sunt in statu a
moris et benignitatis. ostendit autem bona huius
status primo in comparatione ad ecclesiam. ii.
in comparatione ad christum. et iudicem omnium.
In prima parte ostendit bona huius status primo
in comparatione ad ecclesiam triumpha
tium militantium. secundo in comparatione
ad ecclesiam triumphantium. et ciuitatem. iii.
ad ecclesiam angelorum. et multorum. iiii. in compara
tione ad ecclesiam apostolorum. ad ecclesiam pri
mitiuorum. dicit ergo. sed accessistis. quasi ita non
accessistis ad legis asperitatem. sed accessistis
ad syon montem non ad montem syna .i.
ad ecclesiam in alto deum contemplantem. syon
enim interpretatur specula. nos enim reuelata facie
gloriam dei contemplantes. et cetera. ii. cor. iii. et
accessistis ad ciuitatem dei uiuentis .i. ui
uere facientis siue uiuificantis .s. ierusalem
celestem .i. uisionis celestis pacis in cu
ius ciuis iam estis .s. in ecclesia militante. ps.
stantes erant pedes nostri in atriis tuis ierusalem. et acces
sistis ad frequentiam .i. frequentem multitudi
nem multorum milium angelorum. quorum socii
futuri estis. dan. vii. milia milium ministra
bant ei et decies milies centena milia as
sistebant ei. mt. xxvi. an non possum roga
re patrem meum et dabit mihi plus quam .xii.
legiones angelorum. et accessistis ad ecclesiam
primitiuorum .i. apostolorum qui primo crediderunt.

.q.d. accessistis ad ecclesiam non in quocumque statu
sed in primitiuo. qui apostoli conscripti sunt in celis
.s. in libro uite. sicut olim dicebantur senato
res patres conscripti quod eorum nomina scripta erant
in matricula imperatoris. ut sciret imperator qui
erant senatores. luc. x. gaudete et exulta
te quod nomina uestra scripta sunt in celis. et ad iu
dicem. quasi hic ostendit quod qui sunt sub christo sunt in sta
tu amoris et benignitatis ex accessu ad
christum et hoc quadrupliciter. primo ut omnium iudicem.
secundo ut iustorum remuneratorem et spiritum. iii. ut
noui testamenti mediatorem. et nouum. iiii. ut
humani generis reconciliatorem. et sanguinis
dicit ergo. et accessistis. ad deum iudicem omnium .i.
ad familiaritatem .s. christi qui constitutus est
iudex uiuorum et mortuorum. act. x. et spiritum i
torum. et cetera. hic est triplex littera. uno modo est ibi
spiritum. alio modo spiritui. alio modo spiritibus. primo modo
legitur sic. et accessistis ad spiritum .s. iustorum perfec
torum .i. iustos et perfectos facientem. secundo modo
sic. et cetera. quasi accessistis ad deum iudicem omnium et
et ad deum spiritum iustorum perfectorum .i. qui est merces
iustorum et maxime perfectorum. iii. modo sic. et acces
sistis ad spiritibus .i. animas iustorum perfectorum .i. ad
societatem animarum sanctarum. et accessistis ad
ihesum mediatorem .i. medium datorem inter
deum et homines testamenti noui. supra ix. non noui testamenti
mediator est et cetera. et accessistis et ad sanguinis
aspersionem .i. emundationem factam per christi san
guinem. ysa. lii. iste asperget gentes
multas. sic scribit petrus in epistolis canonicas.
in aspersione sanguinis ihesu christi. aspersionem ido
dico melius loquentem quam abel .i. quam san
guis abel. et hoc triplici ratione secundum glo. quod ille
sanguis loquebatur uindictam. gen. iiii. hic autem
loquitur ueniam. secundo quod ille mundandi uirtutem non
habebat. hic autem habet uirtutem mundandi. Item quod
nos melius facit loqui de christo quam sanguis abel
de ipso. quod sanguis christi facit ipsum dici mundi
redemptorem. sanguis abel facit nos ipsum
dici mundi christi martirem. uidete ne recuse
tis. ostendit grauiorem in nouo t. penam esse. hic monet
doctrinam noui testamenti non contempnere. allegans pro
contemptoribus penam inferendam. secundo obtemp
antibus gloriam promissam. cuius uox. tertio omnibus
gratiam promissam. cuius uox. partem. itaque re
gnum. In prima parte primo monet. ii. terret. si .n.
dicit ergo. uidete .q. ita loquitur sanguis christi ad quem ac
cessistis et quod sic est. uidete .i. diligenter cauete.
ne recusetis .i. contempnatis. loquentem. christum
in euangelio. supra iii. hodie sicut dicit spiritus sanctus si uocem
eius audieritis nolite obdurare corda uestra.
si enim illi .s. patres uestri non effugerunt .i. non euade
runt penam. ipsi dico recusantes eum .s. mo
ysen uel angelum. qui super terram loquebatur. quia in
terra .s. in monte et terrenas obseruantias

pphetas. g°. x. irritam quis faciens legē
moy. z c. multo mag[is] nos n effugiem⁹ suplo
qui adiuam⁹. i. cognoscam⁹ p fidē loquentē. s.
xpm. nob de celo. q[ui]a loq[ui]tur celestia. aug. ca
thedram in celo h[abe]t qui corda docet. cui uox
hic allegat ob[ser]uantib[us] gl[ori]am pmissam
z p[ri]mo uerba pmittentis inducit. ho ca
exponit. q[uod] ad hoc. d[icit] g°. cui uox. q. n debe
mus recusare loquentem q[ui]a ip[s]e idem ē cuius
uox q[uod] est ip[s]i[us] auctē z anglo[rum] ministro.
mouit t[er]ram. sicut cū de t[er]ra loq[ue]batur comi
nando. exo. xix. ps. t[er]ra mota ē z c. nc at re
pmittit. n dico nunciat. ud magis audi
endus. repmittit aut[em] dicens agg. ii. adh[uc]
semel z ego moueto t[er]ram. sic tuo s[ed] z celū.
aereū. n stellatum. celū. n. z t[er]ra trasibit
m[a]t. xxiiii. ii. pe. iii. p quē celi ardentes sol
uentur. q[uod] a[utem] adhuc semel d[icit]. i. p h[aec] duo q[uae] d[icit]
s. adh[uc] z semel. declarat. i. clare z aperte in
sinuauit mobiliū. i. elo[rum] q[uae] sūt mobilia tr[a]n
slatōm. i. uehementē z magnā mutatōnē
q[uod] s[ecundum] aug. qualitates que n[on] corporib[us] corrup[ti]b[us]
c[on]ueniūt penitus interibūt. z h[oc] declarat p hoc
q[uod] d[icit] adhuc. p hoc eni q[uod] dicit adhuc mone
bo z c. declarat q[uod] adhuc restat illo[rum] mo
biliū aliqua mutatio. tra[n]slatōm dico mo
biliū tamq[uam] facto[rum] p ip[su]m. vn[de] p[otes]t ea moue
z mutare z ip[s]a z q[ui]a fca possunt n[on] ita muta
ri q[uod] oe q[uod] a uisione incipit uisioni s[u]bm est.
vt d[icit] dam. declarauit aut[em] tra[n]slatōm mo
biliū. z hoc ita ut maneant ea q[uae] sūt imo
bilia. i. ip[s]a ip[s]a eadem ela. ut sūt imobilia
s. celū suas z q[ua]litates nouas. ysa. ult. ecce e
go creo celos nouos z t[er]ram nouā z h[oc] n[on] p h[oc] q[uod]
d[icit] semel. p hoc eni q[uod] d[icit] semel o[stendi]t q[uod] post illā mu
tationē n[on] restat alia mutatio. z ita q[uod] illa
imobilia pmanebūt. ¶ Ro[m]. q[uod] x[ps]m loq[ue]ntē nullu
d[ebemus] recusare p[ro]p[ter] c[on]diciones eo[rum] q[uae] loq[ui]t[ur]. loq[ui]t[ur]. n. p[ri]mo
u[er]a. Jo. viii. cur me q[ue]ritis interficere hoīem qui
ueritatē locutus sum uob. s[ecun]do iusta. ys. lxiii. e
go qui loquor iusticiam z c. iii. suauia. ps.
q[uam] dul. fau. m. elo. t. iiii. efficacia. Jo. vii.
nu[m]q[uam] sic locutus ē ho. v. utilia. Jo. vi. uba que
ego locut[us] s[um] sp[iritu]s z uita sunt. vi. sublimia.
pu. viii. audite me q[uonia]m de reb[us] magnis lo
cutura sum. vii. deuota. can. v. aia mea
liq[ue]facta ē ut dil[ectu]s locut[us] ē. viii. manifesta. Jo.
xix. ego palam locut[us] sū mūdo ¶ Itaq[ue] regnū.
hic allegat g[rati]am oīb[us] paratā z p[ost] c[on]cludit ex p[re]
dc[t]is oīb[us] eē parandam g[rati]am. s[ecun]do hoc c[on]firmat
p auctem. etenī deus. d[icit] g°. itaq[ue]. q. z q[ui]a
celū z t[er]ra imobilia pmittit x[ps]. Itaq[ue] p[ate]t q[uod] nos
suscipientes regnum imobile nc in spe. tan
dem in re. q[ui]a in futuro erim[us] reges. fecit nos
d[e]o n[ost]ro regnū z sacerdotes. apo. i. h[abe]mus g[rati]am
. i. fidem z spem z caritatē scā operatē. hoc eni s[ecundu]m

.iiii. lata sp[irit]ual[is] edificii. vel h[abe]am[us] g[rati]am. i. g[rat]i
sim[us] tanto b[e]n[e]ficio. col. iii. g[ra]ti estote. per
quā g[rati]am seruiam[us] pla. d[e]o. q[ui]a si g[rat]a seruiciū
n[ost]r[u]m n placet. i. cor. xv. n ego s[ed] g[rati]a dei
mecū. seruiam[us] aut[em] cū metu. q[ui]a ip[s]e x[ps] ē.
mal. i. si ego d[omi]n[u]s ubi est timor me[us]. z cum
reuerencia. ut i. honore. q[ui]a ip[s]e p[ate]r ē. mal. i. si
ego p[ate]r ubi est honor me[us]. phil. ii. cū metu
z tremore salutem u[est]ram op[er]amini. etenī. q[ui]a
z uere possim[us] placē p g[rati]am que nobis
parata est. etenī p q[ui]a d[eu]s n[oste]r. i. sp[iritu]s. s. nob datus
p g[rati]am. ita n[oste]r factus est ignis. i. fons caloris
s. amor p[at]ris z filii. ignis dico c[on]sumens p[ec]
cata n[ost]ra que igne amoris c[on]sumit[ur]. luc. vii.
remittuntur ei p[ec]c[at]a multa q[uonia]m dil[exit] mult[um]. de
hoc igne. luc. x. ignē ueni mittere in t[er]ram z c.
¶ Vbi hic q[uod] sup[ra] d[icitur]. et turbinē uirga glo. turbo
sig[nific]o i[m]petū uicio[rum] que p legem d[omi]nata sūt ¶ g[lossa]. Ro.
ro. viii. lex scā z c. g[lossa] p eam n d[omi]nabatur ma
lum ¶ Re[sponsio]. p eam n[on] d[omi]nabatur c[ontr]a s[ed] occa
sio. ¶ Id sup[ra] d[icitur]. z uocem uerbo[rum]. glo. per
angelum loquebatur d[eu]s moysi ¶ g[lossa]. exo. xx.
ego sum d[omi]n[u]s d[eu]s tuus. ¶ Re[sponsio]. angl[u]s formabat
uerba s[ed] in p[er]sona d[omi]ni n sua ¶ Id sup[ra] d[icitur]. moy
ses dixit exterritus. ¶ g[lossa]. i. Jo. iiii. p[er]fca cari
tas fo. mit. ti ¶ Re[sponsio]. p[er]fca caritas expellit
timorem seruilem. s. gehenne n[on] ilem ¶ Ite
sup[ra] d[icitur]. ih[e]r[usa]l[e]m celestem. glo. uisione celestis
pacis ¶ g[lossa]. n[on]dum uidebant eam ¶ Re[sponsio]. ui
debant p fidem n p sp[ec]iem. ¶ Id sup[ra] d[icitur]. iudicē
om[niu]m ¶ g[lossa]. sup[ra] d[icitur] ps. ud n resurgunt impii.
dicit glo. q[uod] non om[ne]s iudicabuntur. ¶ Re[sponsio].
om[ne]s iudicat iudicio p[ar]ticulari i morte. n
om[ne]s iudicio discep[ta]tionis i t[er]m[i]nē ¶ Ite
sup[ra] d[icitur]. mediatore ih[esu]m. glo. mediū tatorē
int[er] d[eu]m z hoīes. ¶ g[lossa]. ip[s]e est d[eu]s z homo. ¶ Re[sponsio].
mediator est int[er] d[eu]m imortalem z hoīes p[ec]
catores. ip[s]e aut[em] licet est ho n[on] t[ame]n peccator ¶ Id
sup[ra] d[icitur]. vt maneant ea que sūt imobilia.
glo. manebūt s[ed] i[d] q[uod] sūt in suis eēntiis et
formis extrinsecus suptis. ¶ Q[uer]itur q[uae] sūt ille forme.
¶ Re[sponsio]. ille forme sūt qualitates icorruptibi
les q[uas] dabu[n]t[ur] eis in renouatē.

Karitas fraternitatis maneat i uob . xiii .
et c. S[upe]r[iu]s monuit ad fidei sinceritatē ab
illo lo. c. x. h[abe]ntes g°. usq[ue] ad. xii. c. z postea
ad paciam z pacem usq[ue] huc. hic incipit mo
nē ad bonam op[er]ationem. z p[ri]mo instruit q[ua]l[ite]r
se habēt g[e]n[er]al[ite]r ad om[ne]s. s[ecun]do sp[eci]al[ite]r qual[ite]r se hē
ant ad p[re]positos suos z maiores. memētote
p[re]positor[um]. In p[ri]ma p[ar]te p[ri]mo instruit z mo
net quid se h[ab]eant in op[er]atione boni. ii. i de
clinatione mali. honorabile. In p[ri]ma p[ar]te
p[ri]mo mon[et] ad op[er]a caritatis u[er]sus quoslibet
indigentium. s[ecun]do sp[eci]al[ite]r u[er]sus captiuor[um] z afflic
tor[um]. memētote uictor[um]. In p[ri]ma p[ar]te p[ri]mo

Et sequit[ur] etiam ad [illegible] [illegible]

[illegible]

